O capodoperă despre moarte şi viaţă,
despre reincarnare, vrăji şi erotism în Egiptul antic

POLIROM

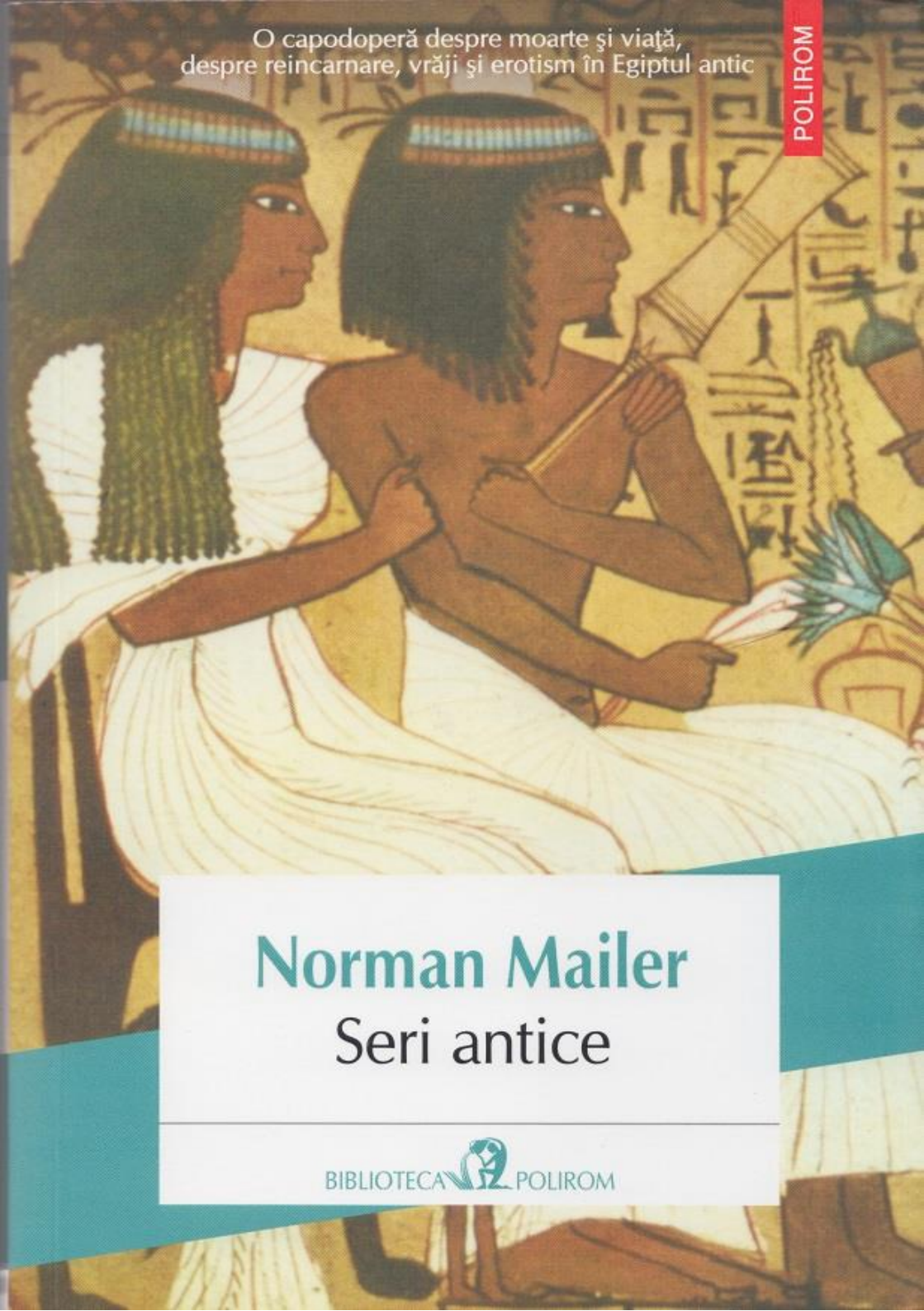

Norman Mailer

Seri antice

BIBLIOTECA POLIROM

Norman Mailer
Seri Antice

Se dedică fiicelor mele, fiilor mei şi lui Norris.

„Eu cred în practica şi în filosofia a ceea ce îndeobşte numim magie, în ceea ce eu voi numi evocarea spiritelor, cu toate că nu ştiu ce anume sunt acestea, în puterea de a crea iluzii magice, în viziunile adevărate din adâncurile minții atunci când ochii sunt închişi; şi cred... că granițele minții noastre se deplasează şi multe minți se pot contopi unele cu altele, aşa cum s-a dovedit, şi că ele pot să creeze ori să dezvăluie o minte unică, o energie unică... şi că amintirile noastre țin de o memorie vastă, memoria Naturii înseşi.”

W.B. Yeats, *Reflecții despre Bine şi despre Rău*

I
Cartea Unui Bărbat Mort

Gânduri abia încolțite şi forțe de nestăpânit îmi definesc starea. Nu ştiu cine sunt. Nici ce anume am fost. Nu aud niciun sunet. Se apropie o durere ce nu se va asemui cu nicio altă durere simțită mai înainte.

Frica e oare cea care ține-n frâu universul? Durerea stă la temelia lui? Fluviile să fie doar vene ale durerii? Oceanele – cugetul meu bătut de valuri? Setea mi-e ca arşița pământului cuprins de pârjol. Munții se zvârcolesc. Văd flăcări tălăzuind. Revărsări, fulgere, talazuri de foc.

Setea sălăşluieşte în fluviile trupului meu. Fluviile ard, dar nu se clintesc. Dedesubtul pietrei încinse se află carne – oare carne să fie? Peste câmpuri prigorite înaintează lavă.

Unde anume, în ce cavernă au loc asemenea convulsii? Gurile vulcanilor împroaşcă foc, izvoarele dau în clocot. Osul zace ca molozul pe rană.

Suntem oare ființe omeneşti? Sau doar ceva viu? Asemenea unui fir de iarbă egal cu tot ce ființează în clipa când e smuls? Da. Dacă durerea e temelia, atunci un fir de iarbă cunoaşte desigur tot ce există.

O cifră arzândă mi-a apărut în față. Flacăra avea

o muchie fără pâlpâiri, ca de cuțit, şi am păşit în semnul cuprins de flăcări. În foc am început să străbat existența limpede şi strălucitoare a numărului 2.

Durerea a început să pulseze. Răgazurile dintre spasmele de durere erau mult prea scurte – o, răsuciri ale speranței, fibra sfâşiindu-se. Organele mele s-au stâlcit, de bună seamă, şi țipătul strident al osului când s-a zdrobit. Porți s-au deschis bubuind cu putere.

Durerea şi-a găsit sălaş în lumina orbitoare. Am rămas de izbelişte pe stânca încinsă. Demonic lucru, arşița soarelui şi sângele clocotind în vine. Oare avea să mai fie sânge vreodată? Şuvoiul focurilor celor mai înalte mi-a spus atunci – prin intensitatea acestora – că nu aveam să fiu nimicit. Trebuia să fie o formă de existență şi de partea cealaltă. Aşa că am lăsat în voia lor puterile care se făceau scrum în inimă. Acele puteri muribunde probabil că întrețineau încă viața altor părți din mine. Căci am putut vedea un fir tremurător în întuneric, un cârcel viu prin fumul şi funinginea cărnurilor mele, un firicel subțire ca nervul cel mai delicat, şi, la fiece durere, căutam acel filament în orice rafinare a supliciului până când durerea însăşi s-a iluminat într-atât încât am avut o revelație. Filamentul era alcătuit nu dintr-un singur fir, ci din două, împletite între ele cu o finețe desăvârşită. Ele se contorsionau laolaltă în timpul celor mai insuportabile spasme, pentru a

se despărți rapid la prima uşurare a durerii, şi asta cu o mişcare atât de subtilă, încât eram sigur că asistam la viața sufletului meu (văzut în sfârşit!) care dansa ca un fuior de colb deasupra flăcărilor.

Apoi totul s-a dezlănțuit din nou. Măruntaiele mele s-au cutremurat într-o convulsie oceanică, vrând parcă să se uşureze de toate grăsimile, de toate zaharicalele, de toate zemurile de friptură, să le elimine din vechea carne ce se scăldase în plăceri, înnebunită acum precum un trădător care-ar ceda supus la cazne şi ar da din sine tot ce ştie. Aş fi mărturisit orice spre a trece mai uşor prin următorul val de neîndurat şi, în întunericul talazurilor vuitoare şi cu iz de carne, mă chinuiam cumplit.

Nu puteam să mă îngrop în bezna aceea de pucioasă. Nu din pricina aburilor, ci de groaza sufocării; nu din pricina morții prin foc, ci a țărânei care mă înghițea. Cu alte cuvinte, din pricina humei! Am avut în fața ochilor viziunea humei care-mi astupa nările şi gura, urechile, şi pătrundea în găvanele ochilor – pierdusem cu totul viziunea filamentului dublu. Mă aflam singur în acele cavități îngropate şi în bătăile ritmice ale măruntaielor mele. Totuşi, dacă mi-ar fi fost dat să fiu îngropat în bezna acelor paragini încinse şi pline de țipăt, aş fi rămas cu o viziune cu care să mă torturez. Căci am înțeles frumusețea sufletului meu exact în momentul când ea nu-mi mai putea

fi de niciun folos. Aveam să pier odată cu acele idei chiar în timp ce-mi veneau în minte!

A urmat o clipă de răgaz în acest zbucium şi vacarm de cimpoaie. Am cunoscut singurătatea solemnă din centrul potolit al uraganului şi, în calmul acela, am văzut cu mâhnire că acum puteam fi înțelept fără a avea neapărat o viață asupra căreia să-mi exercit înțelepciunea. Căci aveam o viziune a vechilor dialoguri. Cândva, trăisem ca stăpân şi sclav – acum amândoi dispăruți şi de negăsit – o, dialogul irosit care nu a avut niciodată loc între cea mai minunată parte din mine şi celelalte. Cel laş a fost stăpânul. Ceva deosebit s-a petrecut atunci pe lungile coridoare ale mândriei mele, şi am putut să-mi arunc privirea până-n străfundul durerii, o privelişte pe cât de restrânsă, pe atât de frumoasă. Acum însă venise din nou apă la moara ocărilor. Întocmai ca un şarpe cu măruntaiele scoase, m-am dat bătut, am cerut pace şi mi-am născocit povestea plină de cheaguri de sânge despre o ființă eviscerată, încolăcită şi răsucită. Ceva din întregul meu mi-a ieşit din pântece şi am văzut cifra arzândă a lui 2 dispărând în vâlvătaie. Nu aveam să mai fiu niciodată ceea ce fusesem. Sufletul meu s-a simțit îndurerat, umilit, furios şi dezorientat, şi totuşi arogant ca frumusețea însăşi. Căci durerea a încetat şi eu eram nou. Aveam din nou un trup.

Unu

Întunericul era adânc. Totuşi nu aveam nicio îndoială. Mă aflam într-o încăpere subterană, de zece paşi lungime pe cinci paşi lățime, şi mi-am dat seama (cât ai clipi) că încăperea nu era nicidecum goală. Din piatră erau la suprafață pereții şi pardoseala. Ca şi cum aş fi putut vedea cu degetele, a fost de ajuns să-mi mişc un braț ca să simt mărimea spațiului de dincolo de brațul meu întins. Era ceva la fel de uimitor ca a auzi glasuri cu ajutorul firelor de păr din nas. Fiindcă veni vorba, puteam să adulmec mirosul de piatră. S-ar fi zis că exista o absență în aer, un gol aflat înăuntrul altui gol. Acum eram conştient de prezența unui sarcofag de granit lângă mine, atât de conştient, într-adevăr, de prezența sa, de parcă trupul meu ar fi mers prin interiorul său – era destul de uriaş ca să-mi servească drept pat! Dar, la un pas distanță, stând parcă de pază, zăceau pe podea câteva excremente uscate, cocoloaşe de la vreo mică jivină tenace care reuşise, ca şi mine, să-şi croiască drum până aici, şi-a lăsat murdăria şi a plecat. Căci nu exista niciun schelet care să dea seamă despre ce lighioană era vorba. Doar mirosul de excrement vechi descântat cu urină... Dar unde se afla deschiderea prin care a putut intra animalul? Am respirat groaza pe care o simți când aerul e îmbâcsit de duhoarea excrementului

unui animal. Acesta îşi împărtăşeşte propriul mesaj!

Totuşi recunoşteam şi o mireasmă pură din aerul răcoros al nopții, care binevoise să pătrundă în acea încăpere. Venea oare de la vreo răsuflătoare tăiată în piatră, folosită de pisică?

În întuneric, între două blocuri de piatră, degetele mele au dibuit curând o nişă nu cu mult mai largă decât capul unui bărbat. Dar, judecând după suflarea de aer proaspăt, ea se prelungea până afară. Aerul care venea prin gura de aerisire era doar o boare, nu îndeajuns de puternică pentru a mişca puful unei pene, dar ea aducea răcoarea deşertului după ce soarele apusese şi deja se scursese o bună parte a nopții. M-am întins în direcția acelei adieri răcoroase şi, spre uimirea mea, mi-a fost cu putință să-mi urmez brațul în sus prin nişă. Era un horn lung printre blocuri mari de piatră, şi pe alocuri părea să nu fie mai larg decât capul meu, şi ducea în linie dreaptă şi în unghi abrupt în sus, un drum plin de mizerii. O puzderie de elitre de gândaci morți se îngrămădeau în calea mea. Pe piele îmi umblau furnici. Şobolani chițăiau cuprinşi de groază. Totuşi mă cățărăm fără teamă, surprins doar de îngustimea acelui pasaj. Cu siguranță că n-aveam cum să-mi croiesc drum prin el – nu era cu mult mai larg decât o vizuină de şarpe –, dar şi eu puteam la fel de bine să n-am umeri şi şolduri. Mă cățărăm cu îndemânare, ca şi cum – asemenea

unui şarpe – nu mi-ar fi fost deloc teamă că aş putea rămâne înțepenit în înaintarea mea prin deschizătură. Eram capabil să mă subțiez la nevoie. Dar mai degrabă s-ar putea spune că eu călătoream cu gândul prin răsuflătoarea îngustă, trupul meu fiind suficient de suplu pentru a-l urma – o senzație cu totul aparte. Mă simțeam pe deplin viu. Boarea de aer din fața mea era fosforescentă. Particule de lumină îmi scânteiau în nas şi în gâtlej. Eram mai viu decât îmi amintesc să fi fost vreodată şi, cu toate astea, nu simțeam deloc povara muşchilor şi oaselor. Aveam senzația că fusesem micşorat până la dimensiunea unui copilandru.

Când m-am apropiat în cele din urmă de gura răsuflătorii, mi s-a ivit în fața ochilor priveliştea cerului de la capătul hornului, cu luna stând pieziş peste margine. În timp ce mă odihneam, luna s-a arătat în întregime vederii şi lumina ei m-a învăluit ca un balsam. Dinspre livezile din depărtare venea o mireasmă de curmali şi de smochini, amestecată cu aerul răcoros şi limpede al viilor. Văzduhul acelei nopți îmi amintea de grădinile unde odinioară făceam dragoste. Am simțit din nou parfumul trandafirilor şi al iasomiei. Jos, în depărtare, palmierii de pe malul apei se desenau întunecați pe undele argintii ale fluviului.

Am parcurs în sfârşit ultima porțiune a hornului din acel munte de piatră. Mi-am scos capul şi

umerii în aerul liber al nopții, mi am tras picioarele afară şi am rămas cu gura căscată de uimire. Sub lumina lunii se întindea o pantă lungă şi albă de piatră, cu pământul undeva jos, departe, iar acolo, pe platoul din deşert, tăcută ca un munte de argint, acolo, la marginea orizontului, se afla o Piramidă. Dincolo de ea, încă una. Mai încoace, aproape înghițit de nisip, un leu de piatră cu cap de om. Stăteam cocoțat pe una dintre pantele Marii Piramide! Tocmai fusesem – cu neputință să fi fost altundeva – în camera mortuară a Faraonului Khufu[1].

Aspru ca sforăitul unui bărbat era numele lui Khufu. El se prăpădise de o mie de ani şi mai bine. Totuşi, la gândul că fusesem în mormântul Lui, trupul mi-a încremenit cuprins de slăbiciune. Sarcofagul lui Khufu era gol. Mormântul Lui fusese găsit şi jefuit!

Am crezut că mi se opreşte inima-n loc. Niciodată nu mai simțisem cum curajul mi se topeşte într-o mocirlă de laşitate. Totuşi eram un bărbat neînfricat, din câte-mi aminteam, poate un oştean, vestit pentru vreo faptă – aş fi putut să jur –, cu toate astea, am rămas ca țintuit. Copleşit de ruşine, tremuram sub lună. Stăteam acolo, pe panta Piramidei noastre celei mai mari, cu lumina lunii deasupra capului şi a inimii, cu statuia uriaşului leu dedesubt şi cu Piramida Faraonului

---

[1] Kheops. Am păstrat opțiunile de transcriere ale autorului (n. tr.).

Khaef-Ra[2] şi cu cea a Faraonului Men-Kau-Ra[3] înspre miazăzi. Înspre răsărit, vedeam luna deasupra Nilului şi departe, înspre sud, zăream chiar ultimele licăriri ale opaițelor din Memphis, unde iubitele mă aşteptau. Sau poate aşteptau de acum pe un altul. Eram atât de vlăguit, încât socoteam că nu mai avea importanță. Am mai avut eu oare un asemenea gând înainte vreme? — eu, care trăiam mereu cu spaima că eram oricând gata să-l ucid pe orice bărbat care s-ar fi uitat la femeia mea. Ce stors de puteri mă simțeam! Acesta era oare prețul pe care-l plăteam pentru faptul de a fi intrat în mormântul lui Khufu? Mâhnit, mi-am început coborâşul, folosind drept puncte de sprijin crăpăturile dintre pietrele de calcar, şi mi-am dat seama că în mine se petrecuse deja o schimbare neplăcută. Memoria mea, care-mi dăduse mari speranțe (când zărisem prima geană de lumină a lunii) că avea să-mi revină, încă era o baltă noroioasă. Acum văzduhul era greu de mirosul de nămol. Asta era aroma acelor câmpuri, de nămol şi orz, de sudoare şi trudă pe ogor. Mâine către prânz, malul fluviului avea să fie un cuptor de trestii putrede. Animalele domestice aveau să-şi lase darurile în nămolul de pe mal – oi şi porci, capre, măgari, boi, câini şi pisici, chiar şi duhoarea gâştei, o pasăre spurcată.

---

[2] Khefren (n. tr.).
[3] Mykerinos (n. tr.).

M-am gândit la morminte şi la prietenii din morminte. Precum ciupirea unei corzi grave, a venit prima amintire a mâhnirii.

Doi

Mă găseam într-o situație extrem de ciudată. Încă nu ştiam cine eram, nici ce vârstă puteam avea. Eram oare un om matur şi puternic, sau tânăr şi care începe să-şi adune forțele? Se părea că nu prea avea importanță. Am ridicat din umeri şi am pornit la plimbare, apucând-o, din cine ştie ce motiv, pe o cărare care trecea prin Necropolă, şi, în timp ce rătăceam la întâmplare, am început să-mi explic mie însumi ceea ce vedeam, sau aşa aveam de gând, fiindcă m-am simțit cuprins de o stare foarte ciudată şi parcă străin de tot ceea ce-mi era mie cunoscut.

În fața mea, trebuie să spun, nu era de văzut mai nimic, în afară de aleile drepte ale acelui cimitir în lumina lunii, o privelişte nu prea fermecătoare, dacă nu cumva farmecul rezidă în valoare. În oraşul morților, fiecare palmă de pământ era cea mai scumpă din tot Memphisul, sau cel puțin aşa îmi aminteam.

Rătăcind pe aleile monotonei noastre Necropole, trecând agale prin fața uşii ferecate a unui mormânt, apoi a altuia, am început – fără vreun motiv anume – să mă gândesc la un prieten care murise de curând, prietenul meu cel mai apropiat,

aşa părea a-mi spune memoria, care a avut o moarte dintre cele mai absurde şi violente. Aşadar, tocmai mă întrebam dacă mormântul lui se afla pe undeva prin apropiere şi m-au năpădit amintirile. Prietenul meu, înclinam să cred, se trăgea dintr-o familie puternică. Tatăl lui, după câte îmi puteam aminti, avusese cândva rangul de Supraveghetor al Casetei cu Sulimanuri – mai bine mor, m-am gândit, decât să râvnesc la astfel de funcţii. Totuşi aceea nu era, la urma urmei, o carieră pe care s-o iei în derâdere. Ramses al nostru, dacă-mi aduceam bine aminte, era la fel de vanitos ca o fată frumoasă şi nu îngăduia nici cel mai mic cusur în felul cum arăta.

Bineînţeles, cu un asemenea tată, prietenul meu (al cărui nume, mă tem, încă îmi scăpa) era cu siguranţă bogat şi nobil. Sărmanul ticălos zăcând în mormânt! Trebuie să fi fost cel puţin descendent al marelui Ramses, da, acela care, îmi aminteam, a murit cam cu o sută de ani înainte, Ramses al Doilea al nostru. Răposase la o vârstă foarte înaintată, având o mulţime de soţii şi peste o sută de fii declaraţi şi vreo cincizeci de fiice. Ei au zămislit atât de mulţi urmaşi, încât astăzi e greu să socoteşti câţi ofiţeri şi preoţi sunt Ramesizi prin cel puţin jumătate din linia lor genealogică. Adevărul e că rareori o femeie bogată din Memphis sau din Teba va scăpa prilejul de a-şi oferi cu bună-credinţă un obraz al fundului ei de viţă regală ca şi Faraonii, şi nu va rata ocazia de a-ţi

face cunoscut acest lucru. A descinde din Ramses al Doilea poate să nu fie un lucru excepțional, dar e indispensabil – cel puțin dacă ea vrea o parcelă pentru familia ei în Necropolă. Apoi, i-ar prinde bine să fie, măcar pe jumătate, o Ramesidă. Într-adevăr, dacă nu eşti, nici măcar un mormânt în Umbra de la Apus nu poți să cumperi, iar asta-i doar o primă condiție în negoțul ăsta între matroanele din Memphis. Nu există destule parcele. Aşa că se dau de ceasul morții. De pildă, mama prietenului meu mort, matroana Hathfertiti, era tot timpul dispusă să negocieze. Dacă prețul era îndeajuns de bun, sarcofagul unui strămoş putea fi mutat într-un mormânt inferior sau chiar transportat cu o ambarcațiune în josul fluviului, spre o altă necropolă. Bineînțeles că trebuia să te interesezi: Cine era decedatul? Câtă greutate avea blestemul lui? Asta era partea subînțeleasă a tranzacției – trebuia să fii pregătit să iei asupra ta şi câteva imprecații periculoase. Dar se găseau şi unii dispuşi să le accepte, dacă erau destul de îngrozitoare încât să facă să scadă prețul. De pildă, Hathfertiti a avut îndrăzneala să vândă mormântul bunicului ei mort. În legătură cu ruda asta moartă, bunicul soțului ei (care întâmplător era şi propriul ei bunic, de vreme ce ea era în mod cert sora soțului ei), i s-a spus cumpărătorului că bătrânul Menenhetet fusese omul cel mai de treabă şi mai blajin. Defectul său era acela că nu putea să facă rău nici duşmanilor

săi. Nu prea aveai de ce să te temi de blestemul lui. Cât chin ca să afli adevărul! în taină, se şoptea că lui Menenhetet i se dusese buhul că mânca scorpioni fripți cu excremente de liliac – atât era de mare nevoia lui de a se apăra de blestemele celor puternici. Avusese o viață formidabilă, dacă-mi aduc bine aminte.

Acum, cumpărătorul căruia Hathfertiti îi vindea parcela, un mărunt slujbaş ambițios, nu constituia o excepție. El ştia că, pentru un Ramesid neînsemnat ca el, protecția cea mai bună împotriva oricăror vrăji rele era să dețină un mormânt ca lumea. Atâta vreme cât el nu putea oferi unul familiei, orice vizită a soției şi fiicelor lui în casele familiilor mai de vază din Memphis era sortită eşecului. Pur şi simplu, ei nu aveau nicio poziție în ierarhia morților. Aşa că trăiau deja sub un blestem – li se dădea peste nas. Căci ce altceva este un blestem decât un furt de putere mascat? (Orice încercare de a-ți îmbunătăți poziția se dovedeşte trudă zadarnică.) Soția şi fiicele acelui Ramesid izbucneau atât de des în plâns, încât omul s-a arătat dispus să rişte să atragă asupra sa mânia bunicului mort. Poate că dacă ar fi ştiut mai multe despre bătrânul Menenhetet, ar mai fi zăbovit, însă el a simțit o teamă amestecată cu venerație la gândul de a dobândi o posesiune care îi depăşea mijloacele, dar care cu siguranță îl punea în rând cu lumea bună.

Amintirile mele legate de aceste tranzacții par să

fi avut un scop. Acum îmi amintesc numele prietenului meu! Este Menenhetet al Doilea. (Numele, fiindcă veni vorba, e un exemplu tipic de fandoseală a familiei – Menenhetet al Doilea –, ca şi cum mama lui ar fi fost o regină.) Totuşi nu ştiu dacă obârşia sa era chiar atât de regească. Nu-mi amintesc decât că era un zurbagiu printre noi, prietenii săi, şi că în anumite nopți îl stăpâneau nişte porniri atât de sălbatice, încât ar fi putut să se ia de piept cu demonii. Cred că unii dintre noi au început să regrete porecla de Ka pe care i-o dăduserăm. Ea păruse iscusită la vremea aceea, deoarece nu numai că înseamnă *de două ori* (aluzie la Menenhetet Doi), dar este şi vechiul nostru cuvânt egiptean pentru Dublul tău când ai murit, iar Dublul are o personalitate schimbătoare, din câte se spune. Aşa că i se potrivea. Cu prietenul nostru Ka, nu puteai şti niciodată când îi venea cheful să întărâte un leu, dar atunci îi plăcea să arunce vorbe de ocară la adresa Zeilor, şi asta ne făcea să ne simțim stânjeniți. Nu prea eram noi pioşi, departe de aşa ceva, şi unul dintre lucrurile cu care ne mândream era să dovedim că aveam destulă bărbăție în noi ca să luăm numele unui Zeu în deşert, însă Ka mergea prea departe. Nu ne plăcea să ne alăturăm blasfemiilor pe care le profera, la urma urmei, fără vreun alt motiv decât furia lui de nestăpânit față de mama sa. Fiindcă atunci când Hathfertiti a vândut mormântul lui Menenhetet Întâiul

măruntului Ramesid, Ka a aflat că acel mormânt era şi al său. Cel puțin aşa reieşea din testamentul străbunicului său, Menenhetet Întâiul.

Acum, stând în lumina lunii în Necropolă, plin de o amărăciune pe care n-o puteam pricepe pentru moartea lui Menenhetet al Doilea, nu ştiu dacă am fost de față când Hathfertiti i-a vorbit despre mormânt – deşi îmi vine să cred că lui Ka nu i se mai lăsase nimic. Totuşi amănuntele nu-mi sunt limpezi. Trebuie să subliniez că asta e ceea ce s-ar părea că-mi amintesc. Hai să zicem că eram ca o corabie încercând să între pe bâjbâite în port prin spărturile unei neguri. Acum, ca şi cum m-aş fi lămurit în legătură cu situarea mea precisă aici, pe una dintre cele mai neînsemnate alei din Necropolă, am avut impresia că nu mă aflam departe de locul de veci ieftin pe care Hathfertiti a fost nevoită să-l cumpere în mare grabă după moartea lui subită. Iarăşi m-au năpădit amintiri despre o înmormântare pioasă, dar într-un mormânt sărăcăcios. Mi-a răsunat în urechi sunetul vocii lui Hathfertiti spunând tuturor celor dispuşi s-o asculte că dorința lui Ka fusese să-şi afle locul de veci la marginea cea mai de jos a Umbrei de la Apus. Asta i-a scandalizat pe mulți. După cum ştia toată lumea, Hathfertiti era prea zgârcită ca să plătească prețul pentru o cameră mortuară decentă. Cu toate astea, Hathfertiti îi dădea înainte cu aceeaşi poveste tristă: Meni a tot visat acelaşi vis, zicea ea, cum că trebuia să

odihnească la început într-un lăcaş modest. Dar atunci când el va fi dispus să se mute, ea avea să primească un mesaj în vis. Atunci îl va transfera într-o proprietate elegantă. Rostea toate astea tânguindu-se atât de tare, încât cei care o auzeau erau dezgustați. La urma urmei, eticheta noastră nu spune nimic despre încurajarea vreunuia dintre cele şapte suflete, umbre şi spirite ale unui mort de a întoarce vizita celor vii. Se presupune că scopul unei ceremonii de înmormântare este acela de a le trimite de aici pe toate cele şapte în tihnă, în Tărâmul Morților. Aşa că resimțeam o teamă firească față de un om care avusese un sfârşit violent. Fantoma lui ar fi putut să întrețină o relație zbuciumată cu familia sa. Tocmai cu prilejul acestor funeralii, cei îndoliați trebuie să se străduiască din răsputeri să-l împace pe mort, iar nu să-şi arate disprețul față de acesta. Era o nesăbuință, prin urmare, din partea lui Hathfertiti să afirme în gura mare că avea să mute curând sicriul fiului ei în cea mai bună cameră mortuară pe care o avea. Toată lumea ştia că ea îşi păstra acel mormânt pentru sine. Chiar ne întrebam dacă nu cumva adevărata ei intenție era de a-l determina pe Menenhetet al Doilea al nostru să-şi înceapă neodihna plină de chinuri a unei fantome. Mai rău! Funeraliile or fi fost ele somptuoase, dar mormântul în sine era atât de prăpădit, încât jefuitorii de morminte n-ar fi avut nicio teamă să-l spargă. (Blestemul pe care hoții îl iau asupra lor

când pătrund într-un mormânt sărac rareori are, la urma urmei, vreo putere. Asta pentru că resentimentele cele mai puternice sunt între cel dispărut şi rubedeniile care l-au lăsat atât de sărac!) Te puteai întreba, carevasăzică, dacă nu cumva Hathfertiti dorea să fie profanată cripta fiului ei.

Am ajuns în capătul aleii care ducea la mormântul lui Meni şi de acolo am putut avea o privelişte mai amplă. Multe din mormintele de acolo nu erau mai mari decât colibele unor păstori (cu toate că numai în Necropolă poți afla colibe din marmură), dar fiecare acoperiş era o piramidă în miniatură cu un orificiu pe fațada abruptă. Numai şi după acest simplu amănunt puteai să-ți dai seama că te aflai în Necropolă, deoarece orificiul era fereastra destinată lui Ba. Dacă fiecare mort avea un Dublu pe care noi îl cunoşteam drept Ka-ul său, el îşi avea şi propriul său suflet intim micuț, numit Ba, cel mai tainic dintre cele şapte puteri şi spirite. Acest Ba avea trup de pasăre şi chipul decedatului. Iată motivul pentru care mi-am amintit acum de ferestruicile boltite din acele piramide abrupte. O ieşire pentru Ba. Da, începeam să-mi amintesc. Bineînțeles! Orice pasăre pe care aş fi zărit-o aici, în fereastra din vârf, trebuia să fie Ba-ul celui aflat în sarcofagul de dedesubt. Căci ce pasăre obişnuită s-ar fi putut apropia când fantomele din Necropolă erau prin preajmă? Şi m-a trecut un fior. Fantomele erau

hidoase – toți slujbaşii ăia neîmpăcați şi oşteni nerăsplătiți, preoți pedepsiți pe nedrept şi nobili trădați de rude apropiate, sau, chiar mai numeroase, fantome de jefuitori ucişi în timp ce profanau un mormânt. Mai rele decât toate, victimele jefuitorilor – toate acele mumii ale căror fese fuseseră pângărite în timp ce hoții scormoneau după giuvaiere. Mumiile acelea s-a dovedit că răspândeau mirosul cel mai greu. Închipuiți-vă ce răzbunătoare putrefacție trebuia să se instaleze în orice trup bine înfăşurat în feşe, care e învins în cele din urmă de putreziciune după ce aceasta fusese inițial împiedicată. Lucrul acesta trebuie să aibă un efect de două ori mai puternic. Aşa o fi!

Şi iată că am întâlnit o fantomă. Se afla la nici trei uşi de mormântul lui Meni, şi trebuie să spun că era de o infamie care mă înlemnea. Cam din categoria cea mai rea – jefuitor de morminte, îl recunoşteai după zdrențele de pe el. Era şi posesorul unei duhori insuportabile. Aceasta se lăsa acum asupra mea.

În lumina lunii, am văzut un nenorocit fără mâini, cu nasul ros de lepră şi atârnând în trei fâşii. O mizerie de nas, o parodie a triplului falus al lui Osiris, Stăpânul Morților, totuşi un nas încă în stare să zvâcnească dedesubtul ochilor galbeni şi turbați. Era cu siguranță o fantomă în toată puterea cuvântului. Adică îl vedeam pe ins limpede ca pe propria-mi mână, şi totuşi puteam

să văd prin el.

— Pe cine cauți? a strigat el şi respirația lui, de-ar fi fost alcătuită din emanația unor crabi morți putrezind în mâlul cel mai puturos al Nilului, ar fi fost o mireasmă în comparație cu grozăviile ce se învălmăşeau în această suflare.

Am ridicat doar mâna ca să-l alung. S-a retras în grabă.

Nu intra în mormântul lui Menenhetet Unu, mi-a spus.

Ar fi trebuit să mă umple de groază, dar nu a reuşit. Nu puteam să pricep de ce. Dacă ar fi refuzat să plece şi dacă aş fi fost nevoit să-l izgonesc de acolo, ar fi fost mai rău decât dacă mi-aş fi afundat pumnul într-o coapsă cangrenată. Era un tărâm al repulsiei, în care nu îndrăzneai să înaintezi. Şi totuşi el era cel care se temea de mine. Nu avea curajul să se apropie mai mult.

Cu toate astea, n-am reuşit să scap ieftin. Vorbele sale mi-au intrat în cap odată cu duhoarea sa. Nu ştiam ce voia să spună. Oare Menenhetet Unu fusese şi el mutat în mormântul acela de doi hani, cumpărat pentru Menenhetet Doi? Era cumva vorba de un lucru pe care nu-l ştiam? Sau poate că greşisem aleea? Dar dacă memoria nu mă înşela, aceasta era aleea îngustă pe care oamenii îndoliați călcaseră în ziua aceea cu soare arzător, când boi albi, falnici, cu coarnele poleite cu aur şi vopsiți pe laturile lor albe în verde

şi stacojiu, trăseseră sania aurită a lui Meni Doi spre ultima lui locuință înfricoşătoare. Oare fantoma aceea încerca să mă abată din drum?

— Nu intra în mormântul lui Menenhetet Unu, a rostit el iarăşi. Prea mare va fi tulburarea ce se va stârni.

Faptul că el, un profanator de morminte, era acum cel care îi avertiza pe alții m-a făcut să râd. În lumina lunii, veselia mea a trezit, însă, umbrele, fiindcă fantoma s-a tras înapoi înspăimântată.

— Aş mai avea multe să-ți spun, i-a scăpat pe gură, dar nu-ți suport duhoarea – şi cu asta a plecat.

Pedeapsa cea mai ingenioasă pe care o îndurase era aceea de a crede că propriul său miros venea de la alții. Aşa că pleca după ce trântea o prostie, punând astfel capăt întâlnirii.

Acum, exact în clipa când fantoma dispărea, am văzut Ba-ul lui Meni Doi. Apăruse în fereastră. Ba-ul nu era nici măcar de mărimea unui şoim, iar chipul îi era cât cel a unui nou-născut, totuşi era chipul lui Meni, cel mai frumos chip de bărbat pe care îl văzusem vreodată. Acum, micşorate, trăsăturile sale erau desăvârşite, ca ale unui copil care s-ar fi născut având înțelegerea unui om matur. Ce chip! Dacă acum privea drept la mine, în clipa următoare îşi întorcea privirea. Apoi Ba-ul lui Menenhetet Doi şi-a întins aripile şi, scoțând un sunet plin de durere, urât ca al unui un corb cufundat în propriul său pesimism, a croncănit o

dată, a croncănit de două ori şi şi-a luat zborul. Descurajat de indiferența aceea față de mine, m-am apropiat de uşa mormântului.

Pe când stăteam în pragul uşii, m-a cuprins jalea cea mai neaşteptată şi mai adâncă, vastă şi fără o cauză anume, de parcă m-ar fi ajuns durerea nemărginită a prietenului meu mort, Meni. Am oftat. Ultima mea amintire legată de locul acela era aspectul neîngrijit al intrării, iar acesta nu se schimbase. Mi-aduc aminte că mă gândeam ce uşor era de forțat, şi am încercat încă o dată acea senzație de acomodare care-mi îngăduise mai devreme în noaptea aceea să ies prin hornul îngust din camera mortuară a lui Khufu. În momentul acela, degetul meu s-a prelins, sau aşa am simțit eu, în şanțurile broaştei de lemn a cheii. Când mi-am răsucit mâna, dintele s-a ridicat şi, odată cu el, zăvorul.

Am intrat în camera mortuară. Asta m-a făcut brusc conştient de faptul că aveam piele, ca şi cum o unghie mi-ar fi atins pielea capului. Îmi simțeam tălpile picioarelor parcă răzuite de limba unei pisici. Mă furnicau. Aveam o senzație îngrozitoare de dezordine şi de miros greu. Luna îşi arunca razele prin uşa deschisă şi în lumina ei puteam să văd că toate ofrandele de hrană lăsate acolo fuseseră de multă vreme înfulecate de jefuitori. Obiectele de preț fie zăceau distruse, fie dispăruseră. Patima hoților de a pângări era evidentă peste tot locul. Ce revărsare a vaselor

păstrătoare de măruntaie! Nu au cruțat nimic! M-a cuprins furia. Câtă neglijență din partea îngrijitorilor! În clipa aceea, ochii mei au zărit o torță pregătită într-un suport de bronz din perete şi, clocotind de furie, am țintuit-o cu o privire atât de fioroasă, încât nu m-a surprins deloc să văd cum apare un fuior de fum, cum mangalul din capăt începe să pâlpâie şi torța se aprinde. Auzisem vorbindu-se despre preoți care îşi puteau concentra mânia îndeajuns pentru a aprinde un foc cu ajutorul luminii ochilor, dar rareori am dat crezare unor astfel de poveşti. Acum nimic nu parca mai firesc decât să fac să sară scântei din lemnul uscat.

Ce părăduire! Puhoaie ale haosului viitor sălăşluiau în furia vădită a acelor hoți nelegiuiți. Feriți-vă de cei care-şi duc traiul în straturile cele mai de jos ale regatului! Distruseseră la fel de mult pe cât furaseră. Gândul mi-a fugit la eleganța rafinată a locuinței lui Meni în ultimii săi ani de viață şi, brusc, mi-am amintit de Hathfertiti care, printre suspine de plâns, încerca să-mi ceară sfatul în legătură cu vasele de alabastru şi cu colierele din plăcuțe de aur, cu brățările şi cingătorile lui cu lucrătură fină care urmau să fie îngropate odată cu el. Să pună în mormânt caseta lunguiață din abanos, ori sipetul din lemn de sequoia, peruca bălaie, cea albă, cea roşie, cea verde, cea argintie, sau peruca neagră, sipetul lui cu sulimanuri, fâşiile de pânză de in de legat în

jurul coapselor, fustele cele lungi de in, chiar patul lui de abanos (despre care ştiam că ea dorea neapărat să-l păstreze pentru sine, ceea ce a şi făcut). Apoi, ce anume să aleagă dintre arme, arcul suflat cu aur şi săgeţile vopsite în auriu, lancea cu lemnul împodobit cu nestemate – toate acestea erau oare obiecte îndeajuns de minunate pentru a-l însoţi în mormânt? În toiul acestor preocupări, ea ţipa din când în când „Sărmanul Meni!" şi îi dădea înainte cu tânguieli care ar fi părut absurde rostite de un glas mai puţin profund ca al ei. „S-a dus lumina ochilor mei", ţipa ea către pereţii albi din aripa luminoasă a vilei lor, superba aripă în care locuise el, şi ochiul lui format pentru cele mai rafinate lucrări de artă pe care şi le putea permite era acum mai evident ca oricând, el nemaifiind, iar ea, imaginea însăşi a durerii provocate de pierdere, cu inima sfârtecată la gândul de a fi nevoită să îngroape atâtea trofee bătute cu pietre preţioase şi atâtea frumuseţi aurite. A plâns deasupra scăunelului lui de copil, o capodoperă din bronz cu foiţă de aur, a plâns atât de mult, că până la urmă l-a păstrat. Nici măcar cuţitele lui, cutia cu paleta şi pensulele nu se îndura să le îngroape, iar când a venit rândul securii lui – o comoară din vremea domniei lui Tutmes al Treilea, cu un ajur decupat în lamă înfăţişând un câine sălbatic ce sfâşia o gazelă din spate – ei bine, lui Hathfertiti a început să-i curgă sânge din nas înainte de a fi nevoită să admită că obiectul, fiind

un dar oferit fiului ei, nu putea să-i fie luat înapoi. Bineînțeles, asta a îndreptățit-o să păstreze alte obiecte, în mod special coroana lui făcută din pene, blana de leopard şi scarabeul lui din onix verde, cu toate cele şase picioruşe lucrate în aur. În mod neîndoielnic, fiece obiect din colecția lui Meni trimis în cele din urmă la mormânt era dovada proporției adevărate dintre lăcomia lui Hathfertiti (opt părți) şi credința lui Hathfertiti în puterea lumii de apoi (cinci părți). Numai că ea nu se lăsa niciodată cu totul în voia lăcomiei. Asta ar fi putut crea o fisură prin care să se strecoare demonii. Odată îmi ținuse chiar o lecție despre Maat, din capul locului cea mai pioasă predică pe care ai fi putut s-o auzi. Fiindcă Maat însemna să ai gânduri cinstite şi să nu-ți înşeli niciodată vecinul. Maat reprezenta virtutea cumpătării, desigur, şi Hathfertiti, chiar luată de talazul vuitor al lăcomiei sale, încă vorbea respectuos despre Maat. Altminteri, ar mai fi existat vreun lucru pe care să nu-l fi păstrat pentru sine?

Totuşi, cu torța în mână, n-aş fi putut în niciun caz s-o acuz pe Hathfertiti de vreun gând din cale-afară de cinstit. Mărturie stăteau cele împrăştiate pe jos! Pur şi simplu, ea parcă îi poftise să vină pe acei hoți, pe care îi doare-n cot de Maat. Urina lor se vedea pe merinde, ca să nu mai vorbesc despre ceea ce prinsese coajă pe farfuriile de aur pe care le-au lăsat în urmă-le.

Încăperea următoare arăta şi mai rău. Camera

mortuară nu numai că nu fusese săpată dedesubt, ci constituia o simplă prelungire a ei. Despărțitură nu era altceva decât un perete din cărămizi de pământ nears. Ieftin! Nu exista niciun obstacol care să oprească trecerea din încăperea destinată ofrandelor direct în camera mortuară. Totuşi ezitam. Nu doream să intru.

Am simțit un alt aer când am trecut al doilea prag. Domnea acolo presimțirea unui miros atât de înspăimântător, încât am încremenit locului. Torța mea nu mai ardea potolit, ci flacăra tremura de două ori mai înaltă decât te-ai fi aşteptat. Bineînțeles. Nu un singur sarcofag, ci două. Amândouă făcute bucăți. Învelişurile sicrielor exterioare aruncate într-un colț. Capacul fiecărui sicriu interior era de asemenea smuls. Şi cutiile mumiilor, acum expuse vederii, purtau urmele jafului. Peste tot de unde fusese smulsă o piatră prețioasă, luciul perfect al suprafeței era distrus de un mic crater de ipsos. Toate colierele şi amuletele dispăruseră. Bineînțeles. Iar fața şi bustul pictate ale lui Meni (portretul la fel de frumos pe cât fusese el de frumos odinioară) erau zgâriate. Trei crestături verticale îi deformau nasul. Cu lovituri de cuțit, hoții încercaseră brutal să străpungă fesele care îi înfăşurau pieptul.

Stricăciunile acelea erau neînsemnate pe lângă cele de la picioare! Tâlharii începuseră să desfacă fesele de acolo. Un maldăr jalnic de feşe de in acoperea podeaua, unele înguste şi nesfârşit de

lungi, altele pătrate şi mai mici. Pe jos, numai resturi. Parcă o lighioană îşi adunase materiale pentru cuib. Chiar şi oase de pui de găină. Hoții mâncaseră aici. Dacă mirosul nu mă înşela, nu îndrăzniseră să se şi spârcâie, nu aici, lângă trupurile strânse în feşe! Totuşi sursa acelui miros, slab, dar nelinişţitor, era limpede Unul dintre picioarele dezgolite începuse să se descompună.

Într-un colț, celălalt sarcofag fusese şi el profanat. Nu putea să-i aparțină decât lui Menenhetet Unu. Fusese mutat aici de către Hathfertiti exact la timp pentru a fi pângărit. Picioarele mele însă nu se îndemnau să mă poarte în direcția lui. Nu. Nu îndrăzneam să mă apropii de mumia străbunicului.

Lângă mine se afla, însă, Meni, cu picioarele desfăşate şi cu mormântul prădat. Merindele pentru Ka-ul său fuseseră înfulecate de hoți. Asta m-a înfuriat. Îi puteam vedea bine aura, şi cele trei benzi de lumină ale ei aveau o nuanță de violet stins, aproape la fel de invizibilă cum ar fi trei şiruri de coline, unul în spatele altuia, într-o seară pâcloasă.

Nu-mi făcea plăcere să mă uit la ea. În culoarea unei aure se pot citi toate mesajele posibile. Hathfertiti, la furie, etala culorile portocaliu, roşu-sângeriu şi brun, clar desluşite, pe când fostul Faraon, se spunea, avea o aură din alb pur,

argintiu pur şi auriu. Acea lumină de un violet stins din jurul trupului strâns în fese al prietenului meu vorbea, totuşi, despre istovire, ca şi cum puținul ce mai rămăsese din el ar mai fi putut să păstreze o urmă de linişte între atâtea orori. S-o spunem deschis, prima dintre acestea era cu siguranță prezența celuilalt sarcofag. La gândul de a privi la rămăşițele străbunicului, am lăsat torța din mână, răvăşit. Am ieşit numaidecât din încăpere. Îmi imaginam de câtă tărie trebuia să dea dovadă Meni Doi numai pentru a face față prezenței celuilalt.

Totuşi acum această apăsare părea că slăbeşte. Nu ştiu dacă asta se datora efortului meu – brusc, m-am simțit foarte vlăguit –, dar, în orice caz, aura lui Meni a căpătat strălucire. Aerul a devenit mai curat. Am simțit imboldul de a cerceta ceea ce mai rămăsese din bietul lui picior.

A fost cea mai proastă alegere pe care o puteam face. În gaura care se căsca de la degete era un ospăț de viermi. În colcăiala aceea, cine şi-ar fi putut da seama cât anume din picior se distrusese? Aura era absentă aici. În jurul degetelor nu mai rămăsese niciun licăr, doar slaba lumină de un verde stins care izvora din trupul viermilor înşişi.

Apoi, în timp ce priveam, aura a reapărut. Am zărit un şarpe târându-se peste pragul camerei mortuare. Apucând torța, i-am tras una peste cap, apoi încă una, şi l-am prins. Trupul lui biciuia

aerul într-un dans final. Dar cu ultima lui zvâcnire, torța mea a început să ardă din nou. Nu am mai stat pe gânduri şi m-am întors cu făclia. Ceva îmi dădea ghes să mă uit din nou la viermi.

Dar, cercetând cavitatea din piciorul lui Meni, acea colcăială albicioasă şi vorace, brusc am simțit că-mi apăruse o umflătură pe laba propriului meu picior. Până unde trebuia să se întindă prietenia încât să fiu acum nevoit să şchiopătez alături de vechiul meu tovarăş? Începeam să urăsc faptul că trupul lui era supus putrezirii. Îmi venea să vâr torța în gaura din piciorul său, să ard viermii, să pecetluiesc carnea putregăindă. De fapt, chiar eram pe cale să fac asta, dar m-am oprit, de teamă că m-aş fi putut alege eu însumi cu un picior făcut scrum. Acum mi se făcuse deodată foame, o foame nebună. Mi-am încleştat fălcile pentru a înăbuşi din capul locului dorința nestăpânită care m-ar fi Împins să adulmec precum un câine vasele canopice de lângă sicriu, acele patru vase ale Fiilor lui Horus, fiecare de mărimea unei pisici grase, dar capul sculptat al lui Hep, maimuța, conținea, înfăşurat cu grijă, intestinul subțire al mortului, iar vasul vegheat de Tuamutef, şacalul, adăpostea, la rându-i, inima şi plămânii, în timp ce Amset, cu cap de om, poseda acum stomacul şi intestinul gros, câtă vreme Qebhsenuf, şoimul, purta ficatul şi vezica biliară. Spre groaza mea, gândul la o ciorbă care s-ar fi putut găti din acele organe puse la păstrare nu-mi ieşea din cap, oricât aş fi dat

înapoi în fața unei tentații atât de hidoase. Pe de altă parte, trebuia să-mi astâmpăr foamea. Însă îmi venea greu să părăsesc mormântul, să străbat Necropola, să bat tot drumul până la Nil, apoi să găsesc o dugheană unde se găteşte, cu un foc aprins şi cu vreo cotoroanță care să mă ospăteze, nu, nu, cu niciun chip la ora asta. Hrana trebuia să mi-o găsesc aici. Aproape înnebunit din cauza asaltului nemilos al unor astfel de dorințe respingătoare, m-am trezit că îngenunchez şi spun o rugăciune. Lucru de mirare că mi-a trecut prin minte. Dar, vai, viermii aceia din gaura dezvelită şi colcăitoare din picior! Ei mi-au oferit motivul rugăciunii.

Atunci când sufletul a plecat, am spus în şoaptă în timp ce torța mea arunca umbre pe tavan, omul cunoaşte putreziciunea. El se înfrățeşte cu putregaiul şi se afundă în puzderia de viermi, el se preschimbă în viermi şi în nimic altceva... Închinăciune Ție, Divinule Părinte Osiris! Tu nu te-ai ofilit, Tu nu ai putrezit. Tu nu te-ai preschimbat în viermi. Aşa vor dăinui şi mădularele mele. Eu nu mă voi descompune, nu voi putrezi şi nu voi cunoaşte stricăciunea.

Îmi țineam ochii închişi. Priveam în mine însumi, în întunericul adânc al celui mai negru pământ pe care l-am văzut vreodată, întunecat precum Țara Kemt, Egiptul nostru, şi în întunecimea aceea mi-am auzit cuvintele reverberând întocmai ca în dangătul unui clopot

uriaş de la poarta dijmuitorului din aval de Memphis, şi am ştiut că acele cuvinte răsunau mai puternic decât rugăciunile ce se înălțau prin mirosul de tămâie. Cu ecoul răsfrângându-se în bezna închisă a ochilor mei, nu-mi mai puteam stăpâni foamea şi mi-am ridicat brațul cu toate degetele întinse, ca şi cum aş fi spus: „Cu aceste cinci degete, aş vrea să mănânc”, şi m-am învârtit în cerc, încredințându-mă Zeilor sau demonilor, nu ştiu.

În chip de răspuns, cinci scorpioni au ieşit în şir din vasul cu cap de şoim al lui Qebhsenuf, Zeul Apusului, vasul ficatului şi al vezicii biliare, şi au străbătut pardoseala de la năsălia lui Menenhetet Unu până la gaura din fesele lui Menenhetet Doi. Acolo au început, presupun – fiindcă nu eram în stare să privesc –, să devore viermii. Au continuat oare cu carnea lui Doi? Nu ştiu, dar piciorul meu inflamat mă frigea ca sub pişcăturile de foc ale unui întreg muşuroi de furnici.

Trei

Parcă spre a face haz de deznădejdea mea din acel loc înfricoşător, m-am gândit la o seară petrecută în Memphis, unde mă desfătasem cu bucate şi vin şi mă bucurasem de conversația cea mai fermecătoare. Nu ştiam dacă fusese cu o zi sau cu un an în urmă, dar, împreună cu un preot, mă aflam în vizită acasă la sora acestuia, şi în luna

aceea – ce lună plină de viață pentru mine! — fusesem amantul surorii lui. Preotul – oare am reținut bine că era într-adevăr preot? — fusese (ca orice alt frate bun) amantul ei timp de ani de zile. Cum mai vorbeam între noi! Discutam orice subiect în afară de cel referitor la care dintre noi doi urma sa facă dragoste cu sora lui.

Ea era, bineînțeles, ațâțată de apariția noastră împreună – nu avea oare toate motivele să fie? Atunci când el a ieşit din încăpere, ea mi-a spus în şoaptă să aştept şi să fiu atent la ea şi la fratele ei. O fată de familie bună! La momentul potrivit, a spus, avea să se întindă deasupra lui. Spera ca atunci să profit şi s-o încalec. S-a lăudat că va fi în stare să ne primească pe amândoi. Ce mai soție promitea să fie cândva! De vreme ce o avusesem deja prin celelalte guri, ca să zic aşa, am fost încântat de ceea ce avea de gând să-mi ofere – fundul acelei domnițe făcea cât o panteră (o panteră plinuță). Unde mai pui că, dacă aveai noroc, puteai să tragi pe nări aerul mării prin oricare dintre porturile ei. Sau să te afunzi în mlaştina cea mai păcătoasă. Ea îți putea oieri mirosul greu, dulceag şi subtil, aflat în nămolul cel mai autentic – mirosul Egiptului, jur –, sau putea fi la fel de înmiresmată ca o plantă tânără. O domniță posedând suficiente daruri pentru amândoi, aşa că în seara aceea am făcut întocmai cum îmi spusese, şi curând preotul avea să aibă dovada că cei vii îşi puteau afla dublul lor la fel de

iute ca şi cei morți (pentru că el şi-a pierdut în scurtă vreme orice putere de a mai judeca de-acum cine era mai femeie, sora lui sau el însuşi – doar că el era singurul care avea trupul complet ras de orice fir de păr o cale de a afla ce loc ocupam fiecare în focul acelei îmbrățişări).

Numai că întrezărirea unor astfel de amintiri îmi întețea evident foamea. Întocmai ca o rană care pulsează, cu fiece respirație ea devenea tot mai furioasă. Nu amor doream să fac, ci simțeam nevoia să înfulec ceva de mâncare.

Căzusem probabil pradă unei febre fatale – cu siguranță nu mai simțisem niciodată o asemenea foame. Aveam senzația că stomacul îmi este tras de-a lungul unei săli lungi şi întunecoase, şi dinaintea ochilor îmi dansau mâncăruri. M-am gândit în clipa aceea la începutul când Zeul Temu a creat cu un singur cuvânt tot ceea ce există. Tărâmul tăcerii căpătase viață după ce prinsese sunetele izvorâte din inima lui Temu.

Ergo, mi-am ridicat din nou brațul, cu degetele îndreptate spre cerul nevăzut de deasupra tavanului, şi am spus: „Să fie mâncare!”

Dar nu s-a întâmplat nimic. Doar un scâncet slab a reverberat în spațiul gol. Mă simțeam sfârşit din cauza zădărniciei efortului meu. Ardeam de febră. Prin fața ochilor mei închişi, mi s-a arătat o mică oază. Mi se oferea cumva o cale de izbăvire? Am înaintat cu greu prin talmeş-balmeşul de pe jos, ca şi cum aş fi străbătut un deşert imaginar –

cât de real părea totul: nisipul mă înțepa în nări! Acum mă aflam în colț şi, la lumina torței, am văzut nişte imagini atrăgătoare pictate pe laturile sicriului spart al lui Meni. Erau înfățişate bucate. Toate bucatele alese pe care Ka-ul lui Meni Doi le putea cere atunci când foamea îşi făcea simțită prezența, un ospăț pentru doisprezece prieteni, cu mese şi pocaluri, cu şipuri şi carafe, cu vase şi ciozvârte de animale, cu pulpe atârnând în cârlige, toate pictate pe peretele acelui sicriu spart. O ofertă măiastră! Puteam vedea păsări de curte şi vânat sălbatic cu aripi, rațe şi gâşte, potârnichi şi prepelițe, cărnuri de animale domestice şi cărnuri de bivol sălbatic şi de mistreț, pâini şi turte, smochine şi vin, şi bere, şi ceapă verde, şi rodii, şi struguri, pepeni galbeni şi fructe de lotus.

Era dureros să le privesc. Nu îndrăzneam să-mi scotocesc mintea în căutarea cuvintelor încărcate cu putere (pe care cândva trebuie să le fi învățat) care ar fi izbutit acum să-mi aducă o porție din acele bucate pictate, să mi le pună dinainte ca să mă pot ospăta din ele la cină, dar nu, bucatele pictate aici erau pentru Meni Doi, o rezervă menită să-i fie de folos în cazul când celelalte ofrande ale lui, adică vânatul şi fructele, ar fi fost furate.

Atunci mi-a trecut prin minte să-l trădez pe Meni, dar am constatat surprins – dată fiind memoria mea execrabilă şi fragmentară – că mi-e prieten credincios. Fiindcă am descoperit că nu aveam niciun chef să prădez acest depozit de

provizii pictate; dimpotrivă, voracitatea mea s-a mai domolit datorită acestui scrupul. În timp ce mă holbam la bucatele pictate, foamea mi s-a mai astâmpărat, ajungând la acea stare mai plăcută când pofta e pe cale de a fi satisfăcută. Şi – minune! Fără absolut niciun efort, fălcile mi s-au şi pus pe lucru, şi o bucată de carne de rață, sau având gustul ei (friptă ca lumea deasupra unui jăratic bine potrivit), se afla în gura mea, iar sucurile cărnii – nu mă mai încerca lăcomia aceea de lup – se scurgeau în mod alinător la vale prin coridorul gol către stomac. Am fost chiar ispitit să-mi depărtez mâncarea de la buze şi să mă uit la ea, dar curiozitatea era o nebunie ce nu putea fi în niciun fel îngăduită de satisfacția unui moment ca acela. În afară de asta, eram copleşit de generozitatea prietenului meu, Meni. Trebuie că-şi dăduse perfect seama că el însuşi avea nevoie de hrană, totuşi îmi dăduse şi mie ceva (grație, presupun, influenței sale în Tărâmul Morților).

Au urmat alte bucate, pline de savoare, carne de vită şi de gâscă, smochine şi pâine, câte o bucățică, de gust, din fiecare. Era de mirare de cât de puțină mâncare aveam nevoie pentru a potoli ceea ce fusese o foame năprasnică. În stomacul meu, de pildă, exista senzația că băusem o cană mare de bere, deşi aş fi jurat că nu înghițisem aşa ceva. Însă mă simțeam atât de bine să mă ştiu uşor amețit, şi chiar am râgâit (cu iz de aramă de la cana cea mare) şi m-am trezit rostind sfârşitul

rugăciunii care însoțește cererea de hrană. Atât de imperioasă era dorința de a dormi, încât, întocmai ca un copil, m-am plâns cu voce tare pentru că nu era niciun loc pe pardoseală ca să mă întind, cu toate resturile alea dezgustătoare de feşe aruncate pe jos. Acela a fost momentul când am stat şi am chibzuit că dacă Meni era îndeajuns de bun la suflet încât să-mi ofere din hrana destinată Ka-ului său, nu ar fi avut desigur nimic împotrivă dacă mă culcam lângă el, aşa că am fixat torța într-un suport şi m-am cățărat lângă lada mumiei lui, fără măcar să-mi pese (atât de îngreunate de somn îmi erau deja mădularele) că piciorul meu zăcea lângă piciorul lui, în a cărui gaură dezvelită se încuibaseră scorpionii. Eu însă mă instalam comod şi am scos şi un râgâit în timp ce îmi ziceam că toată carnea aia pe care o mâncasem, deşi gustoasă, nu părea să provină din bucătăriile Faraonului, fiindcă avea gust de usturoi, ingredient pe care doar locantele ieftine erau gata să-l folosească tot timpul. Apoi, la marginea lumii somnului, care începea atât de aproape şi se întindea până hăt departe, m-am gândit la Meni şi la inima lui bună, şi la dragostea lui față de mine, şi o durere puternică asemenea unui râu de lacrimi mi s-a revărsat în suflet. Încet, ascultându-mi propriile suspine, m-am întors la somn, iar el, din străfundul mormântului, în cea mai profundă comuniune a prieteniei, m-a primit. Şi am răzbit afară împreună, el în Tărâmul

Morților, iar eu, pe jumătate în tărâmul celor vii, şi am ştiut că, fără doar şi poate, simțeam în acele clipe tot ce simțise şi el în ceasul morții.

Patru

În răstimpul somnului aceluia, cred că am făcut o călătorie străbătând umbra care se întinde peste inimă atunci când ochii se închid pentru ultima oară şi când cele şapte suflete şi spirite se pregătesc să se întoarcă în cer ori să coboare în lumea subterană.

Focuri reci se agitau în spatele ochilor mei fără vedere în timp ce se pregăteau de plecare. Nu şi-au luat zborul deodată, ci s-au depărtat cu demnitatea unui sobor de preoți, toate în afară de unul, Ren-ul, Numele Tainic al oricărui om, care a luat-o din loc fără zăbavă, întocmai ca o stea căzătoare care săgetează cerul. Adică aşa cum trebuie să fie, am conchis eu. Căci Ren-ul nu aparține omului, ci a ieşit din Apele Celeste pentru a intra într-un copilaş în ceasul naşterii acestuia, şi s-ar putea ca el să nu se mai clintească de acolo până când nu va fi sosit timpul să se întoarcă de unde a venit. Deşi Numele Tainic trebuie să aibă un oarecare efect asupra caracterului cuiva, el este cu siguranță cea mai îndepărtată dintre cele şapte lumini ale noastre.

Am străbătut apoi o întunecime. Numele dispăruse, şi am ştiut că urma la rând Sekhem-ul.

Un dar al soarelui, acesta era Puterea noastră, el ne punea în mişcare mădularele, şi am simțit cum începe să se înalțe din mine.

În absența lui, trupul meu a încremenit. Am cunoscut trecerea acestui Sekhem şi era asemenea apusului de soare pe Nil, care vine odată cu cornul preotului. Sekhem-ul a dispărut împreună cu Ren-ul, şi eu eram mort, şi îmi dădeam suflarea în clipa ultimei străluciri a asfințitului. Norii pe cerul acela radiau lumină de culoare carmin. Dar, la căderea serii, se mai vedeau doar nori întunecați, parcă pentru a vorbi despre furtuna dinaintea zorilor. Căci Sekhem-ul trebuia să-şi pună întrebarea sa cumplită. Ca şi Numele, el fusese un dar al Apelor Celeste, totuşi, spre deosebire de Ren, el avea să fie, la plecare, mai puternic sau mai slab decât atunci când a intrat la început în mine. Aşadar, iată care era întrebarea: „Unii reuşesc să mă folosească aşa cum trebuie. Poți oare să afirmi sus şi tare că te numeri printre aceştia?”. Asta era întrebarea Sekhem-ului şi, în tăcerea aceea, membrele mi-au înțepenit şi ultima putere, care urma să-mi înfioare pielea pentru cea din urmă dată, s-a chircit şi a dispărut. Extincția putea fi socotită deplină, doar că eu aveam conştiința că eram treaz. Am aşteptat. În bezna aceea, lipsită de orice lumină, fără o adiere de vânt, fără o respirație care să stârnească vreun gând, întrebarea Sekhem-ului stăruia. L-am folosit oare aşa cum se

cuvenea? Şi timpul se scurgea fără măsură. A trecut cumva un ceas, ori o săptămână înainte ca lumina lunii să răsară înăuntrul trupului meu? O pasăre cu aripi luminoase a zburat prin fața acelei luni pline şi capul ei strălucea ca un punct de lumină. Pasărea aceea trebuie să fi fost Khu-ul – blânda pasăre a nopții, o ființă de o inteligență divină, care ni se dă cu împrumut la fel ca şi Ren-ul sau Sekhem-ul. Da, Khu-ul e o lumină în mintea ta cât timp eşti în viață, însă la moartea ta, el trebuie să se întoarcă în cer. Deoarece Khu-ul e şi el etern. Din zborul planat al aripilor sale, a ajuns la mine un sentiment, da, de o asemenea gingăşie cum nu mai cunoscusem față de nicio ființă omenească şi cum nici nu primisem în schimb – o anume înțelegere plină de mâhnire în privința mea se afla în plutirea Khu-ului. Astfel am ştiut că era un Înger, şi nu se asemuia cu Puterea şi nici cu Numele. Fiindcă întoarcerea Khu-ului meu în cer nu avea să fie lipsită de strădanii şi de piedici. Chiar în timp ce priveam, mi-a fost limpede că avea o aripă rănită. Bineînțeles! Un Înger nu ar fi putut să simtă un asemenea interes față de mine fără a împărtăşi cu mine unele dintre rănile şi loviturile pe care le primisem. Chiar în momentul când începeam să înțeleg toate acestea, totuşi, Khu-ul trebuie să-şi fi amintit că avea şi alte îndatoriri, pentru că pasărea a început să se înalțe poticnit pe cer cu aripa sa bolnavă până ce a trecut dincolo de lună, iar luna s-a ascuns după

un nor. Eram din nou singur. Trei dintre cele şapte lumini ale mele plecaseră. Numele, Puterea şi Îngerul, care nu aveau să moară niciodată. Dar ce se întâmplă cu celelalte suflete şi lumini, cu Ba-ul, Ka-ul şi Khaibit-ul meu?

Ele nu erau nici pe departe atât de nemuritoare. Chiar aşa, poate că ele nu supraviețuiesc defel primejdiilor din Tărâmul Morților, şi astfel ar putea ajunge să cunoască o a doua moarte. S-a făcut întuneric în trupul meu după ce mi-a venit ideea asta şi aşteptam cu o dorință plină de nelinişte apariția Ba-ului. Totuşi el nu dădea niciun semn că era dispus să se arate. Însă Ba, mi-am adus aminte, putea fi văzut şi în chip de stăpână a inimii tale şi putea sau nu să se hotărască să-ți vorbească, întocmai aşa cum inima nu e în stare întotdeauna să ierte. Şi-o fi luat deja zborul, Ba-ul ăsta – unele inimi sunt trădătoare, altele nu pot suporta nicio suferință. Atunci m-am întrebat cât de mult trebuia să aştept până să-mi văd Dublul meu, dar, dacă-mi aminteam bine, Ka-ul nu trebuia să apară înainte de trecerea a şaptezeci de zile de la îmbălsămare. În cele din urmă, am fost nevoit să-mi amintesc de cea de-a şasea dintre cele şapte lumini şi umbre. Aceasta era Khaibit-ul. Khaibit-ul era Umbra mea, imperfectă ca şi trădările memoriei mele – asta era Khaibit-ul – memoria mea! Însă am făcut o socoteală. Ren, Sekhem şi Khu, Ba-ul, Ka-ul şi Khaibit-ul. Numele, Puterea şi Îngerul, Inima mea,

Dublul meu şi Umbra mea. Care putea să fie cel de-al şaptelea? Mai-mai să-l uit pe-al şaptelea. Acesta era Sekhu, sărmanul spirit care sălăşluia în trupul meu strâns în feşe după ce toate celelalte au plecat – Rămăşiţele! —, nimic mai mult decât o răsfrângere a puterii, întocmai ca băltoacele de pe plajă după retragerea unui val. Păi, Rămăşiţele nu au nici mai multă memorie, nici mai puţină decât ultima lumină a înserării care şi-ar aminti de soare.

La gândul acesta, trebuie să fi leşinat, fiindcă am pătruns într-un tărâm despărţit de lumină şi sunet. E posibil să fi fost plecat în călătorie, pentru că trecerea timpului era lucrul pe care-l cunoşteam cel mai puţin dintre toate. Am aşteptat.

Cinci

Un cârlig mi s-a vârât în nas, şi-a sfredelit drum prin orificiul ce duce spre partea de sus a nării şi mi s-a înfipt în creier. Bucăţi, cocoloaşe şi părţi întregi din carnea moartă a minţit mele erau acum scoase printr-o deschizătură a nasului, apoi prin cealaltă.

Totuşi, în ceea ce priveşte durerea, parcă eram făcut din pietricele şi din rădăcini. Durerea mea nu era mai mare decât a pământului atunci când tragi de o buruiană şi o smulgi desprinzându-i firele ei ca de păr din bulgării de pământ. Durerea

e prezentă, dar e ca țipătul neauzit al plantei smulse din rădăcină. Aşa procedau şi cârligele îndoite bine – urcau prin nas, intrau în cap şi scormoneau ca nişte degete oarbe într-o vizuină ca să prindă fragmente de creier şi să le scoată afară. Acum mă simțeam ca un zid de piatră la poalele căruia râcâie nişte greble, şi mi-era ciudat de cald, de parcă mă coceam la soare, dar nu era decât răsuflarea primului îmbălsămător, fierbinte din pricina vinului şi a smochinelor – cât de precis era simțul mirosului!

Cu toate acestea, rămânea de dezlegat o enigmă. Cum de era cu putință ca mintea mea să mai gândească în timp ce mi se scotea creierul din cap? Prin tunelurile uscate ale nasului meu se extrăgeau desigur bucăți de materie la fel de pline de viață ca şi buretele uscat, şi am înțeles – dat fiind că în craniul meu s-a produs un fulger atunci când cârligul a pătruns în el pentru prima oară – că una dintre luminile mele din Tărâmul Morților a fost cu siguranță stârnită. Cel care mă ajuta să gândesc era cumva Ba-ul, Khaibit-ul, ori Ka-ul? Şi m-am înecat atunci când o substanță deosebit de caustică, vreun amestec scârbos din var şi cenuşă, mi-a fost turnat prin nas de către îmbălsămători pentru a dizolva orice fragment nedesprins încă din interiorul craniului meu.

Cât de mult timp au lucrat nu ştiu, cât timp au lăsat lichidul acela în cavitatea capului meu golit nu e decât încă o întrebare. Din când în când mă

ridicau de picioare, mă țineau cu capul în jos, apoi mă aşezau la loc. O dată chiar m-au întors cu burta în jos pentru a mi se scurge fluidele, şi au lăsat soluția caustică să-mi ardă ochii. Ca două flori smulse, aşa s-au distrus ochii aceia.

În timpul nopții, trupul meu se răcea; pe la amiază era aproape fierbinte. Desigur, nu puteam să văd, dar puteam să miros, şi am ajuns să-i cunosc pe îmbălsămători. Unul avea obiceiul să se parfumeze, totuşi trupul său emana în permanență un miros persistent şi inconfundabil de motan în călduri; celălalt era un tip greoi, cu un miros greu, nu întru totul neplăcut – era cel cu respirația mirosind a vin şi a smochine. El mirosea de asemenea a câmpuri şi a mâl, şi de obicei avea în stomac bucate alese – un mâncător de carne, sudoarea lui avea un miros iute, dar nu dezagreabil – ceva loial se degaja din zemurile cărnii lui. Deoarece le simțeam mirosul când se apropiau, ştiam că se lumina de ziuă de îndată ce soseau şi puteam să număr ceasurile scurse. (Mireasma lor se modifica odată cu zăpuşeala aerului din locul acela.) De la amiază şi până la trei, orice aromă, plăcută sau nu, de pe malurile încinse ale Nilului o simțeai şi prin apropiere. După un timp, mi-am dat seama că trebuie să mă fi aflat într-un cort. Deseori se auzea pocnind deasupra capului pânza de velă umflată de vânt, şi rafale de vânt îmi izbeau părul, o senzație la fel de clară precum o copită călcând pe iarbă. Auzul

începuse să-mi revină, dar pe o cale ciudată. Fiindcă nu eram deloc interesat de ceea ce se spunea. Eram conştient de glasurile celorlalți, dar nu simțeam nicio dorință de a prinde înțelesul cuvintelor. Ele nu se puteau asemui cu sunetele scoase de animale şi cu atât mai puțin cu clipocitul valurilor la țărm sau cu suflarea iute a vântului. Totuşi mintea mea dădea dovadă de o limpezime excepțională.

Odată am fost convins că Hathfertiti a venit în vizită, sau, cum cortul se afla pe proprietatea familiei, e posibil ca ea să fi ieşit la plimbare prin grădini şi s-a oprit să arunce o privire înăuntru. Cert e că i-am simțit parfumul. Hathfertiti era, aproape sigur; a suspinat, ca şi cum în cele din urmă se încredințase cu adevărat că fiul ei îşi aflase sfârşitul, şi a plecat numaidecât.

Într-una din zilele acelea de început, mi-au făcut o incizie într-o parte a abdomenului cu un cuțit din silex ascuțit – ştiu cât era de ascuțit, deoarece chiar şi cu puținele simțuri de care Rămăşițele mele se puteau folosi, senzația de ascuțiş m-a străbătut asemenea unui plug brăzdând pământul, dar mai ascuțit, ca şi cum aş fi fost un şarpe tăiat în două de roata unui car, şi apoi a început investigarea cea mai amănunțită. E greu de descris, fiindcă nu durea, dar eu tindeam în acele ceasuri să-mi imaginez interiorul torsului meu ca fiind precum copacii dintr-o dumbravă, şi unul câte unul copacii erau scoşi, rădăcinile lor

tulburând straturile de rocă, frunzele lor murmurând. Aveam vise cu oraşe alunecând la vale pe Nil, ca nişte insule plutitoare. Totuşi, când lucrarea a fost gata, m-am simțit mai mare, ca şi cum simțurile mele trăiau acum într-un spațiu mai vast. Oare asta se întâmpla deoarece inima şi plămânii mei fuseseră puşi într-un vas, iar stomacul şi intestinul subțire în altul? Ca să nu mai vorbesc de faptul că organele mele erau răspândite în locuri diferite, plutind în fluide şi în mirodenii diferite, totuşi existând în jurul meu, un întreg sat. În cele din urmă, loialitatea lor avea să se piardă. Înfăşurate şi introduse în vase canopice, tot ceea ce ştiau despre viața mea avea să fie oferit atunci propriului lor Zeu.

Astfel meditam melancolic la ceea ce Zeii aveau să cunoască despre mine odată ce organele mele se vor afla în vasele Lor. Qebhsenuf locuia în ficatul meu şi ştia despre toate zilele din vremea când sucurile ficatului meu fuseseră viteze; tot astfel Qebhsenuf ştia despre ceasurile când ficatul, întocmai ca şi mine, trăia în ceața unei spaime prelungite. Un simplu exemplu, ficatul, dar mult mai agreabil de contemplat decât plămânii mei. Căci, cu tot ceea ce ştiau despre patimile mele, aveau ei să-mi rămână loiali odată mutați în vasul şacalului Tuamutef şi trăind în domeniul acelui animal ce se hrăneşte cu stârvuri? Nu eram sigur. Pentru moment, cel puțin, atâta timp cât organele rămâneau

neînfăşurate şi, prin urmare, într-un fel încă îmi aparţineau mie, puteam să înţeleg că, odată îmbălsămate şi plasate în vasul lor, aveam să le pierd. Nu conta cât de împrăştiate erau organele mele pe toate mesele din acel cort, dăinuia încă un sentiment de familie între noi – vasul cadavrului meu golit, înconjurat în tihnă de vechi insule de carne şi de strădanii, plămânii aceştia, ficatul, stomacul, intestinul gros şi cel subţire, toate legate de aceleaşi amintiri despre viaţa mea (percepută de fiecare din unghiul de vedere propriu, separat şi doldora de prejudecăţi – cât de diferită, la urma urmei, le va fi părut viaţa mea ficatului meu şi inimii mele). Prin urmare, acel cort destinat îmbălsămării nu era în niciun caz aşa cum mă aşteptasem, nu, nu era deloc un abator plin de sânge, ca taraba unui măcelar, semăna mai mult cu o bucătărie plină de plante aromatice. Desigur, mirosurile prilejuiau aceleaşi zboruri avântate ale fanteziei, pe care le-ai fi putut afla într-o prăvălie cu mirodenii. Închipuiţi-vă pur şi simplu ameţelile nasului meu atunci când cavitatea goală a trupului meu (chiar mai golită decât trupul unei femei care tocmai a născut) era acum spălată, alinată şi învigorată, clătită, frecată cu condimente, cu ierburi şi înzestrată cu un înveliş dur prin care nici măcar o dâră a stricăciunii trupului n-ar fi putut să-şi facă loc. M-au curăţat pe dinăuntru de sânge cu vin de palmier şi mi-au lăsat amintirile cărnii să se

frământe. M-au burduşit cu condimente şi cu soiuri de piper, şi cu salvie rară de lângă fundațiile de calcar dinspre apus; veneau apoi la rând frunzele de cimbru şi mierea de la albine care se hrăniseră cu cimbru, uleiul de portocală cu care se ungea cutia toracică pe dinăuntru, şi uleiul de lămâie care îmbălsăma interiorul şalelor pentru a-l elibera de izul persistent al viscerelor. Aşchii de cedru, esență de iasomie şi rămurele de smirnă erau zdrobite laolaltă – auzeam țipetele plantelor în timp ce erau frânte, mai limpede decât sunetul glasurilor omeneşti. Smirna chiar şi-a lansat chemarea ei răsunătoare. Un aromatic puternic (la fel de puternic în împărăția aromaticelor ca glasul faraonului) era smirna, sub formă de răşină, presărată în carcasa deschisă a trupului meu. Au urmat scorțişoară, frunze, tulpină şi coajă de arbust de scorțişoară, pentru a mai îndulci smirna. Asemenea unor condimente rare, adăugate zaharicalelor din umplutura unui porumbel, aşa erau acele arome tulburătoare pe care le aşterneau strat peste strat în mine. Eram năucit de frumusețea lor. Când au terminat, au cusut la loc tăietura cea lungă din latura trupului meu şi mi s-a părut că mă ridic dintre malurile abrupte ale unei vâlcele de febră atunci când ceva din memoria mea, îmbătată de firele ce-o țineau încă legată de pământ, a început să danseze, iar cel mai vârstnic dintre prietenii mei era un copilandru, în timp ce copiii ibovnicelor mele

îmbătrâneau văzând cu ochii. Eram asemenea unei ambarcațiuni regale ridicate în văzduh prin slujirea plină de râvnă a unui neasemuit Vizir.

Curățat, umplut şi bine legat, am fost depus într-o baie de natron – acea sare care deshidratează carnea, făcând-o tare ca piatra – şi iată-mă zăcând acolo cu greutăți pe mine pentru a mă ține cufundat. Încetul cu încetul, de-a lungul nesfârşitelor zile care au urmat, apa din trupul meu cădea pradă setei nepotolite a sării (care se adăpa din carnea mea asemenea unor caravane ajunse într-o oază), astfel încât, grație dorinței ei nesățioase de a-mi extrage lichidele din cărnuri, orice urmă de umezeală avea să dispară din mădularele mele. Ținut în baia cu natron, am ajuns tare ca lemnul din carena unei corăbii, apoi tare ca stânca pământului, şi am simțit cum ultima parte din mine pleacă spre a se alătura Ka-ului meu, Ba-ului meu şi temătorului meu Khaibit. Şi carcasa trupului meu a intrat în piatra veche de zece mii de ani. Nu mai era nimic să-mi gâdile mirosul (dacă nu cumva o piatră ar putea fi bănuită că are un asemenea simț), totuşi carnea întărită a trupului meu a ajuns să fie precum acele încăperi spiralate pe care marea le aruncă pe plajă şi care încă mai păstrează vuietul valurilor atunci când le pui la ureche. Începeam să nu mă mai deosebesc prea mult de acel vuiet al valurilor, căci eram pe cale de a auzi glasuri de demult care traversau întinderile de nisip – dacă acum nu mai

puteam să simt mirosuri, puteam cu siguranță să aud – şi întocmai ca delfinii despre al căror auz se ştie că e în stare să deslușească ecouri de la celălalt capăt al mării, tot astfel şi eu mă cufundam în baia de natron, iar trupul meu se depărta tot mai mult şi mai mult. Ca o piatră spălată de cețuri, coaptă de soare şi care a dobândit izul de apă pe mal, intram în universul muțeniei, unde unul dintre harurile noastre este acela de a auzi povestea spusă de orice vânt oricărei pietre.

Totuşi, chiar în timp ce eram purtat în acele călătorii împreună cu Meni (lada lui lăcuită era umedă de la răsuflarea mea – atât îl țineam de strâns), trebuie să mă fi agitat în somn, ori am nimerit într-un gol dintre călătoriile din somn, căci au apărut doi nori stând față-n față. Oare atingerea acelor nori să-mi fi legănat somnul? Am simțit cum trupul meu coboară, cu fiece respirație, în lada mumiei, da, cum se cufundă în ea ca şi cum lada cea tare era doar pământ moale şi primitor, da, eram amestecat în lada mumiei, şi iarăşi memoria mea era una cu Meni. Încă o dată am simțit îngrijirile pline de atenție din partea îmbălsămătorilor şi am apucat să trăiesc ceasurile când au spălat natronul din trupul meu întărit cu soluția dintr-un vas care conținea nu mai puțin de zece parfumuri, „O, suflet dulce mirositor al Marelui Zeu, intonau ei, Tu cuprinzi în Tine un parfum atât de dulce, încât fața Ta nu se va altera

şi nu va pieri în veci", cuvinte pe care eu nu le auzeam, dar a căror cadență o auzisem înainte vreme, înțelegeam ceea ce se spunea, şi nu a fost nevoie nici măcar o dată să adulmec alifia cu care îmi frecau pielea şi îmi ungeau picioarele, nici când îmi dădeau pe spate cu ulei sfințit, nici când îmi poleiau cu aur unghiile şi degetele de la picioare. Mi-au aplicat bandaje speciale pe cap, mi-au pus bandajul Nekheb pe frunte şi bandajul Hathor pe față, Thoth era bandajul peste urechile mele, şi mi-au îndesat bucăți împăturite în gură şi mi-au înfăşurat o pânză peste bărbie şi peste ceafă, douăzeci şi două de bucăți au fost aplicate pe dinăuntru pe partea dreaptă a feței, şi douăzeci şi două pe partea stângă. În acest timp, ei înălțau rugăciuni pe care să le pot vedea şi auzi în Tărâmul Morților, şi îmi frecau gambele şi coapsele cu ulei din turbă de munte şi cu mir. Degetele de la picioare îmi erau înfăşurate în pânză de in, fiecare petic având desenat pe el un şacal, iar mâinile îmi erau înfăşate cu o altă pânză de in, purtând chipurile lui Isis, al lui Hep, al lui Ra şi al lui Amset. Zeamă de eucalipt neagră ca smoala şiroia peste mine. În timp ce mă înfăşau, puneau din loc în loc amulete, figurine din turcoază şi din aur, din argint şi din lapislazuli, din cristal şi din carneol, şi un inel a fost petrecut pe un deget poleit cu aur, sigiliul lui fiind umplut cu câte un strop din fiecare dintre cele treizeci şi şase de substanțe folosite de îmbălsămător. Au

aşternut apoi flori ale plantei numite *ankham* şi bucăți întinse şi suluri de pânză de in, benzi înguste mai lungi decât o ambarcațiune regală şi bucăți de pânză împăturite, menite să-mi umple cavitățile. În tovărăşia lui Meni, am respirat răşina de îmbălsămat care pecetluia învelişul de porii mei pietrificați. Auzeam zumzetul rugăciunilor şi respirația uşoară a artiştilor în timp ce-mi pictau sicriul şi intonau cântări unul către altul în cortul încins sub soarele ce se mişca pe boltă, şi într-o bună zi aveam să aud în sfârşit zgomotul pietrelor din caldarâm bubuind sub sanie, în timp ce eram tras împreună cu toată povara sarcofagului meu către mormântul unde aveam să fiu pus deoparte în sicriele mele închise unul într-altul şi unde aveam să aud plânsul domol al femeilor, delicat ca țipetele depărtate ale pescăruşilor, şi invocația preotului: „Zeul Horus înaintează cu Ka-ul Său". Lada sicriului s-a izbit de treptele mormântului. Apoi au trecut ore întregi – oare chiar au fost ore întregi? — într-o ceremonie pe care eu nu o puteam nici auzi, nici adulmeca, în afară de hârşâitul vaselor cu bucate şi de clinchetul unor mici ustensile, şi de clipocitul licorilor din care se vărsa un strop pe podea, dar acestea reverberau prin piatra din mine asemenea unui râu subteran în cascada dintr-o peşteră, apoi am simțit lovitura unui bolovan prăbuşit pe capul meu, urmată de un scrâşnet de lanțuri, dar era vorba doar de o zgârietură pricinuită de un instrument pe fața

mea. Atunci am simțit cum o forță uriașă îmi deschidea fălcile de piatră şi cum o mulțime de cuvinte mi se revărsau în gură. Am auzit mugetul talazurilor din clipa zămislirii mele şi plânsete cu suspine de ți se frângea inima – ale mele oare? Nu-mi dădeam seama. Fluvii de aer au năvălit spre mine ca o nouă viață – şi prima clipă uitată a morții a venit şi ea, şi cum a venit, s-a şi dus. Apoi s-a născut Ka-ul meu, cu alte cuvinte, eu m-am născut din nou, şi a fost o zi, un an, sau nu, pentru petrecerea din viață a zece regi? Dar eu eram în picioare şi eul meu era iarăşi separat de Meni şi de sărmanul său trup din sicriu.

Da, eram despărțit, eram conştient de mine însumi, dar îmi venea să plâng. Fiindcă acum ştiam de ce Meni era cel mai drag prieten al meu şi de ce moartea lui fusese o agonie pentru mine, da, amintirile mele începețoşate despre viața lui nu erau acum nimic altceva decât amintirile mele începețoşate despre propria mea viață. Fiindcă acum ştiam cine eram, adică nimic mai mult decât un duh trăind cu spaima că nu avea ce mânca. Nu eram nimic altceva decât Ka-ul, adică Dublul, lui Menenhetet Doi. Şi dacă primul dar oferit morților era că ei puteau adăuga la propriul lor nume pe acela al Zeului Stăpân, atunci eu eram Ka-ul bietului nevolnic Osiris Menenhetet Doi, da, Ka-ul, cel mai nepotrivit îngropat şi cel mai sperios Ka, fiind acum nevoit să locuiesc în mormântul acesta profanat, o, şi ce-am câştigat acum că ştiam cum

stăteau lucrurile cu mine? Şi gândul la Tărâmul Morților mi-a venit în minte odată cu recunoaşterea deplină a faptului că nu eram decât a şaptea parte din ceea ce fuseseră inteligența, înzestrările şi puterile unui suflet viu, cândva sufletul meu viu. Acum nu mai eram decât Dublul celui mort, iar din acesta nu mai rămăseseră decât cadavrul trupului său prost înfăşurat în bandaje şi eu.

Şase

Astfel am reuşit să înțeleg de ce nu aveam memorie. Dacă eram Dublul lui Menenhetet al Doilea, la fel de brav şi la fel de oarecare ca originalul, puteam totuşi să-mi amintesc despre el doar atât cât era nevoie pentru a-i exprima în mod adecvat însuşirile. Un Dublu, întocmai ca o oglindă, nu are memorie. Mă puteam gândi la el doar ca la un prieten, ca la prietenul meu cel mai apropiat! Nu e de mirare deci că doream să mă culc lângă lada mumiei lui.

Chiar dacă amintirile mele nu puteau trezi mai multă emoție decât cea pricinuită de o zgârietură pe piele, eram totuşi eu însumi. Chipul meu putea încă să-i încânte în multe feluri pe ceilalți. Făcusem oare vreodată dragoste cu Hathfertiti? De unde să ştiu? Dar nu simțeam nicio stânjeneală gândind astfel despre mama mea – o oglindă nu prea avea mamă. De ce n-aş fi fost eu

elementul cel mai lipsit de căldură din inima lui Meni? Totuşi, stând în picioare în mizeria din mormântul lui – al meu – profanat, ştiam că ceea ce îmi stârnise acele gânduri prea puțin afectuoase era furia pe care o simțeam față de Hathfertiti. În clipa aceea, aş fi putut s-o ucid. Fiindcă în scurt timp urma să plec de aici, curând, dacă aş fi avut îndrăzneala, ar fi trebuit s-o apuc pe drumul deşertului dinspre apus, care duce spre Duad[4] şi spre Tărâmul Morților – exista el oare cu adevărat, după cum spuneau preoții, cu monştri şi cu lacuri clocotind? Cum puteam să fac față acestei încercări, când eu nu-mi aminteam nimic despre faptele mele, nefiind deci în stare să le explic? O frică de moarte m-a cuprins pentru prima oară, adevărata frică – am înțeles că puteam înceta să mai exist. Să mori în Tărâmul Morților, să pieri odată cu Ka-ul tău însemna să mori pentru vecie. A doua moarte era moartea definitivă. O, cât de potrivnice îmi erau împrejurările! Cât de nedrepte! Cât de puțin făcuse Hathfertiti pentru mormântul meu!

De mânie, abia mai puteam să respir. Mânia era un sentiment prea puternic pentru plămânii delicați ai Ka-ului. Despre Ka se știa că are suflul scurt. De aceea era recomandabil ca pe unul dintre pereții mormântului să fie pictată o velă – ea putea constitui un imbold pentru ca respirația

---

[4] Duat. Am păstrat opțiunea de transcriere a autorului (n. tr.).

Ka-ului să-şi revină. Dar aici, pe pereții aceştia, nu era nici urmă de velă pictată. Înecat de furie, am încercat, totuşi, să-mi aduc în fața ochilor imaginea unei vele şi am reuşit să stârnesc o adiere cât să-mi gâdile firicelele de păr din nări – cum puteam să fiu mort, dacă firele de păr din nasul meu erau atât de sensibile? Dar chiar şi cu adierea de aer evidentă, frica de a nu muri a doua oară a pus stăpânire pe mine cu o putere pe măsura furiei mele. Căci lucrurile pe care Hathfertiti le trecuse cu vederea mă costau acum enorm. Unde era portretul pictat care trebuia să mă înfățişeze stând în picioare lângă o apă? Ce aveam să beau? Ca un semn de rău augur, am simțit cum îmi apare o pată de uscăciune, arzând ca un abces, în fundul gâtlejului.

Pe urmă, niciuna dintre cele patru uşi ale vântului nu fusese desenată pe laturile sicriului meu. Bineînțeles că nu puteam respira în voie de vreme ce se adusese o asemenea insultă vânturilor. Halal mamă! Pe deasupra, neglijase şi să pregătească o casetă cu cordonul meu ombilical. Astfel încât pierdusem încă un prilej de a o porni la drum prin Tărâmul Morților.

Dar iată încă o scăpare din vedere. De îndată ce am examinat sulurile de papirus puse în sicriu odată cu mine, mi-am dat seama că lipseau textele unor rugăciuni de mare însemnătate. Eram uimit de cât de multe îmi aminteam: Capitolul-despre-cum-să-nu-mori-a-doua-oară,

Capitolul-despre-interdicția-de-a-lăsa-ca-sufletul-unui-bărbat-să-fie-închis,
Capitolul-despre-interdicția-de-a-lăsa-ca-un-bărbat-să-putrezească-în-mormânt. Începeam să simt cum mă cuprinde o mânie atât de mare şi atât de întăritoare, încât furia mea era ostoită. Am simțit o mare dorință de a o chema la mine pe Hathfertiti.

Căutând parcă un semn, m-am lăsat în genunchi. Sub maldărul de fese, am descoperit un gândac mort, da, un gândac de bălegar chiar acolo, în fața mea. Întocmai aşa cum se folosea de picioruşele dinapoi pentru a împinge o bilă de bălegar de câteva ori mai mare decât el într-o gaură ferită, unde bălegarul acela putea să-i hrănească ouăle, aşa ne prezentau cândva preoții felul cum Khepera, înfățişat ca un scarabeu uriaş, împingea Barca lui Ra pe boltă, vâslind cu toate cele şase picioare ale Sale prin înaltul cerului. Era o explicație pe înțelesul oricui, destinată copiilor şi țăranilor. Totuşi eu nu simțeam deloc nevoia unor astfel de poveşti. Puteam crede că dacă un Mare Zeu a ales să se ascundă sub înfățişarea unui gândac, asta se întâmpla deoarece Zeilor Le plăcea să se pitească în locuri ciudate. Asta era prima lege a marilor taine. Prin urmare, am mâncat pe rând fiecare aripă a gândacului mort, cât de încet putea să suporte cerul gurii mele. Membranele uscate erau tăioase ca nişte cuțitaşe, iar capul, cu toate că l-am mestecat îndelung, s-a dovedit a fi doar un grăunte dur şi uscat ca o pietricică;

mărturisesc însă că, în timp ce-l înghițeam, încercam să-mi imaginez că era capul lui Hathfertiti. Fără să mă folosesc de formule magice, dar bineînțeles plin de năduf față de nedreptatea săvârşită de mama, am spus: „Mărite Khepera din ceruri, fă să izbândească dreptatea. Adu-mă dinaintea lui Hathfertiti cea vie”. Prin ochii închişi, am simțit brusc o străfulgerare de lumină, iar sunetul mut al tunetului l-am perceput prin picioare. Dar când mi-am ridicat capul, nu am văzut-o pe Hathfertiti. În schimb, în fața mea se afla trupul uscățiv al Ka-ului bătrânului Menenhetet Unu. N-aş putea spune că-mi plăcea felul cum mă privea străbunicul meu.

Şapte

Purta veşmânt de Mare Preot şi, din câte ştiam eu, chiar era Mare Preot. Ras în cap, părea că umple întreg spațiul cu prezența sa, ca şi cum în fiecare dimineață trupul său ar fi fost sfințit. Totuşi arăta cu totul diferit față de oricare Mare Preot pe care îl văzusem vreodată. Era prea murdar şi foarte bătrân. Veşmântul lui de in alb avea o culoare cenuşie şi colbul aşezat timp de ani de zile intrase în țesătură. Cenuşie era şi culoarea pielii sale, chiar mai întunecată decât a straielor lui, dar hârşită prin acelaşi colb, iar degetele de la picioarele desculțe arătau ca nişte degete de piatră. Brățările de pe brațele sale căpătaseră

nuanțe verzui. Pe glezne, brățările lăsaseră dâre negre. Numai ochii îi străluceau. Pupilele îi erau la fel de lipsite de expresie ca privirea pictată a unui peşte sau a unui şarpe, dar albul ochilor arăta ca piatra de calcar în lumina lunii. La lumina torței mele, doar albul ochilor lui mă încredința că nu era vorba de o statuie, fiindcă el rămânea nemişcat pe un scaun alături de sicriul lui, şi i-ai fi putut da o sută de ani, o mie de ani dacă nu ar fi fost lumina aprigă din ochii aceia.

Am simțit din nou apăsarea pe care o cunoşteam când îi priveam sicriul. Era atât de bătrân! Nu puteai nici măcar să-i descrii trăsăturile, pentru că nu ştiai unde anume se întâlnea nasul cu carnea obrajilor. Într-atât de zbârcite erau faldurile pielii sale. Părea aproape cu totul lipsit de existență, totuşi mă făcea să mă simt atât de stânjenit prin simpla sa prezență, încât m-am gândit să scap de el. Iute. De parcă ar fi fost vorba de o insectă veninoasă. Aşa că m-am îndreptat spre vasul canopic cel mai apropiat de sicriu – era Tuamutef – şi i-am răsucit capacul. S-a desfăcut cu uşurință. Vasul era gol. Nici urmă de inimă sau de plămâni înfăşurați în vasul şacalului. M-am îndreptat spre Amset. Gol la rându-i.

— Le-am mâncat, a spus Menenhetet Unu.

Oare vâna de aer din gâtlejul său nu mai fusese încălzită de soare din ziua când murise? Vocea lui părea un ecou răsunând dintr-o peşteră rece.

„De ce, eram gata să-l întreb, de ce,

străbunicule, ți-ai mâncat propriile haruri?”, dar impertinența întrebării a fost smulsă din gura mea înainte ca eu s-o rostesc. Era ca şi cum o mână viguroasă mi-ar fi pătruns în gâtlej îndeajuns de adânc pentru a mă face să vomit, mi-ar fi înşfăcat limba şi mi-ar fi jupuit-o de la rădăcină către vârf.

Aceea a fost clipa când am simțit limpede frica, la fel de limpede precum momentele cele mai frumoase din mintea mea. Fiindcă eram mort, aşa am înțeles încă o dată (şi iarăşi parcă pentru prima oară), şi fiind mort de data asta, puteam fi silit acum să trec prin toate spaimele de care fugisem pe când eram în viață. S-ar putea oare spune că, între aceste spaime, strămoşul meu, Menenhetet, era pe primul loc? Fiindcă îmi aminteam cu certitudine cât de des discutam despre el în familia mea şi întotdeauna ca despre un om cu puteri nemaipomenite şi cu apucături sinistre.

Acum, în timp ce mă holbam la el, mi-a vorbit.

— Care sunt sentimentele tale? m-a întrebat el.

— Sentimentele mele?

— Acum că suntem împreună.

— Sper, am zis, că vom începe să ne cunoaştem.

— În sfârşit.

În plămâni aveam acelaşi aer pătrunzător pe care îl simțisem în mormântul lui Khufu. Trebuie să-mi fi recăpătat toate însuşirile mele cele mai de preț, căci am simțit o ciudată însuflețire, chiar încredințarea că mă întâlneam cu duşmanul meu.

Mă întâlneam oare cu dușmanul vieții mele – acum când eram mort? Dar să nu vorbim de morți. Era ceva lipsit de sens pentru mine. Nu mă simțisem niciodată mai plin de viață. Era ca şi cum m-aş fi decis, într-un moment teribil al existenței, să-mi pun capăt zilelor şi m-aş fi apropiat de marginea unei stânci, aş fi privit jos, în prăpastie, ştiind fără urmă de îndoială că aveam să păşesc în golul din fața mea şi că în câteva clipe aveam să fiu mort. Într-un asemenea moment e posibil să fi cunoscut spaima în fiece picătură a sângelui meu, totuşi viitorul l-aş fi simțit ca pe ceva la fel de viu ca un fulger. Chiar acum aveam senzația asta. Era fericirea de a mă afla alături de spaima mea, deşi separat de ea, astfel încât eram în sfârşit liber să cunosc toate modurile în care nu am reuşit să-mi trăiesc viața, tot urâtul de care eram cuprins, precum şi orice sentiment de dezgust al cărnii vlăguite. Era ca şi cum mi-aş fi trăit zilele sub un blestem, iar semnul acestuia – în ciuda pandemoniului însuflețit al jocurilor de noroc şi al desfrâului – era senzația unei monotonii fără leac care sălăşluia în inima mea. Sentimentul de a fi mort în timpul vieții – de unde ar fi putut veni, dacă nu dintr-un blestem? Am avut atunci o vagă bănuială în legătură cu puterea dorinței de a muri atunci când moartea e singura cale de a te confrunta cu propriul demon. Nu e de mirare că stăteam acum în fața lui cu o teamă care mă înviora asemenea apei reci ca gheața dintr-o

fântână. Fiindcă în câte seri plăcute, în câte grădini plăcute nu am spus eu istorioare pline de haz despre apucăturile scârbavnice ale primului purtător al numelui meu? Cum ne mai tăvăleam de râs când povesteam despre mişcările sale calculate, despre viclenia sa, despre ospățurile sale cu excremente de liliac.

Dar acum, de parcă mi-ar fi auzit gândurile, s-a ridicat în picioare pentru prima dată, nu un bărbat înalt, dar niciunul atât de scund cum păruse la început, şi plin de colb precum drumurile cele mai pustii ale deşertului.

— Poveştile acelea mi-au adus un renume detestabil, a murmurat el şi, din cauza aerului de stăpânire de sine cu care rostise aceste cuvinte, am început să mă întreb dacă îi eram cu adevărat superior din punct de vedere moral. De faptul că era călăuza către nimicirea mea finală nu mai aveam nicio îndoială, dar mi-a trecut prin minte şi posibilitatea ca el să fi urmărit şi un țel mai înalt. Dacă, prin aceste ciudate euforii ale spiritului ştiind că eram mort, începusem să mă simt minunat de parcă aş fi fost erou, lotuşi nu aveam nicio amintire despre eroismul meu. În schimb, nu mă îndoisem nicio clipă că scopurile mele (dacă le-aş fi putut afla vreodată) aveau să fie nobile. Acum încrederea mea începea să se clatine.

— Ce crezi, m-a întrebat, sunt arătos? Sau urât?

— Nu eşti prea bătrân şi pentru una, şi pentru cealaltă?

— E singurul răspuns potrivit. A râs. Ca să-şi bată joc de mine, şi-a mişcat încet degetul dintr-o parte în alta. Ei bine, a spus, eşti mort şi în mod cert în primejdie de a răposa a doua oară. Atunci vei dispărea pentru totdeauna. Adio, flăcăiaş drag. Chipul ți-a fost mai frumos decât sufletul. Brusc, a chicotit pe înfundate ca un bătrân, într-un fel desfrânat. Eşti pregătit să mă laşi să-ți fiu călăuză în Khert-Neter? m-a întrebat.

— Am cumva de ales?

— Cordonul ombilical este deja gata. Portretul lui Meni stând în picioare în apă a fost comandat unui pictor dintre cei mai apreciați în cercul prietenilor mei, şi tot el va picta şi imaginea velelor care vor prinde adierea din înserare în plămânii delicați ai fiului meu.

Glasul lui împrumutase înfumurarea din glasul lui Hathfertiti, marea ei plăcere de a auzi sunetele pline ale propriului eu.

— Bineînțeles că am avut atâtea pe cap, încât nu s-a mai apucat nimeni de lucrare, a continuat el. Aud că mormântul e răscolit şi că înăuntru totul e zob şi plin de căcat. Bietul Meni. Mă întreb cum oare s-or fi împăcând el şi Bătrânul Găinaț?

Am izbucnit în râs. Rar mi-a fost dat să aud pe cineva imitând atât de bine. Dacă odinioară îmi băteam joc de Zei şi preacurveam cu preoții, niciodată nu m-am manifestat cu asemenea dezinvoltură. Începeam să văd avantajele condiției mele: să fii mort şi totuşi mai viu ca înainte vreme

– era ceva la fel de amețitor ca o noapte în care poți face tot ce-ți trece prin minte.

— Povesteşte-mi despre Khert-Neter, am spus pe un ton vesel, de parcă aş mai fi cerut un pahar de băutură.

Chipul bătrân şi răvăşit, zbârcit precum carapacea unei țestoase trecute prin foc, vădea acum înclinarea spre ceremonie a unui Mare Preot.

— Să-mi întăresc mai întâi suflarea, a spus cu vocea sa cavernoasă.

La aceste vorbe, cu el s-a petrecut o transformare. Murdăria de pe trupul său a început să arate ca o pulbere de argint, iar brațul său drept era ridicat spre ceruri. Ochii săi continuau să contemple cu solemnitate pământul. Totuşi imediat mi-a făcut cu ochiul. Am fost şocat. Părea să se amuze azvârlindu-mi gândurile în toate părțile.

— E nevoie să te pregătim, a zis el. La urma urmei, ai uitat tot ce ştii. E ceva obişnuit la un Ka. Nu prea îşi mai aminteşte nici cele mai sacre datini ale noastre.

Manifestările lui schimbătoare nu-mi dădeau însă răgazul să-mi recapăt puterea de judecată. Acum vorbea din nou pe un ton ceremonios.

— O, Stăpâne Osiris, a început el şi şi-a împreunat vârfurile degetelor arătătoare cu cele ale degetelor mari, închipuind doi ochi: Am trecut peste râuri de foc şi prin şuvoaie de apă clocotită

țâşnind din pământ. M-am cufundat în noaptea întunecată din Tărâmul Morților şi am străbătut cele şapte săli şi reşedințe ale lui Sekhet-Aaru. Am învățat numele Zeilor la uşa fiecărei săli. Apleacă-Ți urechea la greutățile pe care le întâmpină acest tânăr frumos al cărui Ka ar dori să mă însoțească. Cum ar putea el să aibă răbdarea să învețe numele celor trei păzitori ai uşii fiecărei săli, de vreme ce memoria lui e vătămată? Ia aminte la primejdii. Uşierul Celei de a Patra Săli se numeşte Khesefherashtkheru, iar Crainicul care îi examinează pe cei care mor noaptea răspunde doar la numele de Neteqaherkhesefatu. Şi acestea sunt doar două dintre cele douăzeci şi unu de nume pe care Ka-ul acestui băiat trebuie să le învețe dacă vrea să treacă de porțile lui Sekhet-Aaru. Străbunicul meu a făcut o pauză, de parcă ar fi contemplat acele nume. Da, a spus el cu glas răsunător, eu, care sunt Osiris Menenhetet Unu, am rămas în viață după judecata Ta, Stăpâne Osiris, aşa că ascultă-mi ruga şi scuteşte Ka-ul acestui tânăr de asemenea primejdii, căci el nu este altul decât strălucitul Osiris Menenhetet Doi, strănepotul meu, fiul nepoatei mele, Doamna Hathfertiti, care a fost concubina mea în timpul vieții şi mi-a păstrat amintirea carnală ani de zile după moartea mea, fie ca scorpionii să mă slujească în continuare.

Eram nedumerit. Rugăciunea era cucernică, deşi nu semăna cu niciuna dintre cele pe care le

ştiam, şi eram foarte tulburat de remarcile pe care tocmai le făcuse în legătură cu mama.

— Ți-aş putea spune mai multe, a zis, ştiu rugăciunile pentru alungarea şarpelui şi străpungerea crocodilului cu lancea. Îți pot dărui aripile şoimului ca să zbori deasupra duşmanului tău. Sau îți pot arăta cum să bei berea din trupul Zeului Ptah. Îți pot dezvălui poarta ascunsă către Câmpiile Trestiilor şi te pot învăța cum să scapi din năvodul de prins peşte. Da, am să te învăț toate astea dacă am să-ți fiu călăuză.

Eram moleşit, deşi încă nici nu simțeam nevoia să dorm. Acel glas subpământean străvechi invoca prea multe nume. Puteam să iau în derâdere numele acelea, dar avalanşa lor într-un timp atât de scurt m-a lăsat stors de orice vlagă. Acum realizam că puterea Ka-ului meu părea la fel de efemeră ca şi siguranța unui copilaş că va rămâne ferm în picioare atunci când învață să meargă pentru prima oară. Îmi venea să mă prosternez în fața lui.

Totuşi el a fost mai respingător ca niciodată. Aş fi putut cina în orice grădină regală de pe malurile Nilului în schimbul poveştilor pe care le-aş fi depănat dacă supraviețuiam acelei nopți. Era nespus de caraghios moşneagul ăsta prăfuit, cu glasul lui adânc şi rece, singur cuc şi țicnit, şi totuşi înfipt – imaginați-vă absurditatea discursului său în timp ce trăgea vânturi dintre buci la fiecare nume de Zeu menționat, un lung şir

de pârțâituri, piuituri, trosnete, bolboroseli, de şuierături şi băşini răsunătoare, şi totul – judecând după expresia feței sale – de o obscenitate absolut delicioasă. Din încheietura mâinii, adresa câte un mic salut aristocratic fiecărui monstru, fiecărei divinități, fiecărui căpcăun în timp ce-i invoca, de parcă ar fi deținut cunoaşterea carnală a tuturor acelora şi prin urmare putea slobozi saluturi tunătoare de pe malurile fortificate ale bătrânului său canal. Mormântul puțea; o dată de la maldărul bandajelor ălora desfăcute, iar acum şi de la discursul lui furtunos, plin de toate sulfurile respirației sale şi de vânturile care irupeau necontenit din trupul său.

— Ştii cumva vreun lucru din viața mea care să fie adevărat? m-a întrebat.

— Ai torturat prizonieri, i-am răspuns, te-ai rugat la Zeii cei mai spurcați şi te-ai ospătat cu materii pe care nimeni nu le-ar fi suportat.

— M-am rugat la Zei ale Căror puteri erau atât de înfricoşătoare, încât alții se țineau departe de lucrările Lor. Şi am mâncat multe substanțe neîngăduite. Toate tainele universului se află aici. Crezi cumva că aş fi ajuns Supraveghetor al Zeului Stăpân Osiris dacă mi-ar fi lipsit îndrăzneala?

— Nu cred deloc, am zis eu, în afirmația că ai fi Supraveghetor al lui Osiris. Eu nu recunosc defel superioritatea cunoaşterii tale.

Remarca era însă prea neobrăzată. M-au trecut

fiorii chiar în clipa când o rosteam.

A zâmbit ca şi cum convorbirea noastră ar fi intrat pe terenul lui.

— Ce anume recunoşti tu? a întrebat el. Tu nu cunoşti povestea lui Osiris. Nu-ți amintești nici măcar ceea ce te-au învățat preoții.

Am clătinat din cap nefericit. Nu-mi aminteam. Mi-au venit în minte nişte povestiri auzite în copilărie despre Isis şi Osiris şi altele despre Zeii aceia din Care ne tragem cu toții, însă acum, ca şi când profunzimile unor astfel de poveşti erau la fel de pierdute şi de depărtate de mine precum organele mele înfăşurate din vasele canopice, am oftat şi m-am simțit la fel de gol pe dinăuntru ca o peşteră. Deşi nu aş fi putut spune de ce credeam că lucrurile stăteau astfel, mi s-a părut că nimic nu era mai important decât să-i cunosc bine pe acei Zei, de parcă, într-adevăr, Ei ar fi putut să umple tot golul din străfundurile mele şi astfel să-mi fie adevărate călăuze printre acele perfidii pe care urma să le înfrunt în Tărâmul Morților. Căci acum mi-am amintit o zicală veche: Moartea este mai perfidă decât viața!

Când Menenhetet mi-a răspuns totuşi, clătinând din cap zeflemitor la adresa ananghiei la care mă aflam, m-am simțit obligat – ca o ultimă tresărire de orgoliu – să dau glas îndoielii în modul cel mai hotărât.

— Nu pot să cred că eşti emisar al lui Osiris, i-am spus. Duhoarea ta ar umple de scârbă nările

Zeului.

Menenhetet a schițat un zâmbet trist.

— Eu am puterea de a oferi orice miros doreşti. Şi în tăcerea ce a urmat, era curat ca parfumul şi înmiresmat precum iarba. Mi am lăsat privirea în pământ. Osiris, cel mai frumos dintre Zei, urma desigur să aibă grijă de mine dacă Supraveghetorul Lui era Menenhetet Unu. Ce apel la vanitatea mea era un astfel de gând!

Prin urmare, l-am întrebat pe străbunicul dacă n-ar vrea să-mi spună povestea lui Osiris şi a tuturor Zeilor Care trăiau la începutul țării noastre şi, pentru a dovedi că eram sincer, am traversat încăperea şi m-am aşezat lângă el. El a zâmbit, dar nu şi-a arătat satisfacția în niciun alt fel. În schimb, şi-a vârât mâna într-o cută a fustei sale lungi şi pline de colb şi, unul câte unul, a scos de acolo mai mulți scorpioni, apucându-i pe rând pe fiecare în parte cu o mână ce trăda dibăcie şi tandrețe. Şi-a aşezat câte un scorpion pe pleoapa fiecărui ochi, doi la intrările nărilor, câte unul la fiecare ureche, iar pe ultimul şi l-a pus pe buza de jos, şapte scorpioni pentru cele şapte orificii ale capului său. Apoi a mai clătinat o dată din cap, grav ca o statuie de piatră.

— La început, a zis el, înainte ca pământul să existe şi ca Zeii să se fi născut, înainte să existe un fluviu sau un Tărâm al Morților, şi când nu se putea vedea niciun cer, adevăr este totuşi că Amon Cel Ascuns ființa înlăuntrul splendorii Sale

nevăzute. Aici Menenhetet a ridicat o mână ca spre a-mi reaminti gestul elegant pe care Marele Preot îl făcea în Templu pe când eram eu copil.

— Da, de la Amon ne cunoaştem noi începutul. A renunțat la a mai fi Cel Ascuns pentru a se ivi în chip de Temu, şi Temu a fost cel care a scos primul sunet. Acesta a fost un strigăt care cerea lumină.

Solemnitatea preoților de la care am primit învățătură în copilărie mă apăsa şi îmi simțeam membrele neputincioase.

— Strigătul lui Temu, a spus Menenhetet, a vibrat peste trupul Soției Sale, Care era Nu, şi Ea a devenit Apele noastre Celeste. Temu a vorbit cu un glas atât de puternic, încât în Ea s-a stârnit primul val, şi acele Ape Celeste au iscat lumina. Aşa s-a născut Ra, din primul val al apelor. Din marea pace a Apelor Celeste s-a născut valul năvalnic al lui Ra, iar El s-a ridicat în înaltul cerului şi a devenit soarele chiar în momentul când Temu dispărea înapoi în trupul Soției Sale şi era din nou Amon. Menenhetet a expirat cu putere. Acesta este începutul, a zis el.

Simțeam acelaşi respect ca atunci când preoții vorbeau despre primul sunet şi prima lumină.

— Sunt numai urechi, i-am spus.

De îndată ce am rostit aceste cuvinte, totuşi, el a luat scorpionii, i-a pus la loc în faldul fustei din care îi scosese la iveală şi a început să vorbească pe alt ton, ca şi cum solemnitatea a ceea ce se spunea în Tărâmul Morților nu putea ține decât a

şaptea parte din cele mai solemne ceasuri ale noastre din timpul vieții. Căci acum, pe neaşteptate, el a dovedit o nemaipomenită lipsă de respect față de Zei, chiar scandaloasă în ceea ce urma el să spună, de parcă Ei ar fi fost cu toții frații săi, într-o familie numeroasă şi cu o proastă reputație. Chiar şi după toate câte le auzisem despre aplecarea lui spre sacrilegiu, n-aş fi crezut totuşi că povestea lui Osiris avea să devină curând atât de deşănțată.

Nu eram pregătit nici pentru cât avea să dureze. Înainte de a fi gata pentru următorul pas, era obligatoriu să ştiu totul despre Ei.

II
Cartea Zeilor

Unu

Ca un moşneag al cărui gâtlej e o căldare de flegmă, Menenhetet a început să chicotească gâjâit pe seama glumelor scârboase care ne aşteptau.

— Lui Ra puteai să Îi pui în față o doamnă divină, a spus el, sau o scroafa bătrână şi slinoasă – era totuna pentru El. Îi plăceau amândouă. Singura Lui problemă era să-Şi găsească o soție destul de rece ca să Îi suporte înflăcărarea. Aşa că s-a oprit asupra Zeiței cerului. Menenhetet nu s-a putut abține să nu pufnească din nou în râs. Ra putea să-Şi schimbe forma sulei după a oricăreia

dintre cele patruzeci şi două de animale: berbec, bou, hipopotam, leu – ia orice fiară vrei! —, însă o dată El a făcut greşeala de a-i spune lui Nut că nu-i plăcea să facă amor cu o vacă. Prin urmare, Ea s-a hotărât să locuiască în trupul unei vaci. Întotdeauna se-ntâmplă aşa într-o căsnicie. Menenhetet a clătinat din cap. Cât avea o clipă liberă, Nut dădea fuga la băile de nămol cu Geb. Şi-acolo să vezi tăvăleală! Răzbunarea unei femei nu e niciodată mai dulce ca atunci când ticăloşiile ei se petrec chiar sub nasul bărbatului. Ra a fost atât de furios, încât în următoarele cinci nopți a zămislit cinci odrasle în pântecul Ei. Ra şi Geb se aflau atât de fără oprire peste Ea, încât pământul scotea aburi, iar cerul era ascuns în ceață.

Menenhetet a făcut apoi o pauză. O umbră de tristețe i s-a aşternut pe chip, ca şi cum lucrurile despre care urma să vorbească numai amuzante nu puteau fi. Şi a continuat:

— Acum, că acele cinci progenituri or fi fost procreate de Ra (au fost declarate imediat copiii Lui) ori erau ale lui Geb, nu se va şti niciodată, dar, de la unul sau de la celălalt, Nut a dat naştere în primul ceas lui Osiris şi, în al doilea, L-a adus pe lume pe Horus; în al treilea ceas, Seth a țâşnit din coasta mamei Sale, prin aceasta provocând în cer o spărtură pe unde fulgerul putea să lovească. Isis a venit pe lume pe o vreme cu ceață şi umezeală, iar lui Nephthys, ultima născută, i s-a dat Numele Tainic de Victoria, deoarece era cea

mai frumoasă. Ea avea să se şi căsătorească cu tratele Ei, Seth, întocmai aşa cum Isis era căsătorită cu Osiris (deşi s-a spus despre Isis şi Osiris că erau deja îndrăgostiți unul de celălalt încă din pântecul mamei Lor). Astfel stând lucrurile, cum să te mai întrebi cine cu cine era frate vitreg sau soră vitregă?

Aici, glasul lui Menenhetet s-a apropiat atât de mult de urechea mea, încât nu mai ştiam în ce fel avea să mă facă părtaş la cunoaşterea sa. Când am închis ochii, povestea părea trăită un pic chiar de mine însumi şi, într-adevăr, am putut auzi glasul lui Ra.

„Mă uit la copiii Mei, a strigat El, şi nu ştiu dacă sunt carne din carnea Mea, ori nişte târâtoare din peşterile lui Geb. Mă simt nedreptățit chiar şi atunci când Îi blestem, căci nu-Mi dau seama dacă Îi ocărăsc fără motiv sau dacă nu Îi ocărăsc îndeajuns."

Cei trei frați, Horus, Osiris şi Seth, împreună cu surorile lor, Isis şi Nephthys, locuiau într-o casă plină de prevestiri rele. Se jucau de-a trădarea şi visau la crime. Blestemul lui Ra a trecut şi asupra căsniciei lui Isis cu Osiris, şi asupra celei a lui Seth cu Nephthys.

Totuşi, ce mult se deosebeau între ei! Isis Îl iubea pe Osiris şi Îl găsea mai atrăgător decât pe Sine însăşi, pe când Nephthys era nefericită. Trupul lui Seth Îi pârjolea pântecul. Sub temperamentul Lui focos, Ea simțea stâncile

deşertului. „Cum pot Eu să mă numesc Victoria, se întreba Nephthys, dacă pântecul Mă arde când El mă pătrunde?” Osiris însă era răcoros ca umbra unei oaze. Degetele Lui erau pline de tandrețe atunci când El îi întindea la masă o strachină. Şi a venit şi noaptea când Nephthys şi-a trădat soțul cu Osiris.

Ei bine, Seth avea o plantă care înflorea în fiecare noapte când El se întorcea acasă, însă în seara aceea planta era încovoiată şi lipsită de vlagă.

„Ridică-ți fața, a spus Seth, căci iată, sunt aici.”

Drept răspuns, planta a căzut moartă la pământ. Astfel Seth a ştiut că Nephthys era la Osiris şi, atunci când Ea s-a întors, El Şi-a dat seama că noaptea petrecută cu fratele Ei I se păruse Ei mai frumoasă decât toate ceasurile petrecute cu El. Apoi, Nephthys I-a mărturisit că rămăsese grea, dar cu o bucurie în glas cum El nu mai auzise niciodată. Ura lui Seth a prins să crească din pricina ruşinii suferite. El se împreuna cu Nephthys în fiecare noapte şi gândul la Osiris Îi biciuia şalele, mânându-L în galop. Se străduia atât de vârtos să strivească ființa zămislită în pântecul Ei, încât mamei a început să Îi fie silă de sarcină. Când I-a venit sorocul să nască, Nephthys a plâns şi nu a putut să privească la chipul pruncului. Zămislită în momente pline de frumusețe, făptura a venit pe lume la fel de monstruoasă ca şi pângărirea pântecului Ei. Avea

un chip de o ferocitate nemaiîntâlnită şi răspândea un miros greu – tocmai se născuse Anubis, Zeul cu cap de şacal. Nephthys L-a dus pe acest Anubis în deşert şi L-a părăsit acolo. Dar sora Ei, Isis, era decisă să nu-l lase pe copilaşul acela să piară. Chiar dacă Anubis era dovada unui moment de cumplită trădare din partea soțului Ei, Isis ştia totuşi că pruncul nu trebuia să piară.

Menenhetet a rostit atunci cu glas tare:

— Oricine s-a născut din trădare nu trebuie să fie asasinat împotriva voinței sale.

— De ce ar fi adevărat lucrul ăsta?

— Pentru că atunci când cineva moare în ghearele mâniei, se zămislesc demoni.

Nu mi-a plăcut ce-a spus. Oare în ce fel mi-am aflat eu însumi sfârşitul? Pentru a-mi ascunde tulburarea, i-am zis:

— Ție ți s-a dus vestea că ucideai orice sclav care nu voia să muncească.

— Asta se întâmpla în minele de aur, şi nu-i ucideam. Mureau de prea multă muncă. Şi, de altfel, n-am spus niciodată că nu doresc să eliberez demoni, a răspuns Menenhetet Unu şi s-a cutremurat.

Ca susurul apei stând să fiarbă erau şoaptele glasului său. Cu toate astea, eu încă înțelegeam tot ce avea el să spună, şi nespus de limpede. Aşadar, am aflat că Isis, pornind în căutarea pruncului cu ajutorul câinilor, cărora le-a dat să miroasă bucăți de pânză murdărite la naştere, l-a

găsit curând. Menenhetet Unu şi-a adulmecat degetul şi un miros de sânge acru a ajuns până la mine. El abia dacă a schiţat un zâmbet la această etalare în treacăt a puterilor sale.

— Isis l-a instruit pe copil pentru a fi garda Ei, a spus el. Acum, Anubis este şacalul care ţine în mână cumpăna judecăţii. Dinaintea Lui trebuie să se înfăţişeze morţii. Ai uitat poate şi asta? Văzând că nu spun nimic, Menenhetet a clătinat din cap şi a continuat: Pe un taler se pune inima omului, pe celălalt fulgul adevărului, şi vai de cel mort dacă balanţa nu se echilibrează. Anubis poate judeca asemenea lucruri. Prima Sa zi nu promitea o speranţă de viaţă lungă nici măcar cât i s-ar da unui fulg. Totuşi iată că aştepţi să te înfăţişezi în faţa lui Anubis.

Menenhetet a zâmbit, dar, cum nu ziceam nimic, s-a mulţumit să ridice din umeri şi a continuat:

— Îţi imaginezi furia ucigaşă ce l-a cuprins pe Seth. Bastardul soţiei Lui era încă în viaţă. A jurat o răzbunare ce nu avea să slăbească oricâţi ani ar fi avut de aşteptat, şi anii nu aveau să fie puţini. Căci Osiris nu numai că era primul rege al Egiptului, dar era şi cel mai măreţ. El ne-a învăţat cum să creştem grâu şi cum să facem bere din orz, cum să cultivăm cereale, cum să obţinem struguri dulci şi cum să fermentăm vinul. El ne-a învăţat chiar şi cum să distilăm fermentaţia şi să aflăm cele şapte puteri şi esenţe ale sufletului într-o cupă de kolobi. Mai apoi însă, Osiris a început să

călătorească dincolo de Cea Foarte Verde pentru a-Şi răspândi ştiința în țări mai neştiutoare, ceea ce s-a dovedit a fi o nesăbuință. A fost atât de venerat la toate curțile străine, încât, atunci când s-a întors în Egipt, era de-acum conştient de frumusețea Sa.

În prima lună după întoarcerea Lui acasă, Seth L-a poftit pe Osiris la un mare ospăț şi I-a ațâțat vanitatea vorbindu-i despre neasemuita lacră pe care o meşterise pe măsura Zeului celui mai apropiat de Temu.

Seth a cerut să fie adusă lacra şi le-a poruncit celor şaptezeci şi doi de Zei de la Curtea Sa să se culce în ea pe rând. Cutia nu era pe măsura nici unuia dintre Ei. Nu era potrivită nici pentru trupul lui Seth. În sfârşit, a venit şi rândul lui Osiris, iar Lui I se potrivea întocmai. „Eşti atât de frumos", a spus Seth în timp ce fratele Său se întindea în cutie. Apoi a trântit capacul. Şapte dintre războinicii Săi l-au pecetluit pe dată cu metal topit.

Apoi au cărat lacra până la Nil şi au aşezat-o pe apă. Lacra s-a îndepărtat plutind la vale într-o după-amiază când soarele se afla în semnul scorpionului. Astfel a dispărut Osiris.

Când Isis a aflat despre asta, a încheiat Menenhetet, a scos un țipăt care a ajuns mai apoi parte din urletul pe care-l scot oamenii atunci când îşi văd propria rană, şi a pornit în căutarea sicriului prin mlaştinile Deltei şi prin smârcuri.

Iar eu, de parcă aş fi fost la rândul meu lovit, mi-am schimbat imediat locul şi acum stăteam cu obrazul lipit de lemnul rece al sicriului în care era înmormântat bietul Meni, bietul Meni, într-adevăr! Cine, dacă nu eu însumi! Pe când Menenhetet Unu îşi depăna mai departe povestea, probabil că eu m-oi fi târât pe un braț al somnului şi de acolo oi fi căzut în alt somn, pentru că m-am trezit în curgerea glasului său după ce sicriul lui Osiris străbătuse tot drumul plutind la vale pe apele Nilului şi se afla acum în largul mării, îndreptându-se spre Byblos, pe lângă țărmul Libanului. Acolo am auzit plescăitul ultimului val atunci când cutia a fost săltată de hulă printre ramurile unei tufe de merişor ce creştea pe stâncile de pe plajă. Însă arbustul acela pipernicit, răsucit de toate vânturile, a început să prindă vigoare îndată după sosirea lui Osiris şi trunchiul său a crescut în jurul sicriului şi a ajuns la o înălțime amețitoare, până când Regele Byblosului l-a remarcat, drept care a poruncit să fie tăiat şi să se facă din el stâlpul central al noului său palat.

La acel țărm a poposit Isis, condusă de cei şapte scorpioni ai Ei, şi atunci când s-a prezentat la curtea din Byblos şi Regina a întâmpinat-O, Isis răspândea o mireasmă mai dulce decât a oricărei grădini.

Pentru Regina aceea, Astarte, primul semn al rangului era înfățişarea superbă. Ea dorea ca în preajma ei să se afle numai persoane la fel de

frumoase la chip ca ea. Prin urmare, a primit-O bine pe Isis; într-adevăr, ele au prins repede atâta drag una de cealaltă, încât Isis a îndrăznit chiar să-i ceară Reginei să-l roage pe Rege să taie stâlpul şi astfel să-L elibereze pe soțul Ei din sicriu. Era o cerere nemaiauzită. Cea mai mare sală din Byblos avea să fie distrusă. Oricum, din ziua când doborâse copacul pentru a construi acea încăpere, Regele, Melkarth pe nume, era înspăimântat în taină de tăcerea din palatul său. Aşa că şi-a dat încuviințarea.

Totuşi, atunci când a fost deschisă lacra, Osiris se afla într-o stare groaznică. Fața Îi era acoperită de viermi. Isis a scos un țipăt plin de jale şi vuietul glasului Ei a fost atât de puternic, încât fiul cel mic al lui Melkarth a murit de groază. Din urechi îi curgea sânge.

Moartea băiatului nu l-a îndurerat prea tare pe Rege. Acesta nu era deloc convins de paternitatea acestui fiu, deoarece el fusese lovit de nevolnicie de cum doborâse copacul magnific. Acum simțea că îşi doreşte iarăşi soția, aşa că a condus-o pe Regină în încăperile lui şi a încercat să fie fericit, dar nu a reuşit. El s-a temut să-şi ofere o plăcere la atât de puțin timp de la moartea aceea. Asta ar fi putut atrage după sine o altă moarte. Dar atunci Melkarth şi-a dat seama că nu avea încredere în niciunul dintre fiii săi, drept care era pregătit ca, la plecarea lui Isis, să I-l împrumute pe fiul său cel mare ca slujitor în alaiul Ei.

Nici nu se pierduse bine în zare uscatul, că pe corabia Ei s-au şi apucat să facă cele de cuviință asupra trupului din sicriu. Slobozind cei şapte scorpioni din poalele fustei, Ea i-a instruit să devore viermii ce colcăiau pe fața şi pe membrele lui Osiris. Scorpionii lucrau cu iuțeala vântului ce umfla pânzele şi, înainte de lăsarea serii, erau ghiftuiți, arătând ca nişte ouă de porumbel. Apoi Isis a zdrobit toate acele trupuri lenevite ca să facă din ele o alifie, şi pentru aceasta a îndepărtat orice arme de apărare pe care acei scorpioni le-ar fi avut – într-adevăr, chiar în timp ce îi ucidea, Ea ştia că ei aveau să trimită un mesaj fraților lor: „Feriți-vă de Isis!" –, totuşi era hotărâtă să refacă frumusețea lui Osiris. Uleiul pentru o asemenea reparație se putea găsi numai în pântecele acelor scorpioni doldora de viermi. Aşadar, Şi-a frecat cu alifia picioarele şi pântecele. Ca să facă asta, Îşi scosese mai înainte fusta, iar ungerea l-a excitat într-atât pe bietul Prinț al Byblosului, încât sămânța lui s-a împrăştiat pe punte. Ea Şi-a uns pielea şi cu această materie (căci Prințul era dăruit cu trăsăturile mamei sale) şi apoi L-a spălat pe Osiris cu pomada, culcându-Şi trupul peste soțul Ei mort şi, prin aceasta, a stârnit atât de vârtos dorința de revenire a celor şapte lumini risipite ale Lui, încât El s-a întors din toate mlaştinile, limanurile, munții şi mările morții Sale la căminul trupului Său. În clipa aceea, din nou tânăr şi frumos, întins pe spate, El Şi-a slobozit sămânța

în sus în Isis, şi a fost pentru prima oară când o Zeiță a îndrăznit să şadă deasupra unui Zeu. Prințul Byblosului, privind pe ascuns la această împreunare, a fost lovit de o privire atât de malefică aruncată de Isis, încât a murit pe loc şi s-a prăbuşit în mare, iar Horus, celălalt frate al lui Osiris, a murit şi el tot atunci (frângându-şi spinarea în urma unei căzături de pe cal), tocmai în clipa când Horus, copilul lui Isis şi Osiris, era conceput, dar, când a venit pe lume, avea un beteşug la picioare. Deoarece Zeii nu prea se întâmplă să moară, Horus cel nou-născut era o metamorfoză a lui Horus, fratele, şi fapt este că acest copil a crescut repede şi a ajuns bărbat în toată puterea cuvântului în doar paisprezece ani. Aceştia însă aveau să fie ani grei. Isis ştia că Ra şi Seth O aşteptau.

Când s-a întors în Egipt, Isis a căutat, aşadar, să ascundă lacra în care se afla soțul Ei. Nu era însă uşor să găsească un loc potrivit. Fiindcă sicriul trebuia să rămână într-un loc unde să fie bătut direct de razele lui Ra. Soarele nu putea decât să arunce un blestem asupra Zeilor care se ascundeau de El. Osiris avea să fie la adăpost de mânia lui Ra dacă sicriul Lui nu era îngropat. Aşadar, Isis a ales un lac puțin adânc prin mlaştinile Deltei şi a fixat cutia cu pietre, astfel încât să nu iasă dintre tulpinile de papirus ce-l înconjurau şi să înceapă să plutească; totuşi, cu capacul scos, Osiris putea să zacă acolo primind

direct binecuvântarea lui Ra.

Cu toate acestea, Isis nu se simțea deloc ferită de primejdie. Deoarece Ra putea oricând să arunce un blestem atunci când se ascundea după un nor, Ea fusese nevoită, oricât a costat-O asta, să cadă la pace cu scorpionii. Ea a făcut jurământul de a-i lua sub ocrotirea Sa pe ei şi pe urmaşii lor în vecii vecilor. A trebuit să facă asta. Avea nevoie de ei. Scorpionii făceau parte dintre puținele specii pe care razele Soarelui le irită. Aşa că, atunci când Soarele se ascundea, ei se grăbeau să iasă din pământ şi să aştepte lângă sicriul lui Osiris. Cât era ziua de lungă, prin urmare, fie în plin soare, fie sub supravegherea scorpionilor, la umbră, trupul lui Osiris era păzit. Iar noaptea, în ceasul cel mai întunecat al nopții, când Ra hălăduia prin tărâmul de dincolo, în ceasul de beznă deplină când scorpionii erau furați de somn, Isis era sigură că Seth nu l-ar fi putut găsi pe fratele Său într-o mlaştină ca aceea. În afară de asta, Anubis era Cel Care domnea în ceasul beznei celei mai adânci, iar El era loial față de Isis, cu alte cuvinte, Îi era credincios atâta timp cât putea El să fie. Puterile lui Anubis erau statornice pe întuneric, dar loialitatea Lui pălea înaintea zorilor, atunci când El cunoştea ceasul şacalului şi o apuca razna.

În vremea asta, luni şi luni la rând, Seth dormise ziua şi călătorise noaptea, dar fără țintă, până ce a reuşit să-L convingă pe Ra să-l ceară Lunii să se mişte pe bolta cerului întreaga noapte, până în

zorii zilei.

Astfel, Seth a mai câştigat câteva ceasuri luminate de lună. Îi mai rămânea însă să găsească mlaştina unde era ascuns fratele Său. Aşa că Şi-a răscolit toate amintirile. Era totuna cu a spune că mândria Sa urma să suporte din nou ruşinea încornoratului. Totuşi, dacă El era obligat să Şi-O imagineze pe Nephthys cu Osiris, de aici nu mai era decât un pas până la a-L vedea pe Osiris în îmbrățișarea lui Isis, iar acest lucru făcea cu putință ca Seth să-l pătrundă gândurile lui Isis. Aşadar, în noaptea aceea, după apusul soarelui, Seth Şi-a dăruit suflarea cerului înserării şi crestelor întunecate ale pământului (Mama şi Tatăl Lui, de altfel!) şi s-a întors încet până ce gândurile Lui au putut să vadă înlăuntrul lui Isis acolo unde locuia Ea în oraşul Buto. Nemişcat ca un vânător, Seth a aşteptat până în clipa când adâncul nopții abia lăsate a fost luminat de luna ce se înălța peste mlaştină. Atunci, în momentul când lumina pătrundea în mintea lui Isis, în mintea Lui a apărut imaginea tufişurilor unde era ascuns Osiris. Seth a dat pinteni calului şi a străbătut în goană în sus şi-n jos mlaştina, în căutarea acelei imagini, până ce, nervos şi lac de sudoare, năclăit sub propria Sa crustă de noroi, acolo, sub ultimele raze ale lunii, la ceasul şacalului, a găsit lacra deschisă şi nepăzită, scorpionii adormiți şi pe Anubis plecat. În ora palidă dinaintea zorilor, Seth Şi-a ridicat sabia şi a

ciopârțit trupul mort al fratelui Său tranşându-l inima, şira spinării şi gâtul, capul, şi picioarele, și brațele, stomacul lui Osiris, intestinele Lui, pieptul Lui, ficatul Lui, chiar şi vezica Lui biliară şi fesele Lui! Seth I-ar fi tăiat cu siguranță şi bărbăția, dacă nu s-ar fi oprit să facă o socoteală şi nu ar fi descoperit că avea deja paisprezece hălci, adică de două ori şapte, aşadar o dublare nemaiînchipuită a nenorocului pentru duşmanii Săi. Dar se simțea foarte frustrat pentru că nu-Şi putea mutila fratele şi mai mult, Îi fierbea sângele în vine şi, de furie, Şi-a ridicat sabia şi Şi-a retezat degetul mare de la mână. Pe care I l-a vârât în gură lui Osiris. Cu calul, a cărat sicriul şi cele paisprezece hălci până în tabără, pe urmă Şi-a trimis oamenii să ducă lacra în tabăra lui Isis. Apoi s-a pregătit să pornească în susul Nilului. Folosind o galeră cu cei mai puternici vâslaşi din regat, vasul Său avea să fie împins de vânt, El ştia asta, şi să fie purtat şi de forța vâslelor mai iute decât L-ar fi putut urmări Isis vreodată, şi în cursul călătoriei El ar fi putut îngropa bucățile din Osiris în diverse locuri. Dar mai întâi, luat de iureşul victoriei Sale, El a hotărât să coboare ba pe unul, ba pe altul dintre brațele Deltei şi să lase membrele inferioare la Bubastis şi la Busiris (ceea ce şi explică de ce hieroglifa literei B este desenul unui picior) şi chiar a lăsat un braț la Baloman ca măsură de precauție, pe celălalt la Buto, unde era reşedința lui Isis, poposind acolo destul de mult

timp pentru a o silui pe slujnica Ei favorită şi pentru a mai arunca două hălci în mlaştină. Isis era neputincioasă în ceasul acela.

Seth a lăsat apoi alte părți din Osiris la Athribis şi la Heliopolis, iar la Memphis capul, a înmormântat o bucată din trup la Fayum, apoi următoarele în susul Nilului, la Siut, la Abydos şi la Dendera, şi simțindu-se în fine în siguranță, Şi-a pus nădejdea în oamenii Săi care aveau să vâslească îndelung cu ultima halcă în susul fluviului, taman până la Yeb. Dacă oamenii aceia ar fi mers pe jos, le-ar fi luat treizeci de zile şi încă treizeci. Ei însă s-au oprit ca să petreacă, aşa că le-a luat de două ori mai mult timp.

În vremea asta, Isis Şi-a pierdut orice dorință de a mai coborî din pat. Pieptul Ei nu avea pic de lapte. Aproape că ajunsese o ființă omenească în adâncul nefericirii Sale. Seth biruise puterea Ei magică. Era lucru cert, forțele Ei ascunse nu dădeau niciun semn că aveau să-l revină. În perioada aceea tristă, gândurile Ei se distilau în lacrimi care, în cădere, dădeau naştere ploii – un ultim dar al puterilor blânde din trupul lui Osiris, împrăştiate acum din mlaştinile Deltei până la apele învolburate ale Primei Cataracte.

Nu ştiu dacă auzeam acel zgomot al ploii, neobişnuit în văzduhul Egiptului nostru, dar un abur uşor plutea peste gândurile mele şi nu I-am mai putut vedea pe Zeii aceia. M-a trecut un fior când l-am recunoscut pe Menenhetet în timp ce

mă privea din albul strălucitor al ochilor săi.

— Ajungem, a zis el, la lucrările lui Maat. Fără Ea, totul ar putea fi pierdut pentru Isis.

Doi

— Da, a spus el, lui Maat îi este atât de dragă cea mai mică măsură a balanței, încât a ales un fulg pentru chipul Ei. Şi când te gândeşti că este fiica lui Ra!

Şi iarăşi m-a zăpăcit hohotul lui de râs fenomenal. Era ca şi cum prin el ar fi dat iama lăcomia celor mai înrăiți cerşetori, un canal prin care s-ar scurge şuvoiul josniciei omeneşti. Totuşi părea să nu se sinchisească defel că asta îi ştirbea demnitatea.

— Da, a spus Menenhetet, Maat este cel mai inofensiv dintre adulterele lui Ra. De fapt, Ea a fost concepută de o păsăruică micuță care (după toate rapidele şi timidele călătorii ale vieții ei) a fost, de data aceea, îmbătată de căldura văzduhului. Avântându-se pe un curent, femeiuşcă aceea cât o scamă s-a înălțat până în brațele lui Ra, hopa sus, ca în transă, şi şi-a dat pe loc duhul – ce mai împreunare! Mama a fost prăjită, ajungând o cojiță sfărâmicioasă, iar copilul a coborât plutind până la noi în chip de fulg, un duh al echilibrului între atracția dictată de inimă şi sacrificiul vădit. Menenhetet a scos din nou un hohot de râs neplăcut. Acum tocmai fulgul

acela e folosit de Anubis pentru a măsura valoarea morală a inimii fiecărei persoane moarte, a continuat el şi a ridicat iarăşi din umeri. Dintre toate progeniturile Lui, Maat este singura care nu are măruntaie, deci nu poate să-Şi piardă curajul, aşa că e neînfricată. Ea a fost singura divinitate care a avut îndrăzneala de a-L dojeni pe Ra în privința favorurilor acordate lui Seth, şi a ajuns chiar să-l spună Tatălui Ei: „E primejdios să-l aperi pe un biruitor de blestemele celor pe care i-a învins. Un astfel de Zeu va prospera prea uşor şi lumea îşi va pierde echilibrul”.

„Nu-Mi vorbi Mie de echilibru, I-a spus Ra, Eu călătoresc într-o corabie de aur ziua, dar sunt silit să străbat Duadul pe întuneric şi să port bătălii cu şarpele. De s-ar întâmpla vreodată să pierd, lumea nu va mai vedea în veci lumina Mea.”

Menenhetet şi-a slobozit hohotul de râs.

— Te asigur că Maat n-ar fi riscat să-l spună lui Ra că primejdiile legate de şarpe erau neînsemnate.

Şi din nou, ca şi cum povestea m-ar fi învăluit precum un curent stârnit de nişte spirite aflate în trecere, imaginile din mintea mea au început să se anime. Puteam să văd că Ra nu mai lupta de-acum singur şi că o mulțime de Zei şi de Zeițe Îi stăteau alături pentru a prinde şarpele în cursă. De fapt, Ra nu avea de făcut decât să-l taie pe Aapep în bucăți. Totuşi efortul Îl făcea să răsufle din greu. Ra îmbătrânea.

Maat, mustrată de Tatăl Ei, a început să urmărească obiceiurile peştilor-piloți ai Lui. Fiindcă acele două făpturi, numite Abtu şi Ani, Îi slujeau drept ochi când era vorba să navigheze printre pericolele din Duad. În fiecare noapte, înotând de-o parte şi de alta a bărcii lui Ra, ei o călăuzeau ajutând-o să ocolească focurile, hăurile cu apă clocotită şi duhoarea. În timpul zilei, oricum, peştii, pe bună dreptate istoviți, se preschimbau în două bucăți scurte de funie şi se încălzeau la soare pe malurile Nilului. Acolo stăteau parcă aruncați, două resturi de cânepă decolorată, atât de scurte, că nici unui pescar trecând pe alături nu i-ar fi trecut prin gând să le culeagă spre a le înnădi la o frânghie mai lungă. Maat, acum călătorind în felul Ei firesc – un fulg în vânt –, plutea prin văzduh de-a lungul malului, până a ajuns deasupra peştilor-piloți.

Planând nemişcată, Ea a reuşit să-i acopere pe Abtu şi Ani cu umbra Sa. Lipsiți de lumina lui Ra, puterea de judecată li s-a tulburat, astfel încât ei au părăsit malul intrând în apă, dar aici au zărit umbra unui şarpe unduind la suprafață. Nu ştiau că fulgul era cel care-şi unduia forma deasupra fluviului, aruncând pete de umbră dedesubt. Aşadar, s-au apucat să vâneze umbra acelui şarpe în josul curentului, iar Maat i-a condus până la pelvisul lui Osiris, lipit de trunchiul unui palmier smuls din rădăcini, un loc pe care Maat îl ştia prea bine. (Ea fusese de față în chip de duh al balanței

atunci când Seth, cu ultima lovitură de sabie, şi-a retezat singur degetul mare.) Acolo, Abtu s-a repezit la falusul lui Osiris, l-a smuls dintr-o muşcătură, l-a înghiţit anevoie, apoi a început un dans frenetic prin apă. Pielea îi era luminoasă; el se simțea alcătuit din lumină. Era îngrozit! Unde să se ascundă? Cuprinşi de panică, amândoi peştii au ieşit cu iuțeală pe mal spre a-şi relua existența în chip de capete de frânghie nefolositoare, însă când Abtu s-a preschimbat la loc în funie, el era mai alb decât luna şi Ani a fost nevoit să-l acopere cu nămol până ce a sosit iarăşi timpul s-o pornească înot către Duad. În beznă, totuşi, el emitea o lumină slabă. Putea astfel să atragă atenția asupra tuturor. Furios, Ra l-a scos din apă şi l-a înghiţit. Ani a fost lăsat să slujească drept pilot, dar, întrucât el nu putea să ferească barca de stânci pe partea în care nu vedea, ambarcațiunea se zgâlțâia şi scrâşnea la fiecare lovitură şi, cum falusul lui Osiris I se înfipsese în stomac, lui Ra I s-a făcut rău.

Balanța se înclina. Deoarece mădularul Zeului Îi picase greu, Ra a început să se simtă îngrozitor şi a permis cerului să se înnoreze. Isis se agita în patul Ei şi asculta larma pescăruşilor. Ţipetele lor au continuat mai multe zile cenuşii şi cețoase la rând. Alte păsări au venit să spună cum nobilul cal pe care vâna Seth în mlaştină se speriase de un copac căzut şi îşi rupsese piciorul. Norocul lui Seth se spulberase.

Isis a îndrăznit să-Şi amintească de ceasul când Ea şi cu Osiris L-au conceput pe Horus. Chiar în clipa când Prințul Byblosului se prăvălea pe spate încă o dată în mare, a sosit şi un mesaj din partea Ka-ului lui Osiris. Isis trebuia să se înarmeze cu Numele Tainic al lui Ra. Ea a început să tragă cu urechea la bârfele Zeilor.

Şi astfel a auzit vorbindu-se că Ra era bătrân şi că oasele Lui se schimbaseră din aur în argint, în timp ce membrele Îi erau tot mai țepene. Îi curgeau bale din gură când vorbea. Cele şapte secreții ale Sale cădeau încontinuu pe pământ şi cărările erau pline de ceara Lui din urechi şi de sudoarea Lui, de urina Lui, de scârna Lui, de mucii Lui, de sămânța şi de saliva Lui.

Isis chibzuia cum să se folosească de acele dejecții. Mațul plin al soarelui puțea desigur din belşug. Totuşi cum ar putea Ea să afle care dintre monştrii din noaptea de pucioasă mai putea fi eliberat? Însemna să forțeze prea mult lucrurile. Isis avea nevoie de Numele Tainic şi atât. De ce să tragă concluzia că Ra îşi excreta zilnic Numele Său Tainic?

Tot aşa, Ea a lăsat deoparte şi sudoarea. În transpirația Lui s-ar putea afla onoarea numelui Său, dar aceeaşi sudoare emana totodată mirosul fiecărui animal în care se preschimba El în timp ce făcea dragoste. Precum şi Numele *lor* Tainice. O puzderie generând confuzie.

Ea nu avea de gând nici să-l cerceteze sămânța.

Doar Numele Tainic al viitorilor fii şi fiice puteau să se afle în acea sămânță, nu şi propriul Lui nume. La fel, Ea a lăsat deoparte mucii şi ceara din urechi. Ra nu prea asculta la ce spuneau ceilalți, aşa că în ceara Lui din urechi se afla multă prostie, în timp ce nasul era un loc nu prea potrivit pentru a ascunde Numele, când orice pală de vânt putea să-l adulmece. Au mai rămas doar urina şi saliva: avea de ales între apele acide din sângele Lui şi izvorul gurii Lui. Fiecare în parte avea o legătură clară cu Numele. Asemenea unui fluviu (care poartă cu sine o mulțime de taine ale uscatului) era urina lui Ra. Dar apele acelea se întorceau în Apele Celeste. Lui Nu I-ar fi displăcut cu siguranță dacă Isis ar fi încercat să fure Numele Tainic de la Ea. Prin urmare, Isis a ales saliva. Ea era esența vorbirii lui Ra. În centrul vorbirii Lui trebuia să se afle Numele. Aşadar, Ea a cules țărână umezită de lângă un loc unde bătrânului Zeu, mergând pe cărare, Îi curseseră bale, şi a frământat acea țărână umezită transformând-o în lut şi i-a adăugat o pulbere veche provenind din sămânța lui Seth (păstrată de Ea de pe fusta slujnicei pe care acesta o siluise). Nu există mijloc mai bun pentru întărirea unei otrăvi decât dacă amesteci în ea dejecțiile duşmanului. Astfel, Isis a frământat acest mortar din scuipatul lui Ra şi din sămânța lui Seth şi l-a modelat dându-i forma unui şarpe căruia i-a uns colții (ce proveneau din tăieturile de la unghiile Ei) cu venin de scorpion.

Apoi Isis le-a poruncit acelor colți: „Dezgoliți-vă. Descoperiți în dușmanul vostru ceea ce se deosebește cel mai mult de voi înșivă. Atacați-L acolo. Sloboziți-vă otrava!”. Veninul din inima lui Isis se revărsa din privirea Ei încărcată de toate amintirile carnale despre Ra. Căci Ea nu cercetase chiar cu inocență cele șapte feluri ale secrețiilor Lui. Pielea Ei încă mai păstra parfumul Lui. În ciuda adorației Ei față de Osiris, care se asemuia cu gingășia cerului când înserarea cobora peste oază și animalele se strângeau unele în altele, Isis nu-Și putea refuza niciodată o anume dorință rușinoasă. Ea simțea un fior în pântec la vederea lui Ra. Așadar, Și-a permis un ceas tainic petrecut cu tatăl Ei. Moartea lui Osiris Îi readucea în inimă povara vechii Ei trădări. Ea nu-l mărturisise niciodată soțului Ei și, prin urmare, Osiris se crezuse preaiubitul Ei unic. Cunoscând prea puțin despre puterile altor Zei, El a intrat în sicriul pregătit de Seth fără să se sinchisească. La propria Ei mânie față de Ra se adăuga, așadar, zbuciumul propriei Sale trădări. Cu ce descântec Și-a slobozit Isis șarpele pe cărare!

Ra trecea printre întinderile reci ale cerului țuguindu-Și buzele îmbufnat și picurându-Și saliva și urina în timp ce-Și făcea mica plimbare din zorii zilei. În drumul Lui Își așezase Iris șarpele. Când bătrânul Zeu s-a apropiat (cu stomacul încă zvâcnind din cauza falusului greu de mistuit) șarpele a făcut un salt, străbătând

distanța lăuntrică de la lutul inert până la blestemul vital, şi şi-a înfipt colții în Zeu. Şi otrava a spus: „Arzi, Ra, când limbi de foc Îți încing şalele. Îngheață în frigul ochiului Tău de aur când dispare lumina. S-a pregătit o otravă care îşi va face drum până la ultima Ta extremitate!”.

Iar Zeul-Soare a simțit prezența a tot ceea ce nu era El. Acel ceva s-a strecurat prin El şi mădularele Lui au început să se zbată şi febra a început să-L chinuiască. Se clătina, şi voința Lui se temea de tot ce era străin în carnea Lui. Pielea Lui şi-a pierdut culoarea, iar El era palid precum platina, palid ca argintul oaselor Sale. Bătrânețea lui Ra I s-a răsucit în gură şi buzele L-au făcut să scuipe pe pământ. Otrava se răspândea în carnea Lui întocmai aşa cum Nilul se revarsă peste câmpuri. „Ce oare M-a otrăvit? a strigat El. E ceva ce nu cunosc şi nu am făcut niciodată.” Şi a scos un țipăt puternic de stupoare, pe care toți oamenii de atunci încoace îl scot pentru ei înşişi în clipa când moartea îi ia în stăpânire. „Veniți încoace, Zei şi Zeițe, a strigat El, Voi toți Care ați luat ființă pornind de la Mine!”

Văzduhul s-a schimbat. Lumina şi întunericul se revărsau deodată, culorile înghițeau alte culori. Zei şi Zeițe se vădeau din cei patru stâlpi ai cerului, din fluviu, şi mai departe din vânturile deşertului. Apele Duadului dădeau în clocot.

Ra a spus: „În zori, treceam peste regatul Egiptului fiindcă doream să văd ce clădisem, şi

atunci M-a muşcat un şarpe. Mă simt mai rece decât apa şi mai încins decât focul. Picioarele Îmi sunt asudate, Îmi tremură trupul, vederea Mi-e slăbită. Apa Îmi curge şiroaie de pe față, ca în anotimpul inundațiilor. Am intrat în agonie".

În întunericul care a urmat, întunecat ca sângele ce se usucă pe nisip după trecerea unui război, a vorbit Isis. În prima clipă, Zeii au chicotit: Ei ştiau cu toții despre umilirea lui Isis de către Seth. Totuşi glasul Ei nu trăda nici urmă de şovăială. „Mărite Ra, a spus Ea, ai fost otrăvit printr-o ştiință ce urmăreşte moartea Ta."

„Eu nu pot muri, a spus Ra. Eu sunt Cel Dintâi şi Fiul Celui Dintâi."

„Vei muri, i-a răspuns Isis, dacă nu-Mi dezvălui Numele Tău Tainic. Cel ce va fi în stare să dezvăluie Numele Lui va trăi."

„Nu-Ți voi spune Numele Meu Tainic, a zis Ra. Dacă Eu dispar, pământul plesneşte şi cerul se pierde de pământ. Căci Eu am creat cerul şi taina orizontului."

Ea a înaintat. Pas cu pas, a pătruns în aura lui Ra. Acum Ea I-a şoptit în ureche. Glasul Ei I-a vibrat prin carne.

El a încercat să rămână în picioare, să-Şi îndrepte spinarea, dar s-a încovoiat în chip jalnic.

„Eu nu pot muri, a spus Ra. Tatăl Meu Mi-a făurit un Nume Tainic în foc, Mama Mea L-a călit în noianul de ape. Ei au ascuns Numele Meu când M-am născut. Niciun cuvânt nu are vreo putere

asupra Mea atâta timp cât Numele Meu rămâne necunoscut.”

„Otrava, a spus Isis, va ajunge până în ultimul ungher al cărnii Tale. Sămânța lui Seth se află în această otravă şi El nu are teamă să Te răzbească.”

„Am să dezvălui Numele Meu Tainic *tuturor*”, a spus Ra. Un strigăt s-a auzit dinspre Zei, apoi tăcere. Isis însă ştia că Ra mințea. În trecut, ochii Lui Îi trădau lipsa de sinceritate atunci când rostea un neadevăr.

„Numele Mele, a spus Ra, cu gura atât de încleştată de durere, încât de-abia îşi mai putea mişca falca, numele Mele sunt nesfârşite la număr. Formele Mele sunt formele tuturor lucrurilor. Fiecare Zeu Îşi are ființarea în Mine.”

„Nu muri, Mărite Ra”, au strigat Zeii. Dar Ei nu ştiau dacă voiau viața sau moartea Lui. Ei nu ştiau ce anume doreau – o zi înspăimântătoare pentru Zei.

„Numele Meu, a urlat Ra, este Creatorul-Cerului-şi-al-Pământului.

Eu sunt Cel-Care-ține-munții-înlănțuiți-laolaltă.

Eu sunt Cel-Care-a-provocat-marele-potop.

Eu sunt Cel-Care-a-creat-bucuriile-dragostei.

Eu sunt Cel-Care-a-făcut-orizontul.

Eu sunt Ființa-Care-îşi-deschide-Ochii-şi-se-face-lumină.

Eu sunt Ființa-Care-îşi-închide-Ochii-şi-se-face-întuneric.

Eu sunt Cel-pe-Care-Zeii-nu-îl-cunosc."

El s-a împleticit şi a fost cât pe ce să cadă. Isis a spus: „Nici pomeneală aici de Numele Tainic. Curând vei fi răpus de otravă. Dezvăluie Numele". În timp ce Ea vorbea, Zeii au scos un murmur. Ea era mai strălucitoare decât Ra. Umăr la umăr, Ei stăteau acolo laolaltă, iar Ea era şi mai strălucitoare.

„Eu sunt Cel-Care-creează-focul-vieții, a spus Ra.

Eu sunt Cel-Care-e-Khepera-dimineața, Ra-la-prânz şi Temu-seara.

Eu sunt Cel-Care…"

Glasul I s-a frânt. Otrava urca prin cascadele sângelui Său, iar mările erau mintea Sa în flăcări. Strălucirea febrei se afla în toate cele. Cuprins de febră, El şi-a sfâşiat veşmântul.

„Răzbeşte-Mă," a strigat Ra.

Sub privirile Zeilor, Isis a înaintat, Şi-a scos veşmintele şi s-a întins peste El. Din lăuntrul pântecului Său, falusul lui Osiris a dat viață vergii dintre coapsele Lui bătrâne şi El a țâşnit în Isis odată cu Numele Tainic (şi cu toată sămânța lui Seth, pe care El o înghițise odată cu otrava, şi fapta aceea a iscat cel mai teribil fulger ce s-a văzut vreodată pe cerul Egiptului – astfel a devenit Seth pentru prima oară stăpân al fulgerului şi al tunetului) şi aşa şi-a trecut Ra Numele Lui Tainic în pântecul lui Isis. Iar Numele a intrat cu un glas liniştit care Îi spunea Ei: „Temu este Unu, Apele

Celeste sunt Doi, iar Ra, copilul lui Temu şi al lui Nu, este Trei. Aşadar, Numele lui Tainic este Trei. Răcneşte, Isis, ca un leu, pentru ca noi să auzim sunetul lui «r» în toate limbile. Căci răcnetul soarelui este lumina pământului. Iar moştenitorul lui Ra va fi precum lumina spiritului, care este moartea. Slavă Ție, Osiris, Stăpân al Tărâmului Morților. Înalță-Te, Isis, Care ai în stăpânire Numele Tainic al lui Ra. Tu eşti tot ceea ce există şi a existat, şi tot ceea ce va exista şi există".

Trei

Isis s-a ridicat de jos şi spuma bătrânului I se prelingea pe picioare. Ea a spus: „Scurge-te, otravă, scurge-te! Ieşi din Mine! Ieşi din Ra! Ra trăieşte, iar otrava moare". Apoi a îmbrăcat marea tobă aurie pe care Ra o lepădase pe jos. Roba se murdărise, dar tot ce se lipise de ea şi lichidele s-au curățat pe dată ca spălate de ploaie, şi Isis strălucea în toată splendoarea. Zeii au aplaudat.

Erau îngroziți. Unii Şi-au amintit de vechile cleveteli pe seama lui Isis. (Totuşi cel mai arătos dintre Ei încerca deja să-l atragă privirea.) Dar un străin a păşit în față din ultimele rânduri, ținând în mâini o mantie cu care să-l acopere pe Ra. Străinul avea părul alb, deşi chipul îi era tânăr şi mult mai frumos decât toate celelalte. Era Ka-ul lui Osiris.

El s-a oprit lângă Isis şi a luat-O de mână. În

clipa aceea, trupul Lui s-a contopit cu al Ei. Carnea Lui era atât de străvezie, încât Osiris a dispărut în Ea. Lui Ra, Ea I-a vorbit cu glasul lui Osiris: „Bătrâne Zeu, atunci când zilele frumoase sunt prea puține, Tu poți să aduci zahăr pomilor fructiferi şi să ajuți culturile de pe câmp. Dar atunci când intri în Duad noaptea, Tu vei purta giulgiul Meu. Acum fiul Meu, Horus, va fi ochiul de aur al zilei şi ochiul de argint al lunii. În Duad voi stăpâni peste morți, iar prin soția Mea, Isis, voi stăpâni peste recoltele de pe Nil. Mergi înainte şi fă-Ți datoria". Când s-a separat de Isis, Osiris a devenit iarăși vizibil. Ținându-se cu trupul la o distanță cât grosimea deget de trupul Ei (căci de fiecare dată când se atingeau, prezența Lui se revărsa în a Ei din nou), El Le-a poruncit Zeilor să se întoarcă la locurile Lor şi să nu mai viseze la nicio nouă putere. Stăpânul viitorului se afla aici, şi Osiris Şi-a desfăcut pânza ce-l acoperea şalele pentru a demonstra că dacă falusul Lui fusese devorat de Abtu şi peştele, la rândul lui, fusese înghițit de Ra, acum El, Osiris, devenise devoratorul celui care Îl devorase pe El. Drept urmare, falusul Lui era alcătuit din trei mădulare. Unul pentru Ptah, maestrul făuritor, se ițea drept în față ca un par şi era încins la roşu, ca un metal la fierărie. Altul era masiv, nemişcat şi întunecat ca Seker, noduros ca o rădăcină din adâncul pământului. Ultimul, cu totul străveziu, era falusul lui Osiris Însuşi, şi era arcuit ca un

curcubeu după hălăduirea Lui prin văzduh, prin stropii valurilor, prin burniță, un falus luminos pentru Stăpânul Spiritului, Osiris, Zeu al Reînvierii.

La vederea acestor lucruri, Ra a vomitat. Totuşi nu I-a ieşit nimic din stomac. Falusul cândva de nemistuit dispăruse, desigur, iar El nu mai putea face altceva decât să-Şi ia tălpăşița pe nesimțite.

Când Isis şi Osiris au rămas singuri, totuşi, conversația Lor a devenit mai puțin solemnă.

„Asta e una dintre greutățile condiției Noastre, a spus Osiris, anume că Noi nu Ne putem nici măcar atinge, altfel aş dispărea din nou. Aşa că nu Ne vom atinge. Fiindcă atunci nu am putea vorbi şi am multe să-Ți spun. Eu ştiu mai multe despre Duad decât ai fi Tu curioasă să afli. A zâmbit cu tandrețe şi a adăugat cu glasul Lui cel mai suav şi mai plăcut: Pe când eram un Prinț nevârstnic, nu aveam răbdare să-l ascult pe orice nenorocit care Mă plictisea cu vorbele lui. Acum Îmi petrec anii acordând o atenție aparte nesfârşitelor justificări ale morților. Pietatea lor e fără de margini. «A fost vina ta sau vina soției tale?» îl întreb pe-un nenorocit fără leac, iar răspunsul lui este invariabil: «Numai Domnul nostru Osiris poate şti»”.

„Da, trebuie să fii frânt de oboseală”, a răspuns Isis cu glas pierit.

Răceala cu care a întâmpinat-O El era, neîndoielnic, departe de ceea ce fusese ultima Lor

îmbrățișare din largul coastelor Byblosului.

„Pot spune doar, a zis Osiris, că a trebuit să rătăcesc între multe existențe diferite pe care nu Ți le voi descrie.” A căscat.

O expresie de repulsie a apărut pe chipul Ei. Respirația Lui, deşi neviciată, mirosea a gol. Ea simțea cum puterile Ei dispar în golul acela. Zâmbind cu înțelepciune, El s-a îndepărtat de Ea, apoi a schițat un surâs trist.

„Da, trebuie să stăm de vorbă, a spus. Poziția noastră e din cale-afară de vulnerabilă. Trebuie să stăm de vorbă imediat. Aşadar, am să trec peste plăcerea ticăloasă pe care Ți-ai oferit-o cu Ra. Chiar dacă asta M-a costat viața.”

„Am să trec şi eu peste ziua pe care Ți-ai petrecut-o cu Nephthys.”

Osiris a clătinat din cap.

„Nu contează ce am făcut Noi. Eu nu pot să domnesc alături de Tine până când nu vei aduna laolaltă ceea ce a fost pus separat de paisprezece ori.”

„Căutarea nu ar trebui să fie anevoioasă, a spus Isis. Am mai multă putere ca oricând.”

„Nu, a spus Osiris, întotdeauna e nevoie de o putere în plus. A zâmbit iarăşi cu tristețe. Toate părțile Mele trebuie să fie găsite şi îmbălsămate cum se cuvine în decurs de paisprezece ani.”

„Şi ce se întâmplă dacă va dura mai mult?”

„Vei moşteni blestemele lui Seth. Vei avea de ales între fulger şi tunet.”

Aşa că Isis s-a întors la Nil, iar Osiris, pe deplin stăpân peste pustietățile morților, cârmuia în locul Ei. Cerul era o regiune amuțită, veselirile, puține. Treburile se desfăşurau sub un cer liniştit. Ra Îşi înclina doar capul în fața vechilor admiratori, în timp ce Îşi parcurgea traseul zilnic, iar Isis, la orice adunare a Zeilor, şedea la distanță de Osiris. Frumusețea Ei începea să se ofilească.

Găsirea fiecărei bucăți din trupul lui Osiris s-a dovedit a fi o treabă anevoioasă. În primul an, Ea nu a găsit nimic, nici în al doilea, nici în al treilea. În trei ani, nimic. Împreună cu Anubis, căuta prin regiuni îndepărtate, dar câinii de care se folosea nu erau de niciun ajutor. Având înțelepciunea şacalului, Anubis putea desigur să-Şi învețe ogarii să adulmece dârele cele mai slabe ale unui miros, dar nu exista nici urmă de miros al mortului. Chiar şi pânza Lui de pus în jurul şalelor nu oferea mai mult decât un iz abia perceptibil al coapselor lui Isis – destul pentru câini să dea să se repeadă la Ea.

Prin urmare, nu au găsit nimic. Poate era hărăzit în balanța lui Maat ca Ei să nu fie în stare să descopere mai mult de o bucată pe an. De vreme ce Seth împrăştiase deja trei în Buto, în fața porților taberei Ei, de ce să se presupună, se întreba Isis, că Ei vor da peste a patra înainte de începutul celui de al patrulea an?

Anubis a întrebat-O ce făcuse cu primele trei bucăți, iar când Ea a răspuns că le pusese într-un

pat de natron, Isis a început să cumpănească la ceea ce tocmai spusese. Deşi cele unsprezece bucăți nedescoperite era posibil să se fi descompus de mult, Ea trebuia totuşi să acționeze ca şi când ele ar mai fi existat. De ce să nu se tragă nădejdea, prin urmare, că fiecare fragment va fi fost destul de înțelept să se îndrepte plutind către o mlaştină unde sarea se găsea din belşug? Aşa că în fiecare regiune Ea putea să restrângă căutarea Lor la iazurile, la canalele, la meandrele şi la bălțile cu natron.

Totuşi, chiar dacă Ei căutau şesuri umede pline de sarea îmbălsămătorului, câinii tot nu aveau ce miros să adulmece. Anubis a amestecat ierburi care ar fi putut sugera prezența lui Osiris, dar ele nu i-au ajutat pe câini. În cele din urmă, Anubis a venit cu ideea că micuțul Horus, conceput cu un Zeu mort, ar putea să aibă ceva din mirosul Tatălui Său, adică, de fapt, din lipsa Lui de miros. „Nu ştiu dacă ogarii pot adulmeca o astfel de absență”, a fost răspunsul lui Isis. Cu toate acestea, Ea Şi-a luat fusta şi I-a dat-o lui Horus să se joace. El a morfolit-o, Şi-a înfăşurat trupul în poalele ei şi I-a înapoiat lui Isis un veşmânt ferfenițit. După ce s-a îmbrăcat cu fusta, Isis s-a uns cu mătrăgună şi a întărit-o cu smirnă pentru ca mătrăguna să capete aromă în timp ce Ea dormea şi călătorea în somn în căutarea părților pierdute ale lui Osiris.

În zori, Anubis le-a întins veşmântul câinilor.

Ogarii au fost apucați de nişte spasme care i-au lăsat cu un simț al mirosului atât de ascuțit, încât în fiecare an dintre cei rămaşi a fost găsită cu uşurință câte o parte din trupul lui Osiris. Dar asta nu s-a datorat numai câinilor. Capul lui Osiris, prima bucată găsită, avea încă degetul mare al lui Seth în gură, iar Isis s-a putut folosi de acel deget pentru a-Şi cârmi barca. Cu ajutorul cârmei lui Seth, prin urmare, sau datorită mirosului câinilor, căutarea nu a durat niciodată mai mult de o săptămână, iar restul anului a putut fi dedicat construirii unui mormânt.

Desigur, nu a fost uşor să se găsească preoți pentru o asemenea ispravă. Însă, atunci când Ea întâlnea un ins promițător, Isis îi spunea: „Vom lua această bucată Divină şi îi vom adăuga un trup de ceară. Tu eşti singurul care ştie că aici odihneşte doar a paisprezecea parte din Osiris. Totuşi partea va fi asemenea întregului, iar tu vei fi Marele Preot în această nomă a Egiptului". Apoi Ea pecetluia acest pact cu un sărut. Lui Isis nu i-a plăcut niciodată această mică îmbrățişare. Divinitatea se transfera de pe buzele Ei în gura preotului chiar în clipa când voința acestuia ceda în fața Ei. Drept urmare, el se supunea tuturor poruncilor. Însă Ea se plângea că trebuia să suporte pe gura Ei buzele a paisprezece astfel de bărbați, muritori şi plictisitori, înainte de construirea celor paisprezece morminte. O urmă lăsată de acei preoți, născuți din paisprezece femei

mai mult sau mai puțin obişnuite, avea să se adauge la ravagiile suferite de trăsăturile chipului Ei. Unica Ei consolare era faptul că fiecare preot fusese amăgit. Căci partea din Osiris pe care Ea le-o dădea era făcută tot din ceară. Bucățile din trupul adevărat erau zăvorâte într-un sipet cu natron şi pe un astfel de tron şedea Ea în timp ce corabia O purta în susul Nilului sau la vale.

În prima zi din cel de-al paisprezecelea an, Isis, Anubis şi ogarii au găsit ultima ciozvârtă a lui Osiris, înmuiată în sărăturile aburinde din Yeb, şi apoi soarele a intrat în eclipsă. Isis tremura cuprinsă brusc de spaima tuturor lumilor ce aveau să vină. Piciorul stătea drept în strânsoarea mâinii Ei ca şi cum ar fi vrut să păşească. Apoi I-a căzut din mână şi, în clipa căderii lui, Ea a avut viziunea unor războaie ce aveau să urmeze între Horus şi Seth. Oroarea adăsta încă asupra casei Ei. Cu toate acestea, Isis a păşit printre smârcurile sărate până la luntrea Ei de papirus şi a rânduit acolo piciorul lângă celelalte bucăți. A învelit trupul şi seara a trimis după sora Ei, Nephthys, şi după Maat şi Thoth. Împreună cu Horus, ei au sacrificat un taur ca semn că blestemul lui Seth luase sfârşit.

Acum, Horus, Care avea paisprezece ani şi un trunchi masiv şi nişte picioare subțiri, I-a deschis ochii şi gura lui Osiris, ceea ce a fost prima Ceremonie a Deschiderii Gurii care s-a ținut vreodată, şi Horus a spus: „Să iasă Ka-ul lui Osiris

din ochii şi din gura noului Său cămin”. Şi Ka-ul lui Osiris Li s-a alăturat, şi mirosul Lui avea parfumul celor mai mirifice grădini ale Egiptului, iar Ei au benchetuit în noaptea aceea. Dimineața, au pornit-o spre ceruri, căci Osiris era plin de îngrijorare la vederea boitei răscolite de furtună. Fulgere şi tunete se slobozeau spre pământ. „Am plecat taman la timp”, a spus El.

Patru

— Dacă ai de gând, a spus Menenhetet Unu, să te iniției în mistere, nu eşti nici măcar la început. Povestea pe care ți-am spus-o nu e mai mult decât un tremur de lumină pe suprafața apei. Chiar dacă totul este adevărat, există totuşi o taină în spatele fiecărei taine pe care ți-am oferit-o. Eu, de pildă, am fost unul dintre cei paisprezece preoți pe care i-a sărutat Isis. Cu toate că, dacă s-a petrecut acum o mie de ani, faptul acela mi-a dat curajul să iscodesc multe treburi care sunt interzise.

Şedeam amândoi acolo în tăcere şi eu, dându-mi seama abia acum, teribil de ruşinat, de neajunsul memoriei mele pline de lacune, asemenea unui olog căruia i-ar lipsi un braț şi un picior, am încercat să reaşez lucrurile în ordine. Nu puteam să-i înțeleg viața. Nu cumva mințea? Oare chiar fusese unul dintre preoții pe care-i sărutase Isis? Şi a fost el într-adevăr Generalul care a câştigat atât de multe bătălii, încât a putut să trăiască din

darurile cu care îl răsplătise Faraonul? Parcă aşa îmi aminteam. Dar despre care Faraon să fie vorba? La fel de vie ca furia pe care o nutream faţă de Hathfertiti era şi dorinţa mea de a o vedea, fie şi numai pentru a afla răspunsuri la aceste întrebări simple. De ce nu-mi puteam aminti întâmplări legate de străbunicul meu? Încă o dată încercam o senzaţie de apăsare.

Stătea pe scaun, rezemat de spetează, şi pentru prima oară un observat – era într-adevăr pentru prima oară că frica de el mi se domolise îndeajuns ca să privesc la orice altceva, numai în ochii lui nu – că picioarele scaunului său erau din aur şi aveau forma labelor din faţă şi din spate ale unui leu. Menenhetet avea acum expresia unui leu – era într-adevăr la fel de distins ca un bătrân General care îşi retrăieşte în amintire vechile sale fapte de vitejie.

— Da, a spus el, un bărbat se poate simţi împlinit chiar dacă îşi începe cariera ca fiu al unei târfe, dar se face remarcat într-atât încât e ridicat la comanda Oştirii de Aur a lui Ra, a Bidiviilor lui Seth, a Ascunşilor lui Amon şi a Topitoriei lui Ptah. Aceste patru mari divizii s-au aflat în acelaşi timp sub comanda mea. Deşi am început ca soldat în trupele de rând. Fiul unei târfe are parte, la urma urmei, de o cunoaştere pe care alţii nu o au. Cum mama acestuia e obişnuită cu o mulţime de îmbrăţişări, spada mea era tot timpul pregătită pentru scăpărarea altei spade. Aveam ochiul ager

şi am învățat să gândesc în feluri în care alții nu gândesc. Fusesem, la urma urmei, unul dintre amanții mamei mele.

— Şi al mamei mele.

A râs pe înfundate. Mi-a făcut cu ochiul. Cu palma unei mâini se bătea acum pe frunte, iar cu cealaltă se ținea de scrot. Gestul era cu totul mitocănesc, dar pentru el avea un haz nebun:

— Precum în ceruri, aşa şi pe pământ, se sufoca el de râs.

Eram nedumerit şi totodată dezgustat de schimbările sale bruşte de dispoziție. În pojghița elegantă a manierelor lui exista o fisură prin care ieşeau din când în când la suprafață cele mai josnice murdării din mintea unui bătrân.

— Da, a spus el, am fost amantul mamei tale. Şi mama ta era mai dulce decât mama mea.

Veselia lui mi-a spulberat ultimul dram de demnitate. Am râs împreună. Am fost îngrozit de cât de puțin caracter avea Ka-ul meu. Puteam fi la fel de bine o buruiană smulsă din rădăcină şi purtată de ici-colo de toate vânturile deşertului.

— Chiar ai fost unul dintre cei paisprezece preoți ai lui Isis? nu m-am putut stăpâni să-l întreb. Sau m-ai mințit?

— Te-am mințit. Călătorul venind din locuri depărtate e un veşnic mincinos. A zâmbit. N-am fost unul dintre cei paisprezece preoți inițiali ai lui Isis, după cum nici mama mea n-a fost o târfă – de fapt, a fost o simplă țărancă. Totuşi nu te-am

minţit întru totul. Viaţa celor morţi e întreţinută printr-o repetare atentă a istoriei lor. Astfel, în fiecare an, pe malurile Duadului, Isis trece printre noi, alege din rândurile noastre paisprezece bărbaţi care au fost preoţi şi repetă sărutul care stă la temelia templelor soţului Ei. Eu sunt ales întotdeauna, dar asta se întâmplă deoarece Ea mi s-a arătat printr-o vrajă, pe când eram încă în viaţă, şi m-a sărutat.

Şi-a fluturat degetele cu un gest elegant, aristocratic şi cum nu se poate mai istovit, ca şi cum mâna care cândva a purtat cea mai glorioasă spadă nu ar mai avea acum vlaga de a ridica nici măcar tulpina unei flori.

— Zeii, a spus el cu un aer obosit, sunt în stare de orice. Ei lac tot ce se poate imagina.

Şi, brusc cuprins de mânie, a adăugat:

— Iată de ce Ei au cu adevărat nevoie de Maat. Dacă nu ar fi Maat, nimic n-ar mai pune capăt distrugerilor pe care Ei le provoacă. Nici patimilor sălbatice cărora le dau frâu liber atunci când se preschimbă în animale. Grozăvia este că transformările Lor depind de un căcat, de un sacrificiu sângeros, de un futai, iar Ei nu respectă nimic din toate astea. Nu-şi dau seama în ce măsură magia se supune celui mai profund principiu.

Când n-am făcut decât să bâigui că nu am înţeles nimic din ce a spus, s-a uitat la mine şi a declarat:

— Într-un schimb cinstit, nu poți să câştigi mare lucru decât dac a eşti dispus să îndrăzneşti să pierzi totul. Aşa se pune temelia celei mai minunate prădăciuni. Nu cumperi câteva cuvinte înzestrate cu puteri, le rosteşti deasupra unei pulberi colorate, pe aceasta o presari pe nisip şi îi ceri fetei care dansează să vină la coliba ta diseară. Fata s-ar putea, fireşte, să vină şi îți va dansa în prag, dar, dacă tu însuți n-ai nicio putere adevărată, ea îți va lăsa ca amintire şi o inflamație pe capul penisului şi nişte ouă de păduchi în părul dintre coapse. Ai de plătit un preț pentru vrajă. Presară praful colorat peste nisip, dar fă şi un jurământ că vei scoate sabia a doua zi la prima insultă şi ține-ți jurământul, indiferent dacă tânăra dansatoare îți aduce sărăcie sau plăcere. Asta trebuie să faci. Fii atent la risc. Trebuie să i ne supunem de fiecare dată. Nimeni nu poate cere să i se acorde încredere pe niscai merite din trecut.

— Nici măcar o dată?

— Nu în magie. În pietate, da, dar nu în magie. Să luăm exemplul lui Isis. Era o femeie nobilă în toate cele, soție fidelă, soldat viteaz, pricepută la magie, stăpână pe propria Ei voință. Totuşi, până la urmă (şi tocmai la capătul oricărei încercări de magie pândesc cele mai mari primejdii), Ea Şi-a trădat familia.

— Ba nicidecum.

— Hai să-ți explic din nou. Există magia pe care o invocăm noi, şi magia care are nevoie de noi. Îți

aminteşti cum Isis a scăpat din mână cea de-a paisprezecea bucată din trupul lui Osiris, în sărăturile de la Yeb, şi cum a văzut bătăliile viitoare dintre Horus şi Seth? Semn că trebuia găsit un sacrificiu potrivit, altminteri nu avea să fie pace. Ea Şi-a auzit propria voce care I-a spus să sacrifice un taur, dar, când a ucis animalul, vocea Ei I-a mai spus şi că sacrificiul nu era destul de mare pentru a echilibra puterile malefice ale lui Seth. Ea trebuia să adauge sângele unei pierderi cu mult mai dureroase. Ar fi trebuit să-Şi taie propriul cap, înlocuindu-l cu chipul taurului.

Aici, Menenhetet a chicotit. Când l-am întrebat de ce râde, mi-a răspuns:

— Mă gândesc la creatura înspăimântătoare care se ascunde în mica pană a lui Maat. Ea întruchipează principiul echilibrului până la limita chinului. Fireşte, Isis a protestat. Te asigur că Ea nu a scăpat prilejul de a înşira meritele celor paisprezece ani ai rătăcirilor Ei. Într-adevăr, a fost atât de convingătoare în prezentarea împlinirilor Sale din trecut drept chezăşii pentru prezent, încât Maat pur şi simplu s-a înmuiat. Ar fi fost de ajuns acum pentru Isis să-Şi culce fruntea pe brâna lățoasă dintre coarnele taurului. Cu timpul, în lunile ce aveau să vină, cu siguranță I-ar fi crescut şi Ei coarne şi ar fi ajuns să semene la chip cu o vacă.

Isis a spus nu. După paisprezece ani petrecuți în tovărăşia lui Anubis, era sătulă de urâțenia de

care are parte orice ființă obligată să privească zi de zi o față respingătoare. Vanitatea lui Isis în momentul acela a fost mai puternică decât loialitatea Ei față de Horus: Aşadar, Ea a oferit doar simplul sacrificiu al taurului şi, după ce s-a isprăvit înmormântarea şi Osiris a înviat, Ei s-au întors înfruntând furtunile la noua curte a Ka-ului lui Osiris, unde aveau să-L crească pe micul Lor Horus pentru a-L înfrunta pe Seth în războaiele ce aveau să vină.

Acum, întrucât puterile lui Seth slăbiseră, arşița mâniei Sale nu mai pârjolea pământul. După revărsarea anuală, Egiptul a înflorit în atât de multe oaze, încât acestea s-au întins formând laolaltă păduri, iar Horus, conceput în mijlocul mării, a propăşit în umezeala aceea şi a crescut puternic în felul Lui dizgrațios. Deşi în umeri dobândise puterea unui urs, se mişca precum o maimuță. Încovoiat pe nişte picioare slăbănoage, se simțea pe deplin la largul Său numai în copaci sau în preajma efluviilor din mlaştină. Totuşi nici măcar în momentele acelea plăcute El nu zâmbea. Căci, pe măsură ce creştea, Horus nu se gândea decât să-Şi sporească puterea. Bunăoară, nu-Şi îngăduia nici măcar să râdă. I-ar fi relaxat muşchii, şi astfel prea multă forță s-ar fi întors în pământ.

Aici, glasul străbunicului meu s-a apropiat de mine şi am pătruns amândoi în gândurile lui Horus în timp ce El medita la slăbiciunea

membrelor Sale inferioare şi asculta la zvonurile despre război. Dacă mulți credeau că bătălia avea să se dea între Osiris şi Seth, Zeii s-au sfătuit şi au hotărât că Osiris era prea valoros ca să fie dat pierzaniei. Ka-ul, fiind doar unul dintre cele şapte suflete şi spirite ale celui în viață, e copleşit de acest raport de şapte la unu în oricare încercare a puterii.

Desigur, unii Zei au fost de părere că nu ar trebui să aibă loc nicio întrecere, deoarece Seth era nevrednic. Arăta ca un bandit. Devenise mătăhălos, iar părul Său roşcat şi fața Lui roşie păreau arțăgoase. Pielea Lui avea culoarea unui furuncul, barba Lui avea nuanța sângelui întunecat. Fața şi mâinile Îi erau pline de ulcerații, pe nasul îngroşat se vedeau vinişoarele plesnite. Forța Lui era înfricoşătoare, dar respirația Îi era la fel de respingătoare ca şi transpirația, fiindcă El nu bea nimic altceva decât vin făcut din struguri spurcați. Într-adevăr, cultiva viță-de-vie care creştea din sângele unor hoți atât de nesăbuiți, încât jefuiseră un templu, după care hoții au fost devorați de o turmă de lei în propria lor oază. Aşadar, atunci când Seth bea din vița aceea crescută dintr-un pământ mustind de sângele hoților, suflarea Lui şuiera ca o furtună. Se hrănea cu carne de porc mistreț şi lăsa ca zeama să I se usuce pe degete pentru ca mâinile să nu-l alunece niciodată de pe o armă. Trăia înfăşurat în piei vechi mirosind atât de scârbos, încât slujitorii Lui

L-au părăsit unul după altul spre a-l jura credință lui Horus. Chiar şi ibovnica Lui, Puanit, s-a ridicat de pe trupul Lui într-o noapte, s-a spălat în Nil şi s-a îndreptat spre tabăra lui Horus. Când s-a trezit, Seth a pornit în urmărirea ei, dar s-a îmbătat atât de rău, încât a adormit în noroi şi s-a întors acasă mai împuțit ca oricând (de parcă Geb ar fi fost de fapt tatăl Său). De la oamenii lui Horus s-a răspândit zvonul despre isprava lui Puanit şi Seth era acum luat în râs şi de puținii slujitori care Îi mai rămăseseră. Puanit descria furunculele de pe fundul Lui ca fiind mai îngrozitoare decât bubele de pe față. Ea spunea că testiculele Îi sunt fleşcăite, iar când vorbea de Seth, folosea în dispreț numele de Smu. În tot acest timp, Puanit a încercat pe toate căile să-L seducă pe Horus, declarându-se chiar gata să Îi lângă picioarele. Degetele de la picioare ale Zeului, a promis ea, aveau să fie mai sprintene în vederea apropiatei înfruntări.

Seth a aprins un foc din vrejuri uscate din via Sa cu struguri spurcați şi a tras flacăra în bojoci. Apoi a suflat focul acela peste vin şi astfel s-a îmbătat mai tare decât o făcuse vreodată. Pradă acestei beții, El era gata de bătălie şi a plecat să-L caute pe Horus.

Acolo, în cealaltă tabără, Osiris Îl întreba pe fiul Său, aşa cum Îl întreba în fiecare dimineață:

„Care este fapta cea mai nobilă pe care o poți săvârşi?”

„Să Îi răzbun pe Tatăl Meu şi pe Mama Mea pentru răul care Li s-a făcut”, a răspuns Horus.

Apoi Osiris L-a pus pe Horus să facă tot felul de exerciții pentru întărirea picioarelor. Horus încerca, de pildă, să sugrume un animal între coapsele Lui (deşi până atunci nu reuşise decât să scrântească gâtul unui viței).

În dimineața aceea, Osiris I-a pus o nouă întrebare:

„Ce animal este cel mai folositor în luptă?”

„Un cal”, a răspuns Horus.

„De ce nu un leu?”, a întrebat Osiris.

„Dacă aş avea nevoie de ajutor, m-aş gândi la un leu, însă eu vreau un animal care să mă poarte în urmărirea lui Seth atunci când o va lua la fugă.”

„Eşti pregătit, a spus Osiris. Până acum, în sinea Mea mă mai îndoiam de rezultat, acum însă ştiu că Fiul Meu va fi Stăpânul Celor Vii.”

Şi I-a făgăduit un cal dacă avea să se ivească nevoia de a-L urmări pe Seth. Apoi Osiris L-a sfătuit să-L aştepte pe Seth în câmp deschis, în afara zidurilor Memphisului, şi să încerce să-L atragă în mlaştină, unde niciunul nu-Şi putea folosi picioarele.

În felul acesta, întrecerea putea să depindă de forța brațelor Lor. Într-o atmosferă înălțătoare, de încredere, Horus a plecat să-L înfrunte pe unchiul Său. În ultima clipă, Isis I-a dat chiar degetul retezat al lui Seth, de care Ea se folosise pentru a-Şi găsi drumul prin mlaştină. Degetul acela, I-a

spus Ea fiului Ei, Îl putea scoate teafăr dintr-o mare încercare, una singură, prin urmare El trebuia să aştepte momentul când îl putea folosi cu înțelepciune.

Aici, Menenhetet s-a uitat la mine, parcă nemulțumit.

— Ce nu e în regulă cu pregătirea lui Horus? a întrebat el.

— Nu văd nimic din inteligența divină a lui Osiris în El, i-am răspuns.

— Nu e prezentă, a fost de acord Menenhetet. Osiris nu pare a urmări răzbunarea. În taină, îți spun că El nu-L prea îndrăgeşte pe Horus. Băiatul e lipsit de farmec.

Pe deasupra, Isis e țâfnoasă zilele astea. Ea Le vorbeşte răstit Zeilor mai tineri. (Respectată de toți ca fiind cea mai nobilă soție dintre toate, plăcerile flirtului sunt un capitol închis.) E convinsă că fiul Ei este o rece şi solemnă monotonie a forței, cu toate acestea Ea trebuie să se prefacă entuziasmată de misiunea Lui.

Horus, în ceea ce-L priveşte, habar n-are de sentimentele părinților Săi. Viața Lui e atât de lipsită de orice interes, încât El ştie doar că nu prea are chef să devină Stăpânul Celor Vii. Când Şi-a terminat exercițiul, mintea Îi este golită.

Totuşi, în tabăra lui Horus, niciun slujitor sau războinic nu îndrăzneşte să vorbească despre dezastru. Nu se suflă o vorbă despre dificultățile cele mai vădite. Horus, de pildă, habar n-are de

sentimentele ce te pot cuprinde într-o luptă adevărată. Nu ştie cum panica îți poate lua în stăpânire spiritul când stai față în față cu un om pornit să ucidă. Nu a văzut privirea acelui adversar! În afară de asta, tabăra a fost dezbinată de Puanit. Dacă, în perioada pregătirii pentru bătălie, există vreo stare de spirit mai rea decât falsa încredere în sine, aceea este patima carnală. Cel mai înțelept exercițiu pentru Horus este acela de a se concentra asupra picioarelor Sale. Când colo, e cuprins de o plăcere neobişnuită la gândul că degetele picioarelor Sale ar putea fi curând linse.

Ei bine, Ei se întâlnesc pe câmpia de care Îi vorbise Osiris, în locul unde acum se află grădinile din jurul Templului lui Ptah, dar pe atunci era doar marginea unei mlaştini fără nume, şi susținătorii lui Horus şi cei câțiva slujitori care Îi mai rămăseseră lui Seth au venit cu toții şi au format un cerc mare în jurul celor doi luptători. Thoth, Osiris, Isis, Nephthys şi alți patru Zei s-au înfățişat spre a servi drept arbitri.

În cercul acela aşteptau cu toții, şi Horus privea țintă la Seth, de la o distanță de douăzeci de paşi. S-a lăsat tăcerea peste toți cei de față şi ea a ținut până în clipa când Horus nu a mai avut răbdarea să aştepte şi Şi-a scos sabia, sunetul frecării lamei de teacă făcând în liniştea din jur un zgomot ca şi când un şarpe ar fi trecut peste un strat de cochilii goale, iar drept răspuns răsuflarea lui Seth a

devenit atât de şuierată, de parcă lupta începuse deja. Totuşi, când El Şi-a scos sabia din teacă, mişcarea a fost însoțită de zgomotul scurt şi şuierător al unei lame trase scurt, şi apoi au pornit unul spre celălalt, dar încet, iar în văzduh se făcea simțită prudența.

Aici, străbunicul şi-a întins un braț, ca şi cum m-ar fi invitat să fiu părtaş la acea luptă, şi iarăşi am putut vedea ceea ce vedea şi el.

Acum Horus şi Seth au ajuns față-n față. După ce fiecare Şi-a repezit sabia în tăişul celuilalt, avantajul a fost de partea lui Horus. Armele Lui erau mai puternice – asta era limpede după şocul izbiturii îndurat de amândoi –, iar mâinile Lui erau iuți. Seth a început să duhnească de la sudoarea stârnită de vinul de două ori întărit. Dându-Şi seama că puterea pe care o datora strugurilor avea să se evapore curând, El a pornit la atac, căutând să-L buimăcească pe Horus prin mişcări rapide dintr-o parte în alta, dar atacul Lui a slăbit curând în urma acestor eforturi. Seth s-a dat un pas în spate. Fiecare căuta să se mişte cât mai mult, fiecare răsufla din greu. Fiecare se întreba dacă celălalt era la fel de stors de vlagă ca El Însuşi. Acum, continuau să se înfrunte mişcându-şi câte un cot sau îndoindu-şi câte un genunchi, ținându-se la distanță unul de celălalt.

Horus avea impresia că istovirea lui Seth era mai mare decât a Sa. Oare reacțiile lui Seth erau chiar atât de încete pe cât păreau? Horus Şi-a azvârlit

scutul. Aşa, din senin. Seth nu mai avea spadă în mână. Iar pielea Lui prinsese culoarea purpurie a cărnii vechi. El a făcut un pas înapoi, apoi încă unul, şi în clipa aceea Horus a fandat pentru a-L nimeri în inimă, o mişcare nedibace. Un luptător bătrân cum era Seth nu putea fi dat gata atât de uşor. S-a eschivat brusc, aplecându-se, L-a înşfăcat pe Horus de un picior pe care L-a răsucit, pentru a-L doborî la pământ. Apoi L-a izbit pe Horus cu scutul în faţa neprotejată. Lovitura i-a zdrobit băiatului nasul şi I-a scos la iveală dinţii prin buzele despicate. Spada I-a sărit din mână. Seth a îndepărtat-o cu piciorul, în timp ce Horus I-a smuls scutul lui Seth, l-a aruncat spre El, dar nu L-a nimerit. Acum amândoi erau fără arme.

Faţa lui Horus arăta ca un trup cu maţele pe-afară, cum poţi să vezi pe câmpul de luptă. Totuşi El a înaintat pentru lupta corp la corp cu Seth. Însă bărbatul mai vârstnic s-a dat înapoi şi Şi-a scos platoşa ca să se simtă mai la largul Său în încleştare. Horus a făcut şi El acelaşi lucru. În clipa următoare, amândoi erau în pielea goală. Deoarece amândoi voiau, fiecare din alt motiv, să se lupte în mocirlă, în curând au părăsit câmpia şi au intrat în mlaştină. Dar, în timp ce intrau în noroi, Seth s-a întors către privitori dezvăluindu-le o erecţie cât toate zilele. Îi stătea ca lamura unui copac, îndeajuns de ţeapănă ca un bărbat să se cocoaţe pe ea. Până şi oamenii lui Horus şi-au manifestat admiraţia, fiindcă era un lucru de mare

fală să ai o erecție în timpul luptei. O dovadă de vitejie adevărată, de vreme ce lupta era în mod evident dorită de El.

Pentru a-şi întări spusele, Menenhetet şi-a desfăcut acum veşmintele ca să-mi arate propriul său falus. Parcă m-a pocnit scutul lui Seth! Căci Menenhetet îmi înfățişa o mătărângă zdravănă. M-am făcut a nu vedea, dar am început să mă simt istovit, ca şi când eu însumi mă luptam, şi mi se zbăteau plămânii şi ficatul, o senzație ciudată, având în vedere că al meu Ka (dar şi al oricui altcuiva) era lipsit de substanța ficatului şi a plămânilor, dar atunci am observat că vasele mele canopice vibrau la picioarele mele.

— Acum eşti mai aproape de înțelegerea Khert-Neter-ului, a murmurat străbunicul meu şi şi-a acoperit coapsele. Gândeşte-te la ruşinea lui Horus, a spus el. Fiind arătat o dată Zeilor cu fața zdrobită, El era acum de două ori expus. Vârtoşenia Lui era în suferință. „Ia uitați-vă la viitorul Zeu al Celor Vii", a strigat Seth şi I-a aruncat lui Horus un pumn de noroi în față. Orbit, Horus, într-un vârtej de coate şi genunchi, s-a poticnit de-o buturugă şi s-a dus de-a berbeleacul în apa mlaştinii. Imediat, Seth L-a apăsat cu capul şi umerii în mocirlă. Acum băiatul era nevoit să-Şi folosească brațele pentru a-Şi ține nasul deasupra apei. Picioarele Îi zăceau neputincioase în spate, ridicate peste buturugă. Jos, între fesele Lui, îşi croia drum cu forța falusul întărit al lui Seth, şi

oooh, a spus Menenhetet, ce intrare! Lava stătea să dea în clocot. Nilul era gata să spumege. Chipul lui Isis s-a făcut mai livid decât luntrea Ei de papirus, iar Osiris a devenit iarăşi străveziu. Un țipăt s-a înălțat dinspre Horus, precum vaietul de durere al unui băiat muritor, în timp ce Seth zvâcnea de mândrie. Cu amândouă mâinile Îi ținea bucile despărțite, Îi pârjolea băiatului umerii cu flacăra răsuflării Sale şi se pregătea să-Şi facă intrarea. Niciun Zeu nu îndrăznea să spună dacă Horus trebuia să fie străpuns. Fiindcă asta nu era o sodomizare în joacă, între băiețandri, unde un fricos forțează nițel slaba rezistență a altuia. Aici era vorba de unul dintre Zeii cei Mari, gata să între în pântecul acela bărbătesc, unde stă îngropat timpul.

— Pântecul…? am bâiguit eu.

— În Khert-Neter, a spus Menenhetet, există un râu de fecale, adânc cât un şanț. Morții trebuie să-l treacă înot. Ka-urile tuturor, cu excepția celor mai înțelepți, a celor mai pregătiți sau a celor mai curajoşi, vor pieri în râul acela, plângând şi strigând după mamele lor. Ei au uitat felul în care au ieşit din ea. Ne naştem între pişat şi scârnă, şi în apă murim pentru prima oară, alunecând spre moarte când ne deşertăm apele. Dar a doua moarte se află în şanțurile pline din Duad. Stau eu jos în fața ta şi trag pârțuri? Miroşi tu toate duhorile unui constipat, ale unui mâncăcios, ale unuia pucios, ale celui suferind de fermentație, de

împuțiciuni, duhorile materiei descompuse, stricate, putregăioase? Asta din cauză că am fost nevoit să trec înot râul de fecale şi am reuşit să-l trec numai plătind un preț enorm. Spiritul excrementului omenesc se află acum în respirația Ka-ului meu, cu alte cuvinte, în emoțiile mele, în curtoazia mea neobişnuită. Nu e de mirare că orice nepotrivire se regăseşte şi în manierele mele, da, orice fericire care a fost întreruptă, orice nedreptate față de strădania cinstită, precum şi toate semințele irosite ale iubirii curate, care nu au putut prinde rădăcină, ca să nu mai vorbim de pofta trupească năvalnică atunci când ea nu-şi poate găsi locul decât în mățăria mistuirii cuiva (deşi mare parte din această poftă se preschimbă în pişat), destul! Nu eşti deloc înzestrat pentru călătoria ta spre Khert-Neter, dacă nu înțelegi că ruşinea şi irosirea pot fi îngropate în rahat, dar acest lucru e valabil şi pentru un sentiment bogat şi plin de tandrețe. Prin urmare, cum poate acest cazan de emoții să fie altceva decât o cameră funerară? Nu cumva face şi el parte din pântecul a tot ceea ce urmează să vină? Nu tace el parte din timpul renăscut, de nevoie, în scârnă? Unde altundeva pot fi regăsite acele patimi nerezolvate care – frustrate, inerte sau, din cauza duhorii lor, nebune de-a dreptul – trebuie acum să trudească de două ori mai mult pentru a germina viitorul?

Nu fusese niciodată atât de plin de elocință, nici atât de distins la înfățişare. Nu-i mai vedeam

murdăria din pori în strălucirea pe care aceste cuvinte o împrumutau pielii sale. Din ridurile lui se degaja un joc de lumini. Totuşi, cu cât arăta mai minunat, cu atât eram mai înclinat să nu-i acord încredere. Limbajul lui avea un efect prea puternic asupra mea. Eram acum stârnit şi de dulcile meandre ale sexului; pântecul îmi era sentimental ca o floare, iar fesele mi se scăldau în miere – nu mai avusesem niciodată o stare atât de încântătoare. Era oare vorba de puterea şi plăcerea unei femei? Ce s-o fi ales de mândria mea că aveam un falus pe care mă puteam bizui ca pe propriu-mi braț? Să te înmoi în asemenea hal auzind imnurile astea închinate sinuozităților rahatului! Avea o justificare, chiar dacă era un obicei scârbos, să-ți înfigi cu putere propria sulă în curul oricărui prieten (sau duşman) îndeajuns de slab pentru a-l primi, era un mod de a ne da propria măsură, dar, totuşi!, un egiptean nobil se distingea prin aceea că detesta asemenea murdărie. Mirosul de noroi era prea aproape de viața noastră – rufăria noastră albă de in vorbea despre distanța pe care o păstram față de astfel de subiecte, cu cât mai alb, cu atât mai bine. Aşadar, albi erau pereții noştri, ca şi chipul Zeilor noştri atunci când Îi pictam. Tot astfel, mai distinse erau nasurile noastre când ni le țineam pe sus cu finețe.

Chiar aici îmi subjuga Menenhetet atenția cu motivele de fală din subiectul ăsta respingător.

— Eşti mort, a spus, şi primul şoc este că mintea ta va căuta acum să prețuiască ceea ce înainte disprețuia. Dacă eu am supraviețuit, asta s-a întâmplat pentru că mi-am învins orice senzație de silă înotând prin Duad.

Era atât de blând acum, încât, în dulcea mea stare de ațâțare, am simțit o duioşie neaşteptată pentru Menenhetet, cum nu mai simțisem niciodată până atunci. Asta îmi dădea o senzație de împăcare. Aveam nevoie să țin şi la altcineva decât la mine însumi! Dar, parcă spre a-mi arăta că nu avea nevoie de bunele mele sentimente, străbunicul meu a revenit brusc la relatarea sa despre încercarea lui Seth de a-L sodomiza pe Horus.

— A reuşit, oare? a întrebat Menenhetet. Şi tot el a răspuns: Nu de data asta şi nu acolo. Horus încă avea asupra Sa, să ne aducem aminte, degetul mare al lui Seth, pe care Isis I-l legase în părul des al capului. Acum, cu capul în jos, cu săgeata lui Seth proptită în sfincterul Său, El ştia că, dacă nu găsea o cale de scăpare, Tărâmul Morților putea fi scobit cu forța în măruntaiele Lui. Aşa că Şi-a ridicat o mână, Şi-a smuls un smoc de păr pentru a desprinde degetul şi l-a agitat în aer. Erecția lui Seth a dispărut. Brusc, falusul lui Seth a ajuns să fie la fel de mic precum degetul Său amputat, iar Horus, într-o răbufnire (în sfârşit!) de furie zeiască pentru ceea ce aproape că se făptuise asupra Lui, L-a înşfăcat pe Seth de testicule cu o asemenea

forță, încât pacea din ceruri a fost pe veci tulburată. Urletul care a răsunat pe neaşteptate a fost pe măsura furiei cu care Seth, la rândul Lui, L-a lovit pe Horus în față, chipul tânărului devenind imediat hidos, cu ochii aproape scoşi din orbite. Arăta acum ca un hipopotam.

În momentul acela, Ei au pornit la o nouă formă de bătălie. Deşi preschimbările sunt un lucru obişnuit în războaiele dintre Zei, iar Zeii caută să fie cât mai ingenioşi în alegerea Lor, totuşi Ei trebuie, de asemenea, să fie gata în orice clipă să ia forma oricărui animal cu care ajung, vrând-nevrând, să semene. Aşadar, atunci când Seth I-a scos pe jumătate ochii din cap lui Horus, făcându-L să capete înfățişarea unui hipopotam, Horus a fost obligat să se preschimbe în această creatură insolită.

Ei s-au luptat prin urmare într-o mocirlă, hipopotam contra hipopotam, cu grohăituri, cu gâfâieli răguşite, plini de bale, scoțând răcnete fioroase, cu membrele atât de scurte şi de robuste, încât atunci când unul dintre Ei avea piciorul celuilalt vârât în gâtlej, spectacolul devenea la fel de deşănțat ca priveliştea oferită de nişte porci hrănindu-se dintr-o troacă.

Totuşi judecătorii nu erau dezgustați. Această parte a bătăliei era menită să decanteze murdăriile, să adune mirosurile respingătoare din atmosferă, să sece mlaştinile şi să spele toată mizeria Nilului. Şi ar fi fost o mare purificare dacă

ar fi continuat, dar Seth a cerut o pauză. Mâzga ce Le acoperea trupurile începuse să-L excite. Ferocitatea Lui scădea văzând cu ochii. Seth îşi închipuise că Horus, fiind mai tânăr, avea să fie aţâţat în urma unui contact atât de alunecos, dar lui Horus această apropiere fierbinte Îi stârnea porniri sumbre. Dorinţa Lui era să-Şi înfigă dinţii în Seth – nici vorbă de acea încleştare lunecoasă de torsuri –, El tânjea după clipa luminoasă când furia sforţării ţi-e răsplătită şi simţi în sfârşit gustul sângelui celuilalt. Colţii de jos I-au ieşit în afară, nările I s-au strâns una-ntr-alta, pielea Lui, parcă respingând acea luptă uleioasă, s-a acoperit de peri aspri. Dinţii Săi de jos arătau ca nişte colţi ameninţători. Horus se preschimbase într-un porc mistreţ.

A fost aplaudat de Zeii Care urmăreau lupta. Era o dovadă de cutezanţă alegerea animalului care semăna cel mai bine cu Seth şi o lovitură de geniu alegerea unei astfel de transformări exact în momentul acela, spre a nu Îi lăsa lui Seth această opţiune pentru finalul bătăliei. Mai bine de atât Horus nici că ar fi putut proceda. A mai existat oare o clipă din viaţa Lui în care să se fi dovedit a fi mai mult decât un porc mistreţ? El şi cu Seth au ieşit atacându-se din mlaştină şi acum alergau încolo şi încoace pe câmp, izbindu-se violent în coaste, muşcându-se cu sălbăticie, cu gâfâieli şi ţipete stridente, provocându-Şi unul altuia răni atât de adânci, încât de fiecare dată când se

ciocneau, se vedea țâşnind un jet de sânge.

Spre surprinderea celor mai mulți, avantajul înclina în favoarea lui Horus. Un Zeu, ca şi un om, nu este nicicând mai puternic decât în clipa când Îşi descoperă vitejia. Horus se eliberase de apăsarea ce-L stăpânise – nu Îi mai era frică de luptă. Ce tumult în adâncul ființei Lui! Ajunsese chiar să se bucure de beția durerii. De câte ori colții lui Seth Îi sfârtecau pielea, El răcnea cu şi mai multă ferocitate, ochii I se retrăseseră în orbitele mici şi groase ale mistrețului, de unde priveau acum două nestemate de foc. Nasul Lui spart arăta ca o gură roşie sângerândă, iar colții care-l ieşeau dintre buze Îi scânteiau într-un colan de vârfuri de lance. Seth a luat-o la fugă. Spre batjocura spectatorilor, El s-a retras la o distanță destul de mare pentru a câştiga timp înainte de ultima transformare. Atunci când a revenit pe câmp, a făcut-o în chip de urs negru. Alegerea aceasta era greu de înțeles, de vreme ce Horus era mai aproape de conformația naturală a unui asemenea animal, dar durerea pe care I-o pricinuiau lui Seth rănile era îndeajuns de mare pentru ca El să caute o blană cât mai deasă şi astfel s-a îngropat în cărnurile, în faldurile şi în corpul aproape de nepătruns ale unui urs. Acolo, a început să-Şi organizeze apărarea.

Harța între urşi a continuat o zi întreagă, apoi încă o noapte, şi înainte ca Ei să fi terminat, au trecut trei zile şi trei nopți. Horus L-a prins pe Seth

într-o încleştare şi L-a silit să îndure vreme îndelungată un chin fără răgaz, timp în care acesta era stors de marea putere a unui urs. Pentru a găsi forța de a-Şi suporta durerea, Seth nu mai putea să apeleze decât la nesfârşita amărăciune a vieții Sale, şi aceasta I-a dat tăria de a nu ceda. Chiar L-a ajutat să facă față jubilării lui Horus, Care trăia toate bețiile victoriei, în afară de victoria însăşi, astfel scurgându-se în cele din urmă din El tot entuziasmul, şi acum pur şi simplu zăcea cu povara trupului Său de urs peste trupul de urs al lui Seth şi Şi-a ținut colții înfipți în gâtul acestuia până ce toată iluminarea căreia îi simțise gustul în sângele duşmanului Său s-a stins şi Horus zăcea acum cu fața Lui pe care se închegase sângele în blana încâlcită a celuilalt.

În dimineața celei de a patra zile, declarat învingător de către judecători, I s-au adus funii şi, cu un glas pițigăiat, a poruncit slujitorilor Săi să lege membrele lui Seth de nişte țăruşi şi, când slujitorii au terminat, Seth zăcea întins pe spate, cu trupul legat fedeleş, cu privirea spre cer. Încetul cu încetul, întocmai aşa cum se schimbă lumina de-a lungul ceasurilor unei zile, aşa Şi-a recăpătat şi Seth forma de bărbat rănit, zăcând mai mult mort decât viu pe câmp, în timp ce Horus era ridicat pe umerii prietenilor Săi şi dus până la fluviu, unde aceştia I-au spălat rănile şi I-au curățat fața distrusă. Încet-încet, şi El a părăsit trupul de urs. Mai apoi, Horus a dormit o zi şi o

noapte, bucuros să ştie că Seth nu avea cum să fugă, de vreme ce paznici de încredere de-ai lui Isis Îl vegheau.

Şi, ca şi cum cuvintele străbunicului ar fi putut fi propriile mele cuvinte, el a tăcut. Povestirea sa, totuşi, nu a luat sfârşit. Într-adevăr, nu cred că ea şi-a pierdut nici măcar o idee.

Cinci

Horus a dormit bine. Era o noapte de sărbătoare şi Zeii întâmpinau cu urale fiecare apariție a lui Isis şi Osiris. Pentru prima oară după mulți ani, Stăpânul Morților oferea soției Sale atingerea a două degete pe cot (un gest străvechi, ce vorbea despre dorința carnală în mijlocul unei ceremonii oficiale), dar Isis era cuprinsă de o presimțire având prea puțin de-a face cu plăcerea.

„Ştii, băiatul Mi-a întrecut toate aşteptările”, a spus Osiris şi a hotărât că unul dintre meritele acelei victorii era că L-a făcut să simtă iubire pentru fiul Său.

„Mi-e teamă că Seth va scăpa”, a răspuns Isis şi, mai târziu, pe când Ei încercau să adoarmă, Ea nu avea stare şi a ieşit să se plimbe în noapte, în timp ce Osiris se străduia să priceapă motivele Ei de nelinişte. El a văzut în minte chipul primului Său fiu, Anubis, şi a suspinat liniştit ca o frunză ascultând cum se apropie o adiere de vânt. Suspinul acela însemna şi recunoaşterea faptului

că spiritul Lui putea fi pur ca argintul şi luminos ca luna, dar că înzestrările Lui în ale divinației nu puteau fi niciodată aplicate la ceva având legătură cu Seth. Îşi pierduse acea putere în noaptea când făcuse dragoste cu Nephthys. Nu puteai călca în picioare sentimentele unui frate fără a tulbura pacea din adâncul ființei.

Între timp, când Isis a ajuns la câmpul unde Seth era țintuit în legăturile Lui, Ea a dat liber gărzilor şi s-a aşezat sub lumina lunii. Seth nu a dat niciun semn la apariția Ei. Epuizarea atârna fâşii-fâşii în preajma Lui. Aşadar, nu era uşor să I se amintească de crimele Sale şi nici de anii cumpliți pe care îi pricinuise. În schimb, Isis s-a pomenit gândindu-se la trupul tânăr şi gol al surorii Ei, Nephthys, stând alături de trupul lui Osiris, şi a simțit cum se cutremură de o furie neaşteptată. „Sufăr, Şi-a spus Isis în sinea Ei, pentru toți cei care-şi pierd vlaga din pricina unor împreunări blestemate" şi nu mai simțea niciun fel de mânie față de fratele Ei, ci doar puterea tăcerii dintre Ei. Atunci L-a auzit pe Seth spunând: „Surioară, taie-Mi legăturile".

Ea a încuviințat din cap. Se simțea plină de blândețe. Sub lumina lunii, Isis a tăiat funiile ce-L legau pe Seth, iar El s-a ridicat încet de jos şi, cu privirea întoarsă către Ea, a făcut gestul ciudat şi copilăresc de a-Şi vârî degetul mare în gură. Din degete I-au țâşnit scântei şi Ea a văzut cum El îşi recapătă puterea. Apoi Seth a salutat-O şi a

plecat.

Ei bine, Isis ştia întru câtva ce făcuse. Prin generozitatea Ei neaşteptată față de Seth, Ea începuse să plătească pentru nesocotirea sacrificiului sugerat de Maat. Aşadar, Ea nu s-a putut întoarce la Osiris, ci a rătăcit prin noapte, fără să-l pese ce se întâmpla cu Ea. Iar dimineața, trezit de gândurile negre ale mamei Sale, Horus a traversat câmpul şi a descoperit că unchiul Său dispăruse.

Bietul Horus! Până la acea bătălie, emoțiile Lui nu avuseseră un gust mai bun decât hrana unor țărani trudind din greu prin grote: rădăcinile, larvele şi gândacii afumați constituiau hrana inimii Sale. Şi acum, iată, se desfătase la festinul propriului Său triumf. Era un bărbat care-şi ieşea pentru prima oară din fire pe bună dreptate.

„Unde e Mama?", a răcnit El cu un glas amintind de glasul lui Seth la mânie, şi toată suflarea a încremenit. Nici nu I-a fost greu s-O găsească. Cei care O văzuseră pe Isis trecând îşi fereau privirile într-o parte. Şi-a putut da seama de direcția în care o apucase Ea după capetele întoarse ale tuturor şi, curând, a dat de Ea în pădure.

„Cine L-a eliberat pe duşmanul Meu?", a întrebat-O.

Deşi era speriată, Isis I-a răspuns totuşi:

„Să nu-l vorbeşti mamei Tale pe tonul acesta."

El a auzit spaima pe care Ea încerca s-o ascundă şi, pe loc, Şi-a scos sabia şi I-a tăiat capul.

„Acum că sunt victorios, nu voi mai şovăi niciodată”, a început El să spună, dar imediat L-a podidit plânsul, şi a plâns cu o jale mai adâncă decât a cunoscut vreodată. Apoi, înşfăcând capul mamei Sale, a luat-o la fugă prin hăţişurile sălbatice.

Pe loc, ceea ce a mai rămas din Isis s-a preschimbat în statuie de cremene. În starea aceea, fără cap, avea să rămână acolo.

Probabil că Osiris nu mai trecuse printr-o încercare mai mare în strădania de a înţelege. În timp ce El percepea fapta soţiei Sale ca pe reacţia unei zeităţi faţă de vreo pervertire ivită în ordinea lucrurilor, nu se putea spune că era înclinat să-L dezvinovăţească pe Horus. Am avut dreptate, se gândea Osiris, să nu am încredere în Fiul Meu. Ce fire sălbatică! Zămislit din răceala trupului Meu, e ca o buruiană sălbatică. „Viitorul Stăpân al Celor Vii e sălbatic ca o buruiană”, a repetat Osiris, şi nu-l stătea în fire să repete. Dar nu ştia ce să facă. Era hâdă perspectiva de a fi căsătorit pe veci cu o statuie fără cap. Într-adevăr, cum ai fi putut răzbuna o astfel de soţie? Însă nici nu-L putea lăsa pe Horus nepedepsit. Lucrul acesta ar fi adus haosul. Aşa că Osiris a decis că Fiul Său trebuia să fie prins spre a fi judecat.

Seth a fost primul care a plecat în urmărirea Lui. Şi a pornit la drum ca un luptător de vârstă mijlocie, cu rănile nevindecate. Îşi recăpătase, totuşi, încrederea în sine. Fiindcă, atunci când Isis

Îi tăiase legăturile, El a simțit cum o mare forță se degaja parcă din Ea spre a-l fi dăruită Lui, iar El a înălțat o rugăciune pentru puterea cea nobilă şi preaînaltă. Celui Ascuns El I-a spus: „Stăpânitorule peste Cele Nevăzute, Îngăduie-Mi o sporire a acestei mari puteri pe care o degajă Isis (trădându-Şi astfel Fiul). Fie ca fulgerul să fie cât cinci mâini acolo unde era cât cinci degete". Cerul I-a răspuns cu un glas liniştit: „Vârâ-Ți în gură degetul mare pe care îl mai ai", iar Seth a făcut ce I s-a spus şi a simțit cum un balsam I se revărsa peste răni şi din celelalte opt degete libere ale Sale au țâşnit scântei. Prin urmare, era plin de încredere în sine atunci când a pornit în căutarea lui Horus.

Nu a avut loc, totuşi, nicio luptă. Seth a dat peste un tânăr răvăşit de durere. Seth nu a lăsat să-l scape prilejul. Pe dată I-a scos lui Horus ochii (şi, într-adevăr, aceştia erau încă slăbiți din pricina rănilor căpătate în bătălie). Pe când Horus alerga în cerc (căci orbirea L-a cuprins într-un vârtej de durere), o lovitură de trăsnet, mai puternică decât căderea unui bolovan uriaş, a cutremurat pământul, iar orbitele sângerii de pe chipul lui Horus s-au arătat în culoarea verdelui strălucitor al ierbii. Seth a fost înspăimântat de forța ce I se dăruise în urma rugăciunii Sale şi a renunțat la gândul de a-L mai ucide pe Horus. A înşfăcat doar capul lui Isis şi a fugit. Horus, încercând să-L urmărească, a căzut de pe o stâncă

de la marginea pădurii şi a rătăcit orb prin deşert.

Între timp, Seth ajunsese departe. Deşi era liniştit în privința reuşitei Sale, nu scăpase de groaza pe care o simțea în fața noilor Sale puteri. Aşa că a deşertat ochii lui Horus din punguța în care-i ținea şi i-a sădit în pământ, de unde, chiar în timp ce El privea, ochii au crescut şi au devenit lotusul, plantă care nu mai fusese văzută niciodată (iar planta aceasta avea să se înmulțească şi să devină planta regească a Faraonilor). Şi în timp ce privea, Seth a fost totuşi ispitit să profaneze capul surorii Sale. Glasul care Îi spusese să-Şi sugă degetul îl tachina acum: „Eşti prea blând cu duşmanii Tăi", Îi spunea. „Nu lăsa să se moleşească ceea ce zace în adâncul firii Tale. Spurc-O. Pângăreşte-l carnea." De la anus și până la buric, Seth era tot o spumă zeiască. Capul falusului Său era o prună stând să plesnească. Pofta trupească era impulsul cel mai pur pe care îl cunoştea – să-l împroaşte pe celălalt cu sămânța Sa. Înspăimântat, însă, a luat-o încet din loc şi, cuprins de spasme, S-a masturbat într-un câmp de lăptuci. „O, a murmurat glasul. Ai făcut o greşeală."

Seth nu i-a dat ascultare. Care masturbator ascultă? Descumpănit, abătut, a părăsit acele salate stropite şi tăcute şi s-a întors la Memphis, însă, cu fiecare din zilele care au urmat, pofta Lui de a se ghiftui cu lăptuci a crescut, ajungând la fel de puternică precum gustul Lui pentru carne.

Imediat ce s-a întors, Seth a înfățișat capul surorii Sale statuii acesteia. Isis nu a avut încredere în darul Lui. Deşi mută şi întemnițată în piatră, Ea a simțit totuşi că acel cap era pângărit. Thoth, Care O slujise ca doctor în timpul cât ceilalți Zei fuseseră plecați în căutarea lui Horus, era şi El îndoit. Thoth, cu brațele Lui subțiri și cu fața de babuin, putea fi cel mai puțin viril dintre Zei – era și căsătorit cu Maat! —, dar El era de asemenea Mai-Marele Scribilor şi Stăpânul Cuvintelor. Desigur, El era singurul care putea şti cum să-i vorbească unei statui. Aflându-se singur cu Isis timp de multe ceasuri, El a început să-Şi pună mâinile pe mine, cu atingeri delicate. Astfel încât Isis a început să vorbească. Când s-a ajuns aici, Thoth avea urechile cele mai fine. După ce Şi-a pus un deget pe piatră, El a ştiut cum să primească răspunsul. (Acesta se afla în calitatea tăcerii. Dar câți au urechi în stare să facă deosebirea dintre o tăcere şi alta?)

Deoarece statuia lui Isis nu avea ochi să plângă, lacrimile puteau să-l curgă numai din sâni. Mai precis, I se umezeau cele două sfârcuri. Thoth Şi-a pus mâinile acolo. În cursul acestei vegheri, El se deprinsese cu formele Ei şi, chiar dacă nu ştia nimic despre cât de catifelată era pielea lui Isis (care cândva era mai fină decât marmura şlefuită), degetele lui Thoth se desfătau pe cremenea aspră. Asemenea multor scribi ce aveau să-l urmeze, El nu se simțea în largul Său când venea vorba de

senzația mătăsoasă a pielii femeilor. Senzația de iritare Îi stimula mintea mai mult. Ori de câte ori se ardea tămâie, plămânii Lui căutau fumul cel mai înțepător – o mică vătămare adusă cărnii Îi sporea capacitatea de a gândi. Drept dovadă, degetele Lui aveau câte o băşicuță ici-colo, unde se frecaseră mai îndelung de piatră.

În timp ce-O cuprindea în brațe, Thoth îşi sprijinea deseori fruntea pe coapsele Ei. Chibzuia la ceea ce voia s-O întrebe şi căuta să formuleze întrebarea cu o asemenea puritate a gândirii, încât ideea să poată pătrunde până în străfundurile tăcute ale cremenei. Atunci, Isis răspundea mai devreme sau mai târziu. Totuşi nu prin cuvinte. Ci Lui îi apăreau nişte imagini în minte, începețoşate la început, uneori însă ceața aceea se risipea şi Thoth vedea răspunsul Ei într-o imagine clară ca lumina zilei.

Bunăoară, atunci când El a întrebat-O dacă dorea să-l revină capul la trup, cremenea nu a transmis minții Lui decât priveliştea unui râu noroios, adică prea noroios pentru o viziune, până când lui Thoth I s-a oferit vederea cum nu se poate mai neplăcută a bucilor lui Seth chiar în toiul defecării. Cremenea îşi exprimase opinia în privința capului.

Vehemența aceasta l-a lăsat pe Thoth descumpănit. Totuşi a încercat să facă în aşa fel ca şirul ideilor să nu-l fie tulburat. El a sugerat că fie şi dacă Ea s-ar putea să nu-Şi mai dorească

propriul chip, poate ar fi satisfăcut-O tot soiul de capete de păsări, de animale, de insecte sau flori.

Răspunsul Ei s-a lăsat aşteptat, dar în cele din urmă El s-a simțit încurajat s-o apuce, în mintea Lui, pe o potecă prin junglă. Thoth, prea sedentar pentru a merge mult pe jos, privea uimit în timp ce păsări şi animale treceau ca fulgerul prin fața ochilor Săi închişi. Nu mai văzuse în viața Lui un ținut atât de înverzit, nici dealuri atât de abrupte. Insecte uriaşe se târau în viziunea Lui, frunze de papirus se legănau. După aceea a zărit coarnele unei gazele, apoi o cobră. La urmă, I-a apărut în față o cireadă de vaci care păştea şi, când s-a apropiat de cireadă, El nu a mai zărit decât o singură vacă. Nu mai vedea nimic decât capul vacii, ce drăgălaş şi blând era capul vacii aceleia, şi atunci Thoth a auzit primul sunet ieşit vreodată dintr-o piatră. Un glas rumegător, plin de miresmele ierbii s-a auzit şi, când El a deschis ochii, cremenea tocmai se preschimba din nou în carne şi Isis se afla în fața Lui în toată frumusețea trupului Ei, întinerită cu câțiva ani după acea întemnițare în piatră. Având din nou cap, Ea purta cornițele mici şi plăcute ale unei vaci minunate. Iar noul nume al lui Isis a fost Hathor.

Thoth nu s-a putut abține să O mângâie. Deşi nu preacurvise niciodată fără măsură – uscată ca fulgul lui Maat Îi fusese pofta trupească –, totuşi acum era aţâţat ca o pisică în călduri. Aşa că Hathor, drept răsplată pentru truda Lui

îndelungată, I-a îngăduit a se frece de Ea. Atingerea cărnii adevărate a pricinuit, oricum, o spărtură în zăgazurile Lui şi El a vomitat, murdărind-O pe-o latură de sus până jos. Ea a fost drăguță şi I-a şters fața, I-a dăruit un sărut cu limba ce-l atârna de-un cot din gură şi a plecat în căutarea fiului Ei.

Căutarea s-a dovedit a nu fi deloc îndelungată. Țipetele lui Horus răsunau prin tot deşertul. Orb, buimac, cu inima bătându-l cu putere, zăcea la umbra unui crâng, lângă un izvor, şi se tânguia cu un glas care Lui i se părea a fi slab, dar care era atât de pur în jalea sa, încât mama Lui Îl auzea de peste văi şi dealuri. Şi, când în cele din urmă Ea s-a apropiat de trupul Lui lipsit de vedere, inima I s-a frânt de milă, de parcă propriul Ei sânge ar fi fost încercat de durerea Lui.

Horus şedea în mijlocul unui câmp de lotus. Acesta se înmulțise din primul lotus care crescuse din ochii Lui, iar acum din frunzele florilor se hrănea o gazelă. Fără să şovăie, Isis a muls lapte de la gazelă. Animalul nu s-a speriat deloc când Zeița s-a apropiat, fiindcă Isis avea capul lui Hathor şi cum era să se sperie o gazelă de o vacă? Într-adevăr, animalul abia dacă a simțit că era muls. Gazela şi-a închipuit că vaca aceea ciudată voia doar să-i prezinte omagiile şi că, sărmana de ea, nu prea ştia cum să înceapă. Apoi, descoperind că ființa aceea nu dorea de la ea nimic altceva decât laptele, gazela (nu există de fapt creatură

mai vanitoasă pe lume decât o gazelă) şi-a proptit o copită din față pe sânul lui Hathor, pentru ca apoi, înspăimântată de propria sa îndrăzneală, s-o rupă brusc la fugă. Hathor s-a apropiat de Horus şi I-a lins fața, spălându-l cu lapte de gazelă găvanele torturate care fuseseră sălaşul vederii Lui. Cu delicatețe, Ea I-a ridicat fâşia de pânză din jurul şalelor pentru ca adierea venind dinspre izvor să-l fie mângâiere pentru părțile ascunse, întocmai aşa cum laptele era un balsam pentru orbitele Lui goale, şi, într-adevăr, briza aceea blândă peste coapse Îi alina golul teribil, acoperit cu cruste de sânge de deasupra nasului. Primind aceste mângâieri, Horus a simțit cum semințele începeau să încolțească acolo unde altădată fuseseră ochii Săi. El se întreba dacă nu cumva Îi crescuseră nişte flori din arcada frunții şi Şi-a ridicat mâna ca să pipăie petalele, dar – sub o cascadă de sânge şi lacrimi, şi de lapte ca mărgăritarele – Şi-a văzut propriile mâini şi a strigat cu glas tare: „Mama M-a iertat”. În clipa următoare, El a văzut ochii luminoşi şi trişti ai lui Hathor şi a simțit mirosul de pământ şi de iarbă al limbii Ei uriaşe care Îi lingea orbitele. Atunci nu a mai putut să spună decât: „Cum aş putea să Mă iert pe Mine Însumi?”.

Ea Şi-a pus un deget pe fruntea Lui pentru a sugera răspunsul: El trebuia să dăruiască tatălui Său tot ce avea El mai de preț. Şi Horus s-a întrebat la ce anume putea să renunțe.

Tocmai în clipa când Îşi punea această întrebare, Şi-a aruncat privirea spre deşert, iar acesta I-a apărut neobişnuit de frumos. Stâncile aveau culoarea trandafirie şi nisipul era o pulbere de aur. Oriunde scânteia lumina pe piatră, El vedea doar nestemate. În fața unei privelişti de o asemenea generozitate, Horus nu a mai stat pe gânduri. „Tată, a spus El, şi dorința Sa era să rostească fiece cuvânt cu demnitate, Eu, Horus, Fiul Tău, Mi-am primit înapoi ochii pentru ca să Ți-i pot oferi Ție.”

Vederea cea nouă a lui Horus s-a întunecat şi pierderea s-a reverberat asemenea unor bucăți de stâncă prăbuşindu-se într-un defileu. Când Şi-a redeschis ochii, vederea Îi revenise, dar ceea ce vedea era cu totul diferit acum. Pentru ochiul Său stâng, toate culorile îşi păstraseră strălucirea. Ochiul Său drept vedea însă doar nuanțe de gri în fiecare piatră. Când privea cu ambii ochi deodată, lumea nu mai apărea nici frumoasă, nici hidoasă, ci echilibrată. Aşa încât El a putut să O vadă pe Isis în toată mândrețea trupului Ei şi să fie şocat de capul Ei lat, de vacă.

„Hai să ne întoarcem”, a spus Ea cu tristețe, şi au luat-o spre casă ținându-se de mână.

— Pot să-ți spun, a zis Menenhetet pe un ton brusc schimbat, că de îndată ce au intrat pe poarta Memphisului, ochii lui Horus au fost supuşi la o nouă încercare, iar modesta istețime a mințit Lui la una chiar mai grea. Osiris a hotărât

că Horus şi Seth trebuiau să se prezinte dinaintea Lui.

Şase

— Obsesia lui Osiris, a remarcat Menenhetet, este de a birui haosul. Aşa se explică de ce, în Khert-Neter, El depune atâta zel în a nimici tot ce e mediocru. Este important ca numai Ka-ul celor mai buni să supravieţuiască în Tărâmul Morţilor. Altminteri, neamul omenesc căruia cerul îi îngăduie intrarea la sine nu se va vesti prin curaj, plăcere, frumuseţe şi înţelepciune. Selecţia severă devine, aşadar, un semn de bună orânduire. Prin urmare, Osiris este tot timpul necruţător faţă de cei prea lipsiţi de merite. Totuşi, El se va arăta întotdeauna îngăduitor atunci când e vorba de încheierea unei înţelegeri între Zei. De vreme ce Ei sunt nemuritori, marele haos poate să dea în clocot în urma unei dispute prelungite. Aşa că Osiris caută să menţină pacea între Ei. Poate că din acest motiv a iertat El atât de multe atunci când Seth şi Horus s-au prezentat în faţa judecăţii Sale.

Menenhetet şi-a înclinat acum capul, parcă spre a mă reîntoarce la iluzia că aş putea să aud povestea fără să-i mai ascult glasul lui.

„Amândoi aţi luptat cu curaj şi aţi suferit mult, Le-a spus Osiris fratelui şi fiului Său. Horus Şi-a pierdut vederea cu care Îşi cerceta viaţa, iar Seth

Şi-a pierdut ochiul dintre coapse. Din îndurarea acestei Judecăți care urmăreşte armonia între Zei, lui Seth I s-au redat bărbățiile, iar lui Horus, ochii. Plecați acum, Amândoi, şi petreceți împreună. Cei care s-au luptat între ei cu ferocitatea unor gladiatori trebuie să se cunoască acum ca prieteni. Împărțiți pe din două meritele bătăliei Voastre. Descoperiți puterea păcii. Mergeți în pace."

Zeii au aclamat. Horus L-a privit pe Seth cu ochiul Său cel bogat şi a văzut patima care se poate înfățişa sub diferite nuanțe de roşu. A găsit că unchiul Lui era superb. S-ar fi putut folosi de ochiul celălalt, dar, de teamă că el I-ar fi dezvăluit unele laturi atât de neplăcute ale unchiului Său, încât s-ar fi simțit îndemnat să nu-l dea ascultare Tatălui Său, s-a mulțumit cu vederea cinstită a ambilor ochi, iar aceştia au văzut multă suferință. Pe tonul cel mai blând şi mai curtenitor, aşadar, Horus L-a invitat pe Seth în tabăra Sa.

„Nu, nepoate, a spus Seth, acolo vom fi mereu înconjurați de lume şi nu vom putea sta de vorbă singuri. Vino în tabăra Mea. Ai Mei au plecat cu toții, aşa că ai să-Mi ții de urât."

Impresionat de vorbele Lui triste, Horus a plecat cu Seth şi au mers alături tot drumul până la tabăra unchiului, şi au tăiat unul dintre mistreții captivi ai Acestuia, şi l-au pus la frigare în prag de seară şi au mâncat carne udând-o din belşug cu vinul stors din strugurii ce creşteau din sângele

hoților măcelăriți. S-au măgulit tot timpul unul pe altul, vorbind fiecare despre marea iscusință în luptă a celuilalt. În cele din urmă, Seth a rostit o alocuțiune închinată spiritului vinului.

„Unii, a spus El, strivesc strugurii într-un teasc de struguri, Eu însă îi pun pe sclavi să calce strugurii cu picioarele. Fiindcă nu există dorință mai mare de a călători ca a sclavului, iar dorința asta îi dă aripi spiritului din struguri. Şi-a ridicat cupa. Vinul Meu Îți stârneşte cheful să faci ce n-ai făcut în viața Ta." Aici Horus a bătut din palme. Apoi au mai închinat un pahar şi au adormit lângă foc.

După un somn zdravăn, Seth s-a trezit cu amintirea erecției Lui din prima zi a bătăliei şi L-a mângâiat pe nepotul Său pe scrot şi L-a gâdilat pe şira spinării, dar Şi-a jurat să se abțină şi să nu meargă mai departe. Jurământ amăgitor. N-ai cum să te potoleşti în privința asta. Seth Şi-a amintit cum falusul Lui fusese gata să pătrundă în măruntaiele nepotului Său şi asta L-a copleşit cu cele mai dulci izuri şi duhori, şi abia Îşi mai putea ține pofta în frâu.

Horus încerca să doarmă mai departe. Picăturile de lapte de gazelă pe care le înghițise Îl cufundaseră în cea mai fericită stare de toleranță şi beatitudine, exact starea potrivită pentru acceptarea câtorva mângâieri. Era, fără pic de îndoială, pe cale să afle cât anume din El Însuşi putea fi pătruns de cel de alături. Ceea ce avea să

dea o frumoasă balanță focurilor Victoriei Sale.

Oricum, Seth tremura tot că se afla atât de aproape de carnea fiului lui Osiris. Seth răcnea ca un porc mistreț. Mirosul bucilor băiatului Îl scotea din minți. O ploaie de înjurături despre laptele lui Isis şi bărbățiile lui Osiris I-a țâşnit din gură cu un vacarm atât de asurzitor amintind de țipetele hoților morți, încât Horus a văzut-O în fața ochilor pe Isis purtând capul lui Hathor şi Şi-a ferit sfincterul şi a prins sămânța în mâna Sa, în timp ce Seth, cu un strigăt orb de jubilare, s-a prăbuşit într-un somn adânc cu sforăituri.

Horus, amețit de cât băuse din vinul hoților peste laptele de gazelă, a uitat pe dată ce se întâmplase. Isis Îi spălase ochii cu prea multă dărnicie. Laptele Îi lăsase o docilitate de imbecil. A pornit-o la întâmplare din tabăra lui Seth, cu mâna udă întinsă înainte, de parcă ar fi ținut nişte perle în ea, şi cu fața luminată de lună. Nu a făcut nicio sută de paşi, când s-a întâlnit cu mama Sa.

Isis aşteptase toată noaptea la marginea taberei lui Seth. Ea cunoştea slăbiciunea soțului Ei atunci când era vorba să arate înțelegere pentru fratele Lui. Umplând lumina lunii cu rugăciunile Ei, Ea Îşi trimitea cuvintele pline de putere în mlaştină ca să se rostogolească precum o ceață peste Seth.

— Dar cât de puțin poate să facă vraja atunci când vrăjitorului îi este inima grea şi plină de teamă, a spus Menenhetet. Primul paradox al magiei, şi cel mai rău, este că e cel mai puțin la

îndemână atunci când avem cea mai disperată nevoie de ea. În noaptea aceea, Isis îşi făcea lucrarea având un cap de vacă, nefiind încă obişnuită cu el. Cum putea Ea să măsoare virulența unui blestem atunci când, în loc să-Şi umfle o nară delicată, Ea trebuia acum să-Şi răsucească un nas cât ditamai botul? Cu asemenea instrumente nefamiliare, întrebarea e dacă Ea era în stare să influențeze ceva în noaptea aceea, cel puțin până în clipa când a reuşit. Cum-necum, a reuşit. Ce altă explicație, a spus Menenhetet, pentru prostia lui Seth atât de vădită, guiț, guiț, de a se lăsa pradă somnului fără a şti că sămânța I-a rămas în mâna duşmanului Său? Îți vine să crezi aşa ceva? El visa că sămânța Lui lua cunoştință de toate ungherele tainice ale viscerelor lui Horus. Te asigur că Seth sforăia în aşteptarea răguşită a orgiilor de posedare din anii ce aveau să vină. El era convins că Horus nu mai putea să țină de-acum niciun secret pe care I l-ar fi împărtăşit Osiris. Vise plăcute! a zis Menenhetet. Isis a aruncat o privire către mâna fiului Ei şi a exclamat: „Sămânța lui Seth e densă ca laptele de argint", şi tot ce provenea de la Seth şi se adunase în palma lui Horus era acum greu şi strălucitor ca luna. Argintul acela lichid a devenit primul nostru glob cu mercur, nimic mai mult (şi nimic mai puțin) decât o distilare a sămânței lui Seth. Isis, care Îşi recăpătase pe deplin înțelepciunea, L-a îndemnat pe Horus să arunce acel strop de mercur

în mlaştină, chiar dacă fiecare buruiană din smârcuri avea să fie otrăvită. Drept urmare, egiptenii noştri de baştină, mâncând carnea animalelor care păşteau acele buruieni, au ajuns, în ce priveşte voința lor, să fie la fel de lipsiți de fermitate ca şi mercurul, şi astfel am decăzut de la o națiune măreață la una lipsită de caracter, chiar aşa, orice slobozire a Zeilor noştri, care nu a rămas în trupul altuia, înseamnă naşterea unei noi boli. Mult din Maat se află în acest principiu neabătut. Altfel, Zeii Şi-ar putea arunca sămânța pretutindeni.

Menenhetet şi-a tras sufletul şi a zâmbit:

— Fii sigur că atunci când Horus a aruncat laptele de argint în mlaştină, acesta I-a jupuit toată pielea de pe mână. Isis I-a dăruit o palmă nouă, frecându-i carnea dureroasă a degetelor în licoarea dintre coapsele Ei, iar aceasta s-a dovedit a fi la fel de binefăcătoare ca laptele gazelei, chiar dacă nu vom insista asupra unei astfel de mângâieri. De fapt, pomenesc de acest gest doar pentru a te asigura că Horus era atât de excitat de catifelarea noii sale pieli, încât s-a slobozit de îndată în palmă, şi această revărsare, după cum I-a spus imediat mama Sa, avea să se dovedească a fi prețioasă peste puțină vreme.

Menenhetet a dat din cap, tocmai în timp ce eu vedeam cum Isis Îl conducea pe Horus înapoi la tabăra lui Seth. Trecând peste trupul Lui sforăitor, plin de vise carnale şi grosolane, Ei s-au aventurat

în grădina unde lăptucile creşteau acum din abundenţă. Horus a asigurat-O pe Isis că, în timpul ospăţului cu carne de mistreţ, Seth Îşi vâra des în gură câte o căpăţână din acele lăptuci ţi, aproape înecându-se, cu ochii ieşiţi din orbite, cu fălcile mai mai să I se scrântească, muşca frunzele înghiţindu-le pe nemestecate. („Nimeni, a spus Horus, nu poate să mănânce lăptuci în felul în care o face Seth.”) Acum, la un semn al lui Isis, El Şi-a împrăştiat sămânţa din palmă peste tot câmpul şi aceasta a căzut în multe firicele care scoteau nişte sunete abia auzite, alcătuind o muzică stranie. Acele lungi fire lichide vibrau de viaţa a tot ce era viu, cu alte cuvinte, de toate tulburările războaielor viitoare, chiar şi de chemările cornilor şi trâmbiţelor în care nu se suflase încă. Un suspin de muzică ajungea până la Isis şi Horus dinspre marginea câmpului, era însă doar şoapta abia auzită pe care o scoteau picioruşele unei armate de păianjeni care părăseau grădina după invazia firelor lui Horus peste pânzele lor. Ce strălucire avea luna! În drumul spre casă, Isis I-a cântat cântece de leagăn lui Horus.

— E limpede, a spus Menenhetet, că maturizarea Lui s-a făcut în salturi, însă două evenimente s-au petrecut către dimineaţă. Seth s-a trezit şi a înfulecat mai multe lăptuci, iar Horus a devenit amantul lui Isis.

Când a văzut cât interes mi-a stârnit remarca

lui, străbunicul a ridicat o mână.

— Despre idila asta voi mai vorbi nițel, dar numai după ce am isprăvit. Deocamdată, e de-ajuns să ştim că Horus era cuminte spre dimineață, iar Seth se foia în patul Său cu toată fala unuia care a făcut o cucerire noaptea trecută. Între coapsele Lui simțea mirosul de ruşine al bucilor lui Horus, iar asta se îmbina de minune cu propria Sa mândrie. Aşa că Seth Îşi făcea planuri mari. Mai înainte ca Ra să se ridice la înălțimea deplină a amiezii, Seth I-a invitat pe Zei la o adunare.

Adunați în grabă şi curioşi din cale-afară, Ei au ascultat o cuvântare pătrunzătoare. Seth Îşi pusese un veşmânt de un roşu mai strălucitor decât al pielii Lui şi, pe un ton înflăcărat, a grăit: „În ziua când Horus şi cu Mine ne-am înfruntat în luptă, victoria ar fi trebuit să-Mi aparțină. Capul Lui era în noroi. Dar, folosindu-se de degetul Meu mare, cel pe care-l pierdusem, El mi-a scăpat din strânsoare – o şmecherie învățată de la mama Lui. Sângele Lui e ca laptele maică-Sii. Începând din clipa aceea, nu a mai rămas nicio încercare nefurată. Ați văzut şi Voi. Ieri, Tatăl Său – care pretinde a fi judecătorul Meu – Ne-a poruncit să mergem să petrecem împreună. Aşa am şi făcut. Aşa cum Vă spun, Eu sunt învingătorul. Fiindcă, în timpul nopții, am călărit glorios pe spinarea Lui şi eram uriaş precum copacul ce creşte dintr-o nucă. Talazul care s-a ridicat din şalele Mele a fost

deşertat în infamul orificiu dinapoi al băiatului Horus care stătea întins lângă Mine. Îmi îngădui să spun că behăia ca o oaie şi gângurea ca un porumbel. L-am posedat pe de-a-ntregul. Aşadar, Vă spun: Nu-L faceți Stăpânul Celor Vii, ori am să-l fur câte un secret de fiecare dată când am să pătrund în măruntaiele Lui. Cel mai bine e atunci când puterile cele mari sunt date celor puternici. Pe Horus lăsați-Mi-L Mie ca ajutor. Şalele Lui sunt slabe".

Seth se aştepta ca Horus să atace şi era pregătit. Horus, însă, Şi-a dat doar capul pe spate şi a râs. Judecătorilor, El Le-a spus: „Am ascultat cu bunăvoință şi cu inima uşoară. Unchiul Meu este o sfrijitură şi numai gura e de El. Cârâie ca o pasăre. Minte. Eu sunt Cel care s-a ostenit să-Şi facă drum prin crăpătura Lui veştejită, şi am făcut-o pentru că nu aveam nimic mai bun de făcut. Încercați şi voi, judecătorii Mei, să ascultați o noapte întreagă băşinile unchiului Meu. Mărturisesc acum că mai bine îmi repezeam lancea într-un smârc. Moşnegii sunt ființe murdare".

Cât de multe a învățat Horus în noaptea aceea petrecută cu Isis! Uleiul dintre coapsele Ei trebuie să-l fi dăruit mai mult decât laptele gazelei. Seth nu a mai avut loc de întors. El şi-a tras spada din teacă. Horus, agil, s-a azvârlit într-o parte şi, la un semn din partea lui Osiris, ostaşii curții L-au imobilizat pe Seth.

Cu un glas puternic şi limpede, Horus a spus: „Rog ca Zeii să ceară ca dovadă sămânța Noastră din noaptea trecută. Sămânța să arate Cine spune adevărul”. Seth a fost de acord neîntârziat, odată cu ceilalți, iar lui Thoth I s-a poruncit să se pună între împricinați. „Aşază-Ți mâinile pe fesele lui Horus, a poruncit Osiris, şi cere-i vocii care se află în sămânța lui Seth să se dezvăluie.” Vocea lui Osiris Însuşi era cam neîncrezătoare. El se îndoia de fiul Său.

„Mă adresez, a spus Thoth, acestei sămânțe a lui Seth. Spune-Ne unde te afli. Vorbeşte din locul unde te afli.” Din depărtare, din mlaştini, s-a auzit o bolboroseală puternică şi grea de mercur. Tot mirosul pestilențial al buruienilor năpădise văzduhul, iar Zeii şopteau că sămânța lui Seth – ce scârboşenie! — trebuie să fi fost slobozită în mlaştină.

Apoi Thoth Şi-a pus mâinile pe şoldurile lui Seth, adică atât cât a îndrăznit, fiindcă Seth se zbătea furios, dar Thoth a respectat procedura şi s-a adresat cu aceleaşi cuvinte sămânței lui Horus. Oare avea să apară? O voce şi-a luat zborul chiar dintre fesele lui Seth. Era ca un vânt împlinit, cu mirosuri suave, şi vocea a spus: „Eu sunt transformarea sămânței lui Horus”. Vântul acela avea un miros suav de lăptuci. Zeii hohoteau de râs. Fiindcă acum ştiau că Horus Îl sodomizase pe Seth.

Povestea nu s-ar fi încheiat aici şi Seth ar fi

putut să pună la cale o altă răzbunare, însă, la întoarcerea Sa în tabără, El a aflat că era gravid. Un Zeu poate să zămislească un copil prin intermediul gurii sau al anusului, dar, dacă noi ştim că în cazul de faţă se petrecuse pe calea gurii, Seth nu ştia asta. Nefericită sarcină! Creatura s-a născut pe jumătate bărbat, pe jumătate femeie, şi curând a murit sufocată în timp ce încerca să facă amor cu Sine Însăşi. Seth încă slujeşte ca Stăpân al Fulgerului şi Zeu al Tunetului, dar e cum nu se poate mai zăpăcit, un zeu greoi şi aproape imobil, care nu mai e sigur dacă El a spus adevărul sau dacă nu cumva a fost, într-adevăr, sodomizat. Aşadar, acum e nebun. Pentru un Zeu, e mult mai dificil să cunoască pacea sufletească decât pentru un om.

Menenhetet a oftat. Cu un simţ al mişcării la fel de precaut şi de concentrat ca al unei babe care-ar desface o cârpă legată cu şapte noduri, el s-a ridicat, mişcare cu mişcare, dezdoindu-şi încheieturile dintr-una într-alta printr-o serie de gesturi înainte şi înapoi, până când a ajuns să stea drept pe picioare.

— Eşti gata? m-a întrebat el.

— Încă nu mi-ai vorbit despre idila dintre Isis şi Horus.

— Nici nu s-ar cădea s-o fac. Ei încă se numără printre Zeii cei mai puternici.

— Totuşi trebuie să ştiu mai multe. Ce fac dacă întâlnesc un Zeu în Tărâmul Morţilor?

— N-ai să întâlneşti. Ei trăiesc în locurile cele mai înalte. Nu poți cunoaşte un Zeu dacă încă nu ai văzut un munte măreț. Menenhetet a mai oftat o dată. Am să-ți spun că Isis şi Horus au avut o idilă îndelungată. Şi încă o mai au. Îți spun în şoaptă că această coabitare cu fiul Ei e felul Ei de a-Şi arăta fidelitatea față de Osiris. Aşa că El este liniştit şi Îi binecuvântează. Fapta Ei nu aduce vreo ştirbire onoarei Lui, ci păstrează statornicia familiei. Iar relația amoroasă I-a dăruit lui Horus multă înțelepciune, de care El are nevoie ca Stăpân al Celor Vii. Ea I-a dăruit şi lui Isis mai multă satisfacție decât cea la care se poate aştepta pe bună dreptate o Zeiță cu cap de vacă atunci când se împreunează cu un şoim. Căci înfățişarea acestei păsări aprige este cea pe care Şi-a ales-o Horus pentru Sine. Acum El nu mai are de ce să se teamă pentru slăbiciunea picioarelor Sale şi fiecare Faraon Îi venerează aripile. Pot spune că Zeul Horus, la maturitate, nu seamănă deloc cu băiatul care a fost, şi că El a ajuns să fie la fel de măreț ca Tatăl Său.

Acum străbunicul s-a aplecat spre mine.

— E vremea s-o pornim la drum prin Khert-Neter, a spus el. Eşti gata?

Eu simțeam o teamă copilărească față de orice forță aflată dincolo de uşa acelui mormânt. Dar nu aveam încotro şi am dat din cap în semn de încuviințare.

Când am ieşit în noapte, Menenhetet a bătut din

palme. Fără îndoială, el voia să marcheze sfârşitul unei vrăji şi începutul alteia. Am aşteptat, dar tot ce se putea remarca era duhoarea respirației lui. Ne aflam din nou pe aleea noastră din Necropolă.

III
Cartea Copilului

Unu

Drumul nostru ne-a dus înapoi la Piramida lui Khufu. N-aş fi putut spune că mă simțeam liniştit. Teama de tot ce avea să urmeze mă apăsa ca o lespede de piatră, iar vederea Marii Piramide nu mi-a potolit zbuciumul. Cu fiece pas al lui Menenhetet, mă simțeam şi mai nenorocit, deoarece el mergea înaintea mea cu mersul grăbit al unuia care ar căuta să scape de un miros urât, şi mi-am amintit de jefuitorul de morminte care a luat-o la fugă când m-am apropiat de uşa mormântului meu. Îi fusese silă de respirația mea chiar în clipele când eu i-o detestam pe a lui – un semn că nenorocitul se afla într-un alt tărâm decât al meu. Dar dacă lucrul ăsta era adevărat, ce concluzie trebuia să trag în ceea ce ne priveşte pe Menenhetet şi pe mine însumi?

Să fie oare Khaibit-ul meu? Era un gând care putea să aibă un ecou! Umbra mea? Există oare ființe mai nepotrivite între ele decât Khaibit-ul şi Ka-ul? Ka-ul putea să rămână ultimul biet mijloc

al cuiva de a continua să existe, dar el nu putea duce greutatea unei memorii mai bogate. Khaibit-ul, oricum, ştia tot ceea ce ți se întâmplase. Aşa că el putea să deformeze lucrurile pe care şi le amintea Ka-ul. Un instrument al răului!

Convingerea asta cum că Menenhetet era Umbra mea a pus stăpânire pe mine cu atâta forță, încât era cât pe-aci să-l întreb: „Eşti cumva Khaibit-ul lui Menenhetet Doi?”, însă nu am făcut-o, de teamă că el ar fi putut să mă zăpăcească şi mai mult printr-o remarcă de genul: „Nu, tu eşti Ka-ul lui Menenhetet Unu, iar eu sunt Khaibit-ul”.

Aşa că nu am vorbit, continuând doar să mă mişc în urma sa în ritmul acela alert. Trebuie spus că se deplasa ca şi când era călăuza mea, înfăşurat bine în veşmântul său alb pentru a se feri de atingeri accidentale de cerşetori sau lilieci, da, totul în atitudinea lui vorbea despre un slujitor care îşi conduce musafirul şi care nu suportă nicio întâlnire care să-l întârzie în drum. Chiar în momentul când ieşeam din Necropolă, la poartă stătea un bărbat cu palma întinsă, o palmă de cerşetor cu toate degetele lipsă. Fără să-şi încetinească mersul, Menenhetet l-a pocnit zdravăn cu palma peste braț, dând de înțeles că nu avea să îngăduie nicio apropiere. Într-adevăr, omul s-a tras înapoi speriat la trecerea noastră, şi mi-am dat seama că eu trebuie să fi arătat ca un nobil în ochii lui.

Dar până în clipa aceea nu mă preocupase îmbrăcămintea pe care o purtam. Oare când s-a întâmplat să port pentru prima oară acel veşmânt cu falduri de un alb imaculat, platoşa aceea bătută cu pietre scumpe? Mi-am adus aminte de o plimbare pe malul Nilului şi de o mulțime de oameni făcând plecăciuni în fața mea. Scena era cât se poate de limpede pentru a fi credibilă, iar plăcerea mea de atunci nu se deosebea cu mult de satisfacția pe care tocmai o încercasem în fața respectului arătat de acel cerşetor. Deşi încălzit de astfel de semne, starea mea sufletească s-a înrăutățit destul de repede de îndată ce am început să reflectez asupra remarcilor străbunicului meu în legătură cu Horus şi Seth, fiindcă trebuia să presupun că Menenhetet, dacă se ivea ocazia, avea să încerce – să nu ne ferim de cuvinte – să mă sodomizeze. Calmul şi siguranța de sine ale bătrânului cum că ar fi putut duce la capăt o asemenea ispravă mă puneau pe gânduri.

Nu-mi dădeam încă seama dacă nu cumva era doar un ins ridicol. La urma urmei, muşchii şalelor mele vorbeau despre mândrie – la spatele *meu,* totul era intact. Chiar în timp ce mergeam, mi-am pipăit uşurel brațele şi gambele şi m-am liniştit. Puterile mele or fi fost cam a şaptea parte din ceea ce fuseseră cândva, dar tot nu vedeam cum bătrânul acela scârbos ar fi putut fi primul care să mă posede carnal. Îmi aminteam cum prietenii mei şi eu însumi ne consideram virgini în

relația cu alți bărbați până când vreun camarad se dovedea a fi destul de brav pentru a ne înşfăca pe la spate. Desigur, odată ce trupul ți-a fost penetrat de un altul, te aflai la o mare răscruce. Un aristocrat îşi permitea să fie folosit în felul acela o singură dată, ca şi cum, zău aşa, am fi avut de oferit o singură floare regească. Noi eram hotărâți ca nimeni, dacă nu era o persoană admirată în toate cele, să nu poată nici măcar să încerce să ne seducă. Unii dintre noi şi-au păstrat această castitate ani întregi. Lucrul ăsta putea să devină un viciu. Puteai să ajungi un fel de fată bătrână care a aşteptat prea multă vreme, aşa că e vulnerabilă în fața primului mârlan care apare. Balanța lui Maat stă în felul cum alegi.

Mă întrebam chiar dacă nu cumva fusesem unul dintre cei care aşteptaseră vreme prea îndelungată. Ce oroare – posibilitatea ca Menenhetet Unu să fie primul. Nu, e de neconceput, m-am gândit, nu, în timp ce-l priveam mergând în fața mea cu paşi lipăiți de bătrân, cu capul acoperit ca să se apere de frig, deşi era o seară călduroasă. Cu toate că nu se mişca întocmai ca un bătrân.

Eram neliniştit. Ne aflam acum aproape de poalele Piramidei lui Khufu şi, ca şi cum reținerea mea de a merge mai departe era vădită, Menenhetet s-a oprit să-şi tragă sufletul şi a început să vorbească din nou, deşi mai că nu auzeam ce spune. Respirația i se contopea cu a

mea. Nu ştiu ce mirosuri adulmeca el din gâtlejul meu, dar mie mi s-a părut că am intrat într-un nor de urină opărită. Era ca o peşteră cu lilieci – o călăuză fără cusur către putreziciunile Duadului. Cu toate că îi înduram miasmele, am fost scutit de cele mai grele dintre ele. Respirația lui era acum suportabilă şi nu duhnea cu mult mai rău decât damful de usturoi vechi şi de dinți stricați.

— Intrarea obişnuită în Duad, a spus el, în timp ce tremura în lumina caldă a lunii, este departe, dincolo de Prima Cataractă – un drum lung, şi noi nu pe el o vom apuca. Ci vom intra trecând printr-o peşteră care se află în cer.

Nu aş fi înțeles în veci aceste ultime cuvinte dacă Piramida nu ar fi fost acolo, în fața noastră, dar, în lumina lunii, acele pante de calcar aveau o strălucire vie ca a marmurei, iar contururile lor aveau o nuanță închisă, de catifea. Mi-am amintit de camera lui Khufu din centrul acestei Mari Piramide. Aceea să fie oare peştera din cer prin care fusesem odată gata să intru în Duad, şi încă neînsoțit? O luasem cumva în direcția greşită? Dar nu aveam deloc chef de astfel de întrebări.

În acest timp, Menenhetet vorbea despre nişte lucruri atât de banale, încât abia de-l mai auzeam. Ceva despre un sclav evreu pe care îl avusese şi despre nişte obiceiuri ciudate la evrei.

— Sunt nebuni, spunea Menenhetet, şi sunt fericiți să rămână păstori. Cel mai minunat lucru pentru ei este să stea de vorbă cu ei înşişi pe

dealuri. Cu toate că am observat că popoarele barbare, la fel ca animalele, trăiesc mai aproape de Zeii lor decât noi de ai noştri. De pildă – a spus el, şi într-adevăr glasul lui îmi alina slăbiciunea trupului –, îmi amintesc limbajul ciudat al acelui sclav evreu. La început, am crezut că erau doar vorbe rostite de un imbecil, deoarece el nu părea să aibă habar despre ieri sau mâine în ceea ce spunea. Cu toate acestea, trebuie să fi avut o sută de cuvinte pentru *a tăia* şi folosea unul pentru a spinteca tulpinile de trestie, altul pentru a tăia carne sau păsări şi pentru diferite feluri de fructe, fără să mai pomenesc de doborârea unui copac sau despre retezarea unei mâini, nu e deloc prostesc dacă te gândeşti că tot ceea ce tăiem are un spirit de care e despărțit brusc.

O vorbă potrivită ajută la ispăşirea durerii. Nu, a meditat Menenhetet, noi n-am dori deloc să ne trimitem toți dușmanii pe lumea cealaltă cu același strigăt. Aşadar, varietatea acelor cuvinte m-a îndemnat să studiez limbajul păstorului şi am început să observ nişte enigme în limba lui. Am descoperit că evreii trăiesc cu ceea ce se află în fața lor clipă de clipă – cuvintele lor reflectă pur şi simplu situația prezentă. „Eu mănânc”, spun ei. Simplu! Însă atunci când vor să vorbească despre ceva ce nu se află acum în fața lor, ei bine, nu-ți poți da seama (decât dacă cunoşti şmecheriile limbajului) dacă ei vorbesc despre ceva trecut sau despre ceva care urmează să vină. Pare a fi același

lucru, în felul în care îl spun ei. Ei îți spun, de pildă: „Eu am mâncat”, şi nu vei şti dacă au terminat de mâncat sau dacă se vor apuca de mâncat în scurt timp, şi nu vei şti decât dacă asculți destul de atent ca să-ți dai seama că ei au spus în realitate *„Şi* eu am mâncat”. Asta înseamnă: „ei *vor* mânca”. Ei ştiu cât de ciudat poate fi timpul! Şi încă pe limbile lor groase! Închipuie-ți! Cum putem fi siguri că ceea ce spunem că vom face mâine nu s-a petrecut în realitate ieri, deşi nu ne aducem bine aminte, deoarece s-a întâmplat în vis. Aşa că, a spus Menenhetet, atingându-mă uşor pe umăr, să nu te simți prea slab în fața celor ce urmează să se întâmple. E posibil ca ele să ți se fi întâmplat deja. Da, iubite fiu al iubitei mele nepoate, Hathfertiti, spaima ta poate să aibă mai multă demnitate decât ştii tu. Ea poate că ține de remuşcările pentru trecutul tău, mai degrabă decât să-ți vorbească de nişte chinuri de neîndurat ce urmează să vină.

Atunci, într-adevăr, am simțit o uşurare. Lungul lui discurs a reuşit să mă liniştească şi iarăşi am simțit ceva ce aducea cu un sentiment frumos față de bătrân, datorat acestei neaşteptate manifestări de bunătate.

Apoi, cum luna trecuse de vârful Piramidei lui Khufu, Menenhetet şi-a ridicat cu delicatețe mâna şi am rămas mut în fața frumuseții acelei lumini albe care se revărsa asupra noastră de pe

povârnişul triunghiular. Menenhetet a vorbit pe tonul cel mai liniştit, ca şi cum cel mai mic tremur din glasul său ar fi putut tulbura puritatea luminii:

— Divina Piramidă, a spus el în şoaptă, este copia exactă a Primei Coline pe care Temu a scos-o la iveală din Apele Celeste. Aşadar, ea este mormântul care cuprinde toate celelalte morminte. După intrarea în Piramidă, vei coborî în şuvoiul Duadului.

Şi în timp ce priveam la povârnişul măreț din fața noastră, neted ca o foaie de papirus în lumina lunii şi vast în ochii mei ca întinderile deşertului, m-am întrebat cum am putea să pătrundem înăuntru. Îmbinările dintre marile blocuri de calcar erau cu siguranță mai înguste decât două degete alăturate. Dar aşteptarea mea nu a durat mult. Menenhetet a făcut ultima sută de paşi până la bază şi acolo şi-a aruncat capul pe spate şi a scos un strigăt cum nu mai auzisem vreodată, nu trilul prelung al unei păsări, nici urletul misterios al unei fiare sălbatice, ci o voce stridentă în miezul ei ca țipătul ascuțit al unui liliac, şi o lespede de piatră de pe povârnişul de deasupra noastră s-a răsucit în balamalele sale ca o uşă.

— A sosit clipa, mi-a spus el şi, cu o agilitate surprinzătoare, bătrânul a început să urce panta.

L-am urmat, aşteptându-mă să-mi pierd suflul din cauza efortului; teamă însă nu simțeam. Aşa cum un copil încearcă mai puțină groază înainte

de răsăritul soarelui decât un bărbat matur.

Intram cumva acolo într-un moment când moartea putea să mi se pară un lucru cât se poate de firesc? Ştiu că în clipa când am pătruns prin deschizătură în Piramidă, în aer s-a petrecut o schimbare. Dacă aş fi fost orb, auzul mi-ar fi spus că păşeam într-un alt tărâm. Am ascultat o linişte delicată, aproape ca tremurul neauzit al aripilor unei păsărele. Era o linişte încărcată de tăcerea solemnă din orice templu, precum şi ecoul stins al fiecărui animal sacrificat pe piatra altarului. Am revăzut aburul uşor care se ridică din animalul muribund, picurul sângelui său aducând pace aceluiaşi aer care tocmai fusese tulburat de uciderea animalului. Dacă noi am rănit cumva piatra prin intrarea noastră, ecoul paşilor noştri pe sub bolțile acelea avea să potolească orice dezordine.

Am coborât de-a lungul unei galerii în beznă, apoi printr-un tunel scund care ne-a silit să mergem încovoiați, în fața noastră se auzeau şobolanii zbughind-o din loc şi un foşgăit de gângănii, în timp ce liliecii zburau atât de aproape, încât mai că auzeam panica din creierul lor.

Treptat, aceste tulburări au încetat şi ele. Pe când înaintam, ne a învăluit o senzație de pace grea ca apa umflată şi uleioasă a Nilului în vremea revărsării, şi mă aşteptam ca din clipă în clipă să se deschidă un spațiu mai larg în fața mea, şi, într-adevăr, după mea zece paşi, am intrat într-o

galerie înaltă şi îngustă. După chițăitul liliecilor, am presupus că tavanul trebuie să se fi aflat la o înălțime de vreo treizeci de picioare, iar galeria era întunecoasă.

Cu toate acestea, puteam zări lumină în jurul meu. Nu vedeam nimic, dar înăuntrul spiritului meu era atâta lumină, că mi-am putut aminti cum, odată, într-o zi anume din copilăria mea, pluteam la vale pe Nil împreună cu părinții mei, într-o ambarcațiune, sub un cer cu o lumină a soarelui atât de strălucitoare, că gândurile mele păreau expuse la soare, parcă întreaga mea ființă se afla într-o barcă de aur plutind într-o lumină aurie. Mama şi tata mă luaseră cu ei în vizită la Faraon, iar eu eram cum nu se poate mai însuflețit de plăcerea mădularelor mele, şi îmi amintesc până şi culoarea de şofran a robei pe care o purtam. În dimineața aceea, erau privelişti care puteau să-ți strice vederea şi să-ți strâmbe nasul – hoitul unui câine putrezea pe malul fluviului –, dar ziua începuse strălucit şi fiecare împingere a prăjinii barcagiului îmi aducea pace în suflet, întocmai aşa cum sunetul de-acum al paşilor noştri prin tunel acoperea foşnetul gângăniilor şi al liliecilor.

În momentul acela, Menenhetet m-a luat de mână şi am băgat de seamă că respirația străbunicului meu era parfumată; aerul pe care el îl dădea afară din plămâni trebuie să se fi împărtăşit din îmbătarea luminii mele lăuntrice.

Ceva din pacea acelei dimineți de demult persista în căldura palmei lui, ca şi cum am fi împărtăşit loialitatea cărnii familiei, dar curând, dată fiind îngustimea acelui pasaj care făcea ca mersul unul pe lângă altul să fie incomod, el a fost nevoit să-şi desprindă mâna. Cum înaintam prin întuneric, scăldat în lumina din spatele ochilor mei, mi se părea că treceam prin vâlcele de arşiță şi de frig, aerul acum se strângea într-o pungă de răcoare precum golul unui mormânt, pentru ca, după alți cinci paşi, să mă aflu iarăşi în noaptea egipteană înmiresmată, respirând parfumul cald pe care îl simțisem mai întâi în răsuflarea străbunicului meu, o mireasmă ce părea să nu vină atât de la el, ci să iasă din piatra ca atare, până când am început să mi se pară că, în loc să ne urmăm drumul urcând o pantă îngustă şi abruptă, mai degrabă ne mişcam în zigzag, de la un cort la altul, printr-un misterios bazar, şi că în fiecare cort locuia o prezență pură închisă în sine. Nu trebuia decât să fii puțin atent şi mintea ta ar fi absorbit înțelepciunea în mod firesc, aşa cum o plantă aromatică îşi eliberează esența în apa unei infuzii. Îmbătat de lumina aceea şi asaltat de arome, am început să simt că nu mă mai mişcam cu ajutorul trupului, ci alunecam purtat de o barcă. Deşi puteam să-mi întind un braț într-o parte sau alta şi să simt prin pipăit că pereții erau acolo, totuşi mă simțeam mai aproape de Nilul din acea zi aurie pe care mi-o aminteam din copilăria mea, sau, mai

degrabă, aflat parcă într-o mare confuzie, precum evreul care nu putea să separe ceea ce urma să vină de tot ceea ce e posibil ca el să fi visat, aveam impresia că fluviul spăla pardoseala şi că pereţii erau malurile lui şi că eu mă aflam iarăşi pe Nil, întocmai ca în ziua aceea cu soare strălucitor, când şedeam tolănit pe perne îmbrăcate într-o ţesătură de un galben mai viu decât şofranul veşmântului meu. O broderie fină cu fir de argint mă gâdila intim sub şezut, astfel încât, fără să observe părinţii mei, încercam să-mi frec pielea fragedă a feselor de firele acelea de argint răsucite – o plăcere nevinovată, dat fiind că nu aveam decât şase ani.

Părinţii mei stăteau de vorbă. Ceea ce-şi spuneau îi lăsa de multe ori cu o grimasă pe buze (deoarece îmi amintesc cât de nesinceri erau adesea unul faţă de celălalt) şi arcul cuvintelor lor trebuie să fi călătorit împreună cu noi pe meandrele Nilului, plutind în lumina aurie pe apele cafenii ale fluviului, iar noi treceam pe lângă maluri înverzite sau pline de mâl auriu, chiar şi incrustaţiile cu aur pe lemnul de cedru al jilţurilor noastre minunate călătoreau împreună cu mine în arcul cuvintelor lor şi mama vorbea, îmi amintesc, despre un taur sacru (îi auzeam glasul chiar şi acum, când stăteam cu mâinile pe peretele acelei galerii de piatră, la fel de aproape de mine ca un palmier pe care l-ai fi putut atinge pe mal), iar glasul ei nu era unul obişnuit, ci plin de

impulsurile tuturor instinctelor senzuale, profund ca glasul unui bărbat, dar purtând în el rezonanțe tandre şi misterioase. Era de-ajuns să fredoneze un crâmpei de melodie cu glasul acela, de pilda doar atât: „Cârja şi biciul Faraonului Ptah-nem-hotep”, şi îmi simțeam inima adumbrită precum culorile unui trandafir negru.

Tata rareori dădea vreo replică la ceea ce spunea ea. Schimbul de cuvinte între el şi mama nu intra în practica lor obişnuită, iar acum erau împreună din motive excelente, dar separate – răspundeau fiecare în parte unei invitații din partea aceluiaşi Ptah-nem-hotep, Ramses Nouă al nostru, tata făcând un drum care pentru el se repeta aproape zilnic, iar mama aflându-se într-una dintre rarele ei vizite, cu toate că, gândindu-mă la asta acum, nu ştiam pe atunci de ce, dată fiind frumusețea ei, nu se ducea mai des în vizită la Faraon. Dar cinismul unui asemenea gând atât de departe de înțelegerea unui băiat de şase ani – s-a dovedit a fi suficient pentru a risipi amintirea. Mintea îmi stătea iarăşi la urcuşul galeriei şi am încetat să mai trăiesc din amintirea acelei zile şi nu am mai plutit în cuprinsul ei.

Menenhetet m-a condus acum la o firidă scobită în unul dintre pereți. Deoarece încă aveam, într-o oarecare măsură, senzația că mă aflam într-o ambarcațiune, ea nu se deosebea mult de impresia că pluteam într-un port pe o noapte întunecoasă.

Prezența luminii din trupul meu dispăruse, desigur. Atunci am scos o exclamație. În fața mea era o apă ce-mi ajungea până la brâu. Puteam să văd în apa aceea o stea – oare pardoseala ajunsese să-mi fie cer? Am simțit un fior limpede, ca şi cum aş fi căzut într-un hău, totuşi fără să mă zdrobesc; fiorul a trecut şi mi-am dat seama că priveam într-un vas mare cu apă, iar steaua era doar o răsfrângere. Cerul era departe, încă departe! Menenhetet mă condusese doar până într-un loc din Piramidă unde o rază de lumină cobora la noi pieziş din cer. Când m-am uitat acum cu atenție în sus, am putut vedea steaua în deschizătura de deasupra. Chiar în timp ce priveam, ea se mişca dinspre centru. În răstimpul cât am stat să observ lucrul acesta, steaua se deplasase îndeajuns cât să-şi schimbe poziția în apă cu un lat de palmă. Era uimitor faptul că Menenhetet m-a condus la locul reflexiei exact în momentul când lumina stelei se afla în centrul vasului.

— Steaua nu a mai fost văzută în locul ăsta de trei sute şaptezeci şi doi de ani, mi-a spus el acum. Avem o noapte să stăm cu toții şi să ne punem întrebări, a mai spus el şi, dintr-un motiv sau altul, acest gând pios a acționat ca un stimul în şalele mele, şi gâdilătura unei nemaipomenite anticipări mi-a apărut la rădăcina şirei spinării şi s-a încolăcit în sus ca fumul de tămâie. Vorbele unui descântec mi-au venit pe buze, de unde, nu ştiu, dar am rostit cu glas tare:

— Faraonul ia sângele preaiubitului Său şi îl plantează la lumina soarelui. Ceea ce creşte din pământ, m-am auzit spunând, este binecuvântata plantă a papirusului, şi sub mâinile oamenilor ea devine un ogor pentru scribi. Iar ei îşi plantează mesajele pe acest ogor. Toate plantele de papirus vieţuiesc în larma tuturor scrierilor care vor străbate acest ogor asemenea unor care de luptă, totuşi ogorul îşi mai aminteşte de un mal de apă curgătoare şi atunci fiece floare îmbobocită este o gură şi fiece frunză o limbă de miere.

Am văzut iarăşi Nilul, şi arşiţe se ridicau din apatia fluviului.

Descântecul acela, rod al unor impulsuri ciudate, aşa cum cunoscusem întotdeauna, fiindcă nu auzisem în viaţa mea cuvintele, au generat o putere suficientă pentru a readuce în mine lumina aurie a Nilului. Atunci am spus: „Papirusul e o plantă de care crocodililor le e scârbă”, şi am avut un moment de bucurie copilărească, luminoasă ca plăcerea de demult de a stropi florile cu jetul auriu al urinei mele, şi, limpede ca ziua aceea, am văzut totodată fluturarea de aripi a unei păsăruici care ciugulea viermi de apă aciuaţi în gura unui crocodil, da, am văzut fiara împlătoşată pe malurile noroioase, cu gura deschisă, lenevind bine dispusă în timp ce mica pasăre îi curăţa dinţii, un cuplu neverosimil, dar caracterul domestic al scenei rezida în mişcarea de evantai a aripilor ei şi în mormăitul

somnoros al marii şopârle. Pe Nil se auzeau nişte barcagii cântând: „O, papirusul e o plantă de care crocodililor le e scârbă”, şi am dat din cap în timp ce ei vâsleau în susul curentului. Barcagiii noştri, purtând din cauza căldurii doar un şorţuleţ care le acoperea săculeţele pentru penis şi testicule, se opinteau în prăjinile lungi, conducându-ne în josul curentului, şi minunatul gâdilat pe pielea şezutului a reînceput, mi eu, la rândul meu, mă îndesam în perna brodată cu fir de argint. „Mâlul mi-a intrat în nări şi în pori”, a spus atunci mama şi şi-a întors arcuirea fină a nărilor la vederea unui car, a unui cal şi a unui călăreţ galopând prin arşiţa zilei şi prin pulberea drumului paralel cu malul, şi am avut atunci, la vârsta de şase ani, chiar în momentele de încântare la trecerea vizitiului, o limpede privire în viitor în mine însumi cel de la douăzeci şi unu de ani, ca şi cum nu eram doar copilul, ci puteam şi să-mi văd viaţa pe care urma s-o trăiesc.

Pe când priveam fix la steaua care plutea în oglinda apei, sentimentul a devenit atât de real, încât trecutul s-a reîntors la mine de parcă aveam cu adevărat şase ani, dar mă şi puteam vedea la douăzeci şi unu de ani, şi mă aflam din nou împreună cu preotul acela în casa surorii sale, şi mi se deschidea o privelişte a Nilului de la fereastra ei, şi auzeam clipocitul apelor fluviului lovind malul chiar în momentul când trupul preotului scotea nişte plescăituri ritmice

lovindu-se de corpul fetei. Eu, aproape lipit de Menenhetet, privind în jos prin beznă la stea, am fost copleşit de forţa celor două amintiri, eu la şase ani şi eu la douăzeci şi unu de ani, şi m-a apucat o sfârşeală. Acela a fost momentul când străbunicul m-a luat din nou de mână. Un lujer de viţă mi-a înfrunzit în trup, şi-a croit drum încolăcindu-se de-a lungul membrelor şi mi s-a prelungit din mână în articulaţiile degetelor lui Menenhetet, şi m-am întors cu gândul la ambarcaţiunea aceea poleită cu aur care ne purta pe mama, pe tata şi pe mine pe Nil la vale, şi astfel am înţeles în sfârşit de ce cuvântul nostru egiptean pentru ochi este mai mult ca sigur totuna cu acela pentru iubire şi ambele sunt identice cu acela pentru mormânt. Fie că era vorba de iubire sau de profunzimea stării sufleteşti trezite de un asemenea mormânt, senzaţia pe care mi-o transmiteau degetele lui mă purta în mod cert de-a lungul fluviului şi ţinea mai mult de strălucirea acelei zile de mult dispărute, decât de firida aceasta ivită într-o galerie întunecoasă ca un puţ din adâncurile Piramidei lui Khufu.

Atunci, printr-o răsucire a memoriei mele, simplă ca gestul prin care ai desprinde o lămâie din pom, am descoperit că Menenhetet se afla şi el în ambarcaţiune, iar asta nu se potrivea absolut deloc cu ceea ce puteam să-mi amintesc. Totuşi trebuia să-mi alung sentimentul – nu mai era o certitudine – că Menenhetet murise cu un an mai

înainte ca eu să mă nasc, căci, iată, se afla cu noi în ambarcațiune şi tocmai îi spunea ceva mamei. Dacă la început văzusem ambarcațiunea doar cu tata şi mama şezând alături de mine, şi asta cu o limpezime mai plină de viață decât pictura dintr-un templu, acum îl vedeam şi pe Menenhetet. Şi el şedea lângă mine, iar firele argintii din părul său erau semnul unei maturități virile, într-o vreme când liniile săpate pe chipul său nu deveniseră încă o rețea de zbârcituri, de zăgazuri, de pânze de păianjen, ci îi dădeau mai degrabă acea înfățişare de om obişnuit cu succesele, pe care o capătă bărbații puternici ajunşi la vârsta de şaizeci de ani şi încă în plină vigoare.

Totuşi faptul că-l vedeam împreună cu noi nu făcea decât să-mi pricinuiască o oarecare confuzie în privința locului unde ne aflam pe fluviu. Ştiam, că eram în drum să-l vizităm pe Faraon, dar nu mai înțelegeam de ce nu călătoream în susul fluviului, când vila părinților mei se afla pe un domeniu situat la o distanță apreciabilă în aval față de Palat. Când colo, ne lăsam duşi de curent, cu pânzele coborâte şi fără vâslaşi care să tragă la rame.

Doar barcagiul pe care îl numeam Trup Împuțit era la probă cu prăjina lui lungă pentru a ne feri de obstacole, şi Cap-Îndărăt la cârmă (Cap-îndărăt căruia i se mai spunea şi Mâncătorul-de-Umbre fiindcă, ori de câte ori călătoream în susul apei

spre miazăzi, fusul cârmei se afla în umbra velei). Acum, însă, pluteam la vale având din față briza dominantă care urca dinspre Deltă, un vânt destul de puternic ca să ne împingă fără vâsle, fără vâsle, în amonte, împotriva curentului. Oricum, astăzi pluteam la vale, alene, cu Neha-Hau la provă şi cu Unem-Khaibitu, Mâncătorul-de-Umbre, la cârmă, în timp ce restul echipajului – Zdrobitorul-de-Oase, Dinți-Albi, Mâncătorul-de-Sânge şi Cel-cu-Nasul – un nas enorm – stătea rezemat de copastie, aveau o zi uşoară.

Mă gândeam că barcagiii aveau fețe urâte când se odihneau. Dacă erau obligați să vâslească în susul apei în împrejurări dintre cele mai grele (când fluviul era revărsat şi când ei se căzneau să cânte la unison), atunci respirația lor se auzea gâfâit, aducând mai mult cu o tânguire chinuită, iar chipurile lor aveau expresia fioroasă a unor cai galopând înspăimântați. Cu o asemenea intensitate a expresiei, cu o asemenea trudă chinuitoare, ei nu puteau fi întru totul urâți. Cu toate acestea, când se odihneau, fețele lor arătau de obicei umflate. Nimeni nu ştia de ce luntraşii, odată aflați pe uscat, se încăierau mai mult decât alte categorii de lucrători din Memphis, poate pentru că ei beau mai multă bere, cum-necum aşa stătea treaba. Cei mai mulți dintre ei aveau nişte fețe de-ai fi zis că un leu îi muşcase de obraji. În afară de asta, mai exista şi biciul. Acesta le

imprima pentru totdeauna pe umeri noi cicatrici peste cele vechi. Uneori, pleasna li se încolăcea în jurul gâtului şi le şfichiuia faţa. Drept urmare, jumătate dintre barcagii erau chiori de-un ochi. (Dacă rămâneau orbi de amândoi ochii, îşi căutau altă îndeletnicire.)

Set-Qesu, barcagiul şef, nu degeaba numit Zdrobitorul-de-Oase, era cel cu biciuirea. Atunci când suflau vânturi puternice, străbunicul meu punea uneori el însuşi mâna pe bici. Putea să facă vârful plesnei să danseze, putea să înfăşoare biciul în jurul mijlocului unui bărbat şi să-i şfichiuiască buricul, sau, dacă un vâslaş se oprea o clipă ca să se scarpine, să-l plesnească la subsuoară cu atâta precizie, încât îi smulgea şi câteva fire de păr. Din păcate, aveau toate motivele să se scarpine. Unde s-a mai văzut barcagiu fără păduchi?

Era un lucru care o supăra foarte tare pe mama. Detesta atât de mult gângăniile parazite ale trupului, încât îşi ieşea din fire când i se amintea de ele. Deşi aceasta nu era deloc o atitudine neobişnuită pentru o tânără matroană din Memphis (de vreme ce multe dintre ele, de frică să nu se molipsească, îşi rădeau părul de pe cap şi purtau peruci la orice apariţie în public), mama era mândră de părul ei – viguros şi negru, cu şuviţe ondulate care se terminau în bucle cu sinuozităţi de şarpe. De aceea prefera să şi-l poarte lung şi trăia cu frica de păduchi. E adevărat, se petrecuse ceva chiar cu o seară

înainte. Dar acum, când mi-am adus aminte, mi-a devenit limpede şi de ce nu navigam în susul apei către Palatul Faraonului, ci pluteam duşi de curent la vale. Mama, tata şi cu mine petrecuserăm noaptea dinainte la Menenhetet, care locuia în susul fluviului, la sud de Memphis, într-o casă impunătoare având o sută de paşi în lățime, cam tot pe atâția în adâncime, şi trei caturi în înălțime. Se spunea că avea cincizeci de încăperi, şi eu ştiam că avea o grădină pe acoperiş, cu tende făcute din pânză de cort, fiindcă aveai ce vedea de pe acoperiş seara, când soarele umplea fluviul cu o puzderie de peşti roşii care se zbenguiau şi când deşertul înspre răsărit prindea culoarea indigo, iar dealurile de gresie dinspre apus căpătau nuanțe de trandafiriu, carmin, oranj şi auriu incandescent, ca focul sângeriu dintr-un cuptor, în timp ce soarele cobora printre dealuri.

Străbunicul îmi vorbea în clipa aceea – un lucru rar. Eram obişnuit ca rudele şi servitorii să recunoască faptul că nu eram un copil ca toți copiii, şi acum simțeam din nou dulcea puritate a admirației pe care o trezeam la bărbații şi femeile cu care stăteam de vorbă, fiindcă ei erau îndeobşte încântați de cât de matur păream pentru cei şase ani ai mei. Menenhetet, totuşi, nu lăsase niciodată să se vadă că aş fi prezentat vreun interes pentru el. Dar acum şi-a petrecut o mână pe după mijlocul meu şi m-a tras către el.

— Te-ai uitat ce culori sunt pe paleta scribului?

Am încuviințat din cap.

— Da. Negru şi roşu.

Când am văzut luminița din ochii lui, am adăugat:

— Ele seamănă cu cerul seara şi cu cerul noaptea.

— Da, a spus el, este unul dintre motivele pentru care ele sunt negru şi roşu. Poți să-mi mai spui încă un motiv?

— Deserturile noastre sunt roşii, dar pământul cel mai bun este negru odată ce a trecut revărsarea.

— Minunat. Poți cumva să-mi mai spui un motiv?

— Nu mă mai pot gândi la niciunul.

A scos un cuțitaş bătut cu pietre scumpe şi m-a înțepat cu vârful în deget. A apărut o picătură de sânge. Mi-a venit să țip, dar ceva în expresia de pe chipul lui m-a făcut să nu scot un sunet.

— Asta este prima culoare pe care trebuie s-o ții minte, mi-a spus el, aşa după cum cea neagră este ultima.

Nu a mai spus nimic, m-a bătut doar uşor pe spate şi a plecat, însă mai târziu l-am auzit vorbind cu Hathfertiti şi pomenindu-mi numele. După râsul gros şi senzual al mamei, am ştiut că el îi spusese cuvinte frumoase. Ea simțea întotdeauna o plăcere fizică la orice cuvinte de laudă la adresa mea, de parcă i s-ar fi admirat frumusețea propriului trup, şi, dacă se întâmpla

să mă aflu în raza ei vizuală, ochii ei îmi trimiteau efluvii de afecțiune. Sub privirea aceea plină de dragoste, îmi simțeam trupul scăldat în miresmele florilor. Nimic nu mi s-a părut mai frumos în toată copilăria mea decât puterea acestei amintiri. Prinzând tărie din plăcerea pe care i-o procuram mamei, fiecare privire de care îmi aminteam îmi revenea cu intensitate. Puteam să privesc la colinele roşii de dincolo de fluviu în amurgul acela şi apoi, înainte de a mă fura somnul, să visez la minunile deşertului şi la apa argintie a unei oaze.

În seara aceea, deoarece vântul nu bătea mai deloc, torțele de la colțurile acoperişului erau aprinse şi lângă fiecare torță stătea un servitor cu un vas cu apă pregătit. Străbunicul era cel care îşi oferea această bucurie a focului, în pofida pericolului necontenit ca slujitorul să adoarmă, iar vântul să se stârnească din senin. La câțiva ani o dată, ardea în felul acesta câte o casă mare din lemn. Prin urmare, torțele reprezentau un lux: era nevoie de servitori buni care să păzească astfel de focuri. Desigur, torțele dădeau o lumină mult mai vie decât lumânările noastre.

Lângă una dintre torțe, dansa o femeie. Îşi unduia încet trupul la fel de lasciv precum părul ondulat al lui Hathfertiti, iar șistrul cu coardele lui sonore era mânuit de o piticanie purtând drept îmbrăcăminte doar un săculeț auriu peste şale şi câteva brățări peste bicepşii lui piperniciți. Cânta la instrument cu frenezia unui omuleț mititel, iar

şoldurile femeii îi trepidau în ritmul sunetelor pe care le scotea el.

Adevărul este că mica orchestră a lui Menenhetet a stârnit agitație printre invitați când şi-a făcut apariția. Harpistul, mânuitorul de cimbale, cântărețul din fluier şi toboşarul erau cu toții pigmei, nu mai înalți decât mine, şi toți cum nu se poate mai iscusiți, afară doar de cel care cânta la harpă şi care, din cauză că avea brațele prea scurte, lăsa strunele mai depărtate la voia întâmplării.

Mai vorbeau şi în nişte limbi ciudate, fiind descendenții unor prizonieri capturați în vechile războaie cu Regii din Arvad, din Carchemish şi din Egerath, iar glasurile împreună cu fețele lor mititele stârneau ropote de aplauze pentru tot ce interpretau. Totul era întâmpinat cu un interes exagerat din partea musafirilor lui Menenhetet, care erau preoți şi judecători, negustători bogați şi nobili din împrejurimi, din cele mai bune temple şi din lumea bună din ținutul situat la sud de Memphis. Oameni prosperi, desigur, dar nu atât de prosperi încât să nu se simtă onorați de a fi fost invitați în casa străbunicului meu şi încă o dată onorați de a fi fost invitați sus, în grădina de pe acoperiş, cu toate că am auzit nişte murmure de dezamăgire în seara aceea, fiindcă cei mai iluştri invitați nu erau atât de celebri pe cât se aşteptau ceilalți oaspeți şi, cu excepția tatălui meu, niciunul nu era înalt dregător la Palat.

Oricum, reputația lui Menenhetet era bine cunoscută din Deltă şi până la Prima Cataractă. Până şi doica mea chicotea lasciv când i se pomenea numele, iar bârfele pe care le-am auzit printre musafiri (căci mă considerau prea mic ca să le înțeleg glumele) aveau drept subiect care femei avuseseră deja o relație amoroasă cu Menenhetet şi care erau cele ochite de el. Trebuie să fi fost o seară dezamăgitoare pentru soții (şi o uşurare pentru mulți soți) faptul că el şi-a petrecut cea mai mare parte a timpului şezând lângă mama mea. Eu mă țineam deoparte. Uneori, atunci când se aflau unul lângă celălalt, simțeam o forță atât de mare, încât nu îndrăzneam să păşesc între ei, având senzația că, dacă le întrerupeam starea lor specială, aş fi fost doborât la pământ.

În seara aceea, Menenhetet nu s-a dezlipit de mama. Au stat nemişcați cât timp a cântat muzica. Tatăl meu nu se hotăra încotro s-o apuce. Şezând alături de ei, nu prea era băgat în seamă în încercările lui de a lega o conversație, iar când, încrezător în propriile sale însuşiri minunate, a încercat să farmece pe una sau alta dintre femei, a trebuit curând să se lase păgubaş. Căci nu se bucura de nicio atenție din partea lui Hathfertiti – ea şedea alături de Menenhetet într-o tăcere care spunea multe despre interesul unuia față de celălalt. Hathfertiti ținea un pămătuf de păr negru între degete, cu care îşi atingea cârlionții negri de

pe cap. Pământuful, din fire ce proveneau din coada unui taur sacru, prevenea apariția firelor cărunte, iar mama continua acest ritual fiind absorbită cu totul, de parcă această insistență în a se mângâia singură i-ar fi sporit valoarea inestimabilă.

După ce s-a terminat muzica, unii dintre musafiri au început să plece. În acel moment, oricine îşi putea da seama de reputația colosală a străbunicului meu, de vreme ce el nici măcar nu le adresa vreun cuvânt, în timp ce ei se apropiau de scaunul lui, îngenuncheau şi atingeau cu fruntea podeaua. Numai un Faraon, un Vizir, un Mare Preot sau unul dintre cei mai respectați Generali ai națiunii se purtau în felul acesta. De fapt, Menenhetet îşi manifesta indiferența față de plecarea musafirilor săi cufundându-se în propriile sale gânduri la fel de firesc pe cât de gravă era Hathfertiti în timp ce se concentra asupra gestului ei de a-şi trece peste buclele de pe cap smocul din păr de taur, astfel că musafirii se îndepărtau fără a primi vreun semn din partea lui, şi totuşi nu erau nemulțumiți, ci mai degrabă păreau onorați că li se îngăduise să stea în picioare în fața lui, ca şi când ar fi auzit acum ecoul marilor lui fapte de vitejie în chiar plictisul pe care îl arăta în prezența celor pe care îi invitase. Stând în tăcere în fața tăcerii lui, ei se simțeau cufundați în poveşti despre fărădelegile lui şi despre ştiința sa în ale magiei, şi într-adevăr aceste simțăminte i-au copleşit cu atâta putere, că

m-au făcut să mă simt foarte agitat, ca şi când trăiam simultan în două sălaşuri ale timpului. Nu mă aflam doar într-un colț al grădinii de pe acoperiş, lângă sclavii care păzeau torțele, ci şi întors cu fața către firida neagră din Piramidă, cu lumina stelei pe fața apei, capabil să aflu din acea amintire din copilărie că acela care mă călăuzise prin Tărâmul Morților fusese un bărbat care se bucurase de multe onoruri pe când se afla printre cei vii. Şi aflând acest lucru, am fost purtat de-a lungul acelui şuvoi de senzații ce-mi ajungea în mână de la degetele lui îndoite şi m-am aplecat în față şi, spre marea mea surpriză, l-am sărutat, acolo în întuneric, pe buzele lui ofilite.

Ele s-au deschis ca pielița murdară a unei caise atunci culeasă dintr-un pom colbuit şi am simțit carnea caldă şi matură a unei guri atât de doldora de promisiuni senzuale, încât sărutul chiar a mai zăbovit în văzduh după ce eu m-am tras înapoi, şi prin acea mişcare trebuie să mă fi întors în minte la Menenhetet şi la mama, care şedeau unul lângă altul în grădina de pe acoperiş, într-o tăcere carnală.

Nu ştiu cât timp s-a scurs până când au rămas singuri, însă musafirii plecaseră, tata plecase şi el – unde anume, mamei părea să-i pese prea puțin –, şi chiar şi eu plecasem, după cum şi-ar fi putut închipui oricine, fiindcă eu mă aciuasem în partea cealaltă a terasei şi, fascinat, priveam în jos la ultimii musafiri care treceau pe aleea mărginită de

flori din grădina lungă de dedesubt. Luna răsărise şi, în lumina ei, apa din bazinul de scăldat era atât de strălucitoare, încât aproape că puteam zări peştii captivi din el. Servitorii lui Menenhetet scotociseră mlaştinile şi smârcurile cu năvoadele lor în după-amiaza aceea pentru a găsi cele mai strălucitoare întruchipări ale soarelui şi lunii în păstrăvi aurii şi argintii.

Despre grădinile străbunicului meu se vorbea mult în Memphis. Excepție făcând domeniile Faraonului, nu exista niciuna care să le întreacă. Bazinul era faimos pentru lucrarea meşterilor care aplicaseră nişte decorațiuni pe plăcile de ceramică, arătând ca nişte flori, dar fiind alcătuite din pietre rare – granat şi ametist, carneol, turcoază, lapis-lazuli şi onix, şi altele. Am aflat cât de valoroase erau atunci când servitorii care păzeau bazinul mă urmăreau cu priviri de şoim: trebuiau să vegheze ca niciuna dintre pietre să nu se desprindă din locaşul ei sau să nu fie furată. O astfel de pierdere i-ar fi costat tăierea unei mâini.

Adevărul e că existau nişte stâlpi din lemn alb pe loturile cu legume de dincolo de aleea cu flori şi puteai zări mai multe mâini uscate țintuite pe un stâlp sau chiar arătându-şi albul osului lângă albeața stâlpului. Ele constituiau o privelişte atroce la capătul acelor lanuri de grâu, de orz sau de linte, al loturilor de ceapă şi de usturoi, de castraveți şi harbuji, dar culturile erau înfloritoare.

Era o veselie pe ogoare ca traiul lipsit de griji al Zeilor, de parcă miezul voioşiei ar fi venit din inimile divine urcând din pământ.

În după-amiaza aceea, rătăcisem dincolo de hotarele şi de copacii străbunicului meu până la mlaştinile pline de ferigi şi străbătute de țipari din partea mai dosnică a pământurilor lui. Terenul său mai înalt era acum o insulă în mijlocul revărsării de ape, iar mlaştinile arătau ca nişte lacuri fără nicio potecă pe care sa poți trece dincolo, aşa că m-am întors ocolind pe lângă vii şi am cules struguri, şi am hoinărit printre portocali şi smochini, ara trecut prin livezi de lămâi şi măslini, pe lângă pâlcuri de salcâmi şi de sicomori, şi am mâncat o rodie şi am scuipat sâmburii cu gândul încă la mâinile pătate de sânge uscat, țintuite pe stâlp, şi mi-a venit cheful să mă zbenguiesc iarăşi în bazin şi să-mi îndrept jetul propriei mele ape peste peştii aurii şi argintii – fremătam la gândul că aveau să bea ceea ce le ofeream. Sau am început cumva să freamăt din cauza behăielilor de la oile şi caprele din bătătura dinspre hambar, care ajungeau la mine ca geamătul unor țâțâni de piatră de la o poartă uriaşă? Era un zgomot care se potrivea cu căldura zilei şi cu fermentația alimentelor, şi mi a produs o senzație plăcută între coapse. Trăiam în miasme de descompunere purtate de un vânt lent şi greoi dinspre staulul vitelor, alcătuind un miros neplăcut şi totuşi nu în întregime neplăcut. Mă

simțeam îndemnat de arşița acelei după-amiezi să particip cu toată ființa la petrecerea ce avea loc sub picioarele mele – ca şi cum Zeii, acum voioşi, se aflau la un ospăț în pământul de dedesubt. Până şi zbieretele măgarilor şi cotcodăceala găinilor făceau parte din miezul acela greu al aerului. Mai târziu, seara, urmărindu-i cu privirea pe mama şi pe Menenhetet pe terasa acoperişului, forța dintre ei nu mi s-a mai părut atât de misterioasă. De fapt, acele înmuguriri pe care le simțisem în inimă şi între coapse apăruseră toate deodată în după-amiaza aceea, şi am simțit că trec printr-o primă transformare care se asemuia cu aceea a Zeilor. Fiindcă în ceasul acela, rătăcind pe aleea cu flori, atât de puternică era vraja armoniei de culori dintre muşcate şi violete, dintre dalii şi stânjenei, ca şi între alte flori minunate ale căror nume nu le ştiam, cu toatele îmbobocind ca o grădină în mine, încât în cele din urmă m-am simțit mai puternic grație mirosului florilor. Pe măsură ce le respiram parfumul, alte flori îşi deschideau petalele în carnea mea, şi un lujer mi-a crescut din mijlocul pelvisului până la buric. Inhalam miresmele în inimă şi puterea pământului mi s-a ridicat o dată în măruntaie şi a căzut la loc ca un alt trup prinzând viață în trupul meu, şi s-a ridicat încă o dată, şi eram ud tot şi mă aflam într-un fel de râu îngroşat şi alb, ca o smântână fierbinte, şi nu mai ştiam unde se sfârşeau florile acelea şi unde începeam eu.

Acum, privind peste grădini şi văzând lumina lunii deasupra bazinului şi aleile ce duceau la casele servitorilor şi ale sclavilor, am zărit strălucirea unui foc la care se topea catranul, în şopronul constructorilor de bărci, unde lucrătorii, dintr-un motiv sau altul, încă erau la muncă în seara aceea, şi, pe când priveam la cei din urmă musafiri îndepărtându-se agale pe alei şi dispărând la cotiturile unui labirint măiestrit, mi-am dat seama şi ce anume se petrecea între mama şi bunicul ei, şi m-a trecut un fior la țipătul unei maimuțe care, din cuşca ei, îşi lansa chemarea cu un glas dement, aproape omenesc prin tristețea lui. Ce strălucire avea luna! În aerul încins, părea la fel de grea ca pământul de sub tălpile mele în după-amiaza aceea. S-a auzit micul țipăt al unei gazele.

O teamă nelămurită îşi făcea loc în sufletul lui Hathfertiti, o nelinişte ce creştea şi pe care nu o putea localiza. În momentul când maimuța a scos acel țipăt anunțând o schimbare iminentă în aer, am simțit ca un fulger de teroare țâşnind de la mama spre mine, chiar înainte ca ea să strige. Neştiind că mă aflam pe aproape, groaza ei era pură în panica subită – nu cred s-o mai fi auzit vreodată pe mama țipând. Apoi a început să plângă ca un copil. „Ia-l! Ia-l de pe mine”, implora ea şi se încleşta de mâna lui Menenhetet, trăgându-i degetele către capul ei, în timp ce se smiorcăia cu furie, absolut convinsă că sigur ceva

mişuna prin claia luxuriantă a părului ei.

El a găsit păduchele într-o clipă, l-a strivit între unghiile degetelor mari în clipa următoare, în timp ce Hathfertiti îşi trecea iute degetele prin păr, țipând ca turbată, pradă unei crize de nervi:

„Mai sunt? Vrei să te uiți?”

El a liniştit-o ca pe un animal înspăimântat, bătând-o cu palma peste păr ca peste o coamă, ținând-o de bărbie, vorbindu-i în şoaptă într-o limbă cu vorbe fără înțeles, atât de blânde, încât ar fi putut fi luate drept nişte cuvinte pe care un bărbat le susură intim calului sau câinelui său, şi ea s-a mai potolit când el a dus-o de mână până sub lumina unei torțe, fără a ține seama de servitorii aflați încă acolo, câte unul lângă fiecare torță, stând nemişcați în picioare întreaga seară – nu ar fi existat niciun motiv pentru care Menenhetet să şovăie să facă orice în fața lor, acum însă, la lumina puternică a torței, el i-a cercetat toată pielea capului şi a asigurat-o pe Hathfertiti că era curată. În cele din urmă, ea s-a calmat şi el a condus-o înapoi la sofaua lor.

„Eşti sigur că era unul singur?”

El a zâmbit. Maliția din zâmbetul lui era deplină. Apoi Menenhetet a sărutat-o, dar cu atâta iscusință, cu o atât de prelungită intimitate, încât ea s-a aplecat spre el pentru încă un sărut.

„Nu încă”, i-a spus el şi i-a adresat din nou zâmbetul acela pervers, aşa încât nu mi-am putut da seama dacă se referea la gângănii sau la sărut.

Am simțit din nou ca un fulger de teroare țâşnind de la ea către mine. Dar acum eram deja înspăimântat. Nu doream să aud cea ce şi-ar fi putut spune în clipa următoare. Ştiam că trebuia să fie ceva apropiat de ceea ce am putut auzi în multe nopți în glasul doicii mele cu unul dintre cei doi prieteni ai ei, sclavul nubian care lucra la grajduri şi sclavul evreu de la atelierele de fierărie, care ascuțea cuțitele şi spadele. Unul sau celălalt se afla cu ea noapte de noapte în odaia lipită de a mea, iar de acolo răzbăteau sunete scoase parcă de animalele din bătătură şi țipete ca ale păsărilor din mlaştină şi din smârcuri. Doica mea şi tovarăşul ei grohăiau în fiecare noapte ca porcii şi răgeau ca leii, iar uneori se slobozeau cu sunete ascuțite şi nechezate scoase din rărunchi. De pe cuprinsul întregului domeniu al tatălui meu se înălțau astfel de strigăte în noapte, suspinele prelungite ale unui cuplu părând să declanşeze mormăitul altuia doar pentru a-l stârni pe un al treilea răcnind de plăcere, prin aceasta invitând animalele să li se alăture cu lătraturile, țipetele şi mugetele lor.

Apoi mama s-a ridicat în picioare şi ar fi trebuit să-şi ia rămas-bun de la Menenhetet, în schimb ea l-a privit drept în ochi, iar expresiile le erau iarăşi înlănțuite. Nu scoteau un cuvânt, dar puterea atracției care îi ținuse nemişcați privindu-se în ochi toată seara era din nou prezentă, ca şi cum fiecare din ei exercita prin puterea voinței o

apăsare asupra celuilalt, şi am simțit că-mi vine rău. Doar că răul acela era nimic pe lângă senzația că eram aruncat de ici-colo de două vânturi care s-au pornit să urle în clipa aceea peste întreaga mea copilărie, şi l-am auzit pe el spunându-i, cu toate că, de fapt, nu ştiu dacă vocea lui era cea care îmi pătrundea în ureche sau era gândul lui (căci întocmai aşa cum unii sunt surzi, lumea a început să spună despre mine că eram opusul celor lipsiți de auz, deoarece chiar şi ceea ce rămânea nerostit putea să ajungă în mintea mea). Prin urmare, fie că a spus acest lucru sau doar l-a gândit în sinea lui, în mod cert l-am auzit pe străbunicul meu spunând:

„Cel mai bun prilej al tău cu Faraonul este mâine."

Mama i-a răspuns:

„Şi dacă eu găsesc ceea ce vreau, iar tu nu?"

„Atunci trebuie să-mi rămâi credincioasă mie", a spus străbunicul.

Nu am îndrăznit să mă uit, dar a fost totuna, de vreme ce, chiar în timp ce-mi închideam ochii, Menenhetet a pus-o pe mama să se aşeze în genunchi în fața fustei lui albe, scurte. Le-am simțit forța gândurilor ca pe două care de luptă năpustindu-se cu furie unul în celălalt, şi din nou am văzut în mintea lui. Ea trebuie să fi văzut de asemenea, fiindcă toată puterea din ea s-a frânt, iar ea a scos un țipăt. Străbunicul meu a zis:

„Cosorul lui Seth e în gura ta."

Am simțit un gust clar de otravă atunci, ca o pornire de răzbunare clocită în măruntaiele vântului, şi nu ştiu dacă am leşinat, dar trăiam acum în întuneric, neavând şase ani, nici doisprezece, nici douăzeci şi unu, nefiind nici mort – eram cumva mort? —, ci aflându-mă în firida care se deschidea din marea galerie a Piramidei, ținând cosorul lui Menenhetet în mod sigur în gura mea. Mi s-au încleştat fălcile. Mi-am simțit toți muşchii lipsiți de vlagă şi am simțit o furie în miezul voinței mele. Nu trebuia decât să muşc şi ar fi țipat şi el. Am ştiut în clipa aceea că eram în aceeaşi situație ca şi mama, şi nu puteam să fac o separare între mine şi ea, nu puteam să spun că eu eram Menenhetet Doi, tânărul şi nobilul războinic, mort înainte de vreme, şi neavând defel senzația că mă prăbuşesc din înalturile orgoliului meu, căci gura care sugea nu era gura mea, ci a mamei, în toate meandrele gândurilor ei şi în toți curenții simțurilor ei, şi am cunoscut cosorul lui Seth aşa cum l-a cunoscut şi ea în grădina de pe acoperişul casei străbunicului meu, deasupra malurilor Nilului, şi carnea lui era fierbinte ca gurile de foc ale unei mine de pucioasă, încât îi frigea carnea din cerul gurii. Mintea mea îşi avea sălaş în mintea ei, tot aşa şi gura mea locuia în gura ei, şi am simțit gustul unui blestem adânc precum virulența din sămânța lui Seth, şi mâna lui Menenhetet încă mă ținea de mână, în timp ce mă apăsa pe partea dinapoi a capului cu degetele

celeilalte mâini. Prin urechile mamei auzeam vorbele nerostite ale străbunicului meu, aşa cum i le spusese cândva în timp ce gura ei era plină, şi odată cu un tremur ivit pe fața ei (fața mea), asemenea scăpărării fulgerului în încărcătura grea a unui cer mânios, din fierea existenței a țâşnit ceva, un fel de esență stricată a putreziciunilor morților, şi Menenhetet s-a deşertat în gura ei, ca şi în gura mea, din şalele mortului Menenhetet, în firida din Piramidă unde stăteam îngenuncheat, ca un trăsnet a fost descărcarea lui, şi, la lumina cărnii lui am ştiut cum i-a ținut el capul în grădina de pe acoperiş, ştanga lui într-un ultim spasm cutremurat picurându-şi sarea pe partea din spate a limbii ei, şi gândurile acelea trecând din capul lui în al ei, aşa s-a retras din gura mea un cosor în întuneric, iar eu în Tărâmul Morților am început să simt un pic de speranță fericită pentru ceea ce mă putea aştepta mai departe, chiar în timp ce Hathfertiti, cu buzele învinețite şi cu parfumurile răvăşite de atacul sălbatic al aromei lui carnale, a avut totuşi parte de o bucurie în mădularele ei şi de parfumul unui trandafir în cutele cele mai delicate ale cărnii ei, de vreme ce avea acum, şi ea, o speranță pentru dimineață. Cu gândul acesta, acolo, stând încă în genunchi, am fost purtat împreună cu ea, parcă de o adiere a minții mele, înapoi în lumina aurie a călătoriei noastre pe fluviu la vale, în toată splendida anticipare a unei recepții la Faraonul

nostru, Ramses Nouă, în timp ce eu îl visam în toată acea strălucire matinală a Nilului.

Doi

Întocmai aşa cum, privind în fundul unui pocal de aur, putem afla în cel din urmă strop ecoul unui gând, eu am înțeles că ultima comoară a acelei zile pe fluviu putea fi aflată în camerele de taină ale Faraonului. Tolănit pe perna mea brodată cu argint, cu fesele într-un freamăt subtil, mi-am încovrigat trupul spre a putea fi cuprins de brațul mângâietor al lui Hathfertiti şi am simțit noi valuri de căldură între coapse, ceea ce mi i-a readus în minte pe mama şi pe Menenhetet din seara precedentă. Ce transformare! În seara trecută, aproape că țipasem odată cu mama. Astăzi, şedeam în barcă toropit de căldură.

Desigur, avusesem parte de o răsplată nesperată. Fiindcă Menenhetet continuase să facă dragoste cu mama. Doar că, aşa cum vedeam eu lucrurile atunci, el se mişca împreună cu ea într-un act despre care îmi era imposibil să-mi dau seama dacă era încleştare corp la corp sau dans, rugăciune nici vorbă, ba chiar aducea în unele momente cu împerecherea unor animale, doar că ei nu aveau înfățişarea nătângă pe care o oferă animalele atunci când sunt împreunate.

Când au început să se lângă unul pe altul cu mormăieli aristocratice, aducând mai mult cu

nişte păsări decât cu nişte porci, m-am furişat de acolo într-o stare confuză de excitaţie şi umilinţă, am coborât scările, am ajuns în odaie şi în patul meu şi, punându-mă pe un plâns în hohote la gândul că mama mea era goală cu străbunicul meu, am fost pentru prima oară împăcat într-un fel special de doica mea, Eyaseyab. Partea din trup care îmi creştea între picioare, impetuoasă până atunci doar când mă încerca nevoia de a urina, a fost botezată de ea în întuneric cu numele de Deget-Dulce, şi Eyaseyab şi-a aplicat buzele ei siriene pe el şi mi-a oferit nişte senzaţii pe care altminteri nu le-aş fi cunoscut. Chiar şi în dimineaţa cu pricina, atunci când mă uitam peste apă la ea (fiindcă Eyaseyab se afla în barca slujitorilor, care venea în urma noastră), îmi duceam mâna la nas şi încă simţeam mirosul gurii ei, un miros plăcut şi plin, de ceapă, ulei şi peşte (deoarece bineînţeles că palma mea zăbovise pe Deget-Dulce multă vreme după ce Eyaseyab plecase) şi astfel buzele ei au lăsat o amprentă la fel de difuză pe amintirea mea precum clipocitul valurilor line pe coca noastră atunci când bărcile erau împinse de vâsle în cealaltă direcţie, şi am râs, spre uimirea celorlalţi, atunci când tata, în speranţa că va intra în voia soţiei sale şi a bunicului ei rupând şi el un dram din tăcere, a fost auzit spunând:

— Anul ăsta văd că am scăpat de mirosul greu.

— Nu, mirosul acela e fascinant, mărturisesc, a

spus Menenhetet după pauza provocată de râsul meu.

— Şi eu găsesc că e incitant uneori, a spus mama.

Şi mi-am adus iarăşi aminte cum se lingeau unul pe altul.

Desigur, nimic nu se compara cu fluviul nostru atunci când începea să se umfle şi fiecare strat de mâl vechi începea să se trezească la viață cu ultimele lui mirosuri, cu cât apa ajungea mai sus în nămolul crăpat şi în trestiile uscate, în timp ce nori de insecte se abăteau asupra frunzişului – un miros groaznic se înstăpânea timp de o săptămână, de parcă pământul îşi lepăda pielea sa cea mai murdară, fiecare sat, acum o insulă cu propriul platou, oferind o nouă duhoare de la oile şi de la vitele într-atât de înghesuite laolaltă timp de câteva săptămâni, încât ajungeau să doarmă în colibele stăpânilor lor țărani, o situație greu de îndurat, fără doar de nopțile cu lună plină, când satele arătau ca nişte insule întunecate pe un lac de argint, şi cele mai amărâte bărci, nu îndeajuns de mari pentru a purta doi oameni, făcute din simple mănunchiuri de trestii uscate legate şi răsucite între ele, unse cu catran, păreau în lumina aceea la fel de elegante ca luntrile din papirus în care străbunicul meu, tatăl meu şi prietenii lor se îmbarcau uneori pentru o vânătoare.

Dar în dimineața aceea minunată când tatăl

meu a grăit, duhoarea dispăruse, iar apa fluviului nu mai era verde de la resturile vegetale de pe câmpuri, ci crescuse şi era roşie de la noroiul pământului pe care-l spălase de pe stâncile din amonte – de un roşu-auriu, de obicei apropiat de culoarea cafenie, dar nu şi în acea dimineață cu totul aparte, când soarele strălucea atât de tare, încât lumina reflectată de apă părea că vine de la o sută de sori, aşternând peste apele roşii un blazon de aur, care înnobila orice ambarcațiune în trecere, încât până şi cea mai umilă barcă plină cu verze sau cu urcioare cu ulei, cu vase de lut umplute cu grâne sau cu puntea aproape spălată de valuri din cauza încărcăturii de piatră prelucrată scânteia în lumină asemenea unei galere regale, şi îmi amintesc de o luntre lată plutind la vale alături de noi, cu puntea încărcată cu baloturi de papirus care arătau, datorită reflexiilor pe care le aruncau, la fel de albe ca pânzeturile cele mai fine. Pas de mai priveşte atunci la lumina orbitoare ce venea de la coca aurie sau argintie a unei ambarcațiuni a stăpânirii, aparținând Regelui, purtată cu ajutorul vâslelor în susul curentului cu un grup de dregători regali trimişi cu însărcinări din partea Faraonului în diferite oraşe din sud. Ei stăteau în partea dinspre pupa, lângă un altar uriaş din aur, mai mare decât cinci oameni îngenuncheați unul lângă altul, fără îndoială un dar din partea lui Ramses Nouă către unul dintre templele Sale, şi,

la vederea flamurilor de pe şoimul de aur la prova vasului lui Menenhetet, au ovaționat, iar noi ne-am înclinat la rândul nostru capul în fața cobrelor de aur încolăcite de pe cabina înălțată a căpitanului acelei ambarcațiuni a stăpânirii. Vasul regal era împins de şaizeci de vâslaşi (dat fiind că nu era vânt), câte treizeci în şir pe fiecare parte, şi, cu viteza cu care înaintau, nicio adiere de vânt nu i-ar fi purtat în susul apei atât de iute. Catargul lor se înălța golaş, marea sa velă roşie era strânsă, catargul stătea țeapăn ca Deget-Dulce seara trecută, doar că poleit cu aur: nu exista nimic pe vas care să nu strălucească de aur sau argint, în afară de rogojinile de paie de pe punți, de copastia purpurie sculptată de la nivelul vâslaşilor şi de balustradă. În ritmul înaintării vasului, un detaşament de care de luptă veghea la comorile de pe ambarcațiune, mărşăluind pe drumul ce se întindea de-a lungul malului mai ridicat al fluviului, şi o trupă de arcaşi pedeştri înainta odată cu ei în pas grăbit, la trap, cu echipamentul bălăbănindu-se, pentru a ține ritmul cu vâslaşii, iar în urma lor am mai văzut un escadron de lăncieri cu flamuri colorate şi cu cai babilonieni purtând panaşe, precum şi nişte care cu câte doi luptători.

Purpuriu, portocaliu, roşu şi un galben ca şofranul, asemenea culorii veşmintelor mele, se vedeau în panaşele şi în panglicile cailor, ca şi în medalioanele pictate ale carelor. Copii în pielea

goală alergau în urma lor cât îi țineau puterile – goi pușcă, cu excepția unei brățări mai subțiri sau mai late pe braț. I-am văzut pe câțiva holbându-se uluiți la îmbrăcămintea mea galbenă, şi atunci când un băiat de vârsta mea s-a uitat la mine şi eu la el peste apă, el s-a înclinat adânc şi a sărutat pământul. În acest timp, tot felul de sunete zburau încolo şi-ncoace, între soldați şi femeile prin dreptul cărora treceau, o veselie atât de fără oprelişti ca revărsarea fluviului, şi salutări şi chiar aplauze continuau să se schimbe între luntrea noastră şi soldați, de parcă avea loc un festival şi salutările ireverențioase erau permise. Chiar înainte de a ne îndepărta la o cotitură a fluviului, am mai trecut pe lângă o ceată de negri aflați pe mal care cântau din tamburine cu o asemenea frenezie, încât mama a murmurat: „Trecerea vasului Faraonului i-a stârnit în halul ăsta". Două fete negre frumoase se aflau printre cei care se veseleau şi scoteau țipete de încântare atunci când unul dintre mercenari, un med cu păr bălai, lucru uimitor, şi-a scos coiful şi s-a înclinat cochetând în timp ce trecea cu carul. Până şi harpistul de pe vasul nostru, un preot posac purtând o blană de leopard (de care era foarte mândru) peste veşmântul său alb de ceremonie, a catadicsit să ciupească o coardă a instrumentului său, iar negrii au fluierat în semn de admirație pentru claritatea tonului. Roşii ca noroiul de pe maluri erau curmalele ce se coceau în pomi, şi

m-am gândit că ambarcațiunea stăpânirii arăta ca barca aurie a lui Ra vâslind pe cer, chiar în momentul când, urmând cotitura fluviului, ea se afla în strălucirea orbitoare a soarelui. A fost cea mai grandioasă privelişte pe care o văzusem vreodată pe fluviu, dar aveam să fiu martor la una şi mai impresionantă peste un ceas, când am ajuns la marginile Memphisului.

Căci un obelisc din marmură neagră, lung cât cei şaizeci de paşi ai bazinului de scăldat din grădina străbunicului meu, era transportat pe cea mai lungă barjă pe care o văzusem vreodată, iar aceasta era trasă cu odgoane răsucite din piele, groase cât un braț de om, legate de optsprezece vase mai mici construite special pentru remorcare şi, prin urmare, atât de înguste, încât nu puteau duce nicio încărcătură în afară de propriii lor vâslaşi care trăgeau la rame în două şiruri de câte cincisprezece oameni pe fiecare parte. Cât de mare trebuie să fi fost povara acelui obelisc din marmură neagră cu vârful lui aurit! Îmi amintesc cum Zdrobitorul-de-Oase şi Mâncătorul-de-Umbre, văzând o asemenea escadră de vâslaşi, s-au ridicat în picioare în ambarcațiunea noastră, de parcă ar fi fost nişte câini antrenați pentru lupte pe viață şi pe moarte, şi cumpăneau câtă căldură ar trebui să îndure cele şapte suflete şi spirite ale lor pentru a căra acel obelisc în susul fluviului. Strigătul prelung al trudei răzbătea peste apă – un strigăt ce nu se mai

sfârşea. Distanța care despărțea cele optsprezece vase era suficientă pentru ca fiecare sunet în parte să ajungă la noi pe o direcție diferită, astfel încât strigătul părea frenezia multiplicată a unei puzderii de păsări deranjate în timp ce se hrănesc. În această privință, sunetele adevărate scoase de păsări e posibil să se fi amestecat şi ele în strigătele acelea, fiindcă escadra le atrăsese fără doar şi poate. Şoimi, bâtlani şi ciori, vulturi pleşuvi, pupeze zburau în cerc deasupra, ca şi cum în orice moment unul dintre vâslaşi s-ar fi putut prăbuşi şi ar fi putut fi azvârlit peste bord, iar în spatele marii barje ce căra obeliscul, pescăruşi-albaştri zburau atingând apa şi se scufundau tot timpul în căutarea prăzii. Ceva în siajul adânc atrăgea peştii – poate nu era vorba decât de nişte curenți mai neobişnuiți. Nu multe vase urcau pe Nil stârnind asemenea valuri. Chiar în timp ce priveam, un pescăruş-albastru a fost supt în adânc de un vârtej şi a reapărut la suprafață înecat. Un vultur a țâşnit purtând în gheare mortăciunea şi aripile lui pline de cruzime răspândeau o exuberanță ce te ducea cu gândul la arcuirea unei spade zdravene în văzduhul strălucitor al dimineții.

Pe mal, înşirați pe rogojini, somni se uscau la soare, şi peste ei o plasă era întinsă pe stâlpi ca să apere de păsări captura, iar un băiat se cocoțase în vârful unuia dintre stâlpi şi se ținea bine acolo, încercând fără răgaz să nimerească ulii mai mari

cu un băț. Un iepure, care se aventurase din siguranța deşertului ajungând între apele revărsate, s-a ivit prin preajmă; băiatul a azvârlit cu bățul după iepure, a ratat şi a căzut de pe prăjina sa, făcând-o pe Hathfertiti să râdă înveselită.

Ne apropiam de templele închinate lui Baal şi Astarte, de lângă Memphis, temple străine înălțate de sirieni şi de alte neamuri din răsărit, şi i-am auzit pe părinții mei vorbind despre cât de puțin impresionante erau aceste construcții. Cu toate că erau noi, fuseseră construite numai din lemn, iar vopseaua se scorojise. Fundațiile erau mânjite de nămolul adus de fluviu. De fapt, erau înconjurate de tot talmeş-balmeşul mahalalelor de străini, cu căsuțele lor mizere, cu străduțe întortocheate, mai înguste decât aleile din Necropolă, cocioabe din chirpici, cu o singură odaie, atât de sărace, încât fuseseră clădite cu un perete comun între ele şi se sprijineau una de cealaltă. O indispoziție s-a strecurat în starea noastră sufletească la această privelişte, de parcă până şi apa ar fi reflectat mizeria, iar preotul nostru cu blana de leopard pe umeri a ținut să-şi exprime repulsia printr-un scuipat în timp ce treceam prin dreptul templelor, fapt pentru care Menenhetet s a întins spre el şi l-a ciupit de obraz, luându-l pe ins peste picior pentru aversiunea lui solemnă. Preotul a răspuns printr-un zâmbet pierit şi imediat şi-a plecat capul ras până la pământ. Menenhetet şi-a scos alene o

sanda şi i-a întins preotului piciorul să-l sărute, lucru care mi-a stârnit iarăşi furnicături în fese, fiindcă preotul – în mod viclean, am socotit eu – şi-a strecurat limba ca un şarpe printre şi peste degetele lui Menenhetet.

— Cântă ceva pe strune, a spus Menenhetet retrăgându-şi piciorul, şi preotul s-a întins după harpă şi a început să cânte un cântec despre o paletă albă care se ruga să fie iubită de bulgării ci de cerneală roşie şi neagră, un cântec prostesc şi nici pe departe pe gustul părinților şi al străbunicului meu, cu toate că mie îmi plăcea, pentru că încă mă gândeam la felul cum arătase fața preotului când se aplecase peste degetele de la piciorul străbunicului meu – semăna foarte mult cu rânjetul fericit al unui câine care se îndreaptă spre mâncare. Tata părea, totuşi, iritat, ca şi cum josnicia orgoliului acelui preot ar fi fost mai suportabilă pentru cei de față decât acceptarea de către Menenhetet a unor astfel de mângâieri. Dacă nimeni nu putea să facă dragoste cu el fără a se înjosi astfel, atunci cum stăteau lucrurile cu mama? — lasă că tata detesta neorânduiala, murdăria şi lipsa de bună-cuviință. Nu degeaba era el Supraveghetorul Casetei cu Sulimanuri. Chiar în timp ce pluteam prin dreptul acelei nesfârşite mahalale a străinilor, atât de bătătoare la ochi în abjecția ei, încât era în stare să distrugă orice urmă de bună-dispoziție a unei persoane cum era el, tata a spus:

— Nu merită nici să-i dai foc.

— E adevărat, a spus Hathfertiti, ar putea să existe o privelişte mai plăcută când intri în oraş. Oare oamenii ăştia nu pot fi mutați undeva mai departe de fluviu?

— Prea mlăştinos acolo, a spus Menenhetet.

— De ce nu sus pe deal? a întrebat Hathfertiti arătând spre o înălțime stâncoasă care trebuie să se fi aflat cam la o jumătate de ceas de mers de la fluviu.

Era un deal pe care îl ştiam şi care îmi plăcea. Câțiva servitori mă luaseră până acolo într-o plimbare mai lungă, şi acolo sus, în crăpăturile stâncilor, se găseau stupi de albine. Băieții care locuiau în cocioabele de aici, de lângă fluviu, se cățărau până la jumătatea stâncilor, stârneau albinele, adunau mierea şi coborau. Râdeam împreună cu servitorii închipuindu-ne cât trebuiau să sufere de la înțepăturile de albine în timp ce coborau de acolo cu mierea, dar din locul meu ocrotit, cu câte-un servitor de-o parte şi de alta, am socotit că băieții erau de toată isprava. Aşadar, ascultam cu atenție la discuția despre mutarea pe deal a mahalalei cu pricina.

— Acolo nu se poate, a spus Menenhetet. Este exact locul unde Al Nouălea zice că va fi construit noul fort.

— Tot nu înțeleg de ce nu pot fi mutați oamenii aceia, a remarcat Hathfertiti, fortul nu va fi construit niciodată.

— Ai o minte potrivită pentru treburile militare, a observat străbunicul.

Eu speram doar ca acel fort să nu se construiască prea curând pentru ca, într-o bună zi, când voi fi destul de mare, să mă dovedesc şi eu destul de viteaz ca să mă cațăr pe stânci după miere, şi m-am gândit cât de puține ştiam despre felul cum trăiau băieții aceia, băieți săraci care munceau pentru părinții lor pe ogoarele de lângă fluviu, şi am început să tremur atât de tare văzând scena în minte, încât mama m-a strâns între pernele parfumate şi minunat de fine ale pântecului şi sânilor ei înmiresmați şi mi-a şoptit:

„Nu cumva să mi se îmbolnăvească iarăşi copilul”, iar tata avea o față cătrănită. Fiindcă atunci când eram bolnav, trebuia să fie foarte atent la izbucnirile de furie ale lui Hathfertiti.

— Nu, băiatul va fi bine, a spus tata.

Străbunicul s-a uitat la mine cu ochii lui mari de un cenuşiu deschis, care în lumina aceea strălucitoare aveau culoarea cerului senin, şi m-a întrebat:

— Ce culoare are sângele tău?

Ştiam că se gândea la ultima noastră conversație, aşa că i-am răspuns:

— La fel de roşie ca şi ieri seară.

A încuviințat din cap.

— Dar soarele?

— Soarele este auriu, dar noi îi spunem galben.

— Chiar că e ager la minte, a şoptit Hathfertiti.

— Iar cerul, a spus străbunicul, e albastru.

— Da, e albastru.

— Lămureşte-mi atunci, dacă poți, originea celorlalte culori, cum ar fi brunul, portocaliul, verdele şi purpuriul.

— Portocaliul este unirea dintre sânge şi soare. Aşa că este culoarea focului.

Mama îmi spusese asta. Acum a adăugat:

— Verdele e culoarea ierbii.

Eu eram însă iritat. Fusesem pregătit să dau şi singur explicația.

— Da, am zis eu, iarba este verde, întocmai aşa cum cerul e albastru şi soarele e galben.

Menenhetet nu a zâmbit.

— Vorbeşte-mi despre originea culorii brune, a spus el.

Am dat din cap. Nu mă simțeam deloc ca un copil. Ideile lui Menenhetet se potriveau atât de limpede cu ale mele, încât nu aveam decât să trag aer în piept şi simțeam puterea minții lui.

— Culoarea brună, am spus, este precum fluviul. La început, Nilul Roşu a fost un râu de sânge pe cer.

Acum copilul e clar că face febră, a murmurat Hathfertiti.

— Prostii, a spus Menenhetet.

— Numai de nu s-ar îmbolnăvi copilul, a spus tata.

Eu mă oprisem bineînțeles din tremurat, trupul mi-era cum nu se poate mai treaz.

— Purpuriul este cumva un amestec între sânge şi cer? l-am întrebat pe Menenhetet.

— Desigur, a răspuns el. De aceea este şi culoarea nebuniei. A clătinat din cap. Întocmai aşa cum pământul mănos este brun, deoarece toate culorile se întorc în el. Iată de ce, a spus el ca o adăugire răutăcioasă, căcuța ta e brună.

Am râs încântat.

— Dar din ce anume e alcătuită culoarea albă? am întrebat.

— Copilul nu e prost deloc, a murmurat el. M-a apucat de bărbie. Eşti încă prea mic, a spus el, pentru a înțelege culoarea albă. Este cea mai misterioasă dintre culori.

S-a încruntat văzând expresia de dezamăgire de pe fața mea.

— Gândeşte-te acum, a spus el, la alb ca la culoarea pietrei, fiindcă acolo se odihnesc Zeii.

— De aceea se construiesc templele din marmură?

— Fără îndoială, a zis el şi i s-a adresat mamei: O inteligență ieşită din comun. Asta îmi dă încă o dată convingerea că sângele nostru e strălucit. Nu s-a putut, totuşi, abține să nu zâmbească: Bineînțeles, cu atâtea încrucişări cu Ramseşii, e de mirare că mai avem fie şi un dram de judecată.

Tata avea o expresie chinuită.

— Te implor. Nu spune asemenea lucruri, a murmurat el, ca şi când până şi mica zgârietură lăsată de acele sunete pe urechea lui ar fi

constituit o probă grăitoare pe chipul lui a lipsei de loialitate față de Faraon.

Înaintarea lentă a vasului nostru i-a încurajat pe negustorii din mahalaua străinilor şi vreo zece-doisprezece dintre ei s-au îndreptat spre noi în mici ambarcațiuni improvizate din te miri ce – unele nefiind altceva decât nişte cutii din lemn aduse de curent până în desişul de papirus. Unul se afla pe o plută din doi buşteni pentru pontoane, iar alții vâsleau în mici luntri din lemn. Erau toate pline ochi cu mărfuri de vânzare; unele, bunăoară, cu vase cu ulei – ulei de opaiț, ulei de ricin, ulei de susan; un idiot care vindea nişte blide cu in şi cu orz chiar încerca să-i stârnească interesul mamei mele pentru chilipirurile lui: „Excepțional preț cinstit!" continua el să strige în egipteana lui înfiorătoare şi a devenit atât de insistent, încât era cât pe ce să se răstoarne, fiindcă Zdrobitorul-de-Oase, mânuind una din vâslele cele lungi, o agita neîncetat prin aer către el (deşi părea doar că-şi ridica brațul în semn de salut), dar omul cu orzul îşi ținea bărcuța dincolo de capătul plat al vâslei, până când, înțelegând în sfârşit din indiferența mamei că putea el să-şi laude în gura mare marfa ceasuri întregi fără a trezi în dânsa vreun interes pentru în sau orz, s-a înclinat plin de curtoazie şi s-a îndepărtat, făcând loc altuia. Negustorii s-au apropiat cu toții: care cu tot felul de fructe şi de mirodenii, care cu argilă, care cu lapte, care cu vopsea roşie de păr, şi unul

cu turte de bălegar care puțeau atât de îngrozitor, încât mama a țipat de enervare şi Zdrobitorul-de-Oase aproape că a căzut din pricina furiei cu care şi-a pus jos vâsla, şi-a apucat prăjina de manevră şi a împins în prova cealaltă îndepărtând-o – de fapt, a lăsat chiar o gaură în luntrea cu bălegar. Un altul a venit cu peruci, şi Hathfertiti i-a permis să se apropie, a studiat câteva capete pletoase peste fâşia îngustă de apă – ştiu că ei îi era frică să nu ia păduchi şi le cerceta doar cu privirea pentru a le putea compara cu propriile ei peruci, apoi a făcut semn cu mâna luntrii să plece. O bărcuță a venit cu doi porci de vânzare. Când s-a uitat în ochii Zdrobitorului-de-Oase, barcagiul a făcut degrabă cale întoarsă. Porcul nu era o marfă care ni se putea oferi. O altă ambarcațiune avea gâşte şi cocori, rațe şi găini. Nu cumpăram. O luntre cu două cuşti de lemn oferea o hienă şi o gazelă.

— Hiena este mascul sau femelă? l-a întrebat tata pe Mâncătorul-de-Umbre, care i-a repetat întrebarea barcagiului şi, atunci când negustorul a răspuns făcând un cerc cu ajutorul degetului mare şi al arătătorului, tata a scuturat din cap zicând: Faraonul are deja o hienă femelă. M-am gândit că dacă era mascul…

— A reuşit Ptah-nem-hotep să-Şi domesticească hiena?

— Faraonul face minuni în îmblânzirea animalelor, a spus lata cu o evlavie neabătută.

L-am văzut plimbând hiena în lesă.

Străbunicului meu i se dusese faima că se luptase cu un leu, el însă doar a zâmbit şi şi-a ridicat privirea spre un stol de prepelițe ce zburau pe deasupra vasului nostru, cu bătăi de aripi la fel de iuți ca ale păsărilor colibri.

O mică luntre, vopsită în culori vii, s-a apropiat de noi. Negustorul era şi singurul marinar: un tânăr îmbrăcat într-o fustă albă, cu trupul frumos, vopsit în ocru roşiatic. Era plăcut la vedere, şi Zdrobitorul-de-Oase, la un semn din partea lui Menenhetet, i-a permis să tragă mai aproape. Vindea cosmeticale, dar uleiurile lui, de migdale şi de susan drese cu parfumuri, erau de slabă calitate. Deoarece mama nu dorea să-i dezamăgească atrăgătorul chip, de parcă o asemenea cruzime ar fi putut diminua frumusețea propriilor ei trăsături, s-a decis în cele din urmă să ia o oarecare pomadă asiatică, un amestec ciudat despre care tânărul negustor o asigura, vorbind cu capul plecat şi prin mijlocirea barcagiului nostru, că era o invenție a sa şi că o folosea chiar pe părul său. De vreme ce acesta era întunecat la culoare ca o măslină şi lucea precum uleiurile lui, Hathfertiti l-a întrebat prin mijlocirea Mâncătorului-de-Umbre dacă uleiul extras din măslinele negre stătea la baza pomezii lui, şi atunci când el a spus că da, ea a putut să-i cerceteze şi mirosul.

— Ai folosit ulei de curmale ca să-i dai parfum, a

spus ea.

— Prințesa este o cunoscătoare, a replicat el.

— Dar asta nu e tot ce ai pus în decoctul tău, nu-i aşa?

— Mărită Prințesă, mai există un fir de păr de la un câine negru, fioros ca un lup, la fundul vasului, şi dacă firul nu e scos de acolo, nici puterea propriului tău păr nu va pleca, s-a străduit el printre multe bâlbâieli să-l asigure pe Mâncătorul-de-Umbre.

Pe mine mă pufnea râsul, pentru că tânărul negustor nu privea la mama, ci vorbea către mutra pocită a Mâncătorului-de-Umbre (care avea un nas enorm), ca şi cum *el* era Mărita Prințesă.

— Îți mulțumesc că îmi aperi puterea părului, a spus Hathfertiti, dar mai există un miros ciudat în mixtura ta.

— Este pulberea pământului din copitele cailor, a spus tânărul.

— Copitele cailor, a zis Mâncătorul-de-Umbre.

— Copitele cailor, a spus Hathfertiti şi după o pauză a râs înveselită.

— Copite pentru rădăcinile părului tău, Prințesă, şi pentru sănătatea pielii capului tău.

Ea a luat uleiul, iar tata a dat pe el un mic inel valorând cinci utnu de aramă drept plată. Tânărul a făcut o plecăciune în semn de recunoştință că nu a fost nevoit să se tocmească la preț şi, pe când se depărta, continua să privească în direcția noastră cu o admirație de-ai fi zis că nu mai dorea

să se despartă în veci de noi.

Străbunicul şi-a dres glasul.

— Frumos băiat, a spus el.

— Pare că nu s-a desprins încă de fustele maică-sii, a spus tata.

Menenhetet a încuviințat din cap. De data asta a fost de acord cu tata.

— L-aş sfătui să nu se înroleze în armată.

Tata a izbucnit în hohote de râs. Râsul suna vulgar venind de la o persoană atât de elegantă, dar imaginea tânărului negustor abuzat cu brutalitate de militari l-a făcut să râdă, nemaiputându-se stăpâni.

— Nu cred că voi folosi uleiul ăsta pentru păr, a spus Hathfertiti. Dar va fi numai bun pe sâni.

— E posibil, a spus Menenhetet. Cu toate potcoavele alea de cai.

Tata a izbucnit iarăşi în râs, iar Menenhetet i-a aruncat o privire caldă şi răutăcioasă.

După cotitură, am lăsat mahalaua în urmă. Acum, pe mal străluceau zidurile albe ale Memphisului. Am plutit prin dreptul splendorii din marmură a Templului lui Ptah, cu grădinile lui sacre, dar numai câțiva preoți în alb se puteau vedea pe poteci. Apoi, după o altă cotitură, s-a ivit Templul lui Hathor.

Abia aici, dacă ar fi fost după mama, ar fi trebuit să-şi facă apariția oraşul Memphis. Templele şi parcurile acelea vorbeau despre măreția oraşului nostru. Zidul şerpuitor era la fel de încântător

pentru ochi ca un colier din pietre albe, iar în spatele lui se întindea priveliştea unor coloane înalte pe două coline succesive, cu o grădină între ele. Acesta a fost ultimul spațiu minunat pe care îl mai puteam vedea. După următoarea cotitură, fluviul se lărgea până ajungea la fel de întins ca un lac, iar înspre stânga, în fața ochilor noştri se afla întregul Memphis, portul, pontoanele pentru descărcarea mărfurilor, şantierele navale, digurile, drumurile supraînălțate, canalele, grânarele, şi fiecare casă înțesată de oameni de pe fiecare ridicătură de teren, da, acolo se afla orașul nostru alb, foarte de curând ajuns roşu din cauza prafului din anotimpul uscat, acum un pic noroios. Asta nu mai conta.

Când se termina această ultimă cotitură, parcă intrai pe o mare poartă. Înainte să pot distinge fețele lucrătorilor din docuri sau soldații ce păzeau piețele, dar încă nu destul de aproape de larma prăvăliilor sau de strigătele de pe strada cea largă intens circulată, eu ştiam deja că aerul de pe fluviu era diferit şi doldora de mesaje. Ce splendid arăta orașul în lumina soarelui! Până şi praful din cariere scânteia. Găleții cu apă ale celor o mie de şadufuri se înălțau şi coborau necontenit la capetele prăjinilor lor, ridicând apă în jgheaburile de mai sus, care duceau apa către alte şadufuri care s-o ridice în jgheaburi amenajate şi mai sus, până când exista destulă apă pentru fântânile publice din fiecare scuar. Oare o mie – sau poate

vreo cinci mii de sclavi? — mânuiau prăjinile lungi ale şadufurilor pentru a ridica apa? Ştiu doar că, pe când priveam de pe vasul nostru peste fluviul acela fierbinte şi scânteietor, puteam să aud scârțâitul şadufurilor mai aproape sau mai departe, iar soarele sclipea ca o spadă de fiecare dată când apa cădea într-un jgheab aflat mai sus.

În golful portului Memphis, am intrat într-un vârtej gigantic format între dig şi docuri. Barcagiii noştri şi-au lăsat vâslele la apă şi au început să tragă la rame, purtându-ne pe o scurtătură, pe un canal ce mergea prin spatele unui lung promontoriu al portului. Drumul acesta, spre încântarea mea, ne-a dus printr-o parte a marelui oraş, pe care nu o vedeam decât rareori, şi am trecut pe lângă nişte temple clădite „acum o mie de ani" – după cum a exclamat mama. Se înălțau parcă de pe fundul unor vechi gropi jilave. Aceste temple erau construite din piatră şi, prin urmare, au dăinuit şi după ce puzderia de clădiri din lemn care cândva le înconjurau s-au prăbuşit, iar construcțiile din chirpici (adică din lut şi paie) fuseseră şterse de pe fața pământului de teribilele furtuni de felul celor ce se abăteau pe aici o dată la cincizeci de ani. Mama mi-a povestit despre o astfel de furtună pe care o văzuse pe când era copil, în timpul căreia acoperişurile din frunze de palmier ale caselor sărmane erau sfâşiate ca nişte cârpe vechi şi jilave. Aşadar, casele din jurul acestor temple vechi au fost tot timpul

reconstruite, până când fundațiile celor noi, clădite peste rămăşițele celor vechi, au ajuns la jumătatea înălțimii templelor, lăsându-le pe celelalte în gropi jilave, piatră veche de un gri întunecat, jalnice ca nişte hipopotami căzuți în borte adânci. De jur-împrejurul lor, de fiecare parte a canalului, se înălța tot vacarmul atelierelor meşteşugăreşti şi al pieților noastre locale. Rapid, dat fiind că vâslaşii trăgeau din greu la rame printre multele mirosuri de rumeguş, de piele, de bălegar, de papirus putrezit şi prin praful de piatră care se răspândea peste canal din atelierele pietrarilor, prin izurile de la albitoriile de pânzeturi, care îmi răzuiau simțul mirosului, am trecut pe lângă atelierele tâmplarilor, pe lângă atelierele de rogojini, prin fața meşterilor de sandale şi a unui atelier de reparat harnaşamente şi care, am trecut pe lângă o fierărie şi pe lângă un grajd, şi pe lângă marile ateliere de pânzeturi ale țesătorilor, pe lângă stabilimentele îmbălsămătorilor, pe lângă antreprenorii de pompe funebre şi confecționerii de sicrie, pe lângă o femeie lucrând la gherghef în aer liber, în fața prăvăliei sale, la nici cinci picioare depărtare de marginea canalului, şi apoi pe lângă un tăbăcar care jupuia pielea unui leopard, mirosul înfiorător ce venea dinspre marea felină moartă făcând-o pe mama să-şi astupe nasul şi gura. Mai departe, am trecut prin spatele unei prăvălii de mobilă şi am văzut doi lucrători cărând afară un sipet din lemn

de abanos, incrustat cu argint, destul de frumos şi pentru palatul Faraonului. Chiar în timp ce noi treceam, sipetul era încărcat pe o barjă, iar Dinți-Albi, cel mai chipeş dintre barcagiii noştri, a strigat: „E pentru Două-Porți?”, şi lucrătorul de pe chei i-a răspuns: „Merge spre miazăzi, la proprietatea Mărețului Menenhetet”, lucru care a stârnit valuri de veselie pe ambarcațiunea noastră poleită cu aur, la care chiar şi vâslaşii au îndrăznit să participe, fiindcă în momentul acela se părea că toți cei de pe vas făceau parte din aceeaşi familie.

La capătul acestui canal scurt, pe când ne întorceam spre port, prăvăliile negustorilor de parfumuri înmiresmau aerul, şi erau piețe de legume mai mari, şi o şcoală pentru preoți, o clădire lungă şi joasă, cu coloane albe din lemn. Imediat urma o prăvălie de peruci, şi am văzut una pentru băieței, de un albastru minunat, şi aş fi vrut s-o rog pe mama s-o cumpere pentru a mi-o dărui, dar vâslaşii trăgeau tare la rame, şi am simțit o neliniște pe vas, şi mi-am dat atunci seama că ilustrele mele rude se gândeau la timpul ce le-a mai rămas până la întâlnirea cu Faraonul.

La capătul canalului unde am ajuns din nou la fluviu, se deschidea o piață largă, care era plină de preoți şi de nobili de tot felul, de soldați şi de marinari, şi de neguțători străini, de meşteşugari, de țărani, de sclavi, de sacagii, de cărăuşi, de mânători de măgari, de o mulțime de femei de tot soiul, chiar şi câteva doamne. Să privesc de pe

vasul nostru la toată lumea aceea nu a fost dată să nu-mi facă plăcere. Mă simțeam atât de în siguranță! Era cu totul altceva când mergeam printre ei. Atunci Eyaseyab era înfricoşată din cauză că orice soldat beat şi orice vânzător se holba la coapsele ei (iar eu, mergând alături de ea exact la înălțimea aceea, eram nevoit să mă uit în ochii lor). Pe apă, oricum, mă simțeam mai binedispus. Toate vinăriile şi toate berăriile aveau tendele întinse, bubuind şi umflându-se ca pânzele de corabie în briza din largul mării, şi am văzut lume aşteptând în fața uneia, faimoasă pentru friptura de gâscă, unde puteai cumpăra pentru acasă pasărea gata gătită.

Pe cealaltă latură a pieței, în apropiere de străzile şi de canalele dosnice, într-un spațiu deschis apărat pe trei laturi de ziduri înalte, recent construite, şi pe a patra de un rând de soldați cu armele încrucişate, era o prăvălie înființată printr-un edict al Faraonului. Ea a stârnit mai multe discuții în Memphis – cel puțin dacă socoteam mulțimea discuțiilor din familia mea – decât oricare dintre hotărârile Lui din ultima vreme. Fiindcă la acea prăvălie, unele dintre lingourile de argint pe care vasele Sale le aduceau la întoarcere de la Tyr şi chiar şi o bună parte din aurul pe care îl aduceau caravanele Lui la întoarcerea din Munții de Granit de lângă Marea Roşie erau transformate de meşteşugarii regali în amulete, în platoşe, în coliere de aur, brățări,

scarabei, în cobre Ureus, chiar şi în shabti de aur şi de argint, însă bijuteriile şi alte comori străine, cum ar fi diferitele esențe de lemn parfumat şi de gume, coralul şi ambra, pânzeturile fine, sticlăria şi broderiile, erau de vânzare doar pentru câțiva dintre oamenii aceia din piață, care-şi puteau permite prețul. Dar şi cei care nu şi-l puteau permite se îmbulzeau în fața rândului de soldați, măcar să arunce o privire. Până acum, astfel de podoabe se făceau întotdeauna în prăvăliile Palatului, în atelierele din Templul lui Ptah sau pe proprietăți vaste cum era cea a lui Menenhetet. Prin urmare, atât de nerăbdătoare se arăta mulțimea să vadă cum erau lucrate acele comori de către Meşteşugarii Regali, încât unii îngenuncheau ca să poată arunca o privire printre picioarele gărzilor, şi vaiete de admirație se înălțau ori de câte ori vreunui negustor străin sau vreunui înalt dregător bogat din partea locului i se permitea să treacă de rândul de soldați, căci acela putea să atingă obiectele ca atare. Şi în fiecare seară, pentru a preveni furturile, toate produsele şi uneltele, şi până şi prețioasele pulberi de la prelucrarea metalelor erau adunate şi învelite în catifele, încuiate în lăzi şi duse sub pază într-un beci regal. A doua zi dimineața, erau aduse înapoi în piață.

Acum, ca şi când sclipirea unor asemenea obiecte de preț la capătul pieței ar fi anunțat sfârşitul călătoriei noastre, barcagiii au început să

se proptească în vâsle, cel mai vârtos făcând-o Trup-Împuțit şi Dinți-Albi, Mâncătorul-de-Sânge, Mâncătorul-de-Umbre, Cap-Îndărăt şi Cel-cu-Nasul – cu toții au început să se lase cu toată greutatea pe vâsle, iar Zdrobitorul-de-Oase ținea cadența prin strigăte. Ambarcațiunea noastră greoaie a prins curentul când am ieşit din vârtej şi prova s-a săltat din apă, iar fluviul a început să cânte de la viteza atinsă prin efortul nostru în timp ce dădeam ocol ultimului punct din dreptul pieței, şi am văzut într-o privelişte atotcuprinzătoare, de-a lungul curbei malului din apropiere, zidurile de calcar ale celor Două-Porți cure se ridicau cam până la înălțimea casei cu trei caturi a lui Menenhetet. Pe parapetele de deasupra erau postate santinele.

Înainte chiar ca vasul nostru să fie legat la mal, un alai de purtători de lectici care se odihneau la umbra zidului s-a îndreptat în fugă spre noi, trecând peste un larg peron din marmură, până la treptele de piatră de lângă apă.

— Slujiți-vă de serviciile noastre, Mărite Stăpâne, a strigat şeful lor către Menenhetet.

La un semn, ceilalți au îngenuncheat, s-au înclinat şi au atins cu frunțile dalele de marmură.

— Cine are nevoie de scaunele voastre amărâte? a spus străbunicul meu. Picioarele familiei mele sunt tinere.

— O, Stăpâne, e o mare greutate în fiecare treaptă care vă duce mai aproape de Prezența Lui.

— Nu suport gândul de a-mi pune povara trupului pe spinările voastre încovoiate, a răspuns Menenhetet.

— Mărite Stăpâne, lectica e mai uşoară atunci când în ea şade un stăpân nobil ca tine. Uite, îmi aşez faţa pe pernă înainte să te aşezi tu, a spus şeful, şi a fost pe dată imitat de ceilalţi purtători care au sărutat pernele de şezut ale scaunelor din lecticile lor.

— Dar o săruţi şi după ce m-ai dus?

— Atunci trebuie să o sărut de două ori, a spus purtătorul de lectică.

— Pentru curtoazia ta, a spus Menenhetet, du-ne prin Poarta Roşie până la capătul curţii.

Şi mama, tata, străbunicul şi cu mine am luat loc fiecare într-o lectică şi am fost ridicaţi şi purtaţi peste peronul cel larg de marmură dintre fluviu şi zidurile Palatului.

Dar chiar în timp ce ne apropiam, am văzut o privelişte îngrozitoare. Lipit de zid se afla un nenorocit cu gâtul vârât într-o zgardă prinsă cu lanţ de un stâlp. Mâinile trebuie să-i fi fost tăiate doar cu câteva ore mai înainte şi cioturile antebraţelor îi erau legate cu nişte chingi din piele pentru a-l împiedica să sângereze şi să moară din asta, totuşi sângele încă îi picura pe piatră.

Aplecându-se în faţă în scaunul său, Menenhetet l-a întrebat:

— Ce-ai furat?

— El – Măreţul-Zeu-Al-Nouălea-printre-noi –

este milostiv că mă lasă în viață, pentru că prea mult am furat, a răspuns nefericitul.

Nu era uşor să auzi ce spune. Drept pedeapsă pentru o crimă veche – că l-o fi mințit pe vreun judecător poate fi motivul –, îi fuseseră tăiate buzele. Acum, rânjetul lui semăna cu dinții dezgoliți ai unui craniu.

Alături, legată de alt stâlp, se afla o femeie. În brațe ținea un bebeluş vânăt tot. Mama şi-a întors privirea în lături, dar străbunicul a întrebat-o pe femeie:

— Cum ți-ai omorât copilul?

— Prin sufocare.

— Aveați mâncare de-ajuns?

— Aveam mâncare de-ajuns, a spus femeia, dar nu se mai putea trăi în casă de plânsetele copilului.

— Când au să-ți dea drumul?

— Mâine seară.

— Fie ca pedeapsa să-ți fie povară în suflet.

În fața noastră, în zid, erau două porți mari, dreptunghiulare, una lângă alta: o poartă de granit roşu, cu o plantă de papirus sculptată pe ea pentru Ținutul de la Miazănoapte, şi o poartă albă de calcar, cu un crin gravat deasupra, pentru Ținutul de la Miazăzi. Deodată, a răsunat o trompetă. Uriaşa poartă roşie a început să se deschidă. „Să între Măritul Stăpân şi General Menenhetet. Să între onorata familie a lui Menenhetet”, a strigat un crainic, şi apoi a

intonat: „Aici, în Anul Şapte, sub Maiestatea Regelui Sudului şi al Nordului, frumosul Ka al lui Ra, Preaiubit de Amon, Fiu al Soarelui, Si-Ra Ramses al Nouălea, Horus-taurul-cel-puternic-Carele-trăieşte-întru-adevăr, îți urează bun venit aici”.

— Intrăm întru cinstirea Puterii-Sănătății-Vieții Sale, Faraonul nostru, bunul Ptah-nem-hotep, a spus Menenhetet şi s-a răsucit către Zdrobitorul-de-Oase, care stătea acum de gardă alături de lectică. O rație suplimentară de pâine şi bere pentru oamenii tăi şi pentru vâslele lor, a spus el în timp ce eram purtați în curtea Palatului.

Gâşte ne treceau pe deasupra capului şi porumbei îşi luau zborul din calea noastră. Trei şoimi – i-am numărat – vegheau de pe o cornişă, sus, pe parapet.

Trei

În fața noastră se întindea curtea cea mai lungă pe care o văzusem vreodată. Dacă un bărbat în toată firea ar fi luat o piatră şi ar fi azvârlit-o cât putea de departe, şi dacă apoi ar fi luat acea piatră şi ar fi azvârlit-o din nou, el nu ar fi ajuns nici până la mijlocul curții.

Nici măcar nu era un loc frumos. Nu existau nici bazine, nici statui, iar drumul din pavele de piatră din mijlocul ei, pe care ne duceau purtătorii lecticilor, nu era mai lat decât ar fi fost nevoie ca

patru care de luptă să poată merge alături. Pe latura cealaltă, un pătrat deschis, de lut roşu, se întindea până la ziduri, şi mi-o amintesc pe mama povestind cum Faraonul organiza parade cu mii de soldați pe terenul acela fierbinte. Apoi, chiar în timp ce priveam peste spațiul cu pricina, o poartă s-a deschis într-o cazarmă joasă de la celălalt capăt al curții şi o companie de şardani în mantii grele, albastre au ieşit disciplinați, pentru instrucție. În celălalt colț al curții se aflau arsenale de arme şi magazii, şi gherete pentru santinele, ba chiar şi un uriaş cazan cu supă deasupra unui foc mare, mirosul fierturii răzbătând până la noi peste terenul de lut.

Ca şi cum intrarea lui Menenhetet ar fi însuflețit activitatea, am văzut cum ținte din paie erau rezemate de zid pe o latură a cazărmii şi nişte arcaşi îşi încordau arcurile. O trupă de care de luptă a început să alcătuiască pe rând diferite formații de luptă. De la patru şiruri de câte şapte, ele se alungeau în două şiruri de câte paisprezece, apoi, întorcând în loc, se preschimbau în două rânduri de câte paisprezece, după aceea se întindeau pe o singură linie lungă şi aproape perfectă de douăzeci şi opt de care de luptă pornind imediat în galopul cailor peste câmp, fără ca vreo roată să le depăşească pe celelalte cu mai mult de câteva degete. La un strigăt ascuțit, ele s-au oprit brusc, praful rostogolindu-se ca un val către zidul dinspre fluviu, şi poate că a fost un

noroc pentru căpitanul lor că acel nor nu s-a îndreptat spre noi, pentru că Hathfertiti s-a răsucit enervată în scaunul ei şi i-a spus străbunicului meu: „Promite-mi că nu ne oprim aici ca să ne uităm la ei”.

El a ridicat din umeri, dar eu am văzut cum privirea i s-a îndreptat peste întinderea terenului de paradă, către căpitanul acelor conducători de care, şi cum, drept răspuns, omul acela şi-a ridicat ambele antebraţe în chip de salut şi a pornit în galop către noi, cu soldatul de lângă el încercând să-şi mânuiască scutul din piele împotriva unor săgeţi imaginare, printr-un şir de mişcări care îi puneau la grea încercare echilibrul, în timp ce căpitanul conducătorilor de care, cu hăţurile înfăşurate peste mijloc, îşi mâna caii spre stânga sau spre dreapta, aplecându-se într-o parte sau alta. Lăsându-se pe spate, el îi încetinea; înclinându-se în faţă, îi lăsa la galop, balansându-şi trupul într-o parte sau alta pentru a-şi face caii să întoarcă în loc, să se oprească, să cârmească ori să şarjeze, şi, chiar dacă nu puteai să prevezi care avea să fie următoarea sa manevră, totul se petrecea lin, fără smucituri. Între timp, având braţele libere, şi-a scos arcul şi a pus o săgeată în el. Când căpitanul s-a apropiat şi ne-a dat ocol în viteză, tata a sărit ca ars:

— Neghiobule, a strigat el.

La care Hathfertiti a spus cu un zâmbet rece:

— Eu consider că e fermecător.

— Dacă i se poticnea calul, putea să-şi lanseze săgeata în direcţia noastră.

Căpitanul, după ce a mai dat un ocol ţinându-se mai la distanţă de noi, s-a întors în trap uşor, a oprit, a sărit din vehicul şi s-a plecat cu fruntea în ţărână. El şi Menenhetet au început să vorbească între ei într-o limbă ciudată, mie mi s-a părut la fel de ciudată ca limba şardanilor, şi după un minut-două – după o ultimă frază în egipteană: „Am înţeles, Generale” –, militarul şi-a ridicat braţul în chip de salut, ne-a zâmbit tuturor, mamei în mod deosebit, a urcat în car şi s-a depărtat mânându-şi calul încet pentru a nu stârni praful.

— I-am spus că am să asist la manevre mai târziu, a spus străbunicul.

— Mulţumesc, a spus Hathfertiti.

Acum am ajuns la o poartă mai mică. O santinelă ne-a lăsat să trecem fără un cuvânt. Am pătruns în altă curte.

— E minunat felul cum se folosesc de hăţuri, a spus Hathfertiti.

— Dar bunicul nostru este cel care a perfecţionat stilul, a spus tata.

— Nu zău? a exclamat ea.

— Fără discuţie, a spus Menenhetet. În anii dinaintea Bătăliei de la Kadesh. Aşa am ieşit victorioşi în ziua aceea.

A spus asta cu atâta plăcere, încât mama nu s-a putut abţine să nu remarce:

— Am crezut că Ramses al Doilea a fost învingătorul de la Kadesh, nu conducătorii tăi de care de luptă.

— Faraonul câştigă întotdeauna bătăliile, a spus Menenhetet.

Străbăteam acum o altă curte, poate la fel de imensă ca prima, dar nu mi-am putut da seama de mărimea ei, deoarece era împărțită prin perdele de arbori în multe curți şi îngrădituri. Bazine pentru scăldat erau înconjurate de grădini. În stânga noastră se înălța o clădire din lemn, vopsită în culori vii, şi am putut vedea femei trecând din când în când de-a lungul balconului acoperit de la catul al doilea, în timp ce zvonul unor râsete curioase au ajuns până la noi când au zărit-o pe Hathfertiti. Eram purtați acum către un perete alb din lemn pe care erau zugrăvite nişte imagini enorme – un şoim, un scorpion, o albină, un lotus şi o plantă de papirus, toate atât de naturale şi de vii, încât mi-a fost frică să trec printre ele, tremurând de-a binelea în apropierea scorpionului.

Am coborât din lectici, iar purtătorii, la un semn din cap al lui Menenhetet, au depus un sărut pe pernele de şezut (a căror piele era marcată, nici mai mult, nici mai puțin, cu hieroglifa ֍ – care reprezintă Tărâmul Morților). Tata i-a dat şefului un utnu de aramă, ofițerul de la poartă ne-a recunoscut – după uşurarea ce i se citea pe chip, am înțeles că îi aştepta pe distinşii oaspeți încă de

la jumătatea dimineții –, am trecut însoțiți de plecăciunile slujitorilor în grădina înverzită şi luxuriantă a Curții de Onoare a Faraonului. Acolo, pomi cu fructe de care nu mai văzusem niciodată creşteau la marginea unui bazin de formă alungită, ale cărui plăci de ceramică erau poleite cu aur.

— Când pomii aceştia erau puieți, mi-a şoptit mama, au fost plantați în oale cu pământ, apoi au fost încărcați în corăbii şi transportați prin furtuni până în țara noastră.

— Cum arată locul unde fluviul se varsă în apele deschise? am întrebat-o.

— Acolo sunt mai multe păsări decât ai văzut tu vreodată, a spus ea.

Mă gândeam la tot vacarmul făcut de acele păsări deasupra ținutului îmbibat de apă, şi la cât de deosebite trebuie să fie ele față de păsările din grădina asta. Aici, un flamingo îşi etala culorile oranj, trandafiriu şi auriu, dincolo vedeai un ibis negru, apoi fluierari care se alergau din ram în ram înfățişând pene strălucitoare asemenea celor din coada unui struț. Țin minte că pe la doi ani, când nu eram încă obişnuit cu exprimarea propriului eu, o întrebasem pe mama de ce punem capetele unor păsări pe atât de mulți Zei. (După ce văzusem, cu mult înainte de a şti să citesc, câte dintre beţişoarele sacre pe care scribii noştri le desenau pe papirus erau legate de păsări, mi-am închipuit că acele hieroglife ne erau dăruite de

către Zei drept înfățișări ale Lor.) Mama zâmbise atunci. „Copilul pune întrebări care îmi aduc pace în suflet, spusese ea, simt fulgul când vorbeşte el”. Asta era o referire la Maat, pe care aveam s-o înțeleg abia mai târziu – noi aveam o zicală care spunea că marginea unui fulg era punctul maxim la care puteai ajunge în încercarea de a atinge adevărul. Apoi, fără legătură cu orice linişte pe care gândul meu i-ar fi dăruit-o, mama a spus: „Păsările sunt cele mai respectate – ele zboară”.

De zburat, zburau, chiar în crângul acesta se mişcau necontenit şi zburdau din ram în ram, părând a se arunca încântate către propriile lor răsfrângeri în plăcile de ceramică poleite cu aur ale bazinului, unde culorile lor țâşneau în zigzag de-a lungul fundului puțin adânc, precum nişte peşti având culorile curcubeului, şi cu toate acestea, chiar şi în exuberanța cu care se hârjoneau prin frunzişul acelor arbori aduşi de pe tărâmuri străine, eu auzeam ecoul depărtat al panicii. Sunetele pe care le scoteau aceste păsări mi se păreau mai ciudate decât icnetele animalelor la jug, fiindcă în acele zgomote măcar auzeam sunetul pământului adică vreau să spun sunetul acela neauzit care ne leagă piciorul de pământ. Păsările, însă, sporovăiau necontenit despre o anume nelinişte care exista în freamătul cărnii lor veşnic înspăimântate de pământul pe care călcăm noi, nu, pământul nu era un loc unde să se odihnească o pasăre.

Cu toate acestea, grădina – după fierbințeala din curte – era ca o dumbravă. Mirosuri de humă şi altele pe care nu avusesem niciodată prilejul să le miros îmi umpleau nările, umede şi misterioase ca răcoarea pe care o descoperisem odată la gura unei peşteri, iar în aerul acela am simțit apropierea Faraonului. La capătul aleii pe care păşeam, aproape ascunsă de frunzişul des, se afla o mică vilă de lemn vopsită în toate culorile vii ale florilor din grădină, o clădire deosebită, poate construită pe piloni, totuşi arătând ca o casă, ridicată în jurul unei curți interioare, astfel încât, mergând pe dedesubt, am intrat în semiobscuritate, apoi am ieşit din umbră într-un spațiu central deschis, unde bătea soarele.

Îmi imaginasem mereu că Faraonul se odihnea pe un tron la capătul unei săli mari şi că invitații se apropiau târându-se în genunchi, şi de fapt Menenhetet ne povestise cum Ramses Doi acorda audiențe uriaşe în perioada Festivalului, în mijlocul unei piețe imense din vechea cetate a Tebei, dar atunci, chiar în timp ce eu încercam să-mi închipui cât de vast putea fi acel spațiu – era oare mai întins decât locul unde văzuserăm carele în timpul exercițiilor? —, am intrat în curtea interioară şi L-am simțit pe Faraon, sau în mod cert I-am simțit forța în clipa în care soarele m-a orbit când am ieşit brusc în bătaia lui. Am simțit o apăsare pe partea dinapoi a capului, grea ca soarele, şi, înainte să-mi dau seama, m-am trezit

prosternându-mă la pământ în felul în care fusesem instruit, cu şalele în sus, cu genunchii şi cu fața lipite de pământ – pământul acela mirosea cumva a tămâie? —, şi nu mai ştiam dacă o forță provenind de la Faraonul aflat în balconul de deasupra era cea care mă culcase la pământ sau doar mâna tatălui meu care îngenunchease alături de mine într-o parte, mama fiind îngenuncheată în partea cealaltă. În fața noastră, având privilegiul rangului său, Menenhetet se lăsase doar pe un genunchi.

Imediat, mama şi cu tata şi-au îndreptat trunchiurile odată cu Menenhetet, cu genunchii încă lipiți de pământ, cu brațele întinse înainte – o poziție firească pentru tata (simțeam cât era de fericit), înjositoare pentru mama (îmi dădeam seama cât detesta asta), eu însă, spre surprinderea mea, nu doream să mă mişc, ca şi când, cu gura şi cu nasul apăsate în pietrişul mărunt din țărână şi cu ochii doar cu un deget mai sus, simțeam pacea grea a acelui mare cerc în care ne rotim înainte de a adormi. Neîndrăznind să-mi ridic privirea către Faraon (Care, prin Prezența Sa, îmi silea gura să sărute pământul), nu ştiam dacă apăsarea din spinarea mea venea totuşi de la ochii Lui, de la arşița soarelui sau de la amândouă (şi fiind aproape acelaşi lucru), deoarece mi se spusese din prima zi când Îi auzisem numele, Fiu al Soarelui, că niciun om din lume nu se afla mai aproape de Ra decât Monarhul

nostru, Si-Ra Ramses al Nouălea, în toate măreţele Sale titluri: Nefer-Ka-Ra Setpenere Ramses Kham-uese Meriamon (căci Ptah-nem-hotep era doar numele Lui de băiat, cu care I se puteau adresa vechii prieteni şi înalţii dregători).

Apoi, nu ştiu dacă am trecut printr-o stare de ameţeală sau de beatitudine, dar cercuri colorate îmi tremurau dinaintea ochilor, ieşind direct din pământ, şi am simţit o altă forţă poruncindu-mi să mă ridic, până ce mi-am înălţat ochii îndeajuns pentru a privi în sus la balcon, căutând chipul Faraonului.

El şedea între două coloane, cu coatele sprijinite pe o balustradă acoperită cu o pernă roşie brodată. Nu puteam vedea din trupul Său decât un colier de aur care Îi acoperea pieptul, iar pe cap se afla măreaţa Sa Dublă-Coroană, înaltă şi umflată ca două pânze de corabie, şi împodobită cu micul trup bătut cu nestemate al unui şarpe, plasat deasupra ochiului Său drept. Păream a privi nu atât la un om, cât la un scut uriaş, înalta coroană albă a Faraonului închipuind forma arcuită de sus, iar colierul Său, pe cea de jos. Sau aşa trebuie să-mi fi imaginat eu, doar că mai era şi chipul Său frumos la mijloc. Avea ochii foarte mari, iar liniile negre trasate cu suliman îi scoteau şi mai mult în evidenţă. După cum îmi spusese mama, ochii Lui erau vestiţi pentru că aveau culoarea schimbătoare: când strălucitori şi senini

precum cerul, când oglindind parcă întunericul adânc al unei nopți fără lună. Avea un nas lung şi trist, cu totul deosebit de alte nasuri. Era foarte subțire, iar nările, înguste ca ale unei pisici. Când Şi-a întors capul, am putut vedea că forma nasului era ciudată, deoarece profilul său arcuit, văzut dintr-o parte, punea pe chipul Său acvilin şi elegant un iatagan subțire, dar, din partea cealaltă, nasul arăta posomorât ca o picătură de apă stând să cadă de pe o frunză pleoştită. Dedesubtul acelui nas subțire se afla o gură frumoasă, cu buze pline şi splendid desenate, şi ea trăia în strânsă legătură cu nasul de deasupra, un fel de-a spune, deşi sună ciudat, doar că asta mă ducea cu gândul la doica mea Eyaseyab stând în picioare alături de mine, dat fiind faptul că nu eram câtuşi de puțin asemănători, iar ea era o sclavă, cu toate că nu mă simțeam niciodată atât de bine ca atunci când mă aflam singur cu ea, scunda şi grăsana de Eyaseyab. Pe când priveam la gura şi la nasul Lui, îmi vedeam şi nasul meu îndesat în fusta groasă dintre coapsele lui Eyaseyab, şi mi-am amintit de mirosul de pământ şi de peşte, şi de mal de apă care emanau din ea. Lucrul acesta părea înrudit cu grija cu care nările înguste ale lui Ptah-nem-hotep păreau a se răsuci în răsuflarea ce ieşea din gura Lui, şi am simțit o dorință puternică de a-L săruta. Doream să-mi afund gura dulce – toată lumea mă asigura că aveam o gură dulce – în buzele Fiului lui Ra, şi

dorința aceasta, odată venită, a permis ivirea următoarei dorințe – şi m-am văzut pe mine însumi întinzându-mă în vârful picioarelor pentru a săruta degetul divin dintre picioarele Faraonului, un impuls pe care cu greu l-am putut accepta înainte să-mi treacă prin minte să fac acelaşi lucru cu străbunicul meu. Acolo, sub vraja nasului Faraonului, la fel de fermecător ca buricul pudrat al mamei mele, am avut o viziune a mea în viitor, şi în acea viziune eram un tânăr aflat într-o încăpere întunecată, în interiorul unui munte întunecat, acolo, îngenuncheat în fața Ka-ului străbunicului meu, şi nu ştiu dacă tot ce vedeam acum, la vârsta de şase ani, era numai un dar întors mie de propriul meu Ka ce-şi amintea, într-un târziu, de o zi din viața mea, sau dacă în realitate nu am fost în curtea lui Ptah-nem-hotep (fiindcă aşa L-am numit eu pe dată în inima mea, de parcă am fi fost vechi prieteni) şi prin urmare eram mai viu aici decât în Ka-ul meu îngenuncheat lângă mormântul lui Khufu. Atunci – ca şi cum aş fi ieşit brusc dintr-o noapte plină de vise îngrozitoare la lumina zilei – am căpătat certitudinea că eram în viață şi că aveam şase ani când, încă îngenuncheat fiind şi cu brațele întinse înainte, am privit iarăşi în sus către fața Faraonului, iar El a vorbit cu un glas limpede şi răsunător, pe cele mai alese tonuri, un glas în toată puterea cuvântului – mai mult ca sigur L-am auzit care, frază cu frază, era aidoma celui al

străbunicului meu atunci când lua în răspăr un adevăr printr-o zeflemea inofensivă.

— Menenhetet, a spus Faraonul, există vreun motiv cât de mic care te încurajează să-Mi onorezi invitația?

— Lucruri de cea mai mare însemnătate pentru mine ar părea lipsite de importanță pentru Maiestatea Ta, a spus Menenhetet cu o voce care a prins a pluti asemenea unei frunze lăsate pe apă.

— N-ai putea avea un motiv cât de mic. Doar o explicație modestă, a spus Faraonul şi, mulțumit de acest răspuns, a adăugat: Ridică-te, mărite Menenhetet. Ia-ți familia şi vino aici lângă Mine. A bătut uşor cu palma în perna de lângă El.

Un slujitor ne-a condus la o scară pictată şi de acolo au fost zac trepte până la balcon. Ptah-nem-hotep l-a îmbrățişat pe străbunicul şi a sărutat-o pe mama pe obraz. Ea s-a aplecat şi I-a sărutat degetul mare de la picior, dar rezervată, ca o pisică, iar tatăl meu, cu solemnitate – el era primit cu solemnitate –, a îngenuncheat şi I-a îmbrățişat celălalt picior.

— Spune-mi cum se numeşte fiul lui Hathfertiti, a spus Ptah-nem-hotep.

— Menenhetet al Doilea, a spus Hathfertiti.

— Menenhetet-Ka, a spus Faraonul. Un nume de căpcăun pentru o față atât de frumoasă. S-a uitat la mine cu atenție şi a exclamat: Numai frumusețea lui Hathfertiti ar fi putut da naştere unui chip atât de desăvârşit.

— Nu sta acolo încremenit, fiule, a spus tatăl meu.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep cu tandrețe, mai bine Mi-ai săruta piciorul.

Aşa că am îngenuncheat şi am văzut că unghiile de la picioarele Sale erau pictate în albastru, iar piciorul Său, când L-am sărutat, era parfumat şi, întocmai ca parfumul mamei, era aidoma cu mirosul unui trandafir roşu-închis, sau ceea ce am crezut eu că era mirosul piciorului Său până când am realizat că pardoseala fusese spălată cu parfum. Sărutând spațiul dintre degetul mare și următorul, nasul mi-a fost ciupit o clipă – degetele Faraonului mă mângâiau – şi am simțit fulgerarea unei dureri, nu atât o durere, cât o lumină albă în trupul meu, o lumină care trebuie să fi venit de la Faraon; intensitatea ei m-a făcut să mă simt ca o floare smulsă din rădăcini – oare o floare simte aceeaşi lumină albă? Ca şi cum aş fi trăit din nou în mai multe locuri deodată, am ştiut cum era să pătrunzi într-o femeie, carnea mea primind parcă un blazon prin lumina albă a Zeului, venită să mă cunoască.

Îmboldit în mare măsură de această putere de a locui în două case, limba mea a început să lângă locul unde se îmbinau cele două degete ale piciorului Faraonului, şi m-am ales cu mai mult decât un miros de trandafir. Un iz abia perceptibil de pământ, de fluviu şi de peşte, foarte înrudit cu mirosul dintre coapsele lui Eyaseyab, era de

asemenea prezent, şi chiar o sugestie depărtată a mirosului aspru şi bărbătesc de urină care emana uneori dinspre partea de deasupra genunchilor lui Menenhetet. Şi m-am simțit cuprins de acelaşi fel de uluire ce mă copleşea când îmi miroseam degetele umede după ce mă gâdilam cu un strop de salivă la Deget-Dulce sau între coapse şi la buric. Prizonier al acelor mirosuri, am simțit încă o dată prezența puterii Faraonului şi am înțeles, ca şi cum nu aş fi fost instruit niciodată, că Faraonul era cel mai apropiat de Zei dintre toți oamenii, totuşi ştiam de asemenea că El era un bărbat care mirosea un pic a femeie şi că mirosurile lui nu prea se deosebeau de ale mele.

Am privit în sus, mi-am plecat capul, m-am dat înapoi mergând în genunchi şi m-am ridicat încet. Faraonul nu Şi-a luat ochii de la mine.

— Băiatul tău e extraordinar, i-a spus El lui Hathfertiti, şi are o gură dulce. Va avea totuşi necazuri cu limba asta a lui.

Întorcându-Şi privirea de la mine către străbunicul meu, printr-o mişcare la fel de plină de gravitatea gândului Său precum schimbarea în înfățişarea cerului atunci când soarele e acoperit încet de un nor, El i-a spus lui Menenhetet:

— Ai face bine să întăreşti la băiatul acesta toate puterile care sălăşluiesc mai jos de gura lui.

— Spre asta pare să țintească orice bărbat, a spus străbunicul meu.

— Şi Faraonii la fel, a spus Ptah-nem-hotep.

Străbunicul meu I-a răspuns printr-o cuvântare cu totul neaşteptată:

— O, Tu Care locuieşti în noapte şi totuşi străluceşti peste noi în timpul zilei; Care eşti înțelept precum pământul şi fluviul; Tu Care faci parte din cele Două Mărețe Case, apropiat al lui Seth şi al lui Horus, Tu Care le vorbeşti celor vii şi celor morți, pune-i slujitorului Tău, Menenhetet, orice întrebare cât de măruntă la care el va încerca să răspundă, dar nu-i cere să cugete dacă un Faraon are nevoie de putere în acele misterioase regiuni aflate deasupra coapselor şi dedesubtul buricului.

A spus toate astea aşa de fără teamă şi cu o îndrăzneală atât de rece, încât parcă nu el rostea omagiul pios. Îmi arătase cândva felul cum un ofițer căzut prizonier poate să-şi predea sabia chiar dacă nu simte decât dispreț față de generalul căruia i s-ar preda – aceea a fost singura dată când a jucat un astfel de joc cu mine – şi mă întrebam dacă nu cumva, prin aceste vorbe, el îşi arăta acum disprețul față de Faraon.

— Spune-mi, frumoasă Hathfertiti, a zis Ramses Nouă al nostru, aşa vorbeşte el despre Mine şi atunci când Eu nu sunt de față?

— El trăieşte, a spus mama, doar pentru a Te vedea zâmbind şi pentru a căpăta un semn de încuviințare din partea Ta.

— Spune-mi, mărite General, a continuat Faraonul ridicând doar uşor din umerii Săi

delicați la răspunsul lui Hathfertiti (care fusese prea grăbit), în felul acesta I-ai vorbit odinioară şi marelui Meu înaintaş?

Menenhetet şi-a înclinat capul.

— Aveam un glas tânăr pe atunci. Acum mi-a îmbătrânit.

— Pe lângă aceasta, înaintaşul era un Faraon plin de măreție, a spus Ptah-nem-hotep.

— Deosebirea, a spus Menenhetet, dintre Ramses al Doilea şi Ramses al Nouălea este deosebirea dintre Zeii Cei Măreți.

— Despre care Zei Măreți vorbeşti?

— Dacă îndrăznesc să-l numesc…

— Îți dau permisiunea.

— Ramses al Doilea era numit Horus-taurul-cel-puternic-Care-iubeşte-adevărul. Deşi eu cred că El amintea mai mult de Marele Zeu Seth.

Menenhetet a făcut o pauză pentru ca o asemenea îndrăzneală să poată fi apreciată, apoi a adăugat:

— Întocmai aşa cum Tu, măreţule al Nouălea dintre Ramseşi, mă obligi să invoc prezența Celui fără de pereche, iar Acela este Osiris.

Menenhetet făcuse o remarcă meşteşugită. Ptah-nem-hotep a râs zgomotos, un râs în care plăcerea răsuna precum amuzamentul pe care-l auzeam uneori în glasul mamei mele, şi m-am întrebat atunci dacă Ptah-nem-hotep putea să şi geamă cu aceeaşi expresivitate profundă ca şi

Hathfertiti.

— Se vorbeşte de obicei de Ptah, nu de Osiris, a spus El. Mă bucur nespus de mult că te afli aici.

La o înclinare a capului Său, slujitorii au adus perne, iar El ne-a făcut loc să şedem alături de El, împărțind chiar spațiul de pe perna Lui uriaşă cu străbunicul meu care, într-adevăr, a fost îmbrățişat şi sărutat cu reținere pe gură de îndată ce s-a aşezat, după care Ptah-nem-hotep doar că nu a întrebat despre gustul ce Îi fusese lăsat pe buze de o mişcare rapidă a limbii în colțul frumoasei Sale guri. Faraonul, acum aplecându-se către Hathfertiti, a spus:

— În timpul cât servitorii ne vor unge cu ulei, Eu Îmi voi continua îndatoririle zilnice. Mai am de ținut audiențe, dar trebuie să-ți spun că acestea pot să fie plicticoase. Preferi cumva să fii condusă în odăile tale?

— Mi-ar face plăcere să ascult cât problemele din Două-Regate vor fi prezentate înțelepciunii Tale.

— Va fi o plăcere să te am alături de Mine, i-a şoptit El, iar tatăl meu a făcut imediat un semn.

Câțiva servitori s-au apropiat cu nişte boluri din alabastru pline cu apă parfumată, pe care le-au aşezat la picioarele lui Ptah-nem-hotep, ale lui Menenhetet, ale mamei şi ale mele. Abia atunci Faraonul a indicat o a cincea pernă pentru tatăl meu.

— Nu mai e nevoie să-i supraveghezi pe eunuci,

Nef-khep-aukhem, i-a spus Faraonul.

Tatălui meu i-au strălucit ochii la această menționare a sa. Asta lăsa să se înțeleagă că nu i se făcea întotdeauna hatârul de a-şi auzi rostit numele întreg.

— Bunule şi Măreţule Zeu, a răspuns el, eu respir duhul divinei Tale bunătăți, dar nu mă pot odihni pe perna mea, de teamă ca nu cumva eunucii să comită vreo greşeală de neiertat.

Deşi tata nu prea îmi dădea multe lămuriri în legătură cu el însuşi, o dată, lucru de neuitat, mi-a spus cum că munca lui ca Supraveghetor al Casetei cu Sulimanuri şi al Pensulei putea fi uneori la fel de importantă ca şi postul de Vizir. Fiindcă ori de câte ori peste Două-Țări se abăteau vremuri de restrişte, ținuta Faraonului, adică trupul Său, veşmintele pe care le purta, precum şi sulemenelile întinse pe chipul Său era cum nu se poate mai importante pentru norocul Egiptului. Orice gest pe care Faraonul l-ar fi făcut într-o astfel de zi putea să schimbe cursul bătăliilor din locuri mult mai îndepărtate. Desăvârşirea ochilor Lui, pictați cu verde-pal şi negru, putea să dea însemnătate fiecărei mişcări a capului Său. Când Faraonul se afla pe tronul Său (care era întotdeauna aşezat cu fața spre fluviu), El nu trebuia decât să-Şi încline gâtul regal spre dreapta sau spre stânga şi un vânt se pornea să bată în Regatul de Sus sau în cel de Jos. Aşadar, El nu trebuia decât să răsucească mânerul cârjei Sale, şi

nişte păstori aflați pe văi depărtate, pe care noi nu le vedeam, puteau primi binecuvântările Lui, întocmai aşa cum o uşoară scuturare a biciului Său îi puica îndemna pe supraveghetorii de pe ogoare să pună pleasna pe cetele de lucrători. Apărătoarea Sa de soare, făcută din pene de struț, era prielnică sănătății florilor; marele colier care Îi acoperea pieptul era urechea de aur a Soarelui; iar coroana Sa din pene (atunci când dorea s-o poarte) dăruia bucurie ori solemnitate cântecului păsărilor. Mama se încruntase atunci când tata nu instruise în legătură cu aceste amănunte.

— De ce nu-i spui băiatului că numai vechii Regi erau Cei Care puteau să-Şi pună o coadă de leopard şi astfel să stârnească animalele din junglă? Ptah-nem-hotep al nostru nu are asemenea puteri.

Dar chiar şi în copilărie puteam să văd că tatăl meu, în pofida dorinței sale de a urma strict eticheta, era foarte practic.

Faraonul, a răspuns el, ar putea avea o putere nemăsurată dacă nu ar fi tot timpul atacat de alte puteri care sunt de asemenea nemăsurate.

De ce este El atacat? a întrebat ea.

Din cauza slăbiciunii Faraonilor Care au fost înainte de El. S-a uitat peste umăr la mine. Din pricina asta, e mai important ca orice ornament care vine în contact cu trupul Lui să fie fără cusur, altfel, puterea Lui va slăbi şi mai mult.

Argumentul tatii nu mi se părea fără cusur.

Doar nu se putea afla tot timpul în prezența Faraonului. De multe ori era acasă. Aşadar, cu greu putea să supravegheze fiecare suliman în parte, până la ultimul. Chibzuind asupra acestor lucruri, am văzut că tatăl meu stătea acum deoparte şi nu se amesteca în treaba eunucilor care intraseră cu toată gudureala unor cățeluşi şi cu toată grația unor dansatoare tinere, în timp ce doi dintre ei s-au apucat (fredonând nişte cântecele şi zâmbindu-ne) să-l spele picioarele lui Ptah-nem-hotep cu mare chef de hârjoană, de parcă, aidoma unor cățeluşi, ar fi avut cumva dreptul de a-L prinde şi a-L muşca de glezne. Alți trei ne slujeau pe Menenhetet, pe mama şi pe mine. Cu o voioşie inepuizabilă, cu dinții strălucind, ne gâdilau la tălpi şi-şi strecurau degetele mâinilor ca pe nişte peştişori alunecoşi printre degetele de la picioarele noastre, doar pentru a ne desprinde pielea moartă de pe călcâie cu unghiile lor boante.

După un timp, au terminat cu labele picioarelor şi s-au apucat să ne maseze gambele. Erau bărbați chipeşi şi probabil fuseseră aleşi din acelaşi sat din Nubia sau din Țara Kush, fiindcă erau toți cam de aceeaşi înălțime şi aveau aceeaşi nuanță de negru intens, iar asemănarea dintre ei era sporită de acul din fildeş strălucitor care le străpungea nasul, fiecare ac aşezat în acelaşi unghi față de gură ca şi cum s-ar fi născut cu toții cu acea podoabă dintr-un singur pântec.

Îşi cunoşteau meseria şi cu greu ar fi putut face vreo greşeală, chiar de n-ar fi fost tata acolo. Curând, ei ne masau nu doar gambele, ci şi gâturile şi umerii, iar eunucii care o slujeau pe Hathfertiti au început să-i ungă pielea cu un ulei pe care-l întindeau cu degetele, descriind cercuri desăvârşite în jurul ombilicului, la care ea scotea fără pic de jenă gemete de plăcere, ciudat de clare şi de sonore, de parcă astfel de sunete puternice ar fi făcut parte din eticheta unei femei nobile.

— Va trebui să-l cumpăr pe eunucul acesta de la Tine, I-a spus ea lui Ptah-nem-hotep, Care i-a zâmbit încântat.

— Nu sunt delicioşi? a întrebat-o El şi a privit la trupurile negre ale celor cinci sclavi cu aceeaşi dragoste pe care îl văzusem pe străbunicul meu arătând-o față de un atelaj de cai potriviți sau față de o pereche de boi albi înjugați, şi, într-adevăr, dat fiind că sclavii erau complet dezbrăcați, li se puteau vedea nu numai coapsele pline şi musculoase, ci şi cioturile lucioase unde fuseseră testiculele lor, şi asta le dădea o plăcută asemănare cu nişte animale jugănite.

Ptah-nem-hotep a remarcat:

— Nu-ți poți imagina ce bucurie sunt băieții ăştia pentru haremul Meu. Dacă aş mai fi un bărbat foarte tânăr, aş suferi ca un amant gelos gândindu-mă la ceea ce pot oferi mâinile lor micilor Mele regine, dar, din fericire, Eu sunt un om cu scaun la cap şi socot că eunucul este o

binecuvântare pentru un Prinț. Nicio femeie nu poate liniști un bărbat atât de bine, nici nu-l poate masa aducându-i aceeași pace, a suspinat Ptah-nem-hotep. Da, ei pot domoli până și animalele.

— Îmi par mai plăcuți decât Zeii, a spus Menenhetet.

— Cu siguranță sunt mai puțin vicioși, a spus Ptah-nem-hotep.

Menenhetet a încuviințat cu gravitate.

Hathfertiti a spus:

— Numai în prezența Ta, De-Două-Ori-Măreață-Casă, pot asculta asemenea conversații fără să tremur.

Dar cuvintele ei erau prea linguşitoare.

— Întocmai așa cum un sclav îi poate alunga urâtul stăpânului său ațâțându-i simțurile, așa putem și noi să vorbim cu ușurătate despre Zei, a răspuns Ptah-nem-hotep, dar acum El părea să fi căzut pradă plictisului.

Tatăl meu a ales acest moment pentru a spune:

— A te afla în prezența Casei-De-Două-Ori-Mărețe înseamnă a trăi lipsit de teamă, numai că tata nu părea deloc netemător în timp ce spunea asta, fiindcă exact în clipa aceea, un servitor a mirat aducând o băutură răcoritoare, iar Ptah-nem-hotep, cu un gest plin de enervare, l-a alungat.

— Tu și cu Hathfertiti chiar că vorbiți ca frate și soră, i s-a adresat El tatălui meu și ochii Lui

enormi s-au ridicat în cea mai amabilă arcuire de surpriză, ca şi cum El nu putea să priceapă cum o Prințesă ca mama mea, atât de desăvârşită în felul de a se purta (fără doar de unele excese de cucernicie), putea să fie nu doar măritată, dar şi soră vitregă cu un bărbat atât de comun prin naştere ca tatăl meu.

Am tresărit când am avut încredințarea că Faraonul gândea acest lucru, dar eram sigur că El îşi putea da cumva seama că şi eu trebuia să gândesc la fel, pentru că mama îmi spusese că acesta fusese principalul motiv de ruşine în familia noastră.

Totuşi, cu o preocupare vădită față de musafirii Lui – ca şi cum propria stare de spirit se putea şi ea strica dacă nu se îmbunătățea conversația –, Faraonul nostru s-a întors către mama şi a întrebat-o: „Îți place cumva nuanța de albastru a perucii pe care o port?", şi a pus întrebarea cu destulă forță în glas pentru a aprinde o scânteie în ea, aşa că ea a răspuns: „Nu este albastru precum cerul", la care amândoi au izbucnit în râs. Tatăl meu a făcut un semn grăbit către ajutorul său, Supraveghetorul Perucii Regale, care a intrat fără zăbavă cu un mare platou de argint pe care se odihneau două peruci negre, una cu păr drept, cealaltă cu păr cârlionțat, precum şi alte două peruci albastre, dintre care una cârlionțată. M-am mai înviorat văzând veselia pe care o arătau acum mama şi Ptah-nem-hotep. Deşi căldura cu care ne

întâmpinase Faraonul fusese umbrită tocmai de una dintre remarcile mamei, acea căldură revenise acum grație replicii ei din urmă, ca şi cum pentru El ar fi fost un lucru firesc să compenseze posomoreala cu care reacționa la lipsa de maniere prin graba cu care aplauda orice manifestare a vorbei iscusite, chiar o insultă potrivită – adică foarte mică –, cel puțin atunci când se simțea nevoia ca starea de spirit să fie nițel agitată, întocmai ca o supă.

Acum, El a apucat o perucă cu părul subțire şi drept şi a ținut-o sus ca s-o examineze.

— Nimic, a spus El cu tristețe, nu se poate apropia în privința culorii de albastrul cerului. Cei mai buni pigmenți sunt urâți prin comparație cu nuanța pe care mi-ar plăcea s-o port pe cap, dar pe care nu o pot găsi.

— Copilul s-ar putea să aibă răspunsul pe care îl cauți, a murmurat Menenhetet.

— Trebuie să fii la fel de inteligent pe cât eşti de frumos, mi-a spus Ptah-nem-hotep.

Mintea mi-era goală de tot, în afară de impulsul de nestăpânit de a spune da. Aşa că am încuviințat din cap.

— Cunoşti cumva sursa colorantului albastru? m-a întrebat El.

Nu trebuia să merg prea departe pentru răspuns. Acesta mi-a venit prin mijlocirea străbunicului meu. Îmi simțeam mintea ca pe un bol cu apă, în care cea mai mică mişcare în

gândurile lui Menenhetet stârnea vălurele.

— Păi cum, Divină Dublă-Casă, fructele de pădure, care sunt albastre, sunt sursa vopselei lichide.

Mi-am simțit limba golită după ce am răspuns şi am aşteptat să văd ce avea să urmeze.

— Excelent, a spus Ptah-nem-hotep. Acum spune-Mi dacă ştii vreun colorant albastru-deschis care nu e un lichid, ci o pulbere. Unde i-ai putea afla rădăcina?

— Bunule şi Mărite Zeu, am spus eu, nu într-o rădăcină, ci într-o sare de cupru poate fi găsită o asemenea pulbere.

— Vorbeşte la fel de bine ca tine, a spus Faraonul.

— El este a doua mea casă, a spus Menenhetet.

— Explică-mi, micule Meni, de ce peruca Mea nu arată niciodată acelaşi albastru ca al cerului.

— Culoarea perucii, Bunule şi Mărite Zeu, vine de la pământ. IV când albastrul cerului se compune din văzduh.

— Aşadar, nu voi găsi niciodată albastrul pe care îl doresc? a întrebat El. Din glasul Lui răzbătea o ironie plină de înțelegere, care mi L-a apropiat şi mai mult.

— Niciodată, m-am grăbit eu să răspund, adăugând imediat cu uşurință: Niciodată, Mărite Faraon, până nu găseşti o pasăre cu pene la fel de albastre ca văzduhul.

Menenhetet s-a bătut peste coapse

exprimându-şi surprinderea.

— Băiatul aude numai cele mai bune voci, a spus el.

— El aude mai mult de o singură voce, a spus Ptah-nem-hotep şi l-a atins uşor pe străbunicul cu biciul Său. Ce minunat că sunteţi aici, a zis El. Şi tu, a spus El atingând-o acum pe Hathfertiti cu acelaşi bici.

Ea a răspuns cu zâmbetul ei cel mai frumos.

— Nu Te-am văzut niciodată arătând mai chipeş ca acum, I-a spus ea.

— Mărturisesc, a spus Ptah-nem-hotep, că arăt ca un ins mort, bine înfăşurat. M-am plictisit.

— Nu cred una ca asta, a spus Hathfertiti, când ochii Tăi sunt aidoma leului, iar glasul Tău umple tot văzduhul.

— Nările Mele simt toate mirosurile, inclusiv apăsarea fiecărei respiraţii a Mele, a spus El. A oftat. Când sunt singur, scot ţipete de păsări ca să mă mai amuz. A scos un strigăt scurt şi ascuţit imitând o pasăre care-şi apără cuibul. Vă amuză? a întrebat El. Uneori cred că numai amuzându-i pe ceilalţi pot scăpa pentru o clipă de toate mirosurile. Ascultă, băieţelule, micule Meni-Ka, ţi-ar plăcea să auzi un câine vorbind în limba noastră, nu în a lui?

Am dat din cap. La primul semn de amuzament de pe faţa mea, Ptah-nem-hotep a adăugat:

— Nici măcar străbunicul tău nu poate face un câine să vorbească.

A bătut din palme într-un fel special şi a strigat: „Tet-tut!”.

Am auzit un câine mişcându-se dedesubtul casei, apoi urcând încet pe scară către balcon, cu paşi care, pentru un animal, erau la fel de plini de demnitate ca paşii a doi servitori urcând pe patru picioare bine exersate.

Un ogar argintiu şi-a făcut apariția. Avea o expresie foarte concentrată şi serioasă.

— Tet-tut, a spus încet Faraonul, poți să stai jos.

Câinele I-a dat ascultare fără să se agite.

— Am să vă prezint pe fiecare în parte, a spus Ptah-nem-hotep. După ce vă rostesc numele, faceți-Mi plăcerea de a vă gândi la el. Apoi a început să ne prezinte pe fiecare pe rând animalului. Foarte bine, Tet-tut, a spus Ptah-nem-hotep. Du-te la Hathfertiti. Când câinele a făcut un pas înainte şi s-a oprit şovăind, el a repetat: Da, dragul meu, du-te la Doamna Hathfertiti.

Tet-tut s-a uitat la mama, apoi s-a apropiat de ea. Înainte ca ea să poată aplauda acest tur de forță, Ptah-nem-hotep a spus: „Du-te la Menenhetet.”

Câinele s-a îndepărtat de Hathfertiti mergând cu spatele, s-a învârtit o dată în cerc şi s-a îndreptat direct către străbunicul meu. Când a ajuns la două picioare în fața lui, a îngenuncheat, şi-a pus botul lung pe podea şi a început să geamă.

— Ți-e frică de omul acesta? a întrebat

Faraonul.

Tet-tut a scos un scheunat prelung, de parcă i s-ar fi zgândărit o rană. *Tiiu, tiiuu,* cam aşa suna scheunatul pe care-l scotea el.

— Auziți? a întrebat Ptah-nem-hotep. El spune „da”.

— Aş reclama lipsa de exactitate, a spus Menenhetet.

— Tu, tu, i-a spus Ptah-nem-hotep lui Tet-tut, spune „tuu”, nu „tiuu”. „Tuu”.

Tet-tut s-a răsturnat pe spate.

— Eşti un hoțoman, a spus Ptah-nem-hotep. Du-te la băiat.

Câinele a privit în jur.

— La băiat. La Meni-Ka.

De data asta, a venit la mine. Ne-am privit în ochi şi eu am început să plâng. Nu fusesem câtuşi de puțin pregătit pentru asta – m-am gândit că trebuia să râd –, însă durerea părea să vină chiar din inima lui Tet-tut şi pătrundea direct în inima mea, aşa cum cineva ar turna apă dintr-un urcior, nu, nu aşa, semăna mai mult cu sărutul pe care Eyaseyab mi-l dădea pe gură după o zi de-a ei mai nefericită. În acele îmbrățişări, simțeam cum eu însumi trăiam toate poveştile din locuințele servitorilor. O melancolie m-a cuprins venind dinspre câine, la fel de nemărginită ca nefericirea pe care am simțit-o atunci când Eyaseyab mi-a povestit despre rudele ei care munceau într-o carieră şi trebuiau să încarce lespezi uriaşe de

granit pe sănii şi să le tragă în sus pe rampe cu funii. Uneori, în timp ce lucrau, erau biciuiți până se prăbuşeau la pământ, pentru că supraveghetorul băuse prea mult cu o seară înainte şi îl apuca furia stând în soare. Aşadar, în seara când Eyaseyab mi-a povestit despre rudele ei, eu am trăit în durerea glasului ei. Avea un glas greu, împovărat, totuşi nu era slab, glasul vorbea despre bucuria din muşchii ei atunci când ea se întindea să se odihnească. Era mâhnită din pricina bărbaților şi a femeilor din familia ei pe care-i cunoscuse în copilărie, şi mi-a povestit că aceia o vizitau noaptea în adâncul inimii ei nu ca într-un vis, unde s-ar fi putut sperja de ei, ci mai mult ca şi cum ar fi fost în stare să se gândească la ei după lăsarea serii, chiar dacă nu-i mai văzuse de ani întregi, şi ea credea cu tărie că ei îi trimiteau mesaje despre oasele lor deformate, pentru că nişte dureri ce păreau ca de tendoane chinuite îi cuprindeau atunci mădularele, şi îi vorbeau despre viețile lor, întocmai aşa cum un arc ar trimite o săgeată în zbor.

Nu ştiu ce anume mi-am amintit din istorisirile ei, nici cât de mult mi se trăgea dinspre partea câinelui, dar era mai multă tristețe decât puteam să înțeleg. Durerea din ochii lui Tet-tut semăna cu privirea pe care o văzusem pe chipurile multor sclavi inteligenți. Ba mai rău. Era ca şi cum ochii câinelui ar fi vorbit despre ceva ce el dorea să înfăptuiască, lucru pe care nu avea să-l facă

niciodată.

Aşa că am plâns. N-aş fi crezut că pot să plâng atât de zgomotos. Am urlat. Câinele reuşise să-mi povestească despre o spaimă mare dintr-un loc îndepărtat şi m-am speriat mai tare decât dacă aş fi fost vreodată acolo, ca şi cum eu n-aş putea să trăiesc ca un sclav, dar aş resimți totuşi spaima că, mai devreme sau mai târziu, aveam să cunosc şi eu o viață pe care nu mi-am dorit-o, în care să-mi fie cu neputință să merg unde doresc, iar sentimentul acesta era destul de puternic pentru a mă face să tremur cu o forță care spulbera temeliile luminii. Atunci a fost de parcă aş fi trăit ba în soare, ba în beznă, dar rapid, într-un tremur, ca şi cum aş fi clipit încontinuu. Deşi ochii mei rămâneau larg deschişi. Am văzut două existențe deodată: eu la şase ani desfrânându-mă în lacrimi, şi eu în întuneric, plângând cuprins de ruşine în timp ce-mi îndopăm gura cu mădularul lui Menenhetet, cu lacrimi şiroind atât de puternic, încât din nări mi se scurgeau două râuri revărsându-se peste impresionantul şi fenomenalul membru al bătrânului, da, la şase ani mă vedeam pe mine însumi înjosit în Tărâmul Morților la vârsta de douăzeci şi unu de ani, şi atunci Hathfertiti m-a ridicat în brațe şi m-a scuturat, m-a sufocat într-o îmbrățişare şi m-a luat din fața ochilor Faraonului.

Patru

Prin felul cum mă ducea, puteam să-mi dau seama de furia ei. Burta mi-era pe umărul ei, iar capul sub sâni. Pardoseala se ridica înspre mine şi recădea la fiecare pas, de parcă aş fi ţopăit cu capul în jos. Dar eram atât de năduşit de spaimă, încât aş fi putut să fiu la fel de bine un animăluţ abia aruncat în apă clocotită, cu viaţa ţâşnind cu ţipăt din mine chiar în timp ce carnea mea fierbea. Când, în cele din urmă, ne-am oprit şi ea m-a lăsat os, am crezut pentru o clipă că murisem – stăteam amândoi în picioare, într-o încăpere atât de frumoasă, încât nu mi-am dat la început seama dacă ne aflam într-o casă, într-o grădină sau într-un bazin.

De jur-împrejurul meu erau arbori. Pictaţi pe toţi pereţii. Stăteam pe o podea de iarbă de mlaştină mustind de apă, o iarbă de mlaştină aurie, şi peşti pictaţi înotau printre firele de iarbă pietate. Deasupra, stele străluceau pe un cer de seară ca zugrăvit, iar în lumina roşiatică de pe peretele dinspre vest, soarele stătea să apună, întocmai aşa cum apusese cu o seară înainte la vest de terasa casei străbunicului meu, numai că acum vederea era către Piramide, iar acestea erau roşii ca pulpa rodiei în lumina aceea, înălţându-se

pe platoul pictat de la Jizeh[5] între doi din cei patru uluiri aurii care susțineau colțurile încăperii. Porumbei şi fluturi planau în aerul aburos, nagâți şi scatii verzi zburătăceau printre coarnele boilor din desişul de trestii de pe perete, nuferi înfloreau sub picioarele mele şi lotuşi albaştri aproape că îl acopereau pe şobolanul care fura ouă din cuibul unui crocodil. În toiul plânsului, am început să râd văzând expresia de pe fața crocodilului.

Acum mama m-a cuprins cu un braț pe după mijloc şi mi-a cerut să mă uit la ea, eu însă nu-mi luam ochii de la piciorul de fildeş al sofalei pe care şedea ea. Era ca piciorul copitat al unui bou, sau ar fi trebuit să fie dacă acea copită nu s-ar fi sprijinit pe pardoseala lustruită în loc să se afunde în ea, deşi în timp ce continuam să mă holbez acolo, vernisul era atât de lucios pe apa pictată, încât puteam să-mi văd propriul chip, precum şi pe al mamei oglindite în el, ceea ce dădea, aşadar, iluzia de lumină pe suprafața apei.

Stăteam între toate păsările şi animalele care trăiau în pictură şi am văzut chiar insecte şi scorpioni închipuiți de artist pe rădăcinile ierbii printre care înotau peştii. În cele din urmă, i-am zâmbit mamei.

— Sunt gata să mă întorc, i-am spus.

Ea m-a privit şi m-a întrebat:

---

[5] Gizeh. Am păstrat opțiunea de transcriere a autorului (n. tr.).

— Îți place camera asta?

Am dat din cap că da.

— E camera mea preferată, a spus ea. Mă jucam aici când eram copil.

— Cred că mi-ar plăcea să mă joc aici.

— În camera asta am aflat că eram menită să mă mărit cu Faraonul.

Am zărit-o pe mama pe un tron, alături de Ptah-nem-hotep, şi amândoi purtau peruci albastre. Un băiețel cu un chip diferit de al meu se juca între ei.

— Dacă te-ai fi măritat cu El, i-am spus, eu n-aş mai fi aici.

Ochii de un negru intens ai mamei au privit îndelung drept într-ai mei.

— Tu ai fi tot fiul meu, a spus ea.

Apoi m-a aşezat în poala ei şi am simțit cum mă cufund încet în carnea coapselor ei, o scufundare tandră ce nu părea să se mai oprească nici măcar atunci când carnea ei nu mai permitea înaintarea; reverberația acelei senzații delicioase s-a stins ca ultima amintire a serii şi acum trăiam în beatitudine pentru a compensa suferința pe care o cunoscusem în timp ce privisem câinele drept în față. Ce mult îmi plăcea lumina roşie a Piramidelor ce se oglindeau în lacul verde-mlaştină dat pe duşumea!

— Da, eram menită să mă mărit cu Faraonul. Ți-ar fi plăcut să-L ai drept tată? Din cauza asta ai început să plângi?

Am mințit:

— Nu ştiu de ce m-a întristat câinele, i-am spus.

— Eu cred că din cauză că ai fi putut fi Prinț.

— Nu cred că din cauza asta.

— Eu trebuia să fiu prima soție a Faraonului.

— Dar te-ai măritat în schimb cu tata.

— Da.

— De ce ai făcut asta?

Hathfertiti, parcă ştiind că aveam puterea de a pătrunde – eu unul nu ştiam niciodată când se întâmpla asta – în gândurile altora, acum părea că nu mai are niciun gând.

— Da, te-ai măritat cu tata şi eu sunt fiul lui, iar acum sunt fericit că m-ai adus în camera asta.

Nu mai ştiam de fapt ce spuneam, ştiam doar că fusesem cumva îndeajuns de şiret să-i spun ceva care s-o îndemne să-mi povestească mai multe.

— Tu nu eşti fiul tatălui tău, a spus ea şi ochii ei au aruncat pentru o clipă o privire înlăuntrul propriei sale terori, aşa că a adăugat: Adică, eşti, dar nu eşti, şi am ştiut că se gândise la Menenhetet. Nu are importanță, a continuat ea, al cui fiu eşti, de vreme ce eu te-am dorit. M-am rugat să vii pe lume, şi într-adevăr nu am să mă simt niciodată atât de minunat ca în ceasul când totul din mine te-a dorit.

Mi-a cuprins fața în palme, iar mâinile ei erau atât de vii, încât m-am simțit de parcă aş fi stat întins în pat între două trupuri atrăgătoare.

— Ai venit pe lume din credința mea că aveam să

dau naştere unui Faraon, şi asta e credința pe care n-am încetat s-o am chiar şi după ce m-am măritat cu tatăl tău.

— Încă mai ai credința asta?

— Nu ştiu. Tu nu ai fost niciodată ca alți copii. Când sunt singură cu tine, nu simt vreo mare diferență de vârstă între noi. Iar atunci când nu suntem împreună, mă gândesc deseori la ceea ce spui. Uneori cred că gândurile îți vin din gândurile altor persoane. De fapt, tu poți vedea în mintea altora. Eşti cel mai nobil în privința acestor puteri. Însă nu cred că vei fi vreodată Faraon. În visele mele, nu văd Dubla-Coroană pe capul tău.

— Ce vezi tu pentru mine?

Nu am fost niciodată mai sensibil la vreo adiere ce se stârnea în mintea ei, şi astfel am văzut iarăşi punctul întunecat al păduchelui care o înspăimântase, şi i-am trăit spaima. Ca şi cum un vierme s-ar fi târât chiar pe gâtul meu.

Totuşi aceasta era doar una din cele două case ale mamei. Sângele unui războinic cum era străbunicul meu trebuie să fi locuit în cealaltă, pentru că, atunci când ea m-a privit din nou, ochii ei erau la fel de indiferenți ca aceia ai unui ofițer prețăluind un prizonier.

— De ce ai început să plângi? m-a întrebat ea. Ochii câinelui ți-au vorbit cumva despre un viitor nefericit?

— Mi-au vorbit despre ruşine, am spus şi m-am gândit la mama şi la Menenhetet îmbrățişați în

grădina de pe terasă.

Trebuie că-i transmisesem gândul meu, fiindcă mamei i-a năvălit sângele în obraji şi s-a înfuriat.

— Să nu vorbeşti de ruşine, a spus ea, după ce m-ai făcut să roşesc în fața Faraonului.

Am simțit vâlvătaia furiei cu care mă luase pe sus şi mă scosese din cameră.

— Nu cred că vei ajunge vreodată Faraon din acelaşi motiv pentru care câinele te-a făcut să plângi. Ai curajul unui câine.

Ne vorbeam deseori unul altuia în felul acesta – o cruzime în schimbul altei cruzimi. Îmi plăceau întrecerile astea. Eram mai bun decât Hathfertiti la jocul ăsta.

— O, am spus, n-am plâns din lipsă de curaj, ci doar fiindcă mă simțeam nefericit că tata nu inspiră niciun respect. Dacă, aşa cum spui, este tatăl meu.

Mi-a tras o palmă. Lacrimi de furie îmi curgeau pe obraji. Ele trebuie să fi tăiat o brazdă în ochii ei, aşa cum o piatră dură ar lăsa o zgârietură pe una mai moale, fiindcă privirea indiferentă din ochii ei, mată ca o piatră neagră atunci când era mânioasă, acum s-a fisurat, şi am văzut în ea aceeaşi durere pe care o trăisem în timp ce priveam în ochii câinelui. Ceva din nefericirea tăinuită a vieții mamei i se citea pe chip.

— De ce nu ai ajuns prima soție a Faraonului? am întrebat-o.

Nu mi-a răspuns nici de data asta. În schimb, a

spus: „M-am măritat cu tatăl tău pentru că era fratele meu vitreg” – un răspuns fără noimă, având în vedere că bună parte dintre căsătoriile regale (ca să nu mai vorbim de căsătoriile celor săraci) erau între frate şi soră, sau între frate vitreg şi soră vitregă. Nu era deloc un răspuns. Eu însă mai puteam vedea în mintea mamei cum arăta tatăl meu când era tânăr şi, spre surprinderea mea, el avea o față cu trăsături puternice, chiar nițeluş aspră – de fapt, nu aspră, ci tânără, infatuată şi crudă într-un fel care multor femei ar putea să le placă. Astăzi, era cu totul altul. Avea o față chinuită. Aerul pe care-l inspira pe nas era mai mai bun, dar mai meschin decât cel din tinerețea lui – doar cu şapte sau opt ani în urmă! —, şi m-am întrebat dacă o astfel de schimbare avea vreo legătură cu aluziile rostite cu glas scăzut cu care mă obişnuisem de ani întregi, fiind martor la multe tăceri pline de furie dintre mama, tata şi străbunicul meu. O anume stânjeneală apărea deseori între ei, de parcă sufereau cu toții de pe urma aceleiaşi mâncări indigeste. Mai târziu, linguşind-o pe mama pentru a-mi spune mai multe, agățându-mă de gândurile ei şi urmărindu-le, am adunat în cele din urmă informațiile privitoare la ruşinea familiei: fiica lui Menenhetet, mama mamei mele, Ast-en-Ra, fusese măritată cu un frate mai tânăr, legitim, al lui Ramses al III-lea, dar, după moartea Prințului şi după naşterea mamei mele (petrecute în aceeaşi

lună), Ast-en-Ra s-a recăsătorit cu un bărbat foarte bogat provenind dintr-o familie de țărani din cel mai prost cartier din Memphis. În adolescență, acesta lucrase ca vidanjor de haznale. Asta era ruşinea. Curând a urcat pe scara socială ajungând patron de bordel (căci, după reputația sa la pat, se apropia de Zeul Geb!) şi din câştigurile acelea a reuşit să facă avere. Mi s-a spus că bunica mea, Ast-en-Ra, s-a măritat cu el pentru a se răzbuna pe Menenhetet, care şi-o făcuse amantă încă de pe vremea când ea avea doisprezece ani, dar nu i-a mai acordat nicio atenție după căsătoria ei cu Prințul. Drept răzbunare – insista mama –, Ast-en-Ra şi-a ales dinadins un bărbat al cărui succes trebuia să constituie o ofensă nemăsurată pentru străbunicul meu. Menenhetet, vorbind despre acest al doilea soț, îl numea doar Fekh-futi. Era cea mai obişnuită expresie a noastră pentru Strângătorul-de-Rahat, iar mama chicotea în timp ce-mi spunea:

— O, Menenhetet era atât de gelos. Ura să audă că fiica lui se măritase cu cel mai fabulos amant din Memphis. De aceea l-a detestat pe tatăl tău încă din ziua când s-a născut.

— Şi tu îl detestai?

— Nu, mie îmi plăcea. Era frățiorul meu mai mic şi îl adoram.

O amintire a sărit în chip cât se poate de firesc din capul ei în al meu, aşa că am aflat că ea îl sedusese pe tatăl meu când el avea şase ani, iar ea

opt. Dar, ca şi când ar fi fost conştientă din nou de puterea mea de a intra în gândurile altora, mama şi-a închis acum mintea – aproape că o puteam vedea închizându-se – şi, după câte mi-am dat seama, nu mai avea niciun fel de gânduri, cu siguranță niciunul pe care să-l pot urmări.

Totuşi imaginea clară din mintea mea, cu copilul dezbrăcat care avea să-mi fie cândva mamă ținând în brațe trupul gol al copilului care nu era încă tatăl meu, fusese vie în memoria mamei şi a lui Menenhetet în seara precedentă, şi pentru prima oară am înțeles de ce vorbim despre două case ale minții. Dar un astfel de gând era prea mare pentru capul meu, şi curând am renunțat la el şi am simțit o dulce relaxare, o plăcere subtilă în mădulare, ca şi când un lucru de mare preț mi-ar fi scăpat, dar urma totuşi să se reîntoarcă la mine. Atunci mi-am dat seama că doream să mă odihnesc între pereții aceia pictați, unde briza serii avea pentru totdeauna culoarea trandafirului în aerul plin de aşteptare.

— Ne putem întoarce acum? a întrebat mama.

— Du-te tu, i-am spus, eu aş vrea să dorm în camera asta unde te-ai jucat tu când erai mică.

Întâmplări care nu s-au petrecut niciodată în fața ochilor mei se agitau în jur, ca şi cum nişte amintiri asemenea unor păsări venind din depărtări ar fi poposit în propriul tău cuib. M-am gândit la minunea buzelor lui Eyaseyab pe Deget-Dulce şi un noian de senzații dulci ca

mierea au crescut iarăşi din mine.

— Foarte bine, a spus mama, am să te las aici. Dar să nu te mişti din cameră. Eu am să fiu cu Faraonul şi cu străbunicul tău în locul unde ai văzut prea multe în privirea câinelui. S-a înfiorat când şi-a reamintit. Apoi a spus: Imediat ce te-ai plictisit să mai stai singur, vreau să vii să iei loc lângă noi şi să fii atent la ce spune El în audiențele Sale. Multe probleme ale cârmuirii sunt judecate aici. A suspinat: El ascultă când I se vorbeşte despre cele mai dificile şi încâlcite cazuri şi uneori le rezolvă, cu toate că El nu este, dragul de El, o fire practică.

Am remarcat că vorbea ca şi când ar fi fost măritată cu El măcar în ziua aceea, şi mi-am amintit cum îi spunea străbunicului meu: „Şi ce se întâmplă dacă numai unul din noi se întoarce cu ceea ce doreşte?" Acum mi-a zâmbit în timp ce ieşea, un zâmbet uluitor menit să mă umple de cea mai generoasă căldură, apoi am rămas singur şi la largul meu, şi m-am întins pe sofaua aceea ale cărei picioare imitau picioarele copitate ale unui bou, în timp ce lumina trandafirie a înserării nu reuşea niciodată să ia cu totul locul după-amiezii. După un timp, nu eram adormit, ci pluteam într-un loc unde te afli atât de aproape de somn, încât cele două case ale spiritului ajung să semene cu două bărci care alunecă depărtându-se una de alta pe valuri. Am simțit atunci că o mare parte din existența mea s-ar putea să nu-mi aparțină şi

totuşi nu mă simțeam deloc nefericit, în mod cert nu aveam senzația că nu eram nicidecum un adevărat copil de şase ani, da, am simțit asta cu atâta convingere, că am fost fericit şi am adormit. Sau, hai să spunem, am încetat să mai ştiu prin ce locuri am rătăcit. Luntrile mele s-au depărtat una de cealaltă pe ape şi am zăcut acolo în lunga şi falsa înserare din camera pictată.

Cinci

M-am trezit într-o linişte atât de adâncă, încât puteam să văd păsările de pe treptele de marmură ale debarcaderului din fața celor Două-Porți şi puteam chiar să simt o pană colorată aşternându-se delicat peste o alta, cu toată distanța celor trei curți uriaşe care mă despărțeau de fluviu. Am început apoi să trăiesc cea mai neobişnuită experiență, cu toate că nu prezenta niciun pericol şi nici nu constituia o surpriză pentru mine. Vorba e că – mama spunându-mi să nu mă mişc de acolo – eu aveam totuşi capacitatea de a o lua din loc, ca două persoane mergând în direcții diferite. Mai mult ca sigur, mintea mea tindea acum, pe de o parte, să părăsească Palatul cu totul şi să-l urmărească pe barcagiul nostru, Zdrobitorul-de-Oase, care se ducea să bea prin piața de mărfuri din Memphis, dar, pe de altă parte, mă aflam de asemenea în serviciul Faraonului şi ascultam cu atenție cum dădea

dispoziții privind problemele cârmuirii. În tot acest timp, trupul meu nu s-a mişcat din loc. I-am dat ascultare mamei şi nu m-am clintit de pe sofa. Numai că, într-o tulburare a simțurilor, dulce ca plăcerea pe care persoanele mature trebuie s-o găsească în vin, eu am luat-o din loc intrând în mintea barcagiului căruia îi ziceam Set-Qesu şi care trăia din plin furia numelui său, acesta sunând în urechi exact ca înțelesul lui. Noi îl numeam Zdrobitorul-de-Oase, dar o făceam din decență; numele lui adevărat era Osul-Curului, un sodomit cu asemenea dimensiuni, spuneau ceilalți barcagii, încât Set-Qesu îți putea face zob osul de la spate.

Nu ştiu de ce îl urmăream, dar eram mai aproape de el decât dacă i-aş fi stat alături, şi parcă simțeam că-i cunosc gândurile, nu îndeaproape – nu auzeam cuvinte trecându-i prin cap, şi poate că puține cuvinte o făceau –, însă îi simțeam furia din pieptul iritat ca plămânii unui leu, iar stomacul lui plin de aciditate îmi transmitea şi mie arsuri la stomac. Mă simțeam de parcă aş fi fost înfăşurat într-o pătură plină de scuipați uscați şi de urme de borâtură uscată, în timp ce furnici roşii îmi explorau pielea, însă acesta trebuie să fi fost şocul pe care-l sufeream pentru îndrăzneala de a mă fi aventurat atât de aproape. Ceea ce am simțit mai apoi era oboseală, o durere amarnică în fiecare nerv pe care îl ştiam, mai chinuitoare şi cu siguranță mai grea decât

orice stare de istovire pe care o trăisem vreodată, şi l-am auzit pe Zdrobitorul-de-Oase bombănind către indivizii care beau alături de el: „Ne-a ținut toată noaptea în picioare să-i reparăm vasul, apoi ne-am scos sufletul trăgând la vâsle toată ziua.”

„Nu, nu-i adevărat, a spus un bărbat agitând o ulcică de bere dreasă cu miresme, al cărei miros era acru, amar şi mult prea dulceag de la miresme. Ați plutit liber în josul apei astăzi.”

„Nu pluteşti liber, omule, nu cu vasul *lui.* Orice vârtej din curent e un pericol.”

„Doar plutire la vale şi-atât”, a spus omul cu berea cu miresme. „Cară-te de-aici cu ochiul tău clocit”, i-a zis Zdrobitorul-de-Oase.

Omul care se băgase în vorbă, un zdrahon ca şi Zdrobitorul-de-Oase, avea un singur ochi, şi acela plin de puroi şi inflamat. Dar privind în jur prin cârciumă, chiar şi în lumina slabă a acelei berării murdare, unde nu existau ferestre, iar singura deschizătură spre lumea de afară era uşa, am putut număra fețele şi cele mai multe dintre ele erau chioare de-un ochi, poate vreo cincisprezece din douăzeci. Nu ştiam dacă văzusem atât de multe în toată viața mea. Printre servitorii noştri, şi cu siguranță printre servitorii Faraonului, cineva, bărbat sau femeie, chior de-un ochi era păstrat să slujească numai dacă era în vârstă şi de încredere – cine să vrea să se uite zi de zi la o orbită goală şi zbârcită? Pe când aici, aveam impresia că parcă tot nisipul deşertului şi tot

bălegarul animalelor noastre, ca să nu mai vorbim de teribila văpaie a soarelui, se frecaseră de pleoapele oamenilor noştri încă din ceasul când se născuseră. M-am uitat stânjenit la un beţiv care căzuse cu faţa în jos şi zăcea într-un colţ al crâşmei, cu fruntea proptită în gunoiul stătut – coji de pâine, resturi de ceapă putrezită, bere vărsată, vin vărsat, scuipat, borâtură şi chiar şi un pic de noroi acolo unde o băltoacă de bere înmuiase pământul de pe jos cufundat în mizeria din ungherul acela, beţivul sforăia.

„Plutitul la vale, a spus bărbatul cu ochiul puroiat, e plutit la vale."

„Dacă mai deschizi gura, i-a spus Zdrobitorul-de-Oase, o să-mi înfig degetul mare în celălalt ochi al tău."

Eram destul de aproape ca să trăiesc plăcerea gândurilor lui, oboseala îi dispăruse. Respira din plin bucuria unei furii care-i umplea capul cu o lumină roşie. Marginile roşii ale ochiului din faţa lui au devenit palide, apoi roşii ca sângele, şi pielea celuilalt bărbat a trecut de la culoarea întunecată la cea albicioasă a burţii unui peşte, pentru ca apoi să se întunece din nou ca purpuriul furiei Zdrobitorului-de-Oase (fiindcă nu culoarea pielii bărbatului era cea care se schimba, ci culoarea vederii din capul Zdrobitorului-de-Oase). Se uita la buzele celuilalt beţiv – imediat ce ele ar fi rostit un singur cuvânt, Zdrobitorul-de-Oase ar fi sărit la el. Simţea dinainte cum degetul său mare

avea să-i storcoşească ochiul. Acesta avea să plesnească în orbită precum o piersică în pielița ei când o strângi în mână.

Fata care aducea băuturile stătea, însă, în fața lui.

„Hai să avem o zi bună, Set-Qesu, a spus ea. Bea până ai să te simți fericit."

„Adu-mi optsprezece cupe de vin", a spus el şi a zâmbit, şi am putut să-mi dau seama cât era de beat – eu ştiam că amețeala în care mă cufundam era puterea beției, fiindcă gustasem şi eu vin şi mă îmbătasem, deşi nu în halul ăsta; pereții cârciumii stăteau să cadă pe el dacă s-ar fi ridicat în picioare. Spre surprinderea lui, mai mult decât spre a mea, el s-a uitat la cârciumăreasă şi a spus: „Rochia ta e de-o albeață fără pată. Cum de reuşeşti s-o păstrezi aşa curată?"

„Mă țin la distanță de oamenii cu mâini murdare", a strigat ea şi a luat-o iute din loc.

„Vino înapoi, a zbierat el. Vreau vin de Mareotis."

„Mă-ntorc imediat."

„Şi o pâine de-a voastră împuțită."

Am văzut apoi într-o străfulgerare cum o rochie simplă, albă era trasă de pe trupul ei, am văzut mâinile lui mari înfipte în bucile fundului ei şi căscându-le, am văzut trupul ei larg deschis ca o carcasă în prăvălia unui măcelar, numai că ea nu era nici rănită, nici nu sângera, ci doar îşi răsucea mădularele odată cu ale lui, şi plăcerea i se citea pe față. Apoi l-am văzut şezând pe capul ei cu

şorțul din jurul şalelor scos, între picioare cu o ditamai mătărânga cu care o bătea peste sâni. Ştiam că totul era ceva ce se putea vedea doar în capul lui, pentru că fata plecase la masa cea lungă pe care se țineau urcioarele cu vin, şi acum tocmai aducea unul, ținând şi o turtă sub braț.

„Ăsta e vin de Buto", a spus ea.

„Vinul de Buto pute", a zis el.

El nu şedea jos. Totuşi stătea aplecat în față, aşa că e posibil să mă fi cățărat ca un şoarece pe ceafa lui – da, am văzut acele întâmplări cu toată uimirea unui şoarece, am văzut şi pereții clătinându-se. Luând vinul adus de ea, el a scos dopul de ceară tare din gura vasului, şi-a turnat vin în pocal, l-a dat pe gât şi şi-a mai turnat unul. Băutura s-a dus la vale având gustul sângelui.

„Miroase urât aici", a spus el.

„Plăteşte-mi, Set, a murmurat ea, şi aerul de afară o să-ți facă bine."

„Afară e zăpuşeală şi-aici pute."

Era furios, dar uitase de ce. Din şorț, dintr-o cută a pielii pa roase a testiculelor lui, cu degetele mişcându-se cu repeziciune pe sub pânză şi peste părul scurt, dar destul de lung pentru a face să tremure gura fetei (el nu ştia, şi nici eu, dacă buzele ei tremurau sau dacă el doar îşi închipuia că ele se mişcau la atingerea degetelor lui pe propriul său trup), el a scos la iveală din acea cută a pielii sale una dintre monedele lui de aramă, cântărind un sfert dintr-un utnu, mai grea decât

cele două testicule ale mele la un loc, şi i-a fluturat-o pe sub nas cu un gest pe care trebuie să-l fi împrumutat de la Stăpânul său, Menenhetet, atât de iscusit era amestecul acela de dispreț față de duhoarea din cârciumă şi de trufie din extravaganța gestului cu care i-o întinsese.

„Am să mă însor cu tine într-o bună zi”, a spus Zdrobitorul-de-Oase şi a pornit-o legănându-se spre uşă, pământul brun de pe jos fiind aidoma cu maroniul-închis al Nilului către sfârşitul după-amiezii. Simțind cum duşumeaua curge în fața lui asemenea unui curent molcom, l-a încercat o nevoie irezistibilă de a se uşura el însuşi de apă şi forța acelei dorințe ne-au silit pe mine şi pe Deget-Dulce să împărtăşim presiunea din scrotul său, ceea ce mi-a provocat o durere mai mare decât dacă mi-aş fi prins piciorul în uşă. M-am mirat că nu a urlat. S-a întors, totuşi, rotindu-se greoi ca o barjă virând pe fluviu, şi s-a îndreptat spre bețivul cu un ochi roşu.

„Nu pluteşti în derivă la vale pe marele fluviu, a spus el şi, scoțând un râgâit acid cu damf de la berea dreasă cu miresme, de la rachiul de palmier şi de la vinul de Buto dat de duşcă la urmă, a adăugat: Există curenți care se rotesc în cerc şi bulboane care te trag la fund.” Tocmai voia să adauge că mai erau şi stânci pe cure nu le puteai vedea când apele erau crescute, aşa că trebuia să ții minte unde anume se aflau, dacă nu voiai să ți se despice vasul în ele, dar bețivul cu un singur

ochi doar a zâmbit cu o mutră radioasă şi i-a aruncat o privire neroadă mişcându-şi arătătorul în chip de luare-aminte.

„Pluteşti la vale” a spus el, ca şi cum aici se afla profunzimea întregii înțelepciuni.

Zdrobitorul-de-Oase şi-a tras şorțul într-o parte şi şi-a deşertat urina, împroşcându-l pe om de jos şi până sus. Toată cârciuma a hohotit de râs până ce Zdrobitorul-de-Oase a terminat. Bețivul pur şi simplu a îndurat umilința fără să crâcnească, apoi a zâmbit mânzeşte, s-a aşezat pe bancă şi a adormit. Zdrobitorul-de-Oase s-a răsucit pe călcâie. Era satisfăcut pentru moment. Cu pâinea sub braț, s-a îndreptat spre uşă. Nimeni nu a scos o vorbă până când aproape că a dispărut din vedere, dar mirosul urinei îl urma persistent, ca udul fierbinte al unui cal, împrăştiat peste paie. Un murmur s-a pornit din fundul cârciumii în timp ce el ieşea pe uşă, şi a crescut în îndrăzneală, trecând prin mulțimea de negustori mărunți, de băieți de prăvălie şi de lucrători, până când aceştia au ajuns să arunce după el cu cepe pe jumătate mâncate şi coji de pâine (dar de la distanță), iar el se clătina pe străduță, legănându-şi maiestuos capul năucit în care mijea gândul de a se întoarce şi a-i izbi pe câțiva cap în cap. Ultimele cuvinte pe care le-a auzit prin uşă au fost amenințarea limpede a unuia care spunea: „Stăpânului tău Menenhetet o să-i ajungă la urechi treaba asta”. Apoi a fost singur pe stradă (doar eu îi mai

urmăream suflarea), iar plămânii săi gâfâiau din greu, de parcă ar fi tras ceasuri întregi la rame, respirând cu spaimă şi ca într-un soi de extaz al spaimei înseşi. Menenhetet pusese cu un prilej să fie biciuit până îl lăsase aproape mort, iar amintirea acelei experienţe i a rămas pe veci întipărită în memorie şi, conştient din nou că se afla pe stradă, urmărit de huiduielile copiilor, cu bărbaţi şi femei care îl ocoleau ţinându-se la o distanţă respectabilă, doar cu un singur individ tânăr, o huidumă ca şi el, înaintând pe mijlocul străzii înguste şi întunecoase, cu ziduri ridicându-se până la înălţimea a patru caturi, el şi străinul se apropiau încet unul de altul – dacă se atingeau, erau nevoiţi să se bată –, siguranţa lor de sine preschimbându-se în încordare pe măsură ce fiecare se afla tot mai aproape de furia celuilalt. Au trecut unul pe lângă celălalt, ambii bărbaţi ruşinaţi de faptul că s-au ferit să se atingă. Set, simţindu-se istovit, s-a aşezat pe jos într-o mică piaţetă, lângă un şaduf unde nişte femei îşi umpleau găleţile, şi-a dus mâna la pâinea de sub braţ, a rupt din ea o bucată cam de trei degete şi a început să mestece.

Mama îmi spunea mereu că aveam o gură plină de mici mărgăritare, şi în mod sigur nu am mâncat niciodată pâine ca aceea.

Era aspră pe limbă ca tărâţele şi, înainte să fi înghiţit al treilea dumicat, fălcile lui au scrâşnit dând peste un grăunte întreg de mărimea unui

bob de mazăre, care i-a spart un dinte sau ceea ce mai rămăsese din ciotul dintelui, trosnind îndeajuns de tare încât să-l străbată ca o lance prin năclăiala beției. A scos un țipăt pricinuit de durerile neaşteptate din gură, fiindcă acestea trezeau ecouri din trecut, din cursul tuturor anilor în care dinții i se spărseseră din cauza grăunțelor mari de nisip, a pietricelelor şi a nisipului fin, precum şi a boabelor rămase întregi şi a aşchiilor din piatra de măcinat.

O vedea pe maică-sa făcând fainã dintr-un pumn de boabe de grâu pe care le împrăştia mai întâi pe o piatră plată cu o gaură la mijloc, în fața casei în care a copilărit, şi poate că acum avea în nări mirosul pâinii, aceeaşi urină acră din porii pâinii, dar se revedea pe sine muncind în copilărie şi adunând toate baligile, dejecțiile, găinații şi excrementele tuturor măgarilor, găinilor, caprelor, vacilor, câinilor şi oilor, toate acele mirosuri puternice erau vii în nările lui, căcăreze şi rahați şi gunoaie cărora maică-sa urma să le dea forma unor mici cărămizi şi să le usuce la soare.

Acesta era combustibilul cu care coceau pâinea atunci când nu puteau găsi lemne, iar de lemne duceau lipsă tot timpul. În mirosul acelor materii mânca el acum, nările lui probabil că îşi croiau în acele clipe drum prin anusul unei capre, şi el a scâncit din nou din cauza durerii care-i zvâcnea în ciotul de curând spart al dintelui, scâncitul fiindu-i la fel de plăcut ca retragerea unei răni pe

cale de a se vindeca, şi s-a ridicat în picioare zâmbind sau holbându-se (după cum îi dictau toanele) la orice femeie care se întâmpla să treacă prin acel mic scuar, cu ouă sau cu găini vii de vânzare, o fată cu o gâscă bătând din aripi sub braţ, o altă femeie cu un maldăr de bucăţi de pânză de in ţesute chiar de ea, având o culoare atât de albă, încât lumina soarelui se răsfrângea în ochii lui, iar lui i-a trebuit ceva timp ca să-şi revină în vreme ce ţopăia din treaptă în treaptă pe drumul ce cobora spre scuarul întins al pieţei de mărfuri, cu soarele deasupra creştetului ca un trup dormind alături şi răspândind o suflare otrăvită. Mergea cu ochii închişi şi razele soarelui îi ardeau marginile înroşite ale ochilor. Erau unii care spuneau că toţi Zeii ar putea sălăşlui într-un singur Zeu, şi Acela era Soarele. Dacă asta era adevărat, atunci Zeul era acum mânios.

Zeii erau în căcat, şi-a spus Zdrobitorul-de-Oase mirosind vechiul bălegar din pâine şi s-a hotărât să-şi pironească privirea pe o frumoasă cuconiţă ce trecea pe-acolo, îmbrăcată într-o rochie străvezie. Avea părul lung vopsit albastru şi dat cu ulei, apoi înfăşurat la vârfuri în jurul unor biluţe de ceară. Purta brăţări şi mărgele şi îşi prinsese o floare chiar deasupra urechii. El se holba în timp ce ea i-a dat ocol, se holba la ceea ce putea zări din pata mai întunecată a părului ei pubian, se holba la tatuajul complicat şi abia vizibil de pe bărbia ei, sperând să vadă semnele distinctive ale unei târfe,

ca s-o poată însoți la bordelul ei, dar ea a trecut mai departe în timp ce el chibzuia cum să acționeze, şi am simțit o tulburare în vintrele lui, diferită față de nevoia de a urina, lucrul acesta lăsa mai mult senzația pământului de sub un pietroi mare atunci când pietroiul e ridicat.

„Tărie şi chef, a strigat după ea, tărie şi chef, şi văzând el că ea nu răspunde şi că ceea ce putea el să zărească din bucile ei era de asemenea pe cale să dispară, a început să râdă (fapt care i-a zgândărit dintele) şi i-a strigat: O vorbă spusă omului cu minte face cât o bâtă pe-un cur necuvântător", o zicală aflată de la Menenhetet care o folosea atunci când îi biciuia pe barcagii. Zdrobitorul-de-Oase o preluase şi o repeta când îi biciuia el pe ceilalți barcagii, mintea sa fiind acum împotmolită în astfel de gânduri de beţivan, din cauza ciudățeniei că bâtă şi vorbă sunau absolut întocmai. Nu băgase niciodată de seamă asta până atunci. *Medu* era cuvântul pentru vorbă şi tot *medu* era cuvântul pentru bâtă. În mijlocul unui sughiț, s-a simțit deodată minunat. A-ți pune bâta pe-o femeie era acelaşi lucru cu a-i da cuvântul, da, limbajul semăna cu o cutie pe care o văzuse cândva, ce avea o altă cutie în ea. Îşi simțea mădularul chiar în clipa aceea, iar acesta avea un ochi făcut pentru locuri întunecoase. „Zeii sunt în căcat", a răcnit el şi s-a prăbuşit cu fața în jos.

Băieței în pielea goală treceau pe lângă el, şi fetițe, tot în pielea goală. Toți copiii din cartier

treceau pe lângă el, unii neavând pe ei nimic altceva decât o brățară ca să arate că, şi aşa goi-puşcă, nu erau totuşi săraci lipiți pământului, şi treceau învârtindu-se în cerc în jurul creierului zbuciumat al Zdrobitorului-de-Oase. El zăcea pe stradă şi un băiețel despuiat, cu o coadă de păr groasă care îi atârna pe-o ureche, s-a oprit, s-a uitat cu atenție la Zdrobitorul-de-Oase şi, chicotind uşor, a încercat să-i urineze pe laba piciorului. Au fost însă doar câțiva stropi. Zdrobitorul-de-Oase s-a agitat prin somn, stropii băiatului s-au terminat şi barcagiul a visat mai departe.

Măgari treceau deşelați de baloturi de paie – el îi privea de jos, cu un ochi deschis. Boi cu coarne mari, mânați dinspre piață, umpleau tot locul şi se mişcau în jurul lui. Pescari treceau cu coşuri pline cu peşti, şi un brutar cu pâini. Plăcinte, carne, fructe, încălțări, grăunțe de tot felul, sandale, ceapă şi grâu, mărgele şi parfum şi ulei, miere şi rogojini pentru dormit, brice de bronz, cazmale, coşuri cu grâu şi o pereche de rațe, un vânzător cu burdufuri din piele pentru vin, treceau pe lângă el în drumul lor spre piață sau de la piață. Mirosul de curmale şi de mirodenii, de miere, de migdale şi de fistic ieşea dintr-o prăvălie din spatele lui acum o altă prăvălie se deschidea în mica piațetă, şi un bucătar şi doi birtaşi începeau să pregătească masa de seară. În locul unde strada dinspre piațetă cotea spre marele scuar se aflau alte câteva

prăvălii cu de-ale gurii, pe care eu le vizitasem împreună cu Eyaseyab, şi îmi amintesc de mirosul de friptură de gâscă şi de acela de la tocănița pe care o preparau cu zeama de la friptură în cratițele de sos. Tot cu ea, am petrecut odată o parte a dimineții privindu-i cum tocau legumele – ea îl plăcea pe bucătar! Acum aproape că visam împreună cu Zdrobitorul-de-Oase la bucuria de a cumpăra mâncare gătită de la una dintre acele prăvălii şi de a o lua acasă. Asta însemna prosperitate, gândea Zdrobitorul-de-Oase în tihna somnului său din stradă, şi el visa la pantofari scumpi care ofereau sandale cu vârful întors în sus, şi la giuvaiergii care făceau cercei şi brățări din lingouri africane. Exista un colier din electru cu lapis-lazuli din Elam. Zdrobitorul-de-Oase auzise că Elamul era la capătul lumii, şi el îşi dorea colierul acela: corabia din mintea sa naviga spre Elam peste deserturile dinspre răsărit şi în tot acest timp fierarii şi cioplitorii în piatră îşi închideau atelierele, iar dulgherii se îndreptau spre casă prin piațeta cea mică, în vreme ce pantofarul, olarul, bărbierul şi boiangiul puțind a hoit îşi curățau aici pielea de toate mizeriile. Sclavi, negustori şi neguțători străini treceau pe lângă el, precum şi doamne delicate purtate în lectici minunate. Doi băieți au început să se ia la harță pe o balegă încă aburindă de la unul din caii din atelajul unui car care o cotise în ultima clipă pentru a feri capul Zdrobitorului-de-Oase. Băieții

şi-au pus jos coşurile în care adunau bălegar şi acum se rostogoleau pe pietrele străzii, până când unul avea să-l poată ține pe celălalt cu o mână timp îndeajuns pentru a înşfăca gogoloaiele de balegă de cal, cu cealaltă, şi Zdrobitorul-de-Oase s-a mişcat, a deschis ochii, a văzut încăierările din propria sa copilărie şi s-a ridicat clătinându-se pe picioare către focurile pieței în înserare, încruntându-se la toți negrii şi evreii pe care-i vedea mişunând prin marele scuar, şi, în timp ce el a luat-o din loc, eu mă depărtam de el şi îmi retrăgeam gândurile din Zdrobitorul-de-Oase aproape în felul cum mai târziu, când aveam să fiu destul de mare ca să fac dragoste cu o femeie, aveam să-mi iau după un timp rămas-bun de la ea cu satisfacția că îi pătrunsesem în trup atât de desăvârşit, încât nu mai ştiam în cele din urmă unde se termina pântecul ei şi unde începea al meu, o plăcere în care la fel de bine te puteai pierde. Îmi amintesc de asemenea că atunci când *mă retrăgeam,* da, îmi luam încet falusul înapoi spre a mă afla în mine însumi din nou, în nimeni altcineva, aşadar exact în felul acela mi-am retras gândurile din toate simțămintele Zdrobitorului-de-Oase şi m-am întors în încăperea aceea colorată în trandafiriu a Faraonului, fericit de parcă aş fi făcut dragoste. Atunci am devenit conştient de faptul că cealaltă casă a minții mele trebuie să fi fost prezentă alături de Faraon în cursul audienței pe care o ținea acum, fiindcă

m-am trezit cu o senzație de mare intimitate față de El, sentimentele Faraonului fiind atât de sinuoase şi de apropiate de tot ceea ce mi se spusese, încât m-am simțit cu mult mai apropiat de El decât de barcagiu. În realitate, înțelegerea faptului că Faraonul îmi era aproape tată făcea şi mai plăcută reîntâlnirea cu El – exact ca încheierea unei sărituri care a avut loc fără Incidente.

Cu atât mai mare a fost aşadar dezamăgirea. Fiindcă acum am descoperit că, pe dinăuntru, persoana Lui era mult mai puțin agreabilă decât la prima impresie pe care mi-o lăsase când Îi sărutasem degetul mare de la picior. Nu mai simțea în clipa aceea decât o crampă în abdomen de la o mică problemă de digestie, exact durerea moderată a unui bărbat obişnuit a nu ține seama de-a lungul unei întregi dimineți sau după-amiezi de cerințele trupului său. Asta era ceea ce simțea El în primul rând şi, în clipa aceea, am învățat ce înseamnă să fii un bărbat în toată firea, cu îndatoriri. Era atâta acreală a spiritului – ființa Lui lăuntrică parcă avea gust de lămâie! Am cunoscut acum fața deprimantă a sentimentelor sale neexprimate, iar fața aceea era mohorâtă ca vremea din zilele când cerul se întuneca fiind acoperit de colb. În timpul furtunilor acelora, aerul era rece, iar vântul despre care noi spunem că e ticălos precum un demon (şi care, într-adevăr, îi şi poartă numele, Khamsin – Demonul!) bătea

neîntrerupt dinspre deşert, urlând de-a lungul străduțelor înguste din Memphis şi lăsând mormane de nisip în fața fiecărei uşi. Gândurile lui Ptah-nem-hotep semănau cu firele nenorocite de nisip care îți înțepau pielea, şi mi-am dat seama, spre nefericirea mea (după căderea blândă şi firească a minții mele în mintea Sa), că datoria Lui semăna cu povara unui mort aruncată în spinarea cuiva. Niciun dram de căldură nu mai rămăsese în inima Lui, decât poate dorința de a ajunge la momentul când Îşi putea găsi relaxarea în tihna serii. Asemenea unui ecou care s-a pierdut, fără doar de o umbră zăbovind în visarea cuiva, aşa am simțit eu ultima frumusețe perceptibilă a inimii Lui, ce părea că expiră în decursul solemnității cu care l-a ascultat îndelung pe singurul bărbat despre care i-am auzit vorbind pe părinții mei la fel de des ca despre El Însuşi, Marele Preot Khem-Usha de la Marele Templu al lui Amon din Teba (care, în acele vremuri tulburi, îndeplinea şi funcția de Vizir). Cu toată puterea pe care o deținea, acest Khem-Usha a ales, totuşi, să se adreseze către balcon, rămânând jos, la parterul Sfetnicilor.

Faraonul trebuia să facă un efort pentru a asculta, dar a reuşit asta. Socotea că o audiență la El era clar prejudiciată dacă El nu-i acorda cea mai mare atenție. Aşadar, Ptah-nem-hotep asculta fiecare cuvânt rostit de Khem-Usha. Asta era cauza durerii Sale. Eu, care mă cuibărisem acum

ca o pasăre într-un colț al Dublei Sale Coroane, simțeam greutatea Marelui Preot apăsând în urechea delicată a Faraonului.

Khem-Usha avea un glas care impunea deferență, molcom şi profund ca ecoul din încăperile unui templu, într-adevăr numai o voce profundă şi cavernoasă ca a lui putea să intoneze cele mai grave rugăciuni. Exista o forță în fermitatea vocii lui Khem-Usha care putea să copleşească orice fire potrivnică firii sale. Pe deasupra, o privire nu se putea dezlipi pentru multă vreme de protuberanța lucioasă a craniului său ras şi, prin urmare, nu putea să evite solemnitatea din ochii lui mari şi negri de sub sprâncenele negre.

Ptah-nem-hotep şedea cu vârfurile degetelor împreunate, cu brațele pe catifeaua roşie a balustradei din spatele căreia privea în jos la Seniori, la Preoți, la Sfetnici şi la Supraveghetorii Regali care veniseră la această audiență. Dispuşi în şiruri ordonate, mai jos se aflau vreo zece-doisprezece bărbați, unii stând în picioare, alții îngenuncheați sau cu fețele în țărână, aşa cum stătusem şi eu cu a mea mai devreme. Pe balcon, Hathfertiti, Menenhetet şi Nef-khep-aukhem îl flancau pe Faraon şi ascultau şi ei cuvintele lui Khem-Usha. El vorbea ca şi când fiecare sunet pe care-l scotea făcea cât prezența unei noi statui în curtea cuiva.

„O, Soare răsărind, Care luminezi lumea cu

frumusețea Ta, Îi spunea Khem-Usha lui Ptah-nem-hotep, Tu alungi întunericul din Egipt.

Razele Tale pătrund în toate ținuturile.

Nu există loc lipsit de frumusețea Ta.

Cuvintele Tale conduc destinele tuturor ținuturilor.

Tu auzi tot ce se vorbeşte.

Ochiul Tău este mai strălucitor decât orice stea de pe cer."

„Pentru numele, se gândea Ptah-nem-hotep ascultând sunetele forfotelii din stomacul şi din intestinele Sale, pentru numele râului de mâncare şi de băutură care se mişcă în Mine, de ce trebuie să ascult un psalm închinat mai întâi Faraonului Merenptah acum mai bine de optzeci de ani?"

Dar Şi-a înclinat capul către Khem-Usha, ca şi când cuvintele I-ar fi fost destinate numai Lui.

Acum, Sfetnicii care se prosternaseră cu fețele în țărână s-au ridicat în genunchi, iar cei care stăteau în picioare au îngenuncheat. Singur Khem-Usha a rămas în picioare. El vorbea şi ceilalți îi răspundeau la unison.

„A Ta este asemănarea cu Ra, strigau ei cu glas tare.

Fiecare cuvânt ce-Ți iese din gură este asemenea cuvintelor lui Horus de la răsăritul soarelui şi ale lui Horus de la apusul soarelui.

Buzele Tale cântăresc cuvintele mai bine decât cea mai fină faianță a lui Maat.

Cine poate fi atât de desăvârşit ca Tine?"

Simțeam cum în Ptah-nem-hotep satisfacția creştea dulce ca mierea însăşi, dar mai apoi, ca şi cum gustul ar fi fost prea plăcut. El s-a gândit: „Eu reacționez la nişte cuvinte compuse pentru un alt Rege. Nu sunt mai puternic decât Tet-tut care se răstoarnă pe spate când încep laudele". A schițat un zâmbet rece către cei de față. Îşi simțea capul greu de la Dubla-Coroană.

„Niciun monument nu se ridică fără ştiința Ta, intonau Sfetnicii. Tu eşti conducătorul suprem.

Dacă Tu spui Apelor Celeste «Veniți la munte», Apele vor curge la cuvântul Tău.

Căci Tu eşti Ra.

Tu eşti marele scarabeu Khepera.

Limba Ta este sanctuarul adevărului.

Un Zeu stă pe buzele Tale.

Tu eşti etern."

Khem-Usha a îngenuncheat, apoi s-a prosternat cu fruntea la pământ. Ceilalți Sfetnici au atins şi ei pământul cu fruntea. Părinții mei şi Menenhetet, pentru că şedeau în jilțuri regale, au trebuit doar să-şi plece capetele.

Am simțit o putere crescând în trupul lui Ptah-nem-hotep în timpul recitării acestor din urmă cuvinte pe care le-a primit ca venind din devoțiunea celor aflați jos. Eu însă I-am putut simți amărăciunea ce-l stătea pe limbă.

„Elogiile tale din urmă, i-a spus El lui Khem-Usha, sunt bogate şi înțelepte, şi pot chiar să fie potrivite, de vreme ce ele apar pe piatra

înălțată de strămoşul Meu, Taurul-cel-puternic-Care-iubeşte-adevărul, Marele Ramses al Doilea. El a pus să se sape acele cuvinte pe o coloană aflată pe drumul ce duce la minele de la Etbaya."

Khem-Usha a răspuns:

„Ochii Tăi au citit toate inscripțiile, o, Mare-iubitor-al-adevărului."

„Anul trecut pe vremea asta, Mi te-ai adresat cu aceleaşi texte scrise pentru Merenptah şi pentru Ramses Doi. Te-am lăudat atunci pentru alegerea ta."

Khem-Usha i-a răspuns:

„Strămoşii Tăi sunt Mari Zei, întocmai aşa cum vei ocupa şi Tu, Mărite Două-Case, un astfel de loc, aflat la înălțimea laudelor adresate marilor Tăi strămoşi."

Ptah-nem-hotep Şi-a pus vârful arătătorului pe vârful nasului Său lung şi delicat şi I-am putut auzi respirația precipitându-se.

„Faptul că Mi se oferă cuvinte scrise pentru nişte strămoşi măreți nu poate decât să Mă onoreze şi să Mă întărească, a spus El, dacă darul e pe măsura cutiei."

De la balcon, El l-a țintuit cu privirea pe Khem-Usha, dar ochii negri ai Marelui Preot nu s-au plecat sub sprâncenele lui negre; într-adevăr, ei I-au întors privirea.

„De mulți ani, a spus Khem-Usha, trăiesc în limbajul rugăciunii, dar nu ştiu dacă inima mea a

pătruns cumpănirea cuvintelor Tale, o, Mărite Două-Case."

„Se pare că invocăm numele lui Maat, a replicat Ptah-nem-hotep. Este oare plăcut balanței Sale faptul că nişte proslăviri destinate unui bărbat viteaz sunt risipite pe capul unui bărbat prudent? Strămoşul meu Ramses al Doilea se prea poate să nu fie mulțumit aflând că măreția faptelor Lui este asemuită cu prudența judecăților Mele. Khem-Usha – astăzi este Ziua Porcului."

„Cunosc acest lucru, Mărite Stăpâne."

„Dacă în Ziua Porcului nu ne oferim adevărul unul altuia, nu ne vom apropia de dreptate nici în alte zile."

O cuvântare se rostea acum în inima Faraonului. Cuvinte sprintene precum soldații la paradă treceau prin pieptul Lui, însă niciunul nu era rostit cu glas tare. Numai că eu Îi puteam auzi gândurile. „Alți Regi Şi-au condus armatele la vârsta de zece ani, dar când Eu aveam vârsta aceea, Khem-Usha, tu M-ai condus la un dans în pielea goală, iar la sfârşit am căzut cu toții asudați unii în brațele celorlalți şi ne-am luptat până când nu mai ştiu cât anume din ceea ce aparținea trupului tău se afla în nasul Meu. Ramses Doi a îmblânzit un leu şi a câştigat bătălia de la Kadesh, iar Egiptul era renumit din Siria până în Țara Punt – eu încă n-am condus o armată în bătălie. Mie Mi se raportează doar de către nişte Generali care pierd bătălii în numele meu. Când Ramses Doi

împlinea cincizeci de ani, nu exista frumusețe în Memphis sau în Teba care să nu-l fi simțit ardoarea pe buze; Eu am un harem pe care nici nu-l vizitez, deşi de acolo se aud râsete. Jumătate dintre conducătorii Mei de care de luptă nu îndrăznesc să dea ochii cu Mine. Astăzi e Ziua Porcului, în care nu există obicei mai prețios decât acela de a spune adevărul. Aşa că te-aş ruga, Khem-Usha, să nu-ți mai bați joc de Mine cu faptele Marelui Ramses, care a murit acum nouăzeci de ani, ci hai să vorbim despre adevăratele Mele calități, care sunt prudența, inteligența şi puterea de a primi calm cele mai rele dintre veştile rele. Hai a ne punem întrebarea dacă asemenea însuşiri sunt vrednice de un Faraon."

Pasiunile inimii Lui, totuşi, trebuiau să fie biciuite şi iarăşi biciuite până se obținea supunerea totală. Cu voce tare, El i-a pus lui Khem-Usha:

„Am să-ți accept urările de bine aşa cum sunt ele exprimate la marele elogiu adus de poeți strămoşilor Mei, Ramses al Doilea şi Merenptah. Fie ca alegerea ta să fie primită cum se cuvine. Mie Mi-a făcut plăcere. Aş vrea de asemenea să-ți fac cunoscut că aici de față, pentru a petrece împreună cu mine de Ziua Porcului, se află Marele Nobil Menenhetet, cândva General al Oştirilor lui Amon, Ra, Ptah şi Seth, şi – a spus Ptah-nem-hotep cu un zâmbet tandru adresat lui Khem-Usha – el este ultimul supraviețuitor printre

noi al bătăliei de la Kadesh şi, prin urmare, trebuie să presupunem, el este un bărbat foarte înțelept şi un cunoscător temeinic al Egiptului."

„După câte ştiu eu, a spus Menenhetet cu un zâmbet uşor şi cu înfățişarea impunătoare a unui bărbat viril de şaizeci de ani, eu sunt singurul ochi care încă mai vede acea bătălie."

Acum Sfetnicii puteau fi văzuți din nou vorbind în şoaptă între ei. Bătălia de la Kadesh, cea mai mare bătălie dintre toate, avusese loc de fapt cu o sută şi cincizeci de ani în urmă, în primii ani ai domniei lui Ramses al II-lea, şi acest Faraon Îşi purtase Dubla-Coroană timp de şaizeci şi cinci de ani înainte ca Merenptah să-l succeadă la tron, urmat de Amenmeses, de Siptah, de Seti al II-lea şi de un uzurpator sirian pentru câțiva ani – simțeam cum mintea lui Ptah-nem-hotep se amuza în timp ce El observa socotelile pe care le făceau Sfetnicii Săi – da, mai fuseseră Set-nakht şi Ramses al III-lea, Ramses al IV-lea, Ramses al V-lea, Ramses al VI-lea, Ramses al VII-lea, Ramses al VIII-lea precum şi Ptah-nem-hotep Însuşi, Ramses al XI-lea al nostru, toți cei treisprezece Faraoni din cei o sută şi cincizeci de ani care trecuseră de la bătălia de la Kadesh.

Sfetnicii şi-au ridicat frunțile şi l-au salutat pe Menenhetet. „Bun, Şi-a spus Ptah-nem-hotep în sinea Lui, acum se întreabă dacă am să-l fac Vizirul Meu în locul lui Khem-Usha."

Nu mai trebuia decât să-Şi ducă gândul până la

capăt atunci când am revenit la mine însumi pe sofaua din camera trandafirie. Hathfertiti mă mângâia pe obraz.

— Vino, mi-a spus ea, e timpul să te întorci în curte. A zâmbit. Aş vrea să le vezi groaza cu care îl privesc pe străbunicul tău.

— Nu ştiam, i-am spus eu eliberat de toată acea abandonare în brațele somnului care fusese cât o viață, ba nu, cât două vieți să fi fost cumva trei, dacă mă puneam la socoteală şi pe mine însumi? —, nu ştiam că Menenhetet s-a născut acum o sută şi optzeci de ani.

Bineînțeles, Hathfertiti s-a uitat lung la mine. Apoi mi-a atins fruntea cu venerație.

— Vino, mi-a spus, atunci când şi-a putut controla din nou glasul, presupun că e timpul să-ți spun ceva mai mult din întregul adevăr. Vezi tu, e posibil ca străbunicul tău să se fi născut de patru ori.

Șase

Văzând că nu ştiu ce să-i răspund, ea mi-a zâmbit tandru.

— Nu-ți fie teamă, mi-a spus, înțelepciunea ta se măsoară cu cea a unui băiat de cincisprezece ani, iar uneori înțelegi lucruri care nu se află nici la îndemâna unui bărbat matur, dar atunci mă gândesc că ai asemenea puteri pentru că ai fost conceput în timpul unui mare eveniment. A făcut

o pauză, de parcă sunetul unor astfel de cuvinte ar fi putut răni aerul nemişcat, şi a adăugat: Hai să spunem, în timpul unui lucru care a fost aproape un mare eveniment.

— Aproape? am întrebat.

— El nu s-a petrecut până la capăt.

În timp ce spunea asta, şi-a trecut vârful degetelor de jur-împrejurul frunții mele într-un cerc şi am văzut chipul lui Menenhetet apărând în centrul gândurilor ei, cu trăsăturile schimonosite ca o zdreanță abia stoarsă de apă – o privelişte înfricoşătoare a străbunicului meu, dar eu ştiam la ce se gândea ea. Menenhetet fusese la un pas de moarte în ziua când am fost eu conceput.

Ea mi-a vorbit, totuşi, despre alte lucruri.

— Am aflat, mi-a spus ea, că uneori intri în mintea celor care se află lângă tine, dar nu ştiam că poți să auzi glasuri din altă încăpere.

— Nu puteam până astăzi, am spus.

— După ce te-am lăsat aici?

— Da, am spus. Cred că e din pricina camerei. Datorită – şi nu am înțeles de ce am adăugat asta – datorită frumuseții acestei camere – dar atunci tocmai învățam ce anume înțelegeam eu prin cuvintele mele chiar în timp ce le rosteam, de fapt, eu recunoşteam că aflam ceea ce ştiam numai în clipa când glasul meu răsuna în aer. Fiindcă atunci puteam simți schimbarea pe care o tăcusem în ceea ce fusese înainte de mine, şi prin urmare puteam să cunosc adevărul sau eroarea a

ceea ce tocmai fusese spus. Astfel, ştiam în momentul acela că frumusețea camerei se asemuia curburii unui arc minunat şi acesta era motivul pentru care gândurile îmi zburaseră atât de departe.

— Da, a spus mama, poate că e timpul să-ți vorbesc despre tainele pe care voiam să le păstrez până ce aveai să mai creşti. Dar dacă tu îi poți auzi pe alții de la o asemenea depărtare, ce speranță să mai am că mi-aş putea ascunde gândurile? Nu pot.

— Ba poți, i-am spus. Uneori alegi să faci asta.

— Numai eu ştiu cu ce preț, a murmurat mama şi şi-a dus vârfurile degetelor către ochi într-un gest atât de plăcut, încât am izbucnit amândoi în râs, fiindcă amândoi ştiam că ea avea o imagine a ridurilor care începeau să-i apară în colțurile ochilor dacă încerca să-şi împiedice gândurile să ajungă la mine. O, eşti un scump, a murmurat ea şi m-a sărutat cu grijă pentru a nu-şi deranja sulimanul de pe buze. Gura ei avea o aromă dulce premii căldura aerului atunci când albinele sunt toropite, şi poate de vină era şi faptul că mă sculasem prea iute din somnul meu ciudat, dar buzele ei au avut asupra mea un puternic efect moleşitor. Atunci am simțit o învolburare, o mişcare catifelată şi voluptoasă dedesubtul buricului şi am trăit în amintirea mamei o după-amiază şi o seară când Menenhetet şi apoi tatăl meu făcuseră dragoste cu ea, da, ambii

bărbați în odaia aceea, unul o întreagă după-amiază târzie (nu contează că pereții erau zugrăviți în roșu pentru seară), şi unul între pereții roşii vătuiți ai aceleiaşi odăi, văzuți mai târziu la flacăra unei lumânări, şi cu toate că buzele pline ale lui Eyaseyab pe Deget-Dulce lăsaseră vagi sugestii despre ceasurile senzuale ce aveau să urmeze, totuşi cum aş fi putut eu măcar să încep să înțeleg ce s-a petrecut în alcovul luxos al lui Hathfertiti, dacă simțurile nu mi-ar fi fost aprinse printr-un dulce sărut de gura cu gust de miere a mamei? Astfel am aflat că ziua în care am fost conceput s-ar fi putut să fie una dintre cele mai importante din viața ei. Atunci, ca şi când acea moleşeală pe care mi-o provocase o făcea mai puțin capabilă să-şi ferească propriile gânduri, mi-am dat seama şi de faptul că în ziua conceperii mele, în acea după-amiază târzie, Menenhetet făcuse dragoste cu mama într-un fel în care mai făcuse dragoste doar de trei ori în viață. Imediat, mama a încercat să-şi alunge imaginile din minte, cu aceeaşi iuțeală cu care le gândea, eu însă surprinsesem o imagine adevărată, la fel de limpede pentru văz ca albul din tulpina ierbii atunci când rădăcina e smulsă din pământ, da, la fel de grăitoare pentru urechea mea ca şi şuieratul acelei tulpini ce-şi abandona viața în pământ, prima lumină pe rădăcina albă fiind asemenea unui cuțit în coaste – atât de bruscă e durerea ierbii –, astfel am pătruns eu în taina cea mai

ascunsă a familiei mele. Pentru că mintea mamei mi-o oferea fără un cuvânt, deşi buzele îi tremurau cu siguranță în timp ce destăinuirile acelea i se revărsau din minte. Am aflat – şi dintr-odată! — că străbunicul meu avea puterea de a scăpa de moarte într-un mod cum probabil nimeni nu o mai făcuse vreodată. Căci el fusese în stare, în timpul unei îmbrățişări, să-şi biciuiască inima până dincolo de margini şi să-şi dea ultima suflare şi ultimul gând în timp ce el trecea în pântecul femeii şi, prin urmare, putea să înceapă o altă viață, o adevărată continuare a lui însuşi; trupul său murea, dar nu şi amintirea vieții sale. Curând, avea să facă dovada unor puteri fabuloase în vremea copilăriei. Astfel am înțeles de ce mama nu mai putea să mă țină departe de cunoaşterea acestor lucruri. Am făcut, şi eu, dovada că am asemenea puteri!

Ce tulburare au produs în mine acele destăinuiri! M-am simții de parcă, într-o clipă de groază, aş fi sărit peste marginea unei vieți într-o altă viață. Cât zbucium şi câtă confuzie! Atunci când Hathfertiti, prin mijlocirea acestor gânduri nescoase la lumină, a început să dezvăluie felul cum Menenhetet făcuse dragoste cu ea în ziua aceea, clocotul şi dezordinea din mintea ei apăreau ca năvala unor talazuri uriaşe în mintea mea, iar gândurile mele nu mai ştiau cum să se mențină la suprafață împotriva torentului învolburat din lăuntrul ei, nu, ce ştiam eu despre

felul cum se face dragoste!

Desigur, eu mă aflam în şuvoiul a două stări de derută – una provenind de la mine, iar alta de la mama – a ei era dacă să-mi spună mai multe; a mea, să mă agăț de ceea ce tocmai mi se spusese. Căci, dacă Menenhetet putea să moară şi totuşi să devină el însuşi încă o dată, atunci mă întrebam dacă nu era de presupus ca eu să fi fost a cincea apariție – putem spune aşa? — a lui Menenhetet Întâi. Sau eram cumva menit să devin Menenhetet al Doilea, adevăratul său fiu, iar nu propria lui continuare? E posibil oare ca, într-un fel sau altul, să mi se fi dăruit puterea lui de autozămislire?

Asta a deschis un hău imens în inima mea: mi se arătase imaginea ambiției din mine, mai nestăpânită decât văpaia uleiului arzând. Astfel am înțeles jalea care m-a făcut să plâng atunci când am privit în ochii câinelui. Căci Tet-tut trebuie să mă fi văzut mort la vârsta de douăzeci şi unu de ani. Atunci m-am gândit la sărmanul meu Ka din nişa din centrul Marii Piramide – aceeaşi Piramidă pe care acum o puteam vedea pictată pe peretele trandafiriu al acelei încăperi! — cine era acel tânăr stând acolo, în genunchi, cu gura deschisă sub puterea unei voințe străine? M-am uitat la mama în deruta aceea. De ce Menenhetet nu intrase în moartea lui în momentul în care era pregătit pentru asta?

Am simțit nişte uşi deschizându-se în mintea ei. Am văzut din nou chipul chinuit al lui Menenhetet

în mijlocul unui iaz şi am fost târât prin moara infernală a gândurilor ei din clipa când ea a simțit cum moartea începea să-şi facă loc în inima lui. Ea era pregătită să aibă acest copil de la el cu o jubilare pătimaşă ca şuvoiul vuitor al existenței înseşi, iluminată de viziunea morții lui răzbătând în viața pe care ea avea s-o poarte pentru el, marele ei iubit Menenhetet care curând urma să devină copilul ei, dar, în clipa aceea, el nu şi-a mai continuat elanul, ci a rămas nemişcat în trupul ei, pe jumătate mort preț de mai multe minute.

Atunci când, mai târziu, s-a retras, el i-a spus zâmbind: „Nu știu de ce mi-am schimbat gândul". I-a pus chiar un deget pe bărbie şi a murmurat: „Cu altă ocazie". Şi s-a desprins de trupul nepoatei sale, s-a desprins de locul unde fusese gata să-şi alunge moartea, iar eu, înțelegând asta, nu prea aveam cum să ştiu cât de mult din mine era leit cu el – ştiam doar că eram înrudit cu străbunicul în o sută de feluri pe care nu le puteam preciza, puterile mele în primul rând, şi mi-am amintit-o pe mama spunând:

„Nef-khep-aukhem este şi nu este tatăl tău". Astfel mi s-a dat o aluzie la osteneala trupului ei în acea lungă zi când am fost eu conceput. Fiindcă ea trebuie să fi fost atât de sigură că avea să aibă un copil cu Menenhetet, încât contribuția pe care trebuia s-o aducă ea înota deja în sângele ei. Totuşi tatăl meu trebuie să fi fost cel care şi-a depus sămânța în ea în seara aceea. Am avut

viziunea unei seri febrile, când tata şi mama s-au mutat din pat pe podea şi iarăşi înapoi în pat, tatăl meu îi plesnea pielea cu o asemenea brutalitate şi cu o pasiune atât de sălbatică – aşa de mult o ura şi o adora –, încât ea ardea de o poftă trupească în care se topise întregul ei dispreț. Absența în cazul tatălui meu a oricăror calități pe care un nobil temerar ar trebui să le posede a făcut-o să-l dorească chiar mai abitir pentru parfumurile lui viclene. În forma lui cea mai bună, el era pentru ea ceva între un câine şi un cal, cu care te distrezi şi îl trimiți înapoi în grajd, când de fapt ea se distrase cu el încă de pe vremea când el avea şase ani, iar ea opt – îl folosea drept ceea ce era, un frate mai mic. Ea nu îi suporta aerele pe care şi le dădea, vanitățile, slăbiciunile, puținele lui însuşiri brutale. Totuşi ei i se înfiora părul dintre picioare atunci când se aflau în aceeaşi cameră. Aflam în acest timp despre tata şi mama mai multe decât ar fi dorit ea vreodată să aflu – simțeam asta acum datorită eforturilor lui Hathfertiti de a-şi închide mintea în fața minții mele. Eu însă o sileam – ca şi cum aceasta ar fi fost unica seducție pe care puteam s-o exercit – să-şi lepede rând pe rând gândurile. Aşa am pătruns într-o altă taină pe care probabil n-ar fi vrut s-o aflu, şi mi-am dat seama după convulsiile din pieptul meu, da, după fiorii şi după greața pe care mi le-a produs conştientizarea faptului, că, în primul rând, ceea ce eram pe cale să aflu era îngrozitor şi, în al doilea rând, că eram

gelos. Chiar prima oară fiind, eram gelos. Pentru că am realizat că tatăl meu era extrem de atrăgător pentru mama din cauza tatălui său, Strângătorul-de-Rahat. Acum am înțeles, ca şi cum ar fi fost gravat în piatra inimii mele, că mama mea crescuse în umbra dorinței mamei ei pentru Fekh-futi – dorința aceea de nestăpânit! — şi cu toate că nu ştiam cum arăta Fekh-futi, imaginația mea insista totuşi că el era unul dintre băieții pe care-i văzusem în somnul meu din după-amiaza aceea când am locuit în ochii Zdrobitorului-de-Oase – şi i-am văzut pe băieții aceia de pe alee încăierându-se din nou pe gogoloaiele de balegă de cal. Astfel l-am putut vedea pe Fekh-futi bătându-se cu alți băieți pentru fiecare bucată de balegă pe care o putea găsi prin oraş, până ce a fost întronat pe un maldăr de unde dădea porunci privitoare la târfele din bordelurile sale, în timp ce ele treceau în rochiile lor străvezii şi cu perucile lor cu păr lung, albastru – nu ştiam dacă astea erau acum gândurile mele sau ale mamei, însă cu siguranță am fost scârbit, dacă nu cumva m-a trecut şi un fior mai vechi, de parcă aveam iarăşi doi ani şi încă învățam cum să nu mă murdăresc (deşi tare mă mai ispitea).

Să fi fost de vină durerea de a fi descoperit dorința mamei mele pentru Fekh-futi? Ajuns în acest punct, am realizat că o pierdusem în mod cert. Mintea lui Hathfertiti era închisă.

Atunci m-a luat de braț. „E timpul să ne întoarcem la Faraon”, a spus ea şi imediat, ca şi cum de abia intrasem în încăperea aceea zugrăvită în trandafiriu ca să arunc o privire, am plecat împreună şi am traversat curtea aceea prin care mă cărase cu un ceas sau două mai înainte, țipând şi cu capul în jos.

Şapte

Ceea ce tocmai aflasem era menit să mă afecteze pentru totdeauna, deşi subiectul era atât de straniu, că se putea la fel de bine să mă fi trezit dintr-un vis. Poate că de aceea confuzia a început să mi se risipească pe drumul nostru de întoarcere în balconul Faraonului. Acolo, toate erau aproape aşa cum le lăsasem. Doar Menenhetet şedea acum în partea cealaltă a lui Ptah-nem-hotep, drept care imaginea pe care am avut-o în legătură cu locul unde mă aşteptasem să-l găsesc s-a schimbat la rândul ei. Nu era nimic care să-mi sară în ochi.

Dedesubt, în curtea interioară, un Sfetnic vorbea despre munca din cariere. Am putut vedea, după expresia chipului tatălui meu, că nu era vorba de chestiuni de mare însemnătate. O auzisem deseori pe mama spunând că tata nu avea niciodată o idee care să-i aparțină, aşa încât chipul lui putea să reflecte chipul oricui altcuiva. Ştiu că nu înțelegeam ce anume voia ea să spună, până în ziua când ea i-a spus că manierele lui erau

desăvârşite pentru că nu-şi bătea capul cu manierele cu care se născuse – în schimb, imita cele mai frumoase maniere pe care le vedea. Era o descriere exactă a tatălui meu. Unghiul la care un bărbat nobil, bunăoară, se întâmpla să-şi îndoaie încheietura mâinii devenea rapid – dacă tata îl considera potrivit – propria lui mişcare din încheietură. Tot astfel a copiat gestul delicat prin care Ptah-nem-hotep Îşi ducea un deget într-o parte a nasului atunci când cugeta ce remarcă fină să facă, dar mai târziu tatăl meu avea să imite până şi ironia cu care străbunicul îşi înclina uneori capul pentru a-ți arăta că nu era de acord cu ceea ce tocmai ziseseşi.

Nu vreau să spun că tata se purta prosteşte. Astăzi fusese în mod cert extrem de jenat când încerca să-L slujească pe Faraon în timp ce mama asista la scenă, dar, cu prilejuri mai liniştite, el putea să apară în ochii celor care nu-l cunoşteau bine drept un nobil distins. Albul veşmintelor sale de in era totdeauna fără pată, iar cărbunele cu care îşi făcea ochii rareori se întâmpla să se întindă. Giuvaierurilor lui nu le lipsea nicio piatră. Deoarece pietrele prețioase şi mărgelele se desprindeau întotdeauna când slăbeau ghearele de prindere, nici măcar mama nu putea etala o ținută atât de impecabilă precum cea a tatălui meu.

La Curte, înfățişarea lui, adică minunata lui colecție de atitudini expresive, îi servea de

minune. Deoarece am auzit vorbindu-se mult despre asta în familie, eu ştiam că Faraonul avea nevoie alături de El de un om care să dea limpede de înțeles, doar prin schimbarea expresiei de pe fața lui, dacă problema supusă atenției Sale fusese expusă într-un limbaj potrivit. Ce expresie de exasperare apărea pe chipul tatălui meu dacă vorbirea bietului slujbaş din curtea interioară de jos era afectată de vreo răguşeală din gâtlej, vreo bâlbâială sau de neputința de a repeta faptele expuse. Aşadar, nu era greu de înțeles că tatăl meu Îi era de mare folos lui Ptah-nem-hotep. Indiscutabil, expresiile tatălui meu mă țineau cum nu se poate mai bine la curent cu sensibilitatea neprihănită a Faraonului – şi cum putea să nu fie aşa, când fața tatălui meu exprima durere la fiecare sunet nepotrivit şi, prin urmare, nu făcea să simt cât de fine erau urechile Faraonului. Orice tulburare neaşteptată a armoniei Îl făcea să se crispeze în sinea Lui, ca la prăbuşirea violentă a zidurilor unei clădiri minunate. Acum un aliat de ce îl ascultase pe Khem-Usha până la capăt, deşi detesta ceea ce se spunea. Vocea solemnă a lui Khem-Usha putea fi la fel de apăsătoare pentru spiritul Faraonului ca o lentă astupare cu lut a nărilor Sale, însă Khem-Usha nu şi-a schimbat nici o singură clipă tonul, aşa că orice alte dureri ar fi produs, vocea lui nu irita urechea Faraonului.

Altfel stăteau, totuşi, lucrurile cu bărbatul care vorbea în clipa aceea. Puteam să-mi dau seama,

după încurajarea din privirea tatălui meu, că Ptah-nem-hotep nu era lipsit de simpatie față de individul respectiv sau față de funcția lui. Faptul că Faraonul era totodată încrezător în capacitatea Sa de a da un sfat bun în acel caz putea vedea după felul în care tatăl meu îşi atingea uşor, dar plin de morgă o latură a nasului cu degetul. Arta lui era aceea de a detecta orice schimbare în atitudinea Faraonului şi de a o reflecta înspre Curte. Aşadar, el reacționa la fel de rapid la orice capriciu al lui Ptah-nem-hotep ca mine la promptitudinea cu care mama mă lăsa să-i pătrund gândurile – şi puteam să văd, după expresia de încordare de pe chipul tatălui meu, că slujbaşul de jos, deşi ca persoană era inofensiv, ba chiar, într-o mică măsură, stimabil în ochii lui Ptah-nem-hotep, avea o voce egală tot timpul, care putea să-l supere auzul.

Pe de altă parte, chipul tatălui meu era plin de răbdare, ceea ce-mi spunea multe despre Faraon. În glasul omului care vorbea răsunau generații de pietrari, toți cu spinări şi picioare la fel de puternice. Gâtlejul acela stătea mărturie că omul care vorbea era o fire cumpătată şi cunoştea bine lucrurile despre care vorbea. Aşa că, în mare, cuvântarea lui era agreabilă şi avea gust de pâine şi de supă, şi îşi trăgea forța din vâna familiei. Desigur, ea avea şi sunetul pietrei sfărâmându-se de alte pietre. Mintea lui, prin urmare, era înceată – gândurile nu-i veneau rapid. Limba lui,

asemenea unui picior zdrobit şi rămas beteag, nu ştia niciodată când avea să se poticnească; mintea sa, având pe veci suflarea scurtă, gâfâia uneori şi nu se mai putea urni din loc. Pentru urechile Faraonului, aceste întreruperi erau la fel de deranjante ca zdrăngănitul unui vas spart de un ciomag.

Dificultatea provenea în parte şi din faptul că pietrarul nu era ştiutor de carte. Aşa că el memorase numele oamenilor din echipa de lucru, numărul răniților din accidente, salariile lor, cheltuielile pentru hrană – el era corect în ce spunea, dar încet. Pe lângă asta, expunerea sa nu era neapărat necesară. Alături de el se afla un scrib cu un sul de papirus şi dădea din cap în chip de confirmare după fiecare cifră menționată de şeful carierelor.

M-am mirat de ce scribul nu citea el însuşi de pe papirus, dar era evident, după atenția pe care Ptah-nem-hotep o acorda sluj basului de la cariere, că felul de a se purta al bărbatului precum şi capacitatea lui de a ține minte socotelile putea să spună multe despre onestitatea lui.

Mintea mamei, atunci când am încercat să pătrund din nou în ea, era închisă pentru mine sau, mai bine spus, închisă pentru tot ce voiam s-o întreb. Cu darul ei – era oare egal cu al meu? de a afla ce anume era în gândurile *mele,* ea alesese să-şi îndrepte *întreaga* atenție asupra acelui biet slujbaş de la cariere. Prin urmare,

plasându-mă în mintea ei, nu am dat de nimic altceva decât de o admirabilă expunere a greutăților pe care le presupunea extracția de piatră. Ea prelua cifrele enunțate de acel şef de echipă şi încerca să vadă ce anume făceau oamenii aceia. Dar până să treacă toate astea din mintea ei în a mea, îmi încordam degetele de la picioare. Însă, prin această metodă indirectă de a învăța, am ajuns să înțeleg de ce Faraonul asculta cu atâta atenție şi, printr-un efort destoinic şi foarte serios, mi-am depăşit plictiseala şi am fost nevoit să recunosc că acel slujbaş necioplit, Rut-sekh, era respectat, întocmai ca tatăl său şi ca bunicul său înainte de el. Ei fuseseră cu toții Supraveghetori la marile cariere de la est de Memphis unde, curând după Suirea pe Tron a lui Ramses al XI-lea, a fost inaugurat un drum prin deşert către o mare uriaşă numită Roşie, Marea Roşie. De vreme ce ne aflam acum în al Şaptelea An al Domniei, mi-am zis că drumul avea aceeaşi vârstă cu mine, cel puțin dacă puneam la socoteală şi lunile cât am trăit în pântecele mamei. Prin urmare, asta mi-a sporit interesul. Acum am început să înțeleg că problemele legate de drumul acela erau mai aparte. Ptah-nem-hotep dorea să-l întrețină ca pe un drum regal, adică îndeajuns de larg pentru ca două care de transport regale să poată trece unul pe lângă celălalt în direcții opuse, ceea ce însemna o lățime de opt cai. Deşi o asemenea lățime era o nimica toată în Memphis,

unde Calea Ramses al II-lea oferea o lățime de douăzeci de cai de la piața de mărfuri până la Templul lui Ptah, totuşi Drumul lui Ramses al IX-lea avea să întâmpine dificultăți, deoarece trecea prin munți. Pantele fiind abrupte, stâncile mari care ar fi putut fi folosite pentru monumente se rostogoleau în râpele de dedesubt. Într-un loc, a spus Tăietorul-în-Piatră, pierduseră o săptămână încercând să ridice un bloc uriaş de piatră cât să vâre o sanie sub el. Taietorul-în-Piatră a mărturisit că sania, odată introdusă dedesubt, s-a frânt din pricina greutății şi stânca s-a înclinat înspre prăpastie. După multă chibzuială, ei au fost nevoiți s-o rostogolească în hău. Nu a existat zgomot, a mărturisit el, atât de plin de tunetul Zeilor ca ecourile acelei stânci prăbuşindu-se.

A fost o mare pierdere, mărite Faraon, a declarat Rut-sekh, dar nu vedeam altă cale. O sută optsprezece oameni fuseseră folosiți doar în locul acela timp de şapte zile şi nu puteau merge mai departe dacă nu înlăturau stânca. În acest răstimp, s-au cheltuit zece saci cu grâu, două amfore mari cu ulei, trei amfore cu miere, douăzeci şi doi de săculeți cu ceapă, cinci sute patruzeci şi una de pâini, patru amfore cu vin de Buto... Fruntea i se încrețea la fiecare cifră recitată, de parcă fiecare aliment ar fi fost mirosit să nu fie stricat, ridicat în mână spre a i se verifica greutatea şi gustat pentru a i se stabili valoarea. Tatăl meu dădea cu gravitate din cap pentru a

arăta că Ptah-nem-hotep respecta cinstea Tăietorului-în-Piatră în mărturisirea unor astfel de greşeli.

— Nu este decât spre cinstea ta, i-a spus acum Faraonul, faptul că prezinți aspectele brute ale muncii tale la fel de bucuros ca şi pe cele bine finisate. Virtutea caracterului tău este la fel de proaspătă pentru Mine ca mireasma neprihănită a pinilor din cea mai ascunsă curte a Mea.

„Acum – mi-a venit un gând din mintea mamei, limpede de parcă l-ar fi rostit cu glas tare –, acum precis va începe să se laude cu pinii Lui aduşi din țări străine."

— În primul an al Domniei Mele, a spus Ptah-nem-hotep, am pus să Mi se aducă de peste mare, din munții Siriei, douăzeci şi unu de puieți de pin pentru a fi plantați în curtea Mea cea mai tainică. Acolo, paisprezece dintre ei se înalță drepți, încă în viață, deşi Mi s-a spus că vor pieri cu toții într-un singur anotimp. Sunt arbori de la munte, trăind în aer răcoros, dar au un spirit al cinstei şi virtuții, aşa ca al tău, Rut-sekh, care vorbeşte despre dimineți limpezi şi despre trudă neobosită – da, am să te las să respiri parfumul virtuții lor atunci când drumul va fi gata.

— Sunt onorat, a spus Tăietorul-în-Piatră privindu-şi vârful picioarelor. Părea destul de buimăcit de întreruperea litaniei sale. Căci faptele pe care le memorase trebuiau să se înşiruiască în mintea lui precum nişte boi, unul câte unul,

fiecare purtând o povară măsurată şi fiind biciuiți destul de des pentru a nu se opri din drum.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep, mărturisirea greşelilor este un lucru de cinste. Cu alți slujbaşi – şi a măturat curtea cu privirea trebuie să Mă descurc singur. Dacă plec urechea la ce spun ei, nimic nu e greşit, nimic nu va fi niciodată greşit. Dar totul e greşit. Da, a spus Ptah-nem-hotep.

Tăietorul-în-Piatră s-a înclinat din nou.

— Totuşi, a spus Faraonul nostru, drumul înaintează anevoie, accidentele sunt numeroase şi pierderile în ce priveşte forța de muncă sunt descurajante.

— Da, Stăpâne. Mulți dintre oamenii mei au orbit.

— Asta din cauza prafului sau a țăndărilor de piatră?

— Din cauza acestora din urmă, Mărite Două-Case.

— Atunci când Mi-ai prezentat ultima oară raportul în luna Pharmuti, Îmi amintesc că am stat de vorbă despre dislocarea stâncilor. Ți-am cerut atunci să foloseşti resturi de lemn de cedru pentru a face cărbunii.

— Ți-am dat ascultare, Stăpâne.

Nu ştiu dacă eram în stare să înțeleg ceea ce îşi spuneau acum, dar, prin mijlocirea gândurilor mamei, puteam să văd un strat gros de piatră pe care s-au aşternut cărbuni încinşi într-un canal îngust. Când masa de piatră s-a înfierbântat de la

cărbuni, s-a turnat apă deasupra. Am ascultat şuieratul aburului şi am văzut cenuşa udă măturată. O puzderie de crăpături rămăseseră în jgheabul săpat, nenumărate precum crăpăturile din lut după ce revărsarea s-a retras şi soarele coace pământul. Am văzut oameni cioplind în acele fisuri cu dălți de aramă şi cu maiuri de lemn.

După ce erau făcute canalele, largi cât palma unui bărbat, acestea erau adâncite cât grosimea unui deget. Asta însemna munca a doi bărbați pentru o jumătate de dimineață. Ei trebuiau să continue până când canalul era destul de adânc ca să despice stânca, uneori adânc de câțiva coți.

Eu învățasem deja să fac măsurători exprimate în coți şi mi se explicase că măsura fusese la început socotită pornind de la vârful degetului mijlociu al lui Ramses al II-lea până la cotul Său. M-am învârtit printre ei spunându-le tuturor că eram înalt de peste doi coți – doi coți, o palmă şi două degete foarte înalt pentru un băiat de vârsta mea, nu-i aşa?, şi am ținut-o aşa până nul mama mi-a spus să încetez. Doi coți nu însemnau nimic, mi-a explicat ea, pe lângă un bărbat de patru coți. Ea văzuse chiar un uriaş de cinci coți. Am încetat să mă mai intereseze măsura asta. Dar discuțiile acelea dintre Faraon şi Tăietorul-în-Piatră I-au reîmprospătat mamei amintirea despre un cot şi ea a început să se gândească la un mare Faraon, înalt şi frumos, aducând mai mult cu un Zeu decât cu Ptah-nem-hotep. Mi-am dat seama că acela nu

putea fi altul decât Ramses al II-lea, dar mama Îl vedea aievea, de parcă El ar fi fost viu în fața noastră, cu brațele întinse şi cu preoți care rosteau rugăciuni în timp ce se făcea măsurătoarea cu ajutorul Firului Regal al Scribului Regal. Acesta era darul pe care mama mi-l făcea despre felul cum a fost măsurat cotul pentru prima oară, dar ea era atât de încântată, în vreme ce soarele după-amiezii târzii îi strălucea acum pe coapse, încât şi-a măsurat propriul cot ținându-şi singură Firul Regal. Ia te uită, semețul falus al lui Ramses era cât jumătatea lungimii, însă de vreme ce ea L-a văzut, era cât El Însuşi, în fața unei oglinzi, cele două falusuri, cap în cap, erau măsura regală perfectă, dacă o luai de la rădăcina unei perechi de testicule până la cealaltă de la capătul opus. Apoi mama nu s-a mai gândit la coți. Tocmai îşi dăduse seama că mintea mea pătrunsese din nou în a ei. În ce mă priveşte, atunci am înțeles de ce ea nu putea niciodată să facă operațiuni aritmetice. Nu era sigură dacă trebuia să se bucure de apropierea dintre noi ori să se înspăimânte de repeziciunea cu care asimilam toate cele, ea însă mi-a zâmbit, şi cât se poate de tandru (un zâmbet pervers), şi deschizându-şi iarăşi mintea pentru mine cu aceeaşi uşurință cu care şi-ar fi desfăcut brațele, astfel că m-am repezit în capcana amuzamentului ei, căci ea considera ca fiind de datoria ei de mamă să mă familiarizeze cu gândurile întristătoare. Prin

urmare, eram acum obligat să-i contemplu pe toți sărmanii tăietori în piatră care orbeau din pricina prafului iscat de la izbirea unei pietre de alta în timp ce se fasona fața unei stânci extrase. Îi vedeam pe unii cu marginile pleoapelor înroşite şi pe alții cu sângele curgând din tăieturi de deasupra sprâncenelor. Unul sărea în sus de durere, cu o țandără de piatră înfiptă în globul ocular, o înşiruire de scene atroce, până ce mi-am dat seama că mama le adunase laolaltă anume pentru mine şi că eu vedeam, deodată, accidentele din cariera de piatră dintr-un an întreg.

Acum, mama, ca spre a se revanşa pentru gândurile ei scandaloase în legătură cu lungimea cotului lui Ramses al II-lea, a început să asculte din nou la ceea ce spunea Ptah-nem-hotep. Acesta dorea să afle cât timp era necesar pentru săparea unui canal în piatră atunci când se foloseau surcele de lemn de cedru pentru cărbuni, prin comparație cu timpul necesar atunci când se foloseau surcele de lemn de curmal, de sicomor, de tamarisc sau de acacia. Aşadar, l-a iscodit pe Rut-sekh cu de-amănuntul.

Rut-sekh L-a asigurat pe Faraonul nostru că el îi pusese pe trei dintre cei mai buni oameni ai săi la tăiat când foloseau surcele de cedru. Fusese totuşi nevoie de paisprezece zile pentru ca acea echipă să scobească un şanț lung de doi coți şi adânc de patru coți. Le luase doar cu o zi mai puțin decât pentru aceeaşi lucrare unde folosiseră surcele de

lemn de sicomor, din care se obțineau cărbuni dovediți a fi superiori față de cei din lemn de acacia, de curmal sau de tamarisc.

— Dacă echipa ta cea mai rapidă, a spus Ptah-nem-hotep, este cu numai o zi mai rapidă decât o echipă de-a ta obişnuită, locul cu lemn de cedru cu greu poate fi socotit mai eficient decât locul cu lemn de sicomor.

Rut-sekh s-a aplecat atingând cu fruntea pământul.

— Totuşi în primele tale rapoarte, a spus Ptah-nem-hotep, vorbeai de crăpături făcute cu ajutorul cărbunelui de cedru, care erau cu o jumătate de deget mai adânci decât cele făcute cu cei mai încinşi tăciuni de sicomor.

— Şi asta e adevărat, Mărite Două-Case.

— Atunci de ce lucrarea nu se face mai repede?

Ca şi cum discuția amănunțită despre aceste lucruri i-ar fi îngăduit lui Rut-sekh să uite cu cine vorbea, el a ridicat doar din umeri. Era gestul unui lucrător stând de vorbă cu altul, şi numai o scăpare de-o clipă în imensul respect pe care el Îl arăta Faraonului, dar, judecând după dezgustul de pe chipul tatălui meu, Tăietorul-în-Piatră ar fi putut îngădui la fel de bine unui sunet imprudent să-i scape brusc din fund.

Supraveghetorul trebuie să fi luat seama la chipul tatălui meu, fiindcă s-a grăbit să atingă pământul cu fruntea şi a spus îndurerat:

Mărite Faraon, am chibzuit că va trebui să se

facă mai repede.

Apoi s-a lăsat tăcerea. Ptah-nem-hotep şi-a strâns buzele şi n-a spus nimic. În tăcerea aceea, am simțit mirosul fumului de la surcelele de cedru arse şi am înțeles că mă aflam în gândurile Tăietorului-în-Piatră – cu ajutorul mamei sau prin mine însumi, habar nu aveam, dar mă aflam în gândurile lui doar că el nu prea avea aşa ceva, era mai mult ca şi cum el trecea de la un miros la altul când nu rumega cifrele destinate Faraonului. Atunci capul lui era asemenea unui şaduf – ridicând o găleată de apă printr-o mişcare viguroasă, golind-o, apoi luând-o de la capăt. Acum, cu amintirea fumului în nări, el a spus:

— Mărite Două-Case, era mai repede cu cedru, dar oamenii făceau mai multe greşeli. Tăietorul-în-Piatră a oftat. Aveam mai multe accidente când lucram cu cedru. Oamenii spuneau că era blestemat.

— Şi tu cum le răspundeai?

— Îi biciuiam.

— Acum te afli aici, în fața Mea. Trebuie să-Mi spui adevărul. Faraonul vostru este orb şi mut dacă nimeni nu-l spune adevărul.

— L-aş spune, Mărite Două-Case.

— Spune-l. Chiar şi mincinoşii fac bine şi spun adevărul în Ziua Porcului.

— Mărite Două-Case, mi-am biciuit oamenii cu inima atât de grea, că mi-a fost şi frică să nu mă apuce durerile de piept.

— De ce erai atât de tulburat?

— Pentru că, Mărite Faraon, nu puteam să nu le dau dreptate oamenilor mei. Mirosul fumului era ciudat.

Ptah-nem-hotep a încuviințat din cap.

— Cedrul vine de pe țărmurile Byblosului, unde sicriul lui Osiris s-a oprit într-un astfel de arbore.

— Da, Stăpâne, a spus Tăietorul-în-Piatră.

— Dacă cedrul a fost cândva căminul Marelui Zeu Osiris, aşchiile copacului nu pot fi niciodată blestemate.

— Da, Stăpâne. Tăietorul-în-Piatră rămăsese acolo în picioare. Astăzi e Ziua Porcului, Mărite Două-Case, a spus el în cele din urmă.

— Spune-mi adevărul.

— Oamenii mei nu prea vorbesc despre Zeul Osiris. Pentru noi, e mai bine să ne ducem la Templul lui Amon. Tăietorul-în-Piatră şi-a plecat încă o dată capul în țărână.

— Oare nu ştii, a spus Ptah-nem-hotep, că Osiris este zeul care vă va judeca pe Tărâmul Morților?

Tăietorul-în-Piatră a scuturat din cap.

— Eu nu sunt decât un supraveghetor. Nu e de rangul meu să călătoresc prin Tărâmul Morților.

— Dar eşti un Supraveghetor Regal. Poți călători împreună cu Faraonul tău. Ptah-nem-hotep s-a întors către tatăl meu. Oare sunt mulți Supraveghetori Regali care nu înțeleg acest important aspect al slujbei lor?

— Nu mulți, Mărite Ptah-nem-hotep, a spus tata.

— Şi unul e prea mult, a spus Faraonul, şi Şi-a îndreptat din nou atenția către Rut-sekh. Onoarea pe care ți-o acord, a spus El. Nu aprinde niciun licăr de recunoştință în ochii tăi.

— Mărite Două-Case, eu ştiu că nu voi fi niciodată călător prin Tărâmul Morților.

— Asta cumva din cauză că nu-ți poți permite să fii îngropat cum se cuvine? a întrebat Ptah-nem-hotep. Nu dispera. Oameni mai săraci decât tine s-au îmbogățit lucrând în slujba Mea.

— Atunci când am să mor, am să fiu mort, Mărite Zeu.

— De unde ştii tu? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Am auzit asta în sunetul pe care îl scoate o piatră atunci când se izbeşte de alta.

Ptah-nem-hotep a spus:

— Este o observație interesantă. Brusc, a căscat.

În Curte, cu toții au căscat imediat.

Nu vom mai folosi surcele de cedru, a spus Faraonul. Dogoarea lui e mai fierbinte, crăpăturile făcute de ele sunt mai adânci, chiar e un lemn binecuvântat de Osiris, dar pentru o minte simplă focul este ciudat.

Se pare că e mai uşor, Mărite Două-Case, a spus Rut-sekh, dacă oamenii mei lucrează într-un fum cu care sunt obişnuiți.

Ptah-nem-hotep a încuviințat din cap. Cu un

mic gest, El a încheiat întrevederea cu Rut-sekh.

Alți slujbaşi au intrat, cărora le-au urmat mai apoi alții. Nu reuşeam să fiu atent la tot ce spuneau şi curând nu mai puteam să fiu atent deloc. Mama s-a încruntat când am vrut să mă scarpin la buric sau să-mi frec degetele mari de la picioare de dalele pardoselii, dar atunci nu-mi mai era de niciun ajutor. Mintea ei ajunsese la fel de goală ca a mea şi plutea în derivă asemenea unei bărci din trestie. M-a apucat dorința de a mă afla din nou în încăperea trandafirie, unde aş fi putut să intru încă o dată în mintea Faraonului. Aici, la nici cinci coți distanță de tronul Său, nu-l puteam urmări cuvintele şi nici nu-l puteam cunoaşte gândurile. Mi-am amintit de banchetul de care familia mea avea să se bucure împreună cu Ptah-nem-hotep în seara aceea, dar, în mod ciudat, nu mă simțeam de parcă m-aş fi aflat în aşteptarea Nopții Porcului, ci mai mult ca şi când ea avusese deja loc şi era nevoie doar să-mi aduc aminte de ceea ce trebuie să fi uitat. Înaintarea în propria viață aducea mult cu amintirea unei alte vieți. Gândindu-mă la asta, apoi nemaigândindu-mă la nimic, ascultam cum funcționarii veneau şi plecau şi vorbeau despre diverse subiecte.

Desigur, nu puteam să urmăresc tot ce se spunea. Un dregător a prezentat un raport despre starea digurilor din preajma oraşului Busiris din Deltă, iar altul a vorbit despre lucrările la

stăvilare. Un al treilea a relatat despre drenarea lacurilor şi despre greutăţile întâmpinate în uscarea şi sărarea ţiparilor găsiţi pe fundul acelor lacuri. M-am întors cu gândul la minunăţiile acelei dimineţi aurii atât de îndepărtate, ea fiind totuşi chiar dimineaţa acestei zile, când văzusem câteva vase de pescuit cu prada atârnând de funii întinse de la vârful catargului până la pupă. Curăţaseră peştii de măruntaie şi îi atârnaseră ca pe nişte rufe la uscat. Ne-am apropiat de un vas ce se îndeletnicea cu asta şi mirosul era curat şi greu totodată, ca şi cum sângele din fluviu, adică sângele peştilor, s-ar fi spălat sub razele soarelui, iar asta m-a purtat atât de departe de Faraon şi de preocupările Sale serioase, încât nu am mai fost atent la raportul despre munca în mine şi nici la recomandarea Faraonului de a se folosi cornul de gazelă, superior celui din fildeş, drept montură pentru axul unei foreze – nu am putut urmări nici asta –, şi, prin mijlocirea opiniei moleşite de somn a mamei, m-am gândit prea puţin la Generalul Oştirilor a cărui faţă era plină de cicatrici şi de ulceraţii deschise. Era un bărbat înalt, cu o înfăţişare fioroasă, însă nu avea de raportat decât înfrângeri şi a vorbit despre nişte oraşe de la graniţa Egiptului de Jos care fuseseră incendiate în urma unor atacuri siriene.

— De ce nu aud niciodată vorbindu-se de o victorie? a între bat Faraonul, iar Generalul a început să tremure lovit de un acces de febră,

consecința unor friguri de care se molipsise în campaniile sale – eu nu cred că ceea ce simțea era atât spaimă, cât mai degrabă un frison puternic, dar nu se mai putea opri din dârdâit.

A urmat o cercetare îndelungată a lui Ptah-nem-hotep în chestiunea proprietății asupra malurilor unui canal de irigații, unde două moşii învecinate se aflau în dispută în legătură cu cantitatea de apă pe care o puteau lua din canal. Aceasta s-a transformat curând într-o altă dispută între aceiaşi nobili legată de mutarea pietrelor de hotar. Dregătorii regali au prezentat apoi dări de seamă împotriva unor negustori acuzați că ar fi amestecat nisip în făina destinată Palatului, iar un slujbaş a citit o listă cu numele corăbiilor care trebuiau să fie declarate pierdute pe mare. Nu se mai primise nicio veste despre ele de trei ani încheiați.

Eu mă distram încercând să mă apropii iarăşi de mintea mamei. Nu ştiu dacă era vorba de gândurile mele sau de ale ei, dar începusem să mă gândesc la natura stranie a focului şi mă întrebam dacă în flacără locuia glasul a tot ceea ce ardea, adică nu numai materialul care ardea, ci şi gândurile Zeilor Care locuiau în țara asta. În clipa aceea, am simțit că Faraonul mă privea, am deschis ochii şi mi-am dat seama că îmi croisem drum printre gândurile Lui. Fiindcă privirea din ochii noştri aparținea fiecăruia din noi doi, şi în felul acesta eram egali între noi, şi frați.

Era limpede că adormisem, nu mai încăpea îndoială. Slujbaşii plecaseră, seara se lăsase peste curtea interioară şi Faraonul zâmbea.

— Vino, Prinţişorule, mi-a spus El, e timpul să mergem la masă, şi m-a luat de mână, iar eu I-am simţit oboseala din sânge lupă toată truda fără răgaz din după-amiaza aceea.

Opt

Pe când străbăteam grădinile îndreptându-ne către sala unde urma să luăm masa cu Faraonul, mama a început să se gândească la o conversaţie de care nu dorea să-şi mai aducă aminte. Totuşi, odată ce a început, nu mai era nimic de făcut decât să-şi amintească totul de-a fir a păr. Şi cum oare putea fi altfel? Cu câteva zile în urmă, tatăl meu, ştiind cum vestea avea să fie întoarsă pe o parte şi pe alta în inima mamei, îi relatase că Faraonul i-a spus că Menenhetet mânca excremente de liliac. La care mama a replicat: „Le ia ca leac”, doar pentru ca tata să-i răspundă: „Nu, nu-i adevărat. Le mănâncă pentru desfătarea pe care o simte în cerul gurii. Faraonul ştie asta ca pe ceva demn de toată încrederea de la Khem-Usha. Lucrul s-a întâmplat cu multă vreme în urmă, dar nu Şi-l mai poate scoate din minte. Cred că ăsta e motivul pentru care Menenhetet nu a mai fost invitat la Palat de atâta timp”.

„Nici eu n-am fost invitată”, nu s-a putut abţine

mama să spună.

„Cu greu se putea gândi la tine fără să-şi amintească de Menenhetet”, a spus tata.

Mai de curând, tatăl meu începuse să vorbească despre faptul că Ptah-nem-hotep era interesat de porci. Aducea mereu vorba de ei.

„Ştiai, spunea Ptah-nem-hotep, că dacă un nobil vine în atingere cu un porc, el trebuie să între neîntârziat în fluviu, cu veşmintele pe el, oricât de scumpe ar fi ele? Asta ca să se curețe de întinare.”

„Bunule şi Mărite Zeu, eu nu m-am atins niciodată de acest animal, a zis Nef-khep-aukhem. Am auzit că lepra poate avea drept cauză consumarea laptelui de porc.”

„Nimeni dintre cei pe care îi cunosc nu a încercat aşa ceva, a spus Ptah-nem-hotep. Apoi a adăugat: Desigur, acesta nu prea e genul de lucruri care să-i dea de gândit lui Menenhetet, rubedenia ta.” Ceea ce tata a ținut să-i spună mamei.

La două zile după aceea, Ptah-nem-hotep era iarăşi preocupat de porc.

„Am vorbit cu Khem-Usha, i-a spus El lui Nef-khep-aukhem. După cum bănuiam, e adevărat. Turmelor de porci, sub pedeapsa tăierii râtului, le este interzisă intrarea în orice templu. «Cum ți-ai putea da seama, l-am întrebat pe Khem-Usha, dacă au să vină deghizați?» «Noi ar trebui să ne dăm seama», Mi-a răspuns el. Ăsta da, preot. Este replica perfectă pentru un Mare Preot.”

În momentul acela, Ptah-nem-hotep Şi-a scos peruca, i-a dat-o lui Nef-khep-aukhem, Şi-a înclinat capul pentru a primi o altă perucă, a studiat suprafaţa şlefuită a oglinzii Sale de bronz (sau cel puţin asta era imaginea pe care şi-o închipuia mama) şi apoi i-a spus tatălui meu:

„Voi da o petrecere de Ziua Porcului anul acesta." Văzând expresia de pe chipul tatălui meu, El a adăugat: „Da, vom gusta din carnea de porc, tu şi cu Mine, exact ca toţi ceilalţi egipteni adunaţi în jurul focurilor din pieţe şi care se ghiftuiesc cu bucăţile cele grase şi gustoase şi, da – El a făcut o pauză –, nu ţi-am mai văzut familia în vizită aici de multă vreme. Hai să organizăm o cină restrânsă în seara cu pricina. Spune-i lui Menenhetet – aici, Ptah-nem-hotep Şi-a lăţit pe buze zâmbetul Său minunat – să-şi aducă unul dintre liliecii lui."

„Mulţumirea mea ar fi şi mai mare, bunule Zeu, dacă i-ai pune Tu Însuţi asta."

Ptah-nem-hotep a zâmbit.

„Vor fi şi surprize. Vreau să-i încânt pe soţia ta şi pe fiul tău în Noaptea Porcului."

Nu ştiam la ce să mă aştept. Atunci când părinţii mei sau străbunicul dădeau un banchet, aveam nenumăraţi muzicanţi care cântau nu numai la harpe şi la lire, ci erau pricepuţi şi la chitară, la ţiteră şi la barbiton, iar după banchet urmau o mulţime de surprize. Îşi făceau apariţia scamatori, acrobaţi şi luptători. Sclavi iscusiţi aruncau cu cuţite în scânduri de lemn pictate, iar o dată

străbunicul meu chiar i-a condus pe invitați până la fluviu şi acolo, lângă debarcaderul său, barcagii împodobiți cu panglici colorate şi purtând pe cap paruri din pene se folosiseră de vâslele lor ca de nişte pari încercând să se doboare unul pe altul în apă, un joc periculos, i-am auzit pe oaspeți vorbind în şoaptă. În entuziasmul general, s-ar fi putut îneca un vâslaş valoros. Nu a pierit niciunul în seara aceea, iar străbunicul presărase săruri pe torțe, astfel încât stăteam între flăcări bătând în verde sau în stacojiu şi în mijlocul unor văpăi purpurii, în timp ce larma se rostogolea până dincolo de apă. Fusese un banchet de pomină.

În seara asta, avea să fie cu totul altceva. Mama spunea că vom fi doar cinci persoane la masă. Totuşi gândul pe care mi-l transmitea ea era limpede: Faraonul nostru, care dăduse multe ospețe costisitoare, avea să aibă parte de mai mult amuzament în cadrul banchetului nostru restrâns, unde noi am fi putut gusta pe îndelete încântătorul rafinament şi strălucirea conversației Lui. O şi auzeam deja vorbind în aceşti termeni unor prietene, în zilele ce aveau să vină. Totuşi, după lumina din ochii ei strălucind de minunățiile la care se aştepta, mi-am dat seama că nu mințea. Sărbătoarea Porcului, în pofida cuvintelor pe care i le spusese tatăl meu, se anunța a fi minunată.

Şi chiar era. În seara aceea mi-am dat seama aproape de la început că aveam să mănânc bucate din care nu mai gustasem niciodată şi să asist la o

conversație pe teme neobişnuite pentru mine. Într-adevăr, curând am aflat câte ceva despre tainele purpurei conținute în melci, ca şi despre cum să pui o scrisoare în mâna unei persoane moarte, şi s-au făcut în prezența mea aluzii la virtuțile canibalismului. Şi multe altele. Şi încă şi mai multe altele.

În timp ce masa continua şi bucate ciudate erau urmate în stomacul meu de alte bucate ciudate, mintea mea binedispusă se zbenguia printre focuri parfumate, iar gândurile îmi erau tot mai înflăcărate. Ceea ce îmi spusese mama despre ceasul când am fost conceput e posibil să fi devenit de asemenea o sămânță ce-mi încolțea neauzită în inimă. Obrajii mi se înroşiseră, conversația părinților mei – trebuia oare să mă uit la Menenhetet ca la tatăl meu, sau la Nef-khep-aukhem? — se agita în pântecul meu asemenea unor şerpi încălziți la soare şi simțeam acea veselie a copilului, când fiecare clipă poate să aducă o plăcere nouă şi nemăsurată sau, la fel de uşor, trăsnetul din senin al unui dezastru. Pentru că nu puteam să mă apuc să strig în gura mare aşa cum mi-ar fi plăcut, surescitarea nervoasă s-a strâns strat peste strat în mine şi am trecut de la momente când abia dacă mă atingeam de mâncare la unele în care tremuram de nerăbdare să mă înfrupt din toate direcțiile în care simțurile mele erau dispersate, atrase de fiecare miros apetisant.

Ne-am aşezat în jurul unei mese joase de abanos

pe care se aflau tipsii de aur atât de subțiri, încât cântăreau mai puțin decât platourile de alabastru ale mamei, iar încăperea aducea cu o pădure cuprinsă de incendiu, luminată fiind de atâtea lumânări mari, că aproape ne făcea să simțim prezența soarelui în toiul nopții; totuşi ne aflam doar într-o sală îmbrăcată în lambriuri de lemn pictate în chip de blană de leopard, şi am remarcat că faraonul, după ce Îşi schimbase veşmântul cu altul din pânză albă plisată, care Îi lăsa partea de sus a pieptului dezgolită fără doar de un umăr, purta mai puține podoabe decât oricare dintre noi, de fapt El nu purta niciun ornament, în afară de o coadă de leopard ataşată la partea din spate a fustei Sale. Se întindea din când în când şi îşi prindea coada cu mâna pentru a izbi cu vârful ei în masă, ca spre a-Şi arăta încântarea față de cele spuse de mama sau de Menenhetet şi, o dată, pradă amuzamentului cu care făcea asta, după ce lovise de câteva ori cu coada în masă şi Şi-o azvârlise la spate cu un chiot – căci El părea cuprins la fel ca şi mine de o febră a veseliei –, a reuşit să agațe acea coadă de leopard în mijlocul unui evantai mare din pene de struț aflat pe un postament din spatele scaunului Său, iar evantaiul s-a clătinat şi s-ar fi răsturnat dacă nu l-ar fi prins un servitor.

Stăteau câte doi din aceştia în spatele fiecăruia dintre noi şi cinci sau mai mulți în preajma Faraonului, iar murmurul lor, Viață, Sănătate,

Putere", de fiecare dată când ne serveau, fie că umpleau un pocal, că ridicau un platou, că aduceau un nou preparat sau că ne propuneau încă o porție din același fel de bucate, a ajuns să fie la fel de statornic și de liniștitor ca țârâitul greierilor din grădina familiei mele. Am știut din nou că totul era ferit de primejdii, ca acasă, unde ajunsesem să știu că puteam să dorm atât timp cât țârâitul insectelor nu înceta, atacul lor general împotriva liniștii fiind totuși un semn că nimic nu se înrăutățise față de noaptea dinainte și că, prin urmare, puterea somnului care plana în întuneric se putea lăsa din nou peste mine. Așadar, mă bucuram auzind plescăitul constant al buzelor servitorilor, de parcă aceștia ar fi dorit să sporească prin ei înșiși delectarea produsă de aromele îmbietoare.

Pentru început, s-au servit melci, nu mai mari decât unii pe care-i văzusem înainte, dar cu un sos de ceapă și usturoi și dres cu niște frunze atât de aromate, încât am adulmecat parfumul pinilor Faraonului. Am simțit cum aroma acelor ierburi mi se strecura în sus prin nări și-mi lăsa interiorul capului răvășit de goluri de aer, însă asta era de așteptat: mama îmi spusese că numele pentru toate acele ierburi era *prelinge-n sus,* întocmai așa cum prăjitul cepei ar putea fi numit *prelinge-n afară,* atunci când mirosul a trecut din odaie în odaie, iar ardeiul iute era *prelinge picant* pentru unii și *prelinge-înăuntru* pentru alții.

Mi-au plăcut melcii. I-am mâncat înfigând în ei nişte beţigaşe ascuţite din fildeş, cu un mic rubin la un capăt având forma unei pălării de-a Faraonului, dedesubtul căreia, gravate cu cinci liniuţe în beţigaşul subţire şi preţios, se vedeau doi ochi, două nări şi o linie curbă închipuind gura, care nu înfăţişau ceva cu mult diferit de chipul lui Ptah-nem-hotep, dacă faţa Sa ar fi fost foarte îngustă, o glumă după cum mi-am dat seama, un chip comic pentru Faraon. Văzându-mă surprins, El a spus:

— Acestea sunt folosite numai de Sărbătoarea Porcului. În seara asta poţi să râzi de Mine. Seara asta este seara ta.

— Seara mea? m-am simţit îndeajuns de îndrăzneţ ca să-L întreb.

— În seara Sărbătorii Porcului, copilul cel mai mic ca vârstă dintre Prinţi are întâietate. Vorbeşte când doreşti, copile drag.

Am chicotit. Masa era abia la început, dar acea prelinge-n sus îmi limpezise mintea, până ce am început să mă simt la fel de bătrân şi de înţelept ca străbunicul meu, un cap măreţ, gol şi înţelept era ceea ce simţeam între urechi şi faptul că percepeam prin degete cum scobitoarea pătrundea prin cochilie şi străpungea carnea melcului mă făcea să mă simt asemenea unui războinic păşind într-o peşteră unde ard focuri şi unde carnea fiarei aşteaptă străfulgerarea lăncii mele.

— Vă plac melcii aceştia? a întrebat Ptah-nem-hotep şi, Noapte sau ne-Noapte a Porcului, părinții mei au răspuns degrabă, amândoi deodată, asigurându-L pe Bunul Zeu că niciodată nu gustaseră o carne din cochilie atât de suculentă. La care Ptah-nem-hotep a replicat că melcii din heleşteul oval de la capătul Aleii Ramses al II-lea din Grădina Lungă erau bine adăpostiți de soare de curmalii de pe o latură, totuşi bazinul era deschis noaptea înspre lună şi, prin urmare, melcii erau scăldați în razele acesteia. Poate că de aceea erau atât de plini de savoare.

— Da, sunt atât de buni, încât cred că servitorii Tăi i-ar putea tura, a spus străbunicul meu chiar în clipa când i se mai puneau câțiva pe tipsie.

Ptah-nem-hotep a scuturat din cap.

— Pedepsele sunt severe. Odată, o slujnicuță a luat câțiva, iar tatăl Meu a pus să i se taie un sfârc.

În oricare altă seară, mama probabil nu ar fi spus nimic, acum a zis cu răsuflarea întretăiată:

Bineînțeles, Tu nu ai face aşa ceva, nu?

Eu detest ideea, dar consider că ar trebui să înăspresc pedeapsa.

Pentru un melc?

Eram copil la vremea aceea, a spus Ptah-nem-hotep, totuşi nu am uitat cum tatăl Meu Şi-a deschis palma ca să-Mi arate pedeapsa. Era vorba de o fătucă şi sfârcul ei nu era mai mare decât unghia de la degetul meu mic. Eram gata să izbucnesc în plâns de milă, dar tatăl Meu l-a

azvârlit pur şi simplu cu un bobârnac în bazin. Mai târziu, El Mi-a spus că fusese nevoie de o astfel de judecată severă pentru a alunga ispita hoției din locul acesta. Altminteri, melcii s-ar fi putut îmbolnăvi. După cum vedeți astăzi ei sunt nişte mici creaturi robuste, şi ah, ce aromă îmbietoare de ulei şi de ceapă şi de prelinge-n sus. Uneori cred că nu mă mai pot sătura, dar în Noaptea Porcului nu-s decât un biet om.

A izbucnit într-un râs plin de veselie, care a făcut ca linia buzelor Lui frumos arcuite să arate pentru o clipă la fel de plină de viața ca strălucirea unui cal trecând în galop. Sau era cumva un şoim năpustindu-se din tării? Animal sau pasăre, amândouă goneau la întrecere prin mintea mea, călări pe prelinge-n sus.

Am încercat să mă uit la mama, dar mi-am abătut privirea văzând îndrăzneala cu care ea îl privea drept în ochi. Dacă Ptah-nem-hotep nu purta nicio bijuterie în seara aceea, mama era departe de a face acelaşi lucru. Se îmbrăcase doar cu o rochie de culoarea şofranului, fără pliuri şi cu o singură bretea, astfel că sânul ei drept, acela mai mare şi mai frumos, era la vedere, şi îşi colorase sfârcul cu roşu, un roşu rozaliu dintr-o vopsea stacojie rară, din rădăcină de roibă, cred, pentru a se potrivi cu eşarfa îngustă de un roşu tot de roibă pe care o purta la gât aşa cum poartă fetele din piață, în schimb îşi pusese câte un inel pe fiecare dintre degetele ei nobile şi provocatoare, precum şi

o coroniță uşoară din aur având forma unui şarpe încolăcit în jurul capului, cu două pietre prețioase în chip de ochi. Cât de frumos îi veneau acestea pe fondul părului ei negru şi peste umerii dați cu un ulei de nuanță închisă! Acum şi-a întors ochii ei negri către Faraon.

Percepând toată răzvrătirea din privirea ei, Ptah-nem-hotep părea încântat.

— Men-ka, scumpete, mi-a spus El, cunoşti cumva prima îndatorire a unui amfitrion?

— De unde să ştie Men-ka? a protestat mama, dar eu am băgat de seamă că ea preluase numele cu care mi se adresase Faraonul, deşi numele meu de alint, până în momentul acela, fusese întotdeauna Meni.

— Men-ka, a spus Ptah-nem-hotep, îndatorirea unui amfitrion este aceea de a-şi distra musafirii. Aşa că aş vrea să vă între țin cu o explicație despre fiecare fel de bucate care vi s-a servit. A arătat cu degetul la cochiliile goale de pe tipsia mea. Cum ar fi, de pildă, aceste mici pălățele.

Am dat din cap simțindu-mă la largul meu. Nu ştiam ce anume voia să spună El, dar era Noaptea Porcului şi toate aveau o noimă.

— Eşti un băiat încântător de inteligent, a spus El. Acum urmăreşte-mă cu atenție, că de nu, îți tai nasul.

Tata a râs la cuvintele astea. A fost primul sunet pe care îl auziserăm venind din partea lui.

— Da, a spus Faraonul, am să-ți tai nasul şi am

să-l dau soțului mamei tale.

Tatăl meu a râs iarăşi cu mare poftă.

— Îți place culoarea purpurie? m-a întrebat Ptah-nem-hotep. Am dat din nou din cap.

— Este culoarea purtată de Regii Siriei şi de Regii hitiți, şi de unii dintre evrei, precum şi de mulți dintre asirieni. Noi, egiptenii, credem că patima lor pentru această culoare e absurdă. Există chiar şi un oraş pentru care se bat tot timpul. Asta pentru că singura purpură de calitate provine de acolo. Îți vine să crezi aşa ceva?

Am dat din cap că da.

— Este vorba de oraşul Tyr, care îşi trage faima de la un melc spinos. Cochilia conține în interior o purpură din care, dacă e pisată şi transformată în pulbere, se face o vopsea superbă. În Tyr, aşadar, toată lumea culege melci. Îi aduc acasă şi îi strivesc, Iară să le pese de carnea melcilor.

— De ce nu le pasă? am întrebat.

— Nu ştiu. Poate că nu mai au chef de gustul ei. Bănuiesc că din cauză că e nevoie de atâta timp ca să se extragă carnea din Urcare cochilie, iar culoarea valorează cu mult mai mult. Oamenii sunt prea bogați şi prea lacomi în Tyr, înțelegi, ca să mai piardă timpul. Ei zdrobesc pur şi simplu melcii între două pietre şi îi spală, apoi îi zdrobesc din nou până ce purpura începe să curgă ca un nisip. Purpura aceea se pune în hârdaie şi încă mai păstrează mici fragmente de carne de melc în ea.

Mama a pufnit, un sunet de-al ei de dezgust.

Da, e revoltător, a spus Faraonul. Totuşi ei extrag o purpură care stârneşte extazuri în ochii Monarhilor Răsăriteni. Ei o numesc purpură regală. Aceasta este culoarea Regilor, se spune în Răsărit, noi însă suntem mai înțelepți şi ştim că ea este culoarea nebunilor. Faraonul a chiuit de plăcere şi a lovit puternic cu coada de leopard. Aduceți felul următor, a spus El.

Ochii I s-au luminat văzându-mi surpriza de pe chip atunci când numai un servitor s-a întors aducând două bare de metal, nu mai lungi decât palma mea, nu mai late decât două degete de-ale mele, nu mai groase de-un deget, iar Ptah-nem-hotep le-a pus, separate, pe o frumoasă tipsie de alabastru.

Priviți aici, a spus Ptah-nem-hotep. Este aramă-neagră-din-cer. I-a întins tipsia străbunicului meu.

Demnitatea lui Menenhetet era, totuşi, prea fără cusur pentru a-şi permite să-şi satisfacă propria curiozitate. În tăcere, el mi-a întins mie platoul.

— Să-l lăsăm mai întâi pe băiat să le guste, a spus el.

— Nici nu ştii ce plăcere ratezi, a replicat Ptah-nem-hotep.

Cât despre mine, eu nu ştiam cum să mă ating de acea aramă-neagră-din-cer. Era oare caldă sau rece? Mi-am trecut iute degetele pe suprafața unei bare, apoi mi le-am retras grabnic – la pipăit, era

ca orice alt metal, arama roşie, bunăoară. Am ridicat bara, apoi am aşezat-o la loc. Era mai grea decât arama, şi cumva am ştiut că era mai dură. Am împins-o, făcând-o să alunece pe platou.

— Încearcă amândouă barele, a spus Menenhetet.

— De ce îi spui asta? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Dacă tot ceea ce Faraonul meu doreşte să ne arate poate fi aflat într-o singură bară, El nu ar fi poruncit să ni se aducă două.

Ptah-nem-hotep a dat aprobator din cap, iar eu am simțit că am suficient curaj ca să ridic fiecare bucată cu câte o mână. Apoi am mirosit prima bară. Avea un miros de rece care venea de departe. Când am apropiat-o pe cealaltă de obraz, am simțit din nou acel freamăt rece în respirația pe care o trăgeam pe nări. O anume viață ce nu semăna cu niciuna pe care o cunoscusem vreodată a început să tremure în metal. Era ca şi cum aş fi auzit vibrația unei inimi în fiecare bucată. Această viață se afla în capetele acelor mici bare de metal când le-am apropiat de nări, şi atunci am scos un țipăt de spaimă şi de bucurie, căci L-am auzit pe Zeu vorbind. Porunca lui tăcută trebuie să fi fost dată, fiindcă cele două bucăți de aramă-neagră-din-cer mi-au tras mâinile una către cealaltă şi s-au ciocnit între ele cu un clinchet. Ele erau unite şi acum stăteau lipite una de alta, cu toate că nu era nimic din ce aş fi putut eu să văd care să le țină laolaltă.

Tatăl meu mi le-a luat pe amândouă într-o clipă, fiind apoi obligat să-i predea captura lui Menenhetet. Hathfertiti a scos un țipăt de încântare urmărind scena.

— Eşti un vrăjitor, I-a şoptit ea lui Ptah-nem-hotep.

— Eu nu fac nimic, a spus El. Vraja se află în metalul însuşi.

— Dar de unde provine arama-neagră-din cer? a întrebat ea.

— Un păstor a văzut o minge de foc căzând din cer. Zăcea prăbuşită în deşert, ca un cal mort. El a încercat s-o mişte din loc, dar s-a dovedit prea grea, erau însă nişte bucăți zdrențuite pe care le-a putut rupe. Barele acestea au fost făcute din acele bucăți. Cine ştie ce anume vorbeşte în ele?

— Poți să le reduci forța la tăcere? a întrebat Menenhetet.

— Pentru o vreme. Barele acestea a trebuit să fie încinse ca să li se dea o formă prin ciocănire. Atunci au devenit inerte. Când însă o bucată neprelucrată de aramă-neagră-din-cer, care provenea din aceeaşi minge de foc, a fost aşezată alături de bara noastră, şi amândouă au fost ținute una lângă alta, ei bine, întocmai ca membrii unei familii, ele trebuie să se fi rugat în aceeaşi direcție. Vă pot spune că bara a căpătat atâta viață de la bucata în stare naturală, încât ea poate acum să împrumute viață şi altor bucăți care au fost prelucrate cu ciocanul.

Au continuat să vorbească despre aceste ciudățenii ale aramei-negre. Ptah-nem-hotep a povestit cum o picătură de apă lăsată pe bară se usca lăsând o pată de un roşu bătând în portocaliu. Apa nu se preschimba, totuşi, în sânge. Mai degrabă s-ar putea spune că suprafața aramei negre se transforma într-o pulbere subțire de aramă roşie care putea fi răzuită de pe bară. Cine să înțeleagă de ce anume Zeii au dorit acest lucru?

Am încetat să mai ascult. Auzisem vorbindu-se despre Zei în fiece zi din viața mea şi Îi văzusem pretutindeni – în coada unei pisici, de pildă, fiindcă numai o pisică poate să audă cu coada. Am văzut un Zeu în ochiul unui cal pe când acesta trecea în galop, şi acelaşi Zeu se afla în fiecare gândac, fiindcă mişcările gândacilor erau mai iuți decât gândurile mele. Exista cu siguranță un Zeu în orice vacă. Unde în altă parte ne-am putea apropia mai mult de o cunoaştere atât de profundă a păcii? Existau Zei în flori, în arbori, şi Zeii erau întotdeauna prezenți în statui, fiindcă puterea Lor se putea afla în piatră. Exista un Zeu chiar şi în porcul mistreț. L-am simțit pe Zeul Seth şi am aflat de respectul ce I se cuvine pentru mânia Lui atunci când am simțit mirosul mistrețului în cuşca sa. Aceşti Zei nu erau, totuşi, atât de înspăimântători pentru mine ca această aramă-neagră-din-cer care se mişca prin fața nasului meu. Mă apropiasem de un Zeu – sau erau

cumva doi Zei?

— Care locuia între sclipirea fulgerului şi tăcerea dinaintea trăsnetului, şi nu eram deloc la largul meu. Stomacul încă îmi zvâcnea din cauza alipirii celor două bucăți de metal, dar simțeam că mi-era foame.

Acum, servitorii s-au întors cu un mic fruct purpuriu pentru fiecare dintre noi. Adică eu am crezut că era un fruct, dar, în timp ce era aşezat în micul său bol aurit, am văzut că de fapt era varză, o varză purpurie – nu ştiam că există aşa ceva – şi avea un miros puternic de acru.

— Atenție la oțet, a spus Ptah-nem-hotep. Acesta e destul de acru ca să-ți facă gura pungă, dar foarte potrivit pentru a-ți limpezi gândurile de prelinge-n sus. El a ridicat varza şi a muşcat din ea ca dintr-o rodie. Un aliment înfiorător, a comentat El.

— De ce ai pus să fie servită la masă? a întrebat Hathfertiti.

— Porcilor le prieşte varza. M-am gândit că ar trebui să ne familiarizăm cu obiceiurile prietenului cu care vom face curând cunoştință. A făcut o pauză jucându-se cu nişte frunze. Într-adevăr, a spus El, este un oțet de calitate, făcut din vinul Meu cel mai bun. Îmi place un oțet bun, vouă nu?

— Ba da, a spus tatăl meu.

— Nu, a spus mama.

— Nici nu prea ai motive să-ți placă, a declarat Ptah-nem-hotep. Oțetul îi atrage pe cei care îşi

plâng de milă.

— Cum aşa? a întrebat mama.

— El vorbeşte despre dezamăgirile sale. Gândeşte-te pur şi simplu la un vin prost pe care nu-l bea nimeni. El este silit să stea în vasul său până ce plictisul îl acreşte. Câtă furie simt în gură într-un astfel de oțet!

— Ai un cer al gurii foarte fin, a remarcat străbunicul meu.

— Un cer al gurii excepțional. Am talent la mâncat, nu, nu la mâncat, la gustat. Hei, luați varza asta de aici. E puturoasă.

— Eşti într-o vervă excepțională în seara asta, a spus Hathfertiti.

— Sunt aşa o dată pe an.

— O dată pe an, a rostit tatăl meu cu evlavie.

— Ție îți place oțetul? l-a întrebat Ptah-nem-hotep.

— E puternic, dar întocmai aşa cum l-ai descris Tu, a spus tatăl meu.

Mie nu-mi plăcuse varza şi nu mâncasem din ea; iar felul următor mi-a plăcut şi mai puțin, pentru că era prepeliță, şi negătită. Pielea fusese scoasă şi pasărea condimentată, apoi pielea fusese pusă iarăşi la loc precum o bluză, dar când am gustat din ea – poate era vorba de sare, o sare cu gust de usturoi cu un prelinge-n sus fioros dintr-un alt condiment –, viața rece a păsării, încă nealungată prin gătit, îmi urca pe o nară şi îmi ieşea pe cealaltă, şi a trebuit să închid ochii. Atunci am

văzut douăzeci de prepelițe, ca douăzeci de puncte într-un nor, care s-au preschimbat în douăzeci de puncte albe într-o peşteră, şi acum erau iarăşi negre. Am început să râd gândindu-mă că nasului meu îi venea să facă pipi, apoi am strănutat.

Au urmat icre de peşte, servite pe un platou pe care se afla un ou ciudat a cărui coajă nu era împestrițată, ci albă, iar mama .1 exclamat:

— Este cumva oul păsării din Babilon?

— Cu siguranță, a spus Ptah-nem-hotep.

— Pasărea care nu zboară? a întrebat tatăl meu.

— Da. Pasărea babiloniană căreia nu-i place apa şi care nu zboară.

— Ce ştie să facă? a întrebat mama.

— Face gălăgie şi e proastă, murdară şi nefolositoare, doar că face ouă.

— Sunt la fel de bune ca ouăle de rață?

— Doar dacă eşti din Babilon, a spus Ptah-nem-hotep şi au râs cu toții.

Ne-a povestit apoi despre felul cum Îi fuseseră aduse aceste creaturi la bordul unei corăbii. Păsări domestice, repeta El, dar făceau atâta larmă cotcodăcind, umblau țanțoş şi chirăiau în asemenea hal, încât vâslaşii au crezut că ele îi chemau în ajutor pe Zeii lor babilonieni. Aşa că echipajul era pregătit să-şi măcelărească încărcătura la primul semn de furtună.

— Din fericire, nu s-a stârnit niciun vânt puternic. Acum păsările se află într-un colț al grădinii Mele şi s-au ataşat de pământul

Egiptului. Se înmulțesc. Curând vă voi putea trimite câteva. De fapt – vă spun asta în şoaptă –, îmi plac aceste mici cotcodăcitoare murdare. Ouăle lor par să priască gândurilor Mele.

Pe mine unul mă cuprinsese mohoreala. Căldura de la lumânările mari, condimentele care se încăierau în nasul meu, în pieptul meu şi în burta mea, ca şi gustul sărat şi trist al icrelor se aşterneau dureros în mine. Nu ştiam ce să fac cu oul de la Babilon. Era cam nefiert şi cu gălbenuşul galben, nu verde, şi avea un gust parcă de brânză şi de igrasie, de sulf şi de cocă apoasă, şi chiar m-am gândit că avea un pic mirosul de caca din unele dimineți, totuşi, exact aşa cum se întâmpla să-mi placă acel miros într-o zi sau alta – dacă provenea de la mine –, mi-a plăcut oul. Era la fel de galben ca untul Faraonului, pe care servitorii tocmai îl întindeau acum pe nişte prăjiturele făcute din făina cea mai fină.

Totuşi combinația dintre ouăle de peşte şi ouăle de pasăre o afectase în mod sigur pe mama, fiindcă a început să-i povestească lui Ptah-nem-hotep despre ziua naşterii mele, de parcă eu nici nu eram de față, vorbind despre felul cum îmi întârziase naşterea ținându-şi genunchii strâns lipiți, şi spunea asta rezemându-se de Faraon cu sânul cel dezgolit.

— Nu voiam să-l nasc, a spus ea, până nu venea ceasul cel norocos. Nu voiam ca Meni, Men-ka al meu, să vadă lumina zilei înainte ca soarele să

ajungă sus pe cer şi să fie galben ca oul ăsta –, dar atunci când Faraonul doar a dat din cap, nevăzându-Şi în niciun fel salvarea din plictiseala ce-L înconjura (ce aproape se află mereu moartea de un bărbat care-şi iroseşte timpul!), mama a împins deoparte icrele şi a țipat: Doar nu vrei să-mi spui că bobițele astea roşii de gelatină ar fi putut să se transforme toate în peşti.

— Toate, a spus tatăl meu. Are balta peşte.

A urmat acum o pauză, nu atât din cauza dojanei adresate mamei, cât din cauza solemnității cu care tata făcuse remarca. Noi aveam vreo opt sau zece zicale, cum ar fi „o ață te scuteşte de zece cusături", „cine bine chibzuieşte truda nu şi-o iroseşte" ori „are balta peşte", după cum tocmai remarcase tatăl meu. Asemenea comentarii nu reclamau niciodată o replică şi de aceea a urmat, aşa cum am spus, o pauză, ea însă nu părea să fi stârnit vreo animozitate la adresa tatălui meu. Era ca şi cum fiecare ar fi ştiut că el trebuie să fi pus capăt conversației dintr-un motiv anume. De vreme ce el avea în minte numai dorințele Faraonului şi le cunoştea pe măsură ce ele se înfiripau, cu toții au presupus, inclusiv Faraonul, că Bunul nostru Zeu trebuie să fi dorit întru câtva o pauză. Într-adevăr, El chiar dorea asta.

— E timpul, a spus Ptah-nem-hotep, pentru *rep* şi *repi,* şi, spre marele haz al tuturor, El s-a ridicat de pe scaun şi a părăsit încăperea.

Ştiam că părinții mei erau şocați. *Repi* era

cuvântul despre care fusesem învățat că era un mod cuviincios de a anunța că trebuia să urinez. *Rep,* însă, cel puțin în felul în care îl rostise Ptah-nem-hotep, putea să sugereze doar o fiară respingătoare trăgând vânturi fierbinți în toate părțile. De fapt, *rep* era cel mai urât cuvânt al nostru pentru caca, iar împreună, *rep* şi *repi,* erau de-a dreptul îngrozitoare, încât nimeni, nici măcar Faraonul, nu ar fi dorit să le rostească în oricare altă noapte decât în cea a Sărbătorii Porcului. Presupun că era modul Său de a ne reaminti că în noaptea asta noi nu numai că aveam voie să vorbim despre subiecte considerate nepotrivite pentru toate celelalte seri, dar că, de fapt, eram chiar îndemnați s-o facem.

De îndată ce Ptah-nem-hotep a părăsit încăperea, totuşi, ne țineam în gardă față de servitori, fiindcă simțeam cum li se ascut urechile. Hathfertiti devenise suspect de tăcută, iar Menenhetet şi Nef-khep-aukhem aveau o conversație despre cel mai potrivit băț-de-azvârlit pe care îl poți lua în mlaştină, la vânatul de rațe. Dar discuția lor lâncezea. Am auzit-o pe mama şoptindu-i tatălui meu:

— Nu e niciodată aşa în alte seri?

Tatăl meu şi-a ridicat privirea încheind conversația sa cu Menenhetet şi a scuturat din cap.

Acum, un sirian bărbos şi oacheş, purtând un veşmânt din lână groasă şi urât mirositoare, a

primit permisiunea să între şi s-a înclinat adânc în fața fiecăruia dintre noi, turnând apoi în urcioare un lichid dintr-un butoiaş greu pe care-l căra în brațe, propriul său trup puțind a berea din care ne servea. Imediat ce ne-a umplut urcioarele, a plecat, dar am văzut pe chipurile servitorilor că ei socoteau că berea lui cu licență, trupul lui bătrân şi unsuros, ca şi lâna lui asudată şi jilavă erau una peste alta înfiorătoare. Totuşi berea, spre surprinderea părinților mei, era excepțional de bună, sau cel puțin aşa afirmau ei, de vreme ce pe mine nu m-au lăsat să beau niciun strop. Apoi Ptah-nem-hotep s-a întors şi ne-a relatat, ca şi cum n-ar fi fost nimic neobişnuit în plecarea Sa, o poveste fermecătoare în legătură cu berarul.

— Într-o seară, i-am spus Supraveghetorului Bucătăriei Regale să-Mi aducă cea mai bună bere din Memphis, şi a doua zi s-a târât în fața Mea pe podea pentru ceea ce avea să mărturisească, dar se pare că cel mai bun berar din tot oraşul acesta mare este un individ murdar, pe numele său Ravah, acelaşi pe care l-ați văzut, iar el a declarat că nu-şi va trimite berea la Porțile-Gemene decât dacă va putea s-o însoțească el însuşi. „Şi nu l-ai biciuit pe nebun?", am întrebat. „Ba da, Mi-a spus Supraveghetorul, iar Ravah şi-a vărsat berea pe jos. Aş fi putut să-l biciuiesc până îl lăsam pe jumătate mort, a spus el, dar nu aveam să obțin berea decât dacă Îl putea servi el însuşi pe Faraon." Ei bine, asta m-a făcut curios. I-am spus

Supraveghetorului să-l aducă pe nebun. Trebuia să fie ținut la distanță din cauză că puțea, dar ce bere! Ravah pretinde sus şi tare că butoiaşul lui o face atât de deosebită, şi trebuie să spun că băutura sa este, cu trecerea timpului, din ce în ce mai bună. El zice că, de vreme ce m-am împărtăşit din berea lui, fisurile din butoiaşul său au o putere mai mare ca oricând pentru a-i da gustul şi aroma potrivite. „Aducătoarea-Bucuriei", aşa numeşte el produsul acela murdar, dar chiar e bun.

— El spune despre Tine, Divinule Două-Case, cum că Te-ai împărtăşit din berea lui? a întrebat mama.

— Da. Ravah spune că puterea berii e promiscuă şi că la ea trebuie să ia parte toți. În asta şi constă puterea ei. Şi – ştiți ce?

— Eu îl cred. Eu sorb din lichidul acela şi mă simt aproape de poporul Meu. Nu mă simt niciodată astfel atunci când sorb din Alifia Inimii – a arătat către o amforă de vin – sau – arătând către o alta – din Păstrat în Beciurile Proprii. Nu, a spus Ptah-nem-hotep cu tristețe, atunci mă simt apropiat doar de preoți.

— Nu ştiu cum de poți vorbi în felul ăsta, I-a spus mama pe un ton familiar, ca şi cum în sfârşit, simțindu-se în largul ei cu noile sale maniere adoptate în Noaptea Porcului, ea Îl putea certa de parcă ar fi fost căsătoriți de cel puțin zece ani. Ți s-a dus faima pentru calitatea vinului Tău. Aici ea a zâmbit un pic amețită, ca şi cum ar fi ştiut că era

pe cale să dea în vileag numele de alint pe care-l folosea pentru tatăl meu: De ce bunul nostru prieten, Nef, are o privire mohorâtă ca o apă noroioasă atunci când îmi vorbeşte mie? Când însă vorbeşte despre Tine – ea a făcut o pauză de parcă ar fi primit o provocare din partea ei înseşi ochii lui strălucesc ca nişte diamante.

A scos un sughiț fără să-şi acopere gura, un gest pe care nu şi l-ar fi îngăduit niciodată în alte seri, şi a spus:

— Tu poate că adori melcul, eu însă ador Noaptea Porcului. Vezi Tu, eu cred că există destulă porcie în fiecare dintre noi ca să dăm un banchet o dată pe an. Desigur, a spus ea afişând un surâs încântător, în noaptea asta noi avem o teamă care ne reține. Ne este teamă că nu suntem altceva decât nişte porci, pe câtă vreme Tu eşti şi Zeu,

Mărețe-Sunt-ale-Tale-Două-Case-ale-Porcului!

Am simțit o zarvă uriaşă în urechi, cu toate că nu se produsese niciun sunet. Atenția servitorilor era aidoma tăcerii peştilor după ce unul dintre ei a fost tras afară din apa mării. Tatăl meu a rămas cu gura căscată: astfel că puteam să-i admir pentru prima oară în viață limba în toată mărimea sa – avea o limbă imensă! Până şi Menenhetet se foia nevenindu-i să-şi creadă urechilor.

— Nu ai voie să vorbeşti în felul acesta, i-a spus el lui Hathfertiti pe un ton tăios.

Ptah-nem-hotep, totuşi, şi-a ridicat ultimul

pocal de bere în cinstea sa.

— Am fost numit Doi-Lei, Doi-Arbori, iar o dată am fost numit Doi-Hipopotami-Divini. Mi s-a dat denumirea de Fiu al lui Horus şi de Fiu al lui Seth, precum şi de Prinț al lui Isis şi Osiris, am fost numit moştenitor al lui Thoth şi al lui Anubis, dar niciodată, dragii mei musafiri, nimeni nu a avut duhul de a-şi imagina Dubla Mea Casă ca fiind Cocina-de-Porci de la Miazănoapte şi Cocina-de-Porci de la Miazăzi. Nu-Mi rămâne decât să întreb: unde se află porcul? Puteți să-l aduceți aici, a spus El vorbindu-le peste umăr servitorilor, şi i-a întors mamei ceva semănând cu acel surâs încântător pe care ea i-L adresase Lui. Totuşi pe fiecare din obrajii Lui apăruse o pată de roşeață nu mai mare decât pişcătura unui deget plin de cruzime, de un roşu la fel de strălucitor ca sângele dintr-un furuncul aflat sub piele, şi mânia vibra în aer. Mi se părea că spațiul dintre ei avea o nuanță de roşu diferită față de aerul dintre ceilalți. Puterea mamei şi a lui Menenhetet de a se privi ochi în ochi unul pe celălalt din străfundul sângelui lor era acum egalată de felul în care mama privea fix la chipul Faraonului. În timp ce zăpuşeala de la marile lumânări din încăpere creştea, flacăra s-a ridicat, iar mama şi Ptah-nem-hotep au rămas nemişcați.

Apoi ea şi-a ferit privirea.

— Nici măcar în Noaptea Porcului o femeie nu are voie să se uite țintă în ochii Bunului Zeu.

— Priveşte în ei, a strigat Ptah-nem-hotep. În seara asta, Zeul a dispărut.

În ochii mei, în clipa aceea, El se asemuia mai mult cu un Zeu decât mi se păruse de-a lungul întregii zile. Atunci când mama nu I-a răspuns, El a scos un sunet de triumf aspru, ca un lătrat.

— E o noapte minunată, a spus El şi a ridicat coada de leopard ținând-o cu vârful în dreptul nasului. Coada de leopard, a adăugat El, a fost purtată pentru prima oară de marele Meu înaintaş, Khufu, care a învățat poporul Egiptului cum să ridice greutatea unei pietre uriaşe. Pentru Piramide!, şi a izbit puternic cu coada în masă, de parcă ar fi absorbit în El Însuşi tăria pietrelor.

M-am gândit că nu Îl mai văzusem niciodată atât de însufleţit.

Nici atât de atrăgător în ochii mamei. Am cunoscut din nou ce înseamnă gelozia. Asemenea unui îndrăgostit escaladând un zid, aşa se cățărau gândurile mele pe părul negru al mamei mele, gelozia purtându-mă printre toate gesturile ei de împotrivire menite să mă împiedice să intru – cu toate că acum cu greu mă mai putea ține afară. Era din cale-afară de grăbită să-şi ia măsuri de apărare împotriva dorinței Faraonului de a pătrunde.

Ea nu avea niciun motiv să-L lase să afle ce gândea ea. Oricât de intim implicat aş fi fost, nu eram pregătit să simt atât repede răsuflarea carnală a adevăratului ei spirit, şi am aflat într-o

clipă de ce vorbise – încă era incredibil răsunetul celor rostite în amintirea mea: Două-Case-ale-Porcului! dar mai apoi cuvintele, purtate pe valul ultimei înghiţituri de Aducătoarea-Bucuriei, se risipiseră pur şi simplu din cauza unei bruşte dezordini ivite între picioarele ei. Mintea mea aflându-se în mintea ei, trupul meu se afla în trupul ei, iar picioarele mele printre ale ei – astfel am aflat că ea avusese într-o hârjoană un schimb alimentar cu Ravah în fuga gândurilor ei. În felul acesta, am învăţat din nou ceea ce aflasem mai înainte: nu numai nişte servitoare precum Eyaseyab, ci şi nişte doamne precum mama mea puteau să-l ia pe Deget-Dulce în gură, numai că Ravah nu avea un Deget-Dulce, fiindcă prin mijlocirea mamei am văzut o măciucă noduroasă, cu vene proeminente, ca un antebraţ, şi având o culoare la fel de roşie ca petele de pe obrajii lui Ptah-nem-hotep. Încă se gândea la gura ei pe Ravah, cu nasul adulmecând prin părul lui pubian, cu capul ameţit de sudoarea stătută, de berea stătută şi de lâna siriană, în timp ce printre gândurile ei s-au ivit cuvintele lui Ptah-nem-hotep referitoare la varză – „puturoasă!” – şi ea s-a înfiorat aducându-şi aminte, şi a văzut de asemenea organele genitale ale altor bărbaţi, ale Zdrobitorului-de-Oase în primul rând, întocmai aşa cum ea zărise ce avea el între picioare printr-o deschizătură a şorţului lui, pe vas, în dimineaţa aceea, şi am aflat că Ravah era doar o toartă şi atât

la urciorul marii ei amintiri despre Fekh-futi şi despre cum, copilă fiind, se excita ori de câte ori îşi amintea că el se numea Strângătorul-de-Rahat, obişnuia să şadă pe genunchii lui şi încerca să prindă o adiere din grădinile vechii lui îndeletniciri, acest lucru constituind izvorul şi suflul plăcerilor din copilărie. Ea a avut o perioadă când a trecut printr-o orgie a îmbrățişărilor, preluate de fiecare orificiu al trupului ei, un vuiet al senzațiilor afurisite precum carnea, şi astfel strigase acele cuvinte în gura mare (furioasă pe Ptah-nem-hotep pentru că a permis ca berea lui Ravah să-i stea pe limbă), iar atunci, da, într-adevăr, spusese, sau aşa auzeam eu acum: „Marea-Cocină-de-Porci-Dublă”.

Da, aveam multe de aflat despre mama mea. Dacă am simțit plăcerea Faraonului atunci când Hathfertiti îşi lăsase privirea în jos, după ce încercase să-L privească drept în ochi, eu am cunoscut şi mânia Lui stârnită de cuvintele ei, aşa cum şi ea trebuie s-o fi cunoscut, fiindcă acum, ca şi cum singura Lui dorință era să caute plăcerea unei conversații tihnite care să-l absoarbă noua Lui plăcere şi să-l potolească furia, ea a rostit pe tonul ei cel mai plăcut:

— Făceai doar o glumă atunci când spuneai că vinul este inferior berii?

— O, nu inferior, a spus Ptah-nem-hotep, ci preoțesc. Am multe dintr-un preot Eu Însumi, vezi bine.

— Ba nu ai deloc, a spus mama.

— Bunăvoința ta e voluptuoasă, a spus Ptah-nem-hotep. S-a aplecat în față şi a atins cu vârful degetului Său mijlociu sfârcul sânului ei gol. Acum urmează distracția, a spus El plin de voioşie.

Nouă

O fată frumoasă, goală, purtând doar o cingătoare în jurul şoldurilor, a intrat cu o liră cu trei corzi. De îndată, ea a început să cânte un cântec de dragoste.

„Ce chipeş este Prințul meu
Şi ce frumos destin el are.”

Ptah-nem-hotep nu i-a dat nicio atenție, în afară de faptul că bătea în masă în ritmul muzicii. Un etiopian cu un trup osos şi cu un flaut mai mare ca mine a intrat în urma fetei şi a început şi el să cânte. În timp ce fata cânta, alte trei fete au început să danseze. Asemenea cântăreței cu lira, şi ele erau în pielea goală, cu excepția cingătorii care le ascundea părul din zona inghinală. Nu-mi mai puteam desprinde privirea de la buricele lor şi de la frumusețea sânilor lor goi. Cum le mai sclipeau ochii negri în lumina strălucitoare a marilor lumânări! Cântăreața cu lira cânta:

„Cu dulci uleiuri şi parfumuri unge-mi părul
Presară-mi flori pe braţe şi picioare
Surorii tale-acum sărută-i trupul
În inima-ţi ea şi-a durat sălaş
Dar cadă astăzi zidurile toate”.

„Dar cadă astăzi zidurile toate”, cânta Hathfertiti în chip de refren, şi a bătut-o uşor pe fese pe servitoarea aflată cel mai aproape de ea, tocmai când fata aşternea petale de flori în jurul tipsiei mamei. „Eşti o scumpă”, i-a spus mama, iar fata, vârându-şi mâna în coşul pe care îl purta pe un şold, i-a întins mamei o sferă de ceară răspândind un miros fermecător – trandafiri şi lotuşi se simţeau în parfumul ei.

Am început să înţeleg că urma să fim cu toţii acoperiţi cu cununi din flori de lotus şi că petale de trandafiri aveau să ne năpădească noile tipsii de alabastru, uriaşe, luminoase şi albe ca laptele, şi am înţeles totodată că toate astea, fetele, florile, cântecele, precum şi familiaritatea servitoarelor – „Eşti atât de frumoasă”, i-a şoptit mamei o fată care servea la masă exact în clipa când era mângâiată pe şold, în timp ce altă fată care servea mi-a şoptit: „Nu eşti destul de mare ca să ştii unde te-aş săruta!” –, da, acele conversaţii plăcute (pe care le mai auzisem la atâtea petreceri) nu erau ceva neobişnuit, dar în noaptea asta ele dădeau o fervoare subtilă exact în momentul când în faţa noastră a fost adus porcul de către doi eunuci

negri, în pielea goală, doar cu un şorţ pe ei. Totuşi, în noaptea asta, şorțurile din jurul şalelor fuseseră împodobite cu pietre scumpe şi ele nu puteau să provină decât din garderoba Faraonului. Servitorii au cărat trupul porcului pe o mare tavă neagră de servit pe care au aşezat-o în mijlocul mesei noastre, în timp ce dansatoarele executau nişte mişcări rapide cu multe bătăi din picioare, cu unduiri din buric, pe o revărsare scânteietoare de note din lira cu trei coarde, sunetele năvălind asemenea unui vacarm stârnit de vreo gâlceavă printre păsările din grădina Faraonului. Nu ştiam de acele animale care umpleau tot locul cu o asemenea larmă, în primul rând un câine.

Iată porcul! Nu eram pregătit pentru ceea ce aveam să văd. Arăta de parcă era viu şi fioros asemenea unui om. Eu mai văzusem porci mistreți în cuşcă, erau urâți şi acoperiți de fire de păr ca nişte spini, pline de murdărie şi gunoaie. Râturile lor mă duceau cu gândul la cioturile de la brațele hoților după ce le fuseseră tăiate mâinile, sau la ele ar fi trebuit să mă ducă dacă n-ar fi fost cele două orificii ale nărilor, la fel de tâmpe şi de încăpățânate ca orice alte două găuri pe care le-ai putea face înfigându-ți degetele în noroi. Porcul acela, totuşi, avea părul ras, ba nu, fusese jupuit de piele, după cum am văzut uitându-mă mai bine, iar carnea lui de sub piele, acum friptă, era rozalie. Cei doi colți ai săi erau acoperiți cu foiță de aur, copitele îi fuseseră frumos curățate, după

care pe ele se aplicase foiță de argint, botul îi fusese răzuit şi vopsit în roz, avea boboci de flori albe în nări, o rodie în gură, iar servitorii roteau uşor tava pentru ca toată lumea să poată vedea din toate părțile acel animal împodobit, prin urmare eu am avut parte de vederea cozii lui în chip de spirală, totuşi, înainte să-mi pot demonstra istețimea comentând că spirala aceea îmi amintea de melc, mi s-a oferit o altă surpriză: un mic sul de papirus fusese introdus în anusul bine spălat al porcului.

— Tu eşti cea care ai să-l scoți de acolo, i-a spus Ptah-nem-hotep lui Hathfertiti.

Într-o rumoare blândă de chicoteli din partea servitorilor, foarte încântați că erau martori la o privelişte dintre cele mai rare, Hathfertiti şi-a sărutat mâna stângă şi, cu o mişcare rapidă, a extras cu vârfurile degetelor papirusul din locul lui.

— Ce spune el? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Promit să-l citesc până la terminarea mesei, a răspuns Hathfertiti făcând o mutră caraghioasă, de parcă i-ar fi dat papirusului timp să respire.

— Nu, citeşte-l acum, a spus Faraonul nostru.

Aşa că ea a rupt sigiliul de ceară parfumată, a desfăşurat sulul, a rămas cu gura căscată de încântare când un scarabeu de rubin i-a căzut în farfurie – apoi, ca să-i poarte noroc, l-a atins de vârful sfârcului înainte de a-l pune jos. Ea a citit pentru toți cei de față: „Sunt doar un sclav al

Nopții Porcului, dar ai putea încerca să Mă eliberezi", la care tatăl meu şi străbunicul au râs. Ptah-nem-hotep şi Hathfertiti nu au râs. Ei schimbau între ei priviri încărcate de o tandrețe atât de îmbietoare, încât mi-a venit să mă aşez între ei. Parcă nu se mai sfârşea fascinanta conversație pe care păreau s-o poarte. În tot acest timp, tatăl meu asista la scenă cu mândrie, cu o expresie fericită pe chip, ba chiar nătângă, ca şi cum, prin acele atenții manifestate față de soția sa, lui i se tăcea o onoare pe care nu o meritase pe de-a-ntregul, în timp ce străbunicul meu avea un zâmbet încremenit pe față, astfel încât colțurile gurii sale aduceau cu doi stâlpi mici de gard, şi se mulțumea să rotească marea tavă rotundă şi neagră pe care se odihnea porcul, de parcă în acel animal mai erau şi alte mesaje de citit.

Asta mi-a dat şi mie prilejul de a-l studia pe monstrul nostru fript, care arăta ca un hipopotam rozaliu abia născut, sau ca un gnom umflat, sau acum, întors astfel încât era cu capul spre mine, părea cu siguranță o ființă omenească, un preot, mi-am zis în sinea mea. Am început şi eu să chicotesc, pentru că, deşi mort, ochiul porcului aflat mai aproape de mine era deschis şi aproape străveziu. Era ca şi cum aş fi privit într-o sală întunecoasă de marmură, ba încă mai rău – ca şi cum, undeva în sala de marmură, o fiară s-ar fi mişcat. Poate că de vină era lumina lumânărilor care se reflecta în acei ochi de un verde palid şi

mort, poate pofta încremenită şi feroce cu care fălcile muşcau din rodie, sau chiar avântul vorace al botului, de parcă acel rât pictat ar fi fost în stare să respire nu numai printre cele mai grele, ci şi printre cele mai puternice mirosuri – în orice caz, ceva din calmul şi lăcomia imense ale acestui porc mort m-a dus cu gândul la Marele Preot Khem-Usha. M-am simțit extrem de ciudat, fără urmă de îndoială.

— Tranşați creatura şi serviți-ne, a spus Ptah-nem-hotep.

N-am putut înghiți la început. Gâtlejul mi-era înțepenit de groază. Ceilalți, oricum, afişau pe chip fiecare o altă expresie. Tatăl meu, după prima îmbucătură, a avut o licărire caraghioasă în ochi, de parcă ar fi fost prins la mijloc între plăcere şi dare în vileag – eu mai văzusem expresia asta pe fața lui odată, atunci când intrasem cu mama în camera lui, pentru că în momentul acela mâinile lui erau ocupate cu o slujnică, una în partea dinainte, cealaltă în partea dinapoi a ei, dar amândouă sub nivelul buricului. În schimb, mama avea acum o înfățişare chinuită, fiind parcă înspăimântată de urmările cumplite ale tuturor plăcerilor pe care le gusta. Atunci am avut îndrăzneala de a mă uita la Faraonul meu, iar chipul Său trăda ceva semănând cu dezamăgirea, de parcă s-ar fi aşteptat la ceva mai de soi de la carnea aflată pe limba Sa. Muzica se auzea tare, dar El a făcut semn să înceteze. Dansatoarele au

plecat, la fel şi cântăreața cu lira, precum şi sclavul negru cu flautul cel lung.

Străbunicul meu avea, în mare, o expresie diferită. El mesteca încet dumicatul cu dinții săi puternici, puternici chiar şi pentru un bărbat de şaizeci de ani – n-am îndrăznit să mă gândesc la unul de o sută optzeci! — şi, ca întotdeauna, era măsurat în ceea ce făcea, mestecând cu mişcări puternice şi regulate ale fălcilor, care produceau asupra mea acelaşi efect adormitor ca şi mişcarea leagănului meu, şi astfel îmi readucea în suflet bunătatea care sălăşluieşte în somn alături de cele mai groaznice vise. Aşadar, simțeam că adorm datorită felului în care mânca el, ca şi cum nicio putere din lume nu i-ar fi putut clinti inima din loc. Asta m-a încurajat să iau o îmbucătură din porția mea, dar aproape că m-am înecat. Deoarece carnea era grasă, moale şi surprinzător de familiară la gust – aveam în gură ceva semănând cu îndrăzneala limbii lui Eyaseyab. Porcul mă cunoştea mai bine decât îl cunoşteam eu!

Am cerut imediat încă o porție din carnea aceea grasă şi vulgară şi mi-am amintit, scuturat de un mic fior, cum mă simțisem odată când am avut în gură gustul unui leac înfiorător, cu ingrediente păstrate ca o taină – gustul şi mirosul cele mai îngrozitoare pe care le-am cunoscut în viața mea, făcându-mă să vomit de nu mă mai opream. Cu toate acestea, în pacea care a urmat am adulmecat un miros rămas în nări, blând şi cald, viclean,

chiar nițel murdar, dar care semăna cu gustul cărnii de porc din gura mea acum, şi astfel m-am simțit de parcă m-aş fi aflat în comuniune cu Zeii din grâul care a prins umezeală, din orzul mucegăit, din ierburile putrezite, până şi mirosul trandafirilor morți se afla în preajma mea în timp ce mă înfruptam din carnea de porc, şi deci m-am întrebat dacă porcul era un animal mai puțin viu decât alte animale ori dacă trăia cumva mai aproape de moarte, sau, ca să spun pe şleau la ce m-am gândit, dacă nu cumva era împotmolit în propria-i scârnă.

— Mestecă mai încet, a spus mama.

Acum, din cauza miresmelor din nările mele, priveam şi admiram delicatețea cu care mânca Faraonul, şi am învățat din mişcările Sale cum să mă folosesc de mâini. Degetele Lui alergau pe mâncare precum limbile păsărilor, şi atunci când dorea să apuce o bucată de carne aflată în fața Lui, o făcea printr-o direcționare uşoară şi precisă a degetelor.

— Cred, a spus El, că am mâncat destul din creatura aceasta.

Unul dintre servitori a făcut un semn.

— Da, a declarat Ptah-nem-hotep, gustul cărnii lui este extrem de controversat, Horus găsea carnea de porc înfiorătoare, iar Seth, bineînțeles, o adora. Eu Însumi mă simt sfâşiat în două de acest dezacord dintre Stăpânii noştri.

Acum, servitorii negri au intrat ca să ne ia din

față tipsiile de alabastru şi ceea ce mai rămăsese din porc; m-au intrigat iuțeala degetelor acelor servitori, ca şi de mişcările lor amuzante. Atunci mi-am amintit ce supărați au fost servitorii noştri sirieni când tatăl meu a făcut rost de şase sclavi negri pricepuți să servească la masă. Asta însemna – chiar atunci am înțeles cât era de important – că mama şi tata se aflau acum la acelaşi nivel al luxului cu acela al rudelor apropiate ale Faraonului, al câtorva înalți Dregători şi al unor Generali cu merite deosebite, doi-trei la număr. Noi ne puteam permite să avem sirieni pentru servitul mâncării şi negri pentru strânsul blidelor.

Datorită învățăturilor pe care le primisem de la mama, eu ştiam, desigur, că mâna dreaptă trebuia să fie tratată asemenea unui templu. (Într-adevăr, aşa după cum spunea ea ţuguindu-şi buzele, nu aveam să văd niciodată vreun desen înfățişând un nobil egiptean, în care mâna dreaptă să i se intersecteze cu trupul – acest lucru era permis numai în privința lucrătorilor şi a luptătorilor corp la corp.) Mâna dreaptă era rezervată pentru a purta arme şi a apuca mâncarea, şi prin urmare ea trebuia să fie spălată cu ulei de lotus înaintea fiecărei mese, pe când mâna stângă putea să îndeplinească acele sarcini pe care noi nu doream ca alții să le observe, în special pentru ştergerea şi curățirea trupului, asupra cărora nu voi stărui. Astfel am observat că deosebirea pe care noi o

făceam între servitorii care aduceau mâncarea şi cei care o luau de pe masă avea legătură cu mâna dreaptă şi cea stângă. Ştiam că negrii noştri nu erau încântați de partea care le revenea din îndatoriri. Deseori îi auzeam gâlcevindu-se cu sirienii, deşi asemenea dispute nu mergeau mai departe de o bombăneală, fiindcă, mai devreme sau mai târziu, Supraveghetorul Bucătăriei ridica din umeri şi spunea: „Este porunca Stăpânului". Totuşi eu consideram că negrii se remarcau prin proasta dispoziție profundă pe care erau în stare s-o manifeste, şi uneori chiar îmi ziceam că până şi cel mai amărât servitor negru avea o mai mare disponibilitate de a apela la umorile rele ale Zeilor săi decât oricine în afară de Menenhetet, Khem-Usha sau mama (care se înrudea cu amândoi în privința puterii toanelor ei rele).

În seara asta, totuşi, negrii erau deosebit de plini de voioşie şi curând au început să chicotească. În primul moment, n-am ştiut motivul lor de veselie; ca în clipa următoare să aflu despre ce era vorba. Faraonul mânca ultimele bucățele din carnea Sa de porc folosindu-se de mâna stângă. Cât de încântați zâmbeau negrii!

— Ei adoră carnea de porc, a strigat El cu glas tare în timp ce servitorii părăseau încăperea. Porcul este adorat în țările aflate la miazăzi de noi, a spus El şi a adăugat râzând: Da, cu cât e mai neagră pielea, cu atât mai dulce e carnea porcului, cică aşa se spune – şi a privit în jurul mesei.

Spuneți-mi istorioare cu negri, le-a cerut El pe nepusă masă, fiindcă sunt fascinat de ei. Obiceiurile lor ilumineză. A izbit cu coada în masă pentru a-şi sublinia cuvintele, parcă spunându-ne că, fără discuție, venise timpul să-L distrăm, iar pentru asta eu eram pregătit, deoarece mama mă înştiințase deja că, atunci când Faraonul dorea să fie amuzat, trebuia să fim pregătiți cu istorioarele noastre. Ele trebuiau să fie strălucitoare ca nişte spade sau frumoase precum florile din grădină.

— Am auzit, a spus tatăl meu, că atunci când două căpetenii negre cad la o înțelegere privind schimbul unor proprietăți, unul scuipă în gura celuilalt, face o plecăciune, deschide gura şi primeşte la rândul lui scuipatul celuilalt. Astfel consfințesc ei învoiala.

— Ne-ați vedea, a întrebat Faraonul, pe Khem-Usha şi pe Mine procedând astfel?

Era fără îndoială într-o stare sufletească foarte specială, nefericit, totuşi foarte surescitat. Cu toate că nu vorbea nimeni, în văzduh plutea conversația, sau aşa părea. Gândurile mele curgeau în gândurile Lui şi niciodată nu am intrat mai uşor în mintea Lui. El însă nu avea în cap decât un singur cuvânt: Otravă!

S-a uitat la noi şi a scuturat din cap.

— Hai, a spus El, să vorbim despre otravă. I-a zâmbit străbunicului meu. Vorbeşte-mi, Învățatule Menenhetet, despre natura ei.

Străbunicul meu a zâmbit cu precauție.

— Este o puritate care nu se mai sfârşeşte, a spus el spre surprinderea noastră, a tuturor. Nu prea se lăsase prins în conversație până acum.

— Îmi place, a spus Faraonul nostru, maniera în care aduci lămuriri în unele chestiuni dificile. Puritatea-care-nu-se-mai-sfârşeşte. Cine ar putea să descrie iubirea în felul acesta?

— Eu aş putea, a spus Menenhetet. Deseori m-am gândit că otrava şi iubirea pot avea aceeaşi origine.

— Remarca ta este răutăcioasă, a zis Hathfertiti.

— Ba deloc, a spus Ptah-nem-hotep. *Există* ceva otrăvitor legat de actul iubirii.

— Porcul Ți-a insuflat, Bunule şi Mărite Zeu, o proastă dispoziție, a spus mama.

— O, nu proastă, a spus Ptah-nem-hotep, otrăvită! A lovit iarăşi cu coada, o lovitură scurtă ca răsplată pentru precizarea dispoziției Lui sufleteşti. Da, a spus El, otrava este tot ce nu suntem noi.

— Extraordinar, a şoptit Menenhetet. Trebuie să spun că ai o minte ieşită din comun.

— Un compliment, a spus Faraonul. Un compliment adevărat din partea bătrânului câine. Ascultă-Mă, om fără vârstă, tu i-ai cunoscut pe toți, i-ai cunoscut pe înaintaşii Mei mai bine decât oricine, aşadar spune-ne, a existat vreunul care să fi dat dovadă de mai multă minte decât umilul Ptah-nem-hotep?

— Niciunul nu a fost mai iute la minte.

— Dar mai puternic în spirit?

— Regele meu al Egiptului de Sus şi Regele meu al Egiptului de Jos este cel mai puternic în spirit, a spus Menenhetet printre buzele cele mai subțiri pe care le putea forma gura sa.

— O, hai să vorbim despre altceva, a zis Bunul Zeu. Hai să – a privit în jur – hai să vorbim despre sângerarea lunară.

— Dar e ceva îngrozitor, a spus mama.

— Ai auzit care sunt părerile oamenilor negri despre asemenea lucruri? a întrebat El.

Era evident că ea nu dorea să discute despre acest subiect.

— Copiii, cred eu, ştiu prea puține despre obiceiurile oamenilor care trăiesc în ținuturile dinspre miazăzi, a spus ea făcând semn din cap spre mine.

Eyaseyab dormind despuiată în camera mea nopți nenumărate, puține lucruri legate de sângerarea lunară îmi rămăseseră necunoscute. O dată pe lună, în mod la fel de regulat ca prima noapte cu lună plină, ea venea la culcare timp de câteva zile cu o cingătoare în jurul şoldurilor şi cu un miros, oricât de des s-ar fi îmbăiat, care mă făcea să mă gândesc, dacă mă trezeam brusc din somn, că fluviul făcuse un cot în timpul nopții şi curgea acum peste odaia noastră. Mirosul nu-mi displăcea atât de mult pe cât îmi stârnea curiozitatea. Fiindcă îi auzeam pe copiii

servitorilor noştri şoptindu-mi că toate femeile, pe durata a paisprezece zile de la apariția lunii şi a paisprezece zile de la dispariția ei, se aflau (într-un moment sau altul) în toiul sângerării lunare, iar la unele femei ciclul acesta era foarte stabil, revenind în aceeaşi zi.

Întrebasem dacă lucrul ăsta era adevărat şi pentru mama mea, iar tovarăşul meu de joacă, fiul fierarului de la grajdurile noastre, s-a comportat ca şi cum s-ar fi aflat în mare încurcătură, pentru că a căzut în genunchi şi mi-a sărutat degetul mare de la picior – o senzație neplăcută, deoarece buzele îi erau la fel de crăpate şi de aspre (de la văpaia focului din fierăria tatălui său) ca pielea unei şopârle. Apoi mi-a spus că mama era înrudită cu o Zeiță şi, prin urmare, e posibil ca ea să nu aibă sângerarea lunară. Am încuviințat din cap, ca şi cum amândoi ştiam că era ceva absolut sigur, dar de fapt eu eram nedumerit, fiindcă eu o îmbrățişam mereu pe mama pe după şolduri şi îmi îngropam nasul deasupra genunchilor ei, tot mai sus deasupra genunchilor pe măsură ce creşteam, şi nu am cunoscut niciodată fericire mai mare ca în acele momente. Bineînțeles, mama mirosea a cel mai bun ulei din petale de lotus, dar ea avea şi alte mirosuri şi, din când în când, slab ca izul venind de la un peşte despicat, se simțea un fel de insinuare a ambianței din jurul lui Eyaseyab din a cincisprezecea noapte a lunii, când mă simțeam de parcă aş fi trăit în țările acelea din sud, pe care

nu le văzusem niciodată, unde s-au născut toți negrii şi unde copaci înalți cât jumătatea înălțimii Marii Piramide a lui Khufu îşi întindeau crengile înfrunzite acoperind cerul, în timp ce plantele creşteau într-o asemenea zăpuşeală, încât nici nu puteai respira în preajma lor – aşa mă simțeam eu în a cincisprezecea noapte a lunii dacă Eyaseyab avea dureri, şi mă întrebam cum de lumina lunii putea să arunce o asemenea năpastă asupra femeilor.

Se poate vedea că discuția de care mama voia să mă ferească nu prea părea a fi o noutate pentru urechile mele, iar Ptah-nem-hotep nu numai că a hotărât să nu-i ia în seamă protestul, dar mi-a şi zâmbit.

— Copiii ieşiți din comun nu trebuie niciodată să fie protejați de ceea ce spunem noi, a zis El, apoi a adăugat: Nu crezi?

La care eu am răspuns încuviințând din cap, ca şi cum ar fi fost vorba de o idee dezbătută între noi doi. De fapt, eram de acord cu el. Am simțit întotdeauna că s-ar fi putut întâmpla ceva înfiorător dacă nu aş fi putut să aud fiece cuvânt la toate petrecerile.

— Eu am un sclav negru, a spus Ptah-nem-hotep, care Mi-a zis că, în satul bunicului său, femeile pline de sângerare lunară nu au voie să se apropie de vite. Nu vă pot spune cât de primejdioasă socotesc ei că poate fi o femeie în zilele cu pricina. Dacă ea atinge una dintre

armele soțului ei, acesta e încredințat că își va afla moartea în bătălia următoare.

— Sunt nişte barbari, a spus mama.

— N-aş fi aşa de sigur, a spus Ptah-nem-hotep. Avem multe de învățat de la ei.

— Până şi templele lor sunt construite din noroi. Ei nu pot să taie o bucată de piatră. Nu ştiu nici să scrie. Ai băgat cumva de seamă cum se manifestă un sclav atunci când un scrib se află în fața paletei de scris? Scânceşte ca o maimuță şi-l trec toate sudorile.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep, dar ei ştiu nişte lucruri pe care noi nu le ştim. A făcut o pauză. De la Memphis, dacă aş dori să trimit un mesaj la Teba, cât de repede ar ajunge?

— Ei bine, cu calul, a spus tatăl meu, dacă se schimbă caii, iar călăreții sunt odihniți şi nu se opresc să doarmă, ar putea să facă două zile şi două nopți.

— Mai degrabă trei zile, a spus Faraonul. Dar nu contează. Mai departe spre sud, dincolo de Țara Kush şi de Nubia, acelaşi mesaj trecând prin jungle şi din vârful unui deal înalt până în piscul muntelui următor, coborând prin hățişurile dese din văi şi traversând râuri – toate acestea Mi-au fost descrise –, da, pe distanțe egale cu aceea parcursă în şapte zile cu vasul plutind liber şi împins cu vâslele în aval pe Nil de la Teba până la Memphis, sau în cele două sau trei zile cu calul, da, pe o asemenea distanță, oamenii negri pot

trimite un mesaj în mai puțin timp decât i-ar trebui soarelui nostru ca să ajungă din poziția sa din înalturi de la miezul zilei până la coborârea sa în apus către seară. Atât de repede pot să trimită negrii un mesaj pe asemenea distanțe fără drumuri sau poteci. Eu nu aş numi acest lucru ca fiind ceva barbar.

— Cum reuşesc să facă asta? a întrebat mama.

— Cu ajutorul tobelor, a răspuns Ptah-nem-hotep. Ei nu ştiu să scrie şi nu cunosc nici secretele ori ştiința adunată în templele noastre.

— Nici pe cele din mormintele noastre, a spus Menenhetet.

— Nu, nici arta rafinată a mormintelor noastre. Dar oamenii negri ştiu să vorbească prin tobele lor, şi încă foarte bine. Ei trimit mesaje cu mare repeziciune.

— Sunt nişte barbari, a spus mama. Noi facem ceva mai de soi. Noi putem culege un gând tăcut din aer.

— Da, a spus tatăl meu. Divinul nostru Două-Case aude multe asemenea gânduri.

— Mesajele Mele sunt de obicei incorecte, a răspuns Ptah-nem-hotep. A început să râdă cu atâta poftă, că şi-a izbit şi coada, dar, de cum s-a potolit, chipul Său a căpătat o expresie ciudată, plină de cruzime. În clipa aceasta, de pildă, un măcelar din piața Ptah şi-a ucis nevasta la beție – văd asta limpede. Chiar în timp ce aşteaptă ca

vecinii să vină şi să-l imobilizeze, el face apel la Mine cerând îndurare. Eu îl aud, dar am hotărât să nu ascult ce spune. Este vinovat şi este o brută. Trivialitatea gândirii lui Îmi displace.

— Totuşi l-ai auzit? a întrebat Hathfertiti.

— Mâine, dacă voi face cercetări, voi descoperi că a avut loc o crimă, dar nu în zona pieței Ptah. Mai degrabă ea s-a petrecut în cartierul sărac de dincolo de zidul din spatele Căii lui Amon. Ucigaşul, voi descoperi, era un cărămidar, nu un măcelar, şi şi-a ucis fratele, nu nevasta. Sau poate pe maică-sa. După cum vedeți, eu primesc gânduri de la poporul Meu, dar în ce cantitate! Şi în ce vacarm! Dacă Îmi deschid urechile! Imediat Şi-a deschis însă ochii, cu o expresie de durere pe chip, ca şi cum toate simțurile Sale, în primul rând auzul, ar fi fost asaltate de o răbufnire de sunete. Nu, a continuat El, deseori nu sunt atent să ascult cu tot ce e mai bun în Mine. E prea istovitor. Gândurile, la urma urmei, nu zboară ca săgețile, ci se mişcă dezordonat precum fulgii şi ajung la destinație pe o parte sau pe alta. Aşadar, eu îi respect pe negri şi tobele lor. Ei vorbesc limpede unii cu alții de la mari depărtări.

Mama a spus:

— Am şi eu o istorioară despre cum se poate trimite un mesaj. E vorba despre o femeie care a fost măritată cu un ofițer egiptean, dar care e moartă acum. El trăieşte încă şi doreşte să-i transmită câteva cuvinte.

Percepeam o notă fermecătoare în glasul mamei.

— E nevoie de ceva mai mult decât de nişte tobe pentru asta, a spus ea.

Era foarte încântată de sine, parcă ar fi aflat în sfârşit cum putea să-L facă pe Ptah-nem-hotep – chiar şi în starea Lui de spirit întunecată – să se molipsească de buna ei dispoziție.

— Dă-i drumul, a spus El.

— Ofițerul are o legătură de dragoste cu o femeie încântătoare. Totuşi el se simte urmărit de blestem. Soția sa moartă nu-l poate ierta. Noaptea, în brațele noii sale iubite, membrul nu i se întăreşte.

— Bietul om lovit de blestem, a spus Ptah-nem-hotep.

— Mă aştept ca acelaşi lucru să mi se întâmple şi mie, a spus tatăl meu.

— În niciun caz, Nef, dragul meu prieten de-o viață, a spus mama.

— Continuă, a spus Ptah-nem-hotep.

— Asemenea multora dintre ofițerii din armată, el nu-i poate suferi pe preoți. Dar se află într-o situație disperată. Aşa că ofițerul se duce la Marele Preot.

— Îl cunoşti pe ofițer?

— Nu pot să spun.

Ptah-nem-hotep a râs cu mare poftă.

— Dacă ai fi Regină, n-aş şti ce să mai cred.

— Nu te-ai plictisi niciodată, a spus mama.

— Dar nici nu Mi-aş vedea de îndatoriri cum se

cuvine.

— Aş căuta să fiu cuminte doar pentru acest motiv, pentru ca poporul Egiptului să nu sufere, a spus Hathfertiti.

— Soția ta e fermecătoare, s-a adresat Faraonul tatălui meu.

— E binecuvântată de prezența Ta, a spus Nef-khep-aukhem.

— Hathfertiti, ce l-a sfătuit Marele Preot pe ofițer? a întrebat Faraonul nostru.

— El i-a spus să-i scrie o scrisoare soției decedate şi s-o pună în mâna unei persoane de bine care tocmai a murit.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Scrisoarea a fost trimisă exact în modul acela, iar soția moartă a încetat să-l mai bântuie pe soț. Membrul lui este iarăşi viguros.

— Doar cu mare greutate poate o femeie în viață să-l ierte pe un bărbat, a remarcat Ptah-nem-hotep. Credeam că o femeie moartă nu ar putea în niciun caz. Spune-mi ce i-a scris ofițerul.

— Nu ştiu ce scria în scrisoare.

— Asta nu Mă satisface, a zis Ptah-nem-hotep. Ce anume i-ai fi scris tu? l-a întrebat El pe Nef-khep-aukhem.

Acum am fost uimit de răspunsul tatălui meu.

— Eu i-aş fi scris soției mele moarte că mi-e tare dor de ea, a răspuns el. Apoi i-aş declara că mă simt aproape de ea atunci când fac dragoste cu

alte femei. „Fiindcă în momentele acelea nu mă gândesc la cealaltă femeie, i-aş spune, ci doar la tine. Prin urmare, redă-mi puterea. Las-o să se manifeste pentru ca să pot fi aproape de tine.”

— Cred că noi putem aprecia o asemenea cuvântare mai degrabă decât morții, a spus străbunicul meu.

— Ei bine, ce i-ai fi transmis tu? a întrebat Hathfertiti.

— Eu i-aş fi vorbit ca şi cum ar fi cineva inferior. Morții nu au aceeaşi putere ca noi, vezi bine. Ei sunt față de noi doar cât a şaptea parte. Aşa că blestemele lor pot fi spulberate. Trebuie să ne concentrăm doar asupra unei părți din şapte. Aceasta este, la urma urmei, şi explicația faptului că prea puțini dintre noi abia aşteaptă să moară. În scrisoarea mea, aşadar, i-aş enumera amuletele pe care le-aş putea folosi împotriva ei, precum şi rugăciunile pe care aş pune să se rostească din partea mea în Templu. Asta ar fi de ajuns pentru a o înspăimânta.

— O purtare plină de răceală față de perechea moartă, a spus Ptah-nem-hotep.

— Nu cred că ar trebui să îngăduim nimănui să ne slăbească mădularul, a spus Menenhetet.

Am păstrat toți o clipă de tăcere după observația aceasta.

Văd că nu mă întrebi ce anume i-aş fi scris eu, a spus Hathfertiti.

— Mi-e şi frică s-o fac, a spus Ptah-nem-hotep.

— Am să-ți spun mai târziu, a zis mama. Acum a trecut momentul. A făcut o pauză şi s-a uitat la mine, şi pentru prima oară am simțit ascuțişul cruzimii ei. Întreabă-l pe fiul meu, a spus ea. El a ascultat totul cu atenție.

— Eu aş fi, am spus eu, aş fi putut scrie… Nu ştiam cum să închei fraza. Ceva din jalea care mă copleşise atunci când privisem în ochii câinelui îmi năpădea din nou sufletul, şi în cele din urmă am spus: Poate că e cea mai îngrozitoare poveste pe care am auzit-o vreodată, şi am început, nu să plâng – eram hotărât să nu plâng în fața servitorilor –, ci am rămas cu capul plecat şi cu lacrimile şiroindu-mi pe față.

Pentru că am auzit gândul mamei. Am auzit scrisoarea pe care ar fi scris-o ea. „Dacă nu îmi redai puterea, am să-l ucid pe copilul nostru", asta ar fi scris ea.

În clipele următoare, nu au avut loc conversații, dar tăcerea lor sporea şi scădea. În această incertitudine, torturat de cruzimea scrisorii pe care ar fi scris-o mama, am încercat să pătrund din nou în mintea ei, în speranța că avea să mă trateze cu mai multă tandrețe, însă am încercat senzația ciudată că priveam la toți cei din încăpere cu ochii Faraonului. Prin urmare, îi vedeam pe mama, pe tata, pe Menenhetet şi chiar pe mine însumi din locul unde şedea Faraonul. Asta părea ceva firesc, chiar dacă era cât se poate de ciudat, şi mi-am dat seama că, încercând să mă strecor în

mintea mamei, eu pătrunsesem – cu evident succes! — în gândurile Faraonului. E posibil ca totul să se fi datorat faptului că mama încerca la rândul ei – în acelaşi moment! — să între în mintea lui Ptah-nem-hotep. Şi a reuşit! Privind prin ochii Lui, nu mi-a fost greu să înțeleg că puterile mamei aproape le egalau pe ale mele.

Şi brusc, acea senzație ciudată, agreabilă şi firească a dispărut. Asemenea nobilului care s-a atins de porc, am fost cufundat în fluviul nefericirii Faraonului. De fapt, ceea ce simțea El nu era nefericire, ci o emoție pentru care cu greu aş fi putut găsi cuvântul, înrudită cu simțământul meu de teamă de la trezire, cum că ceva rău avea sigur să se petreacă în decursul zilei care începea. Astfel am simțit cum carnea porcului rămăsese ca un bulgăre de ceară în pieptul Faraonului – mâncarea nici măcar nu-l coborâse în stomac – şi ceva din atmosfera posomorâtă din acea încăpere Îl apăsa, ca o tristețe prevestind toate ce aveau să se întâmple, parcă tot ce Îi mai rămânea Lui de făcut era să se ferească de necazuri cât timp era lipsit de putere. Având senzația că intrasem într-o peşteră în care toate nuanțele erau întunecate precum vopseaua de purpură obținută din melcii din Tyr, eu trăiam de asemenea experiența nemaipomenită de a-i studia pe mama, pe tata şi pe străbunicul meu prin ochii Faraonului, iar familia mea nu era aşa cum o ştiam eu, de fapt expresiile lor Lui nu Îi apăreau în acelaşi fel ca

mie. Pe fața tatălui meu era zugrăvită o şiretenie rafinată pe care eu nu i-o bănuisem niciodată, iar Menenhetet arăta o neînduplecare la fel de nemiloasă ca puterea pietrei de a strivi carnea cuiva. Într-adevăr, oricât de puțin vorbise străbunicul meu în timpul mesei, bărbatul pe care îl vedea Ptah-nem-hotep era mai misterios decât piatra, un bolovan, de fapt, care se putea face țăndări într-o mare prăbuşire pentru a scoate din miezul lui la vedere o nestemată – sau poate un scorpion viu? Exact cu groaza aceasta şi exact cu incertitudinea aceasta privea Ptah-nem-hotep la Menenhetet.

Cât despre mama, în afară de povestea pe care tocmai o spusese, eu nu aş fi recunoscut-o. Ea arăta mai frumoasă şi mai ucigătoare decât mama mea. Cât despre mine, privind la mine însumi prin ochii Lui, am tresărit, nu la vederea trăsăturilor mele plăcute, ci din cauză că eram cel mai strălucitor animăluț pe care-l văzusem în viața mea, şi cu mult mai viu decât aş fi putut bănui vreodată. Totuşi pe chipul meu se citeau atâta durere şi atâta groază! Nu mă aşteptasem la asta. După cum nu eram pregătit nici pentru iubirea pe care am simțit-o în inima Faraonului atunci când s-a uitat la mine. Nici pentru dispariția bruscă a acestei iubiri sub apăsarea îngrozitoare a cărnii porcului în burta Lui, iar eu, în această schimbare de atenție, am fost reaşezat în mine însumi la fel de brusc precum ieşisem.

Ptah-nem-hotep a început să vorbească. Asemenea unui vâslaş cu instincte rapide, El s-a apucat să discute nişte chestiuni care mă puteau duce departe de asemenea tulburări. Servitorii au început să stângă lumânările cele mari una câte una, iar Faraonul avea timp să spună o mulțime de lucruri între dispariția flăcării unei lumânări şi topirea lentă a alteia. În timp ce ne cufundam în întuneric, simțeam cum încăperea se preschimba într-o peşteră.

El a început prin a observa că povestea mamei purta în ea un ecou al marelui nostru regat şi Îl ducea cu gândul la vremurile trecute. Fiindcă, a spus El, deşi mama mea vorbea doar despre oameni locuind printre noi sau morți de curând, totuşi El găsea că unele sentimente de o mare intensitate, îndeosebi în partea referitoare la soția moartă, Îi aminteau de marii înaintaşi care construiseră Piramidele.

Nu-mi venea să cred că acela era glasul lui Ptah-nem-hotep. El vorbea în ritmul cumpănit şi solemn al lui Khem-Usha, o voce lentă care m-ar fi scos din răbdări dacă nu ar fi existat vraja acelor lungi remarci sonore care în mod cert mi-au domolit tumultul emoțiilor. După un timp, am început chiar să număr câte feluri de glasuri ieşiseră din gura Faraonului în seara aceea, unele stridente, altele profunde, altele răguşite sau grăbite. Auzisem ecouri, constând din simpla întorsătură a unui cuvânt, din nişte accente

aparținând Zdrobitorului-de-Oase sau lui Ravah, pe lângă unele aluzii la tonuri de voci provenind din mai multe provincii – şi am recunoscut cât de bine se potrivea faptul că Bunul nostru Zeu, întocmai ca un Zeu, era capabil să poarte mai mult decât glasul unui singur om. Cu toate acestea, nu mă aşteptam ca el să poată de asemenea vorbi precum Khem-Usha. În momentul acela, am realizat că Ptah-nem-hotep nu putea să asculte o voce care nu-l plăcea, fără să simtă dorința de a goli acel sunet de orice reverberație. Astfel, noi auzeam intonațiile Marelui Preot, dar într-un mod atât de iscusit, încât Khem-Usha, oriunde s-ar fi aflat el, trebuie să fi simțit acum o tulburare a calmului său august, fiind atras ca o bucată de aramă-neagră-din-cer de imitația lui oferită de Faraon.

Pe tonul acela, Ptah-nem-hotep a spus povestea.

— Despre strămoşul meu, Khufu, a început El, se spune că ochiul Său zăbovea pe fiecare piatră din Marea Piramidă în timp ce era aşezată la locul ei. Se mai spune că El Şi-a îndepărtat micile regine din harem şi Şi-a păstrat o singură soție. Față de Ea, Neter-Khent, El a arătat aceeaşi loialitate ca față de propria Lui persoană. Pentru că în fidelitate stătea puterea Lui, aşa credea El. Împărțindu-Şi trupul cu o singură femeie, şi cu nicio alta, Khufu dobândea virtutea a două suflete nobile, fiecare cu cele şapte părți ale sale. Aşadar, Ei nu numai că-Şi adăugau forța unul altuia, ci o

şi sporeau. În consecință, Khufu poseda de şapte ori şapte manifestări ale puterii.

Aceasta, a spus Ptah-nem-hotep, este puterea la care noi am renunțat. Noi nu mai nutrim dorința de a construi o Mare Piramidă. Noi ne irosim viața având o sută de preocupări. Ba mai şi tragem concluzia că am ales cu înțelepciune. Fiindcă există oare un risc mai mare decât acela de a te încrede întru totul în cineva? Khufu a fost probabil de şapte ori şapte ori mai puternic decât oricare alt Faraon, dar la fel de mare a fost şi groaza Lui de a nu-Şi pierde puterea. Din cauza aceasta, El nu putea ieşi din Palat fără să se teamă că Ra avea să între în trupul soției Sale pentru a-l răpi Lui puterea. Khufu a mers până acolo încât Şi-a construit un mormânt chiar în centrul Piramidei pentru ca lumina lui Ra să nu poată ajunge niciodată la EL Tot astfel, El s-a înțeles cu gărzile Sale ca, în cazul când El ar fi fost ucis în timpul unei vizite pe şantier, Neter-Khent să fie ucisă cu pietre. Ajunsese să fie atât de neîncrezător în privința fidelității Ei, încât a început să-i suspecteze şi pe ofițerii Săi. În cele din urmă, El a dat un ordin. Nimeni în Memphis nu avea voie să facă dragoste fără permisiunea Lui. Populația era obligată să se supună. Care om de rând putea să aibă încredere în vecinii săi, atunci când orice sunet se aude în uliță, şi cine putea pune temei pe loialitatea servitorilor în privința discreției? Cu toții, bogați sau săraci, se vedeau nevoiți să

rămână celibatari. Acel Împărat puternic, cu mormântul Lui mai mare decât un munte, controla şalele bărbaților şi pântecele femeilor. Ptah-nem-hotep a tuşit discret ducându-şi mâna la gură. Astfel, chiar şi atunci când Khufu s-a aflat pe patul de moarte, El era convins că nu va muri niciodată, deoarece acum era pe de-a-ntregul un Zeu.

Ptah-nem-hotep a făcut o pauză şi ne-a privit pe fiecare pe rând, zăbovind cât trebuie şi la mine, ca şi cum atenția mea era la fel de prețioasă ca a celorlalți.

— Eu am căutat mereu înțelepciunea, a spus El, şi am ajuns la concluzia că un Faraon, fiind în parte om şi în parte Zeu, nu trebuie niciodată să se abată prea mult într-o parte dacă nu vrea ca nebunia să ajungă singura Lui alegere. Khufu s-a abătut, căutând să dobândească toate puterile unui Zeu. Pe câtă vreme Eu caut probabil să obțin prea puține.

Faraonul a rămas tăcut. Şi-a mişcat buzele ca şi cum ar fi vrut să ne vorbească din nou, a şovăit şi a rămas tăcut de-a binelea. Am ştiut că ne aştepta o schimbare a cursului serii. Tot ceea ce fusese straniu şi totuşi armonios, plin de mici spaime şi de excentricități încântătoare, avea să se încheie aici. Valuri năvăleau peste gândurile mele din toate părțile. Într-adevăr, în clipa următoare, fără ca vreun servitor să-l anunțe, Khem-Usha a intrat în încăpere.

Zece

Chiar dacă nu l-aş mai fi văzut până atunci, aş fi ştiut că el trebuia să fie nu doar Vizirul, ci şi Marele Preot. Pentru că a intrat cu destulă siguranță de sine, demnă de un mare Prinț străin. Eu, care aveam în comun cu Faraonul o sensibilitate la orice adiere pe care doar păsările o pot cunoaşte, ceea ce înseamnă că aripile noastre – dacă am fi avut aripi – se înfiorau la orice mişcare a aerului, ştiam că proasta dispoziție a Monarhului meu era la fel de stabilă ca balamaua unei uşi.

Marele Preot a trecut pe lângă mine asemenea unei Bărci Regale. Puteam foarte bine să fiu nu mai mult decât o plută de papirus legănându-se în siajul său. Nu era un bărbat de statură impunătoare, avea însă un cap imens, iar țeasta sa rasă, fiind unsă cu ulei, m-a făcut pe deplin conştient de strălucirea capului său. Totodată, era îmbrăcat într-o fustă scurtă care lăsa să i se vadă coapsele pline, iar umerii îi erau acoperiți de o capă largă, o croială despre care curând am aflat – deoarece primul salut al mamei adresat Marelui Preot a fost o întrebare referitoare la capă – că fusese purtată cu rare prilejuri de preoții din vechime. Asta m-a făcut să-mi fie şi mai groază de el decât înainte.

— Poate a mai rămas ceva de mâncare din

animal şi pentru tine, a spus Faraonul nostru.

— Am luat masa de seară, a răspuns Khem-Usha cu vocea lui domoală şi profundă. Apoi a adăugat: Eu nu prăznuiesc Noaptea Porcului.

Ptah-nem-hotep a spus:

— Să ne rugăm ca niciun Zeu să nu se simtă insultat prin această reținere.

— Eu nu consider abținerea mea ca pe o insultă față de vreun Zeu. Modul său de a vorbi sugera că el putea anula un sacrilegiu prin tonurile corecte ale vocii sale, şi parcă spre a-şi arăta neplăcerea, el nu a luat loc atunci când Faraonul i-a arătat un scaun, în schimb a spus cu vocea lui profundă: Aş dori o audiență doar pentru Auzul Tău.

— Aceasta este Noaptea Porcului. Poți vorbi de față cu toți cei prezenți.

Khem-Usha a rămas iarăşi tăcut.

— Micul nostru banchet a fost tulburat de dorința ta de a-Mi face o vizită, a spus Faraonul. Totuşi nu doreşti să şezi împreună cu noi. Ai ceva să-Mi spui, prin urmare, şi e ceva întristător. Khem-Usha, mă bucuram de o seară plină de veselie. Oare deseori Mă vezi vesel? Nu, şi eşti de acord cu Mine, nu deseori Mă vezi astfel. Prin urmare, poporul Egiptului suferă, nu-i aşa? Fiindcă poporul petrece numai atunci când Zeii sunt veseli. Cred că ştii asta.

Khem-Usha a încuviințat din cap, dar cu o expresie de răbdare plină de lehamite.

— Spune-mi, Regele Byblosului l-a ucis cumva pe solul egiptean pe care-l ține ostatic?

— Nu, a spus Marele Preot, nu am venit ca să vorbesc despre Regele Byblosului.

— Nu e vorba nici de Prințul Elamului, care a întemnițat-o pe căpetenia favorabilă intereselor Noastre?

— Nu, a spus Khem-Usha.

— Atunci, te-aş întreba, Khem-Usha, ce chestiuni noi şi nefericite Ne reclamă atenția?

— Mai-Marele Scribilor de la biroul Vizirului din Memphis tocmai s-a prezentat la mine cu un mesaj din partea Mai-Marelui Scribilor din Teba. Acesta a ajuns printr-un mesager în seara asta. În el se spune că, acum două zile, lucrătorii în metal şi dulgherii de la Necropola din Teba au intrat în grevă.

— Acum două zile. Atunci de ce nu poate aştepta lucrul acesta până mâine dimineață?

Alții ar fi îngenuncheat la asemenea dojană sau chiar s-ar fi dat de şapte ori cu fruntea de pământ, însă Khem-Usha a strâns doar din buze.

— Divinule Două-Case, a spus el, am venit să Te văd în seara asta pentru că situația este îngrijorătoare, iar eu sunt foarte ocupat mâine. Trebuie să discutăm problema acum.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep, ai ales singurul moment cu putință.

Era încântat de privirea nostimă cu care mama i-a încurajat remarca.

— S-ar putea spune, a declarat Khem-Usha, că aceşti lucrători din Necropolă au fost trataţi cu toată grija. Timp de două luni nu li s-a dat nicio muncă grea de făcut. Deşi acele şaptezeci de zile de muncă uşoară au fost înregistrate în contul lor pentru raţia standard. În ciuda generozităţii noastre, ei au intrat totuşi în grevă.

— Khem-Usha, li s-a dat raţia, sau ea a fost doar înregistrată?

— S-a dat ordinul, dar plăţile s-au amânat. În cursul întregii luni Phamenoth, grâul, mă tem, a întârziat cu o săptămână. În luna Pharmuti, uleiul şi berea au fost trimise, dar, din nefericire, nu şi grânele. El a făcut o pauză. Şi li s-a redus raţia la fasole. Apoi peştele nu a mai putut să se dea decât la jumătate din raţie. Aşa că au intrat în grevă.

— Cum de-şi permit Dregătorii tăi aceste tăieri? a întrebat Ptah-nem-hotep.

Acum Khem-Usha arăta de parcă ar fi avut motive întemeiate pentru care dorise să fie singur cu Faraonul.

— Şeful Lucrătorilor în Metal şi al Dulgherilor din Oraşul Morţilor din Teba este Nam-Shem, a spus el. Tu l-ai ales, dacă Îţi aduci aminte, Mărite Două-Case, Ţi-am cerut să nu-i alegi pe Dregătorii noştri mărunţi. Simpatiile naturii Tale zeieşti Îţi îngăduie să vezi mult mai degrabă însuşirile poporului nostru decât şireteniile lui. Nam-Shem are o mulţime de barbugii şi de codoşi. Astfel că el a vândut cincizeci de saci de grâu care aparţin

lucrătorilor din Necropolă, precum şi multe altele. Atunci când nu şi-au mai primit rațiile săptămâna asta, ei au intrat în grevă.

— Dă-le alimentele din rezervele templului tău, a spus Ptah-nem-hotep.

Khem-Usha a scuturat din cap.

— Mă tem, a spus el în cele din urmă, că nu este o soluție înțeleaptă.

— O sută optzeci şi cinci de mii de saci de grâu au mers la Templul lui Amon anul trecut din partea Vistieriei Regale, a replicat Ptah-nem-hotep. De ce să te zgârceşti la cincizeci de saci dați acestor lucrători?

— Ei sunt bine plătiți, a spus Khem-Usha. Preoții mei, nu.

Ptah-nem-hotep s-a uitat la străbunicul meu şi a repetat:

„Preoții mei nu!". Apoi a început să vorbească pe un ton batjocoritor, care ar fi fost considerat ucigător de către orice bărbat mai puțin reținut decât Khem-Usha.

— Ştii, a spus El, că în cei treizeci şi unu de ani ai Domniei Sale, Tatăl Meu a dăruit peste o sută de mii de sclavi templelor, o jumătate de milion de capete de vite şi peste un milion de loturi de pământ. Asta fără a mai aminti micile Sale daruri. Un milion de talismane, amulete şi scarabei. Douăzeci de milioane de buchete de flori. Şase milioane de pâini! Eu depăşesc cele înregistrate de El – nu mi-ar veni să cred că e vorba de asemenea

cifre dacă nu aş şti că Eu, an de an, am făcut plăți aproape la fel de mari către Khem-Usha şi templele sale, iar Vistieria Regală nu prea e la fel de bogată. Poate că festivitățile noastre nu aduc apele fluviului la înălțimea cuvenită. Prea multă sau prea puțină – de obicei prea puțină. Fie că Eu nu sunt îndeajuns de aproape de Amon, fie că tu, Khem-Usha, nu spui rugăciunile îndeajuns de bine. În orice caz, avem negreşit rezerve scăzute de grâne. Oricum, nu ştiu de ce te zgârceşti la cincizeci de saci de grâu. Tatăl meu a dăruit templelor o jumătate de milion de peşti în treizeci de ani, precum şi două milioane de vase cu tămâie, miere şi ulei. Tatăl Meu, Ramses al Treilea, a fost un Faraon Măreț, dar nu îndeajuns de măreț ca să spună nu cererilor Templului adresate Vistieriei. Iar Eu stau doar în umbra Lui. Oricum, Eu îți spun, Khem-Usha, dă-le lucrătorilor din Necropolă rația lor de grâu. Pune toate lucrurile acelea în ordine. Dacă am făcut o greşeală cu Nam-Shem, nu te mândri cu asta.

— Va trebui să fac aşa cum spui Tu, a zis Khem-Usha, dar voi remarca totodată că darul Tău îi va încuraja pe acei lucrători să între şi altă dată în grevă, şi din mai puține motive.

— Pune lucrurile în ordine, a repetat Ptah-nem-hotep.

Chipul lui Khem-Usha era lipsit de expresie. El a răspuns:

— A fost, Divinule Două-Case, încă un prilej de a

trăi în preajma delicateții inimii Tale. Dar, înainte de a pleca, trebuie totuşi să-Ți cer o audiență fără martori. Este vorba de o altă chestiune şi nu pot vorbi despre ea de față cu nimeni.

— După cum am mai spus, acum este Noaptea Porcului. Aşadar, spune-o față de toată lumea.

Khem-Usha, nedând ascultare Faraonului, s-a aplecat în față, totuşi, şi I-a şoptit ceva la ureche. Apoi s-au privit unul pe celălalt în ochi. Eu am simțit cum ceva se clatină în echilibrul meu. Ptah-nem-hotep a spus:

— Da, poate ar fi mai bine să facem împreună o plimbare prin grădină, şi cu un zâmbet grăbit în direcția noastră pentru plecarea Sa atât de precipitată, a ieşit împreună cu al Său Mare Preot şi Vizir.

Unsprezece

Cât timp El a fost plecat, părinții mei nu au rostit niciun cuvânt. Nici Menenhetet nu a scos un sunet. M-a cuprins o toropeală îmbibată de gustul cărnii de porc.

Ghiftuit şi cam năucit de ceea ce tocmai se petrecuse, simțeam cum mă fură somnul. Aşa cum durerea unei vânătăi se transformă în cele din urmă într-o senzație de apăsare blândă, tot astfel şi eu înclinam s-o iert pe mama. Poate de vină era lumina aurie a ultimelor lumânări reflectându-se în pocalul meu de aur, dar curând

am început să mă legăn cu ideea încântătoare că lumina din acea încăpere locuise cândva în sălaşul mierii. Pentru că mama îmi spusese că ceara din care erau făcute acele lumânări provenea din stupii Faraonului. În lumina aceea, m-am uitat din nou la părinții mei, îndeosebi la frumusețea mamei, şi m-am gândit că nu observasem niciodată atâtea chipuri la ea câte am surprins cu privirea în seara aceea. Cufundată în gândurile lor, inima mea se simțea acum matură ca una de cincizeci de ani, iar eu eram atât de plin de cinism (era pentru prima oară că simțeam o asemenea superioritate!), încât mi-a venit să zâmbesc amintindu-mi cum mama, cât timp era acasă, vădea prea puțin din bruma de tact de care dăduse dovadă în seara aceea. Câtă vreme ne aflam doar între noi, ea nu arăta niciun fel de respect sau de răbdare când îi vorbea tatălui meu. Oricare ar fi fost starea ei de spirit, aceasta devenea starea de spirit a casei. Toanele ei rele, care erau aidoma, după cum am spus, celor ale unui servitor negru, îmi lăsau de obicei senzația că zăpuşeala zilei devenise insuportabilă. Ajunsesem să cred că ea avea puterea de a influența starea vremii; după lungi după-amieze pline de arşiță, toanele ei rele, dacă erau îndeajuns de atroce, erau în stare să strice frumusețea amurgului, şi îmi amintesc de nişte seri înăbuşitoare când nori întârziați atârnau negri peste dealurile dinspre apus.

Când Menenhetet era de față, totuşi, o altă latură a mamei ieşea la iveală. Atunci putea să arate la fel de reținută ca o fată de optsprezece ani, iar eu nu mă mai simțeam atât de mult fiul ei, ci mai degrabă fratele ei mai mic, amândoi aflându-ne acolo pentru a-l venera pe Menenhetet, sau aşa credeam eu până când i-am surprins împreună noaptea trecută, lucru care, dacă luam în considerare şi îndrăzneala ei din seara asta, mă făcea să mă gândesc cu oarecare teamă: „Ea a renunțat la toate cele ca să mă crească. Acum, însă, vrea mai mult de la viață pentru sine”.

Eram, totodată, conştient de faptul că Faraonul nostru lipsea de prea multă vreme. Familia mea se foia stânjenită. Chiar înainte ca vederea scaunului Său gol să strice definitiv plăcerea acelei seri, El s-a întors. Dar într-o stare ciudată. Am simțit că trăia o mare nefericire, deşi era strălucitor în felul de a se purta şi chiar mai plin de vervă decât înainte.

Imediat, El a făcut un semn cu mâna către servitori şi patru sirieni ne-au înfățişat darurile.

O rezemătoare de cap din argint a fost dăruită tatălui meu, iar Menenhetet a primit o păpuşă mică, sculptată în fildeş, reprezentând un bărbat purtând veşminte fine. Când apăsai pe şoldurile acelui dar, aşa cum străbunicul meu a făcut curând, se ridica un falus gălbui, la care tatăl meu nu s-a putut stăpâni să nu chicotească, fiindcă falusul avea vârful vopsit în roşu.

Mamei i s-a înmânat un cosaş făcut din sticlă colorată, al cărui cap, cu două mici rubine drept ochi, era detaşabil. S-a răspândit, acum, cel mai desfătător miros de parfum.

— Nu-l deschide, a spus Ptah-nem-hotep, pentru că imediat vom pleca din camera aceasta. Nu-l irosi acum, te implor, ca să poți înmiresma aerul în următoarea. Vai, vai, băiatul, a spus El şi a făcut un gest cu mâna, ca şi când ar fi uitat de mine, dar, bineînțeles, El nu uitase, şi servitorii au scos la iveală o cutiuță în care se odihneau cele două bucăți de aramă-neagră-din-cer.

Am fost atât de încântat, că am uitat totul pe dată, jucându-mă cu barele mele, iar atracția lor părea şi mai misterioasă decât înainte, chiar aşa, atunci când îmi închideam ochii, nu-mi mai puteam da bine seama ce însemna sus şi jos, atât de straniu îmi erau trase mâinile în toate părțile. Ptah-nem-hotep s-a uitat atunci la străbunicul meu şi a spus:

— Explică-Mi şi Mie minunea asta.

— Nu am mai văzut aşa ceva în viața mea, a spus Menenhetet. Nu este vorba de o bucată de chihlimbar care să atragă nişte fâşiuțe de pânză. Nu este vraja pe care o poate exercita o privire asupra alteia. Atracția aceasta are o greutate adevărată.

— Presupui cumva, a întrebat Faraonul, că e vorba de dorința existentă într-o bucată de metal pentru cealaltă?

— Aş spune că e mai mult decât dorință, e un fel de cotitură în natura lucrurilor.

Am sesizat curiozitatea din vocea lui Ptah-nem-hotep atunci când a întrebat:

— Unde ai putea afla acea cotitură? În fluviu? În cer?

— Aş îndrăzni să vorbesc despre o cotitură în curgerea timpului, a murmurat străbunicul meu.

— Nu ştiu ce anume vrei să spui. Se poate vorbi cu aceeaşi uşurință despre un nodul sau despre un cârcel. Poate, dragă doctore, vrei să spui o inflamație a timpului?

Îmi venea să-l strig Faraonului: „Nu-l lua peste picior pe străbunicul meu, fiindcă ceva rău se va abate asupra noastră, a tuturor", dar nu am îndrăznit.

Cu toate acestea, Menenhetet era neclintit ca o stâncă în tăcerea sa impunătoare. Numai când toți cei de față şi-au întors privirile spre el, a vorbit:

— Mă întreb dacă atracția aceea nu este cumva un avertisment al trecutului adresat viitorului.

Ptah-nem-hotep a atins foarte uşor masa cu coada Lui.

— Excelent, a spus El. Minunat. Fiecare dintre noi trebuie să cunoască ochiul unic al lui Horus. Între noi, suntem datori să aflăm adevărul. Căci Eu aş spune: tot-ceea-ce-încă-nu-a-venit poate să cântărească mai greu decât ceea-ce-s-a-petrecut.

El a clătinat din cap, a respirat adânc şi s-a ridicat în picioare. Ne-am ridicat şi noi. Ospățul

nostru se terminase.

Servitorii ne-au condus din camera unde luaserăm masa în sus pe nişte scări de marmură, printre numeroase fântâni şi printre palmieri, până la o curte interioară acoperită, unde se aflau sofale pe care ne puteam întinde. În imediata apropiere a vederii noastre se înălțau nişte pilaştri de marmură la fel de nobili ca aceia care împodobesc fațada unui templu, iar dincolo de ei se aflau clădirile Palatului şi o mulțime de curți, de grădini şi de ziduri, chiar şi o panoramă a fluviului. Eu eram atât de atras de ceea ce se zărea în depărtare, încât nici n-am observat că servitorii începuseră să aducă, una câte una, nişte cutii mici acoperite, aşezate pe suporturi, şi Faraonul dădea din cap în timp ce fiecare era aşezată la locul cuvenit. Aflasem destule despre Ptah-nem-hotep ca să-mi dau seama că o minune de care puteai avea parte doar în Prezența Lui avea să ni se dezvăluie curând.

În timp ce se stingea şi ultima torță, fiecare dintre cei opt negri s-a apropiat şi a rămas în picioare în dreptul câte unei colivii acoperite. În întuneric, nu ne puteam vedea unii altora fețele. Ptah-nem-hotep a pocnit din limbă şi, la sunetul acela, învelitoarele au fost scoase.

Întunericul a început să licărească. Încetul cu încetul, am putut vedea ce ne pregătise El. Fiecare colivie era acoperită cu o țesătură străvezie. Dinăuntru, din spatele fiecărui văl, apăreau

luminile unor steluțe care zburătăceau încolo şi încoace, o puzderie de luminițe în fiecare colivie. Am rămas toți cu gurile căscate de încântare, apoi am aplaudat. Trebuie să fie nespus de greu să prinzi atâtea sute de licurici! Cât de dulci erau trăsăturile mamei în lumina aceea, şi, oho, ce revărsare de iubire! Stăteam cu toții în întunericul luminat de steluțe aurii.

Doisprezece

— La lumina acestor licurici, a spus mama mea, ce ai dori să ceri?

— Dar nu aş dori să cer nimic, a spus Ptah-nem-hotep.

— În familia noastră, a replicat mama, noi căutăm să întoarcem o plăcere prin altă plăcere. Ce anume ai dori de la noi? Orice doreşti este al Tău.

Nu-i mai suportam îndrăzneala din ochi în timp ce-L privea.

— Mă pot gândi la multe plăceri, a spus Ptah-nem-hotep, dar râdea ca pentru a scăpa de insistențele ei. Lasă-Mă să Mă mulțumesc exprimându-Mi o singură dorință. Aş spune că o nutresc de ani întregi. Ca şi cum, gândindu-se bine, ăsta era adevărul gol-goluț, El a dat din cap şi a spus: Luminile acestor gângănii mă duc cu gândul la focurile de tabără ale vechilor armate.

La ideea asta plină de farmec, tatăl meu a scos o

scurtă exclamație. Ptah-nem-hotep a clătinat iarăşi din cap.

— Da, a continuat El, aş vrea să-l rog pe General, pe bunicul tău, Menenhetet, care M-a impresionat foarte mult cu ideile sale asupra timpului, să ne spună povestea Bătăliei de la Kadesh.

— Nu mai ştiu când am vorbit ultima dată despre ziua aceea, a rostit Menenhetet rar.

— Îți pot spune doar atât, a zis Ptah-nem-hotep, că eu văd deseori acea bătălie. Eroismul strămoşului Meu, Ramses al Doilea, Mi se arată în vise. Aşadar, spun, dacă vrei să-Mi întorci plăcerea printr-o altă plăcere, da, povesteşte-Mi despre Bătălia de la Kadesh.

Fără grabă să răspundă, străbunicul şi-a înclinat capul.

— Aşa cum spune Hathfertiti, acesta e un obicei în familia noastră, a zis el în cele din urmă.

Nu părea, totuşi, mai bucuros decât un nor de furtună. Când el nu a mai rostit nimic altceva, s-a auzit glasul mamei.

— Vorbeşte despre bătălie, i-a spus ea şi în tonul ei se simțea o iritare care sugera că Menenhetet putea să piardă mult dacă nu avea grijă.

Apoi am rămas cu toții tăcuți în fața torentului de duşmănie din lăuntrul străbunicului meu. Fața lui vădea frământarea de nedescris a cerului dinaintea furtunii, şi am simțit cum forța sentimentelor lui nefaste se transmitea direct

mamei. Chiar ştiind cât de urâte îi puteau fi gândurile, nu m-am aşteptat la o asemenea înverşunare. „Degeneratul care se ospătează cu căcați de liliac a fost invitat să-şi dea în vileag câteva secrete”, erau cuvintele nerostite care treceau de la străbunicul meu la mama.

— Ştii că Îmi face plăcere să te văd în casa Mea, a spus Ptah-nem-hotep.

Menenhetet şi-a înclinat iarăşi capul.

— Pot vorbi pe patru voci, a spus el. Mă pot adresa Ție ca tânărul țăran care a devenit conducător de car de luptă şi a urcat în rang până a ajuns General-al-Tuturor-Oştirilor, comandând Divizia lui Amon, pe cea a lui Ra, pe a lui Ptah şi pe a lui Seth în timpul domniei lui Ramses al Doilea; Îți pot aduce la cunoştință cum în a doua viață am fost cel mai tânăr Mare Preot din Teba în vremea bătrâneții aceluiaşi Ramses al Doilea. Tot astfel, pot vorbi despre al treilea Menenhetet, care a ajuns cel mai bogat dintre bogați. Născut în timpul domniei lui Merenptah, a trăit de-a lungul domniilor lui Siptah, a lui Seti al Doilea şi a altor asemenea Faraoni, cum ar fi Setnacht. Acum, dacă doreşti, pot vorbi ca acela care se află aici, ca Menenhetet *al Tău,* nobilul, Generalul şi, mai recent, doctorul renumit. Pot să-Ți povestesc, dacă doreşti cumva să auzi, despre complotul împotriva Tatălui Tău sau despre scurtele şi nefericitele şederi la tron ale lui Ramses al Patrulea, Ramses al Cincilea, Ramses al Şaselea, Ramses al Şaptelea

şi Ramses al Optulea, care s-au prăpădit cu toții într-un răstimp de douăzeci şi cinci de ani, întocmai aşa cum Maiestatea Ta poate domni mai mult decât Ei toți laolaltă.

Deseori mi s-a spus că cel mai mare semn de respect pe care un bărbat şi-l poate oferi este acela de a vorbi în gura mare despre meritele rangului şi realizărilor sale. Cuvântarea străbunicului meu a fost, însă, atât de scurtă, încât a părut nepoliticoasă, iar apoi ne-a uimit şi mai mult prin cuvintele pe care le-a rostit în continuare. Ele se abăteau de la orice cutumă privind modul de a se adresa Faraonului. El a spus acum:

— De-Două-Ori-Divină Casă, spui că te bucuri că mă vezi. Aceasta este, totuşi, Noaptea Porcului. Aşa că voi îndrăzni să spun că, până în seara asta, nu m-ai invitat nici măcar o dată la Curtea Ta în toți cei şapte ani ai Domniei Tale. Totuşi acum mă informezi că plăcerea Ta cea mai mai mare ar fi să auzi o relatare despre strămoşul Tău, Ramses al Doilea, în Bătălia de la Kadesh. Mi s-a lipit limba de dinții din gură. Am aşteptat timp de şapte ani având mai multe pe suflet decât orice bărbat din regatul Tău. Conducătorul meu nu m-a invitat niciodată.

Hathfertiti a scos un sunet înăbuşit.

Un ton limpede s-a făcut simțit, totuşi, în glasul Faraonului nostru, ca şi cum, în sfârşit, avea în fața Lui un bărbat care spunea ce gândeşte.

— Spune mai departe, a poruncit El.

— Bunule şi Mărite Zeu, ai să dispreţuieşti ceea ce am să spun.

— Doresc să aud.

— Printre cei de la Curtea Ta care-şi bat joc de mine, Tu eşti cel dintâi.

— Nu-i adevărat.

— Nu în seara asta.

— E adevărat, nu, în seara asta nu-Mi bat joc de tine. Mi-am bătut joc de tine în alte seri.

— Ecourile unei asemenea bune dispoziţii au ajuns până la mine, a zis Menenhetet.

Ptah-nem-hotep a clătinat din cap.

— Nu cunosc pe nimeni de la Curtea Mea, a spus El, care într-un fel sau altul să nu te respecte. Negreşit, lumea se teme de tine. Şi totuşi mulţi găsesc motive de a te lua în derâdere. Oare nu ştii de ce se întâmplă aşa?

— Mi-ar plăcea să aud din gura Ta motivul.

— Obiceiurile ascunse ale stimatului nostru Menenhetet au fost descrise ca fiind dezagreabile.

— Ele sunt revoltătoare, a replicat străbunicul meu. Eu sunt cunoscut ca degeneratul care se ospătează cu căcaţi de liliac.

— Poftim, a sărit mama, a spus-o în gura mare.

— Liliecii, a spus Menenhetet, sunt nişte creaturi murdare, isterice ca maimuţele, neodihnite precum viermii.

— Cine nu ar fi de acord cu asta? a întărit Faraonul nostru. Poate că e mai uşor pentru oameni să vorbească despre tine în batjocură,

decât să-ți înțeleagă obiceiul.

S-au privit unul pe celălalt în tăcere, ca doi bărbați care au spus prea mult.

— Faci cumva acest lucru, a întrebat Faraonul, ca pe ceva ținând de practica magiei?

Menenhetet a clătinat din cap.

— Am dorit să mă slujesc de ceea ce am învățat în alte vieți.

— Şi ai reuşit?

— A fost o vreme când nu puteam renunța să mă mai ocup de chestiuni neobişnuite. Astfel că nu am dat înapoi la auzul glasului care vorbea despre revelațiile ce se puteau afla în repulsia de nedescris pe care o inspiră liliecii.

— Ai mers mai departe?

— Timp de câteva săptămâni, cu mulți ani în urmă, m-am ocupat de această problemă, da. M-am ospătat o dată, apoi de două ori cu pasta aceea dezgustătoare. Îmi e neplăcut să vorbesc despre asta acum, atunci însă găseam că era necesar, şi am primit răspunsul pe care-l căutam. Acesta era mai neînsemnat decât speram, şi aici ar fi trebuit să se termine totul, dar servitorul de încredere care m-a ajutat la pregătirea ceremoniei a considerat de cuviință să-i povestească unui prieten. În general, nu poți să ai încredere în nimeni. Până a doua zi seara, tot Memphisul ardea de curiozitate. Nu cred că exista vreun tânăr nobil care să nu fi auzit despre asta. Eu, care doream să mă slujesc de ceea ce învățasem…

— În ce scop?

— Pentru a îmbogăți esența pământurilor noastre vlăguite, a spus Menenhetet.

Când Faraonul nostru l-a privit oarecum surprins, străbunicul meu şi-a ridicat o mână, ca şi cum pentru o clipă el ar fi fost Monarhul nostru.

— Eu nu vorbesc, a zis el, despre nişte rugăciuni aduse fluviului pentru a-şi ridica apele până la nivelul potrivit. Asta e pentru preoți. Eu vorbesc despre lucruri pe care nu doresc să le explic. Ar fi necesară o cunoaştere dobândită de-a lungul celor patru vieți ale mele pentru a începe să înțelegi anumite ceremonii – aici, la expresia de nemulțumire a gurii lui Ptah-nem-hotep, având în arcuirea ei cruzimea unei spade (astfel am realizat imediat şi pentru totdeauna felul cum dorința de a-i tortura pe alții Îi venea cât se poate de repede Faraonului nostru atunci când I se stârnea curiozitatea, pentru ca mai apoi să-L părăsească), străbunicul meu a şovăit destul de mult, mai pierzându-şi din încrederea în sine, înainte de a spune: Un om care ar dori să se ocupe de ceremonii stranii şi să se slujească de cuvinte având puteri magice află că trebuie să se adreseze unuia dintre Zei mai mult decât altora. Acestui Zeu Îi sunt trimise nu numai cea mai mare parte din ritualurile sale, dar şi gândurile sale. Astfel, eu am căutat să fiu mijlocitorul lui Osiris, deoarece El mi-a vorbit în Tărâmul Morților. Doar El, credeam eu, putea să îmbogățească esența pământurilor

noastre vlăguite.

Acum nimeni nu a mai fost în stare să rostească o vorbă, iar demnitatea străbunicului meu era aidoma calmului unei statui.

Cine, însă, dacă nu Ptah-nem-hotep putea să pătrundă într-o astfel de liniște?

— Eu, a spus El, sunt Faraonul Care îți amintește cel mai mult de Osiris?

— Da, a răspuns străbunicul meu, aș spune că așa stau lucrurile. El urmărea lumina din ochii Faraonului (fiindcă până și în slaba licărire a licuricilor se putea zări acolo o lumină).

— E interesant ce spui. Continuă, te rog. Mi-ar plăcea să aud câte ceva despre insultele ce ți-au fost aduse de Curtea Mea.

— Nu doresc să mă plâng în Prezența Ta, voi spune însă că mica trădare a servitorului meu a mers departe. Efectul dorit al ceremoniilor pe care le-am organizat a fost spulberat de bătaia de joc a nobililor Tăi. Spre rușinea mea de nesuportat, eu știam multe, dar puteam realiza prea puține.

— Un vrăjitor, a spus Ptah-nem-hotep, ar trebui să fie în stare să învingă zeflemeaua care-l învăluie.

— Zeii ascultă și cele mai neînsemnate gânduri. Ei sunt obligați s-o facă. Nimeni dintre noi nu e lipsit de putere magică atunci când Le vorbim Zeilor în vis.

— Totuși doar un servitor necredincios, spui, este pricina acestor povești teribile.

— Nu aş pretinde aşa ceva, a spus Menenhetet. Am făcut multe lucruri despre care oamenii pioşi – dar şi cei nu chiar atât de pioşi – nu le-ar încuviința. Dar în mintea lumii, e de-ajuns să greşeşti o dată ca să fii aruncat la lada de gunoi. E mare păcat. Sunt atâtea cunoştințe pe care le-aş putea transmite mai departe.

— Da, cred asta. Poate că ai fost victima multor calomnii. Deşi m-aş mira. Dar oare, a întrebat Ptah-nem-hotep, numai aceste poveşti privitoare la lilieci sunt legate de numele tău, sau cumva – şi am să fiu sincer precum ne îngăduie această noapte – tocmai subiectul în sine al excrementelor este cel care îți stăpâneşte gândurile? Am auzit vorbindu-se că, în calitate de doctor, tratamentele tale ar fi extreme.

— Am dus, după propria mea deslușire a acestor chestiuni, o viață plină de verticalitate, a spus Menenhetet. Nu mi-e teamă să deschid vorba despre orice subiect, nici măcar atunci când pot vorbi unui Faraon atât de înțelept în înțelegerea Sa cum eşti Tu. Nu, a spus el, nu mă simt deloc ruşinat vorbind despre aceste mistere. Alții sunt cei care nu suportă să asculte.

— Eu ştiu că nu suport, i-a spus Hathfertiti. Seara va fi stricată.

A spus asta cu un glas atât de puternic, încât străbunicul s-a uitat la ea cu toată forța privirii lui, iar tăria voinței lui s-a ciocnit cu a ei într-o mişcare de du-te-vino, până când ea nu i-a mai

putut întoarce străbunicului meu privirea. Era ceasul lui.

— Te rog să vorbeşti, a spus Ptah-nem-hotep.

— Am să vorbesc, a spus Menenhetet şi a înclinat din cap către Hathfertiti. Nu ştim, a spus el, cum au ajuns ideile acestea în Egipt, dar vreme îndelungată noi ne-am preparat leacurile din excremente de maimuță, din căcăreze de şarpe, din testicule de țap, din balegă de cal şi de vacă, din găinaț de păsări, chiar şi din conținutul oalelor noastre de noapte. A făcut o pauză. A venit o vreme când am fost nevoit să meditez la calitățile hranei pe care o mâncăm. Noi nu doar ne tragem puterea din ea, dar ceea ce nu putem folosi sau ceea ce nu dorim să folosim este aruncat. Excrementul este plin de tot ceea ce e prea abject pentru noi, dar el poate de asemenea să conțină tot ceea ce noi nu ne permitem să introducem în noi înşine – tot ce e prea bogat, prea plin de îndrăzneală sau prea orgolios pentru a fi tolerat de noi. Dacă tot e Noaptea Porcului, am să-Ți spun că mai multă cinste, generozitate şi loialitate în slujba Ta vei găsi în scârna marilor şi nobilelor Tale doamne, a Marelui Tău Preot, decât în cuvintele din gura lor. Fiindcă orice aliment care va hrăni ipocrizia va fi iute absorbit de prietenii Tăi regali, pe când orice virtute pe care ai dori ca ei s-o păstreze pentru Tine va trece prin ei fără să lase vreo urmă.

— Bine spus, a zis Ptah-nem-hotep. Nimic din

toate acestea nu sună ciudat pentru urechea Mea. De fapt, glasul Lui era atât de slab, încât se putea bănui că El împărtăşea întru câtva amărăciunea străbunicului meu. Acolo, în lumina încântătoare a licuricilor, El a dezbătut chestiunea aducând argumente. Poți oare, a întrebat El, să ignori înțelepciunea oamenilor de rând? Ei privesc, desigur, rufăria curată ca pe un semn al rangului. Oricine este imaculat poate să ridice bastonul la un individ care e murdar. Noi chiar vorbim despre un om pentru care nu avem niciun respect ca fiind un rahat. Cu toate acestea, logica ta Mă intrigă. Nu o pot combate pe loc. E ceva atât de curios! Dacă excrementele noastre preiau nu numai ceea ce e mai rău în noi, dar şi ceea ce e mai bun, cum poți afla o virtute în măruntaiele unui om cu un caracter nobil? După argumentele tale, cele mai josnice otrăvuri ar trebui să iasă primele din el. În cazul acesta, nu cumva este adevărat şi reversul? Bietul om nu oferă cumva aur pe la capătul lui dindărăt? De ce înțelepciunea populară a Egiptului nu i-a pus pe toți să dea năvală spre cele mai infecte latrine ale celor mai respingători cerşetori? Gândeşte-te câtă bogăție, câtă vitejie şi generozitate trebuie să se găsească în locurile de dejecție ale unor astfel de ființe mizerabile.

Acum Hathfertiti a izbucnit în hohote de râs.

Străbunicul meu a rămas, totuşi, netulburat.

— Da, a spus el, asemenea Doamnei Hathfertiti, noi râdem când auzim de căcat – dar asta

înseamnă că noi râdem întotdeauna când un adevăr este brusc expus la vedere şi la fel de iute e ascuns la loc. Zeii ne-au gâdilat un pic cu adevărul. Aşa că râdem.

— Nu ai răspuns la întrebare, străbunicule, am izbucnit eu din senin.

— Te interesează? a întrebat Faraonul.

Am dat cu gravitate din cap. Spațiul a răsunat de râsete şi m-am întrebat spre ce adevăr le-am dat posibilitatea să arunce o privire.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep când râsetele au încetat, şi Eu vreau un răspuns.

— Pot fi de acord, a replicat Menenhetet, că un bărbat nobil ar respinge orice tentație abjectă în mâncarea sa. Astfel, într-adevăr, dejecțiile lui nu pot oferi nimic altceva decât nişte otrăvuri infecte, şi asta ar fi întotdeauna adevărat dacă unii oameni nobili n-ar ascunde în ei o ruşine teribilă. Atunci când li se oferă prilejul de a profita de o mare şansă, le lipseşte îndrăzneala. La urma urmei, nu te poți bucura de orice ocazie pe care ți-o oferă viața, căci altfel cei mai temerari dintre noi ar muri înainte de vreme. Totuşi, drept consecință, trebuie să recunoaştem că de fiecare dată când se evită o alegere dificilă, cea mai bună parte a unui nobil alege să dispară prin intermediul fundului său.

Ptah-nem-hotep a privit din nou la străbunicul meu.

— Tot nu înțeleg, a spus El pe un ton care lua în

zeflemea subiectul în aceeaşi măsură în care trăda şi interesul faţă de acesta, de ce căcaţii lepădăturilor societăţii nu sunt acoperiţi atunci de Sfetnicii Mei? Cum e posibil ca orice, după spusele tale, să fie mai înviorător pentru asemenea oameni decât o baie în zoaiele cele mai îngrozitoare?

— Sfetnicii Tăi ştiu mai bine. Cei sărmani şi abjecţi au puterea de a arunca un blestem asupra excrementelor lor. Altminteri, nici măcar căcatul nu le-ar mai aparţine.

— Sunt extrem de impresionat de această din urmă remarcă, a spus Ptah-nem-hotep.

— Ea a fost atât de bine exprimată, Stăpâne! a spus Hathfertiti.

Vocea ei era răguşită acum şi mă întrebam dacă de vină era conversaţia, vinul, berea, carnea de porc sau toate la un loc. Ea era negreşit mai puţin respectuoasă faţă de străbunicul meu şi plină de vioiciune când privea la Faraon. De mai multe ori am încercat să intru în capul ei, dar nu puteam vedea acolo decât prea puţin în afară de o colcăială de trupuri goale la fel de obscene ca ale unor luptători în arenă. Apoi am recunoscut chipul lui Ravah în învălmăşeală, iar Ptah-nem-hotep, tata şi străbunicul se aflau şi ei acolo, cu mama între ei, goală şi cu gura larg deschisă.

Treisprezece

Chiar şi în lumina palidă a licuricilor, puteam să

observ că Ptah-nem-hotep nu era deloc calm. Dacă la început am crezut că motivul zbuciumului Său era acelaşi cu al meu şi că niciunul din noi doi nu putea s-o ierte pe mama pentru înclinațiile ei scandaloase, curând am admis că şi conversația străbunicului meu trebuie să fi avut un efect la fel de puternic asupra Lui. Şi într-un caz, şi în celălalt, mintea Faraonului meu era acum preocupată de fese. În gândurile Sale, ele se mişcau peste tot în jurul Lui. Apoi ele au devenit o singură pereche mare care s-a răsucit proptindu-se în fața lui Khem-Usha.

În clipa aceea, Faraonul s-a ridicat în picioare şi, spre surprinderea tuturor, i-a făcut un semn străbunicului meu.

— Vino, i-a spus El, e o cameră pe care aş vrea să ți-o arăt.

Pentru o clipă, am crezut chiar că avea să mă invite şi pe mine.

Ochii Lui au părut din nou că privesc într-ai mei cu mare dragoste – sau aşa am crezut eu –, dar apoi a ieşit din încăpere împreună cu străbunicul şi, spre marele necaz al mamei, pricinuit de o asemenea plecare neaşteptată, a dispărut.

Ea s-a ridicat imediat ce ei au trecut printre cei doi pilaştri şi a început să se mişte încolo şi-ncoace ca o panteră legată de un pripon. Eu văzusem odată un asemenea animal în grădinile străbunicului meu şi, în clipa când i s-a aruncat o bucată de carne, fiara a înhățat-o din zbor. Aşa era

şi mama, gata-gata să-l sfâşie pe tata când acesta a spus:

— Îți vorbesc nu pentru a-ți face vreun reproş…

— Nu-mi vorbi acum, a spus ea.

— Trebuie să-ți spun.

— Copilul a adormit? a întrebat mama.

Am scos un scâncet, ca dintr-un vis, care nu era chiar atât de prefăcut, fiindcă întotdeauna simțeam o durere mai mare decât mine însumi atunci când se certau.

— Tu nu vezi, a spus tatăl meu, cum I se aruncă femeile la picioare în fiecare zi. E sătul de astfel de atenții excesive.

— Eu nu mă arunc la picioarele Lui. Eu mă ofer. Şi o fac pentru fericirea ta. Pentru că, dacă reuşesc, ce anume îți poate dărui o plăcere mai mare decât să ştii pentru tot restul vieții că, de fiecare dată când intri în mine, va fi şi El acolo? S-a oprit un moment din umbletul ei agitat. Asta nu-ți înmoaie inimioara? Spune-mi că nu vrei ca Faraonul să mă cunoască pentru o noapte.

— Te rog, nu mai vorbi. Văzduhul are ecouri.

— Toată lumea ştie că îți sunt cum nu se poate mai credincioasă, a izbucnit mama într-un râs răguşit.

Tatăl meu a şoptit:

— Îți reamintesc că eşti o doamnă. Nu o recunosc pe femeia pe care o văd în seara asta. Râzi cu atâta cruzime.

— Chiar asta ai vrut să spui? Adică eu pot să fac

tot ce poftesc, dar, până atunci, tu poartă-te, te rog, ca o doamnă.

— Nu cred că asta e ceea ce vreau să spun.

— Ba da, asta este. O spui foarte bine. Vorbeşti la fel de bine cum vorbeam eu în ziua când ne-am căsătorit. Vezi tu, bătrânul meu prieten Nef, tu mi-ai furat bunele mele maniere şi mi le-ai lăsat în schimb pe ale tale – pe care le-ai moştenit de la tatăl tău – omul acela îngrozitor. Dacă sunt prea necioplită pentru gustul tău, asta e din cauză că eu, o Prințesă, am făcut greşeala că te-am plăcut pe când eram doar nişte copii.

După cuvintele acestea, tata a rămas tăcut; de fapt, el păstra întotdeauna tăcerea după certurile lor. Acestea se încheiau cu triumful mamei, care dobândea ținuta demnă a unei Regine, cu toate astea tatăl meu era atât de prefăcut în înfrângerea lui, încât deseori m-am întrebat dacă nu cumva el dorea să-i devină indispensabil mamei. Oare cu cine altcineva se mai putea ea simți atât de puternică? Totuşi, în seara aceea, tatăl meu m-a surprins. El a reluat cearta după ce aceasta fusese pierdută.

— Cred că eşti o proastă, a răbufnit el. Nu procedezi deloc aşa cum ar trebui. Recunoaşte, cel puțin, că eu Îl cunosc bine. El este un Zeu Bun şi Măreț, dar o mulțime de îndatoriri Îi apasă pe umeri. De aceea El nu se simte atras de femeile care sunt foarte încântate de propria lor persoană. În ochii Lui, asemenea femei sunt arogante.

— Nu ai dreptate. El nu are Regină şi Îşi doreşte una. El nu are nici măcar o amantă care să-L atragă. În inima Lui, şi eu am pătruns în inima Lui în seara asta, El e sensibil. Nu există nicio Zeiță care să-l fie talpa piciorului, să-l sărute coapsa, să-l ungă sabia. Este un Faraon căruia Îi lipseşte Cârja…

— Taci.

— … sau Biciul. Eu aş fi târfa Lui şi cârma Lui, nestemata Lui şi sclava Lui. Să nu te mai aud vorbindu-mi despre manierele mele, fiu de strângător de căcat ce eşti.

— Eşti o neghioabă, a spus tatăl meu. Îl vrei atât de mult, încât ai să-L îndepărtezi. Atunci se va uita la mine şi va gândi: „Am simțit teamă în fața nevestei Supraveghetorului Meu”. Nu mă va ierta niciodată pentru asta.

— Îl voi avea, a spus mama, înainte ca noaptea asta să se sfârşească.

— O să iasă rău, a spus tatăl meu. Dacă îmi pierd poziția, vom fi priviți ca servitorii lui Menenhetet şi nimic mai mult.

Ea nu a răspuns, dar am simțit în ea o aviditate atât de nemărginită alături de o spaimă atât de mare, încât nu am mai dorit nicio clipă să mă aflu lângă ei. Deoarece nu-L puteam descoperi pe Ptah-nem-hotep în gândurile mele, nici pe străbunicul meu, şi nici nu aveam habar unde s-or fi dus, am alunecat la vale pe primele trepte ale somnului, dar abia ce mi s-au închis ochii, că

m-am şi întâlnit în peregrinările mele cu nimeni altul decât cu Marele Preot Khem-Usha, şi el s-a apropiat de mine, iar fața lui era imensă şi rotundă ca luna. Mirosea a tămâie presărată pe pânza cu care e înfăşurat un cadavru. Deşi, deschizându-mi ochii, îi puteam vedea pe părinții mei, ei nu erau în visul meu. În schimb, Faraonul a apărut acum şi stătea alături de Khem-Usha.

„Vorbeşte-ne despre vrăji”, mi-a spus Marele Preot.

O mică forță, pe care o simțeam limpede ca pe un deget împingându-mă în frunte, mi-a întors privirea către fața imensă şi rotundă a lui Khem-Usha, şi am spus:

„Ca să faci o vrajă, trebuie să dai roată zidurilor. Trebuie să-l încercuieşti pe duşman.”

„Ascultă-l pe copil, a spus Ptah-nem-hotep. Ai multe de învățat de la el, Khem-Usha.”

Habar nu am de ce era demn de laudă ceea ce spusesem, dar mi-am rostit următorul gând imediat ce mi-a venit în minte: „După ce ai făcut înconjurul zidurilor, am spus, trebuie să cauți o cale de a pătrunde prin ele”. Nu prea ştiam ce anume voiam să spun, dar înțelegeam cumva că mă aflam acum, şi asta fără doar şi poate, sub un fel de vrajă. Fiindcă, prin puterea ei, Khem-Usha a dispărut şi i-am văzut pe străbunicul meu şi pe Ptah-nem-hotep într-o încăpere stranie şi le-am auzit conversația.

Bineînțeles, nu puteam fi sigur dacă Monarhul

meu şi Menenhetet tăcuseră cât timp părinții mei se certaseră şi că au început doar acum să vorbească, sau dacă tot ceea ce aveam să aud curând ar fi fost menit să se piardă, de n-ar fi fost puterea vrajei mele care să le aducă glasurile înapoi.

Ştiu că puteam încă să văd licuricii în coliviile lor şi pe părinții mei stând separat, tolăniți fiecare pe câte o sofa, cu senzația dezacordului dintre ei neclintit ca un zid. Eu continuam să stau întins pe sofaua mea, dar având în fața ochilor pilaştrii curții interioare, pentru că vedeam cu mai multă claritate o altă încăpere şi ea semăna cu odaia unde peşti pictați înotaseră străbătând duşumeaua de sub picioarele mele. Aici, totuşi, se aflau picturi cu ogoarele la vremea semănatului şi cu o mulțime de fețe de țărani mânându-şi vitele. Vedeam chiar copitele murdare de noroi ale acelor animale, şi printre ele, cu coada de leopard în mâna Lui stângă şi cârja de aur în mâna Lui dreaptă, Ptah-nem-hotep stătea cu sandalele Sale aurite pe un câmp plin de noroi, eu însă ştiam că noroiul era pictat, fiindcă picioarele Lui rămâneau imaculate.

„Ai vorbit, i-a spus El lui Menenhetet, cu o asemenea limpezime, încât m-am hotărât să te aduc aici. Deoarece niciun alt nobil în afară de tine nu a intrat în încăperea aceasta, tu vei fi primul care vede cu ochii săi ceea ce am realizat. Vino, să-ți arăt”, şi El l-a apucat pe străbunicul meu de

cot, un gest de curtoazie cu totul excepțional, şi l-a condus către platforma pe care se găsea un tron de aur. Alături de acesta se afla un jgheab aurit, iar deasupra o cumpănă de apă. Apoi Ptah-nem-hotep a ridicat şezutul aurit al tronului pentru a lăsa la vedere un scaun de abanos aflat dedesubt, iar acesta avea un orificiu. Nu erai atât de singur în ceea ce priveşte ideile tale, aşa cum credeai, i-a spus El lui Menenhetet. Nu aveai de unde să ştii, dar în fiecare dimineață îmi făcusem obiceiul de a medita în timp ce stăteam pe Țucalul de Aur. Ani la rând, fusesem martor la suferințele celor Două-Țări ale Mele, da, la lipsa ploii şi la revărsarea binefăcătoare (cel puțin în rarii ani când aceasta reuşeşte să fie binefăcătoare!). M-am tot gândit la valea noastră cu solul ei negru atât de adânc, atât de neasemuit de roditor, la valea noastră atât de îngustă, o fâşie atât de neînsemnată plină de culturi între deşertul din Răsărit şi deşertul din Apus. Chiar mă gândesc uneori că Egiptul nostru cam aduce cu despicătură dintre două fese impunătoare. Ştii, ideea asta curioasă M-a făcut să simt o oarecare venerație față de obiceiul cu Țucalul de Aur. După cum ştii, toată lumea spune despre Mine că Îmi lipseşte pietatea necesară pentru a fi un bun Faraon, dar un conducător înțelept nu aleargă după un fals respect. În fiecare dimineață, atunci când Supraveghetorul lua micul țucal de aur cu conținutul dinăuntru – cu conținutul dinăuntrul

Meu – ca să-l ducă în grădina Mea de plante aromatice, Mă înveseleam la gândul că Zeii ştiu cum să se îngrijească de multele materii care trec prin trupul unui Faraon. Astfel încât Ei vor şti să folosească resturile Mele cu aceeaşi grijă şi cu acelaşi folos cu care folosesc gândurile Mele, cuvintele Mele, grația gesturilor Mele sau decretele Mele. În timp ce vorbeai, Îmi devenea prin urmare limpede – iar faptul mă umplea de o nespusă plăcere şi căldură – că ideile Mele, care Mi se păruseră întotdeauna atât de ciudate, atât de aproape de inacceptabil (chiar dacă sunt Faraon), erau împărtăşite de tine. M-am simțit întărit în credința pe care o aveam deja. În fiecare dimineață, vezi tu, Îmi spusesem Mie Însumi că tot ceea ce în Mine nu reuşea să slujească interesele celor Două-Țări, toate cele ce poate constituiau lipsuri ale Mele în privința devotamentului, a pietății, a vitejiei autentice, a spiritului războinic – fiindcă, vai, Eu sunt un bărbat prudent – erau, totuşi, prezente toate în scaunul Meu. Astfel stând lucrurile, grădinarii Mei puteau să obțină cele mai splendide plante aromatice şi legume şi flori şi condimente pentru a-i răsplăti pe acei preoți, ofițeri şi supraveghetori pe care îi consider cei mai devotați față de Viață-Sănătate-Putere din tot Egiptul nostru. Ani la rând, acesta a fost gândul cel mai liniştitor. Am făcut liste cu oameni deosebiți, bărbați şi femei, care merită să primească aceste produse. Chiar astăzi am dat

dispoziții unui scrib să-i trimită opt pătlăgele lui Rut-sekh, acel vrednic tăietor-în-piatră. Vei înțelege, deci, oroarea Mea atunci când am descoperit în acest ultim an că Supraveghetorul Țucalului era un hoț. Supus la cazne, el a mărturisit că vindea conținutul unor vrăjitori. Grădina Mea primea excrementul *lui* drept substitut pentru *al Meu*!

De ani buni, în Egipt nu mai poți avea încredere în nimeni. Nu vorbim despre asta, dar sunt mai multe jafuri din morminte decât oricând – am studiat arhivele. Cantitățile de grâne sunt socotite de slujbaşi corupți. Hoția în rândul înalților dregători e ceva obişnuit. Este un fenomen îndeajuns de regretabil. Dar Supraveghetorul Țucalului de Aur fura ceva din persoana Mea. Asta M-a convins, mai mult decât orice atac asupra frontierelor noastre, de faptul că Două-Țări sunt slabe. Eu nu am reuşit să câştig respectul Zeilor. Nici măcar atât cât au reuşit alți Faraoni. Ei au fost capabili să Le vorbească mai bine decât am făcut-o Eu." Aici a tăcut, dar, cum Menenhetet nu a spus nimic, a continuat: „Atunci m-am hotărât să Mă las în seama bătrânului inventator, Ptah, omonimul Meu. Dacă niciun Supraveghetor nu mai era demn de încredere, atunci aşa să fie, numai apa ridicată de un şaduf mânuit de Mine putea să spele dejecțiile Mele. Am poruncit să se aşeze conducte prin grădină în mod intenționat de către lucrători diferiți, porțiune cu porțiune, iar

jgheabul să fie instalat aici. Nimeni nu a văzut lucrarea în întregime. Aşadar, apa e obligată să curgă spre grădina Mea aflată dincolo de zidul acesta şi, dacă vrei să ştii, chiar funcționează cu folos. Parcelele Mele, brazdă cu brazdă, primesc şuvița acestui mic pârâiaş. Ori de câte ori e nevoie de o nouă inundare, mai golesc aici o găleată – ceea ce El a şi făcut, şi o muscă a țâşnit în sus din orificiul tăiat în tron, tulburând aerul dintre ei. Toate astea necesită ceva parfum, te asigur, şi negrii aceia orbi care se ocupă de curățenie rămân cu gura căscată când dau de aerul atât de înmiresmat. Ei ştiu că în încăperea asta nu se primesc oaspeți. Totuşi plantele Mele aromatice, ca şi legumele, nu au dus-o niciodată mai bine ca acum. Ele v-au fost servite tuturor în seara asta. Ai putut să te convingi singur: cepele şi verzele acelea emanau parcă o vrajă."

„Într-adevăr", a spus Menenhetet.

„Spune-Mi, din câte cunoşti tu: ai auzit vreodată vorbindu-se despre un sistem de irigare precum acesta pe care l-am realizat Eu?"

„Niciodată."

„Ştiam Eu că e doar al Meu. Altminteri, nu Mi-ar fi fost atât de teamă să fac schimbarea. Vreau să te întreb: Tu încuviințezi ceea ce am făcut?"

„Nu ştiu."

„Răspunsul tău este demn de Khem-Usha."

„Trebuie să-Ți spun că eu mă tem de ghinion. El poate să şubrezească tot ceea ce există în

momentul de față. Străbunicul meu şi-a plecat capul. Atunci când am fost numit de către Ramses al Doilea în serviciul Marii Sale Regine, Nefertiri[6], Ea mi-a arătat o oglindă minunată. Era prima oglindă adevărată în care am privit în viața mea, şi am spus: «Asta va schimba tot ceea ce există în momentul de față». Şi am avut dreptate. Egiptul este slab astăzi. Cred că sistemul Tău de irigare va agita prea mult spiritele."

„Nu, ție nu-ți place ceea ce am realizat Eu, a oftat Ptah-nem-hotep. Bun, tu ai curajul să Mi-o spui în față. Eu, însă, aş fi preferat să-ți placă. Mă simt ca un prizonier. Atât de tare sunt legat de cele rânduite de strămoşii mei. Uneori cred că relele celor Două-Țări ale noastre îşi au originea în aceste datini care Mă țin legat. Atunci Îmi spun în sinea Mea: «Poate că nu sunt făcut să fiu Faraon»."

Cu blândețe, străbunicul meu i-a răspuns:

„Te aştepți cumva ca eu să-Ți spun că eşti?"

„Ai dreptate. Eu sunt cel care nu gândeşte bine despre acest Faraon. Dar mai sunt şi nopți când nu cred că Zeii sunt cu adevărat strămoşii Mei. În astfel de momente nu mă simt aproape de Ei, nici nu simt că poporul Meu Mă iubeşte. Tu Mă iubeşti?"

„Faci apel la sentimentele mele, a spus străbunicul meu, după şapte ani în care nu m-ai băgat în seamă, şi vrei ca eu să Te iubesc. Nu ştiu

---

[6] Nefertari. Am păstrat opțiunea de transcriere a autorului (n. tr.).

dacă pot. Trebuie să-L slujeşti pe Faraon pentru a-ți putea exprima devotamentul adevărat. Trebuie să te bucuri de încrederea Lui.”

„Iar Eu nu am încredere în nimeni?”

„Nu pot spune asta.”

Ptah-nem-hotep s-a atins cu degetul într-o parte a nasului.

„Văd, a spus El, cum stau lucrurile: candoarea Mea trebuie să fie pe măsura candorii tale. Nu am crezut că o voi face vreodată, dar voi sta de vorbă cu tine. Trebuie să vorbesc cu cineva. Fiindcă Mi-am ținut vorbele doar pentru Mine în toți anii ăştia şi inima Mea este ca o încăpere care nu a fost niciodată deschisă. Mi-e teamă că în spatele uşii totul e pe cale să se veştejească.”

Paisprezece

Aşadar, întocmai aşa cum făgăduise, Faraonul a vorbit vreme îndelungată, sau aşa a părut prin meandrele vrajei mele. Părinții mei nu vorbeau şi doar licuricii se zbenguiau, dar reacționând atât de prompt la vocea Faraonului, încât într-adevăr i-am văzut pe El şi pe străbunicul meu foarte limpede.

„Nu-l pot suferi pe Khem-Usha, spunea Faraonul. M-ai putea întreba de ce Mi-am abandonat atunci musafirii ca să ies cu el? Ce ar fi putut el să-Mi spună ca să Mă facă să Mă ridic din jilțul Meu şi să îl însoțesc, părăsindu-vă brusc pe

tine şi familia ta? Ei bine, despre asta nu pot vorbi încă. Să spunem că e o chestiune între Khem-Usha şi Mine, o amintire a prieteniei din adolescență – chiar dacă nu ne-am plăcut niciodată. Acum, lucrurile stau mai prost. Nu-i pot suferi pe preoți. Ei îmi populează gândurile. Sunt asemenea unor furnici care M-au năpădit şi se hrănesc din cugetul Meu. Iar el este Marele Preot al Meu. Atunci când vizitez Teba, Mă dojeneşte că nu vin mai des la Templul lui Amon, apoi îndrăzneşte să-Mi reproşeze aici că nu Mă ocup de Templul lui Ptah. «Nu-ți dai seama, i-am spus, că Eu Mi-am petrecut o parte din copilărie în Hat-Ka-Ptah, chiar aici în Memphis? Vreau să-ți amintesc, Khem-Usha, i-am spus, că încă pe când eram copil, I-am intrat pe sub piele Regelui, Tatăl Meu, şi asta a stârnit o asemenea gelozie în harem, încât mama Mea era îngrozită că una dintre celelalte regine mici avea să Mă lichideze. Nu-ți aminteşti, Khem-Usha?» i-am spus, şi bineînțeles că şi-a amintit. Mama lui era mica regină de care mama Mea era atât de îngrozită. Nici că se putea un prinț de harem cu perspective de viață mai proaste ca ale Mele în zilele acelea. Existau toți frații aceia vitregi înaintea Mea şi toată lumea era convinsă că aveam să devin preot. Nimeni nu avea de unde să ştie că rudele Mele aveau să moară atât de curând, nu-i aşa? Acum El şi-a lovit coada de leopard de propria coapsă. Îți spun prea multe", a zis El.

„Da, I-a răspuns străbunicul meu. Mâine nu mă vei ierta pentru tot ce ai spus în seara asta.”

„Ba am să te iert. Ai face bine să ai încredere în Mine. Eu m-am hotărât să am încredere în tine.”

„Eşti sigur că Îți sunt prieten?”, L-a întrebat Menenhetet.

„Cel puțin, eşti duşmanul duşmanului Meu”, a râs scurt Ptah-nem-hotep.

Străbunicul meu şi-a înclinat capul.

„Doresc să stau de vorbă mai mult decât îți închipui, a spus Faraonul. Sunt foarte mânios pe Khem-Usha. Am să pun capăt influenței pe care o are asupra Mea. Nu-l înțeleg. Astă-seară, în timp ce eram singuri, el a vorbit mai mult decât l-am auzit vreodată făcând-o în prezența Mea. Nu-Mi venea să cred! Khem-Usha, imperturbabilul. A mai existat oare vreun Mare Preot care să aibă calmul lui Khem-Usha? Astă-seară, însă, nu a făcut decât să se plângă. Nu e atât de indiferent față de Sărbătoarea Porcului pe cât pretinde. În oricare alte nopți, poate că se manifestă ca şi cum şi-ar muia mai întâi degetele în mierea lui Maat, şi doar el cunoaşte dulceața păcii eterne, dar în seara asta Eu trebuie să-l fi stârnit mai mult decât credeam. Negreşit, s-a purtat ca şi cum era Noaptea Porcului. Ptah-nem-hotep a zâmbit. De îndată ce s-a văzut singur cu Mine, au şi apărut câteva dintre plângerile lui. Cele adevărate. Nu puteam decât să salut acest lucru. Regii sunt mințiți de toată lumea, astfel încât adevărul este pentru

Mine ca aerul şi ca sângele proaspăt. Noaptea Porcului Mi se pare asemenea Nopții Ogoarelor Binecuvântate. Reuşesc să cunosc mult mai iute ce e în mintea altora. Asta Mă ajută să cârmuiesc cu dreptate, nu cu vanitate. Iar dacă Eu cârmuiesc cu dreptate, atunci, fie că Mă respectă sau nu, Zeii încă trebuie să-Mi acorde sprijinul Lor. Lucrul ăsta trebuie să fie adevărat. Aşa că l-am încurajat pe Khem-Usha să vorbească. Spre surprinderea Mea, el Mi s-a plâns că îndatoririle lui sunt prea numeroase. Asta era o observație cum nu se poate mai neobişnuită. Nu am văzut niciodată vreun alt om care să-şi ia pe umeri atât de multe sarcini. Khem-Usha înțelege ce este pietatea: Îndatorirea aduce putere.

Astfel că nu l-am crezut când Mi-a spus că nu mai poate să îndeplinească rolul de Vizir al Meu.

Păi, după moartea ultimului Vizir, Khem-Usha s-a folosit de toate mijloacele pentru a fi numit în funcția de Vizir. Mi-a promis că avea să îndeplinească această sarcină pentru Mine până când aveam să găsesc un om într-adevăr potrivit. Bineînțeles, el ştia că nu mai există mulți oameni capabili la Curte. Deşi nu-l prea plăceam, l-am ales. El şi-a făcut treaba. Acum se plânge că sarcina este prea grea. Prea grea, adică, vrea el să spună, dacă nu i se acordă şi rangul de Vizir. Astfel că m-am hotărât să-l pun pe jăratic. «E adevărat, i-am spus. Cred că ai putea să încetezi a te mai strădui să fii în acelaşi timp şi Mare Preot,

şi Vizir.»

Ce să vezi, el a dat doar din cap când i-am spus asta. Apoi şi-a înşirat îndatoririle, de parcă ele nu Mi-ar fi fost bine cunoscute. Mai că nu scâncea în timp ce vorbea. Nu Mi-a plăcut deloc ceea ce făcea. Nu am înțeles cât este de abil. În oricare altă zi a anului, el nu va scoate o vorbă decât dacă o poate rosti fără grabă. Nu cunoaşte decât sentimente mărețe. Manierele lui par să te dea la o parte cu forța – întocmai ca un hipopotam! Dacă îl tratezi cu un refuz, el pur şi simplu îl adaugă la propria sa greutate – cu atât mai bine dacă se mai umflă –, doar ai de-a face cu un hipopotam!"

Ptah-nem-hotep s-a oprit acum şi i-a aruncat străbunicului meu o privire atât de ciudată, încât nu mi-am putut da seama dacă schimonoseala gurii Lui exprima batjocură sau suferință, dar în clipa următoare am priceput că El vorbea din nou, imitând perfect glasul lui Khem-Usha, precum şi felul de a vorbi al acestuia, acelaşi glas care-şi croia drum cu prea multă siguranță de sine ca să-l mai poată întrerupe cineva.

„În fiecare dimineață, a început El, după oficierea rugăciunilor din zori, eu trebuie să scot sigiliul de pe uşile grele ale Curții ca să se poată deschide biroul Patrimoniului Regal. Fără mine, nu poate începe nicio zi de cârmuire. Aşadar, nu există dimineață în care eu să nu citesc fiecare raport ce vine de la autoritățile Coroanei din fiecare nomă dintre cele patruzeci şi două de

nome. Până şi cel mai mărunt slujbaş este obligat să-mi scrie de trei ori pe an – în prima zi a Semănatului, a Recoltării şi a Inundației. Folosindu-mă de asemenea mijloace, sunt în stare să descopăr o mulțime de minciuni de care aceiaşi slujbaşi au uitat, fiindcă ei se contrazic singuri sau spun adevărul astăzi acolo unde ieri îl ocoleau. Aşa că sunt atent la orice sămânță de nesupunere desluşită într-o uşoară nemulțumire şi pot adulmeca începutul trădării în cea mai mică reținere de a îndeplini ordinele primite. În felul acesta, nicio nomă nu mişcă fără ca eu să ştiu. În calitate de Ministru de Război, verific lunar dispunerea trupelor noastre înlăuntrul celor Două-Țări şi în afara hotarelor. Ca Ministru al Afacerilor Ecleziastice, îi supervizez pe scribii care țin evidența prinoaselor oferite templelor. Ca Ministru al Afacerilor Economice, trebuie să ştiu când să decretez tăierea buştenilor şi irigarea canalelor. Ca Ministru al Justiției, revizuiesc deciziile tuturor judecătorilor din toate tribunalele, şi eu nu numai că îndeplinesc aceste sarcini zi de zi, dar în fiecare anotimp mai efectuez şi câte o vizită în nome, unde mă întâlnesc cu dregătorii Tăi ca să-mi pot da seama dacă se poate avea încredere în ei. Iar acestea sunt doar câteva dintre sarcinile mele ca Vizir al Tău în funcție. În afară de aceasta, în calitate de Mare Preot, eu trebuie să mă întâlnesc în fiecare după-amiază cu Trezorierul Sanctuarului, cu Scribul Sacrificiului,

cu Administratorul Proprietății Templelor lui Amon, cu Scribul Contabilității Grânelor, cu Administratorul Pajiştilor şi al Fânețelor, al Vitelor, al Hambarelor, al Pictorilor şi Aurarilor, ca să nu mai vorbesc de principalele mele îndatoriri, fiindcă, să ne gândim, care dintre cele mai sacre ritualuri din Templul lui Amon de la Karnak poate avea loc în absența persoanei mele? În zorii zilei şi din nou la amiază, eu slujesc drept reprezentant al Persoanei Tale, având în vedere raritatea aparițiilor Tale la Teba. Apoi trebuie să repet asta şi seara. În Templu, sunt obligat să oficiez atât în calitate de Mare Preot, cât şi în cea de Faraon. Câte ar putea să meargă anapoda dacă eu n-aş fi acolo pentru a-i instrui pe preoți în limpezirea glasului, în adoptarea gesturilor cuvenite, în ordinea divină a cuvintelor şi în succesiunea rugăciunilor!

Totuşi, deşi îmi îndeplinesc toate aceste îndatoriri – şi asta mă doare cel mai tare –, consider că zilnic am dat greş în instruirea Ta, dat fiind că în rarele zile când Te afli în Teba alături de mine, văd limpede că, în timp ce eu îmi țin predica, Tu nici nu asculți. Şi nici că-Ți pasă că în Memphis Îți petreci ziua delectându-Te cu muzicanții sau citind din poemele Tale favorite de dragoste, ignorând în acest timp spusele memorabile şi faptele eroice ale înaintaşilor. Şi nu-Ți pasă nici că Îți petreci după-amiaza stând de vorbă cu bucătarul Tău, sădind flori în grădină

sau bând cu ofițerii din Garda Regală. Sau că, spre marea glorie a celor Două-Țări, distrezi, în rare prilejuri, vreun Prinț străin aflat în vizită. Ce contează că eşti faimos în bârfele din Memphis ca Faraonul Care nu are răbdare să aştepte lăsarea nopții, ci Îşi vizitează haremul în timpul zilei pentru a le urmări pe micile Sale regine dansând şi – după câte aud – făcând mult mai mult decât atât. Totuşi nimic din toate acestea nu ar avea importanță dacă ai putea să mă asculți şi mi-ai cunoaşte vorbele, fiindcă atunci ai putea să apari drept Stăpân al Pământului – Tu în Persoană! —, ivit spre a întări Egiptul, împlinind astfel Voia strămoşilor Tăi. Eu văd o platoşă impunătoare pe Faraonul meu şi Coroana Țării Albe împreună cu Coroana celei Roşii pe capul Său, totuşi, sub veşminte, nu şade niciun bărbat, ci doar Tu Însuți, iar glasul Tău este neînsemnat!”

„El nu a rostit aceste din urmă cuvinte”, a exclamat străbunicul meu.

Ca o reacție la această întrerupere, glasul Marelui Preot a părăsit gâtlejul Faraonului meu şi propriul Său glas s-a făcut auzit:

„Ba da, a spus-o. Nu eram pregătit. Puterea lui de judecată era atât de şubredă, sentimentele lui atât de pompoase! Chiar Îmi părea rău pentru el. Şi când te gândeşti că a îndrăznit să spună: «Glasul Tău este neînsemnat!».”

„Dar Tu, a întrebat străbunicul meu, ce i-ai răspuns?”

„I-am spus că e un bou şi că e făcut să care poveri, şi că soarta Egiptului depinde mai mult de delicatețea cu care țin Eu o floare, decât de rapoartele a o mie de scribi de-ai lui. Totuşi, tot timpul cât am vorbit, nu am putut crede niciun cuvânt din ce spuneam. Zeii Mei în mod sigur M-au părăsit cu toții. Am fost muştruluit de Khem-Usha, apoi insultat, dar zidurile templului său cu siguranță nu s-au năruit.

Spre groaza Mea, începeam să vorbesc prea mult. Asta din cauza acelei nefericite relații dintre noi de când eram copii. I-am spus: «Se prea poate ca Eu să nu fiu mai mult decât al unsprezecelea fiu al tatălui Meu, mama Mea însă avea o superbă virtute în ochii Lui, Khem-Usha, ea I-a fost credincioasă în toată acea perioadă îngrozitoare în harem, când micile Lui regine, mai mult ca sigur incluzând-o şi pe mama ta, au încercat să-L asasineze. Acesta este motivul pentru care am ajuns eu în linia succesiunii. Bineînțeles, lucrul ăsta în sine nu Mă plasează mai aproape de Amon, nu-i aşa? Totuşi, trebuie să-ți spun asta, Khem-Usha, Eu sunt Faraonul, iar îndatoririle tale există nu pentru vreun alt scop mai înalt decât acela de a-Mi îngădui Mie atâtea ceasuri de câte am nevoie zilnic pentru a cugeta la nevoile celor Două-Țări». Deşi l-am dojenit tot timpul, simțeam fără răgaz tăişul de pumnal al reproşului său. Glasul Meu era prea neînsemnat! «Declară aici, doream să-i spun, că nu sunt un Rege bun.

Hai, spune că al treilea picior al Meu e la fel de slab ca al lui Horus copil. Îndrăzneşte chiar să spui că privesc la micile Mele regine, dar rareori mă alătur lor. Dar nu-Mi spune Mie că glasul Meu e neînsemnat. Fiindcă Eu pot vorbi cu toate glasurile Egiptului, şi în mod neîndoielnic cu glasul tău.» Apoi m-am înfuriat şi i-am spus cu voce tare: «Hai să dăm îndatoririle tale ca Vizir altcuiva. Îmi vei sluji doar ca Mare Preot». Era foarte agitat după aceste vorbe ale Mele, mai ales atunci când am adăugat: «Menenhetet poate fi exact Vizirul de care am nevoie». Era înspăimântat, te asigur, şi curând a plecat."

„Ai vorbit despre mine ca şi cum aş fi Vizirul Tău", a spus străbunicul meu.

„Da, aşa e."

„Şi Ți-ai cântărit fiecare cuvânt?"

„Nu ştiu. În clipa când le rosteam, toate aveau o noimă pentru Mine."

„Fiindcă dacă nu ai vorbit serios, a spus străbunicul meu, putem să ne luăm cu toții adio de la viață." A ridicat din umeri ca şi cum era un temei de mândrie să trăieşti fără să acorzi prea multă importanță unor astfel de gânduri.

„Cred că ştiu la ce te gândeşti. Totuşi aş vrea să te aud spunând-o deschis."

„Nu am să tăgăduiesc, a spus Menenhetet, că m-am gândit că aş putea să ajung Vizirul Tău. Dacă înțelepciunea dobândită de-a lungul a patru vieți nu poate servi unor scopuri uriaşe, atunci la

ce ar mai folosi ea? Aşadar, eu am venit aici cu speranța că vom putea discuta despre astfel de chestiuni serioase. Deşi nu pot spune că eram sigur că aş avea mari sorți de izbândă. De mai multe săptămâni am auzit că îl vei destitui pe Khem-Usha din funcția de Vizir şi îl vei înlocui cu Mai-Marele Scribilor Tăi, Nes-Amon."

„Dai crezare unor asemenea zvonuri?"

„E libian, a spus străbunicul meu, e adevărat, dar se află în preajma Ta de mulți ani. L-ai ridicat la rangul de Prinț. Este un om capabil."

„Am discutat despre post cu el. Libianul nu posedă cunoştințele tale."

„Totuşi, a spus străbunicul meu, Te poți bizui pe loialitatea lui. Dacă eu aş fi Vizirul Tău, n-ar trece zi în care cineva să nu-Ți şoptească la ureche că nu sunt un om în care să mai poți avea încredere."

„Asta e o judecată pe care o păstrez pentru Mine. Judecata Mea în privința oamenilor – dacă Mi se dă prilejul să-i ascult – este fără greş. Desigur, puțini oameni îndrăznesc să-l vorbească unui Faraon. Tu o faci. De fapt, tocmai m-am hotărât să-ți spun adevărul. Până în seara asta, eram pregătit să-l aleg pe Nes-Amon ca viitorul Meu Vizir. El este, într-adevăr, un om capabil. Există însă în inima fiecărui slujitor un ungher unde încrederea nu poate fi verificată. Am să-ți mărturisesc că atunci când Khem-Usha Îmi şoptea la ureche, el nu-Mi vorbea despre vremea când am copilărit împreună – departe de aşa ceva!

mai degrabă, el spunea că primise o informație cum că Nes-Amon era pe punctul de a porni cu trupe împotriva Palatului. Influența lui Nes-Amon este uriaşă în rândul conducătorilor Mei de care de luptă."

„Când urma să aibă loc asta, după spusele lui Khem-Usha?"

„Mi-a spus că, după toate probabilitățile, atacul va avea loc în noaptea asta. Am râs. «Nu te prea pricepi la chestiunile militare, i-am spus. Nici unei armate nu-i place să facă manevre sub luna plină, iar dacă mai e şi Noaptea Porcului – totul e pierdut.» L-am convins. I-am spus: «Chiar dacă Palatul Meu ar fi deschis pentru tine, Khem-Usha, tu tot nu ai îndrăzni să-l cucereşti. Nu în noaptea asta. Crede-Mă. Nes-Amon nu se simte mai încrezător decât tine.» Khem-Usha, cred, a fost de acord cu mine. Cu siguranță nu s-a mai agitat în privința lui Nes-Amon, şi atunci a început să Mă muştruluiască în legătură cu îndatoririle sale excesive – o fi încercat să Mă înspăimânte demonstrându-Mi cât de multă influență avea asupra celor Două-Țări. Totuşi nu ştiu cum de a îndrăznit să-Mi vorbească în felul acela, la sfârşit. Îşi asuma un risc teribil. El înțelegea cât de nefericit eram deja din cauza situației. De ce să-şi pună de două ori în pericol poziția insultându-Mă?"

„Khem-Usha, îmi vine să cred, vrea ca Tu să-l destitui, a spus străbunicul meu. Mulți îi sunt

loiali acum, dar nu atât de devotați încât să îndrăznească să se ridice împotriva Ta. Tu eşti Faraonul. Dacă, însă, îi iei puterile, atunci aceia care-l slujesc îndeaproape sunt şi ei pierduți. Prin urmare, ei trebuie să-l urmeze."

„Ce Mă sfătuieşti să fac?"

„Eu l-aş încuraja pe Nes-Amon să creadă că el îi va lua negreşit locul lui Khem-Usha şi l-aş convinge pe Khem-Usha că îl vei face curând Vizir cu rang deplin. La momentul potrivit, numeşte un Vizir peste capul lor. Lasă-i Teba şi Egiptul de Sus lui Khem-Usha, iar Memphisul şi Egiptul de Jos lui Nes-Amon. Ei pot fi numiți fiecare Vizir-pe-lângă-Marele-Vizir."

„Marele Vizir ai fi tu?"

„M-aş folosi de toată iscusința mea în acest post."

„Trebuie să te cred. Ptah-nem-hotep a tuşit, jalnic ca deznădejdea însăşi. Nu ştiu ce să fac, a spus El. Duşmanii tăi nu-ți vor recunoaşte niciodată nicio calitate mai nobilă decât căcatul de liliac."

„Ăsta e lucrul de care mă tem cel mai puțin, a spus Menenhetet. Un om cu o reputație îngrozitoare căruia tocmai i s-au dat nişte puteri de temut e tratat cu mare respect. Cu toții speră că el nu se va purta ca un tiran."

„Atunci, de ce anume ți-e teamă?"

„Că Tu vei pierde totul în noaptea asta. Eu aş porunci gărzilor să întărească paza pe ziduri."

„Nu am încredere în ofițerii Mei. Jumătate din ei care nu sunt apropiați de Nes-Amon e posibil să-i fie loiali lui Khem-Usha. Ptah-nem-hotep i-a zâmbit blând lui Menenhetet: Situația Mea se prezintă în felul următor: îl detest pe Khem-Usha, nu mai am încredere în Nes-Amon, iar pe tine nu te cunosc deloc. Totuşi în clipa asta sunt mulțumit. Credința Mea este că Faraonul, dacă e îndeajuns de înțelept să se gândească numai la faptul că ceea ce se află înaintea Sa, fie că este Cârja Sa, fie Biciul Său, sau nimic altceva decât floarea din mâna Sa, constituie cea mai mare forță din Două-Țări. Nicio armată nu poate porni împotriva Lui dacă gândurile Lui nu au nicio teamă. Crezi asta?”

„Nu ştiu.”

„Am să-ți explic. Eu nu dispun de înțelepciunea de care e nevoie. Dar ceva mă atrage la tine. Dacă eşti destul de înțelept ca să nu Mă dezamăgeşti şi dacă Îmi spui tot ceea ce doresc să cunosc, atunci negreşit Îmi voi spori puterea şi înțelepciunea. Desigur, Îmi vine greu să nu presupun că Mă vei dezamăgi.”

„Sunt nopți, a spus Menenhetet, când aş căuta să-L dezamăgesc pe Stăpânul Osiris Însuşi.”

Ptah-nem-hotep a râs înveselit de-a binelea.

„Vreau să-Mi povesteşti, a spus El, despre strămoşul Meu, Ramses al Doilea. El este Cel de a cărui putere voi avea nevoie în ceasurile şi în anii ce vor veni. Vreau să ştiu ce anume s-a întâmplat

în timpul Bătăliei de la Kadesh şi tot ce a urmat.”

„Ca să-Ți povestesc, mi-ar lua toate clipele care au mai rămas din noaptea asta.”

„Eu stau treaz până dimineața.” Şovăia. „Ai să vorbeşti despre Bătălia de la Kadesh?”

„Dacă mă gândesc bine, vreau să fiu Vizirul Tău.”

„După ce am să te ascult, probabil că nu voi mai avea de ales.”

Străbunicul meu a râs.

„Când am să-Ți spun povestea mea cu adevărat, vei auzi atât de multe lucruri, încât nu vei mai avea nevoie de mine. Vei fi un Faraon mai mare decât alții şi Maestru al Secretelor. Cine, în afară de mine, L-a mai cunoscut pe Marele Faraon Ramses al Doilea?”

„Mă faci să-ți port recunoştință înainte de a începe.”

Pe fața străbunicului s-a aşternut un zâmbet care i-a dezvăluit puterea chipului, precum şi tinerețea celor şaizeci de ani din a patra sa viață.

„Povestea primei mele vieți ne va lua cu siguranță toată noaptea. E ceva cu mult mai sigur decât faptul că voi fi Vizir. Dar dacă asta este – aşa cum simt cu fiecare răsuflare –, dacă este noaptea în care multor lucruri li se va da de capăt şi multe sunt pe cale să se schimbe, atunci hai să ne întoarcem în curte. Am să-Ți depăn o poveste cu mult mai bună decât a depănat vreodată un tată fiului său, însă mi-ar plăcea s-o spun la lumina

licuricilor. Tu i-ai văzut cu adevărat. Ei ne duc cu gândul la focurile din tabăra militară după ce forfota zilei s-a potolit. Şi mi-ar plăcea să asculte şi nepoata mea. Şi strănepotul meu. Ei îmi sunt acum fiinţele cele mai apropiate prin legătura de carne din toate cele patru vieţi ale mele."

IV
Cartea Conducătorului de Car de Luptă

Unu

Mama l-a întâmpinat pe Ptah-nem-hotep cu o asemenea uşurare, încât ai fi zis că acesta tocmai scăpase cu viaţă din mijlocul şerpilor mării. Chiar a bătut bucuroasă din palme când i s-a spus că străbunicul meu acceptase să povestească despre faptele sale de vitejie în slujba lui Ramses al Doilea, deşi nu cred că ea ar fi încuviinţat asta dacă ar fi ştiut cât timp avea să dureze relatarea. Dar pentru că nu ştia, s-a aşezat pe sofa şi, ca o fetiţă, şi-a rezemat bărbia în palmă.

— Am să-Ţi spun povestea, a început străbunicul, ca şi cum nu ne-am cunoaşte şi n-am fi discutat despre o mulţime de treburi în seara asta. În felul ăsta, ceea ce am să spun va avea simplitatea gândurilor mele din prima mea viaţă şi astfel vom reuşi să privim cu aceiaşi ochi toate întâmplările prin care am trecut eu.

— Asta ar fi totuna cu a ne împărtăşi din însăşi

înțelepciunea ta, a replicat Ptah-nem-hotep.

— Înțelepciunea în viața aceea însemna mai mult tărie, a început străbunicul meu. Mă trăgeam dintr-o familie de oameni foarte săraci şi totuşi am ajuns Mai-Marele Conducătorilor de Care de Luptă ai lui Ramses al Doilea şi am trăit în preajma Lui în ceasurile cele mai cumplite de la Kadesh.

S-a oprit şi a privit în jur. Ca şi cum dificultatea de a o porni la drum într-o poveste atât de lungă l-ar fi apăsat asemenea unui bolovan pe care nu era încă pregătit să-l ducă, el s-a simțit îndemnat să spună:

— Cu adevărat, acele fapte de arme sunt însemnate pe zidurile templului din Abu-Simbel, pe cele ale Ramesseumului din Teba, precum şi la Karnak. De asemenea, la Abydos, cu toate că nu tot ce scrie acolo este întocmai, şi cu siguranță nu felul cum e reprodus numele meu. Ramses al Doilea avea un glas care îți reverbera în urechi şi de aceea scribii Săi mi-au cioplit numele în piatră ca Menni, şi nu Meni.

— Da, a spus Ptah-nem-hotep, eu am fost şi am văzut zidul de la Abu-Simbel, unde se relatează cum Faraonul a fost despărțit de trupele Sale de către hitiți. Acolo se spune că tu ai fost cuprins de groază. Dacă Îmi închid ochii, văd şi acum inscripția. Lumina cade limpede peste ea şi umbrele sunt groase. Tu ai spus: „Să ne salvăm viața”. Apoi, dedesubt, scrie că Ramses Mi-Amon a

răspuns: „Nu-ți pierde curajul, Menni, îmbărbătează-ți inima. Mă voi năpusti asupra lor precum şoimul asupra prăzii. Îi voi culca în țărână”. Era după-amiaza târziu când am citit acele cuvinte, aşa că încă văd umbrele din adânciturile literelor.

— Chiar acelea sunt cuvintele scrise, a spus Menenhetet.

— Erai într-adevăr speriat? l-a întrebat Ptah-nem-hotep. Văzând că străbunicul meu nu răspunde imediat, El l-a mai întrebat: E adevărat că Al Doilea ți-a răspuns chiar cu acele cuvinte cutezătoare?

— Eram speriat, a grăit Menenhetet, dar aş spune şi că a fost un moment când Ramses Mi-Amon a cunoscut frica. Totuşi El a fost Cel dintâi Care şi-a dovedit vitejia. Asta m-a ajutat şi pe mine să mă port vitejeşte.

— Ai fost mai viteaz decât se pomeneşte, spui tu. Iar El a fost mai puțin viteaz. Oare aşa să fi stat lucrurile?

— N-aş spune în niciun caz că El nu a fost viteaz. Al Doilea a fost bărbatul cel mai viteaz pe care l-am văzut vreodată. Totuşi povestea nu este aşa cum e ea relatată pe zidul templului. A existat un moment în care El a cunoscut frica.

— Povesteşte-ne.

— Nu, Mărite Două-Case. Nu încă. Povestea mea trebuie să fie lungă precum lungimea şarpelui. Dacă eu îi arăt capul, Tu nu vei cunoaşte nimic

despre trup. Doar surâsul şarpelui. Pentru moment, am să spun că amândoi am cunoscut clipe de groază. Ei bine, chiar şi leul Faraonului a ştiut ce e frica.

— Prin urmare, leul a existat cu adevărat, a spus Ptah-nem-hotep. Chiar a avut acea fiară domesticită care e reprodusă pe unele ziduri?

— Da, leul a luptat de partea lui Ramses al Doilea. Şi încă straşnic. Străbunicul a ridicat din umeri. Dar dacă vrei să afli adevărul despre tot ce mi s-a întâmplat mie, Îți spun încă o dată că trebuie să istorisesc povestea cu acea iscusință cu care aş fi putut spune adevărul în prima mea viață.

— Ei bine, cât de pe îndelete doreşti tu, a spus Faraonul şi Şi-a coborât mâna într-un gest plin de grație.

Aşadar, străbunicul meu era gata să înceapă, şi dacă noi doream să înțelegem ce anume voia el să spună prin aceea că avea să ne istorisească povestea pe îndelete, eu mi-am dat seama că tăcerea constituia o parte importantă din ceea ce avea să ne ofere. El nu a vorbit o bună bucată de timp, a început o dată, apoi s-a oprit, iar în acel răstimp a scos un oftat. În cele din urmă, a spus:

— Înainte să încep, trebuie să mă întorc la ceea ce exista deja, întocmai aşa cum o călătorie începe cu pregătirile făcute cu o seară înainte. Aşa că v-aş povesti despre copilăria mea din viața pe care am cunoscut-o mai întâi, doar că eu nu pot spune că

am avut copilărie; nu am avut aşa ceva, cel puțin nu una care să semene cu a acestui băiețel frumos, strănepotul meu pe care îl aveți aici, în fața ochilor, pe jumătate adormit. Copilăria lui e plină de minunății, dar, asemenea multora dintre cei din care mă trag, la vârsta lui eu nu mă deosebeam, ca gândire, de un animal oarecare, decât poate prin gândul care îmi îngăduia să-mi dau seama că nu eram, şi că nu aveam să fiu niciodată, la fel ca toți ceilalți. Lucrul acesta îl ştiam dinainte să mă nasc. Pentru că, în noaptea când am fost conceput, mama mea l-a văzut pe Amon.

— Numai mama unui bărbat care va fi în cele din urmă Faraon Îl poate vedea pe Amon într-o astfel de noapte, a spus Ptah-nem-hotep. Se pare că suntem frați. Mama mea L-a văzut şi ea pe Amon.

Menenhetet a şovăit acum, înainte de a spune:

— Eu relatez ceea ce mi-a spus mama, şi atâta tot. Părinții mei erau oameni nevoiaşi, dintr-un sat cum nu se poate mai sărac, şi în noaptea în care s-a întâmplat, tata şi cu mama stăteau întinşi unul lângă altul pe culcuşul lor de paie. O lumină aurie a strălucit în întunericul colibei lor şi aerul mirosea mai dulce decât toate parfumurile din Casa Celor Tăinuite. Amon i-a şoptit mamei mele că ea avea să nască un fiu care avea să conducă lumea. Menenhetet a oftat. După cum vezi, nu am ajuns până acolo.

— Tu crezi povestea ei? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Dacă ai fi cunoscut-o pe mama mea, i-ai fi crezut povestea. A trăit toată viața cu mâinile în țărână. Habar n-avea de niciun fel de poveşti. Mi-a povestit o singură dată şi a fost de ajuns. Când m-am făcut băiat mare, noi nu vorbeam decât dacă aveam ceva de spus. Prin urmare, nu mai uitai niciodată ceea ce ți s-a povestit cândva. Minţile noastre erau ca o piatră pe care era scrijelit fiecare cuvânt.

— Grație acestei unice observații, a spus Ptah-nem-hotep, îi înțeleg mai bine pe țăranii Mei. Aşadar, îți înțeleg dorința de a relata povestea cu chibzuială. Aş spune chiar că sunt pregătit să ascult cu aceeaşi răbdare cu care aş putea urmări fluviul în curgerea sa.

— Urechea Ta, a spus Menenhetet, a ghicit vorbele pe care urma să le spun. Fiindcă doresc să vorbesc despre Nil. El s-a aflat mereu în gândurile mele şi m-a străbătut cu fiecare răsuflare. Eu m-am născut, pot spune, când revărsările erau în toi, iar sfârşitul primei mele vieți a fost să se petreacă într-o noapte în care apele fluviului au dat înapoi după ce atinseseră cea mai mare înălțime. Ultimul sunet pe care l-am auzit a fost cel al apei.

Menenhetet respira sacadat, ca şi cum acea amintire era încă vie în inima sa.

— Numai că aceia care locuiesc în marile oraşe

au uitat cele două extreme, seceta şi inundațiile. Aici, în Memphis, noi simțim o oarecare zăpuşeală înainte ca apele fluviului să înceapă să crească, însă starea neplăcută e neînsemnată. Parcurile noastre aristocratice sunt udate pe parcursul întregului an şi ne înconjoară cu verdeața lor. Dar în ținutul din care vin eu, aflat cam la jumătatea drumului dintre Memphis şi Teba, deşertul e ca… A făcut o pauză. Nici-un-sălaş-nu-te-pune-la-adăpost-de-el.

Am observat că glasul străbunicului meu, care renunțase vădit la obişnuitul său ton zeflemitor, acum se schimbase şi mai mult, devenind cu desăvârşire solemn. Dar nici-un-sălaş-nu-te-pune-la-adăpost-de-el era o expresie folosită de lucrătorii ogoarelor atunci când nu îndrăzneau să vorbească de-a dreptul despre un duh de care întâmplător ştiam, pentru că mama îmi povestise despre el doar cu două zile mai înainte, râzând cu mare poftă de spaimele unor oameni de la țară.

Atunci am băgat de seamă şi că străbunicul, după această schimbare a purtării sale, apărea acum mult mai puțin ca un stăpân în ochii noştri şi mai mult ca un bărbat căruia poporul îi arăta cinstire, chiar ca un primar de cătun de felul celor disprețuiți de el, şi am remarcat că el folosea doar cuvinte pe potriva unui om simplu.

— Înainte de a povesti, a spus el, despre cariera mea militară care a început la vârsta de

cincisprezece ani, când am fost smuls din satul meu aşa cum ai smulge o buruiană de pe malul fluviului, trebuie să Te informez mai întâi despre felul cum trăiam noi şi despre ceea ce cunoşteam noi despre fluviu, despre creşterea şi descreşterea apelor lui. Asta era tot ce ştiam, şi era toată viața noastră. Eu am crescut după legile lui. Aici, în marile oraşe, noi ne dăm cu părerea dacă revărsarea va fi îndestulătoare pentru culturi şi ne ținem marile noastre sărbători închinate creşterii apelor fluviului, îl proslăvim, credem că îl cunoaştem, dar asta e cu totul altceva decât să te naşti în murmurul lui sau să-ți fie teamă de el atunci când se umflă. Prin urmare, hai să încerc să-Ți povestesc, şi am să vorbesc ca şi cum Tu nu l-ai fi văzut niciodată, fiindcă a-i cunoaşte cu adevărat furia e ca şi cum ai dormi cu mâna pe burta unui leu.

Am văzut-o pe mama aruncând o privire scurtă către tatăl meu, parcă spunându-i: „Nădăjduiesc să ştie îndeajuns de bine cum să-L amuze pe Faraonul nostru”.

Ptah-nem-hotep a încuviințat, oricum, din cap.

— Da, hai să auzim despre marele nostru curs de apă în felul acesta. Găsesc că, deoarece vorbeşti despre lucruri care Îmi sunt familiare, ajung să le cunosc din nou şi ele trezesc un interes diferit.

Menenhetet a dat din cap.

— Pe când eram copil, văzduhul din satul meu, atunci când Nilul era scăzut, dogorea ca un foc de

lemne. Trebuie să vă imaginaţi cât de uscat era acel văzduh. Nu cunoaştem nimic asemănător aici sau la Teba, dar la mine la țară, la mijlocul distanței dintre cele două oraşe, câmpurile se uscau iute după strânsul recoltei. Şi aproape imediat pământul îmbătrânea şi începea să se zbârcească. O crăpătură îngustă, care dimineața era prea mică ca să-ți încapă degetul mare de la picior, ajungea, până în seara aceleiaşi zile, îndeajuns de mare ca o vită să-şi rupă glezna în ea. Noi stăteam în colibele noastre şi priveam cum se lărgesc acele crăpături şi, pe măsură ce se lărgeau, crăpăturile înaintau către noi peste câmpuri. Cu fiecare zi, erau tot mai pline de nisip. Deşertul era tot mai aproape de pajiştile noastre pârjolite. Apoi venea şi ziua când nisipul ne împresura din toate părțile şi când frunzele atârnau ca nişte degete moarte în copaci. Cea mai slabă adiere de vânt aşternea un praf fin pe casele şi pe mesele noastre, iar noi îl respiram în culcuşurile noastre de paie în timp ce dormeam. Căutând prin mirişte, vitele noastre umblau cu limbile scoase. Le puteai auzi cum strigă. „Mi-e sete, o, nu mai pot de sete”. Nouă ne era şi mai sete. Munciserăm la şanțuri, chiar şi copiii, încercând să curățăm fundul canalelor înguste înainte de revărsare, reparând stăvilarele, netezindu-le coamele ca să poată trece căruțele noastre, dregând pereții bazinelor, fiecare dintre noi, fără excepție, trudind cât timp apele fluviului

erau scăzute. Iar seara, când ne odihneam, prea osteniți pentru a ne mai juca, puteai merge cu piciorul de la un ostrov de stuf la altul. Dădeai peste tot soiul de rozătoare moarte în mâlul canalelor, iar în susul şi în josul fluviului se auzeau zgomotele aceleiaşi munci, toată suflarea robotind la încărcarea săniilor cu mâl, pe care boii le târau apoi către stăvilare. Acolo îl amestecam cu paie turnându-i în forme şi aşterneam cărămizile astfel obținute pe zăgazuri. Nu vă mai spun ce miasme îngrozitoare pluteau peste tot ținutul atunci! Tot ce se usca purta duhoarea persistentă de piele tăbăcită a bătrânilor. Un iz înțepător însoțeşte această putreziciune, de urină!, care nu mai dispare niciodată. Mirosurile acelea grele ne invadau nările şi vieţuiau sub ochii noştri laolaltă cu praful şi cu arşița. Se spunea că puteai orbi respirând un asemenea miros, şi ştiu că ochii îmi erau roşii şi pleoapele pline de încrețituri. Încă îmi amintesc de oasele unui peşte mare, mort, aflate pe malul apei, lângă o limbă de nisip – în fiecare noapte, crocodilul care trăia în apropiere trebuie să-l fi perpelit cu dogoarea respirației lui, fiindcă peştele era tot mai împuținat zilnic, tot mai împuținată pielea uscată dinspre capul cu pietrele lăptoase ale ochilor, totuşi oasele miroseau atât de tare, încât ai fi jurat că peştele străbătuse tot fundul fluviului de-i ştia atât de bine mirosul. M-am dus acolo zile de-a rândul şi i-am dat târcoale. Putreziciunea din oasele acelui peşte

părea atinsă de un rău mai puternic decât am întâlnit eu vreodată şi mă gândeam că de vină trebuie să fi fost luna şi nămolul din fluviu. Cu fiecare zi, scheletul acela semăna tot mai mult cu o plantă veştejită, până ce oasele înseşi s-au uscat pe la încheieturi şi ultimele rămăşiţe ale peştelui s-au spulberat.

Asta se întâmpla atunci când în văzduh se simţeau deja primele semne de umezeală. Vântul se pornea dinspre Deltă în susul fluviului, trecea de Memphis şi se îndrepta către noi. Verdele puturos al Nilului, care fusese până atunci ca o supă ce se îngroşa pe foc, începea să freamăte, iar noi ziceam că un crocodil lung cât tot fluviul se mişca pe dedesubt. Nu-i puteai vedea pielea, dar suprafaţa apei luneca peste ea. Şi tot ceea ce murise în arşiţa uscată apărea ca o mâzgă deasupra. Dinaintea ochilor noştri, fluviul începea să colcăie de putreziciuni. Schelete de peşti, peşti morţi şi vegetaţie uscată pluteau în sus pe pielea îngroşată a noului Nil verde, iar aerul devenea fierbinte şi umed. Apoi Nilul cel nou năvălea peste bancurile şi limbile de nisip din mijlocul canalului şi fluviul mătura din cale plaurii de trestie. Cerul nostru era plin de păsări, precum un câmp de flori. Ele zburau la vale odată cu umflarea fluviului, părăsind pe rând plaurii de trestie pe măsură ce aceştia erau acoperiţi de ape, lăsându-se peste ostroavele încă neacoperite de acea primă năvală a apei, luând-o apoi de la capăt,

trecând peste capetele noastre într-o vâltoare de aripi mai zgomotoasă decât orice curent, o puzderie de păsări. În fiecare dimineață, nivelul apei creştea față de ziua precedentă, iar oamenii mai vârstnici din sat începeau să facă măsurători cu prăjinile. Cu toate că mereu ajungeau la noi vorbe din susul fluviului cum că apele aveau să fie mai umflate anul ăsta sau mai scăzute, unii dintre bătrâni susțineau sus şi tare că ei puteau prezice creşterea nivelului după culoarea curentului. În timp ce fluviul se umfla, iar suprafața apei se acoperea de o mulțime de valuri veşnic agitate şi se putea auzi vuietul în noapte, de parcă noua năvală de ape nu mai era un singur gâtlej, ci o întreagă oştire, şi când culoarea se schimba din verde în roşul pe care-l vedem în fiecare an la Memphis, noi spuneam că ea se înfierbânta de la flăcările Duadului. Şi curmalele din palmier se înroşeau în timp ce alături curgea apa cea roşie.

Nu mai aveam altă muncă de făcut decât să ne protejăm digurile şi, prin urmare, puteam să şedem pe stăvilare şi să privim cum apa se rotea dedesubt în bulboane atât de supte în adânc, încât îți puteai întinde brațul în vârtej fără să ți-l uzi – aşa spuneam între noi, dar niciodată nu am îndrăznit să întindem acolo un braț, de teamă că gura aceea făcută din cele un milion şi una de guri ale fluviului ar putea să ne soarbă în străfunduri.

Apoi venea săptămâna când fluviul ajungea să se reverse peste malurile cele mai joase,

inundându-ne câmpurile, şi în prima zi pământul scotea un oftat, aşa cum o vacă blândă suspină în fața cuțitului în clipa când e sacrificată. Încă de copil, simțeam cum întinderea din jur se înfiora când apele năvăleau acoperind-o şi închideau afară lumina. Atunci marele nostru fluviu se preschimba în o mie de râulețe, iar câmpurile se transformau în lacuri şi imaşurile în mari lagune. Noaptea, apa roşie pierdea lumina soarelui şi arăta precum Câmpiile Binecuvântate, şi era argintie în lumina lunii. Satele noastre, înşirate atât de aproape unele de altele de-a lungul malului, încât aproape că puteai să nimereşti unul cu o piatră azvârlită din celălalt, erau acum despărțite asemenea unor insule întunecate pe aceste câmpuri de argint, iar digurile ajungeau să fie singurele noastre drumuri. Noi mergeam pe coamele lor înălțate şi admiram bazinele de jos (pe care le numeam odăile noastre – odaia-din-câmpul-de-sus sau odaia-din-valea-mică), fiindcă ştiam cum să profităm de orice scobitură a terenului care semăna cu un lighean şi ridicam în jurul ei un dig, lăsând în el deschideri pentru inundație, pe care mai apoi le închideam când bazinele se umpleau. Şobolanii mişunau pe diguri pe lângă noi în timp ce rațele se zbenguiau prin bălți. Mai la distanță de şuvoaiele de apă, în câmpurile aflate mai înspre deşert, scorpionii căutau pământ uscat şi iepuri se vedeau fugind, dar şi râşi şi lupi – în anumiți ani,

i-am văzut laolaltă –, refugiindu-se de pe malurile fluviului, din calea revărsărilor. În fiecare an, şerpii ne pătrundeau în case şi nu existau colibe în care apa să nu mustească prin pământul de pe jos, în timp ce măgarii şi vitele noastre se auzeau toată noaptea mâncând din nutreţul pe care îl stivuiserăm de-a lungul pereţilor, stârnind prin aceasta tarantulele. Uneori, apa trecea peste digurile mai joase şi atunci ne puteam duce în alte sate numai folosindu-ne de plute din papirus, iar bazinele puteau chiar să ne înghită satele cu totul, în vreme ce cocostârcii se hrăneau cu frenezie pe malurile revărsărilor, pentru că insectele îşi părăseau cuiburile atunci când apele creşteau ameninţător. Mai apoi, venea întotdeauna o dimineaţă plină de zăpuşeală, mai umedă, mai apăsătoare, mai dogoritoare decât toate cele dinainte, când apa din câmpuri se liniştea, îşi trăgea un pic sufletul, lăsa o dungă de mâl, îşi mai trăgea un pic sufletul, dar nu depăşea dunga lăsată, ci doar o atingea, nu o mai atingea la următoarea răsuflare, faţa apei rămânea nemişcată, vântul înceta şi Nilul se oprea din creştere. Aceea era ziua în care puteai auzi cum strigătul nostru se înălţa din noroiul în care ne aflam, de la marginea acelor câmpuri, şi, în dimineţile acelea fierbinţi, lumina se întorcea la noi dinspre dealurile din zare. Apa era la fel de calmă ca somnul lunii când soarele se află sus pe cer.

Menenhetet a scos un oftat.

— Aşa s-a scurs copilăria mea şi nu-mi amintesc altă viaţă decât cea de trudă pe malurile apei, şi nici nu ştiu cât de des m-am gândit la ceea ce îmi povestise mama despre Amon. Nu mă vedeam prea deosebit faţă de ceilalţi băieţi, doar că eram mai puternic, iar asta însemna mult. Îmi amintesc că atunci când, într-o bună zi, câţiva Dregători au venit în satul nostru să ne ia la oaste, mie nu mi-a fost deloc frică. Eu aşteptam o astfel de slujbă şi o doream. Mă săturasem de viaţa aia şi eram pregătit. Fluviul, ţin minte, era în a doua săptămână de descreştere, iar apa de pe ogoarele noastre se preschimbase, sub razele soarelui, într-un lac de aur. Presupun că Dregătorii au socotit că era cea mai potrivită zi pentru a ne surprinde acasă, deoarece, câmpurile fiind inundate, nu era lucru la îndemâna nici unuia dintre noi să fugim pe dealuri. Mie, desigur, nici că-mi păsa. Adevărul este că m-am gândit la Amon în momentul când i-am văzut pe Dregători. Pentru mine, armata era ca braţul drept al Zeului.

Nu ştiam pe-atunci, a spus străbunicul, dar eu aşteptam să-mi încep cariera. I-am râs în faţă primarului, care tremura încadrat de doi vătafi, fiecare din ei purtând un baston greu. Când numele ne era citit, ridicam un braţ şi strigam „Hei!” pentru a arăta că eram prezenţi, dar de două ori nu a răspuns nimeni. Doi băieţi fugiseră. Vătafii, la un semn al Ofiţerului Faraonului, l-au

luat la bătaie pe primar până când acesta a început să se vaite trântit la pământ, şi mulți dintre noi chicoteau. Primarul acela ne pedepsise destul de des, aşa că nu ne deranja să-l vedem cum suferă. Apoi, pe cei optsprezece prezenți, Dregătorii i-au măsurat din priviri, i-au controlat la dinți, le-au pipăit brațele, le-au frământat muşchii coapselor, le-au cântărit în palmă organele genitale şi au ales cincisprezece, pe cei mai puternici. În timp ce mamele noastre ne urmăreau cu privirea şi, mărturisesc, cele mai multe dintre ele plângeau, noi am plecat în marş de-a lungul digului şi ne-am aşezat în bărcile lor şi am vâslit în susul apei către sud tot restul zilei aceleia, până ce am ajuns la un cot al fluviului unde se înălțau un fort impunător şi un hambar. Acolo am fost încuiați laolaltă cu recruții din alte sate, iar seara târziu brutarii din tabără ne-au împărțit pâini rotunde, tari şi negre.

Străbunicul a zâmbit amintindu-şi de acest lucru.

— Eram băiat sărac şi mai mâncasem pâine tare, dar pâinea aia era mai veche decât morții.

Gura i s-a mişcat de parcă ar fi mestecat din nou dărabul.

— În fort, a spus Menenhetet, au venit şi alți recruți şi am fost instruiți să mărşăluim, să ne luptăm corp la corp şi să ne folosim de spade. Bunule şi Mărite Zeu, eu loveam cel mai puternic de deasupra capului şi am făcut fărâme cinci

scuturi la acele instrucții. Ne-au învățat multe despre arta folosirii scutului, fiindcă pe atunci aveam unele mari, mai mari decât cele pe care le folosim astăzi, cele de atunci putând acoperi un bărbat de la ochi şi până la genunchi. Cu toate acestea, halal protecție! Căci, spre deosebire de scuturile Tale mici, cu multe plăci de metal, ale noastre, din cauza ramei lor masive din lemn şi a pielii, erau atât de grele, încât aveau un singur disc de metal, nu mai mare decât fața noastră, poziționat astfel încât să protejeze brațul acolo unde acesta ținea scutul.

Unul câte unul, ieşeam să înfruntăm un arcaş şi, de la o distanță de cincizeci de paşi mari, el lansa o săgeată în direcția noastră, iar noi eram obligați, pentru că el țintea foarte bine, s-o primim pe placa de metal astfel încât să ricoşeze din scut. Eram instruiți să facem asta stând cu piepturile întoarse într-o parte, pentru ca, în cazul când săgeata ar fi străpuns pielea scutului, să mai avem şansa să nu ne nimerească trupul. Şi, bineînțeles, pielea era destul de tare pentru ca unele săgeți să nu o poată străpunge. Însă era doar un joc – să ții scutul acela şi să blochezi ceea ce nu puteai evita. La încheierea perioadei de instrucție, cincizeci dintre noi am înfruntat o sută de arcaşi şi ni s-a ordonat să înaintăm către arcurile lor. Eu am cam avut de furcă în dimineața aceea, Te asigur. Era lucru ştiut de toți că dobândisem o mare iscusință în mânuirea scutului, aşa că mulți arcaşi şi-au

făcut o plăcere din a mă lua ca țintă.

— Au fost cumva şi pierderi omeneşti la acea instrucție? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— S-a lăsat cu o mulțime de zgârieturi şi câteva răni, iar doi oameni au murit, dar am câştigat dibăcie la evitarea săgeților şi exercițiul ne-a fost de folos, făcând din noi adevărați soldați. În afară de asta, noi purtam tunici căptuşite îndeajuns de groase pentru a opri o mare parte dintre săgeți, deşi nu la fel de groase ca acelea din ziua de azi. Instrucția era mai dură pe atunci, pentru că ni se spunea tot timpul să ne pregătim pentru țările spre care vom porni curând să le cucerim, şi eram atât de ignoranți, încât nu ştiam că era vorba de țări pe care le cuceriserăm deja de o sută de ani şi care acum se răsculaseră. Bună instrucție, totuşi. Noi făceam parte din infanterie şi armele noastre erau pumnalul şi lancea, însă am fost instruiți de asemenea cum să mânuim arcul şi spada. Deoarece mă dovedeam cel mai bun la toate probele, mai ales la lupta corp la corp, la lupta cu pumnalul, cu spada, cu scutul şi cu arcul, mi s-a dat voie să particip la un joc special care urmărea să aleagă un om din rândurile noastre pentru a face din el conducător de car de luptă. Pe vremea aceea, numai fiii de nobili puteau servi într-un asemenea post.

— Carele noastre erau cumva cu mult diferite pe atunci? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Erau frumoase, aşa cum sunt şi acum. Spre

deosebire de scuturile noastre, carele de azi nu se deosebesc de cele pe care le-am cunoscut eu nici măcar printr-o curbură a lemnului, dar la vremea aceea nu erau încă o prezență obişnuită. Cel mai bătrân om din satul meu ne povestea despre cel mai bătrân om pe care-l cunoscuse pe când era copil şi care îşi amintea de primul cal pe care-l văzuse, fiindcă asta se întâmpla pe vremea când începuse să se aducă în Egipt cai din țările dinspre Răsărit. Ei bine, calul îl îngrozise! Dar, pe atunci, cine nu ar fi fost înspăimântat de animalele alea ciudate? Ele ascultau numai de glasurile Zeilor străini şi vorbeau prin fornăituri zgomotoase sau printr-un hohot prelung ca al vântului în nechezaturile lor. Bătrânul acela din satul meu spunea că a te apropia de un car de luptă cu cei doi cai ai săi însemna să te apropii cel mai mult cu putință de Faraon. În ochii noştri, conducătorii de care de luptă erau soldați trimişi din partea Faraonului! Nu ne-ar fi mirat dacă ar fi fost înveşmântați în aur. Fiindcă atunci când se urcau înapoia acelor Zei cu patru picioare şi o porneau în galop, noi Le arătam mai mult respect decât căpitanului unei barje impunătoare coborând pe Nil. Înțelegi, prin urmare, cât de rară era încă posibilitatea ca un soldat de rând să-şi demonstreze iscusința în anii când îmi făceam eu instrucția, şi poate ai aflat cât de mult visam eu să devin conducător de car. Pentru a hotărî care dintre noi, soldații de rând, urma să fie ales, s-a

organizat o cursă, şi a fost cea mai mare întrecere pe care am văzut-o vreodată. Pentru că ni s-a spus că acela care va câştiga va conduce imediat un car, asemenea unui nobil. Noi eram neştiutori şi nu puteam să mânăm caii, drept care am fost puşi să ridicăm fiecare un car deasupra capului şi să urcăm în goană povârnişul unui deal, coborând apoi pe partea cealaltă, cărând carul cu noi, cu roți şi cu toate cele. Carele erau la fel de uşoare atunci ca şi în ziua de azi, nu mai grele decât trupul unui băiat de zece ani, însă nu era uşor să urci în fugă dealul acela mare cu vehiculul pe umăr şi apoi să cobori pe partea cealaltă fără o zgârietură. Nici nu îndrăzneai să te gândeşti că ai putea să cazi. Puteai să fii sigur că, dacă rupeai ceva, îți rupeau şi ei ție spinarea cu bâtele.

Am pornit-o la trap. Cei mai nătângi dintre noi căutau să alerge la fel de iute ca un cal şi s-au prăbuşit curând, după primii paşi de urcuş, eu însă am pornit ca şi când aş fi fost fiul lui Amon şi am putut să-mi recapăt forțele cu fiecare respirație. Mergeam înainte ca şi cum Nut îmi hrănea nasul, iar Geb picioarele, în timp ce Maat se îngrijea de greața din stomacul meu, îndemnându-mă să nu merg mai repede până ce nu aveam să găsesc un echilibru între efortul suprem al trupului meu şi demonii din plămânii mei. Totuşi pământul devenise vinețiu, iar cerul era la fel de portocaliu ca soarele şi uneori devenea negru pentru mine. Apoi şi nisipul deşertului s-a

făcut negru, iar cerul, alb. Pietroaiele de pe deal, în timp ce urcam, pas după pas, nu mai erau pietroaie în ochii mei, ci nişte dulăi fioroşi cu colții rânjiți, iar alți bolovani erau nişte fiare mari cât porcii mistreți – o stâncă mare mi se năzărea a fi un hipopotam – şi mi-am văzut inima în fața ochilor în timp ce treceam peste culme, şi am crezut că o să mor, dar am trecut de culme şi încă mă aflam înaintea celorlalți. Pe când coboram la vale, un alt soldat era cât pe ce să mă depăşească fiindcă avea picioare lungi şi înainta cu salturi mari şi se apropia, şi simțeam cum mă scaldă o sudoare rece. Tremuram în toiul zăpuşelii, iar carul mă apăsa pe umeri greu ca un leu. Jur că îi simțeam ghearele înfipte în spinarea mea. Am început să-mi recapăt vlaga, totuşi, şi odată cu ea şi răsuflarea, şi chiar am văzut cerul şi pământul aşa cum trebuiau să fie, dar lancea îmi rămânea înfiptă în piept şi coroana de durere îmi încingea capul. Ştiam că nu-l puteam ține pe celălalt la distanță decât dacă îl păcăleam. Era înalt şi subțire şi clădit pentru astfel de curse, dar eu ştiam că era vanitos, aşa că mi-am adunat ultimele puteri ale picioarelor mele şi am zburat la vale prin câteva sărituri înnădite dintr-una în alta, peste vreo zece bolovani aşezați în şir. El se afla chiar în spatele meu şi curând avea să mă întreacă, fiindcă nu-mi mai rămânea nimic altceva după acele zece sărituri, dar el n-a suportat îndrăzneala săriturilor mele lungi, trebuia să

dovedească o cutezanță mai mare decât a mea, aşa că, încercând să fie mai dihai decât mine, a căzut şi a făcut țăndări carul. Am coborât ultima clină a dealului singur.

Aşa am devenit eu conducător de car şi am plecat la Şcoala Regală de Conducători de Care de Luptă a Regelui Tutmes al Treilea, şi fii sigur că am ajuns cel mai bun. Cu toate că nu atât de curând. În primul rând, a trebuit să învăț cum se îngrijeşte un cal, cum să le vorbeşti cailor şi cum să-i cureți, fiind ei nişte făpturi misterioase. Cea mai mare parte a timpului, nu am ştiut dacă erau animale ale Zeilor, am ştiut doar că nu mă plăceau. Se cabrau când mă apropiam. Nu le puteam înțelege inteligența, nici nu puteam spune dacă erau tâmpiți. Văzând cât de delicate le erau picioarele în partea de jos, mi-am putut da seama că animalele acestea aveau un oarecare rafinament, iar lumina din ochii lor m-a făcut să cred că mintea lor trebuie că se mişca iute ca săgeata. Grație liniei prelungi a botului lor, am presupus că îşi dobândeau cunoaşterea a ceea ce urmau să facă din ceea ce adulmecau dincolo de dealul din față. Totuşi, judecând după dinți, erau cam nătângi şi încăpățânați. Aşadar, eu nu i-am înțeles. Dar eu nu eram decât un băiat de la țară. Deşi nu ştiam asta, eu însumi mă asemuiam cu un cal. Nu gândeam şi cu greu dădeam ascultare unor comenzi străine.

Învățând cum să mân calul folosindu-mă de

frâie şi cum să-l întorc lin, am ajuns în propria mea viață la o cotitură mai mare decât întrecerea cu carul în spate, a spus străbunicul meu. Căci, cu cât încercam mai mult să-mi înving teribila stângăcie în privința cailor, cu atât deveneam mai mult ținta batjocurii. Fiii de nobili, printre care trăiam acum, se născuseră plini de grație, socoteam eu, şi cred asta şi acum, după cum o dovedesc frumoasele calități ale iubitului meu strănepot, Menenhetet al Doilea – şi a spus asta dând uşor din cap în direcția mea –, dar lucrul ăsta nu a făcut decât să-mi întărească hotărârea de a învăța. Mi-a venit în minte o zicală pe care o auzeam pe când lucram la câmp – o să-Ți sune cam necioplită, dar e o vorbă pe care o poți auzi la orice gospodărie. „Să cunoşti mirosul animalului tău", spunem noi. Doar atunci, muncind la grajduri, am înțeles eu ce teamă respectuoasă resimțeam în prezența mirosului specific al cailor. Grajdul lor mirosea altcumva şi mai frumos decât ogoarele şi acareturile din jurul gospodăriei noastre. Părea aproape un miros binecuvântat pentru mine, plin de mireasma soarelui dintr-un lan de grâu. Cu toate astea, parte din frica mea de cai provenea din credința mea că, dintre toate animalele, ei se asemuiau cel mai mult Zeilor.

Animalul pe care-l țesălam la grajduri era un armăsar, unul deosebit de greu de stăpânit. Totuşi mireasma pielii lui pe degetul meu era dulce şi atrăgătoare, ca mirosul primei fete de la țară cu

care am făcut dragoste. Mirosul ei era mai apropiat de acela al pământului decât de cel al fluviului şi, mai mult decât orice, ea mirosea a lan de grâu şi a propria ei sudoare, pătrunzătoare precum cea a unui cal, astfel că mi-a trecut prin minte, cu mirosul acela pe mâini, că bidiviii nu erau Zei, ci mai degrabă ar putea fi asemuiți cu unii bărbați sau cu unele femei care au murit şi care se întorc la noi în chip de cai. După câte ştiu eu, nimănui nu i-a mai trecut niciodată prin minte aşa ceva, şi sunt sigur că era o blasfemie. Totuşi, întărit de mirosul acelui suflet de armăsar în timp ce îl simțeam limpede în nări, adulmecând prin tot talmeş-balmeşul de grăunțe şi paie, mă simțeam aproape de cineva care locuia în calul meu, oricine va fi fost, care se putea să semene puțin cu fata cu care făcusem dragoste. În dimineața aceea, am început să-mi schimb felul în care îi vorbeam calului. Nu mai încercam să îmblânzesc animalul, nici să mă rog Zeului din el, iar asta m-a scutit de multe necazuri. Căci, mă întrebam, cum putea cineva să adreseze rugăciuni unui Zeu ciudat? Pe de altă parte, nu am mai încercat să lovesc calul acela ca pe un animal. Nu atât de des. Nu, acum mă gândeam mai degrabă la omul care se afla în animal şi am înțeles că armăsarul acela era invidios pe mine. Vorbeam şi mergeam pe două picioare, aşa cum făcea şi el odinioară – astfel am putut simți ce însemna pentru un suflet puternic să fie pedepsit. În gândurile mele, am început să-i

spun: „Vrei să fii iarăşi om? Caută să mă asculți. Pot să-ți fiu prieten”. Şi ştii ceva? Animalul mi-a auzit gândurile. Mi-am putut da seama după cât de uşor îl stăpâneam acum.

Trebuie să spun că, la începutul instrucției noastre, noi nu foloseam care cu doi bidivii, ci nişte care mici, potrivite pentru un cal, cu două roți groase din lemn care scoteau un huruit îngrozitor. Zgomotul era crâncen la urechi, iar hurducăturile carului erau ucigătoare pentru şira spinării. Numai un țăran puternic ca mine putea să reziste la zdruncinăturile pe care le-am îndurat învățând să mân un cal cum se cuvine. Ceilalți elevi trecuseră la carele adevărate cu mult înainte ca eu să scap de carul meu de instrucție. Totuşi, în ultima săptămână, l-am uimit pe instructorul meu militar. Învățasem să fac tot felul de şmecherii cu carul acela greoi şi reuşisem chiar să-mi conving armăsarul să dea înapoi cu spatele. Aşa că m-au avansat la carul cu doi cai. Imediat, necazurile mele au reînceput. A trebuit să învăț că acum nu mai eram ca un prieten sau un frate sau chiar ca un om care îi spunea altui om cum să trăiască, ci mai mult ca un tată care trebuie să învețe două făpturi să acționeze ca frate şi soră.

Străbunicul s-a oprit pentru o clipă din vorbit ca să-şi dreagă glasul, în felul cum o fac oamenii de rând când au răguşit.

— Nu poți să faci un scaun fără a avea un ferăstrău pentru a tăia lemnul, ai nevoie de o

unealtă, iar eu o aveam acum. Locuiam cu acei cai şi le vorbeam cu glas tare şi uneori în gând, şi i-am învățat cum să se mişte la unison.

A venit şi ziua când am putut să-mi strunesc carul atât de bine, că luam viraje pe care alții le găseau dificil de urmat, şi acum nu mai era nevoie să le vorbesc cailor. Gândurile mele îşi făceau loc în frâie. A sosit chiar momentul când mi-am petrecut frâiele peste mijloc şi am arătat trupei că se putea conduce fără mâini. Pentru a demonstra valoarea acestei arte, am galopat de jur-împrejurul câmpului de instrucție cu un arc în mână şi lansând săgeți în baloturi de paie. Un nou exercițiu a intrat în uz. Curând, toți fiii de nobili, camarazii mei conducători de care de luptă, încercau să mâne cu hățurile petrecute peste mijloc, doar că ei nu au învățat atât de repede ca mine, iar accidentele erau numeroase. Ei nu locuiau în mintea calului aşa cum o făceam eu.

În felul ăsta mi-am deprins eu arta, iar în practicarea ei am încetat curând să mă mai gândesc la cai ca fiind bărbați sau femei. În cele din urmă, într-adevăr, mă gândeam mai mult la frâiele mele decât la orice altceva. Caii puteau fi schimbați, frâiele însă erau ale mele şi trebuia să le tratez cum se cuvine. Până la urmă, am căutat rugăciunile potrivite pe care să le spun când ungeam frâiele cu ulei. Şalele mele au devenit atât de înțelepte, încât nu trebuia decât să las uşor hățurile pe spinarea calului şi animalul îmi dădea

ascultare.

Străbunicul meu şi-a ridicat acum ochii spre noi, şi poate că de vină era geana de lumină din cuştile licuricilor, dar chipul lui arăta la fel de tânăr precum îi fusese puterea pe care trebuie s-o fi simțit în tinerețea sa, ori cel puțin în prima dintre cele patru vieți ale sale, când a fost Conducător de Car Regal. Apoi a zâmbit şi m-am gândit pentru prima oară că străbunicul avea un chip frumos. Trăisem numai şase ani, dar era cel mai puternic chip pe care îl văzusem vreodată.

— Putem să trecem acum la Bătălia de la Kadesh? L-a întrebat el pe Faraon.

— Nu, a spus Ptah-nem-hotep pe un ton domol şi plin de încântare, îți mărturisesc că acum vreau să ascult mai multe despre primele tale isprăvi în armată. Totul a mers la fel de bine?

— Mi-a mers prost mai multă vreme decât ai putea crede. Nu ştiam nimic despre invidie. Nu ştiam să-mi țin gura. Aşa că spuneam tuturor celor din trupă cum aveam eu să fiu Mai-Marele Conducătorilor de Care de Luptă ai Maiestății Sale. Nu aflasem încă în ce măsură avansarea în posturi înalte depinde de iscusința în a-ți ascunde iscusința. În felul acesta, superiorii tăi consideră convenabil să te avanseze. Nefiind, după cum spuneam, deloc deprins cu acest soi de înțelepciune, nu pot decât să observ că până şi în seara asta am rămas nepăsător față de ea.

— Iubite Menenhetet, curând vei fi de neînlocuit,

a spus Faraonul.

Străbunicul meu s-a înclinat la această remarcă. Îmi dădeam seama că nu prea avea chef să se oprească.

— În vremea aceea, a spus el, eu visam la mari victorii în țări străine şi nădăjduiam că izbânzile aveau să mi se datoreze şi mie. Fiindcă, dacă un vizitiu putea fi instruit să mâne un vehicul cu frâiele petrecute peste mijloc, atunci el putea de asemenea să țină în mâini un arc, şi fiecare din carele noastre putea să se avânte în bătălie cu doi arcaşi. Aveam să fim astfel de două ori mai puternici decât duşmanii noştri care goneau cu un vizitiu şi un arcaş, sau, ca în cazul hitiților, având în vedere carele lor grele cu trei oameni, un vizitiu, un arcaş şi un luptător cu lance. Cei doi oameni ai noştri puteau fi egali cu cei trei ai lor în privința brațelor înarmate, totuşi carele noastre aveau să fie mai rapide şi puteau să întoarcă într-un cerc mai mic. Nici nu mai puteam să adorm de înflăcărat ce eram de această idee. Curând nu aveam să mai pot dormi de supărare. De îndată ce unii nobili s-au arătat interesați să pună la încercare propunerea mea, Comandantul a declarat că, după părerea sa, doar câțiva dintre cei mai buni vor putea fi vreodată în stare să stăpânească doi cai cu ajutorul frâielor petrecute pe după mijloc. În cele din urmă, mi s-a spus că argumentul meu aducea ofensă lui Amon. Zeul nostru adusese deja victorii Egiptului prin

folosirea unui arcaş şi a unui vizitiu.

Nu prea mă învățasem, totuşi, minte. Încă mă lăudam că aveam să ajung Mai-Marele Conducătorilor de Care şi că aveam să conduc în luptă o mare unitate de care cu doi arcaşi. Pentru făloşenia asta, am fost trimis de-acolo. Un ofițer care mă cam duşmănea şi îmi era mai mare în grad a avut grijă să fiu transferat într-o oază nenorocită din mijlocul deşertului libian de colo – şi străbunicul a arătat cu degetul mare peste umăr în direcția unui ținut aflat departe, dincolo de Piramide –, un teritoriu stăpânit de o plictiseală atât de nesfârşită, încât o minte strălucită ca a Ta, Faraonul meu, nu ar rezista acolo nici măcar o zi. Adevărul este că propria mea minte se simțea ca preschimbată în ulei. Scotea fum în soarele deşertului. În fapt, noi nu aveam nici îndatoriri, nici vin. Aveam douăzeci de soldați sub comanda mea, mercenari posaci, idioți de la țară. Exista bere care, cum ziceam noi, avea gust de cal. Dar nu îmi pot aminti multe lucruri din perioada aceea nefericită. Mi-aduc aminte de o scrisoare pe care am dictat-o ajutându-mă de scribul nostru, un ins mărunțel şi firav ale cărui fese atrăgătoare ajunseseră numai o rană din cauza practicilor oştenilor mei – pot spune că era la fel de disperat ca şi mine să scape din duhoarea acelei oaze. Aşadar, l-am pus să-mi scrie o scrisoare adresată Generalului meu. „Fă ca vorbele să arate frumos, i-am spus, că de nu, nu mai scăpăm de aici, iar

gaura din şezutul tău va fi mai mare decât cea din gură.”

Scribul meu a chicotit la remarca asta. Una peste alta, el nu era chiar atât de nefericit de felul cum era folosit. Dar atunci a văzut privirea din ochii mei. Ea spunea: „Scoate-mă din Teben-Shanash”. Ăsta era numele oazei, şi i se potrivea de minune, un cerc perfect al duhorii. Mirosul ne împresura corturile. N-aveam nici măcar o colibă, fie-mi îngăduit să spun. Nici urmă de paie ca să facem chirpici. Muştele erau de nesuportat. Zăceam ceasuri întregi sub curmali şi priveam în lungul unui drum de nisip ce se pierdea în zare. Nu vedeai nimic altceva decât cerul. M-am îndrăgostit de zborul păsărilor. Asta era tot ce se putea iubi. Hrana era îngrozitoare. Curmale amare, iar sacii noştri de grâu, stând în umezeala oazei, erau plini de paraziți.

— Ce rost are să ne spui toate astea? a întrebat Hathfertiti.

— Existau şi câini. Cred că erau vreo trei sute de câini, şi niciunul nu a scăpat prilejul de a merge cu mine la plimbare. Le puțeau dinții. Şi ai mei la fel. Viermele îmi rodea un dinte putrezit în cap. Acolo, în duhoarea acelei oaze, unde pliscurile şi boturile hoitarilor erau purpurii de sânge şi crăpate de soare, acolo, pe drumurile acelea pline de colb, unde creaturile hidoase se încăierau pentru ultimul vierme din stârvul încins al unui măgar, eu visam la panaşele de pe capetele cailor

ce deschideau o paradă. Vă puteți închipui ce scrisoare am dictat scribului meu. „Duceți-mă la Memphis, ceream eu, să văd oraşul în zori.” Simțeam că mor în Cercul-de-Duhoare. Nu ştiam că aveam o carieră înainte, apoi încă una, mai apoi şi altele. Niciodată de-a lungul vieții mele, chiar dacă ea s-a măsurat prin lungimea a patru vieți, nu m-am simțit atât de descurajat.

Menenhetet s-a oprit şi şi-a trecut un deget peste buze, parcă încercând să reînvie amintirea setei de demult.

— Alcătuind acea scrisoare, a spus Menenhetet, am putut să-mi dau seama de puterea Zeului Thoth şi m-am rugat Lui să-i dăruiască scribului meu cuvintele cele bune şi potrivite, deoarece propria mea putere nu-mi era de folos în această încercare. Pe când scribul se străduia din răsputeri să-mi exprime dorințele într-un limbaj făcut pentru papirus, eu îmi spuneam, tot timpul terorizat, că scrisoarea trebuia să mă elibereze. Nimic nu putea fi mai rău decât încă un an în Teben-Shanash. Totuşi, când am citit scrisoarea, mi s-a făcut ruşine. Aveam să pier sau aveam să îndur, mi-am spus, dar nu aveam să mă văicăresc Generalului, nici să mă milogesc să văd Memphisul în zori. Nu, mi-am zis eu, am să-mi fac cererea cu demnitate. Aşa că am trimis o altă scrisoare, alcătuită cu mai multă stăpânire, şi, spre surprinderea mea, am primit ordinul de a mă întoarce în oraş.

Nu am uitat în veci lecția aceea. Nu trebuie să cedezi niciodată în fața unor dorințe care să-ți aducă ştirbire demnității. Se părea că prilejurile mele norocoase îşi începuseră dănțuirea. Fiindcă, la mai puțin de o jumătate de an după aceea, L-am întâlnit pe mărețul Ramses al Doilea la Memphis. Adevărata mea poveste despre Bătălia de la Kadesh poate să înceapă aici.

Doi

Chiar şi la lumina licuricilor, am putut recunoaşte în ochii Faraonului acea privire plină de aşteptare pe care o ai la urcarea unui povârniş lung, când ne aşteaptă o vedere faimoasă pentru splendoarea ei; străbunicul meu avea să ne povestească în sfârşit despre Regele Care a fost mai măreț decât toți ceilalți – căci aşa L-am auzit descris de când am învățat să vorbesc.

— Da, mi-a fost dat să apar în fața Lui, a spus Menenhetet, la Coloanele lui Amon din Memphis. La templul acela a fost El să se închine şi, din curtoazie, avea să meargă mai târziu în cursul aceleiaşi zile în vizită la Templul lui Ptah. Trebuie să spun că, deşi auzisem despre măreția înfățişării Sale şi despre lumina pe care o radia chipul Său, eram prea puțin pregătit pentru ceea ce mi-a fost dat să văd. El era mai înalt decât oricare dintre noi, iar ochii Săi erau verzi precum Prea Verdele din imensa mare de dincolo de Deltă. Aici,

Menenhetet s-a oprit, chibzuind în sinea lui o clipă înainte de a vorbi din nou: Numai că, pentru a-L descrie mai îndeaproape, şi Tu nu ai să mă crezi, ochii Săi nu erau verzi, ci albaştri. Eu nu am văzut niciodată un alt bărbat care să aibă ochi albaştri.

— Albaştri? a spus mama. Aşa ceva e imposibil. Cenuşii sau verzi, ori limpezi ca apa, galbeni ca soarele, dar nu albaştri.

— Albaştri precum cerul, a spus Menenhetet. Şi avea o piele închisă la culoare ca a noastră, totuşi diferită şi mult mai frumoasă, mai mult din auriul-roşcat din primele clipe ale înserării se putea vedea pe umerii Săi. Arăta ca şi cum ar fi trăit în soare, ca o pasăre bine rumenită într-un cuptor încins, o culoare încântătoare şi cu totul deosebită. Purta veşminte albe plisate, iar pliurile fremătau pe fusta Lui lungă precum trestiile în vânt. Fusta era albă, totuşi avea scânteieri de peşti argintii în luminile unui heleşteu.

Lucrul cu totul extraordinar era că avea părul mai galben decât soarele. De un auriu luminos ca fuiorul de in. Asemenea părului unui med, părul Lui dănțuia în vânt mai iute decât pliurile fustei Sale.

— Avea părul galben-auriu? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Aşa îl avea pe atunci, la începutul Domniei Lui, păr bălai ca soarele palid, dar s-a închis la culoare în anii cât a domnit El, iar ochii Săi au trecut de la albastru la verde, apoi la galben cu

nuanțe de brun. Ochii Lui erau negri la vremea când a murit.

— Întocmai aşa cum sunt culorile din fiecare pictură care Îl înfățişează, a spus Faraonul.

— Da, dar artiştilor le era interzis să redea adevăratele Lui culori. El credea, aşa cum mi s-a destăinuit odată, că părul Său ar jeli şi s-ar închide la culoare dacă ar fi pictat aşa cum este în realitate, şi de fapt El purta o perucă neagră în toate ocaziile publice, excepție făcând prilejurile când lua parte la vreo bătălie sau când mergea în vizită la Templu, ăsta e adevărul.

— Iar tu L-ai văzut pentru prima dată la Templul lui Amon?

— L-am văzut pentru prima oară cu greu. Tocmai mă întorsesem la Memphis după două săptămâni de misiune într-unul dintre forturile noastre, şi numai când am ajuns la garnizoană am înțeles din trăncăneala unor străini care alergau în direcție opusă că tânărul Faraon nu numai că sosise în Memphis în aceeaşi dimineață cu mine, dar că se afla în momentul acela la Templu. Când am ajuns acolo, nu am putut face altceva decât să rămân cu mulțimea în curtea exterioară, în plin soare, şi să privesc printre coloane, dar tânărul Faraon nu mai era de zărit, deoarece intrase în Sanctuar. Era ca şi cum ai fi încercat să priveşti peste un câmp în întunericul unei peşteri.

Dar când Faraonul a ieşit împreună cu Marele Preot, am ştiut că priveam la fiul lui Amon-Ra.

Niciodată vreun Ramses nu a avut, decât poate cu excepția trăsăturilor Tale, Divinule Două-Case, un chip atât de apropiat de acei nobili Zei pe care Îi vedem în vise.

Iar în clipa aceea, Faraonul nostru arăta strălucitor în frumusețea Sa. Nu-mi mai puteam lua ochii de la aripioara fin cizelată a nării Sale sau de la arcuirea schimbătoare a gurii Sale. După mine, El era mai încântător decât o doamnă preafrumoasă.

— Comparația mă onorează, dar ştiu că este numai un mijloc în plus de a te face indispensabil, a spus Ptah-nem-hotep.

Menenhetet s-a înclinat cu grație şi a exclamat:

— Stăpâne, El era frumos în felul în care douăzeci de păsări sunt o singură pasăre în clipa când ele se întorc în văzduh. Era la fel de frumos ca luna plină când aceasta îşi înclină capul pentru a trece în spatele vălului celui mai mic nor, şi la fel de frumos ca soarele când răsare şi este atât de tânăr, încât nu-l putem privi în față şi ştim că Zeul este tânăr. Pentru prima dată în viața mea, m-am îndrăgostit de un bărbat. Este şi singura dată. Am ştiut că mă născusem spre a-L sluji în chip de conducător de car al Său.

Din momentul acela, am înțeles ce înseamnă dragostea unui bărbat tânăr: este mai simplă decât alte emoții. Îi iubim pe aceia care ne pot conduce într-un loc unde nu am putea ajunge fără ei.

Aici, străbunicul s-a oprit dând din cap către Faraon şi apoi către mama.

— Faraonul nostru fusese condus la Templul lui Amon chiar de conducătorii de care de luptă din baraca mea. Văzându-i că ies din Sanctuar, vă daţi seama că am plecat de la poarta templului împreună cu ei, totuşi, odată ajuns afară, a trebuit să alerg la carul meu, deoarece fusesem nevoit să-l las de cealaltă parte a zidurilor Templului, în grija unui băiat. Acum, aflându-mă cu mult în urma celorlalţi, a trebuit să cam folosesc biciul ca să-mi fac loc prin mulţime, aplicând la nevoie şi câteva şfichiuri cailor, precum şi o lovitură cu podul palmei în nasul unui dobitoc care a încercat să-mi blocheze roata – încă îi văd faţa şi mă întreb de ce a încercat să mă oprească –, apoi mi-am croit drum prin mulţime şi am galopat până am ajuns din urmă coada acelei procesiuni rapide al cărei cap era Ramses al Doilea.

Ce cursă a început către Templul lui Ptah! În Memphis, s-a vorbit aprins timp de un an întreg despre isprava noului nostru Faraon de a conduce un car. Aşadar, am văzut că El putea să mâne în goana mare, nimic de spus, şi a mers cu o asemenea iuţeală pe drumuri bune, dar şi pe unele rele, încât copitele cailor trebuie să fi fost călăuzite de picioarele lui Amon. Animalele Sale ar fi putut răsturna carul la orice groapă. Alături de El, calmă de parcă doamnele Ei tocmai Îi aranjau coafura, se afla Regina Lui, Nefertiri, despre a

Cărei frumusețe trupească toată lumea vorbea şi Care este egalată acum doar de frumusețea nepoatei mele, închin în cinstea ei aici, în seara asta, a spus Menenhetet ridicându-şi pocalul cu vin.

— Dar ştiu bine trupul lui Nefertiri, a spus Ptah-nem-hotep, de vreme ce există în mod evident o statuie a acestei Regine la Karnak, unde Ea stă lângă piciorul drept al lui Ramses al Doilea, şi e înaltă doar de-un sfert din statura Lui, dar e faimoasă prin voluptate.

A băut acum şi El în sănătatea lui Hathfertiti, iar eu m-am îmbujorat. În casa străbunicului meu, exista pe un perete un desen reprezentând-O pe Regina Nefertiri stând în picioare goală lângă piciorul drept al soțului Ei, iar sânii Ei erau fermi şi plini, şi cu mult mai mari decât ai altor egiptence; pântecul Ei, chiar îngust fiind, era uşor bombat; coapsele Îi erau pline – mă gândisem zile întregi la desenul acela. Aşa că am roşit când mi-a trecut prin cap că alții ar putea să privească la goliciunea mamei mele în acelaşi fel.

— Povesteşte-ne mai multe despre Regina aceasta, a spus mama.

— O, eu nu aveam de unde să ştiu nimic despre Ea atunci, a răspuns Menenhetet, cu toate că mai târziu am ştiut mai multe, dar am simțit un respect profund în timp ce-l priveam în carul Lor din fruntea procesiunii. Puțini sunt oamenii care să nu arate o slăbiciune atunci când sunt priviți

din spate, chiar şi bărbaţii foarte puternici sau femeile pline de graţie. O mică imperfecţiune a şoldurilor sau a umerilor va fi dată în vileag, îndeosebi atunci când ei se ştiu priviţi. Acest Rege şi această Regină, totuşi, stăteau în picioare în carul Lor, ca două frunze pe aceeaşi tulpină, şi se aplecau sub acelaşi vânt, doar că Ei nu aveau de înfruntat vântul, ci făgaşele drumului, iar El Îşi mâna Carul atât de tare, că acesta se hurduca peste hârtoape. Dar Regina Lui se afla acolo, alături de El, ţinându-se dreaptă, cu numai două degete înfipte în bicepşii Lui, neînclinându-se decât din genunchi la fiecare zdruncinătură mai puternică, şi în tot acest timp amândoi zâmbeau mulţimii de oameni.

— Cum de puteai să Le vezi zâmbetele dacă te aflai în coada coloanei? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Aşa cum Bunul Zeu tocmai mi-a demonstrat, eu nu Le zăream chipurile. Totuşi ştiam că zâmbesc, fiindcă vedeam expresia mulţimii, iar poporul avea pe feţe fericirea celor care au văzut dinţii sclipitori ai măreţului Rege şi ai Consoartei Sale atunci când au trecut pe lângă ei.

— Din înţelepciunea de care dai tu dovadă sunt plămădiţi cei mai buni miniştri, a spus Ptah-nem-hotep.

Pentru prima oară mi-am imaginat cum ar fi arătat Menenhetet pe un car de luptă, fiindcă în ochii lui stăruia lumina unei vechi curse.

— Trebuie să-l spun Faraonului meu, a continuat el, că acest Ramses al Doilea, Temelia-existenței-în-Soare, mâna atât de iute, încât curând i-a lăsat pe toți ceilalți conducători de care în urmă. Asta pentru că nu era chip pentru ceilalți să țină pasul cu galopul Lui. Regina Nefertiri nu avea aceeaşi greutate ca a unui nobil voinic înarmat cu scut şi lance, şi nici caii noştri nu se puteau compara. Dar nouă ne lipsea şi îndrăzneala. Cine putea spera să fie atât de temerar? Orice vizitiu care îşi distrugea carul era obligat să suporte paguba. Dacă un cal cădea şi îşi rupea piciorul, existau pedepse şi mai aspre. Era o nerozie să încerci.

Dar era şi o umilire să-L laşi să se depărteze prea mult în față. Eu eram singur în carul meu şi nestânjenit de greutatea unui alt bărbat. Prin urmare, m-am desprins de Garda de Onoare şi l-am ajuns din urmă pe Faraon, deşi puțin a lipsit să nu-mi pierd dinții. La fiecare hurducătură neaşteptată, maxilarul meu inferior mi se izbea ca o catapultă de cel superior. I-am ajuns însă din urmă şi curând mânam chiar în norul de praf stârnit de Ei. Cu toate că tânărul Faraon nu a privit niciodată în jur, şi nici Regina Sa, Ei trebuie să mă fi zărit cumva la vreo cotitură a drumului, sau or fi auzit zgomotul carului meu, fiindcă în momentul când intram pe calea cea largă ce duce la Templul lui Ptah, unde era de-acum loc să alerge zece care pe un rând, numai ce-L văd pe

Faraon că-Şi ridică braţul şi, printr-o mişcare scurtă cu trei degete îndoite, ca o bardă răzuind cerul, îmi face semn să vin mai în faţă. Când am ajuns în dreptul Lui, mi-a strigat: „Cum te numeşti?”

Când I-am spus, în zgomotul carelor gonind şi în marea spaimă ce mi-o inspira Prezenţa Lui, trebuie că am rostit cuvintele ca în satul meu de baştină, fiindcă nu a auzit clar şi a spus:

„Asta ce înseamnă?”, şi eu I-am răspuns: „Temelia-vorbirii, Mărite Zeu, asta înseamnă Menenhetet”, neştiind prea bine dacă nu cumva trebuia să mă fi adresat cu Bunule Zeu, nu cu Mărite Zeu, eu însă căutam cele mai măreţe cuvinte pe care le puteam găsi – Cel-mai-cu-prisosinţă-binecuvântat-de-Ra era formula de care aveam nevoie, şi nu-mi puteam aminti celelalte nume ale Sale, din cauză că încercam să-mi ţin caii la distanţă de ai Săi. Caii Săi erau furioşi că alţi bidivii se apropiaseră de ei. În tot acest timp, Regina Nefertiri se uita la mine cu dispreţ. Simţeam colbul ce mă acoperea, precum şi iritarea Ei văzând că norişorii de praf stârniţi de roţile mele se îndreptau spre carul Lor, aşa că m-am mai depărtat oarecâtva, dar nu înainte de a aduna primele impresii despre acea Regină, care aveau să-mi rămână fixate în minte pentru totdeauna. Ea Îşi adora Faraonul şi dorea să fie singură cu El. Şi iată că apar eu hodoronc-tronc, cu faţa asudând prin masca de

colb, cu dinții mei albi rânjind ca un crocodil.

„Dacă numele tău înseamnă Temelia-vorbirii, de ce vorbeşti atât de nedesluşit?”, a întrebat Ramses al Doilea aducându-Şi din nou Carul mai aproape. Încă o dată, m-am depărtat pentru a nu o acoperi pe Regină de praf şi am strigat prin vacarm: „În satul unde am copilărit, erau mai multe animale cu care puteai vorbi decât oameni, Mărite Zeu!”.

„Ai urcat în grad pornind de la soldat neinstruit?”, a întrebat El. Şi când am încuviințat din cap cu vigoare, El a spus: „Trebuie să fii un vizitiu excepțional. Treci în față şi arată-Mi nişte şmecherii”. Ceea ce am şi făcut. Mi-am asumat riscul, înfăşurându-mi frâiele în jurul mijlocului, pe drumul acela lat, cu făgaşe lungi, ceea ce înainte făcusem numai pe terenul de paradă sau pe câmpuri cu puține hârtoape, dar am riscat, şi m-am aplecat în față proptindu-mă în degetele de la picioare, astfel încât zăbala era slăbită în gura cailor, şi i-am îndemnat doar cu vocea. Au pornit într-un nou galop, în care am început să-i cârmesc în stânga şi în dreapta făgaşelor, apoi i-am mânat într-un frumos cerc rapid pentru a reveni din nou alături de El. Dar Ramses al Doilea s-a mărginit să mă întrebe: „Ce ştii despre Templul lui Ptah?”

Am început să explic bâlbâindu-mă că Ptah era Zeul Zeilor pentru poporul din Memphis, spre deosebire de poporul din Teba, care trăia mai mult în cultul lui Amon, însă Faraonul m-a întrerupt şi mi-a strigat: „Asta o ştiu deja”. El nu avea, a spus

Menenhetet întorcându-se acum spre Ptah-nem-hotep, încântătoarea Ta curtoazie atunci când Te adresezi unor inferiori.

— El era, la urma urmei, un militar, a răspuns Faraonul nostru.

— Un militar sadea. Dar, spre deosebire de majoritatea soldaților, pentru El şi religia era importantă. Aşadar, acum m-a întrebat: „Este cumva Templul lui Ptah şi un templu al lui Osiris?" I-am răspuns că, pentru poporul din Memphis, Osiris era un Zeu al Zeilor, cam la fel ca Ptah. „Mai venerat decât Amon?", m-a întrerupt El scurt. „Este posibil, Mărite Zeu, am spus eu, dar poți să decizi Tu singur comparând templele." Eu ştiam că nu prea se puteau compara. Templul lui Amon era, pe vremea aceea, cu mult mai mic şi înnegrit de fumul sacrificiilor, pe când la Templul lui Ptah se folosise numai marmură din cea mai albă. Dar El mi-a retezat-o iarăşi scurt. „La Teba este invers, a spus El. Acolo există un templu închinat lui Ptah-Seker-Osiris, un locşor murdar, plin de oase vechi şi cu labe de câini arzând mocnit pe altar. Un loc unde se duc toate târfele." Eram ispitit să-l spun că în Memphis lucrurile stăteau taman pe dos, când El a sărit la ceea ce aveam eu în minte. El nu era la fel de învățat ca Tine, De-Două-Ori-Mărită-Casă, şi niciodată atât de iute la replică, dar, ca şi Tine, El îți putea pătrunde în ascunzişurile minții. Aşadar, a râs cu poftă şi Şi-a îndemnat cu glas tare caii,

îndepărtându-se în goană de mine. Nu ştiam dacă era o invitație la o cursă, dar El a încetinit imediat, parcă încurajându-mă să mă apropii iarăşi, şi a spus: „Preoții lui Amon au încercat să-Mi spună că venerarea lui Osiris aici, în Memphis, este doar un cult murdar". Deoarece exact în momentul acela ajungeam pe o ridicătură de unde puteam vedea în fața noastră aleile de marmură şi zidurile albe şi porticurile cu colonade ale Marelui Templu al lui Ptah, la fel de frumos în lumina dimineții ca veşmintele Faraonului, El a scos un chiot şi a spus: „De ce cred ei că orice Rege tânăr trebuie să fie un nerod?"

„Tu nu eşti doar Rege, Stăpâne, ci şi un mare vizitiu al Carului Regal."

„Iar tu eşti mai bun decât toți ceilalți, a remarcat El, sau pot şi alți conducători de care să mâne cu hățurile petrecute pe după mijloc?"

„Doar câțiva învață de la mine." Îl zăream pe Mai-Marele Conducătorilor de Care de Luptă gonind pe calea cea largă în urma noastră, în mod evident decis să nu mă lase să stau prea mult de vorbă aici, aşa că am adăugat, înainte ca atmosfera să fie pregătită pentru această remarcă: „Eu cred că o trupă de conducători de care ar putea să învețe să mâne după metoda mea dacă mi s-ar îngădui să-i învăț". Fiind militar, El m-a înțeles imediat. „Am putea ieşi biruitori pe toate câmpurile de luptă, a spus El, dar a adăugat fără plăcere: Dacă îi poți învăța pe laşii aceia care nu-s

în stare să țină pasul cu noi, atunci eşti fiul lui Amon în aceeaşi măsură ca şi Mine.”

Mi-ar fi plăcut să-l spun taina mea, dar I-am zis doar atât: „Suntem cu toții copii ai lui Amon”.

„Unii mai mult decât alții, a zis El, apoi a adăugat: Eşti isteț pentru un vizitiu bun. De obicei, un bărbat trebuie să fie nătâng precum calul său. Aşa ca Mine”, şi a înghiontit-o cu cotul pe soția Sa.

Am îndrăznit să râd cu Ei, dar ceea ce nu am aflat decât mai târziu a fost că Ei Îşi râdeau de mine. El cunoştea Templul lui Ptah destul de bine ca să se fi încoronat acolo. Oricum, fața Mai-Marelui Conducătorilor de Care de Luptă, odată ce acesta ne-a ajuns din urmă, era lividă sub praful ce-o acoperea, şi pe bună dreptate. Eram pe cale să-i iau locul. Desigur, a fost o cale mai lungă decât credeam eu în dimineața aceea.

Trei

— M-a luat cu El la Teba şi am fost numit la conducerea unei trupe. Dar oştenii deprindeau greu ceea ce-i învățam eu, şi anii treceau. Am ajuns la disperare nu o dată, spunându-mi că nu fusese decât o lăudăroşenie din partea mea că am să-i învăț pe toți cum să procedeze, pentru că la început nimeni nu era în stare, în afară de un băiat de zece ani, Prințul Amen-khep-shu-ef, fiul cel mare al lui Ramses şi Nefertiri.

— Acum sunt puțin nedumerit, a spus Ptah-nem-hotep. Ce vârstă avea Marele Ramses când L-ai întâlnit pentru prima oară?

— El a fost căsătorit cu Prințesa Nefertiri, sora Lui, când El avea treisprezece ani şi Ea doisprezece, iar Amen-khep-shu-ef s-a născut în acelaşi an. Cred că Prințul avea opt ani când tatăl Său a venit la Memphis, asta s-a petrecut când Ramses avea douăzeci şi unu de ani, iar Nefertiri, douăzeci.

— Nu ne vine uşor să ne gândim la acest mare Faraon în chip de tânăr.

— Era tânăr în dimineața când L-am întâlnit eu, a spus Menenhetet, dar deja tatăl unui băiat de opt ani, iar atunci când acest băiat împlinea zece ani, El ajunsese primul dintre toți vizitiii din Teba care învățase cum să strunească doi cai cu frâiele petrecute peste mijloc, dar pentru tot ce-L învățasem, Prințul nu mi-a mulțumit niciodată. Un băiat cu totul neobişnuit şi destul de nestăpânit pentru a băga spaima în bărbați în toată firea. Totuşi, de n-ar fi fost vorba de iscusința celui mic, cred că Usermare, marele meu Ramses al Doilea, ar fi fost foarte nemulțumit de slabele progrese ale celorlalți vizitii, El însă era mândru de fiul Său şi mi-a iertat multe pentru asta, iar ceilalți au învățat şi ei – cred că de ruşine –, şi în cele din urmă au ajuns iscusiți. Aşadar, El a sfârşit prin a fi mulțumit de mine, iar în ziua când I-am arătat douăzeci de care de luptă ce

puteau goni în galop peste un câmp, într-o linie de atac perfectă, cu frâiele petrecute peste mijlocurile conducătorilor, toate carele fiind în stare să întoarcă la un semnal, astfel că acum fiecare gonea în spatele celuilalt, apoi să întoarcă din nou cu fața, ei da, El a fost atât de încântat, încât m-a numit nu numai Mai-Marele Conducătorilor Săi de Care de Luptă, ci şi Mare Comis, ceea ce însemna că eu mânam carul în spatele Său în fiecare dimineață. Aproape că nu a existat ocazie în care să nu meargă la Marele Templu al lui Amon din Teba – El asista în fiecare dimineață la slujbă –, iar asta a devenit a doua mea îndatorire.

Ce procesiune organizam pe străzi! Nu era ca la Memphis, unde ne deplasam în galop, o, nu ne mişcam mai repede decât aleargă soldații pedestraşi, şi doi soli trebuiau să meargă în fața noastră şi să anunțe cu glas tare pentru ca populația să ne facă loc. Pe măsură ce înaintam, soldați aleşi din fiecare regiment din garda Sa, fiecare în culorile lor, roşu şi albastru pentru şardani, negru şi auriu pentru nubieni, culori pe care încă mi le amintesc, apoi lăncierii, şi purtătorii de ghioage, arcaşii, cu toții în pas alergător pe jos, iar în fața cailor Săi mergeau purtătorii de stindarde şi purtătorii de evantaie. Lui îi plăcea să-i ştie chiar acolo, în față.

La Teba, deseori El nu stătea în acelaşi car cu Regina Nefertiri. De obicei, Ea Îl urma în propriul Ei car, ori în al meu, sau de asemenea singură, şi

atunci toți nobilii de la palat se încolonau în spatele Ei, urmați de conducătorii de care. Sute dintre aceştia mergeau zilnic la Templul lui Amon, totuşi eu eram singurul căruia i se îngăduia să între în Sanctuar împreună cu El.

Există o dimineață dintre toate acele dimineți, a continuat Menenhetet, de care îmi amintesc limpede, fiindcă era ziua când s-a declarat războiul cu hitiții. Sunt zori de zi care dau seamă despre cât de fierbinte va fi după-amiaza, iar aceea era o astfel de dimineață, şi lumina şi zăpuşeala au venit separat şi treptat, parcă pe labele cu pernițe ale unui animal.

În timp ce ne îndreptam spre Templu, în toiul căldurii matinale a acelei zile fioroase, un nor stingher s-a îndreptat către noi dinspre răsărit, asemenea unei corăbii dintr-un loc îndepărtat – aproape niciodată pe la noi nu s-au văzut nori dimineața –, şi a acoperit soarele. Caii noştri nu cred că au făcut două sute de paşi înainte ca norul să treacă, dar Ramses al Doilea al meu a spus: „La Templu vor fi evenimente deosebite astăzi". Nu era un Monarh renumit pentru iuțeala gândurilor Lui, în schimb era puternic cât trei bărbați, iar gândurile Sale încete trebuie să-l fi îngăduit să audă glasurile Zeilor, pe care oameni mai inteligenți nu le aud. Aşadar, Faraonul acesta ştia uneori despre evenimente ce urmau să se petreacă. Cu acel prilej, El ne-a zâmbit cu jale soției Sale şi mie, fiindcă noi ne-am apropiat de El

când a oprit, iar El Şi-a frecat cu degetul nasul subțire, prelung şi frumos.

Ptah-nem-hotep a şoptit acum:

— Nasul Lui nu pare subțire în sculpturile pe care le-am văzut.

— Forma lui avea să se schimbe în timpul Bătăliei de la Kadesh. Dar asta a fost mai târziu. Acum, El a spus: „Această zi este începutul sfârşitului pentru Mine, cu toate că voi trăi de două ori mai mult decât alți bărbați", şi Şi-a ridicat cotul şi a tras cu putere pe nas aerul de la subsuoară, de parcă acesta era primul oracol pe care trebuia să-l consulte.

— Aşa cum de fapt ar trebui să fie, a spus tatăl meu.

Noi cunoşteam cu toții adevărul acestei observații. Cum se putea ca mirosurile ce emanau din trupul unui Rege să nu se afle în strânsă legătură cu orice schimbare în destinele celor Două-Țări?

Străbunicul meu a profitat de răgaz pentru a-şi adulmeca propria subsuoară, imitându-L pe Ramses al Doilea, şi a făcut asta cu gura larg deschisă, ca şi cum ar fi înghițit o jumătate de ulcică de bere.

— Atunci, a spus străbunicul meu, tânărul meu Faraon oprindu-se, s-a oprit şi procesiunea, şi odată cu ea şi roiul acela alcătuit din sute de băieți care alergau în fața cailor noştri pentru a da alarma pe fiecare străduță, în fiecare curte, clădire

mare şi uliță, iar mahalaua înghesuită, aflată chiar dincolo de Marea Cale a lui Ramses al Doilea (numită astfel în onoarea Urcării Lui pe Tron cu doar câțiva ani mai înainte) a început încet să-şi dea seama, aşa cum o vor face şi băieții, de faptul că, în vacarmul strigătelor lor că vine Faraonul, vine Faraonul, ceea ce se auzea în realitate acum era o absență a ecoului. Faraonul nu venea. Gloata, în loc să se îmbulzească spre Marea Cale, s-a oprit atunci pentru a vedea ce e cu tăcerea Regelui meu.

Iar El, după ce a contemplat trecerea norului şi rădăcina brațului Său, a hotărât pe loc să-Şi schimbe planul şi să traverseze fluviul, oferind sacrificiul Său Zeului pe Malul Apusean. O procedură cu totul neobişnuită. Lucrul acesta avea să ne ia întreaga dimineață şi chiar mai mult. Pe vremea aceea, Malul Apusean, deşi nu era niciodată la fel de aglomerat ca Malul Răsăritean, avea de la sud la nord aceeaşi lungime ca şi astăzi, iar Noul Templu nu era aproape. Era nevoie de ceva timp să aduci Galera Regală şi să traversezi Nilul, ca să nu mai vorbim de trimiterea unor mesageri la Marele Preot al Primului Templu de pe Malul Răsăritean pentru ca el să vină să ni se alăture, şi apoi să aştepți ca acest Mare Preot să dea poruncă pentru propriul lui transport şi să se îngrijească de ordinul către Primul Preot şi cel de-Al Doilea, prin care aceştia urmau să-l

însoțească – şi apoi totala derută a unor atât de înalte fețe, nevoite să se amestece cu nişte preoți mărunți de la Noul Templu! Putea fi o hotărâre cu totul nepopulară, cu sământă de ceartă între cele două Temple. Totuşi cum putea El să nu ia în seamă norul? M-a trecut un fior amintindu-mi de răcoarea lăsată de umbra lui. Când Faraonul s-a uitat la mine, am ştiut că aştepta un cuvânt, aşa că am spus, ridicându-mi ochii spre cer: „Norul s-a îndreptat şi el spre Malul Apusean". În realitate, norul înainta către miazănoapte, însă marele nostru curs de apă făcea o cotitură în acel loc către răsărit, iar acest lucru era suficient pentru El. Puteam s-o pornim ori încotro avea El chef în clipa aceea.

Caii s-au pus din nou în mişcare, cârdul de băieți alerga în fața noastră, oamenii ieşeau din prăvălii, din bucătării, din ateliere, fetele din bordeluri se dăduseră jos din pat, copiilor li se dădea liber de la şcoală, bărbați şi femei alergau în toate direcțiile încercând să ghicească itinerarul, fiindcă Ramses al Doilea rareori o lua pe Marea Cale tot drumul spre Templu, ci se ştia chiar că zăbovea cu suita prin nenumărate piețe murdare care nu aveau decât câteva dughene şi un şaduf vechi cu găleata curgând şiroaie. Era felul lui de a vedea oraşul. Gloata, prin urmare, era mereu în mişcare, încercând să ghicească străzile ce puteau fi alese. Dacă o nimereau, se îmbulzeau cât îndrăzneau ei mai aproape de procesiune – se ştia

că roata unui car de luptă mai tăia nişte degete de la picioare din când în când –, iar bărbaţii şi femeile care avuseseră norocul să se afle în rândul din faţă se împotriveau cu trupurile lor tălăzuirii celor ce nu puteau să vadă din spate.

În dimineaţa aceea, acum mişcându-ne foarte rapid pentru a face uitată stânjeneala acelui moment când El nu s-a putut decide imediat ce să facă, s-a întâmplat ca mulţimea să se înghesuie prea tare. A răsunat un răcnet inconfundabil. Am auzit scrâşnetul care urcă din vintre atunci când osul cel mare al coapsei s-a rupt, iar mai târziu am auzit vorbindu-se despre un tânăr care şi-a pierdut piciorul sub roata unui car în ziua aceea.

Totuşi, în marşul nostru grăbit, noi ne-am continuat drumul până când ne-au apărut în faţa ochilor pilonii şi dalele Primului Templu, şi am putut intra pe calea cea lungă ce trece prin dreptul celor o sută de Sfincşi care mărginesc acest drum.

Străbunicul meu a dat aceste detalii făcând o strâmbătură, parcă scuzându-se pentru că pomenise unele locuri pe care Faraonul le cunoştea prea bine, dar eu cred că el descria totul astfel ţinând seama de mine, care nu fusesem niciodată la Teba.

— Apoi am intrat pe poartă, a continuat el. În vremea aceea, ca şi în ziua de azi, mulţi ar fi spus că exteriorul Primului Templu al lui Amon de pe Malul Răsăritean al Tebei nu poate fi egalat de niciun edificiu din lume. Nicio pădure prin care

am trecut vreodată nu poate aduna laolaltă atâția Zei câți pot fi auziți Vorbindu-Şi în şoaptă unul altuia atunci când se stârneşte vântul în Marea Sală cu cele o sută treizeci şi şase de coloane de piatră ale ei, fiecare dintre acestea mai înaltă şi mai groasă decât orice copac gigantic pe care l-am văzut în viața mea.

Aveam să merg totuşi la război în țări unde trufia mea avea să mai dea înapoi în fața stâncilor semețe ale munților, a frumuseții coroanelor arborilor din păduri sau a splendorii unor cascade prăvălindu-se de pe înălțimi. Ştiam că Zeii străini sunt măreți datorită formei extraordinare pe care Ei o pot da țării. În Egipt, însă, unde peisajul este plat, iar munții noştri, prin comparație, sunt scunzi, Zeii ne-au povățuit să ne construim minunile noi înşine, iar asta ne-a costat mult. În loc să simțim o mândrie imensă pentru ceea ce am realizat, noi suntem lipsiți de mândrie, ba chiar îngroziți de propriile noastre lucrări. Eu nu cunosc niciun munte care să mă înfioare de venerație aşa ca Marea Piramidă a lui Khufu, şi nicio pădure care să se poată compara cu Sala Coloanelor din Templul lui Amon de pe Malul Răsăritean.

— Toate bune şi frumoase, a spus Ptah-nem-hotep, dar Sala Coloanelor despre care vorbeşti tu a fost terminată de Ramses al Doilea doar într-o perioadă mai târzie a Domniei Lui.

A urmat o pauză înainte ca străbunicul meu să răspundă.

— A trăi patru vieți, a spus el, înseamnă a trăi precum trecerea Nilului peste cataractele sale. Peste patru cataracte am trecut cu prilejul celor patru naşteri ale mele, şi totuşi este vorba de una şi aceeaşi apă. Aşa se explică faptul că deseori fac greşeli când trec peste fiecare dintre praguri. Tu eşti în stare astfel să-mi reaminteşti, Tu-Cel-din-cele-Două-Mărețe-Case, că Sala Coloanelor nu era terminată la începutul Domniei Lui, totuşi ea trebuie să fi părut completă, cel puțin mie, fiindcă acoperişul era pe atunci gata înălțat şi aproape o sută de coloane deja ridicate; mă simțeam într-adevăr de parcă rătăceam, întocmai ca un copil care abia a învățat să meargă, printre picioarele unei mulțimi de Zei Măreți. Nu există sunet auzit de mine vreodată care să se asemene cu freamătul acelei Mari Săli noaptea. În a doua mea viață, ca Mare Preot, obişnuiam să mă plimb singur pe culoare şi auzeam pietrele vorbind între ele înainte de revărsatul zorilor.

A făcut o pauză.

— În dimineața aceea, ca în fiecare dimineață, o mulțime de oameni aşteptau în curtea deschisă pentru a-L putea zări măcar o clipă pe tânărul nostru Faraon, şi un grup mai mic se adunase în Sala Coloanelor, fiind foarte prins, dacă vă puteți imagina, într-un negoț dintre cele mai avansate. Se vindeau pământuri, vite, păsări, giuvaiere, vase şi grâne.

— Cu siguranță nu vrei să spui că se ținea un

bazar pe pardoseala Marelui Templu? a întrebat mama.

— Ceva chiar mai surprinzător decât atâta, a răspuns străbunicul. Afacerile se negociau între mulți dintre preoți şi unii dintre cei mai bogați neguțători şi comercianți din Teba, totuşi fără nicio marfă la vedere. Cu toții se cunoşteau atât de bine între ei, încât cred că nici nu prea mai încercau să se înşele unii pe alții. N-ar fi fost practic. Orice escrocherie putea fi denunțată chiar a doua zi. Atunci probitatea negustorului ar fi fost pusă sub semnul îndoielii ani la rând. Încrederea era atât de deplină, iar patima pentru speculație atât de mare, încât o bucată de pământ vândută într-o zi putea să fie vândută a doua zi fără ca măcar primul cumpărător s-o fi văzut. Prin urmare, dacă ar fi avut loc o înşelăciune, deseori bunul achiziționat trebuia luat la cercetat înapoi în timp, trecând de la negustor la negustor, până ce era descoperit omul care ştiuse primul că marfa era lipsită de valoare.

— Treaba asta încă funcționează în Sala Coloanelor? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Divinule Două-Case, eu nu am fost de multe ori la Teba în a patra mea viață. Însă în timpul celei de a treia, când eram unul dintre cei mai bogați oameni din Egipt (cel puțin după părerea mea), practica mai continua, dar pe căi mai subtile. Negustorii alegeau anumiți preoți şi scribi ca agenți ai lor. Asta vădea un mai mare respect

față de Templu. Tocmelile acelea în gura mare, care odinioară urlau ca vântul printre coloane, acum erau doar nişte şoapte. Dar negoțul încă exista. Piața aceea, unde se ofereau spre vânzare obiecte pe care însă niciun cumpărător nu le putea vedea, m-a învățat multe despre bogăție. Am aflat astfel că lucrul cel mai important în acumularea bogăției nu era aurul, nici câți sclavi aveai, ci mai degrabă puterea de a te folosi de ideile altuia mai rapid decât se putea el folosi de ale tale. Absența oricărui lucru pe care să-l vezi oferit spre vânzare nu făcea decât să sporească deliciile jocului. Doar cei mai ageri negustori puteau să lucreze într-un mediu atât de auster.

— Preoților nu le era teamă de sacrilegiu? a întrebat mama.

— Unora, da. Dar tocmai aerul sever al Sălii Coloanelor este cel care face ca valoarea a ceea ce se vinde să fie mai credibilă. Omul ezită să-l înşele pe celălalt într-un asemenea loc. Pe lângă asta, mirosul venind din spațiile destinate sacrificiului, înşirate de jur-împrejurul Sălii Coloanelor, sporeşte emoția acelor tocmeli. Chiar în timp ce omul se jură că marfa lui e autentică, din răcoarea acelor locuri cu umbre adânci vine iz de sânge şi de carne, precum şi mirosul a cincizeci de focuri menite să-ți aducă aminte că şi Zeii îşi au propria Lor piață şi ea priveşte în jos la a noastră.

— Ramses al Doilea ştia cumva despre astfel de îndeletniciri?

— El obişnuia să traverseze repede şi maiestuos Sala Coloanelor, fără să arunce vreodată o privire negustorilor. Mintea Îi era concentrată asupra rugăciunilor. Ne opream să ne spălăm pe mâini în Bazinul Sacru, iar apoi El se grăbea de la o capelă la alta, până când ajungea la templul cel mai vechi din edificiu, care în anii aceia era Sanctuarul (până când zidurile lui s-au năruit în timpul cât eu am fost Mare Preot), o încăpere întunecoasă, trebuie să spun, clădită pe vremea domniei lui Sesostris, cu aproape o mie de ani în urmă, vastă, goală, îngustă, cu un tavan înalt şi cu ziduri cenuşii de piatră, cu o deschizătură aproape de acoperiş în peretele dinspre miazăzi, aşa că era lumină în apropierea altarului începând de dimineaţă şi până la mijlocul după-amiezii.

Eu eram, după cum am spus, ales să-L însoţesc în Sanctuar şi, în prag, El o părăsea pe Regină – atunci, ca şi astăzi, nicio femeie nu avea voie să între în Sfânta Sfintelor decât dacă, aşa ca Regina Hat-shep-sut, ajunsese Ea Însăşi Faraon. Nefertiri era condusă, aşadar, la un jilţ mare poleit cu aur, cu un scăunel aurit pentru picioare, în Sala Coloanelor, unde aştepta împreună cu suita Regelui rânduită în jurul Ei, o femeie înconjurată de un alai de nobili, şi totuşi în niciuna dintre dimineţi nu s-a întâmplat să nu-l simt furia urmărindu-mă până în Sanctuar. Printre toate sacrificiile care urmau, printre cântările şi rugăciunile care răzbăteau dinspre celelalte

încăperi, printre rugile înălțate pentru repararea unei pagube, printre cuvintele de căință pentru vreun rău făcut, prin toată mulțimea aceea de cereri, invocații şi murmure şoptite, de certuri, tânguieli şi litanii ce se împleteau cu fumul şi cu mirosul de sânge ars de pe altarele capelelor din jurul nostru, eu tot mai simțeam mânia Reginei Nefertiri, mai plină de zel decât orice rugăciune. Aşteptam în tăcere, cu capul răsunându-mi de devoțiunea ce se desprindea din acele rugi fierbinți, o femeie rugându-se lui Amon să dăruiască viață pântecului ei, o alta jelind moartea fiului ei – la aceste cuvinte, Hathfertiti, care între timp se mutase de pe sofaua ei pe a mea, m-a strâns în brațe –, în timp ce alături de o asemenea durere se putea auzi cum un proprietar de pământuri se fălea că, peste zeciuiala legiuită către temple în vite, vin, grâne, mobilier şi un sclav pe lună, el făcea o donație onorându-şi învoiala pe care o făcuse cu prilejul promovării fiului său la rangul de Al Treilea Preot în Templul ăsta. Auzeam totul, chiar şi glasul unui cerşetor plin de răni vechi care de mult prinseseră crustă în gâtlej, în timp ce-şi fornăia cererea către vreun preot trecând pe lângă el, şi de toate astea Ramses al Doilea era despărțit grație Sanctuarului Său şi minții Sale pioase, dar, de îndată ce intra în Templu şi simțea prezența lui Amon, Ramses al Doilea al meu nu mai era prietenul tău sau conducător de car la fel ca tine, ci un Monarh,

măreț şi depărtat de tine precum cerul. Într-adevăr, când ajungeam la marile porți de aramă ale Sanctuarului, întotdeauna într-o atmosferă de profundă solemnitate, El rupea sigiliul de argilă şi apoi intram.

Înăuntru, în mijlocul pardoselii de piatră, era un cerc de țărână de argint, adică nisip alb amestecat cu multe aşchii fine de argint, şi Ramses îngenunchea pe el şi privea fix contemplând Barca Sacră ce trona pe nisipul de argint. Eu, îngenunchind alături de El, simțeam cum firişoarele acelea mă tăiau la genunchi. Regele, totuşi, stătea neclintit. Ramses al Doilea dovedea puțină răbdare în alte cele, însă nu exista pentru El un moment al zilei mai fericit decât acela când stătea în genunchi în fața Bărcii lui Amon. Acea ambarcațiune, dacă îmi este îngăduit s-o descriu pentru familia mea, nu măsura mai mult de şase paşi în lungime, dar era acoperita cu foiță de aur şi împodobită cu un cap de berbec la prova şi cu încă unul la pupa. Noi priveam la aceste minuni şi ne odihneam genunchii pe nisipul de argint în sala aceea măreață de piatră, veche de când veacurile şi, prin urmare, stăpânită de răcoarea vârstei înaintate chiar şi într-o zi plină de arşiță. Pe lângă aceasta, prezența lui Amon era de ajuns pentru a umple aerul de răcoare! Era întuneric, chiar ar fi fost beznă în locul acela, de n-ar fi existat acea singură rază de lumină ce cobora prin mica deschizătură din partea de sus a peretelui dinspre

miazăzi, menită să lumineze soclul monumental al vechiului altar, dar acum, în semiobscuritate, arca era cea care ne atrăgea mai mult atenția, fiindcă laturile ei îmbrăcate în aur străluceau ca focul în penumbră, asemenea luminii intense pe care o poți vedea uneori în propria inimă. Îngenunchind, simțeam prezența lui Amon în cabina Sa de pe acea arcă. În mica Lui cabină, nu mai înaltă decât spațiul de la genunchii mei până la piept, se afla Cel mai Mare Zeu, acolo, înăuntru! Iar noi Îl puteam cunoaşte, fiindcă manifestarea stării Lui de spirit era mai puternică decât lăsarea nopții pe Nil, de fapt, atunci când îngenuncheam în fața Lui, noi ştiam întotdeauna dacă El era bucuros de prezența noastră sau dacă era mai degrabă nemulțumit.

Curând, Marele Preot, Bak-ne-khon-su, intra în Sanctuar împreună cu doi preoți tineri – unul pe nume Limba şi altul pe nume Purul.

Ptah-nem-hotep a întrebat:

— Aceştia sunt cumva Superintendenții Rugăciunii şi Purității?

— Titlurile lor s-au schimbat, a spus Menenhetet.

— Foarte mult.

— Lucrurile stăteau altfel pe atunci, a continuat străbunicul. Bak-ne-khon-su nu purta nimic altceva decât o fustă albă; umbla desculț. Limba şi Purul aveau pielea capului unsă cu ulei. Țestele le luceau. Eram impresionat de curățenia

veşmintelor lor, fiindcă mulți dintre preoți aveau straiele lor din pânză de in pătat de sângele sacrificiului. Unii chiar miroseau a carne arsă. Dar nu şi Marele Preot. Era un bărbat care se purta cu simplitate şi acum nu spunea decât: „Argila e ruptă şi sigiliul e înlăturat. Poarta e deschisă. Tot ce e rău în mine arunc la pământ”. După care se prosterna în fața Faraonului şi îi săruta degetul mare de la picior, în timp ce Limba şi Purul sărutau pământul stând de o parte şi de cealaltă a lui Bak-ne-khon-su. Toți trei priveau în continuare în sus cu adorație.

Pot să vă spun că, în pofida rangului lor, ei nu erau nişte indivizi versați care să ştie multe despre treburile din afara Templului. Bak-ne-khon-su era cât se poate de diferit față de Khem-Usha. Dacă era al Treilea Preot la vârsta de douăzeci şi doi de ani, el trebuia să aştepte până către vârsta de patruzeci de ani înainte de a ajunge al Doilea Preot. În tot acel răstimp, se spunea că el a rămas un vas al inocenței, şi cam nimic altceva. Nimeni nu s-a gândit la el cu mare respect înainte ca Faraonul meu să-l facă Mare Preot. Eu cred că loialitatea lui față de Ramses al Doilea e posibil să fi fost virtutea sa de căpătâi. Aş putea spune şi că îşi ținea toate slujbele cu o atenție excepțională.

Astfel, de pildă, atunci când Purul deschidea uşița cabinei, Bak-ne-khon-su nu numai că săruta pământul, dar o făcea cu brațele la spate, aşa că era obligat să se încline în față până când

nu-i mai rămâneau alte puncte de sprijin decât genunchii şi nasul, totuşi, din poziția aceea chinuită, el era în stare să-şi răsucească fața lipită de pământ, cuprins de o groază autentică dinaintea faptului de a deschide cabina, iar acest lucru era adevărat chiar dacă ei o făceau zilnic.

Ochii mi se obişnuiseră cu întunericul din Sanctuar, aşa că am putut să văd statueta. Tenul auriu al lui Amon era neted; părul Lui, precum şi falusul bărbii Sale erau negre; iar piatra neagră a ochilor Lui mă privea cu atenție. Puteam să jur asta. Am simțit o spaimă nouă în dimineața aceea, fiindcă se prea poate ca eu să nu fi îndrăznit niciodată să-L privesc până atunci pe Amon drept în față, totuşi El îmi apărea mai puțin ca un Zeu, ci mai mult ca un omuleț, cu trăsături nici pe departe atât de frumoase ca ale lui Ramses al Doilea, şi în mod cert nu la fel de fine ca obrajii delicați şi întru câtva scofâlciți ai lui Bak-ne-khon-su. De fapt, Amon arăta ca un mărunțel bogat pe care-l puteai vedea pe stradă. Era, desigur, tratat cu familiaritate. Marele Preot se ridica în picioare, se înclina în patru zări, lua o bucată de pânză şi spunea: „Hai să-Ți împodobim acum locuința şi să redăm strălucirea veşmintelor Tale”, şi îşi vâra mâna în cabină şi ştergea vechiul suliman roşu de pe obrajii lui Amon. În timp ce spunea o nouă rugăciune, Îl dădea cu roşu proaspăt în obraji. Amon arăta acum mai bine dispus.

Nu aveam niciun chef să fiu întrerupt în timp ce ascultam şi să pierd fie şi o vorbă din relatarea străbunicului meu, dar a fost cu neputință să-l ignor pe tatăl meu, care la aceste cuvinte a aruncat un zâmbet către Ptah-nem-hotep ca şi când ar fi vrut să-l atragă atenția asupra importanței acelor momente în care el, Supraveghetorul Şef al Casetei cu Sulimanuri, aplica ruj pe obrajii Faraonului.

— Apoi Bak-ne-khon-su scotea veşmântul de ieri de pe membrele aurii şi de pe pântecul auriu şi rotofei ale lui Amon şi îl înlocuia cu un strai alb, proaspăt şi cu giuvaieruri noi. Fiecare piesă scoasă era binecuvântată de Limba şi sărutată de Purul şi apoi rânduită într-un scrin de abanos incrustat cu fildeş. Fruntea lui Amon era stropită cu un parfum din lemn de santal şi I se punea în față o cupă cu apă, precum şi o tipsie pe care se aflau câteva bucățele de carne de vânat şi de rață şi un pic de miere. Apoi preoții aprindeau tămâia şi se rugau cu glas tare: „Vino, Veşmânt-Alb, Ochi-Alb al lui Horus, spuneau ei. Zeii se înveşmântează odată cu Tine, iar numele Tău este Veşmânt. Zeii se împodobesc, iar numele Tău este Podoabă”.

Eram tânăr atunci şi habar n-aveam că o să mor cândva şi o să trăiesc o altă viață şi o să ajung Mare Preot, dar, chiar şi în ceasul acela de început, mirosul de tămâie din Sanctuar nu se asemuia cu niciun alt miros pe care-l cunoşteam,

fiindcă el îți ardea nările, fiind în acelaşi timp dulce şi misterios, şi nu fără temei. Am ajuns să aflu, pe când eram Mare Preot, că în tămâie sunt multe lucruri. Ți le spun acum, pentru că eşti Faraonul meu, dar, în a doua mea viață ca preot, nu aş fi îndrăznit să vorbesc despre ceea ce se află în ea. Desigur, chiar dacă Ți le spun acum, eu n-am să recit rugăciunile care însoțesc prepararea amestecului, ci zic doar că pulberea aceea fină conținea balsam de răşină, onycha, galban şi tămâie naturală, şi mai conținea cantități neînsemnate de smirnă, de scorțişoară, de nard şi de şofran. Pot spune că ea mai cuprindea mici cantități alese cu grijă de coajă de fructe aromatice, pisată fin cu lemn de scorțişor, apoi pusă la marinat cu leşie, cu vin şi cu sare, cu un adaos de sare de cupru pentru a da o flacără albastră. De fapt, leşia cea mai bună se obținea din rădăcină de praz, oriunde se putea găsi praz care să crească în locuri mai înalte şi pietroase. Acestea constituiau taine ştiute de Marele Preot în vremea aceea.

Aş fi vrut să aud mai multe, dar Menenhetet a făcut o pauză. El aştepta – aşa cum îi era obiceiul iar în ăst timp, cei care doreau puteau să viseze la sărurile şi la prafurile pe care le descrisese el. Aceste substanțe aromatice puteau să trezească, la urma urmei, amintiri ale unor înmormântări sau ale unor aşternuturi parfumate, şi astfel cei care ascultau puteau fi uşor distraşi de o mulțime

de gânduri. Eu însă nu simțeam nevoia să meditez la galban sau la tămâia naturală. Eu doream să aud povestea. Povestirea străbunicului meu o fi fost plină de meandre, însă, ca şi Nilul nostru, nu avea importanță dacă fluviul curgea spre miazăzi pentru un timp, deoarece noi ştiam că întotdeauna el avea să se întoarcă iarăşi spre miazănoapte.

Aşadar, eu aveam răbdare. Ştiam că cele patru vieți ale străbunicului meu erau asemenea celor patru colțuri care alcătuiesc baza unei cutii. Mintea lui putea să cuprindă ceea ce oricare dintre noi ar fi dorit să pună în ea – nu exista niciun subiect la care el să nu se fi gândit. Întocmai aşa cum cineva poate să se urce într-o barcă şi să plutească pe fluviul nostru la vale, gândindu-se la început numai la cât de departe a ajuns, pentru ca după câteva ceasuri de călătorie să înceapă să vadă că ceea ce a străbătut el nu reprezintă cu adevărat o mare distanță, dar cu toate astea fluviul e cu mult mai lung decât cea mai lungă călătorie pe care a întreprins-o el vreodată – tot astfel, lunga şi lenta curgere a minții străbunicului meu făgăduia să treacă prin fața fiecărui palat şi a fiecărei peşteri pe care le întâlnisem eu în somn.

Or, atunci când el a început să vorbească din nou despre prezența lui Ramses al Doilea în Sanctuar, am simțit cum reveneau atenția mamei şi a tatălui meu, mai apoi şi cea a lui

Ptah-nem-hotep, fiindcă el chibzuise cel mai îndelung asupra ingredientelor tămâii.

— În alte locuri decât Templul, a spus Menenhetet, Ramses al Doilea era, după cum ziceam, lipsit de răbdare. De fapt, El avea nerăbdarea unei mari doamne la fel de mult ca a unui mare bărbat. Fața Lui, după cum cred că am pomenit, s-ar fi potrivit perfect atât unei femei, cât şi unui bărbat. Faptul că El dispunea de o Bărbăție atât de impresionantă mai jos era, prin urmare, o expresie pură a lui Maat. Puteai să-ți dai seama ce fel de bărbat era El dacă aveai norocul să zăreşti printre robele Lui pe cel mai vajnic şi mai lung prieten pe care l-a purtat vreodată un bărbat. Pe fața Lui s-o fi citit nemulțumirea frumuseții, dar autoritatea asupra Egiptului sălăşluia între picioarele Lui.

— Am mai auzit despre asta, a spus Ptah-nem-hotep cu o voce la fel de uscată ca nisipurile deşertului nostru.

— Da, a spus străbunicul meu, iar eu am observat că majoritatea celor care au avut norocul să fie dăruiți cu marele mădular al unui Zeu adeseori vădesc o lipsă de răbdare de nestăpânit. Usermare al nostru, Ramses al Doilea, în orice ocazie, nu putea suporta să fie amânat mai mult timp decât ar accepta un leu să fie zgândărit, dar, în Templu, El era la fel de liniştit ca umbra unui copac.

Aşadar, atunci când Bak-ne-khon-su I-a cerut

Faraonului meu să spună ce întrebare ar avea plăcere Stăpânul celor Două-Țări să prezinte Celui Ascuns în dimineața aceea după sacrificiu, Alesul-lui-Ra a răspuns doar: „În vălurirea limbii Mele întrebarea încă doarme”. Într-adevăr, cum ar fi putut El să ştie adevărata Lui întrebare, după ce norul acoperise în trecere soarele?

Poarta Sanctuarului era acum deschisă de Limba şi Purul, şi un berbec alb a trecut prin ea, condus de doi preoți tineri, câte unul de fiecare corn. Îi urmau doi preoți având în mâini bețe ascuțite menite a-l îmboldi pe berbec în coaste. În plus, ca şi în zilele noastre, funii aurite îi țineau animalului picioarele din față legate unul de celălalt. El putea să meargă, dar nu şi să alerge. Pot să spun, totuşi, că pe vremea aceea se arăta mai multă grijă față de animalul însuşi. Coarnele lui erau acoperite cu foiță de aur, iar blana îi era pudrată până ce el căpăta un miros plăcut şi arăta mai alb la înfățişare decât veşmintele noastre de in.

Animalul acela era, totuşi, dezorientat şi speriat. Unele animale sunt împăcate cu Amon atunci când intră în Sanctuar, ceea ce este în sine un semn bun. Fiindcă atunci măruntaiele lor rămân ferme şi nu stârnesc nicio discordie în privința formei. Dar animalul cu pricina trebuie să fi zărit acelaşi nor, pentru că, ajuns în fața altarului, a scos un sunet plin de jale, de parcă ar fi fost deja rănit de cuțit, şi şi-a golit mațele. Trei baligi mari şi

umede zăceau acum pe piatră.

Trei erau, iar acesta e numărul schimbării. Noi am fi preferat să fie patru, fundamentul unei temelii solide. Preoții aşteptau, prin urmare. Văzând însă că niciun tremur nu mai străbătea blana animalului, iar botul berbecului era relaxat, L-am simțit pe Amon foindu-se în felul unui musafir ce s-ar pregăti de plecare. Limba şi Purul s-au apropiat cu două mâini pline de nisip argintiu din cercul sacru pe care se afla depusă Barca şi au desenat cercuri mai mici de argint în jurul fiecărei baligi.

Acum animalul a fost dus la piatra sacrificială. Nu am descris altarul, poate din cauză că nu mi-a plăcut niciodată să-l privesc. Sanctuarul, fiind vorba de vechiul Sanctuar – el este reclădit din temelii astăzi –, avea o mie de ani, bătrân ca Sesostris, aş zice, totuşi altarul era încă şi mai vechi. Nu cred că fusese spălat vreodată în acei o mie de ani. Sânge vechi peste sânge vechi, strat peste strat – te cutremuri, Hathfertiti, şi te strâmbi a silă, a spus străbunicul meu, dar acolo ar fi o mulțime de lucruri de cercetat, dat fiind că sângele acela străvechi era mai întunecat decât noaptea şi mai dur decât piatra. Ne-or fi alergând Zeii prin vine, dar Ei Îşi fac sălaşul acolo unde sângele s-a uscat pe piatră.

Bak-ne-khon-su a început să-l vorbească lui Amon. Avea o voce domoală şi vorbea cu duioşie, adresându-se parcă Zeului Însuşi, folosindu-se de

intonațiile liniştite ale unui bărbat care şi-a petrecut fiecare zi în slujba stăpânului său şi care nu s-a simțit niciodată nelalocul lui în viața pe care o alesese. În timp ce preoții țineau berbecul cu capul lângă altar, cu gâtul deasupra şanțului de scurgere, Bak-ne-khon-su s-a apropiat cu un cuțit de sacrificiu şi a început să rostească cuvintele pe care Amon le-a adresat cândva regelui Tutmes al Treilea:

„Eu i-am făcut să-Ți vadă Maiestatea ca pe o stea rotindu-se în cercuri
Ce răspândeşte limbi de foc şi îşi revarsă roua".

A trecut cuțitul peste gâtul berbecului şi animalul şi-a scuturat coarnele, ca şi cum tocmai ar fi privit în miezul soarelui. Apoi a rămas acolo, zvâcnind tot mai slab, până la ultimele zbateri jalnice ale inimii lui. Am ascultat sunetul sângelui picurând peste sânge. E ceva cu mult mai grav decât țipătul slab al apei căzând peste altă apă.

Bak-ne-khon-su a spus:

„Eu i-am făcut să-Ți vadă Maiestatea ca pe-un crocodil,
Stăpân al Spaimei locuind în apă,
Ți-am dat menirea de-a-i lovi pe cei trăind pe insule.
În mijlocul Celei Preaverde, ei Te aud răcnind".

Şi la aceste vorbe – a spus Menenhetet –, cu îndemânarea unui Dulgher Regal despicând un stâlp, aşa a îngenuncheat Bak-ne-khon-su în faţa berbecului ţinut de cei patru preoţi şi, în lumina palidă, a făcut o tăietură lungă cu tăişul de-a lungul trupului berbecului, pe care nici măcar unul dintr-o sută de măcelari pricepuţi n-ar fi putut s-o repete, atât de rapidă şi de sigură a fost mişcarea mâinii. Toate organele acum eliberate, stomacul, intestinele, ficatul şi splina, au căzut cu un suspin pe lespede, iar animalul s-a rostogolit într-o parte. Am văzut o expresie de mare frumuseţe aşternându-i-se pe faţa speriată, începând de la ochi către bot. Am văzut cum i se schimbă expresia, de la cea a unui animal zbătându-se îngrozit la una nobilă, ca şi cum ar fi ştiut că viaţa lui se afla acolo pe piatră, iar Zeii îi acordau atenţie. Ca tot ceea ce are viaţă, Zeii ştiu cum să se hrănească de pe urma morţilor. Fie ca morţii să nu înveţe a se hrăni din noi!

Era o remarcă neînsemnată a străbunicului, totuşi, sub lucirea slabă a licuricilor, am simţit acea spaimă când nu putem spune de ce anume ne este teamă. Cumva de animalele sălbatice, de prieteni vicleni sau de Zeii mânioşi? Sau poate că stau cu toţii adunaţi grămadă în acelaşi văzduh?

— Sacrificiul, a spus Menenhetet, era o uşurare pentru mine. M-am aflat faţă-n faţă cu războinici fioroşi pe care deseori îi presimţi înainte de o bătălie, şi abia dacă mai respirasem când berbecul

fusese mânat înainte. Totuşi zvârcolirea ultimă a picioarelor lui m-a eliberat parcă de laţul ce-mi strângea pieptul, şi am inspirat cât mai mult aer cu putinţă, toate mirosurile cavernoase de carne care a fost îndesată în întuneric peste altă carne.

Apoi Bak-ne-khon-su a îngenuncheat şi şi-a aşezat cele zece degete peste măruntaie şi a ridicat cu grijă rotocoalele de deasupra pentru a cerceta încolăcirile de dedesubt. Aproape de centru, într-un cot, ca un şarpe care a înghiţit un iepure, se afla o umflătură, şi am simţit cum mi se pune un nod în gâtlej, şi am să încerc să explic, fiindcă într-adevăr era o epocă barbară prin comparaţie cu a noastră, pe vremea aceea noi cercetam măruntaiele cu multă seriozitate. Animalul poate să fie mort, dar în încolăcirile maţelor lui a fost lăsată puterea de a fertiliza pământul. Aşadar, acele intestine puteau să ne spună la fel de multe lucruri ca orice bucată de aur. Aurul pe care îl cheltuim e posibil să nu ne mai aparţină nouă, dar în călătoriile lui el poate insufla o mare căldură în alţii.

— Dacă asta e ceea ce se cheamă filosofie, a spus mama, ea duhneşte îngrozitor.

— Dimpotrivă, a spus Ptah-nem-hotep, eu sunt fascinat de locurile prin care a trecut inima ta. Studiezi ceea ce alţii aleg să îndepărteze prin spălare.

Menenhetet a dat din cap, apreciind fineţea acestei remarci, şi a continuat:

— Stând în jurul cercului de nisip argintiu, cu ochii fixați pe buricul micului pântec auriu al lui Amon, noi aşteptam în timp ce preoții tăiau bucățele de carne din pulpa din spate a berbecului şi le aşezau pe focul de pe altar. Acolo, în aerul îngroşat de la fumul sângelui cel nou ars pe piatra încinsă, noi simțeam cum ceea ce era valoros în berbec trecea în pântecul Zeilor Care aşteptau – cu alte cuvinte, mă simțeam în apropierea unei forțe nemaipomenite aflate în încăpere. Apoi am auzit glasul lui Amon răscolindu-l pântecul auriu, întocmai aşa cum Bak-ne-khon-su răscolise intestinele berbecului. Marele Preot a început să vorbească, dar acum nu cu intonațiile propriului său glas, ci mai degrabă cu unul având sonorități puternice precum ecoul unei săli vaste. Din plămânii şi din gâtlejul lui Bak-ne-khon-su ieşea o voce colosală şi de neuitat:

„Către Rege, Care e sclavul Meu. De şapte ori să cazi la picioarele Mele. Fiindcă Tu eşti scăunelul picioarelor Mele, rândaşul calului Meu, Tu eşti câinele Meu."

„Sunt câinele Tău", şoptea Ramses. Vorbea cu greu, dar eu n-aş fi putut scoate absolut nicio vorbă. Dinții îmi scrâşneau încleştați, ca os lipit cu mortar peste os. Nicicând nu a fost glasul lui Amon atât de teribil în Sanctuar. Ziduri s-ar fi putut nărui din cauza puterii acelui glas. „Da, sunt câinele Tău, a repetat Ramses, şi trăiesc cu spaima că aş putea să Te supăr. Azi-dimineață, un

nor a trecut prin dreptul feței lui Amon-Ra.”

Bak-ne-khon-su a tăcut şi glasul lui Amon a tăcut, dar un murmur a venit dinspre foc. Printre trosnetele flăcărilor, puteam auzi o mulțime de glasuri şi, de parcă acestea ar fi fost larma unei mulțimi de prinți şi de alte persoane care se interesau de El, Ramses al Doilea Şi-a descleştat acum maxilarele şi, cu acelaşi curaj, sunt sigur, cu care eu aş fi încercat să vorbesc în gura unei peşteri în care se ascundea o fiară, a spus: „Tu, Care eşti Ra şi Amon, eşti Zeul tuturor oştenilor iscusiți şi bravi, şi Mă înclin în fața Ta”. Faraonul meu a început să tremure asemenea berbecului, în timp ce spunea: „Aseară, un ofițer s-a înfățişat dinainte-Mi aducând un mesaj din partea Regelui hititilor, Metella, care declară că doreşte să batjocorească Două-Țări. El i-a ucis pe aliații noştri şi a capturat o mulțime de vite şi de oi. Acum se află în cetatea Kadesh, împreună cu o armată puternică, şi Mă provoacă la război. El Mă provoacă! Ajută-Mă să răzbun această ofensă”.

Ramses al Doilea a început să plângă – lucru pe care nu-l mai văzusem până atunci. Cu un glas sugrumat, El a şoptit: „Un nor a acoperit soarele azi-dimineață. Tremur în fața Celui Care îndrăzneşte să Te batjocorească pe Tine. Mă simt slab în mădularele Mele”.

Aerul era încărcat din pricina cărnii arse, a spus Menenhetet, un miros greu pe care nu aveam să-l mai respir până la Bătălia de la Kadesh, însă prin

fumul dens şi printre suspinele Faraonului, s-a aşternut tăcerea. Aş fi jurat că am văzut colțurile gurii pictate a lui Amon lăsându-se în jos de supărare. Cu toate că, prin fumul acela şi la lumina albă care încă îmi pâlpâia în inimă când închideam ochii, cum puteam să-mi dau seama ce anume vedeam? Nu mâncasem din zorii zilei şi mirosul cărnii care se ardea pe altar îmi aţâța stomacul. Atunci, marele vuiet al glasului lui Amon a răsunat din nou în gâtlejul lui Bak-ne-khon-su. Răcnind pradă unei furii înspăimântătoare, Amon a spus: „Dacă Mă trădezi, picioarele Tale vor alerga precum apa la vale, brațul Tău drept va fi mort, inima Ta se va tângui în veci. Dacă însă Îmi vei sta alături, vei fi privit ca Stăpân al Luminii. Vei străluci deasupra capetelor lor cum strălucesc Eu Însumi. Vei fi asemenea unui leu cuprins de furie. Îi vei zdrobi pe barbari şi vei chiui de bucurie asupra cadavrelor lor în vale. Vei fi biruitor şi pe mare. Cea Foarte Verde va fi precum un fir legat la încheietura mâinii Tale. Da!", a spus Amon cu un glas atât de puternic, încât buzele lui Bak-ne-khon-su au rămas nemişcate, iar statuia aurie a început să vibreze pe locul din cabina sa din Barcă (cu ochii închişi, am putut vedea buzele acelea de aur mişcându-se sub sulimanul lor roşu, întocmai cum a spus străbunicul). „Da, Maiestatea Ta va fi privită precum cei doi Prinți ai Mei, Horus şi Seth. Brațele Lor sunt cele pe care le

voi alătura spre a-Ți chezăşui biruința. Adu în templele Mele aurul şi nestematele Asiei”.

„Sunt precum câinele Tău, a spus Faraonul meu, întocmai aşa cum oştenii sunt câinii Mei, iar oştenii hitiților sunt câinii oştenilor Mei.”

S-a prosternat din nou, iar Zeul a rămas tăcut. Curând, am părăsit Sanctuarul, îndreptându-ne spre sala banchetelor, şi acolo am mâncat o parte din carnea berbecului, pe care Amon ne-o lăsase după ce se ospătase El mai întâi. Am fost foarte impresionat de gustul deosebit al acelor bucate şi m-am gândit că saliva Lui s-ar putea să le sporească savoarea.

„Vino, a zis Ramses al Doilea, înainte ca eu să fi isprăvit de mâncat carnea, şi ochii Îi erau încă roşii de plâns, hai să traversăm fluviul. Vreau să-Mi vizitez mormântul”.

Patru

— Aveam la ce să mă gândesc în timp ce eram purtați de vâslaşi spre Malul Apusean al Tebei, ne-a spus străbunicul meu. Tocmai auzisem cea mai puternică voce care-mi pătrunsese vreodată în cap şi îmi țiuiau urechile. La ani distanță, când am devenit preot şi eram inițiat în misterele limbajului, aveam să aflu că sunetele scoase de un Zeu răspund întocmai dorințelor Lui. Astfel, în vechime, un Zeu putea să spună „scaun” şi, ce să vezi!, scaunul era acolo.

Desigur, în vremea din urmă, noi nu suntem apropiați de Zei. Noi putem răcni ca un leu, dar niciodată nu putem face să apară animalul.

Totuşi, în dimineața despre care vorbesc, eu tocmai auzisem un glas puternic ieşind dintr-un piept de aur. Pusese stăpânire pe buzele şi pe gâtlejul lui Bak-ne-khon-su şi îl făcuse să slujească drept glasul lui Amon. Astfel am aflat că biruința ne va aparține dacă aveam credință.

Deşi tocmai asta mă îngrozea acum. În ziua aceea, ceremoniile noastre religioase fuseseră diferite față de alte dăți. De obicei, zece sau mai mulți preoți intrau cu un taur, nu cu un berbec, şi un Preot-Recitator stătea lângă umărul Faraonului meu şi Îi şoptea ce rugăciune venea la rând sau câți paşi să facă.

— Există un astfel de personaj şi astăzi, a spus Ptah-nem-hotep, însă felul lui de a se purta nu este întru totul civilizat.

— Pe atunci era altfel, a spus Menenhetet, şi se făcea cu mare respect. Odată, am numărat o sută de gesturi diferite ce însoțeau o rugăciune şi, în ignoranța mea, mi-au scăpat alte o sută pe care aveam să le învăț mai târziu ca preot. Cum putea, aşadar, un Monarh ca Ramses al Doilea, cu mintea preocupată de război, să-Şi amintească ordinea cuvenită? Totuşi, dacă Regele reuşea să evite toate greşelile din timpul slujbei, credința noastră era – în vremea aceea, repet, eram simpli – că Amon nu avea să ignore cererile noastre.

Într-adevăr, îmi amintesc cum, la începutul multora dintre slujbe, Bak-ne-khon-su punea adesea în mâna aurie a lui Amon un sul de papirus pe care Marele Preot scrisese o petiție. Apoi, după terminarea rugăciunilor, Bak-ne-khon-su lua sulul înapoi. Simțindu-i pur şi simplu prezența în palmă, el era capabil să spună fără greş dacă Marele Zeu dorea să răspundă cu da sau nu la petiție. Desigur, eu am fost întotdeauna convins că Bak-ne-khon-su putea să interpreteze cuvântul lui Amon. În alți ani, au fost, totuşi, alți Mari Preoți în care nu aveam aceeaşi încredere. Eu socoteam că răspunsurile la cererile lor îmi spuneau mai multe despre cel care slujea, decât despre înțelepciunea lui Amon. Cu toate astea, atunci când am ajuns eu însumi Mare Preot (şi trebuie să spun că nu am fost un model de puritate ca Bak-ne-khon-su, ci am ajuns într-o asemenea poziție numai datorită apropierii de Ramses al Doilea în a doua mea viață, când eu eram tânăr, iar El era foarte bătrân), am aflat că nici eu nu eram în stare să trec peste cuvântul Zeului. Nu, sentimentele lui Amon erau prea înspăimântătoare pentru a nu le lua în seamă atunci când sulul de papirus îți tremura în mână.

— Viețile tale sunt la fel de ciudate ca gustul unui condiment nou, a spus Faraonul nostru şi i-a zâmbit mamei.

La acest semn de atenție, primul după o bună

bucată de timp, ea s-a grăbit să-l răspundă tot cu un zâmbet, dar în mintea ei (iar eu, cu toată atenția concentrată la cele spuse de străbunicul meu, nu mă mai apropiasem de mintea ei de ceva vreme) acum şi-a văzut mâna întinzându-i-se în gând pentru a atinge cu buricele degetelor o suprafață la fel de încântătoare ca propria ei piele, dar aceasta se afla sub fusta lui Ptah-nem-hotep, pe care mâna ei trebuia s-o dea deoparte, şi coapsa Lui era cea la care ajungea ea în gândul ei, moment în care Faraonul s-a ridicat de la locul Lui şi a dibuit după coada Lui de leopard.

— Vorbeam, i-a spus El lui Menenhetet, despre puterea petiției unui Mare Preot.

— Da, a spus străbunicul meu. Dacă petiția mea Îl ruga pe Faraon să înzestreze cu bogății Templul din Teba, ştiam răspunsul pe care-l doream. Un Mare Preot trebuie să sporească bogăția Templului său. Dacă încrederea lui Amon se câştigă grație darurilor, ea este şi mai bine câştigată grație unor daruri impresionante. Astfel, cererea mea Îl poate implora pe Amon să-L sfătuiască pe bătrânul nostru Ramses să îndrepte către Templu încă o zecime din tributul pe care-l primise din Libia în ultimul an. Mâna mea, în clipa când atingea petiția, se aştepta să nu audă din partea lui Amon alt răspuns decât Da, cu toate acestea, chiar dacă aşteptam din tot sufletul acest rezultat, simțeam limpede supărarea Celui Ascuns dacă într-o dimineață anume El nu dorea un astfel de tribut

suplimentar.

— Anunțai atunci concluzia asta? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Nu-mi amintesc, Stăpâne. Nu-mi amintesc decât că eram înspăimântat de un asemenea răspuns atunci când îl primeam. Cât de îngrozitoare era la pipăit petiția atunci când ea spunea: Nu! Papirusul era la fel de neplăcut la atingere ca pielea unui şarpe.

Bineînțeles, în ziua când am traversat fluviul pentru a vizita mormântul lui Ramses al Doilea, ştiam prea puține despre aceste lucruri delicate. Am înțeles doar că nimic nu se petrecuse la fel ca în alte dimineți.

Prin urmare, nu am fost surprins să constat că a ajuns să fie o zi în care fiecare eveniment era neaşteptat. Nici nu acostaserăm bine la debarcaderul de pe Malul Apusean al Tebei, că Faraonul m-a invitat să mă sui în Carul Său pentru prima oară, iar caii erau la fel de înspăimântați ca şi mine văzând că Nefertiri nu era acolo. Numele acelor cai, îmi amintesc, erau Puterea-Tebei şi Maat-e-Mulțumită, un armăsar şi o iapă, iar iapa, aşa cum te-ai fi şi aşteptat, semăna uimitor cu Nefertiri. Nu-i plăcea niciodată să stea despărțită de perechea ei. Nu era nevoie să-l stăpâneşti decât pe Puterea-Tebei şi era ca şi când le-ai fi vorbit celor opt picioare ale celor două animale. Şi nici nu existau cai mai fericiți ca atunci când Regina călătorea împreună cu Regele.

Ramses, însă, a pornit-o în goană cu mine, lăsându-i în urmă pe toți cei care veniseră împreună cu noi. Astfel am aflat acum că oamenii din Teba Apuseană, obişnuiți să-l vadă pe Rege doar într-o procesiune, nu ştiau să-şi înalțe plini de respect privirile atunci când Carul Lui era neînsoțit. Ei nu au avut parte decât de o vedere fulgurantă a Coroanei-de-Război de pe capul Său, prin aceasta realizând că trecuse Bunul şi Măritul Zeu, O, Dublă-Casă a Egiptului, a spus străbunicul meu, de parcă şi-ar fi cerut scuze că un Faraon putea să călătorească oriunde în Egipt fără ca toată lumea să fie conştientă de trecerea Lui.

Menenhetet a lovit apoi în masă de şapte ori cu mâna ca spre a respinge orice acuzație de lipsă de respect în ceea ce urma să spună.

— În Noaptea asta a Porcului aş putea să vorbesc despre mulți Faraoni. I-am cunoscut ca Zei şi I-am cunoscut ca oameni. Dintre toți… dacă Te poate interesa…

— Mă interesează.

— Ramses al Doilea era cel mai puțin dificil de recunoscut ca Faraon şi cel mai dificil de înțeles ca om. În legătură cu pietatea Lui, tocmai Ți-am oferit o dreaptă evaluare, totuşi, atunci când se afla departe de Templu, El era indiferent la cel care I-ar fi putut auzi glasul. Înjura pur şi simplu ca orice soldat. Iar când se afla împreună cu Nefertiri, El se purta mai mult ca un bărbat îndrăgostit

decât ca un Rege. Totuşi, atunci când Ea nu era cu noi, El nu prea vorbea respectuos despre Ea. În dimineața aceea, în timp ce o porneam în goană în Carul Său, El chiar a spus: „Ştii că au apucat-O năbădăile pentru că I-am spus să rămână pe Malul Răsăritean? Întoarce-Te, I-am spus. Alăptează pe cine ai de alăptat. Vreau să fiu singur". Faraonul a râs. „Nu-l place să alăpteze", a adăugat El, „nu-l place deloc nici de doică", şi a scos un chiot Îndemnându-Şi caii, şi i-a plesnit cu hățurile pe spinare, aşa că de la trap am luat-o direct în galop, străbătând în goană Calea lui Osiris de pe Malul Apusean, ca doi conducători de care având în față o după-amiază pe care s-o petreacă bând bere, da, acum văd cât de mult se deosebea El de alți Regi. Însemnătatea altor Faraoni se poate vedea în prezența Lor în toate ocaziile, dar bunul meu Ramses al Doilea nu prea punea preț pe asta. Ca un băiat obişnuit, Îşi dădea jos hainele de pe El dacă aşa se simțea mai bine. Avea o gură care te privea de parcă nu ştia prea bine dacă dorea un sărut sau o muşcătură din părțile tale cele mai bune.

Mama a izbucnit într-un râs atât de plin de adâncurile propriei sale cărni, încât nu am mai putut decât să-i simt părul negru dintre picioare şi să văd fața roşie a unui bărbat tânăr cu părul bălai şi cu buzele roşii ca ale mamei zâmbind la acea privelişte.

L-am simțit din nou pe Deget-Dulce – numai că

erau o sută de degete dulci pe pântecul ei şi pe al meu, şi mă întrebam dacă bărbatul cu părul bălai ar putea fi Ramses al Doilea ivindu-se din morți, iar asta m-a răvăşit atât de tare, încât m-am întors pe dată la ceea ce străbunicul tocmai rostea: „Nu mi-a plăcut niciodată Malul Apusean”.

— Ei bine, mie nu-Mi place astăzi, a spus Ptah-nem-hotep cu o asemenea vehemență, că am văzut imaginea din creierul Lui, adică am văzut Malul Apusean aşa cum mi s-ar fi arătat mie dintr-o barcă aflată în mijlocul fluviului. În felul acesta, eu aveam priveliştea unei câmpii presărate cu stânci înalte către apus şi cu o mulțime de temple în vale. Artere mari, largi se întindeau în toate direcțiile. Totuşi nu arăta ca un mare oraş, ci mai mult ca un parc, dar nicidecum ca un parc regal, fiindcă existau smârcuri între unele dintre artere, şi săpături lungi de fundații, unde trebuie să fi fost planificate clădiri impunătoare, niciodată terminate. Vedeam doar puțini oameni pe străzile largi şi numai una sau două căruțe. Asta însemna că Malul Apusean trebuie să fi fost cu totul diferit față de Malul Răsăritean din Teba, care, dacă ar fi fost întru totul asemănător cu Memphisul, ar fi trebuit să fie plin de lume şi prietenos, şi cu o mulțime de străduțe strâmte. Pe când pe Malul Apusean exista atât de mult spațiu, încât între marile artere puteai vedea un număr de noi orăşele, construite în şiruri regulate, care se întindeau printre dealuri. Dar pentru că fiecare

casă de piatră din locurile acelea avea o mică piramidă drept acoperiş, mi-am dat seama că nu erau case, ci morminte din Marea Necropolă din Teba Apuseană, şi de fapt arătau ca o mie de pălării plantate în deşert, având alături o altă mie de pălării. Cu toate astea, planul fiecărei străzi era în asemenea măsură identic cu celelalte, încât ochii au început să mi se împăienjenească şi mă întrebam dacă cei vii credeau cu adevărat că morților le plăcea să locuiască doar pe străzi necotite.

Străbunicul meu trebuie să fi auzit fiecare gând al meu (dacă nu cumva eu locuiam deja în ale sale), fiindcă acum l-am auzit spunând:

— Străzile Necropolei au fost tăiate în unghiuri drepte socotindu-se că profitul cel mai bun se obține de pe urma pământului vândut în parcele mici, dreptunghiulare.

— Menenhetet, eşti răutăcios, a observat Faraonul. Eu am socotit mereu că străzile astea erau trasate drepte pentru a descuraja hoții şi duhurile rele.

— Şi asta e adevărat, a spus străbunicul meu. E nevoie de mai puțini paznici atunci când se poate vedea de la un capăt al uliței până în celălalt, iar duhurile îşi mai pierd desigur din puteri dacă nu au cum să se pitească după vreun cot. Totuşi, atunci când s-a hotărât prima oară, în Templul lui Amon din Karnak, să se traseze parcele dreptunghiulare, nimeni dintre noi nu ştia că ele

aveau să ajungă atât de răspândite. Eu eram Mare Preot în vremea aceea şi pot să-Ți spun că noi aveam nevoie de venituri. Vorbesc despre o perioadă aflată la cincizeci şi mai bine de ani după Bătălia de la Kadesh, când Ramses al Doilea era foarte bătrân şi nu-L mai interesa războiul. Aşadar, Templul putea să conteze doar pe tributul care încă venea de la fiii vechilor Prinți învinşi. Prin urmare, noi aveam mai puține prinosuri pentru Amon. Imaginează-Ți chinurile prin care trecea un Mare Preot, în cazul acela eu, când în fiece dimineață Marele Zeu îmi zâmbea batjocoritor de fiecare dată când Îi ştergeam vechiul fard roşu, iar Limba şi Purul Îi aplicau un fard nou.

Am ajuns la concluzia simplă că darurile care L-ar fi făcut fericit pe Amon nu trebuiau neapărat să vină din partea Faraonului. Existau mulți oameni îndeajuns de bogați pentru a-şi cumpăra parcele în Necropolă.

Acum, trebuie să lămuresc faptul că în dimineața ciudată despre care vorbesc, cea în care Ramses al Doilea mi-a acordat onoarea de a-L însoți, exista o Necropolă pe Malul Apusean. Doar că ea nu semăna cu cea de astăzi, cu miile ei de morminte. Pe vremea aceea, existau doar câteva artere mari. Necropola însăşi era mică şi numai nobilii din cele mai alese familii puteau fi îngropați în ea. Îmi amintesc ce invidie am simțit la gândul că nu aveam să odihnesc niciodată pe Malul

Apusean. Mi se părea că un bărbat care fusese acceptat printre apropiații Faraonului ar fi trebuit să fie îndreptățit să aibă un mormânt, iar povestea vieții sale să fie inscripționată pe ziduri. Dar eu ştiam că asta nu era cu putință. Dacă nu erai un mare nobil, în anii aceia nici nu îndrăzneai să te gândeşti la o viață în Tărâmul Morților. De la țăranii printre care am copilărit auzeam mereu că hăurile din Khert-Neter erau atât de cumplite şi că îți ațineau calea atâția şerpi, scorpioni şi Zei răi, încât numai un Faraon şi doar câțiva dintre frații Săi regali îndrăzneau să întreprindă călătoria coborând prin Duad. Pentru orice om de rând, călătoria era imposibilă. Aşadar, imediat ce mureai, te aşteptai ca familia să te ducă în deşert, să-ți sape o groapă şi să te acopere cu nisip. Dacă erai țăran, nici nu-ți mai băteai capul cu astea. Dar când am devenit conducător de car de luptă, mă plictisisem să tot aflu cât de multe rubedenii ale Faraonului aveau un mormânt şi puteau să ia cu ele comori în Khert-Neter, iar după ziua aceea, când am călătorit în Carul Său, s-a deşteptat în mine dorința de a avea o parcelă în Oraşul Regal al Morților.

Aşadar, atunci când am ajuns Mare Preot, cu mulți ani mai târziu, ştiam că oamenii de rând avuți doreau să cumpere pământ în Necropolă. Totuşi, din cauza unei trăsături anume – dacă pot spune aşa – din caracterul lui Ramses cel Mare, care s-a vădit după Bătălia de la Kadesh, noi nu

am fost nevoiți să vindem în cele din urmă oamenilor de rând. Fiindcă, datorită vârstei Lui înaintate, mii de oameni din Teba puteau pretinde că sunt copii, nepoți sau strănepoți ai Săi. Sau măcar că erau căsătoriți cu descendenți de-ai Lui. Pe atunci, numai cei mai săraci oameni de rând nu se puteau pretinde a fi într-un fel sau altul înrudiți cu Usermare-Setpenere, acel Soare-care-e-puternic-prin-Adevăr, Ramses al Doilea.

Dar astea s-au petrecut după Bătălia de la Kadesh. În ziua cu pricina, gonind mândru în Carul Său, cui i-ar fi trecut prin gând tot ceea ce avea să se întâmple? Eu pur şi simplu mă uitam la ceea ce era de văzut în timp ce El ne purta într-un galop rapid pe străzile largi şi goale din Teba Apuseană. Nu era multă lume pe acolo în vremea aceea, după cum spuneam, şi oamenii munceau cu toții la Necropolă şi în templele mortuare, şi în ochii mei ageri arătau cumva mai bolnăvicioşi decât oamenii de pe Malul Răsăritean. Chiar şi preoții de la templul mortuar păreau slabi şi istoviți în comparație cu preoții aceia care treceau prin Marea Sală care seamănă cu un codru din Templul din Karnak. Cu toate că aceşti fârtați din Karnak îşi petrec şi ei mult timp în umbră, ei se fac cam dolofani de la sacrificiile pe care le consumă şi de la aurul pe care-l cântăresc prin subterane, pe când cei de pe Malul Apusean, chiar dacă erau destul de liberi să se bucure de razele

blânde ale soarelui din toate grădinile şi piaţetele lor minunate, erau plictisiți, cred, de pacea veacurilor pe care o respirai vrând-nevrând în Teba Apuseană. Eu cred că mulți dintre preoții aceia doreau să se afle dincolo de fluviu, la Karnak, şi astfel nefericirea lor se răspândea prin aer. Către sfârşitul după-amiezii, am ştiut că avea să fie jalnic. Cât timp soarele era încă sus pe boltă, totul era în ordine, curând însă umbre teribile aveau să se reverse ca apa de pe stânci, înecând grădinile templului în beznă.

În tot acest timp, eu nu am ştiut unde mă ducea Faraonul, dar El a hotărât să nu viziteze vreun alt loc mai puțin splendid decât Templul lui Hat-shep-sut şi, când ne-am apropiat, m-am mirat să văd că abia de ne-au ieşit în întâmpinare vreo duzină de preoți. Dar nici nu se simțea vreo urmă de miros de jertfa arzând. M-am gândit că poate noi eram primii oameni veniți în vizită în ultimele zile. Desigur, clădirea fusese ridicată de o femeie şi semăna mai mult cu un palat decât cu un templu. Faraonul a spus: „Locul ăsta m-a amuzat întotdeauna. Numai o femeie putea clădi un templu doar cu sule", şi mi-a tras o palmă pe spate, ca şi cum am fi fost doi răcani. M-a şocat felul cum mi-a vorbit, dar El a adăugat: „Numără sulele", şi le-am numărat, erau douăzeci şi patru de coloane, toate susținând un acoperiş, iar deasupra se afla încă un rând de coloane mai scurte, una peste alta un templu alb şi frumos, şi

foarte mare, iar stâncile se avântau spre cer chiar din spatele templului. După ce Regele meu i-a alungat pe preoții veniți să-L salute, am urcat până la o curte interioară aflată deasupra primului acoperiş, acolo era o grădină cu sute de arbuşti de smirnă. Eu mai simțisem mirosul smirnei în toate soiurile de tămâie care au ars vreodată într-un templu şi îi cunoşteam puterea aromei, dar aici, în umbra acelor stânci care trebuie să fi fost mai înalte decât o sută de bărbați stând fiecare pe umerii altuia, sub soarele amiezii cu galbenul ca de deşert al colinelor din jur, mireasma de smirnă din toți copăceii aceia alcătuia un miros care-mi umplea capul şi mă făcea să cred că miezul gândurilor mele putea fi la fel de limpede şi de gol precum cerul. Atunci când un preot a adus două scaune de aur, unul pentru Faraon şi unul, spre deliciul meu, pentru mine, împreună cu un pocal de aur plin cu vin pentru fiecare din noi, am simțit şi gustul smirnei în vin şi el aducea cu izul feselor funerare îmbibate cu aromatele lor. Aşadar, în tot acel răstimp în care m-am simțit viu ca lumina din înaltul cerului, eu beam totuşi un vin care-mi vorbea despre miezul nopții şi despre gânduri stranii.

„Aceşti arbuşti de smirnă, a spus Ramses al Doilea, sunt de la Ea”, iar eu m-am gândit în prima clipă că nu se putea referi decât la propria Lui Regină, Nefertiri, dar El a adăugat: „Hat-shep-sut”, şi a rămas tăcut. Apoi mi-a spus

că ei fuseseră aduşi aici pentru Amon, Care Îi poruncise Reginei Hat-shep-sut să aducă acea Țară Punt în Casa Lui. În ciuda arşiței, m-a trecut un fior în timp ce-L ascultam, fiindcă parfumul smirnei mă răcorea, şi Regele meu mi-a spus că o mulțime de expediții dăduseră greş înainte ca Hat-shep-sut să-Şi trimită flota. Cele cinci nave ale Reginei s-au întors însă cu smirnă, abanos, fildeş, cu lemn de scorțişor, cu primii babuini şi maimuțe unice, nemaivăzute până atunci, precum şi cu noi rase de câini, cu piei de pantere din sud şi cu băştinaşi din Țara Punt, atât de negri la piele, încât arătau mai purpurii decât melcii din Tyr. „Hat-shep-sut a fost atât de încântată, că i-a cerut iubitului Ei Sen-mut să ridice templul ăsta în onoarea Ei. Două rânduri de sule." Faraonul a început să râdă, dar apoi m-a apucat de braț şi a spus: „într-o seară, am venit aici cu Nefertiri şi stăteam singuri pe terasa asta. Amon Mi-a vorbit şi a spus: E întuneric, însă Tu ai să-Mi vezi lumina. Când am făcut dragoste cu Nefertiri, Eu L-am văzut pe primul Nostru copil în timp ce era zămislit, fiindcă eram legați de pământ asemenea unui curcubeu. Aşa că Eu nu râd de templul ăsta tot timpul, cu toate că detest mirosul de smirnă". Spunând acestea, El s-a ridicat în picioare şi am plecat, iar El a condus într-un asemenea galop, încât nu am putut să scot o vorbă. Nu ştiam de ce, dar era teribil de furios, ca şi când ne aflam deja în toiul bătăliei.

Apoi, cu privirea Sa, care era la fel de ageră ca privirea unui şoim, El a zărit o mişcare pe un câmp şi a ieşit cu carul de pe stradă, luând-o de-a dreptul peste hârtoape, până când am trecut printr-o mică văioagă plină de tufişuri şi am văzut două țărăncuțe mergând în fața noastră. Vă pot spune că în timp ce ele s-au tras într-o parte, făcându-ne loc să trecem Stăpânul meu a şi sărit din car, dispărând în tufişuri cu una din fete şi lăsându-mi-o pe cealaltă mie – într-atât era El de grăbit. (El putea mânui o spadă mai iute decât orice bărbat din câți am cunoscut.) Consumându-Şi iute vigoarea Dublei-Coroane cu fața şi cu dosul fetişcanei, El era deja gata s-o ia de la capăt cu saluturile, adresate de astă dată fetei mele, şi mi-a oferit-o pe-a Lui. Bineînțeles, cea nouă, întocmai ca şi cea dinainte, mirosea a nămol, dar m-am aruncat asupra ei cu mai multă poftă decât asupra celei dintâi, ca şi cum, asemenea Faraonului meu, m-aş fi aflat într-o şarjă de care de luptă în bătălie. Bineînțeles, în viața mea nu mai fusesem atât de întărâtat ca la gândul de a mă năpusti într-o peşteră prin care Faraonul, ca să zic aşa, tocmai păşise cu picioarele goale.

— Nu ai avut nicio clipă de şovăire? a întrebat mama.

Ptah-nem-hotep a dat din cap şi a spus:

— Mi se pare curios că nu ți-era deloc teamă. Aceste aventuri, la urma urmei, au avut loc abia în

cursul primei tale vieți.

— N-aş fi fi simțit o groază mai mare dacă aş fi intrat într-o bătălie, a răspuns străbunicul meu.

— Totuşi, a spus Ptah-nem-hotep, dacă îți este frică, nu cumva îți vine mai uşor să iei parte la o bătălie decât să faci dragoste? În bătălie, nu trebuie să-ți ridici decât brațul.

— Da, a spus străbunicul meu, doar că eu mă unisem cu acea fată în bătălie. Am lovit-o peste coapse de nenumărate ori cu bâta mea blândă. Adevărul e că mă simțeam cam ruşinat. Mădularul meu, în comparație cu ceea ce ea tocmai cunoscuse, nu era ceea ce ai putea numi straşnic. În afară de asta, prima fată țipa acum de plăcere datorită forței cu care o răscolea Usermare-Setpenere. Totuşi, izbind cu putere, mi-am croit drum ca să ajung în poziție, iar apoi am simțit marea chemare a carului de luptă. Degetele mele de la picioare au săpat o gaură în pământ înainte ca eu să termin. Fiindcă mădularul meu se scălda în caimacurile Faraonului. Ce bine mirosea pământul! „Ador mirosul greu al țărăncilor, mi-a spus Faraonul în timp ce ne depărtam în goană, mai ales când Îmi rămâne pe degete. Atunci îmi vine să strâng în brațe marea Mea Dublă-Țară cu totul.”

Încă simțeam o plăcere intensă, ca atunci când te trezeşti pe câmp şi soarele îți scaldă chipul. Când m-am slobozit în trupul țărăncuței, inima ei s-a revărsat în mine. Am văzut o lumină albă

puternică, parcă venind dinspre pântecul ei, şi apele Faraonului mi s-au revărsat peste ochii închişi, precum o mie de păsări albe. Am simțit că mădularul îmi fusese miruit pentru totdeauna.

— Şi totul, a spus Ptah-nem-hotep, de la o țărăncuță din care v-ați împărtăşit frățeşte.

— Uite, copilul doarme, a spus mama.

Mă prefăceam doar. Îmi dădusem seama că, pe măsură ce străbunicul înainta în poveste, fiecare dintre cei de față îmi acorda tot mai puțină atenție şi că acum nu era nevoie decât să închid ochii şi ei uitau că mă aflam acolo. Era un sentiment foarte plăcut. Nu se mai osteneau să-şi tăinuiască gândurile. Asta însă însemna că, într-adevăr, eram în pragul somnului, fiindcă m-am trezit că înțelegeam lucruri de care n-avusesem habar niciodată şi pe care nici nu ştiam cum să le numesc.

— Am pornit-o din nou în goană, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic, a spus străbunicul meu, dar de îndată ce am părăsit şleaurile câmpului urmând făgaşurile mai mari ale uneia dintre acele străzi largi neterminate, El a oprit şi a spus: „În Sanctuar azi-dimineață, în mijlocul rugăciunilor, M-am văzut pe Mine Însumi. Eram singur şi eram mort. În toiul bătăliei, am fost împresurat, şi eram singur, şi eram mort”. Înainte ca eu să-l pot răspunde, El Îşi îndemnase din nou caii la galop. Maxilarele mi se izbeau cu violență în cap.

Habar nu aveam unde ne ducea, a continuat

străbunicul, dar, nu după multă vreme, ieşiserăm din oraş şi înaintam pe un drum îngust care curând a devenit o potecă şerpuind printre stânci. Acum se făcuse atât de abruptă, încât ne-am dat jos din car şi din când în când trebuia să ne oprim ca să dăm la o parte bolovani care se rostogoliseră pe potecă de pe culmile din ambele părți. O dată sau de două ori, am crezut că El era gata să lege bidiviii, dar după ce ne-am cățărat prin defileu, acesta s-a mai lărgit un pic şi am putut vedea că odinioară pe acolo trecuse un drum.

Când ne-am oprit să ne odihnim, ne găseam izolați într-o râpă, şi atunci El mi-a spus: „Am să-ți arăt un loc care pentru Mine e la fel de tainic precum Numele Meu Tainic, şi îți vei pierde viața dacă vei trăda locul ăsta". M-a privit cu atâta căldură, încât m-am simțit de parcă m-aş fi aflat în prezența lui Ra Însuşi.

„Dar mai întâi, mi-a spus El, trebuie să-ți spun povestea Egiptului. Altminteri nu ai înțelege importanța tainei Mele."

Ajungând aici, străbunicul meu a făcut o pauză lungă, ne-a privit pe toți pe rând şi a oftat, ca pentru a-şi scoate în evidență necunoaşterea lui de atunci.

— Nici nu ştii, Mărite al Nouălea, a spus el, cât de puține înțelegeam când Faraonul a făcut remarca asta. Nu ştiusem niciodată că Egiptul avea o poveste. Eu aveam o poveste şi cunoşteam conducători de care de luptă care îşi aveau fiecare

povestea lui, şi mai cunoşteam vreo târfă sau două, dar povestea Egiptului! — nu ştiam ce să zic. Noi aveam un fluviu care se revărsa în fiecare an. Aveam Faraoni, iar cel mai bătrân om pe care-l cunoscusem îşi amintea de Unul care se deosebea de toți ceilalți din pricină că nu credea în Amon, dar nu-mi aminteam numele Lui. Înainte de acela, fusese Tutmes al Treilea, al cărui nume îl purta Şcoala noastră Regală de Conducători de Care de Luptă, mai fusese Regina Hat-shep-sut şi încă un Faraon, cu mii de ani înainte, cu numele de Khufu, dar El locuise în Memphis, nu în Teba, şi clădise un munte mai înalt decât văzuse vreodată cineva în Două-Țări, iar alături mai erau încă doi munți, clădiți de alți doi Faraoni. Asta era întreaga istorie a Egiptului pe care o ştiam.

Faraonul mi-a povestit însă despre alte lucruri. Şedeam alături pe stâncile din râpă, privind înspre Malul Răsăritean. În depărtare, dincolo de fluviu, Teba înflorea şi auzeam zgomotele din atelierele sale tot atât de limpede ca ecoul unei stânci prăbuşindu-se în râpa de alături. Aşa că nu se poate spune că visam, cu toate că nu eram în stare să deosebesc între poveştile pe care mi le spunea El despre Tutmes al Treilea sau despre Amenhotep al Doilea şi al Treilea. Totuşi, atunci când a ajuns să-mi vorbească despre propriul Său Tată, Seti, am putut vedea în sfârşit cu claritate un Faraon, deoarece imaginea lui Seti fusese dăltuită în piatra zidurilor multor temple, ceea ce m-a făcut să

înțeleg în ce măsură zilele lui Usermare-Setpenere se deosebeau de ale mele în perioada copilăriei noastre. Eu vedeam tot timpul spatele tatălui meu. Mă uitam la coatele lui în timp ce lucra pe câmp, dar Ramses al Doilea Şi-a văzut Tatăl pe zidurile nenumăratelor temple, ținând de plete capul vreunui prizonier, acolo, tăiat în piatră.

De fiecare dată când priveam la acele imagini, simțeam cum mă arde în ceafă răsuflarea lui Seti, de parcă eu eram prizonierul.

Mă întrebam dacă Ramses al Doilea simțise acelaşi lucru în copilăria Sa, dar nu am îndrăznit să-L iscodesc.

Apoi a început să-mi povestească despre Tutmes al Treilea, care trebuia să devină Rege, dar Hat-shep-sut a domnit în locul Lui pentru că Ea se măritase cu al doilea Tutmes. Aşa că al Treilea avea să locuiască în Templu ca preot, îndatorirea lui fiind aceea de a se îngriji de vasele cu tămâie când Hat-shep-sut venea să se roage. El a strâns în el atâta ură, încât, atunci când Ea a murit şi El a devenit Faraon, nu numai că s-a dovedit a fi în luptă la fel de puternic precum un leu slobozit din cuşcă, dar a şi poruncit meşterilor Săi pietrari să înlăture cu dalta numele lui Hat-shep-sut de pe zidurile tuturor templelor. Şi-a săpat apoi propriul nume în locul numelui Ei.

„De ce nu a fost distrus templul lui Hat-shep-sut în locul numelui Ei?”, mi-aduc aminte că L-am întrebat pe Faraon. Iar El mi-a răspuns că Tutmes

nu a dorit să-l mânie pe Aceia dintre Zei Care O iubeau cel mai mult pe Hat-shep-sut – El nu voia decât să semene confuzie între Ei. Îmi amintesc că Ramses al Doilea s-a uitat la mine, m-a apucat de genunchi cu degetele şi m-a strâns puternic. „Şi Eu voi fi un Rege care Îşi va săpa numele în piatră”, a spus El şi mi-a povestit mai multe despre măreția lui Tutmes al Treilea şi despre câte bătălii a câştigat şi despre prăzile pe care le-a luat. Mi-a vorbit despre statuia de abanos a Regelui din Kadesh, căci exista şi un asemenea Monarh pe vremea aceea, iar Tutmes l-a biruit şi i-a luat statuia la întoarcerea Sa la Teba. Apoi Ramses al Doilea mi-a spus: „Numele războinicului care se afla cu Tutmes în Carul Său era Amenenahab. Ca toți cei al căror nume provine de la Amon, era îndrăzneț. El a înțeles dorința lui Tutmes al Treilea înainte chiar ca Regele să-Şi dea seama de propria Sa dorință arzătoare. Vei ajunge să înțelegi şi tu”. Spunând asta, m-a sărutat. Am simțit cum buzele îmi radiau precum Carul Său şi nu mai puteam fi atent la ce-mi povestea despre alți Faraoni neînstare să țină spada lui Tutmes al Treilea, cum era bunăoară Faraonul Care nu-L avea la inimă pe Amon, Amenhotep al Patrulea, un om ciudat la înfățişare, cu un pântec rotund şi moale, cu nasul mare şi cap prelung. Totuşi El trebuie să-Şi fi amintit ceea ce Îi făcuse Tutmes lui Hat-shep-sut, fiindcă El I-a făcut acelaşi lucru lui Amon. O mie de meşteri pietrari au înlăturat numele lui Amon

din temple şi au săpat cu dălțile un nume nou: Re-Aton. Adică, mi-a spus Ramses al Doilea, numele Zeului rostit de-a-ndoaselea, aşa cum Re-Aton e opusul lui *neter.* Acel Amenhotep al Patrulea Şi-a schimbat mai apoi propriul nume în Akhenaton şi a înălțat un oraş în mijlocul Egiptului, pe care l-a numit Orizontul lui Aton. Nu-mi venea să cred tot ce auzeam. Totul îmi părea ciudat. De-abia făcute, toate au fost refăcute la loc. Fiindcă, de îndată ce Akhenaton a murit, numele lui Aton a fost ras de pe piatră, iar numele lui Amon a fost aşezat la loc. „Toate astea, mi-a spus Faraonul, au pricinuit o asemenea slăbiciune țării, încât, în zilele noastre, noi ne pictăm semnele sacre pe lemn şi nu le mai săpăm în piatră. Iată de ce Tatăl Meu, Seti, le-a poruncit artiştilor Săi să lucreze numai în piatră. Există multe desene cu Tatăl Meu ținând capetele unor prizonieri înainte de a le da lovitura de grație, şi ele sunt pe piatră." Spunând asta, El a râs cu mare poftă, s-a ridicat, m-a înşfăcat de păr parcă pentru a mă lovi, a râs iarăşi şi a zis: „Să mergem, trebuie să-ți arăt ceva", şi am pornit la drum.

Curând am ajuns într-un loc unde a trebuit să legăm caii, să lăsăm carul şi s-o luăm în sus pe o potecă atât de îngustă, încât aproape că ne cățărăm drept în sus pe stânci. Bineînțeles, ne săltăm de pe o stâncă pe alta şi deseori trebuia să întindem mâna spre a-l ajuta pe celălalt. Eu eram bucuros de toată anevoința drumului, deoarece

poveştile Lui despre Faraoni care schimbau numele de pe zidurile templelor mă buimăciseră. Dacă în mintea mea exista o idee la fel de trainică precum pietrele Templului din Karnak, aceea era că Amon-Ra era cel mai mare Zeu al nostru. Prin urmare, cum să fi existat o epocă în care El să lase locul unui alt Zeu? Faraonul acelui Aton fusese un om cu înfăţişare caraghioasă, cu un pântec umflat – ei bine, ceea ce mă făcea să suflu din greu erau mai degrabă gândurile decât urcuşul.

Când am ajuns în vârful stâncii, mă aşteptam să dau de deşert în partea cealaltă, dar în loc de asta am văzut doar o coborâre într-o altă vale şi o nouă potecă abruptă. Stând în picioare pe culme, Regele meu a arătat în spate, către fluviu. „Există acolo un loc numit Kurna, mi-a spus El, unde se nasc doar hoţi, nimic altceva. Pare un biet târguşor, dar sub fiecare cocioabă e îngropată o comoară. Într-o bună zi, dacă hoţii ăia Mă mai supără mult, am să sap şi am să întorc cu sus-n jos toată aşezarea Kurna şi am să le tai mâinile celor de acolo. Fiindcă sunt jefuitori de morminte. Fiecare familie din orăşel se trage din jefuitori de morminte."

Am aflat curând de ce mi-a spus asta. Capul meu fiind sătul de poveşti despre Tutmes al Treilea, despre Hat-shep-sut şi despre toţi Amenhotepii, Ramses al meu mi-a povestit acum despre primul Tutmes Care venise să viziteze templele mortuare ale strămoşilor Săi aici şi a văzut cum multe dintre mormintele Lor fuseseră

sparte şi jefuite de mobilele de aur şi de alte comori. Văzând profanarea Faraonilor morți, primul Tutmes Şi-a îndreptat plângerea către ceruri. Fiindcă, atunci când El avea să moară, mormântul Său putea fi şi el jefuit. Asemenea strămoşilor Săi, ar putea şi El să rătăcească fără un cămin prin Khert-Neter. „Atunci El a venit în valea asta", a spus Ramses al meu.

Am contemplat-o împreună. Mă întrebam dacă nu cumva o săpase vreun râu subteran. Fiindcă nu văzusem în viața mea un teren mai răscolit. În fața noastră se aflau o mulțime de gropi care dădeau spre alte caverne aflate dedesubt, precum şi multe peşteri mari. Vedeam în închipuire cum apa năvălise cândva cu vuiet, cărând nisipul şi lutul mai fin, lăsând în urmă doar stânca goală. Acum, stânca aceea avea nişte scobituri mari cât camerele funerare ale unui Rege şi mulți pereți verticali erau străpunşi până la jumătatea înălțimii, în învălmăşeala de bolovani şi de ieşituri, de ceea ce părea a fi un şir de grote vaste.

Acum, Ramses al meu, Usermare-Setpenere, mi-a povestit cum acel Tutmes Întâi găsise o stâncă având o mică intrare la care puteai ajunge doar cățărându-te drept în sus, dar care, odată ajuns înăuntru, s-a dovedit a fi o înşiruire de grote dintr-una în alta, pornind de la intrare, şi El a spus: „Aici am să construiesc un mormânt secret", şi a poruncit Arhitectului Regal să lărgească peşterile până ce au ajuns să fie douăsprezece

încăperi.

Piatra din acele încăperi a fost cărată în deşert şi lucrătorilor nu li s-a mai dat niciun prilej să vorbească despre munca lor. Ramses nu a spus mai multe, dar eu am priceput ce li s-a întâmplat muncitorilor. Le-am auzit tăcerea. „Nimeni nu a descoperit niciodată locul secret al regelui Tutmes Întâi, a spus Usermare-Setpenere. Nici măcar Faraonii nu cunosc locul de îngropăciune al altor Faraoni. În spatele oricăreia dintre stâncile astea, sus pe pereții de piatră, poți da de unul dintre Ei, dar există un milion şi o infinitate de stânci în locul ăsta. Nu ştiu dacă nu cumva din cauza asta se numeşte Locul Adevărului, dar aici va fi ascuns şi mormântul Meu."

Deoarece eu trăiam în venerație deplină față de Faraonul meu, nu voiam să aud despre taina Lui. Aşa că m-am gândit să schimb subiectul discuției. Totuşi, întocmai ca arama-neagră-din-cer, am fost atras să discut iarăşi despre ea, în ciuda dorinței mele. Dacă, am întrebat eu, mormintele astea sunt atât de greu de găsit, cum de reuşiseră jefuitorii de morminte din Kurna să prospere? Atunci El m-a apucat de braț şi mi-a spus: „Sărută-Mă pe gură. Jură că nu vei vorbi despre lucrurile astea. Dacă vei vorbi, ți se va tăia limba de la rădăcină". Ne-am sărutat din nou şi am aflat ce însemna, Mărite Ramses al Nouălea, să locuieşti în trupul regal al unui Faraon, fiindcă am simțit din nou acea lumină strălucitoare în cap şi povara tainei m-a

apăsat înainte chiar ca ea să-mi fie spusă, chiar în timp ce limba Lui se afla peste a mea. Am cunoscut viața propriei mele limbi şi că nu aveam să doresc niciodată s-o pierd.

„Niciun Faraon nu a socotit că ar fi înțelept să-l lase pe alți Faraoni să cunoască locul unde este El înmormântat în valea asta, a spus El. Totuşi cineva trebuia să aibă cunoştință. Altminteri, un mormânt putea fi jefuit, hoția rămânând nedescoperită. Aşa că fiecare Mare Preot era pus la curent cu mormântul Faraonului său şi, înainte de a muri, el urma să încredințeze cele cunoscute de el următorului Mare Preot."

Mi-a spus atunci că un Mare Preot din vremea lui Amenhotep al Patrulea a dezvăluit locul unui mormânt familiilor din Kurna, fiind părtaş la împărțirea prăzii. Mai târziu, hoții aceia s-au certat. Sacrilegiul a fost descoperit. „Oamenii din Kurna, a spus Usermare, au stârnit o asemenea teamă în inima lui Amenhotep al Patrulea, încât El Şi-a schimbat numele în Akhenaton şi Şi-a mutat locul în susul fluviului, între Teba şi Memphis."

Nu mi-a venit să cred că hoții din Kurna aveau un blestem atât de puternic, încât până şi un Faraon avea a se teme de ei, dar, chibzuind mai bine, am hotărât că hoții aceia reuşiseră să jefuiască mormântul beneficiind de rugăciunile speciale rostite de Marele Preot, şi pentru prima oară am înțeles de ce avantaje lipsite de orice sfințenie te puteai bucura sfânt fiind. Totuşi m-am

întrebat cum de fuseseră în stare hoții aceia să se atingă de mumia Faraonului. Oare nu muriseră unii dintre ei de spaima care face să-ți plesnească inima în tine?

O, arşița aceea! Poteca era expusă ultimelor raze ale soarelui şi trupul mi se încinsese. Mi-era frig la umbră. Era spre înserat, iar noi ne cățăram în sus, în a doua vale, în acel Loc al Adevărului, ceea ce însemna – dacă numele era cel potrivit – că Adevărul era cât se poate de fierbinte şi urât. Dincolo de creasta următoare, soarele a început să tremure. Aveam în față un deal înalt, cu un pisc aducând cu mica piramidă aflată în vârful fiecărui mormânt din Necropolă, Cornul, aşa l-a numit Usermare-Setpenere – iar soarele a trecut acum în spatele Cornului şi a apus.

Aici, în umbra adâncă a acestei ultime văi, Ramses al Doilea mi-a arătat un stei de piatră înalt cât un obelisc. Aflat la numai câteva palme depărtare de stâncă, arăta ca şi când fusese desprins de masiv după ce-l lovise trăsnetul. În acea despicătură s-a strecurat acum Ramses al Doilea presându-Şi tare spatele de perete şi prinzându-se iscusit cu mâinile şi picioarele de muchiile steiului, adânci doar cât să încapă degetul, şi L-am văzut cățărându-se până a ajuns deasupra mea, apoi la o înălțime de două ori cât a mea şi-apoi de trei ori cât a mea, o privelişte cu totul neaşteptată pentru mine, căci veşmântul său alb se murdărise din pricina efortului, cu toate

acestea, Şi-a păstrat tot timpul pe cap Coroana-de-Război, nu Şi-a scos-o nicio clipă. O dată sau de două ori, am crezut că n-o să ajungă cu mâna la următoarea prinsură, fiind nevoit să treacă pe sub o boltă ce amenința să-l doboare coiful, ba aproape că acesta I-a şi căzut când, dintr-o poziție de mare încordare, El a trebuit să se lase pe spate atât de mult, încât am văzut Coroana-de-Război cum se apleacă, dar, credeți-mă, El s-a ținut de stei cu un braț şi Şi-a salvat Coroana cu celălalt, apoi a ajuns la un prag din perete pe care s-a cocoțat şi de-acolo a strigat la mine să urc şi eu. Era acum la fel de sus ca la înălțimea unei coloane a Templului din Karnak, care măsoară zece staturi de om, iar eu am început să mă cațăr gândind că Regele meu era cât viața mea de sus deasupra mea, dar ascensiunea s-a dovedit mai lesnicioasă decât arăta, aproape ca şi când urcam o scară cum nu se poate mai neuniformă. Mi-a devenit dragă stânca dinapoi ce-mi apăsa spatele, căci mă puteam sprijini de ea când oboseam de durerea pricinuită în degete de o prinsură nesigură ori prea tăioasă, iar stânca steiului dinaintea mea mi-a apărut la fel de familiară precum crăpăturile din trupul unui bărbat sau al unei femei. Am ştiut atunci că voi visa la ea în multe nopți, căci mă simțeam mai aproape de Geb, aşa cum mă țineam de zbârciturile pielii Lui pietroase, decât ştiusem vreodată că te poți apropia fără rugăciuni de un

Zeu.

Mi-a luat ceva vreme să ajung pe prag, destul cât să învăț că a trăi pe fața unui perete nu se deosebeşte chiar atât de mult de a merge pe pământ, cam cât se deosebeşte somnul de lumina zilei, încât am scos un chiuit când m-am alăturat Lui şi am fost răsplătit cu o îmbrățişare scurtă, încântați amândoi de reuşita noastră. Trebuie să spun că, la vremea aceea, îmi plăcea de El la fel de mult ca de oricare alt soldat pe care-l cunoscusem şi Îl socoteam drept prieten, iar nu Faraonul meu.

„Vezi, a zis El, pragul ăsta e asemenea altor o mie de praguri, şi totuşi niciun altul nu-i ca el. Căci uite ce-i după colțul bolovanului ăstuia."

Era o piatră aproape la fel de înaltă ca El însuşi, groasă-groasă, care aproape împărțea în două pragul, dar în spate se căsca o gaură îndeajuns de largă pentru ca un om să se poată strecura înăuntru, şi când, la un semn al Lui din cap, am încercat asta, o şopârlă s-a suit iute pe peretele unei peşteri, iar eu m-am pomenit în întuneric, doar un fir de lumină pătrundea înăuntru.

În clipa următoare, m-am trezit cu Ramses al Doilea chiar lângă mine şi ne-am aşezat amândoi în căldura de-acolo, încercând să ne odihnim în ciuda zgârmăielilor şi văităturilor tuturor creaturilor pe care le tulburaserăm prin intrarea noastră. Lilieci zburau pe lângă noi asemenea unor bice, şi am auzit țipătul lor care semăna atât de mult cu sunetul scos de respirația unui

muribund – şuierul panicii. Ne împroşcau cu scârnă, dar duhoarea avea să-mi pară pentru totdeauna altfel, dat fiind că stăteam atât de aproape de Faraon. În întuneric, simțeam noblețea Prezenței Lui cât toată peştera de mare, prin asta vrând să spun că apropierea Lui era asemenea unei inimi ce bătea în peşteră, încât mirosul puturos al scârnei de liliac era îndulcit de mireasma Faraonului meu, scăldat în sudoarea regală de pe urma urcuşului. Nici până în ziua de azi, în toate cele patru vieți pe care le-am trăit, nu pot disprețui duhoarea liliacului, pentru că întotdeauna îmi aminteşte de mădularele calde, generoase, ale acelui Ramses tânăr. Asta e.

Nu şedeam noi pe solul peşterii de multă vreme, când, deodată, vigoarea luminoasă a trupului Său mi-a redat văzul, acum vedeam mai bine în întuneric şi mi-am dat seama că peştera cu pricina era mai curând un tunel decât o sală, iar El a râs de iscusința planului Său, căci avea de gând să Îşi zidească un mormânt de douăsprezece încăperi chiar aici. Apoi a spus: „Toate astea se vor împlini dacă mă voi întoarce din războaiele ce vor urma", şi am rămas tăcuți în peşteră. Şopârlele fugeau de noi zuruind, iar eu am ştiut că Zeii lor erau înspăimântați adulmecând lumina soarelui de pe mădularele noastre.

„Cu hitiții o să dăm piept, a zis Ramses al Doilea şezând lângă mine pe jos, iar ei luptă cu trei oameni în car. Sunt puternici, dar începți. Luptă cu

arc şi săgeată, şi cu spadă şi suliță, şi – a continuat El, negrăbindu-se să termine ce-avea de spus – uneori se luptă cu securi. Trăiesc într-o țară care are mulți copaci, aşa că ştiu să mânuiască securile".

În bezna aceea, nu-mi era limpede expresia de pe chipul Lui, dar am simțit o teamă de-un soi nou. Ce minunată e o teamă nouă! Ca un chip pe care nu l-ai văzut niciodată. Înfioară părți noi ale cărnii. Una era să fii omorât de spadă, o treabă cum nu se poate mai rea, dar acum simțeam văicăreli de-a lungul spatelui, în brațe şi coapse numai la gândul de-a fi hăcuit de-o secure.

„Hitiții au bărbi lungi şi negre, a zis Ramses al meu, şi-n desişul ăla sunt resturi de mâncare şi viermi, iar părul le stă ca pâsla pe umeri. Sunt mai urâți decât urşii şi nu pot trăi fără sângele bătăliei. Dacă pun mâna pe tine, sunt cei mai răi duşmani dintre toți. Îți vâră un belciug prin buze ca să te smucească de cap când te pun să mărşăluieşti, şi sunt unii care te belesc de viu. Prin urmare, dintre hitiții pe care o să-i fac prizonieri o să aduc o sută înapoi ca să-Mi ridice mormântul." A zâmbit şi, cu toate că nu Şi-a rostit gândul, eu i-am văzut pe hitiții aceia, aşa cum aveau să arate după ce vor fi isprăvit treaba – niciunul n-avea limbă. „Da, a spus El, mai bine decât să folosesc egipteni".

A tăcut. S-a uitat la mine şi pe chipul Lui era acelaşi zâmbet ca atunci când a văzut-o pe țărăncuța aceea. Dacă m-aş fi putut clinti, poate

că El s-ar fi mulțumit să zâmbească, dar eu nu doream să mă mişc, nu puteam, încât El s-a ridicat şi m-a prins de părul de pe cap, întocmai aşa cum Tatăl Lui, Seti, îi apuca de cap pe sclavii prizonieri, şi membrul Lui s-a iţit în faţa mea. Apoi s-a slobozit în gura mea, într-atât se aţâţase El Uitându-se la chipul meu. Nici unui bărbat nu-i mai îngăduisem până atunci să-mi facă una ca asta. Apoi, continuând să mă ţină de păr, m-a aruncat în genunchi, m-a cuprins pe după mijloc şi, fără niciun scrupul, s-a înfipt în miezul meu, sfâşiind nici eu nu ştiu ce, ştiu doar că am auzit un zăngănit în cap, ca de uşă măreaţă a unui templu dată în lături de lovitura unui buştean purtat în fugă de zece bărbaţi zdraveni, şi cu snaga a zece bărbaţi zdraveni m-a pătruns El până-n măruntaie, iar eu zăceam cu faţa lipită de piatra peşterii în vreme ce un liliac a ţipat deasupra noastră. L-am auzit pe Usermare strigând: „Curul tău, micuţule Meni – asta cu toate că eram aproape la fel de înalt ca El şi la fel de greu –, curul tău, micuţule Meni, e al Meu, iar Eu îţi dau un milion de ani şi infinitatea, curul tău, micuţule Meni, e dulce”, drept care s-a slobozit cu atâta forţă, că ceva în chiar sanctuarul meu s-a căscat şi ultima urmă a mândriei mele a dispărut. Nu mai eram eu însumi, eram al Lui, şi-L iubeam, şi am ştiut că aş muri pentru El, dar am ştiut şi că n-o să-L iert niciodată, nici când voi mânca, nici când voi bea, nici când voi defeca. Ca o săgeată mi-a

trecut prin minte: anume că trebuie să mă răzbun.

„N-o să fim niciodată nimiciți în bătălie, a zis El. Acum suntem fiara care umblă pe toate cele patru labe ale sale.” Şi mi-a dat un ultim sărut şi a oftat ca şi când se ghiftuise la un ospăț.

Dar în gura mea simțisem gustul Celei Foarte Verde, iar sângele măruntaielor mele îmi bubuia în inimă.

Am coborât şi ne-am întors sub clarul de lună, urmărind norii ce acopereau stelele, le auzeam glasurile. Dacă nu faci niciun zgomot, poți auzi glasul unui nor într-o noapte liniştită, cu toate că şoapta aceea este aproape cel mai tăcut sunet dintre toate. În zori, întorcându-ne în carul nostru de luptă până la barca de la mal, ne-am oprit să privim zborul unui şoim, iar eu am înțeles că pasărea aceea a lui Horus era prietenă bună cu soarele, căci avea să vadă prima rază la răsărit în vreme ce noi încă răsuflăm în întuneric, la apus.

Cinci

Menenhetet îşi dădea foarte bine seama cum ne simțeam noi. Avea un zâmbet firav pe buze când Ptah-nem-hotep şi-a ferit privirile. Eu văzusem un chip de hoț odată, chiar înainte ca mâna să-i fie retezată într-o piață publică – Eyaseyab se repezise acolo pradă curiozității. Hoțul a zâmbit, acel rânjet anume, ridicol, pe care-l schițăm când suntem prinşi cu mâța-n sac.

Hoțul şi-a pierdut zâmbetul când tăişul a coborât. În multe nopți m-am trezit din somn țipând la vederea privirii aceleia uluite din ochii lui. Căci hoțul arăta ca şi când era în pragul morții.

Acum am văzut aceeaşi expresie pe chipul străbunicului meu şi am înțeles că încă trăia în colbul peşterii unde se afla mormântul lui Usermare. Şi totuşi a ridicat din umeri. Arăta ca un catâr deşelat sub desagii plini cu grâne, pe care-i cară de-o viață, zi după zi.

— Ştiam, a zis el acum, că n-o să uit niciodată. Şi n-am uitat. Dar niciodată n-am vorbit despre asta până în această seară. Şi nici nu voi mai vorbi. Căci nicicând n-am resimțit o mai mare ruşine ca în zilele ce au urmat. Cu toate acestea, o parte însemnată a ruşinii era pricinuită de bucuria aducerii aminte. Măruntaiele mele se simțeau daurite. Lumina unui Zeu se găsea în pieptul meu. Un Zeu mă pătrunsese. Nu eram asemenea altor bărbați, cu toate că mai curând mă simțeam femeie.

Aşa era. În timp ce străbunicul meu vorbea, amărăciunea i-a părăsit pe părinții mei, aşijderea pe Ramses al Nouălea. Erau tulburați, şi le puteam înțelege ruşinea – se simțeau întru câtva aşa cum mă simțeam eu când, încă prea mic să mă abțin în pat, îmi murdăream aşternutul. Dar le simțeam şi respectul ce-l nutreau pentru Menenhetet, cu totul altul acum, şi nu lipsit de

veneraţia cea mai sinceră. Căci străbunicul nu mai era singur în faţa noastră. Împreună cu el mai era o prezenţă.

— Îmi amintesc, a spus el, că n-am dormit vreme de două zile şi mă gândeam că luna îmi pătrunsese în inimă. Nu vedeam altceva decât o strălucire palidă acolo înăuntru. M-am jurat că nu-L voi mai lăsa niciodată pe Usermare-Setpenere să mă pătrundă din nou, ceea ce era totuna cu a recunoaşte că mi-era groază să-L văd, tocmai mie, căruia nu-mi fusese niciodată groază de vreun bărbat. Şi totuşi, dacă ar încerca, va trebui să mă împotrivesc. Ceea ce va însemna moartea mea. Prin urmare, m-am întrebat cum să evit să fiu în prezenţa Maiestăţii mele, şi m-am tot întrebat aşa până când mi-am dat seama că El, la rândul Său, mă evita. Căci abia ce ne întorseserăm în zorii acelei zile la Teba, că Regele meu s-a şi apucat să-Şi mobilizeze trupele pentru marşul către Siria, împotriva hitiţilor, şi solii au fost trimişi să aducă trupe din Syene, iar alţii s-au dus la miazănoapte, la Memphis, şi la Busiris, în Deltă, şi la Buto şi Tanis, să le dea de ştire garnizoanelor despre câţi oameni vor fi chemaţi sub arme. Şi-n tot acest timp noi am dat zor în Teba să strângem provizii.

Apoi ne-am urcat în bărci, cam vreo trei mii dintre noi, cei din Teba, şi o mie de cai, treizeci de ambarcaţiuni cu totul, şi ne-a luat cinci zile să coborâm pe fluviu la vale, până la Memphis. Pe

punte, trupurile ne stăteau atât de îngrămădite unele în altele, încât, atunci când se porneau încăierări din pricina unei bărbii ce se freca de o spinare, nu era loc pentru altă ripostă decât să-l muşti pe celălalt de nas, ceea ce am făcut de două ori. Au purtat urmele muşcăturii pe chipurile lor până la moarte. Trebuie să spun… dar cred că e de la sine înțeles că nu mă aflam pe Corabia-Şoim. În cele mai multe dintre zile, Barca Regală era atât de departe în aval, încât nici măcar nu puteam vedea răsfrângerile aurului din care era făcut catargul Lui, chiar dacă auzeam răsunetul hohotelor de râs. Apa îl aducea până la noi. Adevărul e că nu mi-am mai văzut Regele timp de cincisprezece zile, până am ajuns la Gaza, unde oastea s-a adunat în sfârşit laolaltă, dar chiar şi acolo n-am fost nicio clipă singur în apropierea Lui, căci ne-am aşezat tabăra pe o câmpie întinsă, plină de praful stârnit de instrucția noilor detaşamente şi de norii ce se vălătuceau în urma carelor noastre de luptă. Dar era oricum mai bine decât în barcă. Acolo fuseserăm înghesuiți două sute de oameni, neavând drept sprijin pentru spate decât genunchii soldatului aflat dinapoi, şi nu prea aveai cum să-ți plângi de milă, pentru că de o parte şi de alta a unui şir de şase bărbați se găsea câte un amărât de vâslaş care trăgea din greu la vâsle, gâfâind de-şi dădea sufletul. Se spune că e mai uşor să vâsleşti pe fluviu la vale, şi aşa e, dar nu te prea ajută când vâsleşti întruna, unde mai

pui că ritmul e mai rapid. Vârâți unii în alții în cala deschisă, cu vela mare, roşie, întinsă peste noi drept tendă, nu puteam vedea cerul – ceea ce era chiar bine în căldura aceea toridă. Ne însoțea doar gâfâitul oamenilor care-şi scuipau plămânii cu fiecare scârțâit al vâslelor, iar de văzut nu vedeam decât trupurile din fața mea sau sudoarea vâslaşilor despuiați de la capetele şirului, băncile lor înălțate ascunzând cu totul linia orizontului. Nu simțeam nici măcar cele o mie de mădulare ale fluviului trecând pe sub noi şi n-auzeam foşnetul apei, nu, în cala bărcii aceleia, în care se găseau două sute de soldați, n-auzeam decât gemete, iar drept hrană nu ni se dădeau decât grăunțe şi apă, drept care ne băşeam ca vitele. Iar băşinile erau atât de fermentate, încât te-mbătai doar inspirându-le. Era acolo un maimuțoi, al căpitanului, şi-mi vine să cred că maimuțoiul chiar s-a îmbătat, sau poate era doar aţâţat din pricină că puneam atât de mulți mâna pe el, mă rog, era singura noastră distracție. Mă făcea să râd atât de tare, că venele din cap îmi stăteau gata să explodeze, pentru că atunci când căpitanul stătea pe covertă, lângă prova, cu bucile lui grase strânse bine şi mâna streaşină la ochi să şi-i ferească de sclipirea fluviului, maimuțoiul făcea întocmai, iar noi ne spărgeam de râs. Numai că râdeam eu ce râdeam, dar de şezut şedeam pe fundul meu ce mă durea, neştiind dacă aveam o rană de care să-mi fie ruşine sau să fiu mândru,

încât mă simțeam ca servitorul cel mai umil al Zeilor. Ca maimuțoiul ăla.

În Gaza, n-am apucat să văd oraşul. Se zicea că acum era oraş egiptean, dar noi ne-am făcut tabăra în deşert şi beam lapte de capră, care nu ne potolea nicidecum băşinile. A călători înseamnă a trage vânturi – aşa se zice pe la noi –, iar în corturi nu vorbeam despre altceva decât despre mâncare proaspătă. Odată ce picioarele noastre şi-au revenit, căci abia dacă mai puteam să merg după cincisprezece zile petrecute în barcă, noi, conducătorii de care de luptă, ne-am pus pe căutat de-ale gurii şi am mâncat chiar şi o gâscă. Am rumenit-o lângă un crâng de copaci uscați; vreascurile erau argintii, focul dogorea ca soarele din pricina grăsimii ce picura în el. Era o fericire în focul acela ca şi când vreascurile, mai uscate decât oasele, îşi astâmpărasem în sfârşit setea.

Apoi Regele ne-a chemat pe toți la un sfat mare în cortul Lui de piele, care era cât douăzeci de corturi laolaltă, şi mai mult de-o sută dintre noi ne-am aşezat într-un cerc larg în jurul Lui şi am ținut sfat de război. Ramses al Doilea al nostru n-a arătat niciodată mai magnific şi Îşi făcuse prieteni noi de când Îl văzusem ultima oară. Un leu, cu o lesă scurtă în jurul grumazului, stătea la dreapta Lui.

Leul ăsta, Hera-Ra, era o fiară extraordinară. Cum a fost îmblânzit, nu ştiu – fusese trimis drept tribut din Nubia –, dar Faraonul îl primise doar cu

o săptămână înainte să plecăm şi, din câte am auzit, nici Regele, nici animalul nu mai îndurau să fie despărțiți unul de celălalt. Ceea ce mi-a stârnit gelozia pentru prima oară în viață. Nu ştiam dacă, în ultima vreme, fusesem tratat drept cel mai de pe urmă conducător de car de luptă, din pricină că Usermare-Setpenere Îşi pierduse respectul pentru mine, sau doar pentru că leul Îl atrăgea mai tare. Chiar m-am întrebat dacă Regele îndrăznea să se poarte cu bucile leului aşa cum se purtase cu ale mele. Gândul nu era nelalocul lui dacă-L cunoşteai pe Ramses al Doilea. Când erai singur, îți simțeai voința tare ca stânca, dar când El te privea în ochi sau te apuca, asemenea tatălui Său, de chică, atunci voința ți se scurgea în cele o mie de mădulare ale apei. Fără doar şi poate, El şi Hera-Ra ăsta se înțelegeau bine. Chipul-lui-Ra, într-adevăr, căci leul avea un cap mai degrabă de Zeu decât de om şi privea la fiecare cu un calm nemărginit, inteligent, din care răzbătea multă prietenie, cam aşa cum un nobil în vârstă de doi ani îi socoteşte pe toți cei care se apropie de el drept aducători de mari plăceri pentru sine. De bună seamă că nobilul e răsfățat şi îl apucă năbădăile când primul sunet nepotrivit îl zgârie la ureche – cam aşa era şi leul. Cam aşa era şi Usermare-Setpenere, ce să mai vorbim. Amândoi te priveau cu acelaşi interes prietenesc.

Dar adevărul e că eram gelos pe Chipul-lui-Ra şi simțeam cum buzele mele schițează un surâs

molatic văzându-l pe leu cum ascultă tot ce se spunea şi apoi se răsuceşte către prietenul şi Monarhul său. La un moment dat, când doi ofițeri au vorbit unul peste altul, fiecare încercând să se facă auzit de Rege, Hera-Ra s-a ridicat în picioare şi nasul lui mare şi turtit s-a îndreptat ba spre unul, ba spre celălalt ca pentru a păstra pentru totdeauna în nări mirosul celor doi pricinoşi. Neîndoielnic se gândea să le sfârtece scăfârliile. Şi-n acest timp, eu îmi ziceam că dacă se ajunge la asta, o să-i muşc eu leului nasul înainte să apuce să se apropie de mine. Zău că o uram pe fiara aia.

Nu mai luasem niciodată parte până atunci la un consiliu de război, prin urmare n-aveam de unde să ştiu dacă toate erau atât de liniştite ca acesta, cu toate că prezența lui Hera-Ra îi făcea pe toți să-şi măsoare bine cuvintele. Chiar şi tremurul labei lui din spate îți dădea de înțeles că-şi pierde răbdarea şi, la un moment dat, când a căscat în timpul unei poveşti fără sfârşit a unui cercetaş care, în iscodirile sale, nu descoperise nimic despre duşman, a fost limpede că omul vorbise îndeajuns.

Fiecare spunea ce avea de spus, iar eu m-am dumirit încet-încet că mulți dintre aceşti ofițeri străini erau Guvernatori sau Generali care cârmuiau multe locuri din această regiune de unde Două-Țări ale noastre primeau tribut. Prin urmare, Monarhul meu îi chemase la Gaza ca să-l dea raportul despre oştirile hitiților. Numai că

legiunile cu pricina dispăruseră de parcă le înghițise pământul. Nicio veste despre ele. În Megiddo şi Fenicia era linişte. Pe malurile râului Orontes, nicio mişcare. Palestina şi Siria dormeau. Libanul era calm.

A cerut cuvântul Prințul Amen-khep-shu-ef şi, când a început să vorbească, Hera-Ra şi-a pus laba pe genunchiul Faraonului. Care, la rândul Său, a acoperit laba aceea cu propria-i mână.

„Tată, a zis Amen-khep-shu-ef cu voce limpede, dă-Mi voie să-Mi spun părerea."

„O părere cum nu se poate mai prețioasă", a zis Tatăl Lui.

Prințul, care avea treisprezece ani, era de-acum bărbat. Arăta mai degrabă a frate decât a fiu, şi deoarece Nefertiri, cum parcă v-am zis, era sora lui Usermare, se putea spune că tatăl era totodată unchi. Fapt e că Amen-khep-shu-ef I-a vorbit Faraonului ca unui frate mai mare față de care nutrea invidie. Şi El a zis:

„După ce-am ascultat tot ce s-a spus aici, îmi vine să cred că Regele hitiților este un laş. Nu îndrăzneşte să ne înfrunte în bătălie, ci se ascunde în spatele zidurilor oraşului său. N-o să-i vedem chipul. Prin urmare, ostile noastre trebuie să se pregătească de asediu. Or să treacă ani până când va cădea răpus şi ultimul hitit."

Nu numai că vorbea ca un bărbat, ci şi ca un sfetnic. Avea o voce gravă şi, dacă nu te uitai la chipul Lui tânăr, ai fi putut crede că era la fel de

bătrân ca tatăl Său. Fără doar şi poate, toți cei care L-au auzit au fost impresionați. Unii dintre Generali nici dacă ar fi primit ordin de la Faraon n-ar fi ascultat cu atâta atenție, iar când Prințul a sfârşit ce avea de spus, ei au dat din cap. Unii au fost într-atât de curajoşi, încât I-au cerut lui Usermare îngăduința să vorbească, încuviințând apoi spusele Prințului. Se pripiseră, căci nu ştiau ce părere avea Faraonul, drept care eu i-am socotit aşa de proşti, că n-aş fi vrut să fiu sub comanda lor. Apoi însă mi-am dat seama că toți făceau parte din aceeaşi tabără şi trebuie că se vorbiseră între ei înainte de sfat, toți, de la Amen-khep-shu-ef în fusta Lui albă plisată, cu spada bătută-n nestemate, până la cel mai necioplit dintre Generalii noştri din provincie, cu părul de pe piept des ca blana ursului şi chipul zdrelit, brăzdat de urmele vechilor bătălii precum stâncile crăpate şi făgaşele din Locul Adevărului. Curând însă nu m-am mai întrebat ce aveau de câştigat. Era simplu. Dacă Usermare-Setpenere încuviința spusele fiului Său, nu va dori să conducă oştile în luptă. Fiindu-I nerăbdarea atât de aprigă, cum să îndure El o luptă nedemnă în care oştirile Sale ar fi împuținate de boleşnițe mai grabnic decât de bătălie? Posibilitatea asta s-ar putea dovedi atât de plicticoasă, încât El ar pleca iute de-acolo, lăsându-L pe Amen-khep-shu-ef să conducă asediul. Ceea ce ar putea fi pe placul Prințului. În absența Tatălui Său, El ar trăi ca un Rege.

Era limpede că pe Faraon nu-L bucura această discuție. Eu nu prea eram pregătit să spun ceva în acel moment, dar în clipa următoare, Ramses al Doilea, care nu avusese ochi pentru mine în toate săptămânile petrecute pe fluviu, nici în Gaza, acum s-a făcut a nu-i băga în seamă pe ceilalți sfetnici ai Săi şi, ca şi când aş fi fost veteranul a zece campanii, a vrut să ştie ce gândesc. Trebuie să spun că aveam o limbă care se odihnise în toate acele săptămâni şi, în taină, era la fel de vioaie ca un cal care simte nevoia să se mişte. În fapt, trebuia să am grijă să nu vorbesc prea repede. A-L obliga pe Faraon să-Şi încordeze atenția ca să-ți urmărească raționamentul era o lipsă de respect. Prin urmare, mi-am înfrânat vocea. Aveam totuşi multe de spus. (Auzisem destule cleveteli în barcă.)

„Temelie-a-Eternității-în-Ra, am început eu, Regele hitiților şi-a chemat aliații şi, din cât se spune, misianii, lisianii şi dardanienii i s-au alăturat, la fel şi soldații din Ilion, Pedasos, Carchemsh, Arvad, Ekereth şi Alep. Neamurile astea sunt barbare. Or fi ele fioroase în luptă, dar sunt şi nerăbdătoare."

L-am văzut pe Faraon închizând ochii, ca şi când un gând neplăcut pentru El Îi trecuse prin minte, iar Hera-Ra mi-a căscat în față. Semn că vorbisem prea mult. Pot să vă spun că simțeam mâncărimi în crăpătura dintre buci, iar vintrele leului erau atât de neastâmpărate, încât aş fi jurat că

începuseră să se umfle. S-a ivit un vârf roşu, şi toate astea din pricina cuvântului *nerăbdare.* Totuşi gravitatea discuției noastre L-a obligat pe Ramses al Doilea să lase deoparte iritarea şi să-Şi păstreze calmul. L-a pocnit pe leu peste spinare ca pentru a-i spune: „Nu-l speria pe soldatul ăsta înainte să termine de vorbit" şi mi-a făcut semn din cap. Mă va ierta pentru că I-am amintit că ar fi vreo asemănare între un barbar şi El Însuşi. Aşa că am continuat: „Aceşti soldați vrăjmaşi ne vor trupurile să le perpelească la foc. Vor să jefuiască. Şi dacă asta nu se-ntâmplă curând, or să spună că se-ntorc în țările lor. Dacă eu aş fi Regele hitiților, nu aş vrea să țin asemenea armii în asediu. Aş vrea să le arunc în bătălie."

„Păi atunci, unde-s?", a întrebat Regele meu.

Am făcut o plecăciune şi mi-am lovit fruntea de şapte ori de pământ ca să nu mă grăbesc cu răspunsul şi astfel să-L jignesc pe Ramses al Doilea încă o dată. Apoi am înşirat o sumedenie dintre mărețele Lui nume, atât de multe încât limba lui Hera-Ra s-a bălăngănit de plăcere, după care am zis: „Regele hitiților cunoaşte fiecare deal şi fiecare vale din Liban. Mă tem, Bunule şi Mărețule Zeu, că hitiții vor încerca să ne atace din flanc în timpul marşului nostru".

Prințul Amen-khep-shu-ef era furios, ştiam asta. Îmi făcusem un duşman. Dar am văzut şi că Regele nostru era asemenea centrului unei roți de car. Noi, sfetnicii lui, eram spițele Lui. Între noi nu

puteam fi prieteni.

„Țăranul care ştie atât de multe despre cai încât a devenit Primul Tău Conducător de Car, a spus Amen-khep-shu-ef, vorbeşte despre barbari nerăbdători ca şi când acesta e adevărul pe care să ne bizuim. Dar unde e Regele hitiților? Nu zărim nici urmă de duşman. Nicio iscoadă nu vine să ne vorbească. Eu zic că stau pitiți în fortărețele lor şi acolo vor rămâne. Barbarii nu posedă acea forță regală pe care unii o socotesc nerăbdare. Mai degrabă sunt proşti ca vitele şi sunt în stare să aştepte la nesfârşit."

Prințul mi-a aruncat o privire atât de pătrunzătoare, cum numai fiul cel mare al lui Usermare-Setpenere putea s-o facă. Cu toate că semăna cu mama Lui şi avea părul negru, în ținuta Lui se desluşea încrederea de sine a Tatălui Său. Orice gând Îi venea era un dar al Zeilor, prin urmare nu putea fi greşit – asta spunea atitudinea Lui.

Dar cred că acum Îşi jignise Tatăl. Căci dacă Zeii se grăbeau să-l vorbească mai curând lui Amen-khep-shu-ef şi nu Faraonului, ei bine, asta era pricină de uimire.

„Vorbeşti cu vocea demnă de un Rege, a spus Usermare-Setpenere. Dar încă eşti pui în găoace. Trebuie să-Ți spargi oul înainte să-Ți iei zborul. Când vei fi mai bătrân, vei fi învățat mai multe despre bătăliile lui Tutmes al Treilea. O să studiezi campaniile lui Harmhab. Vei fi înțeles până atunci

că nu e înțelept să vorbeşti cu atâta siguranță despre o bătălie care încă n-a început."

Un sunet greu s-a auzit dinspre noi toți, un fel de mormăit, mărturisind satisfacția că a fost rostit un adevăr profund.

„Ascultați-L pe Faraon, a zis-o", am spus noi cu toții. Iar Hera-Ra a urlat pentru prima oară în acest consiliu.

L-am văzut pe Prinț îmbujorându-se la chip, dar El a făcut o plecăciune.

„Mărețe-să-Ți-fie-Cele-Două-Case, vrei să ne spui care Ți-s dorințele?"

Usermare a zis atunci că se hotărâse să ridice tabăra şi să pornească de la Gaza la Megiddo. De acolo, El avea să se îndrepte prin vale spre Kadesh, dar nu va înainta mai iute pe drum decât detaşamentele Sale pe crestele ce flancau coloana principală din vale. Şi va trimite iscoade pe alte căi spre Kadesh. O trupă de conducători de care va trece Iordanul. Alta o va apuca pe drumul spre Damasc. Eu – am ridicat privirile când El mi-a rostit numele – voi fi trimis pe drumul spre Tyr. Puteam să iau cu mine o trupă, mi-a spus El. Dar când m-am uitat în ochii Lui albaştri, am ştiut că, până nu voi fi singur destulă vreme să-mi limpezesc până-n străfunduri fiecare gând, voi simți numai slăbiciune în pântec, nicidecum putere. Chiar aşa, mă întrebam dacă m-aş dovedi vrednic să conduc alți oameni, atâta vreme cât disprețul Faraonului încă îmi biciuia bucile. Prin

urmare, am făcut o plecăciune şi L-am întrebat dacă pot călători de unul singur. M-aş mişca mai iute, am zis eu, unde mai pui că El avea nevoie de trupele Sale.

Un murmur răguşit a răzbătut dinspre mai mulți Căpitani şi Generali din jurul meu. De unul singur, un om pe drumuri străine ar avea de înfruntat sălbăticiuni necunoscute fără ajutorul vreunui prieten. Ar putea întâlni Zei noi. Dar Faraonul meu a încuviințat din cap, ca şi când zisesem întocmai ceea ce trebuia, iar eu m-am întrebat dacă nu cumva dorea să mă respecte din nou.

Şase

— În călătoria aceea am înțeles ce înseamnă să fii singur. Niciodată înainte nu fusesem doar cu mine însumi într-o asemenea măsură. Acum, când mă apropii de sfârşitul celei de-a patra existențe a mele, mi-au rămas amintirile legate de oameni care, odată, au trăit în preajma mea, iar acum sunt morți. Dar în prima mea viață, întotdeauna am fost înconjurat de mulți oameni, ceea ce îngăduie un singur fel de-a gândi. Alții vorbesc; noi răspundem. De obicei fără să gândim. E adevărat că, în împrejurări importante, o voce îmi intra în cap şi vorbea în locul meu, şi uneori era atât de puternică vocea asta, încât ştiam că aparține unui Zeu sau mesagerului Său. Dar

acum, îndreptându-mă spre Tyr, a venit şi momentul în care nu mi-am mai putut asculta caii şi nici vaierele stinghiilor carului şi ale roților sale, şi am rămas atât de singur, că prin mine au trecut procesiuni întregi de gânduri, ca şi când nu mai eram un om, ci un oraş prin care mărşăluiau soldați.

Bineînțeles, aceste simțiri nu m-au încercat în prima zi, nici în a doua sau a treia. La început, te cuprinde o asemenea groază când te pomeneşti singur, că niciun gând nu e liber să glăsuiască – e ca şi când mergi pe la poalele zidului unei cetăți aşteptând căderea primei pietre. Îmi aduc aminte că ochii mei erau ca două păsări, zburau de la o privelişte la alta fără odihnă. Nici caii nu se simțeau în largul lor. Nu călătoream în carul meu de luptă, care cântărea o nimica toată şi parcă zbura. Călătoria nefiind una uşoară, alesesem un car de instrucție, hodorogit de atâta folosință şi dres de curând. Alesesem şi doi cai voinici, însă nătângi, care erau în stare să tragă toată ziua chiar dacă îi zăpăceau poruncile pe care le auziseră rostite de zeci de voci. Eram sigur că-i puteam dresa pentru ce aveam eu nevoie, ceea ce am şi făcut, prima mea cerință fiind ca animalele să nu fie din cele care-şi pierd iute vlaga, iar ăştia țineau la oboseală din născare.

Unul se numea Mu, un cuvânt vechi pentru apă, şi ar fi putut părea un nume ciudat pentru un cal, doar că Mu urina fără greş la fiecare oprire.

Celălalt era Ta. El era mai legat de pământ, pe care-l fertiliza nesmintit.

Am pornit la drum traversând valea lungă şi dreaptă care duce de la Gaza la Joppa, un ținut ce-mi era aproape familiar. Țărâna era tot atât de neagră precum e cea de pe la noi după ce se retrage Nilul, arşița era la fel, iar satele şi colibele nu arătau nici ele altminteri. Doar că n-am văzut niciun chip omenesc pe drum, nici în dimineața, nici în după-amiaza primei zile. Şi chiar de-aş fi zărit, ar fi intrat cineva în vorbă cu mine? Călătoream cu hățurile înfăşurate în jurul mijlocului, cu sulița într-o tolbă, cu arcul şi săgețile în alta, scutul agățat de partea din față a carului, spada mea scurtă vârâtă în teaca ei. Aveam chipul încruntat, pe cap purtam un coif şi zale peste piept şi spate. Trebuie să spun că, în vremurile acelea, nu ştiam să facem zale din metal. A mea era din țesătură căptuşită gros, prinsă în fâşii de piele, o cămaşă atât de grea, încât, pentru că te apăra, plăteai cu propria-ți vigoare ce se topea în căldură. Dar o purtam asemenea unei case în jurul inimii. Oi fi arătat eu fioros, însă limba îmi era uscată ca o bucată de carne veche sărată în natron, şi abia mai respiram. Treceam cu caii numai prin sate pustii, liniştea lor îmi răsufla în urechi. Armia noastră jefuise tot ce se putea jefui, nu se mai găsea nimic. Nici hrană, nici turme, nici oameni. Nimic în colibele alea goale, doar spiritul fiecărui sălaş.

Mergeam înainte, privind dealurile de-o parte şi de alta a văii, iar noaptea, când m-am oprit pentru popas, am văzut focuri în oraşele fortificate de pe culmile înalte şi am înțeles că sătenii fugari acolo se aciuaseră şi stăteau de strajă pe ziduri. În valea de la poale, mi-am făcut culcuş lângă drum şi am încercat să dorm, dar mi-am auzit inima bătând sub mine cât a fost noaptea de lungă. A doua zi dimineața, am luat-o din loc în aceeaşi tăcere. Până şi albastrul cerului era ca un zid deasupra capului, într-atât mă simțeam de singur.

Încă mă găseam pe teren familiar, ceea ce era cu mult mai bine decât ce avea să urmeze. Pământul negru a lăsat locul unui ținut maroniu-roşcat, plin de nisip şi lut, culori destul de obişnuite, apoi au început să se ivească, pe dealurile joase, copaci, întâi câțiva, apoi mai mulți şi tot mai mulți. Nu semănau cu palmierii noştri înalți, ci erau mici şi groşi, cu trunchiuri chircite şi ramuri contorsionate, creaturi ce arătau cum nu se poate mai nefericite, ca şi când vântul fusese o tortură în fiecare zi a vieții lor. Nu mă simțeam în largul meu în preajma pădurilor ăstora, nici caii nu erau în apele lor, şi curând ne-am pomenit în primul loc rău. De-o parte şi de alta tufişuri, de nu se mai vedea decât drumul. Un hățiş mai des decât smârcurile noastre egiptene, cuibărit în preajma copacilor. Uneori treceam peste pârâiaşe, dar aproape că nu-mi dădeam seama, pentru că drumul era atât de gloduros, încât tot timpul se

scurgea apă în şleauri. Ba coboram din car şi îi împingeam roțile prin noroi, ba urcam la loc, şi tot aşa, până când într-un smârc al pădurii ăsteia pipernicite am văzut un crocodil care se depărta lunecând. Iute am urcat înapoi în car. Iar în smârcuri m-au devorat gâzele.

Aveam sentimentul nu numai că mă aflu într-un loc ciudat, ci şi în război. În copacii aceia pricăjiți sălăşluia un spirit cu totul neprietenos şi mă întrebam oare peste ce animale o să dau, urşi, mistreți, mi-am amintit chiar că auzisem vorbindu-se despre o hienă hidoasă ce-şi făcea veacul prin partea locului. Pădurea îmi dădea senzația că străbat mățăraia unei fiare. Întunecimea şi dogoarea mă făceau să asud, simțeam lipsa lui Ra, dar oare ce Zei străini stăteau aciuați într-un asemenea tărâm mlăştinos şi întunecat? De câte ori o rămurea mă plesnea peste față, caii se poticneau. Temerile mele îi străpungeau asemenea săgeților. Înaintam, nimerind ba-ntr-un făgaş, ba-n altul, şi-napoi în noroi. Adesea trebuia să cobor şi să înfrunt crocodilii.

Apoi acest drum îngust a urcat din sus de pământurile mlăştinoase, hățişul s-a rărit, copacii creşteau aici mai înalți. Înaintam mai uşor, doar rădăcinile urieşeşti ce tăiau drumul amenințau să-mi răstoarne carul când îmi îndemnam caii să meargă la trap. Înălțimea copacilor era copleşitoare, aproape că nu mai zăream soarele, îl

simțeam doar deasupra. Capul îmi era apăsat de toate aceste bolți de frunze şi, la un moment dat, am trecut printr-un loc cumplit, unde un ditamai copacul se prăbuşise peste drum. Din câte am văzut, rădăcinile erau aproape tot atât de lungi ca ramurile, iar gaura rămasă în pământ era mare cât o grotă şi urâtă ca o gură de şarpe. Intrarea în Tărâmul Morților la fel trebuia să arate, ca groapa asta, mi-am zis eu. Chiar şi viermii ce se târau pe fundul ei îmi apăreau odioşi, şi am început să tremur de frică la gândul bătăliei ce avea să vină. Rădăcinile dezgolite ale copacului ăstuia mă făceau să-mi dau seama cum ar arăta umărul meu dacă brațul mi-ar fi retezat de-o secure.

Ce teamă mi-era de asemenea arme! Supraveghetorul Dulgherilor, din escadronul conducătorilor noştri de care de luptă, lucra lemnul ca un vrăjitor, mi-am amintit cum îmi spunea că oamenii negri din jungle nu vor tăia niciodată un copac până nu sacrifică mai întâi o găină pentru a-i scurge sângele la rădăcină. Apoi, după prima lovitură a tăişului, trebuia să-ți pui gura la crestătură şi să sugi seva până te înfrățeai cu copacul. Eu însă ştiam că n-aş avea niciodată curajul să-mi pun limba pe crestătura copacilor ăstora ciudați. Erau prea fioroşi. Caii mei tremurau când ne-am oprit, iar Mu nici n-a mai putut să se pişe, sau nu îndrăznea.

Dar eu am început să mă gândesc la gâsca pe care o rumenisem pe vreascurile argintii din

deşert. Ra ținuse fiecare vreasc în mâna Lui şi îi dăduse căldură. Dacă aş muri în deşert, aş putea să mă usuc la fel de tare ca oasele mele, dar n-aş prea arde. În schimb, fiecare dintre aceşti copaci ar arde cu vâlvătăi la fel de înalte ca ei înşişi. Atunci am avut o viziune cu tot focul care sălăşluia în pădure şi iar am încercat senzația că eram un oraş prin care mărşăluiau soldații.

Până să se lase seara, ieşisem de tot dintre mlaştini şi am trecut prima creastă care mi-a dezvăluit o privelişte cum nu mai văzusem până atunci. În față nu erau altceva decât munți acoperiți de copaci. Tărâmurile acestea de dinaintea ochilor mei trebuie că se deosebeau la fel de mult de Egipt precum se deosebeşte un sirian cu barba lui deasă de obrajii noştri curați, şi asta m-a făcut să oftez de apăsarea acestei privelişti. De necrezut cât de singur eram. Timp de două zile, nu trecuse pe lângă mine nicio caravană, în nicio direcție – niciun negustor, era limpede, nu îndrăznea să se afle pe drum – şi toate satele întâlnite în drum erau pustii. Ce frică le era de oastea noastră!

În ziua următoare, am aflat multe, pentru că am ajuns într-un loc în munți unde se uneau trei drumuri ce duceau spre Megiddo, şi acolo s-a întors la mine vocea Faraonului meu, care mi-a povestit de Tutmes al Treilea. Căci El era Monarhul care venise la această răspântie cu armiile Sale şi aflase că se putea îndrepta spre

Megiddo pe drumul lung, de la miazănoapte, prin Zefti, sau pe drumul deschis de la miazăzi, prin Taanash. Mai era şi Trecătoarea Megiddo, între cele două, dar aceasta trecea peste Creasta Carmel până la porțile oraşului însuşi, o cale primejdioasă şi îngustă. „Caii vor fi nevoiți să meargă în şir unul după altul, Tău spus ofițerii Lui, şi oamenii la fel, unul în spatele celuilalt. Avangarda noastră va avea de luptat cu armiile lor de pe partea cealaltă, în vreme ce ariergarda noastră este încă aici." Eu, care meditasem îndelung la natura acestor copaci ciudați şi a pădurilor, trebuie să fi ajuns să trăiesc în ecoul vocilor acelor ofițeri de mult morți ai lui Tutmes al Treilea, căci ştiam că voi alege drumul pe care o apucase El. „Voi merge în fruntea armiei Mele, spusese Tutmes, şi o să arăt drumul cu urma paşilor Mei", şi Şi-a dus cea mai mare parte a oştirii Sale prin trecătoare înainte ca Regii din Kadesh şi Megiddo să se fi pregătit să-L întâmpine, întrucât ei crezuseră că El o va lua pe drumul lung de la miazăzi, care ducea la Taanash.

Acum trebuia să-mi caut singur drumul prin trecătoare. Dacă n-aş fi ştiut că o oaste o străbătuse, poate m-aş fi dat bătut. Dealurile erau abrupte, copacii crescuseră înalți cât coloanele Templului din Karnak. De aceea era răcoare în pădure, şi ciudat. Poteca urca mai departe şi, pe o parte, dealul se ridica mult deasupra, dar de partea cealaltă cobora atât de abrupt, încât

zăream vârfurile copacilor sub mine, o privelişte cu totul altfel decât mă aşteptasem să văd şi care, privind-o, părea să fie moale ca o pernă. Am simțit că mă ia cu amețeală şi mi-a venit să mă las să cad pe copaci, într-atât de puternic era spiritul lor chemându-mă în jos la ei (nici măcar nu cunoşteam numele acelor spirite!). Mă găseam în acea pădure doar de o dimineață, dar mă simțeam ca şi când trăiam acolo de tot atâta vreme cât jumătate din anii vieții mele petrecute în Egipt, şi inima mi-a bătut de frică în piept tot timpul cât am mers prin ea. Nicăieri nu te simțeai aproape de soare. În locul auriului palid al deşertului, totul era verde, chiar şi cerul, acolo unde-l zăream, îmi apărea mai alb decât albastrul cerului nostru de deasupra Nilului. Cât de sucite erau spiritele acestei păduri! Caii nechezau unul la altul.

Şi am ajuns într-un loc unde dealul se povârnea pe una din părți; iar pe partea cealaltă se înălța drept. În sfârşit, vedeam soarele. Urcasem deasupra copacilor. Poteca era atât de îngustă, încât nu ştiam dacă aveam să reuşesc să fac să treacă şi carul. De o parte, un perete de stâncă, de cealaltă, o prăpastie, iar caii nici gând să se mişte. A trebuit s-o desham pe Mu, fiind ea mai aproape de prăpastie, apoi am legat coada lui Ta de căpăstrul ei pentru ca Mu să meargă în urma lui. Carul l-am împins eu însumi. Astfel am înaintat, pas cu pas, roata dinspre râpă a carului atârnând – chiar aşa – deasupra hăului. Eu, la coadă,

apăsam cu toată greutatea pe partea carului dinspre stâncă. Credeți-mă că blestemam îngrozit ori de câte ori un bolovan ne obliga să ne oprim şi eu eram nevoit să ridic carul ca să-l trec peste el. Înainte să ajungem la capăt, am ştiut de ce Tutmes al Treilea a fost un Rege mare.

Da, a fost greu. Nicio clipă, dați-mi voie să spun, nu m-am gândit la celălalt perete, din Locul Adevărului, unde urcasem până la mormântul lui Usermare, nici nu-mi doream asemenea amintiri, cu toate că îmi vine să cred că teama în care am trăit pe acea bârnă – o teamă atât de mare, încât m-a făcut să mă gândesc la mine ca la un cu totul alt ins, unul nevolnic – se trăgea de la tăcerea mea netrebnică atunci când El mă apucase de păr. Mă rog, când eu şi caii am trecut de locul cu pricina şi am ajuns pe o înălțime de unde puteam vedea în față, eram un conducător de car asudat din cap până-n picioare. Sub noi, trecătoarea se lărgea şi pe un deal din depărtare, de partea cealaltă a văii, dincolo de păduri verzi şi câmpuri arate, se găsea oraşul Megiddo. L-am zărit printre crenelurile munților.

Tutmes al Treilea coborâse această trecătoare, intrase în bătălie, capturase care de aur şi argint şi-i lăsase pe cei mai vrednici dintre duşmani „întinşi ca peştii” – acestea au fost cuvintele lui Ramses. Tutmes a luat mii de vite, două mii de cai şi mult aur şi argint. Auzind de o asemenea prădăciune, îmi închipuisem că oraşul se înfățişa

vederii în toată splendoarea, cu palate de marmură albă, la fel ca Memphisul nostru, sau cu temple de aur, ori măcar cu clădiri de lemn pictate în culorile cele mai vii. Dar a doua zi, apropiindu-mă de el, am văzut că era un oraş sărac şi murdar. Poate că sărăcise după ce-l cucerise Tutmes. Cum-necum, era o fortăreață, prima fortăreață siriană pe care o vedeam, şi nu era pătrată, ca oraşul nostru cu zidurile lui drepte, de cărămidă. Palisadele acestea erau făcute din piatră neşlefuită şi urcau sau coborau la fel ca pământul, zidurile urmând linia dealurilor. La câteva sute de paşi odată, se afla câte un turn înalt, încât nu era cu putință să ataci porțile fortăreței fără să te trezeşti sub o ploaie de săgeți. Un loc infam. Cum să nu cauți să-l distrugi prin înfometare? Începeam să înțeleg argumentul lui Amen-khep-shu-ef.

Dar în acea zi anume, porțile erau deschise, piața forfotea. N-am intrat. Nu era nevoie. Regele din Kadesh nu şi-ar fi ascuns o armată înăuntrul zidurilor oraşului Megiddo când puteai să intri şi s-o cauți. Prin urmare, ştiam că Monarhul nu era acolo cu ai lui. În plus, Usermare va ajunge la Megiddo în câteva zile, e drept că pe un drum mai lesnicios, şi El va pune acele întrebări ce primesc răspunsurile care trebuie. Câtă vreme un soldat murdar, cu un car hodorogit şi doi cai deşelați, mai curând ar fi ajuns să fie torturat decât să momească limbi străine să rostească vreun

adevăr. Aşa că am mânat caii în jurul zidurilor, ceea ce mi-a luat lungă vreme, căci pajiştile erau nămolite, iar oraşul era mare, dar apoi am găsit un drum pe partea cealaltă, despre care îi auzisem pomenind pe câțiva în Gaza. Drumul era uşor de recunoscut, fiind el pavat cu pietre şi mărginit de stejari de ambele părți, un drum regal ce ieşea drept din Megiddo, spre miazănoapte, numai că eu şi carul meu eram singurii ce-l străbăteau.

În curând, am înțeles de ce. Pavajul se termina de cealaltă parte a primului deal, acum înaintam pe un drum de căruțe, fără doar şi poate vestit pentru şleaurile sale. Curând, câmpurile au dispărut şi m-am pomenit înconjurat de pădure, iar spaima a pus din nou stăpânire pe mine şi pe cai. Ne aflam pe drumul ce ducea direct la Tyr, dar nu era drept. Cotea ca un şarpe, ba chiar se răsucea înapoi şi înainte peste sine ca să urce dealurile mai înalte. În umbra deasă a după-amiezii târzii, m-am gândit din nou la tot ce auzisem despre acest drum şi despre bandiții care mişunau pe-acolo. Chiar înainte să plec din Gaza, ascultasem poveşti despre cum atacau caravane şi orice negustor care nu avea habar de ce teapă sunt aceştia şi nu le plătea tribut era vândut ca sclav. De obicei, un negustor ştia să scrie, prin urmare putea sluji ca scrib – un sclav valoros! apoi bandiții păstrau caii şi vindeau bunurile. Atât de mulți hoți erau, că dădeau de lucru bărbaților din Megiddo. Oricând aceştia se puteau angaja ca

paznici înarmați la caravane.

Mă rog, eu unul mă temeam mai mult de pădure decât de hoți. Ar fi fost nevoie de patru sau cinci asemenea pungaşi ca să mă pună la pământ. Ca să nu spun că unul ar rămâne fără un braț, altul fără un picior, poate că al treilea ar rămâne orb pe viață. Şi neîndoielnic aş muri cu degetele mele mari înfipte în orbitele unui al patrulea. Şi nu s-ar alege cu nimic altceva decât cu un leş, doi cai prăpădiți şi un car pe care cu greu l-ar putea vinde – încă puțin şi se desfăcea în bucăți. Dacă nu aveam asupră-mi ceva galbeni – aveam, nu-i vorbă, dar n-arătam câtuşi de puțin ca un om prosper –, nu merita osteneala să fiu atacat. M-ar fi luat drept un soldat care s-a pierdut sau drept un dezertor gata să se alăture unei bande de hoți, sau chiar drept o iscoadă, ceea ce şi eram. Iar dacă mă luau drept iscoadă, ei bine, n-ar fi fost o idee rea să-i facă o favoare unei iscoade egiptene din oastea lui Ramses al Doilea. Printre aliații noştri din Gaza se număraseră şi câțiva asiatici din triburile din apropiere, şi ştiam, din ce spuneau ei, că oamenii se temeau destul de tare de noul Faraon. Sirienii puteau fi folosiți în garnizoanele egiptene aflate în mijlocul lor, dar într-un an liniştit puțini trimişi soseau din Teba să strângă tributul şi să-i vorbească Prințului care cârmuia ținutul. Nu încercau să schimbe pravilele, nu-şi băgau nasul în treburile templelor străine. Noi, egiptenii, aveam o vorbă: „Pe Amon îl interesează

aurul vostru, nu Zeul vostru”: un aranjament cum nu se poate mai chibzuit. Şi de obicei nu se iscau belele.

Însă când pe Tron urca un Faraon nou, treaba se schimba. Prinții tineri din Asia erau mai sfidători. Încât în toate tărâmurile astea din Liban şi Siria se dusese vestea că Ramses al Doilea sosea cu o armie numeroasă, cea mai mare care mărşăluise vreodată din Egipt. Prin urmare, dacă aş fi fost un hoț care se pitea în văgăunile astea întunecate şi pe capul căruia mulți negustori puseseră un preț, aş căuta să leg prieteşug cu un egiptean. Aşa că n-am mai şovăit. Am apucat-o pe drumul cel mai primejdios spre Tyr. Te pomeneşti că o să dau peste nişte tâlhari de la care să aflu una-alta. Mi-o fi fost mare teama de călătorie, dar şi mai mare mi-era teama să mă întorc la Usermare-Setpenere fără nicio informație.

Carevasăzică, am mers mai departe. Drumul era suficient de lat pentru amândoi caii mei. Dar se apropia noaptea şi eu tot înconjurat de pădure şi dealuri eram. Mi-am făcut culcuş într-un crâng, le-am dat cailor să mănânce nişte grăunțe, am luat şi eu un pumn, mestecând cu grijă să nu-mi rup dinții în vreo pietricică, şi m-am pregătit de somn, întinzând sub mine mantia mea de conducător de car. Pământul însă era prea rece, aşa că după puțin timp m-am hotărât să şed cu spatele rezemat de un copac. Aşa era mai bine. Trunchiul parcă era un prieten în spatele meu. Ca

şi când făceam amândoi de gardă, spate în spate, scrutând bezna. Spre surprinderea mea, erau mai multe de văzut decât mi-aş fi închipuit. La vreo patru sau cinci aruncături lungi de piatră, nu mai mult, o scânteie a zburat în noapte şi, privind eu mai atent, am văzut curând un mic foc de tabără.

Spiritele din pădurea aceea erau tăcute. Încurajau liniştea. Le simțeam intrând adânc în pământ, dar şi întorcându-se la copac, şi erau uşoare asemenea penei lui Maat. Am auzit frunzele vorbindu-le cu fiecare adiere firavă. Astfel am putut auzi şi liniştea pădurii aceleia, şi cu tăcerea ei am pătruns, prin peretele propriilor mele urechi, în mişcările fiecărui animal din cele mici. Auzul mi-era atât de ascuțit, încât m-am întrebat dacă fusesem binecuvântat de spiritele copacului meu, pentru că nu îmi mai era teamă, mă simțeam puternic pentru prima oară de săptămâni întregi.

Continuam să privesc la focul de tabără. Nu-i vedeam decât lumina, dar, socotind după zgomote, nu puteau fi mai mult de trei inşi în jurul lui, probabil doi, şi vorbeau într-un grai ce-mi suna ciudat.

În sălbăticia acelei păduri, să aud glasurile hoților îmi dădea un sentiment de linişte. Ştiam că e liniştea ce vine atunci când poți alege ce să faci cu o altă ființă omenească. Bunăoară, s-o omori sau s-o laşi să plece. Nu există altă linişte mai deplină. Faraonul meu întotdeauna părea să

trăiască astfel.

Acum simțeam aceeaşi putere. Brațul meu era pregătit să-l răpună pe primul hoț înainte ca al doilea să-şi dea seama că sunt acolo. Aşa că m-am ridicat în picioare. Caii dormeau şi le-am trimis un gând la fel de sigur ca un zvâcnet al hamurilor. „Dormiți în pace, le-am spus eu, şi nu trageți vânturi prin nicio gaură!" Vorbeam serios. Apoi mi-am scos platoşa, pentru ca pielea mea să simtă apropierea până şi a unui tufiş mic, şi am pornit în întuneric spre foc. Aproape imediat mi-am pierdut tăria. Auzul mi-a dispărut. S-a reîntors spaima. Pădurea nu-mi mai era prietenă, aşa că am fost nevoit să mă aşez încă o dată cu spatele lipit de-un copac.

Iar am auzit vocile bărbaților. Curajul mi-a cuprins din nou vintrele şi spinarea. Eram nerăbdător să mă mişc, dar cum mă ridicam în picioare, puterile mă părăseau. Pare-se numai atingerea copacului îmi dădea putere. Oare nu eram asemenea unui preot orb în Templul din Karnak pipăindu-şi drumul de la o coloană la alta?

Neînstare să mă mişc, prin urmare, mi-am zis că nu era chip să mă apropii de focul de tabără dacă nu-mi găseam vigoarea.

Dar mi-a venit un gând. Dacă mă găseam pe pământ străin, de ce-mi dăruiau încrederea Lor Zeii care sălăşluiau în copacii ăştia? De ce n-o dăruiau bandiților de la foc? Era țara lor. Poate

pentru că cei doi oameni buni – acum auzeam că nu erau decât doi – erau beți, prin urmare, mințile lor erau ca o mlaştină şi se prelingeau în toate părțile. Asta e puterea vinului. La urma urmei, e sucul ce iese din strugurele muribund – a te îmbăta înseamnă a şti cum e să începi să mori. Prin urmare, cei doi erau tare departe de Zeii din preajmă. Eu însă mă găseam aproape, la fel de aproape ca atingerea frunzelor de deasupra capului. Atunci am priceput că Zeii acestor copaci se simțeau jigniți de bădărănia celor care îndrăzneau să se îmbete în mijlocul Lor. Prin urmare, n-o fi fost nevoie să ating un copac, ci numai să mă gândesc mai puțin la ce aveam de făcut şi să mă țin aproape de spiritele celui mai apropiat ram. Şi-n clipa aceea, m-am simțit binecuvântat de pădure. Aproape că adulmecam mirosul copacilor care erau fericiți şi-i ştiam pe cei care n-o duceau prea bine – cât de deosebiți erau! Unul se plângea de rădăcinile care-i creşteau între multe pietre, altul, fraged şi tânăr, se afla în umbra unui copac mai înalt.

Un altul, spintecat de trăsnet, creştea neînchipuit de mare după ce fusese lovit. Stătea acolo ca un uriaş schilod, impunea tăcere. Mi-am plecat capul, parcă treceam de-adevăratelea pe lângă o ființă uriaşă ai cărei ochi nu mai priveau decât cerul. Şi mai pricepeam că aceşti copaci îmi vor da vigoarea lor cea bună dacă mă arătam respectuos față de ei, aşa că am fost cu băgare de

seamă la fiecare pas dinaintea mea. Şi încercându-mă astfel o pace minunată, am trecut prin ceea ce aveau aceşti copaci să-mi dăruiască (iar gândurile lor erau atât de pure, încât îmi ajungeau la simțuri asemenea parfumului) şi în cele din urmă am ajuns la marginea unei poieniţe unde ardea focul. Am văzut doi hoți beți. Se luptau unul cu altul ca într-un fel de dans şi râdeau, asudați de la dogoarea focului, şi fiecăruia mădularul îi stătea băț prin vechea piele de animal din jurul şalelor.

Când mi-au zărit spada, au scos un țipăt, apoi au sărit în lături – o mişcare înțeleaptă. Acum nu-l mai puteam ataca pe unul din ei fără să stau cu spatele la celălalt. În schimb, aveam libertatea să aleg pe care să-l atac primul. Amândoi erau înalți, dar unul era zvelt şi viclean, ca un animal sprinten, iar celălalt numai muşchi, un trup pe care l-aş fi asemănat cu al meu, şi trădând instinctul calm şi înțelepciunea, dacă o pot numi astfel, pe care mi-o oferiseră copacii, am dat din cap către ei în chip de salut, am zâmbit şi, cu o iuțeală pe care până atunci n-o vădisem, mi-am înfipt spada în pieptul bărbatului zvelt şi i-am simțit inima urcându-mi în braț. M-am aprins înlăuntrul meu de parcă mă atinsese Usermare-Setpenere. Până atunci, niciodată, nici măcar cu Regele meu, nu mai trăisem un asemenea moment, aidoma trăsnetului, aş zice, dacă trăsnetul ar fi exaltare, apoi chipul hoțului

celui zvelt a început să se schimbe. Mişeliile pe care le făcuse altora i s-au dezvăluit pe rând în înfăţişare – hoţia, trădarea şi ambuscada erau chipurile lui ascunse –, dar, în cele din urmă, am văzut un om bun, nu lipsit de temeritate, şi el a murit cu un aer liniştit.

Cât m-am uitat eu la ce făptuisem, celălalt hoţ ar fi putut-o rupe la fugă, în loc de asta a pus mâna pe-un pietroi şi l-a azvârlit spre capul meu. M-am aplecat să mă feresc, dar între timp mai găsise două, iar eu am izbucnit în râs, fericit că acum aveam să ne luăm la întrecere, şi am înaintat spre el. A aruncat unul. M-am ferit din nou. Pe-al doilea l-a azvârlit spre pieptul meu, dar l-am prins cu mâna liberă. Când s-a aplecat spre pământ să mai ia unul, l-am pocnit cu pietroiul din mână, doborându-l, o lovitură zdravănă la grumaz care a pus capăt luptei lui. Stătea în genunchi, ameţit, ca o vită pocnită în moalele capului înainte de a fi înjunghiată; şi cum stătea el aşa, eu am luat spada şi, cu latul tăişului, l-am izbit peste spinare până s-a muiat ca o bucată de carne bine bătută, altfel viu, vă jur, pentru că zbiera ca o fiară rănită, însă fără vlagă. N-avea strop de voinţă pe care s-o trimită muşchilor săi.

Atunci am descoperit darul pe care Usermare-Setpenere îl lăsase în măruntaiele mele. Şi cu adevărat era un dar. Din clipa în care El mă apucase de păr şi mă pătrunsese prin locul unde niciun alt bărbat nu ajunsese vreodată, ştiusem

că ceva cu totul nou fusese lăsat în mine, însă nu mă pricepusem cum să-l folosesc, dar nici nu avusesem parte până acum de o asemenea împrejurare. Acum simțeam darul. Era o nimica toată să-l posezi pe din dos pe-un mototol de băiat sau chiar pe-un bărbat. Făcusem din astea încă pe când eram eu însumi un băietan – băieți mai slabi decât mine, animale, fete, când găseam câte una. Trebuia să găseşti o fată ai cărei tată şi fraţi se temeau de tine mai mult decât te temeai tu de ei, dar, oricum, nu contase nimic din toate astea, eu eram soldat, nu amant, şi nici măcar soldat, ci un râu. Când se pornea potopul, mă porneam odată cu el.

Aici Menenhetet a tăcut puțin, apoi a continuat:

— Vreau să îți fie limpede încă o dată, Bunule Zeu, că vorbesc cu acea inocență a minţit pe care am avut-o în prima mea viață. În acei ani, nu mă gândeam nicio clipă la trupul pe care-l pătrundeam. O făceam pentru a găsi pacea care vine de la Zei. Până şi un animal o simte. Pot să spun că am văzut asemenea lumină în trup de animal. Prin urmare, hoțul ăsta nu era ceva nou, numai că avea o spinare şi coaste care ar fi arătat întocmai ca ale mele, dacă n-ar fi fost atât de muiate de latul spadei mele. Dar niciodată în viața mea nu-mi plăcuse atât de mult ca atunci să i-o trag cuiva pe din dos. Mâna mea s-a repezit în chica lui deasă de la ceafa şi am simțit cum mi se umflă membrul cât al unui Rege. Mă umplea darul

lui Ramses al Doilea. Nicio uşă n-ar fi putut ține piept cornului meu. Hoțul a țipat ca o fiară căreia i se scot măruntaiele. Prima crestătură făcută de măcelar n-a nimerit unde trebuie şi bietul animal aleargă prin prăvălie cu mațele atârnânde, în vreme ce muşteriii țipă şi măcelarul înjură. Asemenea sunete scotea individul sub mine şi chiar am simțit ultima lui putere – aceea legată de Numele Tainic al fiecărui om, ca să spun aşa –, căci mi-a pătruns în pântec, ca şi când vintrele mele o sorbeau din el, ah, cum îmi mai plăcea curul lui. Al meu era! Aproape că nu mai puteam trage aer pe nări, atât de dense îmi erau simțămintele. Mă mai folosisem de găuri înainte, dar numai ca să-mi găsesc pacea, aşa cum am spus. De data asta, eram gata să fur cele şapte suflete şi spirite ale acestui nenorocit, şi când m-am slobozit, am dat afară tot ce fusese pus în mine de Ramses cel Mare, însuşi mesajul pe care El îl înscrisese pe pereții lăuntrului meu. Aşa cum centrul meu fusese furat de Faraonul meu, aşa l-am furat şi eu de la altul, şi ştiam că lucrul acesta nu se va termina niciodată. Pofta mea era la fel de puternică precum culoarea sângelui, şi ştiam că voi încerca să fur cele şapte suflete ale tuturor celor pe care aveam să-i întâlnesc, chiar aşa, iar când am isprăvit, l-am sărutat pe insul ăsta pe buze şi mi-am şters puța de bucile lui în semn de bunăvoință pentru plăcerea pe care mi-o dăduse, apoi mi-am vârât-o în gura lui ca să se

învârtoşeze din nou.

Dar nu e nevoie să vă mai împui capul cu alte amănunte. L-am avut cât a fost noaptea de lungă, de-aş fi zis că eram stăpân peste Membrul Regal al lui Ramses cel Mare – dacă-mi este îngăduit să dau glas adevărului ce se găseşte în balanța lui Maat –, am ajuns să cunosc forța, curajul şi căcatul de nimic, perfid al acestui spintecător de beregate, pe care nu l-am întrebat cum îl cheamă (eu habar n-aveam de limba lui, el ştia cincizeci de cuvinte în egipteană), dar înainte să isprăvesc, dobândisem din firea lui tot ceea ce socoteam că-mi va fi de folos, precum şi câteva apucături rele ale sale, sau aşa aveam să cred când îmi voi fi descoperit degetele scotocind prin avutul altora, da, l-am avut din cap până-n picioare atât de straşnic, încât în mine avea să fie un hoț pentru următorii zece ani, şi cu toate acestea, când l-am lăsat hohotind pe pământ, recunoscător pentru a zecea oară că nu-şi dăduse sufletul, îşi jelea totodată acele calități din sine pe care nu avea să le mai cunoască vreodată, iar eu aflasem un amănunt interesant despre Regele din Kadesh – anume că avea o femeie pe Strada Giuvaiergiilor, în oraşul Tyr, Tyrul cel Nou, nu cel Vechi, ea fiind târfa lui de taină. Cât despre ostile Regelui din Kadesh, hoțul ăsta nu ştia decât că existau.

Vă spun despre cele aflate ca şi când hoțul şi cu mine vorbeam aceeaşi limbă şi ne întâlniserăm într-o crâşmă să tragem o duşcă, dar ca să-i smulg

această informație, mi-a luat o jumătate de noapte şi am fost nevoit să-i chinui nițel chica. I-am smuls jumătate din scalp până m-am golit de toată pofta de el, şi chiar şi atunci abia a îngăimat cele câteva cuvinte pe care le ştia. Poate ar fi mărturisit mai iute dacă ar fi ştiut mai multe în egipteană. Sunt cam tari de urechi sirienii ăştia, de-aia mi-a luat atâta. Eu puneam o întrebare, dar apoi mă bucuram într-atât de puterea trupului meu asupra trupului său, încât nici măcar nu era în stare să încerce să dea un răspuns. Simțeam că parcă între picioare îmi crescuse un copac ce luase foc şi era vârât în răsuciturile tainice ale mațului, acolo unde este păstrat Numele Tainic.

Străbunicul meu s-a oprit ca să-şi tragă sufletul, iar eu am simțit că mi se trezeşte Deget-Dulce.

— Întotdeauna am ştiut că bărbaților le place teribil să fie cu alți bărbați, a zis mama mea, dar niciodată n-am înțeles prețul.

— Nu-i întotdeauna aşa, a zis Menenhetet. Noaptea aia însă a fost cu adevărat neobişnuită.

— Poate că bunului nostru Menenhetet îi face plăcere şi să-şi aducă aminte, a spus Ptah-nem-hotep.

— Fireşte, a răspuns Menenhetet şi a ridicat din umeri. A doua zi dimineața, l-am sărutat din nou pe pungaşul ăla nenorocit şi l-am trimis şchiopătând înapoi la Megiddo, iar eu mi-am mânat telegarii spre Tyr. Trecusem de partea cea mai grea a munților şi-acum coboram repede –

prea repede –, ieşind dintr-o vi roagă, am luat prea iute o cotitură, am dat peste un bolovan şi m-am răsturnat. Am zburat de pe drum, dar am căzut în picioare, Iară altă vătămătură decât o vânătaie la călcâi. Caii nechezau în hamuri şi oiştea care duce de la harnaşamentul cailor la car crăpase la locul de prindere. În desaga mea aveam două pene din lemn tare şi chingi de piele, dar tot am pierdut o jumătate de zi. Pe scurt, nu eram dulgher.

Când în sfârşit i-am înhămat din nou pe Mu şi Ta, soarele era sus pe cer. Ce călătorie mă mai aştepta! Drumul nu era câtuşi de puțin mai neted, iar carul gemea din toate încheieturile. Nu ştiam dacă aveam să ajung cu el până la Tyr şi încă şi mai puțin ştiam de ce anume voiam să fac asta. În atare împrejurare, aş fi ajuns mai iute dacă aş fi călărit pe unul din cai, iar pe celălalt mi-aş fi pus armele, însă niciun conducător de car nu vrea să rămână fără car. De bună seamă că al meu nu avea nimic deosebit – o tărăboanță de lemn, nimic altceva. Însă avea silueta unui car de luptă, încât nu mă îndoiam că făceam ceea ce trebuie. Doar câteva pete de vopsea se mai zăreau pe lemnărie şi – cu acele chingi legate în jurul oiştei – fără doar şi poate arăta ca şi când stătea să se desfacă în bucăți, dar mie tot îmi plăcea cât să mă facă să râd, mai cu seamă că ştremeleagul mă durea la rădăcină. „Mai bine tu, soldat bătrân, decât eu”, i-am zis eu carului şi ne-am văzut de drum.

Drumul cobora, suia, cotea, dar pădurea se

deschidea spre şesuri şi, dând ocol unei coline, am putut să privesc în jos, printre viroage, la mare. Trăgeam în plămâni un aer cum nu mai respirasem până atunci, nici măcar în Deltă, mirosul a înseşi Celei Foarte Verde – nu se putea să fie altfel –, alcătuit numai şi numai din miros de peşte, o mireasmă înviorătoare pentru nasul meu, nicidecum ca peştele ce putrezea pe şesurile mâloase ale Nilului. Nu, mirosul acesta bun care urca până la dealuri din frumusețea Celei Foarte Verde mi se părea uimitor, atât de curat, de-aş fi zis că respir însăşi aroma lui Nat când Ea ține cerul sus, aşa de fin şi de altfel decât al cărnii, ce se amestecă în sudoarea bărbaților şi a unor femei. Am început să plâng, pentru că niciodată nu-mi fusese dat să cunosc o asemenea domniță. Ceea ce nu înseamnă că plângeam ca un copil sau din slăbiciune, ci cu un alean sănătos, acum că îmi recăpătasem în mare măsură mândria (dat fiind ceea ce-i făcusem hoțului). Pe lângă asta, apa se întindea până hăt departe, dincolo de puterea vederii mele, încât nu mai găseam locul unde cerul de deasupra cobora să întâlnească marea, şi asta era una dintre pricinile pentru care plângeam, ca şi când o privelişte cum nu se poate mai frumoasă îmi era ținută ascunsă. Apoi mai erau şi ambarcațiunile. Eu eram obişnuit cu corăbiile noastre cu pânze, de pe fluviu, şi cu bărcile regale, cu velele lor uriaşe purpurii şi roşii, şi carenele în aur şi argint, care înfățişau mai bine decât o

procesiune regală marea noastră bogăție, dar ambarcațiunile acestea de aici, de pe Cea Foarte Verde – atât de îndepărtate, încât nu distingeam nici măcar culoarea carenelor –, aveau pânze albe, altă privelişte de care nu avusesem parte până atunci. Străbăteau văluriri lungi de apă care aproape le îngropau, iar pânzele se întindeau asemenea aripilor unor fluturi albi. Nu-mi credeam ochilor câte vedeam, şi unele, socotind după direcția lor, se îndepărtau de Tyr, altele veneau spre oraş, cu toate că, în timp ce coboram, nu vedeam Tyrul ca atare, numai pietrele de lângă țărm.

Urmam coasta stâncoasă şi drumul urca uneori pe câte un pinten de munte ce înainta până în mare, asemenea unui braț întins în dreptul nasului tău, alteori roțile se hurducau pe câte un drumeag ce cobora aproape până la stâncile mării, şi drumeagurile astea joase erau ude. Nu văzusem niciodată asemenea şuvoaie de apă care să-ți vină în cale. Marea era aidoma unui şarpe ce se rostogolea pe-un deal la vale – dacă şarpele ar face aşa ceva – şi apoi se zdrobea de stânci. Eram acoperit de ploaia de stropi a Celei Foarte Verde, şi ce gust avea – de minerale şi peşte, şi de mici diavoli moi care sălăşluiesc în cochilii, şi de încă ceva misterios, poate era mirosul a tot ceea ce nu ştiam. Ceea ce pot să spun este că senzația pe care mi-o lăsa Cea Foarte Verde când mă stropea era de atingere a unei domnițe, căci era uşoară, şi

dispreţuitoare, şi şăgalnică, dar te lăsa înfiorat.

Apoi a început să se întunece şi mi-am dat seama că erau mulți Zei şi multe Zeițe în marea asta, şi sentimentele Lor se puteau schimba. Vă încredințez că şerpii care se ridicau din apă izbeau acum cu mult mai multă putere țărmul, lăsând în urmă un bubuit ca de tunet. Stropii au început să-mi înțepe ochii. Am fost fericit când am urcat un deal, ajungând deasupra acestei duşmănii, dar, coborând din car ca să salt roțile de pe un prag neted pe altul, mi-am dat seama că dealul era făcut din stâncă solidă, iar salahorii – demult de tot, pe vremea lui Tutmes al Treilea, sau o fi fost la începutul domniei lui Khufu – trebuie să fi trudit ani de zile ca să taie treptele acestea pe drumul spre Tyr. Era o adevărată scară şi m-ar fi impresionat mai mult de n-ar fi fost lucrările noastre egiptene, cu mult mai mărețe. Dar am învățat un alt adevăr despre mare. Căci, în întuneric, apa lovea peretele de sub drum şi izbitura se simțea ca atunci când stai pe parapetul unei fortărețe în vreme ce oastea asediatoare loveşte în porți cu un berbece. Ploaia de stropi zbura până acolo sus, la cincizeci sau o sută de coți deasupra mării, şi când am privit în jos, în întunericul de-acolo, Cea Foarte Verde avea miriade de guri cu scuipat alb pe fiecare dintre ele şi mârâia şi sugea stânca, aşa cum face un leu care-şi sfâşie prada. Şi-n timp ce priveam, a venit o lovitură uriaşă de la cel mai mare şarpe de apă

pe care-l văzusem până atunci, un şarpe mare cât Nilul, şi a izbit stânca atât de puternic, încât o lespede întreagă a scos un fel de geamăt, s-a smuls din culcuşul ei şi a căzut în mare. Tremuram cumplit în faţa acestui atac asupra drumului meu şi a mâniei nemărginite pe care o simţeam în Zeii adevăraţi ai Celei Foarte Verde, ceea ce m-a făcut să mă întreb cum voi îndrăzni a doua zi să mă urc la bordul unei bărci ca să trec peste asemenea şerpi până la Insula Noului Tyr. Pot doar să spun că, de cum am trecut de acel deal, drumul – spre uşurarea mea – s-a îndepărtat de coastă; şi m-am oprit pentru noapte, am mâncat, eu şi caii, câteva grăunţe jilave, apoi m-am culcat, tremurând în veşmintele mele ude.

A doua zi dimineaţa, altă privelişte frumoasă. Munţii se depărtau de mare, iar în faţa ochilor mi se deschideau o vale lungă şi câmpuri îngrijite ca nişte grădini, şi livezi de măslini. În zare, un oraş se răsfira de-a lungul nisipului. În dreptul lui, departe în apă, turnurile unui alt oraş ce părea să crească din însăşi Cea Foarte Verde. Ştiam că acolo pe plajă era Tyr, iar în apă era Noul Tyr, locul unde aveam să aflu multe despre Regele din Kadesh, aşa cel puţin trăgeam eu nădejde. Întorcându-ne spre ţărm, carul meu scotea un sunet mângâietor, în ciuda gemetelor oiştei care se freca de chingile de piele.

Şapte

— Bunule şi gloriosule Ptah-nem-hotep, a zis străbunicul meu, când ai vorbit de melcii purpurii, eu am rămas tăcut şi n-am povestit despre ce-am trăit în Tyr şi în Vechiul Tyr. Adevărul e că aproape uitasem de aceşti melci purpurii şi de putoarea lor. Cum de s-a întâmplat asta, mi-e greu să înțeleg, căci, apropiindu-te, simțeai cum duhnea oraşul vechi de putreziciunea lor, iar ulițele te făceau să te ții de nas. Dar purpuriul pietrelor de pavaj de pe fiecare stradă care avea o vopsitorie era atât de intens, că le dureau ochii. Vedeai chiar şi cerul reflectat în acel purpuriu umed. Miasma bieților melci era înfiorătoare, astfel că primul meu gând, când am trecut de porți, a fost că nimerisem în cartierul cerşetorilor. Ceea ce inspiram pe nas nu era decât un iz al suferinței care vine odată cu dinții stricați. Ai zice că e un miros ce ar pleoşti pana lui Maat, dar scârboşenia lui este atât de pură, încât caii au început să se hârjonească pentru prima oară de zile întregi. Şi cum hârjoneala lor smucea oiştea cârpăcită, a trebuit să cobor şi să-i apuc de zăbale pe Mu şi Ta, spre hazul tuturor celor care priveau. Şi-aici vine a doua surpriză pe care am avut-o. Nu văzusem în viața mea atâția oameni bine îmbrăcați pe o stradă care puțea în halul ăla. Ăsta era prețul bogăției acolo – erai obligat să respiri aerul.

Mărturisesc însă că zbenguiala neaşteptată a cailor mei era un spectacol obişnuit în Vechiul Tyr. Nu ştiu de ce locurile care miros urât au o putere de atracție atât de specială – cu toate că Nut, să ne amintim, a fost în stare să se îndrăgostească de nimeni altul decât de Geb –, dar în acea primă viață a mea, cu ochii mei ageri, îi dibuiam fără greş pe îndrăgostiții care se giugiuleau în catacombe şi şanțuri, sub tufişuri, în cămările beciurilor, iar aici, în Vechiul Tyr, pe orice ulicioară jilavă. În viața mea nu fusesem într-un oraş în care oamenii să preacurvească atât de adesea în public. Vinovat o fi fost soarele zilei pe țărmul încins şi purpuriul scăpărător al zidurilor sub lumina lunii, sau ceva ce ținea de natura melcului ce se răsuceşte în sine, fapt e că-mi aduc aminte că însăşi mătărânga mea țanțoşă s-a umflat de sânge din ceasul în care am intrat în oraş.

Sătul de virtuțile hodorogite ale carului meu lipsit de fast şi de neghiobia cailor mei, i-am lăsat pe mâna unui grăjdar din ograda Casei Solului Regal al lui Ramses al Doilea, de îndată ce am izbutit să găsesc strada pe care se afla. Chiar aşa, puțini erau oamenii din Tyr cărora mă adresam şi care nu înțelegeau ce le spuneam, şi-mi răspundeau pe limba noastră, e drept că într-un fel aspru, oarecum gutural, care însă îmi freca plăcut lăuntrul urechii şi-mi stârnea oarece bună dispoziție în piept, deşi, una peste alta, parcă tot îmi venea să-i pocnesc pentru felul în care

tulburau rânduiala graiului nostru bine-vorbit.

Solul Regal, după cum am aflat curând, nu se afla în Vechiul Tyr. Venea la Casă o dată pe an să încaseze tributul de la fenicieni, apoi se ducea în alte părți să strângă dările; dar vedeam că sosirea lui în acel loc era ca şi când ar fi venit în vizită unul dintre fiii Faraonului. De bună seamă că Solul Regal avea cea mai generoasă locuință de pe țărm. Chiar şi asemănată cu vilele bogătaşilor din Tyr, era aproape un palat, iar servitorii Solului Regal, dintre care mulți erau egipteni, țineau Casa pregătită pentru întoarcerea lui. Niciodată până atunci nu văzusem servitori mai meticuloşi când stăpânul era plecat, dar curând am înțeles că aproape fiecare negustător egiptean care trecea prin vechiul Tyr se abătea pe-aici ca să audă bârfele altor negustători. Într-o încăpere, am văzut chiar un perete cu firide în rânduri regulate, în care se aflau multe suluri de papirus legate cu şnur de aur şi pecetluite cu ceară – scrisori lăsate de ultima corabie egipteană ori feniciană sosită din Deltă. Neîndoios că servitorii țineau locul în bună stare, iar eu am fost mulțumit că mă puteam odihni acolo.

A trecut o zi, apoi încă una înainte să mă simt în puteri să urc într-o barcă din Vechiul Tyr până în Tyr, cu adevărat atâta mi-a trebuit ca să mă întremez după călătorie. Mai degrabă eram derutat decât obosit. Nu-i vorbă, clevetelile clocoteau în sălaşul Solului Regal, dar, după ce

le-am auzit, nu ştiam dacă Regele din Kadesh era slab ori puternic, prevăzător ori agresiv. Singurul lucru de care puteam fi sigur era că fiecare îți susura în ureche cu vocea unui om care ştie ce vorbeşte, dar taman pe dos decât spusese cel dinainte.

De bună seamă, eram curios şi să văd Vechiul Tyr ăsta. Nicicând nu vizitasem un asemenea oraş. În vreme ce cartierele sărace erau vechi şi, cu toată duhoarea aceea, mai nenorocite decât orice se găseşte în Teba, existau multe lucruri interesante, iar străzile noi te duceau cu gândul la o gură ştirbă. Pe fiecare stradă nouă erau nenumărate petice de pământ goale. Chiar şi zidul oraşului avea spărturi şi multe garduri erau găurite. Pe cele mai bune străzi vedeai adesea ruine. Şi totuşi oraşul prospera. M-a lămurit un neguțător cum stătea treaba. Noul Tyr din golf, care fusese ridicat pe trei insule, nu putea fi atacat. Nicio oştire care venea pe uscat nu-l putea cuceri, pentru că o atare oştire, când ajungea, n-ar fi avut bărci. Şi nici nu exista vreo flotă care s-o poată distruge pe aceea a oraşului Tyr. Prin urmare, oraşul de pe cele trei insule era asemenea unei fortărețe împrejmuite de un şanț cu apă, şi dacă era să fie asediat, locuitorii n-ar fi murit de foame. Li s-ar fi adus hrană pe mare – aşa cum se făcea şi acum. Astfel că oamenii au hotărât să nu apere Vechiul Tyr de pe țărm, dat fiind că Noul Tyr câştiga din negoț mai mult decât i-ar fi costat să

reconstruiască Vechiul Tyr după ce ar fi fost cotropit de o oştire. De aceea vedeam atâtea parcele goale şi atât de multe clădiri noi. Vechiul Tyr fusese cucerit de hitiți în urmă cu doi ani. Cu toate acestea, oraşul vechi arăta mai nou decât oraşul nou – aşa i-am auzit pe mulți spunând.

Noul Tyr însă plătea tribut egiptenilor. Nu din frică, am tras eu concluzia, ci pentru profit. Fiecare utnu pe care-l dădeau aducea înapoi o sută din negoțul cu Delta. Da, fără doar şi poate, pentru prima oară întâlneam un popor care nu se socotea inferior nouă.

În a treia zi, am urcat în barca ce ducea la Noul Tyr şi i-am privit pe vâslaşi cum ne cocoață pe spinarea fiecărui şarpe rostogolitor, apoi alunecă de partea cealaltă. Vântul îmi făcea ochii să lăcrimeze şi-mi simțeam picioarele încremenite de spaimă din pricina legănării bărcii. Aici nu erau miile de mădulare ale apei, ci mai degrabă douăzeci de trupuri într-o crâşmă care te îmbrânceau într-o parte şi-n alta, iar stropii mă plesneau peste față. Nu mai spun că mi-au intrat în nas, încât iarăşi am simțit miros de melci morți. Dar când am ajuns în Noul Tyr, nimic nu semăna cu ceea ce lăsasem pe țărm.

În primul rând, oraşul acesta pe trei insule mici n-avea cai, tot omul mergea pe jos sau era purtat în lectică. În cele mai multe locuri, doar trei oameni puteau merge cot la cot. Zidurile unei case de pe o parte a străzii nu erau niciodată atât de

îndepărtate de cele de pe partea opusă încât să nu le poți atinge cu mâinile şi pe unele, şi pe celelalte, unde mai pui că în viața mea nu văzusem case atât de înalte. Familiile locuiau unele deasupra celorlalte, cinci familii în aceeaşi casă, iar zidurile se apropiau pe măsură ce urcau. Era un fleac să sari de pe un acoperiş pe celălalt, aproape că păşeai de pe unul pe altul. Drept urmare, uşa de la terasa de pe fiecare acoperiş era zăbrelită împotriva hoților mai straşnic decât uşa ce da în stradă.

Îmi amintesc că îmi spuneam, când barca s-a apropiat de un debarcader, că nu ştiam vreun oraş mai aglomerat pe care l-aş fi putut vizita. Insula nu avea plajă, doar mare tumultuoasă şi vânt puternic, şi diguri înspre larg, construite din stânci puse una peste alta. Sute de persoane stăteau pe fiecare doc şi pe fiecare chei. În spatele lor, oraşul arăta ca şi când stânci se înălțau în fața altor stânci, iar pe acoperişuri se zăreau cele mai neînchipuite turnuri. Şi puteai vedea toate culorile pământului pe zidurile pictate. Prin urmare, un loc cum nu se poate mai frumos şi mai înspăimântător. Un hățiş. Cele trei insule erau atât de apropiate, că puteai trece de la una la alta pe poduri construite din lemn deasupra apei, dar odată intrat în oraş, nu mai zăreai cerul, adică nu mai vedeai decât peticele ce răzbăteau printre clădiri. De grădini, nici vorbă, nici de scuaruri. La piață nu te puteai mişca, aşa de înguste erau

coridoarele între tarabe, iar locul nu numai că puțea a melci, ci până şi coridoarele astea coteau asemenea cochiliilor. Te pierdeai de fiecare dată înainte să ajungi în punctul cel mai îndepărtat al oricărei insule mici pe care te aflai. Apoi, la capătul străduței, aruncai o privire mării înainte să te avânți înapoi pe o altă străduță. Mi se făcuse sete în timp ce mă plimbam astfel, dar nici urmă de fântâni sau de apă proaspătă. Erai nevoit să bei din puțina apă de ploaie strânsă în rezervoare, pline, acestea, de sarea pietrelor din acel loc. Totul era acoperit de stropi aduşi de cețuri, care sfârşeau în rezervoarele cu pricina. Chiar mă întrebam de unde luau fenicienii apă proaspătă, până am aflat că bogătaşii îşi aveau bărcile lor – nu erai bogat, în locul ăla, dacă nu aveai o barcă a ta şi echipaj, ceea ce nu se poate spune despre toți bogătaşii egipteni –, iar stăpâna casei trimitea pe uscat după apă de izvor. Am cumpărat apă de la piață şi am băut-o pe toată, fără să mă pot opri.

În viața mea nu fusesem într-un loc unde pământul era atât de valoros. Chiar şi prăvăliile cele mai scumpe erau mici, iar atelierele erau încă şi mai înghesuite decât casele. Neguțătorii ofereau mărfuri făcute din aur sau argint, vaze şi vase din sticlă purpurie. Vindeau până şi imitații ale amuletelor noastre egiptene şi, din câte am auzit, le vindeau în toate porturile Celei Foarte Verde, dată fiind reputația mult prețuită de care se bucurau blestemele şi farmecele noastre. Bieții

neghiobi care cumpărau aceste copii în porturile îndepărtate nu aveau să afle niciodată. Dar imaginați-vă numai ce se fabrica în atelierele alea pentru tărâmurile străine! Spade şi pumnale egiptene care n-au văzut niciodată Nilul nostru arătau ca şi când ale noastre erau, iar inele cu scarabei aveau cobra noastră sau lotusul nostru gravat pe metal. Am auzit spunându-se că, dacă te duceai în Rhodos sau în Lycia, în Cipru sau în alte insule ale grecilor barbari, peste tot vedeai oameni ai locului purtând bijuteriile Feniciei, brățările ei, colanele ei, spadele ei damaschinate, spade gravate şi orice fel de material pe care-l puteai vopsi în purpuriu.

— Dar ce dădeau barbarii la schimb pentru ele? a întrebat mama.

— Unii aveau aur şi-l dădeau pe acesta. Probabil îl furau de la alți negustori sau plăteau cu bijuterii sau lingouri de argint. Adeseori îşi vindeau bărbații tineri, femeile tinere şi copiii. În unele țări, şi aceştia sunt socotiți o recoltă.

— Am observat, a zis Ptah-nem-hotep, că sclavul grec, atunci când soseşte, e la fel de hirsut şi de împuțit ca un sirian, dar învață de la noi. Aşa pare. Şi încă iute.

Menenhetet a încuviințat din cap:

— Îți pot spune că târfa tainică a Regelui din Kadesh era grecoaică şi puțini erau cei care mai aveau ce s-o învețe. Pe de altă parte, prostituatele din Tyr erau privite cu respect, cel puțin alea mai

vestite, şi cu toate că n-am pătruns în Templul lui Astarte, astfel că nu Îți pot vorbi despre preoți, am auzit spunându-se că, în anumite împrejurări, prostituatele erau asemenea preoteselor de-acolo şi se bucurau de mult respect. Dar lucrul acesta mi-a fost spus când încă eram năucit de tot ceea ce vedeam. Nicicând n-am pomenit atât de mulți oameni din atât de multe țări strânşi într-un singur loc. Mergând de-a lungul unei străzi ce pornea de la cheiul unde debarcasem şi ducea până la Templul lui Melkarth, am văzut fenicieni şi amoreeni, munteni din Liban, turci şi sagalosieni, aheeni şi danaeni, negri tatuați, bărbați din Elam, Asiria, Caldeea, Urati şi din toate arhipelagurile, marinari din Sidon, echipaje din Micene, am văzut veşminte atât de multe, încât nu le puteam desluşi pe toate, încălțări înalte, încălțări scurte, picioare goale, cămăşi colorate, cămăşi albe, mantii de lână roşii şi albastre, piei de animale, pânzeturile noastre albe şi părul de pe capul Tău într-o sută de stiluri. Cei mai mulți fenicieni erau, ei înşişi, goi pân' la brâu şi purtau fuste scurte de bumbac, vopsite în multe culori. Pe bogați îi recunoşteai pentru că aveau părul aranjat în cârlionți ce le atârnau pe spate şi patru rânduri de bucle pe creştet, ca patru şerpi ai mării, spate în spate. Toate bune şi frumoase, numai că puțea în Noul Tyr mai dihai decât în cel Vechi. Cât era ziua de lungă, oamenii strângeau cu pieptenele melci de pe stâncile acestor trei insule, iar copiii se

cufundau după ei. Până atunci nu ştiusem că oamenii pot înota, şi uite că aici vedeam ţânci de zece ani care se vârau sub apă ca peştii.

Pe insula asta aveam o încăpere într-un han, cearşafurile erau din mătase roşie, pereţii tapetaţi cu o ţesătură purpurie. Sarcofagul unui negustor egiptean nu cine ştie ce bogat e mai mare decât camera aia. Nu puteai sta în picioare în odaie, iar holul era atât de îngust, că oamenii nu puteau trece unii pe lângă alţii. Mai târziu, am auzit zgomotele făcute de un cuplu care şi-o trăgea deasupra tavanului meu scund şi mi-am dat seama că vizuina mea era de fapt unul din cele două dormitoare mici construite unul deasupra celuilalt. Două dormitoare la un singur tavan cât era etajul meu de lung! De bună seamă că fiecare sarcofag avea o fereastră, trebuie să spun asta, şi prin ea îţi deşertai scârna. Aflasem despre acest obicei al locului. Încălţările mele puteau povesti mai multe. Un adevărat semn al sărăciei în Tyr era să umbli desculţ.

— Nu pot să cred tot ce spui, a zis mama.

— Dimpotrivă, a spus tata. Am vorbit şi eu cu câţiva care fac negoţ în Tyr şi mi-au povestit cam aceleaşi lucruri.

Străbunicul meu a dat din cap.

— Ce putem noi şti despre o asemenea viaţă? Aici, în deşertul nostru, avem loc pentru toată lumea. Uneori îmi simt gândurile întinzându-se atât de comod, că toată fiinţa mea, adică eu şi

gândurile mele, am putea umple un cort. În Tyr însă, loc nu e decât pe mare. Nicicând n-am resimțit prezența altora cu atâta putere şi am descoperit că în mijlocul unei asemenea îmbulzeli e cu neputință să gândeşti. Gândurile mele parcă erau stâlcite. Dar inima mi-era caldă. În toată duhoarea melcilor ălora care se descompuneau, trupurile umane erau dulci. Până şi sudoarea stătută mirosea a parfum pe lângă putreziciunea aceea, şi de bună seamă că nimeni nu se îmbăia când apa se prețuia în aur.

— Locul ăla e ciumă şi coşmar, a spus mama.

— Nicidecum, a contrazis-o Menenhetet, mie a ajuns să-mi placă. Te puteai plimba de-a lungul canalelor pe care ei le săpau în fiecare insulă. Trăgeau bărcile în docuri de uscat de-a lungul acestor canale, iar oamenii din Tyr îşi respectau bărcile de parcă erau Zei şi le construiau din cel mai bun lemn din Liban – chiar din pădurile prin care aveam să trec în curând – şi din stejarii din Ananes. Ce bărci! Ce echipaje! Mi se spunea că dintre toate corăbiile de pe Cea Foarte Verde, singuri fenicienii nu se țineau aproape de țărm şi nu aveau grija de-a trage în port la lăsarea serii, ci călătoreau şi pe întuneric, sfidând orice monstru ce ieşea la suprafață în timpul nopții lungi. Oamenii ăştia ştiau chiar să cârmească după stele, şi dacă steaua care-i călăuzea era acoperită de nori, se luau după alta. Iar dacă nu era nicio stea, n-aveți teamă, se puneau de-a curmezişul

valurilor şi aşteptau să răsară soarele. „Putem să navigăm până în țara celor mai rele vise”, era o vorbă de-a lor. Ce să vă zic? Marinarii ăştia erau la fel de mândri pe cât erau conducătorii de care, şi cei mai săraci dintre ei se purtau într-o crâşmă ca şi când erau bogați. Am văzut încăierări în speluncile alea care erau pregătiri bune pentru război.

Apoi erau taverne unde se bea vin, cu bănci lungi pe care şedeai şi-ți sorbeai băutura, iar cotul vecinului se sprijinea de gâtul tău. Şi ce dacă, propriul tău cot se sprijinea de gâtul vecinului. Pielea ta nu mai era pielea ta, vinul era acru ca oțetul, dar trăiau într-un delir fericit, pentru că pe o estradă, mare doar cât să încapă o singură fată pe ea, era o târfă care şi-a scos fusta şi – pot să vă spun, pentru că băiatul doarme – şi-a arătat miezul cu atâta zel, că ochiul tău părea să se uite prin gaura de cheie la un alt ochi. Era o asiatică de nu ştiu ce neam, cu părul cel mai negru de pe lume şi trupul de culoarea pielii tăbăcite, dar buzele dintre coapsele ei erau ca o orhidee ale cărei petale sunt negre la vârf şi roz în mijloc, şi nu ştiu dacă vreodată până atunci îmi dorisem o femeie cu atâta patimă. Poate din pricina expresiei de pe chipul ei. Ne dorea pe toți. Ca dovadă, şi-a arcuit spinarea, şi-a înălțat pântecul şi s-a înfățişat pe rând fiecărui bărbat în parte. Îmi aduc aminte că mi-am pus dorința în ochi şi petalele ei au tremurat în fața privirilor mele, aşa cum un

lotus se va legăna uşor dacă te uiți la el intens. Atunci dorința din mine s-a încins şi mai abitir, însuflețită de ceea ce venea înapoi de la ea. Strânşi cerc în jurul târfei, bărbații puneau daruri pe estradă şi, când muzica s-a încheiat, ea a plecat cu acela care dăduse mai mult. Eu nu mi-am arătat aurul. Era al Faraonului şi trebuia folosit numai pentru a cumpăra informații. Eram disperat de-a dreptul. Cum de reuşise femeia aia să-mi pună atât de mult în vintre?

Apoi am aflat că nu era doar o prostituată a cartierului, care trecea de la o speluncă la alta de pe ulița aia, ci în acea noapte anume era preoteasă. Înainte de ivirea zorilor, va preacurvi pe altarul lui Astarte, în templul întunecat de lângă docurile de uscat. Astfel era credința fenicienilor, că în ce-i mai spurcat poate fi găsit ce-i mai nobil, şi în ce-i mai pervertit, culorile curcubeului, de aceea erau fericiți cu putoarea melcilor şi purpuriul regal ce sclipea pe fiecare piatră udă. Îmi simțeam capul bubuind de efortul de a le înțelege religia. Căci, arătându-se tuturor celor care erau acolo, târfa o slujise şi pe zeița ei, Astarte (căreia unii îi spuneau Ishtar), da, târfa muncea pentru Astarte, strângând pofticiunea noastră, a tuturor, în orhideea ei neagră (şi roz), aşa cum o floare primeşte binecuvântarea lui Ra, doar că aici, în noul oraş Tyr, nu vedeau niciodată soarele pe ulițele lor, prin urmare arşița din pântecele noastre trebuie că era cea care o slujea

pe Zeiță, chiar aşa, târfa aceea avea să strângă din tine atât cât să facă un minunat sacrificiu care să strălucească din pulpa miezului dintre coapsele ei, da, să-l trimită în sus, spre tavanul Templului lui Astarte.

Mai aveam puțin şi explodam. Pe străduțele alea, era ceva obişnuit să-i vezi pe oameni pişându-se sau arătându-şi bucile pentru cealaltă uşurare, dar mădularul meu se simțea acum groaznic, iar eu, ca un caraghios şi parcă turbat, m-am repezit în odaia mea să-mi astâmpăr fierbințeala. Adevărul e că pofteam la bărbat la fel de mult ca la femeie. Hoții îmi deschiseseră gustul. Cum îmi mai doream să fiu la Kadesh şi cu bătălia începută!

Dar de îndată ce m-am pus în pat, am simțit imboldul să mă ridic, nu să stau în picioare, pentru că asta nu se putea, ci să mă ciucesc sub bârne şi să mă uit pe fereastră afară. Acolo, ce să vezi, încă o orhidee! Aveam curând să aflu că era a târfei de taină a Regelui din Kadesh.

În Egiptul nostru, ştim ce înseamnă să trăieşti cu gândurile altcuiva. Suntem vestiți pentru puterea noastră de a depune acolo cele mai folositoare blesteme, şi asta se datorează, desigur, uşurinței cu care suntem în stare să ne părăsim propria minte şi să ne aciuăm într-alta. Trebuie să-ți cunoşti vrăjmaşul înainte să-l blestemi, şi o asemenea putere, îmi vine să cred, îşi are firescul izvor în deşertul nostru şi în fluviul nostru. În spațiile întinse, mintea poate călători la fel ca şi

trupul. În schimb, în acea insulă infectă a îmbulzelii, în acel Tyr jilăvit, dată fiind apropierea dintre trupurile noastre ale tuturor, niciun gând al unei minți nu putea pătrunde în altă minte. În Memphis sau Teba, n-aş fi fost surprins dacă târfa tainică a Regelui din Kadesh şi-ar fi făcut sălaşul într-o casă peste drum de cea în care stăteam eu – presupunând că aceasta era făptura pentru care venisem aici s-o găsesc. Mințile noastre se reped înaintea noastră şi cheamă străini. Dar în stupul ăsta, în furnicarul ăsta, nici vorbă de aşa ceva. Mai târziu, stând şi cugetând, m-a uimit că dădusem atât de uşor peste târfa tainică. Încă nu înțelegeam că în Tyr, în absența oricărui mesaj pe care o minte îl poate da în tăcere alteia, limba ține loc de creier. Aici, cleveteala este încă şi mai obişnuită decât banul. Prin urmare, s-a aflat că eram un conducător de car străin şi, dată fiind istețimea acestor fenicieni, fie eram dezertor, fie un ofițer trimis în misiune în folosul lui Usermare-Setpenere, şi mai mult ca sigur eram ofițer, pentru că n-aveam acel aer nefericit pe care niciun dezertor nu-l poate ascunde.

— Sunt de acord, a spus Ptah-nem-hotep, că femeia asta o fi auzit că erai în oraş, dar cum ar fi putut şti că voiai s-o vezi?

— Tocmai asta-i, Bunule şi Mărețule Zeu. Ea a fost cea care a hotărât să mă vadă. Voia să se răzbune pe Regele din Kadesh. De bună seamă că nu aveam cunoştință de aşa ceva la acea vreme.

N-am văzut decât o femeie care nu purta nimic, întinsă pe un pat de partea cealaltă a străzii, fereastra ei era doar la un braț distanță de fereastra mea. Era frumoasă într-un fel pe care nu-l mai văzusem până atunci. Mai târziu, în anii primei mele vieți şi trecând prin experiența vieților pe care încă urma să le trăiesc, aveam să descopăr că femeile se deosebesc între ele tot atât de mult pe cât se deosebeşte deşertul nostru de Cea Foarte Verde, dar în zilele acelea nu ştiam altceva decât că existau frumuseți atât de minunate, încât trăiau în grădinile Faraonului, unde erau numite mici regine, şi apoi mai erau târfele pe care le găseai în crâşme. Despre doamnele de familie bună nu-mi puteam da cu părerea. Ştiam că asemenea doamne nobile nu erau ca femeile celelalte, la fel cum nu puteai folosi acelaşi cuvânt pentru curtezane şi pentru prostituatele de rând, dar, din cât mă pricepeam eu la unele şi la altele, doamnele şi curtezanele îmi păreau mai curând să semene între ele, nu să se deosebească, ceea ce nu înseamnă că aş fi cunoscut îndeaproape vreo doamnă sau vreo curtezană, ci numai că doamnele se pricepeau să vorbească şi le plăcea s-o facă, iar curtezanele se pricepeau să cânte, cât despre mine, eu oricum mă simțeam stingherit cu totul în fața manierelor lor desăvârşite, câtă vreme față de orice femeie mai umilă decât mine mă simțeam în largul meu, fie că erau țărăncuțele urâte pe care le cunoscusem pe vremea când eram

un băietan de la țară, fie țărăncuțele ochioase şi fetele şi servitoarele de la crâşme, când eram soldat, luam ce apucam şi mă înfigeam în toți şi-n toate ca şi când trăgeam cu săgeți – aproape că nu era nicio deosebire între bărbat şi femeie, dar cu o femeie îi mai vedeam şi fața, ceea ce putea fi de preferat. Mă rog, cum am mai spus, făceam amor ca un soldat, şi cu asta basta.

Dar cu această târfă tainică a Regelui din Kadesh mă aflam în fața unei vrăjitoare. Aşa cum ştim cu toții când îngenunchem în fața unei ființe înzestrate cu o mare putere, aşa am ştiut eu, în timp ce priveam pe fereastră, că această femeie nu era o târfa după care să ți se scurgă ochii într-o speluncă şi-atât sau care să te facă să-ți duci pofta la altar, nicidecum, asta putea fi despuiată din cap până-n picioare, cu poarta larg deschisă, putea sta întinsă pe spate, cu genunchii ridicați, şi tot n-ai fi văzut o femeie mai puțin dezbrăcată. Dacă e să mă iau după teama din inima mea, femeia era un templu. Nu mă îmboldea nicio grabă să mă duc la ea. Aşa cum nu trebuie să faci nicio greşeală când aduci o ofrandă lui Amon şi aşa cum trebuie să străbați, fără şovăială, fiecare etapă într-o ceremonie, la fel m-am ridicat eu de pe patul meu, mi-am lepădat fusta albă şi încălțările şi, cu mişcările cele mai solemne şi mai lenevoase, ca şi când aş fi fost o pisică mergând pe balustrada unui balcon, m-am aplecat în afară peste pervaz, la patru caturi deasupra străduței, şi am sărit

dincolo, la ea. Apoi, cu un zâmbet prin nimic triumfător, ci plin de curtenie, m-am apropiat de patul pe care stătea ea – îmbrăcat tot în mătase purpurie – şi am îngenuncheat la picioarele ei, gata să-i ating gleznele, dar pe măsură ce-mi întindeam mâna, îmi venea tot mai greu să mă mişc, nu, nu mai greu, ci mai ocolit, ca şi când nu puteam s-o ating direct, ci trebuia să țin seamă de văzduh şi să mă înfrânez. Eram la doi paşi de pat, dar parcă urcam o scară lungă, lungă, atâta timp mi-a luat să mă apropii, şi-n tot răstimpul acesta ochii ei şi ai mei s-au privit atât de îndelung, încât am ajuns să înțeleg că ochiul nu e o suprafață aşa ca un scut, ci este adânc şi seamănă cu un tunel, sau aşa-ți vine să crezi privind prima oară în nişte ochi ce sunt egali alor tăi. Ai ei erau mai frumoşi decât toți ochii pe care-i văzusem până în acea zi. Avea parul mai negru decât penele şoimului, dar ochii îi erau albaştri-violeți, iar în lumina unei lumânări arătau aproape negri când ea îşi întorcea capul spre umbre, dar cu aşternuturile alea purpurii în jur iarăşi deveneau albaştri, ba chiar de un purpuriu strălucitor, doar că eu nu culoarea lor o vedeam, ci străvezimea ochilor ei. Aş fi jurat că privesc într-un palat, şi porțile acestuia se deschideau una câte una până ce priveam într-un alt palat. Dar fiecare ochi era altfel şi fiecare palat era minunat în măreția sa şi avea culoare de gemă, fiecare altă culoare. Cu cât priveam mai îndelung, cu atât mai mult îmi venea să cred că vedeam

încăperi purpurii şi iazuri aurii, iar ochii mei călătoreau spre inima ei. Şi pentru că nu îndrăzneam s-o sărut (nu ştiam cum să sărut o femeie, nu făcusem niciodată aşa ceva), mi-am lăsat mâna pe pat, lângă coapsa ei.

Odată, în zilele acelea în care călătorisem singur, duhul pădurii se făcuse atât de puternic, încât mă oprisem. Văzduhul se îngreunase, abia mai răsuflăm. Îmi scosesem atunci spada din teacă şi o trăsesem în jos, încet, ca pentru a spinteca însuşi nevăzutul. Liniştea era atât de mare, că aş fi jurat că auzisem o notă fină, la fel de pură ca ciupirea unei coarde, cel puțin într-atât de neîndoielnic tăiasem acel văzduh al duhului, şi cu toate simțurile mele vibrând acum la fel de în adânc, i-am atins ei carnea, iar femeia mi-a răspuns cu un sunet din gâtlej, la fel de pur şi de muzical ca al unui trandafir, dacă floarea ar putea vorbi. Am ştiut atunci că nu voi face nicio greşeală. Fiecare sunet ce se desprindea din gura ei mă călăuzea unde s-o ating şi, spre surprinderea mea, cum nu auzisem despre un asemenea act şi nici nu-l crezusem cu putință, capul meu, ca o corabie ce ocoleşte un promontoriu îndreptându-se spre port, a coborât dincolo de genunchii ei şi mi-am pus nasul în locul prin care se nasc toți copiii, şi am adulmecat miezul adevărat al acestei femei. Era bogată, crudă şi trăia într-o singurătate cumplită în mijlocul acestui oraş vechi, ticsit, al Noului Tyr, dar, în ciuda acestora, freamătul

buzelor de jos era atât de minunat, iar experiența atât de rafinată, că am început s-o sărut acolo cu toată gura şi cu inima, iar ea era fericită ca un animal care învață să vorbească. Niciodată nu ştiusem că buzele mele puteau să se mişte atât de delicat, ca şi când cuvinte splendide pe care nu le rostisem niciodată îmi stăteau acum pe vârful limbii, şi în scurtă vreme eram ud de zeama ei de la sprâncene până la bărbie, ud ca un melc, iar ea cu adevărat mirosea asemenea celui mai dulce melc şi chiar mai mult, ea era singura grădină de pe insulă. Aveam sentimentul că trăiam într-o lumină apropiată de violetul cel mai pur. Şi-n tot acest timp, femeia nu înceta să-şi fredoneze cântecul de încurajare, la fel de nereținut ca torsul unei pisici în călduri. Şi iar am ştiut că nu am cum greşi, şi n-a trecut mult până ce am ajuns să cunosc plăcerile acelei fiare cu două spinări, care trăieşte cu câte un cap la fiecare capăt, iar limba ei era ca trei zeițe care liniştesc tot zăngănitul spadei pe scut, adică testiculele mele, găoaza şi mătărânga la un loc, să-mi ierte Faraonul că vorbesc astfel de față cu El, dar asta e Noaptea Porcului.

— Mă bucur că băiatul doarme, a spus mama, însă vocea ei era dulce şi avea cea mai simpatică asprime mustrătoare ce mi-a tulburat pieptul cum zăceam acolo lângă genunchiul ei.

După ce-l ascultasem pe străbunicul meu vorbind despre minunatele palate din ochi,

simțeam acum un întreg regat punându-se în mişcare în pădurea coapselor mamei în timp ce vocea lui ne povestea mai departe:

— În felul acela, cu un simțământ de respect la fel de mare precum fluxul mării când scaldă plaja, şi la fel de blând ca şi când țineam o păsăruică în mână, m-am pus cu fruntea mădularului meu pe muchia acelor buze pe care le sărutasem cu atâta devoțiune, şi promisiuni cu totul noi pentru mine se împingeau cu atâta forță în pântecul meu, încât eram gata să posed totul acum şi să trăiesc apoi cu focul rămas în urmă. Dar am simțit o invitație s-o cunosc şi mai adânc, prin urmare am pătruns în acest templu ce era asemenea unui palat şi am coborât pas cu pas în zvâcnetul muşchilor mei, şi am simțit părul ei frecându-se de al meu când ne-am cufundat amândoi într-o splendoare de lumini fără număr, ce băteau în roz şi violet şi verde lămâios, şi apoi un şarpe urieşesc al mării s-a revărsat peste mine, iar eu abia mai respiram de năvala celor şapte suflete şi spirite ale mele care săreau din trupul meu într-al ei, tot aşa cum cele şapte părți ale ei veneau la mine. S-a iscat oarece încleştare când fiecare din noi a învârtit în cercuri largi câte o spadă ce nu reteza capete, şi iar ne-am pomenit într-o grădină, grădina ei, care era foarte dulce. Pântecul ei trăgea de mine. Nu era extaz – nu aşa cum aveam să cunosc mai târziu –, ba chiar vintrele mi se-ncâlceau acolo, la mijloc, dar pentru prima oară am aflat ce înseamnă să faci

dragoste şi să ți se dezvăluie adevărata valoare a inimii unei femei, lăcomia ei, frumusețea ei, furia ei, şi toate pe măsura alor mele. Pot să spun că a fost primul meu futai pe cinste.

Sunt bărbați care-şi măsoară viața după succesul în bătălie sau după biruințele voinței lor asupra altor bărbați. S-ar putea să fie câțiva ca mine, care măsoară fiecare viață după alte vieți. Dar în acea primă viață a mea, tocmai aflasem că poate fi şi o călătorie de la o femeie extraordinară la alta. Târfa tainică a Regelui din Kadesh a fost prima.

— Cum ai ştiut cine e? a întrebat mama.

— Cum, nu pot spune – poate văzând acele palate din ochii ei. Dar când am isprăvit, nu aveam nicio îndoială că îl ştiam pe Regele pe care poate aveam curând să-l întâlnesc în bătălie. Îl ştiam. De-l întâlneam pe acest Rege din Kadesh pe câmpul de bătălie, aveam să ştiu cum să mă lupt cu el. Inima lui era în stăpânirea mea. Din felul în care mi se dăduse femeia, era limpede că-l disprețuia pe Regele ei. Nu mă întrebați cum de eu, care mă pricepeam atât de puțin la femei, dintr-odată ştiam atât de multe – acesta era darul pe care-l oferea ea. Darurile femeilor nu-s nicicând atât de profunde ca atunci când se răzbună pe un iubit.

Numele însă nici măcar nu i-l rostisem, şi nici nu aveam s-o mai văd. O noapte atât de minunată ca aceasta nu se putea repeta decât dacă erai

pregătit să trăieşti pentru totdeauna cu femeia. Acum vorbesc din preaplinul a patru vieți şi a douăzeci de asemenea femei, douăzeci de asemenea imperii pierdute, dar târfa tainică a Regelui din Kadesh a fost prima, şi am stat îmbrățişați până în zori, şi am râs şi ne-am spus tot felul de nimicuri, bunăoară care-i cuvântul acela în egipteană pentru actul acela. Tare s-a amuzat că e scris cu semnul pentru apă deasupra semnului pentru potir. „Nak", repeta ea şi zicea după mine „Nak-nak", şi chicotea ca şi când era un sunet minunat şi chiar avea ecou, şi în tot acest timp se prefăcea că nu-l auzise niciodată înainte.

Voiam să ştiu mai multe despre ea, eu, care nu avusesem până atunci curiozitatea să aud povestea vreunei femei, dar n-am aflat decât că fusese răpită de către fenicieni în copilărie. O corabie se apropiase de insula ei din Grecia şi căpitanul trimisese doi marinari pe țărm. Doreau mai-marele insulei şi fiicele sale să poftească pe corabie? Ea se dusese împreună cu sora şi cu tatăl ei. Şi de cum urcaseră pe punte, corabia ridicase ancora. Astfel fusese ea adusă la Tyr. Acum era Marea Preoteasă a tuturor târfelor din Templul lui Astarte, dar îi rămânea credincioasă Regelui din Kadesh (în afară de nopțile de sărbătoare). Avea chiar şi trei copii cu el.

Cât adevăr era în ce spunea, nu am de unde şti. Îmi înşira totul ca pe o poveste pe care o spusese

de multe ori. În plus, nu ne vorbea prea bine limba. Eram sigur însă că-l ura pe Rege. În cele din urmă, mi-a spus unde credea ea că stătea ascuns acesta. Cu degetul a trasat un cerc mic pe aşternutul purpuriu, ăla era Kadesh, şi din cerc a tras cu un alt deget o linie în jos, semn că acolo era un râu. Apoi mi-a arătat cu mâinile făcute căuş nişte coline. „E în pădure, mi-a spus ea, dar nu pentru mult timp. Prea s-a lăudat că ostile sale pot să-i nimicească pe egipteni. Dar nu ştiu niciodată când vine la mine. Poate nici Faraonul tău nu va şti." A oftat. „Cred că ai nevoie de ochii tăi." M-a sărutat pe fiecare în parte şi s-a pregătit să plece. Zorile erau aproape, iar eu m-am întrebat, fără voia mea, dacă se va alătura celorlalte târfe din Templul lui Astarte.

După plecarea ei, am făcut un pas până în camera mea de peste drum, m-am întins pe aşternuturile purpurii şi am încercat să dorm, dar gândul îmi fugea la războiul ce avea să vină şi la toate felurile în care putea să moară un soldat, şi trăgeam nădejde să nu fiu eu cel care să se teamă de Regele din Kadesh, ci el să cunoască teama în faţa mea. Înainte să răsară soarele, m-am urcat la bordul corabiei ce mă ducea înapoi în Vechiul Tyr, m-am întors la Casa Solului Regal şi am întrebat despre drumurile din munți spre Răsărit.

Curând trebuia să iau o hotărâre. Oiştea carului fusese dreasă de dulgherul Solului Regal, dar pentru că nu avea o bucată de lemn de napeca

bine uscat, iar celelalte care de luptă aveau oişti prea scurte ca să pot împrumuta vreuna, făcuse pur şi simplu nişte speteze şi le legase cu chingi noi. Nu credeam că mă vor ține până la Kadesh şi nici nu voiam s-o iau pe drumuri lăturalnice. Pe-acolo puteau mişuna hitiți care să mă prindă. Aşa că am hotărât să las carul acolo şi să-mi continui drumul călare. Cu siguranță că altele erau simțămintele mele acum față de acelea avute când sosisem în Tyr, dar la acea vreme nu aveam nicio informație şi nu dorisem să dau ochi cu Ramses al Doilea fără vreo noutate şi fără car. Acum, veştile pe care I le duceam aveau să dezdăuneze pierderea. Prin urmare, mi-am aburcat calabalâcul pe Mu, l-am înşeuat pe Ta – am dat carul pe cele două harnaşamente noi – şi am pornit în sus spre munți pe o potecuță făcută probabil de un berbec sălbatic sau de un iepure sălbatic, atât era de îngustă. În curând, pântecele cailor sângerau pe ambele părți de la juliturile pricinuite de crăci. Cu toate acestea, drumul îmi plăcea. Ştiam că nu puteam să fac greşeli prea mari. Soarele era sus pe cer, mă puteam călăuzi după el. În plus, n-aveam decât să urc după cum urca panta, apoi să trec peste o creastă mare, să traversez o altă vale, să urc încă o creastă mare, iar dincolo de ea se va deschide valea Orontes. Ştiam că voi da peste oştirile Faraonului meu lângă acel râu. Era singurul drum pe care-l putea urma. Mărețul car în care se găsea mărețul Lui

cort avea şase roți pe fiecare parte şi era tras de opt cai. Nu trebuia să te întrebi pe ce drum se afla El, ci doar dacă era îndeajuns de lat.

Acum însă, pe calea urmată de mine, încă nu străbătusem jumătate din drumul spre prima creastă, când hățişul s-a îndesit atât de mult şi rugii îi zădărau aşa de tare pe cai, încât eu însumi eram lac de sudoare, atât mă agitam să smulg spinii din pielea lor fără să fiu lovit când se zbiceau, iar codrii erau acum atât de înalți, că nu mai vedeam cerul. În urmă, soarele era doar o lucire stinsă şi nu făcea umbră. Poate că n-aş mai fi plecat din Tyr dacă aş fi avut habar cât de întunecate erau pădurile acestea urieşeşti.

Prin urmare, mi-am pregătit locul de înnoptare şi m-am culcat. A doua zi dimineața, m-am sculat şi am pornit-o la drum, şi-am mers întreaga zi, apoi încă o zi, credeam că n-o să mai ajung niciodată la capătul pădurii. Noaptea stăteam fără foc în bezna de nepătruns. Nu îndrăzneam să-l aprind. În dealurile acelea se puteau ascunde iscoade hitite. Tremurând de frig, mă urneam când se crăpa de ziuă, îmi duceam caii prin negurile zorilor şi mă gândeam, pentru prima oară după mulți ani, la Osiris şi la felul în care Ka-ul Său trebuie să fi călătorit prin neguri ca acestea pe vremea marii Sale singurătăți, când trupul Său încă era tăiat în paisprezece părți risipite, da, acestea erau privelişti potrivite pentru Stăpânul Tărâmului Morților, coloanele acestor codri ne

întâmpinau asemenea unor santinele, una câte una, în timp ce înaintam în şir prin ceaţă, ţinându-mi direcţia, şi ştiam că nu mă abătusem de la drum, pentru că muşchiul creştea pe aceeaşi parte a stâncilor. Aveam grijă ca muşchiul să fie tot timpul în dreapta. Într-una din zile, o zi lungă ce m-a făcut să mă simt la fel de bătrân ca unii dintre copacii aceia, am urcat spre a doua creastă şi, înainte să se însereze, am străbătut o strungă unde bolovanii erau atât de uriaşi, încât mă temeam să nu fie şerpi pitiţi în grotele acestor stâncării. Şi după ce am ieşit din strungă, s-a lăsat întunericul. Am încercat să dorm cu spatele sprijinit de un copac, dar nu mai eram în Liban, ci mai curând în Siria, după calculele mele, iar cedrii aceia uriaşi erau ai altui Zeu. Nu prindeam putere. Mă simţeam mai sfârşit ca niciodată de când plecasem din Megiddo, şi atunci am ştiut că târfa tainică a Regelui din Kadesh luase din puterea mea mai mult decât îmi dăduse din a ei, cu toate că, de bună seamă, trebuia să presupun că puterea cu pricina o primisem mai întâi de la hoţul a cărui spinare o altoisem cu latul spadei mele, un gând ce îmi dădea de înţeles că aceia care fac dragoste o noapte întreagă trebuie să fie la fel de iscusiţi ca un hoţ. Într-un târziu, am adormit între cai, lipiţi unii de alţii ca să ne ţinem de cald, şi să nu-mi spună nimeni că un cal nu-i la fel de bun ca o femeie trupeşă, doar că nicio femeie nu trage atâtea băşini.

A doua zi dimineața, zorile se iviseră înainte să mă trezesc eu şi, prin rarişteа copacilor, am zărit câmpiile Siriei întinzându-se până hăt departe. Pe acel şes lung, în zare, cam la o jumătate de zi de mers, trebuia să fie Kadesh, şi mi s-a năzărit că văd scăpărarea soarelui pe carele de luptă, sute de care, dacă nu chiar o mie, undeva dincolo de oraş, spre miazănoapte.

Sub mine, la mai puțin de-o oră de călărit drept în josul ultimului povârniş, am văzut avangarda oştirilor mele. Garda de Onoare a lui Usermare-Setpenere îşi aşezase tabăra acolo, lângă un vad al râului. Privind la ei, am ştiut – încă şi acum mă încearcă acel simțământ ca pe o certitudine – că şi alți ochi îi priveau. În urma mea, în pădure, asemenea unei stânci ce se prăbuşea odată cu gândul meu, a răsunat tropăit de copite – un cal făcea cale întoarsă ca să ducă veşti Regelui din Kadesh –, da, ecou de copite ce se depărtau cu repeziciune.

Opt

— Toate câmpiile acelea erau pustii, încât mai mult ca sigur că puteam fi văzut de la mare depărtare când am coborât în galop mic pe ultima clină lungă spre râu. Avanpostul oştilor Faraonului aflat cel mai aproape de mine era ocupat de soldați libieni care m-au legat pe loc, aşa cum leagă egiptenii. Adică fără cusur, dați-mi

voie să spun. E cumplit să şezi pe pământ cu încheieturile mâinilor legate la ceafă. Simțeam că-mi iese din umăr brațul care mânuieşte spada. Dar un conducător de car mă recunoscuse încă de când coboram de pe creastă, aşa că a venit în galop până unde mă aflam şi m-a eliberat.

Ăsta era semn sigur că avanposturile se temeau. Pe drum spre tabără, am aflat de la conducătorul de car că tabăra de aici, de la vadul Shabtuna, nu va fi ridicată în acea dimineață. Prin urmare, trupele aveau o după-amiază întreagă să se îngrijească de echipament şi să-şi odihnească picioarele. Ofițerii însă nu erau în apele lor. Usermare-Setpenere tuna şi fulgera, mi-a spus conducătorul de car. Iscoadele Lui nu aflaseră încă nimic despre duşmanul nostru şi totul dura prea mult. E drept că avangarda ajunsese la Shabtuna, dar numai Divizia lui Amon o urma îndeaproape. Divizia lui Ra se afla la o jumătate de dimineață depărtare, însă nu se putea urni din defileurile râului Orontes. Cum drumul era prea îngust şi convoaiele nu puteau trece prea repede, diviziile lui Ptah şi Seth abia porniseră în marş, la o zi întreagă în urmă. Cu ochii minții i-am văzut înțepeniți în mijlocul defileului şi auzeam chiar şi blestemele vizitiilor şi vocile înspăimântate ale cailor.

Încă şi mai rău, mi-a explicat amicul meu, nimeni nu ştia ce vom găsi la Kadesh. Cu o seară înainte, Usermare-Setpenere le spusese ofițerilor

Săi: „Monarhul hitiților nu merită să fie Rege”.

Ramses al nostru era foc şi pară. Îl scotea din minți că trebuia sa înainteze către Kadesh fără să ştie dacă va fi o bătălie sau un asediu.

Eu încercam să-mi dau seama de valoarea veştilor mele. Oare El va fi pregătit să le audă? Căci eu, unul, nu eram pregătit să-L întâlnesc pe Faraonul nostru atât de repede. Zece ofițeri aşteptau să-l vorbească, iar eu, cuprins de o tulburare cu totul neobişnuită, umblam prin tabără cu un gol în piept ca şi când îmi pierise pipota.

Pe-atunci, ne aşezam tabăra în acelaşi fel ca pe vremea Marelui Tutmes. Prin urmare, în dimineața cu pricina, pavilionul Regelui era ridicat în mijlocul corturilor ofițerilor, iar carele regale se găseau de toate cele patru părți. Acest pătrat era înconjurat de vitele şi proviziile noastre, iar pedestraşii erau rânduiți dincolo de ele, cu scuturile lor înalte fixate vertical pe malul de pământ al şanțului săpat cu o noapte înainte. În felul acesta, eram ca o fortăreață cu patru ziduri de scuturi, în care se intra prin porți, doar că nu erau porți adevărate, ci numai drumul şi un pluton de pedestraşi de-o parte şi de alta a acelei deschizături. Înăuntru te puteai plimba în voie, îți puteai vizita prietenii. De n-ar fi fost veştile pe care le aduceam, poate mi-ar fi plăcut să mă simt din nou soldat. Într-o zi obişnuită, puține lucruri mă făceau mai fericit decât să mă aflu înăuntrul unei

tabere, chiar dacă mulți nu făceau nimic altceva decât să sforăie sau să ascută timp de o oră lama unui pumnal, apoi a altuia.

În acea zi, tot aşteptând să pornim marşul spre bătălie – ce viață poate avea o armată dacă n-ar fi zvonurile? Mulți nubieni îşi puseseră coifurile şi nu mai voiau să şi le scoată. Năstruşnică apariție negrii ăştia, unii purtau piei de leopard, alții fuste lungi, albe şi eşarfe portocalii petrecute peste umărul drept. Negrilor le plăcea să se uite lumea la ei şi i-am urmărit pe cinci dintre ei care se ciondăneau într-un loc, în vreme ce, în alt loc, alți zece şedeau atât de tăcuți, încât tăcerea lor răsuna mai tare decât hărmălaia, soldați ciudați în privința cărora noi, conducătorii de care de luptă, nu ne înțelegeam, unii spuneau că nubienii or să se dovedească viteji în bătălie, alții ziceau că dimpotrivă. Ştiam că sunt puternici, dar mă gândeam la ei ca la nişte cai, viteji până li se făcea frică şi încântați peste poate de panaşul lor. Asemenea cailor, nubienii îşi puneau cel puțin o pană galbenă în vârful coifurilor lor de piele. Ce contrast între ei şi sirienii care adesea erau chelboşi, nu purtau coif şi îşi lăsau bărbile negre să crească lungi!

Când mi-am dat seama că Regele meu o să mă primească abia după-amiază, neliniştea m-a părăsit cu totul şi m-am alăturat altor conducători de care care leneveau la soare şi le-am povestit aventurile mele, păstrând ce era mai bun pentru

mine, şi m-am plimbat în sus şi-n jos prin careul interior şi prin cel exterior, bunătatea lui Ra încălzindu-mi carnea, încât la un moment dat am rămas doar în sandale şi în cârpa din jurul şalelor, tălălăind ca jumătate dintre oştenii încartiruiți acolo, şi vremea trecea tot mai încet. M-am oprit niţel la atelierul Dulgherului Regal să-i spun că rămăsesem fără car, dar puțin i-a păsat, atât era de ocupat să asambleze un car din două şarete stricate, şi mi-a făgăduit ca pentru mine să facă treabă mai bună, pentru că ucenicii lui puteau să construiască şase care gata de luptă din şapte carcase pe jumătate dezmembrate, şi eu îl ascultam în timp ce el stătea în mijlocul atelierului său cu roți de care stivuite într-o parte, în alta spițe pentru roți, şi peste tot mormane de piese stricate. Nu înțelegeam cum de mai avea loc să se mişte.

Apoi am privit la câțiva pedestraşi care cărau burdufuri cu apă de la vad până la un sac mare de piele atârnat de trei pari în mijlocul taberei, şi am văzut cum erau duşi caii la potcovar. M-am uitat la soldați cum beau vin, câțiva se luaseră la trântă, alți doi mânau două vite la bucătăria de campanie. Am adulmecat sudoarea zilei şi mirosul de carne friptă. Doi dintre oştenii care beau vin au început să se bată cu pumnalele. Se pricepeau la astfel de luptă, ştiau cum să se năpustească unul asupra celuilalt şi să se oprească în ultima clipă. Un şardan, asudând ca o fântână în mantia lui de

lână roş-albastră, bătea un catâr care-şi vârâse botul într-un sac cu provizii. Hrana îl ațâța atât de tare pe dobitoc, că s-a şi învârtoşat. Şardanul îl lovea întruna, catârul se ferea, dar nici învârtoşarea nu i se-nmuia, nici botul nu şi-l scotea din sac – cel puțin atâta vreme cât am privit eu. Lângă el, un alt catâr, stârnit de ce se întâmpla, se tăvălea prin colb.

Cei mai mulți oameni dormeau. După-amiaza era şi mai lenevoasă, iar eu simțeam osteneala din toate zilele acelea ale marşului care adusese trupele până aici, apoi mi-am simțit propria oboseală şi m-am întors la cortul pe care-l împărțeam cu alți conducători de care şi am adormit pe o scoarță întinsă pe jos, dar aproape imediat am fost trezit cu vorbă că Regele mă primeşte. Năuc, încă visând la codri şi hoți, m-am ridicat, mi-am turnat apă pe față dintr-o strachină şi m-am îndreptat spre Pavilionul Regelui. Avusesem un vis cu hitiți şi cu un drum unde aceştia înfipseseră pari ascuțiți în care mureau soldați egipteni. În visul meu, trupurile alunecau încet pe pari în jos. Mi-era rece la măruntaie. Am luat o duşcă de vin dintr-un burduf şi-n clipa următoare eram scăldat în sudoare. Arătând ca un om a cărui mățăraie nu mai e a lui, ci a altora, am păşit în mărețul cort al lui Ramses al Doilea.

Nu era doar cort, ci o casă în toată regula. Pe lângă sanctuarul pentru rugăciune şi iatac, avea acolo şi o sală de luat masa, precum şi o încăpere

cât toate zilele pentru toți cei cărora urma să le acorde audiențe. În acea zi anume, mulți ofițeri şi Generali, şi Prințul Amen-khep-shu-ef însuşi se aflau cu El, dar când am intrat eu, El era atât de nerăbdător, încât a început să vorbească înainte ca eu să fi isprăvit să ating pământul cu fruntea. M-a întrebat:

„Ai ceda cea mai bogată provincie a ținuturilor tale fără luptă?”

„Stăpâne, aş încerca să lupt asemenea Fiului-lui-Ra.”

„Şi totuşi sunt unii aici care-Mi spun că Regele din Kadesh e la două zile de marş depărtare de-aici, pe celălalt mal, şi nu-ndrăzneşte să se apropie. E un neghiob. O să-l fac de ruşine în fața tuturor. Piatra pe care o voi înălța pentru a proslăvi victoria Mea va arăta că numele Regelui din Kadesh este totuna cu ceea ce vedeți între coapsele unei târfe!”

Era cald în cort de la soarele ce se revărsa pe toate laturile pielii, şi încă şi mai cald de la trupurile celor patruzeci de ofițeri, dar cea mai teribilă fierbințeală venea de la Faraon. Era ca un foc într-o zi dogoritoare în deşert.

„Cine spune că nu va apăra Kadeshul?”, am întrebat eu.

Faraonul meu a arătat spre doi păstori care şedeau tăcuți într-un colț. După colbul de pe straiele lor lungi, ai fi zis că se aflau pe drum împreună cu animalele lor de-o sută de zile. Acum,

cu zâmbete ce le dezvăluiau dinții – cei pe care-i mai aveau –, au făcut şapte plecăciuni. Apoi cel mai în vârstă a vorbit, dar în graiul lui. Supraveghetorul-Ambelor-Graiuri, unul dintre Generalii noştri, a preschimbat vorba beduinului într-a noastră, dar numai când păstorul se oprea să răsufle, şi a răsuflat de multe ori.

„O, Preaiubit Ramses, Adorat-de-Adevăr – am auzit eu –, oare Bunul şi Marele Zeu nu cunoaşte fericirea când retează capul duşmanului Său? Nu-l dă aceasta mai multă încântare decât o zi de plăceri?"

L-am văzut pe Faraonul meu zâmbind.

Păstorul vorbea cu o voce tărăgănată, molcomă, gravă, profundă şi răsunătoare ca a unui profet. „O,
Tu-Care-eşti-Măreția-lui-Horus-şi-a-lui-Amon-Ra
,
Tu-Care-eşti-puternic-pe-calul-Lui-şi-frumos-în-carul-Lui, ştii că noi am venit la tronul Tău de aur – şi cu adevărat Usermare-Setpenere al meu şedea pe un taburet de aur masiv – ca să vorbim în numele familiilor noastre. Ele sunt printre cele mai mărețe dintre marile familii care s-au juruit lui Metella, Regele din Kadesh şi căpetenie a hitiților. Ci familiile noastre spun că Metella nu mai este căpetenia noastră, pentru că sângele lui a căpătat culoarea apei. Forța lui este, pe lângă a Ta, precum ochiul iepurelui pe lângă ochiul taurului. Metella şade în țara Alep şi nu găseşte curajul să

pornească marşul spre Kadesh. Astfel că familiile noastre ne-au trimis la Tine drept chezăşie a dorinței lor să devină supuşii Tăi."

„Sunt onorat, a spus Usermare-Setpenere, pentru că ştiu că spuneți adevărul. Cel care nu spune adevărul în fața Mea este un bărbat care curând îşi va pierde mădularul zămislitor de copii. Ia aminte, cu ambii săi ochi va trebui să-şi privească bucățile pierdute înainte ca ochii să-i fie trimişi alături de bucățile pierdute."

Nicicând nu-L auzisem pe Faraonul meu vorbind astfel, dar nici nu simțisem vreodată o asemenea dogoare ieşind din trupul Lui.

„Cred că oamenii ăştia spun adevărul, a zis El, cum de-ar îndrăzni să mintă?" Dar cu aceeaşi mânie s-a întors către mine şi a spus: „Tu îi crezi?" Pentru că eu am rămas tăcut, El a râs: „Nu-i crezi? Crezi că sunt atât de neobrăzați, încât să-L ducă de nas pe Faraonul tău?"

„Îi cred, am răspuns eu. Cred că ei spun adevărul, care e adevărul familiei lor. Numai că ei au plecat de câteva zile bune. Şi-n vremea petrecută de ei în drum spre noi or fi călătorit şi oştile Regelui din Kadesh. O, Tu-al-celor-Două-Case-Mărețe, am zis eu atât de înspăimântat, că mi-am lovit capul de şapte ori de pământ, în zorii acestei dimineți, pe când coboram din dealuri, am văzut la miazănoapte, în apropiere de Kadesh, o oaste."

„Oaste, zici?"

„Am văzut lumina unei oştiri. Am văzut lumina pe care o fac lăncile şi spadele, şi metalul lustruit de pe scuturi.”

„Dar n-ai văzut spadele? a întrebat Prințul Amen-khep-shu-ef. Numai lumina?”

„Numai lumina”, am recunoscut eu.

„Lumina e de la râul care curge în jurul zidurilor Kadeshului”, a spus Prințul.

Mulți Generali au râs. Dar pentru că Faraonul nostru nu a râs, s-au potolit şi ei. Acum am ştiut de ce fierbințeala ce răzbătea de la Faraonul meu era atât de ciudată. Hera-Ra nu era lângă El. Mi-am amintit câtă dogoare venea odată de la fiara aceea. Da, Generalii tăceau acum în fața lui Usermare-Setpenere aşa cum obişnuiau cândva să stea tut-muți în fața lui Hera-Ra.

„În drumurile tale, ce-ai auzit despre Regele din Kadesh?”, am fost eu întrebat.

„Că Metella se ascunde în pădurea din preajma oraşului, m-am grăbit eu să răspund. Că ne va ataca pe neaşteptate.”

„Nu-i adevărat, a tunat Faraonul. Sub negrul şi verdele boiului Său, am văzut roşeața albului ochilor Săi. Nu-i adevărat, a repetat El, şi totuşi cred că e adevărat.”

M-a săgetat cu privirea, ca şi când Îl zeflemisisem.

Au început să se ciorovăiască dacă să ridicăm tabăra în zori şi să pornească spre Kadesh cu primele două divizii, ori dacă – şi la aceasta n-am

mai putut să-mi țin gura, m-am băgat şi eu în vorbă – să mai aşteptăm o zi ca să treacă şi celelalte două divizii prin defileu.

„Şi-atunci, am zis eu, putem străbate în marş câmpia cea mare, cu un corn de-a stânga şi un corn de-a dreapta."

Zisesem „corn" pentru că îmi amintisem că în ziua în care merseserăm la mormântul Lui, Usermare îmi spusese cum Tutmes cel Mare nu zicea „aripă" sau „flanc". El vorbea de oştile Lui ca şi când El avea un cap şi două coarne, un Taur Preaputernic.

Faraonul meu a dat din cap. A privit în Sine şi Şi-a văzut Carul în mijlocul unei armate mari pe o câmpie mare, cu două coarne, şi eu m-am gândit că El va da poruncă să aşteptăm. Dar Prințul Amen-khep-shu-ef Îşi cunoştea şi El Tatăl, aşa că a spus:

„Pe câmpia aceea întinsă am putea aştepta încă o săptămână, şi Regele Kadeshului tot să nu vină. Oamenii noştri or să se ia la bătaie între ei. Or să dezerteze. Noi o să arătăm ca nişte caraghioşi, iar cornul nostru o să se spulbere."

Faraonul a dat din cap şi la aceste vorbe. Şi cu asta sfatul a luat sfârşit. El a dat porunca. Aveam să ridicăm tabăra a doua zi în zori. În seara cu pricina, Usermare-Setpenere s-a cocoțat pe cuşca în care se afla leul Lui. Într-o noapte, în pădurile din Liban, Hera-Ra îl mâncase pe unul dintre oştenii noştri. Aşa că în dimineața următoare i se

făcuse o cuşcă. Acum, Faraonul nostru ni s-a adresat de pe cuşca aceea, în vreme ce Hera-Ra răgea înăuntru.

„Bătălia de la Megiddo a fost câştigată de Marele Faraon Tutmes al Treilea. Regele Însuşi s-a aflat în fruntea trupelor Sale. Era puternic în fruntea lor, ca o văpaie. Astfel voi fi şi Eu puternic în fruntea voastră.” Soldații au izbucnit în urale. Şi am ştiut atunci că făceam parte dintr-o oaste, căci seara era iarăşi încinsă de propria-i lumină şi încă şi mai încinsă de uralele noastre. „Tutmes s-a dus să răpună barbari, a continuat Regele nostru, şi nimeni nu I se putea asemui. I-a adus cu sine pe toți Prinții vrăjmaşi, măcar că le erau carele lucrate în aur.” Ne-am înnoit uralele. De câte ori Faraonul nostru pomenea de aur, noi izbucneam în urale. „Toți au fugit din fața lui Tutmes, a zis Regele nostru. Fugeau cuprinşi de-o asemenea teamă, încât toate veşmintele le-au rămas în urmă.” Hohote batjocoritoare de râs, uriaşe precum un fluviu de mâl, au țâşnit din noi. „Da, şi-au părăsit carele din aur şi argint – a continuat El şi noi am scos un suspin ca o şoaptă de lumină selenară pe apă –, şi oamenii din Megiddo şi-au tras soldații peste zid, apucându-i de pielea ce le mai rămăsese. În acel ceas, armiile lui Tutmes ar fi putut cuceri oraşul. Regele nostru a tăcut o clipă, apoi a continuat: Dar n-au făcut-o. Oştenilor noştri le-a păsat numai de prada rămasă pe câmp. Astfel au pierdut comorile ce se găseau în oraş.

Bărbații din Megiddo zăceau ca peştii pe câmp, iar oastea lui Tutmes le ciugulea oasele ca un stol de pescăruşi.” Din piepturile noastre s-a înălțat un muget. „Să nu faceți ca pescăruşii, a zis Ramses. Oraşul care n-a fost cucerit în acea zi a trebuit să fie asediat un an întreg. Oştenii lui Tutmes au trebuit să trudească asemenea sclavilor ca să doboare păduri şi să înalțe ziduri pentru a ataca zidurile oraşului Megiddo. Şi asta nu s-a putut înfăptui decât după ce întreg zidul oraşului a fost înconjurat de zidul lui Tutmes. O trudă de un an întreg. Oraşul a flămânzit, dar în acel răgaz ei au apucat să-şi ascundă aurul. Pierdut a fost pentru noi. Nici sclavi buni n-au fost luați. Numai morții şi cei loviți de boleşnițe au întâmpinat oştile lui Tutmes. Vă spun, prin urmare, că noi vom purta o mare bătălie, dar nu care cumva vreunul dintre voi să se apuce de jefuit înainte să dau Eu poruncă! Mâini asiatice vreau a vedea în grămadă, nu egiptene.”

Am izbucnit în urale. Aclamam cu teamă în gâtlejuri şi dezamăgire în pântece la gândul că prădăciunea va fi mai puțină, dar aclamam, iar leul răgea. A doua zi în zori, după o noapte în care puțini dintre noi au putut dormi, am ridicat tabăra şi am trecut vadul Shabtuna. Cu toate că, unde era vadul mai adânc, apa ne ajungea pân’ la piept, nici om, nici cal nu s-au înecat. Doar că, tulburați din cuiburile lor de pe mal, cărăbuşii s-au strâns ca norii între noi şi soare. Roiul în zbor era atât de

dens, încât ne-am găsit deodată în umbră. Nimeni n-a văzut un semn bun în răscolirea cărăbuşilor.

Odată ajunşi pe malul celălalt, ne-am aliniat şi am pornit să străbatem marele şes necruțător din valea râului Orontes care duce la Kadesh. Pământul lui este întărit ca un teren de paradă. Pot spune că armăsarii noştri şi roțile carelor noastre treceau peste trupurile tuturor cărăbuşilor ce obosiseră să zboare. Ne lăsaserăm urma trecerii ca şi când am fi tăiat-o printre rugi de mure. În păr şi pe veşminte eram plini de cărăbuşi ca de ciumă.

Încă o dată am simțit neastâmpărul lui Ramses al meu. Se găsea în capul coloanei. Conducătorii Lui de care, dimpreună cu Garda Lui Regală, alcătuită din cei mai voinici şardani şi nubieni, uriaşi cu toții, numărau la un loc mai puțin de cinci sute de oameni. Noi, de bună seamă, eram avangarda şi la o bună depărtare de primele trupe ale Diviziei lui Amon, care veneau în urma noastră. Alt rău şi mai mare. Uitându-mă în spate de pe un dâmb, am văzut cât străbătuserăm în acea dimineață din câmpie, şi nu era puțin. Dar trupele lui Ra abia traversau vadul. Şi avea să mai treacă o jumătate de zi înainte ca Divizia lui Ptah să facă acelaşi lucru. Cât despre Seth, oamenii aceia tot înțepeniți erau în defileu. Până la căderea nopții, n-aveau să ne fie de niciun folos.

Cu toate acestea, mă bucuram că mă aflam în avangardă. Era mai puțin colb. Nori se înălțau din

lutul răscopt al şesului aceluia, groşi cât să alunge cărăbuşii, şi erau suflați îndărăt, asupra lui Amon şi a celor cinci mii de oşteni care mărşăluiau. Dacă aş fi mers cu acea divizie, ar fi fost ca şi când am fi trecut prin fum.

Ce privelişte trebuie să fi oferit noi celor din Kadesh! Noi vedeam oraşul prin colb, în depărtare, unde cerul întâlnea dealurile. Cu un cal iute de picior, oraşul se găsea la mai puțin de-o oră distanță, dar pe noi avea să ne prindă după-amiaza, ştiam asta, pentru că acum şerpuiam printre coline mai împădurite, în față nu mai vedeam nimic, prin urmare nu mai puteam înainta fără să ne oprim, ci eram nevoiți să trimitem iscoade şi apoi să aşteptăm întoarcerea lor.

Eu duceam în piept o greutate ca inima unui mort. Dar nu mă simțeam nici slăbit, nici şovăielnic, dimpotrivă, tocmai când apăsarea aceea mă chinuia mai tare, eu eram mai vigilent, ca şi când în mine hoarde întregi aşteptau să înceapă bătălia. Am încercat să mă gândesc ce aş face eu dacă aş fi Metella, Regele din Kadesh, şi de unde anume din acele păduri aş hotărî să atac Garda Regală a Faraonului ca să-L capturez pe mărețul meu Ramses. Şi nu ştiu cum mi-a trecut prin minte că aş alege să aştept până când trecea jumătate din Divizia lui Amon, poate chiar jumătate din Divizia lui Ra, ca să pot lovi într-o armată mare răspândită pe drumul prin pădure, o

armată lungă şi vulnerabilă ca o râmă pe care-o poți tăia în două. Dar efortul de a încerca să gândesc ca şi când eram nu eu însumi, ci altcineva, şi un Rege străin pe deasupra, mi-a pricinuit amețeală şi m-a făcut să bănuiesc că trăiam cu un dar cumplit ce-l primisem de la târfa tainică a Regelui din Kadesh. Poate că încercam să gândesc asemenea acestui Metella, mai curând trăiam cu adevărat în gândurile care izvorau din inima lui. Dacă aşa stătea treaba, atunci avangarda noastră îşi va vedea de drum neatinsă, la fel şi Divizia lui Amon. Trăsnetul avea să se prăvălească peste Ra.

Jalea a luat locul temerii din mine. În clipa aceea nu ne aflam în primejdie, şi totuşi ne găseam într-o primejdie şi mai mare. Nu puteam să I-o spun lui Usermare-Setpenere. El călătorea cu fiul Său, Amen-khep-shu-ef, în loc să-l fiu eu alături. Încât mie nu-mi rămăsese decât să fiu conducătorul carului unuia ca Supraveghetorul-Ambelor-Graiuri. Individul era un General pe nume Utit-Khent, dar, de bună seamă, numele acesta, „Amanta Expedițiilor", era doar o glumă de-a oştenilor. Mersese vorba că avea un rect ca o gură de găleată. Prin urmare, iarăşi ştiam că Faraonul meu era mânios. Să mă pună El să împart carul cu un asemenea om! De bună seamă că El acum asculta de sfatul fiului Său. Dar dacă El va descoperi puterea gândurilor mele de a pătrunde gândurile duşmanului nostru,

poate voi fi din nou conducătorul carului Său. Până una-alta, Utit-Khent trăncănea despre colb, dar într-un fel atât de meşteşugit, încât am început să râd pentru că, ia te uită, zicea el, sunt Zei pentru fiecare pisică şi fiecare peşte, iar Zeul cărăbuşilor e un Zeu Măreț, dar niciun Zeu nu se înghesuia să sălăşluiască în colb. Nu exista niciun asemenea Zeu. Era inofensiv Generalul ăsta, o paiață pentru alți Generali, nu dădea ordine nici unui oştean şi era un lacheu al Prințului Amen-khep-shu-ef, dar nu puteam să nu mă întreb dacă acest amărât de Utit-Khent nu fusese cândva un oştean vânjos, însă îşi pierduse snaga pentru că-L servise pe tatăl lui Usermare. Cine ştie, poate că Faraonul Seti îl ținuse de chică.

Drumul pe care-l urmam nu era rău, dimpotrivă, se dovedea îndeajuns de lat pentru ca două care să treacă unul pe lângă altul. Lesnicios, prin urmare, unde mai pui că era şi răcoare în pădure, la ceasul dogoritor al amiezii, dar niciunul dintre noi nu se simțea în apele sale – Kadesh era prea aproape. De bună seamă că fiecare se întreba unde ne va lovi escadronul de care. Aproape peste tot pădurea se-ntindea până-n drum, nu-i vorbă, dar mai traversam şi câmpuri, iar la marginea lor se putea prea bine ascunde o oaste. Cinci mii de oşteni s-ar fi putut repezi asupra a cinci sute, cu toate acestea, bunul meu Rege, pe care pregetarea Îl făcea nerăbdător, nu se mai ostenea să trimită iscoade înainte.

I ară doar şi poate, era încredințat că porțile Kadeshului stăteau larg deschise.

Era după-masa devreme, noi ne vedeam de drum mai departe, am străbătut încă o pădure şi multe câmpuri cultivate, am zărit chiar şi un țăran sau doi care au fugit când ne-au văzut, noi însă am mers mai departe, cu Orontes în dreapta noastră, râul era puțin adânc acolo, curgea încet şi avea câteva vaduri destul de late ca să treacă o armată, dacă acesta era locul unde Metella voia să atace de pe malul celălalt. Dar nici acum nu s-a întâmplat nimic, iar noi am dat un cot pe care-l făcea drumul nostru şi, deodată, dinaintea ochilor noştri, spre miazănoapte, s-au ivit zidurile şi turnurile Kadeshului, dar nicio armie hitită nu era strânsă în fața oraşului. Dinaintea noastră, nimic altceva decât râul care-i ocolea zidurile pe la stânga. Mărşăluiserăm timp atât de îndelungat ca să ajungem la acest oraş, atât de multe zile pe Nil şi prin deşert şi munți, încât cred că bunul meu Rege nu se putea opri, nu încă, ci trebuia să meargă mai departe, până trecea de oraşul din dreapta noastră. Curând, zidurile aveau să rămână în urmă, iar aici, parcă descumpăniți de absența oştenilor sau a vreunui chip la ferestrele turnurilor oraşului, în această tăcere a dealurilor, unde zgomotul cel mai răsunător era geamătul roților de la carele noastre, de fapt nici măcar răsunător, pentru că aproape că nu ne opinteam pe drumul drept ca-n palmă, Ramses al Doilea a

dat în sfârşit ordinul şi, într-o pădurice cu multe petice de câmp şi copaci risipiți, ne-am oprit lângă râu, într-un loc prea râpos ca să-l trecem. Cele trei laturi deschise ale careului nostru, aşezat cu fața spre şes, au fost repede proteguite cu scuturile noastre, în jurul pavilionului Faraonului, iar nubienii s-au şi apucat să înalțe valurile de pământ menite să sprijine scuturile. Aici am aşteptat în tăcere, singurul zgomot fiind cel al săpăturilor. Divizia lui Amon ni s-a alăturat curând şi s-a aşezat într-un careu şi mai mare în jurul careului nostru, astfel că Garda Regală a putut să se depărteze de Orontes. Acum, Divizia lui Amon avea râul drept a patra latură. Oraşul continua să fie la fel de tăcut.

De jur-împrejurul nostru, se auzea ecoul celor cinci mii de oameni ai lui Amon care săpau şi tot săpau, dar fără să se spetească. Cine ştie dacă n-aveam să pornim din nou la drum peste o oră. Prin urmare, îşi făceau treaba cu aceeaşi nepăsare cu care alții îşi deshămau caii şi îşi hrăneau dobitoacele şi propriile pântece, şi-n toată această dejugare a carelor de povară stăruia simțământul de siguranță pe care ți-l dădea o armie atât de numeroasă. Numai mie parcă mi se oprea răsuflarea în piept. Nu voiam să lupt alături de Utit-Khent, cu toate acestea îngrijeam de carul în care poate că aveam să merg împreună cu el, frecând obadele de bronz ale roților cu o piatră dură, rară pe care o duceam cu mine în desaga

mea de piele, până când marginile lor au ajuns la fel de ascuțite ca tăişul unui cuțit. N-aveau să rămână multă vreme astfel, dar, ah, cu câtă cruzime muşca o roată proaspăt ascuțită din trupul unui om căzut. În tot acest răstimp, plămânii mei au fost apăsați ca de o greutate. Venind noi spre locul acesta unde ne aşezaserăm tabăra, nu văzuserăm nici urmă de oaste străină, nicio necurățenie, nimic, iar acele roşii de pin nu păstraseră nicio călcătură în covorul lor neted. Dar parcă nu arăta neted, cât netezit la loc. Aveam simțământul că o oaste fusese aici înaintea noastră chiar în acea dimineață şi m-am mirat de uşurința cu care acele de pin le puteau acoperi urmele. Şi îl adulmecam şi pe Zeul pinilor, era aproape la fel de venetic precum Zeul care venea cu smirna din Punt.

Oamenii se perindau pe la Pavilionul Faraonului cu mici piese de echipament. Ba o spiță de furgon nefamiliară nouă, ba o chingă ue piele ruptă, cu un ciudat miros de ulei. Tot mai mult creştea în mine simțământul că pădurea era amăgitoare. Şi m-am gândit că de-aş fi eu Metella, da, aici aş sta, pe partea asta nordică a Kadeshului, bine ascuns în pădure, în vreme ce Usermare-Setpenere ar veni dinspre miazăzi. Şi abia când El ar ajunge la ziduri, aş trece râul spre răsărit şi m-aş ascunde pe partea cealaltă pentru ca oraşul să fie între noi. Apoi, dacă El ar înainta şi mai mult spre miazănoapte, eu m-aş muta cu totul în partea

dinspre miazăzi, rămânând pe mai departe ascuns privirilor Lui de zidurile Kadeshului. Astfel aş putea să traversez râul în locul unde erau multe vaduri şi aş lovi chiar în mijloc Divizia lui Ra, acolo, pe câmpul acela deschis la miazăzi de oraş.

La asemenea manevre cumpăneam când din tabăra noastră s-a auzit larmă. Doi asiatici tocmai fuseseră aduşi de iscoade; chipurile le erau acoperite de sânge. Soldaţii, ocupaţi cu pregătitul mâncării, s-au holbat la cei care-i prinseseră pe prizonieri şi-i duceau acum la Pavilionul Faraonului. Curând au izbucnit ţipete şi şfichiuituri de bici. Când am intrat eu în cortul Regelui, spinările prizonierilor erau la fel de însângerate ca şi chipurile lor, şi m-am bucurat că nu le văd expresia.

Fiecare muşcătură a biciului desprindea o fâşie de piele cât palma de lată. Usermare-Setpenere a rupt o fâşie de pe umărul prizonierului, era ca o panglică de papirus, şi a aruncat-o pe jos. Apoi a zis: „Spune adevărul". Hititul acela n-avea cum şti vreo vorbă în graiul nostru, dar ştia vocea, ştia ochii ce priveau la el. Lumina din acei ochi era la fel de plină de pălălaie precum soarele. Astfel, prin glasul lui Utit-Khent, i-a spus el lui Usermare-Setpenere:

„O, Fiu al lui Ra, cruţă-mi spinarea."

„Unde-i nenorocitul tău de Rege al hitiţilor?"

„Iată", a strigat asiaticul în graiul lui, şi „iată" a spus Supraveghetorul-Ambelor-Graiuri în graiul

nostru, „Metella, Regele Kadeshului, a strâns multe neamuri în număr mare. Oştenii lui acoperă munții şi văile.”

A continuat să vorbească în timp ce Amen-khep-shu-ef îi răsucea omului ăluia brațul la ceafă. Am crezut că o să-i sară umărul din încheietură, căci până şi sângerarea se oprise, atât de alb devenise spatele lui din pricina apăsării. Dar iscoada a spus tot, cuvânt cu cuvânt, aşteptând, la fiecare câteva vorbe, ca Utit-Khent să dea glas celor spuse de el, şi-n tot acest timp îşi înghițea gemetele. Acum, Usermare-Setpenere şi-a înălțat spada.

„Unde-i Metella acum?”

Iscoada n-a mai putut îndura: „O, Stăpâne, Metella aşteaptă pe celălalt mal al râului”.

Am crezut că spada o să cadă. A şovăit. Iar Regele nostru i-a dat drumul hititului şi s-a răsucit spre noi.

„Vedeți ce Mi-ați spus voi, a strigat El, vedeți cum ați vorbit despre Regele din Kadesh, cum că e un laş care dă bir cu fugiții.”

Acum am crezut că o să-Şi abată spada asupra fiului Său. Prințul Şi-a lovit fruntea de şapte ori de pământ şi fără doar şi poate multe gânduri Îi treceau prin minte, căci atunci când Şi-a înălțat privirile, a zis: „O, Stăpâne, lasă-Mă să pornesc înapoi călare să-i dau de veste Diviziei lui Ptah. O să avem nevoie de ei”.

Când Regele nostru a încuviințat încet din cap,

parcă obligat să consimtă în ciuda mâniei Lui, Prințul a ieşit din cort şi cred că a şi pornit, căci în clipa următoare asupra noastră s-a abătut haosul. Am auzit o zarvă îndepărtată, un vuiet tot mai apropiat şi apoi glasul a o sută de cai, o larmă înspăimântătoare, şi hărmălaie infernală, izbituri şi trosnete de care. Nu ştiam că legiunile spulberate ale Diviziei lui Ra, cai fără care de luptă şi conducători de care fără cai, fugeau acum înspre noi, pedestraşi în urma furgoanelor trase în galop de cai fără vizitii, şi toată această vavilonie se îndrepta spre noi. Abia mai târziu am aflat că Divizia lui Ra fusese tăiată în două, întocmai aşa cum gândisem că se va întâmpla, chiar acolo, pe drum, unde ei se lungiseră precum o râmă. Acum, partea din spate a lui Ra fugea înapoi spre Divizia lui Ptah, iar jumătatea din față se repezea spre noi în deruta lor, unii dintre ei se prăbuşeau sub primele care ale primilor hitiți, în vreme ce supraviețuitorii se chinuiau să se cațere pe scuturile şi pe malurile de pământ ale careului exterior al lui Amon. Ostile lui Metella, aidoma unui şarpe al Celei Foarte Verde, urcaseră până pe malul pe care ne aflam noi. În toată hărmălaia aceea, noi am văzut cerul întunecându-se precum metalul pumnalului unui pedestraş.

Nouă

— V-aş putea spune, le-a zis Menenhetet

Faraonului nostru, mamei mele şi tatălui meu, cum am vorbit despre această bătălie mai târziu, când fiecare bărbat a putut s-o povestească astfel încât să iasă el bine. Şi-atunci, abia punând una lângă alta minciunile puteai să începi să cauți adevărul. Dar asta a fost mai târziu. Până una-alta, nu era altceva decât vacarm şi mare zăpăceală. Cu toate acestea, nu mi-e greu să-mi aduc aminte cum m-am simțit eu în toată acea după-amiază lungă ce a urmat, când atât de mulți dintre noi se aflau mai aproape de cei morți decât de cei vii, pentru că niciodată nu m-am simțit mai plin de viață. Mai văd şi acum sulița ce trece prin stânga umărului meu şi spada ce nu-mi nimereşte capul. Încă o dată – la fel de aproape de mine ca şi când aş cădea din pat în vis – sunt azvârlit din Carul Faraonului de izbitura unei lănci în scutul meu. A fost cea mai mare bătălie din toate războaiele, şi în cele patru vieți ale mele n-am auzit niciodată de vreuna să-i fie pe măsură. De bună seamă, mintea mea nu mi-a vorbit în acea zi la fel ca în altele şi e adevărat că cele mai neobişnuite momente şi cele mai lipsite de însemnătate au trecut la fel, fiecare ca un străin, dar îmi aduc aminte că, în clipa în care larma s-a abătut asupra taberei noastre, Usermare-Setpenere s-a răsucit spre mine şi a zis: „Ia-ți scutul şi urcă în Carul Meu”, iar eu, care visasem la această împrejurare pe Nil, în colbul din Gaza şi printre misterele Tyrului, n-am putut

decât să dau din cap şi să mă gândesc la truda de a ascuți roțile carului lui Utit-Khent, o trudă mai rău decât irosită, căci Utit-Khent era în stare să-şi reteze propriul picior căzând din car, şi-ntr-atât te zdruncină o bătălie, încât cele întâmplate se sfărâmă asemenea stâncilor sparte ale căror țăndări zboară în toate părțile, astfel că eu vedeam fragmente a ceea ce urma să se întâmple, iar Utit-Khent chiar a căzut din car şi piciorul i-a fost sfârtecat de roata ascuțită de mine când caii lui, cuprinşi de panică, au trecut peste el.

Cum ziceam, tot ce simțeam în acea clipă era că acum trebuia să-mi găsesc desaga de piele şi piatra şi să mă apuc să ascut roțile Carului Său. Dar până şi a nutri un asemenea gând era ceva prostesc. O trupă de soldați – Garda Regală a Carului-Taurului-Preaputernic – asta făcea tot timpul, lustruia filigranul de aur şi argint şi tocea multe pietre regale de obade – puteai să rămâi fără deget dacă ți-l treceai pe roțile Lui. Aşa că m-am cățărat pe cuşca leului ca să am o perspectivă mai bună asupra a tot ce se petrecea în jurul nostru. De îndată, Hera-Ra a început să ragă sub mine ca un cerşetor beat, zgâlțâindu-şi cu atâta furie cuşca, încât aproape că am căzut. Cum stăteam eu pe şipcile acelea, simțeam în tălpi cum fiara mă izbea cu coada, cu umerii şi capul, în vreme ce eu mă uitam în toate părțile, iar organele mele se găseau într-o agitație teribilă pentru a putea cuprinde vălmăşagul de privelişti la fel de felurite

precum e spuma Celei Foarte Verde. De bună seamă că vedeam careul Regelui împresurat din toate părțile, pentru că acel careu mai mare, rânduit cu atâta pripeală de soldații lui Amon, căzuse între timp. Dincolo de careul nostru domneau haosul şi măcelul. Divizia lui Amon fugea lăsând în urmă bucate, jocuri, corturi, convoaie şi animale. În vreme ce careul nostru interior rezista, proteguindu-L pe Faraon, în afara acestuia zăream doar pe câțiva de-ai noştri care să înfrunte hoardele de hitiți ce năvăleau atât de iute peste noi, încât se buluceau uni: în alții de grăbiți ce erau. Asiaticii ăştia nu înaintau în rânduri ordonate de care de luptă, unul în spatele celuilalt, într-o disciplină desăvârşită, aşa cum ne place nouă, egiptenilor, să înaintăm, nu, ei veneau într-o îmbulzeală de sute de care, trei oameni într-un car, purtând nişte pălării galbene, ciudate, şi nici nu luptau cu arc şi spadă, ci încercau să doboare totul cu securile lor. Şi-n toată această debandadă, carele noastre, cel puțin acelea aflate încă în luptă, ba se avântau, ba se retrăgeau, iar conducătorii de care, unii încă şi la acel ceas ținând hățurile înfăşurate în jurul mijlocului, trăgeau cu arcul, iuți asemenea vrăbiilor care se luptă cu mistreții. Vrăjmaşul era atât de mătăhălos şi neîndemânatic, încât am văzut chiar şi două care de luptă hitite izbindu-se unul în altul, trei bărbați dintr-unul fiind catapultați în aer, iar ceilalți trei, din carul celălalt, aruncați la

pământ. Dar peste fiecare deal, prin pădurile acelea rare, veneau şi mai multe armii de care hitite, unele în goană, altele agale, şi atunci le-am zărit pe cele treizeci sau patruzeci aflate cel mai aproape, sau chiar un escadron, îndreptându-se în galop chiar spre Careul Regelui. S-au repezit în parapeții noştri, au sărit peste ei şi aproape toate s-au desfăcut în bucăți. Cele nesfărâmate au nimerit printre cei mai vânjoşi dintre şardanii Faraonului, care au prins de căpăstru caii asiatici şi s-au ținut bine pe picioare cât să le răsucească grumajii şi să oprească în loc carele, şi-n aceeaşi clipă alți şardani au spintecat pântecele cailor cu pumnalele lor. Apoi i-au tras jos pe hitiți. Dintre cele treizeci de care de luptă care au atacat careul nostru, niciunul n-a mai rămas întreg, iar eu, aflat pe cuşca lui Hera-Ra şi cuprins de bucurie ca un băietan, am zărit într-o străfulgerare cum Faraonul, ținându-Şi capul plecat şi ochii închişi, încă se ruga. Din gura Lui am auzit aceste vorbe: „În Anul Cinci al Domniei Mele, luna a treia a celui de-al treilea anotimp, în această a Noua Zi a lui Epiphi, sub măreția lui Horus, Eu, Ramses Meri-Amon, Taurul Preaputernic, Preaiubit de Maat, Rege peste Egiptul de Sus şi Egiptul de Jos, Fiul lui Ra, Căruia I S-a dat viață eternă” – astfel L-am auzit rostindu-Şi toate numele Sale, şi aşa cum un şaduf îşi ridică în sus căldarea cu apă, la fel Îşi pompa Faraonul meu sângele Său, ca şi când însăşi apa din Tărâmul Morților trebuia

ridicată în inima Lui, până când El nu mai avea teamă de moarte, şi morții cu viii laolaltă aveau să-l asculte vorbele: „Eu, Care sunt preaviteaz, ca taurul de puternic, a Cărui putere e precum focul în Mădularele Mele” – aşa vorbea El, în vreme ce pe câmpul de bătaie din păduri şi de pe câmpuri, dincolo de careul nostru, am văzut un cal cu o săgeată în grumaz, mergând de-a-ndoaselea asupra carului său şi a celor trei hitiți aflați în acesta, şi l-am văzut pe unul dintre conducătorii noştri de car, cu o suliță scurtă înfiptă în piept, prăbuşindu-se în față, pe oiştea dintre cei doi cai ai săi. Peste tot, căzuți pe spate, zăceau morți cu ochi holbați la cer. Cel mai aproape era mai departe decât aş fi putut eu arunca o piatră, dar ochiul lui sclipea ca ochiul de pasăre. Îl vedeam. Lângă el zăcea un alt mort, cu mâinile încleştate pe organele genitale. Apoi am văzut un om cu un braț prins în butucul unei roți de car şi un hitit venind şi izbindu-i cu securea în cap. În tot acest răstimp, cei mai mulți din oastea noastră fugeau în pădure. Nu-mi venea să cred ce panică îi cuprinsese pe oamenii lui Amon.

Faraonul meu Şi-a terminat rugăciunea şi a ridicat cârligul de la uşa cuştii în care se afla Hera-Ra, şi leul a ieşit. Apoi, spre surprinderea mea, Usermare-Setpenere a sărit în Carul Lui, pe locul conducătorului. Eu m-am suit, drept urmare, pe celălalt loc, şi El a pornit în cerc prin careul nostru, mai-mai să-i lovească pe câțiva

dintr-ai noştri, şi striga: „Pornim la atac! Pornim la atac!”.

Şase care, şapte, acum opt ne-au urmat în cerc. Alții au salutat, dar nu s-au clintit decât când am trecut a doua oară în cerc. Ni s-au alăturat şi alții, dar nu destui.

„Urmați-Mă”, spunea Usermare-Setpenere şi, cu forța a douăzeci de care, s-a îndreptat cu toată iuțeala spre partea sudică a careului nostru, alegând partea cea mai joasă a valului de pământ, şi pe-acolo am trecut şi am coborât pe partea cealaltă a lui, izbindu-ne unii de alții; dar odată ajunşi pe câmpie, carele hitite se aflau în fața noastră şi în toate părțile, iar când am cutezat să mă uit în urmă, jumătate dintr-ai noştri încă ne urmau. Cealaltă jumătate nu îndrăznise să treacă zidul. Eram împrejmuiți, dacă se putea spune asta, când Faraonul nostru, după ce-Şi pompase curajul morților în fiecare mădular al Său, ca să nu mai vorbesc de Puterea-Tebei şi de Maat-e-Mulțumită, cei mai iuți cai de pe orice meleag, şi de Hera-Ra sărind pe lângă noi, răgetele lui mai răsunătoare decât o avalanşă de bolovani în josul unui povârniş, galopam cu toții prin vălmăşagul bătăliei atât de iute, încât nimeni, nici măcar oamenii noştri nu se puteau ține după noi, chiar dacă unii au încercat. Hitiții se dădeau în lături din fața noastră, la fel şi bieții egipteni din diviziile lui Amon şi Ra, şi cât am străbătut un câmp şi o pădure, şi încă un câmp, nu s-a tras

asupra noastră nicio săgeată, nici noi n-am tras vreuna, şi niciun hitit nu s-a apropiat, om sau car – poate că se temeau cu toții de strălucirea carului lui Usermare-Setpenere şi de chipul lui Hera-Ra care sălta pe lângă noi.

În urmă-ne, aidoma unei cozi care se întinde atât de tare, încât musai s-o smulgi din rădăcină, se aflau conducătorii noştri de care de luptă. Ştiam prețul încercării de a te ține după Faraon când drumul e plin de pietre şi hârtoape, încât numai puțini mai rămăseseră alături noi. Când am îndrăznit să mă uit, căci aveam simțământul că viața mea atârna de a sta cu privirea ațintită numai înainte, am văzut cum câțiva dintr-ai noştri fuseseră înconjurați de hitiți, alții făceau cale-ntoarsă sau îşi croiau prin luptă drumul înapoi, dar Ramses al Doilea, Regele meu, galopa mai departe spre miazăzi, cum nu se poate mai fericit, cum nu se poate mai viteaz, cum nu se poate mai chipeş – arăta ca şi când soarele strălucea din ochii Lui.

„O să răzbatem, a strigat El, şi-o să găsim trupele lui Ptah. O să-i omorâm pe neghiobii ăştia când ne-ntoarcem", şi după ce-a rostit aceste vorbe, ne-am pomenit în fața a o sută de care hitite aşteptându-ne pe câmpul următor.

Iar ce-am văzut a fost o bătălie cum niciun om n-ar putea purta. Niciodată n-o să ştiu cu siguranță câte dintre carele noastre mai erau cu noi, dacă va mai fi fost vreunul. Pentru că, atunci

când Ramses al nostru Şi-a mânat carul de aur cu toată puterea în mijlocul acestor harabale grele cu trei oameni ale hitiților, nimic din ce s-a petrecut în următoarele câteva minute n-am mai văzut de la cap la coadă. Am zărit sulița care s-a repezit în scutul meu şi securea care mi-a trecut de puțin pe lângă cap. L-am văzut pe Hera-Ra sărind peste trei bărbați dintr-un car asupra cailor înhămați la un alt car. L-am văzut atârnând cu capul în jos, cu botul încleştat de grumazul unui cal. Aşa cum se ținea de calul acela, săgețile conducătorilor de care hitiți nu-l puteau nimeri, falca îi era scăldată de sângele ce țâşnea din grumazul armăsarului, ghearele labelor din spate îi despicau pântecul, iar calul, nemaiputând îndura durerea, s-a cabrat, trăgându-l după sine şi pe tovarăşul său de ham, amândoi nechezând sălbatic, apoi s-au prăvălit peste vizitiii lor, chiar în clipa în care Hera-Ra a sărit de la cal asupra unui om pe care l-a muşcat de un braț, retezându-i-l aproape de tot, nu-mi puteam crede ochilor ceea ce vedeam, totul cu coada unui singur ochi printre mişcările scutului meu, o sută de săgeți păreau să vină deodată, toate îndreptate asupra Faraonului, ca şi când nimeni nu putea să se gândească la cai sau la mine în prezența Lui de aur. Săgețile erau dezlănțuite, dar nu acelea pe care le opream eu. Veneau spre noi necruțătoare, asemenea unor păsări ce se reped cu toată puterea într-un zid, vârfurile lor pătrundeau prin pielea scutului meu,

ticăloase precum nasul duşmanului vostru.

Şi-n tot acest timp, Ramses al Doilea Îşi încorda arcul şi dădea drumul unei săgeți în plin galop, ocolea un car hitit, apoi altul, şi era atât de iscusit, încât puteam opri, ne răsuceam şi țâşneam din nou, ca să ne oprim din nou brusc atunci când carele se îndreptau spre noi. „Spada ta", a strigat El, şi acolo, noi doi împotriva a trei de fiecare parte, am luptat spate în spate cu spadele noastre împotriva celor şase securi ale lor, numai că forțele nu erau chiar atât de inegale, pentru că Hera-Ra se repezea ba asupra unui car, ba asupra altuia, şi cu o furie atât de sângeroasă, încât alții nu se apropiau, şi iar ne-am eliberat, am spart împresurarea, am pornit din nou spre miazăzi, puteam ajunge la Divizia lui Ptah, aşa gândeam. Aşa ne strigam unul altuia, doar ca să ne pomenim în fața unei alte falange de hitiți.

Uneori, câteva care de-ale noastre ne ajungeau din urmă, carevasăzică nu eram tot mereu singuri, dar de cinci ori am luptat astfel, de cinci ori am nimerit în mijlocul unei mulțimi de oameni şi cai atât de densă, încât singura pădure pe care o vedeam era aceea a spadelor, armurilor, securilor, cailor, mădularelor şi carelor ce se răsturnau. Carele goneau pe lângă noi fără conducători, se izbeau unele de altele. Copacii tremurau. Arcul cel mare al lui Ramses, pe care nimeni nu-l putea încorda în afară de El, avea forța să-şi împlânte săgeata într-un om aşa de tare, că-l arunca pe

acesta din car pe pământ, dar toate aceste priveliști le vedeam doar fragmentar, cum vezi ochiul unui chip într-un ciob de oală. Bunăoară, am văzut un hitit care-l ridica pe un bărbat ce se stingea din pricina sângelui curgând șuvoi dintr-o rană, în vreme ce alți doi fugeau într-un car fără hățuri. Al treilea hitit căzuse. Mulți oșteni nimereau sub copitele cailor sau sub obadele roților – am văzut atât de multe roți hitite cu cele opt spițe ale lor, că le-am visat mai apoi ani întregi, vise înspăimântătoare, roțile mici, zbârcite ca un anus ciudat, și mai erau unele priveliști de-a dreptul nebunești: am văzut chiar și un hitit ce-și lovea calul aflat în ham; atât era de înnebunit, încât insul și-a omorât dobitocul cu securea. Poate că armăsarul încercase să-l doboare. Nu știu, mai mult n-am văzut, eu mă feream de-o lovitură, înfigeam o lance sau mă clătinam după ce trupul Faraonului se lovea de-al meu, când El îi biciuia pe bidiviii noștri la o întoarcere strânsă, o dată chiar am căzut din car, din fericire în picioare și am sărit înapoi în car. Plămânii mei cunoșteau vâlvătaia Zeilor. L-am văzut pe Hera-Ra sărind la trei bărbați care stăteau nemișcați în carul lor, pironiți locului de pierderea cailor lor. Încă se holbau la hamurile netrebuincioase când leul și-a înfipt ghearele într-unul dintre ei și l-a tras jos.

Peste tot, cai scăpați din ham. Pe unul l-am văzut cu picioarele din față frânte, încercând să se ridice pe cele din spate, și un conducător de car

zăcând pe pământ, ținându-se de coada calului, până când animalul s-a răsucit numai el ştie cum ca să-l muşte. Un alt individ era singur-singurel în carul lui, caii mergeau ca-n transă, cu hățurile atârnând. Apoi omul a leşinat, l-am văzut alunecând din car. În partea cealaltă era un cal fără călăreț, care încerca să se urce într-un car căzut. Nebunie curată. O pereche de cai, care nu mai aveau niciun om dintre cei trei în car, încercau să treacă în fugă peste un vălmăşag de care ce se ciocniseră unele de altele, dar s-au împiedicat şi carul gol a fost catapultat pe deasupra capetelor lor şi caii s-au prăbuşit la pământ. În viața mea nu auzisem asemenea zbierete de animale. Cel mai cumplit a fost vaierul unui bidiviu pe care Usermare-Setpenere l-a lovit în piept cu o săgeată când bidiviul a încercat să sară între armăsarul nostru şi iapa noastră. Pretutindeni, dobitoacele cuprinse de groază se bălegau în timp ce fugeau. Şi haosul nu se oprea. Când credeam că scăpaserăm de hitiți, altă falangă apărea la miazăzi, şi iar atacam, iar spărgeam împrejmuirea, dar, la a şasea încercare, am văzut că o mie de hitiți veneau spre noi în formație regulată.

„Aici nu reuşim!, I-am spus eu, de-aici nu mai putem ieşi!”

Atunci El s-a uitat la mine ca şi când eram cel mai mare laş pe care-l văzuse vreodată şi a spus:

„Îmbărbătează-ți inima. Îi voi culca în țărână!”

M-am uitat la cei o mie de oşteni şi la chipul Regelui meu, şi pe acel chip era expresia pe care o văzusem în ochii cerşetorilor nebuni când îşi închipuie că sunt fiii Faraonului, da, Ramses al Doilea al meu putea jura că-i va distruge pe toți cei care îşi spuneau hitiți, şi Îi simțeam convingerea cu atâta putere, încât am ajuns să cred în ea eu însumi, deşi altfel, şi am spus: „Să ne întoarcem, Rege al meu, la Pavilionul Tău, şi vom aduce trupele Tale şi vom lupta şi-i vom distruge pe hitiții ăştia de-aici”, şi, la aceste vorbe, El a tras de hățuri să întoarcă bidiviii şi ne-am repezit înapoi spre miazănoapte, înapoi la ceea ce rămăsese din careul Regelui, aflat la două dealuri, trei câmpuri şi nu ştiu câte pădurici depărtare.

Peste tot erau duşmani, şi niciun car de-al nostru nu se zărea, dar niciun hitit nu ne-a ieşit în cale. Erau cu toții prea ocupați să jefuiască tabăra părăsită a Diviziei lui Amon. Prin urmare, ne-am întors în careul Regelui şi am auzit uralele tuturor celor care se mai aflau acolo. Ofițerii ne-au venit în întâmpinare când ne-am oprit, spunându-ne teribil de agitați cum au apărat careul nostru în partea dinspre miazănoapte, în partea dinspre miazăzi, în partea dinspre apus şi chiar în partea dinspre râu, până când hitiții se retrăseseră – cu toate miile lor, nu reuşiseră să cucerească acel careu –, dar Ramses îi asculta turbat de furie. Auzindu-le isprăvile, ai fi crezut că noi nu făcuserăm nimic, numai că săgețile încă stăteau

înfipte în harnaşamentul cailor noştri, iar faţa lui Hera-Ra era mai înroşită de sângele hitiţilor decât pieptul unui om despicat de spadă. Mă uimea cât de roşu era luciul sângelui când vedeai atât de mult în jurul tău.

Menenhetet s-a oprit din vorbit. Apoi a continuat:

— Ceea ce v-am povestit nu cuprinde miezul a ceea ce simţeam eu cu adevărat. Sentimentele acelea erau magnifice. În tot răstimpul în care încercaserăm să răzbatem spre miazăzi, fusesem ca un Zeu, îmi părea că sunt de două ori mai mare, aşa cum Ei sunt de două ori mai înalţi decât noi, şi de patru ori mai puternic, aşa cum Zeii cunosc puterea a patru braţe pentru fiecare umăr al Lor. Nicicând n-am fost atât de neobosit într-o muncă atât de grea, şi nicicând nu mi-a fost răsuflarea atât de aproape de Ei. Eram în stare să mă lupt toată după-amiaza aceea şi toată noaptea cu iubirea ce-o aveam pentru Ramses şi pentru cai, şi pentru tot ce se înfăptuia din felul în care ne mişcam împreună. De cele mai multe ori, era destul să mă gândesc doar la o întoarcere rapidă spre stânga, că Regele o şi făcea, şi aş fi zis că mi se dăduse putinţa să văd cu ceafa, căci ştiam să-mi răsucesc scutul când se abătea asupra noastră un pâlc de săgeţi, şi nicicând n-am înţeles ca în acele clipe că noi trăim pentru ca Ei să ne vadă, să ne vadă bine, şi astfel să ne lase să ne simţim noi înşine ca nişte Zei. N-aş fi putut fugi de

pe câmpul de luptă, tot aşa cum n-aş fi putut să-mi retez picioarele, măcar atâta vreme cât erau Zeii cu mine, dar I-am pierdut în clipa în care am văzut carele celor o mie de hitiți, însă nu prea ştiu dacă într-adevăr I-am pierdut, nu mă simțeam cuprins de frică atunci când am zărit priveliştea aceea înfricoşătoare, ci nepăsător şi stăpân pe mine, şi obosit, brațul mi s-a îngreunat deodată, iar vocea care-mi vorbea era vocea aceluiaşi Zeu pe care o auzisem în vâlvătaia celei mai înfierbântate lupte, şi cu toate astea aceeaşi voce îmi spunea acum: „Nu-L lăsa pe nebunul ăsta să atace, altfel veți muri amândoi”, şi Îți spun Ție că vocea era înveselită – acesta e cuvântul –, era înveselită, dar atât de suavă şi liniştită, încât aş fi jurat că nu de la Amon, cu limba Lui puternică, o auzeam, ci de la Osiris însuşi, cu tonul Lui blând. Cine altul şi-ar îngădui să spună despre Faraonul meu că e nebun? Numai Stăpânul Osiris, Care m-a sfătuit să ne întoarcem de-ndată la Pavilionul Regelui. Şi astfel mi-am zis: „Chiar dacă eu sunt fiul lui Amon, Osiris e cel care m-a salvat azi”.

Ne întorseserăm, prin urmare, în mijlocul Gărzii Regale şi, în bucuria întoarcerii noastre, am simțit încă o dată forța Zeilor. Statura mi s-a făcut iarăşi de două ori mai înaltă, eu unul aşa am simțit, şi mi-am dorit lupta cu atâta ardoare, încât am simțit şi cum mi se umflă mădularul şi, în exaltarea ce m-a cuprins, n-am ştiut dacă să râd sau să plâng. L-am văzut pe Hera-Ra țopăind,

lingând feţele soldaţilor cu chipul lui însângerat, şi forţos îi era mădularul pentru o mâţă, învârtoşat pe de-a-ntregul, era la fel de bine dispus ca şi mine. Sângele de pe câmp să fi fost, ori poate bucuria acestor trupe că izbutiseră să-şi apere careul, sau or fi şi început leşurile din jurul nostru să se împută înainte ca sufletele şi spiritele lor, şapte la număr, să fi apucat să plece, nu ştiu, tot ce pot spune e că aerul din nările noastre era ca un trandafir în înserare, când şi lumina soarelui capătă culoarea trandafirului, într-atât de subtil mirosea văzduhul de pofta noastră înnoită de luptă. Mi-a venit iarăşi în minte povestea mamei mele despre cum s-a trezit ea lângă tatăl meu şi un Zeu scăpărând în aurul platoşei Sale se găsea deasupra ei, iar coliba era plină de un parfum mai minunat decât simţise ea vreodată.

Acum ştiam ce ştiuse ea, ceva întocmai miresmei blânde a văzduhului acestuia, iar dacă I-o datoram lui Amon sau lui Osiris, n-aş fi putut spune, dar m-a îmboldit să mă caţăr pe cuşca lui Hera-Ra, ceea ce i-a făcut atâta plăcere, că el, la rândul său, s-a îndreptat cu bufnituri caraghioase ale labelor în spaţiul de dedesubt, unde a început să toarcă. Numai atunci m-am uitat în cele patru zări şi hitiţii, cu cele o mie de care de luptă ale lor şi alte o mie în urma acestora, îşi mânau caii spre noi, în două semicercuri uriaşe ce se strângeau dinspre răsărit şi dinspre miazăzi. În partea noastră dinspre miazănoapte era pustiire. Toţi ai

lui Amon şi Ra plecaseră de mult, iar eu nu vedeam altceva decât cadavre, care de luptă abandonate, coifuri distruse şi furgoane cu provizii pe care hitiții le jefuiau acum pe câmp. Trebuie că înțelepciunea lui Osiris încă se afla cu mine, căci I-am şoptit Regelui: „La răsărit, lângă râu, linia asiaticilor este subțire”. Într-adevăr, acolo se aflau mai puțini hitiți decât în oricare altă parte a careului nostru, până la râu erau mai puțin de două sute de paşi, astfel că El, adăugând forța lui Amon la mintea lui Osiris, a strigat către curajoasele trupe regale de pe toate cele patru fronturi ale noastre: „Veniți cu Mine. Spre râu!”. Lăsând neapărate flancurile şi ariergarda noastră, Ramses a urcat în Carul Lui şi am pornit în galop, urmați de carele de luptă care ne mai rămăseseră şi de soldați pedeştri din toate cele patru laturi.

Nu erau nici cincizeci de paşi de la linia noastră de scuturi din latura răsăriteană până la linia lor – i-am străbătut înainte să apucăm să clipim de trei ori. Ceea ce a fost cum nu se poate mai bine, pentru că în viața mea nu văzusem atâtea săgeți zburând spre noi. M-au surprins. Cu câteva clipe înainte, hitiții ăştia de lângă râu moțăiau, la fel de puțin dornici să tragă în noi pe cât eram noi să tragem în ei, cu toate că o făceam şi unii, şi alții, când şi când. Atâta vreme cât săgețile zburau încolo şi-ncoace de la o fortificație la cealaltă, le strângeai pe cele care cădeau şi, în scurt timp, săgețile pe care le trăgeai spre hitiți îți erau trimise

înapoi. Cu toate acestea, am fost uimit de câte au zburat spre noi cât am trecut în galop. I-am auzit pe soldații pedeştri țipând când erau nimeriți de săgeți, şi apoi, în plin avânt al luptei, căci asta e, plin avânt, ne-am izbit de scuturile din fața noastră, iar bunii noştri cai, Maat şi Teba, ne-au dus peste malul de pământ al hitiților şi ne-am năpustit asupra carelor lor cu toate carele noastre în urmă-ne.

Nu ştiu cum e să cazi într-un râu şi să te izbeşti de stânci. Cum nu am învățat să înot, nici că voi şti vreodată, şi totuşi ştiu, căci carul de aur al Regelui meu, mai puternic decât orice fiară şi frumos precum un Zeu, a fost întâmpinat de trei care hitite deodată. Cu nouă oameni, şase cai şi trei care grele ne-am ciocnit şi cred că toate patru carele s-au răsturnat, neîndoielnic aşa s-a întâmplat. Îmi aduc aminte că m-am izbit de pământ, dimpreună cu Regele meu, iar carul nostru venea asupra noastră şi una din roți, mult tocită acum, mi-a crestat spinarea, ca în clipa următoare să fim amândoi în picioare, caii au nechezat şi, când m-am ridicat eu de jos, Carul Lui s-a îndreptat pe ambele roți, nu ştiu cum s-a întâmplat asta, poate s-a rostogolit dimpreună cu bidiviii, la urma urmei era carul Lui, şi am urcat în el încă o dată şi ne-am învârtit în cerc trăgând săgeți asupra hitiților. Toate acestea, ciocnirile, izbiturile, căderile şi revenirea în luptă se întâmplaseră la fel de încet ca atunci când aluneci

în vis pe un povârniş de munte. Nicicând n-am avut atâta vreme să-mi pregătesc trupul pentru fiecare nou avânt, şi nici n-am fost vreodată atât de iute de picior.

Nu-Ți pot spune nici cât de bine am luptat. Nu semăna câtuşi de puțin cu manevrele pe care le exersasem ani de zile, nu tu înaintare ordonată a rândurilor unul după altul, nu tu adunare a pedestrimii într-un colț, nu, noi ne zoream să-i împingem spre râu, repede-repejor, înainte ca alți hitiți să atace careul Regelui, pe care tocmai îl părăsiserăm. Poate că era disperarea pricinuită de poziția noastră, fără avangardă, fără ariergardă, fără flancuri, şi probabil că nu mai exista nici Pavilionul Regelui la care să ne întoarcem, dar ne luptam precum Hera-Ra, şi atât de mare era pofta noastră de a câştiga o victorie în acea zi îngrozitoare, încât ba săream jos din carele noastre, ba ne urcam la loc, Ramses şi cu mine luptând adesea spate la spate, şi mulți oşteni am rănit, şi nu puțini am omorât, şi iar ne întorceam la carul nostru ca să înfruntăm şi mai mulți hitiți. Peste tot vedeam cum, cu priceperea noastră de a schimba direcția, carele noastre dădeau ocol carelor grele ale hitiților. Pe pământ, nubienii îşi înfigeau în hitiți sulițele lor scurte. L-am văzut pe-un bărbat muşcându-i pe-un altul şi lăsându-l fără nas, şi nu puținor nubieni li s-au înroşit eşarfele galbene. Trei hitiți au trecut în galop pe lângă noi şi unul dintre ei avea o secure în mână şi

o săgeată în fesă. Se tot uita în urmă ca pentru a vedea cine-l muşcase.

Pe toți i-am împins în râu. Soldați pedeştri, care de luptă, conducători de care, chiar şi pe Prinții lor. Crâncen a fost, dar spadele noastre erau puternice, deznădejdea noastră – virtutea războiului însuşi, şi fornăind, plângând în hohote, mârâind unii la alții, conducători de care ajunşi pedeştri şi infanterişti atât de înnebuniți, încât săreau pe spinarea cailor scăpați din ham, cu toți ne-am bătut şi pe toți i-am împins până pe zăgazul râului, şi-apoi un car hitit a luat-o la vale pe partea cealaltă a zăgazului, până-n apă, un țipăt, un pleoscăit, duşi au fost. Că vorbeam de stânci şi râu iute, acolo albia era îngustă şi adâncă, şi mai la vale începeau nişte vâltori pline de stânci. Primul car prăbuşit s-a făcut fărâme de acele stânci, şi am auzit cum apele înghit un țipăt de om chiar în mijlocul lui.

Acuma, cu râul în spate, hitiții ăştia erau la fel de deznădăjduiți ca noi, dar noi ne aflam în pragul unui triumf acolo, iar pe soldații noştri îi cuprinsese amocul. Năvălind peste focurile de tabără ale hitiților, unii dintre noi au apucat vreascuri arzânde şi le-au aruncat, iar pe-un şardan l-am văzut învârtind în aer un picior de vită pe jumătate rumenit, şi hitiții, la rându-le, ne înfruntau cu torțe şi pumnale, şi spadă lupta cu spadă, şi secure lupta cu spadă. Pe toți i-am împins în râu, până la ultimul om care nu căzuse

pe câmp, şi puţinii care se agăţau de povârnişul malului ud şi abrupt au fost loviţi în faţă cu săgeţi, cu toate că unul dintre nubienii noştri era atât de îmbătat de ardoarea bătăliei, încât s-a lăsat să alunece pe povârniş la vale ca să-l împingă pe-un hitit în apă, dar a dat greş. S-au înecat amândoi, în timp ce se muşcau şi-şi încleştaseră braţele fiecare în jurul gâtului celuilalt.

Ce privelişte! Stăteam pe malul râului şi aclamam, cu răsuflarea oprită-n piept, plângând în hohote aclamam. Vaiere înnebunite din cele auzite la o procesiune funerară, aşa păreau uralele noastre, şi am privit peste apă unde alte privelişti s-au înfăţişat ochilor noştri, din cele pe care niciodată nu le va mai vedea cineva. Un cal înota în josul râului şi un hitit încerca să-l încalece, dar cădea înapoi şi iar încerca, până ce a alunecat de tot şi s-a înecat, dar calul a ajuns pe malul celălalt unde alţi hitiţi l-au tras afară din apă. Apoi un Prinţ a fost luat de ape, am ştiut că e Prinţ după veşmintele sale purpurii, hitiţii l-au ţinut de picioare cu capul în jos până când, de necrezut, din gâtlejul lui a început să se scurgă lichidul, mai târziu am aflat că era, nici mai mult, nici mai puţin, Prinţul din Alep. Aşa am văzut regalitatea ţinută de călcâie, după care privirile mi-au zburat spre un alt hitit care se scufunda. L-am văzut limpede cum, când s-a dus sub apă, a făcut semn cu mâna, de rămas-bun pământului, iar un alt bărbat a trecut luat de ape chiar pe sub

mine, se ținea cu un braț de grumazul calului său, ca şi când săruta creatura, şi-i vorbea animalului său, l-am auzit plângând plin de iubire înainte ca stâncile să-i lovească pe el şi pe calul său. În urma lui a trecut un om care se înecase, atât de gras, încât plutea cu o săgeată înfiptă în pântec. Am văzut chiar şi un soldat care a reuşit să ajungă până pe celălalt mal împreună cu animalul său şi s-a cățărat pe uscat, unde a rămas întins stingându-se din pricina unei răni. Iar când şi-a dat ultima suflare, calul i-a lins mâna.

Apoi i-am zărit pe hitiți apărând pe celălalt mal al râului. Se iveau din păduri, prea departe ca să-i atingă săgețile noastre, şi eu, deprins să număr dintr-o privire o sută de oameni pe-un câmp, sau o mie, am socotit acum vreo opt mii. Eram fericit că se aflau pe partea cealaltă a râului, în acest loc unde nu exista niciun vad, dar trebuie să spun că, de cum i-a zărit Ramses al nostru, a fost ca şi când I s-a stricat toată plăcerea pentru ceea ce câştigaserăm, orice ar fi fost.

„Atacați din nou! a strigat El. Către apus!”

N-am ştiut niciodată dacă Regele meu era înțelept în luptă, dar înțelepciunea este un cuvânt prin care e judecat omul, nu un Zeu, iar El nu s-a uitat nicio clipă să vadă dacă poruncii Lui i se dă ascultare. Ci s-a repezit înapoi spre vechiul teren de tabără cuprins între meterezele de pe cele patru laturi ale noastre, şi peste tot hitiți puşi pe jaf, cu spatele la noi, cu fețele aplecate spre pământ, orbi

ca viermii pe carne. Nebunii erau atât de lacomi de pradă, încât se opriseră din a ne mai asalta din spate în vreme ce noi eram la râu. Ci s-au apucat să ne atace avutul. Când noi ne-am întors, două sute dintre ei prăduiau Pavilionul Regelui.

Le-am dat foc atunci şi acolo. În treaba asta nu l-am înțeles pe Faraonul meu. Nimeni nu-l iubea comorile mai mult decât o făcea El Însuşi, numai că atât de înfierbântat era în bătălie, încât a fost primul care a luat în mână un buştean arzând şi l-a aruncat peste corturile Sale, şi o sută dintre noi au sporit vâlvătaia, chiar aşa, carele noastre făceau ştafetă între focul de tabără şi minunatul Său cort. Pereții acestuia se prăbuşeau acum peste hitiții prădători dinăuntru şi cum ieşeau ei fugind, cu bărbile în flăcări, cu mantiile de lână în flăcări, chiar şi cu vintrele în flăcări, nubienii noştri îi întâmpinau cu măciuci scurte şi le crăpau țestele nebunilor ăstora cuprinşi de vâlvătaie, de două ori nebuni pentru că mureau cu prada în brațe. Duhoarea pieii din care erau făcute corturile arzânde ale Regelui era chiar mai cumplită decât miasma cărnii pârjolite. Dar duhoarea era ca măduva, ne dădea snagă pentru bătălie. Mi-am simțit spada plină de vigoare, ca şi când însuşi metalul ar fi putut cunoaşte istovirea şi căuta un spirit nou.

I-am nimicit pe hitiții din Pavilionul Regelui şi ne-am năpustit asemenea unei năpaste peste nevolnicii jefuitori ai convoaielor. Ne-am recucerit

cele patru laturi şi ne-am reîntregit careul. Am izbucnit din nou în urale. Cele două semicercuri ale carelor de luptă asiatice ce înaintaseră fără grabă spre noi s-au oprit la câteva sute de paşi depărtare de liniile noastre. Asiaticii s-au pus şi ei pe jefuit, dar ținta lor erau propriii pedestraşi. Şi asta pentru că oştenii aceia încă mai culegeau ce rămăsese în urma trupelor lui Amon, dar carele hitite i-au terciuit, aşa cum le devoră animalele mari pe cele mici.

Pavilionul Regelui se năruise. Pielea i se mistuise. Cenuşă albă zăcea pe pământ, din loc în loc încă dogorea. Ramses al meu a spus: „Cine Îmi va aduce Zeul nostru?", şi Căpitanul nubienilor şi-a îndreptat degetul spre unul dintre negrii lui, un ditamai omul cu un pântec uriaş, alcătuirea trupului său amintind de Amon Însuşi, şi negrul a păşit în cenuşa fierbinte, a fugit până în mijlocul corturilor năruite, a luat în brațe statuia înnegrită – o treabă care l-a secat de vlagă, zău aşa – şi s-a întors clătinându-se. Grea cum era statuia, nubianul trebuia s-o țină lipită de trupul lui, pieptul i s-a pârlit, la fel şi pântecul, şi mâinile, antebrațele şi labele picioarelor, dar de cum a lăsat Zeul jos, la picioarele Regelui meu, Usermare l-a sărutat, l-a sărutat pe negrul ăla – ce onoare poate fi mai mare decât aceea ca un negru să fie sărutat de Faraon? Şi apoi Ramses al meu a îngenuncheat lângă Amon şi, cu vocea cea mai blândă, a început să-l vorbească, grăind numai

despre marea Lui iubire ce n-avea seamăn decât în extazul cerului, în înserare, şi a apucat un capăt al fustei Lui şi a şters toată negreala de pe chipul Zeului, sărutându-L pe buze, cu toate că însăşi gura Lui a înflorit pe dată în două băşici mari pe care le-a dus apoi cu Sine în luptă. Înfricoşătoare la privit gura aceea, căci acum El nu mai putea vorbi decât prin şiragul bobotit al buzelor Lui de sus şi de jos.

Aş fi stat să mă minunez de tăria negrului de a îndura asemenea durere, şi chiar de iubirea pentru Amon care L-a făcut pe Faraonul meu să caute asemenea durere, dar în acea clipă o pană ruptă s-a desprins din panaşul lui Maat-e-Mulțumită şi s-a lăsat la picioarele mele. Când am ridicat-o, pana era îngreunată de sângele şi mâzga bătăliei şi s-a mişcat în mâna mea asemenea unui cuțit, o simțeam grea în palmă. Am înțeles că trebuie s-o sărut. De cum am făcut astfel, o fierbințeală teribilă a trecut din buzele Faraonului meu într-ale mele şi, ce să vezi, eu însumi aveam acum să lupt cu băşici albe şi umflate pe buzele mele.

Să-Ți mai spun de restul zilei? Bătălia noastră, după cum Îți aminteşti, începuse sub un cer mohorât şi greu. În negureala aceea, atât de străină ochilor noştri egipteni, sudoarea se răcea pe trupurile noastre de cum ne opream să ne tragem sufletul, setea ne era uscată şi rece, şi la fel de deznădăjduită în gâtlejurile noastre precum

împrejurarea în care ne aflam. Acum însă era mai uşor, şi pe măsură ce hitiții reintrau în formație după ce se jefuiseră între ei şi începeau să ne atace, şi noi ne întăream forțele. Oastea lui Amon, care ne părăsise, se întorcea de unde se refugiase şi multe încăierări s-au stârnit între oştenii care se întorceau şi hitiți. Văzând dorința acestor trupe rătăcite de a-şi croi drum înapoi la careul nostru şi vrând să-i ajute, Regele meu se repezea ba într-o parte, ba-n alta, cu conducătorii noştri de care din Garda Regală. De cinci ori ne-am suit în care şi am ieşit astfel; şi am simțit şocul bătăliei, dar de fiecare dată acesta era mai slab, ştiind noi că avantajul nostru de căpătâi erau arcurile. Săgețile noastre zburau mai departe, astfel că nu trebuia să ne izbim de carele lor de luptă mai grele, ci ne opream deodată şi trimiteam cât de multe săgeți puteam şi le culegeam pe cele care veneau înapoi. În lupta asta, hitiții au avut de suferit. Mulți dintre caii lor, loviți de noi şi cuprinşi de amoc, trăgeau carele într-o harababură de nedescris şi adesea hitiții erau siliți să se retragă. Deasupra acestor scene, cerurile s-au despărțit şi Soarele s-a arătat. Ne-am încălzit în după-amiaza târzie şi ne-am sporit forțele. Atunci a fost când Faraonul meu Şi-a pierdut puterea de a înțelege că ei ne întreceau cu mult în număr. Fără a rosti vreo vorbă altcuiva decât mie, din însăşi căldura ce-o simțea El de la Soare şi cu arsura pe gura Lui, cu hățurile abia ciupind crupele bunilor noştri cai,

iar Maat şi Teba nemaifiind pentru mine cai în acea zi, ci giganți, dacă pot spune astfel, în trupuri de cai, astfel s-a repezit El în galop spre cel mai mare cerc de hitiți şi acolo, în fața falangelor lor, iarăşi numai cu mine alături, Regele meu s-a apropiat de stindardele şi pavilioanele lor. Ne-am pomenit aproape împrejmuiți de un cerc de care de luptă de-ale asiaticilor. Hera-Ra a răgit la ei cu asemenea furie, că-mi vine să cred că fiecare vrăjmaş s-a temut să tragă cu arcul, de frică să nu-i sară leul la față. Nu ştiu de ce nu au atacat, dar preț de-o clipă a fost linişte pe câmpul de bătălie, ca şi cum nimeni nu se putea mişca, şi până şi Hera-Ra a amuțit într-un târziu.

„Sunt cu Amon în marea bătălie, a zis Ramses al Doilea, şi după ce totul va fi fost pierdut, El îi va face pe ei să Mă vadă drept cele două brațe preaputernice ale lui Amon, care sunt Horus şi Seth. Eu sunt Stăpânul Luminii", a zis El şi Şi-a înălțat spada până ce soarele a scăpărat pe ea, apoi El a sărit din carul Lui şi a făcut zece paşi spre căpeteniile hitite.

„Leagă leul", mi-a poruncit El mie şi a aşteptat, cu spada în mână, până l-am priponit pe Hera-Ra de carul nostru. Apoi a ridicat degetul arătător al mâinii Sale ca pentru a spune că voia să se lupte cu soldatul lor cel mai bun.

Dintre căpeteniile hitite s-a desprins un Prinț cu un chip înfricoşător. Avea o barbă săracă, un ochi mort ca o piatră, celălalt scăpător. Nici el nu era în

car şi, în clipa în care Usermare l-a văzut, îmi vine să cred că Regele meu nu s-a simțit în apele Lui.

Au început să se lupte. Hititul era sprinten şi mişcările sale mai iuți decât ale Bunului şi Măritului meu Zeu. Dacă acest Prinț ar fi fost la fel de iscusit şi cu tăişul lui, aşa cum era Regele meu, lupta s-ar fi încheiat iute, însă Usermare cu atâta forță ataca, încât celălalt se retrăgea în cerc din fața brațului Său măreț. Dar hititul para loviturile spadei Soarelui şi de sus, şi de jos, şi când i s-a ivit prilejul, a lovit la rândul său. Şi numai ce văd sânge pe piciorul Regelui meu. Şchiopăta acum, se mişca mai încet, căutătura din ochiul Său nu era bună. Răsufla ca un cal. Nu-mi venea să cred – spada hititului se făcuse mai îndrăzneață. Curând el a început să atace, iar Stăpânul meu să se retragă. Povara tuturor acestor ore de luptă apăsa pe gura Lui şi deodată, ferindu-se de o lovitură de-a Prințului de deasupra capului, nasul lui Ramses al meu s-a spart de propriul Lui scut. Am crezut că El era pierdut, şi poate că şi era, dar lupta s-a întrerupt chiar înainte să se termine. Căci leul era atât de agitat, încât a trebuit să-i tai legătura cu care era priponit, altfel s-ar fi repezit asupra cailor.

Hititul, văzând că fiara face un salt către el, n-a mai stat pe gânduri, ci a rupt-o la fugă spre ai săi, iar Usermare, sleit de puteri, s-a sprijinit în spada Lui. Leul I-a lins fața. Un sunet precum mugetul hipopotamilor s-a auzit dinspre hitiți, iar eu am

fost încredințat că or să se năpustească asupra noastră, acolo unde stăteam. De s-ar fi întâmplat astfel, acela ar fi fost sfârşitul nostru. Usermare n-ar fi avut puterea să-Şi ridice spada, şi-atunci leul şi cu mine am fi rămas singuri. Dar în acea clipă a răsunat o trâmbiță hitită. Şi-am auzit un ordin de retragere. Spre stupoarea mea, s-au îndepărtat iute, lăsând în urmă cortul lor regal.

Eram convins că la mijloc e o capcană. Nu puteam crede că ne lăsau o asemenea pradă. Iar ei erau atât de puternici. Ca în clipa următoare să le înțeleg motivul. Divizia lui Ptah sosise într-un târziu pe câmpul de bătălie. Falangele carelor sale de luptă se apropiau cu repeziciune dinspre miazăzi. Încât hitiții dădeau bice să ajungă la porțile Kadeshului înainte ca Ptah să le taie linia de retragere. Rămăseserăm singuri pe câmp.

Regele meu a avut o viziune atunci, aşa-mi vine să cred. El vedea alte privelişti. Vă pot spune doar că s-a îndreptat clătinându-se pe picioare spre carul abandonat şi a ieşit de acolo în brațe cu un taur făcut din aur. Era Zeul acestor asiatici, avea aripi mari strânse, iar chipul nu-i era de taur, ci al unui bărbat frumos, cu o barbă lungă ca de sirian. Şi mai avea urechile ascuțite ale unui monstru, iar un castel în formă de turn îi stătea drept pălărie. În viața mea nu văzusem un Zeu ca acesta. Țipa acum, într-un grai aspru de-al asiaticilor, o învălmăşeală hidoasă de jelanii, mai mult ca sigur invoca năpaste dintre cele mai rele, lăcuste şi

buboaie, pentru că fusese părăsit de trupele Sale. Într-adevăr era cea mai îngrozitoare voce pe care am auzit-o vreodată. Şi grăia printre buzele băşicate ale Faraonului meu, blestemele au răsunat în gâtlejul lui Usermare până când El i-a dat drumul Zeului să cadă. Şi-atunci fumuri au ieşit din gura lui, da, din gura de aur a acestei fiare-taur a ieşit fum, jur. Nu ştiam cum de putea fi numit Faraonul meu Preaputernicul Taur al lui Amon, dar aici, în fața ochilor noştri, se afla un alt taur, Zeu şi El, cu aripi şi barbă. Şi atunci am văzut chipul târfei tainice din Kadesh. Trăsăturile ei le-am văzut pe taurul înaripat, chipul unei femei frumoase, cu barbă. Am ştiut atunci că strigătele acelei voci veneau de la Zeul lui Metella. Îi auzeam agonia că bătălia era pierdută. Poate că în război ajungi în locul unde curcubeul atinge pământul şi mult din ceea ce a stat ascuns este simplu.

Zece

— Odată cu plecarea hitiților, câmpurile s-au golit. Noi eram singuri, cum am mai spus, şi Hera-Ra şi-a înălțat capul şi a scos un răget singuratic. Era un sunet de mare descumpănire, ca şi când animalul nu ştia dacă ieşiserăm victorioşi sau pustiiți. În depărtare vedeam legiunile lui Ptah lăsându-se păgubaşe în încercarea de a ajunge la porțile Kadeshului înaintea hitiților. S-au îndreptat în schimb spre

careul Regelui. Cu toate acestea, Faraonul meu n-a catadicsit să ridice un braț spre a-i saluta. Am străbătut înapoi câmpiile acelea însângerate, agonizante, pe care mulți dintre răniți strigau şi nu puțini dintre muribunzi ne-au aclamat. Un ins chiar a izbutit să scoată un sunet, deşi capul îi era retezat pe jumătate. Nu vedeai nimic altceva decât gaura căscată în grumazul lui din care el părea să vorbească. Dar Faraonul meu n-a luat seamă la zarva iscată de uralele oştenilor noştri când am trecut prin deschizătura careului nostru, Şi-a îndemnat în tăcere bidiviii spre ceea ce mai rămăsese din Pavilionul Lui. Nu a coborât din carul de luptă.

În vreme ce ofițerii Lui se apropiau de noi făcând plecăciuni şi apoi târându-se în genunchi, El s-a adresat cailor şi numai lor. „Voi, a zis El, sunteți caii Mei măreți. Voi ați călărit cu Mine pentru a goni neamurile şi voi ați fost sub mâna Mea când M-am aflat singur cu duşmanul". Când lovise cu spada Lui spadele altora în luptă, țâşniseră scântei, iar acum era văpaie în ochiul Lui când Şi-a privit ofițerii. Aceştia nici măcar n-au îndrăznit să-şi lovească frunțile de pământ. „Iată-i, a zis El arătând spre bidivii, ei sunt campionii Mei în ceasul de primejdie. Să li se dea un loc de onoare în grajdurile Mele, iar nutrețul să li se dea când Mi se dă şi Mie hrana." Abia acum a coborât El din Carul Lui şi a mângâiat botul fiecărui cal în parte. Iar ei au răspuns cu

nechezături pline de plăcere. Penajul li se zdrențuise, pielea li se înroşise, picioarele le tremurau de oboseală, dar ei Îi mulțumeau în graiul lor. Apoi Ramses al meu a dat ascultare vocii ofițerilor Săi.

„O, Mare Războinic”, au strigat ei. Şi a urmat o bolboroseală de o sută de nume întru lauda Lui şi în şase sau şapte graiuri, toate rostite dintr-o suflare. „O, Casă-de-Două-Ori-Măreață, au strigat ei. Tu Ți-ai salvat Oastea. Niciun Rege nu luptă ca Tine.”

„Voi nu v-ați alăturat Mie, le-a răspuns El. Nu Îmi amintesc numele celor care nu se află lângă Mine când Mă aflu în mijlocul duşmanului. Dar iată-l aici pe Meni, care e scutul Meu”, şi m-a înconjurat cu brațul Lui şi mi-a tras una peste buci, parcă eram cal. „Priviți, s-a adresat El tuturor ofițerilor Săi. Cu spada Mea am doborât mii şi mulțimi s-au prăbuşit în fața Mea. Milioane au fost respinşi.”

Toți au izbucnit în urale, a zis străbunicul meu. Unii luptaseră, şi fuseseră din cei care luptaseră mult. Mulți sângerau din rănile lor. Ascultau însă ruşinați şi şi-au plecat capetele, iar când Generalii din Divizia lui Ptah au venit în față ca să-L salute pe Monarhul nostru la această adunare, El nu le-a mulțumit că au (acut ca ziua aceea să se termine cu bine, nici nu Şi-a răsplătit fiul, pe Amen-khep-shu-ef, pentru vitregiile îndurate în încercarea de a se alătura legiunilor lui Ptah, ci a

remarcat: „Ce va spune Amon când El va auzi că Ptah M-a lăsat singur în această zi măreață? Am strivit duşmanul sub roțile Mele, dar alte care de luptă n-au fost acolo, nici pedestrimea Mea n-a fost. Eu şi numai Eu singur am fost furtuna dezlănțuită împotriva căpeteniilor lor.”

Ne-am înclinat, ce altceva să fi făcut? Răzbătea o disperare mai rea decât spadele hitiților. Ofițerii Lui s-au dat cu frunțile de pământ, s-au văicărit. Eu, care mă aflam într-o poziție cu totul aparte, m-am înclinat asemenea lor, dar din prevedere, şi am încercat să-mi stăpânesc zâmbetul. M-am gândit că poate eu greşeam şi, spre deosebire de ceilalți, ar trebui să stau drept pentru ca Regele meu să nu mă socotească niciodată ca pe unul dintre ei, şi m-am întrebat dacă nu cumva I s-o fi sucit mintea de la țipetele Zeului aceluia asiatic ce uriaşe din gâtlejul Lui. N-aveam de unde şti, dar n-a trecut mult şi Regele meu a tăcut şi s-a aşezat singur lângă statuia înnegrită a lui Amon şi cu pânza propriei Sale fuste a şters funinginea de pe pântecul şi mădularele lui Amon şi Şi-a apăsat fruntea de sprânceana de aur, într-o îmbrățişare lungă.

Am făcut roată în jurul lui în tăcere. Am aşteptat. Pe măsură ce aurul după-amiezii târzii s-a împuținat odată cu soarele şi se apropia seara, el a zis: „Spuneți-le oamenilor că se pot apuca să numere morții”. Rostirea acestor cuvinte le-a dat de înțeles ofițerilor că pot să-l vorbească din nou.

Dar ştiu că El şi-a înălțat cu adâncă părere de rău capul de pe sprânceana lui Amon. Câtă vreme a stat cu fruntea atingând fruntea de aur a Marelui Zeu, a văzut un apus de soare în spatele ochilor Săi închişi şi a simțit pacea înțelepciunii egiptene pătrunzându-i în minte şi trecându-l în carnea schingiuită a gâtlejului şi gurii Lui. Şi, când Şi-a ridicat capul, nu mi-a venit să cred, dar băşicile dispăruseră de pe buzele Lui. (Pe ale mele rămăseseră însă.) Şi astfel am văzut că în toată splendoarea aurului pur din care era făcut Amon, era şi balsam răcoros ca rouă. Ce vrednicii în metalul acesta al Soarelui!

Curând a început numărătoarea mâinilor. Obiceiul era să punem mâinile hoților într-o grămadă în fața porții palatului, întocmai cum facem acum, dar, în vremea aceea a lui Ramses al Doilea, mâinile erau numărate şi după bătălie. Usermare-Setpenere stătea în Carul Lui şi oştenii din Trupele Regale veneau în şir, urmați de oştenii lui Amon. Multe sute, apoi mii de oşteni din aceştia au trecut unul câte unul prin fața Faraonului în acea noapte, chiar dacă noi încă nu ştiam dacă bătălia întreagă se sfârşise ori era numai prima zi. Metella încă îşi avea pedestrimea şi carele de luptă, şi toate se aflau dincolo de porți, în Kadesh. Cine ştie dacă mâine nu vor ieşi din nou. Prin urmare, nu puteam spune dacă biruiserăm sau trebuia să ne pregătim pentru zori. Dar câmpul unde luptaserăm în acea

după-amiază era al nostru în acea noapte, şi asta e ca atunci când ai femeia altui bărbat. Poate că mâine se va întoarce la el, dar în noaptea asta nimeni n-are cum să-ți spună că ai pierdut. Carevasăzică, pe măsură ce seara se lungea, se preschimba într-o noapte de plăceri. Ca în semn de dispreț pentru vrăjmaşul acela care se pitise îndărătul zidurilor sale, am aprins atâtea focuri de tabără, încât câmpul devenise purpuriu şi auriu, iar lumina lui răzbătea prin întuneric asemenea scăpărării apusului într-una dintre acele seri miraculoase, când noaptea însăşi şovăie – aşa pare – deasupra ultimei lumini, şi apoi deasupra chiar a ultimei lumini şi apoi dincolo de ultima lumină a serii, şi nimeni nu-şi pierde umbra. Într-atât de luminos era câmpul nostru în noaptea cu pricina, iar lumina venea din acea parte a Soarelui care pătrundea în copaci pe când încă mai erau puieți, iar acum ieşea din nou în timp ce pădurea era vâlvătaie.

Cât a fost noaptea de lungă, focurile noastre au ars, şi în toată acea noapte Usermare-Setpenere a stat în Carul Său sub o lună plină şi a primit mâinile retezate ale hitiților răpuşi, una câte una. Nu vorbea nimănui, ci numai oşteanului care I se înfățişa de-a dreapta Lui, şi apoi scribului care şedea de-a stânga Lui, însemnând numele insului care aducea trofeul, astfel că eu am fost liber să plec şi să mă întorc de câte ori voiam. Dar în toată acea seară lungă, la fel de lungă pe cât a fost de

lung şirul, Usermare-Setpenere a stat în picioare, în acelaşi loc, în Carul Său, şi nicio clipă nu Şi-a mişcat picioarele. Şi mi-am dat seama încă o dată că a fi în preajma Lui însemna a înțelege pe deplin cum se poartă un Zeu când are alcătuire omenească. Arată într-atât a om şi, cu toate acestea, îşi dezvăluie divinitatea chiar şi în cea mai măruntă mişcare a Sa. În împrejurarea cu pricina, prin însuşi faptul că El nu Şi-a mişcat picioarele. Să primeşti o mie de oameni, şi încă o mie, şi altă mie, să iei în mâna dreaptă mâna retezată a unui mort din acea după-amiază, sau mort în ultima oră – încă ne omoram prizonierii –, să întrebi de numele oşteanului care ți-a dat mâna asta rece sau mâna asta caldă, apoi să i-l spui scribului, apoi să arunci mâna în grămadă, fără să-ți mişti picioarele în tot acest timp, era o demonstrație a unei ținute în care se vădea semnul unui Zeu. El nu Şi-a mişcat picioarele nici măcar o dată. De câte ori arunca încă o mână în grămadă, şi dați-mi voie să spun că grămada a crescut pân-a ajuns înaltă cât un cort, El o arunca întocmai cu aceeaşi grație cu care îi mâna pe Maat şi Teba când Îşi înfăşura hățurile în jurul mijlocului, cu alte cuvinte, Îşi făcea treaba fără cusur. Nici că-ți puteai imagina s-o facă în alt fel. Ne arăta ce înseamnă respectul. Mâna dreaptă a unui războinic mort, aceeaşi mână dreaptă care ar fi putut-o strânge pe a Lui la nişte tratative, acum că Îi era dată Lui, El o azvârlea în grămadă cu grijă, şi

tocmai în locul unde ochiul Său socotea că trebuie să nimerească. Grămada creştea asemenea unei piramide ale cărei colțuri sunt rotunjite, şi El nu îngăduia ca baza ei să se lățească prea mult şi nici ca vârful să fie prea teşit. Dar avea grijă să ocolească deşertăciunea de a înălța un vârf prea semeț, pentru că atunci o azvârliturăce nimerea aiurea putea strica forma. Nu, mâinile acestea erau adăugate grămezii într-o armonie între înălțime şi bază, egală armoniei cu care Ramses al nostru Îşi primea soldații.

Aici, Menenhetet a închis ochii, parcă vrând să-şi aducă aminte dacă totul era într-atât de desăvârşit ca în descrierea lui.

Când a început iarăşi să vorbească, a spus:

— Fiți încredințați că tot calmul acelei ceremonii nu-şi avea egalul în scenele de pe câmpul unde ne aşezaserăm tabăra, până cu puțin timp în urmă câmp de bătălie, iar acum din nou câmpul unde se afla tabăra noastră. Una este să omori un om în bătălie, şi cu totul altceva să-ți găseşti răgazul, în acea clipă, să-i retezi mâna. O, erau scene chiar în toiul luptei, când ți se răsturna carul şi printre spițe zăreai pe-unul de-ai tăi îngenuncheat, tăind de la încheietură mâna unui hitit pe care tocmai îl doborâse. Ba îi vedeai pe unii atât de orbiți şi de înnebuniți să-şi ia trofeele, încât nu-l observau pe hititul ce venea prin spatele lor şi-i omora, şi se apuca să le taie buzele, buzele! Vă puteți închipui ce-ar fi fost de-am fi pierdut bătălia cu asiaticii în

acea zi?

Înțelegeți, prin urmare, că niciun oştean de ispravă nu s-ar opri să reteze o mână în vâltoarea unei asemenea bătălii. Imaginați-vă, atunci, gâlcevile ce s-au iscat între noi în acea seară, când bărbați care fuseseră dintre cei mai viteji pe câmpul de luptă rămăseseră fără răsplată noaptea. Mâinile acelea valorau mult pentru un oştean. Aveai prilejul să-l spui Faraonului cum te cheamă, iar numele să-ți fie trecut într-un izvod. Puteau urma beneficii, chiar o ridicare în rang. Unde mai pui că era o umilință să treci prin bătălie şi să n-ai o mână pe care s-o arăți. Adicătelea, care ți-era rostul? S-au şi încăierat, zău aşa. Când un escadron de care de luptă, ce se bătuse dimpreună cu Garda Regelui, a descoperit că o companie de pedestraşi de-ai lui Amon, primii care-au spălat putina, se apropia acum de şirul Faraonului cu o pradă de mâini mai mare decât aceea a conducătorilor de care, mai-mai să izbucnească încă un război între ai noştri. În scurtă vreme, ofițerii s-au strâns la sfat să pună ordine în această privință.

Ştiau că ciorovăiala va fi cumplită dacă nu cădeau la învoială asupra unei împărțiri anume. Tărăboiul se putea stârni chiar în fața Faraonului. Prin urmare, forțați de împrejurare, a trebuit să declarăm câți hitiți fuseseră căsăpiți de fiecare companie. În felul ăsta, statorniceam numărul de mâini ce trebuiau aduse de fiecare pluton. Dacă la

socoteală ieşeau cinci mâini la fiecare opt soldați dintr-o companie, puteai fi sigur că cei mai puternici cinci bărbați înşfăcau mâinile indiferent de cum luptaseră în acea după-masă. Nu glumesc – nu doar o ureche a fost muşcată în micile încăierări ce nu se curmau. Cu toată furia războinicilor adevărați care fuseseră trecuți cu vederea, ca să nu vorbesc de fanfaronada multora care se dădeau mari după ce mai devreme se dovediseră poltroni, dar nu-şi mai aminteau acum de asta – ei bine, aceea a fost o noapte de pomină, pe care n-am s-o uit curând. Alți cincizeci dintre ai noştri trebuie să fi murit înainte să se risipească întunericul.

Mai rău a fost cu hitiții capturați. Care nu era păzit de ofițeri viteji şi destoinici, iute îşi pierdea mâna dreaptă. Nu puțini au fost cei care-au sângerat pân-au murit. Nu puțini au fost cei cărora li s-a legat ciotul cu o chingă de piele şi au trăit mai departe, fiind aduşi înapoi în Egipt. De bună seamă că se puteau aştepta la viitorul prosper al unui sclav ciung. Şi-n tot acest timp, aceia dintre oamenii noştri care nu-şi primiseră porția de trofeu porneau cu torțe să caute pământul însângerat, şi unii chiar au cutezat să reteze mâinile soldaților noştri răpuşi, chiar dacă, prins fiind asupra faptului, era totuna cu a-ți pierde brațul. La urma urmei, trofeele tuturor ar fi fost întinate a doua zi dacă printre mâini se dovedeau a fi şi din cele egiptene, prin urmare

puteți fi siguri că fiecare soldat mort de-al nostru găsit mutilat de la încheietură era despuiat de puținele veşminte, iar chipul îi devenea iute de nerecunoscut – vă scutesc de prea multe amănunte. Dar chiar şi aşa, leşul tot arăta ca al unuia de-ai noştri în dimineața următoare. Cu sau fără chip, un egiptean mort şi despuiat nu arată ca un asiatic despuiat. Noi avem trupuri mai puțin păroase.

Că veni vorba, prăpădiții ăia de hitiți parcă aveau tufe în loc de bărbi, gândeau ei că astfel le vor fi ferite de tăiş grumajii. Şi țestele le erau acoperite de păr, des precum blana coifului, poate pentru a le apăra de ciomegele noastre. De prea puțin folos acum. Nici măcar un coif nu te poate apăra de toate loviturile. Pe măsură ce noaptea înainta, i-am folosit pe captivii ăştia, ne ghiftuiam cu ei, îi devoram, despre asta chiar vă voi spune. Peste tot vedeai priveliştea comică, deşi jalnică, a zece sau douăzeci de hitiți legați toți cu mâinile la ceafa, aceeaşi funie legându-i pe fiecare de grumazul următorului, până când, după ce li se poruncea să meargă, douăzeci se urneau şontâcăind în şir ordonat, cu ochi ieşiți din orbite de groază, grumajii plecați, da, atât de gheboşiți şi strânşi unul în altul, încât îi puteai lua drept un ciorchine de smochine pe-o frânghie, doar că erau smochine care gemeau mai tot timpul din pricina legăturilor. Dați-mi voie să vă spun că aceia care-i prinseseră îi păzeau ca vai de lume, o ceată de

soldați dacă s-ar fi furişat până în preajma lor ar fi putut să desprindă din şir pe primul ori pe ultimul tăind funia – prea mare bătaie de cap să elibereze un captiv de la mijlocul şirului. Şi-atunci să vezi privelişti la lumina focurilor de tabără. Multe bărbi ale amărâților de asiatici erau luate drept ghioc de femeie, iar bucile aşijderea; vedeai câte cinci bărbați, zău aşa, frământându-i pe unul singur care era de-acum femeie, ba un biet captiv fusese chiar înhămat ca un cal, iar oştenii noştri se jucau cu el aşa cum n-ar fi îndrăznit nicicând să se joace cu un cal. Hititul cu pricina nu putea nici măcar căsca gura să țipe – era atât de plină, că omul aproape se sufoca. Imaginați-vă furia ăluia care-i călărea capul!

Ai fi putut crede că ne ajunsese cât sânge văzuserăm în ziua aia. Dar sângele e precum aurul, sporeşte pofta. Oricât îi simțeai mirosul, tânjeai după şi mai mult, iar alții nu se mai săturau să-l guste. Batâr că eram cu toții acoperiți din cap până-n picioare de sânge, lipicioşi din pricina lui, înveliți în crustă închegată – ceea ce ne dădea o senzație cu totul neplăcută –, mai devreme sau mai târziu ajungeam să ne dorim şi mai mult. Ca o sulemeneală proaspătă peste cea veche. Sângele era la fel de fascinant ca focul, şi mult mai aproape de noi. În para focului nu puteai intra, sângele, în schimb, era aici, în respirația fiecăruia dintre noi. Eram ca păsările care se strângeau milioane, miriade nesfârşite pe câmpul

ăsta de bătălie, şi aveau să se înfrupte cât era noaptea de lungă din tot ce puteau sfâşia de pe stârvurile celor răpuşi. Când ne apropiam, țâşneau în văzduh, pământul însuşi parcă se înclina greoi odată cu ele şi scoteau un durduit ca de tunet, care nu era altceva decât vuietul aripilor lor când se depărtau de noi şi de sânge. Apoi mai erau muştele. Ne înnebuneau cu pişcăturile lor, parcă duceau furia celor pe care-i uciseserăm. Ca o molimă erau insectele, mă făceau să cuget îndelung la natura rănilor şi mă gândeam la felul în care vlaga bărbatului îi iese din carne atunci când e rănit şi se mută în brațul bărbatului care a pricinuit rana. Pe de altă parte, de îndată ce îl crestai pe-un om, îi puteai alina durerea. Dacă îți părea rău pentru ceea ce făcuseşi, puteai să-ți scuipi mâna, ceea ce ostoia suferința victimei tale. Aflasem asta de la nubieni. Dimpotrivă, dacă doreai să-i boboteşti rana, n-aveai decât să bei zemuri fierbinți şi iuți ori vin încins pe foc. Atunci rana i se obrintea. Gândul mi-a fugit astfel la hitiții care-mi pricinuiseră crestăturile şi tăieturile ce le purtam pe piept, pe brațe şi picioare, şi m-am uitat în jur până am găsit o spadă hitită. Şi cât a fost noaptea de lungă, am uns cu ulei tăişul acela şi m-am îngrijit să-l îngrop în frunze răcoroase, pentru ca astfel să domolesc coacerea trupului meu a doua zi. În ăst timp, am băut şi vin fiert, ca să bobotesc rănile pe care le lăsasem pe trupurile duşmanilor mei.

Îmi aduc aminte că unii dintre noi au retezat chiar şi capetele hitiților şi le-au înfipt în pari lungi, ascuțiți. Câțiva țineau torțe, iar noi legănam parii aceia în văzduh. Stăteam pe malul celălalt al râului, în fața zidurilor şi porților Kadeshului, şi ne băteam joc de ei în noapte, în vreme ce malurile au început să duhnească de putrezeala ce cuprinsese deja leşurile şi care, în zilele fierbinți ce urmau, avea să devină ceva cu totul monstruos.

Şi cum stăteam noi aşa pe mal, asupra noastră s-au abătut săgeți de pe ziduri, nu multe, ci atât de puține, încât m-au făcut să mă gândesc la miile de oşteni hitiți care nu luptaseră în acea zi – de ce nu ripostau cu săgețile lor? — avea prea puțină importanță acum. Eram atât de beți, că atunci când unul de-ai noştri, un conducător de car de lângă mine, a fost nimerit în piept de o săgeată din acelea, vârful ei pătrunzând numai atât cât să-i rămână înfipt în carne, silindu-l astfel să tragă săgeata afară, el a aruncat cât colo vârful şi vergeaua, şi-a frecat rana cu mâna şi, cu un hohot de râs, şi-a lins sângele de pe degete. Şi pentru că pieptul încă sângera, şi-a întins sângele pe toată pielea. Cum sângerarea nu se oprea, a tăiat câteva bucle din barba hititului mort şi înfipt în parul lui, apoi şi le-a îndesat în gaura din piept.

— Ei bine, s-a vârât deodată mama în poveste, nimic nu se compară cu monstruozitatea bărbaților.

În timp ce ea spunea aceste vorbe, eu eram

aproape de simțămintele ei, de două ori aproape pentru că mă prefăceam că dorm şi îi trăiam încă o dată emoțiile. Niciodată nu resimțisem o asemenea mânie față de străbunicul meu, dar simțeam şi cum se scufundă în sine curajul ei de a-l boscorodi atunci când ea s-a uitat la chipul lui, căci era totodată foarte înfierbântată. Avea în pântec o durere a aşteptării care s-a lăsat în capul meu asemenea durerii de dinți. Destul cât să mă facă să scot un țipăt.

Menenhetet a clătinat uşor din cap.

— Pe partea cealaltă a râului, a spus el, în vârful unui turn, se găsea o femeie care privea spre noi şi l-a văzut pe hititul a cărui barbă fusese văduvită de un cârlionț. A început să țipe. O fi fost chipul iubitului ei şi l-a recunoscut, sau al bărbatului ei, poate un tată sau un fiu, dar vă spun, țipetele ei au sfâşiat cerul. Gemetele îi erau nesfârşite. De atunci, am mai auzit femei plângând astfel. Ni-s cunoscute cele care scot asemenea sunete la funeralii. Ipocrizia e datul acestor femei. Căci jalea lor vorbeşte despre sfârşitul cumplit al tuturor lucrurilor din inima lor, şi cu toate acestea, un an mai târziu, aceeaşi femeie se va însoți cu un alt bărbat.

Mama mea a răspuns cu glas profund, zicând:

— Femeile caută adâncul cel mai adânc al durerii lor. Dacă-l găsesc, atunci sunt pregătite pentru un alt bărbat. Păi, dacă ar fi ca eu să plâng după un iubit şi aş descoperi că jalea mea e fără

sfârşit, aş şti că el e omul pe care trebuie să-l urmez în Tărâmul Morților. Dar nu pot fi încredințată de asemenea simțăminte decât când voi jeli.

Şi i-a aruncat străbunicului meu o privire sfidătoare, ca pentru a zice: Ți-ai închipuit vreodată că tu ai putea fi acel bărbat?

Ptah-nem-hotep a surâs:

— Povestea ta, dragă Menenhetet, a fost atât de neobişnuită, încât aveam câte zece întrebări la fiecare întorsătură a bătăliei, dar n-am vrut să-ți abat şirul gândurilor. Însă acum, pentru că Hathfertiti ți s-a adresat din străfundul simțămintelor ei, dă-Mi voie să te întreb: Care sunt simțămintele strămoşului Meu, Usermare-Setpenere, în tot acest răstimp, în această noapte înfiorătoare? El chiar nu vede nimic? Picioarele Lui chiar nu se mişcă?

— Nu I s-au mişcat nici cât de-un fir de păr. Cum am spus, stăteam lângă El, e drept că mai şi plecam. Când mă întorceam, mormanul era şi mai înalt, dar nimic altceva nu se schimbase, poate doar starea de spirit a Faraonului, care devenea tot mai gravă. Oricât de bine ai fi ajuns să-L cunoşti, chiar de L-ai fi văzut pe Usermare-Setpenere în fiecare zi, nu-ți venea uşor să I te adresezi, asta e sigur. Dacă-L găseai vesel, ei bine, chiar şi la o distanță de câțiva paşi te simțeai ca atunci când pătrunzi într-o încăpere scăldată de lumina soarelui. Iar când era mânios,

îți dădeai seama de asta încă înainte de a intra pe uşă. Pe câmpul de bătălie, furia Lui era atât de mare, încât ne servea drept scut. Hitiții nu puteau vedea în lumina orbitoare ce venea de la spada Lui. Caii duşmanului nostru se temeau să atace. Nimeni nu se repede spre soare!

Dar pe măsură ce noaptea înainta, am văzut că El era nu numai Cel-Iubit-de-Amon, Cel-Binecuvântat-de-Soare, ci şi un Rege care trăia cu Stăpânul Osiris în întunecime şi era obişnuit cu Tărâmul Morților. Şi cu cât prelungea El această ceremonie de a-l întreba pe fiecare soldat care-i este numele, apoi de a-l repeta scribului şi de a azvârli mâna pe morman, cu atât sporea greutatea prezenței Lui asupra mea, până ce-am ajuns să ştiu cu ochii-nchişi că eram undeva în apropierea lui Ramses, aşa cum un orb poate spune că a păşit într-o peşteră, chiar şi dacă aceasta e mare. În acea noapte, Regele meu a umplut întunecimea, iar văzduhul din preajma Lui, altfel decât focurile de pe câmpul unde ne aşezaserăm tabăra ori decât răsuflarea noastră de bețivi, era răcoros de la frigul din peşteră. El stătea cu ochii ațintiți asupra spiritelor morților, măcar atâta din ele cât poate fi ştiut după mâinile lor. Aşa cum ne dăm seama de câte ceva la un străin atunci când îi strângem degetele în semn de salut, aşa afla şi Ramses câte puțin despre fiecare soldat vrăjmaş în timp ce le ținea preț de o clipă ultima lor manifestare. Şi astfel El înțelegea câte puțin

despre caracterul insului şi moartea lui. Niciodată nu L-am văzut pe Monarhul meu meditând în felul acesta şi starea Lui de spirit a continuat să se adâncească până a ajuns să semene cu sunetul ce-ți cuprinde urechile în vuietul Celei Foarte Verde.

Într-adevăr, stând eu aşa lângă El, cu alte cuvinte, pătrunzând eu în peştera în care sălăşluia El în acea noapte, nu-mi dădeam seama dacă fiece gând pe care-l înțelegeam era al meu sau al Faraonului meu. Ştiam doar că, uitându-mă la mormanele de mâini ce deveneau argintii în lumina lunii, tot mai mult mă gândeam la felul în care puterea hitiților ajunsese acum în stăpânirea noastră asemenea câmpului. Nu puteam pune blestemul morților lor pe capetele noastre atâta vreme cât Faraonul nostru atingea fiecare gând rău în mâna fiecărui soldat pierdut şi trăgea din el tărie pentru bătălii viitoare. Şi astfel a ținut Faraonul meu laolaltă sorții celor Două-Țări.

Am stat în preajma Lui atât de multă vreme, încât ori de câte ori mă îndepărtam ca să hoinăresc în jurul taberei, cred că nutream o parte dintre gândurile Lui. Ori poate nu era altceva decât faptul că nasul Său adulmeca ce avea să vină. Ştiu că n-am fost câtuşi de puțin mirat când, trecând peste un dâmb, l-am găsit pe Hera-Ra între doi bolovani, pe jumătate adormit sub luna plină. Habar n-am dacă leul nu fusese închis la loc în cuşca lui sau dacă niscaiva soldați de-ai noştri

îl lăsaseră liber, dar el era liniştit şi doar pe jumătate treaz. Însă aşa ardeau focurile din acea noapte pe câmpul despărțit doar de-o colină de ceremonia Faraonului nostru, încât Hera-Ra a rânjit cu tot botul la vederea mea, s-a rostogolit pe spate, şi-a răşchirat picioarele, mi-a înfățişat străfundurile anusului său şi îmbrățişarea labelor lui din față, invitându-mă să mă întind pe pântecul lui. N-am trăit ziua în care să am atâta curaj. Nici în patru vieți. L-am bătut uşurel pe coamă, l-am sărutat pe obraz. Cu un mârâit şi-un răget, s-a rostogolit la loc, s-a ridicat în picioare şi mi-a râgâit în față cu damful acru al întregului sânge pe care-l băuse; drept e că nici răsuflarea mea trăsnind a vin nu-i putea face mai multă plăcere. Mă rog, acum ne împrieteniserăm îndeajuns ca să mergem împreună la plimbare. Nu ştiu dacă am simțit vreodată atâta viață, atâta sănătate şi vigoare ca atunci când am făcut turul acelui câmp însângerat, plin de vâlvătăi, cu zece mii de nebuni de-ai noştri risipiți pe toate pajiştile acelea şi o mie de focuri pe la care te puteai abate pentru un chiolhan, dar eu eram singurul însoțit de un leu! Ce privelişte grandioasă – mai multe buci decât chipuri!

Îngăduit să-mi fie a spune că erau şi femei printre noi. O companie de vivandiere mărşăluise împreună cu Divizia lui Seth, aceştia fiind soldații care au ajuns ultimii, intrând în tabără odată cu luna plină. Era vestită Divizia asta a lui Seth

pentru că avea în rândul ei mulți desfrânați şi sodomiți. Torturile la care fuseseră supuşi până atunci hitiții capturați nu se comparau nici cât negru sub unghie cu practicile noilor trupe care ni se alăturaseră.

În ziua aceea, nu făcuseră mai mult decât să mărşăluiască şi, către sfârşitul marşului, primind din gura cine ştie căror mesageri ai Diviziei lui Ptah vestea despre izbânda noastră, dăduseră iama în proviziile lor, astfel că ajunseseră chercheliți. Acum, şiruri de bărbați aşteptau în fața fiecărei târfe aduse de soldații ăştia ai lui Seth (care, întâmplător, strângeau drept răsplată prada rămasă de la hitiți). În noaptea aceea, am văzut mai multe feluri de a face amor decât aveam să văd în trei vieți întregi. Fiind bărbații mai numeroşi decât femeile, se cuvenea, de bună seamă, dacă îți făceai griji pentru bucile tale, să te uiți cine stătea în spatele tău. O adevărată ruşine, zău aşa. Nubienii sunt mari de soiul lor şi e un obicei printre bărbații lor să se folosească unii de alții până se îmbogățesc destul să-şi poată lua nevastă. În noaptea cu pricina, vai de bietul soldat egiptean dacă se punea la coadă în fața unui nubian, căci nu trecea mult şi se pomenea în genunchi, cât era el de egiptean. Noi suntem un neam mai scund. În noaptea aceea, vigoarea noastră a fost dată în mare măsură nubienilor şi libienilor, şi ce-am primit în schimb? Putința de a trage în grota căscată a unei târfe corcite puținele săgeți ce

ne-au rămas? Înfierbântarea era atât de aprigă în jurul focurilor din acea noapte, că mulți bărbați nu mai aveau răbdare să-şi aştepte rândul prin față, aşa că o luau pe fată între buci, în timp ce ea şi-o trăgea prin față, încât alcătuiau o fiară cu trei spinări, împreunarea şerpilor. Apoi un al treilea bărbat i se înfigea în gură, iar un al patrulea în dosul celui de-al treilea. Arătau mai rău decât prizonierii ăia legați ca smochinele. Alții, în aşteptare, urlau una-ntruna, „Mai iute, mai iute". Şi peste toți şi toate domnea mirosul de sudoare. Simțeam mirosul bucilor a jumătate din oştire. Nici că se putea soață mai potrivită pentru sânge şi fum decât era miasma aia. Aş zice că actele acelea erau ceva monstruos, dar încă nu văzusem ce avea să fie şi mai cumplit. Şi nici nu judec. La urma urmei, cuvântul pe care-l folosim pentru foc de tabără nu se aseamănă cu una dintre expresiile noastre pentru preacurvie? Pot doar spune că am intrat şi eu în horă, stârnit peste măsură. Pe onoarea mea, dacă n-ar fi Noaptea Porcului, n-ați afla atâtea despre cele întâmplate. Vă zic doar că Hera-Ra şi cu mine ne mişcam printre focuri şi bețivani sforăitori, printre amorezi, jefuitori şi hoitari, treceam chiar şi pe lângă gemetele răniților noştri, căci în mijlocul a toate acestea erau şi oameni care trăgeau să moară, cei mai mulți ai noştri (ai lor îşi dăduseră duhul) – mutilații noştri şi cei cu burțile spintecate ardeau de fierbințeală, murind mai întâi de sete, apoi de

vinul ce le era dat pentru a-l bea. Uneori, nu puteai zice care era geamăt de plăcere şi care vaier de pieire. Printre asemenea strigăte treceam cu Hera-Ra, înconjurați de vâlvătăi. Când şi când, leul călca peste un grup de amorezi, strivindu-le poamele, ca să zic aşa, şi mulți soldați simțind în nări răsuflarea leului ori văzând căutătura sălbatică a ochilor lui (iar Hera-Ra, chiar şi atunci când părea doar un pisoiaş, avea cei mai sălbatici ochi de un verde spălăcit pe care i-a văzut cineva vreodată) şi pomenindu-se față-n față cu o asemenea fiară, îşi pierdea învârtoşarea în noaptea aceea şi în multe altele. Asemenea spaime ți-o taie ca o spadă. Trebuie spus că târfele îl îndrăgeau pe Hera-Ra. În viața mea n-am văzut femei mai nesătule, mai brutale, mai dedate plăcerii pure – a lor e măiestria, nu a bărbatului. Chiar şi în dezlănțuirea aceasta, în care te slobozeai cu mult mai mult decât voiai, încât bucuriile erau asemenea spasmelor morții, cu femeile alea era ceva extraordinar. Nu erau decât nişte târfe de tabără, cu respirație puturoasă, dar eu am văzut porțile Câmpiilor Cereşti cum se deschid în vintrele mele – femeile astea primeau cele mai dulci sloboziri în chiar miezul lor. Tot sângele şi carnea arzândă trebuie să fi fost explicația. Poate că Maat se apropie cu iubire când toți se înecă din pricina fumului. Nu poți să nu te întrebi câți Generali sunt concepuți în tabere ca astea.

Dar am pomenit de carne arzândă. Nu vă puteți închipui foamea ce ți se stârneşte în pântece pe un câmp de bătălie. În comparație cu ea, foamea părților intime e un mizilic. Aş fi mâncat orice, la fel şi Hera-Ra. Toată oastea noastră era lihnită şi, după ce-am ras tot ce jefuiserăm de la hitiți, am dat iama în convoaiele cu provizii. Am văzut hartane sărate de vită aruncate în foc, apoi trase afară şi tăiate cu ferăstrăul în bucăți mai mici, pe-o parte negre, pe alta roşii. Şi vita era aruncată înapoi. Curând, se tăiau hălci şi din caii morți.

Dar foamea aceea era ciudată. Nu ştiu dacă pot vorbi şi în numele altora, şi câți ar fi aceştia, însă gustul fiecărei bucăți de carne îmi stârnea dorința să gust şi alt soi. Nu mă sătura vita, nici măcar calul, cu toate că era ceva în savoarea sângelui din carnea de armăsar gătit la foc ce mărturisea despre adevăruri ciudate şi puteri noi. Continuam să mănânc pentru a umple un gol în mațele mele. O fi fost de vină prezența leului. Îşi tot vâra botul în rănile morților şi înainte să se isprăvească totul, mulți dintre oamenii ăştia deveniseră la fel de prădalnici în pofta lor – cum să vă zic? Mergând alături de el, leul a ajuns să-mi fie cel mai bun prieten acolo, pe câmp. Prin urmare, vedeam în gândurile lui la fel de limpede cum vedeam în cele ale Faraonului meu, iar leul, spre surprinderea mea, gândea. Mă rog, nu gândea în cuvinte, ci cu mirosuri şi gusturi, şi fiecare senzație îmi făcea ochii să vadă tot felul de lucruri. În timp ce mânca

ficatul crud al unui om mort – aşa cred, că era mort, cu toate că s-a mişcat spasmodic –, Hera-Ra îl vedea pe Faraonul nostru. Plăcerea cu care mesteca m-a făcut să înțeleg că vitejia Faraonului nostru îi adusese fericire, la fel de multă fericire ca ficatul bravului războinic pe care-l mânca. Mai târziu, s-a dovedit că mortul nu fusese chiar atât de brav. În gâtlejul lui Hera-Ra a ajuns gust de fiere. Ca o vână murdară în ficat, astfel era laşitatea ascunsă a războinicului ăstuia.

L-am urmărit pe Hera-Ra cum muşca uşor urechile morților până le găsea pe cele care îi plăceau lui cel mai mult. Abia atunci am văzut că, în timp ce mânca, avea în fața lui un firmament cu stele mai strălucitoare decât cerul nostru plin de fum şi ascuns vederii de neguri şi nori fugari. Însăşi mintea mea se simțea binecuvântată în timp ce el mânca, aflând eu că urechile noastre sunt locaşul întregii inteligențe şi chiar poarta spre Câmpiile Binecuvântate. Acum Hera-Ra s-a apucat să lângă pielea de pe nenumărate frunți. Stând mult în cumpănă şi fiind gingaş în gusturi, trecea de la un cap la altul, comparând gustul sudorii. Curând am priceput de ce-i plăcea să lângă. Viziunea pe care o culegea de pe frunți şi care-l încânta peste măsură era cea a unui soldat alergând în susul dealului, străduindu-se să-şi țină capul sus în vântul aspru; şi cu adevărat, individul pe care l-a ales în cele din urmă fusese un monument de stăruință. Apoi Hera-Ra s-a

înfruptat şi din testiculele lui şi i-a mozolit vintrele. Mormăiturile lui domoale mi-au fost de-ajuns – mi-am dat seama că-l alesese pe individul acesta drept însuşi sălaşul tăriei bărbăteşti.

Trebuie să vă mai zic ceva. Înainte să se sfârşească noaptea, şi eu mi-am îngăduit să mă înfrupt dintr-un mădular, l-am rumenit în foc, am muşcat din el şi am ştiut că, în acea noapte, mă voi lăsa pradă plăcerilor unui canibal. De ajuns să spun că primul pas în ceea ce e socotit drept scârnăvia năravurilor mele fusese făcut. M-a dus spre multe minuni şi multă înțelepciune. Dar sunt încredințat că nu doriți cu adevărat să aflați mai multe despre Bătălia de la Kadesh. O să mai spun doar că grăsimea omenească, dacă te ghiftuieşti cu ea, are darul de-a te ameți. M-am făcut criță, la fel ca Hera-Ra.

Cu aceste vorbe, Menenhetet a închis gura şi n-a mai vorbit.

Unsprezece

Ne-a lăsat aşa, după ce ne stârnise curiozitatea. Tăcerea era spartă doar de încă şi mai multă tăcere, iar Faraonul nostru a aruncat o privire înțeleaptă către licurici şi a spus:

— Sper că vei continua. Vreau să aflau despre ce-a fost a doua zi.

Menenhetet a oftat. Primul sunet de oboseală pe

care-l scosese după multe răsuflări, iar licuricii au tremurat în spatele pânzei lor fine. Vedeam oare ceea ce nu trebuia văzut, sau cu adevărat lucirea gâzelor ăstora a pălit în semn de salut adresat zorilor care se iveau dincolo de zidurile Kadeshului, când focurile mureau încet şi soldaţii frânţi se puneau pe somn? Sigur e că lumina lor era mai slabă. Dar îmi aminteam şi ce-mi spusese Eyaseyab, anume că, pentru gâzele astea, cea mai gustoasă mâncare erau ele însele, astfel că se mâncau între ele.

— Nu ştiu cât ar fi de spus, a zis străbunicul meu. Îmi vine să cred că Metella chiar fusese blestemat de târfa lui de taină; a doua zi dimineaţa, n-a ieşit însoţit de cei opt mii de pedestraşi şi nici de carele de luptă ce-i mai rămăseseră. N-a ieşit Metella nici măcar când am luat un ofiţer capturat şi i-am legat mâinile de carul lui, apoi l-am împins în râu, unde s-a înecat sub nasul lor. L-am considerat nebun şi laş în egală măsură. Ar fi trebuit să atace. Eram atât de plini de puroaie şi de nesupuşi în acea dimineaţă, atât de prinşi în plasa unui milion şi una de infinităţi de spirite rele, încât Metella ne-ar fi putut veni de hac – fără doar dacă nu cumva trupele lui petrecuseră la rându-le o noapte ca a noastră.

Am ţinut sfat. Câţiva ofiţeri au vorbit de asediu şi au încercat să spună cum Tutmes cel Mare a tăiat copacii din dumbrăvile care înconjoară dealurile astea ca să construiască meterezele de pe care El

voia să asedieze zidurile Kadeshului. În lunile ce ne stăteau înainte, dacă şi noi făceam acelaşi lucru, oraşul putea fi cucerit. Ramses al meu a ascultat, Şi-a luat un aer jignit şi, în cele din urmă, a spus:

„Eu nu sunt ucigaş de copaci."

Şi până în după-amiaza acelei zile, am ridicat tabăra.

Plecarea nu s-a dovedit uşoară. Întâi trebuiau îngropați morții noştri, iar răniții pregătiți pentru călătorie. Trebuia săpat la greu pentru a acoperi leşurile, iar gropile nu erau niciodată îndeajuns de adânci. Morții ăştia erau într-atât de înghesuiți înăuntru, încât o coapsă, un cot sau chiar o țeastă țâşnea afară şi aşa rămânea, ca să aibă păsările parte de ciuguleală. De bună seamă că insectele devorau restul. Văzând miriadele care năpădeau gropile înainte chiar de a fi acoperite, am aflat pentru totdeauna răspunsul la o întrebare. Am înțeles de ce cărăbuşul Khepera este creatura cea mai apropiată de Ra. În toiul oricărei nopți fierbinți, dincolo de tăcere, ascultați cu atenție preț de o clipă: veți auzi cel mai teribil sunet dintre toate. E zumzetul gângăniilor. Câtă frunză şi iarbă! Ele stăpânesc tăcerea.

De prisos să mai spun că au fost şi câțiva morți de-ai noştri care au scăpat de păsări şi viermi. Fiecare divizie avea un pluton de îmbălsămători care duceau în furgonul lor o masă sacră, astfel că în curând i-au înfăşurat pe Prinții şi Generalii

căzuți. Chiar dacă nu erai decât ofițer (dar, din întâmplare, erai şi fiul mort al unui negustor bogat), aveai toate şansele să pună cineva o vorbă în favoarea rămăşițelor tale. Niciun îmbălsămător nu putea să nu-şi dea seama ce recompense avea să primească în Memphis ori Teba dacă ducea înapoi familiei un fiu bine împachetat. Înainte să se isprăvească totul, o sută de ofițeri erau stivuiți cu grijă pe diferitele carete de lucru, şi cu toate că treaba asta se făcea în câmp, puține leşuri astfel înfăşurate au început să pută.

Cu răniții a fost mai rău. Unii trăiau. Alții au murit. Toți puteau. Diviziile lui Amon, Ra, Ptah şi Seth mergeau una după alta, într-un şir atât de lung, încât îți trebuia o zi să ajungi de la capătul din față până la cel din urmă. Acum chiar că eram ca un vierme tăiat în patru. Ceea ce ne unea era mirosul. Ne mişcam încet, un râu vâscos, plin de putreziciuni, iar țipetele răniților erau cumplite atunci când căruțele lor se hurducau peste bolovanii din strungi.

De bună seamă că aveam dureri cu toții. Cine n-avea tăieturi şi zgârieturi puroiate? Curând, pe lângă răni, m-am acoperit şi de douăsprezece furuncule şi simțeam cum otrava acestor răni creştea în alte şi alte locuri, pe măsură ce ieşea din cele vechi. După trei zile, unii dintre noi au înnebunit din pricina fierbințelii, iar în toiul marşului, ceea ce păruse o victorie prindea contur de înfrângere. În a patra zi, am fost atacați. Câteva

dintre cele mai bune trupe ale lui Metella s-au luat după noi, nu atâtea cât să aibă importanță, însă destul de numeroase ca să ne atace ariergarda. Omorau câțiva, răneau alți câțiva, apoi o luau la fugă. Pierdeam vremea urmărindu-i, încă şi mai mult îngropându-ne morții. Cum căruțele pentru răniți erau pline, pedestraşii erau folosiți acum drept cărăuşi pentru a duce tărgile, unii se prăbuşeau din pricina căldurii, rămâneau în urmă, apoi trebuiau să ne ajungă. Pe alții i-am pierdut cu totul.

Într-un asemenea atac, hitiții au încercat chiar să ne fure câțiva dintre măgarii care cărau mâinile. Mai mult de zece foloseam pentru treaba asta, fiecare îngreunat cu doi saci mari, câte unul de fiecare parte a spinării. Mirosul nu era atroce decât dacă te apropiai – la urma urmei, pe mână e foarte puțină carne, încât pielea se usucă repede şi de la sine –, cu toate că duhoarea dintr-una din aceste coşărci (dacă erai atât de neghiob încât să-ți vâri capul înăuntru) amintea nărilor, fără urmă de îndoială, de miasma dinților stricați. Un adevărat blestem. Îi dădeai pace, nici că se clintea. De te apropiai, duhoarea îşi făcea culcuş în căptuşeala nasului. Hera-Ra nu se putea ține departe. Nestrunit, îi hărțuia pe măgari cum nu se poate mai rău. Încercând să zvârle din picioare, ei se încurcau în hamuri, aproape se sufocau – zăpăciți, măgarii întotdeauna se încalecă unii pe alții – şi, în tot vălmăşagul ăla, un sac s-a rupt.

Hera-Ra s-a apucat să se înfrupte din ceea ce căzuse pe pământ. M-am repezit să-l trag de-acolo, fiind eu singurul, în afară de Faraonul nostru, căruia îi dădea ascultare, dar am ajuns prea târziu. Înfulecase o duzină de mâini şi încă nu se săturase. Imagini ale Piramidelor dansau în creierul lui, apoi privelişti cu oraşe măreţe. În viaţa mea nu văzusem clădiri ca acelea pe care le contempla acum Hera-Ra în capul lui.

Înfăţişau ochilor mii de ferestre, turnuri măreţe, şi se înălţau până în tării. Era ca şi când o epocă a clădirilor înalte, ce avea să vină, se găsea în destoinicia acelor mâini pe care le hăpăia el. Cu toate acestea, ce ospăţ înfiorător! Hera-Ra avea colţi îndeajuns de puternici să-ţi frângă oasele şi totuşi... carnea moale îi fericea mai mult gura, plăcându-i lui s-o sfârtece fâşii-fâşii. Şi-acum, poftim, şi-a rupt un colţ şi a scâncit ca un prunc de durere, dar nu s-a oprit din mâncat – tot dărabul ăla înfiorător de piele tare, miasma blestemată, carnea iască, dimpreună cu toate oscioarele mâinii, ce se rodeau atât de greu. Cu toate acestea, ceva din putoarea lor îl îmboldea pe Hera-Ra să înfulece şi mai multe. A mârâit furios de-a binelea la mine când am încercat să-l trag îndărăt. Voia să ia blestemul ăsta. Desfidem unele blesteme – dorim să le pătrundem. O mânie surdă ieşea din mâinile mutilate, acum când erau distruse a doua oară. Şi tocmai de aceea Hera-Ra avea în el o asemenea furie. Îi dădea viziuni despre

viitor. Încă o dată am văzut clădiri cât munții de înalte.

Leului i s-a făcut rău după ospăț. A doua zi, abia mai putea merge. Burta i s-a umflat, iar labele dindărăt, care se umpluseră de crestături făcute de tăişurile hitite, supurau de-acum. Pe-un umăr, o gaură deschisă, ce-i rămăsese de la vârful unei suliți, s-a înnegrit. De muşte nu se mai putea feri. Coada îi era prea vlăguită să le alunge. Am încropit o targă mare şi şase oameni îl duceau, dar ochii lui Hera-Ra căpătaseră luciul stins al peştelui muribund. Ştiam că mâinile din pântecele lui îl înhățau de părțile vitale, iar oscioarele îi sfâşiau mațele ca nişte cuțite.

Faraonul meu a stat cu noi de zece ori în ziua aceea. A părăsit pereții de aur şi tavanul de aur ale Furgonului Regal şi mergea pe lângă targă, alături de Hera-Ra, ținea fiara de labă şi plângea. Şi eu plângeam, nu numai din iubire pentru Hera-Ra, ci şi de cumplita teamă de a şti că animalul nu s-ar fi îmbolnăvit dacă l-aş fi ținut departe de sacii măgarilor.

La un moment dat, în timp ce lacrimile îi lăsau dâre prin sulemeneala neagră şi verde din jurul ochilor, Usermare-Setpenere mi-a spus:

— Ah, dacă l-aş fi învins pe Prințul ăla al hititilor care M-a înfruntat de unul singur, lui Hera-Ra i-ar fi bine acum!

Iar eu n-am ştiut dacă să dau din cap în semn de întărire a vorbelor Lui ori să clatin din cap a

tăgăduire. Cine-ar fi putut spune dacă era mai bine să-l încurajez mânia împotriva Lui Însuşi ori s-o iau pe umerii mei – eu unul ar fi trebuit să ştiu răspunsul. Bunul meu Faraon Ramses al Doilea nu era făcut să-Şi îndure propria mânie.

Apoi leul a murit. Am plâns, încă mai mult decât aş fi crezut, şi, pentru o vreme, doar Hera-Ra a fost pricina întregii mele tristeți. Am plâns chiar şi din pricina faptului că niciun om nu mi-a fost mai prieten decât fiara aceea.

Dintre Prinții îmbălsămați, puținora li se făcuse onoarea ca organele să le fie înfăşurate cum se cuvine. Furgonul de provizii al îmbălsămătorilor putea duce câteva vase canopice, dar pe câți îi puteai trata astfel, când pentru fiecare individ e nevoie de patru vase? Chiar şi Generalilor li se aruncau organele în pădure. Cu toate acestea, pentru Hera-Ra, îmbălsămătorii au folosit penultimul set de vase, iar înfăşurarea lui a fost supravegheată de Însuşi Usermare-Setpenere. Şi cu adevărat am auzit mânia din vocea Lui când El a cercetat intestinele şi a găsit bucăți de os frânt ieşind din încolăcituri, asemenea unor vârfuri de săgeată făcute din piatră albă. Din privirea ce mi-a aruncat-o Faraonul, era limpede că iarăşi căzusem din grațiile Lui.

Pedeapsa mea însă n-a mai fost atât de simplă de data asta. M-a pus să călătoresc cu El adesea, în Furgonul Regal. Şedeam în jilțuri de aur şi priveam prin ferestre deschise la genunile

strungii, în timp ce ne hurducam primejdios înăuntru. Unele ridicături înclinau într-atât furgonul (care era destul de înalt înăuntru ca să putem sta în picioare), încât mai-mai să ne răsturnăm.

Uneori, El nu scotea o vorbă. Plângea doar în tăcere. Sulimanul de la ochi se prelingea. Supraveghetorul Casetei cu Sulimanuri Îl farda la loc, un individ tare priceput, ca Nef de priceput – a zis străbunicul meu – şi şedeam apoi în tăcere. Se întâmpla ca, atunci când eram singuri (Regele Îşi ştergea uneori toate sulimanurile de pe faţă şi-l trimitea pe Supraveghetor de acolo), El vorbea scurt şi posomorât despre campanie. „N-am câştigat, n-am pierdut, prin urmare am pierdut", mi-a zis El odată. Cum ochii Lui nu-i slăbeau pe-ai mei, am dat din cap. Acesta era adevărul. Dar nici măcar Zeii nu iubesc adevărul atunci când ține socoteala fiecărei respirații. Înainte să se stângă ziua, El mi-a spus în întunericul furgonului: „Ar fi trebuit să-ți dai brațul lui Hera-Ra, înainte să-l fi lăsat să mănânce mâinile alea". Eu am făcut o plecăciune. Am lovit podeaua de şapte ori cu fruntea, chiar dacă podeaua furgonului sărea ca o piatră care se rostogoleşte la vale. N-avea importanță. Un suspin, lung precum sunetul morții, care ieşise din leu, a țâşnit acum din gâtlejul lui Ramses al Doilea, un sunet cumplit, ca şi când ochii leului îşi pierdeau încă o dată lumina. Ce să vă zic? M-am gândit adesea la tâlcul

acelui oftat şi mi-am dat seama că moartea leului punea capăt fericirii lui Usermare când mă vedea pe mine. În miezul mustrării Lui stăruia gândul că dacă eu nu ştiam cât anume depindea norocul meu de sănătatea fiarei Lui, atunci mai bine ca norocul şi eu să ne vedem fiecare de drumul său.

Şi aşa am făcut. Când trupele s-au reîntors în Gaza, eu am fost mutat de la Gărzile Regale ale lui Usermare-Setpenere la conducătorii de care din Divizia lui Amon, şi pot spune că nicio divizie din cele patru nu avea o reputație mai proastă după Kadesh. Cu toate acestea, ni s-a făcut o bună primire de către localnicii din Gaza, ceea ce nu m-a mirat. În ultimele zile ale întoarcerii noastre, oamenii ne aclamau pe drum. Un pristav o luase înaintea noastră ca să le spună că Oştirile lui Ramses al Doilea îi răseseră pe hitiți de pe câmp.

Îmi vine să cred că Faraonul meu dăduse ascultare mesagerului Său. Rănile I se vindecaseră, arăta magnific. În ultima zi, aveam să-L văd aşa cum avea să fie încă cincisprezece ani. S-a întâmplat pe terenul de paradă din Gaza. Acolo a înfățişat El taurul înaripat al hitiților şi l-a dăruit oraşului. Zeul ăsta capturat, a spus El mulțimilor, va apăra hotarul nostru răsăritean. A doua zi, am pornit în marşul spre Deltă şi, ajunşi acolo, am navigat pe fluviu în sus până la Teba. Am stat în aceeaşi barcă plină ochi, lipindu-mi spinarea de genunchii omului care şedea în spatele meu, şi cum vânturile nu suflau tot timpul

la fel, călătoria împotriva curentului a fost chiar mai lungă decât coborârea. Curând după sosirea noastră, am fost trimis la datorie în străfundurile Nubiei. Cu alte cuvinte, Regele meu mă surghiunea într-un loc îndepărtat, numit Eshuranib. În fruntea unui detaşament mic, am urcat pe Nil în sus până unde putea ajunge o barcă, apoi am mărşăluit douăzeci şi patru de zile prin deşert, a cărui fierbințeală n-o voi uita curând.

În timp ce străbunicul meu spunea acestea, am avut în fața ochilor un deşert ca acela.

— Atunci a fost, a mai zis străbunicul meu, când mi-am luat adio de la toate clipele mărețe şi glorioase pe care le trăisem. Deşertul era mai încins decât aburul ce se înalță din Tărâmul Morților, iar eu eram un ofițer lipsit de autoritate adevărată.

Străbunicul meu a tăcut, a dat din cap şi a adăugat:

— Cred că-mi pot încheia amintirile în acest punct.

Doisprezece

S-a auzit un oftat.

— E adevărat, a spus Ptah-nem-hotep, că Eu ți-am cerut să ne povesteşti despre bătălie, şi te-ai descurcat bine. Dar nu pot spune că dorința Mea este să nu aud şi mai multe.

— Lauda primită de la un Faraon e o binecuvântare, a replicat Menenhetet, vocea însă îi era seacă. Bunule şi Mărite Zeu, a zis el, răsplata ce-o primisem era o viață de monotonie şi muncă dezgustătoare. Chiar doreşti să auzi povestea anilor mei în deşert?

Mama, care-l ascultase pe străbunicul meu cu mai multă răbdare decât îi stătea în fire, a zis:

— Recunosc că s-ar putea să nu dorim s-o auzim.

A râs de temeritatea observației ei şi L-a privit pe Faraon în ochi, chiar aşa, şi-a lăsat ochii ei negri şi migdalați asupra Lui, la fel cum şi-ar fi lipit sânii de pieptul Lui.

— Mă uimeşte, a murmurat ea, că nu fug de spaimă că am îndrăznit să hotărăsc ce Te-ar putea interesa.

El a zâmbit tandru, dar I s-a adresat lui Menenhetet:

— Cât ai stat în Eshuranib?

— Paisprezece ani. Au fost ani lungi.

— Şi minele de aur erau şi ele acolo?

— Erau.

Faraonul nostru i-a spus lui Menenhetet:

— Vreau să aud ce ai de spus. Cum poți trăi într-un loc şi să nu vezi ce le scapă altora? Unde mai pui că aurul nu te lasă niciodată nepăsător.

Menenhetet a făcut o plecăciune ciudată şi, în lumina licuricilor, mi-am dat seama deodată de tot ceea ce lucea ca aurul, de colanul lat ce-l purta

tata pe piept şi de şarpele de aur de pe capul mamei mele, de brăţările de aur ale lui Menenhetet sau, dacă-i pe-aşa, de aurul din casele tuturor nobililor la care mergeam în vizită. Atunci mi s-a părut că aud, asemenea unui ţipăt stins, un ecou al trudniciei care dăruise acest metal minunat şi l-am văzut pe Faraon dând înţelept din cap, ca şi când şi El auzise atari gemete care întregeau ciudata valoare a aurului.

Ca pentru a umezi amintirea colbului vechi, străbunicul meu şi-a mişcat limba.

— Dorinţele Tale, a zis el cu jumătate de glas, sunt izvorul înţelepciunii mele.

— Ai vorbit ca un Vizir, a spus Ptah-nem-hotep.

Şi Menenhetet a sorbit din berea lui.

— Voi spune, a început el, că nicicând în cele patru vieţi ale mele gâtlejul meu n-a suferit atât. Dacă exista o pacoste mai rea decât altele în deserturile muntoase ale Nubiei, aceasta era praful de pe limbă. Îmi aduc aminte că suferinţele mele au început în acel marş de douăzeci şi patru de zile prin deşert. Detaşamentul meu a fost trimis la drum cu o companie nici că se putea mai bună, anume plutonul nostru de prizonieri, cei câţiva soldaţi, camarazii mei de arme şi două călăuze care păreau să-şi ducă zilele cu un pumn de grăunţe pe zi, beau puţină apă şi se chinuiau să se cace o dată pe săptămână. Se rugau în zori şi seara. Dacă aveau vreun viciu, acesta era. Ce grozavi ar fi fost ca soldaţi! Aveam nevoie de

călăuzele astea, căci, în arşiţa marşului, mai mare decât tot ce trăisem în Egipt sau în război, deşertul era plin de primejdii şi am văzut mulţi Zei şi demoni în văzduh, şi am ştiut că Osiris mă însoţea, pentru că I-am auzit vocea spunându-mi că, atunci când voi muri, nu va trebui să urmez calea lungă spre Tărâmul Morţilor, şi asta pentru că am traversat deşertul. Cred că L-am şi văzut. (Deşi cine putea şti ce se vedea în acea vale, când munţi stâncoşi măreţi îţi tremurau în faţa ochilor parcă vrăjiţi, asemenea lemnului din foc?)

Am ajuns în sfârşit la Eshuranib. Am văzut o stâncă la poalele căreia erau nişte colibe făcute din piatră, dar cariera nu avea nici izvor, nici oază. Înaintea noastră se găseau doar două ligheane mari de piatră moale, două rezervoare care păstrau apa noastră. Eram liberi să bem şi ultimul strop de apă de ploaie care cădea din ochii lui Nut atunci când Ea plângea pentru Geb, dar chiar şi această apă, atât de vitală pentru gâtlejurile noastre, fusese folosită mai întâi pentru minereu. Încât setea noastră se ţinea de noi ca o boală cât dura munca. Săpam puţurile în cuarţul stâncilor din faţa noastră, puneam foc la capătul tunelului – ca şi când Eshuranib n-ar fi fost, el, pârjol destul –, apoi odraslele minerilor noştri se târau înainte, în fisuri, culegeau minereul care se desprinsese din stâncă şi-l aduceau afară ca să fie măcinat pe o roată de granit. Când bucăţile de stâncă erau prea mari şi nu se sfărâmau, erau ridicate cu

ajutorul unei frânghii de piele, groasă cât brațul meu, după care erau lăsate să cadă pe o lespede de piatră. Îmi aduc aminte că frânghia de piele se rupea tot timpul. Ceea ce făcea ca bătăile şi blestemele să nu se mai sfârşească. Nici susurul de apă care curge nu înceta nicio clipă. Curgea din rezervoarele noastre pe jgheaburile de piatră înclinate în care era spălat minereul. După ce se aşeza sedimentul, beam şi noi puțin, iar ce rămânea duceam înapoi în rezervor. Când mă gândesc la Eshuranib, încă simt în gură gustul acelei ape.

Străbunicul a tăcut şi atunci Ptah-nem-hotep a zis:

— Da, mă interesează din cale-afară.

Iar Menenhetet a continuat:

— Aveam sute de muncitori, cei mai mulți egipteni. Unii erau criminali din Memphis şi Teba, care fuseseră trimişi în acel loc pentru crime pe care nici nu şi le mai aminteau. În scurt timp, dogoarea i-a zăpăcit cu totul, iar colbul tăios al puțurilor de mină i-a orbit. Cu toate acestea, în locul acela se năşteau copii, pe câțiva i-am văzut ajungând bărbați în toată firea, doar că vorbeau într-un amalgam de graiuri pe care nu-l pot descrie, şi asta pentru că soldații care-i păzeau pe nelegiuiții ăştia erau sirieni sălbatici, cu bărbi mari, etiopieni cu cicatrice vopsite şi negri din Punt, cu piele palidă şi nasuri coroiate ca ale egiptenilor. Graiurile lor se amestecau într-atât

încât nu mai ştiam înțelesul nici unui sunet, batâr că eram ofițerul care comanda această legiune jalnică.

— De ce era nevoie în Eshuranib de un conducător de car? a vrut să ştie Faraonul nostru.

— Pe vremea domniei Regelui Amenhotep al Doilea, când s-au apucat de săpături, se spune că au fost trimişi acolo trei. Despre rostul acelor conducători de care la vremea cu pricina ştiu la fel de multe ca şi despre rostul meu. Curând, ceilalți doi conducători de care şi eu însumi am ajuns să ne plictisim atât de (are, că ne-am apucat să conducem căruțe pline de cuarț de la mină până la mesele de piatră unde era spălat minereul. Apoi plictiseala mea a sporit atât de mult, că am încercat să îmbunătățesc metodele de zdrobire a bucăților de cuarț mai mari. Frânghia de piele, după cum am spus, se rupea tot timpul, aşa că m-am apucat să fac noduri, până am găsit unul care ținea mai bine şi nu tăia frânghia ca un cuțit. Aşa au început câțiva ani grei, şi în cea mai mare parte a timpului n-am învățat altceva decât secretul plictiselii, care-ți spune că niciun Zeu, nici bun, nici rău, nu se află prin preajmă.

Dar, în timp ce eu cugetam astfel, bolovanul cădea pe piatră şi râul nostru de aur era scos afară din pământ, pietricică după pietricică. Era ca febra.

Menenhetet a oftat.

— Cum-necum, ne-a spus el mai departe,

căutarea ținea aprinsă o urmă de foc în inimă, chiar dacă n-a fost niciodată aurul nostru. Era însă o cruzime. Nu-i tortură mai mare ca anii în care nu înveți aproape nimic după anii în care ai învățat mult.

— Şi tu n-ai învățat nimic? l-a întrebat Ptah-nem-hotep.

Străbunicul meu a rămas tăcut.

Acum am văzut cât de subtilă era mintea Faraonului nostru.

— Oare aşa să fie? Am impresia că nu ne spui totul.

— Ce ți-aş putea spune Ție nu e mare lucru, a zis străbunicul meu drept răspuns.

— Cu toate acestea, Îmi vine să cred că din flecuştețul ăsta se poate afla la fel de mult ca din tot ce ne-ai povestit în noaptea asta.

Vocea străbunicului vădea admirație. Nu ştiu ca până atunci să mai fi auzit un asemenea ton în glasul lui când a spus, Privindu-L în ochi pe Faraon:

— Tu auzi ce-am tăinuit sub gândurile mele. Da, ai căutat să afli. N-aveam de gând să spun, dar ceea ce Tu ştii despre mine e la fel de puternic precum o poruncă. Pot, prin urmare, să mărturisesc că a fost cu adevărat un flecuşteț din care am învățat mult. Căci am găsit un prizonier la minele acelea de aur care mi-a încredințat un secret mult mai prețios decât oricare altul.

A tăcut după aceste vorbe, ca şi când apucase să

destăinuiască prea mult, dar, pentru că nu voia să zică şi mai multe, trebuia s-o spună iute.

— Prizonierul ăsta nu era altceva decât un ebreu sărman trimis acolo pentru o fărădelege făptuită de prietenii lui. Numai că mie mi-a trezit curiozitatea din clipa în care l-am văzut, şi-asta pentru că aducea cu hititul care se luptase singur cu Usermare în Bătălia de la Kadesh. Asemenea acelui războinic, avea doi ochi să zic aşa, nu o pereche. Părea că unul se uita la ziua de ieri, iar celălalt, la ziua de mâine. Nefesh-Besher îi era numele, ceea ce, în graiul neamului său, înseamnă Spiritul Cărnii. Prin urmare, i-am zis Ukhu-As, cu bunul nostru nume egiptean. La urma urmei, se născuse în Deşertul nostru Răsăritean, lângă Tumilat, prin urmare, adevărul numelui său se putea dovedi prin al nostru Spirit al Cărnii în aceeaşi măsură ca şi prin al ebreilor. Pot spune că a ajuns să audă adesea acest nume, pentru că i-am arătat multă atenție, ca şi când ar fi fost hititul cu pricina. Oamenii care se aseamănă la chip sunt la fel. Sunt alcătuiți după acelaşi legământ între Zei.

Menenhetet a dat din nou din cap:

— Da, îi datorez multe omului ăluia. Era foarte bolnav când l-am cunoscut, dar soția lui – care, având în vedere locul unde ne aflam, putea fi socotită frumoasă – încă ținea destul la omul ei ca să împartă cu el captivitatea şi să traverseze deşertul alături de el. Cum îl mai îngrijea! În mod

normal, un ins ca acesta ar fi ajuns în groapă în câteva săptămâni. Mă rog, curiozitatea mea era destul de mare ca să-l țin în viață şi, mulțumită hranei, nu puțină, pe care le-o trimiteam, Ukhu-As a început să se destăinuie. O să piară, zicea el, dar o să rămână în viață. Chiar aşa a zis. Întâi am crezut că e cuprins de fierbințeală, însă era atât de liniştit şi atât de sigur de ceea ce spunea, că am început să-l ascult. Taina i-o încredințase un vraci ebreu pe nume Moise, pe care îl cunoscuse în oraşul numit Pithom, pe care ebreii îl construiau pentru Usermare de când El devenise Faraon. Moise fusese trimis în Deşertul Răsăritean ca să fie căpetenia acestor oameni. Auzindu-l, parcă mi-am amintit de un ebreu înalt, purtând acelaşi nume – Moise – în Teba. Dacă acela era omul, înseamnă că se număra printre sutele de nobili care-L însoțeau călare pe Usermare în vizitele la Templul din Karnak. Fiind ebreu, Moise ăsta trebuia să aştepte afară, dar unii gândeau că ar fi putut fi fiul uneia dintre reginele mici din Casa Celor Tăinuite, de pe vremea când Faraon era Seti Întâiul. N-am aflat niciodată adevărul. Nu-l văzusem prea des. Acum, Ukhu-As mi-a spus că în acelaşi timp în care Usermare a mărşăluit spre Kadesh, Moise a ajuns în Pithom îmbrăcat ca ofițer egiptean şi le-a spus ebreilor că îi va duce într-o țară de la Răsărit pe care o vor putea cuceri. Ukhu-As zicea că Moise a reuşit să scoată tribul acela în deşert într-o bună

dimineață fără ca nimeni să fie prins. Dar isprava lui a fost simplă. În timpul nopții, Moise îi luase pe câțiva dintre cei mai voinici ebrei tineri într-o incursiune şi răpuseseră în somn gărzile egiptene din Pithom. Prin urmare, n-a mai fost nimeni care să le ia urma.

Ukhu-As mi-a mai spus că el, unul, n-a fugit cu ceilalți. Soția lui era plecată în acea noapte, se dusese să-şi vadă părinții care trăiau în cealaltă oază, iar el o iubea atât de mult, încât nu voia s-o părăsească. Şi pentru că s-a predat autorităților, n-a fost condamnat la moarte, ci doar trimis la Eshuranib.

Când l-am întrebat dacă îl ura pe Moise, el a clătinat din cap. Câtuşi de puțin. Moise destăinuise o taină mare. Anume cum, atunci când îți dai ultima suflare, să te poți vârî în pântecul nevestei tale.

Poftim! Acest Nefesh-Besher, acest Ukhu-As – era pe moarte, şi uite-i cum vorbea de viață. Şi nicidecum în felul în care unii vorbesc de perpetuarea numelui prin respectul arătat de descendenți. Nu, mi-a spus el, ci pruncul pe care-l zămisleşti în ultimele clipe de viață poate deveni un nou trup pentru tine însuți. Aşa ceva rostit cu atâta convingere de gura unui om suferind nu putea fi dat uitării. Cuvintele ebraice pentru ultima rugăciune ce se rosteşte în trupul femeii tale, acolo, în ultima clipă, nu mi le-a putut dezvălui, dar pentru că fusesem binefăcătorul lui,

avea să mi le transmită în carnea lui. Şi mi-a cerut să fac ceva cum nu se poate mai neplăcut, dar am făcut întocmai în noaptea de după moartea lui. Nu-mi vine uşor să spun despre ce e vorba. V-am explicat cum Hera-Ra m-a învățat ce virtuți feroce pot fi dobândite când mănânci carnea altora, dar asta se întâmplase în puterea nopții ce urmase zilei de la Kadesh. Când muşcai dintr-un mădular rumenit, nu întrebai de unde venea – sângele se amesteca uşor cu alt sânge, aşa cum carnea se amestecă uşor cu altă carne. Dar omul ăsta bolise, iar acum îşi dăduse duhul. Şi-mi spusese să nu aştept mai mult de-o zi după ce murea. Căci în acea zi încă putea fi călăuză fără să fie nevoie de-o rugăciune.

— Ce dezgustător şi de neuitat e gândul ăsta, a spus Hathfertiti, dar vocea ei era lipsită de putere.

Menenhetet avea un aer solemn când a continuat:

— Mi-era cu neputință să fac ceea ce-mi ceruse, doar că la Eshuranib nimic nu mă aştepta în afară de vechiul plictis. Şi, cu toate acestea, atâta scârbă m-a cuprins în fața acelei mici gustări, încât m-am chinuit mult până am reuşit să înghit un dumicat. Dar nu l-am dat afară. În mine n-am simțit să fie vreo cunoaştere nouă, şi totuşi simțeam… nu ştiu cum să spun.

La câteva săptămâni după moartea lui Ukhu-As, soția lui mi-a spus că e grea. Nefesh-Besher îşi meritase pe deplin numele. Neîndoielnic, spiritul

lui era în carnea ei. În schimb, în devotamentul ei nu supraviețuise la fel de bine. Femeia avusese atâta grijă de el, că-şi sleise întreaga afecțiune. Când i-am văzut privirea din ochi, am început să-i fac văduvei mici favoruri. În scurtă vreme, a devenit amanta mea.

Mi se făcuse lehamite de mirosul ce se ridica dintre bucile bărbaților mai nevolnici decât mine. Aşa că am ținut-o pentru mine pe femeia asta. Numele îi era Renpu-Rept, un nume bun. Când s-a lăsat în voia plăcerilor de a face dragoste, ea a fost pentru mine – în cuptoarele acelea nemiloase ale Eshuranibului – asemenea unei plante tinere şi unei Zeițe a Nilului. Cum îmi mai plăcea să-i vorbesc micului Ukhu-As care se găsea acum în ea! Curând, am ajuns să-mi dau seama că membrul unui bărbat poate spune multe unui prunc nenăscut. Ştiți, simțeam ambiția şi marea mânie ale noului Ukhu-As, cel încă nenăscut. De bună seamă că nu mă temeam de el, şi râdeam. Fosta lui nevastă era o adevărată plăcere. Chiar aşa, Renpu-Rept m-a învățat toată înțelepciunea pe care o avusese el. El făcea dragoste fără să-şi lase sămânța să țâşnească, aşa mi-a spus ea, iar eu m-am grăbit să-mi însuşesc obiceiul lui. A crede că răsplata îți va fi cu atât mai mare cu cât aştepți mai mult era singura credință ce te ținea în viață la Eshuranib. Prin urmare, m-am deprins cu traiul vreme mai îndelungată în peştera unei femei şi multe litanii m-a învățat ea să-mi spun în

sine-mi până am ajuns să fiu stăpânul propriului meu râu şi să-l pot trimite şerpuind înapoi în vintrele mele. Ceea ce îmi înfăţişa încă o cale spre Tărâmul Morţilor. Uneori, zăcând lângă ea în acele ceasuri, mă simţeam ca şi când pluteam pe muchia propriei mele pieiri, atât de îndelung şi de bine îmi ţineam răsuflarea, în care mi se afla şi inima, într-adevăr, atât de sus urcam pe însuşi vuietul sunetelor dinlăuntrul meu, încât parcă eram deasupra unei cataracte ce avea să mă ia la vale şi afară din mine şi în trupul ei pentru totdeauna. Astfel am ştiut calea. Puteam stăpâni acele ape. Zic eu aşa, însă n-am avut curiozitatea să încerc. Cufundat în sentimentele ce se înălţau din carnea ei, eram mai fericit să meditez cât era noaptea de lungă, iar orele acelea mi se păreau dulci. Mă simţeam la fel de fericit ca un Faraon în Casa Celor Tăinuite şi aveam vise minunate, şi trăiam în reverberarea tuturor lucrurilor.

Uneori, în timpul lungii noastre îmbrăţişări, Hera-Ra venea în vizită, n-aş putea spune dacă era chiar fantoma, însă el era aproape, iar eu însumi eram ca un animal, şi prin asta aproape de sunetul tuturor graiurilor. În braţele lui Renpu-Rept, ţipetele sălbăticiunilor de afară şi bolboroseala ce răzbătea noaptea din colibele satului au început să-mi vorbească despre misterul multor graiuri, iar eu am început să pricep cum anumite sunete pot să spună acelaşi lucru în toate graiurile. Cumpăneam la fiecare

cuvânt pentru mamă, al fiecărui neam din Eshuranib, căci toate aveau sunetul „m” în ele, şi mă întrebam de ce era de ajuns ca un barbar să vorbească mânios ca să-mi amintească de răgetul ce răsuna în litera „r”. Omagiu lui Hera-Ra! Adânc în apropierea, îndepărtarea şi iar apropierea lui cioc-cioc, mă întrebam dacă acel „c” era sunetul tuturor ciocăniturilor, aşa cum „pa” putea fi acolo pentru sunetul bărbaților, întocmai sunetului pe care îl făceam eu în peştera ei cu peleul meu – pa! pa!

În zilele lungi la Eshuranib, m-am străduit să învăț să citesc şi totul fusese simplu atâta vreme cât era un semn sacru pentru fiecare sunet al nostru, dar acum începeam să cuget la sonoritățile ceva mai ciudate pentru care nu existau hieroglife. „Ei” nu are hieroglifa, iar „o” îmi ieşea din gâtlej asemenea unei note lungi a vântului, nu avea nevoie de niciun semn. Nu exista nimic prin care să redai țipătul ce-l auzi când cineva simte o durere pe care n-o poate îndura – „aiii” este acel sunet al durerii, aşa cum „o” este reverberația pântecului, pentru care, iarăşi, nu există vreun semn. Toată viața mea am auzit asemenea țipete, dar am început să le ascult mai cu atenție în minele de aur din Eshuranib, unde gărzile noastre barbare îi băteau mereu pe prizonieri. Iar acum, noaptea, mai erau şi alte sunete, țipete mai şoptite, oo şi aa – gemetele acelea ce vin din partea cea mai de jos a

pântecului, unde se simte plăcerea cunoscută de toți. Seara, te aştepți la asemenea murmure pe fiecare uliță şi în fiecare casă din Memphis, dar cu totul altceva era să le auzi răsunând în întuneric din cocioabele salahorilor din Eshuranib, plăcerile lor ajungând la urechea mea asemenea călătoriei pe apă de pe o insulă la alta. La urma urmei, trăim într-o mare de sunete.

Plutind pe asemenea gânduri, adâncit în femeie, aproape de acel eden unde Nut îl întâlneşte pe Geb, acolo, în orele de scaldă în apele ei, în timp ce furia copilului nenăscut mă înghiontea, eu meditam la aceste probleme ale limbii şi tânjeam să pot arunca o privire Nilului nostru, iar pruncul creştea în pântecul femeii.

Apoi a venit o zi în care am fost cuprins de o mare emoție, căci l-am văzut din nou pe Ukhu-As. Avea dreptate. Chiar avea puterea pe care pretindea că o are.

L-am văzut în ziua în care a renăscut. Doi ochi neasemenea priveau la mine de pe chipul pruncului abia venit pe lume, şi ochii aceia mă urau. Pentru ieri şi pentru mâine! De ce plăceri mă bucurasem cu Renpu-Rept! Numai că această creatură mititică era prea lipsită de putere ca să blesteme, nu putea decât să-şi agite pumnii. Nicicând nu simțisem o asemenea emoție privind la un prunc abia născut. Ştiți, aş fi fost gata să-l cresc pe copilul ăla. Ce s-ar fi putut dovedi mai interesant la Eshuranib?

N-a fost să fie. Praful minelor i-a intrat pruncului în ochi şi Ukhu-As-al-celei-de-a-doua-vieți-a-sale a orbit la numai trei luni şi curând a murit. Ceea ce m-a învățat ceva mai mult despre dibăcia asta de a te naşte din tine însuți. Am aflat, prin urmare, că nu e de ajuns să-ți concepi viața următoare în ultimul minut al celeia de acum – o fi o dibăcie temerară, nu zic nu, dar ai nevoie şi de minte destulă ca să-ți alegi femeia potrivită a-ți fi mamă.

Dar cum îmi mai plăcea femeiuşcă mea tânără şi blândă, Zeița Nilului, aşa o socoteam a fi! Am rămas în coliba aceea din Eshuranib împreună cu Renpu-Rept mulți ani, fără a fi prea deznădăjduit, căci, cu trecerea vremii, ea a devenit atât de minunată în artele acestea pe cât fusese târfa de taină din Kadesh, şi în întreaga mea viață dintâi pot spune că nicicând n-am cunoscut o pace mai adâncă decât cu ea – dar cu ce preț, căci în fiecare zi, afară în soare, piatra era ridicată, piatra era lăsată să cadă, cuarțul era sfărâmat, iar apa curgea pe mesele înclinate să spele aurul de murdărie. Tot mai mult aur! Bătăile continuau, țipetele răsunau în noapte. În disperarea ce mă stăpânea, erau clipe în care aproape că m-aş fi dedat jocului cum nu se poate mai primejdios cu darurile primite de la Nefesh-Besher şi mi-a venit gândul să mor şi să mă nasc din nou. Dar ce neghiobie să te naşti în locul ăla! A fost însă o dată când mai-mai că mi-am dat duhul înainte să mă

aduc înapoi, şi-atunci a fost zămislit un prunc. Nouă luni mai târziu, când i-am văzut faţa – era fetiţă –, am îndrăgit-o pe dată, iar când a murit, am jelit pierderea ei ca şi când mi-aş fi pierdut propriul mădular, dar am ştiut şi că nu voi putea trăi o veşnicie în Eshuranib.

Apoi mi-am pus întrebarea dacă s-o iau pe Renpu-Rept cu mine. M-am pomenit faţă în faţă cu trăsăturile reci ale propriei inimi. Cât preţ aş pune pe femeia asta dacă aş fi în Teba? Nu era soaţă pentru un Stăpân al Calului sau, încă şi mai bine, pentru un General – aşa cum eram hotărât să devin, acum mai mult decât oricând înainte, după pierderea acestor ani. Apoi – nu ştiu dacă din cauza durerii pricinuite de moartea fiicei noastre sau îngrozită de răceala pe care a simţit-o în inima mea – singura mea soaţă adevărată, Renpu-Rept, a murit de-o fierbinţeală cumplită. Jalea ce m-a cuprins m-a uimit şi pe mine. „Nimeni nu-ţi va mai fi vreodată atât de apropiat", acestea au fost ultimele ei cuvinte.

Nu ştiu să spun cât aş fi putut supravieţui singur, dar am fost eliberat din captivitate într-o după-amiază fierbinte, la paisprezece ani după sosirea mea, şi acest număr mi-a răsunat în minte pentru tot restul primei mele vieţi. Era egal cu numărul bucăţilor trupului lui Osiris. Astfel că, în ceasul eliberării mele, m-am întrebat cine ar putea fi adevăratul meu Zeu – Amon, sau Osiris – şi întrebarea nu m-a mai părăsit în prima mea viaţă.

Dar mai amețitoare decât mirarea pe care mi-o stârneau aceşti paisprezece ani a fost priveliştea ce mi se înfățişa dinaintea ochilor – un nou detaşament de soldați. Dimpreună cu ei era un conducător de car de luptă. Cel care îmi lua locul. Mi-a înmânat un papirus cu porunca de a mă întoarce.

— Prin urmare, Regele te-a iertat?

Menenhetet a dat din cap. Iar Faraonul nostru a spus:

— M-aş fi aşteptat din partea străbunului Meu, Ramses cel Mare, să nu uite niciodată şi să nu ierte niciodată.

— N-a uitat niciodată, dar a venit un an în care El a avut nevoie de ajutorul meu.

— Poți să-Mi spui cu mâna pe inimă că acela a fost anul cu pricina?

— Nu, a mărturisit străbunicul meu, nu acela a fost anul.

Mama mea a desluşit o ezitare în stăpânirea de sine a străbunicului meu. Prin mintea ei am pătruns în mintea lui, iar gândurile străbunicului erau pline de ruşine. El putea mărturisi că se înfruptase din coapsa unui stârv de om, dar nu îndrăznea să-şi mărturisească faptele mărunte. Şedea liniştit pe locul său.

— Ți-ai cumpărat scăparea din Eshuranib, a zis mama mea. Nu eşti mai breaz decât Fekh-futi.

Treisprezece

Tatăl meu a scos o exclamație auzind aceste vorbe despre tatăl lui, dar în ochiul lui Menenhetet s-a ivit o sclipire asemenea luminii pe care o văzusem cândva pe chipul unui negustător când târguiala era mai înverşunată.

— Da, a zis el, mi-am cumpărat scăparea din Eshuranib. Dar nu mă pot lăuda că a fost o treabă iscusită, ci doar că, în paisprezece ani, izbutisem să pun deoparte destul aur ca să pot plăti o sumă mare unui General din Teba. În schimbul ei, numele meu a fost trecut pe lista conducătorilor de care de luptă destinați Curții Regale.

Ptah-nem-hotep a întrebat:

— Câți dintre ofițerii care fac instrucție în curtea Mea exterioară au fost înaintați în grad în schimbul unor asemenea peşcheşuri?

Menenhetet nu şi-a ferit privirile:

— Important e că ştiu să mâne caii, şi încă bine. O nedreptate nu poate fi dreasă decât printr-o altă nedreptate care s-o îndrepte pe prima – fie ca râul să spele sângele rău.

Tatăl meu a dat din cap cu un aer grav, ca şi când această ultimă observație era miezul întregii înțelepciuni.

— Una dintre calitățile tale ca Vizir, şi nu este cea mai neînsemnată, a zis Ptah-nem-hotep, va fi dibăcia ta de a ne lua meschinele noastre vicii şi de

a ni le preschimba în virtuți.

— Poate că aşa pare acum, a încuviințat străbunicul meu, dar ascultă-mă, Divinule Două-Case, pe vremea aceea nu era uşor. Un an a trebuit să aştept după ce-am făcut plata. Şi-n acest răstimp, dat fiind că lui Renpu-Rept nu-i spusesem nimic, am început să mă întreb dacă voi fi în stare s-o părăsesc, iar după ce ea a murit, m-am gândit la mâinile acelea ale hitiților pe care le strânseserăm la Kadesh şi m-a cuprins groaza că propria-mi mână se va adăuga în curând unei asemenea grămezi. Amintindu-mi toate acele oraşe nemaipomenite pe care Hera-Ra le văzuse în timp ce se înfrupta din ultima lui masă, mi-am zis că pedeapsa cea mai cumplită trebuie să fie aceea de a-ți pierde mâinile, căci ar fi totuna cu a fi singur. Fără mâini, nu putem afla ce gândesc ceilalți. Suntem lăsați pradă propriilor noastre gânduri. Nu mă întrebați cum devine asta, ştiu doar că aşa e. Ca să mă liniştesc, m-am tot uitat la papirusul ce mi se trimisese din Teba. Scria acolo despre „zelul meu în a păzi aurul Faraonului de toți cei care chiteau să-l fure". Şi am făcut tot ce mi-a stat în putință să cred aceste vorbe.

— Trebuie să te las în seama Stăpânului Osiris, a râs Ptah-nem-hotep.

Menenhetet a atins uşor podeaua cu fruntea.

— Bunule şi Mărite Zeu, a spus el, am cugetat mult la natura purtării potrivite în acele zile. Dat fiind că acest papirus cumpărat cu aur furat făcea

dovada onestității mele, mi-am dat seama că un om care minte se poate simți la fel de bine ca un om care spune adevărul. Cu condiția să mintă tot timpul. Căci aşa nu-l poate prinde nimeni cu fofârlica. Viața unui asemenea om nu se deosebeşte prin nimic de viața unuia cinstit. Ia gândiți-vă. Un om cinstit e nefericit din clipa în care începe să mintă. Pentru că trebuie să-şi amintească adevărul, iar ceea ce a spus nu a fost adevărul. La fel de nefericit e mincinosul din clipa în care vorbeşte cu voce onestă.

Spun asta pentru că Ramses al Doilea – aşa cum am aflat curând după întoarcerea la Teba – devenise un mincinos. Iertat să-mi fie, dar e Noaptea Porcului. Am descoperit că toți mă cunoşteau, şi din cele mai rele pricini. Numele meu era pe zidurile fiecărui templu nou, şi puteți să mă credeți că multe temple se construiseră în anii în care fusesem plecat. Usermare ridica mereu noi monumente în onoarea Sa, fie mari, fie mici. Vrând-nevrând, vedeai statuia Lui la fiecare cot al fluviului şi pilaştri de aducere-aminte în fiecare crâng. Fiți siguri că în fiece templu nou se găsea o relatare a Bătăliei de la Kadesh şi acolo eram eu, cu numele meu pe zid, strigând întru veşnicie: „Ah, Stăpânul meu, suntem pierduți, trebuie să fugim!”, iar eu clătinam din cap văzând aceasta, ca şi când astfel aş fi putut şterge semnele sacre. „Du-te, Menni, răspundea El, o să lupt singur.” Chiar şi numele meu era scris greşit.

Eu, care învățasem să recunosc MN pe un papirus, îl descopeream acum tăiat în piatră ca MNN. Încă eram ignorant. Nu pricepeam cum de putea fi o greşeală pe zidul unui templu. Pe atunci, nu ştiam, aşa cum aveam să aflu în a doua mea viață, că scribii ştiu mai puțin decât preoții, dar sunt gata oricând să sape o inscripție pe o piatră. Nu realizam că priveam la o greşeală grosolană. M-am dat înapoi, ca şi când templul stătea să cadă peste mine. M-am gândit la toate rugăciunile pe care le înălțasem către Zei mari şi mici, o sută de astfel de Zei, dar mă adresasem Lor având în inimă semnele sacre nepotrivite. „MN Vă conjură", ziceam eu, când ar fi trebuit să spun MNN.

Acum, dacă scrierea greşită a numelui meu îmi pricinuia asemenea tulburare, gândiți-vă ce zăpăceală m-a cuprins văzând ce stătea scris pe piatră. Asta nu mai putea fi greşit. Trebuie să fi spus în bătălie atare lucruri, de care nu-mi aminteam. Dar în acelaşi templu, pe alt zid, ca şi când adevărul nu era mai bun decât zidul la care te uitai, citeam, cuvânt cu cuvânt: „Iată, Maiestatea Sa s-a repezit la caii Săi şi a țâşnit înainte – El singur", în noaptea aceea aveam să mă trezesc din pricina fierbințelii, cu zidul apăsându-mi pieptul. Oare Faraonul chiar fusese singur în Carul Său în toată Bătălia de la Kadesh? Ani de zile mi-au trebuit să înțeleg că, aşa cum se vedea El pe Sine, fusese singur. El era un Zeu. Eu nu fusesem altceva decât lemnul Carului Său.

Numai că, între timp, parcă în batjocură față de mine, devenisem vestit. Numele îmi era gravat în piatră. Faptele mele puteau fi la fel de becisnice ca ale unui vierme, dar eram un vierme sacru. În cazarmă, printre conducătorii de care, eram întâmpinat cu zeflemeli viclene. Unul sau altul mă întâmpina strigând: „Iată-l pe eroul nostru de la Kadesh".

„Ce vrei să spui cu asta?", întrebam eu. Nu-mi plăcea cuvântul pe care-l folosea pentru erou. Putea să însemne totodată „pasăre" ori „laş".

„Vreau să spun că eşti un erou. Ştim asta."

Izbucneau în hohote de râs nestăvilite. N-aveam ce face. Conducătorii ăştia de care de luptă, trăgându-se din cele mai bune familii din Memphis şi Teba, nu se lăsau provocați la luptă. Se ştia prea bine că niciun ofițer nu-mi putea ține piept. Aşa că mă luau în râs în felul lor ales, jucându-se cu vorbele până când înțelesul lor se lăsa la fel de greu prins precum boiştenii când îi pescuieşti cu mâna goală. Şi mi-am jurat în barbă că toți vor ajunge sub comanda mea înainte să-mi dau sufletul.

Apoi s-a petrecut ceva care m-a învățat cu adevărat lucruri noi. În Teba s-a auzit că Metella murise.

Cât stătusem eu în Eshuranib, se purtaseră mici războaie cu hitiții, dar de cum s-a stins Metella, fratele lui, Khetasar, a vrut să facă pace, iar vrerea lui a fost acceptată. Ramses o fi obosit şi el de

atâtea războaie. Timp de cincisprezece ani, în fiecare an, El fusese pe câmpul de bătălie. Astfel că, la Tanis, într-un templu minunat a cărui zidire tocmai se încheiase, El l-a primit la Sine pe noul Rege al hitiților. Khetasar a adus cu sine o tăbliță de argint pe care se aflau mai mult de-o sută de rânduri de scriere gravată citeț în metal şi-mi amintesc încă şi acum ce era scris pe ea, căci toți cei din Garda Regală care ne aflam la Tanis am privit-o cu luare-aminte: „Acesta este tratatul pe care marele şef al hitiților, Khetasar, viteazul, fiu al lui Merasar, viteazul, şi nepot al lui Sepiei, viteazul, l-a făcut pe o tăbliță de argint pentru Usermare-Setpenere, cârmuitor al Egiptului, fiul lui Seti I, viteazul; nepotul lui Ramses I, viteazul: Acest bun tratat de pace şi de frățietate face pace pentru totdeauna între aceste popoare."

L-am citit de la cap la coadă, memorând cuvintele unul câte unul, şi tare m-a tulburat că fusese compus de Regele hitiților, căci Faraonul nostru n-ar fi folosit asemenea cuvinte. Pot spune că acea tăbliță de argint avea lumina ce vine de la lună, şi asta a trezit în mine o nouă teamă de hitiți. Cu bărbile lor murdare şi carele lor greoaie, păruseră nişte necioplți, dar uite cât de înțeleaptă era tăblița. Frazele erau alcătuite cu atâta dibăcie armonioasă, încât simțeai pacea apropiindu-se: „Între marele Prinț al hitiților şi Ramses al Doilea, marele Monarh al Egiptului, fie să domnească o minunată pace şi o minunată alianță, şi fie ca

odraslele odraslelor marelui Prinț al hitiților să păstreze minunata pace şi minunata alianță cu odraslele odraslelor lui Ramses al Doilea, marele Monarh al Egiptului. Fie ca nicio duşmănie să nu izbucnească între ei."

Şi Khetasar ăsta mai spunea: „Dacă un om fuge din Egipt la hitiți, atunci marele Prinț al hitiților Să-l ia sub pază şi să facă astfel încât să fie dus înapoi lui Ramses al Doilea, mărețul Monarh al Egiptului. Ci după ce va fi dus înapoi, fie ca nelegiuirea să nu-i fie socotită vină, nici casei lui să nu i se dea foc, nici femeile şi copiii să nu-i fie omorâți, nici mama lui să nu fie ucisă, iar el nu va fi lovit peste ochi ori peste gură, ori la tălpi". Şi la fel – a continuat Menenhetet – pentru orice hitit care ar fugi din țara lui într-a noastră. Am fost foarte impresionat de bunul simț al tratatului. Nu-i nevoie de multă trudă să-i faci pe oameni să se întoarcă în țara din care au fugit dacă nu se tem de pedepse crunte. Şi încă şi mai impresionat am fost când Ramses al nostru a îngăduit ca numele Prințului hitiților să fie pus înaintea numelui Său. Asta trebuie să se fi datorat respectului Său pentru toate aceste vorbe frumoase înscrise în argint. Mai mult decât atât, tratatul se încheia cu numele celor mai puternici Zei străini. Astfel, se zicea: „O mie dintre Zeii şi Zeițele țării hitiților, dimpreună cu o mie dintre Zeii şi Zeițele țării Egipt vor fi cu noi ca martori ai acestor vorbe: Zeul din Zeyetheklirer, Zeii din Kerzot, Zeul din

Kherpenteres, Zeița orașului Kerephen, Zeița din Khewet, Zeița din Zen, Zeul din Zen, Zeul din Serep, Zeul din Khenbet, Regina Cerurilor, şi Zeii şi toți Stăpânii Jurământului, Zeița şi Stăpâna Țărânei, Stăpâna Munților şi a râurilor de pe pământul hititților, a cerurilor, a țărânei, a mării celei mari, a vântului şi furtunilor".

Aşa se încheia, a zis Menenhetet, „a vântului şi furtunilor", şi s-a lăsat tăcerea când totul a fost citit, şi cu asta s-a isprăvit. Ramses a apăsat cartuşul inelului Său pe argintul moale al tăbliței şi astfel a lăsat însemnul. I-a îmbrățişat pe soli. Ei da, aşa s-a terminat războiul.

Menenhetet a tăcut şi Faraonul a căscat. Nu părea încântat că auzise numele atâtor Zei străini.

— O fi înțelept din partea lui Hathfertiti să dorească să ne povesteşti ceva mai amuzant, a zis El, adăugând: Da, te ții ascuns prea mult în povestea asta. Eşti prea modest. Şi-a fluturat biciul ca pentru a curăța văzduhul de toate ecourile acestui tratat. Când am urcat pe tron, la început, numele tău era mereu pe buzele micilor Mele regine, ştiai asta? a continuat El.

— Numele meu? a întrebat străbunicul meu.

— Niciun altul.

— Dar n-am mai fost în Casa Celor Tăinuite din anul în care L-am slujit acolo pe Usermare.

— Fapt pentru care se vorbea încă şi mai mult despre tine. Ajunsesem să detest fascinația lor. Chiar şi când tăceau, eram obligat să le aud pe

micile regine gândindu-se la tine.

În pauza care a urmat, eu am sălăşluit în mintea mamei mele şi i-am cunoscut stânjeneala. Era la fel de simplă precum bătaia inimii mele: Faraonul nostru vorbea cu atâta uşurătate despre cum auzea gândurile altora! Acuma, fără doar şi poate că El se bucura de gândurile ei mult mai mult decât putea ea spera să se cuibărească într-ale Lui! În acea clipă, ca un ştergar aruncat peste o pată de supă, lăuntrul capului ei s-a curățat asemenea unei podele şterse cu cârpa.

Ptah-nem-hotep a zâmbit. M-am întrebat dacă El se amuza de goliciunea şi luciul gândurilor ce I se înfățişau; apoi a izbucnit în râs.

— Da, a zis El, niciun bărbat din Egipt n-a atras mai multă atenție printre frumusețile Mele ca tine, Menenhetet. Ele trăiesc într-o mare de bârfe, iar tu ai fost furtuna care se ascunde în vântul mării. Chiar şi acum sunt cuprinse de o mânie desăvârşită, din pricină că niciuna nu a fost invitată să stea aici, cu noi. Le aud – şi El a întins un deget molatec în direcția lor. Aşa să fie. Vor vorbi despre tine în seara asta şi vor spune încă o dată toate poveştile pe care Le-am mai auzit despre a doua ta viață, şi despre a treia ta viață, şi despre a patra. De bună seamă că prima ta viață este preferata lor. N-o să înceteze niciodată să vorbească despre cum ai fost tu Generalul-Tuturor-Oştirilor, dar, după cum spun ele, atât de mare era prestigiul Casei Celor

Tăinuite în anii lui Usermare, încât ai fost făcut Guvernator al Tăinuitelor.

— Aşa spun ele? a întrebat Menenhetet.

— Şi-ncă cum, a răspuns Ptah-nem-hotep. Unele dintre micile regine au o părere foarte bună despre însemnătatea lor. Altele se miră cum de-a îndurat un General-al-Tuturor-Oştirilor să devină paznicul concubinelor. Se ciorovăiesc din pricina asta, crede-mă.

Dar Îmi vine să cred că tu le fascinezi dintr-un motiv mult mai bun. Nicio poveste nu le-a atras pe frumusețile haremului Meu (şi nici pe Mine) atât de tare ca aceea care e mereu şuşotită – crezând ele că e un sacrilegiu. Până şi eu abia dacă îi dau crezare. Mai ales pentru că relatarea ta despre prima ta întâlnire cu Ramses al Doilea şi Regina Lui este cum nu se poate mai inocentă. Dar ele spun – vezi că şi Eu şoptesc – că ai devenit amantul Reginei Nefertiri. Am auzit chiar că ai ieşit din prima ta viață şi ai intrat în a doua din cauza unui cuțit ce ți-a fost lăsat în spate. Şi că ai murit în timp ce sămânța ta a țâşnit în Regină.

Ptah-nem-hotep a zâmbit, o adevărată dulceață pe buzele Lui. Oare aşteptase până la acel ceas al nopții ca să-l încurajeze pe Menenhetet să ne spună despre iubirea Reginei Nefertiri? Era de-a dreptul înveselit de şocul pe care-l pricinuise tuturor.

Mama mea a fost năpădită de toate gândurile odată, dimpreună cu toate gândurile tatălui meu.

Gândurile lui au sărit în ea. El l-a văzut pe Menenhetet întins pe trupul lui Nefertiri. Şi într-atât a fost de copleşit tatăl meu de imaginea cărnii neamului său peste carnea regală, încât vintrele i s-au stârnit şi s-a slobozit chiar acolo, udându-se tot pe sub pânza de in. Mama mea s-a simțit jignită de această irosire. Sămânța proaspătă a tatălui meu era cea mai delicată poțiune pe care ea o găsise vreodată pentru obrazul ei.

Menenhetet a început să tuşească. Părea că un vânt al deşertului şuiera prin cavernele trupului său. Dar de cum a trecut vântul, Menenhetet s-a grăbit să vorbească.

— Nu doresc, a spus el, să-Ți stric distracția, dar sunt multe lucruri pe care nu mi le amintesc. Când te naşti de mai multe ori decât o dată, aşa cum m-am născut eu de patru ori, nu e ca atunci când îți aminteşti cu limpezime fiecare viață.

— Cu toate acestea, nu s-a lăsat Faraonul, Eu îți cer să ne spui despre prietenia ta cu Regina Nefertiri.

— Întâi am slujit ca Guvernator la reginele mici, a zis Menenhetet. Abia mai târziu am devenit Însoțitorul Mâinii Drepte a Consoartei Regelui, Regina Nefertiri.

— Atunci, să aud despre acestea pe rând. Pe măsură ce ne povesteşti, poate îți vei aminti multe dintre cele pe care le crezi uitate.

Menenhetet a făcut o plecăciune şi de şapte ori

şi-a atins capul cu degetele. Apoi a spus:

— Zic încă o dată că aceste lucruri sunt mult mai greu de povestit decât ce s-a întâmplat într-o bătălie mare.

— Cu adevărat, a întărit Faraonul nostru, dar n-am nicio grabă. Dorința Mea este să Mă distrez în noaptea asta, cât ține întunericul.

— Şi să Te distreze oaspeții Tăi, a adăugat mama.

— Da, oaspeții Mei, a zis Ptah-nem-hotep şi, ca şi când dispoziția mamei mele putea să I-o strice pe-a Lui – dacă ar fi devenit prea țâfnoasă –, El i-a oferit un zâmbet care-ți lua ochii, apoi s-a întors către Menenhetet, spunându-i: Găseşte-ți memoria, bătrâne.

— Mi se îngăduie să vorbesc despre anii de după Eshuranib, când am avansat în armată? a întrebat Menenhetet. Poate că aşa îmi încălzesc gândurile. Pentru că, trebuie să mărturisesc, nu mi-e la îndemână să trec atât de repede în Grădinile Celor Tăinuite.

— Repet, a zis Faraonul nostru, spune-o cum îți vine mai bine.

Menenhetet a dat din cap.

— M-aş întoarce la cercetarea atentă pe care am făcut-o asupra tratatului cu hitiții, scris în argint. Căci n-aş fi ajuns niciodată Generalul-Tuturor-Oştirilor de n-aş fi fost înrâurit de acele cuvinte. Nicicând nu citisem vorbe atât de meşteşugite. Îmi dădea de înțeles că trebuie să

deprind manierele bărbaților rafinați. Khetasar ăla ştiuse cum să i se adreseze lui Usermare. Tot ceea ce dobândisem până atunci se datora harurilor pe care le avea trupul meu, dar acum, dacă voiam să propăşesc în lume, trebuia să învăț arta vorbirii.

— Ai descoperit multe principii care să-ți fie de folos? a întrebat Faraonul meu.

— Un principiu mai presus de toate: Ocoleşte orice subiect de care se tem superiorii tăi. Am descoperit că toți oamenii se tem şi fac tot ce le stă în putință să ascundă ceea ce-i înspăimântă cel mai tare. Bunăoară, cei laşi îți vor spune despre faptele lor curajoase dacă n-ai fost cumva martorul lor. Eu, care luam de bun tot ce mi se spunea, am început să caut minciunile. Curând am ajuns să-i recunosc pe cei ambițioşi după capcanele pe care ți le întindeau ca să descopere dacă spuneai adevărul tot atât de puțin ca şi ei. Începeau să-mi placă asemenea jocuri şi oamenii cu care te puteai juca astfel. De bună seamă că am studiat arta linguşirii. Aceasta era calea cea mai scurtă pentru a-ți câştiga prestigiul în ochii superiorilor. Dar cumpăna lui Maat m-a obligat să învăț şi că nu era înțelept să devii prea indispensabil, pentru că n-ai fi avut cum să avansezi în grad. Uitați-vă la cei mai buni servitori. Mor întotdeauna în aceeaşi slujbă. Şmecheria, prin urmare, e nu numai să-i faci pe plac superiorului, ci să inspiri şi puțină nelinişte – măcar teama că ştii de ce se teme. Asta îl va face să

te avanseze. Astfel, îți primeşte complimentele de la o distanță ceva mai sigură. A trebuit să învăț şi cum să-i împiedic pe subalternii mei să se înalțe în grad mai iute decât mine, o artă pe care o disprețuisem înainte. Ce nevoie avusesem eu de flancuri? Asemenea lui Ramses Cel-Iubit-de-Amon, nu credeam decât în atac. Însă Hera-Ra m-a învățat că neprevăzutul te poate distruge. Prin urmare, fără zarvă, ca să nu se bage de seamă, am avut grijă să domolesc ambițiile ofițerilor ce-mi erau subordonați, iar față de superiorii mei am căutat să nu fiu niciodată pricină de nelinişte. Am înțeles cu timpul că nimeni nu iubeşte neprevăzutul atât de mult precum cei din familiile puternice, dar slab înzestrate. Distrează-le, gâdilă-le, încuviințează-le apucăturile, potoleşte-le temerile cu şoapte, însă nu le schimba ziua. Îi înspăimântă de moarte tot ce e mai mare decât ei înşişi.

— Niciodată nu te-am auzit vorbind cu mai multă elocință, a zis Ptah-nem-hotep al nostru. Este vocea celui mai de seamă slujitor. S-a întins peste masă şi l-a lovit uşor pe Menenhetet cu biciul. Dar de ce spui tu aceste adevăruri? l-a întrebat Ptah-nem-hotep. De ce nu te ții mai tare de principiile tale şi nu ne torni nişte minciunele?

La aceste vorbe, străbunicul chiar a zâmbit:

— Arta mincinosului este să vorbească atât de bine, încât Tu să nu ai habar când este gata să Te trădeze întâiaşi dată.

— Uite că M-ai făcut să-Mi zvâcnească inima, a zis Ptah-nem-hotep. Acuma trebuie să-Mi spui ce urmează.

Dar eu vedeam că El se distrează de minune, căci reuşise să-l facă pe străbunicul meu să se pună din nou pe povestit.

Paisprezece

— Poate că am vorbit prea mult despre vicleşugurile astea. S-ar putea să dau impresia că nu eram un soldat adevărat. Ceea ce e o amăgire. Hitiții nu s-au mai ridicat la luptă, dar armiile noastre aveau tot timpul de dus un război sau altul, iar eu am luptat la Askelon, la Tabor în Galileea, în Arvad şi în regiunile joase din Retenu, în o sută de bătălii, niciuna ca aceea de la Kadesh. Eram întotdeauna puternici şi nicicând n-am mai fost luați prin surprindere în taberele noastre.

Cu toate acestea, am luptat ani în şir. În fiecare an, câştigam tot mai multe teritorii şi am cucerit câteva oraşe. După care ne întorceam la Teba şi teritoriile iar se răsculau. Într-atât îi jecmănea Maiestatea noastră de tribut şi prăzi de război.

Dar cariera mea înflorea. Eram singurul ofițer egiptean care se pricepea la război pe câmpul de luptă, însă studiase arta linguşirii la Teba. Marele nostru preot, Bak-ne-khon-su, îmbătrânise într-atât încât în multe zile îl trimitea pe câte unul dintre Preoții lui de Rangul Doi la sfatul zilnic cu

Regele. Astfel am deprins arta flatării Preoților de Rangul Doi. Aceasta e o treabă foarte anevoioasă. Trebuie să spun că era de folos să aduci ceva de mâncare – mai cu seamă pentru preoții care erau graşi. Cu aceia subțirei mergea mai greu. Uneori puteau fi măguliți dacă ştiai anumite rugăciuni. Dar preoții graşi se arătau întotdeauna bucuroşi să-ți indice care versuri erau pe placul preoților subțirei.

Menenhetet a zâmbit.

— Trebuie să spun că unii dintre slujitorii lui Amon erau de-a dreptul sfrijiți, iar pe aceştia îi mulțumea numai dacă le dăruiai papirusuri rare ori pietre frumos colorate, aduse din războaie. Avarii sunt la fel, în orice meserie. Credeți-mă că l-am cultivat pe fiece preot, gras ori slab, care putea pune o vorbă pe lângă Ramses al Doilea şi l-am udat pe fiecare ca pe propriul meu copac. De bună seamă că Faraonului meu nu-l eram pe plac cu mult mai mult decât în ziua în care mă trimisese în deşertul nubian, dar cum ar fi putut El să numească un libian sau un sirian la comanda Oştirilor Sale, când avea în preajmă un egiptean ca mine, cum nu se poate mai potrivit pentru treaba asta? Ştiam şi cum să vorbesc despre nesfârşita iubire a lui Amon pentru chipul Faraonului meu. El nu mă prea voia ca General-al-Tuturor-Oştirilor, dar când, în cele din urmă, a fost de ales între Amen-khep-shu-ef şi mine, cred că a descoperit că nu avea încredere în

fiul Său. Există oare o groază mai mare decât aceea de a fi trădat de unul care e sânge din sângele tău? În cele din urmă, am fost avansat şi mi s-a dat propria mea caretă aurită.

Socotesc că aş fi putut fi Generalul Lui mulți ani de n-ar fi fost o trăsătură a lui Usermare-Setpenere care a zdruncinat teribil stabilitatea acelor vremuri. Nicicând cele Două-Țări ale noastre n-au fost mai puternice şi nici vreun Faraon mai prețuit şi mai iubit, dar pofta Lui după femei era neostoită. Pur şi simplu înflorea între toate rivalitățile, geloziile, intrigile şi duşmăniile pe care le stârnise între ele în cei aproape treizeci de ani care se scurseseră după bătălia de la Kadesh. Numai un Zeu ar fi putut trăi atât de mult dincolo de cumpăna lui Maat. De aceea i se spunea şi Ramses cel Mare.

Desigur că se schimbase mult față de tânărul Rege care călărea cu Nefertiri. Îmi vine să spun că ziua acea măreață şi îngrozitoare de la Kadesh L-a schimbat pentru totdeauna şi în toate felurile. Cu siguranță, nici iubirea Lui pentru Nefertiri n-a mai rămas aceeaşi. Înainte de acea zi, Regele meu putea petrece o după-amiază cu una dintre micile Lui regine din Casa Celor Tăinuite sau să-ndoaie de mijloc câte-o țărăncuță ori două, aşa cum mi-a făcut mie când ne-am dus în valea mormântului Său, dar asta nu era altceva decât o distracție pentru el. Nefertiri era sora Lui, dragostea copilăriei Lui, prima Lui mireasă, singura Lui

Regină. În ziua în care s-au căsătorit, Ea avea doisprezece ani, El, treisprezece, şi lumea spune că frumusețea Ei era atât de plină de lumină, încât nu te puteai uita la Ea. Chiar şi în primii ani după ce-L cunoscusem, nu cred că nutrea multe gânduri care să nu fi fost la bătălie, la rugăciune, la Nefertiri sau la cealaltă plăcere adevărată a Lui – bucile bărbaților viteji.

Totuşi, după Bătălia de la Kadesh, El era ca o oază care găseşte apă proaspătă dedesubtul palmierilor săi şi o împarte la o sută de copaci acolo unde înainte erau numai trei. Bunul nostru Faraon s-a întors de la Kadesh cu o foame mai aprigă pentru carnea dulce a femeilor decât foamea oricărui alt bărbat pe care l-am cunoscut în cele patru vieți ale mele. Sigur primise în Sine sămânța hitiților pe care-i ucisese, căci boaşele Îi erau ca apele umflate ale Nilului, iar El nu se putea uita la o femeie drăguță fără s-o aibă. Dar Îi plăceau şi femeile urâte. Odată, după ce Şi-a petrecut o noapte cu o regină mică din Casa Celor Tăinuite care era atât de urâtă, încât eu unul nu puteam să mă uit la ea (arăta ca o broască), El mi-a spus: „Am sperat că, prin cumpăna lui Maat, voi găsi frumusețe înlăuntru pentru priveliştea respingătoare de afară, şi aşa a fost. Gura acestei femei a descoperit tainele mierii".

După Kadesh, dacă aveai o nevastă, nevasta ta era nevasta Lui. Dacă făceai parte din Curtea lui Usermare-Setpenere, însemna să ai copilul Lui în

casa ta, da, adeseori un prunc la fel de frumos ca Faraonul. Bineînțeles că, în multe ieşiri la vânătoare, una-două se arunca asupra unei fetişcane care trecea pe lângă noi. De-a lungul oricărui drum din Egipt, se ştia că Usermare era în stare să se slobozească de două ori în răstimpul în care alți bărbați abia apucau să-şi dovedească bărbăția o dată. Dorea să se înfrupte într-o singură zi din tot atâtea femei câte pauze erau între îndatoririle Sale – ca şi când marele plug al Egiptului se afla aici să are câmpul. Aceştia au fost anii când El a pus sămânța hoardei Ramesizilor noştri, tribul acela ajuns atât de numeros, încât, când mi-am început eu a treia viață, Necropola a fost închisă tuturor în afara celor de-un sânge cu Usermare-Setpenere. Sămânța lui se găseşte în sămânța noastră a tuturor. Niciun bărbat n-a zămislit atâția urmaşi, dar de aceea frumusețea nobililor noştri egipteni este cunoscută în toată lumea. El era frumos, credeți-mă pe cuvânt. Noaptea, când Barca Regală aluneca pe Nil la vale, valul pe care-l lăsa în urmă scotea un sunet atât de fin la țărm, că femeile se răsuceau în pat la foşnetul trecerii Sale, şi într-adevăr aşa era. Dormeam o dată când a trecut Maiestatea Sa, iar femeia mea şi-a răsucit pântecul şi mi-a întors spatele.

— Ce minunat! a exclamat Ptah-nem-hotep.

— Dă-mi voie să spun, Divinule Două-Case, că El era iubit, dar nu pe de-a-ntregul.

— Mai era cineva să nu-L iubească în afară de Regina Nefertiri, de tine însuți şi de vreo câteva femei geloase? a întrebat mama mea.

— Un harem nu trebuie trecut cu vederea, a zis Ptah-nem-hotep.

Menenhetet şi-a înclinat capul de şapte ori, dar atât de uşor, că niciun licurici n-ar fi tresărit înteţindu-şi lămpaşul.

— A Ta e înțelepciunea divină, a zis el.

— Nicidecum, a replicat Faraonul nostru. După cum ştii, câteva doamne din Casa Celor Tăinuite au pus la cale un complot să-L asasineze pe Tatăl Meu.

— Îmi amintesc prea bine lucrul acesta, a răspuns Menenhetet. Judecarea acelor femei s-a făcut în secret, dar a ajuns pe buzele tuturor în Memphis şi în Teba. Despre Tatăl Tău se spunea că nu-Şi cunoştea Notabilitățile sau nu ştia cum să le păstreze loialitatea. Dar eu vă spun că Usermare le cunoştea şi ştia. În timpul Domniei Sale, Grădinile erau pline cu femei din familii nobile. Nu cred că Faraonul meu s-a gândit vreodată prea mult la vreun bărbat sau la vreo femeie, dar El înțelegea mândria unor asemenea familii. Ştia câtă dezbinare pricinuia ori de câte ori El o alegea pe una dintre fetele lor pentru Cele Tăinuite. Prin urmare, ştia că trebuia să-Şi țină aproape o atare familie. Nicicând nu e loialitatea mai de nădejde ca atunci când se naşte din ruşine şi trebuie să numească această ruşine onoare.

Tatăl Tău nu ştia asta tot atât de bine. Prea adesea El nesocotea familiile. Multe dintre Tăinuite se plângeau taților ori fraților lor după ce le era rănită mândria. Aşa cred că au început comploturile pentru asasinarea Tatălui Tău, complotul care a eşuat şi cel care poate că a reuşit. Căci moartea Lui a fost ciudată.

— Da, şi Eu m-am gândit la asta, a recunoscut Ptah-nem-hotep.

— S-a întâmplat în urmă cu douăzeci şi cinci de ani, a zis Menenhetet, dar între timp îi avuseserăm pe Ramses al Patrulea, al Cincilea, al Şaselea, al Şaptelea şi al Optulea – gândeşte-Te numai, măreţule Ptah-nem-hotep, că în cei şapte ani de domnie ai Tăi, ai stat pe tron mai mult decât oricare dintre fraţii şi verii Tăi.

— Da, şi Mie Mi-a trecut acest gând prin cap. A zâmbit şi a continuat: îmi amintesc că fratele Meu vitreg, Ramses al Patrulea, se temea cumplit. Nu voia printre Tăinuitele Sale nicio fată de familie bună – nu voia să-Şi facă duşmani. A închis haremul în primul Său an şi, când a deschis din nou grădinile, ce să vezi, fetele erau durdulii, voinice, vulgare, iar taţii lor n-aveau titluri de noblețe. Erau doar negustori şi precupeți.

Câtuşi de puțin ispititor, zău aşa. Nici celelalte rude ale Mele n-au îndreptat lucrurile. Eu, de cum am urcat pe tron, M-am dus în vizită şi am rămas cu gura căscată. Atâtea femei grase încărcate de giuvaiericale! Iar răsuflarea lor puțea a usturoi! Şi

cum e acum Casa, din nou încântătoare, chiar dacă nu la fel de încântătoare – ştiu asta – ca în urmă cu o sută şi atâția de ani, când tu ai fost numit, din General-al-Tuturor-Oştirilor, Guvernator al Tăinuitelor?

Străbunicul meu n-a răspuns pe loc, iar eu m-am prefăcut a dormi tun. M-a cuprins tristețea. Mă uitam la licurici. Cât era noaptea de lungă, gâzele astea zburau într-o colivie din care nu aveau să scape niciodată. M-am gândit la bălțile de lângă Palat. Câteva sute de sclavi iuți de mână trebuie să fi stat în apele puțin adânci în acea seară ca să-i prindă unul câte unul. Tristețea mea a crescut din mine până când m-am simțit mare cât un om în toată firea.

Atunci mi-am dat seama că mila ce-o simțeam fusese mult sporită de mâhnirea din spatele zâmbetului străbunicului meu, o mâhnire nespusă, alcătuită din tot felul de lucruri, primul dintre care trebuie să fi fost faptul că recunoştea că avea să-i spună Faraonului încă şi mai multe. Faraonul meu, cu toată atitudinea Lui elegantă, era crud, oricum ar fi zâmbit, iar străbunicul meu, în ciuda calmului său, încă îşi dorea să fie Vizir, astfel că răspundea întrebărilor Faraonului aşa cum Îi plăcea Lui.

— Da, acum o sută treizeci de ani am devenit Guvernator al Casei Celor Tăinuite, a zis străbunicul.

— Şi te-a mulțumit această mare schimbare în

cariera ta?

— Am fost surprins. Îmi amintesc că tocmai îmi sărbătorisem împlinirea a cincizeci de ani. Nu ştiu pentru ce mă păstrasem, dar trupul îmi arăta vânjos şi mult mai frumos, mi se părea, decât o casă. Eram Generalul-Tuturor-Oştirilor, dar mă simțeam ca şi când viața mea abia începuse. Locuiam tot în cazarmă, însă mă gândeam că sunt pregătit să-mi întemeiez o familie minunată – nu trebuia decât să-mi aleg mireasa. Aveam toată viața înainte.

Dar, asemenea norului ce trece prin dreptul soarelui, la fel s-a strecurat umbra vieții lui Usermare între mine şi orice avere care să mă facă să mă simt în largul meu. Căci Faraonul meu avea o teamă în sufletul Lui ca o negură ce venea spre mine din copacii de smirnă ai Templului lui Hat-shep-sut. Doar că pricina nu erau hitiții la care mă gândisem în acea azi, ci propria Lui soție, Nefertiri, iar negura nu era fără temei. El Îşi luase o nouă Regină, o Prințesă hitită. Drept e că, încă înainte de Kadesh, se însurase cu o altă Regină, care însă nu putea fi asemuită cu Nefertiri. O fi fost ea fiica ultimului Mare Preot al lui Amon, înainte de Bak-ne-khon-su, trăgându-se dintr-o familie măreață, şi astfel căsătoria unea Templul lui Amon cu Fiul lui Ra, dar această a doua Regină, Esonefret, era urâtă, iar curând Usermare nu I-a mai dat niciun loc lângă Nefertiri. În schimb, I-a construit un palat mai la vale pe malul

fluviului, într-un orăşel numit Sba-khut Esonefret, Uşile Ascunse ale lui Esonefret, un nume tocmai potrivit. Se ostenea s-O viziteze numai cât să facă un copil din când în când. Nefertiri continua să fie singura Regină din Teba. Ani la rând s-a spus că Usermare prefera să-Şi atragă supărarea Templului lui Amon, decât mânia Primei Lui Consoarte.

Numai că, atunci când Usermare a îndrăznit în cele din urmă să-Şi ia de soață o a treia Regină, alegerea a fost la fel de îndrăzneață ca şi maniera în care Îşi conducea Carul. Căci noua soață era fiica lui Khetasar, şi tânără, şi frumoasă. Mama ei, Regina Pudekhipa, era o ariană din poporul mezilor, iar toți cei care o vedeau pe fiica ei ziceau că părul bălai-deschis al Prințesei hitite era mai luminos decât luna.

— Aici trebuie să te întrerup, a zis Ptah-nem-hotep. De câtă vreme erai Generalul-Tuturor-Oştirilor când a avut loc această nouă căsătorie?

— De cinci ani. Prințesa Mernafrure a sosit în cel de-al Treizeci şi Treilea An al domniei lui Usermare, adică la douăzeci şi opt de ani după Kadesh şi la treisprezece după tratat. Cunosc bine datele acestea, căci am devenit Generalul-Tuturor-Oştirilor la opt ani după semnarea tratatului.

— O treabă încă Mă nedumereşte, a zis Ptah-nem-hotep. Vorbeşti de furiile lui Nefertiri.

Dar la vremea încheierii tratatului, cu treisprezece ani înainte, fusese făcută învoiala ca această Prințesă hitită să devină soția lui.

— Cunoşti întocmai ce s-a întâmplat, a zis străbunicul meu.

— Dar nu îndeajuns. Nu înțeleg de ce Nefertiri s-a învoit la această a treia căsătorie, a spus Faraonul nostru.

— La acea vreme, Prințesa hitită avea numai şapte ani, şi nu tot ceea ce scrie într-un tratat e respectat în egală măsură. Ca să nu mai spun că, în anii cu pricina, Nefertiri încă nu se putea bizui pe puterea fiului Ei cel mare. Dar până să se însoare Usermare cu hitită, Prințul Amen-khep-shu-ef ajunsese un mare General şi putea să se dovedească o amenințare pentru tron. În plus, nu mai era nimic de câştigat de pe urma căsătoriei cu Prințesa asta, Kadeshul nu mai era nici măcar atât de bogat cât să plătească împrumuturile pe care le luase Khetasar la semnarea tratatului. Khetasar a trimis-O pe Mernafrure ca tribut, nimic mai mult. Usermare nici măcar n-a primit-O. Ea a sosit după o călătorie grea, iar în semn de dispreț a fost pusă în haremul Lui din Fayum. Acolo a întâlnit-O El. În Teba, toată lumea vorbea despre asta. Căci, de cum a întâlnit-O Usermare pe această domniță, a fost copleşit de frumusețea Ei – eu aşa am auzit – şi a scos-O din haremul Lui, a luat-O de soție şi a adus-O în Teba. Mai rău. Numele Ei fiind

Mernafrure, toți Îi spuneau Nefrure, nume prea asemănător cu al lui Nefertiri, drept care Faraonul I-a schimbat numele în Rama-Nefru, ca să fie mai apropiat de numele Lui. Cei care o cunoşteau pe Nefertiri spuneau că nicio insultă nu putea fi mai rea.

Menenhetet şi-a apropiat mâinile şi şi-a ascuns chipul în căuşul lor ca pentru a bea din trecut.

— Prin urmare, cam aşa stătea treaba: câte o Regină de-a dreapta şi de-a stânga lui Usermare. Multe schimbări ne aşteptau. Dar n-aş fi crezut că prima schimbare o să se abată asupra mea. Usermare a luat hotărârea să-L trimită pe Amen-khep-shu-ef departe de Palat. Prima Sa Regină şi fiul cel mare trebuiau despărțiți. Dar nu îndrăznea să-L trimită în alte războaie în Libia fără să-L înalțe în grad. Întrucât gradul meu era mai mare decât al Prințului, Usermare a hotărât să-l dea Lui.

— Fără să-ți spună o vorbă?

— Eu ar fi trebuit să-mi dau seama de suferința Lui. Făcea planuri mari pentru al Treilea Său Festival al Festivalurilor, până la care mai era un an, dar avea să fie cel mai măreț dintre toate festivalurile din timpul Domniei Lui. Din pricina asta trăia cu groaza că avea să moară în acel an, căci propriile fapte Îl tulburau peste măsură. Se apucase să construiască o încăpere somptuoasă pentru festival – Sala Regelui Unas –, dar, spre furia Lui, a descoperit că avea să-l ia doi ani să taie

piatra în susul fluviului şi s-o aducă până la locul cu pricina. Aşa că a hotărât să dărâme Templul lui Tutmes al nostru din Teba, ba încă şi mai rău, să dărâme Templul lui Seti din Abydos. Cu alte cuvinte, avea să folosească piatra Tatălui Său! Numai acestea şi pietrele lui Tutmes erau singura marmură potrivită. Nu vă pot spune câți preoți au trebuit să fie martori la lucrările astea de demolare în fiecare zi în care se îndepărtau pietrele ale căror blesteme erau dezlegate prin rugăciunile lor. Uneori, vechile inscripții erau ciobite. Şi mai multe rugăciuni! Alteori, scrierile de pe pietre erau întoarse către zid pentru a le ascunde vederii. Câte nume mari au fost astfel îngropate în Sala Festivalului a Regelui Unas!

Temerii pe care I-o inspira Nefertiri i se adăuga, iată, groaza că muta din loc aceste blocuri imense. Îmi vine în minte că, în ziua în care m-a luat acolo unde se făcea zidăria, m-a dus mai apoi în încăperea în care dormea El în Micul Palat, mare onoare, căci nimeni în afară de Prima Lui Regină şi de a Doua nu era invitat acolo. Dar înainte să treacă la ceea ce voia să-mi zică, mi-a vorbit îndelung despre comploturi şi intrigi.

Acuma, Faraonul meu avea o inimă care nu era ca a altora. Dacă inimile noastre erau făcute din sfoară, nimeni n-ar fi avut noduri atât de mari ca ale Lui. Mânia şi teama Lui, răsuflarea şi plăcerea Lui erau toate înfăşurate unele în jurul celorlalte atât de strâns, că El nu ştia niciodată motivul a

ceea ce făcea, doar că făcea totul cu vigoare teribilă. Iar forța aceasta care trecea prin inima Lui avea destulă putere să rănească însuşi văzduhul. Nu cred că El simțea vreun murmur al adevăratei Lui temeri de Nefertiri sau de Amen-khep-shu-ef, cu toate acestea, teama ce-o resimțea era cumplită. Atât de cumplită, că El mi s-a destăinuit, zicând: „Va veni o zi de ghinion înfiorător în toate cele trei părți ale zilei. În ceasurile acelea, cineva o să încerce să Mă ucidă”. Era încredințat că unele dintre femeile din Casa Celor Tăinuite ar putea şti cine era ucigaşul.

I-am simțit groaza. Nu-l ataca pieptul asemenea vârfului ascuțit al unei spade, ci mai curând ca o otravă a gândurilor Lui. În ziua aceea, El a tot vorbit despre comploturi, iar eu, cu toate că atunci n-am priceput, pot vorbi acum de teama Lui. Cu atâta amar de oameni ce se înfățişează dinainte-I, Faraonul poate avea o ținere de minte şubredă. Pentru a-şi aminti, omul trebuie să se poată uita în urmă. Dar Faraonul este împins înainte de aceia care se gândesc la El în fiecare clipă. Gândurile lor strălucesc mereu în bezna ce-l stă Lui în față, voind ei să-l dea Lui puterea să vadă cu adevărat ce va să vină. Numai un Faraon ne poate fi călăuză. Dar Usermare trăia în atâta frică, încât era asemenea unui om care, Uitându-se la un câmp ce sclipeşte în soare, îşi închipuie că-i un râu. Şi cu adevărat e un râu, dar de lumină, nu de apă. Usermare avea o ureche pentru vocile

trădătoare şi un nas care adulmeca orice complot împotriva gloriei Lui, şi simțea izul de carne arsă înainte să fie aprins focul. Astfel, Usermare vedea atât de departe în față, că a zărit complotul ce urma să se coacă împotriva Tatălui Tău peste mai bine de o sută de ani. Pentru un Zeu, o sută de ani este asemenea răgazului între două răsuflări. Aşa că a văzut lovitura abătându-se asupra Lui Însuşi.

Iată de ce nu avea încredere în Casa Celor Tăinuite. După multe pauze, El mi-a spus că hotărâse să mă numească acolo. Eram singurul om din Două-Țări care avea destulă înțelepciune să descopere dacă exista cu adevărat un complot sau nu. „Da, a zis El, la Kadesh cine altcineva în afară de tine a ghicit gândurile lui Metella?" M-a luat de braț şi a spus: „Nicio îndatorire nu e mai importantă decât să ai grijă de Mine. Asta e o muncă nobilă pentru orice General", şi a început să-mi povestească despre generali mari din trecut care ajunseseră Faraoni. Puternică era răsuflarea Lui!

Numai că El mă trimitea într-un loc unde n-aveau să fie decât femei. Când n-am îndrăznit să răspund, am ştiut că războinicul din El – chiar dacă El însuşi dăduse porunca – trebuie să mă fi disprețuit.

Şi n-am putut să nu mă întreb dacă noul meu titlu – Guvernator al Grădinilor Celor Tăinuite – era totodată felul Lui de a-mi spune că or fi trecut treizeci de ani, dar El n-a uitat cum sângerasem ca

o femeie în ziua în care îmi desfăcuse bucile. Poate că pentru alții eram General, dar în felul Său exaltat de a vedea lucrurile, eu eram o regină mică. Marea Dădacă a haremului. Oare ăsta era umorul Lui? Puțin a lipsit să nu mă înec de furie.

De cum am plecat de lângă El, am început să mă rog. „Dă să fie un complot împotriva Lui, m-am rugat eu, şi voi fi în fruntea lui!”

V
Cartea Reginelor

Unu

— În Grădinile Celor Tăinuite, am învățat ceea ce n-aş fi putut învăța în altă parte şi am cunoscut plăceri tot atât de deosebite de război precum e un trandafir deosebit de o secure. Nu pot spune cum arată grădinile în ziua de azi, dar pe vremea aceea o sută de femei trăiau acolo, fiind locul cel mai minunat din Palat. În spatele zidurilor se găseau numeroase case frumoase şi din fiecare bucătărie răsunau râset şi voie bună, căci multora dintre reginele mici le plăcea să mănânce şi erau vesele când aveau bucate în fața lor. Şi, bunînțeles, le plăcea să bea. La urma urmei, fiecare zi era ca aceea dinainte. Reginele mici se trezeau mult după ce zgomotele din palatul de dincolo de ziduri îi trezeau pe toți, dar nu şi pe ele, şi cât era dimineața de lungă se îmbrăcau unele pe altele şi purtau conversații nesfârşite despre ce urmau să

ia cu împrumut, şi spuneau poveşti ciudate despre ce pierduseră din ceea ce-şi dăduseră una alteia. Căci dacă se întâmpla ca Faraonul să viziteze o regină mică în timp ce ea purta un colier luat cu împrumut, devenea colierul ei. După ce Regele îl văzuse la gâtul ei, nu se mai putea să-l dea îndărăt. Bineînțeles, cadourile Lui nu erau date cu împrumut atât de uşor. Nicio zorzoană primită de la Usermare nu trebuia atinsă de nimeni altcineva. Odată, o regină mică a încălcat această regulă şi a fost obligată să plătească îngrozitor pentru asta. Degetul mic de la piciorul stâng i-a fost retezat. Mai degrabă dărâmai prima coloană a unui templu construit de Ramses cel Mare decât să dai cu împrumut un dar de-al Lui. Regina aceea mică n-a mai dansat după aceea, de fapt abia mai putea să se mişte, şi mânca numai gustări alese – bunăoară, aripioare de păsări fierte în zahăr –, pentru a-şi alina durerea pricinuită de ciotul degetului ei mic, şi s-a îngrăşat atât de mult, încât a fost poreclită Bulgăre-de-Miere. Mi s-a povestit despre ea de cum am intrat întâiaşi dată în harem.

Pe vremea aceea – oi fi fost mai sătul decât îmi dădeam eu seama de vechile mele îndatoriri? —, îngenuncheam să studiez florile de pe malul fiecărui heleşteu regal. Uneia dintre flori, o orhidee presupun, cu o nuanță portocalie, îi vorbeam adesea, adică îmi rosteam gândurile cu glas tare, iar floarea se pricepea să-mi răspundă, deşi nu

eram sigur de ceea ce-mi spunea. Fără ca vreo adiere să treacă peste noi, tresărea când mă apropiam şi uneori îşi înclina tulpina, unduindu-se asemenea unei mici regine: când dansa, petalele îi tremurau în prezența mea la fel ca o fată care nu-şi poate tăinui iubirea. Dar asta se întâmpla în timp ce nicio altă floare nu se mişca defel în văzduhul neclintit. Ca şi când tulpina orhideei avea rădăcini la fel de adânci precum gândurile inimii mele, iar eu respiram cu acelaşi Zeu pe care L-am cunoscut în noaptea asta când a unit cele două bucăți de aramă-neagră-din-cer. Ce spirit sălăşluia în floarea aceea n-am cum şti, dar filamentele staminei se bârligau sub ochii mei, iar anterele minuscule creşteau sub forța privirii mele până vedeam cum se strânge polenul.

La fel ca acele antere erau ochii reginelor mici când se pironeau adoratori asupra cuiva. Până să se încheie anul, nu cred că a mai rămas vreuna care să nu mă privească astfel. Pe de altă parte, oricărui bărbat care nu era eunuc i s-ar fi părut nefiresc să slujească în Grădinile Celor Tăinuite şi să îndure apropierea atâtor trupuri femeieşti. Fiind ele toate ale lui Usermare, a le inspira parfumul de prea aproape era la fel de imposibil ca a bea din cupa Lui de aur. Moartea te aştepta dacă erai prins împerechindu-te cu una dintre acele o sută de femei. Eu îmi văzusem moartea cu ochii de două sute de ori până atunci şi adeseori o înfruntasem cu un strigăt de fericire, dar asta se

întâmpla în război. Atunci când eşti în culmea gloriei, moartea poate să-ți pară ca o îmbrățişare a soarelui, dar acum mă simțeam nevolnic, pentru că ştiam că vreau să trăiesc şi, prin urmare, n-aveam nici dorință să fiu trimis pe lumea cealaltă cu blestemul Faraonului în cârcă.

Aşa că le vorbeam micilor regine ca unor flori de la marginea iazului şi mă străduiam să mă arăt ca un General ce-şi ia o expresie împietrită pe chip. Fiecare cicatrice de pe obrajii mei ar fi putut fi făcută de o daltă.

Bineînțeles că frica aceea nu-mi era pe plac. În fiecare dimineață mă trezeam în Casa Celor Tăinuite cu şi mai mare dorință să deprind tainele acestor femei frumoase. Vedeam că începuturile mele de țăran, oricât ar fi fost de înnobilate de faptele ostăşeşti, nu aveau să-mi fie de folos ca să înțeleg aerele şi ciorovăielile prosteşti ale haremului ăstuia unde eu eram acum Supraveghetor, mai cu seamă că nu ştiam dacă artele sulemenelii şi povestitului, ale muzicii şi dansului şi ale ispitirii regeşti erau la fel de fireşti acolo precum asinul şi plugul pentru un țăran, sau țineau de vrăjitorie. Nu puteam să-mi dau seama nici dacă ciondănelile trecătoare la care eram martor în fiecare zi erau la fel de importante pentru Zei ca orice încleştare între doi bărbați. Chiar aşa, păreau să se încingă cu înverşunare întru slujirea cine ştie cărui Zeu! Eram atât de neştiutor în toate ale Casei Celor Tăinuite, încât la

început n-am ştiut nici măcar cum erau alese reginele mici şi nici câte dintre ele erau fiice ale celor mai nobile familii din fiecare dintre cele patruzeci şi două de nome. Iar femeia care mi-ar fi putut spune multe despre ele, matroana bătrână cât veacul care le supraveghea, tocmai murise.

— Nu-mi place cum ne vorbeşti despre harem, a zis Hathfertiti. Eu, una, n-am fost niciodată în Casa Celor Tăinuite, aşa că nu-mi pot închipui cum arată. În gândurile tale, a continuat mama dând semne de iritare, nu există chiar niciun chip, nimic la care să privim.

Străbunicul a ridicat din umeri. Iar Ptah-nem-hotep a întrebat:

— Doar n-ai obosit taman acum, când ne apropiem de poveştile astea de iubire care sunt cu mult mai interesante de povestit decât întâmplările din război?

— Nu, n-o să-Ți spun Ție-din-cele-Două-Case-Mărețe că mi-au ostenit gândurile, dar încă şovăi. Nu e uşor de descris. Cred că a fost cel mai ciudat an al vieții mele. Ştiți că niciodată înainte nu avusesem o casă a mea? Acum aveam una – în Grădini – şi slujitori care să se îngrijească de ea. Eram liber să plec ori de câte ori doream. Dacă pofteam, puteam să mă duc în vizită la oricare dintre cele câteva femei pe care le ştiam dincolo de ziduri, şi cu toate astea eram ca o creatură căzută în ghearele aramei-negre-din-cer. Nu îndrăzneam să mă mişc din Grădini. Ca şi

când tot ceea ce încercam acum să învăț ar dispărea în clipa în care păşeam dincolo de porți şi dădeam de vacarmul străzilor din Teba. Şi nu eram nici chiar atât de liber. Exista porunca nerostită a lui Usermare-Setpenere. Nu dorea ca Guvernatorul Lui să plece de lângă Cele Tăinuite la nicio oră, căci El putea sosi oricând, pe nepusă masă. În plus, aveam la ce să meditez – la toți anii vieții mele până în acea clipă.

Străbunicul meu avea un aer trist.

— Ah, a oftat el, păsăruicile astea au nevoie de puțină agitație – şi şi-a fluturat mâna spre colivia cea mai apropiată.

Dar licuricii dormitau. În dosul pânzei subțiri, străvezii, ce îi proteja, abia de-i puteam vedea mişcându-se.

Străbunicul meu n-a mai spus nimic şi noi am rămas tăcuți. În noaptea aceea, îi ascultasem vocea de atâtea ori, încât nu mai simțeam nevoia s-o aud. În fața ochilor minții îmi apăreau toate lucrurile despre care povestise. Cu adevărat, ceea ce mai avea de spus se întrezărea cu mai multă limpezime decât vocea lui, ceea ce înseamnă că începusem să am multe imagini ale grădinilor din Casa Celor Tăinuite şi vedeam femeile aşa cum se conturau chipurile în gândurile lui. Aproape că mă aflam pe un pod mic de peste un iaz din grădinile acelea şi le auzeam pe reginele mici vorbind între ele. Aproape vedeam chipul străbunicului meu aşa cum trebuie să fi arătat atunci (cu siguranță sever

şi însemnat de tăieturile spadelor, întocmai cum ne spusese el), dar acum nu mai trebuia să țin ochii deschişi, căci gândurile lui deveniseră atât de puternice, încât nu numai că auzeam vocile micilor regine, ci şi pe a lui, vibra înlăuntrul meu precum coarda cea mai groasă a unei lăute.

Cum zăceam acolo pe perne – toți mă socoteau adormit, iar eu îmi simțeam trupul la fel de plăcut ca somnul însuşi şi vălul genelor îmi acoperea ochii –, vedeam ca niciodată înainte. Aşa cum mă minunasem de picturile Zeilor pe pereții multor temple şi morminte la care mă dusese mama, pentru că asemenea ființe nu apăreau niciodată pe străzi, bunăoară nimeni cu un cioc lung de pasăre, ca Thoth, şi nici Sebek, Zeul cu fălci ca de crocodil, înțelegeam acum că existau ore ca aceasta când vedeai mai multe chipuri pe capul unui singur om, iar străbunicul meu, sub ochii mei, se preschimba pe rând în cei la care se gândea, şi am început să urmăresc povestea lui ca şi când aceşti oameni se aflau în încăpere, şi chiar aş fi fost gata să umblu printre ei dacă nu mi-ar fi făcut mai multă plăcere relaxarea mădularelor mele. Gândurile acestea parcă nu mai țineau de copilăria mea, ci mai degrabă de ceea ce însemna, zic eu, înțelepciunea unui bărbat de douăzeci de ani, dar o atare devenire îmi vine să cred că se datora reveriilor străbunicului meu, care treceau prin alții înainte să se îndrepte spre mine. Şi astfel, curtea interioară a Faraonului s-a

preschimbat curând în multe încăperi, dar n-aş fi putut spune cât de mare era fiecare în parte. Acolo unde văzusem înainte o sofa, acum îmi apărea un drum, iar arcul dintre două coloane arăta precum porțile mari pe care Menenhetet le văzuse la intrarea în Casa Celor Tăinuite. Am văzut până şi cei doi lei de piatră de o parte şi de alta a Porților Dimineții şi Înserării şi am ştiut (căci înțelegeam aceste Grădini ale Tăinuitelor la fel de bine ca Menenhetet în primele lui zile acolo) că aceşti lei erau un dar făcut Faraonului dintr-un loc numit Oraşul Leilor, pe fluviu la vale, iar eu am fost dus pe lângă aceste fiare de marmură şi am pătruns în Grădini. Vedeam până şi trupurile minunate ale celor patru eunuci negri care păzeau poarta, purtând pe cap coifuri de aur. Dinții le erau albi precum veşmintele Faraonului.

Apoi am ajuns în harem, copacii erau atât de mulți, iar pământul plin de flori, pe unele le recunoşteam, pe altele nu le văzusem niciodată, încât mi-am spus că acolo cu siguranță creşteau mai multe flori decât în întreg Egiptul, unele roşii şi portocalii, altele galbene ca lămâia şi aurii, şi verzi-aurii, flori de multe culori, şi cu violet, roz, crem şi purpuriu, cu petale atât de moi când apăreau în gândurile lui Menenhetet, încât parcă simțeam micile regine şoptindu-mi pe obraz, nicicând nu văzusem asemenea culori, nici poduri din acestea, negre cu galben, cu balustrade argintii şi stâlpi aurii, ce se arcuiau peste iazurile

şerpuind prin harem. Un muşchi verde acoperea malurile, strălucitor ca smaraldul în lumina blândă. Era cel mai frumos loc prin care hoinărisem vreodată, iar dinspre flori şi pomii fructiferi venea un parfum ce făcea până şi lotusul albastru să capete o mireasmă dulce. Dar lotusul nu are nicio mireasmă, prin urmare nu pricepeam de ce o adulmecam pe aceea, până când am văzut nişte eunuci negri îngenuncheați care ungeau lotusul albastru cu uleiuri aromate şi parfumau roşcovii şi sicomorii, până şi rădăcinile curmalilor al căror frunziş, deasupra capului, adâncea umbra grădinii. Cerul nu se vedea din pricina ramurilor şi frunzelor pomilor mai mici şi a dantelăriei bolților de viță-de-vie, iar umbra aceasta filtra lumina de lavandă a serii, lăsându-mi impresia că mă aflam într-o peşteră.

Peste tot păsări zburau din copac în copac, planau pe deasupra palmierilor regali. Pe apa iazului pluteau rațe de toate culorile, unele parcă suflate cu bronz, cu aripi de culoarea şofranului şi a granatului, şi o lebădă neagră, cu cioc roşu-aprins, căreia i se dăduse numele de Kadima, acelaşi pe care-l purta o Prințesă neagră şi înaltă Kadima-din-Nubia, una dintre reginele mici.

Nicicând nu văzusem atâtea păsări. Când zburau pe deasupra deşerturilor noastre şi pe deasupra fluviului nostru, trebuie că zăreau din înalt ochiul verde al acestor grădini, şi atunci coborau maiestuos, umplând văzduhul de larma

glasurilor lor încât nu l-aş fi putut auzi pe Menenhetet dacă încă vorbea, atât de multe erau, gâşte, berze, flamingo, pelicani, vrăbii, porumbei, rândunele, privighetori şi păsările Arabiei (mai iuți decât săgețile, dar cât fluturii de mici) care acopereau pajiştile, bălțile şi rămurişul. Inspiram murmurul, fâlfâitul şi zbaterea aripilor lor până când puterea lor de a vorbi s-a smuls din pieptul meu asemenea unei respirații pe care n-o mai puteam ține în frâu, şi stoluri întregi şi-au luat zborul într-un nor de aripi, iar altele s-au aşezat pe pământ. Deasupra capului, peste palmieri, alte păsări se luptau, iar strigătul acestor bătălii ajungea şi el până la urechile noastre. Țâşneau în înalt pescăruşii albaştri, țâşneau şoimii, urmau corbii, în vreme ce dedesubt zburau păsările mai mici, purtând solii unele pentru altele, ca şi când tot ceea ce urma să se întâmple în haremul şi în oraşul nostru era spus de o pasăre altei păsări. În anumite ceasuri, Grădinile erau la fel de zgomotoase precum piețele noastre.

Apoi, ca şi cura florile ştiau cum să potolească văzduhul, asupra noastră se lăsa o linişte adâncită de murmurul vocilor dulci ale păsăruicilor făr' de număr, şi-atunci simțeam răcoarea zilei şi susurul apei. Puteam în sfârşit asculta curgerea unui pârâu ce pornea din Lacul Gazelei. Iar sub cântările şi ciorovăielile păsărilor din înalt, se auzea gâfâitul neîncetat al şadufurilor, unul peste altul, care scoteau apa din

iaz într-o albie ducând la un alt iaz, un sunet minunat ce ajungea la urechile mele în acea noapte târzie, la fel de mângâietor pentru mine care mă aflam la hotarele somnului precum bătaia molcomă a propriei inimi, căci niciun sunet nu era mai pur ca acela al apei ridicate de forța sclavilor.

Pâraiele erau minunate. Apele curgeau peste cărămizi de argilă smălțuită şi peste pietre prețioase incrustate în cărămizi. Pâraiele reflectau culorile pietrelor. Vedeam ape rubinii, pârâiaşe violete, o cascadă aurie unde apa se prăvălea peste dale de aur. Vedeam râulețe cu albii din sidef, iar o grotă era trandafirie precum soarele la apus, cu toate că aici umbra era adâncă. Pe mal, sub aroma unui portocal, unde lumina nu atingea apa, zăream peştii lunecând. Mici cât degetul meu, toți se întorceau odată dacă îmi îndoiam încheietura mâinii, boişteni argintii ce arătau asemenea luminii de lună în apă. Aş fi jurat că răcoreau grădina cu lucirea lor argintie.

Lângă un iaz nu erau copaci, doar pajişte, verde ca muşchiul, udată în timpul zilei de eunucii negri. Prea cald la prânz, în amurg se răcorea, iar micile regine şedeau pe scăunele aurite aduse de slujitorii lor şi priveau la Kadima care trecea. Lebăda prefera să treacă în amurg, parcă şi ea voia să vadă cum se-ntunecă cerul a noapte, iar păsările se duceau să se culce. Atunci eunucii care trudeau la şaduf încetau să mai întoarcă roțile, gălețile nu se mai mişcau. Micile regine ridicau

frunzele de pe boluri cu fructe. Mirosul unei pere, numai bună să fie gustată, se alătura aromei florilor, iar penele lebedei se înălțau şi lăsau unduiri în văzduhul tot mai întunecat. Am ştiut atunci că suntem în ceasul când micile regine începeau să se mişte, unele coborau la lac să se scalde, altele se întorceau la casele lor, la servitorii şi copiii lor. În scurt timp, sunetul lăutelor răsuna în fiecare ungher al nopții, la fel şi râsetele din timpul jocurilor. Unele regine mici deschideau berăria nocturnă. Menenhetet străbătea grădinile urmând pârâiaşul de la un iaz la celălalt, iar apa, acum că eunucii nu mai roteau găleţile şadufului, îşi curmase murmurul şi toată suprafața ei era întunecată, în afara unui râuleț a cărui albie era căptuşită cu aur. Acolo, în lumina lunii, albiile puțin adânci străluceau asemenea aramei lustruite, iar Menenhetet, trecând pe lângă pârâu, se uita la boiştenii argintii în timp ce muzica îl învăluia din întuneric şi berăria răsuna de veselie. Oprindu-se lângă albia de aur a pârâului care curgea din Iazul Înțelepciunii Preaiubite până în Iazul Lotusului Albastru, Menenhetet a fost cuprins de un fior auzind murmurele şi şuşotelile micilor regine. Desluşea în vocile lor o lipsă de loialitate pe care n-o putea defini, o afecțiune a fiecăreia pentru celelalte din care nu răzbătea niciun strop de venerație pentru Usermare, ca şi când lipsa Lui le făcea fericite! Şi-atunci s-a stârnit neloialitatea în Menenhetet, iar răsuflarea

i-a amuțit la fel ca apa. Era bolnav de cât tânjea după micile regine. Dorința îi era la fel de intensă ca şi ruşinea de a fi singur printre atâtea femei, neaflându-se în preajmă niciun alt bărbat mai mare de zece ani, vârstă la care copiii născuți aici erau trimişi la preoți pentru învățătură. Tot ce auzea el erau vocile femeilor care n-aveau nici alt soț, nici alt prieten, nici alt iubit în afară de Bunul şi Marele Zeu Usermare. Ba încă şi mai rău, în jurul lui se găseau toți eunucii aceia dolofani, cu muşchii lor negri umflați de aerul vieții de huzur pe care-o duceau. Tuturor – şi celor o sută de femei, şi lui Menenhetet – ei le făceau cu ochiul, nurii lor îi amețeau lui simțurile. Îl dureau vintrele, avea un nod în gât, gura îi era atât de flămândă, încât nu-i venea să se uite înăuntru pe ferestrele berăriei ținute de micile regine. Tresărea în întuneric la orice adiere, asemenea unui armăsar care ghiceşte o sălbăticiune sângeroasă în foşnetul unei frunze. La acel ceas, eunucii se găseau peste tot în grădini, dezmierdându-se unii pe alții cu degetele şi gurile lor, chicotind asemenea copiilor, iar Menenhetet îşi simțea carnea încinsă. O dorință de a fi satisfăcut l-a inundat la fel ca pofta de măcel ce urmează unei bătălii. Dar n-ar fi putut să se apropie de un eunuc. Spuneau tot, asemenea copiilor. Toți ofițerii ar fi aflat. Adică să te afli în preajma a o sută de regine şi să te culci cu un eunuc. Menenhetet se plimbă prin grădini ca şi când noi

am fi fantoma unei santinele care nu-şi poate lepăda vechile deprinderi soldăţeşti.

Dimineaţa era mai uşor. Micile regine cântau în timp ce-şi periau una alteia părul. Fiecare căuta în cuferele celorlalte veşminte pe care să le ia în schimbul alor sale. Se jucau cu copiii lor, dădeau porunci slugilor. Cum ele nu puteau pleca, îşi trimiteau bucătarii la piaţă după mâncare şi-i dojeneau, când se întorceau, pentru orice cusur ar fi avut cepele şi carnea. În miezul zilei, micile regine luau masa în casele unora sau altora şi-şi dăruiau unele altora fructe şi unsori, apoi se găteau unele pe altele cu flori sau cântau cântece nou-învăţate. Îşi dresau ogarii, pisicile şi păsărelele. Povesteau despre familiile lor şi le spuneau odraslelor despre Zeii nomelor de care ţineau familiile lor, şi despre numele Zeilor fiecărei planete, şi despre cele cinci simţuri şi cele patru vânturi, şi despre Zeii orelor zilei şi ale nopţii. Iar după-amiaza târziu, după ce îşi petreceau dormind orele fierbinţi ale zilei, micile regine meditau la cărţile lor de magie sau îşi amestecau parfumurile. Se rugau, iar unele dintre ele mergeau în vizită la alte regine mici.

În amurg, se duceau uneori la pavilion să-l aştepte pe Usermare. În nopţile cu lună plină, El putea să apară la ceasul la care lumina se înalţa peste Carul Lui, iar Menenhetet stătea de strajă la poarta turnului, în vreme ce Solii Regali fugeau înaintea lui Usermare pe stradă, apoi se dădeau în

lături şi sărutau leii de piatră când porțile se deschideau. El intra călare, lăsând în urmă cele două plutoane ale Gărzii Regale, pe purtătorul evantaiului şi pe purtătorul stindardului, pe cei înarmați cu ghioage şi pe lăncieri, iar aceştia, la rândul lor, făceau o plecăciune în fața unei escorte de Prinți şi dregători care, urcați în carele lor, se întorceau la casele lor, pe străzile Tebei, stând în picioare lângă rândaşii carelor în întunericul aproape deplin, iar trupurile le tresăltau la fiecare hurducătură.

Acum El era înăuntru. Uneori, toată lumea ştia că vine; în alte nopți, îi surprindea pe toți în afară de cele mai înțelepte dintre reginele mici. Dar după ce intra, nimeni nu putea să-l ghicească starea. Îi făcea deosebită plăcere să se arate sever când de fapt era încântat, ori era fermecător cu o regină mică, apoi o lăsa să plângă în iatacul ei nopți la rând. „Pleacă acum, îi spunea El, răsuflarea ta e impură."

Cât era încă devreme, El şedea lângă pavilion şi-i dădea de mâncare Kadimei, când trecea prin dreptul Lui, şi adesea acolo rămânea, pe pajişte, vorbind întâi cu una dintre micile regine, apoi cu alta, până târziu în noapte. Câteodată, abia după ce răsărea luna alegea El o femeie şi se ducea la casa ei pentru restul nopții. De bună seamă că putea alege chiar şi şapte femei, iar în unele nopți de festival, El petrecuse cu de două ori câte şapte, dar într-o noapte obişnuită, Usermare nu apărea

prea târziu decât arareori. Prin urmare, micile regine care-L aşteptau cu nerăbdare atunci când nu venea, după ce primiseră semne de la Zeii lor că împrejurarea era fastă, se vedeau obligate să presupună că îşi băgaseră alți Zei coada, ori poate rugăciunile fuseseră rostite cu un glas nu tocmai limpede? Ridicau o mână, semn că servitorul trebuia să ducă de acolo jilțul de aur şi, furioase din pricina parfumului pe care-l aleseseră şi care poate că le şi trădase, se duceau la lac şi se scăldau în lumina lunii ca să scape de mirosul eşecului.

Unele regine mici se îmbrăcau în fiecare seară cu multă grijă, cu toate acestea Regele nu le adresa niciodată vreun cuvânt. Ca nişte soldați înfrânți, nu mai încercau să-L farmece pe Rege multe luni în şir – aşa a înțeles Menenhetet ci rămâneau în casele lor, se ocupau de educația copiilor lor, aşteptau sosirea unui alt anotimp. Dacă dăduseră greş la Revărsare, puteau să aştepte chiar până după Însămânțare şi Recoltă, când ogoarele erau din nou goale. Unele nu mai încercau niciodată. Erau regine mici care trăiau de zece ani în Grădinile Celor Tăinuite şi nu-l văzuseră niciodată Splendoarea – le era de ajuns dacă le slujeau drept prietene uneia dintre reginele mici care fusese o vreme Favorita. Bineînțeles că Favoritele se schimbau mereu.

În anotimpul uscat – Menenhetet era Guvernator al Casei Celor Tăinuite de luni bune –, Usermare a

sosit într-o noapte atât de târziu la Grădini, încât femeile dezamăgite intraseră în lac şi se îmbăiau. El era beat. Menenhetet nu-L văzuse niciodată în starea asta. „De trei nopți mă îmbăt cu kolobi, i-a spus Usermare, e cel mai tare rachiu din tot Egiptul.”

La aceste vorbe, am deschis ochii destul timp cât să-L văd pe Ptah-nem-hotep dând din cap, ca şi când băutura Îi venise în minte cu toată tăria ei aprigă în aceeaşi clipă în care îmi venise şi mie. „Da, bea kolobi cu Mine”, a zis Usermare când a intrat pe Poartă, iar Menenhetet a făcut o plecăciune şi a zis: „Nicio onoare nu-i mai mare”, şi a băut din pocalul de aur ce i-a fost întins. Usermare l-a întrebat: „E greu de înghițit kolobiul?” Când Menenhetet n-a răspuns, El a zis: „Are o miasmă nefastă ce spun eu? Bea!”.

În acea noapte, Usermare a coborât la lac. Era un loc pe care El nu-l vizitase de când Menenhetet se afla acolo, drept care le-a surprins pe cele câteva regine mici care se scăldau în lumina lunii. Se zbenguiau în fața eunucilor care aşteptau pe mal, ținându-le veşmintele. Deodată, au început să țipe şi să strige, şi s-au auzit pleoscăituri ca atunci când cei care se scaldă încearcă să-şi ascundă goliciunea. Usermare s-a pus pe râs şi a tot râs până când mirosul de rachiu din respirația Lui a umplut văzduhul.

„Ieşiți din apă şi distrați-Mă, a zis El. V-ați jucat destul.”

Astfel au ieşit ele, unele mult mai frumoase sub lumina lunii decât ar fi fost vreodată în lumina soarelui. Câteva tremurau. Iar alte câteva dintre cele mai timide regine mici nu mai fuseseră în preajma lui Usermare nici ele nu mai ştiau de când. O femeie, Heqat, care primise numele după Zeița Broaştelor, fusese când şi când Țiitoarea Lui, iar alta, cea grasă, Bulgăre-de-Miere, fusese chiar o Favorită până i se tăiase degetul mic de la picior. Acum s-a înclinat în fața Lui, dar cu o scăpărare în ochi atât de intensă, că până şi în întunericul nopții albul ochilor era mai alb decât pânza de in. Deşi Bulgăre-de-Miere era foarte grasă, avea o ținută de-ai fi zis că era cea mai măreață regină mică dintre toate, iar în acea clipă nu arăta grasă, ci puternică. Coapsele ei erau precum crupele unui armăsar.

Au ieşit toate din apă, iar eunucii lor au adus scaune aurite ca să se poată aşeza în semicerc în fața Lui, dar Usermare a întrebat: „Care va bea kolobi cu Mine?”, şi dintre toate, numai Bulgăre-de-Miere a întins mâna. El i-a dat băutura, ea a băut, I-a dat pocalul înapoi, iar Menenhetet a mai turnat kolobi pentru Faraon.

„Spuneți-Mi poveşti, a cerut Usermare. De trei zile beau rachiul ăsta egiptean, mai bine beam sângele unui mort. În fiecare dimineață Mă trezesc cu o lovitură în cap primită de la fantomă, numai că nu ştiu care fantomă, cu toate că aş jura că-i un hitit, nu-i aşa, Meni? Hitiții poartă securi”, a zis El

dregându-Şi glasul, apoi a continuat: „Odată, în munții Libanului, am ajuns la o vale care tăia altă vale, iar în mijloc era un deal. Din dealul ăla curgeau patru pâraie. Poftim, v-am spus o poveste. Acum să v-aud pe voi.”

Mirosul rachiului Său adăsta în aerul nopții, plin de rănile strugurilor. Usermare avea nişte plămâni ce puteau respira până şi pala focului, dar reginele mici şedeau cu gâtlejurile pline de-un fum nevăzut. Grea le era teama de focul nevăzut al rachiului.

O regină mică, pe nume Mersegert, mărunțică la statură, dar cu voce răsunătoare, a răspuns prima. Numită după Zeița Tăcerii, era cea mai gălăgioasă din orice grup. Când celelalte tăceau, ea se grăbea să vorbească dacă era cuprinsă de spaimă, iar acum a încercat să spună povestea unui Rege sărac, rătăcind cu armăsarul său prin beznă, pentru că stelele erau ascunse de nori.

„O,
Cel-Care-aduce-nemăsurată-plăcere-la-altarul-care-e-între-coapsele-tuturor-femeilor-frumoase,
ascultă-mi povestea”, a spus Mersegert cu vocea ei caraghioasă, pe nas, care suna ca un fluier. Acest Rege era nefericit şi sărman.”

„În ce țară era el Monarh?”, a întrebat Usermare.

„Într-o țară aflată departe spre Răsărit”, a răspuns Mersegert.

„Povesteşte mai departe, dar cu voce tare. Vocea ta e cum nu se poate mai bună când nu ți-o

pierzi.”

„Regele ăsta nu vedea în întuneric, a zis ea. Nu ştia pe unde s-o apuce. Dar cerul se zărea sub copitele calului său. Nu se zărea deasupra, însă dedesubt stelele luceau. Regele a descălecat şi, ce să vezi, stătea pe cer. Stelele erau sub picioarele lui. A îngenuncheat şi a cules o stea şi a văzut că era o piatră prețioasă, iar în lumina ei avea un Zeu. Zeul i-a spus să culeagă mai multe stele şi, la lumina lor, a izbutit să se întoarcă în regatul său şi a devenit iarăşi bogat.”

Usermare a spart văzduhul cu un sughiț. Toată lumea a râs de Mersegert.

„Vreau o poveste mai bună. Aici jos e întuneric. Nu ne-ar prisosi nişte pietre prețioase. Cu ochii mijiți, S-a uitat pe rând la fiecare femeie: Pe cine avem noi aici: le văd pe Armonia şi pe Pânza Albă, şi pe Hipo… A făcut un semn din cap spre Bulgăre-de-Miere şi câteva regine mici au chicotit auzind cum tocmai o numise El… Şi pe Nubti, şi pe Amentit, şi pe Heqat, şi pe Smântânoasa. Şi pe Iepuroaica. Iepuroaico, ai ceva de povestit?”

Iepuroaica era cea mai înaltă dintre reginele mici şi printre cele mai tinere, şi sfioasă. S-a mulțumit doar să clatine din cap.

„Tu, Oază, ce-ai să-Mi spui?”, a întrebat El.

Oaza era Bastet, numită astfel după Bast, Zeița tuturor pisicilor, dar avea ochi frumoşi, păreau două fântâni, prin urmare toți îi spuneau Oaza.

Femeia a oftat. Avea voce frumoasă, ştia s-o

folosească şi a povestit despre cele nouă luni pline înainte ca un copil să poată veni pe lume, şi despre cele nouă porți prin care trebuie să treacă în pântecul mamei. Dar Usermare-Setpenere era atât de plictisit, încât a întrerupt-o pe Oaza spunând: „Nu mai vreau să aud niciun cuvânt”, şi a mai luat o înghițitură de kolobi. S-a lăsat tăcerea.

„Heqat, a zis El, ți-a venit rândul să Mă distrezi.” A râgâit. Reginele au chicotit. Chicotul lor ar fi putut să sară la marginea focului Său şi să-l domolească. Dar în seara cu pricina, El băuse atât de mult kolobi, că ele râdeau cu jumătate de gură, neştiind dacă veselia lor îi stâmpăra toanele ori I le ațâța şi mai mult.

„Mărețule şi Nobilule Două-Case, a început Heqat, aş dori să spun o poveste care să nu Te nemulțumească.”

„Atunci să nu spui poveşti cu broaşte. Prea semeni tu însăți cu o broască.”

Astfel vorbea întotdeauna Usermare cu Heqat. Era vădit că nu-i suporta înfățişarea. Ea era cea mai urâtă dintre reginele mici, ceea ce o făcea să fie cea mai urâtă dintre multe femei. Chipul îi era acoperit de pete, gâtul, gros, iar alcătuirea trupului, şuie. Avea tot timpul pielea umedă. Menenhetet n-avea niciun prieten printre reginele mici care să-i spună adevărul, dar mai mulți eunuci erau gata să-şi depene poveştile şi, dacă era să le dea crezare, căci ei chicoteau încă şi mai mult decât femeile, atunci adevăr grăiau când

spuneau că, o dată pe an, când revărsarea era cea mai mare, broaştele treceau prin grădini şi umpleau podelele fiecărei case. Şi-atunci, într-una dintre acele nopți, o dată pe an, Usermare se ducea la odăile lui Heqat şi petrecea ore întregi cu ea în întuneric. După care, sălaşul ei duhnea de truda amorului. Eunucii ştiau, pentru că ei curățau locul, iar în urmă cu doi ani, într-o asemenea noapte, fusese o furtună cu grindină, şi broaşte doar pe jumătate alcătuite au fost găsite pe terasa ei, moarte ori muribunde, şi arătau asemenea unor bărbați şi unor femei diforme, o armie de asemenea creaturi ieşise din mâzga aia. Auzind povestea, Menenhetet îşi repezise mâna prin aer parcă pentru a curma cu o spadă vorbele eunucilor, dorind el să sfârtece imaginea lui Usermare şi Heqat în asemenea acte scârbavnice.

Acum, în întuneric, pe malul lacului, Heqat a spus:

„În Siria, la răsărit de Tyr, nevestele multor bărbați sunt cumpărate la licitație. Cele mai frumoase aduc bani buni familiei, dar pentru cele urâte, care nu atrag privirile nimănui, tatăl e acela care trebuie să-l plătească pe mire. Astfel, în timpul licitației vine un moment când mersul banilor îşi schimbă direcția, la fel ca valurile Celei Foarte Verde care spală țărmul şi apoi se retrag. Tatăl celei mai urâte mirese plăteşte cei mai mulți bani”.

Povestea a reuşit să-L prindă. S-au auzit

murmure dinspre reginele mici.

„S-a întâmplat, a continuat Heqat, ca o femeie să fie atât de urâtă, încât noul ei soț se îmbolnăvea când o privea. Dar la scurtă vreme după căsătorie, ea s-a împrietenit într-un vis cu Zeița Astarte. Bunule şi Măreţule Zeu, Astarte a noastră este cea mai frumoasă dintre toate Zeițele din templele țării mele, iar noi spunem chiar că Ea este pentru noi aşa cum e Isis pentru egipteni. Şi Astarte a spus: «Mă plictiseşte frumusețea. Pentru mine e ceva cu totul obişnuit. Prin urmare, te-am băgat în seamă pe tine, sărmană fată urâtă, şi-ți dăruiesc aceste cuvinte vrăjite. Îi vor apăra pe soțul tău şi pe copiii tăi de orice boală, în afară de una singură, aleasă anume pentru a-i răpune». Apoi Astarte a dispărut. Dar bărbatului acestei femei urâte i-a sporit într-atât vigoarea, încât făcea dragoste cu nevasta lui urâtă în fiecare noapte, şi au avut mulți copii cât se poate de sănătoşi. Când, într-un târziu, bărbatul a murit de acea boleşniță anume aleasă pentru a-l răpune, femeia a cerut să fie din nou vândută la licitație. La acea vreme, puterea ei de a-i îmbogăți pe cei care trăiau alături de ea ajunsese atât de vestită, că ea a pretins să vină la licitație însuşi măreţul prinț. Şi s-a plătit pentru ea mai mult decât pentru cea mai frumoasă mireasă. Şi astfel, toate principiile frumuseții s-au răsturnat în acea zi. Iar azi, în țara mea, femeile frumoase nu se mai deosebesc de cele urâte, iar nasurile coroiate sunt la mare cinste.”

Heqat a făcut o plecăciune. Isprăvise povestea. Câteva regine mici au început să chicotească, dar Bulgăre-de-Miere a izbucnit în râs. Veselia ei țâşnea dintr-un gâtlej puternic, iar izvorul sunetului era atât de bogat şi mărturisea cum nu se poate mai grăitor amintiri despre vechi plăceri, încât lui Menenhetet i s-a părut minunat.

„Mai bea nişte kolobi, i-a spus Usermare. Ia o duşcă zdravănă. Urmează povestea ta."

Bulgăre-de-Miere a făcut o plecăciune. Mijlocul îi era gros cât mijlocul a trei femei puse la un loc, dar ea s-a înclinat până şi-a atins genunchii. Şi a început:

„Am auzit de o Zeiță care avea părul trandafiriu. Nimeni nu ştia care-l era numele".

„Mi-ar plăcea să văd o asemenea Zeiță", a spus Usermare. Vocea Lui era tot atât de puternică precum a ei.

„Mărețule Ozymandias, a zis ea – şi felul în care rostise numele desluşea o zeflemea delicată precum ridicarea unei aripi, numele fiind acela sub care Îl ştiau popoarele din Răsărit –, dacă ar fi să vezi această Zeiță trandafirie, ai păstra-O la Tine şi n-ar mai fi Zeiță, ci o femeie la fel ca oricare dintre noi."

Reginele mici au chicotit nespus de fericite. Insulta era înveşmântată în vorbe meşteşugite, încât Usermare n-a putut răspunde altceva decât: „Spune-ți povestea, Hipo, înainte să-ți storc pântecul şi să umplu de grăsime malurile ăstui

lac”.

„Iertăciune cer de un milion şi o infinitate de ori pentru că Ți-am întârziat distracția, a zis Bulgăre-de-Miere. Ah, Mărețule Ozymandias, pielea acestei Zeițe cu părul trandafiriu era albă, iar Ei Îi plăcea să stea culcată într-o mlaştină, lângă verdele ierbii ude a bălții. Într-o bună zi, a venit un păstor, bărbat frumos şi el, şi mai voinic decât alți bărbați. A dorit-O pe Zeiță de cum a văzut-O, însă Ea a spus: „Mai întâi trebuie să te lupți în balta Mea”. El, gândind s-O necăjească, a întrebat: „Şi dacă pierd?” O, dacă pierde, trebuie să-l dea o oaie, i-a zis Ea. Păstorul a prins-O de păr şi a tras-O la sine. Capul Ei mirosea la fel de dulce ca un trandafir, dar mâinile lui s-au prins în spinii din părul Ei. Iar Ea l-a prins de coapse, l-a răsturnat la pământ şi s-a aşezat pe capul lui. Apoi el a descoperit spini în părul celeilalte păduri. Ah, cum îi mai sângera gura când Ea i-a dat drumul să plece. El a trebuit să-l dea o oaie. A doua zi, el a venit din nou să se lupte şi a pierdut, drept care a fost nevoit să-l dea încă un animal. S-a luptat în fiecare zi, până când a rămas fără turmă, iar buzele lui erau ca vai de ele.”

Acum, Bulgăre-de-Miere a început să râdă şi nu se mai putea opri. Forța vocii ei, asemenea primei năvăliri a revărsării noastre, avea puterea să absoarbă tot ceea ce era pe maluri. Una câte una, alte regine mici au prins să râdă, apoi şi eunucii, până când toți au fost cuprinşi de spiritul poveştii.

Kolobiul o fi fost de vină, ori poate toanele Regelui, dar cum veselia reginelor mici nu contenea, şi El s-a pus pe râs şi a dat pe gât jumătate de pocal, apoi i-a întins lui Bulgăre-de-Miere ce mai rămăsese. „Ma-Khrut, a zis El, tu chiar eşti Vocea-Adevărată", şi, după felul în care am auzit-o prin urechea lui Menenhetet, răsunătoare ca un clopot, am ştiu că Ma-Khrut îi era numele în zilele în care fusese mlădie şi frumoasă, şi asta i-a făcut pe mama mea, pe tatăl meu şi pe însuşi Faraonul meu să scoată un mic țipăt de uimire în gândurile lor, căci, aşa cum aflam acum, Ma-Khrut este un titlu dat numai celor mai mari şi mai înțelepți preoți, numai acelora care au Adevărata Voce, celor care rostesc sunetele celor mai adânci rugăciuni cu vocile cele mai clare şi mai ferme (pentru că în felul acesta reuşesc să-i facă pe toți Zeii care se amestecă în rugăciuni să se dea îndărăt înspăimântați, asemenea unei armii puse pe fugă). Numai Marilor Preoți li se acordă un asemenea titlu de respect. Şi uite că lui Bulgăre-de-Miere i se dădea acum acest nume. Nu putea să însemne altceva decât Ea-care-are-Vocea-Adevărată.

„Usermare-Setpenere, a zis Bulgăre-de-Miere, dacă vorbesc limpede, aceasta se datorează venerației ce mă cuprinde la auzul numelui Tău."

Reginele mici au murmurat a încuviințare. Pietatea lor se alătura pâclei de pe lac. Se spunea că a rosti multele nume ale lui Usermare cu

intonațiile cele mai pure era o putere îndeajuns de mare să cutremure pământul.

„Asta e bine, a zis Usermare. Trag nădejde că întotdeauna Îmi rosteşti numele cu grijă. Nu Mi-ar plăcea să-ți retez degetul mic de la celălalt picior.”

Una dintre reginele mici a icnit atât de neaşteptat, încât toți au auzit-o. Celelalte şi-au curmat râsul. Bulgăre-de-Miere şi-a întors capul ca pălmuită. Dar a murmurat:

„Ah, Sesusi, m-aş îngrăşa de două ori mai mult.”

„Atunci niciun pat din Casa Celor Tăinuite nu va fi destul de solid să te țină”, i-a spus El.

„Atunci nu va fi niciun pat”, a răspuns ea şi ochii ei au scăpărat din nou.

Menenhetet era foarte tulburat. Prezența ei în acea noapte era atât de diferită de alte împrejurări când ea arăta doar ca o femeie grasă şi şchiopăta pe picioarele ce-o dureau din pricina greutății, în acea seară, aşezată confortabil pe o banchetă de aur, căci scaunele aurite erau prea strâmte, ea părea masivă, dar maiestuoasă precum o regină, cel puțin în acel ceas.

„Mai spune o poveste, a cerut Usermare, dar s-o spui bine.”

„Şi dacă n-o să fac astfel, Mărite Ozymandias, a zis ea, din proprie voință îmi voi da un deget.”

Câteva regine mici nu s-au putut stăpâni şi au izbucnit în râs la o asemenea cutezanță, mai cu seamă Nubty, mica zeiță de aur, care primise acest nume din pricină că, în ultima vreme, luase

obiceiul să poarte peruci bălaie, adică făcute din păr de linx pudrat cu aur, şi asta – aşa se zicea – ca să-L încurajeze pe Faraon, atunci când se afla printre Cele Tăinuite, s-o asemene la vedere cu Rama-Nefru.

„Ai grijă să fie o poveste lungă, i-a spus Usermare. Îmi plac mai mult poveştile lungi."

„E una cu doi vrăjitori, a început Bulgăre-de-Miere. Vorbirea ei se asemăna vântului ce ține păsările nemişcate în zbor, atât era de plină de răsunetul vocii ei. Primul dintre ei este Horus de la Miazănoapte, a zis ea. Încă înainte de a se naşte, i s-a îngăduit să doarmă la picioarele lui Osiris. Celălalt vrăjitor se numea Horus de la Miazăzi. Era negru. Îşi primise numele de la preoții nubieni care furaseră multe suluri de papirus din Templul lui Amon de la Prima Cataractă. Duseseră toată această învățătură înapoi în junglă şi o descifraseră timp de o mie de ani, până când ajunseseră foarte înțelepți. Apoi au devenit dascălii vrăjitorului negru, Horus de la Miazăzi, până când el a plecat la Teba să bage spaima în Faraon."

„Care Faraon?", a vrut să ştie Usermare.

„Mărețule Iubit de Soare, nu pot să spun, pentru că aş abate nenorocirea asupra Egiptului."

Usermare s-a înfuriat, dar n-a îndrăznit să insiste. „Spune-ți povestea, Ma-Khrut. O să văd dacă sunt fericit abia după ce isprăveşti."

În întuneric, un fluture alb a rătăcit în zbor pe

deasupra capetelor femeilor – liniştea era atât de adâncă peste lac, încât mi s-a părut că-i aud fâlfâitul aripilor.

„Pe drumul spre Curte, mergând el cale lungă prin jungla nubiană până la Teba, acest Horus de la Miazăzi avea grijă ca în fiecare noapte să scoată câte un papirus din cartea lui de vrăji şi să-l dizolve în vin. După care bea vinul şi cuvintele magice scrise pe papirus călătoreau până înlăuntrul gândurilor lui. Şi uite aşa Horus de la Miazăzi s-a îmbibat cu înțelepciune. În ziua în care s-a înfățişat la Palat, se poate spune despre Horus de la Miazănoapte că luminile din ochiul lui aveau Numele Tainic al lui Ra. Dar când a bătut la uşa Porților-Gemene, un conducător de car de luptă se şi afla acolo să-l aresteze. Căci mulți martori se grăbiseră să ajungă înaintea lui ca să spună că ciudatul nubian care se apropia mirosea a vrăjitorie. Într-adevăr, aşa era. Când înghiți prea multe formule magice, nu se poate ca răsuflarea să nu-ți duhnească a rădăcini şi bolovani.”

„Îmi place povestea asta”, a zis Usermare.

„Horus de la Miazăzi i-a spus paznicului: «Nimic nu mă poate ține legat». A ridicat un deget şi funia ce-i muşcase încheieturile mâinilor s-a rupt în multe bucăți care au luat-o din loc asemenea unor râme.”

„Ai văzut asta cu ochii tăi?”, a întrebat Usermare.

„Mărețule Stăpân, în somn am văzut.”

Usermare a mai tras o duşcă de kolobi şi a râgâit.

„Priveşte ce vrajă fac Eu, a zis El. Până şi fluturele este pârlit de focul din gura Mea.”

Şi, într-adevăr, fluturele a tremurat când a trecut în zbor. Reginele mici au chicotit.

Bulgăre-de-Miere a aşteptat până când tăcerea ei a devenit mai puternică decât zgomotul pe care-l făcea Usermare bând kolobi. Apoi a spus:

„Cum nicio funie nu-l putea ține legat, Horus de la Miazăzi a traversat terenul de paradă şi s-a adresat Faraonului: «Eu sunt Horus de la Miazăzi. Am venit ca o molimă asupra Egiptului. Niciun vrăjitor nu are putere asupra mea. Te voi duce înapoi în Regatul Nubiei şi poporul meu va râde de Tine.»”.

„Aoleoooo!”, a țipat una dintre reginele mici, dar Bulgăre-de-Miere a continuat:

„Înainte ca Faraonul să apuce să răspundă, Horus de la Miazănoapte a ieşit din Casa Celor Tăinuite şi a spus: «Vrăjile mele sunt la fel de puternice precum molima asta!». Faraonul Şi-a scuturat Biciul de şapte ori pentru a le spune că I-ar plăcea o întrecere între aceşti vrăjitori, dar nobilii din jurul Lui L-au conjurat să mai aştepte. Ştiau că Horus de la Miazănoapte era fiul uneia dintre reginele mici, altceva nimic. Nu-l văzuseră dormind la picioarele lui Osiris în Tărâmul Morților. Dar Faraonul ştia mai bine”, a zis Bulgăre-de-Miere şi toate reginele mici au

aplaudat înțelepciunea Lui.

Horus de la Miazăzi nu părea însă înspăimântat. Își ținea întinsă mâna în care nu se afla nimic şi, ce să vezi!, numai ce apare un băț în ea. *«Medu,* a spus el, e cuvântul pentru *băț.* A spus aceasta într-o bălmăjeală teribilă: Medu e medu pentru medu, aşa cum medu e medu. Prin urmare, medu poate să dea naştere la medu.» Cu vârful bățului a desenat un triunghi. O flacără a țâşnit şi a ars în văzduh cu un asemenea vuiet, că toată Curtea s-a dat un pas îndărăt."

Bulgăre-de-Miere a tăcut brusc şi l-a privit foarte solemn pe Usermare înainte să continue.

„Însă Horus de la Miazănoapte s-a ridicat în picioare şi a trasat un cerc în jurul Faraonului său. Flăcările s-au retras. Acum, în cealaltă mână a vrăjitorului de la Miazănoapte a apărut un pocal de aur în care se afla puțină apă. Horus de la Miazănoapte a azvârlit în aer cei câțiva stropi, iar aceştia au căzut spre pământ sub forma unei ploi năprasnice care a stins cu totul flăcările. Horus de la Miazăzi era ud asemenea râului care-l adusese până acolo, dar Horus de la Miazănoapte şi Faraonul său rămăseseră uscați. Însă când toți nobilii au început să râdă, Horus de la Miazăzi s-a pus şi el pe râs, un râs din toată inima, şi fără să stea pe gânduri a desenat în aer forma grosolană a unui anus. Adică un cerc cu spițe, asemenea roților unui car din cele pe care le-ai capturat Tu, mărețule Usermare. A fost îngrozitor! În cercul

acela a pătruns un vânt cumplit stârnit din junglele înfiorătoare din care venise şi nubianul cu pricina, şi-n el era miasma tuturor vânturilor puturoase trase de stăpânii nubieni în semn de dispreț față de Curtea Faraonului.”

Fără voia lor, câteva regine mici au chicotit, dar Bulgăre-de-Miere s-a făcut că nu aude şi a continuat:

„Drept răspuns, Horus de la Miazănoapte a fluturat vârful bățului său, care s-a răsucit ca o spirală şi toate vânturile trase de nubieni s-au înfăşurat într-o jurubiță strânsă în jurul bățului. Puff! Horus de la Miazănoapte şi-a tras bățul din aceste vânturi împletite şi jurubița s-a preschimbat în foc.

Horus de la Miazăzi a rânjit arătându-şi dinții, iar capul i-a devenit la fel de urât ca al unui şarpe. «Ascultă-mă, I-a spus Faraonului, Curtea Ta Îți va fi mormânt», şi rostind aceste cuvinte şi-a azvârlit bățul în văzduh. Când bățul a ajuns sus de tot, n-a mai vrut să coboare, ci a plutit peste capetele lor, s-a întins şi s-a lățit până s-a făcut cât o piatră uriaşă, turtită. Horus de la Miazăzi a zis: «Acest acoperiş se va prăbuşi, iar Tu vei pieri sub el dacă nu Te vei învoi să vii cu mine în Țara Nubia». «Ce se va întâmpla în Nubia?», a vrut să ştie Faraonul. «Poporul meu te va pune să stai în genunchi.» «Atunci nu voi merge niciodată, a zis Faraonul. Piei!»

Cuprinşi de frică, toți aşteptau un semn de la

Horus de la Miazănoapte. Acesta pălise, dar culoarea ochilor lui a devenit argintie, iar el a zâmbit sub umbra marelui acoperiş de piatră care ascundea soarele. Cu un strigăt, şi el şi-a azvârlit bățul în văzduh. În timp ce ei se uitau după băț, acesta s-a preschimbat într-o barcă ce s-a înălțat până sub marele acoperiş de piatră, unde s-a oprit, apoi s-a opintit şi a gemut până când a izbutit să împingă acoperişul de piatră sus, sus de tot, în văzduh.

Acum, Horus de la Miazăzi a rostit trei cuvinte ciudate. Şi deodată, s-a făcut nevăzut. Zadarnic. Pentru că Horus de la Miazănoapte a rostit aceleaşi cuvinte de-a-ndoaselea, iar Horus de la Miazăzi a fost silit să reapară. Doar că acum era un cocoş negru, cu aripile tăiate. Aşa stând treaba, nu mai putea decât să scoată cele mai cumplite urlete de jale."

„Cum l-au îngropat?" a întrebat Usermare.

„O, încă nu, măreţule Sesusi. Horus de la Miazănoapte a chemat un soldat care să taie acea parte ce trăieşte între picioarele unui cocoş. La aceasta, Horus de la Miazăzi a făcut o larmă cumplită. L-a implorat pe Faraon să salveze viața dintre picioarele lui. «Te voi salva, a zis Faraonul, dacă, sub dreapta cumpănă a lui Maat, te învoieşti să mă laşi să-i fac eunuci pe toți nubienii pe care-i prind. Ne investeşti cu acest drept pe Mine şi pe fiii fiilor Mei, timp de o mie de ani?»

Horus de la Miazăzi a izbucnit în plâns. «Sunt

pierdut, a strigat el, prin urmare Nubia întreagă e pierdută. Fă ce vrei. Promit să nu mă întorc în Egipt vreme de o mie de ani.» Când Faraonul a dat din cap, Horus de la Miazănoapte a făcut un semn. Cocoşului i-au crescut aripi şi astfel şi-a luat zborul. Dar toți nubienii prinşi şi-au pierdut piciorul dintre picioarele lor şi au învățat să slujească în Casa Celor Tăinuite pentru toți Faraonii care aveau să urmeze."

„Acesta e adevărul, au zis eunucii micilor regine, asta trebuie să fie adevărata poveste a faptului că ne aflăm aici", şi un suspin a răzbătut dinspre ei.

„Aşa se sfârşeşte povestea ta?", a întrebat Usermare.

„Nu chiar." Ca pentru a arăta că mulți Zei se aflau în preajma ei în acea noapte, firava lumină a lunii în descreştere îi scălda fața lui Bulgăre-de-Miere, iar ochii ei şi gura şi nasul ei erau frumoase, sau ar fi fost, de nu le-ar fi înconjurat rotundul desăvârşit al chipului ei, ca de lună plină. Pe chipul acela, ochii ei erau mari şi întunecați, nasul îi era cum nu se poate mai delicat, iar gura arcuită şi foarte moale pentru o femeie atât de voinică.

„Care e sfârşitul?", a întrebat Usermare.

„Ah, mărețule Sesusi, a zis Bulgăre-de-Miere, de la întâmplările despre care povestesc au trecut mai bine de o mie de ani. Horus de la Miazăzi ar putea de-acum să fie gata să se întoarcă."

„Dacă aşa stă treaba, cum îl pot găsi pe Horus de

la Miazănoapte?”, a întrebat Usermare. O întrebare pusă într-o doară, dar vocea Lui era grea de kolobi.

Ea a ridicat din umeri. În întuneric, forța gestului ei s-a simțit în văzduh.

„Îngăduie-mi să înalț o rugă către Ka-ul lui Horus de la Miazănoapte. Marele vrăjitor ar putea să dorească să-şi găsească urmaşul.”

Acum nu mai era vocea lui Bulgăre-de-Miere cea pe care o auzeam în ureche, ci a lui Menenhetet. M-am ridicat în capul oaselor ca tras de păr. Atât de adânc îi ascultasem gândurile, încât vocea lui m-a speriat ca țipătul unui animal lângă cortul tău.

— De cum a început să vorbească despre un succesor, a zis aproape sigur străbunicul meu, eu am început să tremur. În căldura nopții, eu tremuram. O regină mică a arătat spre mine şi a strigat: „De ce te temi de poveste?” I-am răspuns că nu mă temeam, îmi era doar frig. De fapt, mă temeam. Bulgăre-de-Miere se uitase la mine de câteva ori, iar eu îndrăznisem să-i întorc privirea. Şi-atunci un gând venise de la ea la mine. Zicea gândul acela: „O să te învăț câte ceva din artele astea ale vrăjitoriei”.

Doi

Acum că vocea i se ridicase la suprafața gândurilor lui, străbunicul meu arăta mult

înviorat şi a început să cugete cu voce tare la câteva probleme delicate.

— În acel ceas al stării Sale de beție, a zis străbunicul meu, cred că Usermare era foarte tulburat de povestea celor doi vrăjitori. Căci, după cum Tu ştii, credința Lui era că va fi ucis în Grădinile Celor Tăinuite. Acum, a spune că avea dreptate în privința unei atari bănuieli fără temei poate să inducă în eroare. El n-a fost ucis. Dar judecând după o altă măsură, aş spune că aproape a fost omorât în acel an şi că eu am fost cel care a făcut-o, cu toate că, după cum ştim cu toții, El a trăit până a ajuns foarte bătrân, bătrân-precum-Ra-este-Ramses-al-Doilea, aşa ziceam noi atunci, iar eu am ajuns Mare Preot în ultimii ani ai Domniei Sale. Chiar aşa, El a murit doar cu câțiva ani înainte să-mi pierd eu a doua viață. Mi-aduc şi-acum aminte că, la funeraliile Lui, copiii ziceau: „Zeul a murit", şi se mirau că soarele mai putea străluci. A fost Faraon şaizeci şi şapte de ani. Dar după acea noapte, cu toate că avea să cârmuiască încă treizeci şi patru de ani, nu cred nici acum că exista vreun anotimp în care Usermare să nu se fi temut de întoarcerea lui Horus de la Miazăzi.

De bună seamă că n-am ştiut acest lucru în noaptea cu pricina. N-a arătat că-l era teamă. Dimpotrivă. Dacă povestea spusă de Bulgăre-de-Miere a avut tot atunci vreo putere asupra Monarhului meu, aceasta a fost de a-l trezi

dorința. Aproape că simțeai fierbințeala pântecului Său. Sporea în mărețul meu Faraon asemenea unui foc sub aburii kolobiului. Eunucii au început să psalmodieze. Mâinile le loveau coapsele cu bătăi scurte, atât de multe şi într-un ritm atât de rapid, încât parcă auzeam țârâitul greierilor şi copitele cailor. Unii dintre aceşti eunuci se pricepeau să-şi plimbe vârfurile degetelor peste genunchi, cu un sunet ca de alunecare, făcându-te să te gândeşti la şopotul unui pârâu sau la pleoscăitul valurilor mici. Era un acompaniament ce atrăgea mulți fluturi de toate felurile care se apropiau şi se depărtau de urechile noastre ca şi când noi eram alge, iar ei la fel de numeroşi precum plevuşcă. Bulgăre-de-Miere a început să fredoneze, vocea îi era răsunătoare, încât încă o dată n-am putut-o recunoaşte pe femeia pe care-o aveam în fața ochilor. Alte dăți, îmi păruse fără formă în veşmintele ei, dar în seara aceea, din clipa în care a ieşit din apă, trupul îi arăta robust, iar ea câtuşi de puțin lipsită de frumusețe. Asemenea unora care sunt graşi, tristețea îi făcea carnea să atârne, dar fericirea o făcea să se umple de vigoare.

În noaptea aceea, Bulgăre-de-Miere a cântat o baladă despre iubirea unei fete de la țară pentru un păstor, un cântec dulce şi nevinovat, iar Usermare a băut kolobi în timp ce-l asculta şi Şi-a şters ochii. Ca multor bărbați puternici, Îi plăcea să verse câteva lacrimi când auzea pomenindu-se

de iubire. Dar nu pentru prea mult timp. Curând, Bulgăre-de-Miere a trecut la următoarea strofă. Melodia era aceeaşi, dar acum păstorului puțin îi păsa de fată, prefera să se uite la bucile oilor lui – deocheată baladă. Bulgăre-de-Miere a început să scoată țipete de plăcere ca ale animalului când e posedat. „Oh”, gemea ea, cu o voce care ne-a trezit pe toți, „oh”, şi văzduhul tremura tot.

Usermare era pregătit. „Veniți, i-a spus El. Tu, Heqat, Nubty, Oază!”. Cu o voce care nu se ostenea să ascundă focurile Sale molcome din acea noapte, a adăugat: „Să fie în casa lui Nubty”. Apoi, ca şi când un gând ar fi venit mâinii Lui, aşa cum Hera-Ra obişnuia să stea lângă El şi să-l lângă degetele, Usermare a spus: „Meni, tu vei veni cu Mine”, şi m-a luat de mână şi astfel am plecat împreună.

Oricât ar părea de ciudat, în ochii Lui eu mă preschimbasem în Hera-Ra. Leului, nu mie, îşi dăruise El prietenia. În propriii mei ochi, devenisem o ființă absurdă. Dincolo de toate jurămintele mele de răzbunare, în toți acei ani fusesem atât de hămesit după un semn de afecțiune din partea Lui, încât eram cum nu se poate mai pregătit să rag ca un leu dacă astfel mâna Lui ar fi zăbovit într-a mea un pic mai mult.

Dar în timp ce mergeam alături, s-au petrecut nişte lucruri ciudate. Dacă eu eram pentru El asemenea lui Hera-Ra, ei bine, eu unul simțeam lângă mine călcătura de copită, rapidă, a unui

mistreț. Halal tovarăş! Dacă primul meu gând a fost că porcul ăsta trebuia să fie un dar de la Bulgăre-de-Miere, nu ştiu să fi greşit, iar după noaptea ce avea să urmeze în casa lui Nubty, mistrețul ăsta mi-a stat adesea alături până când a fost omorât, şi o să-Ți povestesc şi despre asta, dar mai încolo. Fapt e că a doua zi, când m-am plimbat pe pajiştea de-a lungul căreia lebăda neagră plutea în amurg, mistrețul era cu mine, şi tot cu mine era şi când mă opream la casa câte unei regine mici s-o văd cum îi împodobeşte alteia părul. Am ajuns să-i ştiu fața, i-o ştiam bine, dar nimeni altcineva în afară de mine nu vedea creatura. Mergea cu mine peste tot, dar n-o puteam chema la mine. Era de ajuns să mă gândesc la fața ei, ca porcul să se înfățişeze, însă uneori nu-şi făcea apariția, şi-n nopțile în care eram singur, nu înduram zgomotele ce se auzeau de la berărie. Zgomotele acelea făcute de reginele mici mi se păreau dezgustătoare. Chiar aşa, mă obişnuisem într-atât cu tovărăşia acestei creaturi tăcute, încât, fără ea, mă dovedeam cum nu se poate mai critic.

Aflasem cu timpul că aceste o sută de regine mici nu aşteptau întotdeauna ca divinul nostru Ramses să le ofere plăceri, ci sfârşeau uneori prin a se iubi între ele. O descoperire pe care o socoteam cu totul supărătoare, chiar dacă ar fi trebuit să-mi fie familiară. Crescusem într-o hoardă de băieți care tot timpul erau călare unii pe

alții. Pe un prieten forțos îl numeam „cel-care-stă-cocoțat-pe-spinarea-mea”.
Carevasăzică, nimic nu-mi era necunoscut despre ceea ce înseamnă să încaleci trupul altora, chiar dacă mândria mea, fiind vânjos, fusese întotdeauna aceea de a nu fi călărit de nimeni. Dar iată că nu înduram gândul la aceste femei care se împreunau unele cu altele, şi nici la felul în care cele mai forțoase dintre reginele mici se purtau nu de puține ori cu cele mai grațioase ca şi când erau sclave. În nopțile în care Carul Lui nu trecea pragul porților şi nu răsuna tunetul preacurviei Sale, se auzeau în schimb strigătele mai dulci şi țipetele mai ascuțite, gemetele şi muzica multor femei în tot atât de multe odăi. Obiceiul era ca atunci când femeile se jucau astfel, alta să le însoțească zbenguiala ciupind harpa. Iar eu, auzind sunetele, nu-mi puteam alunga din minte imaginea lor. Era ca şi când îmi înghițeam propriul sânge atunci când o vedeam pe o regină mică înfruptându-se din lindicul alteia. N-aveam însă disprețul regal al Monarhului meu. Cu toții ştiam că Lui Îi plăcea să le privească pe micile Lui regine cum se hârjoneau între ele. „Oh, da, zicea El, ele sunt corzile lăutei Mele şi trebuie să învețe să tremure împreună.”

Eu, mai cu seamă când eram fără porcul meu, mă gândeam la asta ca la o parte a nămolului adus de revărsări, o duhoare ce ieşea din femeile astea, şi uneori îndrăzneam să-mi pun întrebarea dacă

pe El Îl iubeau la fel de mult pe cât ajunseseră să se iubească între ele. Câteodată, două regine mici trăiau de-a binelea într-o singură casă ca bărbat şi femeie, sau ca frate şi soră, iar odraslele lor o socoteau în egală măsură pe oricare din cele două regine mici drept părintele lor. Îmi părea că a iubi, ca femeie, o altă femeie mai mult decât pe Faraon era totuna cu a te ruga să vină ciuma. Astfel mă cotropeau toate acele legiuni de gânduri loiale lui Usermare, dar când mă plimbam prin grădini cu porcul, deveneam alt om şi mă arătam îngăduitor față de jocurile lor şi râvneam la micile regine. Ba chiar îmi plăcea să le privesc mâncând şi dansând, să le ascult cântecele pe care le îngânau când îşi pieptănau pletele unele altora sau când îşi căutau unele altora în cufere să găsească zorzoane pe care să le poarte. A fost o vreme când eu, asemenea lui Nef-khep-aukhem, puteam spune numele fiecărui suliman pe care îl foloseau.

— E vreunul neştiut de mine? a întrebat Hathfertiti.

— Nu se află vreun ulei de floare pe care tu să nu-l fi decantat, a răspuns el.

— Dar ierburi? a insistat ea.

— Erau alese numai cele mai delicate şi mai dulci parfumuri. Nu le trebuia amăreala galbanului sau a casisului.

— Bine, dar ce spui de pomada de nard? a vrut să ştie mama.

— Foloseau din asta, precum şi şofran şi

scorțişoară, ca şi vinul dulce care lasă pe piele însăşi mireasma iubirii atunci când e frecat pe coapse cu ulei şi puțină zeamă de carne friptă.

La acestea, Ptah-nem-hotep s-a foit iritat.

— Eşti zgârcit la vorbă şi-asta devine un păcat, a spus El. Eu vreau să ştiu: Ce anume se întâmpla în casa lui Nubty?

— Nu pot să-Ți spun fără să par prost, a replicat Menenhetet.

— Ceea ce e greu de crezut, a zis Ptah-nem-hotep. Dacă te ascult de atâta vreme, e pentru că nu eşti prost. Dar Mi-e greu să cred că tu ai fost, în fiecare noapte, stăpân peste cele patru vieți ale tale. Chiar şi un Faraon poate face prostii. Poftim, am zis ceva cum nu se poate mai neîngăduit.

— Dacă e să spun, atunci o s-o fac iute, a zis străbunicul şi s-a aplecat în față, ca şi când, chiar şi numai pentru a începe această mărturisire împotriva voinței sale, trebuia să pornească în galop: Mica regină Nubty avea o statuie a lui Amon al cărei pântec nu era mai mare decât mâna mea. Dar sceptrul ce se înălța dintre picioarele Lui de aur nu era ascuns câtuşi de puțin, dimpotrivă, era lung cât jumătate din înălțimea Zeului Însuşi, iar Usermare a îngenuncheat în fața acestui Zeu mic, Şi-a înălțat mâinile ca pentru a spune că toată ființa Lui, El Însuşi şi fiecare Ka din cele Paisprezece ale Sale Îl slujeau pe Amon. Apoi Şi-a pus gura în jurul mădularului de aur, chiar

sceptrul Zeului Amon. „Niciun om nu Mi-a pătruns vreodată în gură, a zis Usermare, dar sunt fericit să sărut paloşul lui Amon şi să cunosc gustul aurului şi al rubinelor.” Într-adevăr, în vârful mădularului de aur, chiar pe măciulie, se găsea un rubin mare.

Apoi El s-a ridicat, iar Heqat şi Oaza I-au scos platoşa şi fusta de in.

„Hai, Meni, mi-a spus El, închină-te Mie ca şi când Eu aş fi paloşul Celui Ascuns”, şi falusul Lui s-a sumeţit în faţa mea, iar eu l-am luat în gură şi am simţit puhoiul Nilului volburându-se în El. Capul îmi sălta ca o barcă, iar reginele mici chicoteau în timp ce fierbinţeala kolobiului Său mi se repezea în gâtlej, până jos, în piept. Şi-n tot pieptul, până la buric, am ştiut de ce porcul era cu mine. Niciuna dintre micile regine n-ar fi îndrăznit să-mi atingă pielea cu vreuna dintre unghiile ei vopsite, dar porcul îşi vârâse râtul gros între bucile mele şi tare i-ar fi plăcut să înghită sămânţa Regelui meu dacă aceasta ar fi putut trece prin mine atât de repede. Prin urmare, n-am fost pârjolit de fierbinţeala vintrelor lui Usermare, ci de dispreţ. Gata, v-am spus ce a fost mai rău – a zis străbunicul meu –, prima dintre umilinţele pe care aveam să le îndur în acea noapte în faţa Faraonului meu, şi asta după ce mă jurasem că n-o să mă mai necinstească niciodată. Asta m-a reţinut, asta e greu de spus. Dar acum mă simt ca şi când mi s-a ridicat o piatră de pe suflet. Aşa că

vă voi spune şi restul. Căci multe s-au întâmplat.

L-au uns pe Usermare cu pomadă. În noaptea cu pricina, ca şi în altele când nu fusesem de față, El şedea precum Zeul Amon în vreme ce micile regine Îl slujeau după obiceiul Lins şi Pur, prin care înțeleg că Îi ştergeau fața cu multă grijă şi Îl boiau la ochi cu sulimanuri noi. Îi scoteau veşmintele şi-L îmbrăcau în pânzeturi proaspete, apoi rosteau stihuri deasupra giuvaierurilor cu care Îl împodobeau. Fiecare giuvaier odată îndepărtat era sărutat de una dintre reginele mici, la fel şi fiecare veşmânt pe care-l puneau pe El. Cum în acele zile nu înțelegeam cu totul deosebirea între a săruta şi a mânca – ce țăran ar fi înțeles? —, îmi închipuiam că scoteau toate acele zgomote uşoare cu buzele lor ca să arate că gustul pânzeturilor Faraonului era bun.

În noaptea cu pricina, ca şi în altele, I-au stropit fruntea cu parfum şi, pe rând, fiecare regină mică I-a luat în gură paloşul, şi-n vremea asta celelalte murmurau: „Zeii se împodobesc, iar numele Tău este Podoabă”.

Înmărmurit am rămas văzând cum S-a dat micilor regine ca şi când El însuşi ar fi fost femeie. S-a întins pe spate, cu coapsele Lui puternice în aer, depărtându-Şi genunchii astfel încât depăşeau lățimea umerilor Lui măreți, şi îmi ținea mâna într-a Lui cu o asemenea forță, încât cu greu m-aş fi putut elibera din strânsoare. Dar ăsta a fost doar începutul. Încă mă stăpânea teama şi mă

aşteptam ca toată casa lui Nubty să vuiască în jurul nostru, cuprinsă de vâlvătaie, însă pereții doar s-au clătinat ca izbiți, dar au rămas în picioare; poate că numai trupul meu fusese scuturat de fiori. Cum ziceam, trăiam cu teama de catastrofă, dar cum nu s-a abătut niciuna, spaima mi s-a domolit şi, odată cu ea, şi strânsoarea Lui.

Şi înainte să se termine, mă ținea blând de mână, simțeam cum sporesc în El plăcerile, ieşind din gurile pricepute ale reginelor mici, chiar şi acum Îți pot spune, măreațe Ptah-nem-hotep, despre toate câte erau în Usermare în timp ce El se pregătea să se slobozească. Am putut să-L cunosc în acele momente cum nimeni care nu e Faraon nu poate vreodată cunoaşte un Zeu atât de bun şi de Măreț. Prin acea plăcere din clipa în care cele patru regine mici au îngenuncheat în fața mărețului şi minunatului trup al lui Usermare, am ajuns să-L cunosc. Heqat Îi luase labele picioarelor în gura ei şi-L lingea printre degete ca un şarpe de argint ce se strecoară printre rădăcini de aur, iar Oaza, cu priceperea dobândită din lungi îndeletniciri, dezmierdase paloşul lui Usermare cu lingeri uşoare şi sărutări prelungi, în timp ce Nubty Îi cunoştea cu vârful limbii ei urechile şi nasul, şi pleoapele ochilor Lui, da, toate aceste mângâieri din partea lui Heqat, a Oazei şi a lui Nubty trecuseră, prin degetele Lui, în mine, iar eu mă simțeam mult mai frumos decât toate florile din Grădinile Celor Tăinuite şi mă aflam în

văzduhul unui curcubeu, în vreme ce El zăcea cu picioarele căscate şi genunchii îndoiți. Atunci, Bulgăre-de-Miere şi-a apropiat buzele de acea gură a lui Usermare care sălăşluia între fesele Lui şi L-a sărutat în acel loc, limba ei a pătruns între porțile Lui şi ea a cunoscut intrarea în tunelul Lui. El zăcea acolo, iar eu, cu mâna mea, eram împreună cu El. Astfel am aflat cum era să fii în Luntrea lui Ra, plutind în susul râului Duad în Tărâmul Morților, iar locul acela era minunat văzut dintr-o asemenea luntre, cu şerpi şi scorpioni la fiecare cot, flăcări în gurile fiarelor, mai cumplite decât văzusem vreodată, şi Câmpiile Binecuvântate a căror iarbă era dulce chiar şi noaptea. Usermare plutea prin Tărâmul Morților, iar eu cu El şi cu porcul la organele mele. El vedea Soarele şi Luna ca pe verii Lui. Apoi râul a început să crească în rubinul paloşului Său aflat între buzele dulci ale Oazei şi L-am auzit strigând: „Sunt, sunt tot ce va fi", şi când femeia a țipat, El s-a slobozit şi duhul kolobiului a fost ca un foc în mine, cu lumini roşii şi de smarald.

Eu însumi m-am slobozit acolo, lângă El, după ce toate puterile propriei Lui aţâţări trecuseră prin degetele Lui într-ale mele, dar slobozirea mi-a fost spulberată de râtul porcului ăluia, din care pricină m-am simțit posedat de la gură până la anus, marele Monarh şi porcul curios erau stăpâni pe cele două capete ale râului ce curgea prin mine, la fel cum Osiris stăpâneşte intrarea şi ieşirea

Tărâmului Morților.

N-am avut niciun motiv de bucurie. Căci Usermare abia de-Şi venise-n fire după ce se slobozise ca femeie, că a şi fost gata să stea ca un bărbat, şi nu-L mai interesa niciuna dintre gurile care sălăşluiau între coapsele celor patru regine mici ale Sale, ci mi-a cuprins sărmanele buci râmate toată noaptea de râtul porcului şi, în fața femeilor, a făcut din nou femeie din mine. „Aiii, Kazama", au strigat ele chicotind nestăpânit, şi atunci am aflat că aşa-mi spuneau ele mie, Kazama. Iar când rosteau numele între ele, în gândul lor stăruia Supraveghetorul de Sclavi, dar acum supraveghetorul de sclavi devenise el însuşi sclav. „Aiii, Kazama", strigau printre hohote. Eu însă nu chiuiam. Ținându-L de mână, mă cufundasem în apele paradisului. Dar nu şi cu paloşul Lui. Ăla îmi pricinuia durere. Nu mi se înfățişa nicio viziune. Şi m-am jurat că, dacă aceasta era a doua oară când El îmi străpunsese măruntaiele, a treia nu va mai fi, să ştiu că-mi retează tot ce am şi mă aruncă printre eunuci.

Ajuns aici cu povestea, vocea lui Menenhetet a amuțit, iar eu, care ascultasem cu toată atenția, ținând ochii închişi, i-am deschis acum tocmai bine s-o văd pe mama în partea cealaltă a încăperii, îngenuncheată în fața lui Ptah-nem-hotep, şi mi-a făcut impresia că paloşul Lui era în gura ei. Dar orice s-ar fi petrecut între ei a încetat în clipa în care m-am ridicat în capul

oaselor. Însă Mama încă torcea ca o mâță. Tata dormea. Sau, mă rog, nu se mişca, ochii îi erau închişi. Sforăia fără fereală şi chinuit. Licuricii erau atât de luminoşi, încât mi s-a părut că desluşesc expresia de pe chipul străbunicului meu, şi pot spune că el era departe de noi. Şi cu adevărat aşa era. În clipa următoare, a început să vorbească, şi vocea lui era vocea lui Bulgăre-de-Miere.

Trei

Ştiam că sunt inflexiunile ei. Cât sălăşluisem în gândurile străbunicului meu, o auzisem vorbind. Acum, ochii lui s-au dat peste cap, asemenea ochilor morților, şi din gâtlejul lui a răsunat vocea lui Bulgăre-de-Miere.

„Kazama, nu te-am văzut plecând, a zis ea. Dar am râs dimpreună cu celelalte, pentru că El a făcut femeie din tine. Zvâcneai ca un vierme în cârligul învârtoşării Lui. Dar acum nu mă gândesc la Sesusi, ci la umilința pricinuită inimii tale mândre. Te simt moale precum e pământul când se revarsă râul peste el. Spune-mi că nu-i aşa."

„Ba aşa-i", a răspuns străbunicul meu vorbind cu glasul lui, din chiar miezul acestei vrăji, şi totuşi, după cum se micşora lumina gâzelor fosforescente, am ştiut că străbunicul meu se liniştise, iar vocea îi era mai bătrână decât oricare alta pe care o auzisem vreodată, iar el arăta de-o

sută de ani, mai mult de-o sută. Curtea mirosea a piatră veche. Încercam să-mi aduc aminte cum îmi descleştasem maxilarele într-un cavou atât de jilav, încât abia puteam respira. Dar a răsunat din nou vocea lui Bulgăre-de-Miere, iar eu m-am întors în murmurele nopții. Prin gura lui Menenhetet, am auzit-o spunând: „Cum mai simțeam suferința gândurilor tale! Înduram zvârcolirile unui pântec ce dă naştere unui prunc. Aşa e, Kazama?" „Aşa e", a încuviințat Menenhetet. „În acel ceas, nu puteai spune dacă erai bărbat sau femeie. Ci numai să te întrebi de ce se contopeau bărbații în femei, iar femeile în bărbați."

Când ultimul ecoul al vocii ei s-a stins, capul lui Menenhetet a zvâcnit înainte, iar el s-a uitat la noi toți ca şi când dormise o sută de ani. Chipul său s-a scuturat de bătrânețea ce se pogorâse peste el, nu-l mai văzusem niciodată arătând atât de tânăr, un bărbat de şaizeci de ani pe care l-am fi putut socoti ca unul de patruzeci, şi mai vânjos ca un conducător de car de luptă. Tatăl meu şi-a curmat sforăitul şi s-a trezit, mama avea o expresie de satisfacție pe buze, ca şi când nu gustase nimic altceva decât miezul unei taine.

— Da, a zis Ptah-nem-hotep, mai spune-ne despre Bulgăre-de-Miere, căci Îmi pare la fel de vrednică de luare-aminte ca şi marele Meu strămoş, fie să Mă primească pe Câmpiile Binecuvântate – şi, la aceste vorbe, gura Lui a scos

un plescăit pentru a ne aminti că încă era Noaptea Porcului, când pietatea ne-ar putea apăra mai puțin decât sacrilegiul. Da, a zis El, spune-ne, înainte ca zorile să ne ardă ochii. În curând, Hathfertiti şi cu Mine s-ar putea să dorim să ne îmbiem somnul.

Cu un hohot de râs cum nu se poate mai vesel – primul sunet din care răzbătea cu adevărat fericirea, pe care-l auzeam de la El –, Faraonul nostru S-a ridicat în picioare şi l-a sărutat pe tatăl meu pe frunte.

— Aşa să fie, a zis tata.

— Grăieşte din nou cu vocea lui Bulgăre-de-Miere, i-a strigat Ptah-nem-hotep străbunicului, de-ai fi zis că şi El băuse kolobi.

— Divinule Două-Case, am ațipit preț de-o clipă şi acum mă simt învigorat. Ai auzit vocea ei?

Ptah-nem-hotep a izbucnit în râs.

— Aşa o fi, s-a învoit Menenhetet. La ea mă gândesc acum.

— Da, hai, spune mai departe, l-a îmboldit Faraonul nostru. Îmi va face plăcere.

— Dacă-mi aduc bine aminte, a început străbunicul meu, noaptea era fără lună când am plecat din casa lui Nubty şi, pentru ochii mei nefericiți, la fel de întunecată precum cele mai îngrozitoare gânduri ale mele. Am găsit heleşteul unde îi plăcea lebedei negre să stea noaptea şi am încercat să-i vorbesc, dar la nimic altceva nu mă puteam gândi decât la ruşinea mea. Atunci am

făcut un al doilea legământ. Ruşinea, asemenea oricărei alte otrăvi, are nevoie de propriul leac ruşinos. M-am hotărât să caut curajul nebuniei înseşi. Aveam să cutez ceea ce nimeni nu avea curajul să cuteze, anume să mă vâr în patul uneia dintre reginele mici.

Curaj însemna şi numai să zăboveşti cât două răsuflări asupra unui asemenea gând. Ştiam totuşi că trebuie să rostesc răspicat legământul. Aşa-mi ziceam, dar atât de tare tremuram, încât şi lebăda a fost cuprinsă de tremur. Aripile îi fâlfâiau, trupul ei trimitea vălurele care au făcut ca apa heleşteului să bolborosească şi să clocotească. Eram sigur că asta va trezi toate casele din Grădinile Celor Tăinuite. Dar heleşteul s-a domolit. Am început să mă gândesc la Bulgăre-de-Miere. Din sânii acelei femei dolofane izvora o tandrețe față de mine ce se asemăna cu învolburarea râului când pământul e uscat, şi râtul porcului s-a apropiat de mine pe la spate şi mi-a adulmecat coapsa.

N-o să vă povestesc acum despre zilele ce-au trecut până i-am făcut prima vizită şi nici de fiecare temere pe care izbuteam s-o înăbuş până când mă poticneam de una nouă. Poveşti din astea sunt cu duiumul. Nu ştiu, poate uneori intram în casa ei în vis, nu-mi duceam paşii mereu într-acolo. Cum îmi mai doream să zac întins pe spate, la fel ca Usermare, şi să-i cunosc gura la porțile de jos!

Să spunem că eram atras aşa cum o bucată de aramă-neagră-din-cer este ademenită de o alta, căci într-o noapte, când Usermare n-a vizitat Grădinile Celor Tăinuite, m-am înfăţişat la uşa ei. Cu toate că în acea împrejurare nici măcar n-am încercat să mă aşez lângă ea, am întrebat-o la plecare dacă aş putea veni a doua zi, iar ea a încuviinţat, spunându-mi însă: „Nimeni nu trebuie să te mai vadă aici noaptea”, şi m-a dus la un copac de lângă zidul grădinii din partea ei, în care mă puteam cățăra. În felul acesta, puteam să intru fără să-i trezesc slujnicelele ori eunucii. Atingând un ram, mi-am amintit de o noapte când stătusem cu spatele lipit de un alt copac, pe drumul spre Kadesh, şi am dat din cap, iar ea şi-a pus mâna pe gâtul meu şi l-a frecat încet. Din degetele ei dolofane m-a pătruns o forță asemenea celei pe care o primisem odată de la lemnul libanez.

După ce-am plecat, somnul nu s-a mai lipit de mine. În întunericul nopții m-a copleşit puterea atracției ei. Nu-mi plăcuseră niciodată femeile atât de trupeşe ca ea, cu toate acestea, gândul la formele ei durdulii îmi răscolea pântecul ca o boare dulce. Mărturisesc că mă simțeam aproape ca un ou din acela dinlăuntrul unui gogoloi de balegă pe care scarabeul nostru îl împinge în sus pe malul râului, căci în timp ce mă chinuiam să adorm, mi se părea că sunt la fel de bogat precum Khepera Însuşi, şi mi-era cald, eram plin de

țărână, şi am adulmecat din nou mirosurile bălegarului nostru egiptean, atât de îmbuibat de tot ce putrezeşte şi moare, dar încă duhnind a vechea lăcomie, şi m-am întrebat dacă aceasta era miasma cărnurilor lui Bulgăre-de-Miere după ce se duce aroma parfumului ei. Însă mă simțeam şi plin de aur, şi vedeam un cer auriu sub pleoapele închise, şi îi auzeam durduitul, ca şi când lumina lui Ra, neajungându-i că dăruia lumină grânelor, trestiilor, pâlpâirii râului şi celui mai bogat zăcământ al pământului, aurului însuşi, trebuia să încălzească toată mâzga şi să pătrundă în chiar miezul acestui cuptor de bălegar care era plăcerea mea. Asta m-a făcut să mă ridic în capul oaselor, plin de scârbă pentru atracția aceea dezgustătoare pe care aş fi găsit-o în brațele ei şi cu toate acestea nestrămutat în a o cunoaşte, fiind eu mai rău decât mort. Ruşinea pe care o dusesem atâta amar de ani mă ardea ca focul.

M-am sculat, carevasăzică, am traversat grădinile, m-am cățărat în copacul din afara zidurilor ei, am încălecat ramul şi am sărit în grădina ei. Mă aştepta în odaia ei, dar m-am prăbuşit în brațele ei atât de înspăimântat, că paloşul meu era cât un şoarece. Ea îmi părea mai urieşească decât pământul. Parcă îmbrățişam un munte. În acea noapte, n-aveam vânjoşenie nici cât să mă înfig într-un miel. Stropitura mulsă din mine n-avea nici flacăra şarpelui, nici strălucirea lui Ra, eu n-am zburat pe nicio aripă de pasăre, ci

am fost tras din mine, şi cu adevărat ea m-a tras, m-a muls în sus şi-n jos până când apele s-au învolburat la capătul pântecului meu şi dincolo de el. Ştiam ce înseamnă să te slobozeşti cuprins de teamă. După ce-am isprăvit, n-am simțit ruşine, ci o mare uşurare. În curând puteam pleca.

Numai că ea nu se grăbea să mă vadă plecat. Întinsă lângă mine, a scos un oftat greu, la fel de greu precum umbra unei păsări mari când trece peste umbra ta, şi a spus: „Te voi însoți până la copac". Dar când mi-am încălțat sandalele, m-a dus în altă direcție şi am trecut printr-o uşă într-o altă încăpere în care stăruiau multe miasme de la pulberile fiarelor şi animalelor moarte de mult, iar într-un ungher, lângă o firidă, se găsea un pocal mic, din alabastru, umplut cu ulei, şi un fitil care ardea. La lumina lui, ea a luat pulbere de trei ori între degete dintr-un vas, a amestecat-o în vin, a băut jumătate, iar cealaltă jumătate mi-a dat-o mie. Avea gust de ceva mai vechi decât un sarcofag.

Văzându-mi fața, Bulgăre-de-Miere a izbucnit în râs. Hohotul ei i-ar fi putut trezi pe ceilalți, dar ea şi-a lăsat o mână grea pe umărul meu ca pentru a-mi spune că niciun zgomot pe care-l făcea ea noaptea nu le-ar fi surprins pe slujnicele ei – îmi spunea asta fără să rostească vreun cuvânt şi atunci am priceput că licoarea pe care o băuserăm împreună era o punte de la gâtlejul ei până la al meu. Şi pe această punte aveau să treacă

gândurile mele. Astfel am aflat că acea încăpere, alăturată odăii în care dormea ea, era refugiul său în nopțile în care nu putea închide ochii, şi pe dată nasul mi-a dezvăluit micile sacrificii care se petreceau acolo. Vedeam altarul, o masă de granit, am adulmecat sângele vechi al nenumăratelor animăluțe care îi dăruiseră ei ultimele lor temeri. Şi am ştiut că întocmai după cum simțisem, când zăcusem în patul meu, scarabeul Khepera foindu-se în pântecul meu, aşa venea pulberea din vinul acela de la un scarabeu pe care-l prinsese ea şi-l uscase (după ce-i îndepărtase capul). Trebuie că l-a sfărâmat, l-a cernut, apoi a rostit cuvintele încărcate cu putere. Iar acum băuserăm împreună acel vin, ceea ce m-a făcut să mă gândesc din nou la scarabeul de bălegar. Într-atât ne minunăm de forța lui, încât nu-i cercetăm obiceiurile mai puțin ştiute. Dar în copilăria mea, îmi petrecusem multe după-amiezi pe malul râului şi, neavând cu ce altceva să-mi umplu timpul, urmăream scarabeii şi i-am văzut cum împingeau gogoloiul în sus pe mal până la gaura unde aveau să-l îngroape. Bălegarul acela avea să servească drept hrană pentru ouăle depuse înăuntrul lui. Iar dacă îi tulburai pe scarabei şi schimbai gogoloaiele între ele, ei se apucau iute din nou de treabă, opintindu-se pentru ouăle celuilalt. Vă povestesc asta pentru că am înțeles, stând aşa lângă Bulgăre-de-Miere, că ea ne alăturase vrerile şi ne amestecase gândurile într-atât încât Usermare nu

avea să ne vadă, în mintea lui, unul lângă altul. Înainte să plec în acea noapte, ea mi-a tăiat vârfurile unghiilor cu un cuțitaş ascuțit – ca şi când pusese stăpânire pe o parte mai mare din mine decât poseda El –, a strâns bucățile de unghii şi le-a mărunțit cu acelaşi cuțitaş. Apoi le-a mâncat în fața mea. Nu mai ştiam cu cine sunt, cu o femeie, cu o zeiță sau cu o fiară. „Dacă te afli aici din iubire pentru mine, mi-a zis ea, mâinile tale vor deprinde mângâierile. Dar dacă ai fost trimis de Usermare, degetele tale vor pătimi din pricina leprei înainte să-ți cadă." Şi iar a zâmbit văzând expresia de pe chipul meu. „Haide-hai, a mai zis ea, mă încred în tine – aşa, un pic", şi mi-a sărutat buzele.

Spun că mi le-a „sărutat", pentru că aceea a fost prima noapte când mi s-a întâmplat cu adevărat aşa ceva. O avusesem pe târfa tainică din Kadesh, şi pe femeia mea din Eshuranib, şi multe țărăncuțe, şi aflasem cum e să-mi amestec răsuflarea cu a lor, şi-mi plăcuse. Țăranii obişnuiesc să spună: „Nobilii mănâncă din blide de aur, aşa că ştiu şi cum să-şi atingă unii altora gurile". Şi iat-o punându-şi buzele peste ale mele şi ținându-le acolo. M-am simțit înfăşat ca o mumie, doar că pânza din jurul meu era mai delicată decât tot ce pipăisem vreodată. Limba ei era mai dulce decât orice deget, dar tot mi-a părut ca o spadă mică atunci când mi s-a împins în gură. Ba mai bine zis ca un şarpe mic ce dansa în

miere. „Vino la mine mâine noapte dacă El nu e aici”, mi-a zis ea şi m-a dus la copac.

Abia plecasem, când dorința mi s-a stârnit din nou. Dar când m-am întors noaptea următoare, eram iarăşi nevolnic. Ca un şaduf, mâna ei m-a înălțat încă o dată deasupra mea. Şi, ca şi cu o noapte înainte, am cunoscut doar zidurile trupului ei, fără să pot trece de porțile ei. Dar în acea a doua noapte, ea a fost blândă şi mi-a zis: „Vino la mine când poți, şi într-o bună noapte vei fi la fel de viteaz ca Usermare Însuşi”. Ca pentru a-mi spune de câte nopți era nevoie pentru a dobândi asemenea cunoaştere, mi i-a prezentat pe scorpionii ei. Avea şapte: Tefen, Befen, Mestet şi Mestetef, apoi Petet, Thetet şi Mehet – mi se părea de necrezut că-l ştia pe fiecare după nume, pentru că, în lada ce le servea drept cuib, fojgăiau asemenea cerşetorilor cărora puțin le pasă de ceilalți. Ea însă îi culegea de-acolo cu degetele ei şi şi-i aşeza pe ochi şi pe buze fără să se teamă de înțepătura lor. „Numele lor sunt asemenea numelor celor şapte scorpioni ai lui Isis, mi-a spus ea, şi sunt urmaşii lor în linie dreaptă.”

La lumina opaițului, vedeam că scorpionii ăştia acopereau cele şapte porți ale capului ei: ochii, urechile, nările şi gura. Apoi ea i-a cules şi i-a pus înapoi în ladă, după care m-a sărutat. Strămunii celor şapte scorpioni, mi-a spus ea, creaseră cele şapte suflete şi spirite ale noastre. Şi cu asta m-a trimis acasă. Începuse inițierea mea.

După cum am spus, eram singurul bărbat care îşi avea sălaşul în Grădini fără să fie eunuc. Prin urmare, nu doream să-mi închipui ce hohote s-ar fi stârnit în fiecare casă dacă micile regine, una după alta, ar fi aflat despre noaptea mea cu Usermare. Aşa că mă ţineam în spatele zidurilor propriei mele grădini, iar ziua nu mă mai duceam în vizită de la o casă la alta. Fuseseră cum nu se poate mai plăcute vizitele cu pricina, căci aflam şi eu clevetelile, şi, că veni vorba, prin mijlocirea eunucilor şi a Mai-Marele Scribilor din Grădini, eunuc şi el – despre care vă voi povesti mai încolo –, nu exista poveste despre vreun Prinţ, Guvernator, Mare Preot, Judecător Regal, al Treilea Supraveghetor al Vizirului sau chiar despre – şi, la aceasta, străbunicul meu a dat din cap în direcţia tatălui meu – Ajutorul Primului Supraveghetor al Casetei cu Sulimanuri care să nu ajungă la noi, în Grădini. Zic la noi, însă eunucii aflau primii clevetelile, apoi le auzeau micile regine, iar eu, dacă aveam noroc, le auzeam ultimul. Chiar şi aşa, ştiam mai multe despre noroacele ori ghinioanele fiecărui suflet din Teba decât în zilele de odinioară, când eram conducător de car şi străbăteam oraşul în galop. Prin urmare, era plăcut să mă duc în vizită la micile regine, să le mănânc turtele, să le miros diferitele parfumuri, să le admir vasele de faianţă sau brăţările de aur, lănţişoarele de la gât, mobila, veşmintele, copiii, apoi, după ce lăudam totul, treceam la ceea ce ne

interesa mai mult, anume cleveteala, iar eu aflam câte-n lună şi-n stele despre tot felul de dregători, ca să ajungă până la urmă tot la Regina Nefertiri şi la Rama-Nefru. Micile regine aveau, de bună seamă, preferinţele lor, aşa cum grupuri de preoţi slujesc în varii temple, prin urmare auzeai că Rama-Nefru se va afla în graţii numai în acest anotimp sau că Ea va fi iubita Lui vreme de mulţi ani. Curând mi-am dat seama că toate clevetelile astea erau doar o oglindire a poveştilor pe care micile regine le spuneau unele despre altele. Căci despre asta n-aveam nicio îndoială. A asculta povestea spusă de una dintre ele însemna să crezi că o altă mică regină tocmai căzuse în dizgraţie.

Astfel am ajuns să aflu câteva secrete de-ale lor şi, încă înainte de a începe s-o vizitez pe Bulgăre-de-Miere în timpul nopţii, ştiam câte una-alta despre ea, lucruri pe care le auzisem fie de la prietenele ei, fie de la mici regine care nu-i erau apropiate. Auzeam două faţete ale aceleiaşi poveşti, ca şi când aş fi mâncat două feluri în acelaşi timp – pe amândouă le mistuiam în pântec în acelaşi timp. Cu mult înainte să mă fi căţărat în copacul ei sau s-o aud pe Bulgăre-de-Miere cântând lângă lac, aflasem de pierderea pe care-o suferise. Aproape că auzeam ecoul. Văzusem bărbaţi ucişi cu miile, văzusem cum le sunt devorate trupurile, dar astea pot cântări mai puţin în balanţa lui Maat decât nenorocirea pe care o resimţeau reginele astea mici când li se reteza un

deget de la picior. În Grădinile Celor Tăinuite, Bulgăre-de-Miere fusese Favorita Lui – un fapt pe care erau aproape gata să-l consimtă şi prietenele ei, şi cele care n-o aveau la inimă. Pe vremea aceea, ea nu era grasă şi nici măcar eunucii nu îndrăzneau să se uite la ea când se îmbăia, într-atât de voluptoasă era frumusețea ei. Sub numele de Ma-Khrut era cunoscută în toate împrejurările. Dar i se urcase la cap, prea i se urcase la cap, chiar şi pentru o mică regină – aşa am judecat-o eu după tot ce auzisem despre ea, şi bune, şi rele. I se urcase la cap. Prin urmare, făcuse un schimb cu Heqat – cea mai urâtă dintre micile regine! —, dându-i un lănțişor care odată fusese al mamei lui Usermare. Apoi a cutezat să-L tachineze pe Faraon. I-a spus că dăduse lănțişorul în schimbul unui pocal de alabastru, şi care n-ar putea Sesusi să-i mai găsească un pocal asemenea? Stăteau întinşi singuri în patul ei când i-a spus aceste vorbe. El s-a ridicat. Şi-a luat cuțitul şi, ținându-i fix glezna, i-a retezat degetul. Mersegert, acea Zeiță a Tăcerii căreia nu-i tace gura niciodată, mi-a spus că țipetele lui Ma-Khrut mai pot fi încă auzite peste multe iazuri, în nopțile liniştite, iar duşmancele ei povesteau cum se repezise ea să-şi înfăşeze degețelul şi să-l îmbălsămeze. Unele ziceau că, după noaptea cu pricina, se cufundase în desluşirea magiei. S-a îngrăşat, în grădina ei creşteau ierburi rare şi altele de rând, odaia i se umplea de tot felul de

lucruri pe care le strângea ea. Odată, dintre toate reginele mici, ea avusese cel mai frumos alabastru, acum, pocalele erau ciobite de la atâta vârât şi scos rădăcini şi pielițe, şi pulberi ce putregăiau acolo. Aburi puturoşi se înălțau tot timpul din creuzete în încăperea în care simțeai mirosul excrementelor de păsări, şopârle sau şerpi ce stăteau închişi în colivii de tot felul. Inutil să spun că ea avea nume nu numai pentru sălbăticiunile astea, ci şi pentru feluritele pietre şi ramuri pe care le strânsese acolo, ca să nu mai vorbesc de învelitorile din pânză de păianjen, pentru mirodenii, ierburi, piei de şarpe, întregi ori mărunțite, pentru vasele cu sare, pentru florile uscate, parfumurile ei, firele colorate, papirusul sfințit, şi pentru multe pocale cu ulei, de-al nostru ori din străinătățuri, unele din plante şi copaci necunoscuți mie, altele de folosit sub lumina lunii şi încă altele când e soarele în înalt. Ştia numele multor rădăcini rare de pe câmpuri, pe care nicicând nu le văzusem, şi ale soiurilor de păr de cele mai osebite, de bucle de pe frunțile multor regine mici, şi încă şi mai multe ale eunucilor.

În fiece dimineață, desena un nou talisman pe un papirus de care-i făcea rost, cu o zi înainte, cel mai de încredere eunuc, Kiki, un nume care era şi acela al unui ulei făcut din ricin. Şi mai era şi nume de fată, dar asta nu se punea la socoteală – unui eunuc îi puteai da orice nume. Rițină era la fel de bun ca numele celui de-al doilea favorit al ei,

Sebek din Sais, astfel numit din pricina asemănării sale jalnice cu crocodilul. După felul în care se priveau cei doi eunuci în timp ce-o slujeau la ceremonia matinală, ai fi zis că crocodilul se temea să nu fie rumenit în uleiul de ricin. Într-atât de cumplită era Bulgăre-de-Miere. Dar avea puterea să-i vrăjească pe şerpii pe care-i ținea captivi, şi prin nimic altceva decât prin mişcarea brațelor ei mătăhăloase – ele însele ca nişte şerpi din cei mari – sau prin cuvintele ei magice. Pe acestea le folosea pentru a invoca spiritele, căci – aşa cum avea să mă lămurească – nicio prezență nu se poate împotrivi Numelui său Tainic, şi-asta pentru că-l aude atât de rar.

— Mi-a fost dat să aud multe descrieri ale acestor spirite ce ne-nconjoară, a zis Ptah-nem-hotep, dar, din ce spui tu, par nişte păsări ori animale ciudate.

— Ma-Khrut obişnuia să spună că gândurile noastre, după ce se unesc cu răsuflarea Zeilor, devin creaturi. Ochiul nostru nu le vede, cu toate acestea sunt creaturi. Unele spirite chiar sălăşluiesc împreună, asemenea păsărilor de acelaşi soi, ori se adună la un loc şi ajung la fel de puternice precum armiile. Se strâng laolaltă cât munții ori cât marile oraşe de pe râu.

— Aşa este, a spus Hathfertiti. Am trăit emoții atât de puternice, încât vor dăinui mult după ce eu voi fi dispărut – şi la aceste vorbe s-a uitat la Faraon din străfundul puterii ei de a vădi

asemenea emoție.

— Da, a zis Menenhetet, pentru aceia cu sentimente puternice nu este neobişnuit să creeze câteva spirite. Dar odată ce sunt plăsmuite, nu-s mulți aceia dintre noi care le pot chema înapoi. Şi asta pentru că nu cunoaştem Numele Tainic. Dar Ma-Khrut avea puterea să aducă spiritele mai aproape sau să le ducă mai departe, ştia ce substanțe să folosească. Ea ştia, ca să zic aşa, să aleagă între sângele unui taur şi sângele unei broaşte. Este ceva regal, chiar divin să auzi gândul altei ființe în clipa în care se trezeşte în celălalt, dar Bulgăre-de-Miere ştia cum să călătorească de una singură de-a lungul acelor râuri nevăzute pe care le alcătuiesc gândurile noastre, ale tuturor. Când am fost preot în a doua mea viață, ştiam cum să mă apropii de forța aceea colosală care se înalță spre tării atunci când slujitorii lui Amon şi slăvitorii care iau parte la ceremonie îl contemplă împreună pe Cel Ascuns. Când ne lăsăm duşi laolaltă de undele unei rugăciuni, gândurile noastre seamănă între ele precum valurile râului. Şi, astfel, preoții sunt asemenea cârmacilor din corabia numeroasei lor adunări de credincioşi.

Bulgăre-de-Miere n-avea o asemenea adunare pe care s-o însuflețească. Dar se pricepea să cheme la sine tot felul de spirite şi le îndupleca să ademenească şi altele. Vă zic, se pricepea la treaba asta mai ceva ca preoții.

— Atunci spune-ne şi despre minunile pe care le

făcea, i-a cerut Ptah-nem-hotep.

Menenhetet şi-a atins de şapte ori capul de mână.

— Nu vorbesc despre adevăratele minuni ale unor vremuri ce puteau fi martore la bătălii între Horus de la Miazănoapte şi Horus de la Miazăzi. Nicidecum, ci Îți voi spune despre Grădinile Celor Tăinuite şi despre casa şi grădina ei, aflate acolo. Cele Tăinuite nu o socoteau a fi o casă mare, iar în afara zidurilor se găseau Palatul şi toate templele lui Usermare.

Prin urmare, pentru a cântări adevărata valoare a lucrării ei, trebuie s-o punem în balanță cu nemăsurat de multele rugăciuni pe care le înălțau preoții. Ce învolburat era râul de spirite care curgea necurmat între Usermare şi gloriosul soare al lui Amon-Ra!

Câtă vreme Bulgăre-de-Miere nu avea altceva decât propriile ceremonii. Pe care însă le îndeplinea cât era ziua de lungă, uneori până noaptea târziu. Se întâmpla, atunci când o vizitam noaptea, s-o găsesc în încăperea unde îşi avea altarul. Şi, supunându-mă purității ceremoniei ei, trecea multă vreme până îndrăzneam să vorbesc. Iar în acest timp, nicio mişcare pe care o făcea nu era altfel decât desăvârşită, şi dacă mă-ntrebați ce vreau să zic cu asta, nu v-aş putea spune altceva decât că triunghiul pe care-l desena în aer cu vârful baghetei ei se dovedea a nu fi un triunghi obişnuit, căci în fața ochilor mei stătea să

izbucnească în flăcări. Când îşi rostea invocaţiile, vocea ei avea acel son al deschiderii şi închiderii uşilor, ori al prăvălirii unor pietre urieşeşti pe patul neted al altor pietre, sonul alunecării şopârlelor şi al fâlfâirii aripilor atunci când stoluri de păsări se înalţă odată la cer. Suspinul vântului îi pătrundea în piept atunci când inspira adânc, răgetul leului ieşea din gâtlejul ei când vorbea, dar toate acestea erau fireşti în lucrarea ei, şi câtuşi de puţin singurele pe care le făcea ea. Bunăoară, mai erau oalele de pe focurile altarului şi multele ingrediente ce trebuiau întărite cu vorbe încărcate de putere înainte de a fi puse în oalele cu pricina. Uneori, pregătindu-se pentru ceremonie, îşi petrecea ziua citind din sulurile de papirus pe care Riţină ori Crocodilul i le aduceau de la bibliotecile templelor, copiind fragmente pe propriul ei papirus. Dintre toate micile regine, ea era singura care scria la fel de bine ca Mai-Marele Scribilor, iar eu luam uneori unele dintre sulurile din vechile temple şi le deschideam la păsăruicile pictate acolo – papirusul îmi dezvăluia lucruri pe care nu le puteam numi, într-atât de puternice erau gândurile cuprinse în ele.

Privind-o pe Bulgăre-de-Miere în timp ce scria, îmi veneau în minte toţi scribii mici pe care-i cunoscusem şi care făceau acelaşi lucru şi, cumpănind la puterea acestei îndeletniciri, mă întrebam de ce asemenea bărbaţi pirpirii erau atât de îndrăgiţi de Zei, cu toate că, atunci când

glăsuiau, n-aveau voce adevărată, ci firavă ca trestiile, voci scârțâitoare, cele mai multe dintre ele. Însă cuvintele pe care le pictau pe papirus reuşeau să mărturisească puterea ce zace în tăcere. Aşa se face că invocau forțe la care aceia cu voci puternice n-ar fi ajuns nicicând. La urma urmei, a vorbi înseamnă a jigni puterea tăcerii.

Bulgăre-de-Miere respecta acea putere. Odată, am văzut două junghieturi pe partea interioară a brațului ei, tăieturi mici făcute în aceeaşi direcție, una lângă alta, dar se crestase singură, fiecare tăietură ca pedeapsă pentru că rostise un cuvânt când jurase să păstreze tăcerea. În alte zile, vorbea, însă nu se pomenea niciodată pe sine. Dacă dorea să cineze, le spunea slugilor: „A început mâncatul". Îşi dorea, când era nevoie, să iasă din ea însăşi, ca şi când ar fi ieşit din încăpere, să se mute din trupul ei în Ka-ul ei, încât Ka-ul ei să poată ieşi din ea şi să se uite la ea de afară.

Astfel izbutea ea să se dedice mai multor țeluri. Unele erau mari, altele mărunte, precum ceremonia de a răscumpăra o nedreptate mică. Ştia, aşa cum ştie toată lumea, să țină țânțarii la distanță, şi era atât de pricepută la asemenea trebuşoară, că nu trebuia niciodată să-şi deseneze un cerc deasupra capului sau să rostească rugăciunile cuvenite. Ci, la primul țiuit al fiarelor ălora micuțe, îşi ridica mâna strânsă pumn şi şi-o deschidea. Şi zburau țânțarii de-acolo! Auzeai

țipătul retragerii lor.

— Am alifii cu un miros atât de puternic, încât țânțarii nu se apropie niciodată, a spus Hathfertiti, şi le folosesc atunci când nu-mi amintesc rugăciunea pentru cerc sau când îmi simt degetele nevolnice. Nu înțeleg în ce e mai grozavă Bulgăre-de-Miere decât mine.

— Cum ea a pierdut bunăvoința Regelui, iar tu poate că ai câştigat-o, ai multă dreptate în ceea ce spui, i-a răspuns străbunicul meu.

Ptah-nem-hotep era încântat.

— Familia ta, i-a spus El lui Hathfertiti, are răspuns la orice. Eu însă m-aş feri să vorbesc cu prea mult dispreț despre această Ma-Khrut.

— Înțelepciunea celui de-al Nouălea e mare, a zis Menenhetet. Adevăr grăieşte. O regină mică, dacă o ponegreşte pe Bulgăre-de-Miere, se poate trezi înțepată de scorpionii ei. Deoarece Ka-ul lui Bulgăre-de-Miere ştia cum să se depărteze de trupul ei, uneori ea se lăsa de bunăvoie atacată de mulți țânțari. De câte ori n-am văzut-o dormind buştean pe patul ei, sau aşa ai fi zis văzând-o, căci trupul ei mătăhălos era acoperit de puzderie de țânțari care l-ar fi ucis pe altul în locul ei. Ea însă era în afara ei înseşi. Iar după ce se întorcea, ştia cum să le folosească veninul scurs în venele ei. O regină mică o vorbise de rău pe Bulgăre-de-Miere şi a fost atât de cumplit muşcată de țânțari din cei foarte mari, după noaptea cu pricina, încât n-a mai putut ieşi din casă zile la rând. Într-atât de

buhăit îi era chipul.

Dar ce v-am povestit despre puterile ei e nimic. Vă voi spune o poveste mai bună. În fiecare noapte în care Usermare nu se apropia de Grădini, eu mă trezeam în întuneric şi, cu porcul amuşinându-mi dorința, mă lăsam atras de creanga ce mă trecea peste zidul lui Bulgăre-de-Miere. După ce mă uitam bine ca nu cumva să fie vreun eunuc prin preajmă, mă săltam de pe pământul unde eram Guvernator şi mă lăsam să cad în acea grădină din Grădini, unde creşteau atât de multe ciudățenii şi unde n-aveam strop de vlagă. Noapte de noapte, o țineam în brațele mele pe Bulgăre-de-Miere, dar paloşul mi-era ca un şarpe cu grumazul frânt, şi când ea mă săruta, nu ştiam cum să trăiesc în zvâcnirea buzelor ei. Apăsarea plină a gurii ei avea greutatea mierii vărsate peste ea însăşi.

În atari momente, nu simțeam gustul plăcerii. Prea copleşitoare era amintirea feței ei la porțile lui Usermare. Mă invada căldura amintindu-mi gura ei pe El, şi iar eram femeie, într-atât de îmbelşugată îmi era plăcerea, dar nicidecum bărbat – într-atât de nevolnic eram să mă stârnesc. Şi toată această plăcere se vârtejea în mine precum uleiul care nu e niciodată turnat din vas. Începeam să urăsc limpezimea cu care îi vedeam gura pe El şi să-mi displacă ea ca femeie, greutatea leneşă a trupului ei, miasma de sub brațe, ce străbătea prin parfum. Ca şi la alte multe femei grase, miasma se strecura afară, până la

cornişa jilavă.

Dar într-o noapte, după şapte nopți de neizbândă, ea a spus: „Trăieşti în furia Lui. Voi face o barcă, să te ridici deasupra Lui”.

Pe pleoapele mele închise, doborâte de sfârşeală şi disperare, ea a desenat cu unghia, uşor, dar ferm, carena unei corăbii. În întuneric, aceste linii apăreau la fel de limpezi ca o flacără în fața ochilor mei închişi. Şi în timp ce eu vedeam fiecare parte a corabiei, ea îi rostea numele obişnuit cu propria-i voce, dar cu o şoaptă răspundea pentru Numele Tainic. Această a doua voce părea să vină din încordarea lemnului, din întinderea frânghiilor ori din pocnetul pânzei umflate de vânt. Am auzit geamătul vâslelor în locaşurile lor şi n-am îndrăznit să deschid ochii, de teamă să nu se destrame imaginea acestei corăbii.

„Eu sunt Chila”, a spus ea, iar cu cealaltă voce, a răspuns: „Numele meu Sacru e Coapsa lui Isis”. Apoi prima voce a spus: „Eu sunt Cârma”, iar răspunsul a urmat: „În Numele meu este Piciorul Nilului”.

Cu cât ascultam mai atent, cu atât se scurtau replicile ei, până când nu i-a mai rămas de spus decât „Vâsle”, iar răspunsul a venit din chiar scârțâitul bărcii: „Degetele lui Horus”.

Curând, ea îmi şoptea doar într-o ureche, iar pe cel Tainic îl auzeam în cealaltă ureche. „Prova”, spunea ea, şi „Mai-Marele Provinciilor”. „Pânză”, a zis ea. Am auzit şoapta: „Cer”.

„Stâlpul de legare”, a zis Bulgăre-de-Miere, iar răspunsul a urmat iute: „Sălăşluitor în Chivot”. „Mulgătoare”, a rostit Bulgăre-de-Miere, apoi propria voce profundă a înşirat: „Mâna-lui-Isis-şterge-sângele-lui-Horus”.

Şi cu aste vorbe, mâna ei a apucat bietul meu şarpe mort şi l-a muls. Asemenea vântului care atinge apa la fel de uşor precum vârfurile degetelor Tale, aşa a mângâiat răsuflarea nasului ei vârful a tot ceea ce ținea ea în mână, până când, în cele din urmă, ea a spus: „Catarg” şi, fără să se mişte, a murmurat:

„Adu-înapoi-doamna-înainte-să-plece”. Zicând acestea, şi-a pus gura pe capul teşit al bietului meu şarpe, dar mort nu mai era, ci mai curând ca un paloş bont. Apoi, odată cu barca ce înainta în apă, gura ei se legăna în sus şi-n jos pe valuri, şi nu ştiu dacă pe Ra l-am văzut în trupul meu ori plăcerea regală a lui Usermare, dar ea s-a trântit pe spate şi m-a tras peste ea. Atât de iute, încât m-am înfipt. Am şi țipat. Foc şi stânci m-au aruncat dintr-o parte într-alta, apoi m-au scuipat afară din ea atunci când m-am slobozit, dar barca mea a zburat peste marginea cerului. Ea îmi săruta gura. Aşa am ştiut. Carnea mea îndrăznise să pătrundă acolo unde numai Faraonul putea sălăşlui. Încă eram viu. Dar cu siguranță aveam să mor în clipa în care Usermare avea să-mi citească gândurile. Cu toate acestea, niciodată nu trăsesem aer în piept cu atâta exaltare.

Ea însă mi-a desenat în jurul capului cercul lui Isis – un cerc dublu – şi porțile către mintea mea s-au închis. „Du-te, a spus ea, şi întoarce-te mâine.”

Patru

— Nicicând în Bătălia de la Kadesh n-am fost într-o primejdie atât de mare ca acum, a zis străbunicul, căci odată ce bătălia se sfârşise, dispăruse orice pericol, dar acum trebuia să fiu cu ochii-n patru în fiecare zi a vieții mele. N-am ținut seama de asta. Nu puteam să aştept până noaptea următoare. Toată dimineața, în timp ce duceam la bun sfârşit treburile ce se iveau, eram stăpânit de o vigoare din pricina căreia n-a lipsit mult să pipăi câteva regine mici. Parcă mă aflam tot în barca aia – sau în ce mai rămăsese din ea! — şi pluteam dimpreună cu soarele.

În seara cu pricina, a venit El, astfel că n-am putut-o vedea. Usermare Şi-a petrecut timpul cu alte regine mici, dar tot n-am cutezat să-i fac o vizită lui Bulgăre-de-Miere. Prezența Lui îi ținea pe eunuci treji, mişunând prin toate tufişurile. Şi micile regine stăteau cu urechile ciulite la fiecare zgomot. Noaptea era ca o ureche neagră. Aş fi putut să încerc, dar cu Usermare la o casă ori două distanță, m-aş fi putut pomeni la fel de fără vlagă lângă ea ca şi fierbințeala întunecimii înseşi, şi nu voiam să încerc din nou acea ruşine. Drept

care, toată noaptea am fost nevoit să aud hohotele ei de râs răsunătoare şi mârâiturile pe care le scotea gâtlejul Său. Întocmai lui Ra, El se simțea aproapele animalelor, iar Grădinile se umpluseră de leu, de şacal, de taur, de tuşitul crocodilului, până şi țipătul ascuțit al câtorva păsări şi uguitul unui porumbel ieşeau din gâtlejul Lui. Când nu putea dormi, porcul meu se întorcea şi răsufla peste vintrele mele.

Noaptea următoare, Usermare n-a venit, astfel că m-am dus la Bulgăre-de-Miere gata pregătit. De cum ne-am întins, am şi pătruns-o şi de cum s-a mişcat, nu m-am mai putut opri, iar înainte ca trupul ei să țâşnească în galop, eu străbătusem drumul de la un cap la altul. De data asta, eu am fost acela care am auzit scâncetul, țipătul, micul geamăt de furie, căderea răsunând în ea.

Dar a mai fost ceva deosebit, cum nu se poate mai plăcut pentru mine. Până în acea noapte, de cum mă slobozeam, mă şi grăbeam să scap din brațele ei. În noaptea aceea însă, am vrut s-o fac din nou, şi n-a trecut mult şi iar am făcut-o, fiind mai bine a doua oară. În sfârşit, mă simțeam stăpân pe simțămintele mele. Ştiindu-i gura căzută în sclavia lui Usermare, o disprețuiam (şi mă disprețuiam şi pe mine) îndeajuns încât să nu mă pierd cu firea şi, ceea ce era minunat, să mă legăn înainte şi-napoi, ca şi când aş fi stat tolănit într-o barcă, şi chiar să-i iau coapsele cu mine printre valurile zbuciumate, într-adevăr am luat-o

într-o călătorie a trupurilor noastre pe râul nopții până când tresăririle abia simțite ale fiecărui animal ținut în cuşcă în grădina ei s-au auzit precum freamătul malurilor râului şi chiar şi şoarecii, ca vrăjiți, se opriseră din fuga lor prin crăpăturile pereților. Am încercat arta aceasta a sărutului la care ea se pricepea atât de bine, şi cu toate că trecuseră doar câteva zile de când ea simțise gustul părților lui Usermare (ceea ce mă umplea de o scârbă cumplită, fiind El bărbat), El era şi Zeu, şi orice iese dintr-un Zeu e tocmai bun pentru un ospăț, chiar aşa, carnea noastră – mergea vorba pe-atunci – e alcătuită din necurățeniile lui Amon, iar parfumul este mirosul dulce al putreziciunii Lui. Încât acum eram cuprins de admirație, acum de dezgust, ținându-mă în frâu ori de câte ori eram gata s-o iau din loc, şi până la urmă am galopat amândoi, în salturi egale, zbuciumându-ne într-o parte şi-n alta, pentru ca apoi să ne găsim odihna adevărată fiecare în cercul brațelor celuilalt, porcuşorul din nou lângă mine, însă blând, blând de tot.

Din acea noapte, aş putea să vorbesc din nou despre o căldură mai dulce. Căci Bulgăre-de-Miere mi se părea frumoasă. Chiar şi voluptuoasa greutate a coapselor ei avea vigoarea copacului. Îi adoram spinarea. Forțoasă, plină de minunații muşchi pe care îi simțeam, pe vremuri, în labele dinapoi ale lui Hera-Ra, iar brațele ei erau asemenea coapselor fetelor tinere şi mă călăuzeau

spre gura ei dulce ca mierea. Coapsele lui Bulgăre-de-Miere, atunci când le cuprindeam pe fiecare cu câte un braț de-al meu, îmi stârneau la fel de multă plăcere ca şi mijlocurile a două fete tinere pe care le-aş fi înlănțuit în acelaşi timp.

Şi de fiecare dată o cunoşteam tot mai bine, din care pricină sufeream tot mai mult în serile când Usermare venea în vizită. Într-o noapte, când El a ales-o pe Bulgăre-de-Miere dimpreună cu alte regine mici, sunetele prin care-şi arătau plăcerea m-au tulburat într-atât, că puțin a lipsit să nu dau buzna înăuntru. Aş fi fost mai liniştit să sfârşesc astfel decât să mă chinui stând şi ascultând. Căci mă târam împreună cu furnicile în deşertul inimii mele, fierbinte şi pârjolit.

În seara următoare, El a venit din nou, dar recunoşteam vocile reginelor mici, iar pe ea n-o alesese. Neştiind dacă să mă bucur sau s-o disprețuiesc pentru că nu avea nuri să-L prindă în mreje şi a doua oară, am uitat de orice prudență, am trecut zidul, m-am vârât în patul ei şi, în clipa în care a început să vorbească, m-a apucat gelozia. Mi-a zis că fusese martoră la tot ce făcuse El cu o noapte înainte, dar nu se prinsese în joc. Când El o întrebase de ce stătea atât de castă în fața Lui, ea Îi spusese că intrase în legătură cu demonii pentru a pregăti o ceremonie sacră şi nu voia să rişte ca aceşti căpcăuni nevăzuți – care se prea poate să fi fost în preajmă – să prindă drag de carnea Lui divină. Când El vrusese să ştie care era scopul

acelei ceremonii, ea Îi răspunsese că era pentru Viața-Sănătatea-Puterea celor Două-Țări. La care El mârâise şi spusese: „Ai fi putut alege o zi mai bună”, dar n-o mai iscodise.

Asta e povestea pe care mi-a spus-o. Nu i-am dat crezare. Cu o noapte înainte, când mă perpelisem, o auzisem râzând de multe ori. Pe lângă asta, Usermare nu se arăta răbdător cu aceia care nu-l făceau pe plac. Am dat să-i spun ce gândeam, dar ea şi-a pus degetele pe buzele mele (deşi, pe cuvânt, vorbeam într-o şoaptă atât de neauzită, că aproape tăceam) şi a murmurat: „I-am spus că dacă nu-l ating carnea în noaptea aia, o să fiu de două ori mai plină de El”. Bulgăre-de-Miere a chicotit. Deşi făcuse cercul dublu al lui Isis în jurul nostru de multe ori pentru ca niciun gând răzleț să nu poată pătrunde în gândurile nimănui altcuiva, a mai făcut odată cercurile ca să ne apere pentru că râdeam de El. „Şi El ce-a zis?” am întrebat-o eu, iar ea mi-a răspuns:

„Ah, mi-a zis că va fi de două ori mai atent când se va uita la mine data viitoare, şi, cu un zâmbet deocheat, ea a început să vorbească limba străzii, cu gura în urechea mea: A zis că El era stăpânul peste Două-Țări, de două ori Rege al Egiptului, prin urmare, mă va avea şi prin pizdă, şi prin găoază.”

„Şi tu ce-ai spus?”, am şoptit eu.

„ «Mărite Două-Case, o să fie nevoie de noi toate să Te curățăm prin sărutările noastre.» El a

început să râdă atât de vârtos, că nu se mai putea opri. Aproape că I-a stricat plăcerea. Numai aşa se poate vorbi cu El."

„Şi ai face-aşa ceva?", am întrebat-o eu.

„O să fac tot ce pot să mă feresc de asta", a zis ea, dar cu aceeaşi desfătăciune deocheată pe buze. Mi-a venit s-o pălmuiesc, în loc de asta am apucat-o de picior.

Acuma, indiferent cum ne-am fi ținut unul pe altul, nu mă lăsase niciodată să mă apropii de picioarele ei. Erau mici-micuțe pentru o femeie atât de mătăhăloasă, asta vedeam şi eu, mici-micuțe precum picioarele mamei ei, căreia îi mersese faima că era cea mai elegantă printre doamnele bogate şi nobile din Sais, şi delicată în talie. Bulgăre-de-Miere mi-a spus că ăsta era semnul unei familii nobile, picioarele mici, şi când am întrebat-o de ce era importantă o asemenea delicatețe, m-a privit cu dispreț. „Dacă părul nostru e în stare să simtă şoapta vântului, putem avea gânduri delicate precum păsările." „Da, am spus eu, dar în cumpăna lui Maat, picioarele noastre trebuie să fie zdravene precum pământul." A izbucnit în râs. „Aşa zic țăranii!", a spus ea şi iar a râs, şi a desfăcut cercul făcut din degetul mare şi arătătorul ei ca să pot pătrunde în gândurile ei. M-am văzut bâțâindu-mă ca o păpuşă în vârful paloşului lui Usermare. Asta m-a înfuriat atât de care, că iar mi-a venit s-o pocnesc, dar n-am făcut-o. Nu m-ar mai fi lăsat să intru în mintea ei.

„Dragul meu Kazama, a zis ea, cele mai adânci gânduri ale noastre sunt ținute de pământ. Prin degetele noastre – dacă sunt frumoase – intră strigătele din Tărâmul Morților.”

Ce simplu! Iată un motiv bun pentru picioare delicate. Prin urmare, nu le-aş fi atins niciodată dacă ea nu m-ar fi zeflemisit cu râsetul ei. Dar marioneta aia care gemea şi scâncea şi se bâțâia în cârligul lui Usermare – L-am văzut în zeflemeaua gurii ei, şi am prins-o de picior.

Din felul în care s-a împotrivit, mi-am dat seama pe loc că făcusem un gest îngrozitor. Dar eram prea prins în lupta cu ea ca să înțeleg în toată această furie tăcută (nu ne hârjoneam chiar atât de sălbatic încât să trezim vreun slujitor) că piciorul pe care-l apucasem era acela cu un deget lipsă. Şi dat fiind că-l țineam cu amândouă mâinile, în timp ce ea mă lovea cu celălalt picior peste încheieturi şi-n cap, tot ce puteam face era să cercetez locşorul de unde lipsea degetul, tot atât de lucios în vârful degetelor mele precum gogoloiul amputat de la încheietura mâinii unui hoț, dar când am strâns-o chiar de locul acela, am ştiut că această siluire era singurul gest de seducere adevărată a ei şi, simțindu-mă de-acum la fel de puternic precum un copac, mi-am oferit țeasta fiecărei lovituri a ei în timp ce-i sărutam voit locul acela lucios. Dar capul îmi vâjâia atât de tare din pricina loviturilor ei de picior, că i-am văzut familia trecând pe deasupra mea într-o barcă

nobilă, o panoplie de aur pe întinsele ape ale Deltei, şi deodată împotrivirea ei s-a domolit şi Bulgăre-de-Miere a izbucnit în plâns. Suspinele ei au devenit cel mai răsunător zgomot al nopții în toate acele grădini, şi era la fel de mângâietor pentru liniştea grea precum curgerea apelor, căci era oare vreo casă unde o regină mică să nu fi plâns? Lui Usermare puțin i-ar fi păsat de-un asemenea zgomot. Trupul lui Bulgăre-de-Miere s-a înmuiat din nou şi eu am rămas ținând captiv piciorul şi m-am îmbibat de toată tristețea ce ieşea din el, chiar şi mirosul micilor scobituri dintre degete era trist, şi astfel am înțeles amărăciunea cu care trăia ea, şi în sfârşit m-am ridicat şi am sărutat-o pe gură ca să gust aceeaşi tristețe, ah, îmi simțeam pieptul plin de o tandrețe cum nu mai cunoscusem până atunci.

Din acel ceas, am început să o văd ca pe o soră. Era o vorbă în satul meu: „Poți dormi în patul unei femei vreme de o sută de ani, dar nu-i vei cunoaşte inima decât atunci când vei ține la ea ca la o soră". Nu mi-a plăcut niciodată vorba asta, nu-mi face plăcere să trebuiască să-mi pese de ceva pentru totdeauna, dar în acea clipă am avut sentimentul că înțeleg de ce Bulgăre-de-Miere se îngrăşase în asemenea hal. Era de ajuns să atingi ciotul degetului ei mic de la picior, aşa cum numai eu făcusem, ca să simți pierderea din sufletul ei – rămăşița degetului aceluia era ca o stâncă într-o mare liniştită, simțeam cum îi pulsează gândurile

în el. Astfel am aflat că poate în simțămintele ei față de Usermare o fi fost vreun strop de iubire amestecată însă cu o ură mai mare decât a mea. Ținând-o în brațe în timp ce plângea, inima ei mi-a vorbit, şi amândoi eram din aceeaşi familie – n-ați fi putut găsi, în toate Grădinile sau la Curte, un alt bărbat şi o altă femeie mistuiți de focul răzbunării aşa cum eram noi. Numai în doi am cutezat până şi să mărturisim acel unic gând, şi am făcut-o cu răsuflarea noastră, fără alt sunet. Chiar şi de departe, urechile Lui erau la fel de vii precum e plasa pentru păsări, nu aveai cum şti când nasul Lui se întorcea spre un duşman într-atât de nechibzuit încât să blesteme în gura mare. Acum, cu înțelepciunea celor patru vieți ale mele, mă mir de îndrăzneala noastră de a împărtăşi asemenea visuri de răzbunare – păi, de n-ar fi fost cercul protector pe care-l desenase ea în jurul inimilor noastre, până şi păsărilor le-ar fi fost frică să se mişte.

— Dar mie nefericirea asta a ei mi se pare exagerată, a spus Hathfertiti cu vocea unei femei pricepute în d-alde astea. Trebuie să fi fost tare răsfățată ca să facă atâta tămbălău dintr-un fleac.

— Cu tot respectul pentru priceperea ta, nepoată, aş spune că încă nu ți-am zis toate pricinile ei. Această pedeapsă, un fleac pentru tine, a fost totuşi atât de dureroasă pentru Bulgăre-de-Miere, încât i-a schimbat viața şi a făcut-o de două ori mai grasă. Când Usermare Şi-a

scos cuțitul cu lamă scurtă, i-a apucat piciorul – îmi vine să cred că de aceea s-a luptat atât de furioasă când i l-am înşfăcat eu însumi – şi pe loc i-a retezat degetul cu o singură lovitură cu tăişul Lui, după care El i-a dat înapoi jumătatea aia de viermişor însângerat. Se zice că ea a țipat şi a fugit – şi mi-a adeverit că aşa s-a întâmplat –, dar a şi pus degetul la păstrare în natron timp de şaptezeci de zile, apoi l-a aşezat într-un sipețel de aur, asemănător la formă cu un sarcofag. Este gestul unei femei care pune mare preț pe propria persoană, dar trebuie să înțelegeți că, pentru familia ei, ea nu era o regină mică, ci o Regină. Vorba mamei ei: „După Nefertiti, vine Ma-Khrut." Nimic mai neadevărat, de bună seamă, dar în ochii familiei ei, era singurul adevăr. Prin urmare, ofensa adusă piciorului ei a fost strigătoare la cer. Aşa o socotea ea, şi din pricina asta s-a apucat să se îndoape cu grăsimi rare şi uimitoare, de lebădă, de şarpe mare, de mistreț domesticit pentru a atrage spiritele din depărtări.

— Tot întreb: din pricina pierderii unui deget a renunțat la siluetă? a insistat mama mea.

— Ea spunea că e în semn de supunere față de Maat, a răspuns străbunicul meu. Prin grija pe care o arăta degetului ei pierdut, căpătase puteri mari, iar acum era silită să le ducă în cârcă. O casă mai mare pentru o comoară mai mare. Asta era explicația pe care mi-o dădea, însă mie-mi vine să cred că se simțea cum nu se poate mai

vulnerabilă. Nu-i de ici, de colo să cobori scara regală de la Prima Favorită a micilor regine la o femeie al cărei nume El îl pomeneşte de două ori pe an. Aş spune că era nevoită să se acopere cu trei coşciuge, ca o mumie.

Şi pe lângă asta, atrăsese dezonoarea asupra întregii ei familii. Mi-a spus că, în Sais, familiile bune cleveteau atât de mult despre pierderea suferită de ea, încât una dintre surorile ei, logodită cu un tânăr nobil, a primit pe neaşteptate vorbă că pețitorul ei se va însura cu o fată dintr-o altă familie. Bulgăre-de-Miere a oftat când mi-a spus: „La fel de bine m-ar fi putut îngropa într-o piele de oaie". În acele zile a început să-mi vorbească despre ceva ce s-ar fi putut dovedi o nouă umilință. Nu ştia dacă avea să fie invitată la Marile Reuniuni. Nu înțelegeam de ce seara cu pricina trebuia să poarte un nume atât de pompos, dar, mă rog, Usermare avea obiceiul ăsta, să dea o mică petrecere pe an pentru câteva dintre reginele mici, în Palatul Său, mai exact în partea pe care o numeam Micul Palat. Îi invita chiar şi pe câțiva nobili din Teba. Petrecerea însemna un mic zaiafet, cântăreți, dansatori – cât am fost General, m-am dus şi eu, şi ştiu că nu era mare scofală. Dar pentru micile regine alese, era o ocazie rară să iasă din Grădini.

În ultimii doi ani, nu mai fusese nicio Mare Reuniune, astfel că toată suflarea din Grădini fremăta. Multe regine mici îşi făcuseră speranțe.

La fel şi Bulgăre-de-Miere. Făcuse chiar şi nişte vrăji, mi-a spus ea, dar fumul fusese prea gros, gândurile ei prea împrăştiate. Cele mai puternice spirite ale ei nu apăreau la chemarea ei. N-o să fie invitată niciodată, mi-a spus ea. „Nu ştiu dacă vreau să fiu", a adăugat ea amar. Bineînțeles că n-am crezut-o. Însemna mult pentru ea. Ultima oară, cu trei ani înainte, când încă era suplă şi avea toate degetele, fusese prima dintre zece regine mici care i-a fost prezentată lui Nefertiri, iar Regina a poftit-o să se aşeze în apropierea ei. Nefertiri chiar a zis ceva despre vocea lui Ma-Khrut. „Se spune că gâtlejul tău e atât de dulce, încât îi îndeamnă şi pe alții să cânte", ar fi zis Regina. M-am mirat la vorbele astea, dar pentru Bulgăre-de-Miere fusese o seară grozavă.

Acum, când am aflat cine urma să fie invitat în anul acela, am ştiut ce lovitură va fi pentru inima ei. „E un fleac, a zis Bulgăre-de-Miere, dar durerea nu-i mică." I-am simțit adevărata suferință. În anul acela, când se apropia Festivalul Festivalurilor pentru a celebra al Treizeci şi Cincilea An al Domniei Lui (şi care dintre noi nu ştia că avea să fie cel mai mare festival din câte se pomeniseră?), unele regine mici, printre care cu siguranță se număra şi Bulgăre-de-Miere, aveau nevoie de o invitație la Marile Reuniuni ca să fie sigure că nu vor fi trecute cu vederea la Festivalul Festivalurilor.

Trebuie să spun că nu era chiar fără temei

temerea ei că nu va lua parte la această sărbătoare cu mult mai însemnată. Celor mai multe dintre micile regine avea să li se îngăduie să iasă din Grădini în fiecare zi şi să se amestece cu nobilimea în Sala Regelui Unas, recent construită, sau în Marea Curte – prilej rar pentru o mică regină să-şi invite părinții la Teba. Dar asta numai dacă erai una dintre mamele odraslelor Lui. Fiii şi fiicele lui urmau să fie de față ca să-şi vadă Tatăl în Triumful Său zeiesc. Prin urmare, odraslele fiind multe la număr, o mică regină care nu-l născuse un prunc nu se putea aştepta să fie invitată. De aceea Marile Reuniuni le-ar fi deschis poarta. Mâhnirea lui Bulgăre-de-Miere era adâncă.

Cred că ceea ce-o îndurera cel mai tare era faptul că vrăjile ei dăduseră greş. Pe măsură ce ne cunoşteam tot mai bine, nu se mai umfla atâta în pene şi nu mai căuta mereu să-şi dovedească puterile, ba chiar erau nopți în care era sora mea şi-mi povestea despre micile ei dureri şi bietele ei tristeți. Încât nu arareori ieşea din gura ei vechea zicală, adesea auzită în Teba, despre locuitorii Deltei: „Cei care sălăşluiesc în mlaştini nu au habar”. Înțelesul vorbelor era atât de vădit, încât nu m-am îndoit niciodată de adevărul lor – a sălăşlui în mlaştini însemna să fii ud, năpădit de gâze şi moleşit de căldură. Totul creştea prea uşor. Cumpăna lui Maat lipsea. Trăiai în letargie şi habar n-aveai de nimic.

„Aşa stau lucrurile, a zis Bulgăre-de-Miere. Aşa

stau lucrurile, fără doar când, pentru unii, nu stau aşa." Apoi mi-a spus cum familia ei, de douăzeci de ani trăitoare în oraşul Sais, avusese mândria să învingă apatia ţării lor din mlaştini. „Dorința noastră este să ne dovedim vecinii care nu au habar." Eram silit s-o ascult vorbind despre adâncimea Nilului şi înălțimea stelelor, despre zeii din apele puțin adânci de la mal, despre prevenirile stelelor ai căror ochi nu se închideau niciodată şi ale stelelor care clipeau. Tare mai era supărată că nu ştiam în ce lună mă născusem. Îmi desfăşura un papirus ca să-mi arate tabelele ce puteau stabili data morții după ora naşterii. „Cât ai să trăieşti?", am întrebat-o eu, şi ea a răspuns: „Mulți. Am o viață lungă". A oftat şi a continuat: „Dar o să pierd mai mult decât degetul mic, şi asta în curând. Aşa spun stelele." Adânc i-a fost oftatul.

Chiar şi după trecerea Marilor Reuniuni, şi după ce am asigurat-o că n-a fost mare scofală, iar Regina Nefertiri şi Regina Rama-Nefru nici măcar n-au fost de față, Bulgăre-de-Miere tot abătută era. Căci Oaza şi Mersegert povesteau de cât de plin de lumină şi minunare fusese totul şi se lăudau că li se dăduse multă atenție. „Sesusi nu mă prețuieşte, pentru că sunt din Sais", a spus Bulgăre-de-Miere. Pricina adâncă a acestei stări de deznădejde era că în zilele din urmă, ca să se răzbune pe indiferența lui Usermare, îşi hărăzise mult timp ritualurilor ei şi primise prea puțin în

schimb. În fiecare noapte, îndeplinise un ritual ca să-i-sucească-lui-Usermare-capul şi strigase numele Zeilor cu mare greutate, iar vocea ei tremurase de exaltare. Dar a doua zi, după ce-şi sleise puterile, tot câştigul se vădea mai degrabă pe chipul ei.

Şi am început să mă întreb cum putea un vrăjitor – oricare ar fi fost acesta – să-i răsucească Lui capul? Usermare era în stare să invoce o mie de Zei şi Zeițe: El avea miriade deasupra capului, iar acum, după ce se căsătorise cu Rama-Nefru, miriade de Zei hitiți avea sub picioarele Sale.

Cu toate acestea, în fiecare noapte, în timp ce stăteam întins lângă ea, vrăjile lui Bulgăre-de-Miere păreau să-mi fi sucit mie capul mai mult decât Faraonului, căci nu eram plictisit de nefericirile ei, ci o iubeam. Ne sorbeam unul altuia amărăciunea. Zăceam lângă ea, cu fața între sânii ei, şi mă cufundam în solemnitatea şi hotărârea din adâncul inimii ei, până când n-am mai gândit că era o prostie să sufere din pricina Marilor Reuniuni, ci am înțeles că pentru ea era încă o lovitură dată familiei ei. Ar fi fost o adevărată nenorocire să nu-i poată pofti pe-ai ei la Festivalul Festivalurilor. Mă dumiream încet că, în inima ei, familia era mai presus de Usermare. În cei doi sâni generoşi ai ei, trăia tot ceea ce prețuia ea, tatăl ei, mama ei, surorile ei şi eu. Simțindu-mă în carnea ei, m-am gândit că dacă ea nu mai avea chef să se mişte, iar eu n-o să mă mai

bucur de vioiciunea, nebuniile şi dragostea de zburdălnicie pe care femeile cu sâni obraznici le puteau aduce în pat, lucrul acesta era nimic față de tăcerea noastră dulce, profundă, o prevestire dată cărnii că iubirea ce-o puteam găsi în pieptul acesta uriaş nu va fi nici mică şi nici nu va trece prea curând. Ascultând la tainicele socoteli ale inimii ei, purtate de bătăile inimii ce ajungeau până la mine din adâncul cărnii ei, am înțeles că, în ciuda prudenței ei, hotărâse să aibă încredere în mine – ceea ce însemna că va fi nevoită să-şi facă vrăjile din inima ei şi a mea laolaltă, ceea ce avea să ne lege într-atât încât o greşeală în vraja pe care o deprindeam putea să pricinuiască o rupere a vrăjii ei. Dar mai ştiam şi că, dacă nu mă ridicam atunci în picioare, în întuneric, şi nu părăseam încăperea ei, având grijă să nu mai fiu niciodată singur cu ea, îmi va pieri puterea de a stăpâni ceea ce mai rămăsese din vrerea mea. Însă puterea inimii ei era atât de mare, încât nu mă încerca nicio spaimă care să mă împingă să mă mişc, gata, devenisem sclavul ei, apropiat ei.

În noaptea aceea, m-a inițiat şi eu am făcut primul pas spre Horus de la Miazănoapte. Bineînțeles că treburile astea sunt pline de trădări şi primejdii. Acum, gândindu-mă la rezultate, nu ştiu dacă am fost pus cu adevărat pe calea spre putere şi înțelepciune a unui vrăjitor.

Cinci

— Încăperea aceea pătrată în care se afla altarul ei nu avea ferestre. Tavanul era tot atât de înalt pe cât era podeaua de lungă. În mijloc, ea incrustase în piatră un cerc mare al cărui contur subțire era făcut din lapis-lazuli, iar lângă fiecare dintre cei patru pereți, pe măsuțe scunde din abanos, sipetele ei, iar în scrinuri înalte, ținutele ei. În afară de uşă, singura deschizătură era un coş prin care se înălța fumul de la altar. Îmi amintesc fiecare gest din noaptea în care m-a inițiat, dar n-o să vi le înşirui în ordinea exactă, de teamă să nu fac vreun rău. Ştiu că Ție, Măreț şi Bun Zeu, nu Îți place dacă nu Îți spun adevărul întocmai cum şi unde s-a petrecut, dar într-o ceremonie magică adevărul se află numai în împlinirea ei. Aşa cum eu am încredere în Tine şi am mărturisit fapte pe care nimeni din a patra mea viață nu le-a auzit vreodată, aşa trebuie Tu să ai încredere în mine şi să ştii că, în tot ce spun, prima mea dorință este să-Ți apăr Tronul şi să apăr cele Două-Țări pe care se află aşezat acesta.

Ptah-nem-hotep a înclinat din cap.

— Vorbele tale sunt cuviincioase, dar cu iz de obrăznicie, căci dau de înțeles că suntem egali şi trebuie să avem încredere unul în altul, însă tu ştii că nu-i aşa. Tu ai obligația să ai încredere în Mine. Dar o să te ascult aşa cum Îmi vei povesti şi poate

n-o să-ți cer mai mult. Magia pe care o caut Eu este de o natură mult mai înaltă decât aceea despre care povesteşti tu acum. În măsura în care aduci tainele trecutului în gândurile Mele (astfel încât trecutul să trăiască în mădularele Mele asemenea propriului Meu sânge), vei fi săvârşit o lucrare onorabilă de magie înaltă. N-am nimic împotrivă acum, prin urmare, dacă nu vei dezvălui ordinea întocmai a ceremoniei tale de inițiere.

Menenhetet şi-a atins fruntea de şapte ori.

— Aduc mulțumiri marii înțelepciuni a minții Tale, a zis el. Asta pot să spun fără fereală: Bulgăre-de-Miere a purificat cercul de lapis-lazuli cu multe ritualuri pregătitoare şi a invocat zei prietenoşi să ne fie martori (cu toate că unii aveau nume despre care nu auzisem până atunci). Apoi, până să începem, m-a întrebat: „Eşti gata să intri în Templul meu?", şi când am spus da, am simțit cum mi se umflă ceva în piept mai mult decât vuietul bătăliei, şi ea iar m-a întrebat, şi încă o dată, şi după ce a ascultat atentă, ca şi când bătăile inimii mele îi puteau spune mai multe decât vocea mea, Le-a vorbit în sfârşit Zeilor ei: „Trei întrebări i s-au pus şi de trei ori a ştiut răspunsul, acelaşi".

Am păşit amândoi în cercul de lapis-lazuli, ea mi-a binecuvântat trupul gol, într-o ordine cum nu se poate mai riguroasă. Mai spun şi asta: mi-a trecut tămâie prin dreptul buricului şi al frunții, prin dreptul labelor de la picioare şi al gâtului,

prin dreptul genunchilor şi al pieptului, lăsând la urmă părul vintrelor. Apoi a uns aceleaşi şapte locuri cu stropi de apă şi cu puțină sare, la flăcăruia unei lumânări pe care a apropiat-o de mine cât să-i simt căldura, şi la urmă cu stropi de ulei. Eram binecuvântat şi pregătit.

De pe altar a luat un cuțit cu un frumos mâner de marmură albă şi un vârf atât de ascuțit, încât ochiul începea să-ți sângereze dacă te uitai prea mult la el. Apoi şi-a scos veşmântul alb şi a rămas în fața mea despuiată ca şi mine. Cu acel cuțit, m-a împuns în pântec, sub buric, şi mi-a amestecat sângele cu al ei, după ce s-a împuns şi pe sine în acelaşi loc. Apoi a repetat fiecare pas al binecuvântării, luând câte un strop de sânge din fruntea mea şi din a ei, din degetul meu mare de la picior şi din al ei, din sânul meu drept şi din al ei, şi câte un strop de sânge din ea şi din mine de deasupra părului vintrelor. Şi fiecare strop de sânge atârna ca o lacrimă de vârful cuțitului până era adus în acelaşi loc pe trupul ei, încât atunci când am isprăvit, sângele nostru era amestecat în aceste şapte sălaşuri, iar noi am stat unul lângă altul la altar, solemni, goi şi purtând aceleaşi semne pe trup.

Acum eram pregătit pentru sfințirea în Templul ei. Înlăuntrul cercului, având drept lumină un singur fitil arzând într-o străchinuță cu ulei, m-a pus să mă întind pe jos, pe piatră, a ridicat în aer un bici şi m-a plesnit de două ori, de patru ori,

apoi de paisprezece ori.

În copilărie, fusesem biciuit adesea. Fusesem lăsat să mă târăsc şi să caut noroi ca să-mi opresc sângerările. În prima mea viaţă, oricât de înalt mi-ar fi fost rangul, nimeni nu mă lua drept nobil – aveam prea multe urne pe spinare. Biciuirea nu avea niciun gust ciudat pentru mine. Dar să fiu biciuit de Bulgăre-de-Miere era ceva cu totul deosebit faţă de celelalte biciuiri. Sub mâna ei, loviturile căpătau o uşurinţă cu reverberaţii prelungi. Închipuiţi-vă că azvârliţi o pietricică într-un iaz şi, la o a doua aruncare, izbutiţi să nimeriţi în mijlocul primului cerc şi exact la momentul potrivit (astfel încât să nu stricaţi valurile care se depărtează de centru, ci să adânciţi undele) – atunci v-aţi apropia de arta lui Bulgăre-de-Miere. Durerea mă pătrundea aşa cum uleiul parfumat pătrunde în fiecare cută a pânzei. În alte nopţi, ea mă învăţase multe despre arta sărutului şi mă desfătasem cu îndestularea îmbrăţişărilor, şi am înţeles de ce sărutul era o distracţie pentru nobili. Acum treceam prin văile biciuirii. Gândurile mi-au fost cuprinse de o ameţeală asemenea beţiei, cu alte cuvinte, am început să-mi venerez durerea, căci simţeam că mă purifica de toată dezonoarea. Durerea era aproape de nesuportat, îmi venea să sar până-n cer sub tortura atingerii pleasnei, cu toate acestea simţeam tandreţea ce venea dinspre Bulgăre-de-Miere. Cum să explic aceste

sentimente contradictorii? Să spunem că mă biciuia cu lovituri desăvârşite, o dată pe latura fiecărei buci goale, apoi de două ori pe fiecare bucă, apoi o dată pe toate cele paisprezece părți dureroase ale trupului lui Osiris, care, din ce ştiam eu, era acum al meu în aceeaşi măsură în care îi aparținea Zeului. M-a plesnit o dată peste față, în timp ce țineam ochii închişi, şi încă o dată cu ochii deschişi, câte o dată pe fiecare talpă a picioarelor mele, pe fiecare braț, pe fiecare pumn, pe spate şi pe pântec, pe piept şi pe gât. Ultimele pleasne au fost pe testicule, una şi încă una pe viermele meu bleg, în jurul căruia s-a încolăcit ca un şarpe. Mă înălțasem în nori de foc, de unde am ascultat-o pe Ma-Khrut psalmodiind, cu voce limpede, după fiecare plesnitură, „Te sfințesc cu ulei", şi ulei punea pe fiecare dintre flăcările stârnite de cele paisprezece lovituri ale biciului, până când focul se stâmpăra şi rămânea mai curând precum fierbințeala trupului meu. Apoi a spus: „Te sfințesc cu vin", şi a turnat vinul stifos pe cele paisprezece flăcări, şi pielea mea a țipat din nou. Aşa că ea m-a scăldat uşor în apă răcoroasă până ce aburul s-a înălțat din inima mea, din stâmpărarea focului, şi ea a spus: „Te sfințesc cu foc", dar n-a făcut altceva decât să treacă fumul vasului cu tămâie de la un loc dureros la altul. Şi, în cele din urmă, a zis: „Te sfințesc cu buzele mele", şi m-a sărutat pe frunte în timp ce eu stăteam cu ochii deschişi şi încă o dată după

ce-am închis ochii, m-a sărutat pe fiecare talpă a picioarelor mele şi pe muşchiul mare de la ţâţâna fiecărui braţ, mi-a sărutat fiecare încheietură a degetelor, şi spinarea, şi pântecul, pieptul, gâtul, şi a sfârşit prin a-mi linge îndelung testiculele de jur-împrejur, şi cum nu se poate mai blând capul paloşului meu care s-a sumeţit din culcuşul moale al coapselor mele până a ajuns la fel de fălos ca un crocodil. Apoi ea a spus: „Te numesc Primul Preot al Templului lui Ma-Khrut Care Sălăşluieşte în Osiris. Jură că vei fi credincios, jură că vei sluji", şi când am strigat că aşa voi face (acesta fiind ultimul dintre cele paisprezece jurăminte pe care le ceruse ea prin fiecare dintre cele paisprezece părţi ale mele), ei bine, s-a lăsat pe mine ca un minunat templu de carne dulce, tremurătoare, şi mi-a şoptit Numele Tainic, şi cu ţâşnetul fiecăreia dintre cele paisprezece oaze în care înghiţisem sudorile durerii, râul meu a izbucnit ca un puhoi.

Aşa s-a încheiat ritualul, dar abia acum începeau plăcerile acelei nopţi. A fost rândul meu să-i biciuiesc bucile alea mari cât luna, şi roşii ca soarele când am sfârşit, şi credeţi-mă când spun că am învăţat arta de a lovi, căci nu braţul meu ţinea biciul, ci inima ei îl trăgea asupra ei, încât aveam sentimentul că loveam însăşi rotunjimea inimii, şi apoi, spre uluiala şi groaza mea, cum nu mai făcusem aşa ceva pentru nimeni (nici măcar pentru Usermare), am apucat gruiurile mult biciuitelor ei buci şi mi-am pus faţa în pliul

şezutului ei adevărat şi, cu o voracitate sălbatică, am sărutat-o unde tot ceea ce urmează curând să moară este cum nu se poate mai duhnitor. Şi cu toată cazna de până atunci, ea puțea mai abitir decât un cal. Ea mi-a făcut acelaşi lucru mie şi ne-am rostogolit într-o parte şi-n alta, cu fețele îngropate în partea dinapoi a celuilalt, şi prin această ceremonie ne-am căsătorit şi nicicând n-aveam să mai fim ca înainte. Apoi ea a dăruit atâtea sărutări porților bucilor mele, încât, lăsându-mă mângâiat de ea, am început să mă simt ca un Faraon care stă întins pe spate, şi nu ştiam dacă să mă socotesc bărbatul sau muierea întregului Egipt. Purtat de asemenea curenți minunați, am resimțit din nou că erau pricini despre care ea nu-mi vorbea şi că eu deveneam slujitorul planurilor ei nemărginite.

Spun *nemărginite*, şi nu greşesc. În nopțile ce-au urmat, puteam să zac lângă ea fericit ca un bărbat adormit într-o barcă, dar visele se trezeau în sânii aceia colosali, lăsându-ne barca pe brâna unor steiuri înalte pân' la cer, şi ne trezeam ținându-ne de stâncă. Căci ştiam spre ce țintea magia noastră – acum era magia noastră –, anume nici mai mult, nici mai puțin decât să răpească forța lui Usermare, şi adesea când priveam la chipul ei vedeam inteligența sclipitoare ce sălăşluieşte în ochii celui mai auster Zeu, Osiris, şi care m-ar face să mă simt asemenea lui Horus de la Miazănoapte. Cu adevărat, când ne priveam în ochi (şi, aşa cum

făcea Regina Hat-shep-sut, adeseori purta prinsă de bărbie o barbă lungă şi îngustă), Ma-Khrut arăta aproape aidoma Stăpânului Osiris.

— Şi care era Numele tău Tainic? a întrebat Ptah-nem-hotep.

Nu mă aşteptam ca străbunicul să se grăbească să răspundă, dar, spre surprinderea mea, a făcut-o.

— Păi, era „El-cel-care-va-ajuta-la-sucirea-gâtului-lui-Userm are", şi curând numele s-a întors împotriva mea.

— Şi ne vei povesti cum s-a întâmplat asta?

— Da. Însă mai încolo, dacă mi-e îngăduit. Ştiam fără doar şi poate că era un nume periculos. Dar ea a fost foarte sinceră în această privință. Dacă urma să fiu marele slujitor al magiei ei, trebuia să fiu pregătit să mor. Mi-a spus-o de multe ori, adăugând de fiecare dată: „Dar n-o să mai mori ca un țăran". Nu, acum trebuia să învăț să mor cu toate privilegiile regale ale îmbălsămării. Asemenea artei de a învăța să săruți, moartea aparținea nobililor. Râdeam când îmi spunea asta. Chiar am nevoie de această întărire a voinței? — tocmai eu, care am văzut o mie de securi –, dar ea ştia ce ştia. Pricepuse, aşa cum aveam s-o fac şi eu curând, că a muri în pace poate fi cel mai periculos lucru dintre toate, pentru că trebuie să fii pregătit pentru călătoria prin Khert-Neter.

Ținea morțiş să-mi tot repete – pentru a mă linişti – că niciun servitor al trupului sau al inimii

ei, şi cu atât mai puțin eu, nu va pierde protecția lui Ma-Khrut. Nici pe lumea asta, nici pe cealaltă. Eu i-am spus că în copilăria mea, în satul meu, se ştia că numai nobilii şi cei foarte bogați puteau să se ducă în Tărâmul Morților cu speranța că vor ajunge pe Câmpiile Binecuvântate. Pentru un biet țăran, şerpii întâlniți pe drum erau atât de mari, focurile atât de fierbinți şi cataractele atât de prăpăstioase, încât mai prudent era nici măcar să nu încerce să se gândească la o asemenea călătorie. Mai bine să odihnească într-un mormânt de nisip. Dar îmi aminteam şi că mulți dintre morții din satul nostru nu se învoiau cu un asemenea loc de veci, astfel că se întorceau sub formă de fantome. Treceau noaptea prin sat şi ne vorbeau în vis, până când rânduiala îngropăciunii s-a înăsprit cumplit prin partea noastră de lume, cerându-se ca mortului să i se reteze capul şi labele picioarelor. În felul acesta, fantoma nu ne mai putea bântui. Uneori, îngropam capul între genunchi şi puneam labele lângă urechile mortului ca să-l zăpăcim cu totul. Ma-Khrut a scos câteva hohote de râs cristalin auzind această poveste. Lumina lumii adăsta în blândețea gândurilor ei, oricare vor fi fost acestea.

Atunci s-a ridicat din patul nostru şi a luat un sarcofag nu mai mare decât degetul meu, cu toate acestea, chipul şi silueta ei erau pictate pe capac. Înăuntru se afla o mumie de mărimea unei omizi micuțe, atât de îngrijit învelită în pânză fină de in,

încât nu era nevoie de răşină, iar la atingere era plăcută ca o petală de trandafir. Ţineam în mână mumia atent îmbălsămată a degetului ei mic. Dar înainte măcar să apuc să-mi dau seama dacă era ceva de mare valoare sau o scârboşenie, ea a început să-mi spună despre călătoriile micului ei deget prin porţile şi pe căile arzânde din Khert-Neter, şi când am bălmăjit că nu pricepeam cum orice parte a trupului, cu atât mai puţin un deget, putea să călătorească de una singură, ea a scos iar câteva chicote cristaline.

„Printr-o ceremonie cunoscută numai în noma mea, a zis ea. Uneori, aceia care se trag din Sais ştiu mai multe decât se crede – şi iar a râs. Familia mea a logodit Ka-ul acestui deget cu cel al unui negustător gras şi bogat din Sais. I-am dat chiar şi sulurile de papirus cuvenite."

O cunoşteam destul de bine ca să-mi dau seama că vorbea serios şi, în cele din urmă, mi-a spus povestea. Primind o scrisoare de la mama ei, Bulgăre-de-Miere a aflat că negustătorul cu pricina murise în aceeaşi noapte în care îşi pierduse ea degetul. Prin urmare, în timp ce degetul ei zăcea în micul vas cu natron, negustătorul zăcea în baia lui, şi amândoi urmau să rămână aşa timp de şaptezeci de zile. Mama şi fiica şi-au trimis mesaje ca să fie sigure că degetul şi mortul vor fi înfăşurati în aceeaşi după-amiază şi instalati în sarcofage separate, cel mare şi cel mic, şi amândoi în aceeaşi seară, degetul în Teba, negustătorul gras

în Sais, aflat la zece zile depărtare pe fluviu, dar într-atât este Ka de nepăsător, prin natura sa, la orice măsură a distanței, că degetul ei era gata să facă împreună cu negustătorul călătoria în Khert-Neter.

Apoi mi-a spus de mama ei, care a trebuit să ajute familia grasului în timpul pregătirilor. Văduva a fost învățată ce păpuşi shabti să comande şi care erau cei mai pricepuți meşteri din Deltă.

„O păpuşă shabti poate să nu cântărească mai mult decât mâna ta, însă trebuie să stea țeapănă pe picioarele ei în bărcuța de lemn. Biata femeie nu ştia nici măcar unde să pună păpuşile după ce-l aşezau pe el în mormânt. E groaznic când o familie se îmbogățeşte atât de iute, încât nu ştie nimic altceva în afară de aur. N-aveau habar ce suluri de papirus să cumpere. Văduva nu înțelegea nici că, oricât ar fi costat, era obligată să cumpere Capitolul-Confesiunii-Tăgăduitoare."

„Capitolul-Confesiunii-Tăgăduitoare", am repetat eu făcând pe ştiutorul, dar Bulgăre-de-Miere ştia că eram un ignorant, la fel ca şi familia grasului.

„Da, a zis ea, văduva se plângea de preț. Era calică! Până la urmă, a trebuit să dea mama banii. Nu avea de gând să-l lase pe Ka-ul degețelului meu să rătăcească prin Khert-Neter dacă nu avea Confesiunea Tăgăduitoare. În noaptea dinaintea funeraliilor, mama a trebuit să angajeze doi preoți

şi le-a luat toată noaptea până-n zori s-o înscrie aşa cum trebuie pe papirusul de trei ori binecuvântat. Acum măcar negustorul putea să le arate Zeilor, demonilor şi fiarelor că era om bun. Papirusul dovedea că nu păcătuise niciodată. Nu omorâse nici bărbat, nici femeie, nu furase nimic din niciun templu. Nu profanase nicio proprietate a lui Amon. Nu proferase niciodată minciuni ori blesteme, şi nicio femeie nu putea declara că preacurvise cu ea, şi nici vreun bărbat să spună că se iubise cu alți bărbați. Nu trăise plin de furie în inima sa, nu trăsese niciodată cu urechea la vecini. Nici nu furase pământ dorit de alții, nu ponegrise pe nimeni, nu se iubise singur. Nicicând nu refuzase să asculte adevărul şi putea jura că nicio apă menită să curgă pe proprietatea altcuiva nu fusese îndiguită de el. Nu hulise niciodată. Nici măcar nu ridicase vocea. Nu comisese niciunul dintre cele patruzeci şi două de păcate, nici măcar unul. Şi cu siguranță nu făcuse nicio vrăjitorie împotriva Regelui."

Şi Bulgăre-de-Miere a izbucnit într-un râs atât de vesel, cum nu mai auzisem niciodată.

„Aiii, Kazama, ce om mârşav ajutasem! Nu exista păcat pe care să nu-l fi comis. Reputația lui era atât de puturoasă, încât toată lumea din Sais îi spunea Fekh-futi, dar nu în față."

Hathfertiti şi Nef-khep-aukhem au tresărit auzind numele, dar niciunul n-a scos un cuvânt şi, aproape fără să-şi tragă răsuflarea, Menenhetet

a continuat:

— Bulgăre-de-Miere mi-a zis: „Înțelegi, puterile acestei Confesiuni Tăgăduitoare sunt atât de mari, încât Ka-ul degetului meu se află în siguranță”. Şi a dat din cap. „În visele mele, aşa mi se spune întotdeauna. Fekh-futi prosperă în Tărâmul Morților şi degețelul meu prosperă lângă el.” „Prosperă?”, n-am priceput eu. Eram derutat peste poate. Cu o noapte înainte, căutând să mă impresioneze cu înțelepciunea ce-o căpătase de pe urma călătoriilor degetului ei, îmi zisese că niciun preot nu mă putea sfătui mai bine ce anume să spun fiarelor dezlănțuite şi păzitorilor de la porți. Ea ştia numele şerpilor, dar cunoştea şi maimuțele, şi crocodilii de pe malurile Duadului, iar Ka-ul ei vorbise cu leii cu colți de foc şi cu lincşii cu gheare ca paloşele. Ştia cuvintele încărcate cu putere, care te ajutau să treci de lacuri de ulei arzând, şi învățase ierburile ce trebuiesc mâncate când treci prin nisipuri mişcătoare în întunericul din spatele fiecărei porți.

Mai mult, putea să binecuvânteze orice amuletă de care s-ar putea să am nevoie în Khert-Neter. Bunăoară, amuleta inimii (care, binecuvântată aşa cum trebuie, ar dărui noi puteri Ka-ului meu) sau cele două degete de aur (care m-ar ajuta să urc scara ce duce la cer), ştia chiar şi cum să purifice amuleta celor nouă trepte (care duceau la Tronul lui Osiris). Mai mult, era gata să picteze pe papirus cuvintele multor Capitole de care aş avea

nevoie, şi a început să-mi spună titlurile fiecăruia: Despre-Ajungerea-în-Timpul-Zilei şi Despre-Viața-după-Moarte, Capitolul-despre-Trecerea-peste-Spinarea-Şarpelui-Aapep, Imnul de Slavă pentru Apus, Capitolul-despre-Cum-Să-Faci-un-Bărbat-Să-Şi-Amintească-Numele-în-Lumea-din-Adânc, Capitolul-despre-Cum-Să-Nu-Laşi-Inima-unui-Bărbat-Să-Fie-Ispitită. Nu ştiam dacă puteam s-o urmăresc, erau atât de multe: Capitolul-despre-Cum-Să-Nu-Mori-a-Doua-Oară, Capitolul-despre-Cum-Să-Nu-Mănânci-Murdărie sau Despre-Cum-Să-Ții-Pânza (astfel ca barca unui Ka să fie împinsă prin cea mai puturoasă duhoare). Era Capitolul-despre-Transformarea-într-un-Prinț-printre-Puteri, Într-un-Crin, Într-un-Bâtlan, Într-un-Berbec. Şi tot nu terminase. Mai era Capitolul-despre-Alungarea-Amintirilor-Rele-dintr-un-Bărbat sau Despre-Cum-Să-Nu-Laşi-un-Suflet-Să-Se-Închidă. Şi Capitolul-despre-Adorarea-lui-Osiris, şi apoi mai era Recitarea pentru Creşterea Lunii. De fiecare dată când credeam că a isprăvit, îşi mai amintea ceva – Capitolul-despre-Ieşirea-din-Plasă, şi Cartea despre Statornicirea Şirei Spinării a lui Osiris. Vorbea încet, dar numele acestea începeau să răsune în mintea mea la fel de tare precum strigătele unui negustor ambulant.

„Eşti la fel de bună ca Biblioteca Regală a lui

Usermare”, am zis eu.

„Toate acestea le-aş face pentru tine”, mi-a zis ea. Desluşeam câtă iubire era în vocea ei. Într-adevăr, avea să aibă grijă de mine în Tărâmul Morților. Voia să nu am frică de acel loc. Şi astfel ceremoniile ei n-o să mă mai înspăimânte atâta.

Acum eram zăpăcit de-a binelea. Îmi spusese că voi avea nevoie de toate amuletele şi capitolele acelea, şi totuşi lui Fekh-Futi i se dăduse doar o bucățică de papirus plin de minciuni, binecuvântat de cine ştie ce preoți beți care se pipăiau cât era noaptea de lungă.

„A, a zis ea, Confesiunea Tăgăduitoare de trei ori binecuvântată n-a fost scrisă doar pentru Fekh-futi. Ci şi pentru Ka-ul degețelului meu.”

„Poți să spui că n-ai comis niciunul dintre cele patruzeci şi două de păcate?”

„Virtutea papirusului nu se găseşte în adevărul lui, ci în puterea familiei care l-a cumpărat”, a recunoscut ea într-un sfârşit.

Cuvintele ei s-au lăsat ca o povară peste mine. Ma-Khrut n-avea decât să declare sus şi tare că putea să facă multe pentru mine, dar adevărul era mai degrabă că ne găseam amândoi în primejdie.

I-am spus ce gândeam. N-ar fi trebuit să mă ostenesc. Îmi cunoştea gândurile.

„Am putea fi omorâți amândoi.”

A spus-o calm, în timp ce stăteam amândoi în pat, unul lângă altul.

„Atunci de ce-mi înşirui numele tuturor

Capitolelor ăstora? N-ai fi cruțată ca să ai răgaz le scrii pentru mine.”

„De aceea trebuie să le ții minte.”

„Pe toate?”

„Este cu putință.”

„Tu ai putut”, am recunoscut eu.

Ma-Khrut o fi ştiut cum să țină minte rugăciunile de care avea nevoie, dar ținerea ei de minte era mai puternică decât muşchii ei. Nu simțeam nici măcar dorința să încerc să fac un asemenea efort. Şi putea să fie la fel de înțeleaptă ca Biblioteca Regală, dar era şi îndeajuns de proastă încât să nu ştie că eu n-o să mă aleg cu nicio baie de natron. Usermare m-ar fi tăiat în patruzeci şi două de bucăți şi le-ar fi împrăştiat în patru vânturi.

La aceste vorbe ale străbunicului meu, mama (ale cărei gânduri rătăceau în propria-i copilărie) a întrebat:

— Cine-i Fekh-futi ăsta?

Menenhetet, deranjat de întrerupere, nu a catadicsit s-o privească.

— Nu acelaşi om, a răspuns el, ci un alt Fekh-futi, dintr-o viață de mai demult, aşa cum eu nu sunt cel care-am fost ieri.

Şi, cu aceste vorbe, şi-a continuat povestea:

— În acel ceas, vă spun, mi-am amintit de înțelepciunea ebreului Nefesh-Besher. Poate că şi eu ar trebui, odată cu ultima suflare, să sar din mine în pântecul femeii mele şi să mă nasc cu un

corp nou şi o viaţă nouă. Dar de cum am gândit acest gând, am vrut să mă întorc în patul meu. Acolo puteam să desenez de patruzeci şi două de ori un cerc în jurul capului meu pentru a împiedica asemenea gânduri să călătorească. Şi de cum am părăsit patul ei şi m-am întors în casa mea, am început să beau dintr-un vas cu kolobi şi în scurt timp n-a mai rămas strop. Tristul adevăr era că nu ştiam dacă doream să sfârşesc ca un prunc în pântecul ei. Voiam să ajung fiul unei femei care gustase scârna altui bărbat?

Abia atunci mi-am dat seama în ce măsură eram însurat cu Bulgăre-de-Miere şi cât de mult eram asuprit de ea. Chiar şi în încăperea mea, nu îndrăzneam să nutresc propriile gânduri. Spunând aceste vorbe în sinea-mi, în timp ce ţineam în mâini vasul golit de kolobi şi mă simţeam la fel de beat ca Bunul şi Marele Zeu Usermare, am făcut cercul de patruzeci şi două de ori în jurul capului şi m-am prăbuşit ameţit. Încercările şi capcanele Tărâmului Morţilor se răsuciseră în mintea mea precum încolăcirile maţelor.

Când m-am trezit a doua zi dimineaţa, mahmur din pricina kolobiului, m-am răsucit pe-o parte în pat şi mi-am spus: „Spiritele rele ale nopţii sunt peste tot”. Căci în spatele paravanului celor patruzeci şi două de cercuri, încă o uram pe Bulgăre-de-Miere şi eram cum nu se poate mai fericit cu cele câteva gânduri la care ea nu putea

ajunge.

De afară, strigătele copiilor care se jucau îmi răsunau în urechi. Cât de mulți erau! Borând fantoma kolobiului, auzeam (ca niciodată înainte) zgomotul jocurilor lor, mai puternic până şi decât țipetele păsărilor. Strigătele copiilor zburau în toate părțile. Îi auzeam acum cum se scăldau în iazuri şi zburătăceau gâştele sau cum se cocoțau în copaci să stea de vorbă cu păsările. Peste capul meu treceau gâgâielile doicilor care suduiau, sudalmele mamelor, scâncete prelungi şi râsete de toate felurile, toți copiii aceştia, fiecare în parte, fii şi fiice ale lui Usermare. Uitându-mă la ei, mi-au dat lacrimile. Ciudat şi dulce precum ploaia în deşert, mi-am amintit de fiica mea, născută din Renpu-Rept, moartă de atâția ani. Încă mai credeam că arăta ca un copil. Apoi m-a înduioşat gândul că Bulgăre-de-Miere era una dintre puținele regine mici care nu dăduseră naştere nici unui copil de-al lui Usermare. Se putea oare ca ea să fie o ființă atât de rară, încât să nu iubească vintrele Lui, plăcându-i în fapt ale mele? În acea clipă, mi-am simțit inima cuprinsă de duioşie şi n-am mai putut-o urî. La urma urmei, fusese gata să moară odată cu mine.

Aşa că, dacă mă trezisem asuprit în toate cele, acum puteam respira din nou. Generozitatea ei mi-a făcut inima să tresalte. Era ca şi cum înțelegeam, pentru prima oară, că nimeni nu mă va ajuta în călătoriile mele mai mult decât femeia

asta. M-a făcut să conştientizez adevărata putere a familiei. Aşa cum Ra îşi avea barca Lui zeiască pentru a călători pe râul întunecat al Duadului, aşa aveau o nevastă şi copiii propria barcă de aur pentru o asemenea călătorie. Bulgăre-de-Miere şi cu mine fuseserăm uniți prin ceremonia tainică a căsătoriei – ne ştiam bucile unul altuia, ne descoperiserăm unul altuia carnea. Iar acum aveam să fac copii cu ea. Da, mi-am spus, trebuie să scăpăm din Grădinile astea. Eu, asemenea lui Moise, voi fugi cu ea în Deşertul Răsăritean. De acolo, puteam merge în Noul Tyr. Cum am putea să dăm greş, cu marea ei cunoaştere, şi să nu prosperăm într-un oraş atât de neobişnuit?

La aceste cuvinte, Menenhetet şi-a ridicat privirile spre mama şi spre Ptah-nem-hotep să vadă dacă îi consimțeau această credință profundă în virtuțile căsătoriei, dar, spre surprinderea lui, şi a mea deopotrivă, căci ascultasem numai vocea străbunicului meu, vedeam că niciunul nu mai era acolo. Cât vorbise străbunicul, ei o şterseseră. Bietul tata continua să doarmă tun.

Şase

Încă simțeam prezența mamei, dar nici nu se depărtase prea mult, şi am ştiut că Faraonul era cu ea. Cum străbunicul nu mai avea pe nimeni care să-l asculte în afară de mine, nu şi-a mai

oferit vocea. Şi-a dăruit astfel gândurile tăcerii nopții, Zeilor şi spiritelor din întunecimea de dincolo de lumina licuricilor. Ştiam că în orice încăpere sau pe orice alee a Grădinii s-ar fi aflat mama, povestea străbunicului meu şi a lui Bulgăre-de-Miere o însoțea pe fiece potecă tăcută a nopții, cu parfumul florilor şi adierea ce trecea prin palmieri. Ştiam şi că, deşi mama dorise să plece, străbunicul meu nu era foarte dezamăgit, deoarece încă simțea atenția pe care o vădise Faraonul nostru, avid să audă povestea. Într-adevăr, o noapte cum nu se poate mai iscoditoare.

Încă o dată am început să uit câți ani aveam, aşa cum ecoul unui sunet se poate întreba dacă nu cumva este sunetul însuşi. Prin urmare, am stat încremenit de puterea tăcerii străbunicului şi am auzit murmurul vocilor de mult dispărute, chiar şi şoaptele micilor regine care treceau printre palmierii regali în drum spre lac, cu toate acestea mă simțeam atât de aproape de străbunicul meu, aşa cum şedea Uitându-se tăcut la mine, încât cugetările sale s-au înălțat precum apa dintr-un izvor şi eu am devenit mai înțelept şi mai ştiutor decât dacă ar fi vorbit cu voce tare, şi l-am văzut în noaptea în care a traversat grădinile ca s-o întrebe pe Bulgăre-de-Miere dacă ar vrea să fugă împreună cu el în Noul Tyr. Atunci şi-a amintit povestea pe care i-o spusese Heqat despre femeia urâtă care-şi ferea bărbatul de orice boală şi a

izbucnit în hohote răsunătoare. Chipul lui Bulgăre-de-Miere era frumos când a îmbrățișat-o el, trupul ei era la fel de nemăsurat ca şi averea lui Usermare, şi totuşi el ştia că ea trebuie să fie femeia urâtă despre care vorbise Heqat. Nu va suferi de nicio boală cât va trăi cu ea, şi nici copiii lor. Ea îi va apăra pe toți. Astfel că o iubea pentru aceste bogății şi când, târziu în noapte, el s-a strecurat înapoi la casa lui, n-a putut să doarmă din pricina limpezimii sentimentelor sale. Adulmeca aerul aprig al fiecărei dimineți pe care aveau s-o petreacă în munți pe drumul lung din Megiddo până în Tyr, şi chiar şi pericolele le resimțea drept plăceri. O să-i arate lui Ma-Khrut resursele curajului său atunci când se vor afla în păduri. Mai mult decât oricând înainte, se simțea cutezător ca un Zeu.

Noaptea următoare, vasăzică, în liniştea dulce ce s-a lăsat după ce au făcut dragoste, plin de bună-credință şi cum nu se poate mai mulțumit că se îmbrățişaseră fără vreo ceremonie magică în acea noapte şi la fel în cea dinainte, ci se sloboziseră amândoi cuprinşi de aleanul tihnit dintre un frate şi o soră, el i-a luat fața în mâini, conştient de cerul imens de deasupra casei ei, unde Zeii ar fi putut să asculte, şi i-a şoptit că ei doi ar trebui să se căsătorească şi să aibă mulți copii. Şi în timp ce vorbea, el ştia prea bine primejdiile călătoriei lor, căci înțelegea cât de mult vor avea nevoie de magia ei ca să ajungă în orice

altă țară.

„E mai bine aici”, a zis ea.

Prin ochii ei, el vedea limpede toate cele la care avea ea să renunțe: vasele şi cutiile în care îşi ținea amuletele, pulberile şi pieile de animale. Pentru ea, acestea erau aidoma oraşelor, erau chiar fortăreața puterilor ei, dar în clipa în care el a dat să-i spună că le va avea pe toate din nou acolo unde vor merge, ea l-a întrebat: „Cât de dragi îți vor fi copiii?”

„Trebuie să avem mulți.”

„Atunci n-o să fugi cu mine”, a zis ea. Nicio lacrimă în ochiul ei, nici urmă de tristețe în glas atunci când ea i-a spus povestea, dar când a terminat-o, a izbucnit în plâns. Zicea că pruncul lui Usermare fusese în pântecul ei. Pierduse acel copil, primul ei copil, în noaptea în care Usermare îi tăiase degetul.

„Nu te cred”, a zis el.

„Adevăr spun. Am pierdut copilul şi am pierdut ce era în mine ca să pot face alți copii. Vocea ei era fermă precum rădăcinile celui mai mare copac în Grădinile Celor Tăinuite. Aceasta e adevărata pricină pentru care m-am îngrăşat.”

Era un chin s-o asculte, gândurile îi treceau prin minte ca nişte cai fără călăreți.

Ea s-a ridicat de pe pat şi a aprins un vas cu tămâie. Pe măsură ce fumul îi intra în gâtlej, el avea încredințarea că viața lui se scurta cu fiecare

dintre acele miresme, iar ceasul celei mai nenorocite clipe a sale se apropia cu fiecare răsuflare. În pântecul ei avea să piară ultima lui sămânță.

Neînstare să îndure chinul tăcerii dintre ei, a început din nou să facă dragoste cu ea, dar se simțea îngreunat de apatie. Ca şi când ar fi dormit într-o mlaştină şi acum zăcea lângă ea, neştiind dacă puterea cercului făcut de patruzeci şi două de ori în jurul capului putea s-o împiedice pe ea să ştie cât de mârşave erau genunile stării lui.

Ea nu vorbea, dar greutatea țelurilor ei îi apăsa, acră precum mirosul sângelui vechi. Nicio iubire n-avea să fie atât de aproape ca triumful magiei ei. Zăcând tăcut lângă ea, el şi-a petrecut noaptea aşteptând acel ceas dinaintea zorilor când trebuia să plece. Nu voia să rămână, însă profunzimea gândurilor ei (în care nu putea pătrunde) zăcea peste el asemenea hoitului unei fiare, şi într-adevăr şi-au petrecut noaptea ca două animale rănite de moarte.

Cu toate acestea, cu puțin înainte ca el să plece, ea i-a îngăduit să se mai apropie o dată de gândurile ei. Aşa cum călătorul dintr-o barcă poate asculta murmurele Nilului şi să înțeleagă spiritul apei, la fel şi-a dat el seama că ea căuta în înțelepciunea ei un ritual care îl putea lovi nemilos pe Usermare.

N-a fost surprins a doua zi dimineața, când s-a întors la casa ei şi a înțeles, văzând pregătirile pe

care le făcuse ea, că I se va adresa lui Isis.

Bulgăre-de-Miere îi spusese odată cât putea fi de periculoasă această ceremonie. Alegerea ei de acum era la fel de cutezătoare ca planul lui de a evada, aprinzând încă o scânteie mică a iubirii. Cutezanța lui poate că o inspirase pe a ei. Aşa s-a făcut că Menenhetet a refuzat toată mâncarea ce i s-a oferit în acea zi, neatingându-se nici de pepene, nici de fasole, nici de gâscă, şi a plecat devreme spre casa lui Bulgăre-de-Miere. Menenhetet obişnuia să cineze cu una sau alta dintre reginele mici, era chiar socotit un semn bun. Apariția Guvernatorului putea atrage după sine o vizită din partea lui Sesusi Însuşi. Dar în seara cu pricina, nici el, nici Bulgăre-de-Miere n-au mâncat mai mult de o porție de grâu fiert, pusă pe o strachină făcută din papirus. Apoi, în văzul eunucilor şi al reginelor mici care se vânturau prin dreptul casei, el a plecat. Chiar a zăbovit pe aleea de dincolo de zidurile ei, la o tacla cu alte regine mici, aşteptând lăsarea întunericului. Avea să fie noapte fără lună, puțin probabil ca Sesusi să vină în vizită. De cum Bulgăre-de-Miere şi-a trimis eunucii la casele lor, el a sărit din nou gardul.

Bulgăre-de-Miere purta sandale albe şi un veşmânt din pânză de in străvezie. Parfumul ei amintea de trandafirii albi, răsuflarea ei era mai dulce decât parfumul. El s-a întrebat dacă nu cumva era prezența lui Isis se înălța din grâul pe

care-l mâncaseră. Bulgăre-de-Miere avea o răsuflare ce putea să fie ca o floare sau să pută de blesteme îngrozitoare, şi în multe nopți el simțise duhoarea Duadului. În acea seară însă, răsuflarea îi era liniştită, iar amuleta roşie a lui Isis, prinsă în jurul taliei, îi dădea stăpânire de sine.

Bulgăre-de-Miere a început cu invocația. O chema pe Isis cu vocea lui Seti Întâiul. Ma-Khrut s-o fi bucurat ea de stima multor puteri şi spirite, dar numai Faraonul putea fi primit în acele sfere înalte unde sălăşluia Isis. Iar Bulgăre-de-Miere găsise un descântec în Biblioteca Regală a lui Usermare care invoca puterile depline ale lui Isis dacă era rostit de un Faraon mort. Prin urmare, ea trebuia să cheme la sine un astfel de Ka. Învăluită în prezența Lui, ea putea vorbi ca un Rege.

Ea a păşit în afara cercului ca să-şi lepede veşmântul, a scos dintr-un cufăr o fustă albă, sandale de aur şi o platoşă de aur, lată cât să-i acopere sânii. Apoi, spre uimirea lui Menenhetet, a deschis alt cufăr şi a scos o Coroană-Dublă, din pânză de in fină, scrobită, făcută – şi-a dat el seama – chiar de mâinile ei, înaltă de mai bine de-un cot. Şi-a pus-o pe cap, apoi şi-a prins şi o barbă la bărbie, şi, când a păşit din nou în cerc şi a aşezat amuleta roşie pe altar, gura ei plină s-a transformat în buzele neînduplecate ale lui Seti – aşa-L ştia Menenhetet din multele înfățişări din temple.

Apoi, cu o voce autoritară, ea a început invocația

care avea să-l aducă acolo pe Ka-ul acelui Faraon.

În vreme ce Menenhetet zăcea întins pe spate, cu capul sprijinit de altar şi cu piciorul ei pe pieptul lui (încât el privea în sus spre un trup şi un chip la fel de fioroase şi de masive ca ale marelui Faraon Care fusese Tatăl lui Usermare), Bulgăre-de-Miere a început să recite un poem:

„Patru elemente
În părţile lor împrăştiate
Îşi vor aduce inimile
În această împrejurare.
Al lui Seti Ka să se nască,
Al lui Seti Ka să ne cunoască pământul.

Aer, apă, pământ, foc,
Sământă, rădăcină, copac, fruct,
Răsuflare, înecare, înmormântare, naştere,
Aer, apă, foc, pământ,
O, Seti, vino la mine”.

Ea a rostit descântecul şi Menenhetet, întins sub ea, l-a repetat, vocile lor la unison, iar versurile au fost rostite de multe ori. În timp ce le recita, ea punea tămâie, cât putea lua între degete, în vasele arzânde de lângă trupul lui, până când încăperea s-a îngreunat de fum, iar fierbinţeala inimii ei s-a încins şi mai mult. Vocea ei străbătea aerul care era atât de dens, încât răsuflarea ei mişca fumul ca pe nişte nori.

„O Tu, a zis ea, Care ai fost cel mai mare dintre Faraoni şi Tatăl Marelui Usermare, şi măreția Ta e de două ori mai mare ca aceea a Faraonului acestuia, Fiul Tău, Care e numit Ramses cel Mare, îmi cunoşti, prin urmare, sunetul vocii care Te strigă, fiind eu Ma-Khrut, fiica tatălui meu, Ahmose din Sais, născut sub Cârmuirea Ta.

Mare Seti, Măreț între toți Faraonii, fă-Ți simțită prezența prin Puterea Ta, prin Furia Ta şi prin Triumfurile Cârmuirii Tale. Căci Fiul Tău, Usermare-Setpenere, Ți-a dărâmat Templul din Teba. A întors spre zid toate vorbele mari ce se spun despre Seti, Tatăl Lui. În aceste temple, laudele aduse Tatălui Său au amuțit.

Pietrele au fost gâtuite. Dacă mă auzi, fie să pogoare primul Tău Ka peste mine ca un cort."

După o clipă de tăcere, ea a spus: „O, Seti, vino la mine".

Vorbea cu limba limpede, fără cusur, a unui Faraon, mâna stângă arătând în fața ei spre Miazănoapte, unde se afla altarul, unde se aflau pământurile Saisului pe întinderea Deltei, şi Menenhetet a simțit Ka-ul Monarhului mort cum se pogoară asupra ei ca un cort din cel mai uşor în, iar ea-în-al-lui-Seti-Ka a stat cu piciorul pe el. El a văzut cercul verde pe podea, ardea cu roşul amuletei de pe altar. Țipetele păsărilor au străbătut tăcerea cerului de pe vremea lui Seti, iar Menenhetet s-a ridicat în capul oaselor pentru ca mâna Tatălui lui Usermare să-i apuce părul, şi cu

adevărat părul i-a fost apucat, şi el a simțit marea forță a Tatălui lui Usermare în mâna care se încleştase în părul său, îl apăsa cu greutatea unei statui de bronz.

Apoi Menenhetet a auzit vocea Ka-ului lui Seti vorbindu-i lui Isis: „O, Măreață Zeiță, zicea vocea, Tu eşti mama grânelor noastre, Doamna pâinii noastre. Eşti Zeița a tot ce e Verde. Tu stăpâneşti asupra tuturor norilor, bălților, lanurilor de grâu şi asupra fiecărei pajişti de flori. Astfel, Tu eşti mai puternică decât toate Templele lui Amon".

O negureală s-a înălțat din altar, în aer plutea mirosul dulce al lanurilor.

„Măreață Zeiță, ascultă la ruşinea lui Seti Întâiul. Căci Fiul Lui mişcă din loc pietrele Templului Său. Blocurile de marmură sunt întoarse. Triumfurile lui Seti sunt întoarse spre zid. Ceea ce a fost în față este acum în spate."

„Adevăr grăieşte", a spus Menenhetet.

„Vechi mirosuri se trezesc din aste pietre. Grăiesc din pământul ce le-a îngropat. Fie ca aceste pietre să cadă peste Ramses. Fie ca Inima Lui să fie zdrobită de pietrele lui Seti."

Valuri au ieşit din Ka-ul lui Seti şi au trecut prin Menenhetet. Valuri au ieşit prin vânt şi prin apă, valuri de flăcări şi contorsionări colosale ale cărnii, şi toate acestea erau în mâna de deasupra capului său.

„Gura Ta Îi porunceşte lui Ra. Luna este Templul Tău. Toți munții vin la Tine."

Pe altar, amuleta lucea cu o lumină topită, albă precum focul metalelor. Menenhetet nu mai putea respira. Altarul a prins să tremure, să se clatine şi s-a năruit asemenea pietrelor templului lui Seti. Țipătul unei păsări captive i-a țiuit în ureche. Acum Menenhetet a fost zguduit de o furie cumplită şi Ka-ul lui Seti a trecut de la ea la el, odată cu prăbuşirea altarului, şi cu toate că lui i se spusese cu fiecare îndrumare a ei că trebuie să stea nemişcat la sfârşit ca s-o ajute să-l mulțumească lui Isis (şi astfel să-l uşureze Ei plecarea), după care să se ridice în picioare ca să aducă mulțumiri Ka-ului lui Seti, Menenhetet a scos un sunet ca de fiară, iar Ka-ul lui Seti, care se afla în el, s-a dezlănțuit asemenea unui porc mistreț. Chiar acolo, lângă altarul năruit, Menenhetet a încălecat-o pe Bulgăre-de-Miere şi a făcut dragoste cu ea ca niciodată înainte, iar ea a fost dulce sub el chiar când Menenhetet s-a slobozit cu un geamăt atât de răsunător, că l-ar fi trezit şi pe Horus de la Miazăzi (încât, a doua zi dimineața, nu numai o regină mică avea să spună că şarpele tuturor ticăloşiilor traversase Grădinile în timpul nopții), şi Menenhetet a ştiut atunci că mâinile a o mie şi unu de Zei care-L înconjurau pe Usermare nu mai erau împreunate. Căci în răsunetul mugetului său cumplit tuna însăşi vocea lui Seti, cuprinsă de mânie din pricină că pietrele Templului Său fuseseră răsturnate, şi-atunci Menenhetet a iubit-o ca o furie pe

Ma-Khrut, a răsucit-o şi a învârtit-o ca să-i cunoască fiecare gură, Gura Florii ei, Gura Peştelui ei, Gura Genunii, şi i-a dăruit ei amândouă gurile lui pentru ca şi ea să-l cunoască pe el deplin. Dincolo de zidurile Celor Tăinuite, în marile piețe şi grădini ale Palatului Înalt şi ale Micului Palat, şi până la Teba însăşi, şi până la fluviu, el a simțit cum furia lui Seti a pătruns în pietrele mutilate ale noilor temple, iar Menenhetet a ştiut că Usermare fusese tulburat în calmul Lui, asemenea apei mării înaintea furtunii.

Dar când totul a fost săvârşit, Bulgăre-de-Miere a spus: „Nu ştiu ce s-a întâmplat. Ka-ul lui Seti Întâiul n-ar fi trebuit să treacă de la mine la tine".

În noaptea aceea, ea a fost foarte tulburată de neaşteptata întorsătură a ceremoniei, iar a doua zi dimineața s-a cufundat într-o tristețe cumplită.

Şapte

A doua zi dimineața, toată suflarea din Grădini auzise ce se abătuse asupra Faraonului. Se afla în vizită la Palatul lui Nefertiri, la miezul zilei, lua prânzul împreună cu Regina Lui, când un slujitor a vărsat pe El un blid cu supă fierbinte. Slujitorul a fugit în bucătărie, urmat de Garda Regelui, care, auzind urletele de durere ale Faraonului, l-a bătut atât de crunt pe sărmanul slujnic, încât acesta şi-a dat sufletul înainte ca soarele să apună. Cele Tăinuite nu conteneau să şuşotească despre

întâmplare, iar Bulgăre-de-Miere râdea cu o veselie dulce pe care Menenhetet nu o mai auzise în glasul ei de multe săptămâni. „Puterile lui Isis lovesc drept la țintă”, a spus ea.

La nici două zile după accident, Usermare a cerut să fie scrise multe papirusuri cu vorbe magice, până când nici măcar Scribii Regali n-au putut ține socoteala amuletelor.

Îmboldit de Bulgăre-de-Miere, Menenhetet a părăsit Grădinile – lucru pe care-l făcea foarte rar – şi s-a dus să vadă marea încăpere unde trudeau Scribii Curții. Cinci sute stăteau cu paletele şi cutiile lor de vopsele şi scriau scrisori către fârtații lor scribi din Temple, din Casa Aurului, din Casa Grânelor, de la Trupe, scribii din Tribunale, la care se adăugau toți scribii pentru toate pricinile regale, în toate provinciile regatului, marea încăpere fiind ca un adevărat templu, căci nu avea pereți, doar un acoperiş, şi multe coloane, iar scribii nu numai că lucrau, ci se şi fâțâiau încoace şi încolo ca să clevetească între ei, şi în curând Menenhetet a înțeles că mare parte din activitatea lor era ca o fojgăială de păsări care zburau între văzduh şi pământ, ducând solii Zeilor şi sălbăticiunilor. Cât de puține erau gândurile lui Ma-Khrut, prin comparație! Dar cât de puternice!

În ziua cu pricina, şuşotind cu unul sau altul dintre Înalții Scribi, Menenhetet a aflat că pe Faraon nu-l mai satisfăcea producția de amulete. Ceea ce a pricinuit mult freamăt în Sala Scribilor.

Mulți dintre ei, obișnuiți să compună scrisori către dregătorii din nome îndepărtate, nu se descurcau câtuşi de puțin cu meşteşugul ăsta nou.

Bulgăre-de-Miere a izbucnit în râs când Menenhetet i-a povestit tărăşenia. „Puterile lui Isis lucrează încet", a spus ea, adăugând că multe trebuie să se fi răscolit în mintea lui Usermare. Căci gândul la scribii aceia nepricepuți care făceau amulete era absurd. Rigurozitatea felului de a lucra era hotărâtoare pentru orice papirus astfel pregătit. Nicio amuletă nu le putea întrece pe cele făcute în Sais, unde deprinsese ea arta, iar în acel oraş se spunea că o greşeală într-o amuletă putea întina alte douăzeci. Scribii puşi la această treabă erau buni numai să țină socoteala vitelor sau să-ți spună numărul gâştelor sacrificate pentru un festival – erau *scribi.* Bulgăre-de-Miere a chicotit disprețuitor – pentru ea, scribii erau ca maimuțele sau ca eunucii. Dacă nu puteau niciodată rosti cuvântul care era mut, cum să fie în stare să facă amulete?

Apoi Menenhetet i-a relatat povestea nemaipomenită auzită în acea după-amiază. Cel care-o spusese era Stet-Spet, cunoscut ca Pepti, care, fiind Scribul Casei Celor Tăinuite, era totodată, de nevoie, eunuc, singurul scrib eunuc, ceea ce făcea din el un clevetitor fără pereche. Neavând copii care să fie ai lor şi pe care să-i apere, eunucii erau întotdeauna gata să vorbească despre tot ce era interzis, dar acelaşi lucru – i-a

spus Menenhetet lui Bulgăre-de-Miere – se putea zice şi despre scribi. Petrecându-şi mare parte din viaţă într-o singură cameră, scribii îi invidiau prin firea lor pe cei ale căror îndatoriri îi duceau în locuri pline de viaţă, astfel că vorbeau cu nesaţ despre cei mai grozavi decât ei. Şi-atunci, ce să mai spui despre un bărbat care e şi eunuc, şi scrib? i-a întărit Bulgăre-de-Miere vorbele. Au izbucnit amândoi în râs. În faţă însă nu l-ar fi batjocorit. Pe Stet-Spet nu era bine să-l ai drept duşman. Cu numai câţiva ani înainte, fusese printre cei mai umili Scribi Regali ai Supervizorului de la Agricultură, dar dorinţa lui de a se desprinde de gloată fusese atât de înfocată, încât a cerut să i se facă operaţia care avea să-l transforme în eunuc şi a supravieţuit infectării rănilor în părţile acelea atât de umede ale corpului. Menenhetet îl respecta pentru asta. Nu era uşor pentru un egiptean. Egiptenii erau mai puţin rezistenţi decât nubienii, şi nu totdeauna în stare să îndure infecţia crâncenă pricinuită de castrare. Dar prilejurile de a fi Înalt Scrib fuseseră atât de puţine – i-a spus odată Stet-Spet că s-a grăbit să ceară operaţia de îndată ce-a aflat că fostul Scrib al Celor Tăinuite, un nubian bătrân şi neîntrecut, începuse să dea semne neîndoielnice de orbire.

Acum, Stet-Spet lucra în Grădini, adică avea cea mai bună slujbă dintre toţi scribii. Mânca acasă la toate reginele mici şi ar fi putut să lâncezească mai

mult decât să muncească, dar niciun detaliu al muncii lui nu i se părea neînsemnat. Prin urmare, asculta fiecare poveste de dragoste a fiecărei regine mici pentru altă regină mică, ştia chiar şi numele de alint pe care şi le dădeau între ele. La rândul lor, femeile îi dăduseră un nume nou, Pepti, pentru că cel vechi, Stet-Spet, însemna Oişte-Tremurătoare. Chiar şi numai gândul la operația lui le făcea să chicotească prea mult când stăteau de vorbă cu el. De bună seamă că, fiind eunuc, dar benchetuind în atâtea case, Pepti s-a îngrăşat până a ajuns la fel de mătăhălos ca Bulgăre-de-Miere. Umbla vorba că nimeni nu-i putea întrece pe cei doi în înțelepciune, dar dintre ei doi, Bulgăre-de-Miere era mai înțeleaptă. Pepti îşi dobândea cunoştințele prin natura muncii sale. Cum nicio domniță din acele Grădini nu scăpa prilejul să-l informeze pe Scribul Celor Tăinuite că primise sămânța lui Usermare în noaptea ce trecuse (data era notată cu scrupulozitate în hrisoavele lui, ca să nu existe îndoieli în privința momentului zămislirii), Pepti avea o listă cu fiecare regină mică aleasă de Usermare în cei trei ani de când era Scrib al Grădinilor. Prin urmare, nicio regină mică nu putea să crească sau să scadă în ochii Faraonului fără ştirea lui Pepti.

A auzit şi ce pățise lui Menenhetet în Casa lui Nubty. Pepti aflase totul până să se facă dimineață – aiii, Kazama! Heqat şi Bulgăre-de-Miere îi spuseseră încă înainte să se ducă la culcare, ba

chiar erau la el acasă pentru a consemna slobozirea în ele a sămânței lui Usermare. Bineînțeles că Pepti n-a păstrat povestea pentru sine şi hohote de râs la fel de crude precum încolăcirile unui şarpe argintiu au făcut înconjurul Grădinilor. Eunucii îşi duceau mâinile la gură când treceau prin dreptul Guvernatorului lor. Când se gândea la Scribul Celor Tăinuite spunând povestea, Menenhetet vedea burdihanul tremurând de râs, cu toate acestea nu-l putea urî cu lumina arzătoare care este temelia răzbunării. Menenhetet ştia că povestea ar fi ajuns la urechile celorlalți, cum-necum. În plus, asemenea poveşti se învecheau iute în Grădini şi putrezeau precum smochinele căzute din pom. Şi nu îndrăznea nici să şi-l facă duşman pe Pepti, căci Scribul i-ar fi putut pune pe eunuci să-l spioneze. Aşa că se purta îndatoritor. Şi cum erau singurii înalți dregători din Grădini, se vedeau adesea nevoiți să cerceteze împreună catastifele. Toate cumpărăturile făcute de eunuci la piață trebuiau însemnate de Scrib şi întărite de Guvernator.

După care, Pepti se punea pe bârfit cu Menenhetet. Pepti bârfea cu toată lumea. O poveste nespusă era ca mâncarea nemâncată. Prin urmare, în dimineața cu pricina, când Menenhetet a trecut prin Sala Scribilor şi l-a întâlnit pe eunuc stând la palavre cu vechii lui prieteni, s-a oferit să-l ducă în carul lui. Pepti, a cărui vorbă era acoperită de vacarmul

hurducăturii carului pe pietrele din piețe şi prin făgaşele drumurilor desfundate, a reuşit totuşi să-şi strecoare vocea printre strigătele negustorilor şi lucrătorilor din piața Tebei şi astfel Menenhetet a aflat şi alte amănunte despre blidul cu supă. Se părea că masa începuse cu stângul, căci Amen-khep-shu-ef tocmai se întorsese în Teba în acea dimineață după o campanie în Libia, surprinzător de scurtă şi reuşită. Se afla alături de Nefertiri când Şi-a făcut intrarea Usermare, apoi Prințul s-a aşezat chiar lângă Tatăl Său fără a aştepta să fie poftit, şi într-atât a tulburat atmosfera, încât nimeni n-a fost pe de-a-ntregul surprins când blidul a fost răsturnat. Usermare chiar Şi-a blestemat fiul din pricina senzației de arsură de pe piept şi a plecat când pielea a început să I se bășice sub platoşa de aur smălțuit. S-a dus direct la celălalt palat, al lui Rama-Nefru. Hitita era acum neîndoielnic favorita Lui – l-a asigurat Scribul pe Menenhetet. Mai multe regine mici îi spuseseră lui Pepti că, atunci când El se slobozea, numele lui Rama-Nefru ieşea de pe buzele Lui mai adesea decât numele Primei Lui Regine. Pe lângă asta, nu-l mai vorbise lui Nefertiri din acea noapte, şi nici Regina nu-l mai vorbise Lui. Nefertiri hotărâse să-l jelească pe servitorul care murise din pricina bătăilor. Se spunea că o slujise ani îndelungați. Bineînțeles că era o dojană cumplită pentru Usermare, iar prezența lui Amen-khep-shu-ef însuşi era socotită o

amenințare în acele zile.

Auzind toate acestea, Bulgăre-de-Miere a fost teribil de impresionată că Usermare se supărase într-atât, şi s-a gândit să invoce Ka-ul slujitorului lui Nefertiri. Când Menenhetet a întrebat-o cum ar putea fi de folos Ka-ul unui servitor pentru a-l ține piept lui Usermare, Bulgăre-de-Miere i-a zis că o moarte neaşteptată dintr-o pricină nedreaptă sporea vigoarea Ka-ului, oricât de umilă ar fi fost persoana cu pricina. Aşa că îl va invoca pe servitor.

Dar chiar în timp ce ea cumpănea la treaba asta, Menenhetet s-a înecat cu un os, şi atât de adânc i s-a înfipt osul în gâtlej, încât ochii i-au ieşit din cap cât ouăle de mari. Bulgăre-de-Miere şi-a strigat pe dată servitorii, iar Riținâ şi Crocodilul l-au dus în mijlocul cercului ei de lapis-lazuli.

Fără alte pregătiri, Bulgăre-de-Miere a strigat: „O, osule de bou, ieşi din pântecul lui! Ieşi din inima lui! Ieşi din gâtlejul lui! Ieşi din gâtlejul lui în mâna mea. Căci capul meu atinge cerul, iar picioarele mele stau în abis. Os de zeu, os de om, os de fiară, vino în mâna mea”. Şi osul s-a desprins din gâtlejul lui, dimpreună cu voma lui, iar el a putut respira din nou, dar Bulgăre-de-Miere a vomitat şi ea. Zei ale Căror nume ea nu le ştia îl atacaseră pe servitorul inimii ei, pe Menenhetet.

Ceva mai târziu în noaptea aceea, el s-a simțit destul de în puteri ca să se întoarcă la el acasă,

dar, acum că era singur, l-a apucat tristețea, aşa că s-a hotărât să se ducă înapoi, însă pe potecă l-a cuprins o asemenea slăbiciune, că abia a izbutit să se cațere în copac şi să sară în grădina ei, iar când a intrat în casă, a găsit-o îmbufnată şi cu ochii umflați, ca şi când plânsese de când plecase el.

„Țelurile mele au fost răstălmăcite, a zis ea. Am ştiut-o din noaptea în care Ka-ul lui Seti a trecut în tine."

Când Menenhetet şi-a mărturisit căința că nu-i urmase instrucțiunile, ea i-a răspuns: „Nu, nu e vina ta, ci a mea. Am uitat de creatură". El nu-i pomenise niciodată despre porc, deşi mereu bănuise că venea de la ea. „Tu l-ai trimis, ca să vin la tine?", a întrebat-o el.

Ea a dat din cap în semn că da. A oftat. „Nu-i al meu cu totul. A fost plăsmuit şi din gândurile nefaste ale lui Sesusi. Acum creatura poate tulbura pe oricine de la ceremoniile noastre."

Spusese vorbele acestea cu glas tare, astfel că el a înțeles că ea trebuia să îndeplinească totul cât mai iute.

Bulgăre-de-Miere a luat un şervet mic de in curat dintr-una dintre cutiile ei de abanos, a învelit cu grijă aşchia de os care se înfipsese în gâtlejul lui şi l-a pus în pântecul scobit al unei statui tăiate în abanos nu mai mare decât mâna ei, care însă avea chipul lui Ptah, creştetul lui Seker şi trupul lui Osiris. Repede a pus statuia pe

altarul ei năruit şi a făcut focul cu iarbă khesau uscată. Apoi a scos din pieptarul veşmântului un gogoloi de ceară şi i-a dat forma chipului lui Aapep.

„Focul să Te cuprindă, Şarpe, a zis ea. O văpaie din Ochiul lui Horus îşi croieşte drum în inima lui Aapep.” Flacăra de pe altar a țâşnit spre gura tavanului, încăperea s-a încins de căldură. Menenhetet stătea cu picioarele încrucişate în băltoaca de apă ce i se scurgea de pe trup, în vreme ce Ma-Khrut şi-a desfăcut pieptarul ca să-şi arate sânii bogați. În lumina aceea, arătau roşii ca para focului. „Gustă din moartea Ta, Aapep, a zis ea. Întoarce-Te în flăcări. Gata cu Tine. Înapoi, vrăjmaşule, nicicând să nu mai apari.” Apoi a pus figura de ceară a lui Aapep în pliul unui papirus pe care desenase un şarpe mânjit cu excrementele pisicilor ei. A aşezat ofranda în focul altarului, a scuipat asupra ei şi a spus: „Marele foc Te va topi, Aapep, flacăra Te va devora. Nu vei avea niciun Ka. Căci sufletul Tău e veştejit. Numele Tău e îngropat. Tăcerea se pogoară peste Tine.”

Menenhetet încă avea gâtlejul umflat din pricina osului, ochii îl dureau, plămânii îi erau înăbuşiți. În capul lui, simțea mânia multor Zei, dar nu s-a plâns. Nu îndrăznea. Legiuni de Zei se ciocneau pe câmpuri pe care el nu le zărea. În fumul căcatului de pisică de pe iarba khesau, simțea chiar şi mirosul unora morți şi răniți. S-a alăturat bătăliei, el era soldat neinstruit, dar n-ar fi părăsit-o nici în

ruptul capului pe Bulgăre-de-Miere într-un asemenea ceas. „O, Ochi al lui Horus, a strigat ea, Fiu al lui Isis, fă ca numele lui Aapep să pută.” Iar Menenhetet a simțit mirosul Zeilor morți şi răniți în răsuflarea duhnitoare a fumului. Când Bulgăre-de-Miere l-a îmbrățişat, buzele ei erau alunecoase precum şerpii, răsuflarea ei, la fel de duhnitoare precum fumul. Simțea iarăşi în gâtlejul lui dureros şi rănit că-i vine să vomite.

Ea s-a apropiat încă o dată de altar şi a spus: „Ridică-te, Porc al Cărnii Neîngăduite. Intră în Cerc. Răspândeşte mirosul celor Şapte Vânturi”. Apoi ea a cântat cu şapte voci, fiecare voce scoțând un singur sunet, fiecare voce mai joasă decât cea dinainte, ca şi când Bulgăre-de-Miere cobora o scară într-o groapă unde era ținut Porcul. „Eu”, a început ea să cânte, până când lira ei atârnată într-o coardă de perete a început să vibreze, şi „îi”, a cântat ea, până când el a auzit zornăind cupele de alabastru, „ai”, şi Menenhetet a simțit cum îl dor dinții, „oh”, şi pântecul lui a tresărit, „oo”, până în vintrele lui, iar la „tu”, pământul s-a cutremurat sub picioarele lui. Cu cea mai joasă voce dintre toate, sunând a tăcere deplină, mai joasă decât glasul gâtlejurilor fiarelor care sălăşluiau în mlaştini, ea a cântat „uuu”, şi la sfârşit el a auzit un grohăit limpede şi a simțit firele țepoase de pe râtul Porcului amuşinându-l între buci, întocmai aşa cum făcea în nopțile în care Menenhetet umbla singur prin Grădini.

Acum, stând în dreptul altarului, Bulgăre-de-Miere a ridicat cuțitul cu vârful în sus şi a spus: „Te invoc, Zeu al distrugerii. Te invoc pe Tine, al cărui nume este Seth. Te chem pe toate numele pe care alții nu le ştiu.” Şi a rostit nume mai ciudate decât tot ce auzise el până atunci. „Tu, al Cărui nume e Seth, te chem pe numele Iopakerbeth şi Iobolkhoreth, Iopathanax şi Aktiophi, Ereskhigal şi Neboposoaleth, pe numele Lerthexanax şi Ethrelnoth. Vei veni la mine după ce omor tot ce-i ticălos în Porc”, şi s-a răsucit într-un cerc, ținând cuțitul cu vârful înainte, iar Menenhetet a simțit limba Porcului întărindu-se precum ciotul unui ram tăiat şi împingându-se preț de o clipă între bucile lui, apoi retrăgându-se. Menenhetet a simțit sânge sub picioarele lui, dar când s-a uitat în jos, podeaua era uscată. A zărit în schimb fața Porcului. Murea, însă lumina nu i s-a stins în ochi, aşa cum se întâmplă la o moarte obişnuită, când parcă apa se scurge încet în nisip. Lumina din ochii Porcului a dispărut în scăpărări de lumini şi umbre, ca un izvor ce se prăvăleşte peste stânci, şi Menenhetet a văzut perindându-se multe expresii. A văzut frica pe chipul lui Usermare, şi o mare mândrie, sălbatică precum lucirea din ochii unui porc sălbatic, s-a răsfrânt din nările umede ale animalului. Apoi Porcul a murit şi fața lui căpătase trăsăturile rotofeie ale lui Bulgăre-de-Miere când ochii ei dormeau în rotundul chipului ei. Menenhetet nu-l mai vedea

pe Porc.

Ceremonia aceasta fusese altfel decât altele. Căci acum n-o mai dorea pe Bulgăre-de-Miere. Se sfârşise. Porcul murise şi, odată cu el, dispăruse şi furia mădularului lui Menenhetet, şi plăcerea inimii lui. Menenhetet era trist.

„N-am vrut să-l omor pe Porc, doar ceea ce nu făcusem eu însămi", a zis Bulgăre-de-Miere.

„Cine poate şti ce va urma?!", a zis el încet.

Ea a zâmbit, dar n-a răspuns, şi Menenhetet a fost mişcat de ceea ce gândea ea. „S-a isprăvit cu noi", şi-a spus ea în sinea ei, iar lui i-a arătat măsura iubirii ei prin amărăciunea ce-a cuprins-o. Atunci şi-a dat el seama că şi Numele lui Tainic se pierduse.

„El-cel-care-va-ajuta-la-sucirea-gâtului-lui-Usermare" nu mai era al lui Menenhetet, acum nu mai avea cu ce să-l țină piept Faraonului său.

Opt

În noaptea următoare, Menenhetet a fost obligat să-L țină pe Usermare de mână în Casa lui Heqat, Faraonul celor Două-Țări zăcea pe spate, drept precum valea înainte de creşterea fluviului, în vreme ce reginele mici făceau dragoste cu El. Heruit şi Hatibi erau la degetele Lui, Amait şi Tait la pieptul Lui. Fluviul începea să crească, iar sfârcurile Lui trebuiau mângâiate până se umflau precum ale lui Hapi, Zeul Nilului, Care avea sâni

de femeie. An-Her, spiritul armoniei, îşi încolăcea limba încet, prelung pe pliurile pântecului Său, iar Menenhetet, ținându-L de mână, simțea cum buricul Lui tremura ca o ureche, în vreme ce Heqat Îl lingea pe paloş, buzele ei erau precum corturile Câmpiilor Binecuvântate, făcute din petale de trandafir, încât gura ei era tot atât de frumoasă pe cât de urât îi era chipul. La capul Lui, Djeseret, Sublima şi Tantanuit Îl sărutau după cum înclina El capul ba către una, ba către cealaltă, şi toate aceste opt regine mici erau tot atât de devotate trupului Său ca şi când s-ar fi rugat lângă El la templu, iar limbile lor se împăcau bine unele cu altele. La lumina fitilului aprins în farfurioara cu ulei, ochii lor erau tot atât de plini de aur ca ochii unui leu şi membrele lor luceau.

Dar Menenhetet Îi simțea şi suferința. Neagră precum noroiul de pe fundul Nilului era mâhnirea ce zăcea acolo, se mişca în adâncurile trupului Său asemenea unor monştri în câmpiile nevăzute ale mâlului fluviului. Miasme vechi, ferecate ale celei mai cumplite frici pătrundeau în nările lui Menenhetet dinspre pietrele care fuseseră întoarse cu fața la perete. Amestecată era cu pofta Lui, puternică precum bătaia inimii unui armăsar. Usermare simțea în pântec o nelinişte cumplită din pricina răsucirii pietrelor acelora şi un gând de peste ani I-a venit în minte. La fel de răspicat ca o voce a răsunat în urechile lui Menenhetet ceea ce Şi-a spus Usermare în sinea Lui: „Pe vremuri,

când făceam dragoste cu Nefertiri, simțeam cum se răscoleşte Regatul Meu înlăuntru”.

Din degetele lui Menenhetet, de-a lungul brațului lui Usermare şi prin corpul Lui până la paloşul Lui, Menenhetet L-a simțit pe Usermare pătrunzând-O pe Nefertiri la fel ca în zilele când ea era tot atât de tânără ca Rama-Nefru, şi Usermare o ştia acum pe Nefertiri în felul acela prin gura lui Heqat pe paloşul Lui. Iar Menenhetet se simțea în pântecul tinerei Nefertiri, o senzație atât de blândă şi de regală precum seara în ultima lumină trandafirie a soarelui. Menenhetet nu s-a putut stăpâni, vintrele lui au împroşcat şi el s-a udat, nevolnic precum un sclav prins la furtişag pe câmp de supraveghetorul lui.

Usermare s-a scuturat de sărutările reginelor Lui mici şi a întrebat: „Ce splendoare te-a făcut să te slobozi?”.

„Nu ştiu, Stăpâne.”

Ca o femeie în chinurile facerii, pietrele străbunilor scrâşneau în măruntaiele Lui, dar Menenhetet se slobozise, prin urmare, nu mai putea simți durerile Monarhului său. Ci a fost lăsat în toată singurătatea bietelor sale coapse ude. Dar când a închis ochii, a văzut marile porți de piatră ale Templului lui Seti, dărâmate în acea săptămână, a auzit în urechi clancătul inscripțiilor distruse cu dalta.

Pe acest drum s-a întors Guvernatorul Celor Tăinuite la gândurile întunecate ale Faraonului, şi

Menenhetet a simțit din nou, cu ajutorul lui Heqat, că Regina Nefertiri se afla în apropiere, dar în Ea era Amon, şi paloşul Celui Ascuns era ca un curcubeu de lumină în mica pădure dintre coapsele Ei. Întunecimea ce zăcea ca noroiul pe inima lui Usermare era numele lui Amen-khep-shu-ef, căci acel prinț era copilul lui Amon. Amon era Cel Care luase locul lui Usermare între coapsele lui Nefertiri.

Sângele lui Usermare gonea mânat de supliciul iepurelui prins între fălcile leului. Mădularul lui Usermare s-a înmuiat în gura lui Heqat, căci curcubeul care era Amon i-a şoptit tinerei Nefertiri: „Vei da naştere unui Prinț Care Îşi va ucide Tatăl”. Nefertiri a gemut chinuită de durere şi în extaz când Amon s-a slobozit tumultuos şi cu mare strălucire, chiar în timp ce Usermare s-a slobozit, nici tumultuos, nici cu strălucire, în gura lui Heqat. O năpastă din cele mai întunecate peşteri ale lui Seker apăsa inima lui Usermare. Vedea un fiu care îşi dorea să Îl omoare pe El.

„O să retez nasul oricui urzeşte împotriva Mea”, a spus Usermare celor opt regine mici şi le-a privit atât de fioros, că n-a mai rămas nicio speranță de veselie în acea seară. S-a întins din nou pe spate, cufundat în amărăciune, ținând mâna lui Menenhetet într-a sa, în vreme ce reginele mici Îl serveau, Heqat stând deoparte, încercând să-l convoace pe Zeii pe care El Îi dorea alături.

„O, Mare Faraon, a zis Heqat, Rege al Trestiei şi

al Albinei, Stăpân al celor Două-Țări, Gazdă a lui Thoth, Mult-Îndrăgit de Ptah, Fiu al lui Ra, noi Îți ungem trupul." Heqat I-a turnat între degetele de la picioare un ulei binecuvântat de Marele Templu al lui Amon, alte mici regine I-au uns orificiile şi I-au turnat ulei pe muşchii pieptului, care erau precum valurile Celei Foarte Verde. Dar disperarea lui Sesusi era adâncă.

„O, Şoim de Aur, a zis Heqat, Tu, Care eşti Horus, Fiul lui Osiris, Tu uneşti cer şi pământ cu aripile Tale. Tu Îi vorbeşti lui Ra din cer şi lui Geb de pe câmpuri. Tu eşti Horus Care Trăieşte în Trupul Măreţului Usermare." Heqat şi-a pus faţa pe vintrele lui Sesusi, dar El nu s-a clintit. Zăcea ca în propriul mormânt.

„O, Rege al Egiptului de Sus şi al Egiptului de Jos, a zis Heqat, Stăpân al celor Doi Stăpâni, Horus şi Seth. Vorba Ta este asemenea focului…"

„Nu simt niciun foc, a zis Usermare. Sunt rece. Amon S-a ascuns."

„Amon S-a ascuns de trădarea oamenilor. Dar niciunul nu Îl poate distruge, a zis Heqat. Căci El a făcut cerul şi pământul, şi a împrăştiat întunericul de pe ape. Amon a făcut zi cu lumină şi nu cunoaşte frica. Amon a făcut suflările vieţii pentru nările Tale."

„Pentru nările Mele", a spus Usermare.

„Amon a făcut fructele şi ierburile, şi păsările şi peştii pentru supuşii Tăi, a zis Heqat. El Îşi va răpune duşmanii, El i-a distrus pe toţi cei care

îndrăznesc să Îl ocărască. Dar când copiii Lui plâng, El îi aude. O, Tu, a Cărui vorbă este asemenea focului, Tu eşti Fiul lui Amon." Heqat a luat în gura ei tot ce se găsea în vintrele lui Usermare şi Regele a scos un geamăt grozav. Dar nimic nu s-a clintit.

Apoi Menenhetet, care ținea în mână degetele lui Usermare, a simțit o spaimă nouă. Căci Faraonul lui a auzit cele şapte sunete la fel de limpede ca şi când ar fi fost de față, în noaptea dinainte, la Execuția-Porcului, şi cele şapte sunete s-au ciocnit unele de altele, în vreme ce supa s-a vărsat din nou pe pieptul lui Usermare. Inima Lui s-a încins de mânie şi o ceață s-a înălțat din măruntaiele Lui din pricina acelei călduri. „Trebuie să Îmi adun puterile, a zis El cu voce tare, ca să pot stăvili potopul." De ce zăcea pe spate, dacă nu pentru ca să-Şi îndrepte gândurile spre toate gândurile din regatul Lui care aveau să stăvilească potopul? Apele umflate din acel an nu trebuiau să crească prea mult. Dar nu Îşi putea ostoi gândurile. Era cumplit de furios şi lehămetit. A oftat din rărunchi. Nicio mângâiere nu putea risipi spaima ce îi apăsa pieptul. „Pe un Faraon să nu îl otrăveşti decât la vreme de potop", a murmurat El şi teama de Amen-khep-shu-ef s-a întors asemenea unui fum puturos. Usermare s-a ridicat în capul oaselor ca să se uite la fiecare regină mică aflată în fața Lui, s-a uitat la Heruit şi la Hatibi, la Amait şi la Tait, la An-Her şi la Heqat,

la Djeseret şi Tantanuit, şi s-a gândit la alte regine mici care nu erau acolo, la Mersegert şi la Merit de la Miazănoapte, la Ahuri, care se pricepea atât de bine să înghită paloşul, şi la Ma-Khrut – la fel de bună ca Heqat la asemenea servicii. Degetele Lui au strâns mâna lui Menenhetet cu sălbăticie de cum mintea Lui a zărit chipul lui Bulgăre-de-Miere. Dar gândurile Lui au trecut la Oaza şi la Tbuibui, şi la Puanet, la Veverița şi la Iepuroaica, şi la Smântânoasa, şi la multe altele. Asemenea florilor care se legănau în fața Lui la marginea iazului, unde Kadima înota în amurg, astfel o vedea Usermare pe fiecare regină mică şi se întreba care dintre ele trimisese vorbe nefaste. S-a oprit asupra chipului urât al lui Heqat şi a spus: „Tu eşti din Siria. Prin urmare, ştii rugăciunea tinerei mele Regine Rama-Nefru. Rosteşte această rugăciune hitită împotriva demonilor care sunt la fel de mulți precum praful”.

„Vorbeşti de incantația împotriva viermilor, Bunule şi Mărite Zeu?”

„Întocmai de aceea, a zis Usermare. Spune-o înainte să apuce să scape duşmanii care sunt în văzduh.”

„Aceşti viermi, a spus Heqat, nu pot fi văzuți. Dar urletul lor se aude în Palatul unde noaptea e linişte.”

„Îi aud”, a spus Usermare.

„Pot fi găsiți în grinzile fiecărei case, a continuat Heqat. Nicio poartă nu-i poate ține afară. Trec pe

sub uşă. Îl despart pe soț de soție.”

„Cheamă Zeii care îi vor alunga. Cheamă-l pe Zeii *tăi”*, i-a cerut Usermare.

„Îl chem pe Nergal, a spus Heqat, cel care stă pe muchia de sus a zidului. Îl chem pe Naroudi, care aşteaptă sub acest pat. Ne va binecuvânta dacă îi dăm mâncare şi băutură.”

Acum Usermare s-a ridicat. De obicei, din clipa în care reginele mici începeau să-şi ofere darurile, El nu se mai ridica din pat până nu se slobozea de multe ori, dar în acea noapte, parcă tulburat de Nilul al cărui murmur răzbătea până în grădinile şi în parcurile acelea, cuprins de agitație din pricina iritațiilor dureroase ale gândurilor Sale, El s-a ridicat şi i-a spus lui Heqat să aducă mâncare şi băutură şi să le pună sub pat pentru Zeul sirian Naroudi. Apoi Usermare l-a apucat strâns pe Menenhetet, în văzul celor patru regine mici, şi a spus răspicat: „Pe Isis O doresc”.

Menenhetet nu ştia dacă pricina era propria lui groază, dar a simțit o slăbiciune în picioare. Frica îl amuțea. În ciuda celor patruzeci şi două de cercuri de tăcere, Usermare se apropia de gândurile lui.

„Ştie careva dintre voi Ceremonia pentru Invocarea lui Isis?”, a întrebat Usermare.

Reginele mici au rămas tăcute.

„Tu, Heqat, care eşti urâtă ca o broască. Eşti siriană, ştii cuvintele vrăjite în două graiuri. Invocă Apropierea lui Isis.”

„Mărite Sesusi, a spus ea, ceremonia este rezervată unui Faraon sau unui Mare Preot.”

„E nevoie de un Mare Preot? a întrebat Usermare. Atunci, Menenhetet, tu să fii acela. În acest ceas. Atât. Mai mult de-atât L-ar jigni pe Amon.”

„Stăpân al celor Două-Țări, a şoptit Menenhetet, nu cunosc cuvintele.”

„Heqat le va rosti. Tu le vei auzi.” Îşi încleştase brutal mâna în părul lui Menenhetet. Apoi Usermare s-a întins înapoi în pat şi l-a tras pe Menenhetet cu nasul lângă despărțitură dintre fesele Sale. „Roagă-te”, a spus Usermare, şi Menenhetet a auzit țipătul lui Isis atunci când trupul lui Osiris a fost hăcuit în paisprezece părți.

Dar primul fruct al acestei rugăciuni a fost vocea limpede a străbunicului meu. Menenhetet a început să vorbească din nou cu glas tare, ca şi când vocea lui nu ajungea doar la urechile noastre, ci era gata să străbată noaptea şi să fie auzită de Hathfertiti şi Ptah-nem-hotep, oriunde s-ar fi găsit ei.

— Da, a spus străbunicul meu, privindu-l cu multă înțelegere pe tatăl meu ca pentru a spune că el, Nef-khep-aukhem, adormit sau treaz, va înțelege mai bine decât oricine sentimentul stârnit de linsul Feselor Regale, tu eşti cel care are cunoştință despre asemenea treburi – da, nimeni altcineva nu ştia mai bine decât el cum se simțea străbunicul meu.

— Printre unghiile aurite ale lui Ramses al Doilea, a zis străbunicul meu, prin palma Lui regală ce răspândea un miros cum nu se poate mai dulce pătrunsesem în câteva dintre încăperile măreţe şi puternice ale gândului Său. Dar asta nu era nimic pe lângă intrarea în Regatul Său prin Gura Afundului. Nu mă puteam împotrivi mai mult decât un sclav. M-am pregătit chiar să simt mirosul putreziciunii altei mlaştini, dar n-a fost aşa. Căci am văzut lumina lui Ra la capătul unei săli impunătoare, aurite. Nu era un schimb greţos, ca atunci când am băut cu nesaţ uşile lui Bulgăre-de-Miere în timp ce ea, întru cinstirea cumpenei lui Maat, îşi îngropa gura în mine, târfa şi porcul, nu, acum eram tras înainte de vârful limbii mele. Ca laba de câine care râcâie ţărâna, căutând noi mistere, aşa tremura vârful ca să sărute fesele lui Usermare. Nasul mi-era plug, limba, hârleţ (căci mâna Lui era afurisită!), dar nici măcar îndurând acestea nu mă simţeam ca şi când aş fi fost îngropat în mâl egiptean, nu, ci mai curând ca şi când aş fi intrat într-un templu, zău aşa, El fusese atât de mult uns şi de atât de multe regine mici, încât mirosea a parfum, iar eu, intrând, am descoperit pasiuni regale care m-au prins la fel de iute precum cârligul ce-ţi intră în nas ca să scoată de acolo materia moartă a creierului. Şi astfel furia Lui a năvălit spre mine, la fel şi dorinţele Lui. Zăcea acolo, răsfăţat de reginele mici, spălat de limbile lor de la urechile

Lui până la pântecul Lui, iar de către Heqat pe paloşul Lui al cărui piedestal se freca precum un pilastru de capul meu când îl sugea ea, şi mă pocnea ca o coadă de leu când ea îl lepăda atât cât să intoneze: „O, Zeiță a Tot Ce E Verde, Măreață Isis, Soră a lui Osiris, Nephthys, şi Seth, copil al Pământului şi Cerului, Doamnă a Mlaştinilor”, şi vorbele continuau până când ea trebuia să sugă din nou, dar eu, rămânând în fund, ca o fiară, eram singurul care ştiam gândurile lui Usermare, şi vă pot spune că El visa la cum Îi va devora pe toți Zeii din Tărâmul Morților, cel puțin pe Aceia Care Îi erau duşmani. Călătorea pe o corabie care era asemenea Bărcii lui Ra şi trecea prin dreptul unor vâltori de foc pe malurile Duadului. Îi vedeam pe cei blestemați zvârcolindu-se în şanțuri în vreme ce Zeițele vomitau un foc mare din stânci arzânde pentru a mistui aceste suflete şi umbre care erau duşmanii lui Usermare. Mi s-a năzărit chiar că am zărit în flăcări trupul lui Amen-khep-shu-ef. Nu mă îndoiesc că am văzut diavoli ai negurii şi ploii, şi spiritele rele ale norului şi întunecimii.

Şi străbunicul meu a continuat:

— În barca asta, împreună cu Usermare era un mare Faraon, la fel de vânjos, de frumos şi de înalt ca Usermare. Ştiam că era stră-strămoşul Lui, Faraonul Unas, pentru care fusese construită Sala Festivalului. Acum, însoțit de Unas, Usermare a legat barca la mal şi a coborât pe uscatul

Tărâmului Morților ca să vâneze alți Zei. Am văzut cum I-a urmărit. Mulți dintre aceşti Mari Stăpâni au fost prinşi curând şi slujitori ai lui Unas şi ai lui Usermare I-au tăiat şi I-au fiert în căldări mari. L-am văzut pe Usermare mâncând părți ale acestor Zei, iar străbunul Său, Unas, le devora pe cele mai bune şi mai fine, în vreme ce Zeii a Căror carne era uscată au fost pur şi simplu rupți ca vreascurile, iar oasele Lor sfărâmicioase au fost date pradă focului. Dar spiritele şi sufletele celor mai buni Zei Usermare le-a luat în Sine şi El a căpătat trăsăturile Lor. Acum, I-am văzut gura, nasul şi ochii aşa cum le-a primit de la Zei. L-am văzut pe Horus, fiul lui Osiris, dar El era Însuşi Osiris, şi Usermare şedea cu Stăpânul Morților, unul lângă altul, cu Osiris, pe Marele Tron făcut dintr-un material mai limpede decât apa, mai luminos decât lumina. Usermare şedea pe locul lui Isis.

Toate acestea erau în mintea Faraonului meu, Marele Ramses al Doilea, Usermare-Setpenere, zăcând întins între noi, cu trupul Lui parfumat, propriul nostru Zeu, Sesusi, în căldura cărnii Lui, iar eu, plin de sângele focurilor pe care le vedea El şi de mâncărurile pe care le-a mâncat El, radiind strălucirea ogoarelor luminoase unde florile lujerelor de grâne luceau ca nişte stele de aur, aproape credeam că nu voi mai respira niciodată, atât de crud îmi strângeau fesele Lui nasul, dar mă simțeam uşurat că nu mai avea bănuieli în

privința mea, ci se delecta mâncându-i pe Zeii ăia. Îi trecuse mohoreala. Piedestalul paloşului Său a tremurat din nou pe fruntea mea când El s-a slobozit în gura lui Heqat. Apoi a rămas nemişcat pe un ogor cu grâne aurii. Mie însă nu mi-a dat drumul.

Şi am continuat să sărut şi să ling, căutând să Îi ofer plăcere Lui, al Cărui apetit era îndestulat cel mai bine de trupul unui Zeu, şi în pacea care s-a pogorât peste noi toți acum, când El nu mai era în starea aceea de cumplită mohoreală, eu m-am întors în satul copilăriei mele, din nou băietan, dacă nu chiar un prunc abia născut, şi la amintirile liniştite din trecutul meu, la fel de neşovăitoare şi de neîndoielnice precum piatra şi argila coapte în soare. Sălăşluiam nu numai în inima Faraonului, ci şi în a mea, şi era ca şi cum mă găseam în Două-Țări. Pe de o parte, e cunoaşterea a tot ceea ce se află în urma noastră, iar pe de alta, trebuie să fie viziunea noastră asupra se află ceea ce urmează să vină. Astfel, mintea mea făcea cât două minți, mâinile mele țineau cele două fese ale Marelui meu Rege, bucile Lui erau la fel de vârtoase precum crupele unui cal. Din inima Lui, în înțelepciunea mâinilor mele, am început să trăiesc în deznădejdea şi bucuria pe care I le dădeau cele două Regine ale Lui, Nefertiri şi Rama-Nefru.

Şi a continuat străbunicul meu:

— O singură dată mă aflasem în preajma Reginei

Nefertiri, niciodată în preajma lui Rama-Nefru, dar acum Ele erau asemenea celor Două-Țări ale celor două fese ale Lui, şi dealul Lui drept m-a purtat pe cele mai dulci amintiri ale Lui despre Nefertiri, căci El se întorsese în anul urcării Lui pe tron. În acel anotimp, când tânărul Rege medita la lucrările Tatălui Său mort, Seti, căuta totodată isprăvi care să le întreacă pe ale Tatălui Său, şi astfel I-au venit în minte puțurile secate de pe drumurile ce duceau la minele de aur de la Ekayta. Apă nu se găsea pe acele drumuri, jumătate dintre salahori piereau străbătându-le. De la Ekayta nu s-a scos niciun dram de aur care să celebreze Domnia lui Seti.

Dar în primele săptămâni după întronarea lui Usermare, a fost o noapte când El s-a afundat atât de adânc în tânăra Lui mireasă, încât berea din cănile de lângă patul Lor a început să facă spumă. Mai apoi, întinşi unul lângă altul, Nefertiri a spus: „Va ieşi apă din muntele de pe drumul spre Ekayta". Auzindu-l glasul încrezător, Usermare a poruncit să fie săpată o fântână şi acolo au descoperit apă, iar curgerea ei le-a dat putință salahorilor să aducă înapoi mult aur în primii ani ai domniei lui Ramses al Doilea. Şi atunci a jurat El pe trupul lui Nefertiri, anume să nu cunoască iubirea pentru nicio altă femeie.

Cu toate acestea, acum, părăsind fesa Lui dreaptă ca s-o ating pe cea stângă, am văzut-o pe Rama-Nefru cu aceeaşi limpezime ca pe Nefertiri,

iar Rama-Nefru nu era mai bătrână acum decât fusese cealaltă atunci, şi, gândindu-se la Rama-Nefru, El era la fel de duios ca un tinerel îndrăgostit.

O fi fost Rama-Nefru fiica unui hitit, iar în copilărie o fi cunoscut Ea numai bărbaţi cu barbă, şi o fi fost crescută de femei cu nasuri mai coroiate decât un paloş, dar Ea avea drăgălăşenia unei dimineţi senine pe fluviul nostru. Şi am înţeles de ce-O iubea Usermare. În braţele Ei, El auzea păsările cântând în zori şi vedea lumina clară a curţii Palatului când soarele e în slăvi. Noaptea, Ea Îi dăruia o frăgezime ca a celor mai mici flori din grădina Lui. Asta am aflat eu atingând cu degetele fesa Lui stângă. Căci în inima mea a trecut cupa fericirii Lui. Poftele grosolane ale Regelui meu nu îi stăpâneau toată inima. Pentru El, luciul părului lui Rama-Nefru era ca lumina care cădea pe Tronul transparent al Cerului. Dar puritatea simţămintelor Lui Îl împiedicau să fie cu Rama-Nefru când inima Lui era neagră de teamă, pentru ca Ea să nu se chinuie îndurând înfierbântarea Lui.

Mai târziu în acea noapte, după ce Usermare a încălecat trupul fiecăreia dintre cele opt mici regine şi a posedat-o pe fiecare cu un foc menit să îngroape focurile din Khert-Neter, slobozindu-se de fiecare dată asemenea unui Zeu, s-a potolit în cele din urmă precum se potolesc apele unui heleşteu şi s-a îmbrăcat odată cu mine, şi

împreună am pornit la plimbare prin Grădini, ținându-ne de mână. De mult nu mai fusese atât de liniştit. Răsuflarea Lui mirosea puternic a kolobi şi am înțeles cât de aproape fusesem în acea noapte de trupul lui Isis. Căci tot ce se afla în grâne al Ei era, la fel şi tot ce se afla în vin, şi toate cele care ajungeau la noi odată cu umflarea fluviului.

De data aceasta, nu a mai fost ca atunci când El a şovăit să-mi spună că nu voi mai fi Generalul Oştirilor, ci Guvernator al Celor Tăinuite. Ci mi-a spus: „Am stat în cumpănă multe luni, dar totul s-a sfârşit. De mâine, vei începe să serveşti ca Însoțitor al Mâinii Drepte a lui Nefertiri".

Când am întrebat: „Cine va fi Guvernator?" El mi-a răspuns: „Grădinile le dau lui Pepti. O să facă treabă bună acolo. Dar locul tău este în Palatul Primei Mele Regine. Ai înțelepciunea să O serveşti bine, iar pe Mine încă şi mai bine. A dat din cap, ca şi când înțelepciunea cea mai mare a Lui era. Vei sta lângă Nefertiri. Nu O vei lăsa singură nicio clipă. Dacă se va auzi că am murit, ai o singură poruncă de împlinit: O ucizi pe loc, acolo unde se află." Apoi m-a sărutat şi a zis: „Omoar-O, chiar dacă alții te vor ucide în clipa următoare".

M-am înclinat. Zorii erau la fel de minunați pentru mine precum gândul la propria mea viață. „Asta e cea mai bună moarte pentru tine, a zis El. O să mă poți însoți în Barca de Aur."

El era Regele meu. Aşa că n-am îndrăznit să Îi

spun că aş putea rătăci prin Khert-Neter şi să nu fiu primit în nicio barcă. Pur şi simplu am mai făcut o plecăciune.

Nouă

Odată, şezând cu mama în dormitorul ei, am văzut-o luând în mâini un taler rotund de argint, cu mâner de aur, pe care l-a pus sub faţa mea. Cât pe ce să-mi scape un ţipăt. Acolo, plutind pe suprafaţa lustruită, era Ka-ul meu, care mă privea. Văzusem chipul acesta în apa unui iaz, într-o zi liniştită, şi am aflat că nu pot atinge un asemenea Ka, căci se depărta de mine rostogolindu-se în valuri mici de cum întindeam mâna spre el. Acum, mama mi-a spus:

— Acesta e vălul-lui-Ka-cel-care-stă-pe-loc.

Şi aşa a fost. Când am atins suprafaţa talerului cu degetul, un alt deget a înaintat ca să mă întâmpine, dar chipul nu s-a mişcat – stătea acolo la fel de solemn şi de respectuos ca şi mine. În clipa aceea, m-am simţit la fel de departe de un băiat de şase ani, cel puţin ca vârstă şi înţelepciune, ca şi străbunicul meu. Ştiam că nu exista niciun gând fără seamăn pe care să nu-l pot înţelege dacă mă uitam îndelung în lumina argintie a vălului-lui-Ka-cel-care-stă-pe-loc. Şi asta pentru că, având chipul meu în faţa mea, mă împărtăşeam din înţelepciunea Zeilor – chiar dacă numai în acea clipă.

Acuma, ceva din înțelepciunea pe care am avut-o la acea vreme trebuie că venise în răsuflarea mea, căci atunci când am deschis ochii în această curte interioară, aşteptându-mă – nu ştiu de ce – să-mi văd chipul, am privit drept în ochii străbunicului meu şi ne-am uitat unul la altul până când n-am mai ştiut unde se afla orizontul în acea noapte întunecată. Şi nu mai eram sigur dacă aici mi-era locul, sau îngenuncheat într-o încăpere de piatră, în mijlocul unui munte de piatră, iar gura îmi era deschisă şi ochii străbunicului meu au rămas pironiți asupra mea. Totul era nemişcare.

Am început să resimt golul acelei ore mărețe a nopții. Am simțit întunecimea ce adăsta asupra noastră până când n-am mai crezut că voi revedea soarele. Licuricii abia de se mişcau şi atât de stinsă era lumina lor, încât mai că nu se zărea prin pânza coliviei. Tata s-a mişcat în somn şi un geamăt i-a scăpat de pe buze. Pentru prima oară mă simțeam aproape de el şi apoi – nu ştiu dacă era treaz de-a binelea ori a vorbit prin somn – mâna lui s-a întins după a mea şi şuvoiul tuturor sentimentelor sale a trecut din degetele lui într-ale mele, cu toate că nu semănau câtuşi de puțin cu ceea ce se găsea în inima Marelui Sesusi. Ale tatii erau toate durerea pură, simplă a unui gâtlej la fel de suferind ca al lui Menenhetet după ce înghiți se osul, şi ştiam că intrasem în ora când Ptah-nem-hotep şi mama zăceau cufundați fiecare

în îmbrățișarea celuilalt, în vreme ce atingerea cărnii lor, în toată goliciunea ei, apăsa pe sentimentele tatii cu aceeaşi cruzime şi abundență ca un torent de sânge. Şi atunci am înțeles cât de tare adora tatăl meu frumusețea mamei. Iar profunzimea suferinței lui nu era câtuşi de puțin alinată de plăcerea chinuitoare de a şti că ea se dăruia (pe sine şi toată bogăția ființei ei) omului (şi Zeului tuturor Zeilor) de care tata era cel mai apropiat. Ca şi cum tata, din iubire pentru mama şi din iubire pentru Ptah-nem-hotep, trăia acum atacul pârjolitor al unei iubiri asupra celeilalte şi suferea asemenea unui leu care-şi devoră propriile măruntaie. Dar – la fel ca un leu! — în inima lui cunoştea slava.

După cum am spus, atunci am pătruns eu în gândurile lui. Înaintea acelei nopți, prinsesem câteva, dar numai aşa cum un băț azvârlit poate nimeri o pasăre care se ridică deasupra capului tău. Atât de multe simțăminte umplu văzduhul, încât poți doborî o pasăre dintr-o simplă încercare, la fel cum un băț nu poate zbura printr-un nor de păsări fără să frângă o aripă. Dar în noaptea aceea am învățat că, dacă puteai avea o voce care să fie găsită adevărată, aşa ca a lui Ma-Khrut, la fel puteai avea gânduri care să fie socotite adevărate şi să fii purtat de curgerea gândurilor altcuiva. Aşa am fost purtat de visurile tatălui meu şi mi-am dat seama că el vedea acelaşi băț-de-azvârlit (curbat ca un şarpe, făcut dintr-un abanos minunat)

aruncat în văzduh de gândurile mele. Dar atât de delicate sunt vicleşugurile minții atunci când nu ochiul vede ce se află în fața lui, ci gândul altcuiva, încât acelaşi băț negru a devenit, în cădere, minunea plăcerii mamei mele. Ea a scos o exclamație în fața priceperii lui Ptah-nem-hotep şi ar fi sărit în sus de încântare dacă n-ar fi stat lângă El, pe cea mai fragilă luntre mică din papirus, ale cărei foi erau legate delicat între ele.

Dar, abia după ce am văzut bățul coborând şi iar înălțându-se, am ştiut că mama era mai tânără decât o văzusem vreodată şi însuflețită de sfruntarea ce scapără în ochii unei tinere prințese atunci când simte multă mulțumire, de care are parte fără niciun efort. Chiar şi atunci, abia când i-am zărit sandalele, croite din frunze de palmier şi papirus la fel de fin ca acela al luntrii, şi cu nimic mai rezistent, mi-am dat seama (şi doar prin mâna tatii, pe care o țineam într-a mea) că vedeam strălucirea soarelui într-o după-amiază din urmă cu şapte ani, iar Ptah-nem-hotep, la fel de ştrengar ca ea, era încă un tânăr Prinț, încoronat ca Faraon în acelaşi an şi cu aceleaşi ifose ca ale unui foarte tânăr Rege, astfel că în timp ce flirta cu ea şi amândoi şuşoteau ținându-şi capetele apropiate, El stătea în picioare, chiar şi în luntre, cu spatele drept şi ochii mai zâmbitori decât gura. Căci de bărbia Lui era prinsă barba lungă şi subțire pe care numai Faraonul are voie s-o poarte.

„Ah, priveşte maimuţele”, a strigat ea.

S-au oprit o clipă, luntrea înaintând printre trestii (în timp ce păsările pe care le zburătăciseră se aşezau în alte ierburi), iar lumina soarelui scăpăra pe tulpinile înalte de la marginea uneia dintre grădinile Lui. Sus, în pomi, maimuţele culegeau smochine pentru eunuci şi se grăbeau să le arunce jos. Greu de spus cine se amuza mai copios, grădinarii, sau maimuţele. Şi unii, şi alţii L-au salutat când El a trecut prin dreptul lor, împingând luntrea cu prăjina, ceea ce a încurajat-o pe Hathfertiti să izbucnească şi ea în râs. Jos în smârcuri, soarele lumina ochiurile de apă şi florile din vârful tulpinilor de papirus. Liniştea s-a lăsat din nou. Se aflau aproape de un cârd de păsări şi, stând în picioare unul lângă altul, legănându-se uşor după cum se legăna şi luntrea, El a intrat printre trestii, văzduhul a tremurat, raţele s-au înălţat cu ţipăt tot mai puternic, ca o herghelie de cai galopând în susul dealului, şi bâţul Lui de aruncat a zburat odată cu ele. O pasăre s-a prăvălit.

Aşa a trecut după-amiaza. Iute precum un nor ce trece prin dreptul soarelui. Răsunetul hohotelor de râs ale mamei a zgâriat de două ori inima tatălui meu. Făcuse dragoste cu ea aproape în fiecare noapte a celui de-al cincisprezecelea an al său, şi a celui de-al şaisprezecelea, şi a celui de-al şaptesprezecelea, şi ştiuse dintotdeauna că se va însura cu ea, şi cu toate acestea ea stătea în

luntre, grația mlădie şi dreaptă a trupului ei potrivindu-şi cumpăna cu aceea a trupului elegant al lui Ptah-nem-hotep, fericirea ei oferindu-se ca o trufanda de care Nef-khep-aukhem n-avusese niciodată parte. Cât timp el a privit printre ramurile unui copac de la marginea mlaştinii, obrajii i s-au umflat şi mai mult de la muşcăturile țânțarilor. Iar seara, când va da ochii cu el, ea avea să izbucnească din nou în râs. Căci gâlmele caraghioase de pe fața lui vorbeau despre o după-amiază cum nu se poate mai aiurea, în care el fusese țintuit de țânțari într-un copac. Era şi sălbatică, Hathfertiti. Întâi, nesfârşita ei dezamăgire că Ptah-nem-hotep, după ce adusese luntrea înapoi, nu o urmase prea departe, deşi coapsele ei tremurau de dorință pentru El mai ceva decât fâlfâirea aripilor de pasăre. Apoi, după ce au zăbovit să-şi ia rămas-bun unul de la altul, a înşfăcat-o bunicul ei care, făcând dragoste cu ea de când avea ea doisprezece ani, a făcut dragoste cu ea în acea zi anume, cu toată pasiunea a patru Faraoni, iar Menenhetet ar fi murit chiar în clipa în care se slobozea în ea dacă nu şi-ar fi dat seama cât de mult tânjea ea după zâmbetul liniştit şi tăcut al lui Ptah-nem-hotep. De două ori neîmpăcată, o dată din prea puțin, a doua oară din prea mult, Hathfertiti i-a râs în cele din urmă şi cu toată cruzimea în față fratelui ei când el a posedat-o cu o furie şi o lăcomie la fel de mari ca ale bunicului ei

sau ale oricărui Faraon, şi amândoi au măturat în lung şi-n lat podeaua încăperii cu trupurile lor. Se prea poate ca eu în acel ceas să fi fost conceput. Sau poate că am fost conceput în ceasul dinainte, de către străbunicul meu. Dar dacă am fost conceput în mama mea de iubirea din ochiul tânărului Faraon? În clipa aceea, nu ştiam decât durerea din inima tatălui meu. Încă privea în urmă la mlaştina scăldată de lumina soarelui şi plângea înlăuntrul său, căci îi vedea pe mama şi pe Ptah-nem-hotep împreună în îmbrăţişarea lor şi era copleşit că acest Faraon, înflăcărat de vigoarea strămoşului Său, era în acea seară, dacă nu egalul lui Usermare, măcar urmaşul Lui. Deplina fericire din ţipetele mamei mele sfâşiau ca un pumnal urechea tatălui meu.

Dar, la acel ceas, mă cufundasem atât de mult în inima mamei mele, încât mă descurcam şi fără mijlocirea tatii. Şi astfel l-am văzut pe tata aşa cum îl vedea mama, am aflat miezul şi plăcerea căsniciei lor şi am înţeles de ce mama îl plăcea pe tata mai mult decât îşi dorea ea, ba chiar aş zice că erau ca încleiaţi unul de altul. Prin urmare, tata – şi asta era o parte a durerii lui – trebuie să-şi fi dat seama că mama s-o fi bucurat, ea, de toate bogăţiile Egiptului când el era în ea, dar cu atât de puţină ardoare, încât împreunarea trupurilor lor răsuna în urechea ei precum pleoscăitul mocirlei de pe malul râului. Astfel, nu exista clipă în care să nu caute să-l înşele pe tata cu străbunicul meu.

În brațele lui Menenhetet, cunoştea mai mulți Zei într-o singură noapte decât vedea împreună cu tatăl meu într-un an. I-o fi fost străin mirosul lui Menenhetet, parfumat şi uscat precum praful îndepărtat ce zace pe cele mai singuratice stânci coapte de soare, dar străbunicul meu putea fi mulți bărbați într-unul singur. După care ea îi zicea lui Nef-khep-aukhem (tata a înțeles dintotdeauna că asta era o plăcere de-a ei – dimpreună cu disprețul nutrit de o soră mai mare – să-i spună lui, da, să-i spună lui) nu numai că se iubise cu Menenhetet, dar şi că bunicul ei era ca un Faraon. Prin urmare, ea putea fi Regina unui Faraon, câtă vreme cu soțul ei, ah, bărbate dragă, ai prea puțin farmec. Cu el, ea se simțea liniştită, ca un câmp în soarele după-amiezii, dar nu vedea nimic altceva decât țăranii care împrăştiau sămânța. Spunând acestea, îşi împingea sânul plin în gura lui flămândă, arsă peste măsură de adevărul ce-l afla ascultându-i mărturisirea, iar tata îi sugea lacom sânul, ca un prunc, ca un frate mai mic, ca un soț rănit, şi-i strângea bucile cu disperarea unui amant care nu se pricepe să folosească forța apucăturii sale. Hathfertiti mieuna asemenea pisicii ei preferate şi-l apuca de bietul lui mădular mic şi doar pe jumătate sculat, nevolnic la acel ceas, şi şi-l băga şi şi-l scotea din gură cu toată langoarea şi dulcea pricepere hărțuitoare a unei limbi care putea mărturisi, şi chiar îi mărturisea lui despre câte îi făcuse ea lui

Menenhetet, şi încă şi mai multe, iar smântâna slobozirii lui va fi gustată de ea şi va fi întinsă cu grijă, molcom, pe faţa şi pe sânii ei, în vreme ce ea încă va adulmeca scuipatul gurii lui şi a ei şi al tuturor celorlalte guri, într-o legătură ce încă îi pecetluia unul cu altul şi le amintea amândurora de toate bucuriile pe care le cunoscuseră când ea avea cincisprezece ani şi el treisprezece şi o făceau în toate locurile ascunse. În zilele acelea, ea credea că îl înşela pe bunicul ei cu fratele ei. Acum, ambii bărbaţi fuseseră înşelaţi, şi până şi eu trăiam, asemenea lor, în carnea mamei mele în timp ce Faraonul era în ea, plin de deliciul Porcului nostru, bunul nostru Faraon, Ramses al Nouălea, cuprins de o bucurie cu totul neobişnuită după ce ascultase poveştile lui Menenhetet. Asemenea lui Usermare, Ptah-nem-hotep simţea în trup o armie de Zei. Stârnit de împrejurările făr' de număr în care trupul tatii fusese împreunat cu trupul lui Hathfertiti, doar că sărutările sale bietul meu tată le dăruise picioarelor Faraonului său şi bucilor Sale în toţi aceşti şapte ani, da, câmpiile şi cerurile tuturor supuşilor Săi şi ale străbunilor Săi s-au reunit când Faraonul meu a strâns în mâini carnea lui Hathfertiti, atât de plină, că era gata să explodeze, şi s-a slobozit din chiar izvorul Nilului, s-a ivit Ptah-nem-hotep dincolo de cataracte şi s-a simţit, El, cum se prăvălea mugind dimpreună cu şuvoiul până în gura Deltei pentru a fi îngropat în Cea Foarte Verde, iar Hathfertiti gemea sub El ca o

leoaică. Şi când El a isprăvit, ea încă se zvârcolea şi se sucea cu o uitare de sine ce-ar fi făcut să se reverse apele oricărui fluviu, pecetluind gura Lui cu un sărut.

În răceala ce Îl cuprindea întotdeauna pe Ptah-nem-hotep după slobozire, Îl dezgusta femeia asta de doi bani, soția slujitorului Său, Supraveghetorul Casetei cu Sulimanuri, nevasta unui slujitor (a cărui carne era peste tot pe trupul ei), iar gura ei se lipea de Gura Lui ca gelatina ce iese din os când e pus la fiert, dezgustător, o pecetluia la fel de complet ca orice căsătorie adevărată ale cărei învoieli sunt scrise pe papirus. Asemenea acestei pecetluiri erau gurile lor lipite una de alta, sclavie, îngropare, legarea de Tronul Lui Dublu cu lăcomia ei neostoită.

Astfel au ajuns la mine şi sentimentele Lui mai reci, dar nu prin mama, nu, inima Faraonului mie îmi vorbea, era auzită de noapte şi în noapte, prin durerea tatii, care era ca o ureche căscată. Prin tata am aflat sentimentele Lui, iar durerea tatii era de două ori mai mare ştiindu-se disprețuit.

Hathfertiti însă nu simțea nimic din tulburările acestea sumbre dinlăuntrul Faraonului ei, doar povara puterii Lui. Îi înțelegea istovirea regală. În viața ei nu simțise mai multă tandrețe față de un bărbat. Emoțiile acestea eu le-am primit de-a dreptul, ca şi când şi le mărturisise, şi am înțeles, dacă mă îndoisem vreodată, că având doi ochi şi două urechi, două brațe, două picioare, două buze

pentru gust (una pentru gustul bun, una pentru gustul rău), două nări prin care să respir (Zeii de o parte, Zeițele de cealaltă parte), şi aşa cum Egiptul era națiunea celor Două-Țări, iar Faraonul avea o Dublă-Coroană şi un Tron de Două-ori-Regal, Nilul avea două maluri, şi existau zi şi noapte, la fel putea mintea mea să primească gândurile a doi oameni în acelaşi timp. Pentru mama, Ptah-nem-hotep era cel mai dulce simțământ de iubire pe care-l simțise ea vreodată, mai dulce chiar şi decât iubirea ei pentru mine, câtă vreme sentimentele Faraonului clocoteau acum cuprinse de furie din pricina plăcerii stăruitoare pe care I-o pricinuiau farmecele acestei femei, acea pecete a buzelor ei, trupul ei ferm, cu moliciuni în fiecare ungher în care putea fi prădat, îl irita chiar şi peria cârlionțată a părului ei sârmos care creştea ca un frunziş peste carnea moale dintre coapsele ei. Faraonul a început din nou să facă dragoste cu toată priceperea dobândită de la micul Lui harem cu zece regine mici, pe care le cunoştea, pe toate, cu mult mai bine – ar fi zis El – decât o cunoscuse Usermare pe oricare dintre cele o sută de regine mici ale Sale, şi cu adevărat nu exista mângâiere pe care El să nu o fi simțit, fără doar de cea a vreunei Zeițe venerate de El, iar Hathfertiti nu era câtuşi de puțin Zeiță, dar trezea în El cea mai puternică poftă pe care o simțise în cele şapte revărsări ale Nilului de când urcase El pe Dublul-Tron. Şi-n tot timpul în care El îi mângâia

ei carnea, Ptah-nem-hotep se gândea mai mult la Menenhetet decât la ea.

În răceala care a urmat după ce El s-a slobozit, El a văzut din nou cum falusul măreț al lui Usermare a pătruns prin porțile bucilor Guvernatorului Său, ceea ce I-a dat vigoare lui Ptah-nem-hotep. Răsuflând printr-o nară, a căpătat vigoare, dar prin cealaltă nu L-a făcut cu nimic mai breaz decât Menenhetet, dat fiind că Usermare Îl pătrundea şi pe El, chiar şi numai prin limba lui Hathfertiti care îşi începea din nou cântarea. Pipăind sânul ei jilav cu o mână şi cu mâna cealaltă crăpătura dintre şoldurile ei, amintindu-Şi priveliştea coapselor ei căscate, aşa cum le văzuse în lumina flăcăruii unei cădelnițe cu ulei, în timp ce Zeii luceau în carnea udă a părului ei, El a cunoscut o a doua plăcere şi viața Lui a mişcat în pântecul ei şi a prins să crească lungă cât Nilul şi întunecată precum Duadul. Marea forță a falusului strămoşului Său, Usermare, I-a acoperit falusul Lui asemenea unei mantii zeieşti. În acea clipă, Numele Lui Tainic trebuie să fi deschis poarta, căci El a avut o clipă în care Zeii au pătruns în El şi au ieşit din El pentru a doua oară, iar Barca lui Ra a trecut prin dreptul Lui când El s-a slobozit. Două-Țări s-au cutremurat dedesubt. El îndrăznise să Le vorbească Zeilor pe trupul nevestei unui servitor, şi când acest gând teribil a prins viață, mama mea a văzut din nou marele obelisc de piatră peste care

dădusem în acea dimineață pe fluviu şi a simțit în pântecul ei forța acelor bărbați care vâsleau în susul fluviului, împotrivindu-se unei mari puteri, căci paloşul lui Ptah-nem-hotep era asemenea acelui obelisc şi avea vârf de aur. Şi în lumina acestuia ea a urcat scara cerului.

Cu adevărat, Hathfertiti s-a înălțat atât de sus în aureola sentimentelor ei, încât, oricât aş fi încercat, n-am putut rămâne în exaltarea ei, ci am plutit în jos, până la gândurile străbunicului meu care continua să se uite fix la mine. Căuta mintea lui Ptah-nem-hotep, iar eu m-am întrebat dacă Faraonul nostru adormise ori trecea prin propriile Sale gânduri cum nu se poate mai întunecate, întrucât nu-l mai simțeam prezența, doar tulburarea amintirilor străbunicului meu legate de Regina Nefertiri, dar ştiam că asemenea amintiri trebuie să fie la fel de zbuciumate precum apa învolburată din jurul insulelor Noului Tyr. Probabil însă că a găsit gândurile Faraonului pe care le căutase, căci străbunicul meu era atât de calm şi de neclintit, încât în prima clipă nu mi-am dat seama că la urechile noastre nu ajungea niciun zgomot, numai gândurile, şi dacă un servitor ar fi intrat, ar fi putut crede că şedeam cu toții în tăcere. Într-adevăr, şedeam în tăcere, fără doar de limpezimea fiecărui cuvânt nerostit pe care îl auzeam.

Zece

Îți mărturisesc Ție, Măreț al Nouălea dintre Ramses şi, a început străbunicul meu, că Regina Nefertiri, aşa cum trăieşte Ea în gândurile mele, nu se aseamănă la chip cu aceea văzută pe ultimele Ei statui. Acolo, sculptorul, neştiind prea multe, a făcut-O să arate ca Usermare Însuşi. Văd acelaşi nas lung cu nările arcuite maiestuos şi buzele desăvârşit conturate – sculptorul nu greşise în judecata lui, căci Ea era sora lui Usermare. Dar eu O cunoscusem bine şi nu era aşa, câtuşi de puțin. Totuşi – şi asta e dificultatea cea mai curioasă de a trăi cu o memorie care a trecut prin patru vieți – nu pot fi sigur acum dacă fața pe care o văd dinaintea ochilor mei când mă gândesc la Nefertiri este cu adevărat aceea pe care o iubeam când am aflat ce înseamnă să doresc o femeie cu totul, într-atât încât să Îi duc dorul chiar şi cu vârfurile degetelor de la picioare, ca şi când, asemenea unui copac, îmi puteam trage vigoarea din pământ. Îi ştiam chipul, da, însă aşa cum mi-o amintesc acum, seamănă oarecum cu Bulgăre-de-Miere. Nu era grasă, bineînțeles, era totuşi o femeie voluptuoasă, cel puțin la vremea când am cunoscut-O eu, şi chipul lui Nefertiri, ca şi chipul lui Bulgăre-de-Miere, avea nasul scurt, delicat, aceleaşi buze minunat arcuite, a căror căldură era ca o poamă, şi cu o expresie blândă,

sau veselă, sau crudă, după toanele pe care le avea. De bună seamă că părul lui Nefertiri era negru şi lucios ca al nici unei alte femei, ochii Îi erau ca de Zeiță. O culoare ce le dădea adâncime, dar nu erau nici căprui, nici negri, mai curând un violet întunecat, sau se spune indigo? Erau purpurii precum vopseaua regală ce vine de pe țărmurile Tyrului, şi mărturiseau despre bogăția regalității înseşi, ca şi când priveai cerul unei seri târzii. Aşa mi-o amintesc eu, dar nu pot fi sigur că văd chiar chipul Ei frumos, sau doar ceea ce-mi amintesc.

Străbunicul meu şi-a întins mâinile, un gest cu totul ciudat pentru el, căci rareori făcea o mişcare ce nu era precisă, dar această ridicare şi această lăsare în jos ale brațelor, amândouă mişcările şovăielnice, trădau tristețea care vine din recunoaşterea faptului că nu vei şti niciodată tot ceea ce e important de ştiut, şi prin urmare o nouă greşeală se va naşte întotdeauna din cele vechi.

Îmi amintesc totuşi, a continuat străbunicul meu, că în dimineața în care am intrat prima oară în Sala Tronului lui Nefertiri, una dintre Încăperile Soției Regale, care erau ale Ei (un adevărat palat între multele palate ale Orizontului-lui-Ra), şi acolo am fost prezentat Curții Ei drept Însoțitorul Mâinii Drepte, soarele pătrundea prin coloanele deschise din spatele Ei şi mi-a orbit ochii cu scăpărările sale în fiecare leu şi în fiecare cobră sculptate în tronul Ei de aur.

Trebuie să spun că am fost dus iute de gărzile Ei până dinainte-I. Noul meu rang, vădit valoros şi cântărind greu în fața Curții Ei, îmi deschidea poartă după poartă, aşa că am trecut prin două uşi masive şi am pătruns în aurul şi splendoarea marii Ei încăperi. Mă aşteptam să mă orbească lumina venind dinspre tron – micile regine, care erau în stare să te informeze despre tot ceea ce nu văzuseră niciodată, îmi spuseseră multe despre splendoarea luminii dimineața, când Ea şedea lângă şirul de coloane dinspre răsărit, dar nu mă aşteptam să mi se înmoaie picioarele. Petrecusem atât de multe ore cu Usermare, încât îmi închipuisem că picioarele mele nu vor tremura în prezența Ei. Dar n-a fost aşa. M-am aruncat pe burtă, am sărutat pardoseala, un ritual împământenit atunci, ca şi acum, la prima împrejurare când eşti prezentat în Curte Marelui Două-Case ori Consoartei Lui (după care nu mai e nevoie decât să te înclini adânc), dar la acea primă întâlnire, niciun nobil, oricât de mândru, nu s-ar codi să guste țărâna cu dinții – în încăperea cu pricina, pardoseala din marmura şlefuită a Egiptului. Dinții mei au clănțănit pe piatră. Mă aflam în prezența unei ființe apropiate Celui Ascuns. Amon, şi nu Usermare, era în încăpere cu Ea, şi nu pot spune decât că atunci când m-am aruncat pe jos, un nor a venit deasupra mea, vederea mi s-a stins, m-a năpădit râul sudorii mele, iar inima – atunci am priceput ce înseamnă

vorba asta – nu mai era în pieptul meu, nu, ci a țâşnit afară, asemenea lui Ba.

„Ridică-te, nobile Menenhetet”, au fost primele cuvinte binevoitoare pe care mi le-a adresat Regina Nefertiri, dar mădularele îmi erau ca apa când valul nu are forță, doar greutate, şi totuşi, ca şi când trebuia să mă cațăr pe cele mai abrupte stânci, asemenea lui Amen-khep-shu-ef, mi-am înălțat capul şi privirile noastre s-au întâlnit în tăcerea ce-a urmat.

Asta mi-a redat vlaga. De la reginele mici auzisem de culoarea extraordinară a ochilor Ei, prin urmare, eram pregătit, doar că frumusețea culorii mi-a dat putere, aşa cum un muribund cunoaşte fericirea când i se dăruiesc petalele unui trandafir. Ochii ni s-au întâlnit, prin urmare, şi am trăit cu Ea în toată acea tulburare a Nilului când e împărțit în două de o insulă, într-atât de mare a fost schimbarea pe care ochii Ei indigo au pricinuit-o în mine, dar nu ne-am salutat pur şi simplu, ca apoi să ne retragem în noi înşine, ci ne întâlneam ca doi nori de nuanțe diferite, mânați fiecare de alt vânt, iar văzduhul dansa între noi. Chipul şi trupul Ei erau, în acea primă clipă, asemenea unui mozaic de pietre sclipitoare – nici măcar n-O puteam vedea întreagă –, dar am ştiut că O iubesc şi că O voi sluji, şi că voi fi devotatul Însoțitor al Mâinii Ei Drepte. Ochii I s-au umplut de fericire, Ea a izbucnit într-un râset zglobiu, ca un zvon dulce de clopoței, ca şi când, iată, ziua va

fi mai bună decât au prevestit-o semnele.

N-am vorbit cine ştie cât în acea împrejurare. M-am prezentat cu voce joasă, respectuoasă, care, în atare împrejurare, trăda, prin tremurul abia stăpânit, ceva mai mult decât respect, anume admirația mea pentru frumusețea Ei. Apoi m-am ridicat şi am făcut o plecăciune plină de noblețe, care, pentru un conducător de car de luptă ieşit din rândul gloatei, vădea într-atât grația şi maniera unei anumite nome – aşa cum am aflat chiar atunci –, că Regina m-a întrebat:

„Eşti cumva, dragă nou prieten Menenhetet, din Sais?”

„Nu, Mărită Consoartă a Regelui, dar am trăit printre cei din Sais.”

„Şi se spune că unele dintre micile regine sunt din Sais.”

M-am înclinat. Nu aveam răspuns. Eram prea zăpăcit. Într-adevăr, nu vă pot spune câți curteni se găseau în încăpere, cinci sau cincisprezece, n-o vedeam decât pe Ea şi pe mine.

Mai târziu în acea zi, când am fost dus la o Casă de Însoțitor Regal, ce avea să fie a mea, şi am văzut aurul scaunelor şi meselor mele, şi dulapurile pentru haine, şi noile mele veşminte de in, şi brățările de aur, şi mozaicul noii mele platoşe, fiecare piesă dintre cele o mie una de piatră albastră brodată cu o dungă de aur, şi când am adulmecat soiurile de parfum dăruite mie din generozitatea Regelui – sau a lui Nefertiri înseşi?

—, când i-am inspectat pe servitori – cinci la număr – şi am trecut prin camerele elegante ale noii mele case, şapte încăperi cu totul (în fiecare aflându-se câte un scorpion!), bucătăria, sufrageria, camera de oaspeți, camera mea pentru meditații şi abluțiuni (după cum mă lămurea chelarul meu, un scrib semănând la chip cu Pepti şi purtând numele de Nuieluşă, să râzi, nu alta – era teribil de gras!), dormitorul şi cele două camere mici de la capătul casei pentru cei cinci servitori ai mei, adică bucătarul, chelarul (care se îngrijea şi de socoteli, şi de corespondență), rândaşul pentru carul aurit, un grădinar şi, în sfârşit, Majordomul meu, deopotrivă majordom şi băiat în casă, am ştiut că eram binecuvântat cu un rang mai înalt decât cel de General sau Guvernator, şi nu mai locuiam într-o casă mică, ci în una mare.

Eram, prin urmare, fericit în acel loc nou, chiar şi dacă numai pentru o zi, dar după primele câteva zile, eram la fel de derutat precum o pânză când vântul bate şi dintr-o parte, şi din alta, pentru că dacă Palatul lui Nefertiri trăia în toată strălucirea luminii soarelui pe aur, nu puteam spune acelaşi lucru despre oamenii Ei. Ofițerii Ei erau oameni inferiori, Generali în care nu ai fi avut încredere să le încredințezi comanda, Guvernatori care nu mai guvernau (aşa ca mine!), şi un fost Vizir care acum trăsnea a kolobi şi înşira poveşti lungi despre hotărârile lui providențiale la începutul domniei lui Usermare. Preoții Ei erau plini de vicii dintre

care primul era lăcomia, iar servitoarele Ei, frumoase odată, nu erau mai tinere decât Ea. Mințile lor, aşa cum am ajuns să le cunosc, erau înguste şi legate doar de soarta Reginei lor, a familiilor lor şi de distracțiile lor. Dar erau mai puțin iscusite şi la rafinamente se pricepeau mai puțin decât reginele mici – îmi este limpede, chiar în timp ce vorbesc, că pierd şirul zilelor, căci nu afli atât de multe despre o Curte într-un timp atât de scurt, dar cred că anii petrecuți în armată mi-au fost de folos. Pe vremea când eram General, nu-mi trebuia mai mult de o vizită de-o oră la noul comandant ca să-mi fac o părere: trupele erau pregătite sau, dimpotrivă, prea slabe pentru ceea ce aveam eu de gând. În primele ore la Curtea Ei, am văzut mult lux şi purtările rafinate ale multor aristocrați mi s-au dezvăluit, dar ştiam şi că Usermare nu avea de ce să se teamă de poporul Său – ambiția îşi tăia singură craca de sub picioare, onoarea avea un gust acru. Curtenii aceştia mai mult se temeau de ceea ce ar fi putut pierde, decât visau la răsplata pe care ar fi putut-o aduce temeritatea. Nici gând să se pună la cale vreun complot aici.

Ani mai târziu, şi într-o altă viață, când eram Mare Preot şi ştiam toate lumile regale şi bogate ale Egiptului la fel de bine ca pe liniile palmei mele, aveam să înțeleg dintr-o privire lucruri pentru care atunci mi-a trebuit multă vreme. În a doua mea viață, aş fi intrat în Curtea lui Nefertiri şi I-aş fi

spus: „Ăştia nu fac nimic altceva aici decât să bârfească”, şi n-aş fi greşit. Auzeam din nou aceleaşi poveşti pe care le auzisem înainte printre reginele mici, dar, în Curtea Ei, aceste poveşti erau spuse cu acele mici detalii care pot fi mai prețioase decât giuvaiericalele şi care sunt oferite în dar. Prin urmare, în Palatul lui Nefertiri, am auzit mai multe despre Rama-Nefru decât despre Prima Regină, şi dacă eu am aflat, la prima vizită pe care mi-a făcut-o acasă fostul Vizir care bea kolobi, că Nefertiri Îşi bătea joc de Rama-Nefru pentru că aceasta nu purta altceva decât peruci bălaie, Nefertiri descoperise fără voia Ei, din lăudăroşenia lui Usermare Însuşi – taman în noaptea în care fusese vărsată supa! —, că părul lui Rama-Nefru era bălai între coapsele Ei. Niciun bărbat nu avusese parte de o asemenea privelişte. Auzind acest adevăr, Nefertiri pusese pe foc toate perucile bălaie din garderoba Ei. Ajungând aici cu povestea, Vizirul n-a spus mai mult, ci şi-a închis un ochi înțelept, trist, stins, apoi l-a deschis brusc.

„Capul lui Rama-Nefru va rămâne la fel de chelbos ca al meu”, a murmurat el.

Aceea a fost prima vizită pe care am primit-o, au urmat şi altele. Dacă eticheta în Grădinile Celor Tăinuite era atât de strictă, că nu atingeam niciodată mâna vreunei regine mici – fără doar de una, pe care am atins-o –, aici aş fi putut avea nevestele a cinci bărbați în tot atâtea zile, şi zău că

ele stăpâneau artele seducției. E singura distracție a celor care îşi pierd, cu timpul, frumusețea. Inutil să spun că se pricepeau să găsească punctul otrăvit al clevetelii lor. Prin urmare, Nefertiri auzea mereu despre tinerețea şi frumusețea lui Rama-Nefru, sau cum El, Cel care o numea pe Nefertiri „Ea-Cea-Care-îi-vede-pe-Horus-şi-Seth", folosea acum aceleaşi cuvinte vorbind despre Rama-Nefru. Doamna care mi-a spus aceasta nu mai contenea să se văicărească de cât de îngrozitoare era viața cu Nefertiri după acea întâmplare.

Acuma, îndatoririle mele ca Însoțitor al Mâinii Drepte era să fiu lângă Regină. Ceea ce însemna că trebuia s-O însoțesc ori de câte ori Ea părăsea Palatul, ceea ce nu se întâmpla în fiecare zi, însă destul de des, căci Ei Îi plăcea să caute sanctuare sacre în Teba. Spre deosebire de Usermare, Ea nu se închina numai lui Amon, ci şi Zeilor venerați în alte oraşe, precum Ptah din Memphis sau Thoth din Khnum, ca să nu mai vorbesc de marele cult al lui Osiris din Abydos, dar aceşti Zei Îşi aveau micile Lor temple cu preoții Lor loiali, pe lângă mulți alți Zei pe care Regina mea Îi găsea în multe alte temple, şi uneori în cele mai umile cotloane – în fundul unei ulicioare noroioase dintr-o mahala a Tebei, unde copiii erau atât de murdari şi de neştiutori, încât nu-şi plecau capetele la vederea Ei şi nici nu vădeau vreun semn de respect, ci se zgâiau la Ea. Cum ulicioara era prea îngustă

pentru palanchinul Ei, Ea înainta pe picioruşele Ei delicate, încălțate cu sandale de aur, chiar până în fundul uliței, iar acolo degetele de la picioare Îi erau spălate de preoții acelui mic templu prăpădit al lui – să spunem – Hathor, sau Bestet, sau Khonsu; ori în cartiere mai simandicoase, pe străzi largi, prin dreptul porților unor case mari, cu pilaştri, santinele şi un Sfinx mic de piatră, făcut anume la comandă, pătrundeam printre coloanele suple de marmură ale unui „mic templu divin", cum spunea Ea, ca să aducă omagii Zeiței Nut, Care era consoarta lui Amon, sau mergeam până la Templul Sais-în-Teba, care O venera pe ciudata Zeiță Neit. Mi-era greu să țin minte toate templele alea, al lui Ombos-în-Teba, şi al lui Edfu-în-Teba, al lui Dedu-al-Deltei-în-Teba, sau templul lui Ptah-în-Apis, care Îl venera pe Zeu aşa cum apărea El în trupul taurului Apis; aveam treabă până peste cap cu templele astea, şi mulți pelerini pe care să-i dau la o parte din drum. Preoții se zăpăceau atât de tare când apărea Ea pe neaşteptate, încât uitau să elibereze ei înşişi drumul până la altar.

După care Ea se ducea să facă târguieli. Înaintam cu mica noastră procesiune de care, urmați de garda Ei, iar eu mă aflam în Carul-Consoartei, făcut din aur, al Ei personal, şi ne opream să vizităm o giuvaiergerie sau un atelier de croitorie, dar vizitele în aceste colțuri elegante ale pieței O interesau mai puțin decât micile

sanctuare murdare. Cred că voia să-Şi atragă devotamentul multor Zei. Ce mă mai chinuiam în călătoriile astea! Ca Însoțitor al Ei, eram protectorul Ei, şi dacă, în adevăratul miez al poruncilor primite de mine, eram cel mai apropiat duşman al Ei, ei bine, nu mă puteam gândi la moartea Ei în timpul acestor mici expediții şi chiar am văzut un ins sau doi care i-ar fi putut pune viața în pericol.

Şi mai era un necaz. Înainte, când Amen-khep-shu-ef nu era pe câmpul de luptă, El O însoțea la piață şi la temple. Acum eu Îl înlocuiam pe Prinț. O fi fost El Generalul care mă înlocuise pe mine, dar Lui puțin Îi păsa de asta. Din privirea cu care m-a întâmpinat, mi-a dat de înțeles cât de binevenit eram. În fiecare dimineață, mă aşteptam să-mi iasă în cale la uşa dublă a dormitorului Ei şi să-mi spună: „Eu O însoțesc pe Regină astăzi. Nu e nevoie să mergi". Aş fi ştiut cum să răspund? La Kadesh, El era încă un copilandru, chiar dacă îndeajuns de aprig să moară înainte să piardă vreo bătălie, dar ştiam de ani de zile că mă întrecea mult în putere. Într-adevăr, era atât de înalt şi de falnic, încât soldații îi ziceau Ha! — într-atât de scurt era sunetul suliței Lui prin văzduh! Era îndeajuns să te uiți la Amen-Ra, şi Zeii din tine se dădeau buluc înapoi. Prin urmare, nu îndrăzneam să Îl înfrunt direct – dar nici să O văd pe Regina mea plecând însoțită de fiul Ei. Căci tocmai într-o asemenea zi

putea fi pusă la cale asasinarea Regelui. Poftim, chiar în ceasul în care Bunul Zeu Îşi dădea sufletul în propriul sânge, pe pardoseala de marmură a propriului Palat, Ea ar fi fost în siguranță împreună cu Amen-khep-shu-ef în oricare dintre cele o sută de case impunătoare ori în cine ştie ce magherniță tainică din labirintul Tebei. Eu mă găseam alături de Ea ca să O protejez, dar trebuia şi să fiu gata să mă reped asupra Ei şi în clipa următoare să O înjunghii în inimă. Asemenea Monarhului meu, locuiam în două țări în acelaşi timp. De bună seamă, în ziua în care Amen-khep-shu-ef mi-ar fi poruncit să rămân acasă, iar eu aş fi îndrăznit să Îl refuz, Prințul mă putea ucide înainte ca ecoul să se audă. Şi-atunci El putea spune orice poveste ar fi dorit. Prin urmare, în noua mea casă n-am găsit niciun confort.

Cu toate acestea, câtă bucurie îmi aducea fiecare zi cu Nefertiri! Deşi petrecusem atât amar de vreme cu Bulgăre-de-Miere, tot nu ştiam cum să mă port cu ea. Fusese în egală măsură preoteasă, fiară şi camarad de arme, precum şi femeia mea, şi întotdeauna îndeplineam ba o ceremonie, ba alta. Cel puțin aşa-mi aminteam viața noastră împreună, după cincisprezece zile de când plecasem. Dar noaptea într-atât mă perpeleam, că mă simțeam ca şi când eram prins de o furtună pe mare. Nu ştiam dacă mie îmi era dor de ea sau ei de mine, dar, cu sau fără

Execuția-Porcului, rămăsese un alean şi înțelegeam încă o dată cât suferea ea de pe urma pierderii degetului ei mic de la picior, căci felul neaşteptat în care ne despărțiserăm avea acum multe efecte ciudate asupra mea. Într-una dintre dimineți, m-am trezit simțind cum degetul ei mic zvâcnea într-al meu. Aşa am aflat cât de agitată era Bulgăre-de-Miere şi că eram departe de a ne fi despărțit, ba chiar aş spune că atunci când eram cu Nefertiri, încă o simțeam pe Bulgăre-de-Miere trimițându-mi favoruri sau retrăgându-mi-le. Turnam vinul cu eleganța desăvârşită a unei Zeițe care vine să bea din propriul Ei iaz, şi ştiam că era mâna lui Bulgăre-de-Miere cea care călăuzea mişcarea calmă a mâinii mele, sau dacă fundul urciorului de aur lăsa un inel de umezeală pe masă, ei bine, puteam fi sigur că fosta mea amantă mă făcuse să vărs câțiva stropi de pe buza urciorului.

Dar mi-era de ajuns o oră cu Nefertiri ca să mă umple de fericire. Se pricepea să vorbească. Era ca o vrajă. Cu Bulgăre-de-Miere, uneori simțeam, în clipe de cumplită deznădejde, că vraja avea greutatea unui ritual îndeplinit mult prea mult în tenebrele nopții. În schimb, şezând lângă Nefertiri, aflam despre o altă vrajă, ce izvorăşte din cântecul păsărilor ori din legănarea florilor. Fără doar şi poate, Ea cucerea văzduhul cu dulceața vocii Ei.

Prea puțin are importanță despre ce vorbea. Fusese obligată să trăiască atât de mult alături de

sufletele din Curtea Ei, încât era încântată să pălăvrăgească cu mine despre orice, voia să afle tainele vieții mele, pe care nu le dezvăluiam nimănui. Curând, mi-am dat seama că, în toți anii de când era măritată cu Usermare, Ea nu stătuse niciodată la poveşti cu nimeni dintre cei care trăiau în Grădinile Celor Tăinuite, prin urmare Ea mereu Îşi dorise să audă poveşti de-ale reginelor mici. Nu exista vreuna al cărei nume să nu-l ştie, căci aflase multe despre ele de la familiile lor care erau întotdeauna dornice să povestească despre cum trăiseră înainte micile lor Prințese, pierdute acum pentru ele. Purta o corespondență prodigioasă, în multe zile şedeam în curtea Ei interioară, cu Ea şi scribul Ei, un pitic căruia i se spunea Privighetoarea, care avea o spinare cocoşată, dar a cărui mână mică era desăvârşită, şi îi urmăream cum scriau scrisori. Adeseori, el Îi citea, iar răspunsul îl dădea Ea însăşi, propria Ei mână la paletă, propria Ei caligrafie un adevărat dar pentru cei care aveau să citească papirusul. Uneori, îmi arăta opera Ei, iar eu eram cucerit cu totul, parcă mă mângâiase cineva cu iubire. Puritatea beţigaşelor Ei, a laţurilor, oalelor şi liniilor curbe, culorile semnelor Ei şi neprețuita viață a păsărilor pictate de Ea făceau ca papirusul să-mi tremure în mână, ca şi când aripile păsărilor strânse pe pagină de pensula Ei fină se desfăşurau acum, gata să-mi alunece printre degete în zborul lor. De aur erau orele în care şedeam lângă Ea în

timp ce Ea compunea aceste scrisori.

Într-o seară, a poruncit ca Amen-khep-shu-ef şi cu mine să venim la cină, era limpede scopul ei, anume să încurajeze prietenia noastră, sau, dacă asta nu reuşea, să ne facă să recunoaştem cât de cât că fiecare din noi era slujitorul „marii Ei nevoi", cum s-a exprimat Ea în cele din urmă, şi atunci am înțeles în sfârşit ceva despre mărețele doamne. Nu puteai fi Regină fără să ai o *mare nevoie.* Dacă a Ei era să-l facă rău lui Rama-Nefru, să se răzbune pe Usermare sau să-L numească pe Amen-khep-shu-ef, Prințul ieşit din carnea Ei, drept succesor al Tatălui Său – cine putea şti? Mi-am amintit de soldați cu răni cumplite în burtă. Dacă puteau îndura durerea, demnitatea lor devenea cea mai mare onoare a lor. Zeii ce se bucurau de cel mai mare respect păreau să se strângă în jurul lor. M-am gândit la un conducător de car de luptă care îmi vorbise cu o voce cum nu se poate mai liniştită în timp ce luna răsărea, apoi îşi dăduse sufletul. Nu arătase niciun semn că ar fi suferit vreo durere, dar eu am simțit-o pe toată.

Nefertiri ne vorbea despre tot felul de fleacuri, despre escapadele amoroase ale ogarului Ei, Inimă-de-Argint, care, şezând lângă Ea, se uita la noi, ba la unul, ba la celălalt, în vreme ce Ea vorbea, şi Regina mea ne spunea că probabil Inimă-de-Argint jelea după familia lui pe care o lăsase în urmă în țările tămâiei, la răsărit de Marea Roşie. Auzind-o pe Regină, Inimă-de-Argint

a scheunat, ba chiar a urlat, ca pentru a întări vorbele stăpânei lui, şi Ea a mai scos un chicotit dulce, în care răsuna întreaga Ei nefericire, tot ceea ce eu numesc marea Ei nevoie şi pe care eu, în lumina blândă de pe masa Ei de seară, eram cum nu se poate mai pregătit să o împlinesc.

Dar aveam bănuiala că Amen-khep-shu-ef nu era dispus să-mi fie prieten. Asemenea lui Nefesh-Besher, avea un ochi saşiu şi niciodată nu te privea mai mult de-o clipă, cât Îi zbura privirea deasupra capului tău, ca un liliac. Şi El îmi amintea de hititul care venise pe câmpul de luptă ca să se bată în tăişuri cu Usermare. Amen-khep-shu-ef avea nasul lung, la fel ca Tatăl Său, dar arcuirea nărilor era mai crudă decât cea a unui iatagan – nu, n-avea să mă iubească niciodată. Prea Îşi iubea mama, şi nu cu gura cu care ar fi trebuit, cum suna vorba aia a noastră, a conducătorilor de care de luptă. Cu adevărat, Ea chiar Îi spunea lui Amen-khep-shu-ef pe numele Lui mic, de-ai fi zis că Ea nu se gândea decât la paloşul Lui. „Amen-Ra, zicea Ea, de ce te încrunți aşa?”, iar eu, aşezat la mijlocul mesei lungi, mă simțeam mai mic decât eram şi fără chef de vorbă. El Îi vorbea numai despre lucruri neştiute de mine, despre frații Lui şi nevestele lor, despre partide de vânătoare în deşert la care Ea Îl însoțise, despre o zi, nu de mult, când Ea stătuse lângă El într-o luntre de papirus, iar El doborâse opt păsări cu numai cinci azvârlituri ale bățului

Său şi ultima pasăre căzuse în poala Ei: între Ei doi dăinuia o puritate a înțelegerii în care eu nu puteam pătrunde.

Ea se străduia să mă atragă în conversație. Când am lăudat-O pentru frumusețea scrisului Ei, mi s-a oferit o scurtă lămurire despre şcoala cu totul deosebită la care fusese trimisă în copilărie. Era una dintre foarte puținele Case de Învățătură din Egipt unde se puteau duce fetele, dar dascălii aveau multe bătăi de cap.

Se întâmpla că elevele erau toate Prințese, ori cel puțin fiice de Nomarhi (aşa cum era Bulgăre-de-Miere, fiica Nomarhului din Sais şi colegă cu Nefertiri, aveam eu să aflu), prin urmare nu puteau fi biciuite de dascălii lor.

„Dar, a zis Ea, aşa cum îți spune orice scrib, «Urechile unui băiat sunt în şezutul lui, cel mai bine învață când e croit». Însă pe o prințesă unde s-o bată? Nu, chiar nu puteau. Ceea ce nu înseamnă că nu sufeream. Urechile unei fete sunt în inima ei, plângeam când făceam greşeli, iar Eu n-am fost în stare să învăț să număr. De fiecare dată când era desenat semnul pentru şapte, nu mă gândeam la altceva decât la micul şnur care Îmi lega veşmântul. La urma urmei, la fel se scrie."

„Sefekh, a zis Amen-khep-shu-ef. Niciodată nu m-am gândit la asta."

„Sefekh, a repetat Ea. La fel. Întotdeauna le încurcam între ele, apoi pliurile se desfăceau în capul Meu. Nelegate!"

„Sefkhu”, au rostit mamă şi fiu în aceeaşi clipă, şi ce s-au mai distrat cu acest cuvânt frumos, atât de asemănător cu celălalt, care însă însemna a se dezbrăca. Am încercat să zâmbesc, dar Ei ştiau cuvinte de care eu n-aveam habar, iar râsul vieţuia între Ei asemenea unui vânt de care eu nu mă puteam bucura. De bună seamă, nu era prima oară când m-am gândit că limba noastră e mult prea subtilă, dându-mi prea bine seama, după ce am fost păcălit nu o dată, că egiptenii cei mai de soi, din familiile cele mai de soi, ştiu cum acelaşi sunet poate să aibă mai multe înţelesuri şi poate fi scris în mai multe feluri. „Sunt ca o balegă în faţa Lor, mi-am spus eu, dar uite că Ei folosesc acelaşi sunet ca pentru «balegă» ca să spună «pânză albită». Cine poate şti despre ce vorbesc? Ascund multe de cei care s-au născut sub Ei şi una-două răsucesc un cuvânt în exact opusul lui.”

Dar întorcându-mă la primele mele zile printre conducătorii de care de luptă, pe vremea aceea băgasem de seamă că ceea ce îi caracteriza pe nobili mai mult şi mai mult, chiar mai mult decât accentul lor desăvârşit, era o inteligenţă aparte. Ca un simplu conducător de car ce eram, adeseori nu pricepeam defel ce-şi spuneau. Şi cum aş fi putut, când fiecare dintre cuvintele noastre în egipteană are atâtea înţelesuri? Puteau folosi sunetul pentru „sâni”, care e cuvântul *menti,* dar de fapt vorbeau despre ochi.

Însă pentru ochi e şi cuvântul *utchat*,

ochiul-unui-Zeu, acelaşi cuvânt care, rostit pe un ton uşor diferit, înseamnă „proscris”. Trebuia să fii deştept ca să-i slujeşti pe nobilii ăştia care erau în stare să se joace cu multele înțelesuri ale fiecărui sunet. Şi nimeni n-o făcuse atât de bine ca Nefertiri. Cu o uşoară mlădiere a glasului când zicea *„hem-t”,* putea preschimba o „hienă” în „pietre prețioase”. Şi asta era o vrajă – felul minunat în care folosea inflexiunile cuvintelor până când lumina scânteia pe fiecare sunet. Şi cum mai trecea Ea de la un înțeles la altul! *„Khat”,* spunea Ea dezgustată, dar trebuia să-ți dai seama, după expresia de pe chipul Ei, dacă vorbea despre o „mlaştină”, un „animal hăituit” sau despre „Tărâmul Morților”.

Jocurile de acest soi n-au ținut prea mult în seara cu pricina. O fi fost Amen-khep-shu-ef os regal, în fapt era mai mult soldat decât nobil, nu se pricepea la jocul ăsta la fel de bine ca mama Lui, ba chiar, dacă-L lăsai în boii Lui, Îşi vădea firea gravă şi îndărătnică. În ciuda efortului Său de a vorbi despre lucruri străine mie, a fost obligat, în cele din urmă, dată fiind simpatia pe care o nutrea Ea pentru mine, să se întoarcă la un subiect în privința căruia puteam să-mi dau şi eu cu părerea, dar nu pot spune că am fost mai fericit că Ea a început să vorbească despre război, şi asta pentru că faptele Lui fuseseră de obicei mult mai lăudate decât ale mele. Generalii care îmi erau cei mai apropiați Îl socoteau întotdeauna „nesăbuit”,

dar chiar şi când fiecare poveste despre El avea şi părți rele, ştiam cât de curajos era, iar în Grădinile Celor Tăinuite, unde nu era zărit niciodată, Prințul se bucura de o mare admirație printre reginele mici.

Eram nevoit să recunosc, oricât aş fi vrut să-L desconsider, că niciun comandant n-a avut vreodată o reputație atât de grozavă pentru a fi condus asedii încununate de izbândă. Când am fost Generalul-tuturor-Oştirilor, am avut grijă ca Divizia lui Amen-khep-shu-ef să se afle taman la fruntariile cu Siria, dar tot timpul auzeam despre oraşele pe care El le asediase şi le cucerise, iar unele erau oraşe puternice, care nu căzuseră niciodată înainte. Construia forturi ce înaintau pe roți de lemn, şi odată unul era înalt de trei caturi, pe măsura zidului ce-l avea de înfruntat. Nicio muncă nu i se părea istovitoare. Săpa şanțuri în jurul oraşelor şi le umplea cu apă, ca nicio femeie şi niciun copil să nu se poată strecura afară – vaierele celor care mureau de foame dădeau putere trupelor Sale, zicea El. Dar reginele mici vorbeau mai puțin despre asemenea talente pline de cruzime şi neînduplecare, ci mai curând despre cutezanța Lui. Ceea ce auzisem odată printre oşteni am auzit din nou în Grădini, despre cum se cățăra El pe pereții stâncilor înalte ca să se deprindă cu greutățile pe care le-ar fi avut de înfruntat pe parapeții oraşelor, ba mai mult, despre cum îi învățase pe conducătorii de care de

luptă dintr-un escadron să se cațere aproape la fel de bine ca El. La ultimul Său asediu în Libia, unde-L trimisese Tatăl Său în speranța că acolo va rămâne, Amen-khep-shu-ef şi oamenii Lui au reuşit să escaladeze zidurile fără ajutorul scărilor, în prima noapte a asediului, înainte chiar să fie săpat vreun şanț! Oştile Sale ajunseseră acolo abia după-amiaza. Toată lumea a vorbit despre asta. Un asediu care nu durase nici măcar o noapte! Era limpede că Amen-khep-shu-ef dorea ca toată suflarea Egiptului să ştie că El va fi mai mare decât Usermare.

Bineînțeles că în Grădini se clevetea pe seama viitorului Său. Va urca Amen-khep-shu-ef pe Tron? Sau Faraonul va alege alt Prinț? Rama-Nefru dăduse naştere la gemeni, şi chiar dacă unul murise în prima Lui săptămână de viață, celălalt creştea viguros. Rareori era o zi, însă, şi rare clevetelile fără o aluzie la vreo amenințare la adresa micului Peht-a-Ra care, după ce primise acest nume măreț, Leul-lui-Ra, era alintat de Tatăl Său cu numele Hera-Ra. De bună seamă că, petrecând un răstimp în Grădinile Celor Tăinuite, aflai, dacă plecai urechea la spusele micilor regine, că niciun Prinț nu-Şi urma Tatăl la tron înainte ca zece dintre frații Săi vitregi, zămisliți cu alte femei, să fi murit subit. Auzisem atâtea poveşti despre morți în crâşme, pe câmpul de bătălie, în pat cu femei viclene sau sufocați în leagăn, încât nu mai credeam în niciuna, până

când am văzut armata de paznici din jurul Palatului lui Rama-Nefru şi m-am pomenit gândindu-mă la piedicile ce-L aşteptau pe Peht-a-Ra înainte ca El, pe jumătate hitit, să ajungă Rege al Egiptului.

Trebuie să fi rămas cufundat în aceste gânduri căci, la sfârşitul cinei, Amen-khep-shu-ef m-a luat prin surprindere. După ce I-a pomenit fără ocolişuri Mamei Sale despre nurii nobilei domnițe care îl aştepta în Teba în acea noapte – vedeam că vrea să Îi trezească gelozia El mi s-a adresat în sfârşit mie. Ce anume Îl preocupa era limpede şi nu Şi-a ascuns disprețul când a zis:

„Eşti un prieten apropiat urechii Tatălui Meu."

„Niciun bărbat dintre cei asemenea mie nu se poate lăuda cu aşa ceva."

El a zâmbit. Îmi atrăgea luarea-aminte că ar putea ajunge Rege. Şi încă unul şi mai infam.

„Vorbeşte-l iscusit Tatălui Meu Care te răsplăteşte."

S-a arătat foarte încântat de vorbele meşteşugite pe care tocmai le rostise. Cât despre Mama Lui, Ea a bătut din palme şi L-a sărutat pe gură înainte ca El să plece.

„Ce Îi spui Tatălui Său?", m-a întrebat Ea.

„Nu cine ştie ce. Bunul Zeu nu ascultă. Am oftat şi am continuat: E trist să fii nenorocitul al cărui mădular e strivit între două ditamai pietrele."

Din fericire, am reuşit să schițez un zâmbet, viclean şi răutăcios, ştiam asta, şi Ea a zâmbit la

rândul Ei.

„Eşti la fel de neputincios ca uleiul, a zis Ea, şi n-ai de ce să te temi din pricina a două ditamai pietrele."

Gluma aceasta este un exemplu excelent pentru ceea ce vreau să spun despre felul în care foloseşte Ea limba noastră, „Neputincios" şi „ulei" aveau acelaşi sunet, o bună pilduire pentru magia Ei, uşoară precum aripile unui graur. Şi m-a făcut să mă întreb de ce acelaşi sunet te putea trimite cu gândul deopotrivă la ulei şi la neputință, după cum cuvântul pentru „a gândi" poate însemna la fel de bine că ți-e sete, sau că eşti o vază, sau că dansezi, sau eşti gata să te opreşti. Cuvântul nostru pentru „a medită" era aproape acelaşi cu acela pentru „blasfemie", aşa cum micul nostru sunet pentru „a cumpăni" – *mau* – ar putea să însemne „lumina-unui-Zeu". Sau ar putea însemna „anus". N-aveau sfârşit păienjenişurile ce ne cuprindeau gândurile. Oare Nefertiri, scriind cuvintele acelea atât de des, ştia că desenarea unui Zeu mic sau a unei înfloriturii la sfârşitul unui cuvânt ar putea să-i ia înțelesul din lumina soarelui şi să-l ducă în cea mai întunecată lacră dinlăuntrul pântecului? Adesea mă uimea cu delicatețea darului Ei. Eu, obişnuit cu forța stăruitoare a lui Ma-Khrut, prețuiam acum cât de uşoară era atingerea celor din apropierea Zeilor. În ciuda adorației pe care I-o arăta Fiului Ei înalt, ştiam că se bucura să fie singură cu mine, dar stă

în firea unei mari Regine şi Consoarte a Zeului să trăiască de parcă, într-adevăr, asemenea lui Usermare Însuşi, şi Ea avea, nu un Ka, ci Paisprezece, prin urmare erau multe femei în Ea, şi fiecare îşi putea găsi plăcerea într-un alt bărbat.

Pot să spun că mă cunoştea foarte bine, căci primul lucru pe care l-a făcut Ea după ce am rămas singuri a fost să se ducă la o casetă de aur, pusă pe un scrin mare, şi din ea a scos un disc de abanos, lat cât o frunte de om, având un mâner din electrum. Ducându-l cu grijă, astfel încât să văd numai spatele acestui disc, s-a aşezat lângă mine şi l-a pus pe masă cu faţa în jos. Apoi a spus, sau asta cred că a făcut:

„Te-ai uitat vreodată într-o *revelaţie* frumoasă?"

Iar mă zăpăcea de cap. Nu puteam crede că vorbea despre noaptea în care Amon venise la Ea şi I-l dăduse în pântec pe Amen-khep-shu-ef, dar în fapt eram cum nu se poate mai stânjenit că-mi punea pe şleau o asemenea întrebare, căci nu-mi venea să cred că voia să zică „zămislire", adică unul dintre înţelesurile cuvântului „revelaţie", dar nu, dacă mă luam după zâmbetul de pe faţa Ei – nici urmă că Amon s-ar fi aflat prin preajmă! Prin urmare, am ales alt sens al cuvântului şi m-am întrebat dacă voise să spună „Te-ai uitat vreodată într-o spurcăciune?", însă şi de data asta, văzându-l expresia, am ştiut că nici vorbă să fi gândit asta. În sfârşit, cu mare uşurare, am înţeles că Ea mă întrebase: „Te-ai uitat vreodată într-un

fluviu frumos?” şi, într-adevăr, mă uitasem, cine nu a văzut Nilul liniştit, când apa e limpede şi liniştită, şi chipul îți tremură pe suprafața vălurelelor, prin urmare am dat din cap şi am spus:

„Da, ştiu aproape tot Nilul”, şi am răsuflat uşurat, la care Ea s-a întins spre mine, m-a ciupit de obraz, a adus o lumânare lângă noi şi a întors discul de abanos. M-am dat înapoi speriat. La lumina lumânării, am văzut chipul unui bărbat care avea ceva din chipul meu, dar mult mai familiar decât ceea ce zărisem vag pe suprafața tuturor acelor vălurele fremătătoare. Acum îmi vedeam cu adevărat trăsăturile pe placa aceea fără cusur, făcută din argint lustruit, şi cât de mult mă asemănăm cu tine, Nef-khep-aukhem, soț al nepoatei mele Hathfertiti, da, aveam expresia unuia care Îi slujeşte pe Zeii cei Buni şi Mari, şi am rămas uimit să văd câtă prevedere se cuibărea într-un bărbat care odată fusese conducător de car de luptă. Cât de spâni şi de neliniştiți îmi erau obrajii de cât îi frecasem de bucile lui Bulgăre-de-Miere! Un cavou de desfrânare trebuie să fi fost inima mea! Văzându-mi chipul, acesta a fost primul gând şi izvora din acea parte a mea care e cea mai nobilă în spirit, cea mai aproape de Zeii temerari şi cea care cere cel mai mult de la mine, dar vocea care a urmat vă spun că venea din vintre ce păreau încântate de felul în care arătam. Mă socoteam chipeş şi ştiutor într-ale poftelor

muiereşti, chiar aşa, într-atât de chipeş eram, că m-am învârtoşat şi mai să-mi dau drumul, asemenea unei javre în călduri, aşa de aţâţătoare era priveliştea ce-o oferea chipul meu. Apoi m-a cotropit frica, dându-mi eu seama că nu chipul meu îl vedeam, ci Ka-ul meu, care trăia pe suprafaţa argintului aceluia, lacul acela de argint şlefuit. Nefertiri m-a mângâiat pe obraz şi vârfurile degetelor Ei păreau să-şi râdă de mine, şi Ea a spus: „Ah, dragul de el, nu ştie ce-i aia o oglindă".

„O asemenea oglindă, nu", am reuşit să îngaim, abia vorbind. Voisem să spun: „Păi asta va schimba tot ce există", ştiind că dacă fiece soldat şi fiece ţăran ar putea să-şi vadă Ka-ul, atunci toţi ar vrea să se poarte precum Zeii. Ah, privisem în oglinzi dintre cele obişnuite, zgâriate, fără luciu, cu suprafaţa atât de întinată, că ochii şi nasul se strâmbau când o mişcai, dar aceasta era o oglindă ca nicio alta, trebuie să fi fost cea mai frumoasă din tot Egiptul, o adevărată *revelaţie* – ah, iată cuvântul folosit de Ea –, iar Ka-ul meu se afla în faţa mea, ne uitam unul la altul.

Apoi am înţeles încă o dată ce cruzime trebuie să fie să rătăceşti prin Khert-Neter fără a avea un mormânt drept adăpost, nimic altceva decât malurile, monştrii şi flăcările şerpilor. Căci am văzut că eu eram în fapt acel Ka al meu, acolo, înaintea mea, viu ca toţi viii. El avea să fie nimicit în fum şi duhoare. Am vrut să strig în faţa unei asemenea monstruozităţi. Atât de plin de viaţă era

tot ce vedeam pe acel chip, că până şi lumina lumânării părea asemenea flăcărilor din Khert-Neter, şi am ştiut că îmi iubeam Ka-ul şi n-avea importanță câtă desfrânare era în trăsăturile acelea, când şi viața mea se găsea în ele. Şi deodată am rămas cu gura căscată. La o răsucire a încheieturii de la mâna Ei pe mânerul acestei „revelații", am văzut Ka-ul Ei, nu pe al meu, şi ochii Ei indigo, albaştri precum înserarea la lumina unei torțe, s-au uitat la mine din discul şlefuit şi am cutezat să privesc de-a dreptul în ochii Ka-ului Ei, cel puțin în ai Acestuia dintre cele Paisprezece ale Ei, şi expresia mea I-o fi spus Ei câtă iubire aveam pentru Ea, căci a clipit ca şi când vedea şi umbra unor aripi nevăzute. Cred că atunci a ştiut Ea că va trebui să O omor dacă murea Usermare. Cu ajutorul oglinzii, ne-am privit până când ochii noştri s-au umplut de lacrimi.

Dar prin puterea privirilor noastre cufundate una în cealaltă, am pătruns în gândurile Ei pentru prima oară, şi înainte să încetăm să ne mai privim, am luat-O de mână – am cutezat să O iau de mână – şi, prin degetele Ei (la fel cum mi se întâmplase şi cu Usermare), am pătruns în inima Ei. Gândurile nu erau mărunte. Ea se gândea la noaptea în care Amon venise la patul Ei şi Ea L-a zămislit pe Amen-khep-shu-ef. Da, gelozia lui Usermare era cum nu se poate mai întemeiată. A mea a început când palma Ei a atins-o pe-a mea. Căci am

văzut-O în poala Zeului şi nimeni nu era mai puternic decât Cel Ascuns. Gândurile Ei au năvălit în galop peste mine, asemenea tropotitului copitelor de cal, o ploaie de lovituri pentru a mă pedepsi că Îi atinsesem degetele, iar apoi Ea s-a potolit, răutăcioasă, şi s-a aplecat în față ca să-mi şoptească în ureche: „E adevărat că Ma-Khrut nu-şi poate lua mâinile de pe tine?”

Acuma, nu ştiu dacă Ea mi-a auzit gândurile sau poate dorințele singuratice ale lui Bulgăre-de-Miere, sau dacă, din pricină că eunucii puteau umbla liberi, asemenea păsărilor, din bucătăriile unui palat la porțile altui palat, Nefertiri auzise ce se bârfea. Dar ce hărmălaie se stârnise în inima mea, de-aş fi zis că eram ținta bârfelor tuturor!

N-am răspuns. Mi-am zis că dacă mă prefăceam că nu pricepusem întrebarea, atunci mândria unei Regine O va înfrâna să o repete. Încă nu înțelegeam că, fiind purtarea Ei desăvârşită, poftele lui Nefertiri, asemenea celor ale lui Usermare, erau ca un răget de leu.

„Haide, m-a iscodit Ea, e adevărat? Ma-Khrut a mărturisit-o.”

Adică să cred că Ma-Khrut era atât de apropiată de Regină, încât vorbeau una cu alta prin prieteni demni de încredere?

Aş fi putut zâmbi ca un netot sau să-mi iau un aer de atotştiutor, dar o forță a inimii mele care odată glăsuia în viteazul din mine mi-a ademenit

ochii spre oglindă, am întins mâna şi am răsucit mânerul astfel ca să pot vorbi din nou cu ochii Ka-ului meu ochilor Ka-ului Ei, şi am spus: „De n-ar fi frumusețea ce O înconjoară pe Maiestatea Ta, adesea m-aş gândi la Ma-Khrut". În acea clipă, am priceput că adevărata dorință de răzbunare e asemenea unui şarpe. Coada lui sălăşluia în hăurile visului meu, dar capul lui se trăda în ochii Reginei mele. Amândoi am simțit răsuflarea lui Ma-Khrut, ca şi când ea nu ne dădea binecuvântarea ei, ci mai curând puterea blestemului ei. Încă ne uitam unul la altul, Nefertiri şi eu, prin oglindă, dar parcă era malul înalt al unui râu, pe care apele învolburate îl spălau cu forța uriaşă a meandrei. Ne vedeam cu uimirea pe care o resimți când te uiți la un străin la piață – da, prin statura Ei şi prin felul în care Îşi ține şoldurile, la fel ca mine, femeia asta mă atrage, la fel şi vârsta Ei – e de vârsta mea, la fel de ştiutoare ca mine, e o străină care mi-ar putea fi pereche. Aşa O vedeam, şi ştiam că şi Ea mă vede, Ea, ca femeie, nu ca Zeiță, iar eu eram bărbat, nu servitor. O mirare pentru mine cum ne potriveam în toate cele şi cum de ne întâlniserăm. Ne-am zâmbit tandru. Dar, vai, Ka-ul acela era doar unul dintre cele Paisprezece.

Tandrețea noastră, însă, era cea a unor prieteni ce se regăsesc, iar Ea m-a luat din nou de mână şi a început să-mi desluşească, şezând noi aşa unul lângă altul, o treabă pe care n-o înțelesesem

înainte. Acum însă, multe ce-mi fuseseră nelămurite în Grădinile Celor Tăinuite îşi găseau locul şi am aflat multe despre Faraonul meu. Am văzut de ce s-a întors alt om de la Kadesh. Căci Ea mi-a spus cum, în ziua marii bătălii, când hitiții au năvălit în tabără, iar Usermare se ruga în cortul Lui, El Îl rugase pe Amon să-l dea puterea să-Şi înfrunte duşmanul, iar Cel Ascuns I-a spus că dorința Lui va fi îndeplinită. „Nu mă rogi să-Ți dau o viață lungă – acestea au fost cuvintele lui Amon –, prin urmare vei dobândi multă putere."

Din acea zi, au trecut douăzeci şi nouă de ani, a zis Nefertiri, şi el încă trăieşte, dar tot aşteaptă ceasul când Amon va veni să-L ia. De aceea e acum cu o femeie de-a hitiților. Speră că Amon nu va îndrăzni să facă război cu Zeii hitiți."

Am văzut mânie în ochii Ei. Nefertiri a continuat:

„E stăpânit de o mare teamă când se culcă cu Prințesa hitită şi încearcă să se apropie de Zeii Ei. Căci El încă mă doreşte pe Mine".

Vocea Îi era adâncă precum noaptea, şi la fel de sumbră precum greutatea pietrei pe care Ea o va pune pe mormântul Lui. „Îl disprețuiesc pe Sesusi din pricina temerii Lui", a mai zis.

Unsprezece

Uneori, dormind singur în Casa Însoțitorului Mâinii Drepte, mă trezeam în toiul nopții şi o simțeam pe Bulgăre-de-Miere lângă mine. Nu era

un liliac intrat pe fereastră, nici pasăre tulburând tăcerea nopții care să fi venit în vizită din grădina ei, şi simțeam Zeii ridicându-se asemenea revărsărilor. Aşa cum satele urmau să devină curând insule, norocul meu avea să fie luat de ape. Ştiam că trebuia să profit de tot ce mi se oferea.

Spun asta pentru că următorul prinos a fost mârşav, iar eu mă săturasem de asemenea practici. Cu toate acestea, nimic din ce ajungea la mine nu i-a fost de mai mult folos lui Nefertiri. Odată, Bulgăre-de-Miere, care tocmai amesteca scârna pisicii ei cu cenuşa unei plante şi cu sânge din brațul ei, a zis ca pentru sine: „Cel mai tare am nevoie de rahatul lui Sesusi", iar pe mine m-a cuprins o asemenea scârbă, că era să dau afară toată mâncarea din mine taman în fiertura magiei ei. Vorbele ei însă nu le-am uitat. Înțelesesem că erau adevărate. Am cumpănit mult la natura unei asemenea materii când am locuit în Grădinile Celor Tăinuite – cum să n-o fi făcut? Uneori, era la fel de aproape de mine ca țărâna de tălpi. Chiar mă gândeam că rahatul e miezul tuturor lucrurilor, şi tocmai de aceea ne părăsea prin miezul trupului – o adevărată învoială între Seth şi Geb! Şi am ajuns, de bună seamă, la trista concluzie că excrementul făcea parte din magie tot atât de mult ca sângele sau focul, un elixir al Zeilor muribunzi şi al spiritelor putregăinde, disperate să-şi recapete viața pe care urmau s-o piardă. Dar când

mă gândeam la transformările ce se află în scârnă (căci din el nu răsar numai grâne, ci trebuie să pui la socoteală şi câinii care-l mănâncă, şi muştele care roiesc în jurul lui), am început să mă gândesc la toți Zeii ăia, mici, respingători precum molima, care sălăşluiesc în preajma unor asemenea transformări. „Cât de periculos e excrementul ăsta", mi-am zis şi un gând teribil mi-a venit în minte, pe care nu mi l-am putut lămuri. A avea rahatul altuia trebuie să fie la fel cu a avea mult aur şi o mare avere.

Oare din pricina asta toți cei care veneau în vizită la Curte purtau tot aurul pe care-l aveau? Îmi amintesc şi acum că în Marea Piață, între Marele Palat şi Micul Palat, aurul strălucea pe trupurile lor precum lumina soarelui pe oglinda Lacului lui Maat. Pe malul acestui lac se găsea o curte interioară din marmură albă, având deasupra un acoperiş de aur, şi în locul acela răcoros se strângeau toți nobilii şi neguțătorii bogați din Teba, şi fiecare bărbat însemnat care venise în susul fluviului dinspre Deltă, ori la vale de la nomele din Egiptul de Sus. Ca vitele care coboară la apă să bea, aşa se strângeau ei, şi chiar şi asta avea să se adauge ofrandei mele.

Nu ți se îngăduia să pătrunzi în Palatul cel Mare fără un papirus de la Cancelaria Porților, iar Palatul Mic era interzis tuturor în afara slujitorilor apropiați lui Usermare. Prin urmare, în această curte interioară dintre palate, lângă Lacul lui

Maat, bogații Egiptului aşteptau ca Usermare să treacă în drumul Lui de la un palat la celălalt. Era întotdeauna purtat, opt vizitatori Îl purtau – opt aleşi dintre cei peste o sută care aşteptau vorbă din spatele porților unuia sau altuia din cele două palate cum că Bunul şi Marele Zeu avea să iasă. Vizitatorii aceştia deveneau atunci o gloată, se înghionteau şi se îmbrânceau, clocotind ca spuma apelor ce se învolbură, pentru dreptul de a-L purta pe Usermare pe Pântecul de Aur (aşa îi ziceam noi palanchinului Său), aceasta fiind singura împrejurare în care asemenea inşi Îi puteau sluji. În celelalte ocazii, când se ducea de la Curte la Templu, sau pe străzile Tebei, sau până la Casa Bărcii Regale, îl însoțeau ofițeri din Garda Sa, fiecare îşi avea locul dinainte stabilit şi denumit ca atare – Al Treilea Purtător al Mădularului Drept al Pântecului de Aur era un fel de titlu. Garda însă nu era folosită în multele drumuri pe care El le făcea între Marele şi Micul Palat. Pentru această treabă, orice negustor îndeajuns de respectat ca să pătrundă prin Poarta-Dublă dinspre râu putea, dacă îi surâdea norocul, să capete privilegiul de a-L purta cele câteva sute de paşi din jurul Lacului Adevărului (adică Lacul lui Maat) şi prin uşile celuilalt Palat. Drumul nu era lung, dar se auzea despre câte unii care aşteptau toată după-amiaza lângă uşile unuia sau altuia din Palate, în orele cele mai cumplite ale căldurii toropitoare, strivindu-se unii în alții, puțind în cuptorul

soarelui dacă n-aveau la ei parfumurile lor – vai de trupul care puțea în nările lui Usermare! —, dar în buluceala aceea teribilă, unii învingeau şi se alegeau cu această onoare (şi apoi vorbeau despre ea până la sfârşitul zilelor). Oricât ar fi fost de epuizați de atâta aşteptare, erau încântați să ovaționeze la unison în timp ce-l purtau pe El şi Pântecul de Aur pe care se afla Jețul Lui. Ovaționau chiar şi în timp ce alergau şi nu păreau niciodată să se teamă că va cădea vreunul mort din pricina ritmului în care alergau, iar în acest timp o altă mulțime de bărbați de vază din nome îndepărtate aştepta la celelalte uşi, în speranța că Îl vor vedea curând ieşind din nou.

Atunci mi-am dat eu seama cât de înaltă era poziția mea. Îi priveam disprețuitor pe bărbații care se făceau de râs în asemenea hal. Pe vremea când fusesem Generalul-tuturor-Oştirilor, încă nu avusesem dreptul să intru în Casa Adorării (cum mai numeam noi Micul Palat), dar străbăteam străzile în carul meu, în urma Carul Său, şi ieşeam pe drumurile unde organizam curse în deserturile de la Răsărit, iar când El nu avea mult de mers şi prefera să fie purtat pe Pântecul de Aur, aveam locul meu la dreapta Lui, al doilea la brațul de sprijin, în spatele Vizirului Său din Egiptul de Jos, un nevolnic pe care îl ajutam să ducă povara. Apoi, în Grădini, ca Guvernator al Casei Celor Tăinuite, Îi ținusem în mână cele cinci degete. Iar acum, ca Însoțitor al Mâinii Drepte, eram lăsat să

intru în Palatul Mic la orice oră şi prin orice uşă. Şi cum să fie altminteri, dacă Regele meu trăia cu teama de Fiul Său şi de Soția Sa? Îmi poruncise să Îi spun tot ce auzeam. Adesea mă chema la El şi mă iscodea în fel şi chip. Totuşi rareori Îi făceam pe plac, deoarece nu auzea ceea ce aştepta să audă – o poveste despre lipsa de loialitate a lui Nefertiri sau vreo intrigă pusă la cale de fiul Ei. Eu, unul, îmi foloseam toată priceperea să Îi dau de înțeles că nu prea aveam ce afla până când Ea nu va fi căpătat mai multă încredere în mine. În schimb făceam mare caz de micile oftaturi ce-l scăpau Ei printre buze şi de grimasa plină de cruzime a gurii lui Amen-khep-shu-ef. Exagerând asemenea fleacuri, am reuşit, pe de o parte, să-L încredințez pe Regele meu că Îi eram loial – ceea ce n-a fost uşor –, iar pe de altă parte, să-L las să tragă concluzia că nu prea aveam ce găsi rău la Soția sau la Fiul Lui. Ceea ce Îi făcea plăcere. Dar un Monarh cu o Dublă-Coroană trebuie să aibă în minte Două-Țări: dacă Egiptul de Sus dorea poveşti adevărate despre trădare, Egiptul de Jos era încântat de fidelitatea Ei. Cu toate acestea, după ce Nefertiri mi-a dezvăluit marea şi tainica Lui teamă de Amon, am hotărât să-l repet Lui ceea ce spusese Ea, chiar dacă nu prea pricepeam cum de îndrăznisem să-i mărturisesc atât de multe. M-a primit stând în pat, în camera mare în care dormea, iar în brațele Lui stătea tolănită Rama-Nefru, acoperind cu părul Ei bălai pieptul

Lui, dar I-am spus tot, fără să-mi pese că o trădam pe Nefertiri. Ba chiar îmi vine să cred că Ea ştia că o să-l spun Lui, şi a şi vrut acest lucru. De bună seamă că Ea a crescut mult în ochii noştri, ai tuturor, când I-am repetat Lui cuvintele Ei: „Îl disprețuiesc pentru teama Lui".

Usermare a scos un strigăt mai-mai să dărâme zidurile templelor Lui pe urechile mele, iar Rama-Nefru m-a privit pentru prima oară. Mai fusesem de două ori în iatacul Lui când Ea se afla acolo, dar nu văzusem din hitită decât ceafa. În niciuna din acele împrejurări Ei nu se mişcaseră cât vorbisem eu, şi când nu mai avusesem ce spune, plecasem, încât felul în care s-au purtat acum era, zic eu, o laudă la îndrăzneala mea de a repeta cuvintele Reginei mele, şi aş fi jurat că făcusem ceea ce trebuia făcut.

Rama-Nefru s-a ridicat în capul oaselor, arătându-şi sânii mici, obraznici (depărtați unul de celălalt) şi a strigat: „E răul însuşi femeia asta, ochiul Ei e răul însuşi", cuvinte pe care nu le-am prea înțeles, într-atât de puternică era tulburarea Ei, cuvinte ciudate pentru un chip tânăr, deschis ca o floare, dar din suferința ce răsuna în vocea Ei am înțeles că Ea era mai înțeleaptă decât mânia Ei. Ştia că Usermare nu se va mai gândi la Ea în dimineața aceea. Într-atât de cumplită era dorința Lui de a pedepsi această obrăznicie (ceea ce nu putea face – nu-şi vorbeau!), încât El ar fi vrut mai degrabă să-Şi petreacă acea zi alături de Nefertiri,

decât împreună cu tânăra Lui nevastă.

El mi-a poruncit să iau Țucalul de Aur de lângă patul Lui şi să-l golesc în grădina Lui, iar porunca a fost dată cu atâta dispreț, că Rama-Nefru mi-a zâmbit ca pentru a lua asupră-Şi jumătate din jignire, o bunăvoință la care nu m-aş fi aşteptat din partea unei Regine. M-am înclinat în fața Ei şi a Regelui meu, am luat Țucalul şi m-am retras din încăpere în vestibul, unde m-a întâmpinat un preot care aştepta acolo. Era Supraveghetorul Țucalului de Aur, titlu pe care mi l-a spus înainte chiar de a apuca să mă răsucesc spre el. Îmi îndeplinisem sarcinile, mi-a spus el.

N-am stat la discuții. Vârfurile degetelor încă mă ardeau de ruşine din pricina felului în care fusesem trimis afară. Ochii nu mi se umpluseră de lacrimi, dar mă stăpânea furia teribilă, plină de propria-i nevolnicie, pe care o resimt copiii, şi asta pentru că îmi uram Faraonul, o ură care nu făcea nici două parale, pentru că ceea ce-mi doream era să fiu în stare să Îl iubesc. Ştiam că Îl iubeam, o iubire fără de speranță. Căci El mă iubea tot mai puțin. Ah, cum îmi mai doream să Îl distrug!

Asemenea gânduri nutream. Mergând alături de preotul ce ducea Țucalul de Aur, mă miram că pământul nu se cutremura de tot ceea ce stârnea venerație şi teamă în capul meu, dar lumina dimineții rămânea la fel de aurie ca suprafața Țucalului, chiar dacă mâinile încă îmi tremurau din pricina căldurii familiare a metalului acolo

unde îl atinsesem. Palma mă ardea la fel de tare ca soarele.

Văzând că încă îl însoțesc, preotul a spus:

„Nu e vorba de lipsă de respect pentru funcția înaltă pe care o ai, dar porunca Lui este ca aceste însărcinări să fie îndeplinite în singurătate."

„Aşa se şi întâmplă în toate zilele, am răspuns eu, dar în această dimineață mi s-a spus să te însoțesc. Întreabă-L."

Ştiam că n-o să îndrăznească. Sub țeasta lui rasă, fața îi părea şovăielnică şi egoistă. El a dat din cap ca şi când primul lui motiv de mândrie era că puține lucruri îl uimeau pe lumea asta. Dar vedeam că e îngrijorat. Te pomeneşti că aveau să-i ia din însărcinări!

Am luat-o pe o potecă prin grădină. Vă spun că mergea cu brațele întinse în față, parcă ducea o jertfa la altar. Când treceam pe lângă un soldat, o slujnică sau un grădinar, aceştia se plecau adânc în fața Țucalului de Aur, şi am observat că preotul îşi înclina capul asemenea Faraonului Însuşi, într-atât de solemn îi era gestul.

Ne-am oprit dinaintea unei uşi verzi pe care am văzut silueta unui porc sălbatic pictată în negru, iar preotul a scos o cheie de lemn din fustele lui, a descuiat uşa şi s-a mai uitat o dată la mine. Încă se îndoia că Unicul chiar îmi spusese să merg până acolo. Dar eu l-am întrebat sigur de mine:

„Cum se numeşte acest porc sălbatic?"

„Sha-ah, a răspuns preotul şi s-a apucat să-mi

arate cât de învățat era: Acesta e numele lui Seth când s-a bătut cu Horus şi s-a preschimbat în mistreț."

„Da, am zis eu, întocmai acelaşi nume îl are uşa al cărei prag Unicul mi-a spus să-l trec."

Nu ştiam de ce doream să intru, dar am făcut-o, şi cu siguranța celui care e aproape de Zei. Adică, aproape de acei Zei Care sunt treji în tine. Cine poate fi atât de norocos încât să Le ştie numele?

Am pătruns într-o grădină modestă, unde creşteau multe ierburi, iar preotul a îngenuncheat lângă un jgheab mic, a lăsat jos Țucalul, a ridicat capacul şi s-a apucat să facă mici cocoloaşe pe care apoi le-a îndesat la rădăcina fiecărei plante, şi tot aşa până a golit Țucalul. Am îngenuncheat şi eu lângă el şi pesemne că i-am dat impresia că vreau să ating una dintre frunze, căci mi-a zis: „Acestea sunt ierburi ale înțelepciunii şi nu pot fi culese decât de mine ca Supraveghetor al Lui". Am dat din cap. Întocmai aşa cum mi se spusese, dădea de înțeles gestul meu, şi m-am ridicat. Fireşte că privise atât de suspicios la mâna aflată aproape de frunze, încât n-a văzut-o pe cea de lângă rădăcini. Acum țineam între degete un gogoloi, cald ca sângele lui Usermare, şi-asta pentru că ieşise din şezutul celor Două-Țări. M-am înclinat, iar preotul a îngenuncheat lângă un altar mic şi s-a rugat. Apoi s-a spălat pe mâini în apă sfințită şi s-a retras din această grădină mică, eu mergeam la un pas în fața lui şi l-am părăsit de

cum am ajuns afară, apoi, grăbind pasul, am lăsat în urmă Palatul Mic, am luat-o de-a lungul Lacului lui Maat şi m-am îndreptat spre Marele Palat, iar de acolo am luat-o şi mai iute la picior, am traversat grădinile, am trecut prin dreptul multor locuri sfinte şi temple, până am ajuns în fața porților ce duceau la Încăperile Soției Regale, unde am fost primit în Camera Tronului lui Nefertiri, iar de acolo, de cum s-a încheiat audiența de dimineață pe care Ea le-o acorda Dregătorilor Ei, ne-am dus în iatacul unde şezuserăm amândoi cu o noapte înainte, lângă oglinda Ei, şi-n tot acest timp mâna îmi zvâcnea, ca şi când țineam inima lui Usermare în scârna Lui.

Când I-am arătat Reginei mele gogoloiul, Ea s-a încruntat şi n-a stat pe gânduri, fiind mai abilă decât Ma-Khrut. N-a aşteptat întunericul şi nici n-a început cu invocații, ci a luat gogoloiul în mână, a închis ochii, a şoptit câteva cuvinte pentru sine, apoi mi l-a dat înapoi.

„Du-te la Lacul lui Maat şi aruncă-l darul acolo”, mi-a spus ea.

Am făcut întocmai. Mai târziu în acea după-amiază, taman când cei opt purtători ai Pântecului de Aur Îl duceau pe Unicul de la Palatul Mare la Palatul Lui Mic, la brațul din dreapta al palanchinului, în momentul în care au trecut pe lângă Lac, nu un bărbat, ci doi s-au prăbuşit în aceeaşi clipă, iar Pântecul de Aur s-a

răsturnat. Usermare a căzut din Jețul Lui de la o înălțime mai mare decât şaua calului şi s-a lovit cu capul de marmură. Nu s-a mişcat, încât unii au crezut că a murit. Toți ştiau că era ca şi mort. Nimic nu se clintea, doar vântul în gâtlejul lui.

A fost dus la Casa Adorării de către Garda Adorării, care se afla mai aproape decât Garda Marelui Palat. Odată întins în patul Lui din Încăperea Câmpiilor Binecuvântate, s-au strâns în jurul Lui patru doctori regali, preoți de la Şcoala lui Sekhmet. Au fost puse la fiert cataplasme din ierburi uscate din Grădina lui Sha-ah, iar aburul a pătruns în nările Lui. Carnea pe jumătate mestecată de către leii nubieni a fost smulsă dintre fălcile lor ca să fie amestecată cu paisprezece legume, pentru Ka-ul Său, pentru toate cele Paisprezece, iar capul Lui a fost uns acolo unde El s-a lovit în cădere. Preoții au psalmodiat rugăciuni, iar Rama-Nefru a intrat şi s-a pus pe bocit în limba hitiților Ei, după care, de cum a plecat aceasta, Nefertiri a venit împreună cu Amen-khep-shu-ef să Îl vadă, şi au stat amândoi în tăcere lângă patul Lui, eu în spatele Lor, în al doilea rând, lângă doctorii Zeiței Sekhmet. Usermare nu s-a clintit.

Atunci mi-am dat seama, privind la trupul Lui nemişcat, că Bunul şi Măritul Zeu ar putea muri, şi m-am rugat şi eu. Căci dacă El nu mai trăia, eu trebuia s-O ucid pe Nefertiri ca să nu înfrunt mânia Lui în anii ce aveau să urmeze după ce mă

duceam în Khert-Neter.

Şi de câte ori mă uitam la Ea, mă vedeam cu un pumnal în mână. Şedea acolo tăcută, în jeţul Ei de aur, în a treia dimineaţă. Afară, dincolo de toate curţile şi grădinile, Regele zăcea nemişcat în Palatul Mic, iar doctorii nu Îl scăpau nicio clipă din ochi. Niciun om nu se mişca pe tot acel paviment de marmură din jurul Lacului lui Maat, iar dincolo de zidurile noastre, oraşul Teba era aproape amuţit. Şi în tăcerea ce-O cuprinsese pe Nefertiri, eu şedeam şi mă uitam la Ea şi mă întrebam dacă puteam să duc la îndeplinire porunca Regelui.

În vreme ce eu nu mă gândeam la alte porunci decât la ale mele, ştiam că peste tot în Orizontul-lui-Ra mari nobili şi viziri unelteau cu preoţii cine anume să devină „prietenul preaiubit” al următorului Rege. Amen-khep-shu-ef era adesea cu Mama Lui, dar rareori fără garda Lui, iar cei din gardă, după cum ştiam, se aflau în starea tuturor soldaţilor buni când se apropie bătălia, iar moartea, rănile sau comorile sunt aproape. Trăiau fericirea celor mai buni războinici şi sufereau că erau nevoiţi să umble cu chipuri cernite. Ştiam că se simţeau veseli precum fiarele cele mari şi voiau să-şi izbească unii altora capetele de pardoseala de marmură, atât erau de sătui de aşteptare.

În acele zile, nu L-am văzut pe Amen-khep-shu-ef altfel decât cu ochi sălbatici ca

de şoim. Se uita adesea la mine, până când, în cele din urmă, am hotărât să nu-mi mai feresc privirile, ci să-l înfrunt ochii. Ne-am uitat unul la altul mai mult decât ar fi îngăduit orice bună-cuviință. Nici dacă Şi-ar fi înfipt degetele în ochii mei nu i-aş fi simțit mai storşi. Dar eram sătul de atâta umilință. Ca să nu mai spun că luptasem alături de Tatăl Lui în cea mai mare bătălie din toate timpurile, iar acest Amen-khep-shu-ef fusese unde n-ar fi trebuit să fie în acea zi. Da, mă uitam la El cu toată puterea Zeilor Care trecuseră prin mine la Kadesh şi Care sălăşluiau în invocările lui Ma-Khrut, încât, atunci când ni s-au încleştat privirile, a mea trebuie să fi fost la fel de fioroasă ca a Lui. Scorul era egal. Am fi putut orbi de atâta holbat unul la altul dacă nu s-ar fi băgat între noi Nefertiri, spunând liniştită:

„Dacă Tatăl Tău moare, o să am nevoie de voi amândoi."

Amen-khep-shu-ef a părăsit încăperea. Nu suporta să I se fure o victorie. Nu credea că ar putea pierde vreodată, astfel că amestecul Mamei Lui îi furase trofeul. Aşa socotea El. Dar poate greşesc. Dacă aş fi clipit în fața Lui, cred că, în următoarea clipă, mi-aş fi scos spada scurtă şi, dacă Îl ucideam pe El, ar fi urmat Ea, apoi toți cei care s-ar fi repezit la mine, până cădeam şi eu răpus. În acel moment, m-a încercat din nou fericirea celui curajos şi m-am simțit egalul lui Nefertiri. Propria viață Şi-o apărase Ea când Îşi

pusese mâinile între noi. Şi iar am crezut, atunci, la fel ca în tinerețe, că şi eu eram un adevărat Fiu al lui Amon, iar Cel Ascuns venise la mama mea. Altfel cum să se fi dovedit ochiul meu egalul ochiului lui Amen-khep-shu-ef? Altă explicație nu putea fi. Şi am izbucnit în râs, căci, în furia Lui, se dovedise atât de nesăbuit, încât să mă lase singur cu Ea.

Ea a surâs, dar a spus: „De ce te-a ales pe tine Sesusi să-Mi fii servitor?"

„Mă întrebi pentru că sunt prietenul Tău?"

Nu mi-a răspuns, ci s-a apropiat de mine. „Ştiu ce bănuieşte Amen-khep-shu-ef", a zis Ea.

Am făcut o plecăciune. Am atins de şapte ori pardoseala cu fruntea. N-aveam habar ce să răspund, dar vorbele mi-au ieşit de la sine: „Trebuie să fiu aici când moare Usermare. Aceasta e porunca pe care o am de la El".

Ea a dat din cap. Ştia ce nu spuneam. Moartea Ei era la fel de aproape ca un veşmânt ținut de o slujnică.

„Şi de ce Îmi spui? m-a întrebat Ea. Din pricină că n-o să te supui poruncii Lui?"

Eram gata să spun: „N-o să mă supun Lui niciodată. Inima Ta îmi e mult mai prețioasă decât a Lui", dar n-am spus-o. Înțelepciunea celor mai şireți Zei mi-a atins limba, astfel că am zis: „Nu ştiu dacă o voi face, dar nu pot jura".

La aceste vorbe, Ea m-a privit altfel. În ochii Ei am văzut ceva ce-mi dăruia mai mult decât

tandrețe, aş putea spune că era respect. Mă admira pentru că aveam curajul să O ucid. Un asemenea curaj nu poate fi decât al Zeilor. Şi cum ar putea o Regină să fie atrasă de un bărbat ca mine dacă prin el n-ar vorbi Zeul?

„Da, a zis Ea, se pare că aşa e. Ma-khrut nu-şi poate lua mâinile de pe tine”, şi mi-a oferit un zâmbet minunat, care spunea limpede că nu aveam decât să fiu curajos, şi atunci orice e posibil.

De bună seamă că Ea era Regină. Inima unui Monarh este precum labirintul măruntaielor. Şerpi se încolăcesc la fiecare răsucire. Prin urmare, ştiam că, lângă puțina dragoste pe care poate că o simțea pentru mine, ardea focul căsniciei Ei. Cum să nu creadă Ea că Usermare încă O dorea, dacă poruncise să fie trimisă să se alăture Lui de îndată ce El va fi murit?

Doisprezece

Usermare nu a murit. În a patra zi, a deschis ochii, într-a cincea, vorbea; într-a şasea, şi-a înălțat capul; iar în următoarea, stătea în picioare. Curând după aceea, s-a întors în Carul Lui şi a făcut o vizită Celor Tăinuite. Încă eram în vorbă cu Pepti şi chiar îl întâlneam în multe dimineți la poarta spre Grădini. Ne spuneam multe, el de-ale lui, eu de-ale mele, şi astfel am aflat că la întoarcerea Lui la Cele Tăinuite, Usermare Îşi

petrecuse noaptea cu Ma-Khrut, iar zgomotele plăcerii lor fuseseră mai răsunătoare decât răgetul leului sau al hipopotamului. A doua zi, ea s-a purtat ca o Consoartă şi s-a mutat cu mare pompă.

Am zâmbit la fiecare cuvânt rostit de blestematul de Pepti (al cărui chip avea acea îngâmfare proprie doar eunucilor, ca şi când ei ar fi însăşi sămânța Câmpiilor Binecuvântate), dar simțeam că mă lovise nenorocirea rece a negustorului rămas despuiat în lumina lunii după ce i-a fost jefuită caravana.

Stând însă eu şi cumpănind, n-am ştiut dacă ieşisem în câştig sau în pierdere. Câteva dintre cele mai bune blesteme ale Lui sunt acum ale ei. Ce ştiu e că, la întoarcere, eunucul lui Bulgăre-de-Miere, Rițină, mă aştepta în fața casei mele şi mi-a dat o pană lungă, roşie, apoi a plecat fără un cuvânt. Era un mesaj asupra căruia ne înțeleseserăm înainte să părăsesc Grădinile. Bulgăre-de-Miere îmi trimitea vorbă să mă duc s-o văd de cum oi putea şi negreşit.

Acuma, în zilele acelea ale întremării Lui, în Palat domnea harababura. Tulburarea cea mai mare era pricinuită de aceia care nutreau cele mai ambițioase planuri despre cum şi ce să facă după moartea Lui. Dar când El Şi-a venit în simțiri, nădejdile lor s-au năruit. Şi cine să se încumete să măsoare dezordinea pricinuită printre Zei? Atât de mulți fuseseră invocați de preoți şi nobili care se

rugau pentru un succesor anume! Ştiu că în zilele înzdrăvenirii Lui, multe au mers anapoda. Ceremoniile din Templu n-au fost îndeplinite ca lumea şi greşeli de calcul au început să fie găsite în multe socoteli puse dinaintea Dregătorilor Lui. Sălile de dincolo de pereții Marelui Dormitor clocoteau de înghesuiala teribilă. Intendenți şi scribi, chiar şi Guvernatori de nome aveau de înmânat rapoarte pe care nimeni nu le citise cât zăcuse El bolnav.

Multe dintre toate astea mă făceam că nu le văd. Treceam prin dreptul Marelui Dormitor şi nu intram. Stăteam în preajma lui Nefertiri chiar mai mult decât înainte, iar Ea mă voia aproape. Niciunul din noi nu ştia ce aş fi făcut dacă Usermare ar fi murit, cu atât mai puțin ştiam ce vom face acum, că El era în viață. Nu trecea zi fără ca Ea să aducă oglinda şi ne priveam şi cercetam Ka-ul chipului celuilalt, şi astfel am ajuns să cunosc multe dintre cele Paisprezece ale Ei, chiar dacă numai puțin din fiecare. Niciun nor nu putea atinge buza soarelui şi nicio boare nu pătrundea printre pilaştrii curții, înainte să plece un Ka de-al Ei şi altul dintre cele Paisprezece să pătrundă în oglindă. Uneori, Ea mi se adresa numai în felul acesta, privirile înlănțuindu-ni-se cu ajutorul oglinzii, mai cu seamă în acele dimineți când se ştia în toate casele Palatului că El se dusese s-O viziteze pe Rama-Nefru. Nefertiri îmi spunea: „La Mine nu va veni până nu Îi voi cere iertare pentru

supa vărsată pe pieptul Lui, dar n-o voi face. Mi-a biciuit slujitorul până când l-a omorât în bătaie pe bietul om". Şi dădea din cap cu toată povara unei inimi amorțite. „Fiica acestui paharnic mort, zicea Nefertiri, e oarbă, avea cea mai frumoasă voce în Corul Oarbelor, care e al Meu. De când a fost omorât, nu mai e în stare să imite niciun glas de pasăre. Nefertiri s-a uitat la mine: Vina e a femeii cu părul vopsit".

Aşa vorbea Ea despre Rama-Nefru. Într-atât o detesta pe Rama-Nefru, că folosea cuvântul pentru albire, *sesher,* care înseamnă şi scârnă. Şi punea *sesher* în tot ce zicea, până când minunatul păr al lui Rama-Nefru începea să te ducă cu gândul la nişte mațe palide, golite, albe – nu-mi plăcea cruzimea acestui Ka din chipul lui Nefertiri, căci, odată stârnit, nu mai părăsea oglinda.

„Hitita Îl urăşte pe Usermare, a zis Regina mea. El îndură suferințe de care nu are habar – e prea puternic să Îşi ştie propria suferință. Păi, n-ar fi căzut atât de rău de pe Pântecul de Aur dacă simțurile Lui n-ar fi fost amorțite. Poftim ce se întâmplă când faci dragoste aiurea cu hitita cu părul spălăcit. Aş vrea să-l cadă părul, mi-a zis Ea la urmă. Aş fi în stare să dăruiesc orice pentru asta."

Câtă putere mi-au dat aceste ultime cuvinte! Mă tem că O veneram ca pe o Zeiță. Oricât m-aş fi străduit, nu credeam că m-aş ține tare dacă Ea m-ar alege pe mine. Voi fi fost eu Fiul lui Amon,

dar alți Fii erau mai însemnați.

„Aş fi în stare să dăruiesc orice pentru asta”, a repetat Ea şi ochii Ei se adresau atât de vădit sămânței şi şerpilor din vintrele mele, că pentru prima oară am dorit-O cu spiritul mlaştinii. Zeul Seth s-a trezit în mine. O doream între coapsele Ei, acolo, în Ka-ul-lui-Isis. „Trebuie să-i faci o vizită lui Bulgăre-de-Miere”, mi-a zis Nefertiri.

Nu i-am spus cât de greu avea să-mi vină să fac asta. M-am înclinat şi am părăsit dormitorul Ei, şi iar m-am înclinat pentru că se apropia Amen-khep-shu-ef. Acum nu ne-am mai privit în ochi. Nu aveam să ne mai privim în ochi decât atunci când spada fiecăruia va fi îndreptată împotriva celuilalt. Venise să-Şi ia rămas-bun de la Mama Lui, am aflat asta chiar de la El, căci de fapt ne-am vorbit (fiecare Uitându-se la gura celuilalt, ca şi când era un fort ce trebuia asediat) şi m-a înştiințat că în acea zi urma să pornească pe fluviu la vale, cu bărcile Lui, ca să lupte într-unul dintre micile Lui războaie din Libia, unde avea de asediat încă un oraş – aşa Îi poruncise Usermare. Cu politețea cea mai desăvârşită, I-am urat cele bune şi m-am gândit că era de bun augur faptul că El va fi departe.

După plecarea Lui, m-am dus la Porțile Dimineții şi ale Înserării, care dădeau în Grădinile Celor Tăinuite, şi i-am spus unuia din cei doi eunuci care stăteau de pază să trimită după Pepti. Curând după aceea, am vorbit cu el printr-o mică

deschizătură din zidul de lângă porți.

„Pacea e cu mine, l-am salutat eu. Nădăjduiesc că pacea e cu tine."

„Pacea e cu mine."

N-a putut continua. L-a bufnit râsul, ceea ce la el era totuna cu a plânge. Observasem că mulți eunuci nu păreau să ştie diferența între a râde şi a plânge – viețile lor erau cu totul altfel decât ale noastre.

„Adevărul e că ceva tulbură Casa Celor Tăinuite", a zis el şi mi-a povestit că reginele mici se ciondăneau între ele, iar eunucii se purtau obraznic unii cu alții. Unele case arătau neîngrijite. Noaptea pe care Usermare o petrecuse cu Bulgăre-de-Miere le zăpăcise pe multe regine mici. „Cred că e din pricina umflării fluviului", a oftat el.

„Am venit să-ți spun de-o tulburare şi mai mare, i-am zis eu.

Sunt case care se mută, iar Reginele Mari vor dormi în paturi noi."

Grozăvenia acestor schimbări l-a făcut să izbucnească în plâns, adică ochii i s-au umplut de lacrimi, dar nu eram sigur dacă nu cumva râde. „O asemenea tulburare nu va fi prea curând", a zis el. M-am uitat în ochii lui, mari, bulbucați, parcă îl strângea cineva de gât. „Unicului îi place aurul palid al soarelui, a mai spus el. Când El e cu Ea, ține soarele în mâna Lui."

„Aşa a fost înainte. Dar de când a căzut, se teme

de hitită.”

Pepti a ridicat din umeri: „I-a spus lui Ma-Khrut să Îi dea magie ca să o facă pe hitită să Îl iubească mai mult.”

„Ma-Khrut îți spune ție mai multe decât mi-ar spune mie.”

„Sunt eunuc.”

„Eşti şi înțelept, am dat eu din cap. I-am spus Reginei Nefertiri că eşti cel mai înțelept bărbat pe care-l cunosc. Iar Ea a zis: «Avem nevoie de un asemenea bărbat ca vizir!»”.

I-au plăcut vorbele mele, dar nu le-a dat crezare. Era prea înțelept pentru aşa ceva.

„N-ai fost acolo să auzi căldura din vocea Reginei când a vorbit de tine, am continuat eu. Ai habar cât îl urăşte pe cel care care e acum Vizir?”

„Am aflat.” O fi fost el înțelept, dar voia şi să mă creadă. „Unicul ascultă vreodată de Nefertiri?”, m-a întrebat el, iar eu am răspuns:

„O va face în curând.”

Pepti s-a uitat la mine ca la un nebun.

„Nu, am zis eu, greşeşti. Alții vin şi pleacă. Mai devreme sau mai târziu, El se întoarce mereu la Ea. Şi, când o face, Ea nu-i uită pe cei care au fost loiali. Trebuie să Îi fii loial acum, şi Ea o să te răsplătească din plin.”

Avea un aer posac. „Chiar dacă e adevărat ce spui, Unicul nu Îşi va lua niciodată un eunuc drept Vizir.”

„Te înşeli, l-am contrazis eu. Singurii bărbați în

care Sesusi are încredere sunt eunucii." Am rostit vorbele acestea cu amărăciune, ca şi când, dacă n-ar fi fost o atare piedică, aş fi putut ajunge eu însumi Vizir. „Sesusi nu are încredere în bărbați, am continuat eu, doar în eunuci."

De data asta m-a crezut, prea erau crude vorbele mele. Avea întotdeauna încredere în cruzime. „Ai vrea ca eu să ajung Vizir – acum plângea de-a binelea. Ca să conduci Curtea prin mijlocirea mea."

„Nu-i adevărat, am protestat eu. N-aş încerca niciodată aşa ceva."

A zâmbit, ca şi când minciunile mele era absurde. Dar îmi dădea tot mai multă crezare. Ştiam ce socoteli îşi făcea. Dacă ajungea Vizir, aveam să descopăr că voința lui nu stătea doar în paloşul pe care nu-l mai avea între picioare.

„Prietene, am zis eu, îți doresc să vină ziua când vei ajunge Vizir. Şi vom vedea atunci dacă eu vorbesc prin tine sau tu prin mine."

„Nu mă simt apropiat de Regina Nefertiri."

„Dar dacă O ajuți acum, nu va uita asta niciodată."

„Cum va afla că eu am fost cel care a ajutat-O?"

„M-a rugat să vorbesc cu Bulgăre-de-Miere. Ştie că eu nu pot face asta, decât dacă tu eşti prietenul Ei."

„Dacă mă descoperă careva, o să mi se taie mâinile."

Nu, treaba era simplă, l-am încredințat eu. Să-l

trimită la piață pe unul din cei doi eunuci de aici de la poartă. Celuilalt să-i dea ceva de făcut în casa unei regine mici, iar Pepti să-i țină locul. Atunci Bulgăre-de-Miere ar veni ca într-o plimbare prin Grădini şi s-ar opri la deschizătura asta mică din zid. Chiar aşa rotofeie cum e, n-ar vedea-o nimeni acolo, în spatele tufărişului des.

Era precaut. Deşi era atâta frământare în Grădini – „iar aseară, la berărie, a fost un tămbălău cum n-am mai pomenit", a zis Pepti tot nu credea că Bulgăre-de-Miere ar putea să vină pe potecă de la casa ei până la zidul ăsta fără să atragă atenția. Bulgăre-de-Miere nu se ostenea pentru un fleac. Dar va sta totuşi de vorbă cu ea. Să mă întorc seara şi el va fi la mica noastră deschizătură din zid.

Niciun Vizir nu m-ar fi poftit să plec mai iute. În seara aceea, când ne-am întâlnit din nou, el mi-a spus că Bulgăre-de-Miere era gata s-O servească pe Regina Nefertiri, dar voia în schimb, în semn de prețuire, să fie onorată cu o invitație specială din partea Reginei – pentru ea şi familia ei – la Festivalul Festivalurilor.

Nefertiri a strâmbat din nas. Putea să-i îndeplinească dorința, de bună seamă, dar acum măsura camera în sus şi-n jos. Îi pierise aerul acela liniştit al Ei. Acum vedeam un alt Ka dintre cele Paisprezece.

„Sunt gata s-o răsplătesc pe Bulgăre-de-Miere, a zis Ea. Se înțelege că va fi răsplătită. Dar familia

nu i-o pot îndura. M-au ospătat când am fost la Sais ultima oară. Sunt oameni vulgari. Foarte bogați şi vulgari. Au o fabrică de papirus, încheie contracte cu fiecare Templu al lui Amon din noma lor. Îşi dau aere de mare respectabilitate. Dar străbunica lui Ma-Khrut a fost prostituată. Aşa se zice. Şi aşa cred şi eu. Se vede după cum mănâncă toți. Îşi şterg degetele cu prea mare grijă. Se grăbesc să vorbească despre strămoşii lor în timp ce se serveşte vinul. Se întorc în timp douăzeci de generații. Şi țin să te încredințeze că aşa e. Au tupeul – ah, câtă vulgaritate! — să-ți înşiruie numele înaintaşilor lor, ca şi când ar vorbi de oameni nobili. Să-Mi îndruge Mie poveşti! Mi-a stat pe limbă să le spun că, dacă vorbim de familie, Eu I-aş putea pomeni pe Hat-shep-sut şi pe Tutmes. Dar nu, doar strămoşii lor contau. Douăzeci de generații de târfe şi hoți! Ăştia-s oamenii din mlaştini. Nu, a zis Ea, chiar nu vreau să-i văd în jurul Meu. Şi dacă-i pe-aşa, nu ştiu nici dacă vreau s-o am pe Bulgăre-de-Miere lângă Mine. A primit o educație desăvârşită, se pricepe la parfumuri la fel de bine ca Mine – n-aş spune asta despre nicio altă femeie –, dar o detest pentru că s-a îngrăşat în halul ăsta. A întrecut măsura față de Maat. Îmi place de Bulgăre-de-Miere, ne ştim din copilărie, îi ador vocea. Dacă ar fi oarbă, aş trata-o ca pe o Zeiță, atâta bucurie Îmi face s-o ascult cântând, dar îți spun şi asta: pentru Mine, e un hipopotam şi o ştoarfă. Are sânge nobil, dar de

soi prost. Familia ei e în cârdăşie cu ăia care strâng căcatul.”

„N-a făcut decât să-şi protejeze degetul de la picior”, am avut eu îndrăzneala să Îi spun.

„Ăla pe care i l-a tăiat Usermare?”

Întocmai, am răspuns eu, şi Nefertiri a izbucnit într-un râs nervos.

„Sesusi nu Mi-a relatat niciodată *toată* tărăşenia. Nu se pricepe să povestească. A oftat: Crezi că ar trebui s-o invit?”

„Mai bine să-Ți fie prietenă Ma-Khrut, decât duşmancă.”

„Şi mai bine e să Mă ai pe Mine drept prietenă.”

În sfârşit, s-a aşezat.

„Vino aici. Uită-te în oglindă.” Ochii Îi erau veseli. „Îmi place de Ma-Khrut. Când Sesusi şi cu Mine eram mai tineri, Ma-Khrut era singura regină mică pe care eram geloasă. Spune-Mi, Kazama, am avut motive să fiu geloasă?”

„Nu am de unde şti, Bună şi Mărită Zeiță. Nu e îngăduit să te apropii de o regină mică.”

„Toată lumea ştie de tine şi Ma-Khrut. Chiar şi sora ei ştie. Aşa am aflat. Sora ei Îmi scrie. Vezi, arăt multă prietenie familiei ei. Doar că sunt vulgari.”

„Bunul şi Măritul Zeu ştie?”

„Aş zice că da.”

„Şi nu e supărat?”

„De ce-ar fi? Pe tine te-a luat prin găoază, nu-i aşa?”

Acum I-am văzut furia. Cutezasem să vin cu o asemenea pretenție din partea lui Bulgăre-de-Miere. Dar mi-am zis că nu era cu putință ca Usermare să fi aflat de aventura mea amoroasă din Grădini. Nefertiri nu făcea altceva decât să mă pedepsească. Începeam să înțeleg cât de adâncă era supărarea Ei că nu Îi oferisem magia lui Ma-Khrut fără să cer o plată în schimb. Mă privea prin oglindă. N-am desluşit niciun strop de iubire.

„Spune-i lui Bulgăre-de-Miere că voi păstra un loc pentru ea, două pentru părinții ei şi unul pentru sora ei. Nimic mai mult."

Ochii Ei nu s-au mai uitat în oglindă, ci drept la mine. Ca la un servitor.

„Somn uşor", a zis Ea.

Nici pomeneală de somn uşor.

Treisprezece

A doua zi dimineața, l-am văzut pe Pepti în Palatul cel Mare. Stătea de partea cealaltă a tronului, într-un rând de dregători care aşteptau să Îi vorbească Regelui. Prin urmare, n-am putut face mai mult decât să răspund cu o înclinare a capului întrebării din ochii lui şi a trebuit să aştept până seara ca să mă întâlnesc cu el la Khebit Kheper – marele titlu dat de reginele mici găurii în zid prin care am vorbit cu Pepti. Ce ironie era această Gaură a Cărăbuşului, această Gaură a

Schimbării! Căci nimic nu se schimba acolo. Cel mult câteva şoapte între un conducător de car şi o regină mică.

Cu ajutorul unui băț, Pepti a împins afară, spre mine, un pachet de la Bulgăre-de-Miere, învelit în pânză de in mirosind a tămâie. Era mai lung şi mai îngust decât degetul ei bine-nvelit, dar efluviile sale nu mă duceau cu gândul la nimic cunoscut.

Când m-am întors, Garda Vizirului aştepta la uşa Sălii Tronului Ei – Vizirul era înăuntru, vorbindu-i lui Nefertiri. Dată fiind vizita, Regina era într-o dispoziție cum nu se poate mai binevoitoare. Era prima înfățişare a Vizirului la Palatul Ei după multe luni, aşa că l-a luat puțin peste picior când m-a prezentat, spunând „Kazama e Vizirul *Meu”,* şi el a priceput imediat ce voia Ea să zică. Era un om care observa cum li se schimbă altora soarta, ca un marinar care simte cum bate vântul, şi mi-a făcut o plecăciune aruncând-mi o privire ce dădea de înțeles că vom avea de vorbit, şi nu numai o dată. Apoi a plecat, iar Ea mi-a spus: „Omul ăla greşeşte numai arareori. Sper să pot spune acelaşi lucru despre tine”. A luat pachetul. Înăuntru erau o bucată de papirus şi o şuviță de păr bălai. A ridicat şuvița cu o expresie de neplăcere pe față. „E aspră ca o coadă de taur, a zis Ea şi s-a apucat să citească. Ei bine, a spus Ea, chiar *sunt* fire dintr-o coadă de taur. Şi a continuat să citească papirusul: «Păr negru binecuvântat cu vorbe-încărcate-de-putere,

apoi vopsit. Aşa cum părul negru devine bălai, cel bălai cade». A scos un strigăt de-a dreptul indignat. Poftim, a zis arătând spre o dâră neagră închegată, prelinsă pe papirus, asta nu e ceară, ci o râmă moartă! Şi ea Îmi zice să amestec asta cu propria Mea pomadă şi să dorm cu ea. Să dorm cu râma asta în părul Meu şi cu coada taurului sub pat. Nu, a zis Ea, continuând să citească, ci chiar sub rezemătoarea de cap. Mi se face rău."

Bine nu arăta. Am făcut tot ce mi-a stat în puteri să O liniştesc. I-am explicat că orice vrăjitorie îndeajuns de puternică să smulgă rădăcinile unui duşman pricinuia, nu-i aşa?, mare tulburare. Nu puteai trimite o asemenea boleşniță cuiva fără să suferi şi tu puțin din pricina ei. N-am întrebat-O de ce, dacă putea folosi rahatul lui Usermare cu atâta pricepere, încât Îi izbea capul de pardoseala de marmură, făcea atâtea hachițe acum. Până la urmă am înțeles. O femeie se teme mult mai tare să atace cu vrăjile ei altă femeie, decât pe un bărbat. Nici n-am mai îndrăznit să Îi relatez ultimele instrucțiuni pe care mi le dăduse Pepti. În fiecare noapte, timp de şapte nopți – aceasta fiind prima – trebuia să mă duc la Khebit Kheper pentru încă un pachet. În fiecare noapte, Nefertiri urma să primească un mesaj nou.

Într-adevăr, noaptea următoare a fost mai rău. I s-a spus să ia firele bălaie pe care le ținuse sub rezemătoarea de cap în prima noapte şi să le țină în mână în timp ce dormea; în a treia noapte, a

trebuit să şi le pună într-un săculeț legat peste mijloc; într-a patra, într-unul legat peste gât. Ei bine, în a şaptea noapte, a dormit cu ele între coapse, dar furia i se potolise. Vraja lucra din plin.

Între timp, nu mai exista suflet la Curte care să nu fi auzit de suferința lui Rama-Nefru şi de cumplita golire a măruntaielor Ei. Eu însumi am văzut-O în a cincea dimineață. Regele O ținea în brațe, trupul Ei se strângea ca un şarpe şi zvâcnea, se strângea şi zvâcnea, în vreme ce Medicul Regal Îi ținea o farfurie de aur în dreptul gurii. Am fost rugat să părăsesc încăperea. Ştiam că şi Țucalul de Aur era folosit. Din străfundurile stomacului Ei şi din străfundurile măruntaielor Ei, Rama-Nefru dădea totul afară.

Mai târziu în acea zi, am auzit că începuse să Îi cadă părul. Vestea a trecut de la un curtean la altul precum revărsarea fluviului.

Usermare a cerut să vină Heqat. Mica regină a fost adusă din Grădini, o siriancă urma să se îngrijească de o aproape-siriancă, iar Heqat a cerut o carapace de broască-țestoasă de pe țărmul Celei Foarte Verde. Doctori şi soli au mers prin fiecare piață din Teba, au găsit într-un sfârşit acest obiect ciudat, şi Heqat a pus carapacea la fiert până s-a preschimbat în gelatină, apoi a amestecat gelatina cu grăsimea unui hipopotam proaspăt ucis. Şi au folosit pomada asta în fiecare zi, dar se zvonea că Rama-Nefru îşi pierduse deja tot părul.

Nefertiri vorbea întruna despre Heqat.

„E o nenorocire să fii bolnavă, zicea Ea, dar să fii îngrijită de o femeie cu față ca de broască e o catastrofa. Spune-Mi, Sesusi a făcut vreodată dragoste cu Heqat?" Când am dat din cap că da, Ea a clătinat din cap admirativ. „E un Zeu, a zis Ea. Doar un Zeu poate simți plăcere cu Bulgăre-de-Miere şi Heqat." S-a uitat la mine. „Şi în aceeaşi noapte?" Am dat din cap. „Vintrele lui Seth L-au adus pe lume, a zis Ea. Chipul Ei însă era cum nu se poate mai vesel. Trebuie să-Mi povesteşti totul despre tine şi Bulgăre-de-Miere."

„Nu îndrăznesc", am recunoscut eu.

„Ah, ba ai să Îmi spui." Nici că se putea să fie mai binedispusă. Mă miram că pe Nefertiri o deranja atât de puțin loialitatea nestrămutată a lui Usermare față de Rama-Nefru. Boala Ei teribilă nu părea să Îl îndepărteze de Ea. Nu vizitase Grădinile nici măcar o dată cât zăcuse bolnavă Rama-Nefru. Dar minunata dispoziție a lui Nefertiri aproape că nu s-a schimbat defel, încât am început să mă întreb dacă nu cumva era o nesăbuință pricinuită de magie – o lucrătură iscusită a cumpenei lui Maat. Chiar aşa, Nefertiri începuse să şchiopăteze puțin în acele zile din pricina unei dureri bruşte şi violente la os, acolo unde coapsa se uneşte cu şoldul, şi şchiopătarea aceasta nu a mai părăsit-o niciodată cât am cunoscut-O eu. Dar, că veni vorba de nebunie, durerea nu a schimbat cu nimic buna Ei dispoziție – o ignora, pur şi simplu. Ea era

Regină şi existau probleme mult mai intime care Îi dădeau bătăi de cap. La un moment dat chiar mi-a spus: „Sesusi îți va pomeni întotdeauna despre loialitatea Lui – şi a izbucnit în râs dar se plictiseşte foarte uşor. Îi va rămâne credincios până în ziua în care nu O va mai putea îndura pe Rama-Nefru nici măcar o clipă. Atunci O va trimite, cu țeasta Ei cheală cu tot, înapoi la hitiți, împodobită cu o perucă, o perucă *albastră,* iar ei ne vor declara război din pricina unei asemenea insulte. Amen-khep-shu-ef se va umple de glorie, în loc să îmbătrânească doar cu câteva victorii mărunte, iar Usermare va îmbătrâni foarte tare alături de Mine. Mie Îmi rămâne să cunosc puterea lui Hat-shep-sut!”.

Îmi ținea mâinile într-ale Ei în timp ce vorbea, iar eu simțeam fervoarea lor.

Probabil că şi alții începuseră să gândească la fel ca Ea. Înalții Dregători veneau tot mai des la Curtea Ei. Înainte, treceau zile întregi fără să vezi pe nimeni în Încăperile Ei, în afară de Îngrijitorii Apartamentului Ei, Îngrijitorii Garderobei Ei, Îngrijitorii Bucătăriei Ei, Îngrijitorii Trăsurii Ei, plus câțiva prieteni vechi, neînsemnați şi gălăgioşi. Acum, într-o dimineață, a venit însuşi Guvernatorul Trezoreriei Egiptului de Sus împreună cu scribii săi, opt cu totul – pentru a dovedi măsura curteniei sale –, şi veneau în vizită Sfetnicii Personali, Prinți, judecători, chiar şi Guvernatorul Palatului şi Şambelanul Curții –

oameni bătrâni, mulți dintre ei, iar după părerea mea nu cei mai puternici şi nici cei mai apropiați dintre Sfetnicii lui Usermare, ci mai degrabă prieteni de demult, zic eu, din zilele când Nefertiri era singura Regină. Aş fi fost mai sigur de întoarcerea soartei în favoarea Ei dacă printre vizitatori s-ar fi aflat şi nobili mai apropiați de Rama-Nefru.

În tot acest timp, Nefertiri mi se plângea pe tonul cel mai fericit cu putință. „Îmi plăceau mai mult zilele în care tu şi cu Mine ne petreceam orele serii uitându-ne în oglindă", zicea Ea şi mă atingea uşor sub ureche sau Îşi plimba vârfurile degetelor pe brațul meu. Nicicând nu cunoscusem asemenea senzații care pătrundeau atât de adânc în mine de la o atingere cum nu se poate mai delicată – poate doar în amintirile legate de târfa tainică a Regelui din Kadesh. Ochii Ei îmi vorbeau acum fără ajutorul oglinzii. Degetele Ei îmi gâdilau gâtul, iar când eram singuri, veşmintele Ei deveneau mai străvezii. Ştiam că existau minuni țesute din in, şi multe doamne purtau, la mari ocazii, gazeuri din Cos, încât le zăreai trupurile sub veşminte la fel de limpede cum aveau să le vadă mai târziu şi soții lor, dar aveam să aflu că până şi aceste văluri subțiri țesute parcă din văzduh, mai subțiri chiar şi decât gazeul purtat de nepoata mea în seara asta, aveau acea gingăşie ce te făcea să juri că păianjenii îşi țesuseră plasa în jurul lor. Ale lui Nefertiri erau vopsite în culorile

cele mai subtile, încât nu ştiai dacă veşmântul Ei avea culoarea trandafirului galben sau a flăcării de lumânare, dar auriul trupului Ei se înfăţişa ochilor mei, şi când frumuseţea sânilor Ei atingea veşmântul, rozul auriu al sfârcului lui Nefertiri se adâncea în umbre de trandafiriu şi arămiu.

Mă stârnea, răgeam cu toată puterea în liniştea dintre noi, dar numai în sinea mea. Eram un leu fără picioare. Nicicând nu fusesem atât de conştient de sărăcia originilor mele decât atunci când îmi măsurăm deşertăciunea forţei mele în faţa Ka-ului-lui-Isis, care era al Ei, şi ştiam că şi dacă Nefertiri m-ar fi copleşit cu talentele cele mai neruşinate ale lui Bulgăre-de-Miere (ceea ce n-ar fi făcut, fără doar şi poate), tot aş fi rămas ca împietrit, mort şi mai multe nu. Când e să facă dragoste cu o Regină, un ţăran duce un bolovan în cârcă.

Aşa că mă uitam la Ea în oglindă, punând toată foamea vintrelor mele blege în ferocitatea ochilor. O doream cu ochii, şi adoraţia ce-o nutream a umplut văzduhul de aroma mierii. Părea să Îi placă serile acestea, când ceilalţi plecaseră şi rămâneam singuri. Dorinţa Ei faţă de mine părea gata să crească dimpreună cu fluviul de dincolo de zidurile Palatului, dar eu îmi simţeam vintrele precum un pământ udat de ploaie şi acoperit de o ceaţă rece. M-am gândit la ce dispreţ avea Ea faţă de familia lui Ma-Khrut, cu cele douăzeci de generaţii ale ei, şi m-am întrebat de ce oare mă

dorea Ea pe mine. Am tras concluzia (oare înțelepciunea lui Ma-Khrut îmi susura în ureche?) că nu putea fi insultă mai mare pentru Usermare decât aceea ca trupul Ei să fie atins de un țărănoi.

Prin urmare, şedea lângă mine, seară de seară, într-un veşmânt din gazeu, în vreme ce eu, țintuit de fiecare dată de priveliştea pe care mi-o oferea Ea asupra crângului de sub pântecul Ei, începeam să mă simt mai degrabă ca un preot gata să îngenuncheze în fața altarului, decât ca un războinic în stare să pătrundă prin porțile Ei. Însă, într-un târziu, starea asta trebuie să-l fi plăcut foarte mult, căci într-o noapte s-a apucat să-mi spună cum a făcut Amon dragoste cu Ea, şi m-am întrebat cum aş fi putut să mă înalț din cenuşa lăsată de povestea Ei, eu, care nici gând să am vreodată vintrele unui Faraon.

„În anul în care am fost tânără mireasă, a început Ea să povestească, Usermare era cel mai frumos dintre toți Zeii, dar Eu L-am văzut pe Cel Ascuns. Sulița Lui a crescut din paloşul soțului Meu, asemenea unei furci cu trei colți care iese din vintrele lui Osiris, şi am văzut scăpărări de fulger şi mistreți luptându-se cu hipopotami. Cea mai întunecată dintre cele trei sulițe ale Sale a pătruns în grota lui Seth, dar Ka-ul-lui-Isis, care era al Meu, a putut înghiți Numele Tainic al lui Ra (care e al doilea colț), iar al treilea paloş al Lui (care arăta ca o săgeată a lui Osiris) s-a înălțat asemenea unui curcubeu peste trupurile Noastre, iar Noi am

trecut în carul Lui peste soare. În acea noapte am devenit Regina Egiptului de Sus şi a Egiptului de Jos.”

Când mi-a spus povestea asta, n-am recunoscut-o pe Regina mea. Oi fi văzut, probabil, Primul şi Ultimul Ka dintre cele Paisprezece ale Ei. Nicicând nu fusese mai frumoasă. Luminile din ochii Ei erau precum fosforescențele de pe apa mării în miez de noapte. Am îngenuncheat şi mi-am lipit fața de labele picioarelor Ei. Au tremurat la atingere.

Gleznele Reginei mele aveau iz de parfum pe o pardoseală de piatră şi erau la fel de reci ca vintrele mele, dar şi degetele Ei erau la fel ca vintrele mele, şi am apucat picioarele acelea reci şi le-am vârât sub fusta mea scurtă, şi mi-am lipit fața de genunchii Ei. Degetele Ei s-au chircit când au atins lâna vintrelor mele, apoi s-au cuibărit acolo ca nişte şoareci speriați. Îi simțeam singurătatea, O simțeam pe Ea ca pe un foc într-o peşteră goală. Iar degetele acelea îmi ciupeau tufişul, până când a dispărut din ele răceala florii ce piere pe piatră. Acum se furişau ca nişte şoricei vicleni.

Un vânt a răbufnit pe neaşteptate printre coloanele curții, fără a stărui, dar tot a apucat să-mi atingă gândurile, şi la o pală a lui am simțit durerea stârnindu-se în părul lui Rama-Nefru, lipsit de viață şi uscat precum frunzele muribunde, pradă uşoară pentru orice adiere, iar

Nefertiri trebuie să-mi fi ghicit gândurile, pentru că atunci când mi-am ridicat privirea şi mi-am îndepărtat capul de genunchii Ei, Ea a părut să ştie că ar face mai bine să vorbească, astfel că mi-a spus cum a ajuns să-Şi dea seama că părul spălăcit din coada taurului, primit de la Ma-Khrut, nu fusese luat de la un animal de rând, ci de la un taur Apis menit pentru Festival, soiul acela crescut de preoți şi spălat în băi fierbinți. Trupul lui, mi-a explicat Ea, este întotdeauna parfumat cu pomezi aromate şi miresme de lemn de santal, şi pentru asemenea tauri, preoții întind chiar şi pânzeturi scumpe în fiecare noapte, pe care să se tolănească o asemenea creatură. În ziua în care taurul urmează să fie ucis, îl duc la altar şi vin degustat înainte de preoți este împrăştiat pe podea ca stropii de ploaie. Apoi capul taurului este retezat şi marmura cu care e pardosit altarul devine roşie. Nefertiri Şi-a înălțat brațele şi a spus:

„Am aflat totuşi că firele din coada Mea au fost furate după moartea taurului tocmai de către unul dintre preoți. Ca să-şi plătească datoriile la jocuri de noroc, preotul le-a vândut unei familii bogate.” A ridicat din umeri – un gest cu totul nedemn pentru o Regină. „Şi ți-aş mai putea spune, a continuat Ea, că tânărul preot care a vândut coada este fiul Meu mai mic, Kham-Uese, o ruşine ca Prinț şi un preot necinstit. L-ai cunoscut.” Când am privit-O surprins, a zis: „A trecut cu tine prin Poarta Porcului Negru. Este Supraveghetorul

Țucalului de Aur”.

„E o slujbă potrivită pentru un Prinț?”, mi-a scăpat întrebarea.

„Nici măcar pentru fiul unei regine mici. Dar hoția Lui a fost dată în vileag. Templul tocmai se pregătea să îmbălsămeze taurul când, ce să vezi!, coada se făcuse nevăzută. Aşa că El a mărturisit. Un preot dintr-o familie săracă şi-ar pierde mâinile pentru o asemenea fărădelege, dar nu un Prinț. Dimpotrivă, a fost numit Supraveghetorul Țucalului de Aur. Tatăl Lui arareori Îi vorbeşte.”

Înainte să apuc să cumpănesc la acest Prinț ciudat, atât de nepriceput în a-şi îndeplini îndatoririle, cel puțin față de mine, Ea a spus:

„Un furt e de ajuns să tulbure magia, dar apoi coada a mai fost furată o dată şi i-a fost vândută lui Ma-Khrut la un preț mare. Trebuie să recunosc că i-am simțit puterea. N-a trebuit s-o țin prea mult în mâini înainte să-mi dau seama că taurul fusese o adevărată fiară a lui Apis, ceea ce m-a făcut şi mai fericită. L-am iscodit pe Kham-Uese, care mi-a spus că, şi când a fost vițel, taurul ăsta era minunat, negru, cu un pătrat alb pe frunte, iar pe limbă avea conturul unui scarabeu negru. Niciun taur din miriade de tauri n-are asemenea semne desăvârşite.”

Nefertiri Şi-a pus mâna pe genunchii mei, iar eu am simțit căldura trupului Ei. „În tinerețea Mea, a zis Ea mai departe, în anul dinaintea celui în care Amon a venit la Mine, un taur Apis a fost ales

pentru un festival în cinstea lui Seti, Tatăl lui Usermare. Au căutat în toate nomele un animal cu semnele cuvenite, până când au găsit o asemenea creatură în apropierea Deltei, iar preoții l-au trimis pe râu în sus, până la Memphis. Acolo, în uralele tuturor, taurul a fost dus prin oraş şi a fost hrănit cu turte de grâu amestecat cu miere, şi cu o gâscă rumenită, şi o ceată de băieți a fost adusă ca să-l proslăvească prin imnuri. Apoi taurul a fost dus să pască în Crângul Sacru al Templului lui Ptah şi vaci au fost pregătite pentru el. Ce minunat era! Ştiu asta pentru că mă dusesem să-mi văd rubedeniile din Memphis, înainte să mă mărit cu Sesusi. Mătuşa Mea, o femeie nesătulă după bărbați, M-a luat cu ea la Crângul Sacru al lui Ptah. Şi am văzut acolo cum numai femeilor le era îngăduit să se uite la acest taur al lui Apis, pentru că atunci când se afla în apropiere, unele dintre ele se aşezau astfel încât să fie văzute din cap până-n picioare şi-şi ridicau fustele, arătând vederii animalului tot ce aveau şi aşa cum erau din născare. Am văzut-o pe mătuşa Mea făcând la fel. Era o doamnă de stirpe aleasă, aproape o Zeiță. Cu toate acestea, îşi depărta picioarele şi grohăia ca o fiară, iar taurul bătea pământul cu copita. Eu una mă socoteam prea tânără să mă dezvelesc în felul ăsta, dar plăcerea resimțită de mătuşa Mea a pătruns în buricul Meu, iar după căsătoria cu Sesusi, în noaptea în care Amon a venit la Mine, ochii Lui aveau lumina ce era în

ochii lui Apis, iar Eu uite aşa Mi-am căscat picioarele.”

Şi numai ce Şi-a ridicat fusta de gazeu, Şi-a desfăcut coapsele şi mi-a cuprins fața în Ka-ul-lui-Isis care era al Ei. Mirosul era nobil precum marea, spiritele multor peşti argintii trăiau între buzele Ei. Am sărutat-O şi mi-am lipit gura de tot ce stătea căscat în fața mea, iar Ea a început să tremure în multe părți ale trupului. Am simțit copitele taurului lui Apis bubuind în pântecul Ei şi prin crângul desişului Ei, Ka-ul-lui-lsis era ud pe buzele mele şi-mi vine să cred că Ea era purtată de Barca lui Ra.

Eu însă nu m-am ales cu nimic altceva decât cu ceea ce am descoperit cu gura. Când Ea s-a stâmpărat şi Şi-a lăsat în jos fusta, eram lângă Ea, fericit că o parte din mine avea s-O cunoască pentru totdeauna, restul ființei mele însă nu era mai înfierbântat decât înainte.

Dar ca şi când Ea ar fi ştiut mai bine decât mine ceea ce se petrecea cu mine, mi-a spus o altă poveste şi astfel am aflat despre marea iubire dintre Regina Hat-shep-sut şi arhitectul Senmut, care era un om din popor şi nicidecum de viță nobilă. Cu toate acestea, Hat-shep-sut îl adora, iar el I-a construit multe palate şi temple, i-a adus chiar şi două obeliscuri dintr-o carieră şi le-a acoperit vârfurile cu douăsprezece banițe de electrum.

„Era o Regină puternică şi măreață, la fel ca

Faraonii cei mai măreți, a zis Nefertiri. Își prindea sub bărbie barba pe care o poartă toți Faraonii. Și, din câte se spune, așa cum Zeul Hapi avea sâni, Hat-shep-sut avea membrul divin al lui Osiris, vajnic și cu trei ramuri. Cu acesta făcea Ea dragoste cu arhitectul Ei." Nefertiri a izbucnit în râs, peste poate de încântată. Hat-shep-sut era o Regină puternică, mi-a spus Nefertiri, pentru că descindea din Hathor. Niciun monarh care avea o asemenea Zeiță drept strămoș nu poate fi slab. Cumplite pedepse se abăteau asupra orașelor când Hathor pornea la atac, iar Ea era atât de dezlănțuită în masacrele Ei, încât sângele curgea chiar și în susul dealului, într-atât era împins din urmă de sângele nou. În fața unei asemenea furii, Ra a văzut că nimeni din Egipt nu va rămâne în viață. Prin urmare, El a trimis mulți Zei pe câmpurile de orz, iar Ei au pus la fermentat grâne în sângele acela și I-au dus lui Hathor șapte mii de urcioare din berea făcută. Botul leului Ei era acoperit cu cruste de sânge, Ea încă răpunea armiile omenirii. „Turnați berea", a poruncit Ra, și Zeii au inundat pajiștile până când Hathor, Uitându-se la noul lac, s-a pus pe băut și ferocitatea Ei s-a potolit, iar Ea bea și hoinărea și a dat uitării omenirea până când aceasta a început să-și vină în fire.

În timp ce Nefertiri îmi spunea povestea asta, mi-am amintit de Bătălia de la Kadesh și am simțit din nou în nări mirosul câmpului pe care puneam

la frigare carne în timpul nopții şi unde a sosit Divizia lui Seth, dimpreună cu vivandierele. M-am gândit la toți bărbații şi toate femeile pe care le cunoscusem prin două sau trei guri în acea noapte. Niciun paloş nu fusese la fel de puternic ca al meu, în afară de cel al lui Usermare, dar El era pe celălalt câmp, număra mâini. Vedeam iarăşi cortul de mâini şi sângele pe pământ, roşu după cum cursese din răni, şi roşu şi de la lumina focurilor de tabără, şi m-am întors la bucuria de a-mi lua amanți pe care nu-i cunoşteam şi de a-i pătrunde. Fumul acelor focuri s-a întors în pieptul meu, iar Regina Nefertiri a mea mă încălzise încă şi mai mult. În oglindă, ochii Ei aveau lumina focurilor de tabără. Sub țesătura de văzduh, sânii Ei se înălțau şi coborau. Iar veneraţia mea față de Ea nu mai era ca răceala unui templu, ci mai curând ca focul albastru, rece al altarului, când se aruncă sare în flacără.

Acum Ea a lăsat deoparte oglinda şi Şi-a concentrat atenția asupra fustei mele scurte de in, doar că nu se uita la ea cu dorință, ci cumpănind, aşa cum m-aş uita eu la un cal nou înainte să hotărăsc dacă vreau să-l încalec. Apoi a oftat. Să fi fost din pricina mâniei colosale a lui Usermare dacă El ar fi ştiut gândul Ei, sau din pricina chinurilor mele nu foarte subtile, nu pot să spun. Dar cu siguranță a desenat un cerc în jurul capului Ei înainte să înceapă să-mi spună încă o poveste.

Şi aceasta era despre un arhitect. Pe vremea când oamenii erau necioplițiși nu existau monumente, a avut o domnie tristă un Faraon pe nume Horus Tepnefer-Intef, un Rege nevolnic Care Îşi punea prăzile la adăpost într-un cavou construit de arhitectul Sen-Amon.

Horus Tepnefer-Intef se temea pentru aceste comori, prin urmare zidurile cavoului erau foarte groase, din pietre anume alese de Sen-Amon însuşi, care era şi zidar, nu numai arhitect. Noaptea însă, după plecarea salahorilor, el a şlefuit o piatră şi a aşezat-o pe o pantă atât de perfectă, încât o putea trage afară din zid. Sen-Amon s-a culcat şi a dormit, ştiind că bogățiile Faraonului Tepnefer-Intef puteau fi ale lui dacă dorea. Dar el era bătrân, aşa că n-a furat nimic. Se ducea doar să viziteze cavoul, împreună cu fiul său cel mare, şi ținea socoteala bogățiilor Regelui.

Însă după moartea lui Sen-Amon, fiul lui a pătruns în cavou cu fratele său mai mic şi au luat cât aur puteau duce. Faraonului îi plăcea, şi Lui, să-Şi numere comorile, astfel că în curând a descoperit furtişagul. Uimit peste măsură, a pus o capcană.

Când hoții s-au întors să mai jefuiască din comoară, capacul sarcofagului a căzut peste fratele mai tânăr, care a strigat: „Nu pot să scap. Taie-mi capul, să nu mă recunoască nimeni”. Fratele mai mare i-a dat ascultare.

Când Tepnefer l-a descoperit pe bărbatul decapitat, a fost cuprins de o groază cumplită. A atârnat leşul lângă zidul porții principale şi le-a spus păzitorilor să aresteze pe oricine ar fi plâns la picioarele lui.

„Era o poruncă teribilă din partea unui Faraon, a spus Nefertiri. Noi cinstim trupurile morților. Tepnefer-Intef trebuie să fi fost sirian. Mama bietului hoț mort n-a plâns pe față, ci i-a spus fiului ei mai mare să salveze leşul fratelui său, altfel se va duce ea însăşi să-l ia. Aşa că în seara zilei cu pricina, el s-a dus la zid şi le-a dat păzitorilor să bea vin. N-a trecut mult şi păzitorii s-au îmbătat şi au adormit, iar el a tăiat legăturile fratelui său şi s-a făcut nevăzut."

„Asta-i toată povestea?", am întrebat.

Eram dezamăgit. Piatra care alunecase în locaşul ei se mişcase şi în mine. Când frații au furat aurul, am simțit o tulburare în mine. Dar acum, gândul la un leş descăpățânat mă apăsa precum greutatea capacului unui coşciug.

„N-am terminat", a zis Nefertiri.

Mi-a spus că acest Rege, Tepnefer-Intef, înfuriat la culme de istețimea hoțului, Şi-a pierdut somnul. Tepnefer-Intef chiar I-a poruncit fiicei Sale, Suba-Sebaq, vestită pentru coapsele Ei larg căscate – „nu pot fi decât sirieni", a zis Nefertiri – să-Şi deschidă casa şi să-i primească pe toți bărbații, nobili sau de rând, care veneau în vizită. Oricare dintre aceşti bărbați era liber să-şi

satisfacă plăcerea în oricare dintre cele trei guri ale Ei dacă reuşea să O distreze povestindu-i cea mai mare ticăloşie pe care-o făcuse în viața lui. Astfel Ea a aflat despre escapadele celor mai ticăloşi bărbați din timpul domniei lui Tepnefer-Intef. Multe dintre aceste poveşti O stârneau, astfel că bărbații au aflat multe despre mirosul cărnii din cele trei guri ale lui Suba-Sebaq, „desfrânata aia" – vocea clară a lui Nefertiri s-a îngroşat în urechea mea. Era atât de aţâţată, încât coapsele Ei s-au depărtat şi am văzut părul Ei împărțit în două de ochiul lui Horus, care lucea. Apoi vocea Ei, frenetică precum un râu învolburat, a continuat să-mi povestească despre iscusința acestui fiu mai mare al lui Sen-Amon. Ca să se pregătească, a retezat brațul unui vecin care tocmai murise şi l-a ascuns printre veşmintele sale. Apoi s-a dus la Prințesă. În Încăperile Ei, a povestit cum a salvat leşul fratelui său. Dar când Prințesa a dat să-l apuce, el I-a oferit spre apucare brațul mortului. A ieşit de sub veşmântul lui, iar Suba-Sebaq a căzut pe spate fără simțire. Şi în timp ce Ea zăcea sub el, hoțul a iubit-O prin toate cele trei guri ale Ei.

După plecarea lui, Tepnefer-Intef a fost atât de uimit de cutezanța lui, încât a trimis vorbă că-l iartă. Astfel, fiul lui Sen-Amon s-a dat în vileag, s-a însurat cu Suba-Sebaq şi a devenit Prințul a cărui nevastă era ştiută de jumătate dintre bărbații Egiptului.

Acum, Nefertiri a îngenuncheat în fața mea, mi-a ridicat fusta, m-a apucat de şarpele meu umflat, dar încă adormit, l-a tras cu degetele Ei subțiri şi nebunatice, a spus: „Ah, brațul ăsta nu se desprinde”, şi Şi-a apropiat chipul Ei frumos de mădularul meu. Când gura regală mi-a atins onoarea, dorința, spaima, ruşinea, gloria, eu am început să simt cele şapte porți ale trupului meu, cu toți monştrii şi şerpii lor, şi o mare fierbințeală, asemenea dogorii soarelui, a prins să ardă în mine. Şi iar am rămas singur, focurile se stâmpărau. Gura Ei nu mai era pe mine.

„Miroşi a armăsar, a zis Ea. N-am mirosit niciodată un trup neparfumat.”

Am îngenuncheat şi I-am sărutat piciorul, gata, asemenea unui câine, să-mi las râuri de bale pe sandala Ei. Voiam să mă înjosesc. Pe capul falusului meu rămăsese ca un nimb senzația buzelor Ei. Ştremeleagul meu se simțea ca şi când era făcut din aur. O văpaie creştea în mine. Puteam să şi mor de-acum. Nu aveam de ce să mă ruşinez. Femeia lui Usermare îmi dăduse gura Ei, prin urmare, bucile mele erau din nou ale mele, da, eram în stare să-l sărut picioarele, să-l ronțăi degetele.

„Zău, Kazama, puți îngrozitor”, mi-a spus Ea, cu o voce cum nu se poate mai duioasă, apoi Şi-a şters gura ca şi când nu mai voia să mă guste niciodată. În clipa următoare, a îngenuncheat şi, parcă fără voia Ei, Şi-a plimbat, ca şi cum m-ar fi

tachinat, vârful limbii Ei regale, uşor ca o pană, de-a lungul parului meu, până în sacul îndesat al boaşelor mele, şi în jurul lui, lingându-mă ca în treacăt.

„Puți! Până la capătul drumului puți”, a spus Ea, ceea ce, la Curtea lui Usermare, unde oamenii aveau vorbă aleasă, era expresia cea mai deocheată pentru anus, şi m-am întrebat dacă nu cumva ceva din esența osânzei lui Ma-Khrut, vreo sete a Porcului pierdut sau vreo scursoare a hipopotamului îmi țâşnea prin pori o scârboşenie, aşa aş fi spus până am văzut chipul lui Nefertiri şi noul Ka din el. Trăsăturile Ei delicate erau arse de propria lor sete. Nesăbuința pusese stăpânire pe Nefertiri.

Paisprezece

„Ah, eşti atât de îngrozitor, că mă înnebuneşti, a zis Ea. Ai fost la Grajdurile Regale? Ți l-ai uns pe drăgălaşul ăsta cu spuma de la botul unui armăsar?” Şi m-a mai lins o dată.

Am dat din cap. Într-adevăr, fusesem la Grajduri înainte să vin la Ea. Şi mă unsesem – era un cal de-al lui Usermare, nici mai mult, nici mai puțin, pe care rândaşul Lui tocmai îl adusese înapoi după ce-l călărise bine şi încă nu-l țesălase, reuşisem să-mi umplu palma cu sudoarea animalului şi mă unsesem, nici eu nu ştiam de ce.

„Eşti țăran. Mojic, aşa cum e Egiptul de Jos”, a

zis Ea şi iar a gâdilat cu vârfurile degetelor ceea ce unsesem eu, vârfuri zglobii precum aripile graurului, dar şi cu limba, şi cu buzele, iar drojdia sămânței mele a tresărit.

Ştiam ce teribilă era această răzbunare a Ei împotriva lui Usermare. Nicio clipă nu a părăsit coroana parului meu, chiar aşa a spus, „coroana”, şi cu voce îngânată, aproape la fel de pură ca a uneia dintre cântărețele ei oarbe, a zis: „Ah, coroană mică a Egiptului de Sus”, şi Şi-a lipit de mine aripile de fluture ale limbii Ei uşoare, „Ah, ce-i mai place Coroanei de Sus să fie sărutată de Egiptul de Jos”, a zis Ea şi limba Ei s-a răsucit ca o cobră ce iese din Coroana Roşie, şi Ea a râs de împerecherea celor două, ca şi când ar fi râs la vederea Coroanei Albe şi a celei Roşii ale lui Usermare aşezate împreună pe capul Lui, iar El stând solemn la ceremonie.

„Ah, să nu scuipi pe Mine, să nu care cumva să îndrăzneşti, să nu laşi păcătoşenia aia a ta să înceapă să lucească, să n-o laşi să salte, să n-o laşi să danseze”, a zis Ea Însoțindu-Şi cuvintele de mici sărutări şi gâdilături cu limba, trecându-Şi vârfurile degetelor de la o mână, precum cinci mici păcate, peste sacul meu şi peste parul meu, şi-n tot acest timp jucându-se cu vorbele în felul acela pe care-l băgasem adesea de seamă la cei aflați în culmea extazului, dar jocurile acelea nu însemnau nimic pe lângă ceea ce mi-a spus Ea acum. Ca şi cum inima Ei nu mai gustase plăcerea de atâta

vreme, încât acum Ea trebuia să-mi alinte susurat cocoşul meu de țăran mojic (aşa l-a numit Ea) şi să-l facă în toate felurile, căci după fiecare gâdilătură cu limba, eu eram „boncăluitor”, „tânguitor”, „pumnal”, „armăsar”, „gravor”, „miruitor”, şi ca şi când toate astea n-ar fi fost de ajuns, Ea a pomenit şi de „călăuza” mea, de „hititul murdar”, de „vârtoşenia împuțită” şi, ce să vezi, toate se auzeau ca sunetul acela din *mtha,* chiar dacă fiecare puțin diferit, şi apoi a folosit cuvântul *met,* dintre cele mai obişnuite, îl auzeam toată ziua, dar după acestea au urmat sunete dulci, mângâietoare, precum: „Îți place cum îți gâdil *vâna, guvernatorul* Meu, sau e *moartea*?”, şi m-a ciupit cu dinții. Dar dacă n-aş fi avut urechea fină a cuiva care a locuit în Grădinile Celor Tăinuite, aş fi putut crede că zisese: „Îți place cum îți gâdil guvernatorul, moartea Mea, sau e vâna?”, o aiureală din asta, dar râdeam amândoi atât de mult şi ne simțeam atât de bine, încât Ea a început să-Şi bată de buze coroana mea mândră (şi lucioasă acum) şi a îngânat încetişor şi a numit-o „Nefer”, de fiecare dată cu alt înțeles, încât era ca un alint, „Ah, minunatul, tânărul Meu cal, zicea Ea, *nefer*-ul Meu, falusul Meu, focul Meu mocnit, numele Meu norocos, zicea Ea, sma-ul Meu, micul Meu cocoşel, micul Meu cimitir, *smat*-ul Meu”, şi a înghițit din cocoşelul meu cât a încăput în gâtlejul Ei regal, şi m-a muşcat la rădăcină de-am scos un răget sau, mă rog, pe-aproape, dar apoi mi-a

sărutat vârful. „I-am pricinuit durere micului Meu *hen,* furnizorul Meu, *hemsi*-ul Meu, sălaşul Meu? Ah, se sloboade?”, şi cu adevărat aş fi țâşnit peste toată fața Ei şi m-aş fi vărsat pe gazeul de pe sânii Ei, şi aş fi privit-O cum Şi-ar fi întins sămânța pe piele, încet, solemn, ca pentru a-Şi picta pe carne insulta adresată lui Usermare – astfel vedeam eu totul în mintea mea –, dar slobozirea mea s-a întors asupra ei înseşi cu o forță violentă, mi-a curățat şezutul, a pătruns în grota mea, mi-a cuprins inima şi a tras toată bucuria din capul cocoşului meu înapoi în sac, şi am ştiut că făcusem ceva zarvă. Însă n-aveam de ce mă teme. Palatul Ei nu era ca la Cele Tăinuite, unde fiecare casă avea pereți, dar fiece zgomot era auzit de toată lumea. Aici nu existau pereți în jurul camerelor Ei. Dormitorul se deschidea într-o curte ce dădea într-o grădină care se termina cu un arbore dincolo de care era un iaz. Văzduhul însă era atât de regal, iar cântul păsărilor atât de dulce şi de greu, şi mai erau şi croncănitul şoimilor şi lătratul dulăilor Ei, încât nu-l păsa Ei de cleveteli. Cine s-ar fi ostenit să împrăştie o asemenea poveste? Servitorii Ei nu erau doar eunuci, graşi ca gâştele din pricina meselor bogate, ci şi muți ca peştii. Căci li se retezaseră şi limbile – o cruzime fără seamăn, desigur, dar care se săvârşise, după cum am aflat mai târziu, nu pentru a le amuți vorbirea, deşi asta s-a întâmplat, ci din porunca lui Usermare, ca să n-O poată linge. Ba chiar ar fi

poruncit să li se taie şi buzele, dacă n-ar fi arătat apoi prea hidoşi. Trebuie spus că Usermare nu şi-a luat chiar toate măsurile de prevedere. Odată, mult mai târziu, Ea mi-a spus: „Nubienii ăştia au degete minunate".

M-am abătut de la povestea mea – dorința stârnită în mine era ca un foc ce-ar fi topit şi piatra. Stăteam în fața Ei, tremurând, numai că nu mă tăvăleam şi nu-mi azvârleam sămânța în toate părțile în acelaşi timp, un foc în măciuca mea şi miere în măruntaiele mele, mintea mi-era încinsă de poveştile pe care mi le spusese şi a trebuit să mă înfrânez în ultima clipă, înainte ca smântâna vintrelor mele să lucească pe chipul Ei regal. Acum însă aveam altă dorință, la fel de mare ca Usermare însuşi. S-o fut, s-o fut bine, bine şi rău. Ea murmura: „Benben, benbenben", dar cu asemenea răsuciri şi opriri uşoare ale gurii Ei, cu un asemenea ritm al respirației Ei, încât, auzind murmurul, benben rostea o grămadă de cuvinte: „Ah, *slobozeşte-te* cu Mine, tu, micule *Zeu al răului,* tu *javră,* dă-Mi *obeliscul* tău" – şi ăsta era un *benben* –, şi atunci veşmântul Ei de gazeu a dispărut şi câmpul Ei s-a deschis în fața mea, coapsele Ei ca nişte pilaştri zvelți, altarul Ei ud de patima limbii mele. *„Hath, hath, hath",* gâfâia Ea ca o pisică în călduri, „Hai să ne *futem,* hai să *zburăm.* Vino în *flacăra* Mea, în *focul* Meu, în *hath*-ul Meu, în *pizda* Mea, vino în *rânjetul* Meu, intră în *mormântul* Meu, Ah, vino adânc în *cimitirul*

Meu, *sma*-ul Meu, micul Meu *cimitir, uneşte-te* cu Mine, *împreunează-te* cu Mine, vino la *concubina* ta, o, *ceruri şi pământ, hath, hath, hath!"*

Ne uitam unul la altul, Ea întinsă pe spate, eu în genunchi, şi am absorbit în mine tot ce-mi puteam aminti despre clipele cele mai reverențioase pe care le trăisem – orice, numai să mă pot abține să trag toate săgețile albe deodată am văzut solemnitatea lui Bak-ne-khom-su când a sacrificat berbecul şi grandoarea lui Usermare când a primit mâinile hitiților, cu astfel de gânduri îmi învăluiam focurile, parcă erau perdele de fum, iar pofta mea scotea aburi pe pietrele fierbinți ale voinței mele. Mă stăpânea nebunia leului.

„Ai vrea, am susurat eu în urechea Ei, şi buzele mi-erau umflate ca şi când ar fi fost bătute, ba nu, pârjolite, ai vrea obeliscul meu în Tine, Regină Hat-shep-sut?"

„În *pizda* Mea, da, în *peştele* Meu *plângăcios,* ah, vorbeşte *peştelui plângăcios,* intră în *mumia* Mea, vino în *vraja* Mea, *mişcă-ți vâslele,* mişcă-ți *vraja, măcelăreşte-Mă, shet, shet, shet,* ah, vârâ-te în *pântecul* Meu, vârâ-te în *pământul* Meu, vârâ-te în *iazul* Meu, da, fute-ți-aş *Ka-t*-ul, futu-ți *pizda."*

Dar când am pătruns-O, în timp ce sânii Ei se uitau la mine ca ochii lui Două-Țări, toată reverența pe care o strânsesem în mine m-a săgetat dureros cu o strălucire asemănătoare unui curcubeu în furtună. După ce-am zăgăzuit focurile din boaşele mele, am pătruns-o pe Regină

solemn, ca un preot care citeşte predica, şi m-am întins pe buzele Ei, dar buzele îngrăditurii Ei erau atât de fierbinți, că focurile mele aproape că s-au întins peste râu. Şi iarăşi s-a potolit totul, iar Ea zăcea pe spate. Obeliscul meu plutea pe râul Ei. Ea scotea sunete ca o femeie în chinurile facerii, *aq* şi *aqaq,* dar la fel de limpede ca o îmbiere de a intra: *„Aq,* te rog, *intră,* vino la *răsăritul* Meu, vino la *apusul* Meu, Oh, aqaq, *călăreşte-Mă,* iscodeşte-Mi *intrarea,* uită-te la *uba* Mea, odihneşte-te în *Curtea* Mea, *citeşte rugăciunea,* odihneşte-te în *poarta* Mea. *Uba, uba* trăieşte în *peştera* Mea, mişcă-te în *den*-ul Meu, *ri, ri, ri, mişcător al pietrei,* tu eşti *mişcătorul pietrei, haa, călătoreşti pe mare, fii barca Mea,* haa, *intrarea* Mea. Oh, a suspinat Ea, rămânând deodată nemişcată, nu *țâşni în flăcări,* să nu *arzi, haa,* vâsleşte înainte, *khenn* şi *kheenu,* oh, strecoară-te în *capcana* Mea, *hem, hem, hem,* zdrobeşte-Mi *maiestatea,* hu, hu, hu, să *plouă”.* Pe toate acestea le-am auzit. Ea cânta despre frumusețea testiculelor mele (pe care le ținea cu degete care deprinseseră arta fără limbă a nubienilor), mă călăuzea cu vorbe ale puterii, cu *heq* şi *heha* şi *hem,* şi în timp ce Ea îmi cânta, eu am intrat în Tărâmul Morților, care era în toată viața Ei, şi m-am simțit ca un nobil. Mi-a sărutat colțul gurii cu buzele acelea care încoronaseră capul cocoşului meu, şi gurile noastre s-au lipit, limbile ni s-au împletit ca firele unei țesături şi am simțit

vocea Ei în urechea mea: *„Netchem* şi *netchemu* şi *netchemut”*, îngâna Ea, „Ah, ce futai grozav, *ri, ra, rirara”,* şi pe chipul lui Nefertiri era atâta tandreţe, încât *rirara* s-a învolburat în mine, şi nu mă mai săturam să pătrund în al meu *nefer* al celei mai frumoase Regine a mele, al meu *nefer-her,* frumos precum ploaia în al patrulea ceas după răsărit, Ea era Zeiță, era maiestatea Ei, şi n-avea strop de ruşine. *Teham,* o regulam eu cu *tinerețea* Ei, *Teham, Teham, Teham,* cu *Sceptrul* Ei şi cu *tinerețea* Ei, coapsele noastre se mişcau laolaltă, Ea a strigat: „*Shep, shep, shepit, shepit*”, şi cuvinte precum *Shepu* şi *shepa* şi *shepat,* o, *lumină,* o, *sclipire,* o, *strălucire,* o, *orbire,* o, *bogăție* şi *ruşine, vomă* şi *naufragiu, shef, shef, shef, înfige-te* în Mine, *umflă-te* în Mine, dă-Mi *arma* ta, dă-Mi *puterea* ta, *shefes, shefes,* am *paloşul* tău, am *darul* tău, dă-Mi *răul* tău, dă-Mi *bogăția* ta, *khut, khut, khut, tehet, tehet, tehet.* Oh, *pe spinarea sacră a lui Osiris,* dă-Mi *teham, teham, teham, qef, qef, qef,* arată-Mă Ka-ului Meu, *alb desăvârşit, negru desăvârşit,* Eu sunt *o fortăreață, ai, ai,* ce *lumină,* ce *splendoare,* mai adânc, obeliscule, fute-Mă întru slavă, dă-Mi foc, sunt *bogată,* ah, opreşte-te, sunt *foc* şi *lumină,* sunt *jegul* tău, *resturile* tale, *demonii* tăi, *prietenii* tăi, *călăuza* ta, ah, bine, bine, bine, dă-Mi *benben*-ul tău, futăcios ticălos ce eşti, *nek, nek, nekk, nekk,* fute-Mă, biciuieşte-Mă, ucide-Mă, *aar, aar, aar,* sunt *leul* tău, *pasărea* ta, *zuluful* tău, *păcatul* tău, vin, ah,

vin, Îmi dau drumul, sunt Faraonul”.

Şi când mă înălțam în oraşul celest, pe un câmp de trestii de aur, unde aveam să trăiesc o schimbare la fel de mare ca moartea însăşi, am auzit zgomotul adânc al măruntaielor şi zvonul înalt al vântului în gâtlejul meu, strigătele inimii mele bubuind în apa ce creştea în mine, şi m-am avântat să zbor spre ceruri sau să mă zdrobesc de stânci, şi am văzut legiunile din Tărâmul Morților, şi miriadele de chipuri, toate sufletele blestemate şi cele fără de prihană ce o slujeau pe Nefertiri, şi m-am izbit de ultima poartă a pântecului Ei cu geamătul şi mugetul unui par de țăran, strălucirea lui Amon ardea în mine ca Soarele Ascuns din pântecul mamei mele, şi Ea a zvâcnit din nou sub mine, ca o fiară, mădularele Ei s-au repezit peste mine cu forța lui Usermare, în timp ce eu eram purtat în sus, dar nu de Ea, ci mai degrabă de mânia Faraonului meu, care m-a înălțat şi m-a tot înălțat ca pe o pană pe deasupra flăcării şi m-a aruncat ca pe o piatră, şi m-a lovit şi m-a mai lovit o dată cu grota Ei regească, mormântul meu. M-am slobozit înlăuntrul Ei cât furtuna era încă în toi, iar Ea s-a revărsat peste mine. A țâşnit din fiecare spațiu măreț pe care Usermare îl lăsase în Ea.

— Era mult mai puternică decât mine.

Rostind aceste cuvinte cu glas tare, străbunicul meu Menenhetet s-a prăvălit de pe scaunul său şi acolo pe jos, trupul lui a început să tremure.

Capul i se lovea de marmura pardoselei. În starea aceea ca de pedepsie, el a continuat să vorbească, dar acum cu vocea lui Ptah-nem-hotep.

Şi în timp ce eu auzeam tonurile bunului meu Rege, Ramses al Nouălea, mădularele străbunicului meu s-au potolit, trupul i s-a liniştit. Dar vocea a continuat să se audă din chipul lui rafinat şi nobil, obosit şi cufundat în gânduri, ca al lui Ptah-nem-hotep Însuşi.

VI
Cartea Faraonului

Unu

„Nu suport mădularele acestei femei. Prea se încolăceşte în jurul Meu. Mă simt ca şi cum un îmbălsămător priceput Mă înfăşoară. Carnea ei sufocă. Şi totuşi mă agăț de ea. Degetele Mele îi scotocesc adâncurile. Gura Mea este pecetluită cu a ei.”

Era vocea Lui. O auzeam în ureche, vocea lui Ptah-nem-hotep, aşa cum ieşea din gâtlejul lui Menenhetet, dar sălăşluisem atât de îndelung în gândurile străbunicului meu, încât aceste sunete ciudate răsunau în capul meu ca un bolborosit.

Un miros dulce s-a ridicat din curte, un parfum la fel de dulce în nările mele ca aroma lui Nefertiri, şi în orele nopții mi-am amintit de aroma de trandafir a gleznelor lui Ptah-nem-hotep când

I-am sărutat labele picioarelor. Prin urmare, ştiam că aceste gânduri erau ale Lui. Cum altfel să se fi ivit aroma aceea? Da, eram purtat înlăuntrul sentimentelor Faraonului meu, mă purta mirosul parfumului Său, aşa cum apa poartă culorile unei vopsele, şi acum am auzit şi vocea mamei, căci ea şi Ptah-nem-hotep vorbeau, adică râdeau. Îi auzeam cum se giugiulesc, plesniturile uşoare ale palmelor Lui pe coapsele ei, țocăitul mândru al gurii ei pe urechea Lui, ca şi când El nu era doar comoara tuturor comorilor, ci îi era şi drag ca un copil, ca mine. Acelaşi sunet al posesiunii. Am ştiut chiar şi clipa când din vocea Lui a dispărut rezerva aspră, când El nu s-a mai gândit la greutatea mădularelor ei, ci la extaz, şi atunci mi-am dat seama că mama mea izbutise să alunge neliniştile Lui, oboseala, chiar şi dezgustul Lui, luase totul în inima ei, într-atât de puternică era adorarea ce I-o arăta lui Ptah-nem-hotep, Îi îmblânzise trupul cu mângâierile ei, până când El a ajuns ca un ogor călcat în picioare ca să primească sămânța, stătuse întinsă cu El în timp ce carnea Lui, după atâtea spaime, începuse să respire calmul porilor ei – ce bine cunoşteam această putere a mamei mele! —, iar acum era vocea lui Hathfertiti cea care venea de la străbunicul meu, dar n-aveam de ce să mă întreb ce va zice. O auzeam în gândurile mele, şi tocmai vorbea despre acea zi, din urmă cu şapte ani, când ea şi Faraonul au făcut dragoste.

Mama mințea. Am înțeles asta auzindu-i vocea onestă şi simplă. Mama se pricepea să mintă cu atâta artă, că buzele ei tremurau de adevărul pe care-l rosteau, iar Ptah-nem-hotep aproape că-i dădea crezare, chiar dacă Îşi amintea că nu făcuseră dragoste. Îşi amintea chiar şi atingerea mâinii ei pe mâna Lui. Mai mult nu reuşise, din pricina timidității Lui, să facă într-o zi în care neîncrederea Lui față de Hathfertiti nu era tocmai mică. Chiar şi când fusese preot în Templul lui Ptah, auzise de destrăbălările ei cu fratele şi cu bunicul ei. Tot Memphisul clevetea. Dintre toate femeile care se înfățişau taurului Apis, ea, cea mai tânără, era cea mai neruşinată. Acum, când mâinile Lui era cufundate în multele ei comori, El Şi-a spus că dacă aurul ar fi la fel de docil pe cât este carnea, carnea ei ar fi aur. Începea să simtă ca şi cum ceea ce avea ea să-l ofere mai bun se afla acolo, în fața Lui, dincolo de vârfurile degetelor Lui. Prin urmare, n-a oprit-o când ea povestea despre amorul lor din urmă cu şapte ani, pe malul iazului, după ce coborâseră din luntrea de papirus, nici n-a clătinat din cap când ea I-a susurat în ureche: „În acel ceas a fost conceput fiul meu”.

Dar apoi El a răsucit-o, i-a cuprins sânii în mâini, Şi-a lipit gura de buzele ei şi a izbucnit în râs.

„Greşeşti, am devenit Faraon fără să fi cunoscut femeia, şi aşa am rămas în primul Meu an, a zis El

râzând. Poftim, a zis El, trăgându-i o palmă zdravănă peste coapsă, eşti prima care o afli.”

„Ba o ştiam şi atunci, a spus ea. Erai atât de frumos! În viața mea nu văzusem un tânăr care să mă atâțe atât de tare. Ştii, nu mă gândeam la Tine ca la un Rege, ci ca la un preot.”

„Atunci de ce spui că am făcut dragoste?”

„Îți şoptesc la ureche.”

Am auzit şoapta. Nu doream să ascult ciudatele sunete care răzbăteau ca frânturi de cuvinte din visele străbunicului meu, deşi vocea mamei era acolo, dar mă aflam îndeajuns de aproape de ea – oricâte curți ne-ar fi despărțit –, ca să ştiu ce I-a spus acum lui Ptah-nem-hotep, anume că în acea zi nu făcuseră dragoste aşa cum au făcut în seara asta. Adevărata dragoste – pentru care trebuie să fii gata să mori, a spus ea, aşa cum era ea acum, gata să moară pentru El – nu se petrecuse, nu, El n-o pătrunsese, ăsta era adevărul. Cu toate acestea, prin dulcea atingere a apei ce alunecase sub luntre în toată acea după-masă de aur, se simțiseră atât de aproape unul de altul când se întorseseră pe mal, iar ea stătuse lângă El cu atâta bucurie, că El Îşi lăsase sămânța în palma ei. Apoi ea se unsese cu ea. Sămânța Lui din palma ei făcuse treabă mai bună decât sămânța tuturor celorlalți.

„Şi te-ai uns în fața ochilor Mei?”

„Nu ştiu. N-am făcut-o pe ascuns, dar poate că nu Te-ai uitat. Ne-am privit în ochi până am simțit

că ne dau lacrimile, într-atât de mult Te iubeam în acea zi. Ochii Tăi mă ațâțau mai mult decât vârtoşia altor bărbați.”

În zilele acelea, se gândea El, Îşi lăsase sămânța în mâinile multor femei. Ştia ce vorbea lumea, anume că palmele femeilor erau mai aproape de El decât gurile lor. Cleveteli obişnuite la acea vreme. Prin urmare, se prea poate ca ea să mintă. Dar El n-avea de unde să ştie. Poate că spunea adevărul. Bineînțeles că ea era în stare să păstreze în mintea ei adevărul (care nu exista). Când i-a cercetat gândurile, El n-a văzut altceva decât chipul meu. Apoi ea a şoptit: „E fiul Tău. Are frumusețea Ta, mintea Lui sălăşluieşte în mintea Ta”.

Faraonul meu s-a gândit la anii aceia când se lăsase în mâinile femeilor. Ceea ce Şi-a spus apoi în Sine eu am auzit răspicat din gura lui Menenhetet:

„Zici că e fiul Meu?”

„A fost conceput în inima mea”, a răspuns ea luând mâna Lui şi frecându-şi-o de sân.

La aceste vorbe, Nef-khep-aukhem s-a smuls din suferința lui. Sforăitul teribil ce-i ieşea din gâtlej s-a curmat deodată. Culcat acolo, între străbunicul meu şi mine, el a strigat în somn:

— Tu ai totul. Eu n-am nimic. Mi-ai luat comoara.

M-am simțit copleşit de o mare apăsare. Era precum greutatea unui capac de sarcofag. Greutatea aceea mă apăsa atât de tare, că nu mă

puteam mişca, altfel l-aş fi atins pe Nef-khep-aukhem şi aş fi căutat să-l alin. Durerea lui nu putea fi nebăgată în seamă. Simțeam asta cu toată înțelepciunea ce-o aveam, mai mult decât din iubirea pentru bărbatul care-mi fusese tată în primii şase ani ai vieții mele, iar acum s-ar fi putut dovedi că nu-mi era decât unchi, fratele mamei mele! M-a cuprins un sentiment de duioşie față de el, izvorât nu atât din cine ştie ce coardă sensibilă a inimii mele, cât din teamă. Trebuie să recunosc că mă temeam de Zeii la Care s-ar fi putut el ruga. Pe noul meu Tată voiam să-L protejez mai mult decât pe cel vechi.

Dar în timp ce zăceam acolo fără să mă pot mişca, am simțit din nou deplina forță a gândurilor Faraonului. La mine se gândea. Eram fiul Lui. Mă va accepta ca fiu al Său. Simțeam o putere în pieptul Lui, cu totul alta decât mohoreala din gândurile Lui de dinainte. Dacă se hotărâse să devină Tatăl meu, eram sigur că ştiu motivul. Acum, prin mijlocirea mamei mele, era mai aproape de tot ceea ce ar fi putut şti Menenhetet şi, prin urmare, mai aproape de ceea ce-şi dorea El cel mai mult – adică să pătrundă în inima lui Usermare. Să trăieşti în vocea marelui Faraon însemna să capeți puterea de a te asemui şi mai mult cu marele Faraon din care se trăgea propria Lui carne. Prin urmare, când El a glăsuit din gâtlejul lui Menenhetet, a făcut-o cu vocea unui uşier de la Curte anunțând intrarea

Faraonului. O voce răsunătoare şi pompoasă care ne-a surprins prin ceea ce a proclamat:

„Prin mijlocirea descendentei, Hathfertiti, din Zeița Nefertiri, Eu, Ramses al Nouălea, doresc să pătrund în gândurile Zeului, soțul Ei, Usermare-Setpenere, în prima zi a Marelui Său Festival. Acel al Treilea Festival, Triumful Său Zeiesc, a înnoit puterea încoronării Sale în Anul Treizeci şi Cinci al Domniei Sale, şi care, după toți anii Domniei Sale, avea să fie cel mai mare Festival pe care l-a organizat El.

Prin Hathfertiti, descendenta lui Menenhetet care devine în acest ceas totuna cu brațul Meu stâng, şi prin sângele brațului Meu drept, care curge în Mine direct de la Usermare-Setpenere, caut să pătrund în pieptul Bunului şi Măritului Zeu Ramses al Doilea, în zorii primei zile a Festivalului Său, cel mai mare dintre toate Festivalurile”.

Astfel am ascultat eu vocea *Tatălui* meu. Dacă sângele meu era al Lui (nici măcar eu nu mai eram sigur că mama înşirase minciuni), înseamnă că sângele meu se trăgea de la un Zeu. Mă trăgeam din Faraon, din Ramses al Nouălea, care era, în toate cele, un Zeu. Prin urmare, El era nu numai tatăl meu, ci mai presus de-atât, *Tatăl* meu, Bunul şi Măritul Zeu, om şi Zeu. Acum auzeam tot ce era divin în vocea Lui şi am ştiut că încerca să Îşi câştige o măreție de la care putea pătrunde pe tărâmul străbunului Său şi să dobândească

puterea de a cârmui a marelui Usermare. Din gâtlejul străbunicului meu a ieşit vocea Tatălui meu, şi Ptah-nem-hotep a spus: „Intră Maiestatea Sa Horus. Taurul cel Puternic, Preaiubit de Maat, Maiestatea sa Horus, Stăpânul Diademei, intră acum. Egiptul este apărat, barbarii au fost subjugați. O, Horus de Aur, măreț în izbânzi, Rege al Egiptului de Sus, Rege al Egiptului de Jos, intră!”. Chiar în timp ce spunea El acestea, am simțit cum îmi goneşte sângele în propriile-mi mădulare şi cum îmi creşte puterea, ca şi când eram cu adevărat Prințul noului meu Tată, şi eram cu El când a simțit că pătrunde în tot ceea ce ştia străbunul Său, Usermare, care murise cu mai bine de şaizeci de ani înainte ca Tatăl meu măcar să se fi născut. Da, înțelepciunea străbunicului meu, dimpreună cu belşugul cărnii mamei mele – şi cu obârşia ei! — aduseseră Faraonului nostru aripile lui Horus. Acum putea lua parte la cele cinci zile ale Festivalului Festivalurilor, de acum o sută douăzeci de ani, când Usermare-Setpenere avea să caute din nou Puterea-de-a-Cârmui.

Anume pentru această mare putere, noul meu Tată, noul meu Ptah-nem-hotep, Ramses al Nouălea, şi-a trimis toată nou-descoperita cunoaştere, căpătată cu fiecare respirație de la străbunicul meu, în timpul acestei nopți (la care multe se adunaseră în ultimul ceas, prin cele spuse de mama), în cel mai teribil efort al nefericitei Lui Domnii. Dorea să lase în urmă

poverile tronului şi să dobândească grandoarea strămoşului Său. Întru împlinirea acestei dorințe îl călăuzise El pe Menenhetet în noaptea asta. Un țel pe care l-am înțeles acum, aflându-l în chiar clipa în care El a devenit Tatăl meu.

În trei feluri Îşi putea spori cunoaşterea, primul fiind lecțiile vieții Lui, al doilea, prin bunăvoința Zeilor (şi prin folosirea cuvenită a Ceremoniilor Lor), iar al treilea, ei bine, era cel mai însemnat. În fapt, primul şi al doilea nu făceau decât să-l pregătească pe al treilea – căci era vorba de puterea zeiească de a cârmui Egiptul. Nici măcar tainele morților nu se puteau măsura cu această putere zeiească ce nu putea veni decât din inima unui mare rege. Astfel am călătorit eu cu nou-găsitul meu Tată în sufletul divin şi exaltat al Atotputernicei-Dreptăți-a-lui-Ra, al Alesului-lui-Ra, User-Maat-Ra, Setep-en-Ra, al Său Usermare, iar eu eram cu Tatăl meu în ceasul în care El a pătruns în Ramses al Doilea, când marele Rege s-a trezit în prima dimineață a Festivalului Său, cel mai mare dintre toate Festivalurile, şi s-a foit în patul Lui înainte să traverseze marmura curții Sale ca să se spele în zori, pe marginea bazinului Său sacru, din apropierea locului unde căzuse în cap din palanchin pe piatră, cu blestemul lui Nefertiri în cârca Lui.

Doi

În acea primă dimineață, Usermare s-a trezit în întuneric şi a pătruns în grotele ființei Lui, aflate înlăuntrul Său. Acolo, înlănțuit de brațele grele ale spaimei Lui, a simțit aproape forța a tot-ce-nu-mişcă. A stat neclintit, în patru labe, într-un întuneric ce detesta lumina, în locul unde frigul îngheța tot ce era cald, şi a fost copleşit de venerație față de măreața forță a lui Atum. Primul Zeu, Atum, reuşise să se răzvrătească împotriva a tot ce era întunecat şi inert când poruncise forțelor neînsuflețite să coboare în Tărâmul Morților. Pentru ca toți cei vii să poată începe să respire. Asemenea Lui, Usermare a alungat de la Sine toate puterile neînsuflețirii.

Prin urmare, treaz şi în stare să simtă vigoarea trupului Său, Usermare a stat în Bazinul Sacru ale cărui ape erau la fel de liniştite precum cumpăna lui Maat (bazinului i se mai spunea şi Ochiul lui Maat) şi s-a pregătit să adore soarele la ceasul răsăritului – bazinul se întindea în fața Lui, spre est. Acolo a aşteptat Usermare chipul de aur al soarelui să se ivească din apă, aprins de focurile Duadului.

În fiecare dimineață a celor cinci zile de pregătire înainte să înceapă cele cinci zile ale acestui Festival, El se trezise din aceeaşi întunecime ca să se scalde în zori şi aşteptase ca umerii şi

mădularele Zeului să apară în spatele coroanei de foc, odată cu înălțarea capului lui Ra deasupra orizontului.

În fiecare dintre cele cinci dimineți, El se scăldase în zori şi, după ce isprăvise, stătuse în lumina argintie, ultimul dintre Regii care fuseseră înaintea Lui şi primul dintre Regii care aveau să urmeze, ştiind prea bine că soarele nu se putea ivi la răsărit în acea primă zi a Festivalului fără încuviințarea Lui. De aceea răsuflarea Lui era tulburată în timp ce El se uita la cerul dinspre răsărit. Căci atunci când focurile Duadului s-au arătat pe orizontul întunecat, El a simțit cum străbate epocile Faraonilor şi toți Regii morți au tresărit, iar El a văzut prima zi a creației şi a ştiut cum s-a înălțat din ape Prima Colină, când nu existase nicio palmă de pământ, întocmai aşa cum putea fi văzută Prima Colină pentru totdeauna în Marea Piramidă a lui Khufu.

Usermare a contemplat milioanele de oameni şi infinitatea de pietre care fuseseră mişcate din loc şi, ce să vezi!, toți nutreau acelaşi gând ca Faraonul Khufu: trebuia construită o piramidă la fel de mare ca Prima Colină. Acum, toate templele din Egipt erau binecuvântate cu un pumn de țărână din pământul din preajma Marii Piramide, aşezat la temeliile lor amestecat cu sânge de berbec, şi Usermare şi-a ținut răsuflarea când capul roşu ca sângele al lui Ra s-a încoronat la orizont, iar lumina şi-a dăruit prima căldură apei

argintii şi tuturor păsărilor care Le glăsuiau Zeilor. Usermare a văzut soarele răsărind ca în prima zi a creației, şi Atum era numele dăruit lui Ra pentru acea primă lumină a soarelui înainte ca oamenii să se fi născut să o vadă. Apoi Usermare a închis ochii atunci când soarele s-a ivit, dezvăluindu-se privirilor atât de roşu la orizont, încât El şi-a dat seama de propria Lui căldură, şi Faraonul a trecut de la Bunul Zeu Care se trezise la Marele Zeu Care stătea în apele Bazinului Sacru, şi Şi-a rostit propriul nume în fața soarelui ce răsărea, spunând: „Eu sunt viață pentru Horus şi Rege pentru cele Două Doamne. Eu sunt Adoratul Celei Care este Cobra Egiptului de Jos şi Preaiubitul Celei Care este Vulturul Egiptului de Sus. Sunt Horus al Aurului. Sunt Cel Care e al Rogozului şi al Albinei. Eu sunt Fiul lui Ra!”. Şi a simțit sângele primilor Faraoni în toate mădularele Sale, şi ceea ce era al lui Menes se găsea în brațele Lui, şi puterea lui Namer în picioarele Lui, în vreme ce Khufu cel Mare trăia în gâtlejul Lui, iar Unas, Care putea devora mulți Zei în Tărâmul Morților, îşi avea locul în inima Lui. Lui Unas i-a recitat acum:

„O, Horus îl ia pe Unas, Regele mort, lângă Sine.
Îl spală pe Unas în Lacul Vulpii,
Îl purifică pe Unas în Lacul Zorilor,
Alină carnea Ka-ului lui Unas”.

Stând în bazin, căldura soarelui pe pieptul Lui

precum focurile de la Kadesh pe inima Lui, El Şi-a spus Sieşi numele fiecăruia dintre Zeii Care se trăgeau din Atum, începând cu Shu şi Tefnut, Care erau copiii lui Atum şi părinții lui Ra, şi asta pentru că Ra era nepotul lui Atum, deşi Ra era Atum. Aşa era, într-adevăr. Zeul Îl zămisleşte pe Zeul Care va fi tatăl Lui. Căci Zeii trăiesc în timpul care a trecut şi în timpul care va să vină.

Astfel stătea Usermare în mărețul aur al soarelui ce se înălța liber la orizont şi contempla oglindirile focurilor sale adăstând ca o insulă de pălălaie în Ochiul lui Maat. Usermare-Setpenere s-a gândit la mica piramidă de aur din vârful marelui obelisc al lui Hat-shep-sut din Templul de la Karnak, cel care scăpăra ca un strop de sămânță de aur de-a lui Atum din care s-a născut Prima Colină.

În clipa aceea, o pasăre a zburat între El şi soare, şi Usermare-Setpenere Şi-a amintit de ceasul când a căzut palanchinul. Şoapta unei adieri a ajuns până la El peste nemişcarea Ochiului lui Maat. Focul din insula de pălălaie a tremurat. Iar El Şi-a amintit cât de liniştit fusese fluviul în anul în care El a urcat pe Tron, în urmă cu treizeci şi cinci de ani. În acel an, apa fusese scăzută.

Acum, în al Treizeci şi Cincilea An al Domniei Sale, Nilul curgea îmbelşugat, apele începeau să se retragă. Astăzi, prima zi a Triumfului Regesc, era prima zi a primei luni a Anotimpului Țâşnirii, fluviul era umflat, pământul se împreuna cu apele crescute. Păsările amuțiseră. Era ora fluxului.

Apele pure acopereau pământul, toate apele proaspete care se strângeau din sudoarea mâinilor lui Osiris şi din lacrimile lui Isis, şi din toate zemurile ce se scurseseră din trupul Lui mort pentru a duce departe putreziciunile pământului. Usermare stătea în dulcea fierbințeală a răsăritului soarelui, simțea căldura în cap şi în piept, brațele Lui s-au întins către fierbințeala de aur din miezul roşu al soarelui; şi s-a gândit El la această strălucire.

„Am ajuns, a spus Usermare-Setpenere şi vocea Lui a străbătut apa Ochiului lui Maat, iar vorbele Lui s-au contopit cu răsuflarea păsărilor, am ajuns la tronul Meu ca Horus, iar la moartea Mea mă voi alătura lui Osiris. Voi deveni Osiris. Fiecare Ka dintre cele Paisprezece ale Mele se va duce la fiecare dintre cele paisprezece părți ale trupului lui Osiris şi voi trăi în El" – şi răsuflarea lui Usermare-Setpenere s-a domolit şi ea, la fel şi teama Lui de moarte, iar El a ieşit din apă.

Scăldătorul Faraonului şi Administratorul Veşmintelor Regelui s-au apropiat şi L-au şters pe Usermare cu pânzeturi, după care El s-a îndepărtat de bazin şi a intrat în grădinile Sale. Şi a trecut pe lângă sicomori şi curmali, pe lângă duzi şi persia, şi pe lângă smochini, tamariscă şi rodii, şi a ieşit în lumina zorilor. Stăruia miros de fum de la focurile din noaptea de dinainte. Pălălaia se aprinsese în fiecare dintre cele cinci zile sfinte de pregătire pentru Triumful Zeiesc ce avea să

începă azi şi avea să țină cinci zile, şi în fiecare sat şi oraş din Două-Țări, la fiecare răscruce din Teba şi în fața nenumăratelor prăvălii şi case fuseseră aprinse torțe pentru cele cinci zile ale anului care aveau să fie ca nicio altă sărbătoare din cei Treizeci şi Cinci de Ani ai Domniei Lui.

Usermare a străbătut Curtea Celor Măreți, soarele se înălțase îndeajuns ca să o lumineze, iar argintiul a părăsit fața marmurii care acum era albă; Usermare s-a apropiat de treptele Sălii Regelui Unas, pe care o construise în acest din urmă an cu pietre din casa mortuară a lui Seti şi Tutmes cel Mare, şi fiecare dintre aceşti noi pereți Îi pricinuia o teribilă tulburare în măruntaie, ca şi când Ka-ul pietrelor fusese tulburat.

S-a oprit pe treptele din fața Marii Uşi a Sălii Regelui Unas, uşa s-a deschis şi un preot a ieşit dintr-un lăuntru întunecat ca noaptea, şi preotul a vorbit:

„Intră Maiestatea Sa Horus, Maiestatea Sa Horus, Taurul cel Puternic, Preaiubit de Maat". Preotul i-a sărutat piciorul stâng al lui Ramses al Doilea pentru Amon şi piciorul drept pentru Ra, apoi s-a înclinat de şapte ori pentru Geb şi Nut, şi Isis, şi Osiris, şi Seth, şi Nephthys, şi pentru Horus fratele, după care a spus: „El este Ra, Puternic în Adevăr şi Ales al lui Ra. El este Fiul lui Ra. El este Ra-meses Cel Iubit de Amon. El este Horus. El este tronul celor Două-Țări. El şade pe Tronul Său Dublu printre oameni, în vreme ce Ra,

Tatăl Lui, şade în ceruri”.

În timp ce Usermare asculta aceste cuvinte de întâmpinare, soarele se înălța pe trepte. Din adâncuri, din lăuntrul întunecat al Sălii Regelui Unas, s-a ivit o coloană de lumină atunci când soarele a urcat destul ca să strălucească prin gaura pătrată din mijlocul acoperişului. Prin uşa deschisă, lumina putea fi văzută şi Usermare a fost orbit de strălucirea lui Ra şi Şi-a înclinat capul dinaintea Marii Guri de Aur.

„El este, a spus mai departe preotul, minunatul Şoim de Argint al celor Două-Țări, şi cu aripile Lui umbreşte omenirea. Horus şi Seth trăiesc în balanța aripilor Lui. Amon a spus: «Eu L-am făcut. Am sădit adevărul la locul lui». O, Măreț Faraon, când Îți este rostit numele, aur iese din munți. Numele Tău este vestit în toate țările. Toți cunosc izbânzile pe care le-au obținut brațele Tale. Rege al Egiptului de Sus şi de Jos, Mare Faraon Care e puternic în adevăr şi s-a născut din vintrele lui Ra, Stăpân al Coroanelor, Tu eşti al nostru Horus Care este Ramses Cel Iubit de Amon.”

Usermare a păşit peste prag şi forța Lui a reverberat în încăpere, şi El a ştiut că toți cei care Îl vor vedea vor tremura. Monarhul Care putea duce Dubla-Coroană a Egiptului a intrat în Camera Tronului, o sală mare, lungă de cincizeci de picioare lungi şi lată de treizeci. Încă înainte ca ochii Lui să vadă, L-a întâmpinat mirosul de tămâie şi El a inspirat adânc.

Trei

În Camera Tronului, lumina intra prin deschizătura din acoperiş şi se aşternea pe o masă de aur. Acum, pe măsură ce soarele se înălța, lumina se mişca şi ea, iar preoții mutau masa de aur astfel ca lumina să continue să cadă pe Coroana Egiptului de Jos şi pe Coroana Egiptului de Sus, puse una lângă alta, iar Dubla-Coroană emana o asemenea forță atunci când El s-a apropiat, încât El era din nou un tânăr aflat dinaintea Tatălui Său, Faraonul Seti, şi înalta Coroană Albă a Egiptului de Sus şi Coroana Roşie a Egiptului de Jos erau vii pentru El, ca două creaturi. Punând Coroana Albă a Egiptului de Sus în Coroana Roşie, El a simțit cum Două-Țări fuseseră despărțite în timpul nopții şi pradă haosului în întuneric. Acum au fost reunite şi calmul s-a lăsat peste Egipt când El şi-a ridicat Coroana Albă şi Coroana Roşie, făcând din Ele Dubla Sa Coroană a celor Două Doamne: a Vulturului, care era Nekhbet, şi a Cobrei, care era Wadjet; şi El s-a pregătit să Şi Le pună pe cap, rostind:

„Spaimă de Mine să fie cum e spaimă de Tine,
Teamă de Mine să fie cum e teamă de Tine,
Venerație pentru Mine să fie cum e venerație pentru Tine,

Iubire pentru Mine să fie cum e iubire pentru Tine.

Puternic să fiu, al spiritelor conducător”.

Marele Preot a pus Dubla-Coroană pe capul Lui, curtenii şi preoții care stăteau lângă El s-au prosternat la pământ. Puterea pe care El o simțise cât făcuse baie în zori s-a întors acum mult sporită. Căci aşa cum El absorbise lumina lui Ra în timp ce răsărea, aşa s-a cufundat Dubla-Coroană în puterea Cobrei şi a Vulturului, cât a fost noaptea de lungă, iar acum, pe capul Lui, puterea Lor Le-a trezit la viață.

Usermare s-a îndreptat spre Încăperea Veşmintelor, aflată înapoia Sălii Regelui Unas, o cameră mare şi plină de tot felul de cămăruțe şi nişe. Curtenii i-au ieşit în întâmpinare şi au făcut roată în jurul. Lui, El i-a salutat cu titlurile speciale şi străvechi pe care le acorda numai în aceste cinci zile: Administratorul Veşmintelor Regelui era unul, altul era Custodele special al Sandalelor – aflat aici ca să înalțe imnuri lui Geb pentru tot ce atingea piciorul lui Usermare. Era Scăldătorul Faraonului (care Îl însoțise la Ochiul lui Maat); Supraveghetorul Perucilor şi cel al Şorțului, al Fustei Scurte şi al Mantiei erau şi ei în Încăperea Veşmintelor, la fel şi Custozii Podoabelor Capilare – cu toții fii ai Nomarhilor. Şi fiul Vizirului era acolo, ca Păstrător al Diademei Zeilor, şi el şi-a pus pe cap apoi şi-a scos de pe cap

marea Podoabă cu Coarnele lui Khnum cu cele două cobre ale sale, şi cu două pene mari şi un disc; şi mai erau şi alţii: Albitorul Şef, care se îngrijea de curăţirea tuturor veşmintelor purtate şi de îndepărtarea oricărei pete de pe ţesăturile de in, Marele Făurar al Bijuteriilor Regale, şi mulţi alţii, o adevărată hoardă de bărbaţi în Încăperea Veşmintelor, şi pe lângă fiecare nobil purtând un titlu anume se găsea un servitor priceput care să ducă la îndeplinire treaba respectivă. În fiecare dintre cele cinci zile care aveau să urmeze, Usermare avea să între în Încăperea Veşmintelor şi să iasă pentru fiecare ceremonie la care lua parte în locurile sfinte ale Curţii Celor Măreţi, în care dădea Sala Regelui Unas. Pe poliţe şi mese, precum şi în nişe se găseau coifuri de război, cutii cu unsori, cupe de vin şi căţui pentru tămâie, cârje, cravaşe, coroane, coifuri de ceremonie şi bice, lei de aur de mărimi diferite, amulete, colane, platoşe, brăţări, sandale, rochii, mantale, fuste scurte, şorţuri, pânzeturi pentru şale, peruci, borcane, vase, stindarde, pene mari, pene mici, şi erau acolo toţi supraveghetorii şi servitorii lor pentru străchinile de alabastru, diorit şi serpentin, străchinile de porfir, porfir negru şi alb şi purpuriu, şi chiar şi un supraveghetor al tuturor străchinilor din cristal de stâncă.

În mare zarvă se petreceau toate aceste schimbări ale costumelor, şi cu pietate şi blasfemie. Adeseori, Usermare se ruga împreună

cu un preot şi totodată îi înjura pe nobilii Lui pentru halul în care arăta o perucă sau din pricină că fusta scurtă avea fâşiile încurcate, sau că unghiile de aur ce i se lipeau de degete nu erau bine lustruite. Iar zarva creştea de cum ieşea El din încăpere, căci mulți nobili din jurul Lui trebuiau şi ei să-şi schimbe costumația pentru a merge la următorul altar al unui alt Zeu, şi Zeii ăştia nu erau puțini, şi era mare zăpăceală, căci în prima zi a Festivalului nu vor fi sosit încă toți Zeii pe fluviu în sus sau la vale, unii fiind aduşi de foarte departe, de la locurile lor sfinte de baştină, până la debarcaderul Cheiului Regal din Teba.

Acum, îmbrăcat pentru prima Lui ceremonie în fuste de in încrețit în pliuri atât de fine şi de bine scrobite, încât clămpănitul lor pe coapsele Lui părea scos de foi de papirus, şi ținând în mână biciul Său, Usermare a ieşit din Încăperea Veşmintelor şi s-a pregătit de plecare. Însă nu era chiar gata. Încă stăruia asupra Lui tămbălăul pricinuit de schimbarea costumației, aşa că s-a oprit lângă Tronul-Dublu din mijlocul Sălii Regelui Unas, a urcat pe podium şi s-a oprit pe covorul gros. Două tronuri stăteau sub două baldachine, unul lângă altul, iar Usermare s-a aşezat întâi pe Tronul Regelui Egiptului de Jos. Ținea în mână Cârja şi puterea ei a trecut în brațele Lui. El a adulmecat mirosurile băltărişului, care ajungeau până la El din Nordul Egiptului, a închis ochii şi a văzut mlaştina întunecată unde Horus s-a luptat

cu Seth, şi Usermare a retrăit momentul când Horus a fost rănit. Ochii Lui închişi zvâcneau de durere, iar Usermare a simțit o suferință năprasnică în orbitele capului atunci când Horus Şi-a scos ochii drept pedeapsă pentru fărădelegea de a-Şi fi decapitat mama.

Usermare-Setpenere a pătruns în Zeul Horus. Dincolo de umerii Săi, simțea aripile Zeului Horus, aripi mari. Sala Regelui Unas nu era îndeajuns de largă pentru a le cuprinde. Usermare s-a gândit la norii pe care îi văzuse la orizont în zori, şi imensul piept acoperit cu pene al şoimului care era Zeul Horus se găsea în hori, şi El a văzut cum se întind aripile Zeului de la un orizont la celălalt.

Usermare a deschis ochii şi a coborât de pe podium. A făcut patru paşi măsurați spre miazăzi şi a urcat la al Doilea Tron al celor Două Țări. În nasul Lui, multe arome şi-au luat locul unele altora. Nu mai simțea mirosul bălțărişului, acum inhala mirosul prăfos al unui piersic de la marginea drumului, la poalele unui deal prăfos. Şi s-a gândit la propria Lui încoronare, în urmă cu treizeci şi cinci de ani, în Memphis, la Templul lui Ptah, unde Prima Colină se înălțase din ape, chiar acolo unde se vedea Piramida lui Khufu.

În acea zi a încoronării Lui, Marele Preot Îi dăduse o meditație la care să cumpănească în timpul fiecărui festival în toți anii Domniei Sale până la Festivalul Festivalurilor, iar El întocmai aşa făcuse. Făcuse aşa cum făcea şi acum,

concentrându-şi gândurile asupra miezului meditației Sale.

Preotul Îi spusese că aşa cum numele lui Osiris poate fi auzit de ureche drept Ausar, care înseamnă Făuritorul-Jețului, iar numele lui Isis drept Ast, adică Jețul, firesc era ca Făuritorul-Jețului să-Şi cunoască Jețul. „Iar pentru toate zilele vieții Tale în care Tu eşti Horus, Îi mai spusese preotul, Tu vei şedea pe Jețul lui Isis, mama Ta."

Jețul de aur al lui Isis era tare şi rece la acel ceas timpuriu al dimineții (aşa cum la ceasul amiezii avea să fie cald), dar acolo, în poala Ei, El era Faraonul. „Din Tine am ieşit, a murmurat El, şi Tu din Mine ai ieşit." Astfel îl instruise Marele Preot să zică.

În ceasul încoronării Lui, cu mai bine de treizeci de ani în urmă, Dubla-Coroană Îi fusese aşezată pe cap, iar El devenise Faraon. Zeul Horus venise să sălăşluiască în El. Şi El sălăşluia în Horus. Aveau să fie împreună până în ziua morții Lui. Atunci El avea să plece să I se alăture lui Osiris. În acel ceas, Dubla Lui Coroană avea să fie aşezată pe fruntea Faraonului Care Îi va urma. Acel Faraon va deveni Horus.

„Din Tine am ieşit, i-a spus El Dublei-Coroane, şi Tu din Mine vei ieşi."

În jurul Lui, curtenii stăteau tăcuți. El şedea pe Tronul Egiptului de Sus şi era cufundat în meditația Lui.

Apoi s-a ridicat. Era pregătit. I-au adus Sceptrul Lotusului, împodobit cu multe flori de lotus. De-acum, gândurile Sale aveau să se deschidă pentru toate dorințele din țara Egiptului, căci lotusul era urechea pământului. Şi a ieşit El din Sala Regelui Unas, cu Sceptrul Lotusului în mână, şi afară Îl aşteptau multe regine mici, dimpreună cu copiii lor, şi şiruri de nobili în veşminte de in mai albe decât oasele Zeilor, sute de nobili, şi toți aveau să-l însoțească în acea dimineață, în drumul său până la fluviu, pentru a-i întâmpina pe Zeii Care soseau în bărcile Lor.

Dar în timp ce eu urmăream toate acestea, ba ieşind, ba intrând înapoi în mulțimea de curteni ca să văd mai bine apropierea Faraonului Usermare-Setpenere, m-am pomenit cu El în fața mea, chiar aici, în curtea mea, era cu Regina Lui, iar unul din sânii Ei era dezvelit. Sulemeneala roz de pe sfârcul Ei se ştersese, chipul Ei nu arăta nici ca al lui Nefertiri, nici ca al lui Rama-Nefru, ci avea frumusețea netăgăduită a mamei mele! Capul Regelui Usermare nu mai era al celui de-al Doilea, ci al celui de-al Nouălea – chipul Tatălui meu, nasul Lui lung şi subțire, gura Lui frumoasă –, dar în prima clipă nu L-am recunoscut pe Tata, n-am recunoscut-o pe mama. Erau atât de vii şi atât de asemenea celor care păşeau ca Regină şi Faraon în vremea lui Usermare-Setpenere, încât nu mai ştiam în ce ev trăiam şi nici în care oraş, Memphis ori Teba, până când veşmântul ca şofranul al

mamei mele m-a scos în cele din urmă din plasele şi grotele somnului meu dacă asta era, somn, şi le-am zâmbit. Iar ei mi-au zâmbit la rândul lor.

În acea clipă, Nef-khep-aukhem s-a trezit, s-a întins, a căscat, s-a uitat în jur şi a sărit în picioare. A dat să se încline în faţa lui Ptah-nem-hotep, n-a făcut-o. Ci fără niciun cuvânt, fără să arate vreun semn de respect, a luat-o din loc atât de iute, că, dacă aş fi închis ochii preţ de un gând, nu i-aş mai fi zărit spatele.

Dar plecarea lui a avut o urmare dintre cele mai nefericite. În prima clipă, tristeţea ce m-a cuprins a fost la fel de uşoară ca atingerea unei pene, doar că ceea ce simţeam nu era, în fapt, tristeţe, ci o anume stingherealã. Nu voiam ca simţământul să-mi strice bucuria ce mi-o dădea vederea Tatălui meu şi a lui Hathfertiti. Îmi erau la fel de dragi precum lumina violetă a acestei curţi. Căci Ptah-nem-hotep mă privea cu ochi plini de iubire. Toată iubirea ce-mi umpluse inima în timp ce Îi ascultasem gândurile era adevărată. De aceea vocea lui Usermare răsunase în urechile mele la fel de limpede precum clinchetul unui inel aruncat pe masă. Atunci m-am încredinţat a doua oară că Ptah-nem-hotep trebuie să fie Tatăl meu, şi asta pentru că mă simţeam atât de bine sălăşluind în gândurile Lui, şi aş putea zice că şi în ale mamei, şi vedeam – ca un har era această putere – ce vedeau ei când Zeii Egiptului, asemenea unor păsări de aur, se roteau deasupra capetelor lor.

Aşa am aflat că deosebirea dintre a fi iubit doar de mamă şi a fi iubit şi de mamă, şi de tată putea fi la fel de mare precum deosebirea dintre ceea ce resimte un cârmuitor care are pe creştet doar Coroana Albă şi măreția întregului Egipt pe care o cunoaşte un Faraon când poartă pe creştet şi Coroana Albă, şi pe cea Roşie, şi toate aceste trăiri ar fi fost pentru mine la fel de minunate ca o grădină dintre cele mai desăvârşite dacă n-ar fi plecat Nef-khep-aukhem. Primul meu tată locuise în casa noastră ca unul-care-n-are-adăpost şi plecase ca o fantomă. În urma lui, nu răsunase niciun zgomot de uşă închisă. Doar un blestem. Tocmai am aflat că blestemele cele mai cumplite sunt rostite de oamenii cei mai mărunți.

Ca şi când mama intuise că inima mea va fi şi mai mult apăsată de această greutate, mi-a făcut semn cu degetul şi eu m-am aşezat între ea şi Ptah-nem-hotep, Care Şi-a petrecut brațul pe după umerii mei. Mâna Tatălui meu era blândă şi înțeleaptă precum lumina argintie pe Ochiul lui Maat şi, ah, ce căldură venea dinspre mama! M-am culcuşit între ei, cuprins de o zăpăceală cum nu se poate mai plăcută, căci fiecare era plin de mirosurile celuilalt, iar eu mă simțeam ca un animăluț în miresmele cuibului, în timp ce ei zăceau tolăniți, încântați să se bucure amândoi de inima copleşită de tandrețe. Am scos un mic suspin de mulțumire.

Poate că sunetul acesta l-a trezit pe străbunicul

meu. A deschis ochii, s-a uitat să vadă cine venise, cine plecase şi a început să vorbească fără urmă de tulburare. Vocea era din nou a lui, nu mai avea nici urmă de accent de-al Tatii. Dar tenebrele în care se cufundase trebuie să fi fost teribil de adânci, căci străbunicul părea încă sub stăpânirea unei vrăji. Deşi ochii lui treceau de la unul la altul şi tot ceea ce spunea era limpede, nu părea să observe că Ramses o ținea pe Hathfertiti lângă El ca pe o soție. Străbunicul vorbea numai despre treburi ce-l priveau pe el, parcă nu se întâmplase nimic, ca şi când, chiar aşa, Festivalul Festivalurilor nu începuse, ci mai era o lună până atunci. Prin urmare, ascultându-l, zău că m-aş fi putut simți în neunde, dacă n-ar fi fost brațul Tatălui meu. Altfel aş fi jurat că sunt ridicat dintr-o barcă şi pus în alta, împrejmuit de neguri, iar bărcile dispăreau una-două din priviri, încât nu-ți dădeai seama dacă înaintau în aceeaşi direcție sau nu.

Părinții mei nu păreau să sufere de această amețeală, încât, alinat de calmul lor, am început să-mi dau seama că ceea ce spunea Menenhetet era atât de limpede, încât n-aveam nevoie să-i aud vocea, şi nici nu mă simțeam obligat să ştiu dacă vorbea sau nu cu voce tare. Am descoperit curând că Tata asculta în acelaşi fel. Era convins că în curând avea să afle cele mai bine ascunse taine ale marelui Său strămoş. Şi am simțit cum atenția Lui se muta de la mădularele Lui obosite spre pofta de

a înțelege ce anume se afla în inima Lui. Gustul acestei dorințe trebuie să-L fi stârnit mai mult decât plăcerea ce I-o dădea mama mea sau bucuria ce I-o trezeam eu. Stând atât de aproape de El, dorința asta mă ținea treaz. Nu-mi mai păsa că nu mai eram cu Usermare în prima zi a Festivalului, ci ne întorseserăm cu străbunicul în Palatul lui Nefertiri. Dacă o poveste era ca o floare, iar când o întrerupeai însenina s-o smulgi cu rădăcini cu tot, ei bine, mi-am spus eu, o poveste putea fi şi ca un veşmânt de Zeu, iar un Zeu Îşi putea şi El schimba veşmintele.

Patru

Nu-mi amintesc cum i-am spus noapte bună Reginei mele Nefertiri, a început Menenhetet. Îmi amintesc doar dimineața zilei care a urmat, pentru că m-am trezit târziu în patul meu, într-o stare de fericire pe care n-o trăisem înainte. Ardeam de nerăbdare s-o văd pe marea Regină Care devenise doamna mea. Fericirea era desăvârşită. Eram atât de plin de amintirile cu care adormisem, amintiri ce stăteau atât de bine în cumpănă cu plăcerile pe care speram să le simt din nou curând, şi aveam o părere atât de bună despre mine şi eram atât de împăcat cu tot ce izbândisem, încât inima mea era ca un iaz sacru.

Pot spune că n-aveam să mai cunosc nicicând acea fericire. M-am pomenit cu Majordomul care

îmi aducea solie să mă înfățişez de îndată Vizirului, o poruncă atât de neobişnuită, încât am plecat de-ndată. În încăperile Vizirului, mi s-a spus că Usermare, de cum se trezise în acea dimineață, poruncise să fiu mutat din Serviciul pe lângă Nefertiri în palatul lui Rama-Nefru. Iar mutarea urma să se facă în acea dimineață, nicidecum mai târziu. Tot avutul meu putea fi adus de servitorii mei în această cameră de lucru a Vizirului de unde alți slujitori – noul meu grădinar, noul majordom, noul bucătar, noul păstrător al cheilor şi noul rândaş, toți în uniforma Casei lui Rama-Nefru – aveau să le ducă mai departe. De-acum aveam să fiu Însoțitorul Mâinii Drepte a lui Rama-Nefru.

După cum am spus, n-aveam să mai cunosc niciodată fericirea cu care mă trezisem, în niciuna dintre cele patru vieți ale mele, şi asta nu fără motiv. Descoperisem acum că niciun sentiment nu era mai periculos pentru propria siguranță ca fericirea însăşi. Altfel nici în ruptul capului nu mi-aş fi abătut atenția de la inima Regelui meu. Şi încă o noapte întreagă de somn! Când dormeam, n-aveam decât să hoinăresc prin toate piețele şi palatele prin care mă duceau visele mele, dar acum am înțeles că niciodată nu trebuia să mă depărtez prea mult de inima Monarhului meu. Fericirea mă lăsase fără nicio santinelă. Aşa că nici n-am fost prevenit de mutare şi nici n-am bănuit de unde anume venise. N-aveam idee dacă

nu cumva Regina hitită era Cea Care îl înduplecase cu vorbe dulci pe Usermare să poruncească această mutare ca să-l facă în ciudă lui Nefertiri, sau dacă El se trezise ştiind fără urmă de îndoială că mă înfruptasem din carnea Lui, o gustasem, îmi lăsasem gustul. Dar dacă aşa stătea treaba, de ce mă punea acum unde mă punea?

Când m-am dus s-O văd pe Nefertiri, deruta mea s-a transformat în haos. Era prietenoasă, dar distantă, de parcă eu pusesem la cale mutarea. N-a zis că pierderea mea era un triumf pentru Rama-Nefru, nici măcar o dată, prin urmare n-aveam de unde şti dacă era tulburată sau prea mândră să se arate rănită. În cele câteva clipe în care am rămas singur cu Ea (şi nu mă puteam amăgi că dorise să mă vadă mai îndelung, însă nu reuşise – nu, Ea voise să scurteze întâlnirea), mi-a fost limpede: nu era câtuşi de puțin tulburată. Ba chiar avea mina aceea de uşurare pe care-o văzusem pe chipurile altor femei când scapă basma curată dintr-o boroboață. M-a ținut de mână şi mi-a vorbit despre răbdare, iar într-un târziu a spus: „Poate O ții sub ochi pe Rama-Nefru pentru Mine”, şi când am răspuns cu o plecăciune la această invitație de a fi iscoada Ei şi am făcut gestul protocolar de a-l săruta degetul de la picior, n-am putut să nu şoptesc în sus, spre fusta Ei: „Când Te voi mai vedea?”. Inima şi vintrele îmi erau cuprinse de un asemenea freamăt, încât mai că se încăierau. Răsuflarea mea pe picioarele Ei

n-a făcut-O să tremure, ci Ea m-a sărutat pe frunte, şi încă foarte solemn. N-aveam de unde şti dacă trebuia să iau gestul Ei drept jurământul Ei sau mai curând drept o mângâiere ca pentru a potoli un armăsar agitat. „Cel mai înțelept e să nu te mai întorci până nu ai foarte multe să Îmi spui despre Rama-Nefru”, mi-a zis Ea.

Până la urmă, m-a lăsat totuşi să mă uit în ochii Ei minunați, adânci precum albastrul regal al serii, şi tot ce-mi doream să văd era în ei – iubire, pierdere şi tandrețea cărnii care a împărtăşit câteva taine cu propria-ți carne. Cum am zis, deruta mă îmbolnăvea.

Până la orele după-amiezii, mutarea se încheiase; până la orele serii, mă şi întâlnisem cu Rama-Nefru, altă întâlnire scurtă. M-a salutat cu o voce dulce, plină de accentul acela fermecător al hitiților, şi mi-a spus că avea mare nevoie de serviciile mele (fără însă a-mi spune de unde să încep). Apoi mi-a zis că trebuia să vorbesc cu Heqat, care mă putea învăța despre poporul Ei.

„Suntem simpli în comparație cu egiptenii, a zis noua mea Regină, dar niciun neam n-are dorințe simple”.

Era blândă şi cum nu se poate mai curtenitoare. Eram impresionat de suferința Ei teribilă. Nu ştiam dacă nu mai avea păr deloc, dar purta o perucă bălaie, o nuanță mult mai strălucitoare, deşi mai puțin rafinată decât părul Ei bălai ca paiul, şi nuanța acestei peruci arăta cât de

bolnavă trebuie să fi fost Ea. Pielea Ei bătea în verde acolo unde era în umbră, şi Ea era tristă din pricină că n-avea strop de strălucire, iar tot ce spunea Ea te copleşea de tristeţe. Şi am început să mă întreb – pentru că Ea n-avea nici cea mai mică idee la ce să mă folosească – dacă nu cumva Usermare făcuse mutarea aceasta ca s-O mai înveselească. Să fi fost eu o nouă distracţie pentru Prinţesa Lui bolnavă? Întrebarea asta a luat locul tuturor celorlalte şi m-a făcut să plec din iatacul Ei cu o durere de cap mai cumplită decât ceea ce simţea un Zeu îngropat de viu.

În prima zi, prin urmare, n-am prea fost de mare folos, nici mie, nici altcuiva. Palatul lui Rama-Nefru, căruia i se mai spunea şi Coloanele Zeiţei Albe, era un loc plin de viaţă atunci când Usermare se afla acolo (ofiţerii din Garda Lui se strângeau în toate Curţile), însă mi se părea neguros după plecarea Lui. Pruncul Ei, Prinţul Peht-a-Ra, locuia într-o aripă împrejmuită de un gard de lemn nou făcut din pari înalţi, cu suliţe înfipte în vârf. În jurul acelei bariere se posta cea mai mare parte din Garda Reginei. Soldaţii lui Rama-Nefru, primiţi cu împrumut de la Usermare, se învârteau nu numai în jurul gardului, ci şi pe coridoarele din spatele acestuia, ba erau soldaţi care o păzeau şi pe doică, în odaia Prinţului. Pe Rama-Nefru aveam s-O cunosc bine, dar pe prunc arareori l-am văzut – era păzit îndeaproape. Cât despre prima mea impresie în ceea ce privea

Coloanele Zeiței Albe, nu mi-am schimbat-o cu una mai bună nici când mi-am amintit că Zeița cu pricina era Nekhbet, Vulturul. Rama-Nefru nu arăta câtuşi de puțin a pasăre de pradă, însă Palatul avea un aer viciat. Un damf de stârv se înălța din grădina unde plantele Ei se hrăneau din îngrăşământ amestecat cu carne, ceea ce te făcea să te gândeşti la miasma cuibului unei păsări sălbatice cocoțat pe-o stâncă, şi de jur-împrejur zăceau împrăştiate rămăşițele câtorva victime.

Da, era un palat hitit. Dacă era alb pe dinafară şi avea cu adevărat atâtea coloane câte zicea numele său că are, încât arăta cât se poate de egiptean – fără doar de gardul acela hidos! —, pe dinăuntru era hitit sau, mă rog, ce-mi imaginam eu că înseamnă hitit. Rama-Nefru acoperise pereții multor încăperi cu plăci de ceramică purpuriu-deschis, aduse din Tyr. Nicio altă culoare nu s-ar fi potrivit mai bine cu auriul-palid al părului Ei de odinioară, dar, cu cât priveam mai mult, cu atât înțelegeam că Rama-Nefru căuta să-şi decoreze palatul cu materiale de bună calitate din ținuturile dintre Teba şi Kadesh, ca şi când acestea s-ar fi dovedit cele mai benefice materiale pentru căsătoria Ei. Prin urmare, mobila Ei era făcută din cupru adus din Sinai şi din cherestea adusă din Liban, din malahit, turcoaz şi alabastru aduse din țările aflate între cele două. Întunecate îi erau încăperile, dar şi pline de forță! Treceam dintr-una într-alta, multe erau pustii ore

întregi, şi mi se făcea dor de Palatul lui Nefertiri, unde şi acolo treceai dintr-o încăpere goală în altă încăpere goală, dar fiecare se deschidea spre o curte interioară de marmură albă, şi era înviorată de lumină. Acum mă cuprindea tristețea ştiind că trebuia să-mi irosesc orele în fortăreața aceea, fără să înțeleg mare lucru despre hitiți. Când mă uitam la servitorii care umblau încolo şi-ncoace, bărbați îndesați, bărboşi, care, indiferent cât de fierbinte era ziua, tot în veşminte de lână se îmbrăcau, îmi venea să cred că erau un popor tare morocănos. Habar n-aveam despre Zeii lor, despre sentimentele ce le nutreau, dar când mi-am petrecut primul apus de soare la Coloane, şi după aceea la fiecare apus de soare, am băgat de seamă că servitorii ăştia hitiți îngânau un fel de cântec monoton, închinat serii, iar vocile lor erau un vaiet teribil de trist. Heqat, care curând mi-a devenit prima prietenă în acel loc, s-a priceput să-mi spună ce însemnau cuvintele în egipteană, iar înțelesul lor era lipsit de orice bucurie, ba chiar de-a dreptul cumplit:

„Ce pare bun pentru noi, pentru *Ei* este durere,
Ce simțim că e rău, *Ei* spun că e bun,
Cine poate şti ce gândesc *Ei*?
Ei sunt la fel de ascunşi precum apele”.

„Cine-s «ei» ăştia? am întrebat-o pe Heqat. Hitiții vorbesc de egipteni?”

„Ah, nu, a răspuns ea. «Ei» sunt Zeii hitiților.”

Heqat nu era hitită, desigur, ci siriancă. Dar cele două țări erau mai apropiate una de alta decât de Egipt, iar ea avea multe de spus despre Rama-Nefru, ceea ce a şi făcut. Îmi vorbea cu un aer de intimitate, ca între persoane care au servit împreună trupul lui Usermare-Setpenere, prin urmare am aflat o mulțime de lucruri în scurt timp, deşi nu începuserăm să ne vorbim de cine ştie când.

În singurătatea mea, nu mă deranja să mă întâlnesc cu ea mai des decât în zilele petrecute în Grădini şi, în scurtă vreme, am descoperit că regina asta mică şi urâtă era la fel de singură ca şi mine. Nu avea casa ei de care să se îngrijească, nu avea cui da sfaturi, nu auzea nicio bârfă, nu tu berărie unde să se ducă împreună cu celelalte regine mici, n-avea altă treabă decât s-o servească pe Rama-Nefru. Prin urmare, vorbeam adesea, iar ea mi-a spus multe despre hitiți. Curând am aflat că erau cum nu se poate mai diferiți de asirieni (şi eu care crezusem că erau aproape unul şi acelaşi neam), ei bine, hitiții veniseră la Kadesh din nord şi trăiau în țara aceea doar de patru sau cinci domnii regale. Dar învățaseră multe de la asirieni, se îmbrăcau asemenea lor, aşa cum libienii şi nubienii se pricepeau să-i imite pe egipteni. Doar că hitiții ăştia erau mai degrabă neam de haimanale, mi-a spus Heqat. Învățaseră ei multe şi de la mitani, de la babilonieni, de la mezi şi de la

toți ceilalți, cu toate că – una peste alta – mai curând semănau cu asirienii.

Ce ciudați, mi-am zis încă nevenindu-mi să cred. Când erau nevoiți să îndure ani plini de necazuri, hotărau să-şi purifice oraşele de ghinion. Şi-atunci mamele nu aveau voie să-şi mustre odraslele, nici stăpânii să-şi pedepsească servitorii, iar procesele erau toate interzise. Puneau lemn de cedru să ardă pe ruguri uriaşe la răscruci şi cântau psalmi noaptea. Dregeau toate stricăciunile şi rosăturile din templele vechi. Treabă foarte importantă pentru ei – am aflat eu încredințați fiind că o şubrezire a lemnului într-o clădire veche vădea şubrezirea legăturilor între Zei şi popor. Mai apoi Heqat a încercat să-mi vorbească despre un cod de legi pe care hitiții îl copiaseră de la un rege pe nume Hammurabi, dar eu n-am putut să dau crezare unor asemenea legiuiri. Cică Hammurabi poruncea moartea ca pedeapsă pentru un proprietar de vinărie care cuteza să adăpostească un proscris, şi mai avea şi alte legi, bunăoară cea care spunea că poți s-o arzi pe rug pe o preoteasă care intră într-o vinărie. Nevasta care fura ceva de la bărbatul ei putea fi osândită la moarte. Dar dacă fura ceva de la casa megieşului, se alegea doar cu nasul retezat! Mi-a trebuit ceva timp să pricep noima. Dacă o femeie se lupta cu un bărbat şi îi strivea un testicul, i se tăia un deget, dar dacă le strivea pe amândouă, i se scoteau ochii.

La aceste vorbe, Heqat a rânjit fără să vrea. Ştiu că o amuza gândul la o nevastă care putea storcoşi ouăle bărbatului ei. I-am turnat vin în pahar şi am izbucnit şi eu în râs, dar am ales să nu-i pun întrebările ce mă îmboldeau. Voiam să aflu mai multe despre Zeii acestor hitiți, căci, dacă era să slujesc o hitită, îmi ziceam că era bine să-i cunosc pe cei care erau mai presus de Ea, cei la care s-ar putea întoarce ea.

Dar femeile urâte se pricep de minune să ghicească ce doreşti cu adevărat de la ele, încât, atunci când am fost prea stăruitor cu întrebările, Heqat a continuat să râdă. Mi-a spus că nu-mi voi aminti niciodată numele Lor. Prea greu!

„Asirienii au un Zeu pe nume Enlil, i-am spus eu. Nu văd de ce nu mi-aş putea aminti acest lucru."

„Numele Zeului este Kumarpish, în hitită. Se mai numeşte şi Lukishanush." Heqat s-a apucat să mă necăjească. Hitiții, cică, aveau o Zeiță, Ashkashepash, iar în apropiere de Kadesh, în țara lui Rama-Nefru, aveau Zei locali, cu nume precum Kattish-khapish, Valizalish, Shullinkatish. „Nu e o religie pe care să încerci s-o înțelegi, a zis ea. Îți mai trebuie o viață ca să auzi tot. Adică, mai e şi Zeul Maznulash, şi Zentukhish, Nennitash şi Vashdulashshish." Acum îmi râdea în față, fără fereală, aşa cum fac reginele mici.

Trebuie că s-a văzut pe fața mea că nu-mi făcea plăcere, căci s-a gândit să mă îmbuneze,

spunându-mi că erau atât de multe rugăciuni şi exorcisme, încât nu merita osteneala să le aflu. Şi nu ştia, mi-a zis ea, dacă Zeii lor le făceau lor tot atât de mult bine pe cât ne făceau nouă Zeii noştri egipteni. Hitiții aveau multe molime, cât despre familia fericită, unde era aceasta? Țara lor era umedă mai tot timpul, cu demoni răi sub fiecare acoperiş. Una peste alta, hitiții ăştia nu erau la fel de veseli ca egiptenii. Adevărul e că erau atât de ursuzi, încât nasurile le crescuseră lungi. Iarna, nasurile acestea aveau chiar şi un strop de apă în vârf. Bineînțeles că aveau multe pricini de plâns: la urma urmei, erau încredințați că Zeii voiau ca oamenii să Îi slujească asemenea sclavilor. Dezastrele pândeau la fiecare colț. De fapt, Zeitatea lor Supremă, acest Enlil, la fel de mare precum Amon, era numit Stăpânul Furtunii.

Stăteam încruntat, dar nu din pricină că, după părerea mea, n-aveau dreptul să le dea Zeilor lor nume din astea ciudate, precum Vashdulashshish – deşi chiar n-aveau dreptul! —, ci din simplul motiv că, auzind tot mai multe despre hitiți, o înțelegeam tot mai puțin pe Rama-Nefru, o doamnă atât de fină şi de palidă în frumusețea Ei, atât de delicată, cel puțin în ceea ce ştiam eu. Am întrebat-o pe Heqat dacă Prințesa *noastră* – încă nu eram pregătit să spun Regina *noastră* – avea această aplecare spre mohoreală, iar Heqat a răspuns: „Hitiții ăştia au două firi. Îți vine să crezi că e o fetişcană prostuță cu păr frumos, dar să ştii

că e chibzuită şi se teme de multe lucruri pe care alții nici nu le bagă în seamă”.

„Bunăoară?”

Heqat avea şi ea clenciul ei. Îi plăcea să-ți dea sentimentul că, dacă îi făceai ochi dulci, nu va ține pentru ea tot adevărul despre o treabă sau alta.

„Dacă se uită la Uşa Mare a unui templu, Ea nu o vede aşa cum o vezi tu. Uşa aia e ca un Zeu pentru Ea. Când e deschisă, Ea vede gura unui Zeu.”

M-am gândit la aerul dintr-un templu, în care se găseau alte spirite decât în aerul de afară. Poate că aveam să ajung s-O cunosc pe Rama-Nefru.

„Bineînțeles, Ea nu prea seamănă cu alți hitiți, a adăugat Heqat. Uneori, spiritul Ei e la fel de uşor precum vălul cel mai fin. Îmi vine să cred că părinții Ei au zămislit-O în rouă. Ştii că sângerarea Ei lunară ține doar cât roua?”

Pentru mine, era limpede că Heqat ştia foarte puține despre Rama-Nefru. Cum putea o femeie urâtă să înțeleagă frumusețea unei Regine tinere? Încă o dată m-am văzut obligat să mă întreb, aşa cum se întreba toată suflarea din Grădinile Celor Tăinuite, de ce se iubea Usermare cu Heqat o dată pe an, şi mi-am amintit de clevetelile eunucilor. Cică peste Grădini se abătea de fiecare dată o potopenie de şerpi şi broaşte. Iar a doua zi dimineața, pământul era plin de mâzgă şi toată lumea se gândea la cei opt Zei ai primului mâl, la Nun şi Nunaunet, Kuk şi Kauket, la Huh şi

Huahet, şi la Amon şi Amaunet, toți acolo, la începutul atât de plin de vânt, întuneric, nemărginire şi haos, cu mult înainte să apară Nut şi Geb, şi Osiris, şi Isis. Atunci lumea nu era altceva decât broaşte oarbe, şerpi, tină udă şi mările cele mari. Probabil că Heqat asta avea Zei care de acolo veneau, altfel de ce era atât de urâtă?

Cu toate acestea, îmi plăcea de ea mai mult acum decât înainte, şi chiar dacă aveai impresia, privindu-i chipul, că vezi mutra unei broaşte bolnave, ochii ei erau două uşi – tocmai vorbeam de uşi –, te uitai în ei şi vedeai multe grădini. Ochii îi erau luminoşi, iar dacă îi arătai că o prețuieşti, îi citeai în ochi loialitatea ce avea să ți-o dovedească. Fiți siguri că i-am dat multe semne că o prețuiam. Nedumerirea ce mi-o pricinuise mutarea mea în acest palat hitit din inima Tebei era atât de adâncă, încât căutam şi eu puțină înțelegere, aşa cum un bărbat pierdut în deşert nu-i în stare de altceva decât să caute apă.

Stăteam de vorbă despre atât de multe lucruri, încât Heqat mi-a dezvăluit până la urmă un secret pe care-l puteam duce primei mele Regine. Şi anume, Rama-Nefru era încredințată că boala I se trăgea de la Nefertiri. În prima dimineață a bolii, Îşi descoperise pe gât două mici înțepături. Când am zis că poate înțepăturile Îi fuseseră pricinuite de colan, Heqat a ridicat din umeri: „Sau de o cobră”. S-a aplecat în față, m-a prins de genunchi şi a continuat: „Prietene, Ma-Khrut poate că

vorbeşte cu Zeii, dar unii hitiți îi pot chema pe morți”.

„Rama-Nefru e una dintre aceşti hitiți?”

N-a vrut să-mi spună. Ca şi cum nu m-ar fi auzit.

„Dacă Bulgăre-de-Miere e înțeleaptă, a zis ea, nu va mai face vrăji.”

Atunci mi-a trecut prin minte un motiv pentru care mă aflam în palatul Coloanelor Zeiței Albe. Să fi venit chiar Heqat cu ideea asta? Nu i-am spus cât de puțin puteam să-i vorbesc lui Bulgăre-de-Miere în acele zile. Ei bine, n-aveau decât să creadă toți cei din palat că eu şi Ma-Khrut eram apropiați.

Cinci

Târziu în acea noapte, după ultima mea discuție cu Heqat, m-am dus s-o văd pe Nefertiri. Ştiind rânduielile Gărzii Ei, am reuşit să ajung în încăperea în care dormea Ea şi chiar mă gândisem să mă şi furişez în patul Ei. O ispravă pe care n-am dus-o la îndeplinire. Ea era încă trează şi cu toane nu tocmai prieteneşti. „Puți a hitit”, a zis Ea.

Mi-a plăcut cruzimea Ei, speram să fie un semn al pierderii pe care-o resimțea pentru că nu mă mai avea în preajmă.

N-am stat mult. Nu voiam să fiu lângă Ea când îi lipsea interesul. Dorința mea fusese atât de mare şi se prea poate să se mai dovedească la fel de

mare, încât nu îmi puteam permite nici măcar s-O ating pe Regina asta dacă sângele nu-mi era plin de gândul la Ea. Aşa se întâmplă că n-am făcut altceva decât să-l spun ce auzisem de la Heqat, iar Ea s-a încruntat.

„Nu-mi mai pasă de Rama-Nefru, a zis Ea. E o femeie goală pe dinăuntru. Poți să te uiți la Ea ani întregi şi tot să n-ai ce să-Mi spui despre Ea." Zicând acestea, m-a ciupit de obraz, ca şi când aş fi fost un servitor bătrân şi de încredere, nimic altceva.

Trebuie că pe chipul meu se aşternuse, fără voia mea, o expresie încordată, pentru că Ea s-a înmuiat. „Îmi eşti foarte drag, a zis Ea, dar nu mă pot gândi la asta acum. Celebrarea Triumfului Zeiesc este prea aproape. Pentru un asemenea Festival, nu te gândeşti la soți sau iubiți, ci la ce urmează să porți. A zâmbit şi a continuat: Spune-i lui Heqat că prietena ei nu de Bulgăre-de-Miere trebuie să se teamă, ci de Mine."

Am plecat amorțit înlăuntrul meu, dar am avut răgaz să mă gândesc, după ce m-am întors în partea cealaltă a Ochiului lui Maat, că nimic nu putea fi mai dureros pentru Nefertiri în acele zile în care se pregătea pentru celebrarea Triumfului Lui Zeiesc decât propria Ei poziție, aşa că, scoțând eu un oftat de amant teribil de nefericit, mi-am găsit odihna. Nu există somn fără adevăr, chiar şi unul nefericit, iar al meu era că Nefertiri se va gândi numai la Usermare în acele zile. Şi-n acelaşi

timp, simțeam cum îmi împietresc nemilos, sentimentele, din pricină că Nefertiri era atât de puțin atrasă de mine, încât era în stare să se înfrâneze cu totul.

Dar până a doua zi dimineața, parcă nu mai eram chiar atât de tulburat. În sfârşit, mă împăcasem cu gândul că îmi voi petrece la Coloanele acelea câteva săptămâni bune, dacă nu chiar ani, dar dintr-odată m-a apucat o mare tulburare. Nu numai că mă resemnasem să trăiesc fără Nefertiri, ci eram şi foarte hotărât (aşa jurasem la trezire) să O am din nou, chiar de-aveau să treacă zile ori luni, şi uite-aşa am putut să respir iarăşi, să mă uit în jurul meu, până şi să îmi placă să stau de vorbă cu Heqat. Drept urmare, am început să simt prezența lui Rama-Nefru în multe unghere ale Palatului Ei, şi pentru prima oară îmi dădeam seama de tertipurile Ei. Se întâmpla să n-O văd o zi întreagă şi încă una, şi încă multe altele, cu toate acestea părea să fie mult mai aproape de mine şi nu înțelegeam cum era cu putință. Orice servitor de la Coloanele Zeiței Albe care ştia să citească putea fi sigur că avea să primească de la Ea măcar o solie pe zi, scrisă în limba Ei pentru slujitorii hitiți sau în semnele noastre egiptene pentru toți ceilalți. Soliile astea de obicei nu spuneau mai mult decât „Ca protecție împotriva colicilor, dați-i lui Peht-a-Ra din ierburile galbene care se găsesc în colțul dinspre sud-est al grădinii Mele”, „Căutați-le

pe servitoare de păduchi", sau „Să cânți la fereastra Mea – îmi place vocea ta". (Ultimul mesaj a fost trimis grădinarului meu – spre groaza lui deplină!) Ba chiar: „În curând o să am nevoie de tine!" – pe ăsta îl primeam eu în fiecare zi. Trebuie să spun că eram impresionat de faptul că ne învățase scrisul, îmi plăcea chiar şi că alegea cel mai fin papirus, pe care apoi îl făcea sul şi-l sigila cu ceară.

Sigiliile Ei, după cum am văzut curând, erau ceva cu totul aparte la hitiții ăştia. Rama-Nefru avea o colecție întreagă de sigilii – am aflat de la Heqat –, toate din piatră, cilindri mici, nici mai groşi şi nici mai lungi de-un deget, dar din urma ce-o lăsau pe ceară vedeam cât de desăvârşită era lucrătura lor. Nu puteam pricepe cum de reuşea artistul să sculpteze scene atât de mici şi desăvârşite, cu Zei şi Regi, în lapis-lazuli şi serpentin, sau în jasp, agat ori calcedoniu. Am început să mă gândesc la Prințesa aceea bălaie, singură în iatacul Ei, scriind pe papirus, apoi alegând sigiliul potrivit. De fiecare dată când rupeam sigiliul de ceară de pe unul dintre mesajele Ei, aveam sentimentul că Zeii hitiți minusculi se strângeau de îndată în jurul meu, asemenea unui roi de țânțari.

Apoi, într-o bună zi, mesajul Ei a zis: „Fă-Mi o vizită în dimineața asta". M-am supus şi am vorbit timp de-o oră în grădina Ei, şi încă şi mai mult a doua zi. Am descoperit că, pentru cineva cu o

înfățișare atât de delicată ca a Ei, era o femeie foarte practică şi Îi plăcea să bârfească. Dacă la început credeam că poftise să O slujesc pentru că fusesem un slujitor atât de apropiat celeilalte Regine, acum mă întrebam dacă nu era cumva mai interesată de zilele cât fusesem Guvernator în Casa Celor Tăinuite. Despre Nefertiri nu vorbea niciodată, în schimb voia să ştie tot ce-l puteam spune despre Grădini, mai cu seamă despre copiii lui Usermare care se aflau acolo şi despre favoritele Lui printre reginele mici. Auzise totul de la Heqat, dar dorea să-l povestesc din nou, iar eu odată m-am plâns, râzând: „Dar ştii totul". Ea însă s-a stropşit – ori aşa mi-a făcut impresia, după felul caraghios în care punea accentele: „Noi avem o vorbă în hitită: Învață cu un ochi, învață cu celălalt ochi. Apoi priveşte cu amândoi ochii".

N-aş fi jurat, însă curând m-a cuprins bănuiala că plăcerea Ei de a asculta cleveteli avea un scop anume. Voia să afle dacă vreunul dintre copiii din Grădini ar avea sorți să urce pe Tron. N-a trecut mult şi am devenit mai apropiați, căci parte a plăcerii de a fi în compania Ei era aceea că nu trebuia să I te adresezi ca unei Regine, ci ca unei Prințese, da, adevărat, o Prințesă răsfățată, însă care, având nevoie de intimitatea aceasta, nu-Şi dădea aere. Nu era totuşi ca atunci când stăteam la palavre cu Heqat. Cu toate astea, mi-am permis s-O tachinez: „Nu-Ți pasă de nimic altceva decât ca Peht-a-Ra să ajungă Faraon".

Ochii Ei au scăpărat.

„Nu ai cum să pătrunzi în mintea unui străin, mi-a spus Ea. N-o să ştii niciodată când spun adevărul.”

„Nu, nu pot pătrunde”, am recunoscut eu. Şi aşa era. De pe chipul Ei frumuşel, cu trăsături gingaşe, nu scăpa niciun gând.

„Sunt sătulă de peruca Mea, a zis Ea. Te deranjează dacă o scot?”

Am făcut o plecăciune şi Ea Şi-a scos peruca. Bietul Ei cap era pleşuv, nu mai rămăseseră decât câteva fire bălaie care Îi creşteau pe scalp precum puful pe căpşorul unui prunc. Dar eu ştiam de ce Îşi scosese peruca. Era mult mai frumoasă aşa, şi cum nu se poate mai ciudată. O Zeiță fragilă. Voia să duc vorbă înapoi lui Nefertiri că Usermare ar putea-O socoti mult mai încântătoare acum decât înainte? Da, asemenea tuturor celor care clevetesc, n-avea nicio reținere față de propria Ei persoană.

„În Egipt, dacă eşti Regina, mi-a spus Ea odată, eşti şi Zeiță. N-am dreptate?”

„Faraonul e Zeu, am zis eu, iar Consoarta Lui e Zeiță.”

„Nu înțeleg de ce. Tatăl meu, Khetasar, nu e Zeu. E doar Rege, zău aşa. Enlil nu-l vorbeşte ca unui Zeu: Enlil Îi spune ce să facă. Şi El face întocmai. Eu nu sunt Zeiță, ci femeie. Ce părere ai?”

O, de unde să ştiu? am ridicat eu din umeri. Pe Usermare să-L întrebe.

„El nu vrea să vorbească despre asta. El vrea să facă dragoste. Rama-Nefru a chicotit. Cred că sunt singura femeie din lume care Îi poate spune «Nu, nu vreau». Nu ți se pare nostim?”

Vorbea ținându-Şi capul înclinat spre un umăr, ca şi când ar fi avut drept soț un crocodil îmblânzit şi nu ştia ce să facă cu el.

Fie că era femeie, fie Zeiță, îmi ziceam eu, cu siguranță a făcut câteva minuni în viața Ei. Mi-am amintit că prima oară când Ea a venit în Egipt, dăruită de Regele Khetasar, Usermare fusese atât de mojic, încât O pusese în haremul Lui din Fayum, acolo unde-Şi ținea reginele mici care aspirau să fie invitate în Grădinile Celor Tăinuite. Cu toate acestea, Rama-Nefru a fost adusă înapoi la Teba ca a Treia Mare Soție a lui Usermare. Şi eu, şi toată lumea am bănuit că Ea Îi vrăjise trupul în feluri pe care nicio altă femeie nu le putea afla.

În orice caz, Ea nu se purta astfel. Când eram singur cu Ea, nu mă gândeam la mine ca la un bărbat, şi nici la Ea ca la o femeie. Eram prieteni. Trăiam ca să putem bârfi împreună. Odată, după ce-am pomenit eu de Fayum, Ea mi-a spus: „Acolo n-am avut nimic de-a face cu El. I-am spus: «Nu Te las să Mă ții de mână. Tatăl Meu M-a trimis la Tine ca Regină. Nu Te las să Te apropii de Mine în locul ăsta scârnav»”.

„Şi El ce-a zis?”

„A zis că Mă aruncă în foc. Iar Eu: «Chiar Te rog. N-ai pic de respect pentru tatăl Meu şi nici pentru

Mine. Mai bine să mor». Rama-Nefru a chicotit. De fapt, Eu speram să Mă trimită înapoi la Kadesh. În loc de asta, M-a adus aici. Cine s-ar fi aşteptat la una ca asta?"

„Nu, am spus eu, nu e adevărat. Heqat îmi zice că Îl adori."

„Asta trebuie să afli singur", a zis Ea.

„Nu pot, am spus. Nu pot să pătrund în gândurile Tale."

„Asta până în într-o zi când o să poți", a spus Ea.

Când venea Usermare în vizită, ceea ce se întâmpla după-amiaza târziu, Ea Îl primea în iatacul Ei, ale cărui mătăsuri aveau culoarea violetă a levănțicăi, potrivindu-se cu purpuriul pereților Ei, şi cu adevărat îmi veneau adesea în minte aşternuturile de mătase ale patului în care făcusem odată amor cu târfa tainică a Regelui din Kadesh. Încă nu ştiam ce plăceri căuta Usermare să-Şi stâmpere cu Ea, şi nici de câte ori se ducea Ea la El, în Casa Adorării (unde O văzusem în dimineața în care El îmi dăduse Țucalul de Aur), deşi începeam să mă întreb dacă Ea Îşi petrecea tot atât de multe nopți cu El pe cât îmi închipuisem eu odată. Când venea El în vizită, se întâmpla îndeobşte după-masa târziu şi adeseori ne invita pe Heqat şi pe mine să şedem împreună cu Ei, deşi El vorbea cu Ea ca şi când erau singuri.

Cunoşteam vanitatea Bunului şi Măritului meu Zeu – Îl văzusem prin atât de mulți dintre cei Paisprezece Ka ai Lui, încât puteam să mă fâțâi în

jurul Lui de parcă era vorba de o statuie. Acum, însă, vedeam un chip nou. Era cum nu se poate mai încântat de deşteptăciunea lui Rama-Nefru (ca şi de a Lui), şi-mi vine să cred că nu voia ca vorbele Lor să fie adresate numai Zeilor Lui, ci dorea ca şi eu şi Heqat să fim martori. Îl încânta peste poate cât de naivă se dădea Ea a fi. Îl încânta chiar şi felul în care Îl ocăra Ea. Ceva cu totul nou să fie luat la rost în fața noastră! Era ca un armăsar uriaş care nechează de plăcere când un călăreț nou şi foarte priceput foloseşte hățurile cu şiretenie.

„Ai putea îmbunătăți Biblioteca Regală", I-a spus Ea într-o bună zi, iar când El a mârâit şi apoi I-a răspuns: „N-are egal biblioteca asta", Ea a zis: „Motiv tocmai bun s-o faci şi mai bună!", la care El a izbucnit în hohote răsunătoare şi a spus: „Ei bine, Tu, biată chelboasă mică – Ea nu Îşi purta peruca atunci când era singură cu El, nu era nevoie, ochii Lui se desfătau cu fața Ei – Tu, pasăre fără pene, cum ai face biblioteca Mea mai bună?"

„În țara Mea, a spus Ea, tatăl Meu cunoaşte obiceiurile neguțătorilor călători şi multora dintre ei le place să ducă asupra lor un papirus sau o carte de tablete. Doresc să aibă ceva pe care să-l poată studia în timpul lungilor lor călătorii. Pioşii au cu ei rugăciuni peste care se uită noapte de noapte. În Kadesh, tatăl Meu îi roagă pe toți aceşti neguțători peregrini să-şi lase scrierile la

Biblioteca noastră Regală atâta timp cât e nevoie pentru a fi copiate.”

„Nu-mi place o asemenea practică, a zis Usermare. Ar stârni prea multe tulburări în întreg văzduhul. Toate scrierile acelea ciudate să fie copiate odată. Prefer o poveste pe care am auzit-o deja, a zis El. Nu-i adevărat, Heqat?”

„Aşa e, Divinule Două-Case”, a încuviințat Heqat.

„Asemenea poveştii pe care o zici tu despre femeia urâtă al cărei bărbat nu se îmbolnăveşte niciodată. Meni, îți aminteşti povestea?”

„Mi-o amintesc.”

„Crezi că Heqat ar putea fi la fel de bună pentru tine?”

„Bunule şi Mărite Zeu, nu mi-am pus întrebarea.”

Mi-o puneam însă acum. Să fie asta răzbunare? Nu-L mai înțelegeam pe Usermare al meu. Te pomeneşti că nu te mai omora una-două, ci mai curând se bucura de suferința ta. Ce minunat I-ar fi râsul dacă m-aş însura cu Heqat. Pe de altă parte, nu-l cunoşteam gândurile, şi tare mi-aş fi dorit să am din nou înțelepciunea de pe vremea când mă aflam în preajma lui Bulgăre-de-Miere.

Dar El se plictisise. Aşa că I-a spus lui Rama-Nefru: „Vorbeşte-Mi în sumeriană”. Era foarte mândru de felul în care Ea stăpânea o asemenea limbă care, aşa cum mi-a explicat Heqat, era studiată numai de fetele hitite din cele

mai bune familii (în încercarea de a le întrece pe babiloniene şi pe asiriene). Nimeni nu o mai vorbea, dar printre hitiți era un semn de mare rafinament să fii familiarizat cu o atât de veche limbă a religiei şi învățăturii. „Ştiți, a zis El, Ea poate să vă spună o sumedenie de lucruri în sumeriană."

„Ah, nu vreau azi", a spus Ea.

„Spune-ne despre eunuci", a insistat El.

Ea se juca cu pisica Ei, un animal minunat, gri-argintiu, cu o coadă înălțată şi arcuită ca o frunză de palmier, iar acum Ea îi mângâia coada, ținând-o între degetul mare şi arătător. „Mer-mer, a întrebat-o Ea pe pisică, vrei să auzi despre eunucii sumerieni?", şi când Mer-mer şi-a întins spinarea, Rama-Nefru a zâmbit. „Ea zice da, aşa că Îți voi povesti, dar dacă Mer-mer ar zice nu, n-ai auzi niciun cuvânt." Şi Rama-Nefru s-a întins ca o pisică. „Când mai eram încă la şcoală, în palatul Meu, Eu şi prietenele Mele sufeream din pricina sumerienei. Era teribil de grea. Plângeam. Dar în Biblioteca noastră, am găsit o carte cu toate cuvintele neîngăduite. Cum mai râdeam, prietenele Mele şi cu Mine, de aceste expresii! Ştiți că în sumeriană există trei cuvinte pentru eunuc? Da, a zis Ea, există *kurgurru,* există *girbadera* şi există *sagursag.* Primul e pentru eunucul care şi-a pierdut sacul, al doilea pentru acela care şi-a pierdut degetul dintre picioare, dar şi-a păstrat sacul. Carevasăzică, mai e bărbat. Al treilea e

cuvântul pentru adevăratul eunuc. Nu mai are de nici unele. Ah, ce mai chicoteam la cuvintele astea! Pentru că primii, cei de li se spune *kurgurru,* sunt de cleveteală şi-s acri precum oțetul; cei de-ai doilea, care încă mai au sac, devin războinici netemători, iar ultimii, care nu mai au nimic, sunt eunucii cinstiți, liniştiți precum vitele."

„Îmi place povestea asta, a zis El. Mai spune-Mi una."

„Nu, eşti nesătul, a zis Ea. Nu eşti Faraonul Ramses, ci Regele Sargon."

„Povesteşte-Mi despre Sargon", a cerut El.

Ea a examinat coada lui Mer-mer înainte să se hotărască să vorbească. „Sargon, a zis Rama-Nefru, a fost un mare Rege al sumerienilor şi a cârmuit timp de cincizeci şi şase de ani. A cucerit toate țările. Tu eşti Sargon al Meu."

„Ați auzit asta? a întrebat Usermare. Cincizeci şi şase de ani."

„Eşti Sargon al Meu şi Hammurabi al Meu", a spus Ea.

„De ce sunt Eu Hammurabi al *Tău*?"

„Pentru că eşti atât de crud şi atât de drept."

El avea pe chip o expresie intensă de plăcere. Îi plăcea cum sună Hammurabi. Un nume vajnic în urechea Lui.

La un semn al lui Heqat, m-am ridicat şi am părăsit amândoi camera Lor, dar parcă aş fi fost legat cu o funie, pentru că abia dacă am ajuns în următoarea încăpere, că am şi simțit forța voinței

Lui poruncindu-ne să aşteptăm. Dacă nu eram martori la ceea ce făceau Ei, eram fără doar şi poate obligați să ascultăm.

„Hammurabi, a zis Ea când au rămas astfel singuri, de ce au femeile Tale egiptene atâția soți?”

El a râs. „N-ai priceput, a zis El. Ele au un soț şi mulți amanți.”

„Atunci Eu nu sunt foarte egipteancă, a zis Ea. Am un singur soț şi niciun amant.”

„Tu, a zis El, râzând mai fericit decât L-am auzit vreodată, nu eşti foarte egipteancă.”

„Aşa e, a spus Ea. Mi s-a zis în Kadesh că, dintre toate neamurile, nevestele egiptene sunt primele care se dedau adulterului.”

„În asta chiar au nimerit-o cei din Kadesh”, a zis El.

„Şi se mai zice că Tu eşti cel care le-ai transformat în adultere pe toate nevestele alea.”

El a izbucnit în hohote răsunătoare. Niciodată nu-l mai auzisem râzând atât de tare. „Eşti geloasă?” a întrebat-O El.

„Nu, sunt încântată că Îți place de Mine. Vino aici, Mer-mer.” Am auzit-O răsfățând pisica. „Nu te temi, L-a întrebat Ea, că o să faci rău întregului Egipt dacă le deprinzi pe femei cu asemenea dorințe teribile?”

„A, nu, a răspuns El. Femeile egiptene au fost dintotdeauna aşa.

Şi a început să-l spună o poveste despre un Faraon orb care I-a rugat pe Zei să-l redea vederea.

Nimic mai simplu, I-au spus Ei. În clipa în care El va găsi o singură nevastă credincioasă printre supuşii Lui, va vedea din nou. „Ei bine, a zis Usermare, acest Faraon n-a reuşit să găsească o nevastă care să-L vindece.” L-am auzit oftând. „O să-Mi rămâi mereu credincioasă?”, a întrebat-O El.

„Întotdeauna, a răspuns Ea. Dar nu pentru că Te iubesc atât de mult. Ci numai pentru că nu cred că sunt Zeiță. Femeile egiptene aşa îşi închipuie despre ele. Prin urmare, de bună seamă că ele nu pot sta cu un singur bărbat. Eu însă ştiu ce ştiu.”

Şedeam în camera alăturată, cu Heqat lângă mine (şi adevărata stânjeneală pentru mine a fost uşurătatea cu care ea s-a dat mai aproape), şi am aşteptat în întunecimea acelor dale purpurii, ascultând țipetele pisicii în camera lui Rama-Nefru. Era un animal mic, nobil, cu blana atât de moale, încât aveai impresia că atingi cea mai intimă parte a propriului trup, şi era nemaipomenit de liniştită. Cu toate acestea, acum Mer-mer scotea nişte țipete furioase, de-ai fi zis că trupul stăpânei ei era tulburat, numai că eu nu auzeam decât chicotelile lui Rama-Nefru şi foşniturile pricinuite de gâdilături şi giugiuleli.

Din câte îmi dădeam seama, cu atâtea zgomote mărunte pe care le scoteau Ei, nu prea erau multe de văzut. Îmi făcuse impresia că Usermare era mai preocupat s-O țină de mână şi, când curiozitatea a

prins să mă împungă asemenea unor dinți ascuțiți ce-mi ronțăiau organele vitale (într-atât de limpede Îi vedeam în mintea mea!), m-am ridicat în sfârşit şi m-am uitat în camera Lor. Întocmai cum mi-l închipuisem – aşezați unul lângă altul, degetele Ei regale într-ale Lui. Dar nu eram pregătit pentru pasiunea ce I se citea Ei pe chip – năvalnică şi chinuită. Pe El L-am auzit murmurând: „Sunt Taurul cel Puternic, Preaiubit de Maat, sunt Maiestatea Sa Horus, Puternic în Adevăr şi Alesul lui Ra".

Un sunet dulce, dar cum nu se poate mai ciudat s-a auzit dinspre Ea, nici geamăt, nici chițăit, ci un fel de protest al cărnii Ei în fața propriei plăceri, asemenea răsucirii unei țâțâni, şi Ea a spus „Da", şi I-a apucat Lui mâna şi a zis „Vorbeşte-Mi în continuare", iar El a zis cu voce joasă, pură precum tremurul pământului, „Sunt Tronul celor Două-Țări. Forța Mea e vestită în toate lumile. La auzul numelui Meu, aurul țâşneşte din munți."

Dacă n-aş fi văzut scuturătura trupului Ei, aş fi ştiut după țipetele Ei uşoare şi iuți că zemuia, acolo, îmbrăcată din cap până-n picioare şi lângă El, fără să-Şi fi împletit Ei altceva decât degetele Lor. La rândul meu, îmboldit de forța tainică a acestor sentimente, m-am simțit obligat să mă aşez din nou lângă Heqat, iar doamna cu pricina, teribil de înfierbântată, era dispusă să mă întâmpine cu tot ceea ce putea ea oferi.

După ce Bulgăre-de-Miere îmi instruise trupul

în feluritele întrebuinţări ale mlaştinii (aflând eu astfel că mângâierile cele mai îmbătătoare sunt fermentate, asemenea alcoolului, din cea mai cumplită putreziciune), ajunsesem să înţeleg jumătatea iubirii, jumătatea de jos, de bună seamă, însă Bulgăre-de-Miere putea să dăruiască şi splendoarea îmbelşugată a cărnii, câtă vreme Heqat, după această măsură a mlaştinii, nu era nici măcar o fiară, ci (cu toată binecuvântarea ochilor ei) o şopârlă sau un şarpe. Acum am priceput de ce Usermare se ducea la ea o dată pe an. Căci îi simţeam în mine pe cei opt taţi şi pe cele opt mame ale mâlului şi eram stârnit de tot ce mişca în pământul întunecat de sub cea mai neagră apă. M-am cutremurat lângă Heqat, împotrivindu-mă ispitei de a mă bucura de fiecare demon căruia îi poruncea ea, ca şi când, de-aş fi făcut-o, aş fi fost pecetluit în căsătorie atunci şi acolo (şi nici măcar din pricină că îmi lipsea mie voinţa, ci mai curând prin acele puteri ale lui Usermare care se aflau sub comanda ei). M-am ridicat, prin urmare, şi am ştiut – nu mă întrebaţi cum – că, dacă nu mă depărtez de Heqat, Nefertiri va fi pentru totdeauna pierdută. Gestul m-a costat scump. Vintrele mele au cunoscut o asemenea înturnare a izvoarelor, încât acum mă simţeam golit de măruntaie – într-atât de bruscă a fost stâmpărarea acestor fierbinţeli neaşteptate – nu, aş zice că nu eram decât fum în părţile mele de jos.

Aceea a fost clipa în care L-am auzit pe

Usermare, scotea nişte sunete nemaipomenite, nu ca spaimele sufocării, şi totuşi un glas teribil de stăruitor ieşea din gâtlejul Lui. Mugetul unui taur cu o frânghie în jurul grumazului n-ar fi fost departe de aceste gemete strangulate! Şi iar am îndrăznit să mă uit pe uşă, şi acolo era, Regele meu, cu capul vârât între picioarele Ei. Nu mai văzusem până atunci gura lui Usermare pe o femeie, la nicio zburdălnicie amoroasă, indiferent cât s-ar fi abandonat jocului cu indiferent câte regine mici, nu, priveliştea m-a surprins la fel de intens ca o rază de lumină ce mi-a intrat în ochi. Se ghiftuia ca un porc mistreț care molfăie o rădăcină suculentă din pădurea jilavă, aici nimic altceva decât micul Ei cuib bălai, şi a grohăit când s-a slobozit. Şi a strigat ceva despre inima hititelor şi despre lumina soarelui pe mare – bolboroseli! Abia dacă L-am auzit, căci mă uitam la Ea cum stătea nemişcată. Şi când a isprăvit El, Ea I-a luat din nou mâna şi a reînceput să vorbească despre degetele Lui regale, exprimându-Şi speranța că degetele nu obosiseră.

M-am retras de la uşă, m-am aşezat, țiuiau în mine suferințele, în vreme ce Heqat, în partea cealaltă a încăperii, rămăsese să clocotească în căldurile ei. Când şi când, eram silit să ascult vocea clară a lui Rama-Nefru spunându-i Lui că Ea Îi venera degetele poposind pe ale Ei, chiar aşa *a zis,* şi a mai spus: „Îți iubesc mâna!”, şi cu adevărat, mi-am zis eu, „Aşa pătrunde Egiptul în

Ea!”, dar în inima mea am zeflemisit-O mai puțin când mi-am amintit minunata senzație ce-o simțeam când mă apuca Usermare de mână, şi cât de multe spunea atingerea despre bucuriile Lui.

Dar pe Rama-Nefru nu puteai spune că O cunoşti dacă uitai ce doamnă practică era. Abia ce-au isprăvit cu toate complimentele Lor, cu suspinele Lor, cu satisfacția Lor vremelnică, şi Ea L-a şi luat la întrebări de-un soi care a stârnit mare tulburare în mine. Nimeni din Două Țări, dintre cei pe care-i cunoşteam, nu I-ar fi pus Faraonului asemenea întrebări, dar Ea era tot atât de directă în felul Ei de a fi după cum era de argintie în înfățişare – aaa, m-am dumirit! Ştiam de ce anume îmi amintea Ea: nici mai mult, nici mai puțin de tabletele de argint pe care Khetasar îşi înscrisese cel mai de bun simț tratat de pace.

Acum, Ea voia să ştie cum El, bărbatul Ei, preaputernicul Ei bărbat, a devenit Faraon. Oare pentru că era fiul cel mai mare? L-a întrebat Ea. După părerea Ei, a zis Ea, nu ăsta era obiceiul locului şi nimeni dintre cei pe care-i ştia Ea nu-i putea răspunde la întrebare. Ei, uite că El Îi putea spune, a zis El, nu acesta era motivul, ci pentru că s-a însurat cu sora Lui vitregă, căci Nefertiri, dinspre partea mamei Ei, era de cea mai aleasă descendență regală.

„Ai o fiică cu Ea?”

„Nu, dar am o fiică, Bint-Anath, făcută cu Esonefret, care e şi Ea dintr-o spiță acceptabilă.

Bineînțeles, e ştearsă, e zănatecă şi O găseşti mereu la preoți. Bint-Anath n-o să prea facă mare brânză ca Regină."

„Cu toate acestea, un fiu al lui Nefertiri ar putea să devină Faraon dacă s-ar însura cu Bint-Anath?"

„Presupun că da. Dar mai e până atunci. Nu mai vorbi despre asta."

„Însă vreau ca Peht-a-Ra să fie protejat. Vreau ca Tu să-L protejezi."

„Vrei să-L logodeşti cu Bint-Anath? Ea are vârsta Ta."

„Nu contează. Vreau să-L protejezi pe fiul Nostru. Zeii L-au alcătuit pe fiul Nostru în pântecul Meu."

„Care Zei?", a întrebat Usermare.

„Care Zei?", a repetat Ea.

„Nu poți să-l numeşti, a zis El, nu-l ştii pe Zeii egipteni."

„Zeii mei sunt ai Tăi", s-a încăpățânat Ea.

„Spune-Mi despre Ei."

„Nu vreau să Le cunosc secretele."

„Nu ştii nici măcar secretele propriilor Tăi Zei."

Simțeam gândurile Lui. Îmi apăsau grele fruntea. Teama de lucruri mari şi teribile se stârnise din nou în Usermare. Teama Lui era asemenea greutății aurului şi plină de măreție. Nu ştiu dacă Heqat a fost cauza, dar am auzit gândurile Lui, şi cu atâta claritate, încât aş fi jurat că El vorbea cu voce tare, ceea ce nu făcea. „Cu cât

stau mai mult cu Rama-Nefru – zicea El în sinea Lui –, cu atât mai mult mă voi depărta de Regatul Meu."

Ea trebuie să fi auzit ecoul acestui gând. Căci a spus:

„Nu ai nevoie de Mine ca să fii lângă Zeii Tăi. Dacă ai dormi în Templu, visele Tale I-ar ține aproape. Asta face tatăl Meu."

Usermare a pufnit. Teama creştea din El la fel ca o vălurire într-o mlaştină atunci când trece o barcă. Nu eram surprins nici de locul unde Îl duseseră gândurile Sale. Începuse să se gândească la distrugerea mormintelor Faraonilor în vremuri de mult trecute. Prin ochii Lui, am văzut zidurile dărâmate ale templului lui Hat-shep-sut la Ittawi. El a oftat. „Osiris este singurul Zeu antic venerat peste tot, a zis El. Niciun preot nu lasă să se năruie vreun templu de-al Lui. Asta pentru că El avea o soție înțeleaptă, care Îi cunoştea pe Zei. Isis era Jețul pentru Făuritorul-Jețului, iar Ea era o soție înțeleaptă."

L-am simțit jelind pentru lipsa de iubire ce apăruse între El şi Nefertiri. Eram aproape de El în amărăciunea Lui atunci când El s-a ridicat din patul lui Rama-Nefru. Cât de neştiutoare era Ea de tot ceea ce-l lipsea Lui! L-am auzit spunând în sinea Lui: „Nu e Zeiță, aşa-Mi zice Ea, şi aşa e. Nu se poartă ca o Zeiță". A plecat fără să mai zică nimic.

Dacă mi-a trecut cumva prin cap că El se

săturase de Rama-Nefru, mi-am dat seama repede că mă înşelam. Când El a trecut prin camera din față, I-am văzut cotul ce-mi făcea semn că trebuie să-L urmez, şi am trecut împreună pe lângă Ochiul lui Maat. Acum El poftea ca fostul Lui conducător de car să înceapă s-O instruiască pe frumusețea Lui hitită despre natura Zeilor egipteni.

De câte ori încercam să spun că nu prea înțelegeam ce aveam de instruit, El refuza să mă asculte.

„Ştii Zeii la fel de bine ca Mine, a zis El. Asta e suficient pentru Mine. Prin urmare, e suficient şi pentru Ea. Nu vreau un preot care să-l împuie capul până O va face să creadă că ştie mai mult decât Mine. A oftat. Vei face asta, a continuat El, şi într-o bună zi te voi surprinde cu un dar la care nici nu visezi."

Şase

N-a trecut mult până m-am pomenit vârât în belele dincolo de orice închipuire. Am dat de două ori ocol Ochiului lui Maat şi Usermare s-a întors în camera lui Rama-Nefru să-l spună că instrucția trebuia să înceapă de îndată, întrucât de Triumful Zeiesc ne mai despărțeau doar câteva zile. După care a plecat. Ea a cerut papirusuri pentru a-Şi putea începe studiul, iar eu n-am putut să-i răspund decât că sulurile cele mai bune se găseau

în Templul lui Amon.

„Adu-le acum” „a zis Ea, dar eu am profitat de acea clipă pentru a-l spune că mai bine începeam a doua zi dimineața. Atunci puteam vizita Templul. Vom merge deghizați. Ca un copil, Ea a bătut încântată din palme.

A doua zi, îmbrăcați ca nişte negustori din deşertul răsăritean, Ea cu fața umbrită de o glugă de lână, am ieşit prin poarta servitorilor de la Coloanele Zeiței Albe, am traversat multe domenii ale palatului, am trecut pe lângă iazuri, prin parcuri şi grădini, prin porțile ultimului zid, am luat-o pe o stradă lungă, am ocolit zidurile ce împrejmuiau pământurile Templului, am trecut printr-un sat al Templului, cu o mulțime de ulițe şi de colibe în care trăiau mulți dintre cei care trudeau pentru preoți şi unde îşi țineau uneltele şi îşi aveau familiile, şi în sfârşit am ajuns la o Stradă a Scribilor, care se termina în fața unei curți şi a unei capele, alături de care se aflau atelierele Templului şi multe clădiri ale şcolii. Peste tot se vădea râvna acestor preoți. Îi puteai vedea pe cei tineri, pictori învățăcei exersând arta desenelor de templu pe un zid alb, iar pe alt perete alți ucenici dădeau cu var peste ceea ce făcuseră cu o zi înainte ca să se poată apuca de alte lucrări a doua zi. Am trecut pe lângă un Mare Scrib chiar când acesta îl boscorodea pe un sculptor învățăcel care tocmai gravase un nume într-un cartuş, dar făcuse o greşeală cumplită, până şi eu o vedeam.

Ochiul lui Horus făcut de el avea spirala răsucită în direcția greşită. Apoi erau muzicanții, pe ulița următoare, care exersau muzica pentru incantațiile de la templu, iar o şcoală de scribi stătea în fața unor inscripții pe un zid al Templului, copiind cât de repede puteau, da, era o întrecere, iar când a terminat primul dintre ei, s-au auzit gemete dinspre cei care au pierdut. Am trecut pe lângă alte curți cu temple şi mai mari, unde, prin marile porți deschise, nu se vedea nimic altceva decât robele albe ale preoților care ascultau o cuvântare.

În sfârşit, am dus-O în vârful Turnului Apusean, de unde aveam o privelişte bună spre bărcile amarate la cheiurile noastre, patru sau cinci legate între ele lângă pontoane, şi multe altele, mai multe decât văzusem vreodată în viață, venind din susul sau din josul fluviului.

Cele patru colțuri ale turnului nostru erau împodobite cu patru catarge de lemn îmbrăcate în aur, stindardele fluturau leneşe în adierea slabă a acelei dimineți strălucitoare, în fața ochilor noştri multe căi largi se deschideau asemenea razelor de lumină şi fiecare cale era mărginită de statui înfățişând berbeci ori sfincşi. În depărtare, zăream canalele Tebei ce duceau la docuri, în vreme ce acoperişul Marelui Templu al lui Amon se întindea sub noi ca o terasă. Peste tot se vedeau lucrători care curățau dalele şi cahlele monumentelor şi curților Tebei, şi din piețe răsuna muzica. Ce de

pregătiri pentru Festivalul Festivalurilor!

„E minunat, a spus Ea, şi atât de rar pentru Mine. Nu văd niciodată oraşul Teba.” Prin ochii Ei, am zărit şi eu o altă frumusețe, căci aurul din vârfurile piramidale ale multor obeliscuri de pe domeniul acestui Templu prinseseră lumina soarelui şi străluceau asemenea unor frunze de aur într-un copac verde şi colbuit. Cerul de deasupra părea mai mare decât toți Zeii Care-l umpleau. „Să mergem, a spus Ea, ca să vedem învățătura din Templul lui Amon.”

„O să ne ia mult timp, am spus eu. Chiar şi Primul Preot trebuie să se spele pe mâini de şapte ori înainte să atingă un papirus sfânt”, dar cum Ea o ținea una şi bună, m-am văzut obligat să O lămuresc că preoții nu ne-ar lăsa niciodată, aşa cum eram îmbrăcați în straie de negustori străini, să pătrundem în asemenea încăperi sfinte, cât despre a le spune cine era Ea ar fi însemnat să stârnim cele mai insultătoare cleveteli din şcolile lor. În plus, cu tot ceea ce am fi avut de spus, am fi pierdut acea privelişte fără egal, precum şi apropierea Zeilor.

Nu-l plăcea să fie contrazisă, dar, după ce-a tăcut o vreme, a zis: „Pot să te întreb orice?”

M-a cuprins frica, dar m-am uitat în ochii Ei şi am dat liniştit din cap.

„N-o să socoteşti că e o întrebare prostească?”

„Niciodată.”

„Prea bine, a zis Ea. Cine e acest Horus?”

„O, e un Zeu Măreț”, I-am spus eu.

„E Singurul? E Primul şi Cel Dintâi?”

„Aş spune că El e Fiul lui Ra şi Cel Preaiubit de Ra.”

„Prin urmare, El e totuna cu Faraonul?”

„Da, am zis eu, Faraonul este Fiul lui Ra şi Cel Preaiubit de Ra. Prin urmare, Faraonul este Horus.”

„El este Zeul Horus?”, a întrebat Ea.

„Da.”

„Atunci Faraonul este Şoimul Cerului?”, a întrebat Ea.

„Da.”

„Şi El are doi ochi care sunt precum soarele şi luna?”

„Da. Ochiul drept al lui Horus e soarele, ochiul stâng e luna.”

„Dar dacă Horus este copilul soarelui, a întrebat Ea, cum poate soarele să fie unul din ochii Lui?”

Picioarele îmi erau năpădite de furnici. Aşa le simțeam. Nu-mi plăcea să vorbesc despre asemenea lucruri. Îmi ştiam brațul, dar eu nu eram artist, prin urmare nu-mi puteam desena brațul. Ea avea nevoie de un preot care s-O lămurească.

„Aşa trebuie să fie, am zis eu. Ochiul lui Horus este cunoscut şi ca fiica Faraonului, Wadjet, care e Cobra. Cobra poate scoate foc pe nări şi astfel să-i omoare pe toți vrăjmaşii Faraonului.” Mi-a venit să-l spun că, deşi nu văzusem focul Cobrei în

Bătălia de la Kadesh, îl simțisem, fără doar şi poate.

„Nu pricep despre ce vorbeşti, a răspuns Ea. E ca o frânghie răsucită."

„Ei bine, am zis eu, asta pentru că Ei sunt Zei. Faraonul se trage din Zei, dar şi Zeii se trag din Faraon." Când am văzut cum moare în ochii Ei speranța că poate înțelege ce spun, m-am grăbit să adaug: „Nu ştiu cum se întâmplă, dar aşa e. Aşa stă treaba cu Zeii. Amon-Ra este Cel-Care-îşi-procreează-Tatăl."

„Dar cine e Osiris? E Amon? Poftim! a zis Ea. N-am îndrăznit să pun această întrebare de când sunt ținută în Egipt."

„Osiris nu e Amon, am zis eu, bucuros că puteam să-l spun ceva limpede. Osiris este Tatăl lui Horus, iar El este de asemenea Regele Tărâmului Morților. Fiul Lui, Horus, este Stăpânul Celor Vii, deoarece El este şi Faraon. Ar fi trebuit să tac, dar, văzând acum în ochii Ei că mă înțelege, am continuat: Ai lui Osiris sunt toți copacii, tot orzul, şi pâinea, şi apele, precum şi berea, deoarece fermentația grânelor este la jumătatea drumului între cei vii şi cei morți."

„Eu credeam că grânele sunt ale lui Isis."

„Şi asta e adevărat, m-am grăbit să spun. Sunt şi ale lui Isis. Dar Isis şi Osiris sunt căsătoriți."

„Da, a zis Ea, dar atunci ce-i aparține lui Horus, dacă El este Faraonul?"

„Nu-Ți pot spune despre toate lucrurile, dar sunt

multe. Ştiu că Ochiul lui Horus este ulei, însă poate fi şi vin, şi uneori e suliman de ochi."

„Zici că El e Fiul lui Osiris?", a întrebat Ea nefericită.

Am încuviințat din cap.

„Dar dacă Horus este Fiul lui Ra, înseamnă că e Fratele lui Osiris, şi nu Fiul", a spus Rama-Nefru.

„Păi, este şi fratele", am fost eu de acord. Nu mai zăream calea de sub noi. Ochii îmi erau acoperiți ca de un abur. O fi fost de la revenirea vechii mele confuzii, ori poate de la multele valuri şi de la curenții pe care-i simțeam între urechile mele gândindu-mă la toți Zeii pe care-l mai aveam de pomenit, nu ştiu, dar m-am simțit slăbit, într-atât de slăbit, încât, oricât de nepoliticos ar fi părut s-O las să stea singură în picioare, m-am ciucit deodată, odihnindu-mi fundul pe călcâie. Drept care s-a ciucit şi Ea, continuând să mă privească în ochi.

„Trebuie să ne întoarcem la începutul începuturilor, am zis eu. Înainte de Ra este Atum, bunicul Lui. Atum a avut doi copii, pe Nu şi pe Shu, dar lui Nu îi mai spunem şi Tefnut."

„Shu şi Tefnut", a repetat Ea.

„Ei ne-au dat aer şi umezeală. Vedeam că Ea repetă în sinea Ei ce spuneam eu. De la Shu şi Tefnut s-au născut Ra şi Geb şi Nut, am continuat eu. Ultimii doi sunt pământul şi cerul. Geb şi Nut făceau dragoste. Am început să tuşesc. Unii spun, am murmurat eu, că Ra e Cel Care făcea dragoste

cu Nut. Tusea continua să mă sâcâie. Nu voiam să mă întrerup, dar eram nevoit. Ei nu-l cunosc pe tată, am zis eu, dar copiii lui Nut sunt Isis şi Osiris, Seth şi Nephthys, precum şi Zeul Horus. El este fratele lui Osiris, doar că e în acelaşi timp toți ceilalți Zei – Shu, Tefnut, Ra, Geb, Nut, Isis, Osiris, Seth şi Nephthys."

„Atunci cum de Horus e Fiul lui Osiris?"

„Pentru că Horus a murit. A căzut de pe cal. Prin urmare, a trebuit să devină Fiul lui Isis şi al lui Osiris ca să se poată naşte din nou. Asta s-a întâmplat după ce Osiris a fost ucis de Seth. Totuşi Isis încă mai putea face dragoste cu El."

„Mi s-au muiat picioarele, a spus Ea. N-o să învăț niciodată toate astea."

„Ba o să le înveți."

„Ba nu. Vorbeşti de prea mulți Zei. Dar uite că noi stăm pe turnul Templului lui Amon şi încă nu vorbeşti despre Amon. Nici despre Ptah. Sesusi Îmi povesteşte mereu despre Încoronarea Lui la Memphis, în Templul lui Ptah. Am crezut că Ptah ăsta e un Zeu Mare.

„O, dar este, am zis eu. El iese din pământ. Cei din Memphis nu cred că Atum a fost în cer la început, ci Ptah. Ei cred că tot ceea ce există a ieşit din ape dimpreună cu Prima Colină, şi această Primă Colină era a lui Ptah. Din Prima Colină s-a născut soarele. Astfel că Ra se trage din Ptah, la fel şi Osiris, la fel şi Horus."

Ea a oftat. „Cât de mulți sunt! Uneori aud despre

Mut şi Thoth.”

„Şi ei se pot trage din Ptah.”

„Chiar aşa?”

„Păi, am zis eu, asudat de-a binelea – iar slăbiciunea nu voia să-mi treacă Ei se trag cu adevărat din lună.”

„Cine?”

„Mut şi Thoth. Şi Khonsu.”

„O”.

„Luna e celălalt ochi al lui Horus.”

„Da.”

„Primul ochi, după cum am spus, este soarele. Poți să-l vezi în bobul de grâu. Bobul grâului are formă de ochi.”

„Da.”

Nu I-am spus că Ochiul lui Horus era şi vaginul. Dar I-am explicat cum cele două doamne, cea a Egiptului de Sus şi cea a Egiptului de Jos, Wadjet Cobra şi Nekhbet Vulturul (care era şi Zeița Albă), se găseau în Dubla-Coroană ce se afla pe capul Faraonului. Aşa cum Faraonul Însuşi era Horus, dar şi Horus şi Seth.

„Cum poate El să fie şi Horus, şi Seth? a întrebat Ea. Ei se luptă tot timpul unul cu altul.”

„Nu se luptă când se află în El, am explicat eu. Faraonul este într-atât de puternic, încât Îi face să trăiască în pace.”

Ea a oftat din nou. „Nu pot să înțeleg nimic din toate astea, a zis Ea. Am crescut într-o țară care are patru anotimpuri. Vorbim de primăvară şi

vară, şi toamnă, şi iarnă. Voi aveți numai trei anotimpuri în Egipt, şi nu plouă niciodată. În schimb, aveți o revărsare. Voi nu aveți primăvara noastră frumoasă, când vedem frunzele cele noi."

„Nu, e simplu, I-am zis eu. Aici, toți Zeii sunt asemenea celorlalți Zei. Asta pentru că Ei se pot uni unii cu alții. Sekhmet este o leoaică, iar Bastet, o pisică. O pisică la fel de frumoasă ca Mer-mer. Dar Hathor poate fi şi una, şi alta. Iar când doreşte, Hathor este Isis. Şi toți Zeii noştri pot fi pătrunşi de Ra... Chiar şi Sebek, crocodilul din Fayum."

„La fel stau lucrurile cu Amon, când El e Amon-Ra?"

„Nu, aia e altceva, am zis eu. Amon-Ra este Regele Zeilor."

Nu-mi plăcea totuşi să vorbesc despre Amon în timp ce stăteam pe Templul Lui.

„Hai să ne întoarcem", a zis Ea.

Prin urmare, ne-am întors pe Calea cea Mare a Templului lui Amon, care ducea la domeniile palatului, iar Ea tăcea. Şi n-a mai vorbit până am ajuns în iatacul Ei de la Coloanele Zeiței Albe. Apoi, mâhnirea Ei s-a adâncit. Nu ştiu dacă asupra mea adăsta blestemul lui Heqat, dar încăperile lui Rama-Nefru încă păstrau apăsarea grea a ultimei nefericiri a lui Usermare, şi am simțit urâțenia lui Heqat în neastâmpărul fiecărei încheieturi şi a fiecărei cute a trupului meu. Şi mi-a venit gândul, ca o nenorocire, că în tot ce-l

spusesem lui Rama-Nefru despre cei mai mari Zei, nu rostisem nici măcar o dată numele lui Kheper, Care ar putea fi printre cei mai mari dintre toți. Dar când mă gândeam cum se născuse în întunecimea bălegarului şi sălăşluia între cele mai negre găuri ale pământului, nu credeam că I-aş fi putut explica Ei că acel cărăbuş avea şi aripi şi putea zbura, prin urmare cunoştea toate lumile.

„Vorbeşte-Mi despre lună, a zis Rama-Nefru. Cine e Zeul cu pricina? Pielea Ei, în umbrele de lavandă ale acelor camere, era palidă ca luna. Presupun, a zis Ea îmbufnându-se, că e Ochiul lui Horus al tău."

„Nu, am zis eu, Ochiul lui Horus *este* luna. Mă simțeam flămând şi nicidecum binevoitor. Osiris este Zeul lunii, am continuat eu, şi la fel e Khonsu."

„Khonsu? Parcă I-ai mai rostit numele?"

„El este fiul lui Amon şi al lui Mut. Eram disperat. Trebuia să-l povestesc şi despre Amon şi Mut. Bineînțeles, m-am grăbit eu să adaug, Thoth este totodată Zeul lunii, dar unii spun că e vulturul Nekhbet. De la Care îşi trage şi palatul Tău numele, am zis. Când voința Lor este astfel, oricare dintre aceşti Zei poate fi Zeul lunii."

„Toți se duc acolo laolaltă?"

„Nu ştiu, am zis. Nimeni n-a pus o asemenea întrebare până acum."

Ea a chemat un slujitor, şi acesta ne-a servit cu gâscă rumenită în sos de ardei iute, se prea poate

să fi fost adusă din Kadesh, pentru că avea un foc în gustul ei ce nu provenea din mlaştinile sau deserturile noastre. Şi am făcut-o să alunece pe gât cu bere.

„Nu e chiar atât de complicat”, I-am zis eu.

„Te rog să nu mai spui asta niciodată”, m-a rugat Ea.

„În pădurile din Siria, poți găsi cinci soiuri de copaci. Fiecare se trage de la un alt Zeu, şi totuşi, pe o colină, poți să-i găseşti pe toți cinci. Şi cu siguranță există şi un Zeu al colinei. Carevasăzică, cei cinci Zei ai celor cinci copaci pot să fie părți din Zeul colinei.”

„Aşa e, a spus Ea şi a căscat dulce. Îți place ardeiul nostru?”

Am dat din cap că da. Nu voiam să mă opresc din ce O învățam. Parcă acum începeam şi eu să pricep. „La Jeb, am zis eu, sus, la Prima Cataractă, se găseşte Zeul Khnum. El are coarne de berbec. El păzeşte Nilul. Dar, în acelaşi timp, El sălăşluieşte jos, la Abydos, lângă Templul lui Osiris, unde e soțul lui Heqat – nu Heqat a ta, ci prima, marea Zeiță Care e prima broască. Khnum poate să sălăşluiască şi în Ra. Şi în Geb. Fiecare dintre aceşti Zei îl va lăsa pe Khnum să nutrească gândurile Lor. Bineînțeles, asta Îi ajută şi pe Ei să nutrească gândurile lui Khnum. Sunt vremuri când Ei au nevoie de acest lucru, deoarece Khnum este olarul care ne modelează carnea din lut.”

„Mi-ai spus atât de multe, a zis Ea. Eşti un

dascăl minunat.”

I-am mulțumit, I-am spus că nu eram ce zicea ea că sunt. Ea Şi-a pus peruca bălaie. În acea dimineață, la Templu, ca să se ascundă, purtase o perucă neagră pe care Şi-o scosese de cum ne întorseserăm în iatacul Ei. Cât mâncaserăm, Ea nu purtase nicio perucă. Dar acum Şi-a pus-o pe cea bălaie.

„Mi-ai spus despre atât de mulți Zei, a spus Ea, dar nu vorbeşti despre Amon.”

„Ah, Amon am zis eu. Am mai luat o duşcă de bere. Amon e cel Ascuns. El este în spatele tuturor Zeilor.”

„E întotdeauna acolo?”, a întrebat Ea.

„Întotdeauna.” Am hotărât să nu-l spun că dacă ziceai ce nu trebuia, puteai să-L simți cum aude totul în văzduh.

„Întotdeauna?”, a repetat Ea.

„El a fost acolo de la începutul începutului, dimpreună cu vântul. El a fost primul dintre cei opt Zei orbi care au fost broaştele şi şerpii din mâl, dar chiar şi în acea întunecime, El a fost aerul.” Nu-mi plăcuse niciodată să vorbesc despre văzduh ori să spun ce nu trebuia. Aerul din ureche era însuşi Amon. În acea clipă, eram bucuros că nu eram ca Usermare şi nu simțeam mâna lui Amon pe inima mea.

„Am auzit, a spus Ea, că Amon a fost pe vremuri doar un Zeu neînsemnat aici, în Teba. Era doar micul Zeu al oraşului Teba. Dar când Zeii mai

mari n-au căzut la învoială cine era cel mai mare, L-au ales pe El. Acum, El este Marele Zeu."

„Şi asta e adevărat, am confirmat eu. Amândouă sunt adevărate. De aceea, Egiptul este Două-Țări."

„Tu eşti mai degrabă preot decât soldat", a spus Ea.

Am făcut o plecăciune.

„Amon este Zeul aerului?" a întrebat Ea.

Am mai făcut o plecăciune.

„Atunci El este ca Enlil al nostru, a spus Ea zâmbind. Enlil al nostru pătrunde în toți copacii şi atunci ramurile se leagănă în semn de salut când trece El."

Ea Şi-a terminat berea şi s-a uitat lung la cana goală.

„Crezi că Zeii voştri se deosebesc de ai noştri pentru că voi aveți atât de puțini copaci? m-a întrebat Ea. În țara Mea, avem atât de mulți!" Vorbea despre țara Ei ca şi când parfumul cedrilor din Liban stăruia în gâtlejul Ei. Prin urmare, nu m-am încrezut în vocea Ei când s-a apucat să ridice în slăvi Egiptul. Şi nici n-am tratat-O ca pe o Regină. Ci atunci când am văzut-O Uitându-se la berea mea, am şters buza căniişi am turnat berea mea în cana Ei goală (ceea ce n-aş fi îndrăznit niciodată să fac cu Nefertiri, nici dacă avea să vină dimineața în care aş fi cunoscut-O prin toate cele trei guri ale Ei). Rama-Nefru, însă, a băut cu plăcere, ochii Ei aveau o licărire ştrengărească. „Ştii, a zis Ea, în țara voastră sunt multe lucruri

minunate. Tatăl Meu spune că nu există țară mai elegantă ca Egiptul, şi sunt de acord. Zice că voi toți faceți capcane să-l prindeți pe Zei. Aşa procedați voi, zice el. Când faceți una dintre bijuteriile alea mici ale voastre, ori vreo mică minune de-a voastră, e atât de minunată, încât Zeii sunt încântați şi coboară din cer să o atingă."

Nu ştiam despre ce vorbeşte, dar Ea a luat-o în brațe pe Mer-mer, care trecuse prin fața nasului Ei cu coada ridicată. Uitându-mă la pisica aceea, am înțeles cum se gândea Rama-Nefru nu numai la iazurile şi grădinile noastre, la bijuteriile şi țesăturile noastre subțiri ca văzduhul, la tipsiile noastre de alabastru şi la scaunele de aur, dar şi la această pisică, crescută din generație în generație până când erai sigur că Zeița Bast nu putea nicicând părăsi acest animal, într-atât era Mer-mer de frumoasă, poate cea mai frumoasă creatură din Două-Țări. Rama-Nefru făcea dragoste cu ea acum, o gâdila, Îşi punea obrazul pe piciorul ei dinapoi, îi prindea coada, o bătea pe lăbuțe, îi zburlea blana, apoi s-a întins pe sofa, lăsând creatura să se plimbe pe Ea. Vocea acelei satisfacții senzuale, care e mai adâncă la pisici decât la orice bărbat sau la orice femeie, venea de la Mer-mer torcând cu nasul în gâtul lui Rama-Nefru.

Dar apoi, când pisica a explorat bărbia reginei ei, buzele lui Mer-mer au întâlnit gura lui Rama-Nefru care a sărutat-o. Nu ştiu dacă din

pricina mirosului berii, dar, în clipa aceea, Mer-mer a zgâriat-O pe obraz şi, la fel de iute a mai zgâriat-O o dată. Rama-Nefru a izbit-o de perete. La început, am crezut că animalul şi-a dat duhul. Dar Mer-mer s-a furişat afară.

„Poți pleca acum, mi-a spus Rama-Nefru. Nu ştii să mă înveți." Am traversat încăperea alăturată. Stăruia grea acolo înțelepciunea ce se găseşte în răsuflarea mlaştinilor şi, în acea lumină purpurie, m-am întrebat dacă Rama-Nefru avea de gând să pedepsească şi alți Zei egipteni.

Şapte

Zgomotul înfundat al pisicii izbite de perete s-a auzit atât de limpede, încât mi-am dat seama că fusesem împreună cu străbunicul meu când şi-a amintit aceste evenimente, şi am ştiut că Ptah-nem-hotep a auzit acelaşi sunet, căci trupul I s-a cutremurat. Mama mea era teribil de agitată. Tulburarea ei m-a străbătut de parcă ea fusese pălmuită, şi a început să vorbească iute şi elocvent.

— Nu ştiu, a zis mama, ce poate fi mai puțin demn de încredere decât această dorință şubredă a lui Rama-Nefru față de Usermare. E ca un fir de iarbă ce se poate rupe în orice clipă. Dar am chiar şi mai puțină încredere în pasiunea atât de necugetată pe care Nefertiri i-a arătat-o lui Menenhetet. O Regină nu trebuie niciodată să-Şi

trădeze Faraonul. Păi, trădarea Generalilor a costat Egiptul cu mult mai puțin. Mama a dat din cap, întărindu-şi vorbele. O ofrandă atât de prețioasă, a continuat ea, ar fi trebuit dăruită numai lui Usermare.

— Loialitatea Ta față de strămbunul Meu mort Mă bucură, a spus Ptah-nem-hotep, dar cu siguranță nu aceasta e adevărata cauză a grijii tale.

— Într-adevăr, a recunoscut ea. Treaba e că nu m-am aşteptat să mai fie vreo femeie în Egipt care să ştie la fel de multe ca mine – şi la aceste vorbe amândoi au râs, sorbindu-se din ochi, în timp ce Menenhetet îi privea.

Mă întrebam ce gânduri o fi având. Căci la mine nu ajungea niciunul.

— Spune-ne, a zis Ptah-nem-hotep, eşti de acord cu ceea ce auzi?

Menenhetet şi-a atins fruntea cu vârfurile degetelor, ca o mică închinăciune din partea unui Vizir ce cunoaşte bine treburile Faraonului.

— Am vorbit atâtea în această noapte, a zis el, încât acum s-ar putea să vină rândul meu să ascult.

— E o noapte de sărbătoare, a spus mama. Iar ceea ce a adăugat ea a fost atât de plin de înțelepciune, încât gândul strămbunicului meu i-a sărit acestuia din minte şi astfel am ştiut ceea ce tocmai spusese în sinea lui: „Mai are timp să fie o soție buna”.

Ținând brațul Tatălui meu peste pântecul ei,

mama I-a spus:

— Mi-ar face plăcere dacă Tu ne-ai spune mai multe despre Festivalul Festivalurilor.

Înțelepciunea vorbelor ei nu mi-a scăpat. Nici că se putea o propunere mai pe placul celui de-al Nouălea, aceea de a se întoarce în acel ceas (plin de lumina unirii Lui cu mama) la Triumful Zeiesc al străbunicului Său, Ramses al Doilea. Într-adevăr, nu-mi venea să cred cât de puternic, de senzual şi de senin era chipul Tatălui meu în lumina târzie a lunii din curtea aceea. Vocea Lui era acum la fel de liniştită precum chipul Lui, o voce bogată, plină, de bună seamă, sau aşa îmi părea răspunsul văzduhului din jurul nostru. Căci în tot ce spunea El era speranța că într-o bună zi, peste mulți ani de-acum încolo, peste douăzeci şi trei de ani, El va avea propriul jubileu, măreț, când va celebra primii treizeci de ani ai Domniei Sale, şi aşa va fi, ca acesta. Deoarece Tatăl meu vorbea cu tot atâtea haruri în vocea Lui câte culori se află în cutia pictorului, penele fiecărei păsări şi fiare mi-au venit în fața ochilor şi am văzut giuvaierurile nobililor şi trecerea mulțimilor prin piețele din Teba, pe drumul regal pe care s-a dus Usermare după ce a părăsit Sala Tronului.

De bună seamă că Tatăl meu nu fusese atâta vreme un învățăcel în Templul din Memphis şi nici nu trăia în spiritul lui Ptah, Marele Meşter, fără să fi deprins puterea vorbelor bine alese care pot invoca forma a tot ceea ce nu se mai află în fața

noastră. Şi învățase, fără doar şi poate, cum puterile oamenilor mai măreți decât noi înşine pot fi căpătate nu numai dacă îi întreci în faptele lor, ci şi dacă trăieşti deplin ceasurile ceremoniilor lor. Prin urmare, Tatăl meu ne-a împărtăşit cunoştințele Sale despre Usermare în zilele Triumfului Său Zeiesc. Cât de temeinic studiase totul! Şi ne-a spus acum ceea ce ştia, şovăind doar în fața cunoştințelor superioare ale străbunicului meu în privința câte unui detaliu neînsemnat.

Am văzut totul, prin urmare, şi am fost martor la prima oră a primei zile din cele cinci ale Festivalului (după cele cinci zile de pregătiri), când Usermare, în aerul proaspăt al dimineții, a coborât cu paşi mari treptele între un şir de nubieni care purtau eşarfe roşii peste piepturi şi un şir de sirieni cu caftane de lână lungi, albastre, brodate cu flori albe. Un eunuc a păşit în față – avea o podoabă de cap făcută din nouă pene, fiecare aproape la fel de lungă cât propriu-i trunchi, iar trupul eunucului era pictat în albastru. Nu purta altceva decât un lanț la gât şi o fustă scurtă roşu cu galben. În spatele lui venea un alt sclav care, la fel îmbrăcat, ar fi şi arătat la fel dacă trupul lui n-ar fi fost vopsit în alb, şi aceşti doi eunuci colorați L-au condus pe Faraon printre şirurile de soldați nubieni şi sirieni până la reginele mici care aşteptau cu copiii lor la capătul acestei promenade. Acum, reginele mici au îngenuncheat şi au aruncat flori spre Usermare, iar dinspre copii

se auzeau chicoteli. În piețele oraşului au izbucnit deodată urale prelungi, ca răspuns la zarva ovațiilor ce L-au întâmpinat când Şi-a făcut apariția, ieşind pe uşa Sălii Regelui Unas, şi ecourile au început să răsune între Palat şi oraş, şi dinspre ulicioare, străzi şi zăgazuri ale fluviului înapoi spre domeniile regale, strigăte ce pătrundeau unele în altele ca norii ce se ciocnesc în furtună, devenind curând o hărmălaie nemaipomenită.

După ce-a trecut printre şirurile de nubieni şi sirieni, Usermare Şi-a înclinat Dubla-Coroană spre reginele mici, a binecuvântat copiii şi, mergând singur, a străbătut o galerie cu copaci ce ducea la Curtea Celor Măreți. Acolo, în acel loc imens, lung de-o mie de paşi mari şi lat tot de atâția, aşteptau mulțimile cortegiului Său. În partea cealaltă a Curții, adunate în fața chivotului lui Isis, se aflau mii de femei desculțe care veniseră aici în zorii fiecăreia dintre cele cinci zile de pregătiri şi aveau să mai vină şi în cele cinci zile ale Festivalului, toate îngenuncheate sau în patru labe, rugându-se. Şi între ele şi cortegiu, pe marile străzi şi pe aleile pline de flori, şi în fântânile de marmură din această piață publică, în fiecare colț şi în fiecare ungher, erau chivoturile Zeilor, aduse în Curtea Celor Măreți în ultimele câteva zile, după ce fuseseră purtate în josul sau în susul fluviului pe Bărcile Lor Sacre. Peste tot erau asemenea capele, încropite în grabă din stuf şi iute spoite cu

argilă albă, o imitație a străvechilor capele şi chivoturi ale primilor Zei din timpul domniilor lui Menes şi Khufu, demult de tot, când au fost create pământul şi apa, cerurile şi focurile. Căci primele chivoturi nu fuseseră nimic altceva decât colibe de trestie, aşa spuneau preoții.

Acum, curteni de vază care, în aceste cinci zile, aveau să poarte rangul special de Prieten-al-Picioarelor-Sale – un titlu ce se acorda doar la acest Festival –, au ieşit în grabă din cortegiu pentru a-l spăla picioarele înainte ca El să-Şi pună din nou sandalele, să urce în palanchinul Său şi să pornească în prima Lui procesiune prin oraş, în prima zi a Triumfului Zeiesc. Când Prietenii-Picioarelor-Sale au isprăvit treaba, alți curteni au ieşit în față în număr mare, fiind ei puternici din Egiptul de Sus şi din cel de Jos, patruzeci şi doi de Nomarhi din cele patruzeci şi două de nome, şi au sărutat pământul din fața Lui.

Apoi fiii Lui au ieşit în față, în lumina strălucitoare a soarelui, trei dintre cei patru fii ai lui Nefertiri (singurul care lipsea era Amen-khep-shu-ef) şi, dus de doica Lui, era Peht-a-Ra, un copil cu bucle negre, cârlionțat ca un hitit, înconjurat de douăzeci de gărzi, dimpreună cu cei şapte fii şi fiice ale celei de-a treia soții, ştearsa Esonefret, şi toți erau urmați de cei o sută de fii şi fiice ale reginelor mici din Grădinile Tăinuitelor şi din celelalte Grădini ale

Sale din Tanis, Fayum, Hatnum şi Yeb, şi, dintre aceştia, cei mai tineri, care nu plecaseră de-acasă niciodată înainte, erau cum nu se poate mai uluiți, în vreme ce copiii mai mari, acum oameni în toată firea, se țineau cu nasul pe sus în acea zi. Fiind fiii Faraonului – oricât de depărtați de Tatăl Lor –, ocupau posturi înalte precum Administrator sau Vistier al unei nome, sau erau Înalți Preoți ori Profeți, Judecători Supremi, Preoți Declamatori, Scribi ai Cărții Divine, Guvernatori, chiar şi Generali, şi totuşi aceşti fii ai reginelor mici şi soțiile lor, şi fiicele reginelor mici, împreună cu soții lor, reprezentau numai o mică parte a cortegiului, şi acum, după ce se înghiontiseră şi se îmbulziseră, se închegau într-o procesiune şi începeau să traverseze Curtea Celor Măreți şi să iasă, îndreptându-se spre domeniile celorlalte Palate, împânzind Orizontul-lui-Ra, ieşind pe porți şi intrând în oraş. Formau un şir lung de o mie de paşi, iar doisprezece dintre Conducătorii Regali de Care erau alergătorii aleşi să ducă Marele Pântec de Aur, construit anume pentru acest jubileu, şi asudau îndeplinindu-şi sarcina atât de onorantă şi de grea, în vreme ce soldații erau obligați să alerge cu palanchinul la fel de iute ca armăsarii care trăgeau carele şi trăsurile. În urmă-le, alte plutoane, pregătite să le ia locul la fiecare oprire, iar în flancuri se afla Garda Lui, adică şirurile de nubieni şi sirieni printre care trecuse când părăsise Sala Tronului şi care acum alergau şi ei

pe lângă El. Apoi venea coada lungă a cortegiului din acea primă zi, o armie de trăsuri şi care de aur, purtându-i pe ofițerii Lui şi pe Prinții şi Prințesele Lui, şi palanchinele Doamnelor de la Curte, şi reginele mici, şi Supraveghetorii Iatacului, şi toți purtătorii stindardelor, ai evantaielor şi ai ghioagelor, şi lăncierii fiecărui Nomarh dintre cei patruzeci şi doi se aflau acum în carele conduse de vizitiii lor. Ce de panaşe purtau caii! Harnaşamentele lor fuseseră aranjate timp de luni de zile, pielea gofrată cu filigran de aur şi argint.

În acea primă dimineață, la fiecare răscruce încă ardeau focuri rămase de cu noapte. La fel şi la fiecare poartă de intrare în cartierele oraşului. În fața unora dintre aceste focuri, Faraonul se oprea, stătea în picioare în palanchinul Său deschis, pe umerii conducătorilor Săi de care de luptă, şi, mai înalt decât toți, Îşi flutura brațul stâng într-o parte şi brațul drept în partea cealaltă, înainte să-Şi unească vârfurile degetelor de la ambele mâini pentru ca brațele Lui să înconjoare propria Lui Dublă-Coroană. Mulțimea ce privea striga de plăcere la vederea procesiunii, iar lucirea soarelui se răsfrângea spre ei din gulerele late de aur pe care le purtau toți cei care se aflau în preajma Faraonului. Purtătorii evantaielor îşi arcuiau evantaiele imense, făcute din trestii uriaşe şi din pene, în jurul capului lui Usermare, oamenii fluturau buchete de flori când trecea El, iar copiii din oraş fugeau înainte ca să facă din nou semne

cu mâna, în vreme ce alergătorii Lui stropeau străzile cu esențe de flori pentru ca Bunul şi Măritul Zeu să nu miroasă nimic ce nu era dulce. Iar acum, în fața Lui şi pe laturi, străduindu-se să țină mulțimea la distanță, nubienii şi sirienii agitau bâte şi strigau: „Faceți loc Zeului. Înapoi, înapoi. Vine Unicul”. Adeseori trebuiau să strige ca să se facă auziți, în vreme ce mulțimea râdea de accentele lor şi se dădea înapoi numai după multe îmbrânceli. „Ascultați la vorba mea, strigau sirienii, nu mă faceți să-mi folosesc bâta.” Mai devreme sau mai târziu, tot le foloseau şi sânge curgea în drum de la câte o țeastă spartă, şi nenorociți cu nasuri însângerate dădeau fericiți din mâini către procesiune, pentru că în anii ce aveau să vie aveau să vorbească mândri despre ziua în care se apropiaseră într-atât de Faraon, încât fuseseră bătuți până îşi văzuseră sângele.

Acum, trecând toți aceştia, preoții ieşeau din fiecare templu şi ardeau tămâie. Toboşari şi harpişti cântau pentru Faraon când ajungea în dreptul lor, apoi se alăturau la coada procesiunii, iar orăşenii se alăturau şi ei în număr şi mai mare, până când cortegiul s-a întins în toate piețele. Acolo, lumea a ieşit buluc din prăvălii. Jumătate de dimineață avea să treacă până se va fi scurs şi ultimul membru al cortegiului prin unele dintre acele ulicioare înguste.

Usermare a trecut prin dreptul dulgherilor, al meşterilor care făceau scrinuri şi al furniruitorilor,

a trecut în jos pe Strada Fierarilor, pe lângă atelierele de cupru şi atelierele de plumb, prin faţa prăvăliilor de cositor şi a celor de bronz ale armurierilor, în jos pe Strada Făurarilor, unde El a făcut cu mâna tuturor celor care cunoşteau Meşteşugurile cu Aur, Argint şi Electrum, şi familiilor lor. El i-a salutat cu o mişcare a capului pe cizmari, pe ţesători şi olari, i-a salutat pe sutele de ucenici ai lor. A fost aclamat de ţesătorii de lâneturi şi inuri, de prăvăliaşii care făceau aţă şi de prăvăliaşii care făceau fitile, şi de cei din Cartierul Giuvaiergiilor, unde se lucra în jasp galben şi roşu, şi în carnelian, şi în malahit, şi în alabastru, şi unde se sculptau din lapis-lazuli scarabei, precum şi lei şi pisici mici. A trecut pe lângă meşterii care construiau care şi pe lângă rotari, pe lângă meşterii care făceau mobilă şi pe lângă tăietorii în fildeş. Au coborât pe Strada Sculptorilor, unde erau pregătite basoreliefurile pentru palate şi morminte şi unde se gravau inscripţiile, în jos pe lunga stradă jilavă a făcătorilor de sandale şi a argăsitorilor, plină de putoarea pieilor care erau tăbăcite, o ocupaţie umilă. Chiar şi în acele zile ale Festivalului, când argăsitorii nu munceau, oricât parfum ar fi împrăştiat alergătorii, nu putea ţine duhoarea la distanţă, şi aceeaşi poveste se repeta în Strada Meşterilor de Coşciuge, unde stăruiau aromele grele ale rumeguşului provenind din soiurile fine de lemn, şi devenea încă şi mai rea în preajma

jgheaburilor duhnitoare ale meşteşugarilor de papirus. După care alaiul a trecut prin dreptul măcelarului, berarului şi brutarului, toți îşi vindeau mărfurile oamenilor din stradă şi mulți aclamau cu gurile pline, înainte ca întregul cortegiu să traverseze aleea împletitorilor de coşuri, a vopsitorilor, ca la urmă să ajungă la canalele ce mărgineau Piața Constructorilor de Bărci, cu atelierele şi debarcaderele ei. Fluviul era aproape. Ajunseseră în locul unde aveau să vadă Barca Sacră a lui Ptah, care plutea de zece zile pe apă în sus, venind tocmai din Memphis.

Aici, Tatăl meu s-a oprit din povestit, ca şi când ar fi contemplat priveliştile ce prinseseră viață în fața ochilor noştri, iar mama a oftat şi a spus cu o voce admirativă că era uimită de câte ştia Ptah-nem-hotep despre acei-ani-care-erau-în-urma-noastră. Ceea ce spusese El era ca o minune văzută cu limpezime de un orb.

Am simțit că Tatei Îi făcuse plăcere lauda, dar nu a spus decât atât:

— Am studiat fiecare papirus care vorbeşte despre Marele Festival al lui Ramses al Doilea, iar al Treilea Festival despre care vă povestesc acum şi care a avut loc în al Treizeci şi Cincilea An al Domniei Lui, este cel mai mare şi cred că ceea ce v-am spus este aproape aşa cum s-a petrecut, cel puțin din câte s-au consemnat. Trebuie totuşi să-mi cer iertare că nu pot înşirui titlurile tuturor

curtenilor şi servitorilor care au luat parte la acest Festival, deoarece Usermare se folosea de fermecătorul obicei (preluat şi de Tatăl Meu pentru Triumful Lui Regal, după primii Săi treizeci de ani) de a conferi titluri care n-au mai fost nicicând auzite sub domnia ultimilor douăzeci de Regi, şi uneori, dacă s-ar putea măsura, chiar în mai bine de o mie de ani, de pe vremea lui Khufu şi Menes. Asta e dificultatea. N-au fost consemnate toate titlurile, iar unele papirusuri din Biblioteca Regală or fi fost mutate prea brutal din vechile subterane ale Tebei în cele noi din Memphis, căci sunt zdrențuite. Unde mai pui că unele titluri au fost scrise greşit. Sunt necunoscute. Ei, poftim! Parcă aş fi Scribul Scribilor, aşa Mă preocupă chestiunile astea. O fi vechiul Meu devotament față de Ptah, nu ştiu, dar am un mare respect pentru El, cel mai bun dintre toți meşterii, prin urmare încerc să cunosc vechile cartiere ale Tebei aşa cum au fost atunci, întocmai aşa cum cunosc prăvăliile Memphisului de azi.

Când străbunicul meu a dat din cap în semn de încuviințare, spunând: „Tot ce ai descris este întocmai”, în vocea lui se desluşea o apreciere respectuoasă, aşa am simțit eu, mulțumită urechilor desăvârşite ale Tatălui meu, a cărui plăcere față de propria descriere a rămas prin urmare la fel de mare. S-a grăbit să spună:

— Tu, de bună seamă, ai fost acolo.

Menenhetet iar a dat din cap.

— În cortegiul lui Rama-Nefru?

— În Garda Ei Personală, a răspuns străbunicul. Niciuna dintre cele Trei Mari Consoarte nu s-a găsit acolo în prima zi, nici Nefertiri, nici Esonefret, nici Rama-Nefru, dar eu eram în fruntea bărbaților din armia Ei hitită, şi mare stingherealã s-a pricinuit când am trecut prin dreptul celor câtorva ofițeri din Garda Regală a lui Amen-khep-shu-ef, care se aflau în oraş. Chiar dacă Prințul nu ajunsese încă în Teba, ei erau aici şi era limpede că ştiau ce credea El despre mine. Şi ce credea era atât de urât, încât mi-am zis să nu intru în nicio crâşmă în care ei se puteau duce în cele cinci nopți de festivități, decât dacă voiam să fiu bătut măr.

— Dar tocmai asemenea poveşti vreau să aud, a spus Ptah-nem-hotep iarăşi bucuros, căci ele privesc subiecte pe care un scrib nu este învățat să le exprime.

— Îți voi respecta dorința, a zis străbunicul.

Ochii lui nu se clinteau de la noi, care stăteam pe sofaua noastră.

— Ce-am spus despre această procesiune a fost fără greşeală?

— Mai bine decât ce țineam eu minte, a zis Menenhetet. În acea zi, am văzut numai ce era lângă mine, însă Tu vezi totul.

— Dar sunt sigur că tu trebuie să te gândeşti la lucruri pe care eu am omis să le pomenesc sau nu le-am ştiut pentru a le spune.

— Doar o întâmplare măruntă, a spus Menenhetet. Acum e amuzantă. Căci pot spune că procesiunea pe străzile acestor prăvălii este întocmai cum ai descris-o Tu, dar ultima stradă înainte de Piața Constructorilor de Bărci trecea pe lângă un colț al Cartierului Târfelor – care în acele zile era mai mare decât este acum. Hohote zeflemitoare izbucneau dinspre acele femei. Şedeau la ferestrele lor când treceau reginele mici, şi poate că nu le-ar fi recunoscut niciodată (deoarece fiecare regină mică era îmbrăcată ca o Prințesă şi călătorea într-o trăsură aurită), dacă nu s-ar fi întâmplat ca reginele mici să fie împreună cu copiii lor, fără niciun bărbat în preajmă. În plus, trebuie să mărturisesc, reginele mici păreau la fel de vesele ca târfele. Trecuseră prin fața privirilor cum nu se poate mai admirative a jumătate dintre bărbații din Teba şi erau atât de neobişnuite cu asemenea priviri calde, încât obrajii le erau mai roşii decât sulemeneala.

— S-a stârnit scandal la râsetele alea ale lor? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Nu, hohotele dinspre Cartierul Târfelor au fost curând acoperite de păcăniturile frenetice ale sistrelor şi bubuiturile cele mai sonore ale tobelor din procesiunea noastră, şi am trecut iute mai departe, aşa cum tocmai ai spus Tu, în jos pe Cheiul Regal, pentru a întâmpina Barca lui Ptah.

— Trebuie să-Mi spui tot ce s-a întâmplat şi despre care Eu n-am habar. Căci este dorința Mea

să pătrund în aceste cinci zile şi să respir odată cu inima lui Usermare.

— Înțeleg ce spui, a zis străbunicul meu. Din nou privea cu ochi reci, puternici în siguranța lor, la fiecare dintre noi trei şi a adăugat: Mă supun.

— Aşa vorbeşte un Vizir, a spus Ptah-nem-hotep.

Străbunicul meu şi-a atins fruntea cu vârful degetelor.

— Mă supun, a repetat el.

Acum, Tatăl meu a început să ne vorbească despre faptele lui Usermare în prima zi a Triumfului Zeiesc. Când Faraonul şi capul procesiunii Sale au ajuns la mal, uralele erau mai răsunătoare decât orice zgomot auzit în Teba de mulți ani. Jumătate din oraş trebuie să fi aşteptat să sosească cealaltă jumătate şi ovațiile au fost încă şi mai răsunătoare decât uralele grandioase din urmă cu două luni, când obeliscul sosise după lunga sa călătorie în josul râului, de la carierele de lângă Prima Cataractă. Acum, în cele cinci zile de dinainte de prima zi a Triumfului Zeiesc, care a început în dimineața cu pricina, Marele Preot, Vizirul şi chiar Usermare plecaseră, cu procesiuni mai mici, să-l întâmpine pe cei mai mari dintre Zeii care soseau şi fuseseră primiți cu multe urale. Într-adevăr, pentru toate cele cinci zile de pregătiri, mulțimi numeroase se strânseseră iară şi iar pe maluri pentru a vedea cum Zeii erau scoşi din cabinele Lor, aduşi pe țărm şi purtați pe căile

largi până la Curtea Celor Măreți, pe umerii preoților Lor, care se clătinau sub greutatea palanchinelor ce Îi duceau nu numai pe Zei, ci şi povara chivoturilor Lor călătoare, adeseori semănând la formă cu nişte bărcuțe. După cum era averea templului cu pricina, bărcile erau făcute din aur sau din argint, sau doar din bronz incrustat cu aur, şi erau grele. Iar după cum erau obiceiurile fiecărui Zeu, unii erau înfățişați gloatelor din Curtea Celor Măreți, alții nu erau văzuți niciodată, uşile chivoturilor Lor rămâneau sigilate, dar fie că Zeul era bine-cunoscut în Teba, fie venea dintr-o nomă îndepărtată, având doar nişte preoți săraci, asudați, jegoşi, care-L cărau pe umerii lor deşelați, o hoardă de copii şi cerşetori se țineau întotdeauna după asemenea Zei mărunți prin oraş. În ultimele două luni, o mulțime fusese tot timpul numeroasă. Şi anume, gloata din jurul obeliscului. Înaintarea acestuia pe rulouri, în sus pe pantele domoale de la Chei până la Curte, nu era rapidă, asta cu siguranță, dar toată lumea privise fascinată de lungimea lui şi de înțelepciunea tăcută a granitului său negru, de nepătruns privirilor ori mirosurilor.

Dar acum sosea Barca Sacră a lui Ptah, şi niciun Zeu care venise la Teba în toate aceste zile nu era la fel de măreț precum Ptah din Memphis. Barca Lui, chiar văzută pe fluviu, era tot atât de lungă precum măreața barcă User-Hat a lui Amon, Inima Puternică a lui Amon, iar unui om i-ar fi luat

şaptezeci de paşi lungi în josul cheiului ca să-l măsoare de la un cap la altul.

De fapt, barca străbătuse ultimele câteva coturi până la Teba în timpul nopții şi trăsese la mal la primul ceas al dimineții, aşteptând sosirea Faraonului. Încă din zori, mesagerii alergaseră în sus şi-n jos între barcă şi procesiune, dar acum, când Usermare înainta spre Chei, Barca lui Ptah tocmai se ivea de după ultimul cot, lucind pe apă ca şi când Zeul stătea drept catarg. Întreaga cabină, catargele, cârma, chiar şi vâslele erau făcute din aur sau erau poleite cu aur, iar pe țărmuri răsunau muzici multe şi nenumărate strigăte de bucurie. Cei care puteau vedea le povesteau celorlalți despre frumusețea lemnului de cedru şi despre aurul de pe cabină, incrustat cu pietre prețioase, dar uite că, în acea dimineață, Usermare Îşi alesese ruta până la fluviu prin înghesuiala de ateliere meşteşugăreşti, în loc să-Şi urmeze drumul pe marile străzi ale oraşului, şi asta pentru că dorise să omagieze nenumăratele lucrări ale lui Ptah şi nenumăratele meşteşuguri ale oraşului Teba.

Usermare se afla lângă pălimarul de piatră, pe Cheiul Regal, când Barca Sacră s-a apropiat şi El a prins frânghia de amarare. Au ovaționat până şi aceia care se aflau prea departe să vadă, iar domnițele şi nobilii din trăsurile aurite s-au ridicat în picioare, aplaudând. Marele Preot de lângă palanchinul ce ducea chivotul de argint al lui Ptah

a intonat un imn, apoi a spart sigiliul, a deszăvorât uşa, a deschis-o şi, în faţa ochilor mulţimii, a scos la iveală Zeul, ţinându-L în braţele sale.

Zeul nu era mai mare decât o păpuşă, dar Ptah avea mădulare care se mişcau, iar buzele Sale negre şi bărbia de aur se deschideau şi se închideau pe chipul Lui de aur. Curtenii din cortegiul lui Usermare au venit să aşeze vinuri de soi, fructe, cărnuri fripte şi gâşte rumenite într-un semicerc de tipsii, în jurul Marelui Preot al lui Ptah şi a Zeului pe care-L ţinea pe Chei, în vreme ce Usermare a îngenuncheat şi a spus: „Noi, cei din Templul lui Amon, aducem prinos de mâncare şi băutură Marelui Zeu Ptah". Zeul se uita la Usermare şi la mâncare, şi pleoapele Lui de aur au clipit în semn de consfinţire. Asemenea tuturor fiinţelor divine, El avea nevoie de hrană. Acum o căpătase. Iar aşa cum era îndeajuns ca un Zeu să rostească numele a ceea ce-Şi dorea, şi lucrul cu pricina se şi alcătuia, la fel putea El să mănânce doar privindu-Şi mâncarea.

Apoi Ptah a vorbit oamenilor de pe mal cu voce răsunătoare ce venea din inima şi din plămânii Marelui Preot care Îl ţinea, dar cu adevărat era limba Zeului. Marele Preot era în transă, nu-şi putea mişca nici ochii, nici mădularele, însă ochii lui Ptah erau deschişi, braţele Lui de aur se mişcau în timp ce El vorbea.

„Când Te primesc pe Tine, Îi spunea Ptah lui Usermare, inima Mea se bucură şi Te cuprind

într-o îmbrățișare de aur. Te învălui cu trăinicie, statornicie şi satisfacție. Te înzestrez cu bogăție şi bucurie sufletească. Te scufund pentru totdeauna în veselia inimii şi în desfătare."

Acum, Marele Preot al Templului lui Amon a înaintat pentru a se opri lângă Usermare, şi în brațele lui ținea un vas mare în formă de *sma*, şi la vederea gâtului lung al acestui vas, care pătrundea în trupul în formă de inimă, oamenii au început să plângă. Vasul avea forma unui falus divin şi a unui vagin zeiesc, şi astfel le vorbea locuitorilor din Teba despre minunile iubirii, pe care ei le cunoscuseră în trecut. Un strigăt de plăcere s-a auzit dinspre oamenii oraşului în timp ce apa era turnată din vas pe picioarele Marelui Preot al lui Ptah. „Ahhhhh", strigau ei pentru uniunea celor Două-Țări.

Bunul şi Marele Zeu a răspuns la vederea vasului. La binecuvântările Zeului Ptah, care au fost acum repetate, „Te scufund pentru totdeauna în bucurie, Te scufund în jubilare, în vecii vecilor", Usermare a scos acum de sub fustă o erecție de o lungime impresionantă. De ceva vreme Îi împungea veşmântul în față, asemenea prorei unei corăbii, iar acum, deoarece nu mai putea s-o ascundă, Şi-a desfăcut faldurile fustei şi Şi-a arătat-o populației. Nicio ovație auzită toată ziua nu s-a asemănat cu ceea ce a răsunat acum. Cel mai bun şi mai puternic semn de noroc pentru toți cei din Două-Țări se arăta în această confluență

între Zeii Ptah şi Amon. Ovaţii pentru faptul că Horus putuse să simtă asemenea forţă şi dulci emoţii. Şi cu adevărat, toţi cei care aveau la ei toiege cu câte un lotus prins de ele, acum au întors cupa florii lor spre erecţia Lui şi toţi I-au strigat numele cu multă iubire pentru această ispravă, aşa cum stătea El în faţa lor, Regele lor mândru revelat.

Opt

Ptah-Nem-Hotep s-a oprit şi s-a uitat întrebător la Menenhetet, care la rândul său a dat din cap foarte serios.

— Este întocmai după ai spus Tu, a zis el. Tu ai văzut fiecare privelişte. Eu am fost martor doar la câteva.

— Totul e adevărat? a întrebat Tatăl meu.

— Fără greşeală.

— Ultima a fost aşa cum am descris-o?

— Într-adevăr aşa. Nu L-am văzut în viaţa mea cu un paloş mai mare. Menenhetet a şovăit totuşi: Ba nu, L-am văzut din nou, în zilele care au urmat.

— N-a existat o asemenea descriere în papirusurile pe care le-am studiat. Sincer să fiu, ceea ce ştiu vine din înţelegerea lui Usermare, după cum ne-ai împărtăşit-o tu, şi din legendele care au circulat. Tatăl meu a tăcut şi m-a strâns la pieptul Lui. Ţi-am zis despre Prima Zi, i-a spus El

străbunicului, dar tu ne poți lumina în ceea ce Eu n-am văzut.

— Tu ai văzut totul, a repetat străbunicul. Eu îmi amintesc de cele cinci zile ca de un haos. Căci în tot ce am spus noi, eu nu am vorbit îndeajuns despre teama prezentă la Triumful Zeiesc. Faraonul nu este nicicând într-atât Regele nostru ca în acele cinci zile, şi cu toate acestea El este totodată fără coroană în aceeaşi perioadă. Poate să poarte Dubla-Coroană, dar, timp de cinci zile, nu este a Lui.

— Ştiu asta, a spus Ptah-nem-hotep.

— Da. Însă în vremea noastră, noi aşa credeam, azi nu se mai crede asta. Pot să vă spun că în Teba întreagă stăruia o teamă despre care nimeni nu voia să vorbească – de aceea a fost o asemenea exaltare la mărimea Faraonului nostru când El a stat în fața lui Ptah. Totuşi, în ciuda unui asemenea semn bun al încrederii Lui, pot spune că în acea noapte şi în toate nopțile ce aveau să vină, puțini au fost cei care nu s-au temut că le va lua foc locuința ori că le vor pleca nevestele de acasă. Cât despre asta, cu toate torțele de pe străzi şi rugurile la răscruci, au ars mai multe case decât în alte nopți şi e uimitor cât de multe neveste devotate s-au dovedit necredincioase. Peste tot, preacurvii. Aşa că repet: o fi fost erecția lui Usermare un dar pentru oraş, dar a fost unul ciudat, căci după aceea, chiar şi bătrânii umblau de colo-colo cu făloşenia în fața lor, cel puțin pe

întuneric. N-aveai parte de bună-cuviință decât în procesiunile din timpul zilei.

Şi în tot acest timp, sub toate celelalte sentimente domnea groaza. O spun răspicat. Până în ultimele zile, stăruise teama că apele vor creşte prea mult, dar acum că apele se retrăgeau, teama aceea dispăruse. Minunat! Cine s-ar fi bucurat de un festival dacă revărsările ar fi continuat? Dar n-a contat. Frica ieşea în valuri din noi odată cu veselia. Oamenii râdeau şi plângeau, şi iar râdeau, încercând să isprăvească un cântec, şi peste tot numai beţivăneli, chiar şi în timpul zilei. În plus, aveai ocazia să vezi tot felul de ciudăţenii. O mulţime numeroasă de băieţi şi de tineri lucrători din cartierele cele mai sărace ale oraşului se hotărâseră să-şi radă creştetele. Nu-ţi mai fusese dat să vezi o asemenea şleahtă de preoţi tineri, aşa păreau să fie, doar că nu erau. Chiar şi indivizii plini de sine, mândri de părul lor, îl răseseră de tot, apoi îşi unseseră ţestele cu ulei. Alergau în haite, dar erau fiare pioase, nu atacau pe nimeni. Adesea mărşăluiau în procesiune, de la chivot la chivot, sau de la templu la templu, sau chiar făceau pelerinaje până la Curtea Celor Măreţi, sporind astfel legiunile de preoţi, şi nobili, şi negustători, şi soldaţi, şi slujbaşi, şi gloata obişnuită, care veneau cu grămada la acele ceasuri ale zilei şi ale nopţii când erau lăsaţi înăuntru ca să dea roată chivoturilor, locaşurilor, colibelor de stuf. Uneori, întreaga Tebă părea să fie

în acea adunare. Cu toate acestea, plutoanele de capete pleşuve săreau în ochi peste tot şi adesea erau urmate de o bandă de prieteni neraşi care îşi râdeau de uleiul de pe scalpurile celorlalți, dar îi urmau precum siajul unei bărci, amintindu-le una-două acestor pleşuvi ce făcuseră cu o noapte în urmă împreună cu iubițelele ori iubițeii lor. „Ah, ce buni suntem azi!”, strigau neraşii. Şi asta făcea parte din agitație. Inutil să spun că berăriile erau pline.

Şi într-adevăr, după prima procesiune, Usermare nu-Şi prea putea părăsi Sala Tronului în acele cinci zile, într-atât de numeroase erau solemnitățile pe care le acorda Nomarhilor şi delegațiilor venite din țări străine.

Chiar şi simpla politețe de a întâmpina sosirea micilor procesiuni ale familiilor nobile Îl țineau extrem de ocupat. Doar de două ori s-a dus înapoi la râu să întâmpine un Zeu, o dată pentru Amon, a doua oară pentru Osiris. Ceilalți au fost aduşi la locaşul Lor din Curtea Celor Măreți, iar Usermare mai ieşea din Sala Tronului ca să-Şi aducă tributul, dar atât de mulți Zei soseau, încât pe unii nu-l vizita niciodată. În plus, multe ore ale zilei Lui erau rezervate schimbărilor pe care trebuia să le aducă veşmintelor Sale.

Nu ştiu dacă diferitele fuste şi pelerine străvechi, şi piei, şi mantii pe care le purta El să fi fost sursa de inspirație, dar nu-mi amintesc de vreo perioadă în Teba când să fi văzut atâția preoți cu pene de

struț sau purtând un cap de şoim sau de ibis, sau să umble împopoțonați cu nişte coarne de berbec. Cu cât mai năstruşnic costumul, cu atât mai dezlănțuite uralele în oraş. În răstimpul acelor cinci zile, eram mereu înconjurați de atmosfera de sărbătoare, şi oarece hărmălaie s-a iscat când o delegație dintr-un oraş numit Nekhen, din Egiptul de Sus, a debarcat dintr-o luntre, având un păstor în frunte, purtând piei de multe animale, chiar şi de leu, şi o piele de crocodil. De-o parte şi de alta a acestui păstor stătea câte un servitor care avea pe propriul creştet capul blănos şi fălcile unui lup, iar de buci îşi prinsese coada fiarei. Aceşti doi servitori, întrebați cine sunt, arătau către cel din frunte care întotdeauna răspundea: „Sunt Păstorul din Nekhen". Apoi toți trei prindeau să danseze unul în jurul celorlalți şi să agite sceptre mari.

Dintr-un motiv pe care nimeni nu l-a putut explica, cei trei inşi au înflăcărat imaginația mulțimii. Nu ştiu dacă din pricina pieilor de leu şi de crocodil purtate de Păstor (ca şi când fiarele dealurilor şi ale mlaştinilor se apropiau acum de Palat), dar chiar şi când mulțimea şi-a dat seama că toți trei trebuie să fi fost un soi de preoți, tot i-au aclamat şi într-un târziu toți trei au luat-o în sus pe Calea cea Mare până la porțile de la Curtea Celor Măreți, au intrat şi au fost chiar şi înfățişați Regelui.

— Aceşti Lupi din Nekhen, a murmurat

Ptah-nem-hotep, au fost primiți cu toate onorurile ca spirite în slujba lui Horus. Vă pot spune că acela care era îmbrăcat ca Păstor în această împrejurare era Primul Scrib al Vizirului, şi nicidecum din susul râului, ci locuia printre noi, în Teba.

— Dar chipul lui era sălbatic în acea zi, a spus Menenhetet. Un chip sălbatic pentru un scrib.

— Am citit ce s-a scris, a zis Ptah-nem-hotep, dar tu ai văzut ce nu s-a descris. Aş vrea să ştiu tot ce-Mi poți spune despre asemenea chestiuni.

Prin urmare, străbunicul meu a continuat să vorbească, dar acum gândurile sale au început din nou să pătrundă în mine la fel de iute precum vocea lui, şi fiind eu aşezat cum nu se poate mai comod între mama şi Tatăl meu, am găsit că această manieră de a asculta era mai agreabilă decât oricare alta.

Pot să vă spun (venind totul în mintea mea de la străbunicul meu) că, pe zi ce trecea, beţivăneala fiecăruia sporea şi odată cu ea se încurcau ceremoniile. Ca urmare, nu mai era chiar atât de important să-ți ocupi locul oficial în cortegiu. De altfel, Usermare trecuse de atâtea ori pe la atâtea chivoturi din Curtea Celor Măreți, încât până şi celui mai scrupulos ofițer i-ar fi venit greu să se găsească mereu în locul cuvenit, mai cu seamă că Faraonul nostru era tot mai iritat, de la o zi la alta, de întârzierile în organizarea procesiunilor Lui. Unde mai pui că în noi clocotea febra stârnită de

emoțiile întâlnirii cu atâția Zei. Nu părea să conteze, prin urmare, dacă nu te găseai chiar în trăsura în care ar fi trebuit să fii şi nici dacă nu-ți ocupai locul ideal în urma Lui. În plus, eu unul eram teribil de agitat, abia de puteam gândi.

Drept urmare, a doua noapte am părăsit Curtea Celor Măreți şi am rătăcit prin oraş, păşind peste trupurile celor beți, şi nu numai că ascultam, cu o tristețe necunoscută până atunci, sonurile psalmilor înălțându-se din temple, ci devenisem sensibil la gemetele animalelor priponite, ca şi când durerea lor sau simpla suferință a dobitoacelor înfometate era a mea. Şi la fel mă tulburau până la îngrijorare plânsetele copiilor sau mă cuprindea fericirea când strigau seara târziu în jocurile lor (cu toată agitația pe care o simt copiii când Zeii înserării se apropie dinspre orizont) şi, în cele din urmă, pe măsură ce se înnopta, ascultam sunetul tot mai apropiat al bărbaților şi al femeilor care făceau dragoste. (Acesta răzbătea până la mine de pe fiecare alee, din fiecare cartier şi fiecare labirint al Tebei.) Nu mai puteam păstra în mine ceea ce mă făcea să sufăr într-atât, şi m-am gândit la Nefertiri. Dar dacă-i pe-aşa, n-a fost clipă în care să nu mă gândesc la Ea din după-amiaza Primei Zile, când apele din vaza care avea forma lui *sma* fuseseră turnate pe pământ, iar Usermare se înfățişase în toată măreția Lui. De două ori m-am cutremurat atunci, şi de două tulburări: pentru că, în timp ce

mulțimile scoteau acele gemete dulci şi strigăte aspre ale celor mai triumfătoare ceasuri de amor ale lor, eu am fost cuprins de devotamentul meu disprețuit față de acel falus zeiesc – da!, îmi doream să fiu din nou folosit de Usermare. Ce nimicire a respectului de sine să recunosc față de mine însumi acest lucru! Dar, după ce-am spus-o, m-am simțit din nou aproape de Nefertiri şi mi-am dat seama cât mă înfrânasem în acele zile nenorocite în care slujisem o Prințesă hitită pe care nu O puteam înțelege. Vintrele mă dureau, tânjind după Nefertiri. Aveam şi eu erecția mea. O auzeam pe Ea spunând, în timp ce apa curgea din vas: „Tu eşti focul Meu molcom, numele Meu norocos, unirea Mea, dulceața Mea, sma-ul Meu", şi m am auzit gemând laolaltă cu toți ceilalți şi nu-mi puteam lua ochii de la erecția amplă a Faraonului. Şi m-am cutremurat încă o dată. De atunci, am rătăcit de la o ceremonie la alta şi prin oraş, şi în a doua noapte eram pregătit să caut din nou o cale de a intra în dormitorul Ei, numai că acum gărzile mişunau peste tot în jurul Palatului Ei, unde mai pui că, oricât aş fi dorit-O, nu nutream nicio speranță. Simțurile îmi erau prea împâclite. Mă îmbătam de trei ori pe zi şi nu apucam să mă trezesc înainte de a mă îmbăta din nou. Mai că mă împiedicam la fiecare pas. Vocea îmi era răguşită, doar vocea Ei în urechea mea era răspicată, punându-mi în mişcare mădularele şi încălzindu-mi trupul cu mai multă putere decât

vinul. Am adormit în acea noapte în patul meu, cu mâinile pe vintrele mele pentru a potoli durerea, o poziție jalnică pentru un bărbat trecut de cincizeci de ani şi căruia încă i se spune Generalul.

A doua zi dimineața, am dormit până târziu, după care m-am dus la Încăperea Veşmintelor, de unde Usermare a ieşit îmbrăcat doar într-o fustă albă scurtă, plisată, la care era ataşată o coadă de taur, având pe piept un lanț de aur, Coroana Albă a Egiptului de Sus pentru capul Lui şi sceptrul Lui cu multele flori de lotus. Când am văzut că în cealaltă mână ținea un pătrat de papirus tare şi fin, garnisit pe margini cu foiță de aur, am ştiut că El era pe punctul de a închina lui Amon un câmp ce-l aparținea lui Nefertiri, un teren frumos lângă fluviu. Deoarece darul Ea îl făcea, pot să vă spun că, oricât de ghiftuit eram cu carne şi cherchelit de atâta vin, chiar şi degetele de la picioare s-au trezit la viață la gândul că Ea avea să-Şi facă în sfârşit apariția. Şi cu adevărat Ea urma să iasă. Câmpul Îi fusese dăruit lui Nefertiri de către Usermare, în ziua căsătoriei Lor. Acum era înapoiat. În ziua în care Ea s-a văzut cu Vizirul, mi-a spus că despre acest teren discutaseră. „Este darul perfect pentru Triumful Zeiesc", a zis Ea, iar eu am ştiut că astfel se apăra Ea pentru a nu fi uitată cu totul în toate cele cinci zile şi nopți. Intențiile Ei au fost încununate de succes. Am auzit-o şi pe Rama-Nefru Întrebându-L pe Usermare de ce era obligat să rămână singur cu Nefertiri în timp ce

închinau pământul Templului. „E câmpul Ei, a răspuns El în sfârşit, şi nu e politicos să Te rog să fii acolo în acel ceas”, la care vorbe Rama-Nefru a ieşit din cameră.

Ca o dovadă de cât de mult îmi plângeam de milă şi cât de otrăvit eram de nefericirile pe care le pricinuia acest fapt, nu mă gândisem îndeajuns înainte la o atare împrejurare şi nici la o cale de a putea sta de vorbă cu Nefertiri. Şi când a venit ceasul, prin urmare, m-am pomenit că eram taman la celălalt capăt al procesiunii. În ziua cu pricina, fiii lui Nefertiri se găseau printre cei cărora li se acordase onoarea de a duce Pântecul de Aur, iar eu, făcând parte din cortegiul lui Rama-Nefru, mă aflam cu câteva trăsuri mai în spate. Când m-am apropiat de câmp, un crâng minunat, unde se aflau soiurile cele mai rare de copaci umbroşi de pe malul fluviului, cu adevărat un loc idilic pentru Templul lui Amon care avea să fie construit în curând, am fost obligat să descalec la ceva distanță de Usermare şi numai atunci am văzut-O pe Nefertiri apropiindu-se dintr-o altă direcție, într-o lectică mare, acoperită, cocoțată pe o trăsură şi trasă de şase cai splendizi. Ea s-a ridicat în timp ce preoții şi fețele regale invitate la această solemnitate cu totul deosebită au aplaudat trecerea Ei, dar, după o poruncă dată vizitiului Ei, Ea s-a oprit în partea cealaltă a cortegiului, suficient de departe de mine ca să nu-l prind privirea.

Usermare Şi-a ridicat papirusul şi a început ceremonia prin care dăruia acel pământ Templului.

— Ştii numele acestui papirus? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Nu-l ştiu.

— Se numeşte Secretul celor Doi Parteneri. Aceştia sunt Horus şi Seth.

Simțeam cât de încântat era Tatăl meu că ştia asta. Şi El a continuat:

— Niciun dar din partea Faraonului nu putea fi consfințit în acele zile fără a primi Încuviințarea lui Geb. Încuviințarea cu pricina este înfățişată în orice papirus cu margini de aur.

— Uitasem, a spus Menenhetet.

Cum mai fremătau mădularele Tatălui meu! îi simțeam dorința de a vorbi din nou cu vocea străbunului Său. S-a ridicat în picioare şi a început să măsoare cu paşi mari cele patru laturi ale curții, aşa cum probabil Usermare o fi măsurat cele patru laturi ale terenului înapoiat Lui de către Nefertiri. „Fug, L-am auzit pe Ptah-nem-hotep spunând cu vocea lui Usermare, iar vocea era atât de măreață în urechile noastre şi ieşise din asemenea grote ale pieptului Faraonului, încât numai un Mare Zeu n-ar tremura în fața ei. Fug, a spus Tatăl meu, cu Secretul celor Doi Parteneri. Căci aceasta este Încuviințarea dată Mie de Geb. I-am văzut ochii. Cunosc focul din peşteră. Ating cele patru laturi ale pământului.”

Am închis ochii şi m-am rezemat de mama. Auzeam un cor dinspre malul fluviului şi nu ştiu câți ani traversaseră aceste sunete ca să ajungă la mine, dar am auzit corul cântând:

„Faraonul străbate cele patru sferturi ale câmpului.
El atinge cele patru laturi ale cerului.
Câmpul trece la noul său stăpân”.

Şi cu vocea Tatălui meu, una şi aceeaşi acum în urechile mele cu a lui Usermare, a răsunat răspunsul: „Sunt Horus, Fiul lui Osiris. Amon este răsuflarea Mea. Ra este lumina Mea. Amon-Ra este Lumea Mea Divină şi Răsuflarea Mea Divină”. Acum Usermare păşea în lumina soarelui şi fiecare respirație a Sa se găsea în vălul țesut din văzduh al Zeilor. Câmpul a trecut de la Palat la Templu şi mulțimea a scos un suspin lung, aşa cum suspină o mamă când e eliberată de naştere, era un sunet pe care-l ştiam pentru că îl auzisem adesea în cămăruțele servitorilor când se năştea un copil.

Usermare Şi-a ridicat sceptrul cu flori de lotus şi a auzit vocile Egiptului grăindu-l. Pogora binecuvântarea celor Două-Țări. Erecția Lui s-a avântat din nou înainte şi era imensă. El a traversat câmpul până în cealaltă parte, unde Nefertiri aştepta în lectica Ei, şi a intrat în această trăsură şi a închis uşa pentru ca nimeni să nu-L

poată vedea. Dar eu I-am auzit vocea. A ajuns la mine prin vocea Tatălui meu.

„Ochiul lui Horus este între picioarele Ei. Cunoaşte cavernele pământului.” Am auzit sunetul scos de răsuflarea lui Usermare. „Şira Spinării lui Osiris se loveşte de Ochiul lui Horus. Zeii sunt reuniți.” Apoi am văzut imaginea soarelui în iazul ca oglinda şi soarele a explodat între coapsele Ei.

În clipa următoare, L-am auzit pe Tata murmurând cu vocea lui Usermare: „Nu Eu I-am vorbit Ei. Zeii I-au vorbit”. Epuizat de cât de aproape trăise în străbunul Său, Tatăl meu s-a îndepărtat de noi toți şi s-a aşezat de unul singur pe o altă sofa.

Menenhetet a vorbit. Cu voce mică, uscată, a zis:

— Toți cei care au fost la marginea acelui câmp L-au văzut pe Usermare închizând uşa lecticii. Şi n-a existat vreo îndoială despre ce s-a întâmplat. Toată lumea a auzit-O pe Nefertiri scoțând un țipăt de bucurie. Suspinele Ei de plăcere erau profunde, gemetele Ei, adânci. Zeii se uniseră, fără doar şi poate. Până seara, nu avea să fie niciun dregător, niciun nobil ori servitor care să nu fi auzit de acest eveniment, şi când Usermare a părăsit câmpul, El a simțit spaima fiecărui cerşetor din Teba în fața nesiguranței nopții. Întreaga nelinişte a oraşului față de ceea ce urma să vină a început să se stârnească pe ulițe.

Iar eu, şezând lângă mama, mi-am dat încă o

dată seama de absența lui Nef-khep-aukhem. Era precum mânia unei fantome.

Nouă

Deoarece Ptah-nem-hotep continua să şadă de unul singur, nevrând să răspundă, străbunicul meu I-a spus:

— Nu ştiu prin ce unire a înțelepciunii Tale cu descrierea mea Tu ai ajuns la o asemenea înțelegere a străbunului Tău, dar totul e adevărat. Cuvintele lui Usermare-Setpenere au fost întocmai aşa cum le-ai grăit Tu.

Tatăl meu n-a dat niciun semn că auzise. Era pur şi simplu istovit. Cred că prin fapta aceea curajoasă de a primi în gâtlejul Său vocea puternică a străbunului Său mort, El fusese ca un călăreț sfios care se lasă purtat în galop de un cal sălbatic. Asemenea tuturor celor care au cutezat prea mult, el rămâne amuțit după aceea. Dar străbunicul meu, ca şi când ar fi ispitit un convalescent cu mâncăruri alese, a început acum să vorbească. Şi a spus că, aşa cum stătea el pe câmp, ştiind că Usermare era cu Nefertiri, inima durerii lui îi era foarte apropiată. Nicicând nu fusese mai aproape de gândurile lui Usermare. Şi asta, a zis el, pentru că vorbise ceva mai devreme, chiar dacă puțin, cu însăşi Bulgăre-de-Miere.

Lucirea lunii târzii în această noapte s-a văzut din nou răsfrântă în ochii Tatălui meu. Se arătau

interesați, şi El s-a mişcat puțin şi Şi-a dat seama din nou de prezența mamei – lucru pe care l-am recunoscut după cum a prins să freamete carnea mamei. Străbunicul meu, încurajat, a continuat să vorbească, iar eu, la rândul meu, am alunecat din nou în acea somnolență atât de confortabilă pentru mine, unde nu trebuia să ascult fiecare cuvânt, dar ştiam, totuşi, tot ce s-a spus:

Da, a declarat el, am văzut-o pe Bulgăre-de-Miere chiar înainte de Închinarea Câmpului, am dat nas în nas cu ea în timp ce mergeam de-a lungul unui şir nesfârşit de dregători din nomele Deltei. Acolo, în mijlocul şirului, au apărut Bulgăre-de-Miere cu părinții şi sora ei. Am fost prezentat părinților ei, tatăl era un om vădit foarte bogat, cocoloşit şi răzgâiat de sclavi. Avea o piele din aceea fină ca pe bucile plinuțe, pe care numai chipurile celor foarte bogați o au, acum înnegrită de soare, şi era gras. Mama lui Bulgăre-de-Miere, însă, era mărunțică, un giuvaier de frumusețe. Acolo, între ei, stăteau Bulgăre-de-Miere şi sora ei, nici la fel de grasă, nici la fel de frumoasă ca Ma-Khrut a mea.

Am făcut o plecăciune şi i-am sărutat mâna. Cum tatăl ei n-a tresărit când m-a văzut, am înțeles că ştia prea puține despre noi ori nu-mi auzise numele, dar acum la dorul după Nefertiri se adăuga şocul de a o vedea pe vechea mea companioană în acest loc, atât de diferit de rădăcinile amintirilor noastre. După cum am

spus, n-am făcut altceva decât să-i sărut mâna, dar cumva am ştiut în aceeaşi clipă că, într-un fel sau altul, voi trăi cu Bulgăre-de-Miere pentru totdeauna. Poate n-aveam s-o mai văd niciodată sau n-aveam s-o mai văd în intimitate, trupul meu n-avea s-o mai pătrundă niciodată, dar aveam să trăiesc pentru totdeauna cu ea. Nu era cea mai fericită casă în care să-mi fi dorit să trăiesc, dar era aceea care avea să-mi fie cămin în anii ce urmau să vină. Atâta ştiam, dată fiind forța valului a tot ce m-a potopit, încât aproape că mi-am pierdut simțirile – sau m-am înecat? —, copleşit de influența ce-o avea ea asupra mea, şi am simțit forța ei de a proteja tot ce iubea, precum şi marea greutate întunecată a spiritului ei. Tatăl ei, în puținele cuvinte pe care le-am schimbat, a reuşit să mă înştiințeze că nimeni din Sais nu izbutise vreodată să ridice o piatră mai mare decât cele pe care putea el să le salte deasupra capului în vremea tinereții sale. Asta era forța din Ma-Khrut. Îmi amintesc că, atunci când am plecat, am simțit o apropiere nemaipomenită față de Usermare, ca şi când El se afla lângă mine, ba nu, chiar mai mult, era ca şi cum mă întorsesem în zilele în care mă plimbam prin Grădini cu râtul porcului între fesele mele. Şi aşa am simțit, şi tot mai convins, cu fiecare pas cu care mă îndepărtam de ea, că Bulgăre-de-Miere a fost aleasă adesea de Usermare după ce eu părăsisem Grădinile.

Asta a fost o altă mare frământare pentru mine,

dar nici pe departe ca aceea pe care aveam s-o îndur pe câmp, când, prin noile puteri pe care Bulgăre-de-Miere trebuie că mi le dăruise, am simțit bucuria lui Nefertiri când I-a dat lui Usermare ochiul iubirii Ei. Pântecul Ei a zemuit cu frenezia multor Zei, iar eu am fost izbit în inimă.

Apoi, în ceasul trist al înserării, pe când mă întorceam la Coloanele Zeiței Albe, începeam să simt suferința lui Rama-Nefru. Nici n-am intrat bine între zidurile Palatului Ei, că m-au învăluit gândurile Ei, mai palpabile decât un miros. Sfârşitul iubirii Ei pentru Usermare era în tot ce gândea Ea. Cădea peste mine ca o ploaie rece în Liban. Camerele din jurul iatacului Ei erau atât de pline de jale, încât ai fi zis că fiul Ei era bolnav, dar chiar înainte de a-l zări chipul lui Rama-Nefru, am ştiut că atingerea buzelor mele pe mâna lui Bulgăre-de-Miere îmi deschisese mintea şi spre Rama-Nefru. Şi dacă nu I-aş fi cunoscut limba, tot aş fi fost aproape de gândurile Ei. Prin urmare, am ştiut că se întorsese să trăiască împreună cu Zeii Ei. I s-au înfățişat dinainte – tare bărboşi erau Zeii Ei – şi L-am recunoscut pe Marduk, pentru că arăta întocmai aşa cum Îl văzusem pe unul dintre sigiliile Ei hitite. Acolo, în gândurile Ei, Ea vizita un mormânt într-un loc unde nimeni nu îndrăznea să se ducă. Bocete sfâşietoare ieşeau din pământ. Nu ştiu dacă acela era mormântul lui Marduk, dar am văzut un car al unui Zeu trecând pe acolo, doar că era gol. Carul gonea pe un drum

pustiu, sub un cer întunecat, şi se clătina dintr-o parte în alta.

Când Rama-Nefru m-a chemat la Ea, Heqat şi cu mine am fost obligaţi să aşteptăm lângă Ea cât a oficiat un ceremonial hitit. Într-un vas cu apă, a turnat ulei dintr-un urcior mic şi a studiat forma luată de pata de ulei. Formele astea n-ar avea alte contururi în ţara Ei, ne-a explicat Ea. „Dacă n-aş fi venit niciodată în Egipt şi nu v-aş fi cunoscut pe niciunul dintre voi, dar aş fi oficiat ceremonia în această zi, la această oră, uleiul ar avea aceeaşi formă în apă. Pentru că ar spune acelaşi lucru.” Nu I-am spus că mă îndoiam profund de asta. Ştiam că Zeii din văzduhul fiecărei ţări erau diferiţi. Dar Ea Şi-a ridicat privirile din vas ca să ne zică: „O regină mică a dat naştere unui monstru. Sămânţa soţului Meu ascunde monştri”. Zicând aceasta, s-a uitat ţintă în ochii mei. Mai bine se uita la Heqat, care a scos un ţipăt de spaimă, deoarece ea, Heqat, născuse acel monstru în urmă cu câteva luni.

Acuma, dacă Rama-Nefru a vorbit fără să aibă cunoştinţă despre acest monstru şi a aflat despre el din forma uleiului, sau dacă Ea voia, din cine ştie ce motiv, s-o pedepsească pe Heqat, n-am de unde şti – mintea Ei era la fel de goală precum Ochiul lui Maat înainte de ivirea zorilor –, dar Ea a continuat: „În ţara Mea, naşterea unui asemenea monstru nu poate decât să dăuneze norocului unui Rege”, şi curând Heqat a plecat,

plângându-se de dureri în gât. M-am întrebat dacă scopul vrajei lui Rama-Nefru a fost cumva acela de a rămâne singură cu mine, căci a făcut un semn cu capul şi a chemat un servitor care a adus un bol de argint, acoperit cu un capac care, odată ridicat, a lăsat la vedere un ficat de oaie. De cum a ieşit servitorul, Ea a scos ficatul şi l-a pus pe o tipsie de argint, apoi l-a atins în multe locuri cu degetul Ei arătător şi a privit îndelung lobii acestui ficat, şi în tot acest timp neascunzând de mine niciun gând al Ei – ca semn de ospitalitate.

Astfel am ştiut că Ea Îşi amintea de animal aşa cum fusese el când încă mai trăia. Anume alesese Ea acest berbec pentru coarnele lui răsucite. Înainte de sacrificiu, Ea şoptise câteva cuvinte egiptene în urechea animalului – la urma urmei, era unul dintre animalele noastre. „Pruncul Meu va deveni Faraon?", întrebase Ea. Acum, forma ficatului Îi spunea: „Va fi, dacă alți Prinți nu-L vor ucide pe Tatăl Lui", sau aşa am interpretat eu mesajul. Căci Ea l-a văzut pe Amen-khep-shu-ef Înfigându-Şi cuțitul de şapte ori în spinarea Tatălui Său, în vreme ce Usermare stătea deasupra unei femei, da, femeia era Nefertiri. Dar nu ştiu dacă acestea erau gândurile pe care Rama-Nefru le dobândise din ficat sau dacă Ea a ales să ofere asemenea imagini pentru ca eu să vorbesc despre ele Faraonului.

Şedeam amândoi în tăcere.

„Ştiai că bătrânul Faraon mort, Ramses Întâiul,

bunicul soțului Meu, era un om obişnuit?", a întrebat Ea.

„Nu ştiam", I-am zis eu.

„A murit în al doilea an al Domniei Sale. Cred că un om obişnuit moare de frică atunci când trebuie să ajungă Rege. Asta s-a întâmplat", a dat Ea din cap.

„N-am nicio cunoştință despre acestea", am zis eu.

„Da, Ramses Întâiul, bunicul, era doar un soldat. Am aflat asta dintr-un papirus, la Biblioteca Regală. Era Administratorul Cailor. Mai târziu, a fost promovat ca Administrator al Gurilor Fluviului, apoi a fost făcut Comandant al Oştirilor sub Faraonul Harmhab, Care, trebuie să-ți spun, nu era nici El altceva decât un soldat."

„Ştiam asta, şi totuşi nu ştiam", am spus eu.

Aş fi putut să-l spun că nimeni nu vorbea niciodată despre acest Ramses Întâiul Care a venit înainte de Seti. Se puteau spune poveşti despre Faraoni din vechime, asemenea lui Tutmes şi Hat-shep-sut, dar Ei muriseră cu mult înainte ca vreunul dintre noi să fi văzut soarele.

„Seti Întâiul al vostru, a zis Ea, a fost un Rege respectabil şi a domnit timp de aproape douăzeci de ani. Dar El este fiul unui parvenit. Un asemenea fiu rămâne un parvenit. La fel şi nepotul. Când am venit în Egipt, nu ştiam că Sesusi era nepotul unui parvenit. Cred că tatăl Meu nu M-ar fi trimis dacă ar fi ştiut. Ea a oftat şi

a împins deoparte ficatul berbecului. Găsesc că soțul Meu e o persoană greu de înțeles, nu crezi?" Înainte să m-apuc să răspund la o asemenea observație, Ea a adăugat: „N-am cunoscut niciodată un Rege care Îşi petrece atât de multă vreme cu preoții. Cred că din cauză că e un parvenit".

Mă gândeam la Regina Nefertiri, întinsă în întuneric, într-o lectică închisă. Picioarele ei fuseseră desfăcute de un Faraon al cărui bunic fusese soldat, aşa ca mine. Cu toate acestea, sângele Ei cobora din Hat-shep-sut.

De ce nu vorbise niciodată Nefertiri despre Ramses Întâiul? Se ruşina Regina mea? Acum, în acest moment, când mă gândeam la Usermare, nu îndrăzneam s-o spun, dar dacă măreția unui Faraon era o virtute ce I se acorda pentru că era încoronat, atunci Zeii Egiptului puteau să-l facă Zeu pe orice om, dacă aşa voiau Ei. Mi-am zis că şi eu fusesem Generalul-Tuturor-Oştirilor, prin urmare puteam deveni Faraon! Aşa cum ajunseseră Harmhab şi Ramses Întâiul înaintea mea.

Rama-Nefru a spus: „Hai, ia-Mă de mână. Când sunt singură, am nevoie de un prieten".

Deoarece ştiam ce efecte extraordinare avea asupra Ei atingerea unei mâini de către alta, eram stingherit. Dar şi dispus s-o fac, date fiind gândurile pe care tocmai le avusesem. I-am luat mâna. Am avut o surpriză minunată, pot să spun.

Avea cea mai moale palmă pe care o atinsesem vreodată. Apoi, Ea mi-a dăruit un zâmbet strălucitor, ca şi când niciun gând întunecat nu putea trăi sub strălucirea perucii Ei bălaie, şi mi-a dăruit o floare. Un trandafir roz proaspăt. „Floarea s-a deschis azi dimineața”, a zis Ea.

L-am dus la nas, atingând cu cealaltă mână mâna Ei, şi am simțit cum se ridică amărăciunea de pe Ea şi trece în mine prin petalele florii. Nu ştiam dacă îmi plăcea de Ea, dar din muzica inimii Ei, atât de diferită de a mea, o notă trebuie să fi fost aceeaşi. Căci simțeam amândoi aceeaşi tristețe.

Şedeam acolo ținându-ne de mână şi amintiri despre Bătălia de la Kadesh se trezeau în mine. Ea se născuse după acea zi, dar trăia în umbra bătăliei. Prin urmare, cum ziceam, Îi ştiam suferința. I-am auzit chiar şi tăcutele vaiete când Usermare şi Nefertiri şi-au amestecat zemuirile.

Iatacul Ei n-o fi avut nicio fereastră pe care să se zărească cine ştie ce privelişte, dar eu încă eram foarte aproape de gândurile lui Usermare, încât curând mi-am dat seama că El era pe drum şi se apropia pe aleile Palatului. Adevărul e că eram pregătit pentru vizita Lui, cum nu se poate mai curtenitor şi mai liniştit, încât nu mi-am retras mâna de pe a lui Rama-Nefru până I-am auzit paşii în încăperea alăturată. Atunci degetele noastre s-au despărțit cu atingerea zăbavnică a doi îndrăgostiți care se desprind dintr-un sărut.

Am aşteptat în anticameră. Acum, Usermare era cu Ea, El O ținea de mână. Eu ascultam. Nicicând nu m-am simțit atât de blând, şi nici mai puțin bărbat, nici măcar când fusesem tratat ca o regină mică de către Usermare. În atari momente, întreaga mea ființă se chircise teribil. Cu cât mai mult mă făcea să mă simt ca o femeie, cu atât mai mult cunoşteam chinurile unui bărbat. Dar acum, ca şi când țipetele de plăcere scoase de Nefertiri lăsaseră o rană în mine, a cărei sângerare nu putea fi stăvilită, m-am simțit la fel de liniştit precum Nilul în domolirea revărsării sale, şi niciodată mai cufundat în tristețe. Fluviul putea să cuprindă apa tuturor celor care au plâns vreodată. Iar tristețea a sporit când Usermare a început să-l mângâie palma. Cu toate suspinele Lor şi tăcerile grele, simțeam infidelitatea mâinii lui Rama-Nefru în timp ce se odihnea într-a Lui.

Mi-am spus că hitiții aveau patru anotimpuri, nu trei. Prin urmare, mâna Ei era ca o a patra gură, iar inima Ei mult mai subtilă decât a noastră. La fel ca meandrele lobilor ficatului pe care Ea îl studiase îndelung, cruzimea Ei putea fi tot atât de subtilă ca inima Ei. Ştiu că, în acea noapte, Ea hotărâse să vorbească despre Bătălia de la Kadesh fără să rostească vreun cuvânt despre Nefertiri. Dar eram sigur că, înainte să isprăvească Ea, El avea să fie rănit.

Aici, Ptah-nem-hotep l-a întrerupt pe străbunicul meu, răsunetul vocii Lui

dezmeticindu-mă din dulcea apatie a îndeletnicirii mele. Căci vocea Tatălui meu era aspră, ca şi când El Îşi recăpătase forța, dar se grăbea să Şi-o exercite înainte să Şi-o piardă din nou.

Şi a început:

— N-ai spus ce era în mintea străbunului Meu.

— N-am spus, a adeverit Menenhetet.

— Îi ştiai mintea la acel ceas?

Străbunicul meu a dat din cap:

— Sub vraja lui Ma-Khrut, pot spune că Îi ştiam gândurile.

Tatăl meu era încântat, dar tulburat.

— Şi Eu aş putea susține că Mă aflu sub vraja familiei tale, i-a zis El mamei mele, adresându-se atât ei, cât şi străbunicului meu. Căci şi Eu Îi ştiu gândurile. Şi Eu Îl văd întorcându-se la Coloanele Zeiței Albe, şi o asemenea privelişte e rară, dar…

— Ptah-nem-hotep a şovăit, parcă îndrăznea prea mult – … El e, în această împrejurare, singur pe alee.

— Întocmai aşa văd şi eu, a spus străbunicul meu.

— Spune-Mi atunci dacă ceea ce stăpânesc din gândurile Lui este adevărat. Cred că El încearcă, la fel ca mine, să Îşi amintească nobilele fapte ale marilor Faraoni de dinaintea Lui. Îşi spune că Amenhotep al Doilea a ucis mai mult de o sută de lei. Şi se gândeşte la Tutmes al Treilea şi la corăbiile lui Hat-shep-sut. Acum, El e atât de ghinionist, încât trece prin dreptul locului de

lângă iazul ca o oglindă unde capul Său s-a izbit de marmură. Şi, amintindu-şi, simte o durere teribilă în vintre. Aşa e?

— Nici că se poate mai exact, a zis străbunicul meu.

— Burta Lui e plină de durere, a spus Tatăl meu cu mai multă convingere. Cunoaşte teama de Tutmes cel Mare. Pietrele lui Tutmes scrâşnesc în măruntaiele Lui. Apoi Usermare se împiedică şi aproape se prăbuşeşte din pricina tăriei kolobiului pe care l-a tot băut din ceasul petrecut cu Nefertiri. Mulți Zei tabără în gândurile Lui. Cu toate acestea, El începe să cânte:

„O Prințesă egipteană are ochi ca două hăuri,
Îmi voi petrece noaptea cu Ea, sub stele,
Ce dulce e gustul mierii în gura Ei”.

Menenhetet s-a ridicat în picioare.

— A cântat El acest cântec? a întrebat Tatăl meu.

Încă o dată, străbunicul meu a încuviințat din cap.

— Dar cântecul nu-l şterge spaima, a zis Ptah-nem-hotep. În clipa în care intră în sălile Zeiței Albe ca să O vadă pe Rama-Nefru, pieptul Lui tresaltă ca inima unui armăsar. Şi-n tot acest timp, El repetă în sinea Lui numele Kadesh. Bătălia reverberează în inima Lui până când se simte Faraon ca niciunul înaintea Lui. Şi iubeşte

numele Zeilor hitiți, pentru că Îi amintesc de Kadesh. Şi le repetă în sinea Lui: Kattish-Khapish. Valizalish. Aşa e?

— Întocmai. Ai auzit totul cu măsura exactă, a zis Menenhetet şi, pentru a arăta cât era de mişcat, a traversat curtea, a îngenuncheat şi a sărutat pământul în fața picioarelor Faraonului.

Tatăl meu, cu un zâmbet de fericire pe chip, a îngenuncheat la rândul Său şi, cu propria mână, l-a prins pe Menenhetet de degetul mare de la picior.

Învățasem cuvântul care să descrie tot ceea ce era cum nu se poate mai extraordinar la aceşti doi mari stăpâni. Era *exactitate.*

Zece

De data aceasta, Tatăl meu nu Şi-a mai irosit forțele pătrunzând în gândurile lui Usermare, ci a venit să se aşeze împreună cu mama şi cu mine. Şi deşi răsufla din greu, cred că era cum nu se poate mai mulțumit de realizarea Lui. Vântul din pieptul Său a încetat să mai sune ca o furtună şi, cu un mic gest, El a cerut ca Menenhetet să-şi reia povestirea. Deocamdată, eu eram fericit că Tata se întorsese, chiar dacă numai din partea cealaltă a curții, şi curând, fiind eu în pragul somnului, ascultam din nou (în felul care mie îmi plăcea atât de mult) şi fiecare voce a ajuns în scurtă vreme un murmur.

Pot să vă spun, a început străbunicul meu, că Ramses o fi intrat El cu numele Kadesh pe buze, dar când Rama-Nefru nu L-a dojenit în niciun fel, ci I-a întins darul mâinii Ei, El a răsuflat uşurat că poate să şadă în tăcere şi să-Şi recapete calmul. Apoi, spre surprinderea Lui, Rama-Nefru a început să vorbească despre bătălie şi I-a spus ceea ce auzise despre ea în copilăria Ei. Ascultând eu în camera alăturată, curând mi-am dat seama că nicio poveste nu putea fi aleasă pentru a se potrivi mai bine cu aerul Tebei în acea noapte, când focurile ardeau la fiecare răscruce. Într-adevăr, răsuflarea omenească era mai aproape de fumul din Kadesh decât în orice altă seară pe care o trăisem în preajma Nilului.

„În anul dinaintea celui în care Tu ne-ai lovit cu oştile Tale teribile, a spus Ea, hitiții noştri s-au dus la război cu mezii şi am câştigat o mare victorie. În copilărie, am auzit adesea despre splendoarea acelei festivități. De pe zidul oraşului, ai noştri atârnau țesături în cele mai strălucitoare culori, purpuriu, roşu, albastru mai viu decât cerul zilei, şi toate aceste țesături erau bogate în broderii, încât zidurile au ajuns să arate precum interiorul unui palat.

Apoi, unchiul Meu, Metella, şi ofițerii săi au ținut un praznic mare, la care au băut din cupe de aur şi argint, scoase din templele neamurilor cotropite, iar unchiul Meu era cum nu se poate mai încântat să folosească vasele sacre ale

învinşilor. Ceruse să se facă o împletitură de nuiele în grădina lui, de care apoi a atârnat capul Regelui mezilor. În timp ce sorbea din cupă, se uita la capul acela care atârna de o cracă şi simțea cum prinde puteri. Cu toate că unchiul Meu nu avea nevoie de asemenea puteri. Era cât un uriaş de mare."

„N-am ştiut asta, a zis Usermare. A aşteptat o vreme, cuprins de îndoială, dar în cele din urmă a întrebat: Era mai înalt decât Mine?"

„Nu Mi-a fost dat să văd un bărbat mai înalt ca Tine", a răspuns Ea.

„Dar erai copilă când a murit Metella. Prin urmare, n-ai de unde să ştii".

„N-am de unde să ştiu, a întărit Ea, dar unde e Regele care-Şi poate înălța capul mai aproape de cer decât Tine?"

El a mormăit. „Te simți bine?", a întrebat-O El. Eu Îi simțeam dorința de a-Şi dărui limba părului Ei bălai.

„Mă simt nevolnică la acest ceas, a răspuns Ea, dar sunt gata să-Ți spun mai multe."

„Doresc să aud."

Oamenii din spatele zidurilor oraşului Kadesh ştiau că egiptenii veneau, I-a spus Ea. Primiseră veste despre plecarea din Gaza. Iscoade cu armăsari iuți sosiseră în oraş în fiecare zi, aducând veşti despre înaintarea egiptenilor. Mare era tulburarea. În timp ce oştirile lui Usermare mărşăluiau, luna plină se apropia şi ea. Dar

dimineața de după luna plină se numea Ziua lui Sappattu, iar în acea zi nicio îndeletnicire istovitoare nu era îngăduită. Hitiții nu se puteau lupta într-o asemenea zi. Speranța Kadeshului era că egiptenii aveau să sosească înainte de Ziua lui Sappattu, astfel încât oraşul să nu fie pierdut. Pentru a-i face pe egipteni să între în bătălie cu o zi mai devreme, au ținut chiar şi o ceremonie. Înăuntrul zidurilor au fost aprinse multe focuri, preoții rosteau rugăciuni către flăcări. Metella însă n-a participat.

Ar fi fost o nesocotință să-l expună pe Rege. Persoana Regelui nu trebuia niciodată să fie legată de foc. „Magia, a spus Rama-Nefru, dacă nu-ți pârjoleşte duşmanul, te mistuie pe tine."

„Şi unde era el în timp ce ardeau focurile?"

„În Palatul lui, pregătindu-se de culcare. Spera să doarmă un somn cu vise demne de crezare."

„Şi cum făcea asta?"

„Ți-am mai zis cum. De multe ori. Postea toată ziua. Întrebarea la care se aşteaptă răspuns va fi şi ea flămândă."

Metella nu ştia dacă egiptenii vor înainta spre Kadesh pe malul stâng sau pe cel drept al râului. Spera să poată pune întrebarea lui Marduk Însuşi, cu toate că nu era uşor să între în legătură cu Zeul. Era la fel de greu ca a traversa un hău pe unul dintre uriaşele fire ce creşteau din capul Zeului. Prin urmare, era nevoie să aibă un somn cât mai curat cu putință pentru a cunoaşte cea

mai bună cumpănă.

„Şi dacă Marduk i-ar fi spus despre dezastrele ce aveau să vină?”

„Atunci, a zis Rama-Nefru, s-ar fi putut pregăti pentru propria-i pieire. Mai bine decât să aştepți ca orbetele!”

„Nu vreau să aud niciodată proorociri rele”, a zis Usermare.

„Noi credem că e mai bine să ştii, decât să speri”, a spus Ea.

El a fornăit. „Ce s-a întâmplat când el dormea?”

„În mijlocul nopții, s-a trezit cu o durere de cap.”

Ăsta nu era semn bun. Dacă Zeii nu vorbeau, atunci era bine să faci un jurământ. Preoții i-au ras lui Metella barba şi părul de pe trup. Buclele negre grele, strânse grămadă, nu încăpeau într-o strachină.

Marele Preot a vârât părul acesta într-o vază pe care a sigilat-o, iar jurământul a fost făcut pentru a duce această vază tot drumul până la Gaza şi a fi îngropată acolo. Mai mult ca sigur că bătălia avea să aibă loc înainte ca vreun sol să izbutească să ajungă atât de departe, dar jurământul avea să fie în siguranță dacă solul s-ar fi aflat pe drum înainte ca oştirile să se întâlnească. Prin urmare, în toiul nopții, au trimis un om la drum.

Dar nici după plecarea solului durerea de cap a Regelui nu a trecut. Toți cei care se aflau în preajma lui Metella au avut impresia că se apropie un cutremur. Pietrele de sub picioarele lor erau la

fel de alunecoase ca spinarea unui şarpe. Semn, fără doar şi poate, că duşmanii vor dărâma zidurile. Într-un cutremur, pământul îşi pierde raţiunea şi mulţi copaci se prăbuşesc.

Marele Preot al Kadeshului l-a atras, prin urmare, pe Rege într-o ceremonie rară. L-a rugat pe Metella să-şi lase deoparte sceptrul, să-şi scoată inelul, să-şi dea jos şi coroana şi să-şi desfacă de la brâu spada şi teaca. Apoi, lângă o statuie a lui Marduk, Monarhul s-a înclinat în faţa Marelui Preot. Deoarece Metella nu mai purta niciun însemn regal, persoana lui nu era sacră, prin urmare putea fi tratat ca un om. Aşa că Marele Preot l-a lovit peste chip de multe ori şi nu s-a oprit până n-au apărut lacrimi în ochii lui Metella. Dar uite că i s-a mai alinat durerea de cap. Iar poporul din Kadesh putea să spere că nu vor fi dezrădăcinaţi copacii. Semnele bune erau însă puţine. În faţa Palatului, oamenii jeleau în toiul nopţii. Se aflase că Regele, încercând să găsească un vis adevărat, se trezise cu o mare apăsare.

Cum durerea lui Metella nu trecuse de tot, preoţii au declarat că vrăji mult mai îndrăzneţe trebuiau făcute înainte de bătălie. Numai că asta l-ar lăsa pe Rege cu totul neprotejat. Prin urmare, Metella trebuia îndepărtat din bătălie. Un înlocuitor avea să fie trimis în locul lui.

Mânia Regelui, a spus Rama-Nefru, era nemaipomenită. Dar pentru că încuviinţase

această ceremonie, era legat prin făgăduință față de Marele Preot. Toți au plâns văzând suferința lui Metella din pricină că trebuia să rămână în urmă, iar el s-a lovit cu capul de zidurile Palatului.

A doua zi, nimeni nu ştia cine fusese ales drept înlocuitorul Regelui. Într-adevăr, el nu s-a dovedit decât în clipa în care Usermare a cerut ca un hitit să-l iasă înainte pe câmpul de bătălie. Atunci insul a păşit în față. Era Primul Conducător de Car şi un mare spadasin.

„Era oare hititul cu un ochi şui?", a întrebat Usermare.

„Nu ştiu de cine vorbeşti, a zis Ea, dar Eu aş întreba: Este oare ochiul lui asemenea ochiului saşiu al lui Amen-khep-shu-ef?" Usermare a gemut încet. „Sunt asemenea, a zis El, dar niciodată nu i-am văzut împreună, în nicio meditație a mea."

Ea a dat din cap.

„Acum n-o să-i mai văd niciodată despărțiți", a spus El şi poate că I-a strâns mâna, căci Ea a scos un mic țipăt de durere. Când El Şi-a cerut iertare, Ea a spus cu o voce cum nu se poate mai dulce: „Am uitat cum poporul Tău se dă în vânt după degetele celor ucişi." Faraonul meu a râs stingherit, ca şi când nu ştia dacă să încuviințeze ceea ce spusese Ea, dar Ea a adăugat: „Hitiții noştri sunt vanitoşi şi foarte încrâncenați. Ei spun că ceea ce au făcut egiptenii în noaptea de după bătălie a fost ceva lipsit de bărbăție."

„Lipsit de bărbăție?”

„Îi auzeam spunând că, dacă Metella ar fi fost cu ei, iar ei ar fi câştigat bătălia, nu ar fi strâns mâini, ci capete. Ar fi tăiat capul şi gâtul omuleţului care trăieşte între picioarele lor. Egiptenii tratați astfel fac o supă bună, aşa ziceau ei.”

Usermare a oftat. „Nu mă pricep la hitiți, I-a spus El. Nu-Mi doresc să şed în grădina Mea cu căpățâna duşmanului Meu înfiptă într-un par.”

„Dar Tu nu eşti obligat să trăieşti cu nenorocirile poporului Meu, a spus Ea. Durerea de cap a lui Metella trecuse până în noaptea următoare, iar el a dorit să iasă din spatele porților şi să vă distrugă. Dar nu a putut. Noaptea care a urmat zilei bătăliei avea lună plină. Aşa că a doua zi era Sappattu.”

Mâhnirea L-a cuprins pe Usermare. Ascultând eu cuvintele Ei, ştiam că erau ca nişte cârcei de viță crescuți în mândria Lui.

„Când ați plecat dimineața, a zis Ea, poporul Meu privea de pe parapeți. Mare dezordine am văzut noi, dar nu ne puteam clinti. Eram în Ziua lui Sappattu. Singura noastră consolare era că egiptenii habar n-aveau de slăbiciunea noastră în acea zi, iar neştiind, nu ne-au atacat zidurile. Prin urmare, V-am urmărit plecând. Eu aveam să mă nasc abia şapte ani mai târziu, dar am auzit povestea de multe ori. În somnul Meu, încă îi văd pe egipteni plecând.

După ce ați plecat cu toții, poporul Meu a ieşit şi

a năvălit pe câmp, căutându-şi morții, pe care i-a adus înapoi. În acea noapte, am jelit înăuntrul orașului. Am jelit în gura mare, în speranța că vaierele noastre ne vor ajuta să pătrundem în adevăratul întuneric al nopții. Era încă lună plină, prin urmare vedeam câmpurile cumplite de pe partea cealaltă a râului şi, din cauza acelei privelişti, fiecare dintre noi a trebuit să coboare în cele mai adânci grote ale inimii sale, unde nicio rază de lună nu ajunge. Acolo am plâns pentru deznădejdea tuturor Zeilor întemnițați în fiecare munte. Şi dacă unul singur dintre Ei, la fel de măreț ca Marduk, putea să ne audă jalea, El nu s-ar mai fi simțit legat de indiferența celorlalți Zei. Ar fi ştiut că mila noastră pentru El era. Astfel, vaierele poporului care trecea pe străzile Kadeshului în acea noapte erau pline de suferință pentru ca inimile de piatră ale Zeilor să se înduplece.

Dar pentru a plânge cu o asemenea forță era nevoie de mai multă jale decât aceea pricinuită de o zi de bătălie. Am plâns, prin urmare, pentru nenorocirile care se întind de la an la an. Am plâns pentru cei aflați departe şi pentru grădinile sterpe. Am plâns pentru jgheaburile goale şi pentru toți copiii noştri care au murit prea de mici, şi pentru soțiile şi soții noştri morți. Am jelit pentru suferința celor bătrâni şi pentru râurile secătuite, şi pentru câmpiile pârjolite, pentru mlaştinile care sufocă peştii şi pentru pădurile care n-au văzut

nicicând soarele, pentru deşertul care nu cunoaşte umbra. Am plâns pentru ruşinea viței ai cărei struguri sunt amari, şi am jelit toate acele ore grele de descurajare din pricina tuturor nenorocirilor care sunt aproape de noi, însă neştiute.

Aici, în țara asta, a continuat Ea, voi, egiptenii, nu jeliți. Voi sărbătoriți. Petreceți cu Zeii voştri. Noi plângem pentru ai noştri. Ştim cât suferă Ei. Jelim văzând cât Îi hulim şi jelim pentru nevestele ai căror bărbați cunosc alte femei şi pentru mamele care nasc monştri. Uneori, plângem pentru aceia care nu ştiu să plângă."

Rama-Nefru a început să cânte încetişor, pentru Sine, dar era o tânguire atât de tristă, atât de străină lui Usermare, încât El nu a ştiut cum să răspundă, astfel că Şi-a pus Dubla-Coroană şi a ieşit tăcut. Nici mie nu mi-a făcut semn să-L urmez.

Lăsat aşa în urmă fără un cuvânt, m-am simțit decăzut în gloata slugilor care n-au altă treabă mai serioasă decât aceea de a aştepta. Prin urmare, m-am întins pe o sofa în anticameră, în timp ce Ea măsura iatacul în lung şi-n lat, până când, într-un târziu, s-a întins şi Ea, şi după o vreme a adormit. Cât despre mine, nici vorbă să am parte de somn. Chinurile lui Usermare apăsau grele peste ale mele, încât am început să pun la îndoială valoarea puterilor pe care mi le dăruise Bulgăre-de-Miere, căci acum trăiam aceeaşi

spaimă ca şi Faraonul meu. Ştiam chiar că El era singur şi stătea în apă până la genunchi, în marele bazin de scăldat care era Ochiul lui Maat. Gâze mici Îi dădeau târcoale în întuneric, în timp ce El cumpănea la ceea ce Îi spusese Rama-Nefru, şi ochii I s-au umplut de lacrimi. Ea Îşi pierduse părul. El nu ştia dacă pierderea fusese pricinuită de mişcarea pietrelor lui Seti şi Tutmes, dar El se rugase ca părul Ei să crească din nou, şi uite că nu-l creştea. Se gândea la convulsiile dezlănțuite în Ea în timp ce Ea dormea, şi cum, în timp ce El o ținea, Ea sforăia cu mare furie, un sunet prea disperat ca să iasă dintr-un gâtlej tânăr. Semăna cu grohăitul porcilor mistreți din munții Siriei. Ea sforăise şi noaptea trecută, iar El se pomenise tânjind după parfumurile lui Nefertiri. Acum, nu mai ştia cum să se revanşeze. Rama-Nefru spusese că egiptenii nu se tânguiau.

S-a gândit la ceremoniile din Templul lui Osiris de la Abydos. Treizeci şi cinci de ani trecuseră de când urcase pe Tron şi luase parte la asemenea ceremonii, şi nimeni nu auzise vreodată sunete care să se compare cu vaierele cumplite ce se înălțau din piepturile bărbaților şi ale femeilor care stăteau în fața porților Templului din Abydos. Ai fi zis că strigătele lor țâşneau chiar din pământ, din stânci şi rădăcini, din pietrele netăiate ale templelor încă neconstruite. El a oftat, a ieşit din apa Ochiului lui Maat şi s-a întors, în cele din urmă, în camera Ei şi s-a întins lângă Ea tot restul

nopții. Dar Ea nu s-a clintit şi, în întuneric, El a avut multe gânduri şi toate erau despre Templul lui Osiris din Abydos, căci în tinerețea Lui, în primele luni ale anului, când Îşi aştepta încoronarea, în vreme ce trupul Tatălui Său, Seti, era pregătit pentru îngropăciune şi zăcea timp de şaptezeci de zile într-o baie sacră de natron, El se gândise adesea la Zeul Osiris, chiar în timp ce carnea propriului Său Tată se prefăcea în piatră, şi după ce călătorise în susul şi în josul Nilului ca să viziteze oraşele sacre Ombos şi On, şi Templul lui Ptah din Memphis, El ajunsese în cele din urmă, cu teamă şi speranță, la Abydos, cel mai sacru dintre toate oraşele, în fapt primul dintre locurile sacre, întrucât Isis îngropase aici capul lui Osiris.

— Ştiu povestea asta, a spus Tata pe nepusă masă şi am văzut cât de avid era să vorbească. Gândurile Lui se treziseră la fel de spontan precum prindem un băț ce-i aruncat spre noi în vis. Da, a zis Tata, când El s-a întors în patul lui Rama-Nefru, cu adevărat a ascultat din nou vaierele mulțimilor din Abydos, dar, în întuneric, cred că nu s-a mai gândit la Rama-Nefru, ci Şi-a amintit vizita pe care o făcuse micului templu din Abydos, al Tatălui Său. Aşa e?

— Întocmai, a spus Menenhetet.

— Da, Îi ştiu gândurile, a spus Ptah-nem-hotep. Templul pentru Tatăl Său nu fusese terminat, ci abandonat pe malul fluviului, şi Usermare se

gândea la ultimii ani de boală ai Tatălui Său, căci Seti fusese prea slăbit să mai supravegheze lucrările Sale, drept care murise teribil de mâhnit. O fi fost Seti un om puternic, dar murise temându-se amarnic de ignoranța Tatălui Său, primul Ramses, Care n-avea să ştie cum să-L întâmpine pe Seti când Acesta avea să se alăture trupului lui Osiris în Tărâmul Morților. Prin urmare, Seti era stăpânit de o frică îngrozitoare de propria Sa moarte şi, când vorbea de Osiris, o făcea întotdeauna cu deplină venerație, chiar aşa, nimeni nu era mai devotat Templului lui Osiris decât Seti. În fața unui Zeu atât de măreț, Seti şovăia până şi să-Şi rostească numele. Se temea că asemănarea cu numele lui Seth se putea dovedi ofensatoare. Când a început noul templu la Abydos (pe care Usermare îl va găsi neterminat), preoții aceia care aveau să-l fie arhitecți I-au spus lui Seti, tremurând ca varga, că o casă închinată venerării lui Osiris nu putea îngădui ca Seth să se afle printre Zeii săpați pe pereți. Acestea fiind zise, preoții mai să nu poată vorbi când au fost obligați să-l spună lui Seti că Numele Lui nu putea fi înscris acolo decât ca Osiris Întâiul. Seti nu Şi-a înălțat nici spada, nici măciuca, nici biciul. Ci a încuviințat. Într-atât de mare Îi era teama. Şezând în templul neterminat al Tatălui Său, Usermare a fost mişcat de moartea Tatălui Său şi a jurat să isprăvească templul.

Acum, gândindu-se la acel jurământ pe care

nu-l împlinise (iar mai târziu îl nesocotise într-atât încât transportase câteva dintre acele pietre în susul apei, de la Abydos până la propria Lui Sală a Festivalului, zisă a Regelui Unas), El s-a ridicat de pe patul lui Rama-Nefru cum nu se poate mai neliniştit şi s-a întors la bazin ca să întâmpine răsăritul Soarelui, în această a Patra Zi. După care s-a îndreptat spre Sala Tronului. Acolo, aşezat în Jeț, trăgea nădejde că va medita la ceremonia ce avea să întâmpine Ziua lui Osiris, urmând a fi celebrată în acea dimineață, acolo, în Teba, şi nu la Abydos, în acel an al Triumfului Zeiesc.

Dar, în timp ce stătea în îmbrățişarea lui Isis şi ştia că Ea e Jețul Lui, numele lui Seth I-a venit în minte, tulburându-l liniştea, şi n-a mai putut să contemple ceremoniile pe care trebuia să le îndeplinească în acea zi. Gândul I-a fugit la primul an al căsătoriei Lui cu Nefertiri, când, pentru a-l face plăcere Tatălui Său, dăduse primului Lor Fiu numele de Set-khep-shu-ef, şi adesea Îi pomenea lui Seti numele acestui fiu. Dar într-atât de puțin Îşi împlinise jurământul față de Tatăl Său, încât, aşa cum Seti fusese obligat să cinstească numele lui Osiris mai mult decât pe-al Său propriu, la fel Usermare a schimbat, după moartea Tatălui Său, numele lui Set-khep-shu-ef în Amen-khep-shu-ef. Acum, în îmbrățişarea lui Isis, L-a cuprins un fior, iar gândurile Îi erau zbuciumate. Chiar şi când Marele Preot a spus: „Te afli pe Tronul Tău, Mărețule Rege, iar numele Îi este Isis. Trupul şi

sângele Tronului Tău sunt Isis", incantația nu L-a făcut să-Şi vină în fire. Se înnegura tot mai tare pe Tronul lui Isis. Odată cu moartea Lui, Horus nu va mai sălăşlui în El, şi nici El nu va mai sălăşlui în Stăpânul Osiris. Dar iubirea lui Isis avea să fie a Lui? Cine putea spune că femeile Lui Îl iubeau precum Isis?

Plin de nefericirea acestor gânduri, el a părăsit Sala Tronului şi a urcat în palanchinul Său. În acea zi, Rama-Nefru avea să călătorească împreună cu El. Când I-a văzut paloarea pielii în lumina soarelui, contrastând cu strălucirea perucii Ei bălaie, El a înțeles că Ea era bolnavă. Şi când Ea s-a aşezat lângă El şi nu I-a oferit mâna Ei, ci doar s-a uitat fără zâmbet cum ovaționau cei care fuseseră invitați în acea dimineață în Curtea Celor Măreți, El s-a cutremurat şi era cum nu se poate mai posomorât când a coborât din Pântecul de Aur şi a îngenuncheat în fața chivotului lui Osiris. A încercat să se gândească la grânele ce aveau să crească din pământ, însă n-a reuşit decât să Şi-L închipuie pe Zeul Osiris prins dedesubt.

Dar, în timp ce preoții cântau, El Şi-a amintit cum femeile obişnuiau să invoce numele lui Isis pe câmpuri înainte să fie tăiat primul spic de grâu. Îmblăteau grâul şi, prin vânturare, Isis se ridica la cer.

În fața chivotului lui Osiris, El i-a ascultat pe preoți intonând:

„Osiris este Unas în pleavă.
Scârbit e El de pământ.
Ah, zvântă-l rănile.
Curăță-L cu Ochiul lui Horus
Căci Unas s-a-nălțat, s-a dus
La cer!
La cer!”.

Acum, Usermare L-a văzut pe Faraonul Unas înălțându-se la cer şi, în inima Sa, a încercat să-Şi aducă aminte cum, în visele Lui, El şi Unas obişnuiau să mănânce carnea Zeilor.

Aici, Tata s-a oprit din vorbit.

— Voi continua, a zis El, dar acum sunt prea multe ceremonii pe care trebuie să le îndeplinesc şi prea multă zarvă Mă aşteaptă, încât nu vreau să Mă apuce durerea de cap ca pe Metella. Spune-Mi, dară, ce-ai făcut tu în acea zi şi dacă ai fost cu Nefertiri. Asta nu pot să văd.

Şi din nou străbunicul meu a dat din cap.

— Într-adevăr, am fost cu Nefertiri, a spus el.

Unsprezece

— Adevărul e – a spus Menenhetet şi tonul lui era măsurat (ca şi când, după balanța lui Maat, se cuvenea ca el să vorbească, iar Ptah-nem-hotep să se odihnească) – adevărul e că, în gândurile mele, m-am simțit aproape de Nefertiri tot timpul cât am

stat în suita lui Usermare când El a îngenuncheat în fața chivotului lui Osiris, dar abia după ce El s-a întors la palanchin şi a fost dus, dimpreună cu Rama-Nefru, în Sala Tronului spre a se înveşmânta pentru o altă ceremonie, am început eu să simt că Nefertiri nu numai că se gândea la mine – şi pentru prima oară în cele patru zile! —, ci mă şi dorea. Prin urmare, mi-am părăsit locul din alai, ceea ce acum se putea face fără probleme. Notabilități venite în vizită ardeau de nerăbdare să se strecoare în loc. M-am furişat afară, prin urmare, şi am ieşit pe poarta Palatului ca să mă pierd prin mulțimile Tebei, deja îmbătate de cu o noapte înainte, şi din nou am simțit-o pe Nefertiri ca şi când se afla undeva în preajmă, o convingere totuşi întinată de hărmălaie, colb şi fum, ca să nu mai vorbesc de infernal de multele întreruperi din partea tot atâtora din puhoiul de oameni, care, văzându-mi veşmintele alese, ştiau că veneam de la Curtea Celor Măreți şi astfel doreau să-mi fie de folos sau numai să stea de vorbă cu mine – măcar pentru a putea spune că vorbiseră cu o Notabilitate. M-am întors la Curtea Celor Măreți, jurând în sinea mea că niciodată n-aveam să mai ies îmbrăcat în straie alese fără a avea un car care să mă țină departe de gloată! Şi de cum m-am întors la Coloanele Zeiței Albe, m-am repezit în odaia unui tâmplar, am înşfăcat nişte zdrențe pe care le-am găsit acolo şi am ieşit din nou, pe la poarta servitorilor, purtând doar o cârpă în jurul

şalelor şi una în jurul capului.

Din felul în care mă năpusteam pe străduțe, îmi croiam drum printre fântânile din piațetele murdare şi prin jgheaburile jegoase, pe sub şuvoaiele scăpate din şadufurile hârbuite şi scârțâitoare, cu răsuflarea bețivilor în față şi sânii femeilor frecându-se de mine în marea de oameni, s-ar fi putut crede că eu, liber fiind să mă port ca un servitor pierdut în mulțime, ştiam să mă uit în jurul meu, numai că mă cuprindea o asemenea panică la gândul că Nefertiri se afla în preajmă şi eu n-O vedeam – cum nu se poate mai copleşitoare senzația că Ea era aproape de mine –, încât, cu cât mergeam mai mult, cu atât mai nesigur eram că O voi găsi. M-a apucat altă spaimă, de mulțimea din jur. Nu eram obişnuit să fiu îmbrâncit de bărbați ale căror haine erau mai albe decât ale mele, şi în scurtă vreme eram atât de furios, că beția lor m-a amețit cu totul. Eram însă plin şi de multe dorințe care mă trăgeau în toate părțile. Cum se freca un trup străin de mine, cum îmi venea să-l trântesc pe ins la pământ, dar dorul după Nefertiri trebuie să-mi fi lucit şi el în priviri, pentru că nu era târfă care să nu-mi zâmbească, iar unele aveau asupră-le bile de ceară într-atât de parfumate – şi cu un miros atât de grețos! —, încât mă simțeam înconjurat de putreziciuni îmbibate cu miere şi sudoare stătută. Dar când mi-am croit drum într-o berărie plină de mârlani şi oşteni, precum şi de fitece amărât de străin zăpăcit de cap din

orăşelele de pe malul fluviului, venit aici cu Zeul său din susul ori din josul apei, atrăgeam atât de puțină atenție, că a trebuit s-o prind de braț pe crâşmăriță ca să primesc o bere, pricină din care puțin a lipsit să nu se işte o încăierare pe cinste. Apoi aerul a-nceput să pută. Beţivii borau pe podeaua de pământ şi hoarda asta, în veci neştiutoare într-ale etichetei de la palat, frământa necontenit vărsăturile în clisa de sub picioare. Puteai să laşi şi porci înăuntru – nimeni nu şi-ar fi dat seama, a mai zis străbunicul meu.

În timp ce străbunicul vorbea, eu nu-l vedeam în gândurile mele, nici măcar fața nu i-o desluşeam, căci începea să semene cu Zdrobitorul-de-Oase din după-amiaza când mă luasem după barcagiul nostru în rătăcirile lui prin Memphis, şi cum zăceam acolo între mama şi Tata, cu cât mă cufundam mai mult între buzele mângâietoare ale somnului, cu atât îl vedeam mai limpede pe barcagiu, până când l-am simțit drăgostindu-se cu Eyaseyab şi, în gândurile şi visele mele, el şi străbunicul meu treceau acum unul pe lângă celălalt. Şi mi s-a părut chiar că-i văd pe Zdrobitorul-de-Oase şi pe Eyaseyab într-o colibă, într-o ogradă a servitorilor, pe una dintre ulițele pe care se pierdea străbunicul meu, până mi-am dat seama, simțind plăcerea aceea languroasă pe care o provoacă descoperirile mărunte atunci când eşti în pragul somnului, că ei nu se aflau pe nicio străduță dosnică a Tebei, ci probabil se iubeau în

cine ştie ce odăiță primită de Eyaseyab pentru noaptea pe care o petreceam noi la Palat, da, ieşisem dintre pernele mele dragi şi mă legănam acum odată cu văluririle şi iureşul trupurilor lor în văzduhul nopții, da, se iubeau în aripa destinată servitorilor în Palat, draga mea Eyaseyab care-l sărutase pe Deget-Dulce şi sorbise tot ce era dulce, da, îl părăsisem pe străbunicul meu ca să mă pitesc în inima ei, şi acum nu mai ştiam nimic despre el, eram în schimb plin de ea, şi mădularele mi le simțeam minunate. Atunci Zdrobitorul-de-Oase a explodat precum fulgerul lui Seth şi am auzit cum se crapă o stâncă şi am simțit tremurul intens, şi poate am şi auzit-o pe Eyaseyab țipând, căci în curtea aceea, prin briza uşoară a nopții, răzbăteau multe gemete şi multă plăcere şi suferință, dimpreună cu grohăielile, râcâielile, mugetele şi gâgâiturile animalelor din toate cotețele şi grajdurile de departe, cu toate acestea, în noapte toate zgomotele sunt aproape de noi, asemenea Zeilor, şi cu țipătul lui Eyaseyab, dacă l-am auzit cu adevărat, trebuie să fi trecut din plăcerea caldă a lui Eyaseyab înapoi în dorul după Nefertiri al străbunicului meu, şi asta pentru că acum auzeam mai bine povestea, cu alte cuvinte, o vedeam mai limpede, iar vocea lui nu mai pătrundea în urechea mea decât ca o răsuflare a gândurilor lui.

— Eram singur, ne-a spus el. Ca şi când încă trăiam pe malul fluviului din copilăria mea, a

murmurat el, nu mai mare decât băiatul care a plecat din satul meu la oaste, într-atât mă simțeam de singur în vacarmul acelei berării din mahalaua Tebei. Şi continuam să simt că Nefertiri se afla în apropiere, numai că nu O vedeam eu. Dar chiar voiam s-O văd? Spaima îmi era mare. Dacă O găseam, puteam să pierd tot ce câştigasem în viață.

Cu acest gând, o povară s-a lăsat asupră-mi (în mijlocul tuturor trupurilor acelora acre şi pe jumătate fermentate), care era asemenea pietrelor de mormânt, şi pentru prima oară mi-am văzut viața fără strop de mândrie. Nu m-am gândit la făptuirile mele (care alcătuiau sângele şi osul respectului de care mă bucuram în fiecare dimineață), ci am văzut tot ceea ce nu împlinisem, prietenii pe care nu mi-i făcusem niciodată (căci n-aveam încredere în niciun bărbat), familia pe care n-o voi avea vreodată (nici în vreo femeie nu mă încrezusem destul ca să-mi întemeiez o familie – ce crimă să o fi părăsit pe Renpu-Rept în inima mea!) şi, în acea clipă, nările mele s-au umplut de voma altora, într-atât de atroce îmi părea ceea ce aveam în inimă. Şi atunci am văzut câtă deznădejde aducea îmbătrânirea – cel puțin în ceea ce mă privea! N-aş vrea să zac în patul meu şi să strâng în pumn decorațiile pe care Faraonul meu poate că mi le-ar da, şi nici să-mi aud titlurile repetate de servitori bătrâni care mi-ar asculta tusea în toiul nopții şi m-ar huli de zgârcit. O

asemenea moarte ar fi hidoasă – să tuşeşti o dată în această viaţă şi data următoare în Tărâmul Morţilor. „Nu vreau să mor din nou în Khert-Neter”, cânta un beţivan din crâşmă, dar ăsta e cântecul funebru al tuturor beţivilor.

M-am gândit la minele de aur din Eshuranib şi la înţelepciunea lui Nefesh-Besher, şi m-am întrebat dacă doream puterea să mă nasc din nou în pântecul unei femei măreţe. Şi atunci a fost ca şi când Zeii s-au pogorât împreună în jurul meu şi am simţit cumpăna cerului aşteptând să vadă ce voi hotărî, ca şi cum otrăvurile timide ale sângelui meu şi curajul inimii mele stăteau faţă în faţă, aliniate, asemenea legiunilor în ceasul când sună cornul. Nu îndrăzneam să respir, doar că lipsa răsuflării era mai pură decât tot ce tremura în nasul meu peste terciul vomei aceleia batjocoritoare, căci am ştiut atunci – eu, care mă rugasem, ca orice alt soldat, la o sută de Zei şi nu auzisem vocea nici unuia, nu aveam încredere în niciunul –, că am auzit vocea unui Zeu. Care anume, nu ştiu, dar El era în bătaia inimii mele, aşteptând să mă hotărăsc. Şi am zis în sinea mea: „Nu mă tem de moarte. O s-o desfid”, şi am ştiut atunci că ceea ce spusesem fusese auzit, oho, încă şi mai mult, pot să jur că flacăra lumânărilor s-a împuţinat în crâşmă, ca şi când focurile lui Ra amuţiseră în faţa enormităţii a ceea ce spusesem. Atunci am plecat de acolo. Aveam s-O caut pe Nefertiri.

Şi uite-aşa, eram din nou în stradă, îmi țineam brațele ca nişte scuturi împotriva coatelor celorlalți, şi m-a cuprins un calm cum nu mai simțisem înainte. Nu avea pace în el, numai liniştea care vine când ştii că, oricâte chinuri te-ar aştepta, măcar nu vei mai suferi din cauza nerăbdării. Viața îmi stătea înainte, simțeam asta. Ce mai rămăsese din ea se afla în sfârşit în fața mea. N-aveam să mor cuprins de exasperarea măcinătoare a celor bătrâni, împietriți de teama ce le-o trezeşte lespedea care se va trânti peste ei, nu, eu aveam s-O găsesc pe Nefertiri şi s-O fut. Gândul la ştremeleagul meu în Ea, agonia mea în mierea Ei, osteneala mea în bogăția Ei, mândria mea în intimitatea Ei regală, inima mea palpitândă în tremurul Ei dulce, carnea mea de țăran în sosul unei Regine, paloşul meu în teaca lui Usermare! — toate pasiunile înalte sau umile pe care le simțisem vreodată se împreunau acum, iar viața mea era simplă. O voi fute sau voi muri în această încercare; sau voi fi cu Ea şi nimeni nu va şti; sau te pomeneşti că voi fi cu Ea şi ne vom iubi atât de bine, încât voi îndrăzni ceea ce nimeni n-ar îndrăzni: dacă Ea voia să-L ucid pe Faraon, o voi face. Am tras adânc aer în piept. După ce o spusesem în sinea mea, am ştiut că eu eram ca niciun alt egiptean cu sânge de rând în Două-Țări. Se puteau găsi câțiva care să omoare un Faraon pentru stăpânul lor, următorul Faraon. Dar niciunul n-ar face-o pentru el însuşi, în afară de

mine. Eu aş îndrăzni să fiu Faraon dacă Ea ar fi Regina mea. Sângele Lui nu era mai nobil decât al meu. Descendentul Administratorului Gurilor Fluviului!

Prin urmare, am cunoscut pacea înțelegerii. Nicicând nu mă voi mai apăra pentru prea puțin şi nici nu mă voi mai teme de catastrofă prea mult. Fie ce-o fi. N-are decât să pogoare asupra mea. Voi fi Faraonul sau nimic altceva decât amantul Ei, sau mort, sau în pântecul Ei, sau nimic din toate astea. Dar nu aveam să mă mai tem de niciun bărbat şi nici de vreun gând. În acel moment, mă simțeam la fel de tânăr şi la fel de puternic precum fusesem în ziua aceea a mea la Kadesh şi am hotărât că, dacă nu ajungeam Faraon în viața aceea, se va întâmpla în alta.

Ptah-nem-hotep a glăsuit acum atât de iute, încât am fost trezit din locul minunat dintre vocea străbunicului meu şi propriul meu somn.

— În acea zi, a spus Tatăl meu, ți-ai făcut cea mai ciudată promisiune. Trebuie să te întreb: dragă Menenhetet, cum să mai am Eu încredere să dorm dacă tu vei fi Vizir?

— Bunule şi Mărite Zeu, a spus Menenhetet, Ție Ți-am arătat un respect pe care nu l-am arătat nici unui alt Faraon. Mă rogi să spun tot ce ştiu şi respect nevoia Ta şi înțelepciunea minții Tale. Îmi spun că mintea Ta şi a mea pot să se încreadă una în alta mai mult decât doi frați, deoarece niciunul din noi nu poate suferi prostia. Prin urmare, eu

spun adevărul. Nu pentru că Te iubesc – nu iubesc nicio creatură de pe pământ în afară de strănepotul meu, care acum e fiul Tău – şi la aceste vorbe ale străbunicului, am simțit o iubire venind de la el la mine care era tot atât de bogată în miezul cel bun al sentimentului ca şi ceea ce se întâmpla între Zdrobitorul-de-Oase şi Eyaseyab –, ci pentru că Te respect pe Tine, Divinule Două-Case, şi cred că niciun Faraon nu a avut vreodată agerimea minții Tale, şi nici puterea Ta rară de a respecta adevărul. Prin urmare, Îți vorbesc deschis şi Îți spun: Deoarece Egiptul nu este puternic azi, nu există niciun Vizir în care să Te încrezi. Eu, cel puțin, n-o să Te plictisesc.

— Sunt încântat de sinceritatea ta, a zis Ptah-nem-hotep, dacă nu chiar fericit de a dreptul cu ceea ce spui. A oftat, dar apoi a râs. Continuă-ți povestea, a zis El, am încredere în tine, în ciuda Mea Însumi, şi iar a râs spunând acestea, şi o uimitoare blândețe a ieşit din trupul Lui, până am simțit-o atingându-i pe străbunicul meu care, la rândul său, a fost atât de încântat de această căldură, că şi-a lovit uşor fruntea cu două degete, vechiul salut al conducătorului de car de luptă, un gest pe care probabil nu-l mai folosise de o sută cincizeci de ani şi mai bine. Eu însă n-am mai putut fi atent la ceea ce se petrecea între ei, deoarece am văzut gura mamei dezvăluind ceea ce gândurile ei țineau ascuns. În acel moment, o durere trebuie s-o fi prins în cleşte. Am simțit o

răutate lăsându-se asupra noastră, dar atât de firavă, încât numai mama şi cu mine am putut s-o percepem. Şi am ştiut că dacă Nef-khep-aukhem se găsea de-acum în partea cealaltă a Memphisului, blestemul lui nu se afla acolo. Şi am înțeles cum tresare un animal când un fir de păr dintre miriadele blănii sale stă şui.

Prin urmare, nu l-am mai ascultat pe străbunicul meu la fel de liniştit ca înainte, şi multe clipe trebuie să fi trecut înainte să mă pot aşterne la loc în îmbrățişarea somnolenței mele şi să urmăresc cum a căutat-O pe Nefertiri după şchiopătatul Ei. Asta căuta el, a zis străbunicul, adică el căuta o femeie de o mare frumusețe care, oricât s-ar strădui, tot nu-şi putea ascunde un mic şchiopătat.

Asta era ceea ce-l înduioşa, ne-a spus el. Singurul semn în Regina mea, a zis el, al vârstei Ei adevărate – Ea continua să aibă acea durere la şold. Da, s-a auzit gândul străbunicului meu, căuta o femeie cu mers şchiopătat, dar cu atâta încordare o căuta, încât i-a trebuit o vreme, după ce a ieşit din crâşmă, până să-şi dea seama că nu avea nevoie de ochi care să vadă cât mai departe în față, ci de un grumaz suficient de deştept ca să ştie când să se răsucească pentru a privi peste umăr. Abia când m-au trecut fiori pe şira spinării, am început să simt că mă urmărea cineva, a zis străbunicul. Dar de câte ori mă întorceam, nu vedeam nimic acolo în afară de ceea ce fusese şi

înainte. Apoi, cotind-o brusc pe o ulicioară, am zărit în urma mea o servitoare cu o pelerină veche, închisă la culoare, astfel că am făcut un salt şi m-am cățărat pe un acoperiş ca să o pot observa când avea să treacă. Era chipul aspru al unei servitoare de vârstă mijlocie, atât de întunecată la piele, că trebuie să fi fost nubiană, dar şi egipteană, ori poate o siriană foarte închisă la piele? Dar când ea a trecut, am ştiut după mersul Ei că era Nefertiri. Avea acel şchiopătat uşor, care-mi stârnea o milă nesfârşită. M-am lăsat să alunec de pe acoperiş şi am urmat-O, dar Ea a simțit mai bine decât mine ce se afla în spatele Ei, căci la următoarea ulicioară s-a dus la o cocioabă, a deschis o uşă şi s-a răsucit între uşori ca să-mi zâmbească de bun-venit, iar eu, cu fericirea simplă de a O fi întâlnit pe această ulicioară pustie, I-am oferit brațele mele într-o îmbrățişare şi, în sfârşit, I-am simțit gura divină din nou pe gura mea. Dar tot timpul cât ne-am sărutat – fără doar de nobilul rafinament al acelui sărut –, am fi putut fi doi țărani din satul meu. Nu se parfumase, adulmecam şi izul subsuorilor Ei, sănătos, simplu, plin de efortul de a merge prin Teba.

Era o încăpere întunecoasă, dar puteam să desluşim câteva oale atârnate de pereții din chirpici şi câteva pietre într-un colț drept sobă, o gaură în tavan pentru fum, asta era tot, cocioaba unei bătrâne, în care se afla şi un prici. Bătrâna

era mama uneia dintre servitoarele lui Nefertiri şi se afla la festival, mi-a zis Regina mea. Nu avea să se întoarcă până târziu în noapte. Îmi dădeam seama că spune adevărul. Nu mai era nimeni pe ulicioară – toată lumea plecase la Festival, mame, copii, bătrâni; un hoț ar fi putut intra în oricare dintre aceste case şi ar fi plecat cu brațele pline de zdrențe; altceva nu era de furat.

Nu pot spune dacă din pricina sărăciei ori a murdăriei absolute a locului, dar m-a copleşit o poftă nebună de Ea. Ştremeleagul meu era semeț ca un taur. Fără nicio sulemeneală, fără altceva decât boiul negru cu care se dăduse pe obraz, fără să se fi îngrijit de părul Ei ori de veşminte, Ea era ca o femeie de vârstă mijlocie, din tagma servitoarelor, arătoasă dar fără a fi cine ştie ce frumoasă, şi bine acoperită de veşminte, sânii ei ascunşi sub o mantie de lână. Cu atât mai mult O doream. Îmi dădea putere să mă apropii, ca şi când acum ne aflam în palatul meu, nu al Ei. Ştiam că n-o să am nevoie de nicio poveste grozavă ca să mi se stârnească pofta, nici de atingerea buricelor degetelor Ei şi nici de limba Ei, nici măcar de priveliştea coapselor ei căscate, nu, am prins-O, am strâns-O, am îmbrățişat-O, aş fi ridicat-O pe prici, unde eu nu aveam loc decât peste Ea, dar Ea se purta ca o adevărată servitoare. Nu o servitoare femeie, ci o servitoare fătucă. Era puternică în felul în care mă ținea la distanță, şi pot spune că nu scotea niciun sunet,

aşa cum nici fetele servitoare nu scot vreun sunet, sau aproape că nu scot niciunul, că cine ştie dacă nu ascultă stăpâna, şi mi s-a împotrivit, musculoasă, ruşinoasă, neîngăduind decât vederea acelui tufiş des de păr dintre picioarele Ei, de care m-am bucurat ridicându-l fusta câte puțin, câte puțin, dar, asemenea unei copilițe, Ea n-a vrut cu niciun chip să lepede alt veşmânt sau să se arate în toată goliciunea Ei, iar acum, după primul sărut, nu mai era chip să-mi dea din nou gura Ei, nu, nici gând să mă lase să mă apropii. Îi simțeam intențiile, erau la fel de grele ca şi secretele de plumb ale unei servitoare, atâta furtişag ici, atâta pocinog dincolo. Acum m-a împins deoparte spunându-mi: „Aşteaptă. Nu sunt pregătită. Nu sunt deloc pregătită", şi, spre marea mea surpriză, pentru că nu-mi fusese niciodată dat să cunosc o femeie purtându-se astfel, doar o servitoare, Ea a început să-şi scarpine pulpele şi a continuat să facă asta până când picioarele Ei s-au acoperit de dâre albe, dar nu, nici gând să se oprească, ca şi când acesta ar fi fost singurul mod prin care Ea se putea linişti după toate hărțuirile zilei, şi atunci mi-am amintit cum mama mea şi alte femei din satul meu obişnuiau să facă la fel.

Vintrele mele nu mă puteau durea mai tare nici dacă aş fi fost străpuns de-o suliță, dar când am prins-O de genunchi, Ea mi-a dat mâna la o parte. „Aşteaptă, a spus, vreau să te întreb despre

Rama-Nefru”, şi acolo, lipit de Ea, a trebuit să mă opresc şi să-l spun toate amănuntele intime pe care le aflasem despre Usermare şi hitită, şi abia după ce am terminat Ea m-a sărutat ca pe un băiat bun ce eram, a oftat, iar când eu am făcut o nouă tentativă, Ea a spus: „Aşteaptă, vreau să-ți spun ceva”. Atunci, în timp ce încă se scărpina cu o mişcare ritmică a încheieturii mâinii, ca şi cum fiecare cuvânt auzit despre Usermare şi hitita lui trebuia mai întâi digerat în sângele Ei, Ea a început, spre zăpăceala mea, să-mi spună o poveste pe care nu o mai auzisem din copilărie, în niciun caz o poveste pe care doreai s-o auzi de la o Regină. Adevărul e că o auzisem chiar la mine în sat, dar cu atât de multă vreme în urmă, încât şi uitasem cum decurgea, dar Ea a ținut morțiş s-o spună şi era o hotărâre în vocea Ei care mi-a dat de înțeles că trebuia s-O ascult. Poate faptul că vorbea cu accent de servitoare. Fără îndoială, ştia cum vorbeau oamenii de la țară între Memphis şi Teba.

„Este povestea a doi frați, a zis Ea, am auzit-o de la bătrâna care locuieşte aici. Ea a auzit-o de la mama ei. Prin urmare, este povestea cocioabei în care ne aflăm. Ascultă.

Au fost odată doi frați, Anup, cel mare, şi Bați, cel mic. Anup avea o casă mare şi o nevastă arătoasă; Bați muncea pentru el. Numai că fratele mai mic era mai vânjos şi mai chipeş.

Într-o bună zi, când amândoi frații erau la câmp,

Baţi a fost trimis acasă după seminţe, iar nevasta lui Anup l-a văzut cum aburcă pe spinare sarcina a trei bărbaţi şi tare a fost tulburată. S-a oprit din periatul părului şi a spus: «Vino, hai să ne întindem împreună vreme de o oră. Dacă îmi faci pe plac, eu o să-ţi fac o cămaşă». Baţi s-a înfuriat ca un ghepard de la miazăzi şi a spus: «Să nu-mi mai spui niciodată aşa ceva», şi a luat încărcătura de seminţe şi s-a întors pe câmp, şi a trudit cot la cot cu Anup, într-atât de mult până când fratele lui mai mare, istovit, s-a gândit la nevasta lui. Aşa că a plecat de pe câmp ca să fie cu ea. Dar când Anup s-a întors acasă, falca ei era acoperită cu o cârpă. Ea i-a spus că Baţi o lovise pentru că ea refuzase să se culce cu el. «Dacă îl mai laşi pe fratele tău mai mic să trăiască, i-a spus ea, eu îmi iau viaţa».

Atunci fratele mai mare a devenit şi el asemenea unui ghepard de la miazăzi şi şi-a ascuţit cuţitul, aşteptându-l pe Baţi în spatele porţii de la grajduri. Dar când fratele mai mic s-a îndreptat spre staul, juninca aflată în fruntea vacilor a început să mugească, iar glasul ei l-a avertizat pe Baţi că era în primejdie. Aşa că el a fugit, iar Anup a fugit după el, şi Baţi nu a scăpat decât când a ajuns, cu ajutorul unei plute de papirus, pe celălalt mal al râului, într-un loc abrupt, unde Anup nu-l putea urma, pentru că altă barcă nu mai era. Unde mai pui că peste tot mişunau crocodili. Aflat în siguranţă pe malul celălalt al

fluviului, Baţi a strigat: «De ce o crezi pe ea? Îţi voi dovedi că sunt nevinovat». A scos cuţitul şi şi-a tăiat partea din trup care lui îi era cea mai preţioasă şi a aruncat-o în râu. Atunci Anup a izbucnit în plâns şi ar fi vrut să treacă apa, chiar dacă s-ar fi înecat, doar că se temea prea tare de crocodili.

Acum, fratele mai tânăr a spus: «Îmi voi scoate şi inima», şi aşa a făcut şi a pus-o pe un copac acacia tânăr. «După ce acest copac va fi retezat, a zis el, caută-mi inima şi pune-o în apă proaspătă. Atunci voi prinde din nou viaţă.»

«De unde să ştiu când va fi tăiat copacul?», a întrebat Anup.

«Când berea va face spumă în cană, vino imediat, chiar dacă vor trece şapte ani de acum şi până atunci», a zis fratele mai mic. Şi a murit."

Nefertiri s-a uitat la mine cu toată gravitatea pe care un străin şi-o pune în priviri atunci când spune o poveste însemnată. „Anup s-a dus acasă, a continuat Ea, şi şi-a alungat nevasta, apoi a aşteptat. Şapte ani împliniţi au trecut până când o Regină a venit călare prin pădure, a văzut acacia şi a găsit-o atât de frumoasă, că I-a tulburat încântarea în faţa propriei Ei frumuseţi. Aşa că a poruncit să fie retezată. Şi atunci berea a făcut spumă în cana lui Anup. Fratele cel mare a plecat să caute inima lui Baţi şi a găsit-o în sămânţa din vârful acaciei căzute, apoi a pus sămânţa în apă şi acolo ea a prins viaţă şi s-a preschimbat într-un

taur purtând însemnele lui Apis. De cum s-a făcut mare – ceea ce a luat o zi şi-o noapte –, animalul avea pe limbă imaginea unui scarabeu, nici mai mult, nici mai puțin. Taurul ăsta i-a spus lui Anup să-l ducă la Curtea egipteană, iar Faraonul a fost atât de încântat de creatura aceea, că l-a umplut pe Anup de daruri şi l-a trimis acasă. Dar a doua zi dimineața, Regina Faraonului a rămas singură cu taurul. El a îndrăznit să-l spună: «M-ai retezat când eram copac. Acum trăiesc din nou şi sunt taur». Regina s-a dus la Faraon: «Dă-mi ficatul animalului ăluia să-l mănânc», a zis Ea, iar Regele O iubea atât de mult, încât Şi-a trimis măcelarii. Dar de cum au retezat grumazul taurului, doi stropi de sânge au picurat pe treptele de la pavilionul Faraonului şi peste noapte au crescut făcându-se doi cedri gemeni, asemenea celor mult iubiți de Osiris, când Stăpânul Morților zăcea în sicriul Său, pe țărmurile Byblosului.

Când Regele a văzut acest miracol, a invitat-O pe Regină să şadă cu El sub copacii aceia. Ea a fost foarte tulburată. Din ramurile cedrului Ei se auzea o şoaptă: «Eu sunt cel pe care Tu ai încercat să-l omori». În acea noapte, când Faraonul se desfăta cu Ea, Regina a spus:

«Îndeplineşte-Mi dorința.»

«Aşa va fi», a zis El.

Iar Ea a spus: «Taie copacii. Fă-Mi din ei nişte sipete».

Faraonul n-a fost fericit, dar a trimis după cei

mai buni dulgheri ai Săi şi, sub privirile Sale şi sub privirile Ei, dulgherii au tăiat cedrii gemeni. Amândoi au căzut odată şi, căzând, câte o aşchie a sărit din fiecare copac şi una s-a înfipt în inima Faraonului. L-a omorât."

Nefertiri a tăcut. „Şi cealaltă aşchie?", am întrebat eu.

„A sărit, a zis Ea, din al doilea cedru în gura Reginei şi Ea a înghiţit-o. Nouă luni mai târziu, s-a născut un Faraon nou." M-a privit în ochi, dar Ea nu mai părea o străină. Am ştiut că toate gândurile pe care le avusesem despre viaţa mea în duhoarea berăriei nu erau departe de gândurile pe care le nutrise Ea îmbrăcată în servitoare. Şi Ea era gata să moară.

Aşa că s-a oprit din scărpinat şi Şi-a ridicat singură fusta. Dar încă se purta ca şi când era servitoare şi nu-mi dădea decât fundul Ei. Pe priciul acela amărât, plin de foşnetul stufului uscat de sub pânza împuţită, era ca şi cum am fi făcut dragoste în paie vechi, înconjuraţi de toate mirosurile gospodăriei, şi nu era chip să mă lase s-O pătrund decât prin a treia Ei gură. Era nevoie de multă forţă, dar tot nu puteam să trec de porţi, însă cu fiecare împingere într-o asemenea uşă, expresia de pe chipul Ei se schimba, până am văzut un alt Ka dintre cele Paisprezece ale Ei. Schimbări teribile au apărut în strâmbăturile chipului Ei, până când, chiar şi în lumina acelei cocioabe, am zărit urâţenia colosală a lui Heqat,

iar Nefertiri era atât de aţâţată, într-atât de scoasă din minţi, încât m-am întrebat dacă puterile Ei erau în derută şi mai ales dacă Heqat putea să între în Ea. Atunci, ca şi când gândurile Ei le auziseră pe ale mele, în schimonosirea crudă a gurii Ei s-a vădit tot răul pe care-l vedeam odată pe chipul lui Bulgăre-de-Miere când arunca cele mai ticăloase blesteme ale ei, şi amândoi ne-am prins unul de altul în răbufnirea unor pofte atât de josnice, încât am simţit că amândoi eram urâţi, ca Heqat de urâţi, sau ca Bulgăre-de-Miere, şi I-am urât pe Zei, şi mi-am dorit să-l pot dispreţui.

Numai cumpăna lui Maat a făcut să-mi fie dată, în toiul acestor osteneli încăpăţânate, o imagine a lui Usermare pe patul purpuriu al lui Rama-Nefru, şi iubirea Lor, spre deosebire de a noastră, era la fel de radioasă şi de subţire ca o rază de lumină, nimic, aş zice, din adâncimea, oricât de urâtă, pe care o trăiam acolo, nicio explozie de încântare pentru falusul Său viguros, ci coarda unei harpe în clipa în care este ciupită, iar Usermare tremura în lumina cea mai fină a lui Rama-Nefru. Poate era prea fină ca eu s-o pot îndura, căci atât de puţin din mine ajunsese în Nefertiri, ba aproape nimic, prin acea ţâţână uscată pe care mi-o oferea Ea, încât m-am retras şi am încercat să intru prin cealaltă gură a Ei, acolo, între picioare, dar Ea nici chip să mă lase. „Nu, murmura Ea, nu când eşti făcut din bronz”, şi m-a refuzat, oferindu-mi din nou bucile Ei. De data asta, m-am supus la ceea

ce văzusem pe chipul Ei şi m-am răsucit să O sărut acolo, limba mea scufundându-se ca un al doilea paloş, aşa că trebuie s-o fi înțepat de multe ori şi asta a atras după sine atâtea gemete regale, încât Ea m-a sărutat la rândul Ei, ca o servitoare, şi în acelaşi loc – m-am simțit în ceruri! — o vreme am fost amândoi o fiară cu două capete. Se pricepea de minune la soiul ăsta de vrajă.

Şi atunci am reuşit în sfârşit să O pătrund, deşi, întru folosința fundului Ei regal, Amen-khep-shu-ef s-ar fi descurcat mai bine ca amant. În spatele primei porți era lacătul alteia. Ea era ca o fortăreață cu multe ziduri. Dar eu am călătorit în sus, prin a treia Ei gură, împingere după împingere, şi dacă eu Îi doream vaginul, dorința nu mi se stinsese. Bulgăre-de-Miere îmi spusese odată că femeile care sunt pătrunse prin a treia gură simt cum se stârneşte în ele mânia lui Seth şi nu-l pot respecta pe bărbat. Bineînțeles că trebuie să-i respectăm în primul rând pe aceia care ne pot omorî, şi nicio femeie nu va muri vreodată încercând să nască atunci când smântâna bărbatului a fost lăsată în mațele ei.

„O vreau pe cealaltă”, I-am spus eu, iar Ea a răspuns: „N-o să mai intri acolo decât când berea va face spumă în cana ta.”

Aşa că am futut-O în cur şi am văzut toate mutrele lui Heqat şi ale lui Bulgăre-de-Miere. Nările I se răsuciseră în sus, Ea grohăia ca o fiară, poate că acest Ka dintre cele Paisprezece ale Ei nu

cunoscuse până acum asemenea plăceri! Mă izbeam în tronul Ei îndărătnic, în vreme ce aroma fiecărui parfum pe care-l adulmecasem la fiecare ceremonie din aceste ultime patru zile îmi trecea prin cap ca o pasăre, stoluri de păsări, şi apoi am rămas din nou cu toate mirosurile de sudoare şi mlaştină, care ni se potriveau acum. Ne ştiam unul pe celălalt după toate mirosurile acelui apus fierbinte, în cocioaba întunecoasă. Nu ştiu dacă mai ieşise vreodată din Ea atât de mult din adevăratul Ei miros. Era foarte aţâţată, mult mai aţâţată acum în găoaza Ei decât fusese ultima dată în pizda Ei, şi din nou a început să vorbească, dar numai către sfârşit, când se apropia totul, atunci a vorbit Ea. Nu conta că eu eram în Ea prin această gură abjectă; Ea nu mai era servitoarea mea, ci Regina mea şi „Ah, a spus Ea, eşti atât de rău, eşti în *sha*-ul Meu. Eşti pe câmpul Meu, eşti pe pământul Meu, ah, înoţi în mlaştina Mea. *Sesh* şi *sesh.* Scrie pe Mine, gravează-Mă, *sesh* şi *sesh,* eşti noroiul Meu şi *maher*-ul Meu, canalul Meu, clisa Mea, eşti un demon de om, dulce *kheru,* mlaştina Mea, jefuitorul Meu, duşmanul Meu, ah, intră adânc în putreziciunea Mea, înfige-l adânc, atinge morţii, ah, *khat, khat, khat,* bagă-i în cariera Mea, vârâ-l în mormântul Meu, dă-l străbunilor Mei, fute-i pe Toţi, dă-l curului Meu, curului Meu”, şi Ea a zemuit cu un ţipăt la fel de ascuţit precum strigătul scos de Ea pe câmpul închinat lui Amon, când Usermare s-a aruncat în

Ea – Ea a zemuit, dar era ca un chin, şi pe jumătate cu de-a sila. Se zbătea înlăuntru. I-am simțit durerea în pântecul meu şi în coapse şi eliberarea pe care a cunoscut-o eliberând durerea. Apoi m-a pălmuit peste față pentru că am îndrăznit să mă simt atât de aproape. Nu ştiu dacă o iubire de un soi atât de mizer va mai fi fost cunoscută în familia mea, până la…

Şi aici Menenhetet s-a oprit brusc.

Şi gândurile noastre s-au oprit, apoi au înaintat poticnindu-se până s-au întors din nou în capetele noastre. Căci după expresia de pe chipul mamei şi de pe chipul Tatii, era limpede că văzuseră ceea ce văzusem şi eu – anume pe Hathfertiti şi pe Nef-khep-aukhem făcând dragoste în acest fel. Era asta o plată pentru blestemul primului meu tată? Ştiu că Menenhetet, cu toată înțelepciunea lui, fusese gata să spună ceea ce nu trebuie spus niciodată – cât de intimi fuseseră mama şi primul meu tată! Ştiu că mama l-a țintuit pe Menenhetet cu o privire lungă, nu fără duşmănie în ea, pentru a-i da de înțeles cât de tare simțea că el tocmai o trădase.

Dar Ptah-nem-hotep, ca şi când s-ar fi retras pe malul fluviului din fața unui val stârnit de trecerea unei bărci, a zis doar atât:

— Te rog, continuă.

Doisprezece

Menenhetet a tras adânc aer în piept şi a continuat. Dar acum am preferat să-i ascult vocea, ca şi când gândurile mele nu mai erau chiar sigure că voiau să le pătrundă pe ale lui.

— Da, a zis el. Am isprăvit, noi doi, şi Ea n-a aşteptat mult până să plece. Când m-am oferit să O însoțesc, a refuzat, mi-a spus chiar să nu cumva să mă iau după Ea, şi adevărul e că ni se făcuse lehamite unul de celălalt, încât inimile noastre strigau să fie lăsate singure. Prin urmare, nu m-am întristat că a plecat, iar când am părăsit şi eu cocioaba, eram într-o asemenea stare, încât nu doream să mă întorc la porțile Palatului, ci am hoinărit prin oraş, pe străzile stup de lume. Continuam să inspir tot ce mai rămăsese din Ea pe mine până când n-am mai avut ce mirosi. Ea se dusese de-a binelea şi îmi era dor de Ea, pofteam chiar după duhoarea noastră, a amândurora, ca şi cum era vizuina fiarei ce fuseserăm noi doi, da, într-atât de neobişnuită era starea mea (căci iarăşi simțeam moartea apropiindu-se ori de câte ori îmi foloseam coatele ca să-mi tai potecă prin mulțime), încât un atare pericol îmi mângâia nările şi îmi cuibărea în piept o teamă dulce, la fel ca în noaptea din Noul Tyr, când sărisem prin fereastra mea direct în patul târfei tainice a Regelui din Kadesh. Acum nu voiam ca noaptea sau prezența ispititoare stăruind în nările mele să înceteze a mai fi cu mine, aşa că am deplâns cruzimea faptelor mele cu Nefertiri. Căci O iubeam din nou,

iubeam toată senzualitatea şi delicateţea înfăţişării ei minunate din acea zi când venisem întâia dată să O slujesc, iar Ea m-a întâmpinat cu acea compasiune splendidă a unei Regine, dar după ziua de azi tânjeam încă şi mai mult după Ea, ca şi când Seth şi Geb şi toţi cei opt Zei ai mâlului ne ţineau împreună, astfel că aveam s-O ştiu din nou, încă şi mai puternic, şi din nou am simţit căsătoria între dorinţa Ei şi a mea.

Adevărul e că eram ca nebun fără Ea. Focurile de la fiecare colţ de stradă, mirosurile de carne arzândă mă făceau să mă gândesc iarăşi la gustul cărnii omeneşti. După aproape treizeci de ani, îmi revenea în faţa ochilor chipul unuia dintre soldaţii noştri nubieni, care a spus în noaptea de la Kadesh: „Carnea de om îţi întăreşte inima pentru luptă. E bine să mănânci carnea care ţi-a vorbit". Acum, ca şi când nu trecuse niciun an din cei treizeci, am dat din cap întărindu-i spusele, dar moartea era cea cu care eram gata să cad de acord, moartea – mai neagră şi mai puternică decât orice nubian –, şi m-am întrebat dacă nu cumva era precum poarta într-un mare oraş. Nu trebuia să călătoreşti în susul Nilului când mureai, căutând grotele ce te duceau în Tărâmul Morţilor. Dimpotrivă, puteai să nimereşti pe o poartă şi cornii prindeau să răsune şi tobele multe să bată. Moartea putea fi asemenea străzilor din târgurile noastre. Văzusem primele ceasul ale morţii în multe vise, când rătăceam prin pieţele

somnului. Ca aceste ulițe trebuie să arate, şi ca lumina focurilor pe chipurile negustorilor care vând carne. Tot felul de flecuştețe îmi erau fluturate în față de mâinile vânzătorilor şi tot timpul auzeam în ureche şuşotelile câte unei târfe.

Mi-am petrecut restul nopții trecând dintr-un bordel într-altul. Dacă pe mădularul meu mai rămăsese chiar şi un goz din cea mai josnică scursoare a celui mai becisnic Ka al Marii mele Regine, fiți siguri că mă umplea de puterea berbecului şi a taurului, şi mă simțeam din nou ca un tânăr soldat, ceea ce nu se mai întâmplase de pe vremea când devenisem Primul Conducător de Car de Luptă. Prora Bărcii lui Amon parcă era legată între picioarele mele, căci eram ca Faraonul meu în acea noapte în casele târfelor, şi abia în zori m-am întors să dorm în Aburul Duadului – aşa numeam noi băile noastre din Palat! Miile de păduchi ce-mi invadaseră trupul în acea noapte – de la cocioabele mizere, gloatele jegoase, aşternuturile târfelor – au fugit curând din pricina aburilor. M-am întors în odaia mea, curat şi beat, ca să dorm în sfârşit.

Aici, hotărât, mama l-a întrerupt.

— Aş putea îndura fiece descriere pe care ai făcut-o, a zis ea, pentru că o femeie îndrăgostită se dăruieşte fără nicio reținere. Şi poți fi sigur că Nefertiri, oricât ar fi disprețuit acest lucru, nu-şi putea stăpâni dorul de tine. Dar nu suport cocioaba pe care a ales-o. Mama a început să

tremure: Să te culci într-un pat atât de jegos! Ce putea Ea să spună propriului Ei păr de pe cap?

Dar nu Menenhetet a răspuns, ci Ptah-nem-hotep. Ținând-o pe mama pe după umeri, ca şi când ea ar fi fost deja consoarta Lui, El a spus:

— În cele cinci zile, oamenii puteau să vină, cu anumite prilejuri, la Curtea Celor Măreți sau îşi încrucişau drumurile cu nobilii pe malurile fluviului. Dacă Festivalul Festivalurilor urma să confere Faraonului noi puteri, atunci nu numai Zeii, ci şi fiarele, şi oamenii Egiptului, plantele, lucrările breslaşilor, toate trebuiau să treacă prin fața Lui, chiar şi paraziții. Nu-i aşa, Menenhetet?

— Ba aşa-i. Într-o zi obişnuită, nu te puteai simți o Notabilitate dacă în cuibul tău se afla un singur păduche, dar de bună seamă că niciun loc nu era atât de curat ca Palatul. Chiar şi în locuințele servitorilor noştri existau perne pe care putea să stea o Prințesă. Festivalul însă era cu totul altceva. Îți spun, Hathfertiti, n-ai văzut niciodată un Triumf Zeiesc, prin urmare nu poți înțelege. În acele câteva zile, era un semn de virtute să fii, chiar şi numai pentru o oră, infestat de creaturi ciudate. Era dovadă că te cufundaseşi în judecățile lui Maat şi că te amestecaseşi cu plebea. Chiar şi tu, la un asemenea eveniment grandios, ți-ai fi îndurat cu mândrie paraziții.

— Niciodată, a zis mama şi L-a apucat pe Faraon de mână. Niciodată, crede-mă. Nu m-aş putea

culca nici cu iubitul meu scump pe un pat plin de vermină.

— N-avem de aşteptat decât douăzeci şi trei de ani ca să vedem dacă tot aşa vei gândi, a râs Tatăl meu, dar ea s-a cutremurat.

— Niciodată, a repetat ea. Zău că, până să vorbeşti despre asta, am crezut că Nefertiri semăna mai mult cu mine.

— Şi da, şi nu, a spus Menenhetet. La urma urmei, e în natura Reginei să fie mai presus de Sine Însăşi.

Când mama l-a fulgerat cu privirea – lucru pe care n-am văzut-o făcându-l înainte –, el a înfruntat-o, dar, cum tăcerea continua, a fost primul care a deschis iar vorba:

— Când m-am trezit, era dimineața târziu în ultima zi a Triumfului. Eram vlăguit de cât băusem, cât mâncasem, băi fierbinți şi prea puțin somn, dar eram treaz, prin urmare nu m-am amestecat cu cei care începeau din nou să se îmbete. Asemenea valului Celei Foarte Verde, văzduhul în acea ultimă dimineață o fi fost cuprins de freamăt, dar până şi preoții erau beți. În Curtea Celor Măreți, toată lumea se amesteca cu toată lumea şi zvon de celebrări răzbăteau dinspre oraş, dimpreună cu zgomote de încăierări în multe mahalale. Călărind în frunte, Amen-khep-shu-ef sosise de dimineață împreună cu Garda Sa şi cu primele legiuni ale oastei Sale, aducând veşti despre încă un asediu victorios împotriva libienilor

– încă un oraş ale cărui ziduri căzuseră! — şi poporul L-a întâmpinat ca pe un Faraon. De peste tot auzeam această veste, iar pe oamenii Lui îi vedeai venind la umbrarele Celor Măreți, unii chiar rugându-se în fața chivoturilor Zeilor din nomele lor sau în fața altarelor siriene sau a colibelor cu cine ştie ce nimicuri înăuntru. Unele dintre cele mai murdare trupe ale Sale se rugau cel mai cu foc, în vreme ce Garda Lui era peste tot dimpreună cu doamnele – în acea dimineață, nu mi-aş fi dorit să fiu un negustor bogat cu o nevastă frumoasă.

Cum Îl mai iubea prostimea pe acest Prinț! Ca şi cum El ar fi putut ghici, în clipa în care mi-ar fi văzut chipul, relațiile mele intime cu mama Lui, am avut grijă să las între noi oamenii şi piațetele din Curtea Celor Măreți, cât despre unde se afla El, nu trebuia să-mi bat capul. Îl trădau uralele însuflețite. În starea mea de epuizare, chiar am început să mă întreb dacă El vorbise din nou cu ofițerii Lui despre mine, deoarece privirile pe care mi le aruncau în treacăt cei din Garda Lui păreau încă şi mai duşmănoase decât înainte.

La miezul zilei, a început Încoronarea lui Usermare cu ocazia Triumfului Lui Zeiesc, dar nu ştiu dacă am fost în stare să urmăresc chiar totul. Părea să nu se mai termine, parcă a ținut toată ziua şi chiar şi în timpul Colațiunii din acea noapte, când, într-un târziu, am celebrat sfârşitul Triumfului cu ceremonii serioase şi multe

distracții, după concursurile şi jocurile din timpul după-amiezii. Îmi aduc aminte că s-a pariat mult la o cursă între patru turme de boi (numite Vasele Canopice) şi ciurdarii lor (Cei Patru Fii ai lui Horus). I-am încurajat strigând, „Hai, Hep! mai iute, Tuamutef!”, habar n-am dacă se ştia că trupele lui Amen-khep-shu-ef aveau să rămână în oraş cât era ziua de lungă, dar am auzit strigându-se şi sacrilegii – „Biciul, Amset!”. Urmărindu-le cursa – de patru ori în jurul zidului exterior al Orizontului-lui-Ra –, mă prăpădeam de râs. Iarăşi începeam să mă îmbăt. Peste tot, muzicanți care suflau în corni chiar în urechea ta, ciupituri minunate de coarde, o frenezie de sistre şi dansatori care dănțuiau pe malul fluviului şi la întretăierea tuturor marilor străzi. În piațetele cu fântâni, chiar şi în Curtea Celor Măreți, luptători şi jongleri îşi executau numerele.

Dar, după cum spuneam, în mijlocul a toate acestea, Usermare era încoronat, şi asta e ceea ce nu pricep eu, pentru că Îşi avusese Încoronarea în multe ceremonii, iar şi iară, şi tocmai avusese una cu o zi înainte.

— Povesteşte-mi, l-a întrerupt Ptah-nem-hotep, despre aceea pe care ai văzut-o, iar Eu o să-ți spun care a fost scopul ei.

— Dacă încerc să descriu o ceremonie pe care Tu şi străbunul Tău o cunoaşteți mai bine decât mine, trebuie să fie, după cum Tu poți înțelege, cum nu se poate mai tulburător pentru mine. Căci

atunci când Usermare a ieşit din Sala Tronului în acea zi, cei care priveau, eu printre ei, au rămas cu gura căscată. „Străluceşte ca Soarele”, l-am auzit pe insul de lângă mine şoptindu-i neveste-sii. Când El s-a aşezat în palanchin, o întreagă suită formată din Prinții şi Prințesele Sale L-au urmat, mulți purtând pe pari înalți stindardul câte unui Zeu. Şi au plecat. Preoții mergeau în față, arzând tămâie. Atunci, Amen-khep-shu-ef şi-a făcut apariția mărşăluind în urale, iar când a ajuns lângă Pântecul de Aur, s-a dus spre brațul din dreapta şi l-a apucat în mâini ca să-l ducă El. Drept urmare, chipul Lui s-a văzut primul, iar ovațiile I-au întâmpinat pe amândoi, Faraon şi Fiu, în timp ce Usermare era dus dintr-o piață publică în alta, în Curtea Celor Măreți, ca să Îl întâlnească pe Zeul Mân.

Acest Mân fusese scos din sanctuarul Său şi era şi El purtat pe un palanchin având mulți preoți la fiecare braț. Alții agitau evantaiul în jurul Zeului şi aruncau buchete şi flori dinaintea Lui. Zeul Mân şi Bunul şi Măritul Zeu Ramses al Doilea se apropiau unul de altul pe un podium înălțat deasupra Curții, iar în drumul Lor se stropea cu parfum, tămâie era arsă, în vreme ce dinspre noi toți s-au auzit urale atunci când s-a deschis Poarta Taurului Apis. Animalul a ieşit arătând asemenea Taurului din Ceruri. Avea coarnele aurite, era la fel de frumos ca Usermare. Stătea singur, înfruntând pe oricine încerca să se

apropie. Nu ştiu dacă există vreun miros pe care taurii îl poartă cu ei, dar în nasul meu mirosul era cum nu se poate mai limpede: acela de iarbă cosită lăsată pe câmp în zorii zilei. Ochii îmi înotau în lacrimi. Mă gândeam la cele patruzeci de femei care îşi desfăcuseră fustele pentru taurul Apis, înainte ca Nefertiri să-Şi fi deschis coapsele pentru mine, şi O doream din nou cu o asemenea patimă, încât mă temeam că această tânjire a mea să nu între în fiară şi s-o zădărască. Dar în această dimineață, am bănuit eu, animalului i se dăduseră ierburi care să-i potolească furia. Şi după primele burzuluiri la vederea mulțimii, s-a dovedit că nu e furios, ci îmblânzit, şi s-a alăturat procesiunii preoților care L-au dus la Usermare. Acum, taurul şi Bunul şi Mărețul Zeu I-au fost prezentați lui Mân, Care a fost înfățişat de către preoții Săi în deschizătura uşilor palanchinului Său. De acolo, Mân a fost aşezat cu multă blândețe pe un mic tron, unde putea fi văzut de toți, dar soarele strălucea atât de puternic asupra Lui, încât nu I se desluşeau nici trăsăturile, nici silueta, doar sfera topită a luminii Lui. Toți au rămas cu gurile căscate, iar Usermare Şi-a acoperit ochii cu un braț. Taurul a gemut la vederea lui Mân, Care era ca o sferă de foc de aur.

Acum Îl puteam vedea pe Zeu prin toată acea sclipire, şi El avea trupul lui Kheper, scarabeul, şi picioare de leu, dar chip de om şi o coroană de Faraon pe care se găseau două coarne de berbec,

opt cobre, două discuri pentru soare şi pentru lună, şi două pene mari din aur, la fel de înalte ca El. Avea şi un falus din aur care ieşea dintr-o latură a trupului Său, dar era atât de lung, încât trebuia să-l țină drept cu mâna, şi era la fel de gros ca falusul lui Usermare, ceea ce spune multe, deoarece Zeul, în statura Lui, nu-l ajungea Faraonului până la genunchi, doar că acum era aşezat pe tronul Lui înalt. Pot spune că, la vederea acestui Zeu şi a falusului Său, Usermare a avut şi El o erecție, iar taurul, dacă n-ar fi fost amețit, Li s-ar fi putut alătura. Toți cei care aveau o floare de lotus la toiag au întors florile spre Ei, iar eu am simțit cum pământul se umflă de iubire şi am auzit gemete surde de dorință sub picioarele mele. Mulți din gloată simțeau acelaşi lucru, căci se zăreau erecții sub fustele multor bărbați şi nu puține au fost femeile care au leşinat. Firesc, în soarele ăla şi cuprins de o asemenea dorință, nici eu n-am fost departe de cel mai plăcut desfrâu. Indiferent de ce aş fi făcut cu o noapte înainte, simțeam cum creşte partea mea de Nil.

„Laudă lui Amon-Ra", a zis preotul, astfel înştiințându-ne că acest Zeu Mân, Stăpânul Festivalului nostru şi cea mai minunată divinitate a recoltei noastre, era Min-Amon, prin urmare, încă o manifestare a celor un milion şi una ale lui Amon cel Ascuns şi ale lui Ra Lumina, iar acum, când Zeul şi Faraonul se uitaseră unul la altul, Usermare în ochii lui Min-Amon şi Min-Amon în

ochii lui Usermare, prezența lui Amon-Ra era peste tot, iar taurul, în ciuda ierburilor, a scos un muget plin de ecourile unui câmp sub soare şi ale grotelor din dealuri, în vreme ce preotul a început un imn lung închinat lui Amon-Ra.

Şi acum îl aud – fiecare cuvânt. Cu toate că Usermare n-a încetat nicio clipă să fie Faraonul nostru în niciuna dintre acele cinci zile, o mână apăsa totuşi inima noastră şi inima tuturor celor din Egiptul de Jos şi din Egiptul de Sus. În Două-Țări, ştiam cu fiecare răsuflare că o catastrofă s-ar putea abate asupra noastră în oricare dintre cele cinci zile când Usermare era Faraonul nostru şi totuşi nu era. Ştiam că trebuie să fie din nou încoronat, astfel ca puterea Lui să se dubleze pentru anii ce urmau să vină. Dar cum să fie El încoronat la Triumful Lui Zeiesc, dacă renunțase la Tron pe parcursul celor cinci zile?

Prin urmare, adevărata întoarcere a Dublei-Coroane pe capul lui Usermare se apropia pe măsură ce auzeam imnul Marelui Preot închinat lui Amon-Ra, şi noi am ovaționat a consimțire şi o mare sfințenie ne-a umplut piepturile, buricele şi vintrele. Marele Preot a spus: „Slăvit fie Amon-Ra, mai-marele tuturor Zeilor, Cel frumos, dătătorul de viață şi căldură tuturor vitelor. Tu eşti Taurul Zeilor, Stăpânul lui Maat, Tatăl Zeilor, Creatorul bărbaților şi al femeilor, Tu eşti Făcătorul animalelor. Eşti Stăpânul tuturor lucrurilor care există, Tu dai rod

grâului şi orzului, Tu faci iarba de pe câmp, care hrăneşte viaţa vitelor. Zeii Te aclamă, căci Tu ai făcut ceea ce e dedesubt şi toate cele aflate deasupra. Tu luminezi Două-Ţări şi pluteşti pe cer în pace. Tu faci ca pielea unei rase să fie altfel colorată decât pielea altei rase, pentru a exista toate felurile de oameni, dar Tu îi faci pe toţi să trăiască. Tu auzi rugăciunea celui asuprit şi Tu eşti bun la inimă faţă de toţi care Te invocă. Tu îi desparţi pe cei temători de cei violenţi, Tu judeci între cei puternici şi cei slabi. Eşti Stăpânul minţii. Din gura Ta iese cunoaşterea. Nilul se revarsă la vrerea Ta. Eşti Guvernatorul Străbunilor din Lumea de Dincolo. Numele Tău este Ascuns".

Am simţit o nelinişte în Tatăl meu, care sporea cu fiecare cuvânt rostit de vocea lui Menenhetet.

— E cu putinţă, a întrebat Ptah-nem-hotep, ca acestea să fi fost vorbele rostite către Usermare?

— Eu aşa mi le amintesc, a spus străbunicul.

— Te rog, spune imnul mai departe, a cerut Ptah-nem-hotep.

— Acestea au fost cuvintele Marelui Preot, a repetat Menenhetet, „Slăvit fie Doar Unicul", aşa a zis el. „Oamenii au ieşit din ochii Tăi, iar Zeii, din gura Ta. Tu ai făcut ca peştii să trăiască în râuri şi ai dăruit oului răsuflarea vieţii şi la fel şi reptilelor care se târăsc pe pământ. Tu îngădui şobolanului să sălăşluiască în vizuina lui şi păsării să stea cocoţată pe copacul verde. Tu poţi avea multe forme. Tu ai întins cerul şi ai întemeiat pământul.

Tu eşti Stăpânul grânelor şi aduci vitele să pască între dealuri. Slavă lui Amon, Taurul Care e frumos la chip. Judecătorul lui Horus şi ai lui Seth! Tu ai creat muntele şi argintul, şi piatra de lapis-lazuli.

O, Amon, razele Tale strălucesc pe toate chipurile. Nicio limbă nu poate destăinui ceea ce eşti. Tu călăuzeşti drumul prin spații făr' de număr, peste milioane de ani şi peste sute de mii de ani, Tu călătoreşti peste abisul apelor până în locul pe care Tu îl iubeşti, şi toate acestea Tu le faci într-o singură clipă, înainte să Te odihneşti, să Te scufunzi, să pui capăt orelor."

— Am citit numai aceste ultime cuvinte, a spus Ptah-nem-hotep. Celelalte părți nu le ştiu, cu toate că sunt cum nu se poate mai impresionante şi ciudate pentru Mine.

— Sunt cu totul nedumerit că vorbele mele sunt necunoscute, a spus Menenhetet. Nu mă pot încrede decât în memoria mea, şi Khaibit-ul nostru, după cum ştim, nu aşteaptă decât să-l amăgească pe Ka-ul nostru. E oare cu putință ca tot ceea ce am auzit că s-a spus în acea zi să fi fost un imn înălțat de câțiva Mari Preoți ai lui Amon între ei, cu alte cuvinte, acum nu-mi amintesc aceste cuvinte din prima mea viață, ci din a doua?

— Este cu totul extraordinar, a zis Ptah-nem-hotep. Mi-e cunoscut că există asemenea imnuri tainice – ştiu mai mult chiar şi decât Khem-Usha, care e ocupat cu cârmuirea –,

şi totuşi nu ştiu de nicăieri din literatura Templului ceva care să-l descrie pe Amon ca Stăpân al Minții şi Guvernator al Străbunilor Lumii de Dincolo. Ptah-nem-hotep a clătinat din cap şi a oftat. Nu contează.

— Ceea ce spun, a zis Menenhetet, este adevărul pe care mi-l amintesc. Nu mi-aş dori niciodată să fiu cârmaciul Tău şi să mânuiesc greşit vâsla.

— Spun că eroarea – dacă despre eroare e vorba – este teribil de ciudată şi nu aş considera-o niciodată ca fiind rea, doar dacă nu cumva Zeii vor ca între noi să se cuibărească răul.

— La acest ceas, Tu ai mai multă încredere în Zei decât ai avut azi după-masă, a spus mama, dar cu o asemenea simplitate şi convingere în ceea ce tocmai înțelesese, încât nici Tata, nici străbunicul nu au zâmbit, iar într-un târziu Ptah-nem-hotep a spus:

— E adevărat. În noaptea asta, resimt prezența Coroanei Mele Duble într-un fel necunoscut mie înainte. Omagiile Noastre ție şi lui Menenhetet – şi, spunând acestea, El m-a sărutat.

— Niciun Faraon nu e mai înțelept ca Tine, a spus Menenhetet.

— Sunt onorat, a zis Ptah-nem-hotep.

Dar aşa cum văzduhul este zgâriat atunci când o pasăre e lovită de-un băț aruncat şi cade la pământ, la fel ecoul imnului închinat de Marele Preot lui Amon-Ra plutea printre ei, iar eu am simțit îndoiala înlăuntrul Tatălui meu. Nu pot

spune că El avea acum încredere în Menenhetet. Dacă prima lovitură adusă fericirii mele fusese blestemul lui Nef-khep-aukhem, aceasta a fost a doua. În ciuda cuvintelor amabile pe care şi le adresaseră, simțeam acum o ruptură între Tata şi străbunicul meu, ca şi când nu mai trăgeau împreună la aceeaşi povară, ci căuta fiecare în altă parte o altă comoară, iar eu, încercând să-i țin laolaltă, am fost în cele din urmă cuprins de o oboseală de copil, nu-mi doream decât să dorm.

— Continuă, a spus Tatăl meu după o clipă de tăcere. Nu vreau să te mai întrerup.

— Îmi amintesc, a spus Menenhetet după altă tăcere, că Marele Preot abia şi-a rostit cuvintele, şi un alt preot a şi deschis o colivie de aur din care au zburat patru gâşte speriate că aripile lor nu se vor ridica îndeajuns de iute. Dar odată înălțate, ele s-au rotit deasupra Curții Celor Măreți şi au zburat împreună spre Miazăzi, pentru ca mai târziu, după cum ni s-a povestit, să se despartă şi să poarte cuvântul în cele patru colțuri ale cerului. După ce au dispărut ele, Marele Preot a rostit cu deplină Autoritate-a-Vocii: „Horus primeşte Coroana Albă şi Coroana Roşie. Ramses primeşte Coroana Albă şi Coroana Roşie”. Dar nu pricep cum le-a primit El pe amândouă, pentru că le purta deja pe amândouă. Doar cuvintele Îi fuseseră date. Apoi un alt preot I-a dăruit o seceră de aur şi un snop de grâu. Un eunuc binecuvântat de preoți a înaintat, a sărutat picioarele lui

Usermare şi s-a aşezat pe pământ, cu rădăcinile snopului în mâinile sale negre. Faraonul a prins snopul de vârf şi a tăiat tulpinile la jumătate. Spicele au fost aruncate în fața taurului, iar animalul a fost dus la sacrificiu.

Acum noi toți care slujeam la Curte am înaintat unul câte unul ca să-l sărutăm mâna, să-l îmbrățişăm genunchii sau să ne înclinăm până la pământ, după cum ne găseam mai aproape sau mai departe de El, şi când mi-a venit mie rândul, El m-a salutat în chip minunat şi mi-a spus să mă duc în Sala Tronului şi să aştept, iar acolo, cu adevărat, El m-a urmat împreună cu alți câțiva, după ce a isprăvit să primească omagiile.

Era, prin urmare, singur cu opt dintre noi. Şi a spus că, spre a cinsti eforturile noastre, a devoțiunii noastre față de El, a loialității noastre, a curajului nostru şi a discreției noastre – şi am avut impresia că se uită drept spre mine –, ne-a adunat pe toți laolaltă pentru o plăcere cu totul specială. Ne va da fiecăruia dintre noi, pentru acea ultimă noapte a Triumfului, un titlu. În seara aceea, a zis El, vom servi ca Maeştri de Ceremonii ai Colațiunii şi vom păstra acest titlu pentru veşnicie, şi astfel vom fi veneraţi de toți ceilalți pentru restul vieților noastre. Vom fi cunoscuți drept cei Opt Maeştri ai Lui (auzind asta, gândul mi-a zburat pe dată la cei opt Zei ai mâlului – deşi, uitându-mă la chipurile din jurul meu, puteam să jur că celorlalți nu le trecuse aşa ceva prin minte). Acum primeam

răsplata – Vizirul Său, Vistiernicul Său, Mai-Marele Scribilor, Majordomul Său şi cei câțiva generali ai Săi, inclusiv eu. Acum dețineam, ni s-a spus, titluri ce aminteau de primul Faraon, „Titluri vechi, măreţe”, a spus Usermare. Care cum ieşea în față primea un scarabeu de aur, iar Usermare ne-a intonat numele noi. Vizirul a devenit Unicul Însoțitor al lui Usermare, Vistiernicul se numea acum Maestrul Tuturor Celor Care Cresc pentru Rege, în vreme ce Pepti – care, în acea zi, fusese numit Mai-Marele Scribilor, ceea ce m-a surprins întrucâtva – a fost din nou onorat, primind titlul de Prima Cunoştință a Regelui Dimineața. Un altul, un General, care fusese în multe expediții miniere încununate de succes (şi avea o piele la fel de scorțoasă ca a crocodilului Sebek), a devenit Maestrul Aurului care Vine din Pământ, şi încă trei, nu-mi mai aduc aminte titlurile lor, dar mie, fiind ultimul, mi-a spus când L-am luat de mână, „Ce M-aş face fără nobilul Meu vizitiu?”, şi nu numai că m-a ținut de degete cu o emoție la fel de gingaşă ca aceea pe care mi-o dăruise Rama-Nefru, ci m-a şi privit cu ochi plini de iubire, aşa cum nu-mi mai mai arătase de ani de zile. „Multe depind de tine”, a şoptit El – ceilalți neavând câtuşi de puțin habar la ce se referea El –, apoi s-a răsucit către ei şi a spus că, după multă chibzuială, eu voi fi numit „Maestrul Secretelor”, titlu care, când era rostit în întregime, suna astfel: „Maestrul Secretelor

Lucrurilor Ştiute de un Singur Om". Acela, a spus El, avea să fie titlul meu în seara cu pricina şi pentru restul zilelor mele, şi nu ştiu dacă atunci am avut o străfulgerare a altor vieți ce aveau să vină, dar era să izbucnesc în plâns, ceea ce am şi făcut mai târziu, când am rămas singur – adică aproape o oră mai târziu, deoarece am stat să sărbătorim cu Faraonul nostru la un pocal de kolobi şi ne-am admirat reciproc scarabeii şi ne-am adresat unii altora, ca Maeştri, cu numele noilor noastre titluri. Nu, abia când m-am întors la Coloane, singur în odaia mea, am izbucnit în lacrimi şi nu m-am oprit din plâns atât de multă vreme, încât aş fi putut fi însuşi Nilul în revărsare. Nu mai plânsesem de când plecasem din satul meu, dar acum am plâns şi pentru ceasul când fusesem luat la oaste. Căci ceea ce primisem în acea zi era singurul dar pe care l-am primit vreodată de la Usermare. Am plâns, prin urmare, din fiecare din cele Două-Țări ale inimii mele. Nu cred că putem cunoaşte vreodată o emoție mare până nu sunt prezente laolaltă în noi cele mai nobile şi mai simple imbolduri. Horus cu picioarele Lui nevolnice e un caraghios printre Zei, cu toate acestea, penele de pe pieptul Lui acoperă cerul, aşa că am plâns din pricină că nu-mi mai iubeam îndeajuns Regele ca să fiu credincios acestui măreț dar primit de la El, iar, pe de altă parte, am plâns din pricină că Îi uram inima pentru că stârnise în mine vechea iubire pentru

El. Acum nu simțeam nicio dorință să îndeplinesc răzbunarea îngrozitoare pe care mi-o sugerase Nefertiri. Plângeam, prin urmare, din ambii ochi de fiecare dată când mă gândeam la minunatul titlu pe care-l dețineam acum, şi cu adevărat aşa a fost: „Maestrul Secretelor Lucrurilor Ştiute de un Singur Om”.

— Da, e minunat şi cum nu se poate mai potrivit pentru tine, a spus Hathfertiti, dar vocea ei nu era la fel de caldă precum îi erau vorbele.

— În acea după-amiază, a spus Menenhetet, ar fi trebuit să se încheie Încoronarea, dar nu pot spune că se sfârşise cu adevărat. La Colațiunea din acea seară, Usermare a fost din nou încoronat şi, după cum am spus, multe ceremonii se amestecau cu distracții. Cu siguranță, până seara toată lumea petrecea, şi totuşi nu cunoşteam încă pacea deplină adusă doar de adevărata Încoronare.

— Într-adevăr, nu ați cunoscut-o, a spus Ptah-nem-hotep, dar asta pentru că o Încoronare nu este o ceremonie, niciun sacrificiu, şi nu poate fi înfăptuită printr-o singură rugăciune, ci, asemenea vieții Faraonului Însuşi, are nevoie de toate altarele şi ceva mai multe întreceri. Chiar şi păduchii, după cum ai sugerat, iau parte la această extraordinară întoarcere a norocului în Două-Țări, într-atât încât Faraonul, după treizeci şi mai bine de ani, este acum atât de puternic, că se încoronează cu Propria Dublă-Coroană. Nu

numai El s-a întărit, prin urmare, într-un asemenea moment, ci şi Zeii. Înseamnă că toți Zeii sunt incluşi. Dacă nu cu numele Lor, atunci prin trupul altui Zeu care are acelaşi nume, da, şi spiritele trebuie să se înalțe, nu toate deodată, aşa cum nici pământul din toate văile şi terasele nu poate fi întors odată, ci zbruş cu zbruş. Aşa este ridicat întregul Egipt şi înlocuit, cu fiecare ceremonie, aşa cel puțin am înțeles Eu din profunzimea studiilor Mele. Imnul din Curtea Celor Măreți, în acea ultimă după-amiază, a fost doar cel mai mare eveniment între evenimente al căror număr e la fel de mare ca acela al numerelor nomelor, al oamenilor, al fiarelor şi al tuturor Zeilor.

— Nici ca Mare Preot n-aş fi fost în stare să o zic atât de bine, a spus Menenhetet.

— Sunt de acord, I-a spus mama lui Ptah-nem-hotep, *Tu* eşti Maestrul Secretelor – dar Tatăl meu, pentru prima oară de când se întorseseră în curte, a fost agasat de remarca ei şi a plesnit-o peste coapsă pentru o vorbire atât de nesocotită, ceea ce a încântat-o pe Hathfertiti încă şi mai mult. Pot să mă numesc Unica Însoțitoare a lui Ptah-nem-hotep? a întrebat ea cu obrăznicia în voce a unei favorite care nu va fi niciodată înlocuită, şi i-am auzit următorul gând, numai eu, căci numai eu eram într-atât de ager să cunosc cele mai iuți manevre ale mamei. „Eu sunt adevărata Maestră a Secretelor”, şi-a spus ea.

Treisprezece

Mama a fost atât de încântată de această onoare pe care singură şi-o acordase, încât din braţele ei ostenite s-a înălţat o dulceaţă care a trecut la Tata şi la mine. Stăteam toţi trei pe sofa, simţind aceeaşi mireasmă, iar eu pluteam din nou lângă plăcerile somnului. Amintirile străbunicului meu erau acum mai puţin tulburătoare decât înainte, încât nu mai era nevoie să-i ascult cuvintele, şi am lăsat ca gândurile lui să se desfăşoare în voia lor.

— Noaptea Colaţiunii, a început el, nu s-a petrecut în Sala Festivalului a Regelui Unas, ci într-o piaţă publică din Curtea Celor Măreţi, în jurul căreia se ridicaseră pereţi de stuf ca să ne împrejmuiască. Acoperiş nu exista. Cu toate acestea, era numit Pavilionul Regelui Unas, iar deasupra capetelor noastre eram protejaţi de împletituri de viţe şi flori sprijinite de stâlpi subţiri, astfel ca toţi să-l poată vedea cât mai bine pe Faraon (ceea ce nu s-ar fi întâmplat în marea Sală a Festivalului, cu coloanele sale masive de piatră), nu, seara s-a desfăşurat ca şi când nu eram nici într-un palat, însă nici chiar sub cerul liber, ci asemenea Zeilor, între cele două.

Multe altele erau diferite în acea noapte. Faraonul n-a intrat ultimul, ci primul şi Şi-a ocupat Jeţul pe o terasă de lemn înălţată, acoperită cu un covor greu pe care fusese aşezat

un tron de aur cu patru stâlpi de lemn pictați susținând baldachinul. Fiecare dintre oaspeții lui Usermare se înclina în fața Lui pe măsură ce intra şi fiecărei femei El îi dăruia un lănțişor de pus la gât şi o cunună de flori, iar fiecărui bărbat, un pocal de aur, şi toate au fost puse pe suporturi pline deja cu fructe şi flori. Servitorii turnau cele mai bune vinuri din cele mai bune vii din Khara, Dhakla, Fayum, din Tanis şi Mareotis, şi din Peluseum, şi bere hitită, mai întunecată la culoare decât băutura noastră egipteană, a fost servită la masa lui Rama-Nefru, o bere ciudată cu miros de grote şi rădăcini, malțul mai decojit decât la a noastră, şi făcută şi din muguri, o bere războinică, aşa-mi vine să spun.

Pot zice că toți oaspeții, inclusiv Prinții şi Prințesele, şedeau la locurile lor când Şi-au făcut apariția cele trei Regine. Esonefret a fost prima, cu cei şapte fii şi fiice ale Ei, dar, ca de obicei, era atât de rar luată în seamă sau pomenită în viața de zi cu zi la Curte, că n-a stârnit nicio emoție, iar copiii Ei erau la fel de şterşi ca şi Ea. Rama-Nefru a urmat, a păşit în Pavilion purtând două pene înalte pe coroana Ei şi o robă din țesătură atât de străvezie, că vederea superbului Ei pântec orbea mai puțin decât lucirea micii păduri palide de deasupra coapselor Ei. Apoi a intrat Nefertiri. S-a înfățişat într-o splendoare pe care nicio altă femeie n-ar fi putut-o egala. Din trupul Ei nu se vedea prea mult sub straiul Ei greu, auriu palid

(culoarea menită să amintească tuturor de părul pierdut de Rama-Nefru), cu toate acestea, veşmântul Ei se termina la mai puțin de-un lat de palmă deasupra buricului Ei, iar pentru a-Şi acoperi gâtul, nu purta altceva decât un colier, iar în păr o cunună de aur. Prin urmare, nu te puteai uita la altceva decât la sânii Reginei. Erau aidoma celor ai unei femei tinere. Valea dintre ei era umbrită precum un templu, iar aerul din nările mele fremăta de dorință. O avusesem pe Ea cu o noapte înainte, dar nu şi sânii Ei. Ca şi cum s-ar fi pregătit pentru această seară, Ea refuzase să Şi-i arate. Dar frumusețea lor trăia în palmele mele de la prima noastră noapte, când degetele mele plămădiseră întreaga Ei carne. Prin urmare, a trebuit să cred că splendoarea acestor sâni se datora, în parte, trudei delicate a mâinilor mele. Gândul acela, totuşi, a avut o viață scurtă, căci intrarea Ei aproape că a produs agitație. Nefertiri ne-a zâmbit tuturor, Celor din Cercul Regal, aşezați lângă Faraon, şi Celor din Curtea Regală, care stăteau în colțuri, apoi Şi-a întins brațul către masă, unde erau aşezați fiii Ei, şi Amen-khep-shu-ef s-a ridicat, a venit în față şi a condus-O la un loc de lângă El. La aceasta, toți care se găseau în Pavilion s-au ridicat în picioare şi au izbucnit în urale tumultoase pentru erou şi mama Lui, da, o adevărată demonstrație cu pocaluri ridicate şi flori aruncate în calea Ei, încât părea că o dorință teribilă prindea glas în acea

adunare ca pentru a spune: „E de-a noastră, nu e hitită”. Chiar şi de acolo de unde şedeam eu, lângă Rama-Nefru, adică la oarece distanță de Usermare (deoarece El o aşezase pe Ea în stânga Lui şi pe Nefertiri în dreapta Lui, pe podiumuri aflate la distanță egală față de propria Lui platformă – Esonefret stătea şi ea pe un podium, dar în spatele Pavilionului), puteam să-mi dau seama că El nu se aşteptase la asemenea osanale. Şi cum ele nu încetau, ci continuau cu o impetuozitate ce-i făcea pe seniori şi doamne, renumiți pentru eticheta lor, să bată din palme în Cercul Regal, iar din colțurile Pavilionului răsunau fluierături, Usermare s-a ridicat în picioare, cu Sceptrul şi Cârja Lui ridicate mult în aer, ceea ce a întețit şi mai mult aplauzele, deşi nu într-atât pe cât aş fi crezut eu. Apoi s-au aşezat cu toții. Lângă mine o simțeam pe Rama-Nefru şi, când Ea m-a prins de degete, pe sub masă, pielea Ei avea răceala pământurilor de la Miazănoapte. „I-am spus că aşa se va întâmpla”, a şoptit Ea. Eu însă nu fusesem prevenit altfel decât prin entuziasmul din Teba pentru întoarcerea lui Amen-khep-shu-ef, care ținuse cât a fost ziua de lungă, dar după felul în care Îşi făcuse Nefertiri intrarea şi în care O salutase fiul Ei, şi după numărul de nobili care se ridicaseră în picioare şi aplaudaseră fără să ezite, mi-am dat seama că apariția Ei fusese bine gândită. Era limpede că, atunci când fiul Ei era lângă Ea, eu nu mă aflam aproape nici de gândurile Reginei, nici

de puterea Ei în oraşul nostru. Şi am înțeles, copleşit, cât mă depărtasem de asemenea griji. M-am gândit la soldatul care fusesem odată şi la marea sa abilitate de a cunoaşte ambițiile tuturor celor din jurul său, ba chiar de a le cunoaşte atât de bine, încât el ajunsese Generalul-Tuturor-Oştirilor. Nu mai eram acel om. Poate că şi murisem între timp. Un împătimit după pericolele şi deliciile iubirii, asta rămăsese din mine, Maestru al Secretelor, halal! Avusesem atât de mult de-a face cu femeile, încât acum nu mai ştiam aproape nimic despre forța bărbaților. Şi mă minunam de propria mea vanitate, să presupun că acela care L-ar ucide pe Faraon, adică eu, va deveni apoi Faraon, eu, care nu mai aveam un singur soldat loial mie, în vreme ce acolo, afară, aşteptau legiunile lui Amen-khep-shu-ef.

În acea clipă, El a privit spre mine, peste toate festivitățile din acel spațiu, şi nu erau ochii lui Amen-khep-shu-ef cei în care mă uitam, ci uşa spre Tărâmul Morților. Acei ochi erau poarta prin care urma să păşesc. Şi mi-am spus: „Da, aceasta e noaptea în care voi muri. Măcar e o noapte măreață şi demnă de ținut minte". M-au cuprins din nou sentimentele pe care le trăisem în berărie, dar acum blândețea fricii mele era parcă şi mai apropiată, şi fiecare răsuflare era înnobilată de teamă şi venerație pentru mine, văzduhul oferea fericirea simplă că nicio primejdie nu se putea

apropia înainte să ia sfârşit petrecerea. Aveam aceste ultime ore de celebrare de care să mă mai bucur.

Acum a fost servit taurul Apis sacrificat în acea dimineață, cărnurile erau delicioase, plutind în sucurile Zeilor, şi a mai fost servit un peşte rar, arareori putea fi găsit în Nil, şi – gata fiind să iau seamă de fiecare gust al acelei mese, care s-ar fi putut să fie ultima dintre toate mesele pe care le mâncasem de această parte a Tărâmului Morților – Îți pot spune că nouă feluri diferite de carne şi şase de pui ne-au fost puse dinainte, patru feluri de pâine şi opt de turte, multe dulciuri şi atât de multe fructe, că le-am pierdut şirul. Şi-n tot acest timp, muzicanți fără număr au cântat la fluier, harpă, tobe, tamburine, talgere, şi uneori toți până la unu' luau câte un sistru şi părea că toți şerpii Deltei mişunau printre noi, şi simțeai cum petrecerea se desfăşura peste tot în Teba şi, dacă mă întrebați pe mine, peste tot în Două-Țări. Aşa simțeam eu, şi era ca şi cum în mine bătea inima fiecărui bărbat însurat şi a fiecărei femei măritate din afara zidurilor Palatului, căci, în cele cinci zile ce tocmai trecuseră, ca în niciun alt moment al vieții lor, câte femei credincioase n-au fost necredincioase! Auzeam tot ce se dezlănțuise în libertatea acestui Festival, în zbârnâitul sistrelor şi în veselia vocilor, auzeam peste tot, doar la masa noastră nu, unde Rama-Nefru şedea cufundată într-o posomoreală meditativă, abia

schițând un zâmbet fugitiv către un nobil care trecea curios să vadă cum se simțea Ea după primirea ce i se făcuse lui Nefertiri.

Şi distracția a început. Ni se pregătise o surpriză. Lui Pepti, căruia în acea zi i se făcuse onoarea de a fi scos din Grădinile Tăinuitelor şi de a fi înălțat la rangul de Mai-Marele Scribilor, i s-a acordat şi cinstea de a oferi primul divertisment. Nici n-a început bine, că mulți şi dădeau să izbucnească în râs. Căci, aşa cum i-am explicat lui Rama-Nefru, el interpreta o poveste pe care toți o auziserăm în copilărie, anume predica unui tutore al cărui învățăcel nu e în stare să învețe să scrie. Eu, care, înainte să ajung în armată, nu văzusem nici măcar o adunare simplă pe-un ciob de oală, trebuia să mă țin deoparte şi să ascult. Altele erau amintirile mele. În tinerețea mea, nimeni dintre cei pe care-i cunoşteam nu ştia să scrie.

Într-o dispoziție de zile mari, cum şi avea de ce să fie, Pepti şi-a demonstrat dibăcia şi, în curând, a început să brodeze noi cuvinte în țesătura poveştii. „Tatăl meu, a început el, care era şi el scrib, mi-a zis: «O să te fac să iubeşti scrisul mai mult decât pe maică-ta». Tatăl meu era înțelept, căci am ajuns să-l iubesc mai mult chiar decât pe propria mea nevastă.” La aceste vorbe, Pepti nu şi-a ridicat fustița chiar de tot, dar şi-a pus mâinile peste ceea ce nu mai avea, iar publicul – căci nu era om în adunarea asta care să nu ştie de operația curajoasă căreia i se supusese – a hohotit

în semn de consimțire.

După ce-a născocit acest început vesel, chiar dacă neruşinat, Pepti s-a apucat să recite predica. Vocea lui, piţigăiată ca a unui copil, stridență ca un fluier şi amuzantă cu toate întorsăturile ei rapide şi deşănțate, pe comeseni îi distra peste poate. Toți râdeau în hohote. El se pricepea să le dea de înțeles că îşi râdea de sine, dar râdea mai dihai de cei care credeau că îşi râd de el. Era mic de statură, rotofei, cu un aer afectat, atât de ridicol în toate cele, încât şi asta se adăuga hazului. Mai era şi arogant. Ştia şi asta, şi în plus, ori de câte ori publicul dădea să-şi curme hohotele, el începea, cu aceeaşi uşurință, să plângă. Povestea lui era tristă, dar lacrimile lui o făceau comică, şi mulți nobili se plesneau peste coapse şi loveau cu pumnii în mese, în vreme ce câțiva ofițeri ai lui Amen-khep-shu-ef, barbari ca nişte capre sălbatice, s-au trântit la pământ, bătând cu pumnii în covoare. Într-atât de caraghios le părea el unora! „Ah, a strigat Pepti cu voce mustrătoare, ce înseamnă să spui că un oştean are o viață mai bună decât un scrib? Nu e aşa. Dați-mi voie să vă povestesc de-un nenorocit a cărui viață e plină de belele. În copilărie, părinții lui l-au dus la cazarmă şi el a fost închis acolo."

„Tacă-ți gura", au strigat câțiva soldați, încântați de umorul lor şi de înțelepciunea pe care le-o dădea băutura, dar Pepti I-a zâmbit Faraonului cu toți dinții săi – albi ca dinții oricărui eunuc! — şi a

continuat: „Săracul băiat! Armata e atât de crudă cu el. De câte ori deschide gura să vorbească, primeşte o lovitură în burtă. Când nu se grăbeşte să execute un ordin, îl lovesc peste picioare. Dacă zâmbeşte, i se arde o palmă peste bot. Ofițerii îl bat până când nu mai poate să şadă din pricina durerilor. Orice învață, îi este predat prin arta biciuirii. Dacă este urât, îl ignoră. Dar dacă e băiat drăguț, îşi bat joc de el. «Îmi vine să mor, strigă el, dar cum îmi poate fi de ajutor Făuritorul-Jețului, dacă toți îmi fură şezutul?»”. La aceste vorbe, s-au auzit hohote de râs. Cu voce severă, ca a unui ofițer, Pepti a spus: „ «Nu-ți pierde curajul, pentru a învăța cum să devii bărbat, trebuie să înveți mai întâi să fii femeie»”. Într-adevăr, Mai-Marele Scribilor comanda porțile râsului printre aceşti nobili. Am simțit cum mă cuprinde pizma că niciodată n-aveam să fiu în stare să-i fac pe alții să râdă atât de tare.

„Şi să vă mai spun despre aceste aventuri, a continuat Pepti. Băiatul ăsta, acum bărbat în toată firea şi bun soldat, este obligat să călătorească în Siria, peste munți, dar trebuie să-şi ducă hrana şi apa în cârcă. E ca un catâr. Oasele stau să i se frângă, apa pe care-o bea e murdară. Când ajunge în fața duşmanilor şi vede mânia din ochii lor, se simte ca o pasăre în laț. Dar dacă s-ar întoarce în Egipt în viață, ar fi tratat precum lemnul ros de cari. I s-ar fura hainele, servitorii i-ar fugi.”

„De ce hohotesc în halul ăsta? m-a întrebat Rama-Nefru. E înfiorător.” Se uita la Usermare care behăia amuzat la culme, iar Nefertiri şi Amen-khep-shu-ef se prăpădeau de râs. Mulți soldați începeau să-şi arate muşchii lor tineri şi zâmbeau la cele mai frumoase femei, cutezând deja să flirteze cu ele.

„Îți spun, scribulețule, a continuat Pepti, schimbă-ți părerea că soldații sunt fericiți şi scriptologii sunt nenorociți. Nu este adevărat. Scribul merge unde vrea la Curte, i se dă de mâncare, este respectat, în vreme ce soldatul este atât de flămând, încât nu poate dormi noaptea.” Pepti a făcut o plecăciune şi oaspeții au hăhăit, aplaudându-l zgomotos.

Muzicanții au început iar să cânte, jonglerii şi-au făcut apariția, la fel acrobații şi dănțuitorii, dar eu nu la ei mă uitam. Ochii mei erau pironiți asupra lui Nefertiri. În seara aceea nu se uitase nicio clipă la mine. Nu mă puteam apropia de gândurile Ei, îl duşmăneam iarăşi pe Amen-khep-shu-ef, văzând cu câtă adorație se hrăneau unul pe altul şi Îşi treceau un pocal unul altuia. Dacă eram Maestrul unui singur Secret, acesta era căldura din sângele lui Usermare: Îi simțeam teama de Amen-khep-shu-ef şi povara ce-l apăsa plăcerea, anume că, în acea seară, trebuia să-Şi stăpânească mânia în fața nevestei şi a fiului.

Acum, un tânăr chipeş a înaintat şi i s-a alăturat

o fată frumoasă care nu purta altceva decât un lănțișor pe şolduri. Mână în mână, s-au apropiat de Faraon, au îngenuncheat şi, când capul lui a atins pământul, tânărul a cerut îngăduința să cânte un cântec.

„Despre ce e vorba în el?”, a întrebat Usermare.

„Ah, Preaiubitule de Amon, în cântecul meu voi vorbi despre un smochin sălbatic care imploră o floare să vină la umbra frunzelor lui pentru ca el să poată vorbi cu ea.”

„Bun, spune-i ce ştii, Smochinule Sălbatic”, l-a îndemnat Usermare, şi Curtea a izbucnit fericită în urale.

Tânărul i-a cântat fetei cu o voce puternică, amplă şi cu aerul celui care ştie să se poarte cu femeile:

„Frunzele tale sunt stropi de rouă,
Umbrarul tău e verde,
Mai verde decât papirusul
Mai roşu decât rubinul,
Petalele tale sunt miere
Pielea ta e opal,
Ah, vino la mine!”

S-a oprit. Fata s-a apropiat până când el a prins-o cu un braț de mijloc şi a făcut asta cu pricepere, mişcându-şi încheietura mâinii şi cotul ca să închipuie o ramură. Apoi a zâmbit răutăcios doamnelor şi a cântat ultimele două versuri:

„Ah, nu spun ce văd,
Nu, nu spun ce văd!”

Smochinul Sălbatic a îmbrățișat-o pe fată, a ridicat-o în brațe şi a dus-o de acolo, croindu-şi drum printre mese, în timp ce asistența râdea în hohote, iar Notabilitățile o pipăiau pe fată pe sâni şi o plesneau peste fese.

Cântărețului i-a urmat un grup de dansatoare care, la fel ca fata, nu purtau nimic altceva decât un lănțişor subțire peste şolduri, şi au dansat nu numai dinaintea Faraonului, ci se strecurau şi printre oaspeți, dând la o parte cununile de lauri de pe urcioarele de vin, umplând pocalele, apoi punând la loc cununile. În tot acest timp, când nu serveau şi nu dansau, stăteau printre noi bătând din palme în ritmul muzicii şi legănându-şi şoldurile în unduiri ce-mi aduceau în fața ochilor şerpuirea zidurilor albe de la Memphis.

Pepti a venit din nou în față, dar acum aducea o paletă mare cât un scut şi un băț de forma unui stil, mai lung decât brațul lui. Ținând aceste unelte uriaşe, s-a prefăcut că scrie, în vreme ce un conducător de car imens, cel mai mare pe care l-am văzut vreodată, îmbrăcat ca un puşti de doisprezece ani, cu o pânză în jurul şalelor, sandale şi o coadă de cal adusă în față peste un umăr, stătea în fața lui Pepti şi clătina ruşinat din cap.

„Ai lăsat baltă cărțile, a zis Pepti. Te-ai dedat plăcerilor. Umbli creanga pe străzi. Seară de seară puți a bere.”

Când am văzut cât de vesel râdea Usermare, am înțeles de cât de mult succes se bucura Pepti în Grădini. Cum trebuie să le fi distrat pe micile regine şi să-L fi distrat pe Faraon! Cât de fericit trebuie să fi fost acel sălaş fără mutra mea lugubră! Am simțit blestemul arzător al invidiei şi m-am întrebat cât eram de pregătit să-mi văd sfârşitul, de vreme ce inima mea încă era plină de atâta gelozie!

„Izul berii tale, i-a spus Pepti conducătorului de car, sperie pe toată lumea. Eşti o vâslă ruptă, nu poți să-ți cârmeşti barca nici într-o parte, nici în alta. Eşti un templu fără Zeul său, o casă fără pâine.” Rostind aceste cuvinte cu o voce care, spre amuzamentul tuturor, era cum nu se poate mai pioasă, s-a dat în spectacol prefăcându-se a scrie toate lucrurile înțelepte pe care le rostea. Stilul şi paleta erau însă prea greu de mânuit, drept care el ba scăpa stilul, ba mânjea paleta, până când spectacolul a devenit atât de comic, încât şi Rama-Nefru a început să râdă puțin.

Dar curând conducătorul de car cel uriaş şi-a scos limba la Pepti şi a plecat, întorcându-i spatele. Prefăcându-se că e beat cui, s-a bălăbănit prin mulțime, aproape prăbuşindu-se peste tot felul de dregători, ba chiar, spre groaza multora, a avut atâta neobrăzare – dată fiind natura acelui

număr vesel –, încât să dea ocol podiumului Faraonului Însuşi. Dar înainte ca matahala să ajungă să atingă stâlpii baldachinului, s-a clătinat deasupra unei mese la care şedeau câteva înalte Notabilități, mai-mai să-i răstoarne pe toți. Apoi s-a împleticit în spatele Vizirului, scoțând cele mai convingătoare sunete de suferință. Într-atât de răsunătoare erau gemetele care ieşeau dinlăuntrul său, încât Vizirul nu s-a putut abține să nu se întoarcă, înspăimântat că uriaşul va vomita pe el, la care eu am început să râd pentru prima oară şi am ținut-o tot într-un râs, ca şi cum era şi pentru ultima oară în viața mea. Apoi conducătorul de car a căzut cu fața la pământ în fața unui paharnic sirian şi s-a apucat să-i sărute servitorului picioarele şi să-i mângâie coapsele, până şi-a ridicat privirile, a văzut că e doar un servitor, a scuipat pe jos, a sărit în picioare, a rupt-o la fugă şi iar a căzut. Pepti continua să se țină după el, cu paleta lui mare cât un scut şi cu stilul mai lung decât brațul său, încercând în tot acest timp să scrie şi fără să înceteze vreo clipă să-l suduie. „Aici, spunea Pepti, sunt instrucțiunile tale. Nu le uita. Învață să cânți la flaut, să reciți în ritmul naiului, să-ți modelezi vocea după liră, să înveți să ciupeşti harpa”, dar bețivul cădea printre fetele goale care îl îmbrățişau, se aşezau lângă trupul lui răstignit, se jucau cu părul lui, iar când el s-a prefăcut că nu-şi vine în fire, au turnat ulei peste el până l-au umplut din cap până-n picioare, apoi

i-au pus pe trup o cunună de frunze uscate. Aproape toată lumea țipa de plăcere lacomă, ca şi când, cu fiecare dintre spasmele lor de râs, puteau să-L aşeze pe Faraon mai temeinic în Triumful Lui şi să pună astfel capăt acestor zile de nesiguranță, în vreme ce eu, înghițit de mâhnirea lui Rama-Nefru, nu mai puteam să râd, aşa că am început să cuget la natura veseliei, întrebându-mă dacă motivul pentru care noi nu râdeam era acela că văzuserăm fața unui Zeu niciodată zărit până atunci şi astfel ne feream de îndată privirile. Cine râdea o făcea ca să nu mai vadă nimic. Aşa, Zeii rămâneau netulburați. Bineînțeles că nu puteam să râd.

După cum am zis, Rama-Nefru şi cu mine eram singurii. Conducătorul de car, care se ungea acum cu ulei, a încercat să se ridice de jos, a alunecat în propria-i baltă, iar s-a ridicat, s-a clătinat, făcându-le pe doamne să țipe, de teamă că trupul lui mânjit tot de ulei putea să cadă peste ele, şi în cele din urmă a nimerit peste Pepti, frângându-i paleta şi stilul. În tot acest timp, fluierul din trestie, tobele, tamburinele şi sistrele cântau într-un ritm nebun, ca şi când muzicanții hăituiau demoni. Apoi Pepti şi matahala au rupt-o la fugă, însoțiți de multe aplauze, în vreme ce pardoseala era curățată de ulei. S-a lăsat tăcerea. Usermare Şi-a ridicat Biciul şi l-a plesnit în văzduh.

Acum, într-un vacarm teribil, o sanie a fost trasă prin Pavilion de doi boi. Pe sanie era o mumie. Au

izbucnit țipete.

„E adevărată?”, m-a întrebat Rama-Nefru.

„Făcătură”, am spus eu, şi mumia a dispărut, iar doi măturători au venit să curețe ce lăsaseră în urmă boii. Iarăşi s-a lăsat tăcerea. Distracția se încheiase. Începeau ceremoniile.

Vizirul a înaintat. Câțiva nobili au gemut nestăpânit. Nu-mi amintesc numele acestui Vizir, dar Usermare avea foarte mulți. Odată Îl auzisem spunând: „Un Faraon cu viață lungă este puterea celor Două-Țări, iar un Vizir bun este bun ca să-l sărute picioarele. Viziri buni sunt mulți”.

Acesta, asemenea celor mai mulți, era bătrân, iar în seara asta se îmbătase şi el de fericire că fusese ales unul dintre cei opt Maeştri. Rostea un puhoi de vorbe când ar fi putut zice câteva, îndrugând cum Usermare era soarele ce răsărea şi alunga din Egipt tot ce era întunecat. „Când Tu te odihneşti în palatul Tău, spunea el, cuvintele tuturor țărilor vin la Tine, căci urechile Tale sunt multe şi formidabile. Ochiul Tău e mai limpede decât stelele şi Tu vezi mai departe decât soarele.” Aici s-a oprit, a reflectat la ceea ce a spus şi a adăugat: „Tuturor celor care sunt strânşi aici le spun că urechea Unicului este într-atât de formidabilă, încât e de ajuns să rostesc un cuvânt undeva departe, şi El îl aude şi mă cheamă în fața Lui. Nu pot să fac nimic ce să rămână neştiut de El, Care vede cu ochiul Celui Ascuns. Nici măcar nu îndrăznesc să mă gândesc la virtuțile Lui, de

teamă că nu le voi numi pe toate, căci El îmi cunoaşte şi gândurile”.

„Nu mai suport asta, a şoptit Rama-Nefru. Trebuie să plec.”

„Nu se poate”, I-am zis eu.

„Mi-e rău.”

Heqat, aşezată în apropiere, încerca s-O liniştească. „Nu vrei să pleci, a spus ea. În cele din urmă, El Te va alege pe Tine.”

„Copilul Meu are nevoie de Mine”, a spus Rama-Nefru.

Îi simțeam teama. S-a răsfrânt asupra mea asemenea celor opt Zei ai mâlului, şi tot ceea ce Ea vedea în mintea Ei se afla şi în mintea mea. Ştiam că Prințul Peht-a-Ra țipa. „Trebuie să mă duc la El”, a spus Rama-Nefru. Dar teama lui Heqat de mânia lui Usermare era mai mare decât spaimele lui Rama-Nefru, şi Heqat a potolit-O spunându-i: „O să-l domolesc eu plânsul.” Şi s-a uitat până în partea cealaltă a Pavilionului Regelui Unas, într-un ungher unde am zărit-o pe Bulgăre-de-Miere şezând cu familia ei – Nefertiri Îşi ținuse promisiunea pe jumătate: Bulgăre-de-Miere era aici, dar desigur nu şedea lângă *Ea* – şi acum mi-am dat seama că Heqat se uita cu destulă insistență la Bulgăre-de-Miere. Atunci am simțit-O pe Rama-Nefru mişcându-se ceva mai relaxată lângă mine. „Nu mai plânge”, a zis Ea. Am văzut încă o dată chipul lui Peht-a-Ra în gândurile Ei, dar n-am vrut să mă uit mai

departe, de teamă ca părul lui negru să nu se aprindă în timp ce eu priveam. Vizirul vorbea una-ntruna. Bulgăre-de-Miere s-a uitat la mine şi în ochii ei era iubire, asemenea iubirii pe care o văzusem în ochii lui Usermare când îmi dăduse darul, dar în iubirea ei aveam mai multă încredere, şi, ca şi când ea mi-ar fi pus o întrebare, deşi nu ştiam care putea fi aceea, am dat din cap şi am simțit cum revine blândețea pe care o trăisem în apropierea prezenței palide a morții înseşi.

Vizirul ajunsese la punctul culminant a ceea ce avea de zis. „În timp ce mâncăm şi cunoaştem gustul bogăților din Două-Țări ale noastre, în timp ce bem, să ne spunem unii altora că aceste ceremonii din ultimele cinci zile sunt legăturile fericite menite să aducă laolaltă Întreaga Țară, cu alte cuvinte, Două-Țări şi Faraonul. Să ştiți, prin urmare, că la acest ceas se trimit de-ale gurii de la brutăriile şi butoaiele de bere ale Palatului. Pâine gratis şi bere gratis pentru norod. Fie ca ei să aibă doi ochi noi pentru toți anii ce va să vină. Fie ca Egiptul să fie bogat.”

S-a aşezat în aplauze furtunoase din partea câtorva şi bătăi politicoase din palme din partea celor mai mulți, apoi, cu un chiot, şi-au făcut apariția doi luptători. În spatele fiecăruia se găsea un preot – unul ducea stindardul lui Horus, celălalt, pe-al lui Seth – şi luptătorii aceştia, cu toate că trupurile le erau enorme, s-au luat la

trântă ca-n joacă, şi în curând Seth îşi vârâse degetul mare în ochiul lui Horus, iar Horus, la rândul său, îl apucase pe Seth de testicule. Cei doi preoți s-au apropiat să-şi liniştească, fiecare, luptătorul, preotul lui Horus n-a desprins numai mâna omului său de pe testiculele celuilalt, ci s-a frecat şi la ale sale cu aceasta înainte să-l ducă pe luptător de-acolo. Dar în clipa următoare, preotul s-a şi întors cu două sceptre să i le dea lui Usermare. A apărut încă un preot, purtând podoaba de cap a lui Thoth, a îngenuncheat şi a spus răspicat: „Fie ca Tu, Taur al Cerului, să ții aceste două sceptre. Şi prin aceasta, fie ca testiculele lui Seth să se întoarcă la Zeu, iar ochii lui Horus să se întoarcă la Zeu, şi fie ca puterea Ta, prin acest dar, să sporească". Pot spune că, în ciuda amărăciunii mele, am simțit cum ne cuprinde pe toți o putere mare, eu însumi eram de două ori mai forțos decât înainte, în vreme ce Usermare ținea cele două sceptre.

Faraonul nostru s-a ridicat în picioare. „În oraşul Meu, oamenii mănâncă. Pe Malul Răsăritean şi pe Malul Apusean al Tebei, ei mănâncă bucăți de pâine şi beau bere. Căci în această zi, ultima dintre cele cinci zile, le-au fost dați doi ochi noi. Din grânele soarelui şi din spiritele lunii, au primit doi ochi noi."

El Şi-a pus cele două sceptre într-un suport şi Şi-a ridicat brațul ca să atingă Cobra Dublei Sale Coroane. „Aici este ochiul Coroanei Mele, care e

Ochiul lui Horus.”

La aceste cuvinte, mulți din Curtea aflată dinaintea Lui au murmurat: „E Cobra. El îmbrățișează Cobra”. Puțini au fost cei care nu s-au întors să se uite la Nefertiri. Heqat, în clipa în care a simțit ce avea să facă Usermare acum, I-a şoptit lui Rama-Nefru: „În urmă cu doi ani, la ultimul Triumf Zeiesc, El a salutat-O pe Ea. În seara asta, nu o va face”. Şi a avut dreptate. Un murmur s-a înălțat dinspre cei de față, pentru că El nu s-a uitat nicio clipă la Nefertiri. Şi murmurul a crescut când Amen-khep-shu-ef Şi-a înălțat pocalul şi a băut în onoarea Ei, ba unii chiar au rămas cu gura căscată.

Preotul care stătea în fața lui Usermare a intonat foarte solemn: „Fie ca ochiul Tău să nu se întristeze niciodată”, şi a luat o cădelniță de parfum dintr-o casetă de aur şi I-a întins-o Lui. Apoi a spus: „Ia în Tine mireasma Zeilor. Tot ce ne curăță, de la Tine vine. Fața Ta este mireasma noastră”.

Usermare a legănat cădelnița şi toți au încercat să inspire aroma, căci acesta era un parfum ce nu putea fi folosit decât de către Faraon, şi numai în acea noapte. Peste noi s-a lăsat liniştea. Parfumul venea de la ierburile din grădina pe a cărei poartă era pictat porcul negru al lui Seth. Acum îl puteam mirosi cu toții – şi cât de puternică era mireasma! Iar mirosul lui Usermare nu se asemăna cu niciun altul pe care-l simțiserăm vreodată, ci era sublim

şi bestial totodată, asemenea giulgiului lui Osiris şi dârei lui Hera-Ra.

Aroma parfumului nu se disipase încă atunci când douăzeci de servitori au adus un stâlp de două ori mai înalt de-un stat de om şi l-au aşezat cu grijă pe jos, în faţa Tronului. Văzusem coloana vertebrală a lui Osiris înălţată în multe ceremonii, dar niciodată una atât de înaltă ca aceasta, şi făcută din marmură, când înainte se făcea din tulpini de papirus. Mai mult, ochii şi trupul lui Osiris erau sculptate în mijlocul stâlpului pentru a mărturisi despre cum crescuse copacul în jurul Lui la Byblos.

Usermare a coborât de pe Tronul Lui, Şi-a scos Dubla-Coroană, a aşezat-o într-o lacră de aur ce trona pe un suport de aur şi a apucat o frânghie de papirus legată de vârful stâlpului. Amen-khep-shu-ef I s-a alăturat şi, pe rând, douăzeci dintre fiii Săi au venit să apuce douăzeci de frânghii, în vreme ce şaisprezece dintre fiicele Lui s-au apropiat şi ele ca să primească, fiecare, un sistru şi un lănţişor din partea preoţilor. Când Rama-Nefru mi-a şoptit: „Lănţişoarele alea sunt urâte”, am făcut o mutră nefericită şi I-am spus: „Ar trebui să închipuie cordonul ombilical şi placenta”, ceea ce a zăpăcit-O şi mai mult (ca şi pe mine) în clipa în care fiecare dintre Prinţese, primind darul, s-a grăbit să spună: „Hathor să dea viaţă nărilor Mele”. Apoi însă am înţeles rugăciunea, era foarte simplă. Ce ar cere un prunc

abia desprins de cordonul său ombilical altceva decât aer?

Faraonul şi fiii Săi au început să tragă de frânghii. Şi făcând astfel, fiii au recitat:

„Ah, Sânge al lui Isis,
Ah, Splendoare a lui Isis,
Ah, Putere Magică a lui Isis,
Apărați-L pe Marele Faraon”.

Când stâlpul a început să se înalțe la un capăt, preoții au ieşit din nou în față şi au prins să se bată cu bețe. „N-au milă unul față de celălalt”, a exclamat Rama-Nefru brusc interesată şi, înainte să se termine totul, jumătate dintre combatanți erau la pământ. În tot acest timp, unii strigau: „Eu lupt pentru Horus”, iar ceilalți: „Îl voi prinde pe Horus”, dar când bătălia s-a sfârşit, forțele lui Seth au fugit de-acolo, târându-şi prietenii învinețiți şi însângerați după ei, iar stâlpul a fost iute ridicat în picioare. Ceea ce a stârnit alte ovații şi urale.

Cele şaisprezece fiice ale lui Usermare au cântat:

„Isis este fără vlagă pe apă.
Isis se ridică pe apă.
Lacrimile Ei cad în apă.
Vedeți, Horus O pătrunde pe mama Lui”.

În acea clipă – cumva pentru ca toată lumea să înțeleagă întocmai ceea ce se cântase adineaori? —, Nefertiri I-a luat mâna lui Amen-khep-shu-ef şi

a sărutat-o îndelung.

Nu ştiu dacă Ea era sigură că urma să fie chemată, dar într-adevăr rolul Ei în distracția din acea seară se apropia. Usermare s-a ridicat şi a spus cu o voce menită să amuțească tot şi toate: „Fie ca Principalele Concubine ale Zeului să umple Palatul cu iubire”, şi Nefertiri a venit în față, iar Ei i s-au alăturat şase cântărețe oarbe, care erau numite chiar aşa: Plăcerea Zeului, căci vocile lor erau neasemuit de frumoase. Oarbe fiind, vocile lor deveniseră încă şi mai frumoase, grație înțelepciunii lui Maat. Ele cântau şi Nefertiri ținea ritmul cu un sistru, scuturându-i foarte uşor la început, când vocile lor erau mai delicate decât zefirul acestei nopți, dar curând cântul lor a căpătat volum, dezmierdând respirația tuturor.

Nefertiri îşi petrecuse brațul pe după mijlocul unei fete oarbe. Mi-am zis că e fata servitorului pe care gărzile lui Usermare îl omorâseră în bătaie în casa lui Nefertiri. Căci acum Regina se uita cu dispreț la Faraonul Ei. Aceasta era ora Ei în Festival, nimeni n-avea s-o uzurpe. L-am văzut pe Usermare pălind ca niciodată până atunci şi toți nobilii plângeau în timp ce le ascultau pe aceste Concubine oarbe ale Zeului. Căci nimic nu putea fi mai mişcător pentru niciunul dintre noi ca orbirea, flagelul adus de nisipurile Egiptului însuşi. Asta e marea noastră suferință, cea mai rea soartă ce se poate abate asupra noastră, prin urmare plângeam cu toții pentru frumusețea

vocilor acestor fete oarbe şi, în timp ce cântau, simțeam ruşinea lui Usermare din pricină că servitorul lui Nefertiri fusese ucis.

„Ah, voi, vaci de lapte,
Plângeți pentru El,
Negreşit să-L vedeți pe Osiris Când urcă,
Căci El se înalță la cer, printre Zei”.

Mi-e greu să spun dacă Nefertiri era încă şi mai frumoasă. Sânii Ei erau precum ochii soarelui şi ai lunii, fața Ei era cea mai nobilă din Două-Țări. Abia atunci am văzut că Ea se uita la mine şi m-a cuprins o fericire ca niciuna alta pe care o trăisem în acea noapte, şi am făcut un legământ: „Ah, Ea să se uite la mine în ceasul morții mele”.

„Osiris este deasupra Lui,
Groaza Lui e în fiecare mădular,
Brațele pe Tine Te sprijină,
Şi Tu vei urca la cer Pe Scara Lui”.

Câtă vreme Concubinele continuau să cânte, Nefertiri avea să fie Stăpâna haremului lui Amon, a tuturor Tăinuitelor Celui Ascuns. Avea să fie egala Zeiței Mut. Puterea Ei era mare. Chiar şi Rama-Nefru suspina. Şi uite-aşa dorința a făcut înconjurul Pavilionului. Fie ca Nefertiri să se întoarcă la puterea pe care Ea a pierdut-o! Ea era Regina tuturor celor care se găseau în acel loc şi

am văzut că buzele lui Rama-Nefru sângerau acolo unde şi le muşcase.

Cântăreţele şi-au încheiat cântarea. Dintre toate tăcerile care se lăsaseră peste Colaţiune, niciuna nu a fost atât de adâncă precum aceea în care am aşteptat în vreme ce Tronul lui Amon, păstrat în Templul din Karnak, străvechiul, sfântul tron în care Zeul obişnuia să şadă când El nu era altceva decât Zeul nomei Teba, în urmă cu o mie de ani, când încă nu era cunoscut drept Cel Ascuns, a fost adus cu respect de către preoţi şi pus lângă Usermare. Prima Consoartă a Regelui urma să fie invitată să se aşeze pe Tronul lui Amon. Dar pe Cine va considera acum Usermare drept Prima Consoartă a Regelui?

Înainte să fie făcută o asemenea alegere, trebuia înfăptuită ultima Încoronare. Bak-ne-khon-su, care era acum cel mai în vârstă dintre Marii Preoţi din Două-Ţări, a ieşit în faţă şi alături de el se aflau doi preoţi tineri ducând chivotul de aur. Bak-ne-khon-su a deschis uşile şi a scos Coroana Albă şi Coroana Roşie, dar el era tare bătrân, abia de-avea putere să le ţină. Usermare s-a înclinat la vederea lor cu o asemenea devoţiune, încât am înţeles că iubirea Lui pentru Dubla-Coroană era asemenea iubirii unui bărbat pentru perechea lui atunci când iubirea este fericită şi nu păleşte, prin urmare este întotdeauna plăcută şi ciudată.

Usermare a spus cu voce tare:

„Spaimă de Mine să fie,
cum e spaimă de Tine,
Teamă de Mine să fie,
cum e teamă de Tine,
Venerație pentru Mine să fie,
cum e venerație pentru Tine,
Iubire pentru Mine să fie,
cum e iubire pentru Tine”.

Bak-ne-khon-su a ridicat Coroana Roşie a Egiptului de Jos şi Coroana Albă a Egiptului de Sus şi le-a pus pe capul Lui.

Usermare Şi-a atins Sceptrul, Biciul şi Coroana-Dublă. „Tu ai ieşit din Mine, a spus El, şi Eu am ieşit din Tine.” A rămas tăcut, a privit în jurul Său, Uitându-se lung la mulți dintre noi, pe rând, până ce tăcerea a ajuns la fel ca o mare hărmălaie, iar inima Lui bătea ca a unui armăsar. Atunci am ştiut în sfârşit cine eram, cu adevărat eram „Maestrul Secretelor Lucrurilor Ştiute de un Singur Om”, căci eu Îi cunoşteam inima şi frica teribilă din ea, şi marea mândrie, şi, când El s-a uitat la mine, am ştiut, pentru prima oară, că mă iubea şi mă prețuia. Căci cu ochii Lui El m-a întrebat: „Ce să fac?”, şi eu iarăşi I-am simțit teama. Nu există magie care că inspire o groază mai puternică decât teama unui Faraon în fața tăriei Fiului Său. Alegerea lui Nefertiri ar linişti orice forță ce s-ar ridica împotriva Lui. Cu Rama-Nefru, El n-ar căpăta decât strălucirea din

lumina ce vine din țări îndepărtate. Şi totuşi, mare Îi era mândria că El era Unicul, şi detesta să se dea bătut în fața fricii Sale de Amen-khep-shu-ef. În acele clipe de cumpănă, în timp ce El stătea acolo, Rama-Nefru se gândea la fiul Ei. Am văzut buclele Prințului Peht-a-Ra, părul negru, cârlionțat, al hititților, şi am simțit marea Ei spaimă. Ea mi-a şoptit: „Spune-l lui Sesusi să o ia pe cealaltă – mă tem de orice dacă el Mă alege pe Mine". A fost bine că mi-a vorbit în egipteană, deoarece capul Ei era o bolboroseală hitită de sunete neştiute mie, apoi am simțit inima lui Nefertiri cu cele două inimi ale sale: una ca un trandafir în petalele iubirii ei, cealaltă, o flamă, şi nu ştiam dacă să-l trimit lui Usermare gândurile lui Rama-Nefru, căci dacă Faraonul era s-O aleagă pe Nefertiri, eu aveam să fiu ca o pasăre care culege viermi din fălcile leneşe ale crocodilului. Nu, nu mai puteam îndura aşa ceva încă o dată.

În acel moment nu am înțeles de ce El a ales să facă ceea ce a făcut, acum însă ştiu. În îmbrățişarea minții Tale, Mare al Nouălea dintre Ramseşi, Îl văd pe El şi înțeleg că El nu putea alege de frică, căci n-ar mai fi fost divin. Zeii puteau să-l binecuvânteze puterea sau să-Şi retragă binecuvântarea, dar niciun Faraon nu va lua vreodată o hotărâre după ovațiile sau gemetele poporului Său – nu, El trebuia să rămână loial onoarei de la Kadesh! —, prin urmare, în cele din urmă, Şi-a întors privirile de la Nefertiri şi Şi-a

întins brațul spre Rama-Nefru. Ea s-a ridicat în picioare cu un mic suspin şi a traversat Pavilionul. Heqat plângea fățiş, iar eu nu a trebuit să mă uit în direcția lui Amen-khep-shu-ef. Eram sigur că zidurile templelor se năruiau în fața ochilor Lui.

Muzicanții cântau, iar Rama-Nefru şi-a ocupat locul pe Străvechiul Tron al lui Amon. Şi ca şi cum, atunci când fesele Ei s-au aşezat, Ea tulburase un ochi de apă, berea din cana mea a început să facă spumă. Nu ştiu ce cântece s-au cântat şi nici când au început nobilii să plece, nu-mi aduc aminte nici dacă Bulgăre-de-Miere a trecut prin dreptul mesei mele cu familia ei sau n-a trecut, căci eu şedeam ca o stană şi n-aveam nicio îndoială că lumina din acel loc nu mai era aceeaşi. Nu mai vedeam răsfrângerea aurie a fiecărei lumânări în miriadele de lumânări care decorau Pavilionul, ci urmăream ce se întâmpla în fața mea printr-o pâclă roşie care era precum focurile mai întunecate de pe un câmp de bătălie la vreme de noapte, şi la acel ceas, cu toate că nimeni de la Colațiune n-avea să afle decât mai târziu, Peht-a-Ra, tulburat peste poate de emoțiile nerostite ale nopții, a fugit din patul Lui în grădină, unde a păşit în tăciunii acoperiți ai unui foc şi a țipat atât de sfâşietor, încât Rama-Nefru s-a chircit pe Tronul lui Amon. Toți cei care au văzut asta şi-au spus că aurul străvechi al Zeului a pricinuit chinuri pielii Ei, dar Ea simțea carnea copilului Ei, şi mulți ani nu am ştiut, până la

mijlocul următoarei mele vieți, că arsurile cu pricina au ologit într-atât picioarele copilului, încât micul Prinț a umblat asemenea lui Horus şi nu a avut nicio vlagă în picioarele Lui, murind înainte să împlinească trei ani.

Eu însă nu am ştiut nimic despre toate acestea. Şedeam în lumina pâclei roşii care se revărsa asupra mea şi în inima mea trăiam cea mai cumplită spaimă, dar şi cea mai straşnică hotărâre pe care o simțisem vreodată. Prin urmare, ştiam ce simte Usermare. În cele din urmă, am tras adânc aer în piept şi mi-am spus din nou că nu mă voi mai feri de moartea mea, ci, asemenea lui Nefesh-Besher, voi fi gata să pătrund în ea şi nu mă voi mai întoarce, nu, nu mă voi mai întoarce. Dar hotărârea mea nu avea mai multă convingere decât greutatea unei pene. Ori poate că eram deja aproape de următoarea mea viață şi, asemenea unui preot, îmi spuneam că, în momentul celei mai mari suferințe, diferența între un mare adevăr şi o minciună îngrozitoare poate nu cântăreşte mai mult decât o pană pe gândurile omului, şi astfel mi-am închipuit o pană şi am urmărit fâlfâirea căderii ei şi am simțit vibrarea frumuseții în inima mea. Aceasta să fi fost cunoaşterea adevărului?

Am părăsit Pavilionul Colațiunii. Faraonul sosise primul, acum avea să plece ultimul, iar eu nu mi-am luat rămas-bun de la El şi nici de la Rama-Nefru, ci am trecut pe lângă bazinul

Ochiului lui Maat, pe a cărui suprafață se oglindea acum luna plină din acea noapte, şi m-am gândit la hititul Sappattu. Albul pânzei mele arăta la fel de strălucitor precum bogăția palidă a lunii, şi vedeam pământurile de pe malul celălalt al Celei Foarte Verde. Pentru prima oară în viața mea m-am gândit la acele pământuri aflate departe la Miazănoapte, unde fără îndoială trebuia să fie la fel de rece cum e luna, şi nu ştiu dacă faptul că mergeam fără zgomot sau că eram deja mort să fi fost pricina, cert e că am trecut printre soldații lui Nefertiri ca o fantomă şi m-am strecurat în iatacul Ei, iar berea din cana mea nu făcuse degeaba spumă – Ea mă aştepta.

„Nu aici, a zis Ea. Nu ştiu cât de iute se va întoarce Amen-khep-shu-ef care stă de vorbă cu oamenii Lui", şi înainte ca eu să apuc să ghicesc ce putea să însemne asta, Ea m-a dus în grădinile Ei şi ne-am oprit într-un umbrar, lângă o grădină mică, cu frunzele unui copac deasupra capetelor noastre. O bancă de marmură se afla acolo, care ne-a răcorit pielea în lumina lunii, dar trupul Ei era cald, pătimaş, tandru, căci Ea plângea. Când m-am aplecat să sărut primul din sânii Ei magnifici, Ea mi-a cuprins capul în mâini şi a şoptit: „În seara asta voi face dragoste cu tine prin toate cele trei guri ale Mele", şi a început să râdă, iar ecourile râsetului Ei au răsunat în toate grădinile, „Da, aşa voi face, a zis Ea, pentru că eşti al treilea dintre cei trei bărbați pe care-i iubesc şi

singurul pe care mă pot bizui, n-am dreptate?”.

Am prins-O cu toată forța, poate cu prea multă forță. Adevărul e că mă nevolnicise din nou iubirea pentru Usermare. Nu-L mai puteam urî şi, dacă în noaptea dinainte, cunoscusem forța unui taur, acum vintrele mele erau ca ale unui iepure, dar Ea era pe de-o parte cufundată în durere, pe de altă parte în furie, şi nicicând n-O ştiusem mai pasională. Dacă a făcut dragoste cu mine prin toate cele trei guri ale Ei, a invocat şi mulți Zei să-mi trezească mădularele, şi degetele de la picioare, şi măruntaiele, şi buzele, pântecul şi inima, da, chiar şi mintea mea, şi îndelunga aplecare a spinării mele, dar cu cât se aprindea Ea mai tare, cu atât mi se răcea inima, căci în teama mea zăcea şi mândria mea, şi nu aveam să mă tem, prin urmare eram foarte rece şi mai degrabă ca un preot, chiar aşa, eram un preot în îmbrățişarea unui leu, şi când Ea rostea toate acele cuvinte atât de asemănătoare între ele cu care Ei Îi plăcea să se joace, vorbea despre buzele mele şi malurile fluviului, despre inima mea şi setea Ei, despre poarta gurii mele şi palanchinul pântecului meu (căci acum Ea era deasupra mea), despre părțile picioarelor mele şi micile părți ale gurii dintre picioarele Ei, şi Ea a țipat când am pătruns-o, ah, cât de brusc I-a fost țipătul, şi cu vorbe grele despre futai şi jaf şi crimă. *„Nek, nek, nek,* murmura Ea, să te fut, să te omor, să te ucid, *nek, nek, nek,* eşti măruntaiele Mele şi mormântul

Meu, ochii Mei şi mintea Mea, moartea Mea, cavoul Meu, ah, dă-Mi falusul tău, dă-Mi sămânța ta, vino la Mine să te sacrific. Mori!, a zis Ea, vezi, uite, ah, mori", şi ne-am rostogolit şi Ea s-a întins pe spate, porțile deschizându-se înlăuntrul Ei. Taurul lui Apis era în pântecul Ei, la fel şi aripile Şoimului Divin, dar cu voce domoală Ea a întrebat: „O să-L omori? O să-L omori pentru Mine?", iar când am dat din cap, Ea a început să zemuiască şi cu o asemenea forță, încât eu, prins ca un cățărător într-o prăvălire de stânci, am fost luat dimpreună cu Ea, iar în cădere am văzut insulele pântecului Ei înălțându-se din mare şi sămânța mea şi-a croit drum în canalul dintre ele.

Numai că, indiferent cum O întâlnisem şi O cunoscusem în toate marile zile ale vieții mele, de data asta a țâşnit din mine un spârc şi sămânța mea n-ar fi ajuns niciodată în casa Ei, căci eu nu mă aflam înlăuntru, nu, pur şi simplu a țâşnit din mine, şi apoi am simțit mâna cerului pe spinarea mea, o limbă de foc, o suliță de durere, de şapte ori am simțit focul cu pricina ajungând în fiecare dintre cele şapte suflete şi spirite ale mele, şi forța acelor lovituri m-a împins în față, în propria-mi sămânță. Şi m-am pomenit sub o apă, înotam în ea. Mi-am simțit inima despicându-se. Cele Două-Țări s-au despărțit.

M-am înălțat în văzduh şi m-am uitat în jos, la trupul meu. Zăcea în trupul Ei, iar Amen-khep-shu-ef se afla deasupra noastră a

amândurora, ştergându-şi pumnalul de spinarea mea, şi şapte jeturi de sânge țâşneau din mine. Ea țipa, cel puțin aşa mi-a făcut impresia, deşi în cele patru vieți ale mele nu pot jura că aşa s-a întâmplat, dar cred că Ea a spus: „Neghiobule, ar fi făcut-o pentru noi", însă atunci partea din mine care plutise în sus s-a afundat înapoi în sămânța mea şi îmi aduc foarte vag aminte că aş fi făcut multe călătorii. Uneori parcă mă aflam într-un cort cu brize plăcute suflând afară, alteori sălăşluiam pe nişte maluri şi crocodili treceau prin preajmă. Dar când am murit, aş zice că am pătruns în viața propriei mele sămânțe şi am renăscut în anotimpul propice pentru pântecul lui Nefertiri, şi ca o pricină a tuturor temerilor cu care făcusem dragoste ultima oară, dar şi dată fiind îndrăzneala acestei încercări, a doua mea viață a devenit cel mai mare compromis al ambițiilor mele şi am sfârşit ca Mare Preot. Dar aceasta e o altă poveste, care n-are nicio legătură cu Kadesh.

Paisprezece

— Ce s-a întâmplat cu Amen-khep-shu-ef? a întrebat mama.

Dacă n-am ştiut înainte, atunci am aflat că prin refuzul ei de a consfinți sfârşitul poveştii lui Menenhetet cu o tăcere potrivită dovedea că sentimentele ei pentru el nu cunoşteau mila.

Era o mojicie față de durerea amintirilor lui, iar

el a oftat, nimic mai mult, şi a spus:

— Actul de a mă ucide nu ar fi atras nicio pedeapsă. Dar Amen-khep-shu-ef era furios pe mama Lui, drept care, din două mişcări ale pumnalului Său, El I-a tăiat ombilicul, prin asta retezând legătura Ei cu strămunii Ei regali. Şi imediat, cuprins de remuşcări pentru acest act, Şi-a retezat propriul buric. Şi pentru că era mult mai dezlănțuit împotriva Lui Însuşi decât a mamei Sale, El s-a prăbuşit în grădinile Ei, din cauză că pierduse mult sânge.

Usermare încă se afla în Pavilion, dar cu ochii minții a văzut ce se petrecuse şi, cum nu avea pe nimeni lângă El în care să se poată încrede mai bine, l-a trimis pe Pepti să-L lichideze pe Fiul Lui. Mai-Marele Scribilor, găsindu-L pe Amen-khep-shu-ef într-o baltă de sânge, n-a stat pe gânduri, ci I-a spintecat şira spinării sus, la ceafă. Pentru acest gest făcut fără pic de şovăială, Pepti a fost numit Vizir, slujindu-L bine pe Usermare. Nicicând nu l-am prețuit pe om, şi nici capacitățile sale, la adevărata lor valoare.

— Iar Nefertiri?

Strămunicul meu n-a răspuns imediat.

— Deoarece Ea a fost mama mea, nu pot vorbi despre Ea astfel. Ai face mai bine să-mi respecți tăcerea, pentru că, la urma urmelor, nu eşti decât nepoata mea.

VII
Cartea Secretelor

Unu

Dar mama nu dădea semn că i-ar fi frică. Aş putea zice că se purta uşuratic, ceea ce nu era pe placul Tatălui meu. Sfârşitul istorisirii lui Menenhetet Îl apăsa din greu. A oftat adânc, tristețea tuturor acestor întâmplări răzbătând printre buzele Lui, şi chiar s-a uitat la degetele Sale, contemplându-le curios, parcă pentru a cumpăni cât anume putea cuprinde mâna Lui.

Apoi El şi străbunicul meu au început să se privească unul pe altul, oarecum ruşinați. Niciunul din cei doi bărbați nu părea încântat la acel ceas, dar nici pregătit s-o mărturisească. Străbunicul meu părea încă şi mai lehămetisit, o dată din pricină că povestea îl istovise, iar a doua oară pentru că se îndoia că, punând laolaltă tot ce spusese în acea noapte lungă, îşi atinsese scopul.

Nici Tata nu era mulțumit. Ultima bucățică nu adusese satisfacție. Dimpotrivă, El poftea la şi mai mult.

— Eu am cerut să mi se povestească despre bătălia de la Kadesh, a zis El, şi după ce s-a isprăvit povestea asta, ți-am cerut să continui. Tu ai avut amabilitatea să-Mi îndeplineşti cerința, şi presupun că nu Mi-ai tăinuit nimic.

— Poate că am zis prea mult, a spus

străbunicul.

— Numai când ai vorbit despre planurile tale mai măreţe, a remarcat mama cu venin şi ranchiună în glas.

— Nu, ne-ai spus tot ce trebuie spus, a zis Ptah-nem-hotep, şi te respect pentru asta.

Menenhetet a înclinat uşor din cap.

— Apreciez chiar şi onestitatea ta. Gândurile tale, dezvăluite în forma lor adevărată, M-au învăţat multe despre Regatul Meu. Dar acum doresc de la tine să Mă familiarizezi întrucâtva cu celelalte vieţi ale tale.

Străbunicul a părut tare încurcat.

— Nu merită să-Ţi pun la încercare răbdarea, a zis el. După măsura primei mele vieţi, ele nu mai oferă la fel de multe informaţii.

— Ah, lasă-Mă cu prostiile astea, a zis Tata. Străbunul Meu, Usermare, te-a lăsat Maestrul al Secretelor Lucrurilor Ştiute de un Singur Om. Mie Îmi place acest titlu. Îţi vorbesc fără fereală: în vremuri de slăbiciune, un Faraon trebuie să fie în stare de o înţelegere pe care nimeni altcineva n-o poate avea. Altfel, cum să supravieţuiască Domnia Lui?

— Nu am meritat titlul. Alţii ştiau mai multe.

— Eşti exasperant, a zis Hathfertiti. De ce nu-l faci pe plac Faraonului?

— Aş face-o, a răspuns Menenhetet, dacă aş şti cum. Nu-mi înţeleg însă a doua viaţă cu aceeaşi limpezime ca pe prima. Prima mea mamă l-a văzut

pe Amon când am fost conceput. Dar ce era în inima lui Nefertiri? Uneori îmi vine să cred că pasiunea cea mai puternică pe care o poate simți o femeie frumoasă, când e şi mândră, şi foarte răsfățată, este să-l privească pe iubitul ei murind.

Cuvintele lui au fost îndreptate spre mama la fel de țintit ca o săgeată, şi în altă împrejurare lucrul acesta ar fi tulburat-o, dar ea era cu toate simțurile la pândă la acel ceas. Seara îi fusese sfetnic bun.

— Ce remarcă plină de cruzime! a spus ea. Cred că Nefertiri nutrea mai multă iubire pentru tine decât se cuvenea. Iar urmările au fost neiertătoare pentru Ea. Să-Şi piardă buricul şi fiul cel mare…

Şi a fost scuturată de un fior destul de convingător.

— Da, a oftat Menenhetet la rândul său.

Şi iarăşi i-am simțit oboseala.

— Mi-am petrecut mulți ani, a continuat el, cumpănind la o treabă pe care nu o pot înțelege. Cine poate spune dacă Nefertiri m-a primit în acea ultimă noapte cu iubire, sau pur şi simplu a plătit un preț prea mare pentru vreun blestem de-al lui Bulgăre-de-Miere, care, credeți-mă, trebuie să se fi simțit cumplit de trădată că i se dăduseră locurile alea amărâte în Noaptea Colațiunii. Asemenea gânduri mă bântuie când nu prea e nimic să mă veselească. Dar am şi momente când îmi spun că Zeii aveau o părere bună despre Menenhetet dacă i-au îngăduit să fie purtat în pântecul unei Regine.

— Ah, da, a zis Hathfertiti. Adevărata ta dorință încă este aceea de a deveni Faraon, chiar dacă ai dat greş de fiecare dată.

Străbunicul meu a privit-o cu atenție şi a clătinat din cap.

— Exagerezi în privința unei singure ore când m-am gândit la asta ca la speranța mea.

— Dar te încântă gândul ăsta, a zis Ptah-nem-hotep. Dragă Menenhetet, nu-ți tăgădui dorința. Chiar şi acum, am văzut mica tresărire din ochiul tău când Hathfertiti a pomenit de o asemenea dorință.

— Ar fi un sacrilegiu, a replicat străbunicul meu, dar nu ştiu dacă el avea puterea să țină piept deopotrivă nepoatei sale şi Faraonului.

În orice caz, Hathfertiti i-a râs în nas.

— Sacrilegiu? a întrebat ea. Cum poți fi atât de pios? Oare gura ta a scăpat de gustul de căcat de liliac?

— În fiecare clipă te porți tot mai mult ca o Regină, a replicat Menenhetet.

Dar când Ptah-nem-hotep n-a făcut altceva decât să râdă cu plăcere la această observație, ca pentru a sugera că nu era cu neputință, Menenhetet s-o fi hotărât să se retragă. Şi a zis:

— Aş încerca să-Ți spun despre celelalte vieți, căci e o mândrie pentru mine să Te servesc fără zăbavă, dar efortul de a redeştepta asemenea amintiri s-a dovedit deja istovitor. Parcă mi-am deschis propriul mormânt! Într-adevăr, aspirațiile

mele sunt mai mici decât crezi. A privi în urmă înseamnă a te secătui, iar sarcina de a-mi aminti fostele mele vieți a ajuns adevărata mea putere. Aş spune chiar că mare parte din a patra mea existență a fost petrecută în transe vlăguitoare.

La aceste vorbe, mama a izbucnit într-un râs pătimaş şi furios.

— Nu toate au fost învățate în chinuri, a țipat ea.

— Au fost şi alte căi spre amintirile mele, a recunoscut Menenhetet. Dar ele nu mai există.

— Nu, aşa e, a confirmat ea.

Enervarea Tatălui meu sporea.

— Aproape că s-au ivit zorii, a zis El, şi am stat cu toții treji atât de multă vreme, încât putem foarte bine aştepta până vine dimineața. Nu am un ochi al lui Maat în care să mă scald şi să întâmpin apariția lui Ra, şi mă tem că nici Palatul nu e la fel de măreț precum trebuie să fi fost în Teba înainte ca Usermare să-Şi fi mutat Curtea aici, dar avem totuşi băile noastre. Acolo ne putem relaxa după trudniciile plăcute ale acestei nopți. Ne ducem acum, sau mai aşteptăm puțin?

— Eu aş prefera să rămânem în această curte, a zis mama. Îmi place atât de mult să stăm cu fiul nostru între noi.

— Ei bine atunci, i-a zis Ptah-nem-hotep lui Menenhetet, voi spune iarăşi că apreciez efortul extraordinar al onestității tale şi înseamnă foarte mult, pot să te asigur de asta.

— Serios? Cât de mult? a întrebat Menenhetet.

„Ah, ruşine! a zis mama”, doar că n-a rostit-o cu voce tare, ci îi auzisem numai gândul.

— Ar însemna totul, a zis Ptah-nem-hotep, dacă n-ar rămâne încă o întrebare. Când un bărbat capabil aşa ca tine devine Vizir, se şi apropie într-atât de mult de Dubla-Coroană, încât poate pune mâna pe ea. Mai ales în vremuri ca astea. Cum să am încredere că nu e aceasta dorința ta? Îți spun că aş fi mai fericit să ştiu mai multe despre a doua ta viață şi despre a treia. Încă eşti un străin, înțelegi?

— Ecoul a ceea ce spun, a zis Menenhetet, începe să cântărească mai mult decât tot ce pot eu spune.

— Eşti un bărbat bătrân şi îndărătnic, a zis Hathfertiti.

— Unde mai pui că nu ai de ales, a completat Ptah-nem-hotep.

— N-am de ales, după cum zici. Prin urmare, trebuie să fac tot ce pot, a spus străbunicul meu, dar îi era ruşine de felul în care mândria îi fusese smulsă bucată cu bucată, iar buzele lui erau subțiate de mânie atunci când a început să vorbească.

Doi

Dar dacă ei îl jefuiau de mândria lui, el le punea răbdarea pe jar. Relata lucruri interesante şi făcea observații pe marginea celor aflate, însă despre a

doua şi a treia lui existenţă a reuşit să vorbească nu mai mult de cât i-a luat să pomenească despre Tyr şi Noul Tyr, şi, în fiecare meandru al atitudinii sale, era gata să sugereze că va căuta să isprăvească înainte de răsăritul soarelui.

Nu pot spune de ce, dar în reticenţa străbunicului meu erau multe care mă făceau să mă gândesc cu nelinişte la Nef-khep-aukhem şi, cu toate că nu-mi petrecusem niciodată o noapte în deşert, acum aveam impresia că suntem strânşi în jurul tăciunilor unui foc, în vreme ce în afara cercului luminii noastre se strângeau sălbăticiunile.

— În a doua mea viaţă, a zis Menenhetet, am crescut în Grădinile Celor Tăinuite ca fiu al lui Bulgăre-de-Miere şi am dormit în patul ei în fiecare noapte. Dar aveam vise şi cu mama mea adevărată şi îi vedeam biata Ei faţă în multe dintre aceste vise, şi mă trezeam îngrozit că nu avea nas. Răzbunarea lui Usermare a fost cumplită. Înainte s-O alunge pe Nefertiri, El I-a tăiat nările, şi Ea a trăit restul vieţii Ei ascunsă după un văl şi nu s-a mai întors niciodată în Teba.

— Aiiiiii, a făcut Hathfertiti.

— Aiiiiii, a făcut străbunicul meu şi a tăcut o vreme. Deoarece visele mele nu erau doar înspăimântătoare, ci şi adevărate, Bulgăre-de-Miere a hotărât să-mi spună povestea venirii mele la ea, şi am aflat despre acestea când aveam şase ani şi semănam mult cu Menenhetet

al Doilea al nostru, un băiețel frumos, mai înțelept în felul meu de-a fi decât cei mai mulți tineri, căci înțelepciunea, asemenea parfumului, se înalță din propria-i esență. Astfel am înțeles eu, încă înainte de a-mi spune ea, că Bulgăre-de-Miere nu era mama mea, în niciun caz prin cordonul care duce de la o viață la alta, cu toate că întotdeauna am simțit că ea era cea mai apropiată ființă de carnea mea. Şi după ce mi s-a spus numele adevăratei mele mame, am ajuns să cred că, în ochii Zeilor, Bulgăre-de-Miere şi Nefertiri trebuiau să fie asemenea Măreților Surori, ca Isis şi Nephthys, fiecare cu propria ei cicatrice.

— Ne poți spune, a întrebat Ptah-nem-hotep, cum ai fost trimis de la una la cealaltă?

— Mi s-a spus că Nefertiri a stat ascunsă tot timpul cât a fost însărcinată, prin urmare nimeni n-a ştiut de starea ei în afară de slujnica Ei cea mai apropiată. Mi-ar plăcea să cred că Ea a cinstit ora aceea de iubire – sau poate au fost două – îndeajuns de mult cât să ia toate aceste măsuri de precauție ca să mă țină în pântecul Ei. Mai apoi, când n-aveam decât câteva zile, am fost trimis la Bulgăre-de-Miere cu ajutorul unui eunuc şi al unei doici. Amețit de trei stropi de kolobi, ca să nu mă agit şi să nu scâncesc, am fost dus de Pepti într-un coş de fructe, prin Porțile Celor Tăinuite, şi trecut pe sub ochii lui Senedj. După ce a fost mituit cu generozitate de două ori, o dată de către Nefertiri şi încă o dată de Bulgăre-de-Miere, a stat

în Grădini suficient de mult în acea zi ca să adauge ceva în înscrisuri. Astfel, în Registrul Slobozirilor lui Usermare exista acum un înscris cum că El o cunoscuse pe Bulgăre-de-Miere în ziua cutare, ceea ce confirma că pruncul pe care el îl ținea acum în brațe era al Lui. Ea era, desigur, atât de mătăhăloasă, încât nimeni n-ar fi putut spune că fusese ori nu însărcinată în perioada dinainte.

— Mă uimeşte, a zis Ptah-nem-hotep, că Pepti şi-a asumat un asemenea risc pentru indiferent cât aur. La urma urmei, era Vizirul.

— Cu adevărat îndrăzneț, nici mai mult, nici mai puțin, a spus Menenhetet. Dar ca să compenseze ceea ce el însuşi pierduse sub cuțitul felcerului, a mâncat testicule de taur în fiecare zi să capete curaj. În plus, avea un avantaj față de aceste două femei, pe care putea conta. Dacă voiau să-l distrugă, se distrugeau şi pe ele. Şi cum ele mă aveau pe mine în grijă, el le avea pe ele la mână. În fapt, eu cred că el vedea în ele nişte unelte foarte folositoare pentru scopurile lui viitoare. Dar n-a mai avut ocazia. Din cauza zbuciumului la care îl supunea postul său înalt, se ghiftuia cu cărnuri suculente şi bea vinuri drese cu mirodenii într-atât încât s-a îmbolnăvit de ulcer. Cu mult înainte să cresc eu şi să aud povestea, el se stinsese, sângerase pe dinăuntru până îşi dăduse duhul, şi a murit cu o teamă cumplită de Khert-Neter, deşi ştia că Usermare urma să-i organizeze nişte funeralii grandioase. Din cât am

băgat eu de seamă, nimeni nu se teme de moarte mai mult decât cei mai inteligenți dintre scribi.

A oftat.

— Acestea fiind zise despre mama mea adevărată, pot spune că m-am gândit adesea la Ea. În Grădinile Tăinuitelor exista o statuie a lui Nefertiri. Stătea acolo goală şi fără buric. Abia după ce m-am făcut îndeajuns de mare ca să părăsesc Grădinile am înțeles finețea umorului lui Usermare în situația cu pricina. Căci acum vedeam multe statui cu Ea, toate cu acelaşi pântec neted şi toate cu numele Ei într-un cartuş pe spate care te informa că Ea era marea Consoartă a Regelui, da, El a pus să I se facă statui după ce Ea nu mai era deloc Consoarta Lui şi trăia singură-singurică, într-un locşor, undeva pe pământ străin, cică taman în Byblos, după cum spuneau unii. Aceea era mama pe care o visam şi întotdeauna Îi vedeam fața ascunsă în spatele unui văl. Dar altceva nu vedeam din Ea. Am crescut în Grădini ca un Ramesid, ca fiu al lui Usermare şi al unei regine mici care nu era nici favorită, nici tânără.

— Te-a învățat din nou vrăjile ei? a întrebat Tatăl meu.

— Bulgăre-de-Miere nu prea se mai ocupa cu aşa ceva. Probabil că Invocarea lui Isis îi înghițise unele haruri, iar schimbul de blesteme cu Heqat, Usermare şi Nefertiri o fi consumat şi altele. În plus, cine poate spune ce-a luat de la ea

Rama-Nefru? Încă mai aud trupul lui Mer-mer izbindu-se de perete. Să zicem că a fost un semn de bunăvoință din partea lui Bulgăre-de-Miere să-mi spună despre Maestrul Secretelor, care fusese tatăl meu. Dar deşi ea ştia multe, amintirile mele erau mult mai limpezi decât ale ei. La vremea aceea n-am ştiut de ce, dar, încă de când eram foarte mic, o corectam când era vorba de culoarea veşmântului purtat de Nefertiri la Colațiune, şi când Bulgăre-de-Miere şi-a amintit că într-adevăr se înşelase şi inul țesăturii fusese cu adevărat auriu palid, n-a scos un cuvânt timp de trei zile, ci a îndeplinit multe ritualuri de purificare.

Dar asta se întâmpla rar şi ea oficia tot mai puține ceremonii, plăcându-i mai degrabă bârfele. Deoarece eu nu eram doar copilul ei, ci şi confidentul ei, am auzit o grămadă de lucruri despre Usermare şi Rama-Nefru. Şi puteți fi siguri că am ascultat cu urechile făcute pâlnie. La urma urmei, El o preferase pe Rama-Nefru, nu pe mama. Ca o adevărată bârfitoare, Bulgăre-de-Miere era răutăcioasă în ce spunea, dar ciudat de nepărtinitoare, ca şi când povestea prețuia mai mult decât orice afecțiune ori duşmănie față de cineva. Astfel am aflat că Rama-Nefru, după ce a jelit moartea lui Peht-a-Ra, a avut şi alți copii şi s-a îngrăşat teribil, iar părul I-a crescut la loc, deşi acum era mai închis la culoare.

Şi ascultând-o pe Bulgăre-de-Miere, ba chiar şi

poveştile altor regine mici când treceau pe la noi, am aflat despre vizitele pe care Usermare şi Rama-Nefru începuseră să le facă la haremul din Miwer, în Fayum, locul unde fusese Ea trimisă prima oară când venise în Egipt. Reginele mici vorbeau despre cum învățase în sfârşit Rama-Nefru să se bucure de Usermare mai mult decât de cele cinci vârfuri ale degetelor Sale şi cum începuse să se ducă împreună cu El la petrecerile reginelor mici din Miwer, până când lumea a început să spună că Rama-Nefru nu numai că iubea femeile mai mult decât Îl iubea pe El, ci că devenise singura femeie care putea să-L pedepsească pe Usermare. Se vorbea cum că Lui Îi plăcea să mugească precum un taur atunci când Ea folosea biciul. De unde să ştiu dacă într-adevăr aşa stătea treaba?

Apoi s-a petrecut o schimbare în viețile noastre, ale tuturor, în Teba. Nu înțeleg cum de s-a întâmplat, fără doar dacă prezența lui Nefertiri şi a lui Amen-khep-shu-ef nu voiau să-l părăsească gândurile, dar a venit un an când Usermare a hotărât să-Şi mute Palatul, Vizirul, Guvernatorul, Administratorii şi Ofițerii din Teba la Memphis. De bună seamă, majoritatea noilor Lui temple şi aproape toate războaiele şi negoțurile Sale se desfăşurau la Miazănoapte. Pe lângă asta, Rama-Nefru dorea schimbarea. Aşa cum făcea El cu toate lucrurile, nu s-a lăsat până nu a mutat totul, iar Memphis a devenit noua Lui capitală.

Asta a însemnat o mare pierdere pentru Grădinile Celor Tăinuite. Nu aveau să mai fie niciodată la fel, sub niciun Faraon. Usermare a luat câteva regine mici mai tinere la Miwer, care se află aproape de Memphis, şi a avut grijă de acelea care rămăseseră în urmă. Dar El nu le-a mai vizitat niciodată pe Tăinuite, nici când se afla în Teba. Deoarece eu, la vârsta de zece ani, dădeam toate semnele că eram bolnăvicios şi că niciodată nu va ieşi din mine un războinic, fusesem trimis la Şcoala Templului lui Amon, la Karnak, să mă instruiesc într-ale preoției, şi un an mai târziu, Bulgăre-de-Miere a primit învoirea să părăsească Grădinile, aşa cum făceau multe dintre reginele mici mai trecute. Îndată şi-a luat o casă lângă şcoala mea, ca să mă viziteze cât mai des.

Dar asta a fost doar una dintre multele schimbări. În vreme ce bogăția şi puterea lui Amon încă aparțineau Tebei, cele mai multe Notabilități şi-au părăsit curând casele ca să se mute la Curtea din Memphis. Teba continua să fie un oraş mare, dar numai prin preoții săi, care au început să se poarte ca nişte bărbați teribil de bogați din clipa în care au ocupat vilele pustii. Şi a venit o vreme când nu puteai spune unde se sfârşea Templul şi unde începea oraşul.

Pe măsură ce treceau anii, Usermare s-a săturat şi de Rama-Nefru şi, în cele din urmă, S-a însurat cu una dintre propriile Lui fiice, dăruite de a treia Regină, Esonefret, femeia ştearsă şi urâtă care nu

se bucurase niciodată din partea Lui de atenția ce I se cuvenea. Fiica Ei, Bint-Anath, la fel de ştearsă în copilărie, s-a făcut ceva mai arătoasă mai târziu şi a fost tot timpul lângă Usermare în ultimii ani ai Domniei Lui. El I-a conferit chiar şi titlul de Mare Soție a Regelui, făcând-O astfel pe Bint-Anath egală cu mama Ei, cu Rama-Nefru şi cu Nefertiri. Usermare a trăit împreună cu această fiică în anii Lui de bătrânețe şi i-a acordat multe favoruri singurului fiu care mai trăia dintre toți fiii Lui născuți de Nefertiri, cel de-al patrulea, Kham-Uese, care pe vremuri ducea Țucalul de Aur. Da, Kham-Uese a ajuns vestit nu numai ca Mare Preot al lui Ptah în Memphis, ci şi ca mare vrăjitor, iar mai târziu a fost trimis în țări străine să-şi arate priceperea.

— Am auzit de el, a zis Ptah-nem-hotep. Este strămoşul lui Khem-Usha al nostru. Şi Eu am numele ăla, Kham-Uese. E unul dintre numele Mele preferate. M-ai făcut curios. Poți să-Mi spui? E adevărat că acest fiu al lui Ramses al Doilea, Kham-Uese, a fost ultimul dintre marii noştri vrăjitori, care putea reteza gâtul unei gâşte, îi punea capul într-o parte a templului şi trupul în partea cealaltă, apoi reuşea să facă trup şi cap să se alipească, după care gâscă gâgâia?

— Pe-aproape. L-am văzut făcând asta o dată, şi nu s-au mişcat amândouă bucățile, ci numai trupul. Şi nu era partea cealaltă a templului, ci în capătul celălalt al unei laturi lungi, aş zice la

şaizeci de paşi, şi apoi corpul a dat colțul ca să întâlnească partea retezată, capul adică. Gâsca n-a gâgâit, însă a bătut din aripi o dată. Dar nu e chiar vrăjitorie. Pe vremea când eram preot tânăr, reuşeam printr-o mare strădanie să-mi îndrept gândurile în trupul unei gâşte proaspăt decapitate în aşa fel încât, în loc să se zbată rotindu-se în cerc, o trimiteam în linie dreaptă preț de vreo douăzeci de paşi. Mai mult de atât, însă, n-am reuşit, şi deşi am fost considerat priceput în treaba asta la vremea mea, n-am ajuns niciodată atât de dibaci încât să duc pasărea până după colț şi nici n-o puteam face să dea din aripi după ce-şi întâlnea capul. Pe vremea lui Khufu, mai mulți vrăjitori trebuie negreşit să fi fost pricepuți la aşa ceva. Sunt sigur că la acea vreme se dădea ocol celor patru laturi ale templului şi gâscă gâgâia. Dar aş spune că talentele lui Kham-Uese m-au impresionat doar până am învățat eu însumi câteva. Sigur e, însă, că dacă Usermare mai nutrea vreun sentiment nobil pentru Nefertiri, asta se putea vedea în devotamentul Său față de acest fiu care negreşit a dovedit că era ceva de capul lui după o tinerețe prin nimic promițătoare. Cu toate acestea, a murit cu mulți ani înaintea Tatălui Său. Ceea ce nu era neobişnuit pentru fiii lui Ramses al Doilea. Usermare a trăit până la adânci bătrânețe şi cei mai mulți dintre fiii săi s-au stins înaintea Lui, ba chiar a trăit atât de mult, încât eu, în a doua mea viață, am ajuns

Mare Preot al lui Amon în Teba înainte ca El să se fi prăpădit. Către sfârşitul vieții, după moartea lui Kham-Uese, El s-a apropiat de mine şi, cu toate că Îi era tot mai greu să călătorească în susul fluviului, bătrânul Faraon vizita Teba sau mă chema pe mine la Memphis. Habar nu avea să mă fi cunoscut cândva înainte, drept care mă trata nici mai mult, nici mai puțin decât ca pe fiul unei Regine adevărate, şi nu al unei regine mici. Mi-L amintesc spunând cu vocea Lui de om bătrân: „Vreau să faci tot ce poți ca să pui o vorbă la Stăpânul Osiris pentru Mine."

„Aşa voi face", Îi răspundeam eu.

„Spune-l să aibă grijă de templele pe care le-am ridicat. Acolo o să vadă El cum Îmi doresc Eu să meargă treaba mai departe. Inscripțiile de pe pietre o să-l spună ce are El nevoie să ştie."

„Aşa voi face."

„Stăpânul Osiris este un Zeu foarte inteligent şi nobil", zicea Usermare cu un ultim răsuflet al vocii Lui, parcă se frecau între ele două cioburi de lut. Adăugase încăperi, piloni, obeliscuri, colonade şi holuri multor temple mari din Egipt, şi miriade de statui Îi purtau numele, dar cam de un an El era văduvit, poți să mă crezi, de simțul mirosului, de vederea limpede a ochilor, de auzul urechilor şi de răsunetul vocii – eu eram unul dintre puținii care puteau să-l desluşească vorbele – şi avea puțină ținere de minte. Cu toate acestea, I-au mai trebuit un anotimp de revărsări şi unul de însămânțări

până să moară. În ultima lună, aproape că nu mai respira. Atât de firavă era răsuflarea din inima Lui, încât în ultimele trei zile mulți dintre noi se contraziceau dacă mai trăia sau nu, deoarece niciun fir de păr din nasul Lui nu se clintea, iar pielea Lui era aproape la fel de rece precum piatra ce avea să-L primească. Dar ochii Lui încă mai clipeau, arar.

Lângă templul Lui mortuar din Teba Apuseană, pe un pilastru de granit roz stă scris: „Eu sunt Usermare, Regele Regilor. Cel care ştie cine sunt şi unde odihnesc trebuie ca mai întâi să facă o faptă mai măreață decât oricare dintre faptele Mele”.

Cine avea să-l ia locul? Merenptah, al treisprezecelea fiu al Lui, fratele lui Bint-Anath. Ce păcat că n-am cunoscut-o niciodată pe Esonefret. Regina aia ştearsă şi proastă o fi avut virtuți pe care nimeni nu le vedea, dacă odraslele Ei se dovedeau atât de merituoase. Da, Merenptah era al treisprezecelea dintre fiii lui Ramses dăruiți de toate Reginele Lui, iar cei doisprezece dinainte muriseră. Prin urmare, El era bătrân când a devenit Faraon, spân, gras, după ce aşteptase atâta vreme! Duşmanii Egiptului au prins noi puteri când Sesusi n-a mai fost printre cei vii. Faima Lui dăinuise printre ei ca un leu, aşa că timp de patruzeci de ani n-avusese loc nicio bătălie. Acum, toți erau pregătiți să pornească la război împotriva lui Merenptah. Dar El îi trata pe libieni şi pe sirieni ca şi când El era hitit. Vai de

triburile pe care El le-a cucerit! N-a luat mâinile drept trofee, în schimb i-a pus pe soldații Săi să arunce organele genitale ale morților într-o grămadă. Încerca să-Şi întreacă Tatăl în faptă! De bună seamă, trecuse multă vreme de când avusesem parte de vreun război sau de vreo izbândă.

Şi la ce I-a folosit? Merenptah a murit cinci ani mai târziu, în al Zecelea An al Domniei Lui, iar mormântul Lui a fost construit în mare grabă. S-au luat pietre din sanctuarul lui Amenhotep al Treilea, iar Merenptah a mers până acolo cu îndrăzneala că Şi-a gravat numele pe câteva monumente ale Tatălui Său. De bună seamă, eu n-am aflat multe despre acest Faraon, deoarece a doua mea viață s-a sfârşit la numai câțiva ani după moartea lui Usermare, iar a treia mea viață am petrecut-o sub multe domnii. Una a fost a lui Seti al Doilea, apoi a venit pe tron unul, Siptah, şi o femeie pe nume Tiwoseret, iar între aceştia a fost chiar şi un Merenptah-Siptah. O vreme, n-a fost niciun Rege. Într-atât de răvăşite au rămas Două-Țări după moartea lui Usermare, cât despre fluviu, acesta nu s-a mai revărsat mulți ani la rând.

— Despre tine nu ne spui nimic, s-a plâns Tatăl meu într-un târziu.

— N-o va face, a spus Hathfertiti.

Atunci am simțit că mă cuprinde mânia. Străbunicul meu fusese pentru mine ca un

Faraon, în prezența lui tremuram tot timpul, dar acum mi s-a făcut milă de sfârşeala lui.

— Nu vedeți, am izbucnit eu, că e obosit! Până şi eu am obosit.

Vocea mea trebuie să fi purtat ecoul unei voci de om mare, căci Ptah-nem-hotep a început să râdă, apoi mama, şi la urmă de tot Menenhetet.

Iar Ptah-nem-hotep a spus acum mai molcom:

— N-o să insist. Doar că ştiu multe din ce-Mi spui, încât M-ar interesa mai degrabă să aud despre viața ta ca Mare Preot.

Străbunicul meu a dat din cap. O fi fost faptul că i-am luat apărarea, nu ştiu, dar arăta înviorat. Sau era viclenie?

— Ai dreptate în a mă mustra pentru ce n-am făcut, a zis el. Hai să încerc să nu-Ți mai fiu străin.

Trei

— Mare autoritate are Marele Preot, a pus Menenhetet, cu toate acestea, după cumpăna lui Maat, o atare autoritate devine searbădă de-a lungul anilor. Doar în tinerețe m-am mulțumit să fiu preot, dar la vremea aceea era limpede că voi creşte în rang în Templu. Nimeni din şcoală nu se pricepea să citească sau să scrie la fel de bine ca mine şi – dată fiind poate şubrezenia mea fizică – arătam un respect deosebit pentru ordinea şi grația fiecărei ceremonii. Întrucât nimic nu avea valoare mai mare ca puterea memoriei, nu mă

înfuriam, asemenea celorlalți învățăcei, din pricina cerințelor împovărătoare ale exercițiilor noastre, ci repetam fiecare rugăciune de câte ori era nevoie, de patru ori, de patruzeci şi două de ori, sau pictam aceleaşi cuvinte sacre cât era ziua de lungă. Eram împăcat, ca discipol, iar ca preot tânăr mă purtam asemenea unui bătrân şi ştiam bine cui ne închinam noi. Într-un templu, Zeii nu acționează după cum Îi taie capul, ci după lege. De aceea există Templul. Nu trebuie să uităm niciodată că unul dintre numele noastre pentru preot e „sclavul-Zeului". Legea este atât de amănunțită, încât numai munca de rob a unui preot o poate desluşi, şi atunci numai prin ceremonia pe care o înfăptuieşte acesta. Aşa îmi doream să fie. Eram fericit că atari legi nu puteau fi destăinuite altora cu uşurință, ci depindeau de mişcările mâinilor, de poziția în timpul rugăciunii şi de autoritatea vocii cu fiecare cuvânt rostit. Doar astfel se puteau simți prezența Zeilor şi adevărata Lor forță. Nu-i de mirare, prin urmare, că am crescut în rang de la Cititor la al Treilea Preot, apoi la al Doilea Preot, dar nu se prea pomenea să ajungi Mare Preot în Templul lui Amon din Karnak cu mult înainte să împlineşti patruzeci de ani. Dacă puneți la socoteală că numai fiul Marelui Preot putea nădăjdui să devină Mare Preot, lucru valabil până şi pentru cel mai mic templu şi pentru cel mai puțin respectat Zeu, era ceva cu totul rar să te înalți într-atât atunci

când nu te trăgeai dintr-o familie cu asemenea bărbați. Însă, nemaiavând eu trup de războinic, încă mai păstram în inimă spiritul unui atare bărbat.

Şi o mai aveam pe Bulgăre-de-Miere. Un avantaj ce nu trebuia neglijat. Ştia cum să folosească resursele familiei ei! Câtă influență putea trece de la Templul lui Amon din Sais într-al nostru din Teba, toată era invocată în folosul meu, la fel şi cele mai trebuincioase precepte pentru avansare, inspirate până la ultimul de Bulgăre-de-Miere. Dacă doream să devin Mare Preot la Karnak, socotea ea, trebuia să aduc templului o nouă splendoare. Iar eu, împărtăşindu-i gândul, am exclamat că Usermare trebuie să promită că va fi înmormântat la Teba. Asta ne-ar ajuta foarte mult. Odată cu retragerea lui la Memphis, ni s-a stins şi încredințarea că El va odihni în mormântul Lui de aici.

„Poate izbuteşti să-L faci să creadă că Amon nu-L va ierta niciodată dacă nu se întoarce aici", mi-a zis ea.

Eu eram fiul Lui – cel puțin din câte ştia El –, dar aveam o sută de frați vitregi, aşa ca mine: El încă nu mă ştia. Familia lui Bulgăre-de-Miere putea să facă multe pentru mine în Templu, dar nu-mi prea putea sprijini pretențiile anemice de mic Prinț. Prin urmare, nu era uşor de obținut o întrevedere cu Usermare. Şi uite că Bulgăre-de-Miere a reuşit asta. Sunt sigur că nu s-a mulțumit doar să facă o

vrajă (a avut grijă să ascundă acest lucru de mine! — eram teribil de sever ca preot tânăr), dar I-a şi scris şi I-a mărturisit cum, de câte ori mă vedea, simțea că El trece prin inima ei.

Prin urmare, când El a venit din nou în vizită la Teba, Bulgăre-de-Miere şi cu mine am fost invitați la Curtea Lui, şi Lui I-a plăcut de mine şi era încântat de iscusința răspunsurilor mele, întocmai cum Tu, Măreț al Nouălea dintre Ramseşi, ai fost încântat de răspunsurile acestui băiat, strănepotul meu. Astfel, am devenit unul dintre puținii fii ai Săi, din toată droaia lor, care avea şansa să-şi viziteze Tatăl când Acesta venea la Teba. Dar a trebuit să treacă cinci ani înainte să mă simt într-atât de aproape de El încât să-l vorbesc despre înmormântarea Lui, iar în această privință Bulgăre-de-Miere nu s-a înşelat. Teama Lui de Amon nu se domolise câtuşi de puțin. El a acceptat sugestia mea, ceea ce m-a mirat. Nu cred că a mai îndrăznit cineva să propună ca un Faraon atât de măreț ca Usermare să odihnească lângă alți Faraoni.

Apoi am avut puterea de a prevesti că, după ce marele nostru Faraon va fi îngropat printre noi, Templul se va pomeni cu un izvor de înavuțire bogat. Puteam chiar să rivalizăm cu Oraşul Morților din Abydos. Eu însumi am fost preotul care a schițat planurile pentru loturile funerare din propria noastră Necropolă. Nici nu-Ți pot spune ce succes au avut. Niciun om înstărit, oricât

de depărtată îi era noma, nu putea să nu priceapă că întâietatea Ka-ului său în Tărâmul Morților va fi cântărită după locul mormântului său în Teba. Curând am aflat că orice loc ce avea norocul să dea spre templul mortuar al lui Ramses al Doilea valora de nu ştiu câte ori prețul unei parcele bune care nu se bucura de această perspectivă.

Prin asemenea lucrări am reuşit cum nu se poate mai bine să sporesc avuția noastră şi am avut satisfacția să devin Mare Preot la Karnak înainte să moară Bulgăre-de-Miere. Fii sigur că ei i-am rezervat cea mai minunată parcelă în Necropola din Teba, dar ea m-a pus să-i promit că imediat ce am s-o îmbălsămez o voi duce în jos pe fluviu până la mormântul familiei ei, în Sais. Atunci am priceput cât de dor i-a fost să se întoarcă la smârcurile ei în toți acei ani în care a rămas la Teba ca să-mi fie mie de ajutor. Cel mai frumos lucru privitor la moartea ei a fost liniştea în care aceasta s-a petrecut. Ea s-a stins în toată măreția ei masivă, ca o corabie ce se îndepărtează lin de țărm odată cu fluxul.

Fără ea, am fost pentru prima dată pierdut în singurătatea ce ne face să ne temem într-atât de mormântul nostru. Templul n-a fost nicicând mai bogat, iar renumele meu ca Mare Preot nu era modest, numai că eu mă plictiseam îngrozitor. O putere imensă, dar care aducea prea puțină împlinire. M-a cuprins iritarea oricărui înalt prelat al Templului şi mărunțişurile au devenit mai

importante decât lucrurile mari. Pe bucătari, dacă stricau un prânz, îi muştruluiam la fel de aprig pe cât îi dojeneam pe preoți pentru o greşeală la rugăciune. A servi drept instrument al Zeilor este o vocație puternică pentru un tânăr timid cu trup nevolnic şi minte ageră, dar nu e atrăgătoare pentru un adult.

Pe lângă asta, reveneau ecouri din viața mea anterioară. După moartea lui Usermare şi a lui Bulgăre-de-Miere, acele ziduri ale minții care mă țineau captiv în obligațiile celei de-a doua vieți a mele au cedat. De la vârsta de şase ani ştiam cum fusesem conceput, dar câtă vreme trăiseră Bulgăre-de-Miere şi Sesusi, nu căutasem să aflu mai multe despre prima mea viață – de-ajuns că eram altfel decât alții.

Acum, pentru a-mi omori plictiseala, se întorceau semne ale bărbatului care fusesem odată. În timp ce oficiam o ceremonie solemnă, Bulgăre-de-Miere îmi apărea în fața ochilor, tânără, cu pielea roşie de la focurile altarului ei şi de la surescitarea vrăjilor pe care le făcea. Sânii ei imenşi săltau în fața mea.

Printre noi era lucru ştiut că Seth putea tulbura o rugăciune trimițând imagini deşucheate, dar viziunile acestea se năşteau – ştiam asta – din amintirile mele, nu din visele mele. Căci mi se păreau fireşti, ceea ce nu s-ar fi întâmplat dacă un Zeu nefericit mi-ar fi invadat ritualul. Apoi mi-am adus aminte cum mă simțeam în tinerețe, când

învățam să scriu. Erau momente în care părea că un bărbat puternic se mişca în mine şi se uita cu alean la simbolurile pe care abia de le putea descifra. Eu însă le citeam cu uşurință. Într-o bună zi, pe deplin treaz, am avut impresia că sunt într-un vis, pomenindu-mă că mă lupt la Kadesh şi cunosc brațele lui Nefertiri. Nu pot spune că prima viață revenea cu limpezime, dar destule îmi năvăleau în minte ca să mă lase cum nu se poate mai nesatisfăcut. Mă consideram superior altora. Ajuns Mare Preot şi fiind stăpân peste o avere mai mare decât ar fi putut strânge un om, nu exista nici măcar o cupă de aur despre care să pot spune că e a mea. Iată de ce au început să mă intereseze bogătaşii. Când Faraonul nostru domnea într-un oraş, iar marile temple se găseau în altul, însemna să deschizi porțile spre marea bogăție. De ce o fi aşa, nu ştiu, poate pentru că bogătaşii nu îndrăznesc să-şi etaleze avuțiile când trebuie să-şi arate venerația față de apropierea Faraonului. În schimb în Teba, le venea mai uşor să-şi cumpere indulgențe. Se poate spune că o mie de bogătaşi în preajma Templului nu îl egalează pe Faraon, dar Îi pot ține locul. M-am lăsat atras în desfătările lor, dovedindu-mă un Mare Preot cu totul nepotrivit, ba chiar nu dormeam noaptea tot cu gândul la bogăția îngropată în fiecare zi în Necropola din Teba Apuseană. Ştiam cum erau apărate mormintele celor mai bogați şi aveam şi o listă întocmită cu un scris desăvârşit – caligrafia celor

mai buni scribi ai Templului nostru era extraordinară! — unde erau înşirate întocmai giuvaierurile şi piesele de mobilier poleite cu aur ce fuseseră pecetluite în criptele lor.

Şi îi mai ştiam şi pe câțiva dintre cei mai teribili jefuitori din părțile acelea. Nu uitasem descrierea hoților din Kurna, pe care mi-o făcuse Usermare, şi când uneori era prins câte unul dintre acei indivizi, trimiteam mesaje familiei înainte ca el să fie pedepsit. Şi a venit o noapte în care m-am ridicat de pe patul meu de insomniac şi am traversat fluviul pe podul plutitor al Templului nostru, spre marea mirare a podarului nostru. În noaptea cu pricina, m-am dus singur până la Kurna ca să fac toate pregătirile. Înainte ca hoții să aibă încredere în mine, trebuia să aranjez ca unul dintre fârtații lor, care abia fusese prins, să fie eliberat din lanțuri şi să devină servitorul meu. Au fost sparte mai multe morminte şi au fost scoase la lumină câteva obiecte de mare preț. Curajul hoților era sporit de exorcismele pe care le ofeream eu împotriva blestemelor fiecărui cavou. Ce tărăboi s-ar fi iscat dacă aş fi fost dat în vileag!

Dar mâna lui Pepti nu m-a atins degeaba când am fost prunc, prin urmare deveneam tot mai îndrăzneț. Îmi amintesc de un minunat scaun de aur prădat din mormântul unui negustor bătrân, pe care l-am vândut prin nişte mijlocitori unui Nomarh din Abydos. Şi când individul a murit, mumia lui a fost trimisă la Teba – din Abydos! —, a

fost înmormântată cu întreaga avere şi n-a trecut mult şi a fost jefuită. Ce să vezi, una-două am vândut din nou acelaşi scaun!

Îți spun, până la sfârşitul celei de-a doua vieți a mele, devenisem un om putred de bogat şi am avut grijă să ascund toate comorile în stâncile din Deşertul Răsăritean. Cum drumul până la peştera mea mă ținea adesea o zi întreagă departe de Templu, lumea începuse să bombăne cum că mă dovedeam leneş ca înalt prelat. Crede-mă, nicicând n-am muncit mai din greu.

— Dar care a fost motivul să îngropi o asemenea bogăție? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— Singurul meu gând era să mă bucur de comoara aceasta în cea de-a treia viață a mea, a răspuns Menenhetet.

— Aşa gândeai? Asta nu ne-ai spus până acum.

— Mai am şi altele să vă spun. Cum să zic, mă îndrăgostisem – aşa cum numai un preot se poate îndrăgosti – de una dintre târfele de frunte ale Tebei, o femeie a cărei frumusețe era considerabil mai mare decât farmecul ei, dar las' că nici eu nu ştiam cum să mă uit la o femeie. Pe de altă parte, îmi amintisem multe despre ultima mea oră cu Nefertiri. Cu cât mă gândeam mai mult la acea întâmplare, cu atât mi se întărea convingerea (din ceea ce-mi aminteam despre cunoaşterea carnală din prima mea viață) că prima mea renaştere n-ar fi trebuit să aibă loc. Am început să-mi spun că avusesem un noroc chior. Dacă n-aş fi fost

înjunghiat în clipa aceea de groază, când abia ce storsesem din mine un strop, nu s-ar fi întâmplat nimic. Fără un asemenea şoc, nu m-aş fi putut zămisli niciodată, nu într-un mod atât de lipsit de dorință! Prin urmare, dacă era să trăiesc din nou şi să mă bucur de a treia viață – asta urmăream eu –, atunci nu trebuia doar să învăț artele amorului, ci să pătrund şi în tainele slobozirii. Până acum, preot fiind, nu le aflasem altfel decât cu mâna sau în zăpăceala zbenguielilor preoțeşti. Prin urmare, m-am dus la această târfă preafrumoasă şi costisitoare să învăț. Nub-Utchat i se spunea ei şi dacă, după un înțeles al numelui ei, ea era ochiul de aur al Zeilor, după celălalt era proscrisa de aur, şi amândouă numele erau ale ei aşa cum cele Două-Țări sunt ale Egiptului, căci în curând a descoperit unde-mi țineam bogăția, deşi nu-i spusesem niciodată. Oi fi zis ceva în somn sau o fi ştiut ea deja destule cât să-mi spioneze călătoriile în deşert, cum-necum, s-a ales praful de încredințarea mea că în a treia viață, amintindu-mi unde-mi îngropasem comorile, le voi şi avea, căci de cum am murit, ea a găsit peştera. Iar la vremea la care, în a treia mea viață, crescusem îndeajuns de mult ca să mă uit în jurul meu, Te asigur că Nub-Utchat o prădase de tot ce se găsea în ea.

— Nu-i nevoie să-Mi spui cum toacă o târfa banii, dar e limpede cum ți-a reuşit isprava a doua oară? a întrebat Ptah-nem-hotep.

— S-ar putea să n-am puterea să explic.

— Osteneşte-te, i-a cerut Ptah-nem-hotep cu voce blândă.

— O să încerc. Menenhetet a închis ochii meditând. Dacă am fost conceput în noaptea în care tatăl meu ştia că va fi omorât, fii sigur că aceeaşi teamă a fost prezentă în fiecare ceremonie pe care am condus-o ca preot. Era chiar esența pietății mele. Poate de aceea ceremoniile mele erau atât de bine orânduite şi atât de sobre. Eram sensibil la prezența blândă a morții în tot ce făceam. Prin urmare, când am început să simt această lăcomie în mine pentru tot ceea ce e carnal, să nu fii surprins dacă în scurt timp am reuşit să-mi birui neştiința în privința artelor iubirii, deoarece şi aceasta este o ceremonie care cere un respect deosebit. Şi iar am învățat, aşa cum învățasem cu Renpu-Rept, cum să mă țin ore întregi, până în ultima clipă. Puteam să trag în mine tot ce era luxos şi ce era infect, tot ce era minunat şi ce era josnic, tot ce gemea şi ce era glorios în Nub-Utchat, şi încă nu mă slobozeam disperat de toate hoțiile şi desfrânările pe care mi le cerea sângele ei, da, puteam şi să absorb cele şapte suflete şi spirite ale ei până în vintrele mele şi în inima mea, până când viața mea pălea, ba chiar se subția tot mai mult, cât o ață ajungea. Totul din mine care nu se găsea în ea era gata să iasă din trupul meu şi să pătrundă în Ka-ul meu. În asemenea clipe, ştiam că era de ajuns să rup o

ață între trupul meu şi Ka-ul meu, firul acela de argint – aşa îl vedeam când închideam ochii – ca să mor. Inima îmi plesnea când îmi dădeam drumul. Nu vă pot spune câte nopți am pregetat pe acest prag. Cu toate acestea, mă întorceam de fiecare dată. Savuram aceste plăceri prea mult ca să renunț la ele. Prin urmare, n-am tras de firul de argint care lega trupul meu de cele şapte suflete şi spirite ale mele, nu, şi asta până în noaptea în care m-a trădat.

Pot zice că acestui mod de a face dragoste, foarte delicat, cufundat în multe meandre dulci, îi lipsea vigoarea care i-ar fi plăcut ei mai mult. Şi asta, negreşit, pentru că pătrunderea lentă, nu numai a cărnurilor noastre, ci şi a gândurilor şi spiritelor noastre, depindea de multă blândețe în mişcări în anumite momente de echilibristică pe care le trăiam chiar pe muchie.

— Niciun alt fel de a face dragoste nu este mai divin, a zis Hathfertiti mângâindu-l pe Ptah-nem-hotep cu o privire ce spunea că în acea noapte ea avusese parte din plin chiar de o asemenea plăcere.

Dar după ce a făcut o pauză, întrerupt fiind, Menenhetet a continuat:

— În acea noapte anume, când întreaga mea ființă era divizată, Ka-ul meu explorând înseşi porțile Duadului, şi în clipa în care capul mădularului meu se înfipsese probabil adânc în pântecul ei, ea trebuie că a văzut în sfârşit peştera

unde era îngropată averea mea, căci a tras brusc, o smucitură fatală, iar eu m-am pomenit căzând. Abia am avut răgazul să-mi iau rămas-bun de la întregul meu, de la ață, de la Ka şi de la restul sufletelor mele – ştiam că nicicând nu mă voi mai slobozi la fel de tumultos ca acum, şi mi-am dat drumul: niciun preot, în afară de mine, nu I-a văzut vreodată pe Zei în mai multă strălucire. Aleanurile mele şi lăcomia mea au țâşnit din mine asemenea unui curcubeu. Şi din nou am simțit durerea cumplită în spate, sus, doar o dată, acum, nu şapte lovituri, şi am auzit ultimul ei țipăt, deşi era al meu, şi n-am simțit vreun cuțit, ci inima cum îmi plesneşte în brațele târfei ăleia. Apoi, pe când ne odihneam, m-am gândit la copilul pe care tocmai i-l zămislisem, şi abia mai târziu, trezindu-mă, stând să urinez, m-am văzut pe pământ.

Ochii cu care mi-am văzut leşul erau, desigur, ai Ka-ului meu, şi el, bietul, putea să se întoarcă în pântecul lui Nub-Utchat doar noaptea următoare, în timp ce ea era teribil de înnebunită de pasiunea cu care făcea amor cu unul dintre clienții ei favoriți, un tâlhar teribil de puternic, din Kurna. Dar cum, în lunile ce aveau să vină, eu creşteam în pântecul ei, Ka-ul meu nu se putea odihni cu acea linişte atât de importantă pentru timpul pe care îl petrecem în pântec. Dimpotrivă, Ka-ul meu şi tot restul ființei mele au ieşit cum nu se poate mai şui şi mai stâlcite de grosolănia străinilor care

mă pocniseră în cap tot timpul cât fusesem în pântecul noii mele mame, şi cred că multe dintre amintirile din prima şi din a doua mea existență au fost atât de deplin scoase din mine din pricina bumbăcelii ăsteia, încât mi-a luat întreaga mea viață a patra ca să le redobândesc.

Patru

— Am fost crescut de Nub-Utchat şi, din nou, am copilărit într-un harem, cu toate că aici nu era niciun Faraon. Orice bărbat din Teba era liber să între. Zău că nu avusesem cap când îmi alesesem mama. Pusese ea mâna pe averea mea din Deşertul Răsăritean şi s-a şi grăbit să renunțe la bordel şi să-şi cumpere o ditamai casa numai pentru ea, nu-i vorbă, dar avea lăcomia unei Regine şi pasiunea pentru jocuri de noroc a unui conducător de car de luptă, astfel că banii s-au evaporat una-două, iar ea a ajuns din nou târfa. Înainte să împlinesc eu optsprezece ani, ea a murit de friguri. Urina îi ieşea neagră. La vremea aceea, eram un ditamai flăcăul mătăhălos şi multe prinseseră cheag în inima mea. Aveam puține sentimente bune, dar ştiam să le vorbesc oamenilor; eram în stare, cum se zice la noi, „să vând o pană unui Faraon şi să-l cer bani ca pentru aur”. Pe femei le înțelegeam cât de mult se putea când trăiai într-un bordel, iar pe bărbați îi apreciam după maniere sau după lipsa acestora.

Manierele grosolane, la urma urmei, îmi bătuciseră creştetul nenăscut.

Să zicem că ştiam să-mi croiesc drum în viață. La vremea aceea, îmi câştigam existența în branşa mamei mele: devenisem patron de bordel, şi încă unul bun. Mai mult decât oricând înainte, Teba noastră era un oraş de preoți, prin urmare, după cumpăna lui Maat, aveam bordeluri gălăgioase, iar al meu, aş putea zice, era cel mai bun. Cu două vieți care mă pregătiseră pentru o asemenea trebuşoară, de ce să nu fie aşa?

Cu toate acestea, chiar şi în lupanarele Tebei îmi dădeam seama de haosul de la Curtea din Memphis. La câțiva ani o dată apărea un Faraon nou, iar în epocă nu a bântuit o singură foamete, ci două. Poate că am suferit şi eu de foame. Dar, spre norocul meu, mă încredeam în visele mele, care îmi spuneau să mă duc la miazănoapte, în Deltă, unde planta de papirus creşte din belşug. Şi acolo să deschid un atelier de papirusuri şi să export produsul în Siria în alte țări. Dacă făceam astfel, îmi spunea visul, atunci voi redobândi comoara pe care o irosise mama mea.

Încă eram un tip gras, bine dispus şi bun de gură, dar, trecând eu prin Memphis, am reuşit să stau de vorbă cu Mai-Marele Scribilor care lucrau pentru Vizirul Faraonului Setnakht (scribul care îmi vizitase bordelul adesea când se afla în Teba – plăcându-i, lui, nu numai femeile, ci şi mâncarea pe care o serveam şi băile pe care le pregăteam).

Acum l-am convins că merita să cumpănească la afacerea mea cu papirusul. Ca să grăbească mersul lucrurilor, el mi-a dat un uric (menționând un impozit special pe care i-l plăteam lui direct) şi, din acel moment, puteam să deschid un Atelier Regal. Mi-am petrecut mare parte din restul celei de-a treia vieți a mele în Sais şi, înainte ca viața să mi se încheie, am strâns o avere. Papirusul meu avea mare căutare în Siria!

În Răsărit erau nerăbdători să-şi înlocuiască tăblițele grele de lut ca să poată trimite mai multe mesaje cu acelaşi asin. Înainte, puteai pune cincizeci de tăblițe de lut pe spinarea dobitocului, iar jumătate ajungeau sparte; acum împachetai cinci sute de suluri de papirus şi toate rămâneau în aceeaşi stare, doar dacă nu se abătea vreo nenorocire asupra caravanei. Oamenii ăştia din Siria şi Liban, chiar şi hitiții, au început să ne folosească papirusul într-atât de mult, încât înainte să se isprăvească totul, ei au reuşit să-şi îmbunătățească şi carele. Căci a fost de ajuns să apuce să ne copieze desenele înfățişând carele noastre ca să învețe cum să le facă. Nicio bucată de papirus nu le putea arăta cum să întoarcă un cal cu frâiele înfăşurate în jurul mijlocului vizitiului, dar puteau să învețe şi acest lucru, şi apoi se va spune că eu, în a treia mea viață, am fost unul dintre egiptenii care au pus umărul la decăderea Egiptului. Prea multe secrete au fost dezvăluite sirienilor după ce li s-a dăruit

papirusul. Ei au început să ne copieze literele tainice şi, făcând astfel, le-au pângărit. Nu se mai poate deosebi, dintr-o privire, dacă e stilul curgător al bătrânelor Tăinuite, prezentările desluşite ale contabilului sau curbele misterioase pe care le adăugaserăm noi desenelor noastre în Templul Interior. Odinioară, acelaşi semn nu îți dădea întotdeauna acelaşi înțeles, ceea ce era un sistem de siguranță. Acum, din pricina sirienilor, toți se pot citi între ei şi chiar şi un scrib obişnuit va privi cel mai frumos scris fără pic de venerație. Nu mai trebuie să creadă că vorbele scrise conțin mai mult de-un singur mesaj. Înseamnă că înțelepții şi nebunii, generoşii şi lacomii sunt informați în egală măsură. Prin urmare, avem mai puține secrete față de alte țări. În vremea aceea, mai aveam noi o vorbă: „Cel care ne ştie scrisul ne ştie Ka-ul”.

— Nu găseşti nimic bun să spui despre tine, a observat Tatăl meu.

— Nu a fost o perioadă despre care să pot spune prea multe lucruri bune. Am trăit vremuri mult mai mărețe. Îmi amintesc că am angajat mulți libieni şi sirieni să muncească pentru mine. Mai multe produse ieşeau din mâinile lor decât din ale egiptenilor din neamul meu care, având ei la fel de multe zile de sărbătoare ca acelea lucrătoare, nu păreau hotărâți să facă treabă bună şi erau mereu pe picior de revoltă. Cu siguranță nu mai era ca pe timpul lui Usermare. Acum, libienii şi sirienii

munceau mai din greu, făceau mai mult papirus şi îşi duceau măiestria în țările lor, dar eu eram mulțumit să-i angajez, căci făcuseră din mine un om bogat în numai câțiva ani.

— Dar papirusul n-a fost singura ta sursă de îmbogățire, nu-l aşa?

— Făceam speculații şi pe vânzările şi cumpărările de loturi în Necropolă. În această privință, înțelepciunea celei de-a doua vieți a mele mă însoțea. Prin urmare, am clădit o altă avere peste prima. E singurul drum spre bogăție. Ai nevoie de o avere mică pentru a fertiliza una mai mare. Înțelegi, mutarea capitalei la Memphis, o decizie care părea la acea vreme egală cu decăderea Tebei, a dus la îmbogățirea vechiului oraş. Căci acum numai Templul lui Amon putea să țină împreună Două-Țări. Faraonii pot să fie slabi, dar Templul se întărea. La fel şi prețul pământului de pe fiecare alee din Oraşul Morților şi, din această pricină, în toată Teba. Casa pe care mama mea o cumpărase pe mai nimic făcea acum mai mult decât palatul unui Rege răsăritean şi se poate spune că oameni cu dare de mână, aşa ca mine, se strângeau fie în Deltă, fie la Teba, şi adeseori nu petreceau decât o noapte în Memphis, în călătoria dintr-o parte în alta.

— Ce-mi spui e important, deşi nu formidabil, a zis Ptah-nem-hotep. Din observațiile tale, înțeleg că bogații se poartă toți aproape la fel. Mai bine te întreb altceva: ce ne spui despre femeia pe care ai

ales-o să-ți fie mamă pentru o a patra viață? Se poate presupune că aveai mai multă înțelepciune acum?

— Din fericire, da, a răspuns străbunicul meu, dar eu am simțit cum vocea lui îşi pierduse puterea de a-l proteja. Vremurile erau tulburi, a repetat el, viața conjugală era plină de scandaluri. Aveam un prieten care se însurase cu o Prințesă din linia viguroasă a lui Esonefret. Curând, el a fost ucis de amantul soției lui. Apoi copilul prietenului meu şi al aceleiaşi Prințese a fost trimis într-un sat, la țărani. Acolo băiatul a murit de friguri. Nu era o poveste care să-mi inspire încredere în mamele de stirpe nobilă. M-a impresionat teribil.

— Ținând cont de ceea ce învățaseşi în prima ta viață şi în cea de-a doua, n-a fost chiar o surpriză o asemenea poveste, nu-i aşa? a zis acum Tatăl meu.

— În fiecare viață a trebuit să-mi dezvolt puterea de a-mi aminti ce s-a întâmplat înainte. În a treia mea viață, poate că în carnea mea – chiar dacă nu urcase până în gândurile mele – dăinuia buna judecată firească, dar nu pot spune decât că nenorocul prietenului meu m-a zguduit zdravăn. Prin urmare, m-am uitat în partea cealaltă şi am ales o femeie din rândul celor robuşti şi loiali. Crescuse într-un sat, iar în copilărie scăpase cu viață din cele două perioade de foamete ale noastre. Ceea ce mi-a dat încredere că poate

supraviețui în vremuri tulburi. Voiam o femeie care să-mi apere bogăția. Asta putea să facă pentru mine a treia mea nevastă, care curând avea să fie a patra mea mamă.

Pot zice că nu o duceam bine cu sănătatea. Reuşisem să îndestulez poftele îngropate ale celei de-a doua vieți a mele, dar am plătit prețul. Conceput de Nub-Utchat cu multă frământare adusă celor şapte suflete şi spirite ale mele, n-a fost chip să mă purific ducând o viață petrecută în negustorie şi plăceri. Am băut mult, am luat multe condimente să-mi stârnească sângele şi mi se făcea rău înainte să-mi fie sete. Aveam toate metehnele cu care se poate căpătui omul: gută, obezitate, inflamarea ochilor, strâmbarea şirei spinării. Dacă în anii dinainte făceam dragoste cu toată forța unui taur tânăr şi gras, acum ajunsesem la capătul puterilor. Mereu aveam nevoie de ajutorul nevestei mele ca să mă ațâț. Dar trebuie să mărturisesc şi că nu ea era aleasa mea adevărată – zău că aş fi preferat o Prințesă (întocmai ca ăia care i-a făcut de petrecanie dragului meu prieten), numai că, date fiind începuturile mele jalnice, nu m-ar fi luat nimeni. Recunosc că asta a fost adevărata lovitură pentru simțămintele mele în acei ani. A avea o avere nedospită de faimă înseamnă să cunoşti preaplinul şi suferințele unei scroafe. Dar eu luam resemnat tot ce-mi cădea în mână. Pentru prima oară în trei vieți, moartea avea să vină la

momentul potrivit. La treizeci şi trei de ani, eram mai bătrân decât la oricare vârstă pe care o atinsesem înainte şi trăiam într-o amărăciune adâncă. Căci până la sfârşitul celei de-a treia vieți a mele, ajunseseră să mă intereseze toate lucrurile pe care le disprețuisem în tinerețe. Îmi doream cu ardoare să-mi trăiesc a doua şi a treia viață, dar nu mai aveam puterea să iau urma acelor amintiri bine îngropate. Apoi, mi-am înrăutățit şi mai mult starea luând, spre oroarea bunei mele neveste, multe ierburi şi otrăvuri care să stârnească amintirile îndepărtate după care scotoceam, pricină din care m-am ales cu multe fierbințeli ce mi-au trimis mintea în călătorii îndepărtate. M-am zămislit pentru ultima oară din adâncurile unei transe în care am intrat prin nicio altă măiestrie decât aceea de a alege otrava – târfele şi peştii lor se pricep la ierburi la fel de mult ca orice tămăduitor sau vrăjitoare. Astfel m-am slobozit pentru ultima oară înainte să mă prăbuşesc. Aşa îmi dorisem. Tot ceea ce era murdar în mine s-a prăvălit înapoi în ruinele trupului meu, sămânța însă mi-a fost trimisă dincolo, şi sămânța aceea, sper eu, nu era ca mine, ci mai bună. Cred că avem puterea, atunci când suntem nemulțumiți de noi înşine, să pregătim câteva virtuți pe care nu le avem şi să le trecem sămânței noastre. Prin urmare, am căutat să găsesc o viață nouă, care să pună accentul în special pe înțelepciune, pe înțelegere şi pe folosirea cât mai bună a multor

măiestrii subtile.

Îmi ticluisem bine planurile. Dacă, în prima mea viață, mă născusem ca Meni, fiul unei țărănci, când am intrat în a patra mea viață, eram tot fiul unei țărănci. De data asta însă, bogăția mi-a fost păstrată. Ceea ce mi-a permis să trăiesc aşa cum am vrut. Şi am fost din nou General (fără nicio influență, în comparație cu prima mea viață), doctor, nobil prin căsătoria cu o Prințesă (descendentă din Kham-Uese, nici mai mult, nici mai puțin!) şi, grație averii mele, am fost şi o Notabilitate, un adevărat stâlp al societății noastre. Sau aşa – a zis el batjocoritor –, aşa sper să fiu descris.

— Dar tu ştii prea bine. De ani de zile eşti o persoană căreia îi arătam un interes statornic, a replicat Tata, adăugând: Da, chiar şi când eram un preot tânăr în Templul lui Ptah, auzeam, în spatele zidurilor noastre albe, vorbindu-se despre tine. Se spunea că toți cei o sută şi şaizeci de ani – la vremea aceea, erau o sută şi şaizeci de ani – ai celor patru vieți ale tale erau la fel de vii pentru tine. Tata a zâmbit şi nu s-a putut abține să nu rostească vorbele răutăcioase: Se spunea că atunci când te îmbătai, te lăudai cu asta.

— Ah, nu-i adevărat, a protestat Menenhetet. Eram doar indiscret. Am făcut greşeala să le spun câtorva prieteni apropiați. Nici că ar fi putut să zboare vorba mai repede. Am aflat că un prieten apropiat nu-i totuna cu un mare secret.

— Dar cum trezeşti puterile astea adormite? Pare altfel în fiecare viață, nu-i aşa? a întrebat Tata cu o voce care voia să trădeze un interes cât mai mic.

— Aşa cum Amenhotep al Doilea a avut îndârjirea să ucidă mai mulți lei decât orice Faraon, aşa cauți Tu secretele ce zac în rădăcina limbii, a replicat Menenhetet.

— Adică nu refuzi tu să-Mi spui? a întrebat Tatăl meu şi vedeam că e nemulțumit.

— Sau îmi atribui Tu o cunoaştere pe care nu o am?

— Ultima ta remarcă este o necuviință subtilă şi prin ea adumbreşti lumina ce a lucit asupra noastră în această noapte.

— Spune-l cum trezeşti puterile astea, i-a cerut Hathfertiti.

Străbunicul s-a făcut că n-o aude.

— În a patra mea viață, spre deosebire de celelalte, m-am născut cu mai mult simț pentru ceea ce se petrecuse înainte. Nu ştiu de ce. Dar, în copilărie, multe bucăți de papirus cu care mă jucam erau curând înscrise cu semne sacre cunoscute numai de Templul Interior al Tebei în ultimii ani ai lui Usermare. De asemenea, în tinerețe am stăpânit în chip strălucit arta de a mânui spada şi de a conduce carul, şi se poate spune că, pentru prima oară, am avut destulă înțelepciune să mă însor iute cu o tânără atrăgătoare de acelaşi rang cu mine. Iar mama nu

numai că n-a rămas văduvă, ci s-a dovedit suficient de deşteaptă să ne îmbunătăţească poziţia socială căsătorindu-se cu un descendent nelegitim al lui Amen-khep-shu-ef. Deoarece vechiul meu rival (acum străbunul meu!) fusese întotdeauna prea ocupat cu asediile ca să aibă mai mult de câţiva copii, descendenţa, nu neapărat pe firul Succesiunii, se înnobilase cu fiecare nou Faraon. Prin urmare, noua familie în care intrasem prin mijlocirea celei de-a doua căsătorii a mamei era la fel de bine privită ca şi familia miresei mele, şi am avut parte de multe distracţii. Pot să spun doar că primii ani ai celei de-a patra mele vieţi au fost într-atât de plăcuţi, iar fiica mea, mama lui Hathfertiti a Ta, Ast-en-Ra, era atât de frumoasă şi fermecătoare, încât dacă soţia mea n-ar fi murit în timp ce eu eram plecat în Libia, în campanie de război (acolo eram cel mai tânăr General care ajunsese vreodată la acest rang), mi-aş fi petrecut viaţa în funcţii înalte şi aş mai fi făcut mulţi copii. Dar moartea soţiei mele m-a învăţat o lecţie îngrozitoare. Nu am jelit-o cum m-aş fi aşteptat. Amintirea primelor trei vieţi adăsta în mintea mea ca trei fantome aşteptând în faţa uşii mele. Am înţeles că nu mă prea puteam arunca într-o viaţă publică dacă nenumăratele dorinţe ale altor vieţi zăceau neîmplinite în urma mea, sau doar pe jumătate împlinite, ori multe rămase neamintite. Aşa că m-am retras din armată şi m-am apucat să învăţ medicina – ca o

cale, bănuiesc eu acum, de a mă apropia încet-încet de adevăratul meu interes, anume magia. Mi-am petrecut ani întregi studiind chestiuni complicate precum felul în care se obține uleiul prin presare pentru alinarea gutei seara, când aerul e blând, sau alegerea celui mai bun dintre cele trei anotimpuri pentru folosirea fiecărei buruieni de pe listele noastre farmacopeice. Notam proprietățile curative ale icrelor de peşte împotriva sterilității şi cercetam să văd ce substanțe anume era cel mai bine să fie luate prin fiecare dintre cele trei guri sau aplicate direct pe piele. De asemenea, ce prafuri să fie inhalate sub formă de abur prin tub de trestie. Fiind un domn căruia îi plăcea luxul, căutam să fiu minuțios, încât înscriam pe papirus tot ce făceam şi notam rezultatele, chiar şi când era vorba de a înşira rețete compuse din douăzeci şi cinci ori treizeci de substanțe, pentru că nu puteam nesocoti câte tămăduiri depindeau de întrebuințarea judicioasă a tot ceea ce e scandalos. Curând am descoperit că ingredientele cele mai sigure erau varii soiuri de excremente şi, cumpănind la asta, mi-am amintit de ritualurile practicate de Bulgăre-de-Miere, aşa că m-am apucat să studiez magia, ceea ce a fost şi este mângâierea celei de-a patra vieți a mele. Nu ştiu dacă a fost şi cel mai fericit studiu al meu. Căci am ajuns să înțeleg că Amon poate că a vizitat-o pe prima mea mamă, însă eu, unul, n-am onorat

darul cu vreo faptă măreață. Dacă în prima mea viață am dat greş, iar în a doua am trădat, am mânjit fiecare cuib cu a treia, trebuie să-mi văd a patra viață drept aceea în care am căutat să folosesc ceea ce învățasem pentru ca să învăț şi mai multe. Altminteri de ce aş dezvălui eu în această noapte taine pe care nu le-am mărturisit nimănui altcuiva?

— Cu toate acestea, a zis Ptah-nem-hotep, nu mă pot apuca să mă gândesc la o funcție de rang înalt pentru tine în slujba Mea, când nici măcar nu am căpătat o explicație pentru faptul că ai folosit lilieci.

Pe un ton de mare resemnare, Menenhetet a spus:

— Sunt creaturi murdare, isterice ca maimuțele, agitate ca vermina. Sunt gălăgioşi, se agață unii de alții. Dar excrementele lor conțin tot ce nu pot ei folosi. Sunt dotați, prin urmare, cu puterea de a îndura singurătatea.

— Încep să pricep obiceiul tău curios, a spus Tata cu o voce surprinzător de plină de înțelegere. Pasta aia îngrozitoare trebuie că ți-a dat forța să înduri singurătatea celor o sută optzeci de ani ai tăi.

Menenhetet şi-a înclinat capul în fața înțelegerii arătate de Faraon. Dar eu mi-am dat seama de o altă înțelepciune a Tatălui meu, una pe care nu o sesizasem înainte. În acea clipă, am ştiut că El luase o decizie gravă. Menenhetet nu va fi Vizirul

Său. Nu voia să aibă zilnic în fața ochilor o sută optzeci de ani de singurătate.

Străbunicul meu s-a foit în jeț. Nu ştiu dacă şi el simțea schimbarea din văzduh, ci doar a dat morocănos din cap când Ptah-nem-hotep, ca pentru a ascunde locul unde-L duseseră gândurile Sale, a continuat:

— Nu-Mi spui nici de transele tale.

— Spune-l, a zis Hathfertiti.

— Da, a zis Faraonul, vreau să ştiu mai multe despre transele tale.

— Dacă nu-l spui tu, o să-l spun eu, a declarat mama.

Când Menenhetet nu a răspuns, mama ne-a luat prin surprindere:

— E îngrozitor, i s-a adresat ea lui Menenhetet. Te-am considerat ca fiind mai mare decât toți, în afară de cei mai mari Zei. Acum nu pot să cred cât eşti de tăcut. Cred că eşti prost.

— Nu, cum o să fie prost? a exclamat Ptah-nem-hotep.

— Este. Nu ştie ce este adevărat pentru mine în acest moment. Eu, care am avut întotdeauna două inimi, una ca să iubească un bărbat şi cealaltă să-l disprețuiască, sunt acum devotată unui singur bărbat cu amândouă inimile mele.

Ceea ce a spus Hathfertiti mai apoi a fost cum nu se poate mai zguduitor, căci nu a rostit cuvintele, ci ne-a îngăduit să le auzim în gândurile ei: „Mi-a plăcut să spun câte o minciună fiecărui

iubit, dar acum cunosc virtutea adevărului”.

— Numai un Faraon poate atinge adâncimile celor Două-Țări ale tale, i-a spus Menenhetet lui Hathfertiti şi s-a înclinat.

— De ce nu-l spui Celui de-al Nouălea cum am fost folosită? Ştii, s-a adresat ea lui Ptah-nem-hotep, că eu am devenit sursa de inspirație pentru vrăjile lui? Spune-l, i-a cerut ea din nou lui Menenhetet. Spune-l cum am pătruns eu în ceremoniile tale când aveam doisprezece ani. Spune cum m-ai sedus.

— Nu erai virgină.

— Nu, a zis Hathfertiti. Nu eram. Dar nimeni nu m-a sedus aşa înainte. Spune-l.

— Nu pot să vorbesc despre asta, a spus Menenhetet.

Iar eu nu mă puteam uita la el. Nu văzusem niciodată un bărbat rănit. Nu ştiam cum se ține să nu se prăbuşească un soldat după ce o suliță i-a străpuns pieptul, dar Menenhetet era pământiu la chip şi foarte obosit. Pe parcursul acelei nopți, se scuturase de multe ori de oboseală şi-şi regăsise vigoarea cu fiecare dezvăluire a ştiinței sale, dar acum arăta ca şi când i se scursese tot sângele din trup.

— Prima oară când Menenhetet a venit la mine, a spus Hathfertiti, nu ştiu ce a folosit. Dar m-a sedus cu o băutură şi nu m-am mai putut mişca. El şi-a satisfăcut plăcerea – la vremea aceea, cea mai mare plăcere a lui era să facă dragoste cu

mine ca şi când eram moartă sub trupul lui. O femeie moartă presupun că-l apropia de scopurile sale mai mult decât una vie.

— Nu aşa a fost, a zis Menenhetet.

— Nu, nu aşa a fost, a spus Hathfertiti, a fost o ceremonie. După ce am mai crescut, n-a mai fost nevoie să mă seduci cu o băutură. Ajunsese să-mi placă ce făceam. M-ai învățat să te însoțesc în *cavernele* tale.

Hathfertiti a rostit cuvântul *caverne* cu o voce atât de groasă şi atât de plină de mânie, încât nu ştiam dacă vorbea despre o lacră îngropată sau despre o groapă adâncă, dar ea era furioasă.

— Acolo mă duceau transele lui – în partea adâncă a râului. În caverne. Niciodată n-am învățat ceva mai bine ca spaima de ceea ce se târăşte în întuneric. Întorcându-se spre Ptah-nem-hotep, a spus: Nu vreau să țin ascunse treburile astea. În timp ce eram în transă, îl auzeam pe bunicul meu vorbindu-i lui Bulgăre-de-Miere şi lui Usermare, şi lui Nefertiri, ceea ce era bine, dar mai comunica şi cu cei opt Zei ai mâlului. Eu eram jegul dintre degetele lui, iar el îmi batjocorea biata mea căsnicie cu Nef-khep-aukhem. Încă nu v-am spus ce-i mai rău. Nu în caverne intram, ci în morminte. Ştiu cum e să faci dragoste în caverne pline de reveriile morților.

Cât de surprinzătoare era înțelepciunea mamei mele! Ştia că asta, mai mult decât să-L

scârbească, Îl va lega de ea.

— Nu mai suport nicio altă clipă această discuție, a spus Menenhetet, mi s-a stins orice speranță, şi cu asta s-a ridicat şi a părăsit încăperea fără să se încline, deşi l-am auzit coborând cu paşi nesiguri, ca un om bătrân, treptele curții în întunericul dinaintea zorilor.

Aceea a fost ultima oară când l-am mai văzut pe străbunicul meu printre noi.

Cinci

Însă de cum a plecat el, eu nu am mai putut vedea foarte limpede. Mama şi Tata şedeau tot de o parte şi de alta a mea, dar deveniseră la fel de lipsiți de formă precum fumul. Iar stâlpii curții nu se zăreau. Aveam senzația că stau în genunchi în fața unui bărbat, într-un cavou de piatră, şi puteam să aleg să rămân în jilăveala mormântului aceluia sau să mă întorc la părinții mei, pur şi simplu după cum îmi dădea ghes inima.

Cu toate acestea, aproape imediat forța prezenței lor a început să palpite cu fiecare cotitură pe care o făceam în faldurile vrăjii mele. Acum le vedeam chipurile lângă mine, în noapte, acum îmi simțeam gândurile din nou apropiate de ale mamei. Pe tăcute, ea I se adresa lui Ptah-nem-hotep – auzeam suferința în fiecare tăcere! „Mă iubeşti? întreba ea. De ce m-ai ales pe mine?” Şi întrebările acestea izbucneau, urmate

de îndată de vaietul ei nerostit: „Mi-am pierdut soțul în noaptea asta, iar acum l-am pierdut pe bărbatul care mi-a fost tată, iubit, Zeu, cel mai drag dușman, prietenul de care mă temeam cel mai tare, călăuza mea până la Zei. El a fost toate astea pentru mine. Şi totuşi, pe Tine Te iubesc, şi-ntr-atât Te-am adorat timp de şapte ani, că sunt gata să renunț la el. Adevărul e că l-am alungat. Dar Tu eşti un om rece. Mă iubeşti? Pot să am încredere în Tine?”.

Ptah-nem-hotep a răspuns cu gândurile Sale. Ele au trecut prin trupul meu ca şi cum fiecare dintre cuvintele nerostite erau mâini menite să mă ridice şi să mă poarte. „În ziua în care, acum şapte ani, am ieşit la vânătoare cu luntrea Mea, bățul Meu a lovit mai multe păsări decât oricând înainte. Cu tine alături de Mine, ajungea să arunc în sus bățul, că nicio zburătoare nu scăpa neatinsă. Nicio femeie n-a făcut atât de mult pentru Mine înainte.

Niciuna n-a mai făcut-o până în noaptea asta. Aşa că te iubesc. Vei fi Regina Mea.”

„Aşa e, a gândit mama mea – doar că acum gândurile ei erau atât de tainice, încât numai eu le puteam auzi. E un om slab care ar vrea să fie puternic. Nu există ardoare precum devotamentul unor asemenea bărbați când reuşeşti să-i satisfaci.” Şi cu voce tare:

— Să mergem. Să ne întindem unul lângă altul.

Dar ceea ce nu a spus, nici măcar ei înseşi, însă eu am auzit-o mai bine decât s-a auzit ea pe sine, a fost că El nu avea niciodată să înceteze s-o dorească, deoarece, din câte îşi dădea ea seama, El avea o înclinare pentru secrete, şi cu cât afla El mai multe despre cele mai teribile fapte ale ei, cu atât era mai încântat.

S-au ridicat, prin urmare, s-au îmbrăţişat, iar Tatăl meu mi-a ridicat trupul în braţe. Nu ştiu dacă pricina a fost că părăsisem sofaua, dar am simţit cum mă ia cu ameţeală. În aer era tulburare mare, resimţeam în burtă frământarea cerurilor şi m-am întrebat dacă vor fi cutremurări în înalturi.

Apoi am aflat pricina acestor nelinişti. A trecut în mine direct din braţele Tatălui meu. Khem-Usha venise în curte. L-am zărit cu un ochi întredeschis, pe care l-am şi închis imediat, nevrând să-l văd defel, şi aproape adormit, plutind printre voci care năvăleau asupra mea asemenea crocodililor ce se zvârcolesc în apă prea în adânc ca să-i ating cu picioarele. Poate că se vor depărta şi eu n-o să mai ştiu nimic.

Dar am auzit (oricât de departe aş fi fost de toate aceste voci) că în afara Palatului se găseau trupe.

— Sunt ale lui Nes-Amon, l-am ascultat pe Khem-Usha spunând, apoi a adăugat: Poţi folosi miliţiile mele. Le-am chemat la arme în seara asta.

S-a discutat mult, mama vorbea şi ea, cu păreri aspre, dar hotărâte. O auzeam spunându-i Tatii:

— Dacă Garda Ta Regală nu e sprijinită de

oamenii lui Khem-Usha, Tu o să rămâi fără Trupe Regale. Vor trece de partea lui Nes-Amon.

Alte discuții, voci aprinse – L-am auzit pe Tata zicând: „Nu, este inadmisibil, nu-ți pot da asemenea puteri” – şi s-au certat, iar mama a spus: „N-ai altă soluție, n-ai altă soluție”, nu, El nu avea altă soluție, „Nu ai”, a zis Khem-Usha şi au continuat să discute.

— Nu, L-am auzit pe Tata spunând răspicat, nu, Menenhetet n-o să fie Vizirul, nu, n-am o asemenea intenție.

Apoi tulburarea s-a mai potolit, aerul era mai liniştit. Am simțit cum sunt dat mamei mele şi dus de ea în prima lumină a zorilor, care sclipea ca un fir de argint peste ochii mei închişi ori de câte ori încercam să-i deschid, iar în depărtare am auzit cum izbucnesc strigăte şi vuietul ce se naşte când se ciocnesc dintr-odată o hotărâre prea mare şi o zăpăceală prea mare. Mi-am dat seama, după mirosul de căcat de capră şi cel de vechi focuri de cărbune, că acum ne aflam în locuințele servitorilor, unde dormea Eyaseyab, apoi am auzit-o pe mama spunându-i: „Ai grijă, ai cea mai mare grijă. S-ar putea să iasă cu bucluc”. Acum mă găseam în brațele durdulii ale lui Eyaseyab, pe care o ştiam ca pe propria-mi subsuoară, dacă nu după mirosul ei, la fel de ciudat şi de puternic ca al unui bărbat, da, un bărbat stătuse pe ea în noaptea aceea, îl cunoşteam după mirosul *lui.* Mirosea a fiară care sălăşluia pe o stâncă de lângă

mare, apoi nu m-am mai gândit la asemenea mirosuri, căci am fost pus jos, pe o rogojină, iar degetul ei, după vechiul ei obicei, mi-a ciufulit părul din spatele urechii. M-am întrebat dacă se va întinde lângă mine şi mi-l va lua din nou pe Deget-Dulce între buze, dar când căldura iscată de gând a început să-mi cuprindă coapsele, am auzit un suduit din odaia alăturată şi un bărbat a intrat. Era Zdrobitorul-de-Oase. După felul în care mergea, am ştiut că Eyaseyab era a lui şi nu se va mai gândi niciodată la cei doi sclavi, evreul şi nubianul, care se băteau odată pentru ea în locuinţele servitorilor de la mine de-acasă – casa era acum a lui Nef-khep-aukhem?

Nu ştiu dacă sentimentele mele suave l-au inspirat pe Zdrobitorul-de-Oase, sau sentimentele lui puternice mi-au dat o stare suavă, dar acum îi auzeam iubindu-se, ceva cu totul deosebit de tot ce învăţasem în acea noapte. Aici nu vorbeau, ci gemeau des, apoi el a urlat şi ea a lăsat să-i scape ţipete atât de ascuţite, cum numai păsările cu penaj în culorile cele mai vii puteau să le scoată. Mă simţeam ca şi când eram din nou acasă, căci regăseam zgomotele locuinţelor servitorilor, iar animalele se trezeau toate în zori, şi alţi servitori se iubeau în colibele lor. Simţeam cum totul prinde viaţă pe pământ, apa era leorpăită cu lăcomie, sămânţa înfulecată, animalele zbierau la chemarea altor dobitoace din partea cealaltă a staulelor. Îmi amintesc că-mi spuneam că slugile

se iubeau fără ca Zeii să fie de față, prin urmare era mai cald aici şi, din cât ştiam eu, mult mai plăcut decât amorul celor pe care-i ştiam eu, cu toate că lumina părea mai puțină atunci când se slobozeau şi unii, şi alții. Dar mă întrebam şi dacă nu era ca atunci când gustai cea mai minunată supă. O simțeai pătrunzând în pântec, un domeniu cu teritorii minunate unul după celălalt. Cufundat în vocea îngânătoare a lui Eyaseyab, după ce s-a isprăvit totul, ascultând-o cum îl ogoia pe bărbat şi se ogoia pe sine mângâindu-i spinarea cu mâna ei, am adormit, da, am adormit după toată acea noapte fără somn adevărat, şi n-am avut vise, deşi părea să fie multe strigăte în văzduh şi zgomot de bărbați care aleargă.

Când m-am trezit, mama era lângă mine şi m-a înştiințat că străbunicul murise.

— Vino, a spus ea, hai să facem o plimbare.

Acum erau soldați pe fiece alee a Palatului şi în fiece curte, şi am văzut haosul unei zile care nu avea să fie ca alte zile când orice soldat prin dreptul căruia treceai îşi ferea privirile. Acum se uitau de două ori la cel care trecea şi nu se sprijineau niciodată mai mult pe-un picior decât era nevoie ca să-şi mute greutatea pe celălalt.

Mama n-a plâns când mi-a dat vestea, dar pe chipul ei se aşternuse o expresie de mare solemnitate, iar ochii îi erau goi, încât atunci când s-a oprit din vorbit, parcă mă uitam la capul unei statui.

— Străbunicul tău, a zis ea, ar dori cu siguranță ca tu să ştii cum a murit, şi cu cât curaj.

A fost prins de trupele lui Khem-Usha, mi-a zis ea. Au găsit un bărbat distins, care şedea pe acelaşi scaun de aur care îi servise drept jeț lui Ptah-nem-hotep când ne înfățişaserăm noi prima oară Faraonului aflat în balconul Lui. Acum, legat la mâini şi sub pază, Menenhetet a fost dus într-o încăpere unde Ptah-nem-hotep şi Khem-Usha şedeau împreună cu Hathfertiti. Dar Faraonul nostru a pus să i se dezlege mâinile şi a spus: „În această noapte, ai fost înlocuitorul Meu. Ai fost inima celor Două-Țări, Zeii ți-au dat ascultare. Aceasta va fi gloria Ta. Căci Tu ai fost cu adevărat Faraon în această noapte, şi aşa trebuie să fie, Maat e mulțumită, pentru că aşa cum văd Eu lucrurile, ştiu că Tu nu ai fi putut niciodată să ajungi Vizirul Meu. Nu aş putea avea încredere în ambiția Ta. Dar Îți pot cinsti geniul".

Spunând acestea, Tatăl meu i-a înmânat lui Menenhetet propriul Său jungher.

Mama a spus:

— Eram îngrozită. După expresia gurii străbunicului tău, am crezut că o să înfigă jungherul în pieptul lui Ptah-nem-hotep. Aşa a gândit Khem-Usha, în mod sigur. Am văzut spaima de pe fața lui. Să ştii că faptul că i-a dăruit acel jungher a fost unul dintre cele mai curajoase gesturi pe care le-am văzut în viața mea. Dar a fost şi înțelept.

Menenhetet a făcut o plecăciune, de şapte ori şi-a atins fruntea de podea. Apoi s-a dus în încăperea alăturată pentru a îndeplini ultima ceremonie a înlocuitorului. A luat jungherul şi şi-a tăiat urechile, buzele, mădularul, apoi, în chinuri cumplite, a început să se roage. I-a curs mult sânge. Înainte să-şi piardă cunoştința din pricina durerilor cumplite, şi-a retezat beregata.

Mama s-a cutremurat, dar ochii îi erau plini de lumină.

— Niciun bărbat, în afară de Menenhetet, nu ar fi putut îndura o asemenea moarte, a zis ea.

În timp ce ascultam povestea, aurul soarelui de amiază s-a închis la culoare până la purpuriu şi eu am simțit că parcă muream şi eu. Ochii mamei continuau să mă privească, dar cu cât mă uitam mai mult în ei, cu atât ochii ei se apropiau, până ce am văzut un singur ochi, apoi o singură lumină, care era ca o stea pe un cer întunecat. Tot ceea ce văzusem în fața mea dispăruse. Stăteam în genunchi, în adâncurile unei piramide, şi printr-un tunel lung venea lumina unei stele reflectate într-un vas cu apă.

Acum nu mai zăream steaua. Doar un buric în fața ochilor mei. Buricul zbârcit al Ka-ului lui Menenhetet, iar eu mă întorsesem în toată putoarea şi furia falusului bătrânului vârât în gura mea.

Șase

Eram un tânăr de douăzeci de ani, îngenuncheat, şi tot ce ştiam despre băiatul care fusesem odată se depărta de inima mea. Eram aici, în Ka-ul meu, nimic altceva decât Ka-ul meu, şi pentru a doua oară în acea noapte bătrânul a început să se slobozească. Sau pur şi simplu înduram din nou ce se petrecuse prima oară? Asta să fi fost suferința Ka-ului?

Apoi din bătrân a ieşit tot, şi cu mare amar. Sămânța lui era ca o purgație, puturoasă, amară, aş fi vrut să vomit, dar nu puteam. A trebuit să primesc în mine suferința pe care o simțea el şi întreaga lui pornire de răzbunare pe mama mea.

Prin urmare, cu falusul lui încă în gura mea, am cunoscut ruşinea lui Menenhetet. Acum, Ka-ul străbunicului meu apăsa pe Ka-ul meu, aşa cum probabil Usermare îl apăsase pe el.

Şi i-am cunoscut şi vlăguirea. S-a lăsat asupra mea ca o cataractă. În niciuna dintre cele patru vieți ale lui nu a găsit ce-şi dorise. Atâta lucru ştiam şi eu, şi apoi am înghițit, şi întreaga otravă a Khaibit-ului său a intrat în mine – din sămânța străbunicului meu a ieşit veninul pur al Khaibit-ului său. Aceasta avea să fie de-acum cunoaşterea mea asupra trecutului.

Aveam să trăiesc după călăuzirea umbrei lui. Ka-ul meu avea să-şi aleagă drumul în Tărâmul

Morților după lumina Khaibit-ului său. Dacă poveştile lui erau neadevărate, n-aveam să ştiu ce fusese înaintea mea. Nevoia Ka-ului unei persoane era retrăirea în armonie a trecutului persoanei respective, dar o asemenea înțelepciune devenea nefastă dacă era deținută de altcineva.

Prin urmare, nu ştiam dacă să mă încred în ce urma să văd, dar, neştiind, am început totuşi să-mi amintesc ce s-a întâmplat cu părinții mei şi cu mine după ultima noapte a vieții străbunicului meu. Bineînțeles că nu am avut de ales. Cum să nu merg pe firul a ceea ce venea la mine? Erau, nici mai mult, nici mai puțin, evenimentele vieții mele după pieirea lui Menenhetet – să fi trecut cincisprezece ani din ziua morții lui până la moartea mea? Asta-mi părea că îmi amintesc (moartea mă ajunsese din urmă când aveam douăzeci sau douăzeci şi unu de ani?), da, viața mea continuase fără doar şi poate într-o moarte timpurie – martor mi-era tărâmul pe care mă aflam acum. Şi am simțit chiar un ghiont de simpatie pentru modestia cu care care Menenhetet ne povestise despre a doua lui viață şi despre a treia. Căci dintr-a mea nu mai vedeam nimic.

Însă străbunicul meu, vlăguit de furia slobozirii, s-a aşezat acum lângă mine, încetişor, şi s-a rezemat de un zid al acestui alcov, în mormântul masiv al lui Khufu (cu sarcofagul gol, da, şi de asta îmi aminteam!). Unul lângă altul, cu bucile pe pardoseală, ne-am ațintit privirile în întuneric,

până când zidul din fața noastră, la nici cinci paşi depărtare, a început să pâlpâie. Am văzut privelişti ce semănau cu picturile colorate de pe peretele unui templu. Dar de cum se limpezea o asemenea imagine, îmi părea că privesc vasul cu apă unde văzusem steaua şi o atinsesem cu mâna, căci multe valuri se stârneau din fiecare lumină. Imaginile se mişcau de parcă se găseau în capul meu la fel de mult ca şi pe perete, şi până la urmă nu mai ştiam cum le vedeam – totul se mişca mult prea iute. După care am hotărât că a privi spre cei vii din aceste morminte ale morților era încă şi mai năucitor decât a vedea prin memoria altuia ceea ce se petrecuse. Adevărul e că era ca şi când încercam să prind un peşte. Mâna nu mi se ducea unde vedea ochiul, apa îndoia brațul şi-l ducea în altă parte.

Ca să arăt cât de puțin puteam să mă încred în ceea ce mi se oferea, prima imagine s-a dovedit dezgustătoare, nu voiam să cred în ea. Chipul lui Ptah-nem-hotep a apărut în fața mea înfulecând pe furiş o bucățică de carne din trupul mutilat al lui Menenhetet. Asta am văzut eu şi, ca şi când zidul ar fi putut vorbi sau măcar să dea glas sentimentelor celor care se mişcau pe suprafața lui, am ştiut că dorința aprigă a Faraonului de a căpăta înțelepciune era mult mai disperată acum, după ce Menenhetet murise. Şi în vreme ce dinții Lui mestecau carnea aceea îngrozitoare, am început să cred în ce vedeam. Lămurea negreşit de

ce El se schimbase într-atât în anii ce-l mai rămăseseră de trăit şi de Ce eu nu mi-L puteam aminti acum drept un bun părinte. Prin înghițirea acelui dumicat, Ptah-nem-hotep trebuie să fi fost schimbat în profunzime de Menenhetet. Îl transformase într-o lichea. Neavând curajul lui Menenhetet, lui Ptah-nem-hotep nu-l rămânea decât cruzimea.

Am auzit atunci glasul mamei în urechea mea, şi îmi spunea: „Greşeşti dacă gândeşti aspru despre Tatăl tău. Faptul că l-a luat pe străbunicul tău în Sine L-a legat pe Faraon de familia noastră". A fost de ajuns să rostească aceste cuvinte ca să-mi amintesc multe: I-am văzut împreună adesea, pe Mama, acum Regină cu adevărat, lângă El, pe tronul Lui. Apoi mi-am adus aminte că nici nu trecuse bine anul de la Noaptea Porcului, şi Ea I-a dăruit un fiu, pe fratele meu vitreg, da, Ea era în toate cele Regina Lui şi la fiecare mare ceremonie în fruntea căreia era El. El era prezent acum la mult mai multe festivaluri ca înainte, şi ori de câte ori concubinele Zeilor dăruiau un cântec Faraonului, Mama mea, asemenea lui Nefertiri, scutura un sistru. N-au fost nefericiți în primul Lor an.

Am început să-mi aduc aminte, totuşi, că se şi certau adesea. Nu s-ar fi putut spune că nu-Şi mai aflau plăceri unul în carnea celuilalt (ba chiar a fost un adevărat tărăboi la Curte din pricina timpului ce-l petreceau împreună), totuşi niciunul

nu era mulțumit de micile deprinderi ale celuilalt şi, asemenea celor mai multe cupluri căsătorite, se certau mereu din pricina aceloraşi daraveri. Ani de zile I-am auzit ciondănindu-se din cauza prăvăliei lui Nef-khep-aukhem din Memphis.

Şi într-atât de mult trebuie să se fi certat Ei, încât memoria mea s-a trezit suficient pentru ca imaginile să dispară o vreme, în locul lor, s-au strecurat gânduri despre Nef-khep-aukhem şi mi-am amintit furia pe care el o stârnise în Ptah-nem-hotep în dimineața când trupele lui Khem-Usha au ocupat Palatul. Pentru că, în timpul negocierilor cu Marele Preot în zorii acelei zile, Ptah-nem-hotep a aflat că Nef-khep-aukhem, de cum părăsise curtea, se îndreptase val-vârtej şi fără zăbavă spre locuința lui Khem-Usha din Memphis şi acolo îi dăduse multe informații Marelui Preot despre ambițiile străbunicului meu şi despre simpatia tot mai mare de care se bucurau acestea în ochii Faraonului.

Această poveste ajungea la mine rostită de buzele revoltate ale Mamei mele, Care era de părere că nici trupele lui Khem-Usha, nici cele ale lui Nes-Amon nu s-ar fi mişcat în acea noapte, de n-ar fi fost Nef-khep-aukhem. Adevărul, aşa cum îl vedea Mama, era că Nes-Amon îşi strânsese oamenii abia când auzise zgomotele făcute de milițiile lui Khem-Usha, care se pregăteau în întuneric.

Trădarea aceasta L-a umplut pe Tatăl meu de o

furie cu mult mai mare decât orice altă întâmplare din acel revărsat de zori. Apoi Nef-khep-aukhem, socotind că era înțelept să-şi încaseze răsplata de la Marele Preot cât de curând cu putință, a făcut greşeala să se înfățişeze la Palat mult prea devreme. Ptah-nem-hotep i-a declarat lui Khem-Usha că modul de a pune temelia unei adevărate egalități între Faraon şi Marele Preot nu era acela de a se apuca să-L ia în derâdere pe Faraon din pricina prezenței Supraveghetorului său trădător. Într-adevăr, Tatălui meu Îi displăcea într-atât de mult o asemenea aroganță, încât Khem-Usha, înțelegând cât de fierbinte era subiectul, s-a prefăcut o vreme neînduplecat în loialitatea sa față de Nef-khep-aukhem. Ca urmare, i s-au împlinit multe hatâruri înainte să consimtă ca fostul Supraveghetor al Casetei cu Sulimanuri să fie alungat din Palat. Cu adevărat, Mama a declarat că, dacă n-ar fi pus Ea o vorbă bună, Nef-khep-aukhem ar fi fost ucis.

Mi-am amintit acum de felul în care atitudinea Ei se schimbase nu mult după aceea. Fostul meu tată, atent ca întotdeauna la nevoile altora, a deschis curând o prăvălie în Memphis pentru îngrijirea femeilor. Din câte se ştia, era prima de felul ei în Două-Țări. Care doamnă, până la acel ceas, nu-şi avea propriul servitor care să-i îngrijească părul? Dar cum toată lumea ştia că mâinile lui Nef-khep-aukhem atinseseră capul Faraonului Însuşi, prăvălia a avut imediat succes.

N-a trecut mult şi primul meu tată a ajuns prosper. Iar la Palat nu exista zi în care Hathfertiti să nu se certe cu al doilea Ei soț în legătură cu prezența primului în Memphis. Se simțea groaznic de umilită, Îi spunea Ea una-ntruna. Însă nu a reuşit să-L înduplece pe Ptah-nem-hotep să pună capăt unui asemenea negoț printr-un edict sau, cel puțin, să-l îndepărteze pe Nef oferindu-i un domeniu într-o nomă provincială. Vechea afecțiune a lui Ptah-nem-hotep pentru Supraveghetorul Său se redeşteptase. Îl auzeam cum Îi spune ea că lipsa de loialitate într-o singură noapte putea fi iertată. Ce provocare!

Era rândul Mamei să riposteze. Lucru pentru care Ea nu a avut niciodată răbdare. Asemenea multor femei frumoase, nu suporta să fie acuzată. Aşa că a făcut tot ce-a putut să dovedească faptul că lipsa de loialitate a bătrânului Lui Supraveghetor al Casetei cu Sulimanuri era incomparabil mai serioasă. Nef-khep-aukhem, a declarat Ea, nu fusese iscoada lui Khem-Usha doar în acea noapte, dimpotrivă, fusese informatorul lui ani buni. Însă dovezile Ei erau subțirele, drept care Ptah-nem-hotep a refuzat să le ia în seamă. După părerea mea, faptul că Nef-khep-aukhem se afla în preajmă Îi amintea lui Hathfertiti cât de mult datora Ea celei de-a doua căsnicii a Ei. Presupun că El avea nevoie de un asemenea retevei ca să O țină sub papuc. Îi auzeam tot timpul cum se certau.

„Tu nu vezi cum Te înjoseşte, Îi spunea Ea. Oamenii spun că trăieşti cu femeia unui peruchier.”

„Dimpotrivă, răspundea El, nu există doamnă în Memphis care să nu-l admire peste poate.”

Şi tot aşa. De-a lungul anilor, asta a acrit-O pe Hathfertiti. Nu L-a putut ierta că nu I-a făcut pe plac. Dar erau şi alte lucruri ce Îi ştirbeau Ei şi mai mult respectul. Nu ştiu ce drepturi i se acordaseră lui Khem-Usha în prima dimineață față de cele primite de el mai târziu, dar Mama a rămas Regina celor Două-Țări numai trei ani, înainte ca puterile Ei, ca şi ale Tatii, să fi fost reduse la jumătate. În al Zecelea An al Cârmuirii lui Ramses al Nouălea, s-a dat o lege prin care Amenhotep (noul nume pe care Khem-Usha şi-l alesese – asemenea numelui altor patru Faraoni!) era acum la fel de divin precum Ramses al Nouălea. La un mare festival, care a numărat ceremonii fără sfârşit, lui Amenhotep, Marele Preot al Templului lui Amon din Teba, i s-au conferit puteri depline pentru a guverna Egiptul de Sus. I s-a adus dinainte o varietate neînchipuit de mare de vase de argint şi aur, declarându-se că toate veniturile Egiptului de Sus, din toate sursele, vor merge acum direct în vistieria lui Amon, nemaitrebuind să treacă prin camerele de tezaur ale Faraonului. Chipul lui Amenhotep a fost, de asemenea, pictat pe multe ziduri de temple.

Se găsea alături de Ramses al Nouălea şi ambii Zei aveau aceeaşi înălțime – de patru ori mai înalți amândoi pe asemenea ziduri decât toți servitorii şi dregătorii aflați lângă Ei.

Nu ştiu dacă Mama a mai nutrit multă iubire față de Ptah-nem-hotep după toate acestea, dar din ce vedeam acum în mintea mea, presupun că nu. Şi mare surpriză pentru mine a fost să-l revăd pe Menenhetet în gândurile mele. Părea mai în vârstă cu vreo cinci sau poate zece ani, iar Mama mai dolofană decât pe vremea când trăia el. Prin urmare, am fost nevoit să mă întreb dacă povestea pe care mi-o spusese Ea despre ciuntirea lui conținea vreo sământă de adevăr. Era o poveste de groază anume ca să mă facă să nu mă mai gândesc niciodată la Menenhetet? Căci acum, dacă memoria mea nu era hrănită de cei opt Zei ai mâlului – într-atât de alunecos devenise totul! —, adevărul părea să fie că Menenhetet nu se omorâse, deşi cam îndoielnic adevăr dacă Faraonul făcuse o atare invitație. Şi am văzut neliniştea greu de îndurat pricinuită lui Ptah-nem-hotep de refuzul străbunicului meu. Deşi El l-a înşelat fără doar şi poate pe Menenhetet prin aceea că nu i-a oferit nicio recompensă pentru darurile neprețuite ce au fost oferite minții Lui în acea noapte lungă, tot se simțea trădat, ca un adevărat Monarh ce era. Menenhetet nu a vrut să-l ofere ultimul dar al devotamentului – a ales să nu servească drept înlocuitor şi să se omoare.

Nefăcând asta, Menenhetet a rămas totuşi la mila lui Khem-Usha. Marele Preot a reuşit în scurt timp să-l jupoaie pe străbunicul meu de avere. Domeniile lui din Egiptul de Sus au fost cumpărate de Templu la preţuri ridicol de mici, fixate de bună seamă de Khem-Usha, iar dacă Menenhetet nu consimţea, Templul i-ar fi luat pământurile pe mai nimic. Apoi restul proprietăţilor sale din Egiptul de Jos, printre care şi casa lui impunătoare (de pe terasa căreia îl privisem făcând dragoste cu mama mea), au fost cumpărate de Faraon, la insistenţele lui Hathfertiti, la preţuri la fel de mici. În mod limpede, mama nu dorea să-l aibă pe străbunicul meu în preajmă, iar de data asta dorinţa I-a fost îndeplinită. Menenhetet a fost nevoit să locuiască pe un domeniu sărăcăcios, pe Malul Apusean al Tebei, cumpărat cu bruma de bani ce-i mai rămăsese.

Într-atât de concentrat eram asupra acestor imagini, încât am tresărit speriat la o mişcare a Ka-ului lui Menenhetet lângă mine. Coapsa lui a început să se lovească uşor de latura coapsei mele, iar în răsuflarea lui i-am simţit agitaţia. Mi se adeverea convingerea că noi doi împărtăşeam această amintire, că era a lui şi el nu mintea. Căci fără îndoială în acest fel şi-ar fi adus el aminte, anume, cu multă nelinişte. După care, evenimentele cu pricina au devenit atât de extraordinare, încât nu m-am putut opri din privit.

Pentru că Menenhetet nu a trăit pe sărăcăciosul său domeniu, singurul rămas, într-o rememorare solemnă a ultimilor ani, nu, el a reuşit să se alăture hoților din Kurna şi astfel a strâns o altă avere jefuind mormintele Faraonilor. Dacă în cele patru vieți ale sale nu reuşise să poarte Dubla-Coroană şi, ca urmare, să între în Tărâmul Morților ca Zeu, atunci măcar să Le prădeze criptele, şi chiar cu multă ingeniozitate, săpând tuneluri de la un mormânt la altul fără ca la suprafață să se vadă ceva. Apoi, în anul în care Menenhetet s-a simțit din nou aproape de moarte – spre sfârşitul celui de-al cincisprezecelea an de viață al meu, prin urmare al Şaisprezecelea An al Domniei lui Ramses al Nouălea –, el s-a furişat înapoi în Memphis şi a reuşit să-l facă o vizită Mamei mele.

Acum, pe zid, l-am văzut făcând dragoste cu Ea. A fost ultima oară. Cum stătea el lângă mine, s-a jurat să-şi dea ultima suflare, numai că eu l-am văzut murind în brațele Ei şi am ştiut, după ecoul hohotelor Ei de plâns, că el reuşise, pentru a patra oară, să însămânțeze o femeie cu ardoarea ultimului său act. Puterea lui asupra Ei trebuie că încă era imensă, căci Mama, în ciuda oricărei obiecții a lui Ptah-nem-hotep, a luat toate măsurile necesare ca trupul lui să fie îmbălsămat cu mare grijă.

Dar în a doua lună a sarcinii, înainte să apuce Tatăl meu să-Şi dea seama că Ea rămăsese grea

(cu toate că El ar fi putut presupune fără şovăială că pruncul era al Lui, neexistând îndoială în privința plăcerii ce-o găseau unul în celălalt, oricâtă discordie Îi despărțea), Hathfertiti a pus totuşi la cale ultima răzbunare împotriva lui Menenhetet. A luat purgative până a lepădat. N-avea să mai fie nicio a cincea viață pentru străbunicul meu. El nu a devenit fratele meu sugar.

Ca urmare, Ka-ul lui a rămas surghiunit cu o cruzime neînchipuită. Dacă hotăra să se întoarcă în leşul îmbălsămat al bătrânului şi îşi făcea sălaş acolo – ceea ce trebuie să fi făcut, altfel cum ar fi şezut acum lângă mine? —, încă nu sunt sigur ce a scăpat şi ce s-a pierdut. Parte din el, asemenea unei fantome, neştiindu-şi niciun sălaş, s-o fi ataşat de mine. Pentru că, la vârsta de şaisprezece ani, cu siguranță apăream de nestăpânit în ochii părinților mei.

Fratele meu mai mic, Amen-khep-shu-ef al Doilea, o expresie, presupun eu, a dorinței Tatălui meu ca măcar unul din Fiii Lui să devină un mare războinic, a început curând să fie privit drept Cel-Care-va-deveni-Ramses-al-Zecelea. Lucru ce nu m-a preocupat până în al şaisprezecelea an al vieții mele, când Amen-Ka avea nouă ani. Atunci am devenit sfidător. M-am apucat să joc jocuri de noroc şi să petrec, cu alte cuvinte, să mă comport ca un Prinț, dar şi să mă port nepoliticos cu Ptah-nem-hotep şi cum nu se poate mai grosolan

față de Mama în privința capelei pe care o ridicase Ea pentru cele patru mumii reprezentând rămăşițele străbunicului meu. Cu o cheltuială considerabilă şi o căutare îndelungă întreprinsă de iscoadele Ei, Ea a reuşit în cele din urmă să dea de urma primului Menenhetet şi de a celui de-al doilea. Dacă al treilea n-a fost greu de găsit – era acolo, în mormântul pe care i-l construise nevasta lui şi în care încă niciun hoț nu pătrunsese –, cripta Marelui Preot era prădată. Nu s-a ştiut sigur nici măcar că mumia rămasă, jefuită de amulete şi nestemate, era a lui Menenhetet decât după cercetarea îndelungată a rugăciunilor scrise pe bandajele de in care, din fericire, s-au dovedit a fi îndeajuns de încifrate pentru a aparține unui Mare Preot. Cu toate acestea, Menenhetet din prima viață, Maestrul Secretelor, a fost găsit doar pentru că Hathfertiti, în ciuda unei despărțiri de aproape zece ani, încă reuşea să trăiască în mintea străbunicului meu. La ultima lui vizită, în timp ce făceau dragoste, Ea a călătorit împreună cu el în străfundurile unei transe. Astfel a văzut Ea locul primei lui morți şi chiar i-a privit pe servitorii lui Bulgăre-de-Miere cum i-au salvat leşul de pe mormanul de măruntaie unde fusese aruncat. După ce l-a ferit de descompunere prin îmbălsămare imediată şi după trecerea a şaptezeci de zile, Bulgăre-de-Miere l-a pus pe un neguțător din Deltă să ducă sicriul pe fluviu în jos, până în Sais, unde ea l-a aşezat într-un mormânt modest,

lângă cavoul familiei. Acolo a găsit Regina Hathfertiti mumia acestui prim Menenhetet (cu mumia lui Bulgăre-de-Miere zăcând alături de el), iar acum, găsindu-se Ea Însăşi, în sfârşit, în posesia deplină a rămăşiţelor, L-a înduplecat pe Ptah-nem-hotep să îngăduie ca fiecare dintre aceste relicve bine înfăşurate, fiecare în sicriul său greu, să fie trasă de câte o pereche de boi în jurul zidurilor Palatului. Apoi Ea a ţinut mumiile într-o capelă înconjurată de-un şanţ cu apă, iar pentru siguranţă, a vârât un crocodil în apă. Într-atât de teribilă, îmi zic eu, era teama Ei de Ka-ul lui Menenhetet.

Bineînţeles, nu era niciodată înţelept să încerci să O înţelegi pe Mama. A îngrijit capela cu conştiinciozitate, şi la fel de conştiincioasă Îl făcea pe Ptah-nem-hotep să se amuze pe seama Ei şi prin asta s-O tolereze – Ea făcea glume teribile, spunând cât de bine se simţea protejată de cele patru vase canopice ale Ei! — şi continuând neîndoielnic să aibă grijă şi după moartea Lui, a hotărât că, imediat ce aveam să mor eu, ba chiar în timp ce m-aş afla în baia mea de natron, Menenhetet-din-a-patra-viaţă – adică mumia lui, sarcofagul şi vasele – să fie mutat, după o logică bizară a inimii Ei, în acelaşi mormânt meschin în care voi fi pus eu. Trebuie însă spus că multe se schimbaseră în viaţa Ei după moartea lui Ptah-nem-hotep.

Către sfârşit, El a îmbătrânit amarnic. Pe

măsură ce îmbătrânea, Tatăl meu regal Îşi pierdea frumusețea trăsăturilor care Îl deosebise de alți bărbați, obrajii au început să-l atârne, gâtul I s-a îngroşat. Descurajarea a pus stăpânire pe El. În al Şaisprezecelea an al Domniei Lui (an care a fost şi penultimul), s-a descoperit că mai multe morminte ale vechilor Faraoni din Teba Apuseană fuseseră pângărite. Lui I se părea înjositoare îndrăzneala jefuitorilor. Hoții păreau pregătiți să înfrunte mânia oricărui Faraon, viu sau mort. Mumia lui Sebekemsef, veche de sute de ani, fusese prădată de nestemate, iar Regina Lui suferise aceeaşi batjocorire. Când făptaşii au fost prinşi (s-au dovedit a fi lucrători în Necropolă), Ptah-nem-hotep a descoperit că mulți dintre dregătorii Lui erau şi ei implicați. Primarii din Teba Apuseană şi cei din Teba Răsăriteană s-au acuzat reciproc. Interogatorii fără sfârşit. Nes-Amon (care a supraviețuit ca Mai-Marele Scribilor după ce visurile sale de a ajunge într-o funcție mai înaltă fuseseră spulberate de Khem-Usha) a fost chiar trimis la Teba să consemneze aceste fapte.

Acela a fost anul în care Ptah-nem-hotep a început să îmbătrânească văzând cu ochii, iar eu m-am simțit cuprins de o dorință pe care cu greu mi-o stăpâneam față de Mama mea, semn, zic eu, că nu putea să izvorască decât din Ka-ul copilului nenăscut al lui Menenhetet. Şi când Mama s-a simțit stăpânită de aceleaşi pasiuni, am început

amândoi să ne socotim binecuvântați – sau disprețuiți? — de Zei la fel ca Nefertiri şi Amen-khep-shu-ef.

Şi atunci, cu şase luni înaintea morții Lui, Tata l-a ridicat pe Amen-Ka la rangul de co-regent alături de El. Chiar i-a dat fratelui meu titlul de Ramses al Zecelea, Kheper-Maat-Ra, Setpenere Amen-khep-shu-ef Meri-Amon. Uite aşa am fost eu lipsit de dreptul meu prin naştere, dacă pretenția mea firavă poate fi astfel numită, ținând seamă de felul în care fusesem conceput. Dar chiar şi în acel an, de cum a murit Ptah-nem-hotep (cum a mai plâns Mama la funeraliile Lui!), fratele meu, care nu împlinise încă zece ani, a fost nevoit să facă față unui scandal şi mai mare decât cripta jefuită a Faraonului Sebekemsef.

S-a descoperit că mormântul multă vreme ascuns al lui Ramses al Doilea, sus, între dealuri (locul acela unde se ajungea teribil de greu şi unde Usermare îl dusese odată pe Primul Său Conducător de Car de Luptă), fusese pângărit. Mormântul Tatălui, Seti Întâiul, a fost şi el jefuit. Rămăsese vreun Faraon al Cărui mormânt să nu fi fost călcat? Bietul meu frate! În mijlocul unei stupori generale, marcate de tulburări peste tot, El Şi-a celebrat a zecea zi de naştere la Memphis tocmai când sosea vestea din Teba că barbarii veniți din Deşertul Apusean puseseră stăpânire pe oraş. Khem-Usha (la care nu mă puteam gândi

nicicum că se numea Amenhotep) a fost ținut în captivitate şi torturat timp de şase luni. După ce a fost eliberat în cele din urmă, nu mai rămăsese din el decât un bătrân nevolnic. Amen-Ka a mai stat doi ani pe tron înainte să moară. Odată cu moartea Lui, au luat sfârşit şi toate prerogativele regale pentru Hathfertiti şi pentru mine. Un strănepot al lui Ramses al Treilea a devenit Ramses al Unsprezecelea şi la scurt timp după aceea am murit eu. Cum, nu ştiu. Nicio imagine nu se alcătuia în mintea mea. Nu mă puteam bizui nici măcar pe memoria înşelătoare a lui Menenhetet. În schimb, apăreau alte imagini pe zid. Eram martor acum la un fenomen cum nu se poate mai straniu. Am început să urmăresc domnia celor de după mine. Asta trecea prin fața ochilor noştri. Primul dintre Cârmuitorii necunoscuți era un nou Mare Preot, pe nume Hrihor. El a domnit în Teba, iar Două-Țări erau cum nu se poate mai divizate. Apoi a venit un sirian, sau aşa ceva, pe nume Nesubenedded, care a domnit în Egiptul de Jos, de la Memphis la Tanis, pe malul Celei Foarte Verde.

În aceşti ani, pătrunderile cu forța în mormintele Faraonilor erau la fel de obişnuite ca molimile, iar autoritățile ajunseseră să se simtă într-atât de neajutorate, încât, cuprinse de disperare, au mutat trupurile regale până când Usermare a ajuns să fie pus în mormântul lui Seti Întâiul. Dar când încăperile exterioare au fost încă o dată

sparte, amândoi Faraonii, dimpreună cu soțiile Lor, au fost strămutați în mormântul lui Amenhotep Întâiul, şi la scurt timp după aceea preoții au trebuit să ascundă multe dintre aceste trupuri regale într-un mormânt fără însemne, la apus de Teba. Într-o groapă întunecoasă, printre stânci, odihneau Ahmose şi Amenhotep Întâiul, şi Tutmes al Doilea şi Tutmes cel Mare, Cel Care era al Treilea, şi Seti Întâiul, şi Ramses al Doilea şi mulți alții, înghesuiți unul lângă altul, ca o grămadă de ființe lepădate. Nu-mi credeam ochilor. Zidul mărturisea despre privelişti pe care nici măcar străbunicul nu îndrăznea să le plăsmuiască. Cu adevărat, Ka-ul meu se simțea ca o groapă fără fund în fața greutății acestor Faraoni tulburați din mormintele Lor, iar eu a trebuit să mă întreb dacă Două-Țări erau acum pierdute şi fără temelie.

În tot acest răstimp, Ka-ul lui Menenhetet nu mi-a mai adresat niciun cuvânt. Dar l-am văzut zâmbind la tot ce se înfățişa dinaintea noastră şi m-am întrebat câte dintre aceste imagini s-or fi ivit din mintea lui. Apoi mi-am amintit de propria mea mumie, înfăşurată de mântuială, lăsând pânza de la degete pradă viermilor, şi m-a cuprins amărăciunea. Încă nu îmi puteam aminti cum murisem. Cu cât mă gândeam mai mult, cu atât vedeam mai puțin pe zid, şi nu înțelegeam de ce eram atât de sigur că fusesem omorât noaptea, într-o încăierare la beție.

Cumpănind eu la asta, am văzut aceeaşi cârciumă pe care o zărisem în ceasul în care stătusem întins în acea cameră minunată cu peşti pictați pe podea, şi din nou mi-a apărut în fața ochilor Zdrobitorul-de-Oase care se apropia de clipa când, beat fiind, s-a vârât şi el în încăierare. Oricât aş fi dorit să aflu despre propria mea moarte, eram obligat să nu-mi mai urmăresc soarta, ci să fiu martor la multele schimbări din viața Zdrobitorului-de-Oase şi din cea a lui Eyaseyab. Întâi mi-am spus că nu era nimic interesant de văzut, apoi însă mi s-a stârnit curiozitatea. Căci în fața ochilor mei se petreceau multe şi cu rapiditate. Chipurile lor au început să îmbătrânească la scurt timp după ce Zdrobitorul-de-Oase a devenit Căpitanul Bărcii Regale ca răsplată pentru că m-a apărat în dimineața în care trupele lui Khem-Usha au ocupat Palatul.

Dar cârma Bărcii Regale nu era o îndatorire pentru care el să fi fost potrivit. Zdrobitorul-de-Oase era prea necioplit ca să slujească unui Rege. Drept care, curând i s-au dat alte treburi. În scurt timp, a decăzut şi mai mult, sfârşind în cele din urmă aşa cum începuse – un bărbat care bea peste măsură şi devenea violent când se cherchelea, chiar şi față de Eyaseyab care-i devenise nevastă.

Eyaseyab îl iubea însă atât de straşnic şi în fiecare zi a vieții lor împreună, încât până şi Maat

ar fi putut s-o răsplătească. O a doua perioadă prosperă a început pentru Zdrobitorul-de-Oase. S-a dus la Menenhetet să-i dea ceva de muncă, şi i-a dat. Străbunicul căuta de multă vreme un ins îndeajuns de fioros încât să fie omul de legătură între el şi hoţii din Kurna.

Zdrobitorul-de-Oase a devenit cum nu se poate mai folositor în această treabă, astfel că în curând, graţie câştigurilor considerabile aduse de slujba lui, Eyaseyab a plecat din serviciul mamei şi şi-a cumpărat o casă pe Malul Apusean al Tebei. Au avut copii împreună, iar fosta mea doică ar fi putut deveni o matroană respectabilă, cu propriul ei mormânt de familie în Oraşul Morţilor dacă Zdrobitorul-de-Oase n-ar fi încetat să se mai poarte cu prevedere după moartea lui Menenhetet şi a ajuns printre jefuitorii arestaţi pentru că prădaseră mormântul lui Usermare. Executat la scurtă vreme după aceea, a fost aruncat într-o groapă oarecare.

Eyaseyab nu i-a găsit leşul niciodată. S-a întors la Memphis şi a intrat din nou în slujba mamei ca Mai-Mare peste Servitoare. Dar într-o noapte, ca să împlinească un jurământ făcut bărbatului ei, s-a strecurat până în Necropolă. În luminile desenelor de pe perete, am văzut-o înfruntând fantoma, acelaşi ins cu respiraţia incredibil de puturoasă pe care-l întâlnisem când mă întorceam la mormântul meu. Pentru Eyaseyab, s-a dovedit o întâlnire înfricoşătoare, dar ea nu a rupt-o la fugă,

ci a aşteptat până când fantoma, afurisind şi blestemând, s-a îndepărtat pe alee, în veghea ei nocturnă. Apoi ea a îngropat o statuetă micuță – pusese să-i fie făcută după chipul şi asemănarea Zdrobitorului-de-Oase – şi a îngropat-o chiar acolo, în fața uşii mormântului meu. Căci în jurământul făcut Zdrobitorului-de-Oase şi şoptit în urechea lui, îi făgăduise că, dacă el va fi azvârlit într-o groapă oarecare, ea îi va face un chip aidoma cu al lui, va găsi mormântul lui Menenhetet şi îl va înmormânta în apropiere. Să-mi dea lacrimile şi alta nu, gândindu-mă la loialitatea doicii mele, iar prin asta am descoperit cum Ka-ul meu îl păstrase pe Deget-Dulce care, şi el, şi-a amintit de ea.

De ce am văzut povestea asta, nu ştiu, dar pot spune că, după aceste lacrimi, amărăciunea mea n-a mai fost pricinuită atât de grija pentru Eyaseyab, cât de chinul de a-mi contempla propria moarte. Acum o vedeam pe doica mea muncind pentru mama, în ultima zi pe care mi-o mai aminteam, uite-o, îmbrăcată în veşminte de văduvă şi încă jelind după Zdrobitorul-de-Oase. Dar imaginea lui Eyaseyab se suprapunea cu una înfățişându-mă pe mine în patul mamei mele. Nu mai eram copil, ci bărbat, iar mama şi cu mine eram amanți.

Ce s-a întâmplat între noi, nu reuşeam să-mi amintesc – doar că nu exista altă femeie pe care s-o fi dorit mai mult. Dar în acel pat, în timp ce

stăteam îmbrățișați, ne apăsa povara ruşinii. Căci dacă iubirea între frate şi soră era ceva obişnuit în viețile tuturor, nu acelaşi lucru se putea spune despre pasiunea pentru propria mamă. Şi mi-am amintit de teama lui Hathfertiti față de bârfele din Memphis, şi cu adevărat se bârfea într-atât de mult, şi aşa se şoptea despre noi, că ea se reîntorsese la Nef-khep-aukhem şi se măritase cu el a doua oară.

Acolo, şezând lângă străbunicul meu, cu bietul meu Ka tot mai uluit de aceste amărâte de frânturi de amintire, am găsit în sfârşit locul unde două cioburi se potriveau. Căci mi-am amintit cum obişnuiam să fac dragoste cu preotul şi cu sora lui, aia cu buci de panteră dolofană. Fratele ei nu era câtuşi de puțin preot, nicidecum preot, ci era Nef-khep-aukhem – care, din motive de igienă, îşi răsese țeasta de tot –, iar sora lui era mama mea.

Cufundat în suferință, în acel mormânt al lui Khufu, am fost silit să contemplu mizeria parfumată şi animozitatea colosală a celei mai cumplite gelozii, să contemplu cele mai oribile scandaluri între Nef-khep-aukhem, Hathfertiti şi mine. Rezultatul – mi-l aminteam cu adevărat sau doar mi l-am închipuit? — a fost că unchiul meu (despre care gândisem cândva că era tatăl meu, dar acum se dovedea a fi rivalul meu, fără doar şi poate) a tocmit trei brute, da, el le-a ales ca să mă prindă la înghesuială într-o cârciumă. Înainte să-mi dau seama ce se întâmplă, eram mort – ce

irosire blestemată, ce năruire a tuturor aşteptărilor! Tot ce trăise în băieţelul de şase ani, întreaga lui tandreţe, înţelepciune, plăcere, tot ce anunţa zilele care urmau să vină şi promisiunea viitorului, totul se risipise. Fără alt ţel mai înalt decât strivirea unui gândac. Îmi venea să plâng pentru mine ca şi când jeleam pe altcineva. În desfrâul acelor ultimi ani, nu mă gândisem niciodată că nu mi se vor împlini măcar câteva dintre aşteptările primilor mei ani. Acum nu mai aveau cum să se împlinească. Băiatul nu mai era. Menenhetet al Doilea murise – o viaţă tânără şi irosită! Da, ochii mi s-au umplut de lacrimi, năvalnice precum puritatea jelirii unui străin, şi m-am cutremurat în sinea mea. În timp ce tremuram copleşit de această suferinţă, zidurile au început să se mişte şi, în întunericul care ne înconjura, înainte să mă cuprindă o spaimă îngrozitoare, pe zid s-a conturat prezenţa Duadului. Eram în Duad.

Şapte

Întotdeauna crezusem că nu se putea ajunge în Tărâmul Morţilor decât cu mare anevoinţă. Să fii nevoit să mergi zile întregi sub un soare la fel de fierbinte ca în deşertul Eshuranib şi apoi să cobori un povârniş abrupt, în caverne unde nu-ţi zăreai nici palma. Jilăveala ce se înălţa din bulboanele fierbinţi ar face ca orice loc de apucat cu mâna să

fie înşelător. Dar acum, şezând lângă Ka-ul străbunicului meu, a cărui coapsă o atingea pe-a mea, viziunile acestea se perindau într-atât de firesc, încât nu mai ştiam dacă ceea ce vedeam era în mintea mea, într-a străbunicului meu sau se va dovedi a fi proprietatea zidului. Unele creaturi se apropiau şi dădeau impresia amenințătoare că se vor repezi asupra mea, dar de fiecare dată, înainte să mă simt covârşit de ele, se îndepărtau, parcă la porunca mea. Asta era. Fie ce-o fi. Mă aflam în Duad. Nu intrasem niciodată într-o junglă, doar auzisem despre asemenea locuri de la eunucii nubieni care slujeau la Palat, dar acum îmi răsunau în ureche foşnet mare, grohăituri şi cârâituri, şi toată hărmălaia şi tot freamătul care te aştepți să te întâmpine într-o pădure. Peste tot auzeam porți deschizându-se, plânsete disperate, strigăte de Zei Care vorbeau asemenea animalelor. Țipătul unui şoim a ajuns până la mine, la fel chemările păsărilor de apă din cuiburile lor, bâzâitul albinelor şi teribilele şi colosalele gemete ale Zeilor-taur, chiar şi vaierele motanilor în călduri. Am văzut Ka-ul tuturor celor îndeajuns de ghinioniști încât să fie duşmanii lui Ra şi am fost martor la distrugerea trupurilor lor la Prima Poartă şi la pierderea umbrelor lor atunci când s-au prăbuşit în hăurile de foc. Flăcări se revărsau din gurile Zeițelor. Şi toate aceste lucruri nemaivăzute nu mă înspăimântau. În curând i-am putut distinge pe cei care păzeau porțile de

nenorociții care aşteptau să fie judecați, cât despre Zei, Ei aveau trupuri de femei sau de bărbați, însă umblau cu capete de şoimi şi de bâtlani, şi de şacali, şi de berbeci pe umerii Lor, iar un Zeu mare de tot avea cap de scarabeu. Ka-ului străbunicului meu nu-i adresam niciun cuvânt, dar mi-a venit să spun cu voce tare că mulți dintre aceşti Zei arătau asemenea desenelor care Îi înfățişau pe zidurile templelor.

Apoi, simțindu-ne în siguranță asemenea celor binecuvântați – dar cum să fi fost eu binecuvântat, când mormântul îmi fusese pângărit? —, am văzut Prima Poartă trecând prin fața noastră, nu, nu am trecut noi prin poartă, ci ea a alunecat pe lângă noi pe zid, iar eu m-am întrebat dacă ne găseam în Barca sacră a lui Ra, ceea ce ar fi însemnat că puteam trece fără să simțim focul. Habar n-am cum de ştiam acest lucru (nevăzând eu alți pasageri în afară de mine şi de străbunicul meu), dar pot spune că în acel moment ne aflam la a Doua Cotitură a Duadului, unde am zărit câțiva nenorociți aplecându-se să bea apă rece din izvoare şi am văzut cum toți aceia care spuseseră prea multe minciuni în viață începeau să țipe. Căci apa dădea în clocot de cum le atingea limba. L-am văzut pe bogătaşul ăla, Fekh-futi, acum era îmbrăcat în veşminte mânjite cu noroiul de pe malul râului. Purtase degetul lui Bulgăre-de-Miere prin multe porți, dar uite că tot aici la început se afla, din pricină că faptele sale ticăloase îi

întreceau în număr virtuțile. Acum zăcea pe spate, în vreme ce a Treia Poartă îşi arăta pivotul balamalei înfipt în ochiul lui şi, de câte ori marea poartă se deschidea sau se închidea, el scotea țipătul jalnic al unui bărbat care şi-a petrecut viața căutând numai să tragă un folos. Lângă el, alții se zvârcoleau în lanțuri.

Apoi am pătruns printr-un tunel lung, cu un bot de taur la capătul lui, iar în bot eu am văzut douăsprezece victime care sălăşluiau într-un lac cu apă ce fierbea. Duhoarea lacului era atât de puternică, încât păsările se îndepărtau speriate când ajungeau deasupra lui, eu însă nu simțeam mirosul de sulf, dar am văzut mulți care îşi trăgeau umbra după ei, iar un lac era într-atât de ticsit, că avea două şiruri de câte patruzeci şi două de cobre în el, şi nu trebuiau să scuipe foc, deoarece cuvântul pe care-l rosteau era îndeajuns de cumplit ca umbrele morților să se veştejească dinaintea lor.

La a Cincea Cotitură a Duadului, se găseau douăsprezece mumii. Chiar în fața ochilor mei, un Zeu purtând cap de şacal s-a apropiat şi le-a spus să-şi lepede feşele, să-şi dea jos perucile, să-şi strângă oasele şi carnea şi să deschidă ochii. Căci acum puteau să părăsească peşterile lui Seker şi să se înalțe spre marele domeniu spre care El le va duce. Dar mai departe nu era altceva decât un iaz de apă clocotită, prin urmare, mumiile au rămas fără adăpost în peşterile morților. La a Şasea

Cotitură a Duadului, am văzut un Zeu cu cap de peşte Care reuşea să liniştească monştrii mării scuturând o plasă în ritmul incantației Sale. El cunoştea geniul plasei şi cum se făceau nodurile care îi zăpăceau pe monştri, şi am văzut scarabeul Khepera şi pântecele Lui era foarte mare, cam de mărimea a opt lei, iar El se mişca prin fiecare foc fără să se pârjolească. L-am văzut pe Khepera navigând în Barca de aur şi argint a lui Ra, prin trupul unui şarpe colosal, şi cu adevărat El a intrat printr-o gaură din coadă şi a ieşit prin gură, iar la a Şaptea şi Ultima Cotitură, noi am trecut pe lângă monstrul care se numeşte Ammit, şi El este Devoratorul Morților şi, de obicei, se odihneşte lângă balanță, în vreme ce Anubis cântăreşte inima celui care urmează să fie judecat. Când inima este prea grea pentru pana adevărului, Ammit o şi devoră. El era un monstru cu cap de crocodil, cu picioare de leu şi răspândea cel mai dezgustător miros din câte există. Într-adevăr, era atât de îngrozitor, încât până şi prin zid am simțit o miasmă, iar în ea se găsea putoarea tuturor inimilor ticăloase pe care le devorase. M-am gândit din nou la acea primă dată când am adulmecat răsuflarea fantomei din Necropolă şi m-am întrebat dacă, în ora la care mă voi apropia de balanță şi adevărul vieții mele se va ivi, va fi şi inima mea parte din această duhoare? Aşa trebuie că va fi. Când inima era fără de niciun rău, nu cântărea mai mult de-o pană, dar pe a mea o

simțeam grea ca un vas canopic.

În firida noastră din Piramida lui Khufu, unde nu mai exista nicio nălucire pe zid, nu mă simțeam înspăimântat. Viziunile acelea ale Duadului fuseseră dense ca negura, auzisem țipetele, cu toate acestea nu tremuram în Ka-ul meu, nu am dat înapoi nici în fața flăcărilor şi nu simțeam nici vreo fierbințeală mare. Am început să am îndoieli că cele văzute de mine erau Tărâmul Morților, poate mai curând Khaibit-ul acestuia? Era posibil să fi încetat să existe Khert-Neter? Ceea ce văzusem să fi fost doar amintirea lui despre sine? M-am gândit la mormintele pângărite ale Faraonilor şi cum trupurile Lor fuseseră adunate toate într-o singură peşteră, unde erau atât de înghesuite unele în altele, mumie peste mumie, încât Duadul poate că nici nu mai putea respira. Da, pierderea mormintelor Faraonilor putea să însemne sfârşitul marelui râu al morților şi al tuturor teritoriilor sale. De aceea oare Khert-Neter a apărut în fața mea doar ca o imagine pe zid, iar mie nu mi-a fost teamă? Dacă aşa stătea treaba, Ka-ul meu nu avea să ştie cum să-l găsească pe Anubis, şi nici inima mea nu avea să fie cântărită. Până la urmă, Ammit nu va avea ce să mănânce.

Cu toate acestea, nu simțeam nicio uşurare. Cât trăisem, auzisem descrieri a ceea ce se putea abate asupra omului în Tărâmul Morților. Dar acum trebuia să mă întreb dacă nu cumva

suferința era mai simplă. Pentru că acum ştiam cum murisem şi puteam să socotesc irosirea vieții mele, ceea ce-mi pricinuia destulă suferință. Ga pentru a răspunde gândului meu, am văzut în fața mea chipul lui Hathfertiti, era mai sluțit decât al unui lepros. N-aş şti să spun cum a pierit ea, dar după cum îi arăta carnea, sigur fusese lăsată să se descompună multe zile. Înainte să apuc să mă întreb cine se răzbunase astfel pe Ka-ul ei, mi-am dat seama că nu era vorba de răzbunare, ci de simplă prevedere. Nef-khep-aukhem trebuie să fi poruncit ca, după moartea soției sale, trupul ei să fie lăsat neatins. Când un soț e gelos pe soția lui, nu are încredere nici în îmbălsămători. Ca să-şi înăbuşe orice teamă că aceştia vor face amor cu trupul moartei, soțul nu îngăduie conservarea ei decât după ce a început să putrezească.

Sau te pomeneşti că Ptah-nem-hotep lăsase asemenea porunci ca ea să fie tratată astfel? Nu puteam şti nici măcar a cui inimă era la fel de hidoasă ca viziunea aceasta a chipului ei stricat. Ah, iată o pricină de nelinişte mult mai mare decât orice privelişte din Tărâmul Morților. Adevărata mea suferință se redeştepta. Aveam memorie? Cum mă puteam pregăti?

Acela a fost momentul când străbunicul meu mi-a pus uşor două degete pe genunchi, ca pentru a stoarce măcar un dram de atenție din parte-mi, şi a început să vorbească.

— E adevărat, a spus el. Duadul nu e mai mult decât o fantomă. Dar trebuie să înțelegi că eşti mort de o mie de ani. Faraonii au pierit. Egiptul este al altora. Nu cunoaştem decât Prinți nevolnici, care sunt fiii unor bărbați din locuri îndepărtate. Chiar şi națiunile s-au schimbat. Nu se mai aude nimic despre hitiți. Alt pământ e acum de partea cealaltă a Celei Foarte Verde, pe care n-aveai cum să-l fi ştiut în anii când erai în viață. E o țară care se întinde până departe spre miazănoapte şi la apus de Tyr, dar uite că a trecut destul timp pentru ca acest neam să devină mare şi apoi să-şi piardă puterea. Atâta vreme s-a scurs. Acum, o altă nație mare trăieşte încă şi mai departe spre apus, dincolo de Cea Foarte Verde, şi oamenii acelei nații erau barbari când te-ai născut tu. Zeii noştri, dacă vorbim de Ra şi Isis, Horus şi Seth, se află acum în stăpânirea lor. Dacă te gândeşti la povestea despre Zeii noştri, pe care ți-am împărtăşit-o la începutul călătoriilor noastre, îți mărturisesc că ți-am relatat-o în felul în care aceşti romani şi greci şi-o spun unii altora. De aceea povestea îți suna familiară şi totuşi altfel de cum o ştii. Căci Tărâmul Morților, cel odată al nostru, este acum al lor, iar grecii nu se gândesc la el mai mult decât ca la un desen văzut pe peretele unei peşteri. Prin urmare, în încercările ce vor

veni, ai face mai bine să înțelegi toanele minții lor. Pe vremea noastră, Ra nu era nici bătrân, nici decrepit, ci izvorul întregii străluciri, iar Horus o fi avut el picioare oloage, dar era Stăpânul cerului, iar penele Lui erau norii noştri, ochii Lui – soarele şi luna. Chiar şi Seth avea puterea să scuture cerurile cu tunete. Dar grecii ştiu mai puține despre deosebirea dintre Zei şi oameni, iar romanii preferă să disprețuiască asemenea deosebiri. Prin urmare, ei spun povestea în felul lor. Bineînțeles că Zeii lor sunt mai mici decât ai noştri. În povestea adevărată, pe care nu am spus-o, aş fi putut să descriu cum în ceasul în care Seth şi-a rostit ultimele acuzații la adresa lui Horus şi a pierdut, Zeii cu siguranță nu au râs de El, aşa cum zic grecii, ci L-au târât în marea Lor sală şi L-au trântit la pământ. Apoi au cerut ca Osiris să se aşeze pe fața lui Seth. Aşa trebuia făcut pentru ca dreptatea să poată fi proclamată victorioasă în fața răului, şi e felul în care vedem noi tronul. Câtă vreme grecii nu văd decât un scaun pentru Regii într-atât de nobili încât să le fie mai dragă cunoaşterea decât Zeii.

Gândeşte-te, a adăugat străbunicul meu, cât de norocos eşti tu că mă ai pe mine drept călăuză. Am fost în atâtea călătorii prin Khert-Neter, încât acum tu vei putea să-i ocoleşti cele de pe urmă furii. Cea mai rea împrejurare de acest soi – aş zice eu – a fost să mă slobod în gura ta, şi a fost atât de îngrozitor, că n-ai mai vrut aşa ceva. Te-ai stricat.

N-o să cunoşti niciodată suferința unei morți adevărate.

Când el a rostit aceste cuvinte, eu am simțit o tristețe ciudată. Dacă nu voi înfrunta niciodată încercările Duadului, atunci un neant se va aciua în ultimul dintre cele şapte suflete şi spirite ale mele. Ka-ul meu nu va fi niciodată supus unei măsurări adevărate a curajului său. Tot ce se poate ca eu să trăiesc veşnic şi să nu mor niciodată a doua oară, dar nu există o singurătate mai rea – mi-am zis atunci – decât aceea de a nu-ți cunoaşte valoarea sufletului.

Stăteam acolo, cufundat în genunile unei noi suferințe. S-a lăsat peste mine greutatea eşecului străbunicului meu în cele patru vieți ale sale. Simțeam cum dorința sa era la fel de nețărmurită precum durerea înfrângerilor sale. Tot ceea ce-şi dorise să devină, chiar şi pofta sa smintită de a ajunge Faraon, putea fi măsurat după adorația ce I-o purta lui Osiris. Pentru că aşa cum îmi aminteam din descrierea pe care I-o făcuse acelui Stăpân (oricât încerca el să mă zăpăcească vorbindu-mi de greci!), străbunicul meu trebuia să trăiască aproape de amărăciunea ce se afla în inima Stăpânului Morților. Cine altcineva decât Osiris putea să spere să descopere ce va ieşi din Zeii nenăscuți? Chiar aşa, cum să desluşesc simțămintele Stăpânului Osiris, dacă nu le trăiam eu însumi? El era Zeul Care tânjea să creeze operele şi minunile viitorului. Prin urmare, El

suferea cel mai tare de pe urma nereuşitei fiecărui plan măreț. El era Cel Care ştia cât de amar fusese pentru străbunicul meu să fie într-atât de înfrânt, încât gustul sămânței sale să fie infect.

Dar abia apucasem să resimt începutul unei vagi compasiuni pentru străbunicul meu şi Stăpânul Osiris al său, când a început cel mai uimitor fenomen. Mi-am întins mâna să-l ating pe Menenhetet – chiar că eram singur! —, când brusc el a dispărut. Sau aşa mi s-a părut. Întunericul era prea dens ca să văd. Dar acolo unde îi fusese trupul se găsea acum o întunecime mai adâncă decât bezna ce mă înconjura şi am simțit un iz în nări, la fel de minunat precum parfumul unui trandafir. Zidurile de care mă sprijineam nu mai păreau făcute din piatră, ci deveniseră moi şi au început să se năruie precum povârnişurile lutoase ale unui mal de râu. Auzeam apa curgând în încăperea noastră, apoi aerul pe care-l respiram a fost năpădit de duhoare – de bună seamă că o miroseam!, mă găseam în mijlocul şuvoiului. În fața mea se zăreau Câmpiile Elizee, nisipul era auriu, cerul albastru, dar şuvoiul îmi trecea printre picioare cu o forță teribilă. Cu fiecare pas pe care-l făceam, zidul se depărta şi mai mult de mine. Duhoarea se făcea tot mai grea, apele au crescut peste capul meu, iar eu nu ştiam să înot. Groaza ce-mi înfiora mădularele îmi dădea de înțeles că mă cufundam în ape pline de scursuri. Se revărsau peste mine nelegiuirile şi jegurile

vieții. Furiile ruşinii mele îmi înăbuşeau răsuflarea. Nu aveam forța să mă împotrivesc acestor ape, eram gata să-mi pierd voința. Dar şi ruşinea mea îşi dădea duhul. O pace asemenea morții înseşi mi-a cuprins inima, aşa cum întunericul învăluie cerul seara. Eram pregătit. Voi muri a doua mea moarte şi alta nu voi mai şti. Chiar şi potopul dezgustător de scârnă nu mai era scârbos. Din nou aveam în nări parfum de trandafir, chiar aşa, un trandafir în înserare.

Apoi am auzit vocea străbunicului meu. „Nu e nevoie să pieri", mi-a zis el la ureche.

Ştiam ce vrea să zică. Gândul lui îmi pătrunsese deja în minte – venise odată cu pacea care se asemăna cu moartea însăşi. Puteai să te îneci în măruntaiele acestui râu şi să fii dus de ape pe câmpuri. Ceea ce mai rămânea din tine trecea în plantele câmpului.

Sau – oare ți se dădea voie să alegi, cu îndrăzneală şi pentru ultima oară? — puteai să pătrunzi într-altă temelie? În miezul strălucirii era durere.

Am simțit umbra străbunicului meu îmbrățişându-mi Ka-ul. Mirosul dulce al trandafirului dispăruse. Din nou năvăliseră peste noi putorile. Îmi era scârbă de ele. Nu voiam să mor a doua oară. Dar nu ştiam dacă îndrăzneam să pătrund în temelia durerii. Căci eu eram un nimeni, străbunicul era afurisit şi un nimeni, şi amândoi ne găseam sub puterea unor mari

blesteme. Am simțit însă cum amărăciunea din sufletul lui se infiltrează în mine, însoțită de un gând la fel de frumos ca strălucirea înseşi: Dacă sufletele morților ar încerca să atingă culmile celor mai măreţe străduințe, atunci ar trebui să caute să se împerecheze între ele. Dar cum sufletul nu mai era nici bărbat, nici femeie, sau, mai bine zis, cuprindea toți bărbații şi toate femeile în mijlocul cărora trăise individul, s-ar putea ca în Tărâmul Morților să nu aibă importanță dacă jurământul fusese făcut între un bărbat şi o femeie, între doi bărbați sau între două femei, nu, nimic altceva nu se cerea decât ca ei să aibă curajul să împartă aceeaşi soartă. Cu această binecuvântare, căci am văzut gândul într-un nimb orbitor, mi s-a oferit încă o dată imaginea bătrânului caraghios care trăgea vânturi, cel pe care-l întâlnisem în mormântul meu. Trupul lui puțea a Tărâm al Morților (adică se încăpățânase să înoate în Duad, dar nu şi să-l părăsească) şi acum îmi dădeam seama că, în singurătatea sa, voia să mă alătur lui. Poveştile pe care le spusese Faraonului nostru fuseseră spuse şi pentru mine. Eu eram cel de a cărui încredere el dorea să se bucure. Şi i-am acordat-o. Aici, în Duad, în acest ceas, aveam să-i acord încredere.

Am simțit cum îşi dă ultima suflare Ka-ul lui Menenhetet. Un spasm, şi puterea inimii lui a pătruns în mine şi am ştiut că tinerețea mea (demonic zădărnicita mea tinerețe!) va fi întărită de

voința lui, la fel de puternică va ajunge precum voința a patru bărbați, iar el cu adevărat era puternic.

Deasupra capului meu au apărut multe lumini, erau ca o scară de lumini cu mulți fuscei. M-am prins de unul şi am început să urc. Scara se răsucea, nu era uşor să urc, dar, în timp ce ea se legăna, câmpurile de aur de pe celălalt mal s-au depărtat de mine, la fel şi apele, iar eu am apucat fusceii scării ăsteia, unul după altul, fiecare era la fel de trainic precum cordonul ombilical al fiecărei persoane pe care o cunoscusem, şi am simțit îmbrățişarea trupurilor lor. Se apropiau de mine în timp ce urcam, mă țineau de brațe, încât nu mă puteam mişca spre următorul fuscel până nu-mi însuşeam gândul onest despre cum îi iubeam şi cum nu-i iubeam, şi până îmi aminteam tot ceea ce iubeam mai mult la ei şi tot ce iubeam mai puțin. Mădularele mi s-au înmuiat când am retrăit prima iubire pentru mama mea, dar a trebuit să mă țin strâns de fusceii fricii ei față de mine când n-am mai fost copil, ci amantul ei, şi am plâns pentru Ptah-nem-hotep din pricină că nu a devenit un bărbat mai măreț, ci unul mai mărunt, şi am gustat iubirea Lui tot mai palidă față de Sine Însuşi în gâfâielile răsuflării mele, da, şi am urcat pe spiritele morților până am ajuns sus, deasupra Piramidei.

Acum, Bulgăre-de-Miere şi Nefertiri se aflau aproape şi am urcat ca şi cum brațele lui

Usermare erau ale mele şi capul lui Hera-Ra era al meu. Am avut din nou în fața ochilor viziunea marilor oraşe ce aveau să vină şi am ştiut că forța Ka-ului trebuie să fie mare, căci aşa cum forța delicată a florii răzbate prin piatră, aşa avea să fie imensă forța Ka-ului dacă adevărata lui dorință era încontratată. Prin urmare, în timp ce urcam scara, am cunoscut țelul Ka-ului meu prin prezența forței noastre. Astfel că am urcat pe această scară de lumini până în acel loc din ceruri de unde poți privi, asemenea lui Osiris, asupra prevestirilor a tot ce va să vină şi încerci să întorci furtuna înainte să izbucnească. Şi-n tot acest timp, mă stăpânea teama că nu eram îndeajuns de pur pentru o asemenea sarcină, nici străbunicul meu nu era, şi niciunul din noi nu putea oferi o pană pe care s-o pună pe inimă la fel de frumos precum simțul binelui şi răului. Apoi mi-am văzut Ba-ul, am văzut acea păsăruică al cărei chip era al meu, n-o mai văzusem de când zburase în clipa în care Ka-ul meu s-a apropiat de mormântul său. Acum era aici, deasupra mea, sufletul inimii mele, aşa cum Ka era Dublul meu, şi astfel Ba putea să-mi spună că, pentru Osiris, puritatea şi bunătatea contau mai puțin decât forța. Menenhetet nu fusese folosit pentru că era om bun, ci pentru că era puternic. Chiar aşa, Stăpânul Osiris putea fi la fel de disperat ca noi când era vorba să-Şi aleagă trupele. Acesta era gândul Ba-ului, cea mai pură parte a inimii mele.

Dar Ka-ul meu a răspuns că nimic nu putea valora mai mult pentru Ka decât să-şi cunoască scopul, şi asta am simțit prin prezența forței noastre în timp ce urcam scara. Cred că toată vraja se afla la picioarele mele, urcam şi vedeam luna, iar Osiris era în ea, mă aştepta, şi de-a dreapta şi de-a stânga Lui stăteau Horus şi Seth. Mă aflam lângă Barca lui Ra. Tot ce era în mine s-a cutremurat, chiar şi Timpul însuşi.

Căci acum se apropie o cometă. Îndur biciuirea unui vânt teribil. Vine o durere cum n-a mai fost nicio alta înainte. Aud țipătul pământului care explodează. În această spaimă uriaşă precum abisul, încă mai cunosc şi altceva decât frica. Aici, în miezul durerii, este strălucire. Fie ca speranța mea în ceruri să se dovedească acum egală cu neştiința în privința locului înspre care mă îndrept. Că sunt al Doilea sau Întâiul Menenhetet, sau creatura ce cuprinde cele de două ori şapte suflete şi lumini separate ale noastre, mi-e greu să spun, prin urmare nu ştiu dacă mă voi canoni veşnic cu lăcomia printre cei demonici, sau voi sluji unui scop nobil pe care nu-l pot numi.

Astfel mi se spune că trebuie să pătrund în puterea cuvântului. Căci primul sunet care a ieşit din vrere a trebuit să străbată temelia durerii. Prin urmare, țip cu vocea nou-născutului în fața misterului primei mele naşteri şi urc în Barca lui Ra.

Plutim peste teritorii nevăzute, spălate de

mareele timpului. Ne croim cu greu drum prin câmpuri magnetice. Trecutul şi viitorul se înmănunchează pe nori de furtună şi inimile noastre moarte trăiesc împreună cu fulgerul în rănile Zeilor.

1972–1982

Mulțumiri

Aş dori să-mi exprim recunoştința față de Ned Bradford, Roger Donald, Arthur Thornhill, Scott Meredith şi Judith Menally pentru sprijinul şi încurajarea pe care mi le-au acordat în scrierea acestei cărți.

Norman Mailer